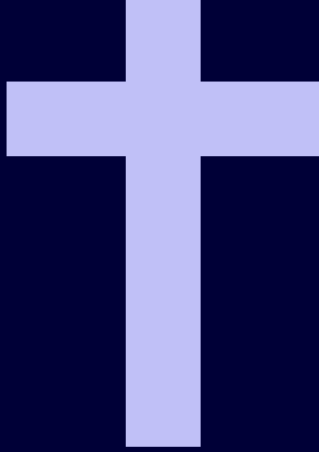

Txa²wã¹sũ³na²
Wãn³txa²

New Testament in Nambikuára, Southern (BR:nab:Nambikuára,
Southern)

Txa²wã¹sũ³na² Wã³txa²

New Testament in Nambikuára, Southern (BR:nab:Nambikuára, Southern)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nambikuára, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nambikuára, Southern [nab], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nambikuára, Southern

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

5198f7a7-ab9d-5d69-b112-d94960f81d2a

Contents

Mateus	1
Markos	103
Lukas	168
João	267
Atos	366
Romanos	458
1 Korīntios	517
2 Korīntios	559
Kálatas	586
Efesios	603
Filipēnses	619
Kolosēnses	629
1 Tesalonisēnses	643
2 Tesalonisēnses	652
1 Timoteo	657
2 Timoteo	668
Tito	676
Filemõ	681
Ebreus	684
Tiako	722
1 Petro	734
2 Petro	750
1 João	758
2 João	770
3 João	772
Jutas	774
Apokalipse	778

Mateus

Je³su²jah³la² a²wi³na²nau³xu¹tai²na²i³yau¹u³jau³su²
 1 *Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³wxe³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²*
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lot³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ Jah¹lai²na² a²wi³na²nau³xu¹tai²na² i³yau¹u³jau³xai²la¹wa².
A²nxe³sxā³ Je³su²jah³la² sū³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Ta³vi²yah³la² sū³nu²tu³ A³bra³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 2 *Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³tu³*
I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². I³sa²kah³la²ki³lha³tu³ Ja³ko²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². Ja³ko²ah³la²ki³lha³nāu³tu³ Ju³ta²ah³lo²su²
a²lon³yah³la²nāu³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 3 Ju³ta²ah³la² sa²kxai³lu²
a²sī³sa³ka³lxu³nu¹tai²na² so¹ka³tu³ a²ki³lha³nāu³tu³ ha¹li¹
a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²na² i³lxa² Pe³re²sah³lo²su²
Sa³ra²ah³lo²su² nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Pe³re²sah³la²ki³lha³tu³
Es³ro³mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³ro³mah³la²ki³lha³tu³ A³rāu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 4 A³rāu²ah³la²ki³lha³tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la²ki³lha³tu³ Na²a³sō²mah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². Na²a³sō²mah³la²ki³lha³tu³ Sal³mō²mah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 5 Sal³mō²mah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Ra³ka²ba³ka³lxu³su²
nxe³ya³sxā³ a²ki³lha³tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Bo³a²sah³la²
a²sxe³xa³ka³lxa² Ru²ta³ka³lxu³su² nxe³ya³sxā³ a²ki³lha³tu³
O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². O³be²jah³la²ki³lha³tu³ Je²sah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 6 Je²sah³la²ki³lha³tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³sxā³ Ta³vi²yah³la² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lai²na²
a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhī¹na² U³ri²ah³la² sxe³xa³ka³lxu³su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³sxā³ a²ki³lha³tu³ Sa³lo³māu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 7 Sa³lo³māu²ah³la²ki³lha³tu³ Ro³bo³āu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². Ro³bo³āu²ah³la²ki³lha³tu³ A³bi³a²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
A³bi³a²ah³la²ki³lha³tu³ A³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 8 A³sa²ah³la²ki³lha³tu³
Jo³sa³fa²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³sa³fa²ah³la²ki³lha³tu³
Jo³rāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³rāu²ah³la²ki³lha³tu³ O³si³a²sah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 9 O³si³a²sah³la²ki³lha³tu³ Jo³tāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Jo³tāu²ah³la²ki³lha³tu³ A³ka²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ka²sah³la²ki³lha³tu³
E³se³ki³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 10 E³se³ki³a²sah³la²ki³lha³tu³
Mā³na³se²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Mā³na³se²sah³la²ki³lha³tu³
A³mō²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mō²mah³la²ki³lha³tu³ Jo³si²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 11 Jo³si²ah³la²ki³lha³tu³ Je³ko³ni²ah³lo²su² a²lon³ti³nāu³su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a² Ba³bi³lo²na² nū³ka³txa² wxā³sxā³
so¹hxa³kxi²sxā³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa³wxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 12 *Hā²wxān³txa³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa²wxe³nyhain¹nū²la²*
hā²wxān³txa³ Je³ko³ni²ah³la²ki³lha³nāu³tu³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²ki³lha³tu³ So³ro³ba³be²lah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 13 So³ro³ba³be²lah³la²ki³lha³tu³ A³bi³u²jah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A³bi³u²jah³la²ki³lha³tu³ E³li³a³ki²mah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². E³li³a³ki²mah³la²ki³lha³tu³ A³so²rah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². 14 A³so²rah³la²ki³lha³tu³ Sa³to²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

Sa³to²kah³la²ki³lha³tu³ A³ki²mah³lo²su²ta¹hxai²hē¹la². A³ki²mah³la²ki³lha³tu³
 E³li³u²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 15 E³li³u²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 E³li³a³sa²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³li³a³sa²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ma³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 ta¹hxai²hē¹la². 16 Ja³ko²ah³lo²su² Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wēn³su² Je³su²jah³lo²su²
 a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² i³yī¹li²hain¹jau³xa²sa¹.
 Kris²tu³jah¹lo²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³jau³xa²su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²nū³a² so¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17 Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³la² sū³na²nāu³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 A³bra³āu²ah³la² ā³si³wxe³ki³ka³tu³ Ta³vi²yah³la² hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³
 a²sū³na²nāu³xa² i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³ hxi²ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14 nxe³ki³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Ta³vi²yah³la²
 ā³si³wxe³ki³ka³tu³ hu³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa²tā³nyhain¹tāu³nai³tā²
 hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³ a²sū³na²nāu³xa² i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³
 hi³ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14 nxe³ki³te²ju²hē³la².
 Te²yā¹nxūn³sxā³ Ba³bi³lo²na²ko³nāu³a² sa²tā³nyhain¹tāu³nai³tā²
 ā³si³wxe³ki³kxai²nān²tu³ hu³ Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹ju³ta²
 hāi¹nxā¹ki³kxai²nān²tu³ a²sū³na²nāu³xa² i³yī¹lih²xai³ain¹te²nāu³tu³ hxi²ka²
 hxn³sxā³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxā³ 14 nxe³ki³te²ju²hē³la².

Je³su²Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹jau³su²

18 Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹jau³su²
 nxe³te³nah¹lxī¹. Ma³ri²a³ka³lxai²na² Je³su²jah³la² a²hā³ka³nai²na²
 nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Jo³se²ah³la² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nū³a²
 e³hau³kon³ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la². E³hau³kon³ta³lu²nain¹nū²la² yxān¹ta¹
 so¹nyhu¹xa³tā³lxa¹ Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni³ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³
 Jo³se²ah³lo²la³ wīn¹txi²nxa³tā³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 te²hi²sen³su² wē³sai²la² a²ē¹nai²na² ūh³wxe³ni¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹
 Jo³se²ah³lo²kxai³lu² ju¹ta¹li² ā³ne³wxe³nū²la², Ma³ri²a³ka³lxa²
 wēh³ni³ju³ta² ā³ne³wxe³nū²la² a²ē¹na² ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².
 Ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxī¹.

— Wain³txi³kāi³jah¹lo²sa¹xā¹. Hai³txi³kuh³lxa³thin¹sxā³kāi³te²txā³xā¹.
 Ta¹ka³lxai²na² wē³sa²wēh³ni¹kxa²wet¹sa²jah¹lo²sxa³xā¹. Nxe³kxan²ti³
 kwa²i³āu²lxī²sa²ju³ta²ten³sa²nxa³nhā¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³kwa²
 hāi³a²ā³a¹tū¹xā¹. Ma³ri²a³ka³lxa²ā³a¹tū¹xā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
 20 Nxe³tāu³ān²tu³ta¹nū¹hain³nha²tāu³a²Txa²wā¹sū³na²sa²si¹hā³jah¹la²
 oh³xan¹jah¹la²wxa²kan³sxā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ka³tu³
 Jo³se²ah³la²sxa³sxā³āu³xi²ta¹hxai²hē¹la². Āu³xi²tāu³a²
 ā³nhxi²sxā³nho³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³nhxi²sxā³nho³kxi²te³nah¹lxī¹.
 Txa²wā¹sū³na²sa²si¹hā³jah¹la²ā³tī³sxā³e³kxi²te³nah¹lxī¹.

— Jo³se²ah³lāi³. Ta³vi²yah³lu¹ta²a²ne³sa³wit³si¹lxī¹. Txa²wān³txa²
 e³kxi¹nx²ta¹jau³xa²wi¹lain³kxi¹sē¹li¹. “Ta¹ka³lxa²Ma³ri²a³ka³lxa²
 so¹nha¹tū¹xā¹,” Nxi¹lxī¹. Nxe³nha²kxai³hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹.
 Ta¹ka³lxai²na²so¹sē¹li¹. Wē³sai²na²ta¹ka³lxa²wēh³ni¹kxa²
 hai³txi³yuh³xai²nān¹te²we¹kxe³su²nxe³nxa³i¹. Yxān¹ta¹
 Sū³na²yāu³ka³jxah¹la²te²hi²sen³su²wīn¹txi²nxa³kxan²ti³wē³sa²
 wet¹jah¹lai²la¹wi¹. 21 A²nxe³ta¹ka³lxa²wē³sa²a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹.

A²ki³lha³lxa² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ a²i³lxa²
Je³su²jah³lo²su¹ nxe² i³yī¹li²txa²hē³li¹. Nxe³sxā³ hā²wxān³txa³ wē³sai²li²
txon¹nū²la² a²nū²a²nāu³xai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² a²yo²ha³kxa¹
ā³wa²sut¹ti³hit¹tain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 A²nxe³jau³xai²na² kxā³nHXi¹nai³tān²jau³xa² Sū³na²
i³hen³txi²tū³kā³txai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta³la³ jau³xain²txi³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xu¹tai²na² te³nah¹lxi¹:

23 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Tu¹ha³ka³lxa² in³txa² wīn¹ti²nxa³ta¹ka³lxa²
wēh³nī¹tu¹wi¹. Wēh³nī¹ka³tu³ wē³sai²li² a²ki³lha³lxa²li² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nān²tu³ a²i³lxa² i³lxi³hain¹tu¹wi¹. E³ma³nu³e²lah³lo²su¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² i³lxi²na² a²si³yxau³tāu³khai³xai²na²
Txa²wā¹sū³na² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ah³nē³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Jo³se²ah³lo²kxai³ txu¹lxi²ka³tu³
i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². i³sa²yxau³nū²la² oh³xa² sa²si¹hā³jah¹lai²na²
wān³txai²na² sa²yo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yo²we¹te³na¹
Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu² so¹ta¹hxai²hē¹la². 25 So¹kxan²tj³ hai³txi³
ū³whīn¹txi³nyha¹sxā³ o²la³kxi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wē³sai²kxai³lu²
a³li³lah¹xa³ta³lxa¹ ū³whīn¹ti³nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ wē³sai²li²
a³li³la²kxi²te³na¹ wē³sai²na² i³yī¹li²ya³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lo²su¹
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2

A²nū²a²nāu³xa² u²lxan¹ko³xa² wxā³ain¹jau³su²

1 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nHXi¹nu¹tai²na² E³ro²jah³la² kāin²jah¹la²
Ju³te²an¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la² yxau²xai³lhī¹nu¹tai²na² Je³su²jah³la²
a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Be³lē²thi³na² Ju³te²a²ko³xan¹thi³na²
a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a² a²hoh³lxi³khai¹nū³kā³txa²
ha³lo²a² u²lyxau¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³xa² a³li³xain¹nū²la²
wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ain¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² Ju³te²a²
ko³xan¹thi³na² kāin²khai¹nxe³thi³nān²ta³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³wi¹hain¹sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

2 — Īh¹nū¹la³ta³ Ju³te²a² wa³kxēn³yah³lo²nū³a² kwēn¹ta² a³li³lah¹jah¹la²
he¹ji¹wi¹? Txa²ha³lo²a² a³li³sī¹na¹hī¹nai³tā² a²hxi³ka²ta³khai³xa²
i²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³ka³tai²na² i²sī¹na¹hā²kxai³ wē³sai²li² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³
wxā³ye¹nx²ti³nha¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² E³ro²jah³la²
yuh³lxi³khai¹ta¹hxai²hē¹la².

— A²wa³kxēn³yah³lo²sa¹ju³ta² sa²tā³ni²lā³kxi²sa²te³na³na¹. Nha²jau³su²
E³ro²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³sxā³ Je³ru³sa³lē² tū³kā³txa²
whāi²na¹ E³ro²jah³la² yā¹nxe² yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³te²kxa³ya³llhu²
E³ro²jah³lai²na² te²hi²sen³su² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² nxe³te²he³la³kxa²
ā³ya³nū²kxi²xi²si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³kā³txi³nāu³xa²
i³kaix¹tha²kxai³ ha³te^hnxā³nxa² a²hoh³lxi³su² nū³kā³txa² i³kaix¹tha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot³jah¹la²nū³ān²ta² a³li³la¹jen³nū³a² Īh¹nū¹la³ta³ a³li³la¹ji¹wi¹?
Nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³sxā³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Be³lê²thî³na² Ju³te²a² ko³xan¹thî³na² a³li³la¹kxi²nê³tu¹wi¹. Sũ³na² hen³txi³jah¹lai¹tã³ Sũ³na² wãn³txa² au³hxai²jau³yai¹tã² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² nxe³te³nah¹lxî¹:

6 “Wxãi²na² Be³lê²thî³nãn¹tũ³kã³txi³si²yah³lxî¹lxî¹. Ju³te²a²ko³xan¹thî³nãn¹tũ³kã³txi³syah¹l. Thî³kãi²nxa³te²hũ³kxan²ti³ Ju³te²a² hxi²kan¹te²nãu³xai²na² kãn²te²lo³yah³lxî¹lxî¹. Nxe³sxã³ wxa²nũ³kã³txa² a²nũ²a² ka³na³kã³na³jah¹la²nũ³a² hxi²kan¹ta² si³yxau³ti³lo³nx2tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ txa²nũ³kã³txi²na² I³sa³e² nũ³kã³txi³su² txa²nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ a²wa³kxên³no³nĩn¹tu¹wi¹.”

Nxe³jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹. Ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxî³su² nũ³kã³txa² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu² a²hoh³lxî³su² nũ³kã³txa² hãi³a² kaix1tain¹sãn²nũ²la² hi³ka²ta³u¹tai²na² wxã³je²nãu³wa³kxai³tã² I³wã³txain¹ta¹hxai²hê¹la². 8 I³wã³txi³sxã³ I²so¹nũ²la² Be³lê²thî³na² I³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hê¹la². I³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxî¹:

— Be³lê²thî³na² ai³jah¹lxî³hê¹li¹. Ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wê³sai²li² ã³ten³khai¹nxe³jah³lxî³hê¹li¹. Ā³ten³sxã³ i³ha¹txi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i³hen³txi³sah¹lxî³hê¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ wxã³nũ³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹kxai²nãn²tu³ sa²nên¹kxi²nũn³na¹tu¹wi¹. E³ro²jah³la² i³ki³ha¹kain¹sxã³e³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

9 Nxe² e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²hoh³lxî³su² nũ³kã³txi²na² sa²kxai³lu² ã³waix3tain¹ta¹hxai²hê¹la². Ā³waix3tain¹tãu³ hi³ka²ta³ta³lxî² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xai²na² a³li³ai¹nhî¹nai³tã² i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ hi³ka²tain²txi³ i²xain¹ta¹hxai²hê¹la². I²xain¹ka³tu³ ai³ain¹tĩh³na² ne³ka³ta²ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ne³ka³ta²ain¹sxã³ wê³sai²na² sxa³thî³na² ã³nhau³kot3sî¹na¹ ã³yit1ta¹hxai²hê¹la². 10 Jã¹nxe³jut3su² ai³ain¹tãu³a² hi³ka²tain²txi³ i²ain¹te³na¹ kãn²ka³li³hain¹ta¹hxai²hê¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² sxi²ha² wê³sa² sxa³thî³na² a³txain¹nũ²la² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Ā³wih¹ka³tu³ Wê³sai²na² i²i² Wê³sa² hã³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxa² i²i² nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². I²ain¹ka³tu³ ã³ka³ti³wxe³sãn²nũ²la² sa²nên¹kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Sa²nên¹kxain¹tãu³a² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ou²ro²ki³a² ũ³hũ¹ha²kxai³ wi¹lũ³tũ³xa² ĩn³sê²su²tũ³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ wi¹lũ³jau³xa² mi²ra³jau³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la².

12 Nxe² ta³lu²nain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ a³li³xain¹ta¹hxai²hê¹la². Kxã³nxai³tã² Be³lê²thî³na² a³li³xai¹nxa³ta³lxa¹ hxi²sxã³nhon³yah³lxî³ta¹hxai²hê¹la². Hxi²sxã³nhon³yah³lxî³te³nah¹lxî¹, Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxî¹:

— Nxe³jah³lxî³wxi¹. E³ro²jah³lai¹tã² sxi²ha² ã³wa³lah³lxî³txa³hê¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la². Nxe² hxi²sxã³nhon³yah³lxî³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³tĩh³na² wxã³ain¹tĩh³nai¹tã² i³xai¹nxa³ha²kxai³ tĩh³nu³ ã³lxî³ i³xai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la².

E³ji²ta²ko³xa² ih³saun³nain¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ tĩh³nu² ã³lxî³ i³xain¹tãu³a² Jo³se²ah³la² sxa³sxã³ ãu³xi²nũ²la² hxi²sxã³nhon³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la². I³ye³kxi²te³nah¹lxî¹:

— Jo³se²ah³lãi³. I³sa²yxau³txu¹li¹. Wê³sai²na² tê³i² a²hã³ka³nãn²txi³tê³i² nxê³ka³tu³ E³ji²ta²ko³xa² ih³saun³txa²hê³li¹. E³ro²jah³la² Wê³sa² i³su²lhã³te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ ih³saun³jah¹lxî³hê¹li¹.

Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²ai²li² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxau²ta³lun²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 i³hen³txi³nx2ta¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²nū²la² txu¹lxi²ka³tu³ wē³sai²na² tē³i²
 a²hā³ka³nāin²txi³ tē³i² nxe³ka³tu³ ka³nxah³tāu³an²tu³ wa³su³txi³
 ih³saun³sxā³ E³ji²ta²ko³xa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Hā²wxān³txa³
 E³ji²ta²ko³xa³nāu³a² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². E³ro²jah³la²
 ka³te³na² he¹tāu³a² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut3su²
 kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³jah¹la² jau³xau³hxai²tēx1ta²
 e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lxi¹;

— Sū³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²na²
 E³ji²ta²ko³nāu³a² i³kaix1sxā³ sa²sai¹ai¹na¹hē³li¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx1tā²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³ha³lxa² sun²tā¹ain¹jau³su²

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²hoh³lxi³su²
 nū³ka³txai²na² wā³li²nxa³ju³ta³nū³a² i²nū²la² i³an³txi³khai³1ta¹hxai²hē¹la².
 i³an³txi³te³nah¹lxi¹. A²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³te²an¹jau³kxai³lu¹;

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Be³lē²thi³na² ā³nxai² Ra²ma²thi³na²
 ā³nxai² ha³lo²a² ti²ta³lo³kxai²na² ā³nxai² nxe² ā³ten³jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ in³txa² wē³ha³lxa² jū¹lxi³te²a² kwē³kxa²
 ye³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ hi¹nai¹nxa³kxai²nān²tu³ nxe³te²na² a²yo²ha³kxa¹
 i³sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³tox3ā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ju³tai²na²
 E³ro²jah³lai²na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹;

— Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Wē³sai³ta³lxi² i³su²lhā³kxai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 17 Jā¹nxe³jut3su² kxā³nxai³tā² Je³re³mi²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² jau³xau³hxai²tēx1ta² e³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹;

18 — Ra²ma²thi³nān¹tū³ka³txa² kāin² nā³ni² kāin² i³āin²ta³kxi²
 nxe³ain¹te²sin²tai¹. Ra³ke²la³ka³lxi²na² sa²kxai³lu²
 a²wē³ha³lxi³khai³xa² i³nān³kxain¹na³li¹. Wē³ha³lxan²tu³
 sun²tā¹hxa³kxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³
 a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ya³lo³txai¹nxa³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la² A²nxe³thi³nāin²ti³ kxā³nxu¹tai²na²
 Ra³ke²la³ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu² ya³lu²te³lhā³ nxe³hī¹nu¹tai²na² kāin²
 nān³ta¹hxai²hē¹la². A²wē³ha³lxi³khai³xa² wi¹ton²kxi²nxa³ta³lxa¹
 ā³nxi²ka¹txa³ha²kxai³ kāin² nān³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxaix3jā¹nxūn³sxā³
 Ra²ma²thi³nān¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² te²yā¹nxe² nān³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxā³ i³xain¹jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ E³ro²jah³lai²tā² ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².
 Ya³lu²nū²la² Sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³te³na¹
 Jo³se²ah³lo²kxai³lu² sxa³sxāu³xi²nū²la² hxi²sxā³nhon³tāu³a²
 i³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹;

20 — Nxex3sa²lxi¹. i³sa²yxau³txu¹li¹. Wē³sai²na² a²hā³ka³nū¹na² nxe³sxā³
 tē³txa²hē³li¹. Tē³sxā³ i³xi²txu¹li¹. i³sa³e²ko³xa² i³xi²txu¹li¹. Wē³sai²na²
 i³su²lhā³ain¹ju³ta² ten³jah¹la² ya³lu²na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³xi²txu¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe² hxi²sxā³nhon³ta³lun²ka³tu³ i³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la².
 i³sa²yxau³ka³tu³ hā²wxān³txa³ Wē³sai²na² a²hā³ka³nai²na² nxe³sxā³
 tē³sxā³ i³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². i³sa³e²ko³xai²na² i³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³xi²tāu³ān²tu³ a²ha³lo²a² ha³ta³nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

— E³ro²jah³lai¹tā² Ju³te²an¹ko³xai²na² I³sa³e² ko³xa² kâi²nxa³ko³xai²na² ha³txih³xan¹ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹laix¹tā² ya²la³tu³ ya³lu²na²hē³li¹. Ya³lu²ha²kxai³ a²ki³lha³lxa² Ar³ke³lau²sah³la² ā³wē³not³sxā³ ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² hxi²kan¹txi³lon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ha³ta³nxe³jau³su² ĩ³hen³txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi²nū²la² yuh³lxi³jau³su² thī³na² yxau²xai³thī³nai³tā² hai³txi³ wa³li²sxā³ yxau²xai³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³kxe³su² hxi²sxā³nhon³txi²si¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā³li²si¹hxa³jau³su² ain³kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ā³xa² Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a² I³sa³e² ko³xa² kâi²nxa³ko³xai²na² ha³txih³xan¹ko³xai²na² ai³sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la².²³ Ko¹xai²na² yxau²xai³lyain¹nū²la² Na³sa³re²thī³na² ā³wih¹sxā³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxa³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi²jah¹la²nāu³xa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². E³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² Na³sa³re²thī³nān¹jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

3

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi²txain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ jū¹nxa² kxā³nāu³a¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² ko³nāu³a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² he¹xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ĩ²li³te²nāu³a² wxā³kxai²nān²tu³ Sū³na² Wān³txa² ĩ³hen³txin³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txin³tain¹te³nah¹lxī¹:

2 — Nxe³jah³lxi³sa²lxī¹. Wxa²ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ā³sxā³ ā³nxa³wā²na³jah¹lxī³hē¹li¹. Ā³sxā³ ĩ³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² tī³hēn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

3 A²nxe³ju³ta²na² kxā³nhxī¹nai³tā² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi²jah¹lu¹ta²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxī¹:

— A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³ ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹. ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a² yū³kxai²nān²tu³ a²wxā³tīh³na³nū³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wxa²e¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya²la³tu³ wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
4 Jā¹nxe³jah¹la² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā²la² ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxī¹: Ka³me²la² a²wā²la² tē³sxā³ ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a² po¹na² wā²la² wxa²sī³nha²ka³lo³a² nxe³te²ju²hē³la². Yain³txa² te²a² so¹lxī³ yain³te²ju²hē³la². Ka³yat³su² ĩ³so¹jī²ha²kxai³ txu³ha²yau³xa² so¹lxī³ ĩ³na²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².⁵ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tū³ka³txi³su² a³li³nū²la² wxā³ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xan¹tū³ka³txa² wxā³ha²kxai³ Jor³tāu²yau³xa² a²ha³lo²khai³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wxā³sxā³ tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ a²ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² Sū³na²

ĩ³hen³txain¹sãñ²nũ²la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ta¹hxa²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³wa²su¹jau³su² yxo²²ah³lxi³ta¹hxa²hẽ¹la².
 Yxo²²ah³lxi³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ah³lxi³ta¹hxa²hẽ¹la².

7 Nxe³tãu³ãñ²tu³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wxã³ha²kxai³ sa³tu³se²a²
 nũ³ka³txa² wxã³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³lhxã³
 wxã³ain¹tãu³a¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² an³txi¹nx2ti³na³li¹.
 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹yex¹sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a²
 a²yxo²²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nxe²nxa³wi¹.
 Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
 ĩ³ki²ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. 8 Ya²la³tu³ wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wain³txi³ kãi³sxã³
 yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hi³a²ne³kxai²na² wi¹lye²kxai²nãn²tu³ a²nxã³kxai²na²
 wi¹nũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³jah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Wi¹tẽ³kxai²na²
 wi¹lxa³nxã³kxi²kxa²yã¹nxa² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 9 Nxe³yãñ¹ta¹ wãn³txi³la³ ĩ³wa²lũ³xi²sah³lxin¹jau³la³ nxe²
 e³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Sah²lxan³te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nãu³su² kĩ³tã³li¹. Nxe³ki³ju³tan¹te³kxa³ya³lhu² wi¹lhxã³
 ĩ²nẽ³tu¹wi¹.” Nxe² ĩ³ye³kxi²syah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wxa²sũ³nu²khai³su² kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Ten³kxai²nãn²tu³ kwa²txah³la³kai²na²
 tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³a² ka³te³na² wet¹si¹jau³su²
 hxi²ka¹nhĩ³nx2na³li¹, Txa²wã¹sũ³na²su¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wẽ³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹. 10 Jã¹nxe³jut3su²
 hi³a²ne³kxai²na² ĩ²li³te²la³ wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² hxi²ka²
 ĩ³tau³ka²tã³sãñ²nũ²la² ha³nxe²a² yat3sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te³lhxã³
 kxa²yã¹nxe² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxa²hẽ¹la². 11 Nxe³nũ²la² ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹tũ³ka³txai²na² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jã¹nxa¹jut3su²txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta³nũ³a²
 hxi²ka¹nhĩ³na¹wi¹. Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³
 ĩ³ãin²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³sãñ²ka³tu³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta²
 hxi²ka¹nhĩ³na¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxãñ²tu³ txa²si³yo³na² a²nũ²a²
 hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³
 wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ã³nhit¹sxã³
 ã³si³tẽ³kxi²na¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ²nxa³nha²wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹. 12 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 hai³sxa² wa³lxẽñ³yah³lai²na² hai³sxa² wi¹wen¹ha²kxai³ an³sxã³ yain³ta³ki³a²
 wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nãn²tu³ wã³na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³
 yain³txa³ki³a² ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹. ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la² yain³txa³ki³a²
 a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ ũ³thũ²kxa²
 sa²hẽt¹sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 wi¹lhin¹te²nãu³xa² oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa² ũ³hwxẽ³ũh¹hai¹nha²kxai³
 a²nũ²a² ĩ³lxa²thi¹nxa³te²a² yuh³nãu³nãn¹ko³xa² ũ³hwxẽ³ũh¹hai¹nha²kxai³
 ã³na¹kxai¹nha²kxai³ nxẽñ³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13 *Ī*³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹jau³su²
Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
a³li³nū²la² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Jor³tāu²yau³xan¹ko³xa²
ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³lhxā³
ā³nxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ĩ³ha¹txi²te³na¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka²
Ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 14 Yxān¹ta¹
ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyhu¹xa³ta³lxa¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²li² ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²sxa³lxi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Ū³hū¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wai³nhĭ³nx2na³li¹. Nxe³kxan²ti³
txa²hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹nxa²ha¹jau³nū³su² wxā³san¹kxai²nān²tū³ti¹.
Jo³āu² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yo²we¹te³la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhu¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
hxi²ka² Ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nyha¹nhū²la²
Je³su²jah³lai²na² Ī³yau³xa² wxa²li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ oh³sĭ³na²
sa²yo²hai¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yo²hai¹ka³tū³ kwa³sxa³xa² hū³nxe²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² oh³nāu³a² a³ka³nxi²xi²ye²ka³tū³
Je³su²jah³lai²na² ān³ka³la³kxi³we³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

17 Ā³ka³la³kxi³we³kxi²yain¹sxā³ oh³nāu³an¹te²a² wān³txa²
ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹. A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wi¹.
Wi¹lxo³kxi²sain¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4

*Ko*³nxe³ti³ kāi³sain³si¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ā³nū²kxi²xai³sxā³ ha³lo²ai²na² a²nū²a² yxau³nū¹xa³ko³xa²
ā³sa²so¹si¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su²
sa²yo²ā³ ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³su² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
ā³tĭ³ta¹hxai²hē¹la². 2 Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²

ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ka² hxi²an³sxā³ wxa²sa²wa²la³kxi²sxā³
wxa²sa²wa²la³kxi²nū³sxā³ te²yā¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nū³sxā³
a³lan²ta¹hxai²hē¹la². 40 nxe² a³la²ni² 40 nxe² ka³nxa³hi² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³a² yain³txa² kwa² ā³na¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ heh³lxi³
yxau³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² ā³tĭ³sxā³

e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxĭ¹nha²kxai³ txah³lxa³kxai²na²
e³kxi²txai¹nhē³li¹. Txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txi³nū³xa² ĩ³yat1sxā³
wet1si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxĭ¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³sxa³wi¹. Sū³na² wān³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yo²sa¹jau³xai²na² hāi¹nxe³ti³jau³xa¹
wet1yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ā³sa²so¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² wi¹lhin¹thi³nāu³a² ā³sa²so¹nū²la² Sū³na² sxi²ha² kī³khai¹thi³na² a²ne³ka³nah²nāu³a² ū³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁶ Ū³wxe³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³ yuh³ā³na¹nha¹txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³ka³jah¹la² a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. Nxe³nīn¹ju³ta²nū³a² Sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³ka³txai²na² wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txa³lxa³kxi³su² ā³yu³kxih³ton³nxa²kxa²ya³n³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxa³jah¹la² wi¹la³ ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wā³nxīn¹ju³ta² o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Jā¹nxe³jut³su² Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka² ā³sa²so¹nū²la² wā³la² kī³khai¹nxe³ka³txa² ū³hwe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a² yuh³xan¹ta² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta² nū³ka³txi³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹khai¹nxe³ye²kxe³su² wā²nā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā²nā³ū¹hain¹te³nah¹lxi¹:

⁹ — Ju¹tai²na² ha³lo²ai²na² hāi¹nxe³ju³ta² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Wxāi²na² ā³ka³ti³wē³sān²sxā³ sa²nēn¹kxi²san¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³xa² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lāi³. Ā³waix³txa²hē³li¹. Ten³nxa²hxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxa³jah¹lai²na² so¹lxi³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet¹sxā³ yau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ nxe² e³kxi²ta³lun²nū²la² Sa³ta³na²jah¹la² ā³waix³sxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Ā³waix³sxā³ a³li³nū²la² oh³xan¹ta² nū³ka³txa² wxa²kan³sxā³ wxā³nū²la² Je³su²jah³lo²kxai³ yain³txa² ū³hū² i³nxū²kwa³lxū¹ni² nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kāi³ā³si³wxe³jau³su²

¹² Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²wxe³ain¹jau³su² ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxi²sān²nū²la² Na³sa³re²thi³na² Ka³li³le²a² ko³xan¹thi³na² ai³lhā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². ¹³ Nxe³sxā³ Na³sa³re²thi³na² yxa²xai³hxai²na²hē³ nxe³thi³na² a³li³nū²la² Ka³far³na³ū²thi³na² ā³ya²kxi²sa²tē³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³na² kāin²je³na² u²lxan³thi³na² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³xai²na² a²i³lxa² Se³bu³lo²na²ko³su² ha²kxai³ Naf³ta³li²ko³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹⁴ Nxe²

ã³ya³kxi²sxã³ yxau²xai³kxe³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² Sũ³na²
ĩ³hen³txi³jau³xau³hxi²tẽx1tã² e³ta¹hxi²hẽ¹la². E³te³nah¹lxi¹:

15 — Se³bu³lo²na³ko³xa² Naf3ta³li²ko³nãu³a² ĩ³ye³na² kãin²je³na²
a²wã³kan¹ko³nãu³a² yxãn¹ta¹ Jor³tãu²yau³xa² a²ha²
ya¹nãn¹ko³nãu³a² Ka³li³le²a²ko³xa² nxe³te²nũ³ka³txe²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xai²la¹wi¹.

16 A²nxe³te²nãu³xa² wãn³txa² wi¹jau³xa² yũ²na³li¹. Ka³nxah³ju³ta²
yxau²xai³tũ³ka³txi³sin²ta²wi¹. A²nxe³te²nãu³xa² ha³lo²a²
ha³te¹khai¹nxe³ju³ta² ĩ³ain¹na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a²nãu³xa² ya³lu²te²hũ³nxe² yxau²xai³te²nãu³xa² ha³lo²a²
ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² nxe³tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
sa²kxĩ³kxi²su² ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. A²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²ju³ta² so¹lxi³
yũ³na²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³tẽ³na² wi¹tãu³a² yũ³ain¹na³li¹.

Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² yxau²xai³ka³tu³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³ ã³si³wxe³ta¹hxi²hẽ¹la². ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³ ã³nxa³wã²na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²wxã³ti³wã³kxi³lxon³na³li¹.
Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

Je³su²jah³lo²kxai³ qĩ³na² sai¹tũ³ka³txa² ĩ³kaix1so¹ain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³ye³nai²na² Ka³li³le²a²
ye³nai²na² a²yo²ka³te³h³tĩh³na² ã³nxai³ta¹hxi²hẽ¹la². ã³nxai³nũ²la² in³txa²
ha¹lin¹te²a² ĩ²ta¹hxi²hẽ¹la². Si³mãu²ah³la² Pe²jah³la² ĩ³yĩ¹li²nũn³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ã³n³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ a²lon³ti³nyha¹ta¹hxi²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²na² ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a² ĩ³ye³na² ã³na¹i² sa²sai¹xi² nxe²
o²la³kxi²ya³ta¹hxi²hẽ¹la². Ju¹tai²na² so¹lxi³ o²la³kxi²ya³te²ju²hẽ³la².
19 Jã¹nxe³sxã³ a²lon³ti³nãu³xa² ĩ²yah³nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³wxi¹. ã³si³tẽ³sa¹hẽ¹li¹. Ai³na² ã³na¹yah³to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³si³tẽ³sa¹hin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ja³hin¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹, ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

20 Nxe²e³ta³lun²nhĩ¹na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a² ã³sxã³
ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxi²hẽ¹la².

21 Nxe³ka³tu³ta¹ jũ¹nxa² yan¹nãu³a² ã³nxai³ain¹ka³tu³ta¹ Se³be³te²u²jah³la²
a²ki³lha³nãu³xa² Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³ ka³no¹a²
ka³lo³ẽ¹na² ã³wxe³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². ã³wxe³sxã³ ai³na² ta³lã²la²ka³lo³a²
sa²ka³tũ¹sxã³ sa²hau³ko³tain¹je²ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³kaix1tai¹ta¹hxi²hẽ¹la². 22 ĩ³kaix1te³na¹ Jo³ãu²ah³la²
Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³ a²wĩ³na² ã³waix3ti² ka³no¹a² ka³lo³a² ã³i²
nxe³yah³nũ²la² Je³su²jah³la² hi¹txai³lya³ta¹hxi²hẽ¹la².

Wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² wi¹kãĩ³i² nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Ka³li³le²a²ko³nãu³a² Je³su²jah³la²
ai³lha²thet3ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wih¹xai³lha²thet3sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a² ĩ²li³te²na¹ ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³ta³nxa²

kwa²hai²hain²ta³nxa² nxe³te²na² ā³tū³kxai²nān²tu³ nxe³te²na² whāi²na¹
 wi¹we²txi²ye²ta¹hxai²hē¹la².²⁴ Nxe³te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²
 a²ha³ta³nxa² u²lxi³ ā³na¹ha²kxai³ ai³lhxā³ Si²ri³a³ko³nān¹tū³ka³txa²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹nū²la² ĩ³ta³ka³txa² ĩ²li³ka³txa² ĩ³ton³te²a²
 yū³kxai²nān²tu³ ā³sa²so¹ha²kxai³ ĩh³nha²ju³ta² yū³te²a² ā³sa²so¹ha²kxai³
 a²nū²ai²na² ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²su²
 te²na² ā³sa²so¹ha²kxai³ ā³tau³txē³kat3sū³ka³ta² yū³te²su² te²na²
 ā³sa²so¹ha²kxai³ a²nū²ai²na² nū³kan²ta³kxi²te²na² ā³sa²so¹ha²kxai³ a²nū²a²
 wi¹lain³ta³kxi²te²nāu³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² tū¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ we²txin²tain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁵ Jā¹nxe³te²kxa²yan³tu³ a²nū²a² ka³lxa²khai¹nxe³te²nāu³xa²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹te²nāu³xā² Te³ka²po³li²ko³xan¹te²nāu³xā²
 Je³ru³sa³lē²thī³nān¹te²nāu³xā² Ju³te²a²ko³xan¹te²nāu³xā² ha³lo²ai²na²
 Jor³tāu²yau³xa² ha³tih³xan¹ko³nān¹te²nāu³xā² nxain¹sxā³ Je³su²jah³lo²kxai³
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5

Wā³la³ka³txa² ne³ka³nah²nāu³a² Sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³su²

1 Ā³si³tē³kxain¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ²kxain¹nū²la² wā³la³ka³txa²
 wxa²ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ka³la³ka³tu³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³wxe³nū²la² a²sa³wi¹ha³lxa² yāu³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Yāu³son³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa² ĩ³yau¹ū³jau³xa²
 ĩ³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yau¹ū³hain¹te³nah¹li¹:

Ka³lih³kxi²kī³khai³jau³su²

3 A²nū²a² ĩ²li³te²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:
 — “Txa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ hxi²ka¹nha¹ju³ta² yū³ti³hex¹sa²nxa³nha¹.
 Txa²wā¹sū³na² so¹li³ hxi²nūn¹sa²jah¹lai²la¹wi¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a²
 yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

4 Hī¹nai²na² āin²ti³sxā³ nān³ta² ha³lo²ai²na² hin¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹ ĩ³nxū²kwai³lxū¹nx2ti³tu¹wi¹.

5 Hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² thāi³ti³la² yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai³tā² hāi¹nxe³ti³xa¹ sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³tu¹wi¹.

6 A²nū²a² he³ja³lu²te²nān²tu³ yain³txa² yo²kwai³te²ju²hē³li¹.
 Yā³lxu²khaix¹te²nān²tu³ ĩ³yau³xa² yo²kwai³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³tū³ka³txai²li² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kāi³ju³ta³nū³a²
 ten³sxā³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Kxā³nāu³a¹
 a²nū²a² yain³ta³lun²te²na² ū³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a²nū³a² ā³xa²
 ten³yah²lxan³tho³li¹.

7 A²nū²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³txa²txi³tu¹wi¹.

8 Hī¹nai²na² wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹ju³ta² so¹li³ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ka³lih³jah¹li³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² yā¹nxe² yxau²xai³yah³li¹nha²kxai³
 kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³nain²txi³ ye³i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

9 Hī¹nai²na² a²nũ²a² ã³nhãu²no³nyhu¹kxi³ju³ta² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³su²a²ki³lhã³lhxu²tĩ³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.

10 Hī¹nai²na² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãĩ³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²khãuh³lxa³thin¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nãu³a¹Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

11 Hī¹nai²na²Txa²wãn³txa²sa²yo²we¹jah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nũ²ai²na² Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³te²su² te²a² kq³nxe³ti³e³kxi²nx2ti³tã³nxa² khãuh³lxa³ti³nx2ti³tã³nxa² ki³han³jau³su²e³kxi²nũ¹nx2ti³tã³nxa² nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 Kãĩn²ka³lih³sxã³wi¹lxon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹Txa²wã¹sũ³na²ha³lo²ai²na²oh³nãn¹ko³nãu³a¹ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a²wi¹ju³ta²yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³kq³nxe³ti³kãĩ³nx2ti³kxa²yã¹nxe²kxã³nhi¹nu¹tai²na²wxa²ne³hẽ³tu¹tai²na²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²khãuh³lxa³tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹li¹, Sũ³na²wãn³txa²sa²yo²ã³ain¹te²nũ³ka³txa²su¹.

Sah²ne³ka²ha³lo²a²sa²ha²tet1jut3sũ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹sah²ne³ka²yã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹. Sah²ne³kai²na²a²nũ²a²hxi¹ka²tẽ³sxã³yain³txa²ũ³sa²wi²kĩ³kxai²nãn²tu³wi¹yain³kxi²kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹sah²ne³kxai²li²a²kxah²ju³ta²sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu³hai³txi³ten³kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Kĩ³sxa²kxai³kwa²ka³la²ko³kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²hũ³yah³lxi¹lxi¹. Wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li²a²nũ²a²e³lxah²lxi³xã³kxai²nãn²tũ³kwa²ha²ya³kxa³lxi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

14 Te²yã¹nxe³jut3su²Txa²wã¹ha³lo²ai²na²a²ha²tet1jut3sũ³yah³lxi³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Wã³la³ka³txa²a²ne³ka³nah²nãu³a²sxi²je³na²we¹kĩ³kxai²nãn²tu³hãĩ³i²yxau³hĩ³nx2nxa³wi¹. A²nũ²a²a²yo²ha³kxa¹e³lxah¹ĩ²ain¹tu¹wi¹. Te²yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li²a²nũ²a²e³lxah²lxi³kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²e³lxah²lxi³ĩ²ain¹tu¹wi¹. 15 Jã¹nxe³sxã³lã³pi³ãu²tẽ³na²hxi²tẽ³kĩ³kxai²nãn²tu³hai³txi³kwa³ta³lẽ³na²ũ³tĩ¹kxi²kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Hãĩ¹nxe³sxã³ha³lo²a²ko¹kon¹ju³ta²ũh³wxe³kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³txa²wã¹sxi²ha²whãĩ²na¹wi¹ko¹ko²tũh¹lxi²te²ju²hẽ³li¹. 16 Te²yã¹nxe³jut3su²lã³pi³ãu²tẽ³na²sa²kĩ³kĩ³kxai²nãn²tu³ha³lo²a²wi¹lha²tet1te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe²kãĩ³yah³lxin¹ju³tai²na²a²nũ²a²a²yo²ha³kxa¹e³lxah²lxi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³wi¹kãĩ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²oh³nãn¹ko³xai²na²yxau³jah¹lai²na²sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²kãĩ³jah³lxi³hẽ¹li¹.

Txa²wã¹sũ³na²wãn³txu¹tai²na²sa²yo²wet1sxã³kãĩ³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹wxa²ẽ¹nãn¹jau³su²nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²wãn³txu¹tai²na²Sũ³na²wãn³txa²ĩ³hen³txi³tũ³ka³txai²na²wãn³txu¹tai²na²nxe³jau³xai²na²whãĩ²na¹ã³na¹si¹jau³su²Je³su²jah³la²a²ten³jau³su²na³xã¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³tu³nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wai³nxa³wi¹. Nxe³to³ta¹Txa²wã¹sũ³na²wãn³txu¹txai²na²hãĩ¹nxe³ti³xã¹sa²yo²wet1sxã³kãĩ³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. 18 Ya²la³tu³e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹ha³lo²ai²na²oh³nãn¹ko³nãu³a²yuh³nãn¹ko³nãu³a²nxe³sxã³wa³su³txi³tĩ¹hxan³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹. Nxẽn²nxa³tãu³a²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txu¹tai²na²tĩ¹hxan³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹. Wãn³txai²na²yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³yau³jũ¹lxi³jau³su²kxan²ti³hai³txi³

tí¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jau³xu¹ta²na² jau³xau³hxa²tē¹x1ta² we¹ta³lun²sān²tu¹wi¹. 19 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²la³ wān³txai²na² e³kxi²te³nah¹lx1¹: “Sū³na² wān³txu¹ta²na² jau³xau³hxa²tē¹x1ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Ā³na¹hxa³ta¹tū¹xā¹. A²nū²a² ā³xa² jau³jau¹xai²na² ā³na¹hxa³si¹hain¹jau³su² i³yau¹ū³ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² nxe²e³kxi²ke³la³te²kxai³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yū³hī¹na¹ jah¹lai²li² hai³txi³ i³sa²nēn¹kxi²ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sū³na² wān³txa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹hxa³ti² sa²yo²we¹ti² nxe³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ Sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yū³hī¹na¹ kāin² i³sa²nēn¹kxi²ju³ta² yū³tu¹wi¹. 20 Nxe³jah³lxi³sa²lx1¹. E³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² nū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³ka³txa² nxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²we¹ta¹nx³wi¹. Nai¹nx³ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² wa³to²hi² wi¹la³ wet1jah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yū³nx2ti³xa³lho³li¹.

A²nū²a² i³an³ta³kxi²nē³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

21 Nxe³nx²ha¹te¹ txa²wā¹yah³la²nāu³xa² ain³kxain¹jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lx1¹: “A²nū²a² ā³xa² i³sun²tā¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹. I³sun²tā¹ain¹yah³lxin¹kxai²nān³tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³sxā³ i³sun²tā¹nx2ti³ha³ta¹.” Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 22 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² nxe³nx2ta¹te³nah¹lx1¹: “Wxa²lo³nai²na² i³an³ta³kxi²nīn¹kxai²nān²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³sxā³ i³sun²tā¹nx2ti³ha³ta¹.” Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²lo³nai²na² nxe²e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lx1¹: “Ra²ka²jah¹lo²si¹lx1¹. I³lxi³thi¹nx³jah¹lo²si¹lx1¹.”

Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Si³ne²tri³o²tū³ka³txai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nū³ka³txai²nān²ta² hxi²ka² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³sxā³ i³sun²tā¹nx2ti³ha³ta¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ nxe² e³kxah²lxin¹te³nah¹lx1¹: “A²hoh³lxi³su² yū³nxān²nxa³i¹.” Nxe² e³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² ko³nxe³khai¹ju³ta² ha³nxe² i³sa²tē³ju³ta²na² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² yū³yah³lx1¹nha³ta¹.

23 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ai³sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³: “Txa²wā¹sū³nai²na² yen³kxa² ū³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i²sxā³ i³sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³sā²nhē³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wā³tā³xai²na² hit3txā²ti³kxe³su² i³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Yen³kxai²na² Sū³na² ū³hū¹ain¹yah³lxin¹ju³ta³nū³ai²na² hāi¹nxā¹jah¹lxi³sā²nhē³li¹. 24 Nxe³yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ wxa²wā³tā³xai²li² hāu²non³si¹jau³su² e³kxi²nyha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe²na³na¹ hā²wxān³txa³nu² yen³kxin³txi²tē³xi²ka³tu³ Sū³na² ū³hū¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹.

25 Wa³su³txi³ hāu²not3nyha¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ wxa²wā³tā³xai²li² tē³nxa²lxi³sxā³ hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ā³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Ā³sa²so¹nx2ti³kxai²nān²tu³ po³li²sa²jah¹la² sa²nū¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Sa²nū¹nx2ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹. 26 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ wa³su³txi³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa² ū³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³ju³ta³nū³a² yū³hī³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²

ã³wa²su¹si¹nx2ti²jau³su²
ĩ³yí¹li¹nx2ti³ha³tai¹.

ĩ³ye³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³

kq³nxe³ti³

Txu¹ha² ã³xa³ka³lxa² ù³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

27 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxí¹: “Txu¹ha² ã³xai²na² ù³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxí¹txa³hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

28 Nxe³yãn¹ta¹ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txu¹ha² ã³xai²na² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² e³yah³lxin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxí¹: “Txu¹hai²li² ù³whĩn¹ti³sah²lxun¹nãn³kü².” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ya²la³tu³ txu¹hai²na² ù³whĩn¹ta³kxi²nyah¹lxin¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³te²li³ yah³lxí¹hĩ³nxa¹lxí¹.

29 Jã¹nxe³te²kxa²ya³tu³ wxa²ye³ki³ki³a² ye³wi¹tãu³a² kq³nxe³ti³ kãí³si¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ye³sai¹nha²sxã³ u²lã³na¹jah³lxí¹hẽ¹li¹. A²nxe³ju³tai²na² ye³ki³ka³na³ka³na³ki³a² ã³na¹sxã³ ã³ye³ki³kho³nhãn³kxai²nãn²tu³ jũ¹nxe² ãin²ta³lxí¹nha²hĩ³ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²a² whãí²na¹ ha³lo²a² kq³xai²na² ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹nẽ³tain¹kxai²nãn²tu³ kãin² ãin²ta³lxí¹nha²hĩ³ki³tã³li¹.

30 Te²yã¹nxe³jut3su² wxa²hxi²kai²na² hxi²wi¹tãu³a² hxi²kai²na² kq³nxe³ti³ hxi²kãí³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³hxi²ki²lho¹nha²sxã³ u²lã³na¹jah³lxí¹hẽ¹li¹. A²nxe³ju³tai²na² hxi²ka² ka³na³ka³na³te²a² ã³na¹sxã³ ã³nhxi²kho³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ jũ¹nxe² ãin²ta³lxí¹nyhah¹lxí¹hĩ³nxa¹lxí¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²a² whãí²na¹ ha³lo²a² kq³xai²na² ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹nẽ³tain¹kxai²nãn²tu³ kãin² ãin²ta³lxí¹nha²hĩ³ki³tã³li¹.

31 Txu¹ha² ã³na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxí¹: “A²nũ²ai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ nxe³te³nah¹lxí¹: “Txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³ ha³teh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ a²ten³jau³su² ù³wha²li¹jah³lxí¹hẽ¹li¹. Nxe³txã³nxai²na² tẽ³sxã³ txu¹hai²na² ù³hũ¹jah³lxí¹sãn²sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³hĩ³nx2na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 32 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa²sa¹: Txu¹hai²na² txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² in³txa² ã³xai²na² ù³whĩn¹ti³nhãn²nxa³ta¹ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ tẽ³sxã³ ã³na¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ in³txa² ã³xah³la² so¹nh³kxai²nãn²tu³ txu¹hai²na² te²ain²txi³ a²nũ²a² ã³xa² ù³whĩn¹ti³nyhu¹kxa²yã¹nxe² hxi²ki³la³hĩ³nx2na³li¹. Kq³nxe³ti³ kãí³ju³tai²la¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ in³txi³su² ĩ²li³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ã³na¹kxi²ta¹ka³lxa²li² nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ so¹nh³kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lai²na² txu¹ha² ã³xa² ù³whĩn¹ti³nyhu¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lon³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Kq³nxe³ti³ kãí³ju³tai²la¹wi¹.

32 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa²sa¹: Txu¹hai²na² txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² in³txa² ã³xai²na² ù³whĩn¹ti³nhãn²nxa³ta¹ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ tẽ³sxã³ ã³na¹kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ in³txa² ã³xah³la² so¹nh³kxai²nãn²tu³ txu¹hai²na² te²ain²txi³ a²nũ²a² ã³xa² ù³whĩn¹ti³nyhu¹kxa²yã¹nxe² hxi²ki³la³hĩ³nx2na³li¹. Kq³nxe³ti³ kãí³ju³tai²la¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ in³txi³su² ĩ²li³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ã³na¹kxi²ta¹ka³lxa²li² nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ so¹nh³kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lai²na² txu¹ha² ã³xa² ù³whĩn¹ti³nyhu¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lon³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Kq³nxe³ti³ kãí³ju³tai²la¹wi¹.

33 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na² ain³kxain¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxí¹: “Wxãí²na² e³in¹jau³su² nxĩn¹te³nah¹lxí¹: “Txa²wã¹sũ³nu²sa²na³li¹. Txa²wãn³txa² ya²la³lyau³xai²la¹wi¹.” Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ wãn³txi³khai³xa² so¹lxí¹ e³txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³su² e³in¹kxai²nãn²tu³ e³in¹jau³nũ³a² nxe³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³te³nah¹lxí¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹. Ya²la³lyau³xai²la¹i¹.” Nxẽn¹jau³su² nxe³txa³hẽ¹li¹.” Kxã³nhxĩ¹nai³tã¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. 34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

33 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na² ain³kxain¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxí¹: “Wxãí²na² e³in¹jau³su² nxĩn¹te³nah¹lxí¹: “Txa²wã¹sũ³nu²sa²na³li¹. Txa²wãn³txa² ya²la³lyau³xai²la¹wi¹.” Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ wãn³txi³khai³xa² so¹lxí¹ e³txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³su² e³in¹kxai²nãn²tu³ e³in¹jau³nũ³a² nxe³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³te³nah¹lxí¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹. Ya²la³lyau³xai²la¹i¹.” Nxẽn¹jau³su² nxe³txa³hẽ¹li¹.” Kxã³nhxĩ¹nai³tã¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. 34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

34 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na² ã³lxí²jau³xai²la¹i¹. Nxe³na¹te³nah¹lxí¹:

Wãn³txa² e³in¹jau³nũ³a² ã³ye³yxo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³a² e³txa³hẽ¹li¹.
 Oh³nãn¹ko³xai²na² ã³ye³yxo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³su² wai³nxa³wi¹.
 A²nxe³ko³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² ã³wxe³ko³xai²la¹i¹.
 35 Yuh³nãn¹ko³xai²na² ã³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹.
 Nxe³ko³xai²na² Sũ³na² yu³kxai²na² tĩ³yu³wxe³nha²ju³tai²la¹wi¹.
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹. Nxe³thĩ³nai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹la² a²sxi²khai³xai²la¹wi¹.
 36 Wxa²ne³kxa³nãu³xai²na² ã³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹.
 Nxe³sxã³ wxa²ne³kĩ³sxai²na² ne³tĩ³tĩ³yo²ta³nxa² ne³hãn³ta³nxa² nxe³sxã³
 hxi²kan¹nxã²nxa³i¹. 37 Hãi¹nxe³sxã³ e³in¹jau³nũ³su² nxĩn¹te³nah¹lx¹:
 “Nxẽn²na³li¹.” Ta³nxa², “Nxe²nxa³wi¹.” Ta³nxa², nxĩn¹jau³su²
 ã³nhĩ³nx2na³li¹. Nxĩn¹kxa²yu³su² jau¹xai²lan¹nha²kxai³ wai³nhĩ²nxa³wi¹.
 Kõ³nxe³ti³ kãi³hĩ³nxa¹lx¹.

A²nũ²a² ã³xa² i³wa³lxĩn³kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²
 38 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² ain³kxain¹te³nah¹lx¹:
 “A²nũ²a² kõ³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²kxai²nãn²tu³ ã³wa²to²hi²sxã³
 kãi³ũh¹txa³hẽ¹li¹. Nxĩn¹ju³kxai³la¹. A²nũ²a² ã³xai²na²
 wxa²ye³na² sa²ye³sai¹nxain¹kxai²nãn²tu³ nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²na²
 ye³nai²na² te²yã¹nxe² kãi³sxã³ ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu³
 sa²ye³sai¹ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ nxe³ju³ta²nũ²a² wain³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²na² wxa²wxi²ai²na² sa²wxi²sa²tã³nxain¹kxai²nãn²tu³
 nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²na² wxi²ai²na² te²yã¹nxe³ kãi³sxã³
 ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu³ sa²wxi²sa²tã³ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³
 nxai¹nĩn¹ju³ta³nũ³a² wain³te²ju²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1jãx1sxã³
 jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 39 Nxe³yãn¹ta¹ txa²yxo²wãn³txa²
 e³a¹jau³xai²na² jau³xã³lx¹na³li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹. Kõ³nxe³ti³
 kãi³ũ¹nxain¹jah¹la² i³wa³lxĩn³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa²te²kxa³yan³txi³su²
 wxa²ne³xa² wxa²ne³wi¹tãu³ai²na² wxa²ne³su²nxain¹kxai²nãn²tu³
 wxa²ne³ha³tih³nãu³a² ã³nxa³yxo¹o³tũ³txai¹nhẽ³li¹. 40 A²nũ²a² ã³xai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹: “Wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² yxo²kwain³sa³nha¹.
 So¹kxi²si¹jau³su² txa²hxi²kan¹jah¹la² i³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³
 wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² ã³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³kxa²yu³su²
 wxa²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a² kwa²sa²son¹ka³tũ³
 ã³hũ¹tain¹nũ³nhẽ¹li¹. 41 Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su²
 te²na² e³kxi¹nxain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te³nah¹lx¹: “Txa²yen³kxa²
 sa²nah³so¹sxã³ ã³hũh¹sẽ¹li¹. Tĩh³nai²na² ai³na¹tĩh³na² ã³
 ki³lo²me³tro³tĩh³na² ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹.” Jau³su² nxe³nxain¹kxai²nãn²tu³
 tĩh³na² ki³lo²me³tro³tĩh³na² tĩh³nha¹li¹ yen³kxai²na² sa²nah³so¹sxã³
 ã³si³tẽ³kxi¹nhẽ³li¹. 42 Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² wxa²yen³kxai²na²
 a²ten³jau³su² e³kxi¹nxain¹kxai²nãn²tu³ ã³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
 “Wxa²yen³kxa² kwa² ã³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nxain¹kxai²nãn²tu³ kwa²
 ã³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.

A²nũ²a² txa²wã¹kõ¹kon¹te²a² i³yau¹ũ³jau³su²
 43 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² yau³ã³xai²na²
 ain³kxain¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lx¹: “A²nũ²a² wa³kxa² yxau³nũ¹jah¹la²
 a³lx¹jãh³lx¹hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²kõ¹kõ¹ah³la² hĩt3jah¹lx¹hẽ¹li¹.”
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³sxa³wi¹.
 A²nũ²a² i³tih³nxe³nx2ti³ te²nãu³xu¹tai²na² wãn³txi³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

44 Nxe³yān¹ta¹ txa²yo²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²ko¹ko¹nāu³xa²a³lxin¹txi³txai¹nhē³li¹. Ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hi¹nx2ti³si¹hain¹jau³nū³a²Sū³na² ī³ye³kxi²nx2tain¹kxai²nān²tu³ nxe³kxan²ti³, “Wi¹lhin¹ju³ta²so¹lxi³ yxau³txai²lā¹. Khāuh³lxa³ti³hit1sah²lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na²sa¹.” Yah³lxin¹jau³su² Sū³na² ī³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ī³hī³txā²tain¹te²na²sa²kxai³lu² wi¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ī³wa²lā³xi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nū²ai²na² yxo²ha³nxe³lhxa³txi³ ko³nxe³ti³hit1sxā³ ī³yī¹li¹nx2ti³ta³nxa²khāuh³lxa³ti³nx2ti³ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ Sū³na²wi¹lī²si¹hain¹ju³ta³nū³a² Sū³na² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. 45 Nxe²kāi³ū¹hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³tāu³a² oh³na²yxau³jah¹la² a²ki³lha³lxa²nāu³lot3nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹wi¹lhin¹te²la³ ta³nxa² ko³nxe³thin¹te²la³ ta³nxa² nxe³te²na² a²yo²ha³kxa¹u³je³na³ka² ī³ha³te¹kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²na²wi¹kāi³ta³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³ta³nxa² a²yo²ha³kxa¹ wē³ha²yau³xa²wē³hā¹si¹jau³su² sa²si¹hā³te²ju²hē³li¹. 46 Jā¹nxe³kxe³kxa²yā³lhu²a²nū²a² a³lxi²nx2tain¹te²na² so¹lxi³ a³lxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ū³yho³hi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² kāi²nhī²nxa³lho³li¹. Nxe³sxā³a²nū²a²nāu³xa² ū³yho³hi²ki³ki³a² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² te²yā¹nxe²kāi³ain¹nūn³te²ju²hē³li¹. 47 Te²yā¹nxe³jut3su² a²nū²a²ne³khauh²hain¹yah³lxin¹te²na² wxa²wā³tā³nāu³sxu² kxai²nān²tu³ nxe³te²na²so¹lxi³ wi¹le³kxain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nhī²nxa³wi¹. A²nū²a²Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² te²yā¹nxe² kāi³ain¹nūn³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ ā³wa²to²hi² wi¹le³kxi²yah³lxi³hī³nx2nxa³lxi¹.

48 Jā¹nxe³kxa²yān³ti³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³na²yxau³jah¹la² hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³ a³lxi²nha²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe²kāi³sxā³ a³lxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹.

6

Yen³kxa²wā²nhū¹kxi²ki³ju³ta²ī³yau¹ū³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³a²nū²a² sa²nēn¹kxi¹nx2tain¹jau³nū³su² yū³tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹ju³ta²wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹nx2ti³jau³su² jau³xa²so¹lxi³ kāi³sxā³ ān³ten³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³to³ta¹ nxe² kāi³sxā³ān³ten³yah²lxan³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ Wxa²wī³na² Si³yxau³ka³txa²Oh³nān¹jah¹la² wi¹kāi³yah³lxin¹kxa²yo³ha² ū³hū¹nx2ti³xa³lho³li¹.

2 Jā¹yxah³lxin¹jut3su² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² hxi²nū¹nu³hain¹yah³lxi³to³hin¹tāu³a²hai³txi³ ju¹ta³la³ kāin² ī³yū¹khaix1yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² kwa²wi¹lhin¹ki³lxo³te²nāu³xa² nxe² kāi³ain¹te²ju²hē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa²ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹sxā³ ī³yū¹kxi² sxi²je³na² ai³sxā³ ī³yū¹kxi²nxain¹te²ju²hē³li¹. Kwa² sa²nēn¹kxi²nha²ju³ta² yxo²kwai³nain¹te²ju²hē³li¹. A²nxe²te²nāu³xa² kāi³ain¹kxa²yo³ha² hī¹na¹ so¹lxi³ yū³te²ju²hē³li¹.

3 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txa² te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³a²nū²a² ī²nx2ti³xa³tāu³a² yen³kxi³txa²jah¹la² hxi²nū¹tain¹jah¹lxi³hē¹li¹, kāin²te²lo³nx2tain¹kxa²yān³txi³su¹. 4 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi³a²wi¹kāi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹la² hāi³a² kāi³ki³kxa²ī²nē³jah¹la² ū³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Sũ³na² e³kxi²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²
 5 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a² a²nũ²a²
 wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa² te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 ã³wih¹sxã³ a²nũ²a² ne³kxai³3tãu³a² i³sa²nxũ³sxã³ e³kxi²to³hi² sxi²je³na²
 nu²ki³ye³lot3tãu³a² i³sa²nxũ³sxã³ e³kxi²to³hi² nxain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Kwa²sa²nẽn¹kxi²nha²ju³ta² yxo²kwaĩ³nain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³te²
 he³la³kxi³nãu³xai²na² hĩ¹na¹ so¹lxi³ kãĩ³ain¹kxa²yo³ha² yũ³te²ju²hẽ³li¹.
 6 Yxãn¹ta¹ wxãĩ²na² sa²kxai³lu²; “Sũ³na² e³kxi²to³ha¹tũ¹xã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² i²kxi²nẽ³jah¹la² nũh¹lxi³
 i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 te²hi²sen³su² hãĩ³a² e³kxi²ki³to³jau³xai²na² i²kxi²nẽ³jah¹la² Te²hi²sen³kxai³lu²
 ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

7 Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a² wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³
 kwa²to³toh³lxi³jau³xa² e³kxi²yah³lxi³toh³txa³hẽ¹li¹. Nxe³te²yãx1jau³xa²
 Sũ³na² wãn³txa² i²ai¹nxa³tũ³ka³txa² nxe³te²yãx1jau³xa² e³ain¹to³te²ju²hẽ³li¹.
 A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²; “Yau³ka³lxa¹txi³ kwa²to³toh³lxi³
 Sũ³na² e³kxi²sĩn¹to³ha¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi²sa²sĩn¹tũ¹xã¹.” Ain¹jau³su²
 nxain¹ta¹ hai³txi³ ain³kxi²nũ¹hai¹nxa³lho³li¹. 8 Nxe³ha²kxai³
 te²yã¹nxe² kãĩ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³kxai³lu²
 ã³ten³yah³lxin¹jau³su² e³kxi²yah³lxan³ta³lxa¹ ã²la² wi¹kq³nh²te²ju²hẽ³li¹.
 9 Nxe³yãn¹ta¹: “Sũ³na² e³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ jau¹xai²na²
 e³li³kxi³jau³nũ³a² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lãĩ³. Wi¹lhin¹sxã³ sa²nẽn¹kxi²
 kãĩn²te²lo³txa²ju³ta² ten³sa²sĩ¹nhai¹.”

10 Wxa²wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kxan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
 nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yũ³nũ¹sa²nhĩn¹ju³ta³nũ³a² ten³sa²sĩ¹nhai¹.
 Oh³nãn¹ko³nãu³a¹ ten³nxa²ju³ta² hãĩ¹nxe³sxã³ wa³su³txi³
 sa²yo²wet1sxã³ kãĩ³ ta³lu²nain¹te²tu³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 yuh³nãn¹ko³nãu³a² te³xa²yã¹nxe² sa²yo²wet1sxã³ kãĩ³
 ta³lu²nain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa²sĩ¹nhai¹.

11 Yain³txa² hãĩ¹nxa² ũ³hũ²sa²sĩ¹nĩ¹nhĩn¹txai³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.

12 A²nũ²a² ã³xai²na² kq³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu³
 ne³wã²na³ũ¹hain¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sĩ¹na¹kxa²yã¹nxe³sxã³ kq³nxe³ti³
 kãĩ³ũh¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta² ne³wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.

13 Ha³lo²a² kq³nxe³ti³ kãĩ³si¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² ã³sa²so¹sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ kq³nxe³ju³ta² ã³non²ta³kxi¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Jã¹nxe³jut3su²
 wxãĩ²na² so¹lxi³ ha³lo²ai²na² a²wa³kxẽn³yah¹lo²sĩ¹nha²kxai²
 nũ³kxũn³ta² si³yxau³jah¹lo²sĩ¹nha²kxai³ wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²sĩ¹nha²kxai³
 nxe³sa²tẽ³sĩ¹nĩ¹lxi¹ Ta³lu²na¹wi¹. A²mẽ³”
 Nxe³kxa²he³la³kxi³su² Sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³to³hẽ¹li¹.

14 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ã³xai²na² kq³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹sxã³ ne³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti²
 Wxa²wĩ³na² Oh³na²yxau³jah¹la² kq³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹kxe³su²
 ne³wã²na³ũh¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. 15 Nxe³yãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su²
 nxe³ke³la³te²kxai³ te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kq³nxe³ti³
 kãĩ³ũ¹sain¹na²hẽ³na¹. Ne³wã²na³ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.” Nxĩn¹ke³la³te²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³su² wxa²kq³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²
 ne³wã²na³ũh¹nx2ti³hĩ²nxa³wi¹.

Yain³txa²ĩ³yain³kĩ³ju³ta²ã³na¹kĩ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Sũ³na² e³kxi²te³lxhã³ yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ khãuh³lxa³ti³kĩ³lxo³nha²yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lhin¹kĩ³lxo³nha²jah¹la² te²yã¹nxe² kãĩ³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²he³la³kxi³su² yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu³wxa²ye³hĩ³nhã²nxa³ha²kxai³ hxi²khai²lxĩ²nxa³ha²kxai³ ne³te²kxai³la¹khãuh³lxa³ti³nxa² yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹yain¹kxe³su² a²nũ²a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ju³ta² yxo²kwai³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³ju³ta²hĩ¹na² so¹lxĩ³ ũ³yho³hi²hain¹ju³ta² ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Kĩ³han³nxa³wi¹. 17-18 Nxe³yãn¹ta¹ wxãĩ²na²: “Sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹. Yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³wxa²ye³hĩ³nha² wxa²hxi²khai²lxĩ² nxe³te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² ã³xai²na²ĩ²nxa²tain¹kxai²nãn²tu³ yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹ju³ta²ĩ²nxa²ti³xa³lho³li¹. Nxe³te²kxa³yan³tu³ta¹ Wxa²sũ³nai²na² ĩ²kĩ³sxa³jah¹la²ĩ²nxa²ti³tu¹wi¹. ĩ²nxa²ti³ha²kxai³ kxã³nãu³a¹ ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Yen³kxa²kãin²ũ³wha¹kxi³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² kãin² ũ³wha¹ah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wa³la²la² ĩ³kho³kxi²ha²kxai³ yen³kxa²ĩ³nãn¹kxi²sxã³ khon³nha²kxai³ nxe³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹la² hãĩ³a² wxã³sxã³ kãĩ³sa²no¹ki²nẽ³te²ju²hẽ³li¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹ oh³nãu³nãn¹ko³xa² wi¹kãĩ³yah³lxin¹kxa²yo³nhũ³a²ũ³wha¹jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³ hai³txi³ wa³lan²txa³ĩ³kho³kxi¹nx2ti³xa³ha²kxai³ ĩ³nãn¹kxi²sxã³ kho³thxa³txa³ha²kxai³nxẽn²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ko³nxe³thin¹jah¹la² hãĩ³a²wxã³sxã³ kãĩ³sa²no¹ki²nxa³lho³li¹. 21 Nxe³sxã³ wxa²yan³txi³nũ³a²ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxĩ³ wxa²ẽ¹nãu³a² nũ¹hãĩn³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³kĩ³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22-23 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a²whãĩ²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ye³wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²la³ whãĩ²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹kxai²nãn²tu³ wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nãn²tu³wi¹kãĩ³sxã³yxau²xai³kĩ³sxa³wi¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta²so¹lxĩ³sa²yo²we¹kĩ³jau³su²

24 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxã³ nxe³te²na²wãn³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ta³lxĩ³kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³sxã³txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² ĩ³hĩ³kĩ³sa²kxai³txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ã³xai²na² a³lxĩ²kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²sa²yo²we¹kĩ³sa²kxai³ txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ã³xai²na²sa²yo²ã³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²so¹lxĩ³sa²yo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa²ũ³ha¹kxi²kĩ³ju³ta²nũ³a² o²la³kxi²ta³nxa²yu³ka³na³ka³na³ju³ta²so¹lxĩ³ hxi²kan¹txi³ kãĩ³kĩ³te²ju²hẽ³li¹.

25 Jã¹nxe³jut3su² na¹ha²kxai³ ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nũ³su² ta³nxa² ĩ³na²kxi³jau³su²

ĩ³na²yah³lxin¹kxe³nũ³su² tã³nxa² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Wã²la² ka³lo³ai²li² ũ³whi²kxi²nhãn¹ka³lo³nũ³ai²li² hxi²waun³txi³nhã³sxã³
 yxau²xai³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³jut3su² ka³te³na² yxau²xai³ki³ju³ta²
 sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
 txa²wã¹nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹.
 26 Nxe³sxã³ ai³kxe³su² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³sxai²li² ũ³whi¹ai¹nxa³ha²kxai³
 yain³txi³su² wxa²so¹sxã³ ũ³wha¹ai¹nxa³ha²kxai³ nxai¹nxa³kxan²ti³nũ¹
 Txa²wã¹sũ³na² Oh³nãn¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² te²kxai³lu² ã²la² kãi²non³sxã³
 a³lxi²sa²tẽ³nx2ti³na³li¹. 27 Kãin² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
 ã²la² a³lu²on³sxã³ ka³te³na² yxau²xai³yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.

28 Te²yã¹nxe³jut3su² wã²la² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Si³sa³yãu³sa² ha³lo²a² wen¹ka²
 ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³ hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wãn²txa³
 we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. 29 Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na²
 ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³ta² kãin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yen³kxi³khai¹nxe³ha²kxai³wã²la²wi¹khai¹ka³lo³a²ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxan²ti³nũ¹ si³sa³yãu³sa³kxai²na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 30 Hĩ¹na¹
 wi¹we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³ai²na² ĩ³hxa³nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³kxai³lu² ĩ³wi¹we¹je²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹,
 si³sa³yãu³sa³kxa² so¹lxi³ kxan²ti³na¹. Nxe³te²yã¹nxe²
 Txa²wã¹sũ³nain²txi³ hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³ko³tũ¹nx2ti³tu¹wi¹, hxi²kan¹sxã³
 wa³to²hi²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Jã¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²syah¹lxin¹ju³ta²
 kãin²ye¹nxa²ti³xa³wi¹. 31 Jã¹nxe³jut3su² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 E³yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³yah²lxan³te³nah¹lxi¹:
 “Ĩh¹nxe² yain³txa³nu³la³ so¹kxi²sxã³ yai³nhĩ³ki³ji¹? Ĩh¹nxe²
 na²ki³jau³nũ³la³ so¹kxi²sxã³ ĩ³na²hĩ³ki³ji¹? Wãn²ta³ ĩh¹nxe³ka³lo³la³
 ũ³whi²kxi²nha²hĩ³ki³ji¹?” Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 32 Nxe³ju³tai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
 yen³kxa² yxo²kwaĩn³sxã³ ã³te³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
 wxãĩ²kxai³ ha³lo²a² ã³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 Oh³nãn¹jah¹lai²na² Hi²sen³kxai³lu² taut3to³jah³lxin¹kxa² whãĩ²na¹
 ĩ²jah¹lo²su² na³li¹. 33 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²wet1hxa³jah³lxin¹ju³ta² txa²nũ² ã³te³ni² Sũ³na²
 wi¹lhin¹ti³hit1txa²lxi³ju³ta³nũ³a² txa²nũ² ã³te³ni² nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yen³kxai²na² ã³taut3to³txi³yah³lxin¹kxai²li²
 ũ³tet1sũ³nx2ti³tu¹wi¹. 34 Jã¹nxe³jut3su² ka³nxa³ha²tai²nãn¹ta²
 yen³kxi³nũ³a² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²ka²nãu³a² yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² hĩ¹na² sa²kxai³lu²
 hxi²waun³ta³kxi²yah³lxan³sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹li¹.
 Ka³nxa³ha²ta³ai²na² te²yã¹yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.

7

A²nũ²a² ã³xai²na² kq³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 1 A²nũ²a² ã³xai²na² yxo²wa³su³txi²sxã³ kq³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
 kq³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. 2 Nxe³sxã³ a²nũ²a²
 ã³xai²na² ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxin¹kxa²yã¹nxe² ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹.

Hxi²kxãu³khaix1nxe³sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa²yã¹nxe²Txa²wã¹sũ³na²
 hxi²kxãu³khaix1nxe³sxã³ kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. ³ Wxa²wã³tã³xa²ko³nxe³ti³
 kãi³jut3su² ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² kãin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
 A²nxe³ju³ta²na² yã¹nx2na³li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na² ye³wi²kxe³su²
 yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³yã¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxĩ¹.
 Nxe³kxe³su² wxa²ẽ¹nã¹jau³kxai³lu²: “Txa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na²
 sa²ye³sai¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxã¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
 ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² i²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹.
⁴ Nxe³sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxĩ¹: “Hi³a² sũ³na²
 sa²ye³sai¹kxi²na²sĩ¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxã¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
 ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹. ⁵ Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu²
 wxã²li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxĩ¹lxĩ¹. Hi³sa³ka³txa²
 sa²ye³sai¹nhat1jah³lxĩ³sã²nhẽ³li¹. Nxe³sã²nũ²la² wi¹lĩ²nha²sxã³
 wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sũ³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

⁶ Yen³kxa² wi¹lhin¹kxa² yũ³yah³lxin¹kxa² tẽ³sxã³ wai³a³lxa²
 kwa²a³na¹ũ³yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nã²tu³
 ã³wa²lhxã³ ye³kãĩ²ne³nx2ti³ha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su² txah³lxa³ki³a²
 a³lxĩ²ki³ai²na² yũ³yah³lxin¹kxai²nã²tu³ kwa³jan³ta² yxa³kxa² ha³lo²a²
 yuh³xã¹na¹ũ³yah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Nxe² ã³na¹ũ³yah³lxin¹kxai²nã²tu³
 yxa³kxai²li² tũ³ka³la³ju³ta² yũ²na³li¹. Nxe³sã²ka³tu³ hã²wxã³txa³
 ã³nhe¹kxi²sxã³ i³ya²lu¹nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ju³kxai³lu² nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³yah³lxin¹tãu³a² nxe³jau³jau¹xai²na² an³ta³kxi²sxã³
 en²txain¹kxai²nã²tu³ ha²ya³kxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹.

Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹nẽ³jau³su²

⁷ Txa²wã¹sũ³na² i³wã³jah³lxin¹kxai²nã²tu³ a²wi¹ju³ta²
 ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa² ã³ten³yah³lxin¹kxai²nã²tu³
 a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxũ³sxã³ sxi²ha² a²yo²a²
 i³yo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nã²tu³ sa²yo²than²yex1nx2ti³tu¹wi¹.

⁸ Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Sũ³na² i³wã³jah³lxin¹kxai²nã²tu³ nxe³yah³lxĩ³te²
 i³nxã²tu³ a²wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ã³ten³yah³lxĩ³te²
 i³nxã²tu³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²ha² i³yo²to¹tot1jah³lxin¹te²
 i³nxã²tu³ sa²yo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹.

⁹ Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
 wxa²wẽ³sai²na² yain³tũ³xa² i³wã³txi³nx2ti³kxai²nã²tu³ txah³lxa³kxa²
 ũ³hũ¹yah³lxĩ³hĩ³nhã¹te²la¹xã³? ¹⁰ Te²yã¹nxũ³sxã³ ai³na²
 i³wã³txi³nx2ti³kxai²nã²tu³ txih³xa³ ũ³hũ¹yah³lxĩ³hĩ³nhã¹te²la¹xã³?

¹¹ Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³ yen³kxa²
 wi¹te²na² so¹lxĩ³ wxa²wẽ³ha³lxai²na² ũ³hũ¹ain¹yah³lxĩ³hĩ³nxa¹lxĩ¹.
 Te²yã¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³jah¹la² Oh³nã¹jah¹la²
 sa²kxai³lu² i³wã³ti³yah³lxin¹kxai²nã²tu³ yen³kxa² wi¹kxa² wa³to²hi²sxã³
 ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹.

¹² Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
 ten³yah³lxin¹kxa²yã¹nxe² kãĩ³ũ¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na²
 wãn³txa² nxe² i³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Tĩh³nu² ha¹lin¹tĩh³na² i³yau¹ũ³jau³su²

13 Yuh³nāu³ān¹ko³xa² hin¹ki³tāu³a¹ tīh³na² yxau²xai³ki³tīh³na² ha¹lin¹tīh³na² yū²na³li¹. Nxe³sxā³ kāin²tīh³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa²tū³ka³txa² yxau²xai³lain¹tīh³nū²su² te²ju²hē³li¹. A²nxe³tīh³nai²li² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ khāuh³lxa³tī³sa²tē³nhē³tu¹wi¹. 14 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³tih³xan¹tīh³nai²na² kāi²nxa³tīh³na² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² yū³nū¹nhē³tu¹wi¹. Ka³te³na² wi¹tāu³a² yxau²xai³ki³tu¹wi¹. A²nxe³tīh³nai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² yxau²xai³tīh³nū³su² te²ju²hē³li¹. A²nxe³jut³su² tīh³na² kāi²nxa³tīh³na² ya³lo³txi²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.

Hi³sa³ka³txa² nxā³kxi²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

15 Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nē³tū³ka³txa² nxe³ki³lxo³nxe³tū³ka³txai²na² wxā³ha³ta²wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² ki³lxo³tai¹nhā²kxai³ a²tai²na² o³ve²a²hū³ye²tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³thi¹nai¹nhā²kxai³ ā³na¹nx2ti³te³lhxā³ nxai¹nhā²kxai³ hāu³hū³te²sin¹tu¹wi¹. 16 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³ye²nxai¹nxa³ju³ta² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. O²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta² wi¹lhin¹jut³su² tā³nxa² ko³nxe³thin¹jut³su² tā³nxa² a²ē¹nāu³ai²na² wi¹ko³nyha¹lxin¹tu¹wi¹. U²va²ki³a² kwa² hu³kxē¹ha² i²li³tē¹ha² kūh²sxa³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ fi²ko²nxā³kxa² kwa² hi³sa³ka³txa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. 17 Jā¹nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ta³nxā³kxa² so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ta³nxā³kxa² so¹lxi³ ā³nxā³kxi²te²ju²hē³li¹. 18 Te²yā¹nxū³jut³su² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa² ko³nxe³ta³nxā³kxa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. Hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxā³kxa² wi¹ta³nxā³kxa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹. 19 Jā¹nxe³jut³su² hi³sa³ka³txa² wi¹nxā³kxi¹hxa³kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ a²nū²a² hxi²ka² tau³ka²sa²tā³nū²la² ha³nxe²a² ū³thū²ka³tu³ i³hxa³ye²te²ju²hē³li¹. 20 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² o²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta² i²yah³lxi¹nhī¹na² a²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sū³na² i²nē³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

21 A²nū²a² i²li³te²a² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹. Nxe²e³kxain¹kxan²ti³: “Nxe³sa¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Nxe²e³kxi²kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a² yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wi³na² Oh³nān¹jah¹la² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² sa²yo²we¹kxai²nān²tu³ nxe³te²na² i²li³te²la³ oh³nān¹ko³nāu³a² ā³wih¹tu¹wi¹. 22 A²nxe³tāu³a¹ kwa² i³ye³kxi²sain¹tu¹wi¹. i³ye³kxi²sain¹ju³ta³nū³a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³sa²si¹lxi¹. Wxa²wān³txai²na² i³hen³txi³si¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Wxa²i³lxa² i³ye³sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³si¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²i³lxa² i³ye³sxā³ nū³kxūn³khai¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²si¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³si¹na¹ha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su² si¹na¹wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ i²wa²lū³xi²na³jau³nū³su² nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “i²nx2ta¹tū³ka³txi³su² yah²lxa³lxi¹. Ā³waix³jah¹lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³thin¹ju³ta² kāi³tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹.” Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

Sxi²ha² txon³te²a² i³yau¹ũ³jau³su²

24 Jã¹nxe³na¹jut³su² a²nũ²a² i²li³te²na², Txa²wãn³txa² ain³kxi²te²nãn²tu³ sa²yo²wet¹sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² a²hoh³lxah³la² yã¹te²hũ³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² a²hoh³lxah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ton³nũ²nhai¹. Txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ ton³nũ²nhai¹. 25 Ton³ta³lu²nain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ wẽ³ha²yau³xa² kãin² wẽ³hã¹yain¹nũ²nhai¹. Kãin² wẽ³hã¹ye²ha²kxai³ ka³wã³lxai²na² kãin² hũx¹tha²kxai³ it3ta² kãin² it3tha²khai³ nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ hai³txi³ sxi²lha³ sa²khoh³je²nxa³nũ²nhai¹, txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ to³nai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa² sa²yo²wet¹jah¹lai²na² nxe³kxa²yã¹nxe²na³li¹.

26 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te²na² Txa²wãn³txa² ain³kxi²sa²te²nãn²tu³ sa²yo²ã³sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² hxi²ka^u³kaun³jah¹lo²hũ³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ton³nũ³nũ²nhai¹. Ka³yã³la² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ ton³nũ²nhai¹. 27 Nxe³ka³tu³ ton³ta³lu²nxa²ha¹te¹ wẽ³ha²yau³xa² kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³ ka³wã³lxa² kãin² hũx¹tha²kxai³ it3ta² kãin² it3tha²kxai³ nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²hai²li² sa²kho³kxi²ye²nu²nhai¹. Sa²nai¹hxa³je²nũ²nhai¹, ka³yã³la² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ txon³kxi²ha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wãn³txa² sa²yo²ã³sa²jah¹lai²na² yã¹nx²na³li¹. Jã¹nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² a²nũ²a² ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³txai²na² nxe³sxã³ Je³su²jah³la² a²yo²wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa²hxi²kat¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

28 Nxe²e³ta³lu²nã³a² a²nũ²a² ain³kxi²tũ³ka³txa² o²lain¹ta¹hxi²hẽ¹la². 29 O²lain¹te³nah¹lxi¹. — Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² hxi²kan¹jah¹la² wãn³txa² e³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ ha³te³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² nũ³ka³txa² te²yã¹nxe² wxi²kan¹sxã³ e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

8

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lu²nũ²la² wã³la³ka³txa² ka³nxi²ta¹hxi²hẽ¹la². Ka³nxi²te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxi²hẽ¹la². 2 Nxe³tãu³a² in³jah³la² khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i²te³lhxã³ wxã³ta¹hxi²hẽ¹la². Wxã³nũ²la² ã³n³kax³ti³wxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²i³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi²nxa²ha¹tũ¹xã¹.” Sa²ki³kxai³lu¹. Nyha¹ta¹hxi²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²nxũ³sin²nha²sxã³ wxa²wxai³ta¹hxi²hẽ¹la². Wxa²wxai³te³nah¹lxi¹.

— Ten³sa³nhai¹. We²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe²e³ta³lu²nũ²na¹ a²i³ta³ka³txai²li² we²txi²ta¹hxi²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³h¹e³kxi²te³nah¹lxi¹.

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³nxĩn¹ta² si³yau³jah¹la² ai³sẽ¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² a²xã³xa² i³hen³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yau³jah¹lan²tu³ ai³sxã³ i³yau¹ũ¹nhat¹je¹txai¹nhẽ³li¹. Nxi¹nĩn¹kxi²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ ka³yuh³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³yau¹ũ¹nxain¹kxe³su² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxi¹nĩn¹kxi²nãn²tu³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yuh³xai²na² tẽ³sxã³ Sũ³na² ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxi²nãn²tu³ a²nũ²a²

a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² we²txi²nxain¹ju³ta² i³yau¹ū³nha²yai¹nñ¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nū²a² i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³na² ai³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Ro³ma²no³ nū³ka³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ā³tī³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³tī³xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

6 — Nxe³txi¹. Txa²sa³wi³sa² i³ton³kxi²sa³na²hē³li¹. A²nū²ai²na² whāi²na¹ kan²ta³kxi²nha²sxā³ sxi²ha² sxa³ha²kxai³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹nxa²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxā³na¹tu¹wi¹, we²txi²te³lha³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no² nū³ka³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³sa²lxi¹. Txai²li² wxa²ye³na² kāin² sa²nxa³wi¹. Txa²sxih²nāu³a² ā³si³tē³kxi²san¹ju³ta³nū³su²

āu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ a²wān³txa² so¹lxi³ i³ye³kxin¹kxai²nān²tu³ txa²sa³wi³si³na² we²nx²tu¹wi¹. 9 Jā¹nxe³na¹jut³su²

te²yā¹nxū³na¹wi¹. hxi²kan¹jah¹lo²su² yū³sa²nū³nha²kxai³ so³ta²to² nū³ka³txa² sa²yo²wet¹sain¹tū³ka³txa² yu³nū³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxā³ txa²sa³wi³sxai²na² ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³

ai³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sa³wi³sxa² ā³xai²li² wxā³si¹jau³su² i³kai¹so¹na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tū³ ā³wxā³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxū³sxā³ txa²wa³ka³lxa² wa³kon³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nān²tu³ ya²la³tū³

wa³kon³kxi²sai¹nhi³nx2na³li¹. Te²yā¹nxū³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la² ka³lih¹ti³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²tū³ka³txa²

i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: — Ya²la³tū³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nu¹ta²li²

i²sain¹te²sai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ta¹ yo²i²sain¹nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ i²sa³e² nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³

i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kū³we²ki²la² yo²i²sai¹nhxai²nxa³hē³li¹. 11 Ya²la³tū³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² yū³hī¹na¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na²,

i³sa²kah³lu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²na² nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² me²sa²ka³lo³a² i³yain³te³lhxā³ ā³wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹

a²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² ha³lo²a² u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³xai²na² wxā³ai¹nha²kxai³ u³je³na² kan³tāu³an¹ko³xai²na² wxā³ai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ wxā³sxā³ yai³nain¹tu¹wi¹. 12 Nxain¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xa²

yo²i²sai¹nxa³te²na² ka³lxa¹te²nāu³xa² oh³nān¹ko³nāu³a² u²sa²tā³ain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² u²sa²tā³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a²

tū¹ka³txain²txi³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² nā³nai¹nha²kxai³ kāin² yo²ka³ta³ta³tain¹tu¹wi¹.

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² Ro³ma²no² nū³ka³txa² nū³kxūn³jah¹la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³xi¹txu¹li¹. Yo²i²san¹kxa²yā¹nxe² wxa²sa³wi³sxai²li² we²txi²na¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ i³ye³kxi²hī¹na¹ sa³wi³sai²li² we²nx²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nū³ka³txa² we²txi²jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ai³nũ²la² Pe²jah³la² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wih¹tãu³a² Pe²jah³la² a²hãi³na² i³hi¹la³kxi²ka³txa² i³ton³sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

15 A²nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² te²hi²sen³kxai³lu² i²tãu³a² ta¹ka³lxai²na² hxi²ka² hxi²ki³ta¹hxai²hẽ¹la² Hxi²ki³hi¹na¹ i³hi¹la³kxi²ka³txa² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². We²txi²nũ²la² i³sa²yxau³nũ²la² yain³txa²kxai³lu² ãu¹la³kxi²nũ²la² wet¹sxã³ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi¹te³lhxã³tãu³a² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ai¹ni² i³ta³ka³khai³xa² i³ton³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²nãu³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³su² i²ain¹tãu³a² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³te²a² a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ i³ta³ka³khai³xa² we²txi²ha²kxai³ nxe³sxã³ a²nũ²a² a²yo²ha³kxai¹ we²txi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³jut³su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na² i³sa³i²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽ³lxita² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹i³ta³ka³txa² ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³ txa²wã¹nũ²ai²na² khãuh³lxa³ti³nha²ki³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxi²ju³ta²i³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxe³su² ã³nũ²kxi²ye²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³su² i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³si¹jau³su² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³tãu³a² in³jah³la² ha³te³hxã³na² a²hoh³lxah³la² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ha³lo²a² i²li³tãu³a² ã³nxi³lin¹tãu³a² ã³si³te³kxi¹nx2ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³sa²lxi¹. Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet¹sxã³ a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nũ³a² yũ³sa²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Hã²wxã³txa³nu² a²sa³wi³sxa² ã³jah¹la² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ā³si³tẽ³kxi¹nx2ha¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wĩ³na² ka³ten³su² hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ ya³lu²sãn²nũ²la² sa²nĩ¹kxi²sã²na¹ka³tũ³ ã³si³tẽ³kxi¹nx2ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. A²nũ²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹txa³kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nãn²tũ³ sa²nĩ¹kxi²txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka²i³ye³na² ã³wxe³lhu²si¹jau³su²

23 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³waix³si¹jau³su² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxain¹nũ²la² i³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³tãu³a² it³ta² ũn³txi³ sa²xit³ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ũn³txi³ sa²xit³tha²kxai³ i³yau³xai²na² sa²ne³kxi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² hxi²tha³ha²kxai³ sxa³sxã³

ãu³xi²ta¹hxai²hê¹la². 25 Nxe³tj³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²yũ³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txu¹lxi¹si¹lxi¹. ã³non²ta³kxi²sa¹si¹lxi¹. ã³nxũ¹tê³te³lhxã³ sîn¹na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² txu¹lxi²nũ²la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— ã³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yuh³lxah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na² kãin² yxo²i²yah²lxan³tai¹. Nxe²e³nũ²la² i³sa²yxau³nũ²la² it3tai²na² i³ye³nai²na² nxe³sxã³ yxo²xũn³txi³ i³kwai²kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ã³nhãu²no³je²ta¹hxai²hê¹la². 27 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ in³txi³nãu³xai²na² i³yo²o²lha² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³h¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³? Jah¹lai²na² wãn³txa² it3ta² ã³n³ju³ta² ã³wxe³si¹jau³su² i³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

Ko³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³jau³su²

28 Nxa²ha¹te¹ i³ye³nai²na² yxo²ha³tih³nãu³a¹ yxau³son³kxi²nũ²la² ha³lo²a² Ka³ta³rê²na³ko³xa² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². ã³wih¹te³na¹ in³txa² ha¹lin¹jah¹la² ne³khou²sxã³ i³ha¹te²nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te² in³txai²na² ko³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³ta¹hxai²hê¹la². Sxi²khai³xa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lun²te²a² sxa³ko³xa² hoh³ya³ta¹hxai²hê¹la². An³txi³khai¹nxe³jau³su² nũ³kxũn³khai¹nxe³jau³su² ko³nxe³te² yãu³ka³txa² ko³nxe³ti³ kãi³si¹yha³jau³su² kãi³ya³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na² yuh³lxi³si¹jau³su² tũh³nai²na² ã³nxai³ain¹te²sxa³yu²hê³la². 29 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la² i²ya³sxã³ in³txai²na² a²yo²wãn³txa² i³kaix1ja³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sãn²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Tah²sa²nhi¹lxi¹. ã³h¹nxe³sa²sîn¹te³lin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ã³nhau³ko³nxa³ta³lxa¹ i³kãhũh³lxa³ti³sa²sîn¹nhĩn¹jau³su² wxãn³nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

30 A²nxe³tãu³a² ha³lo²a² ul²ye²nxa³kxe³su² kwa³jan³ta² yxa³kxa² ka³lxa²te²nãu³xa² hoh³sxã³ ã³h³yait1tain¹ta¹hxai²hê¹la².

31 ã³h³yait1tain¹te³na¹ ko³nxe³te² yãu³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³wã³txi³ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxũ²kwai³li³sa²sih¹nhĩn¹jau³nũ³su² kwa³na³sa²sĩ¹nhĩn¹kxai²nãn²tu³ yxa³kxa³nãu³xai²na² nxũ²kwai³yxau³si¹na¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ã³waix3jah¹hin¹kxai²lê¹. Jau³su² nxũ²la² ya²la³tu³ nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³ yxa³kxai²na² nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³tãu³ yxa³kxa³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³na² ne³kxu²nxa² wã³la³ka³txa² wxa²kan³kxi²si¹hain¹jau³su² i³ye³nãu³a² sa²tã³nũ²ta³lxi³si¹jau³su² i³lon³ta³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

33 Nxe³te²kxa³yan³tu³ in³txai²na² yxa³kxai²na² wa³kxê³nãu³xa² i²ain¹nũ²la² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hê¹la². ã³nih³sxã³ a²sxi²yhe³nai²na² ã³wih¹ka³tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². In³txa²ko³nxe³te²yãu³ka³txa² a³li³si¹hain¹ju³tin³txi² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

34 A²nxe³jut3su² sxi²je³na² yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² ne³khou²si¹hain¹jau³su² a³li³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² i²sxã³ ã³tĩ³nũ²la² yuh³lxi³nhã²kxai³ ha³lo²a² ã³waix3si¹hain¹jau³su² win¹ta²te²lxi³ i³wã³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

9

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³no¹a²ka³lo³a²
ã³wih¹ka³tũ³ ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tũ³ a²sxi²jen³khai³xa²
Ka³far³na³ũ²thi³na² wi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Wi³xi²tãu³a² in³txi³nãu³xa²
ne³kxau²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xai²na² in³txa² ĩ³ton³jah¹la²
kan²ta³kxi²ka³txa³la³ ĩ³ton³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hãi¹sxã³
sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²kãin²ju³ta² in³txi³nãu³xa²
yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ sãn²sxã³ ĩ²nhai¹nha²kxai³ in³txa²
kan²ta³kxi²jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³sãi³. Nxex³txi¹. Nxũ²kwai³lxũ¹txa²hẽ³li¹. Wxa²kõ³nxe³ti³
kãi³in¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ha³tẽh³nxã³nxã² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a²ha³tih³sa²te²nãu³xa²e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxot³sxã³ kãi³nĩn²tai¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³nu²su² nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kõ³nxe³thin¹jah¹lo²su² na³li¹.
Ain¹jau³su² ki³han³sxã³e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² tũ¹ka³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na²
wi¹kõ³nha²kxai³e³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kõ³nxe³jau³su²
wxa²ẽ¹nãu³a² e³kxi²nyhah¹lxin¹ji¹wi¹? 5 Nxe³ha²kxai³ ĩh¹jau³la³

wãn³txa² wa³sut³jau³la³te¹la¹xã³? “Wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta²
sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxã²: “Ĩ³ton³jah¹lãi³. Ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxã² nxe²hĩ³ji¹wi¹? 6 Yxãn¹ta¹
Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³
wxi²ka¹na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³jah¹lo² ĩ³nxai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxã²ha¹wi¹. Ĩ³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³
ã³nxĩ³txu¹li¹. Nxe³nxã²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² kan²ta³kxi²jah¹la² wã²nxũh¹lxi³
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ã³nxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a²nãu³xai²na²ã³si³tẽ³kxi²te²nãu³xai²na² ju¹tai²na² ĩ²ain¹sxã³
ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³lih³kxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²i²
wxi²kin³ti³to³ni² nxe³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kãin²jah¹lo²su² na³li¹, a²nũ²a² nxe² ĩ³hxi²ka¹tha²kxai³lu¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³te²ah³la² ĩ³kaix¹so¹jau³su²

9 Nxe³nũ²la²ã³nxai³nũ²la² in³txa²ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa²
ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³te²ah³lo²su²
nha²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Ro³ma²no²kõ³xan¹ta²
hxi²kan¹jah¹la² te²hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
ã³wxe³sxã³ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²ju³ta² o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²ã³wa²to¹tain¹tãu³ ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Ma³te²ah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³nũ²la²ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Hã²wxãn³txa³ sxĩ²ha²ã³wih¹nũ²la² ĩ³yain³te³lhxã³ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la²ã³wxe² a²nũ²a²ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa³

ka³lxa¹tũ³kã³txa² ã³wxe² a²nũ²a²nãu³xa² kô³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
 te²nãu³xa² kã³lxa¹te²nãu³xa² ã³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³wxe²
 ain¹sxã³ i³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ju³ta²na² fa³ri³se²a² nũ³kã³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— i³tih³nxe³nx2ti³jah¹la² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txi³su² a²nũ²a²nãu³xa² kô³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
 te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxe³sxã³ i³yain³ya³hain¹ju³tu¹ta²na²
 ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³wxe³sxã³ i³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²ta²ku²?
 Wi¹kãi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe² i³yain³ya³hai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tãu³, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha² te²hi²sen³su² hi³ne³kxa² wa³kxẽn³yah³la²
 ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² so¹lxi³
 ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. 13 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
 ten³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³sa²nxa³nhai¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a² wi¹kô³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³ txai²li² hai³txi³
 a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Kô³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³nha¹.”
 Nxe³te²su² te²na² i³kai³x1so¹te³lhxã³ wxãn²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
 kô³nxe³jah¹la² so¹lxi³ kô³nxe³ti³ kãi³ju³ta² i³ãn²ta³kxi²nha²sxã³
 ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Heh³lxi²yxau³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxã³sxã³
 i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Nxe³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³nãu³xai²na²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi³na² nxe³sĩn¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 i³ka³li³kxi²te³lhxã³ heh³lxi² yxau³sĩn¹to³ha¹wi¹. Yxãn¹ta¹
 wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hai³txi³ ti³he¹nxai¹nxa³wi¹. ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹. Sĩ¹na¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nũh¹nx2ta¹tãu³a² i³ãn²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi²
 yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha²
 so¹nyhu¹kxai²nãn²tu³ a²ya³la²nãu³xa² i³kai³x1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹.
 I³kaix1so¹sxã³ ã³yãn³nũ²kxi²sxã³ kãin² i³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la² yxau³ye²yhai¹nhĩ¹na¹
 i³kai³x1so¹ain¹tũ³kã³txai²na² i³ãn²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta²
 wai³nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na²
 so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tũ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² i³kaix1so¹ain¹tũ³kã³txa² i³ãn²ta³kxi²nha²sxã³
 heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
 nũ³kã³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxain¹sxã³
 txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹ta²na² wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
 heh³lxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi³ai²na²
 sa²kxai³lu² ã³waix3txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.
 ã³waix3txa¹na¹kxe³su² i³ãn²ta³kxai¹nha²kxai³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

16 Jā¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wā²la² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² tĩ³ka³lo³a² ā³ten²ti³kxai²nān²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a² ũ³nhũ²kxi²sxā³ ũh³yxāi¹ain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Tah²ka³lo³ai²na² ũ³nhũ²kxi²kĩ³ke³la³te²kxai³ ũ³wha³t3kxai²nān²tu³ tah²ko³lo³ain²ti³ ĩ³jot1sa²kxai³ tĩ³ka³lo³a² ĩ³jot1txa³hā²kxai³ nxe³sxā³ ā³ten²ti³hĩ³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² ain³so¹kĩ³sxā³ hā²wxān³txa³ te²yā¹nxe² Txa²wān³txa² ā³kĩ³ka³ti³kxi²kĩ³kxai²nān²tu³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹. 17 Te²yā¹nxe³jau³su² hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² tĩ³ka³lo³ē¹nān²ta³ yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha³kĩ³te²sxa³yu²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha³kĩ³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li² ĩ³txi³hau³kxi²sxā³ ĩ³khot3sxā³ a²yau³xa² ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³ ha³li³hxa³ni² a²ē¹nān²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wā²lē¹na² ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha³kĩ³te²ju²hē³li¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tu³ a²ē¹nai²na² ā³khot3txa³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xa² ā³nē¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wān³txa² a²ha³tih³xa² sa²yo²we¹tha²kxai³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² a²ha³tih³xa² sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² hāi¹nxe³jau³xa¹ sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² wē³sa² ĩ³ton³sxā³ ya³lu²jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² e³ta³lun²nxa³ta³lxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kxēn³yah¹la² ā³tĩ³ta¹hxai²hē¹la². Ā³tĩ³sxā³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Ā³ka³ti³wxe³sxā³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²ka³ne³lxa² kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²kxi²sa³na²li¹. Yxān¹ta¹ ya³lu²kxi²sa³kxan²ti³ ā³wxān¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Wxān¹kxai²nān²tu³ txa²wē³sai²li² wxa²wxain¹kxai²nān²tu³ ka³tēn³sa²xi²tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na² ten³sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxā³ ā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³si³tē³la³kxain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³ain¹tĩ³kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa² aun³ta² tĩ³xain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² kāin² ĩ³ton³to³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³txa³ kwē³ko³nhi¹nai³tā² sa²kxai³lu² ĩ³si³ti³hon³ka³txa² ā³nĩ³ton³ān³si³wxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nān¹te²tu³ ĩ³to³nxi²tu³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³la² yon³nāu³a¹ ā³tĩ³ha²kxai³ a²wā²la²ka³lo³a² wxa²to³ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³sxā³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na² wā²la² kwa²hāi¹nxe² wxa²to³ha¹kxai²nān²tu³ we²nxi²sa³tũ¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³tāu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³tĩ³nha²sxā³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹: — Nxex3sa²nxi¹. ĩ³nxũ²kwāi³lxũ¹txi³nha¹sē¹ni¹. Yxo²sa¹nha²kxai³ we²nxi¹nxi¹. Nxe³jau³su² nxe³tāu³ a²kwēn¹ta²na¹ ta¹ka³lxai²na² ĩ³ta³ka³txa² we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nũ²la² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sxi²ha² ā³nxi³sxā³ ā³tĩ³aim¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³tĩ³sxā³ ā³wih¹te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa²tũ³ka³txa² wāi²lhũ³ka³txa² kāin² hai³ni² ā³xa² nũ³ka³txa² ā³ka³nxē¹ka³nxē¹ka³nxē²

kāi²nxon³yā¹nxe² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe² i²sxā³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³jah³lxi³hē¹li¹. Ā³waix³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ wē³sa³la³
ya³lu²nxa³wi¹. Hāi¹sxā³ āu³xi²na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su²i³yo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² ā³waix³si¹hain¹jau³kxai³la¹ sxi²ha²
ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²sxā³ wē³sa²na² a²hxi²kai²na² hxi²ki³sxā³
sa²yo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hē¹la². We²nxi²khaix¹nxe³ta¹hxai²hē¹la².
26 Jā¹nxe³jut³su² wē³sa² we²nxi²ju³ta² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² ha¹lin¹te²a² ye³han³txi³te²a² ye³we²txi²ya³jau³su²
27 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹ā³nxi³nū²la² in³txa² ha¹li¹
a²yo³na² ā³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³jah¹la²nāu³xa²
ye³han³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi²ya³sxā³i³kaix¹ja³te³nah¹lxi¹.
— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹.
Nxī¹nha²kxai³ ye³han³sa²sīn¹ju³tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³kot³sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ā³wih¹nū²la²
hā²wxān³txa³ ye³han³jah¹la³nāu³xai²li² ā³wih¹sxā³ ā³tī³ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tū³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ we²txi²nx²ta¹ju³ta³nū³a²
yxo²i²syā¹te³sin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² i³wa²lū³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Yxo²i²nxa²sī¹na¹nha²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
29 Nxe³ka³tū³ wxa²ye³wxai³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Yxo²i²syā¹hi¹nha²kxai³ wxa²we²txi¹nx²ta¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³tāu³ ye³we²txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ yxo²sa³te¹txi³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹nx²ta¹wi¹. Yxān¹ta¹ ju¹tai²na² a²nū²a² ā³xa²
i³yau¹ū³nha²ya³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² nū³kxūn³sxā³ o²la³kxi²ju³ta²
a²nū²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nyha²ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² yxo²ka³tū³te²a² yxo²we²txi²jau³su²
32 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ye³we²txi²ya³te²na² a³li³xi²tāu³a²
a²nū²a²nāu³xa² yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² in³txa²
yxo²ka³tū³nha²kxai³ ko³nxe³te² yāu³ka³txa² nxū²kwa¹iyxau³ha²kxai³
a²nxe³te² in³txa² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³sxā³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² jut³si²nū²la² ko³nxe³te² yāu³ka³txa²
nxū²kwa¹li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ya²la³tū³
nxū²kwa¹li³ha²kxai³ yxo²ka³tū³ju³ta² yxo²we²txi²ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jut³su² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xa² ju³ta² i²nū²la² i³wā³wā³txi²sxā³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹ha³lo²ai²na² I³sa³e²ko³nāu³a² hai³txi³ i²ki³sxa³ju³ta¹la¹wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³yān¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na²
wān³txa²ki³han³jau³su² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ta³a² hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
i³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ ko³nxe³te² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²ta¹.

Txa²wā¹sū³nu²su² tī³he¹xai¹nxa³wi¹. Fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²nū²a²nāu³xa² i³āin²ta³lxi²nha²jau³su²

³⁵ Hā²wxān³txa³ sxi²jen³nāu³a² kāin²thīn³su² tā³nxa² kāi²nxa³thīn³su²
tā³nxa² hāi¹nxe³thī³na¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Ju³te²a²
nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹to³ha²kxai³ Sū³na² wān³txa²
ī³hen³txi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² nxe³jau³xa² ī³yau¹ū³hi² a²nū²a² ī³ta³kā³txa²
whāi²na¹ we²txi² nxe³ta¹hxai²hē¹la² Nxe³sxā³ a²nū²a²
ā³si³tē³la³kxi²tū³kā³txi³su² ī³sxā³ ī³āin²ta³lxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Tū³kā³txai²na² o³ve²a² yā¹xain¹na³na¹. Tih³na² tī¹kxi²kxai²nān²tū³
kwa²hāi¹nxe² ā³nxi³lha²the³ti² kwa² khāuh³lxa³thi¹ni² nxe³te²ju²hē³li¹,
o³ve²a² a²wa³kxē³nxa² yū²nxa³te²na²su² nxe³kxe³hū³nxe² tū¹kā³txai²na²
yā¹xain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Nxe³ha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxa² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa² yain³txa² sxa³ko³xa²
wi¹wen¹ko³xa² yā¹xain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²ni²lho¹kxi²tū³kā³txa²
ka³lxa²ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²i²sain¹te³lhxā³
te²nū³su² te²nāu³xa² ka³lxa¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ī³yau¹ū³nyhain¹te²nū³su²
te²nāu³xa² ka³lxa¹txi³he¹xai¹nxa³wi¹. ³⁸ Nxe³ha²kxai³ hai³sxa² Wa³kxē³nxa²
Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
Wxa²so¹tū³kā³txa² ā³xa² ā³nū²kxi²sxā³ ī³kai³x1tain¹si¹kj³jau³su²
ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

10

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kai³x1so¹jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²hxa³sxā³
ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nūn³tū³kā³txa² ī³kai³x1ta¹hxai²hē¹la². ī³kai³x1sxā³
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ī³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² ī²lu³te²a² ko³nxe³te² yāu³kā³txa²
nxū²kwai³yxau³kxai²nān²tū³ hxi²kan¹txi³ nxū²kwai³li³ain¹sih¹nx2ta¹jau³su²
ī³sa²si¹hā³nx2ta¹ha²kxai³ a²nū²a² ī²lu³te²a² a²i³ta³kā³txa² ī²li³kā³txa²
we²txain¹sih¹nx2ta¹jau³su² ī³sa²si¹hā³nx2ta¹ha²kxai³ jā¹nxe³te³lhxā³
nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ² Jā¹nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
ī³lxi²hain¹jau³xa²sa¹. A²wi¹lhī¹nān¹jah¹la² sa²kxai³lu² Si³māu²ah³la² tā³nxa²
Pe²jah³la² tā³nxa² nxe³jau³xa² yau³ha¹li¹ ī³yī¹li²te²ju²hē³la². A²lon³yah³la²
Ān³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ti³a²kah³la² a²lo³nai²li² Jo³āu²ah³la²
nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²na² a²wī³nu²su² Se³be³te²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². ³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³me²ah³lo²su² ha²kxai³
ta¹hxai²hē¹la². To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² a²nū²a²
ū³yho³hi²kj³ki³a² so¹kxi²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Ti³a²kah³la²
Au³fe²ah³la² a²tah²su² ha²kxai³ Le³be²ah³la² Ta³te²ah³la² nxe³i³lxa² ha¹li¹
ī³yī¹li²te²ju²hē³la². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Si³māu²ah³lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³te²a² ā³lxi³sxā³ se³lo²ti³nū³kā³txi³si²ta¹hxai²hē¹la².
Jā¹nxe³sxā³ Ju³tas² Is³kā³ri³o²jah³lo²su² yxan¹nāu³u¹ta²kxai³ ko¹ko¹xa²
hxi²ka²nāu³a¹ Je³su²jah³la² ā³yū³ain¹jah¹lo²nū³su² ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su²

5 A²nxe²te² in³txi³nāu³xai²li² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² ha²kxai³ĩ³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ Ju³te²a²nũ³kā³txi³sxa³te²nāu³lxa³ ai³yah³lxa²nha²kxai³ Sa³ma³ri³tā²na² sxi²jen³ti³la³ ai³yah³lxa²nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹li¹. 6 Hāi¹nxe³sxā³ Ĩ³sa³e² nũ³kā³txa²a²sxi²ti³nāu³xai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hē¹li¹. Tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²o³ve²a² aun³tih¹sa³tĩ¹lxi³te²a² a²wa³kxēn³yah³la² ĩ²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³ju³ta² tũ¹ka³txai²li² Txa²wā¹sũ³na² ĩ²ai¹nxa³tũ³kā³txi³su²na³li¹. A²nxe³txa³nũ¹ka³txai²na² so¹lxi³ ai³jah³lxi³hē¹li¹. 7 Nxe³sxā³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³txain¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lon³ju³ta³nũ³a² wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxex3tain¹yah³lxi³hē¹li¹.

8 Nxe³yah³lxin¹tāu³a² ĩ³ta³ka³txa²ĩ³ton³te²a² we²txi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxā³ka³lāun³ta³kxi²te²a² ĩ³we²nx²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² kō³nxe³te²yāu³ka³txa² nxũ²kwāi³yxau³te²na² ĩ³nxũ²kwāi³si¹jau³su²kwa³na³yah³lxi¹nha²kxai³ nxex3jah³lxi³hē¹li¹. Wā²nxũh¹sxā³ĩ³hxi²ka¹txa²lxa¹wi¹.

Yen³kxa² ũ³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta²ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³nx2ta¹kxa²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²so¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wā²nxũh¹lxi³ a²nũ²a²nāu³xai²na²hxi²nũn¹tai¹yah³lxi³hē¹li¹.

9 Jā¹nxe³sxā³ ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ũ³yho³hi²ki³a² ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa² ko²bre²ki³su²ta³nxa² sa²so¹sxā³ tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹. 10 Wā²lén¹ta³ tē³xān³nha²kxai³wā²la²ka³lo³la³ ka³lo³ā³ka³lo³la³ tē³xān³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nhān¹ka³lo³la³ko³lo³ā³ka³lo³la³ tē³xān³nha²kxai³ tāu²ka³ta³la³ tē³xān³nha²kxai³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ā³nhxi²nũn¹ta³kxain¹yah³lxin¹te²su² te²na²yen³kxa² wā²nhũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na² wain³na³li¹.

11 Nxe³ha²kxai³ ai³yah³lxin¹tāu³a¹ sxi²jen³na² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³thi¹nai²na² yxau²xai³te²a² wi¹lhin¹sxā³ sxi²lho³nx2ti³te²a²ā³ten³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³te²he³la³kxah³la² a³txi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³nxe³thi³nai²na¹ yau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. 12 Jā¹nxe³sxā³ sxi²lho³ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lĩ³hen³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

13 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² yxau²xai³tũ³kā³txa²wi¹lhin¹kxi² sa²wi¹son¹nx2ti³kxai²nān²tu³ a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹kxi² sa²wi¹son¹nx2ti³xa³kxai²nān²tu³a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² yxau³ya³nx2ti³xa³lho³li¹. Sa²wa²li¹nx2ti³tu¹wi¹.

14 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²je³na² ĩ²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na²ten³nxa²lxi³sĩ¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²wān³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³ sxi²je³nai²nān²tu³wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kĩh³nũ³xa²wxa²yu³kxa² ti³son¹tũ³xa² ti³yu³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

15 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxā³nāu³u¹tai²na² So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na²Ko³mo²ra²thĩ³nu¹tai²na² ha¹lin¹thĩ³nu¹tai²na² kō³nxe³thin¹khai¹nxe³thin³sain¹ta¹hxai²Nxai¹nha²kxai³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³nu²su² te²hi²sen³su² kō³nxe³ti³

kāi³ain¹kxa² yo³ha² sa³te¹txi³ ũ³yho³hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sxi²jen³ta³ en²nxa²lxain¹thi³na² ā²la² sa³te¹txi³ ā³wa²tot¹sxā³ ũ³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nū³a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Tū¹kā³txai²na² ĩ³sa²si¹hā³nx2ta¹tū³kā³txai²na² hau³xa² yā¹nxain¹na³li¹. Ko³nxe³tj³kāi³sxā³ yxau²xai³ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³ txih³xa² ne³kheh¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² ne³kheh¹khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ kwa³sxa³xa² wi¹lhin¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

17 Jā¹nxe³jut3su² te²yā¹nxe² a²nū²a² ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jah¹lai²li² khāuh³lxa³thi¹txa²lxi³ha³tai¹. Wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³sa²so¹nx2ti³ha³tai¹. Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³sa²so¹nx2ti³sxā³ ĩ³ta³lo³su²nx2ti³ha³tai¹.

18 Yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²ha³lo²a² wxa²wa³kxē³nxa² si³yxau³kxa³ta² Ko³ver³na³to²yah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nū³kā³txa² a²wa³kxē³nxa² si³yxau³kxa³ta² pre³si³tēn²jah³lo²su² ha²kxai³ ā³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta² ĩ³wā³txi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ tū¹kā³txai²na² whāi²na¹ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² whāi²na¹ nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

19 Nxe³yān¹ta¹ nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³yah²lxan³te³nah¹lxi¹: “Īh¹nxe³ ĩ³wa²lū³xai¹na¹lhon³ku¹. Īh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³kxai¹na¹lhon³ku¹. Nxa¹nha¹.” Nxe³jau³su², nxe²e³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²yah³lxi¹nh¹na¹wān³txa²wain³jau³xan²tu³wi¹ko³nh²yah³lxin¹tu¹wi¹.

20 Wxa²wān³txi³khai³sxu² e³yah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³kā³jxah¹lai²na² wān³txa² a²yxo²e³jau³su² yū³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21-22 Nxe³h¹nai²na² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²ĩ²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa² ĩ³su²lhā³si¹jau³su² ā³yū³so¹ain¹tu¹wi¹. A²wĩ³na² sa²kxai³lu² a²wē³sa² khai³xa² ā³yū³so¹ai¹nha²kxai³ a²wē³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hā³ka³na² nxe³sxā³ ā³yū³so¹ai¹nha²kxai³ nxe³ai¹nha³tai¹. Te²yā¹nxe³jut3su² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ sa²yxo²ā³syah¹lxi³txa³hē¹li¹. Sa²yxo²ā³syah²lxan³kxai²nān²tu³ kxā¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

23 Jā¹nxe³jut3su² sxi²je³na² ĩ²li³jen³su² khāuh³lxa³ti¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ sxi²je³na² nĩ³nā³sa²nūn³thi³na² aun³txi²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. Wān³txi³khai³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. ĩ³sa³e²ko³xan¹ta² sxi²je³na² thi³ka³lxa²khai¹nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹. Ka³lxa¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sxi²yhen³ti³nāu³xa² whāi²na¹ ai³lha²thet3jah³lxan³tho³li¹. Nxe³yah²lxan³nxa³ta³lxa¹ Txai²li² ne³ka³ta²sxā³ a³ka³nxĩ²sxā³ ā³wā³li²sā²na¹tu¹wi¹.

24 Jā¹nxe³jut3su² ha³teh³nxā³nxa² O²la³kxi²ta³lu²nxa³jah¹la² kāi²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ ĩ³tih³nxe³jah¹la² kāin²ti²lā²na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wit3su² hxi²ka¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²sū³nu²yah³lo²khai³xa² hxi²kan¹ti³lā²na³li¹. 25 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²ai²na² ha³teh³nxā³nxa² ĩ³tih³nxe³kxa² yā¹nxe³te²lo³te³lhxā³ yā¹nxe³kxai²nān²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

“İ³tih³nxe³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 hxi²kan¹kxa² yā¹nxe³te²lo³te³lhxā³ yā¹nxe³kxai²nān²tu³ e³lain¹te³nah¹lxi¹.
 “Hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²hxi²kan¹txa²
 si³yxau³jah¹lo²su² te²sa¹kan²ti³ e³lain¹te³nah¹lxi¹. “A²ta³a²
 si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³ha²kxai³la¹ wxā²İ³nxai²na² txa²sa³wi³ha³lxi³su²
 yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lain¹tu¹wi¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹.
 “Ta³nxū¹ka³txai²na² a²ta³nū³ka³txi³sain¹na³li¹.” Nxe³jau³su² te²ai²li²
 nxe³te²ju²hē³li¹.

A²nū²a² İ³yuh³lxa³kxi²nē³ju³ta² İ³yau¹ū³jau³su²
 26 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Ko³nxe³ti³
 kâi³ūh¹nx2tain¹ju³ta³nū³su² hâi³a² he³son³kxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
 İ²kxi²jah¹lai²la¹wi¹. İ²kxi²ha²kxai³ hâ²wxān³txa³ yan¹nāu³a¹
 sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³tu¹wi¹. 27 Ka³nxah³tai²na² wān³txa²
 e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a³la²ni²tāu³a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³
 İ³hen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹li¹. 28 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹nū²ai²na²
 İ³su²lhā³nē³jah¹la² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³
 txa²wā¹yāu³ka³txa² İ³su²lhā³nē³lxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²yāu³ka³txai²na²
 wxa²nū²ai²na² nxe³sxā³ whāi²na¹ tē³sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³ko³xa²
 ha³nxē²İ³sa²tē³ko³xa² ā³na¹kxi³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
 so¹lxi³ yuh³lxi³jah³lxi³hē¹li¹. 29 Txa²wā¹sū³na² wi¹lxa²
 hau³ko³tū¹nhē³na³li¹. Nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa² ha¹lin¹te²su² te²a²
 hxi²tē³nyhah²lxin¹kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxā³
 ũ³yho³hi¹nx2ti³hī³nx2na³li¹. A²yo³ha² kâi²nxa³wi¹, ai³ka²
 a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ai³kai²na²
 ki³ka³na³ku² kxan²ti³ yuh³xai²na² a³hi²kxai²nān²tu³ Sū³na²kxai³lu²
 İ²kxi³lxi³hxai²na²hē³li¹. 30 Jā¹nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Wi¹lxa² hau³ko³tū¹nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. 31 Jā¹nxe³ha²kxai³ hxi²waun³txi²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ai³ka²
 wē³sa² jū¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²hxai²na²hē³li¹. Ki³ka³lxa¹txi³ a²nū²kxi²ki³kan²ti³
 hai³txi³ a²yoh³la³ kâin²ti³he¹nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a³lxi²
 wa³to²hi¹nx2ti³hxai²na²hē³li¹. Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹wi¹nxe²
 sa²hau³ko³nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²ju³ta²İ³yau¹ū³jau³su²
 32 A²nū²a² İ²li³te² İ³nxai²na² a²nū²a² ā³xa² İ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹.
 “Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²na¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²sū³na² oh³xa² yxau³ta²si³yxau³kxah³la² İ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹.
 Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
 nxe³na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² İ²li³te² İ³nxai²na² a²nū²a²
 ā³xa² İ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²nxa³wi¹.”
 Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³na² oh³xa²
 yxau³ta²si³yxau³kxah³la² İ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
 txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su² nxe³na¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² sa²wi³lho³kxi³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²jau³su²
 34 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa²
 hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹.
 Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a² yū²tu¹wi¹. 35 Nxe³ju³kxai³lu²
 wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ki³lha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na²

ã³nhe¹kxi²ha²kxai³ a²ka³ne³lxi²na² sa²kxai³lu² a²hã³ka³na²
 ã³nhe¹kxi²ha²kxai³, a²s³sai²na² sa²kxai³lu² a²hã³na² ã³nhe¹kxi²ha²kxai³ nxe²
 ã³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹tu¹wi¹. 36 Nxe³sxã³ wxa²yu³ta³khai³xa² a²ha³tih³xa²
 ã³nhai¹son³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²wĩ³na²
 wxa²hã³ka³na² nxe³sxã³ a³lxain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ ã³wa²to²hi² a³lxi²sa²tẽ³sah¹lxan³kxai²nãn²tu³ nxe³te²
 i³nxãn²tu³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³ha³lxi³lot³sah¹lxan³tho³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²ki³lha³lxa²
 wxa²ka³ne³lxa² nxe³sxã³ a³lxain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
 ã³wa²to²hi² a³lxi²sa²tẽ³sah¹lxan³kxai²nãn²tu³ nxe³te² i³nxãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³ha³lxi³lot³sah¹lxan³tho³li¹. 38 Nxe³ha²kxai³
 i³hit¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu³ i³ye³khãuh³lxa³thi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
 ta³nxa² i³su²lhã³nx2tain¹ju³ta³nũ³a² ta³nxa² nxe³nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
 yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³syah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ Txa²sa³wi³ha³lxi³syah²lxan³tho³li¹. 39 Jã¹nxa¹jau³su²
 wxãi²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³: “Yuh³xai²na²
 ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³a¹ a³lxi²sa³nha¹.
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa³nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
 yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³a³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lhã³sain¹kxan²ti³
 yxo²i²a¹ju³ta² ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kã³i³kxa²yo³su² i³yau¹ũ³jau³su²

40 Jã¹nxe³jut³su² ai³lha²thet³jah³lxin¹tãu³a² wa²su¹wa²sun¹sxã³
 ã³wih¹si¹nx2tain¹jau³su² e³kxi²nx2tain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²nãn²tu³
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹sain¹jau³su² e³kxi²sain¹nũ³na³li¹. Nxe³sxã³
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹sain¹kxai²nãn²tu³ i³sa²si¹hã³sa²jah¹la²
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nyhain¹jau³su² e³kxain¹nũ³na³li¹.
 41 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹la²
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nyhain¹tãu³a² nxe²e³te³nah¹lx¹:
 “Jah¹lai²na² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹hai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su² nxe³te²nãn²tu³
 Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹la² i³hen³txi³kxa² yo³ha² yã¹nxe³sxã³
 ã³yho³hi²nyhain¹nũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹jah¹la²
 wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nyhain¹tãu³a² nxe²e³te³nah¹lx¹:
 “Jah¹lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wa²su¹wa²sun¹sxã³
 ã³wih¹si¹hai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su² nxe³te² i³nxãn²tu³ wi¹lhin¹jah¹la²
 ã³yho³hi²ka² yo³ha² yã¹nxe² ã³yho³hi²nyhain¹nũ³tu¹wi¹.

42 Te²yã¹nxũ³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ i³yau³xa²
 sũ³jau³xa² i³na²jau³su² a²nũ²a² ã³jah¹la² ã³hũ¹nyhain¹sxã³ e³te³nah¹lx¹:
 “Jah¹lai²li² kã³i³nxa³kxan²ti³ Sũ³na² sa³wi³sxi²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 i³yau³xa² i³na²jau³xa² ã³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ya²la³ty³ wi¹kã³i³ain¹kxa²yo²ha² yũ³tu¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su² tai²li²
 nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³wā³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³nū³ka³txa² i³yau¹ū³ta³lun²te³na¹ ā³waix3ta¹hxai²hē¹la². Sxi²jen³nāu³a² ai³lha²thet3sxā³ ai³sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hi² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² Je³su²jah³la² a²yxo²wān³txa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxēn³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹txa³lxi³ sxi²ha² kan²txi³ū³ti¹kxi²sxā³ sxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²jau³su² ha³ta³nxe³nū²la² a²sa³wi³hxa³lxa² i³kaix1tain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³sxā³ i³kaix1tū²la² Je³su²jah³la² i³wā³txi³si¹jau³su² i³sa²si¹hā³ah³lxin¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². I³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹.

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³u¹tai²na² ū³sa²si¹hā³ū¹sa²sīn¹jah¹lo²su² nīn¹ji¹wi¹? Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² wah³nxe³sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Wān³txa² ain³kxah¹lxin¹jau³su² ha³lo²a² i²yah³lxin¹jut3su² whāi²na¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wxa²li³sxā³ i³hen³txi³jah³lxi³hē¹li¹.

5 Ye³han³te²su² te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha² ai³te²su² te²a² sa²yu³we²txi²ha²kxai³ a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²te²su² te²a² we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxē³na² ne³ka³tū³te²su² te²a² ne³we²txi²ha²kxai³ a²nū²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³su² txa²wā¹ē¹nāu³a² sa²hau³ko³tain¹si¹hain¹jau³su² i³hen³txi³nhyai¹nha²kxai³ nxe³jau³su² jau³xa² ha³kxa¹ i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

6 Txa²wān³txa² hxi²ye¹ta³lxain¹sxā³ en²sai¹nxa³te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix1xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² aun³txi³sxā³ i³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³ty³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa²nha²sxā³ a²nū²a² ā³si³tē³la³kxi² te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ai³sxā³ i²yah³lxi¹nhi¹nai³tā² ih¹nxe³te²ta³ i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³ti³ka²txā³nxa² kwa² sa³xit3sxā³ sa²hai³hain³jut3sū³nxe² a²nū²a² i³wā³wā³ta³kxi²sain¹jah¹la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?

8 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ ih¹te²ta³ i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? A²nū²ai²na² yen³kxi³jah¹la² wā²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khaix1nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² nxe³ka³lo³ai²na² ū³whi²kxi²nha²jah¹la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?

Nxēn²nxa³wi¹. A²nū²a² wā²la² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² wi¹h²kxi²nha²te²he³la³kxa² a²nū²a² sxi²ha² kāin²te²si³yau³jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.

9 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹.

Yxān¹ta¹ i³hen³txi³tū³ka³txa² ā³wa²to²hi²sxā³ yxau²sa²tē³jah¹lai²la¹wi¹. 10 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³nē³te³nah¹lxi¹: “Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²sa³wit3su² ne³ka³ta²nxa²sxā³ i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² i³thi³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa² hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su² nxe³jau³xai²na² i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 11 Jā¹nxa¹jau³su² ya²la³ty³

e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³nũ³ka³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na²
wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa²
i³tih³nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²sa³wi³ha³lxa²na² hxi²kan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nũ¹ wãn³txa²
i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na² wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹.
12 Jã¹nxe³sxã³ txa²nũ² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
i³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²a² i²li³te²na² ã³yo²o³tũ¹kxai²nãn²tu³
Sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ i³ũ¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³su²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãũ³xa² Txa²wãn³txa² ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxã³
Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹na³li¹. 13 A²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa³ i³hen³txi³nũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta²li² hĩ¹na² yũ²na³li¹.”
Nxe³nẽ³ti³ai¹ti²tu³wi¹. 14 A²nxe³jau³xu¹tai²na² E³li²ah³lu¹jãx1jah¹la²
wxã³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹la²
wxã³jah¹lai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² na³li¹. Ya²la³lyau³tu³
ã³ten³nxa²ti³kxai²nãn²tu³ yxo²i¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 15 A²ne³nxẽ³na²
yũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.

16 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²nũ³ka³txi³nãũ³xa²
ĩh¹nxe³txe²hũ³nhĩ³te²la¹xã³? Wẽ³ha³lxa² yã¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa²
wa³nĩ³lo³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Wa³nĩ³lon³sxã³ i³kaix1nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹:
17 “Wãn³txa² wi¹lhin¹jau³xa² i³hain³sih¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ i³ka³li³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxãn³txa³nũ²
i³ãin²ta³kxi²jau³xa² i³hain³sih¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
nãn³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hũ³sxã³ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²
nũ³ka³txi³nãũ³xa² kã³nxai³tãn¹tũ³ka³txa² yã¹nxain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txa² e²nain¹na³li¹. 18 Jã¹nxe³jut3su² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wxã³hĩ¹nai³tã² yain³txa² kwa²hã¹nxe² ã³na¹ha²kxai³
vĩn²yau³xa² i³na²xa³ha²kxai³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³na¹
a²nũ²ai²na² e²nain¹sxã³ wãn³txa² wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²li² kō³nxe³te² yãũ³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²sin²tai¹.” Nxe²
e³lain¹na²hẽ³li¹. 19 Jã¹nxẽn³tai¹. Txi²li² wxã³na¹hĩ¹nai³tã² yain³txa²
i³yai³ni² yain³jau³xa² i³na² nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ a²nũ²ai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² yain³txa²
kãin² yain³jah¹lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa² i³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nũ²a²
ũ³yo³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³nãũ³xa² kō³nxe³thin¹tũ³ka³txa² nxe³sxã³
ã³ya³lxi²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³lxain¹kxan²ti³
a²nũ²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³ kãi³kxai²nãn²tu³ a²wẽ³ha³lxa²
wain³txi³ i²ye²ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²jen³ti³nãũ³xa² sa²yo²we¹tai¹nxa³jau³su²

20 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² sxi²jen³ti³nãũ³xa² i³kwai³x1ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nãũ³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ nxe³kxan²ti³nũ¹ hai³txi³
a²kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ã³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

21 Jã³nxe³jut³su² sxi²jen³txi³nãu³xa² i³kwai¹txain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ko²ra³sĩ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txãĩ³. Bet3sa³i²ta³thĩ³nãn¹tũ³ka³txãĩ³.
Kõ³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tãn¹thĩ³na²
Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² nxe³sxã³
kõ³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³ũh¹nx2ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³
a²kõ³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³tu¹tai²na² ã³na¹sxã³ ã³yo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Wã²la² sa²kẽ³nã²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxã³ ha³nxe²a² sin³so³xa²
ã³wxe³sãn²sxã³ ã³yo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 22 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
yxan¹nãu³a¹ txa²wã¹o²la³kxi²ki³kxa²yo³ha² Sũ³na² ũ³yho³hi²nẽ³tãu³a¹
Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² nxe³sxã³
kõ³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa²yo³ha² kãĩ²nxã³lho³li¹. Yxãn¹ta¹
kõ³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹kxa²yo³ha² ã²la² kãĩ²non³tu¹wi¹.

23 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu¹:
“Oh³nãn¹ko³nãu³a² Sũ³na² ha³lo²a²nãu³a² ka³la³sxã³ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.”
Nxĩn¹jau³su² yxãn¹ta¹ yuh³xan¹ko³nãu³a² ha³nxe² i³ko³nãu³a²
sa²yu³lho¹txa²tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² So³to²ma²thĩ³na²
kõ³nxe³thin¹khai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kõ³nxe³thin¹sxã³
kãĩ³ain¹kxa²yo³ha² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³
hai³txi³ ya³lu²hxa³nai¹nhĩ²nxã³wi¹. 24 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³su² tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
So³to²ma²thĩ³nũ¹tai²nãn¹tũ³ka³txa² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²sa²kxai³lu²ye³khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³ju³ta³nũ³a²
kãin²wha²to²hi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² hxi²nũ¹nain¹jau³su²
25 Nxe³ka³ty³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: Je³su²jah³la²
i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wĩ³nãĩ³. Oh³xan¹thĩ³na² whãĩ²na¹ yuh³xan¹thĩ³na² whãĩ²na¹
A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxĩn¹sxã³ ha³te³h³nxã³nxã² a²hoh³lxi³su²
te²nãu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa² nxe³sxã³ wa³ka³la² kãĩ³in¹ju³tai²na¹
wãn³txa² i³tih³nĩn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ũ³ai¹nxã³nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
a²hoh³lxi³sxa³te²su² te²nãu³xa¹ wxa²wãn³txai²na² i³yau¹ũ³ai¹nĩ¹nhẽ³li¹.
Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nxã²ha¹wi¹. 26 Wã²nxũh¹lxi³sxã³
nxe²kãĩ³i¹nhẽ³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:
— Yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na²
so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² i²sa²jah¹lai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na²
i²te²la³ yũ²nxã³wi¹. Txi²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ i²jah¹lo²sa¹wi¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³: “A²nũ²a² ã³xai²na² Txa²wĩ³na² i³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxa¹kxi²nãn²ty³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wĩ³na² i²jah³lo²su²
nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

28 Jã¹nxã¹jut³su² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²tha³ah³lxin¹te² i³nxai²na²
yen³kxa² sa³te²kxa² sa²nah³so¹sxã³ hxi²tha³te²hũ³nxe² te²
i³nxai²na² nxe³sxã³ ã³wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²ty³

wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³ yxau²xai³nū¹nxa²lxa¹tu¹wi¹.
 29 Txa²wa³ka³li³yu³ta² sa²yu³ta³lot³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ txa²wān³txa²
 i³tih³nxe³nx2ta¹jau³xa² wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txai²na² thāi³ti³la²khai¹nxe²
 yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² yu³hē³nāu³ai²na²
 yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yā¹nxe² yxau³nū²nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹nha²sxā³
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Jā¹nxe³jut³su² txa²wa³ka³li³yu³ta²
 sa²yu³ta³lot³jah³lxin¹ju³ta² i³wi¹lxon³kxi¹jah³lxin¹kxi³te²ju²hē³li¹.
 Sa²ka³la³hēn¹kxi²yah³lxin¹kxe³hū³nxe² wa³lo³lon³te²ju²hē³li¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² e³ta³lun²nū²la² sa²ba³to³
 nxe³hī¹na² hai³sxa² wi³txa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²
 ā³nxai² a²sa³wi³ha³lxa² ā³nxai³li² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²
 hē³hain¹jau³su² yain³txi³nā³kxa² wxa²ni²lho¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³na²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² i²ain¹tāu³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Nxex³txi¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tāu³a²
 a²wah³ka³lxa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹
 wxa²sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa²
 wxa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² i²yah³lxin¹ta¹lu¹wi¹.
 Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta¹na²
 he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 4 Nxain¹tāu³kxai³lu²
 Sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² yain³tū³xai²na². Sū³na² ū³yho³hi²tū³xai²na²
 wxa²so¹sxā³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū¹xai²na²
 Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wā³nxin¹te²ka³txa² so¹lxi³
 yain³tū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³

yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 5 Te²yā¹nxūn³jut³su² Sū³na² sxi²ha²
 hau³ko³tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xai²na² jau³jau¹xai²na²
 sa²yxo²ā³xai³ain¹te²ju²hē³li¹. Nxain¹kxan²ti³ hxi²ki³la³ te²sxa³yu²hē³li¹.
 Ju¹ta¹na² i²yah³lxin¹ta¹lu¹wi¹. 6 Nxe³yān¹ta¹ wān³txi³khai³xa²

e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wa³to²hi² wxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 7 Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Yen³kxa² ū³hū¹sa²nhn¹ju³ta²
 so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³su²
 ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² wi¹kō³nh²yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ a²nū²a²
 hxi²ki³la²nxa³te²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²yah³lxi³hī³nx2nxa³lxi¹.
 Yxān¹ta¹ yah²lxa³lxi¹. 8 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sū³na²
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
 a²wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

10 $\tilde{A}^3wih^1te^3na^1 in^3txa^2 hxi^2y\tilde{a}^3n\tilde{a}n^3ta^3kxi^2jah^1la^2 \tilde{i}^2ye^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$
 $Nxe^3te^3na^1 fa^3ri^3se^2a^2 n\tilde{u}^3ka^3txa^2 \tilde{i}^3w\tilde{a}^3txain^1te^3nah^1lx^1:$

— $Je^3su^2jah^3l\tilde{a}i^3.$ $sa^2ba^3to^3 nxe^3ti^3xa^2 a^2n\tilde{u}^2a^2 \tilde{i}^3ton^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $we^2txi^2ju^3ta^3n\tilde{u}^3su^2 wai^3nh\tilde{i}^3ji^1wi^1?$ $fa^3ri^3se^2a^2 n\tilde{u}^3ka^3txa^2$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $A^2nxe^3t\tilde{u}^3ka^3txai^2na^2 ko^3nxe^3thin^1ju^3ta^2$
 $a^3ti^2si^1kxi^3jau^3n\tilde{u}^3su^2 \tilde{i}^3w\tilde{a}^3txain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ 11 $Nxa^2ha^1te^1$
 $Je^3su^2jah^3lai^2na^2 a^2w\tilde{a}n^3txi^3kxai^3lu^1:$

— $Wxa^2n\tilde{u}^3ka^3txi^3 \tilde{i}^3nxai^2na^2 ka^3na^3ka^3na^3jah^1la^2 te^2 \tilde{i}^3nxai^2na^2 o^3ve^2a^2$
 $ka^3na^3ka^3na^3te^2a^2 so^1lx^3 y\tilde{u}^3h\tilde{i}^3nxa^1lx^1.$ $Nx\tilde{e}n^1ka^3tu^3 o^3ve^2ai^2na^2$
 $sa^2ba^3to^3 nxe^3hi^1na^1 kxih^3nx\tilde{e}^1na^2 \tilde{a}^3wi^1h\tilde{i}^3nx2na^3li^1.$ $Nxe^3ju^3tai^2na^2$
 $nxe^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3 sa^2ba^3to^3 nxe^3ti^3xa^2 nxe^3kxan^2ti^3n\tilde{u}^1 o^3ve^2ai^2na^2$
 $kxih^3nx\tilde{e}^1na^2 sa^2sai^2lho^3xi^2h\tilde{i}^3nx\tilde{a}n^1ji^1wi^1?$ 12 $j\tilde{a}^1nxe^3kxe^3h\tilde{u}^3sx\tilde{a}^3 a^2n\tilde{u}^2su^2$
 $a^3lx^2wa^3to^2hi^2khaix1nxe^3te^2ju^2h\tilde{e}^3li^1.$ $Nxe^3te^2kxa^3yan^3tu^3 wi^1k\tilde{a}i^3\tilde{u}h^1ki^3ju^3ta^2$
 $sa^2ba^3to^3 nxe^3ti^3xa^2 nxe^3kxan^2ti^3n\tilde{u}^1 wain^3te^2ju^2h\tilde{e}^3li^1.$ $Nxe^3jau^3su^2$
 $ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$

13 $Nxe^2e^3ta^3lun^2n\tilde{u}^2la^2 sa^2wa^3ti^3nha^2sx\tilde{a}^3 hxi^2y\tilde{a}^3n\tilde{a}n^3ta^3kxi^2jah^1la^2$
 $\tilde{i}^3ye^3kxi^2te^3nah^1lx^1:$

— $\tilde{i}^3hxi^2sin^2nha^1e^1li^1.$ $Nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $Nxe^3ka^3tu^3 \tilde{i}^3hxi^2sin^2nha^2h\tilde{i}^1na^1$
 $a^2hxi^2ka^2 sa^2kxai^3lu^2 \tilde{i}^3hxi^2we^2nxi^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $A^2hxi^2kx\tilde{a}^1xa^2 y\tilde{a}^1nxe^2$
 $hxi^2wi^1lx^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$

14 $Nxa^2ha^1te^1 fa^3ri^3se^2a^2 n\tilde{u}^3ka^3txa^2 a^3li^3ain^1ka^3tu^3$
 $\tilde{i}^3he^3son^3kxi^2nyhain^1sx\tilde{a}^3 Je^3su^2jah^3la^2 \tilde{i}^3su^2lh\tilde{a}^3si^1hain^1jau^3su^2$
 $\tilde{i}^3ne^3wa^3ko^3nain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$

Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2 sa^3wi^3ha^3lxa^2 \tilde{i}^3yau^1\tilde{u}^3jau^3su^2

15 $Nxa^2ha^1te^1 Je^3su^2jah^3lo^2kxai^3lu^2 ju^1tai^2na^2 \tilde{i}^2nha^2n\tilde{u}^2la^2$
 $\tilde{a}^3waix3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $\tilde{A}^3waix3te^3na^1 a^2n\tilde{u}^2a^2n\tilde{a}u^3xa^2$
 $ka^3lxa^2khai^1nxe^3te^1n\tilde{a}u^3xa^2 aun^3ta^2 \tilde{i}^3hi^1tain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $Nxe^3t\tilde{a}u^3a^2$
 $a^2n\tilde{u}^2a^2 \tilde{i}^3ton^3te^2a^2 ka^3lxa^1sx\tilde{a}^3 \tilde{i}^3hi^1tain^1yah^3lx^3n\tilde{u}n^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$
 $Nxe^3nxa^2ha^1te^1 Je^3su^2jah^3la^2 hxi^2ki^3kxai^3lu^2 we^2txain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$

16 $Nxe^3sx\tilde{a}^3 \tilde{i}^3ye^3kxi^2te^3nah^1lx^1:$

— $Nxe^3jah^3lx^3wxi^1.$ $We^2txi^1nx2ta^1wi^1.$ $Nxe^3nx2ta^1kxa^2ha^3ta^3nx\tilde{a}n^2ti^3$
 $a^2n\tilde{u}^2a^2 \tilde{a}^3xa^2 \tilde{i}^3hen^3txi^3yah^3lx^3txa^3h\tilde{e}^1li^1.$ $Je^3su^2jah^3la^2 w\tilde{a}n^3txa^2$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ 17 $A^2nxe^3jut3su^2 kx\tilde{a}^3nxu^1tai^2na^2 I^3sa^3i^2ah^3lu^1tai^2na^2$
 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2 w\tilde{a}n^3txa^2 \tilde{i}^3hen^3txi^3jah^1lu^1tai^2na^2 a^2w\tilde{a}n^3txi^3su^2$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2.$ $Nxe^3jau^3xau^3hxai^2t\tilde{e}x1ta^3la^3 te^3nah^1lx^1:$

18 — $Nxe^3jah^3lx^3sa^2lx^1.$ $Jah^1lai^2li^2 Txa^2sa^3wi^3sai^2la^1wi^1.$
 $\tilde{i}^3kaix1so^1na^1kxah^3lai^2la^1wi^1.$ $A^3lx^2na^1kxah^3lai^2la^1wi^1.$
 $\tilde{i}^3wi^1lxon^3kxi^2sa^2jah^1lai^2la^1wi^1.$ $\tilde{A}^3n\tilde{u}^2nxi^2sx\tilde{a}^3 ai^3na^1tu^1wi^1.$
 $Nxe^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3 a^2n\tilde{u}^2a^2n\tilde{a}u^3xa^2 a^2yxo^2ha^3kxa^1 ko^3nxe^3ti^3$
 $k\tilde{a}i^3ain^1ju^3ta^2 \tilde{a}^3wa^2su^1kxi^2na^1ju^3ta^3n\tilde{u}^3a^2 \tilde{i}^3hen^3txain^1tu^1wi^1.$

19 $Hai^3txi^3 kwa^2 \tilde{i}^3he^1he^1kxi^2nyhu^1xa^3ha^2kxai^3 kwa^2$
 $\tilde{i}^3kaix1nyhu^1xa^3ha^2kxai^3 sx\tilde{i}^2jen^3n\tilde{a}u^3ai^2na^2 kwa^2$
 $\tilde{i}^3k\tilde{a}i^2non^3si^1nha^1jau^3su^2 \tilde{i}^3ye^3li^3xa^3ha^2kxai^3 nxe^3jah^1lai^2la^1wi^1.$

20 $Ka^3ti^3kxa^3ti^2nx\tilde{a}n^3su^2 sa^2ka^3l\tilde{u}t^3sx\tilde{a}^3 sx\tilde{a}^3nx\tilde{a}^3nxa^2$
 $sa^2n\tilde{a}u^3lx^2nxa^3lho^3li^1.$ $Te^2y\tilde{a}^1nxe^3sx\tilde{a}^3 l\tilde{a}^3pi^3\tilde{a}u^2te^3na^2$
 $\tilde{u}^3h\tilde{u}^1lx^3te^3lhx\tilde{a}^3 t\tilde{e}^3na^2 hai^3txi^3 \tilde{u}^3h\tilde{u}^1lx^2nxa^3lho^3li^1$
 $Nxe^3kxa^2y\tilde{a}^1nxe^2 a^2n\tilde{u}^2a^2 yxo^2i^2sx\tilde{a}^3 hxi^2th\tilde{a}^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $hai^3txi^3 \tilde{i}^3ya^2lu^1thxa^3kxi^2nxa^3lho^3li^1.$ $Nxe^2nxa^3ha^2kxai^3$

ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹tu¹wi¹. 21 Jã¹nxe³jut3su² Jah¹la² wãn³txai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ yo²i²ain¹tu¹wi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ in³txa² kq³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
 ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² ye³han³ye²ha²kxai³
 yo²kan²ye²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² in³txa² i²kxi²nũ²la² kq³nxe³te²
 yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³
 yo²we²txi²xi²ha²kxai³ ye³we²txi²xi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 23 A²nxe³ju¹ta¹na² a²nũ²a² i³hi¹tain¹te²nãu³xa² i²kxain¹nxa²ha¹te¹
 o²lai¹nha²kxai³ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxai¹:

— Je³su²jah³lai²li² wã³nxĩn¹khai¹jah¹lo²sin²ta¹. Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²yxau³sxã³ wah³nxe³kxi²ki³jah¹lo²su²
 nxe³jah¹lain²txi³te²sin²ta¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³yãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
 e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxai¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nãu³xa²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit3sin²ta¹.
 Nxe³te²si¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kq³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hẽ³li¹. Fa³ri³se²a²nãu³xa²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² fa³ri³se²a² e¹nãn¹jau³su²
 wi¹kq³nha²ha²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxai¹:

— Nxe³jah³lxai³sa²lxai¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² wã²nxũh¹lxai³
 ã³nhe¹kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²hxa³nyhain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²je³na² ta³nxax² kwa² sxi²ha² ta³nxax² a²nũ²a²
 yxau³xai²te²nãu³xa² ã³nhai²ta³lxai³sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ kan²txi³
 yxau³sa²tẽ³ai¹nxa³lho³li¹. 26 Te²yã¹nxũn³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu²
 wã²nxũh¹sxã³ nxũ²kwai³li³si¹nha²jau³su² i³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ a²ha³lo²ai²na² nũ³kxũn³txi³ yxau³sa²tẽ³xa³lho³li¹.

27 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxai¹: “Je³su²jah³lai²li²
 Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txe² i³nxai²na² wxa²wẽ³ha³lxa² kãi³a¹kxa² yã¹nxe²
 kãi³ain¹nũn³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txai²na² i^h1te²ta³
 sa³wi³ha³lxai³la³ te²la¹xã³? 28 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 Te²hi²sen³su² i³hxi²kat1sa²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kq³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su² ye²te²sa¹wi¹.

29 Te²yã¹nxe³jau³su² sxi²ha² wa³kxãn³yah³la² nũ³kxũn³jah¹lo²su²
 ye²kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ã³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa²
 kãi³kxi²ti³hex1nxe³hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ nũ³kxũn³jah¹lai²na² i³sxã³
 sa²tai³kxain¹ke³la³te²kxai³ sxi²hai²na² ã³wih¹ka³tu³ a²yen³kxa² yo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹ti³ kãi³kxi²sxã³ wxa²so²hxa³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 a²ta³nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² Bel³se³bu²ah³lan²tu³ nxe² kãi³kxi²na¹hẽ³li¹.
 Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ta³ai²na²
 a²nũ²e¹na² nxũ²kwai³yxau³te²su²te²a² nxũ²kwai³li³si¹hai¹na¹wi¹.

30 Nxe³ain¹jut³su² a²nũ²ai²na² ã³ya³lxi²sai¹nxa³te²su² te²a²txa²kõ¹kõ¹sain¹na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³o³ve²a²yã¹nxe²ã³nũ²kxi²sai¹nxa³te²su²te²a² ha³ten¹txi² aun³txi³si¹hain¹tu¹wi¹. 31-32 Jã¹nxe³ha²kxai³a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³ kõ³nxe³ti³ kãi³kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³yo²õ³tũ¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta²yũ²na³li¹. Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³jah¹lo²su²te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² kõ³nxe³te²lot³sain¹kxan²ti³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta²nũ³a²yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxãi²na² wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²ka¹tin²ta¹.” Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²kõ³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na²sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²kõ³nxe³te²lo³jau³xai²na²sa²kxai³lu² hai³txi³ ã³wa²sut¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²a³ya³ti²ju³ta²nũ³a² yũ³hĩ¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tẽ³ju³ta²nũ³a² so¹lxi³yũ³tu¹wi¹.

Hi³sa³ka³txa² a²nxã³kxa² i³yau¹ũ³jau³su²

33 Jã¹nxe³kxe³hũ³jau³su² hi³sa³ka³txai²na² wi¹kxai²nãn²tu³ a²nxã³kxa²wi¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txai²na² kõ³nxe³kxai²nãn²tu³a²nxã³kxa² kõ³nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³ hi³a²nxã³kxi³khai³sxu²i²kĩ³sa²kxai³ hi³a² wi¹ta³nxa² kõ³nxe³ta³nxa² i²kĩ³te²jai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³ha²kxai³ wxãi²nãu³ i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³ i³nxai²na²txih³xa² wẽ³ha³lxa³ yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Kõ³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yo²e³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta²na²wai³nxa³wi¹. Ya²la³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² nũh¹ e³kxi²nha²kxa²yã¹nxe² txa²wã¹yo²e³jau³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹. 35 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²wi¹lhin¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² kõ³nxe³thin¹te²a² a²ẽ¹na² whãi²na¹ kõ³nxe³thi¹nha²kxai³wi¹lo²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.

36 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wãn³txa²toh³lxi³jau³xai²na² whãi²na¹ e³yah³lxin¹te²tu³ yan¹nãu³a¹ kãi³yah³lxin¹kxa²yo³ha² a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹ kõ³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.

37 Nxe³sxã³ wxa²wãn³txai²na² wi¹jau³xa² sa²yo²sai¹kxai²nãn²tu³wi¹lhin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²wãn³txa² kõ³nxe³jau³xa²sa²yo²sai¹kxai²nãn²tu³ kõ³nxe³thin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta²hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² kõ³nxe³thin¹sxã³ kãi³ain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ha³te³h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²te²su²te²a²fa³ri³se²a²nũ³ka³txi³su²te²su²te²a²nxe³sxã³ka³na³ku²ã³tĩ³sxã³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² tih³nxe³nha¹jah¹lãi³. Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³in¹ju³ta²wã²nã³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: — Kõ³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²jau³su²jau³xa² ten³ti³he¹yxah³lxi¹lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Sũ³na²i³sa²si¹hã³sa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxi¹nhẽ²li¹.

Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na¹ wã³nxĩn¹na¹ju³ta³la³ wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wãn³txa² wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa² ti³yau³xu¹ta²na² so¹lxi³Jo²na³jah³lu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹ta²na²wãn³txa² so¹lxi³ i³yũ¹jah³lxin¹tu¹wi¹. 40 Nxe³jau³xu¹ta²na²sa¹.

Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² ai³na²
a²e¹nai²na² ka³ten³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³
a³li³sa²sai¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
Txa¹na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tāu³a² kxih³nxē¹na² ya³lu²sxā³
sxa³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³na¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³tai²na¹ Sū³na² sa²si¹hā³sa²ju³ta² e³lxah¹ i²yah³lxin¹tu¹wi¹.
41 Jā¹nxe³jut³su² yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
kai³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹ Ni³ni³ve²thi³nān¹ta²
nū³ka³txu¹tai³na² nxe³te²hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹.
A²nxe³te²nāu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹tai²na²
wān³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ ko³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹tai²na²
ā³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jo²na³jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ kāin² wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sah¹lxa³lxi¹.
42 Te²yā¹nxe³jut³su² kxā³nxi¹nu¹tai²na² Se²ba³thi³na²
a²wa³kxēn³na¹ka³lxu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²ah³lu¹tai²na²
wān³txa² a²hoh³lxi³khai¹sa²jau³xa² ain³kxi²te³lhxā³ u²lxan¹thi³na²
a³li³sxā³ wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² kai³ain¹kxa² yo³ha²
a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxā³nxi¹nu¹tai²na²
Sa³lo³māu²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
Yxān¹ta¹ Txa²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³māu²ah³la² i³kāin²
wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nū¹ Txa²wān³txa²
ain³kxi²ti³ten³yah³lxa³lxi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Ko³nxe³te²a²yāu³ka³txe²su²i³yau¹ū³jau³su²

43 Nxe³ha²kxai³la¹ ko³nxe³te²yāu³ka³txa² a²nū²a² nxū²kwai³li³kxai²nān²tu³
ha³lo²ai²na² i³yau³xa² yū²nxa³ko³xa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ ā³wxe³sxā³
i³ye¹nxi²si¹jau³su² ā³ten³sxā³ ai³lha²thet³tin²tai¹. Yxān¹ta¹ i³ye¹nxi²je³na²
i²xa³nū²nhai¹. 44 Nxe³yān¹ta¹ i²xa³kxe³su² e³nha²te³nah¹lxi¹:
“Txa²sxi²ha² a³li³a¹thi³nai³tā² ā³wa³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su²
ā³wa³li²tāu³ a²nū²e¹nai³ta³lxi² a²nū²yū²nxa³ha²kxai³ wi¹we²txi³ha²kxai³
wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxin²tai¹. 45 Ai³ka³tu³
ko³nxe³te² yāu³ka³txi³nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nāu³xa²
ko³nxe³ti³khai¹ wa³to³hain¹te²nāu³xa² i³ha¹txai¹nin²tai¹. Nxe³te²nāu³xa²
sa²so¹sxā³ ā³wa³li²xi²sa²tē³in²tai¹. Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa² ē¹nāu³a²
ko³nxe³ti³ ā³wa³to²hin²tai¹. Te²yā¹nxe³jut³su² hī¹na² yxau³yah³lxin¹te²
i³nxai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la²a²hā³ka³nai²na²a²lon³ti³tāu³xa²i³yau¹ū³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³li²ta³lu²nai¹nxa³ta³lxa¹ a²hā³ka³nai²na²
ā³wxā² a²lon³ti³tāu³xa² ā³wxā² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² yxau³sxā³
i³ye³kxi²nyhu¹si¹nyhain¹jau³su² ā³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³sxā³
i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lāi³. Nxe³txi¹. Wxa²hā³ka³nai¹tā² wxa²lon³txi³tāu³xa²
ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. i³ye³kxi¹nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hã³ka³nai¹ta³ txa²lon³ti³tãu³ãn²ta³ ih¹te²la³ta³nain¹te²la¹xã³? Nxe²e³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²wã²nã³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹.
 49 — Tũ¹ka³txai²na² txa²hã³ka³nũ²su² ha³kxai³ txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³ nxe³kxi²sain¹na³li¹. 50 Nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wĩ³na² Oh³nãn¹jah¹a² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sxã³ kã³kxai²nãn²tu³ nxe³te²nãn²tu³ txa²hã³ka³nũ²su² ha²kxai³ txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³ ne³te²sain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Yain³ta³ki³a²wi¹ki³a²ũ³whĩ¹ju³ta²i³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²hai²na² a³li³xi²nũ²la² i³ye³na² ne³kxun²nãu³a² ai³sxã³ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 ã³wxe³ka³tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa²khai¹nxe³sxã³ã³wxã³wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² te²kxai²lu²ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹wxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² te²kxai³lu² ha³lo²ai²na² i³ye³nai²na² ne³kxun²nãu³a² yxau³ai¹nha²kxai³ nxẽn³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³tãu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa²yau³ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³tih³nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹. Yain³ta³ki³a²wi¹ki³a²ũ³whĩ¹te³lhxã³wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. 4 Ũh³wĩ¹tãu³a²yain³ta³ki³ai²na²ki³jũ¹nxe²ã³nhai¹tãu³a²sa²kxai³lu²tĩh³na²yo²ki³sa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. ã³yun¹na³tãu³ai³ka³nãu³xa²wa³su³txi³wxã³sxã³yai³nhxa³kxain¹nũ²nhai¹. 5 ã³h¹ki³jũ¹nxe²ã³nhai¹tãu³a²sa²kxai³lu²txah³lxa³kxa²si³yu³hẽ³nãu³a²nxe³kxĩh³nxũ³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³kxĩh³nxai²na²au³la³ka²txi³nh²nxa³ha²kxai³wa³su³txi³ka³lũ³nũ²nhai¹. 6 Ka³lũ³te³na¹u³je³na³kai²li²wxa²ki³ka³la³ka³tu³i³wãn³ya²lun¹ti³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³yain³ta³ki³ne³ka²au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³ya²lun¹txi³nũ²nhai¹. 7 ã³h¹ki³a²jũ¹nxe²ã³nhai¹tãu³a²sa²kxai³lu²ha³lo²a²ũ³yen³ko³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²ka³lũ³xi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ũ³yen³ko³su²ha²kxai³hi³a²kha¹ka³txa²ka³lxa¹txi³ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³nxe³te²kxai³lu²yain³ta³nxe²kxa²wãn³ne³sa³te³kxi²sxã³ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹. 8 Nxe³yãn¹ta¹ã³h¹ki³a²jũ¹nxe²ã³nhai¹tãu³a²sa²kxai³lu²kxĩh³nũ³xa²tũ³tĩn³tũ³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²wi¹ka³lũ³ha²kxai³wi¹we¹nha²kxai³yain³ta³ki³a²kãin²ki³kan²kxi²ha²kxai³kãin²an³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²a²hã¹nxe³ki³sa²ki³an²tu³wã³li³kha³lhon¹txi²ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³a²hã¹nxe³ki³sa²ki³an²tu³ka³lxa¹txi³ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³a²hã¹nxe³ki³sa²ki³an²tu³kũ³we²ki²la²ka³lxa²nxa³txi³ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³nxũ²nhai¹.

9 Jã¹nxa¹jau³su²wi¹ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa²i³yau¹ũ³jau³xa²i³tih³nxe³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la²a²sa³wi³ha³lxi²na²sa²kxai³lu²ã³tũ³sxã³i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lã³. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³a²nũ²a²nãu³xa²i³yau¹ũ³jau³xa²so¹lxi³e³kxai¹nãn¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai²na²so¹lxi³wãn³txai²na²tah²yau³xai²na²Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³kxai³lu²a²nũ²a²ẽ¹nãu³a²sa²hau³kot³jau³nũ³su²nxe³jau³jau¹xai²na²

txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ tũ¹kã³txai²na² hĩ¹na²
ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. 12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ in³txi³su²
yen³kxi³kxai²nãn²tu³ ã²la² kãin²sxã³ ũ³yhen³kxi²nyhain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ yen³kxi³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
in³txi³su² yen³kxi³txa²te²su² te²a² jũ¹nxe² so¹lxĩ³ yen³kxi³kxi³su²
sa²so¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ yen³kxi³ txo²khaix1nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Sũ³na² wãn³txa² jũ¹nxe²
ã³ne³wxe³yah³lxĩ¹nha²kxai³ kãin²non³sxã³ ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Tũ¹kã³txai²na² ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxĩ³
ain³kxain¹tu¹wi¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxĩ³
e³kxai¹na¹wi¹. Nxai¹na¹kxan²ti³ ĩ²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
Ain³kxain¹kxan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. 14 A²nxe³sxã³ ĩ³sa³i²ah³lu¹ta²na²
wãn³txa² Sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

“Wxãi²na² sa²kxai³lu² ne³kat1sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹. ĩ²sa²tẽ³kah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
wi¹ĩ²sa²tẽ³yah²lxan³tho³li¹.

15 A²nxe³tũ³kã³txai²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² kan²na³li¹. A²yen³na²
whãi²na¹ wxa²ye³ti¹nha² a²ne³nxẽ³na² whãi²na¹ wxa²ne³tũ¹nha²
nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxã³ ã³ne³wxe³ai¹nx3tho³li¹.
Nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na² ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxẽ³na²
ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tu³ yxo²ĩ²sain¹sxã³ sa²hau³ko³tai¹hĩ³na¹wi¹.
Yxã¹ta¹ nxai¹nxa³wi¹.”

ĩ³sa³i²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 16 Yxã¹ta¹ wxãi²kxai³
txa²sa³wi³ha³lxĩ³syah¹lxin¹te² ĩ²nxai²kxai³ te²yã¹yxah³lxa³lxĩ¹. Wxa²ye³na²
wi¹ĩ²yah³lxĩ¹nha²kxai³ wxa²ne³nxẽ³na² wi¹lain³kxi²yah³lxĩ¹nha²kxai³
nxe³yah³lxĩ¹lxĩ¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ta¹wi¹.

17 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹ta²na² a²nũ²a²
wi¹lhi¹nain¹te²nãu³xu¹ta²na² nxe³sxã³ yen³kxa² ĩ²yah³lxin¹ju³tain²txi³
ĩ²ti³te³nai¹nha²kxai³ wãn³txa² ain³kxah¹lxin¹jau³xain²txi³
ain³kxi²ti³te³nai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxau³jau³su²

18 Jã¹nxa¹jau³su² yain³txa³ki³su² ã³yun¹na³jau³xin³ti³ a²si³yxau³tãu³a²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. 19 A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu²
wãn³txa² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
ẽ¹nãu³a² sa²hau³kot3jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³
ã³ne³wxe²nxa³kxai²nãn²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a² hxi²kan¹jah¹la²
wxã³sxã³ ne³wã²na³ti³hi¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³txa³ki³a²
tĩh³na² ne³ku²nxa² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nxe³te²ju²hẽ³li¹. 20 A²nũ²ai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²kxai²nãn²tu³ wi¹lxon³kxi²sxã³
ain³kxi²te²ju²hẽ³li¹. 21 Nxe³yã¹ta¹ au³txi³ yxo²xa³kxe³su² ha³lo²a²
ko³nxe³to³nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ĩ³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wãn³txai²na² wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe²
yain³ta³ki³ai²na² kxĩ³nxa² txah³lxĩ³ju³ta²na² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹.
22 A²nũ²a² ã³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nũn³te²ju²hẽ³li¹.
Yxã¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxĩ³nha²khaix1nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa²

ta³nxa² a²ha³teḥ³nxã³nxa² û³yho³hi²ki³txã³nxa² ta³nxa² kãin²
 yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² ã³nai¹ain¹sxã³ hai³txi³ Sũ³na²
 sa²yxo²we¹ti³hex¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³ta³ki³ai²na²
 ha³lo²a² û³yen³ko³nãu³a² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹. 23 A²nũ²a²
 ã³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²hĩ¹na¹ wa³su³txi³
 ã³ne³wxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxa²so¹sxã³ kan²txi³ i³ka³tu³ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³
 sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ãh¹ i²li³te²a² wi¹lhin¹sxã³
 sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ãh¹ i²li³te²a² jũ¹nxe²
 wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ¹li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe²
 yain³ta³ki³ai²na² kxih³nxa² tũ³tin³tũ³xa² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³ki³a² û³whĩ¹ju³ta² i³yau¹û³jau³su²

24 ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² i³yau¹û³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹ a²nũ²a² kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ti³wa³kxa²
 i³yau¹û³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²ai²na² yain³ta³ki³a² wi¹ki³a²
 û³whĩ¹kxi²jah¹lai²yã¹nx2na³li¹. 25 Nxe³jah¹lo²su² nũ²nhai¹. Nxe³yã¹ta¹
 ka³nxah³ti³na² ãu³xi²ti³kxai³lu² a²nũ²a² a²ko¹ko¹su² jah¹la² hãi³a²
 wxã³nũ²nhai¹. Wxã³te³na¹ a²ki³a² ko³nxe³ki³a² hãi³a² û³whĩ¹kxi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ka³tu³ ih³xi²nũ²nhai¹. 26 Hã²wxãn³txa³nũ² yain³txa³ki³ai²na²
 ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ ai³la² an³ye²nũ²nhai¹. A²nxe³tãu³a²
 ko³nxe³ki³ai²li² te²yã¹nxe³sxã³ ka³lũ³hi² wi¹we¹ni² a³ni² nxe³ye²nũ²nhai¹.
 27 Nxa²ha¹te¹ hai³sxa² wa³kxën³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ã³tũ³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ãu³la³na³xãi³. Nxe³si¹lxi¹. Yain³txa³ka² wi¹ki³ai²na²
 so¹lxi³ û³whĩ¹nhĩn¹ta²lu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ih¹te²a³ hxi²ki³ta³ ko³nxe³ki³ai²li²
 wen¹sĩn¹te²la¹xã³?” Ain¹nũ²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Ko¹ko¹su² jah¹la² hxi²ka²
 kãi³û¹nhẽ³lin¹tai¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³tẽ³kxa² wxa²ha³txut¹sxã³
 wxa²nũ²kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?” Ain¹nũ²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ wa³kxën³yah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³wi¹.
 Hĩ¹na² wxa²nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yain³txa³ne³kxa²
 wi¹tẽ³kxa² wxa²ha²txut¹jah¹lxin¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹.

30 Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. A²yut³su² we¹nain¹txai²lxi¹.
 Hã²wxãn³txa³ an³ta³lun²kxai²nãn²tu³ yain³txa³ka² wxa²ni²lho¹tũ³ka³txa²
 i³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ko³nxe³tẽ³kxa² wxa²nũ²kxi²
 sa²so¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu³ û³thũ²hxa³jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ yain³txa³ne³kxa² wi¹kxa² wxa²kxi²so¹jah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹,
 û³wha¹a¹thĩ³na²su¹. Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.” A²wa³kxën³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² i³yau¹û³jau³su²

31 ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² i³yau¹û³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² i³yau¹û³nx2ta¹jau³xai²yã¹nx2na³li¹. Te³nah¹lxi¹:
 Hai³sxa² yxau³tẽ³kxa² a²wa³kxën³yah³la² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a²
 û³whĩ¹nũ²nhai¹. 32 A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹lxi³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³
 ta³ki¹ai²na² ka³lũ³xi²nũ²la² wi¹lwen¹nũ²la² hai³sxa² yxau³tẽ³kxa²
 wa³to²hi²ton¹nũ²nhai¹. Hi³khai³xa² wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ai³ka²
 ã³wxã³ha²kxai³ yeh³nxi³nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa²

sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹la² i³xā³lxi³ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³a²wi¹lhī¹na² jū¹nxa² so¹lxi³ yxo²i²sah¹lxin¹kxan²ti³ ye³jen¹na² ā³kāi²non³sxā³yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tū³xa²i³wa¹kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

33 Āh¹lxi³sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² i³yau¹ū³nx2ta¹jau³xai²yā¹nx2na³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹, txu¹ha³ka³lxai²na² te²hi²sen³su² yain³txa² i³wa¹ki³nū³a² tē³ha²kxai³tri²ka²nū³xa² nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki³lhi³tē³na² ū³sa²wi¹sxā³ū³kxē³ni³nū²nhai¹. Nxe³kxai²nān²tu³ tri²ka²nū³xa² whāi²na¹ i³wa¹je²nū²nhai¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhī¹na² a²nū²a² ka³lxa¹nxa³te² i³nxai²na² yxo²i²sah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ yan¹nāu³a¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³yxo²i²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

I³yau¹ū³jau³xa² a²si³yxau³jau³xan¹jau³su²

34 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² jau³jau¹xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³jau³xai²na² so¹lxi³ e³ta¹hxai²hē¹la². E³lxah²lxi³jau³la³ i³ye³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

35 Nxe³sxā³ wān³txa² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹ta¹na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²na² sa²kxai³lu² wān³txa² hāi³a² txa²wā¹ha³lo²a² ān³si³wxe³hī¹nu¹ta¹nān¹te²tu³ hāi³a² yxau³jau³xan²tu³ i³yau¹ū³a¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xu¹ta¹na² hī¹na¹ we¹ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ki³a² ū³whī¹jau³xa² i³tih³nxe³jau³su²

36 Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² a²nū²a²nāu³xai²na² ā³ain¹nū²la² sxi²ha² ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³a² ā³tī³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Wān³txa² ko³nxe³ki³a² ū³whī¹jau³su² i³yau¹ū³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²na² sa²kxai³lu² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yain³txa³kxa²wi¹kxa²ū³whī¹jah¹lai²yāx1jah¹lo²sa¹wi¹. 38 Txa²wā¹ha³lo²ai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²yā¹nx2na³li¹. A²nū²ai²na² Txa²wān³txa²yxo²i²sah¹lxin¹te² i³nxai²na² yain³txa³ki³a² wi¹ki³ai²yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Sa³ta³na²jah¹la² i³hi²txain¹te²nāu³xa² ko³nxe³ki³ai²yā¹nxain¹na³li¹.

39 A²ta³a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²ko¹ko¹su² jah¹lai²yā¹nx2na³li¹. Txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² nxe³tāu³su² tāu³ai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²wxa²ni²lho¹kxi²ti³xai²yā¹nx2na³li¹. Oh³xan¹jah¹lo²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² wxa²ni²lho¹tū³ka³txai²yā¹nxain¹na³li¹.

40 Nxe³sxā³ txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² tāu³su² tāu³a² sa²kxai³lu² ko³nxe³tē³kxa² wxa²nū²kxi²so¹sxā³ ū³thū²hxa³txain¹kxa²yā¹nx2na³li¹. 41 Jā¹nxe³tāu³a² Txa²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹te²nāu³xa² i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. I³sa²si¹hā³a¹te³na¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³kāi³si¹nyhain¹te²nāu³xa² whāi²na¹ Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³te²na² whāi²na¹ nxe³sxā³ wā²nxa³kxi² so¹na¹tu¹wi¹. 42 Wā²nxa³kxi²so¹na¹kxai²nān²tu³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² ā³na¹sxā³ wxe³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³tāu³a² tū¹ka³txain²txi³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³lxi³tu¹wi¹.

43 Nxe³te²kxa³kxa¹ a²nũ²a² wĩ¹lhin¹te¹lo³te²nũ³xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wĩ³na² ha³lo²a²nũ³a² ã³wih¹si¹nyhai¹nha²kxai³ u³je³na³ka² ha²te¹kxa²
 yã¹nxe² wxi²kin³ti³to³nai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Jã¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³
 ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² a³lxi²kxa² hai³sxa²nũ³a² hã³a² sxa³jau³su²

44 Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³tai²la¹wi¹. Nxe³sxã³
 yen³kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa² hai³sxa²nũ³a² hã³a² sxa³kxa²yã¹nx2na³li¹.
 A²nũ²ai²na² kwa² ai³sxã³ a³txi²kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ sa²no¹xi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ka³tu³ ka³lih³kxi²nha²sxã³ a²yen³kxi³khai³xai²na² ã³nũ²kxi²nũ²la²
 hai³sxa² a²wa³kxẽ³yah³la² yen³kxa² whã²na¹ ũ³yho³hi²nũ²nhai¹.
 Nxe³nũ²la² ta²ko¹xai²na² yen³kxa² hã³a² sxa³ko³xai²na² so¹kxi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²ro³la³ki³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³tai²la¹wi¹. Nxe³sxã³
 a²nũ²ai²na² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³a² pe²ro³la³ki³a² ã³ten³jah¹la² yã¹nx2na³li¹.
 46 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³a² so¹kxi²nyhu¹kxi³te²
 nũ³ka³txa² ai³lha²thet3sxã³ ã³ten³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² a³lxi²ki³a²
 ĩ²kxai²nãn²tu³ hã²wxãn³txa³ a²yen³kxi³khai³xa² whã²na¹ ã³nũ²kxi²nũ²la²
 tẽ³sxã³ ũ³yho³hi²ha²kxai³ ta³ki¹ai²na² so¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Āi³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

47 Āh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — A²nũ²a²nũ³xa² kã³ain¹kxa² yo³ha² ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta³nũ³a²
 ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Āi³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² yã¹nxe³na³li¹.
 A²nxe³ka³lo³ai²na² ai³na² ĩ²li³te² he³la³kxa² ĩ³ne³kxi²li² ta³lã²na³ki²nũ²nhai¹.
 48 ĩ³ne³kxi¹nũ²la² ka²lo¹ai²na² sa²sai²lho¹nũ²nhai¹. Sa²sai²lho¹nũ²la²
 ã³wxe³ka³tu³ ai³na² wi¹te²a² ũ³ha¹i² ai³na² ko³te²a² ã³na¹i²
 nxe² wxa²nxa³ki²so¹nũ²nhai¹. 49 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³so¹nhxan³nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 oh³xan¹te²nũ³xa² ũ³sa²si¹hã³tu¹wi¹. A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²nũ³xa²
 a²yxo²ha³kxa¹ wã²nxa³kxi²so¹si¹hain¹jau³su² ũ³sa²si¹hã³tu¹wi¹.
 50 Nxe³ka³tu³ ko³nxe³thin¹te²nũ³xan²ta³ ha³lo²ai²na² ha³nxe²a²
 ĩ³xai³ju³tai²na² ã³na¹sxã³ wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² tũ¹ka²txain²txi³
 ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² nã³ni² kãin²
 wxi²ka³ta³ti² nxe³sa²tẽ³yah³lxi³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Wãn³txa² ya²la³lyau³su²

51 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su² a²yxo²ha³kxa¹
 ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹ta¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Ā³ne³wxe²sa²sai¹sĩ¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xin³ti² ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²nũ²a² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jah¹la² a²hoh³lxi³su²
 jah¹la² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wãn³txa² tah²yau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²na²
 ã³ne³wxe³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sũ³na²

wān³txu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³hi² Txa²wān³txa² Tah²yau³xai²na² ĩ³yau¹ũ³hi²
 nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah¹lxin¹ha²kxai³ sxi²ha² wi¹thi³na²
 a²wa³kxēn³yah³la² yā¹yxah³lxin¹lxin¹. Nxe³sxā³ a²ya³lxin¹te²su² te²a²
 wxā³kxai²nān²tu³ yen³kxa² a³lxin¹ki³u¹tai²na² tā³nxa² tah²yu³tu¹tai²la³
 tā³nxa² wā²nā³ũ¹nyhain¹na³li¹. Txa²wān³txa² ĩ³yau¹ũ³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 te²yā¹nxe² ai³yah³lxin¹lxin¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³nān¹tū³ka³txa² sa²yo²ā³jau³su²

⁵³ Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lu²nhxa³tū²la² ā³waix3ta¹hxai²hē¹la². ⁵⁴ Ā³waix3tū²la²
 ā³nxai³sxā³ a²sxi²jen³khai³xa² Na³sa³re²thi³na² ā³wih²xi²ta¹hxai²hē¹la².
 Wih²xi²ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹sxā³
 Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³hen³txi³ta¹lun²tāu³a²
 ain³kxi²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wā³txi³sxā³ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxin¹:

— Jah¹lai²li² a²hoh³lxin³khai³sa²sxā³ ĩ³ye³ha²kxai³ wā³nxin¹khai¹nxe³sxā³
 o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ĩh¹nxet3sxā³
 hxi²ka¹nai¹nh³te¹la¹ku² k³nhai¹. ⁵⁵ Sxi²ha² txon³jah¹lo²su² jah¹la²
 ta²hai²la¹wi¹. A²hā³ka³nai²na² Ma³ri²a³ka³lxai²la¹wi¹. A²lon³ti³tāu³xa²
 Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³se²ah³lo²su² ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³
 Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹na³li¹. ⁵⁶ A²ha³līn³ti³tāu³xa² txa²wā¹yu³ta²
 yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩh¹nxet3sxā³ ā³nut1sxā³ kāi³h³te¹la¹ku²
 k³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁷ Nxe³ha²kxai³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxā³ e²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹
 Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxin¹:

— Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²jen³khai³xan¹ta²
 nū³ka³txai²na² so¹lxin³ a²sxi²khai³xan¹ta² nū³ka³txai²na² so¹lxin³
 sa²nēn¹kxi²kxi³la³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁸ Jā¹nxe³ha²kxai³ yo²ā¹ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wā³nxin¹sxā³
 o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

14

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ nxe³t³kxai³lu² E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
 a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² o²la³kxi²kxe³su²
 ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². ² Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxin¹,
 E³ro²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Jo³āu² Ba³tis²jah¹lo²sin²tai¹. Ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Nxe³kxe³su² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ wā³nxin¹ti³
 o²la³kxin²tai¹. E³ro²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³ A²kxā³nxa² E³ro²jah³la² te²hi²sen³su² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su²
 te²kxai³ hxi²ki³nū²la² sa²hxi²ta³kxi²nū²la² sxi²ha² kan²thi³na²
 ũ³t¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jut3su² a²lon³yah³la² Fi³li²pah³lo²su²
 jah¹la² a²sxe³xa³ka³lxa² E³ro²ti²a³ka³lxu³su² hxai²na²hē³la².
 A²nxe³ta¹ka³lxai²na² hxi²ki³la³sxā³ ũ³txi¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hē¹la².
⁴ Jā¹nxe³sxā³ kxān³kxai³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— E³ro²jah¹lāi³. Kāi³in¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Wxa²lon³na² sxe³xa³ka³lxa²
 so¹kxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wi¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³si¹ha¹tū¹xā¹. Jau³su² nxe³ta¹
 a²nū²a²nāu³xa² kwa²hāi¹nxe² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jo³âu² Ba³tis²jah³lai²li² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ yu^hl³xi³jau³su² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² Jo³âu² Ba³tis²jah³la² hã¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶ Nxa²ha¹te¹ a²ha² yan¹nãu³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hã³ka³na² ě¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tã² ain³kxi¹xi²te³lhxã³ kã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kã³ain¹ju³ta²sa¹, E³ro³ti²a³ka³lxai²na² a²ka³ne³lxai²na² wxã³sxã³ nũh¹ ã³nha³te³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ E³ro²jah³la² ĩ³ka³lxi³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li² E³ro²jah³la² ya³lxite²nãu³xa² yxau³sxã³ ĩ²lxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁷ Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹;

— ĩ³ka³lxi³kxi³san¹nhĩ¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² ĩ²li³ju³ta² ĩ³wã³txi³san¹kxai²nãn²tu³ ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² ĩ²nẽ³lha²kxai³ ya²la³tu³ nxe²kã³ũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹. E³ro²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ wãn²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ai³sxã³ a²hã³ka³nai²na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²ka³tu³ a²hã³ka³nũ³nu¹ta²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²jau³su² ĩ³yau¹ũ³sãn²nũ²la² wãn²ta¹ka³lxai² te²kxai³ E³ro²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxai¹;

— Jo³âu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² so¹lxai³ ten³sa³nhai¹. Pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Kwẽn¹ta²na¹ ten³sa³nhai¹. Wãn²ta¹ka³lxai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxe³ju³thã²kxai³ E³ro²jah³lai²na² ĩ³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ha³la³je¹nĩn³kxai³ a²wãn³txai²na² a²yen³kxa² wãn²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹te³lhxã³ nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²i² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txai²na² ĩ³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ¹⁰ Nxe³ha²kxai³ kwẽn¹ta²kxai³ a²sa³wi³sa² kwa³na³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²ha² kan²thĩ³na² ai³sxã³ Jo³âu² Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹ Nxe³ka³tu³ Jo³âu² Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹nũ²la² a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³ wãn²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ¹ain¹ka³tu³ ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hã³ka³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹² Nxe³ju³tai²na² Jo³âu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxai² ain³kxain¹ka³tu³ ya³lu²te²a² a²ne³ki³txa²ti³hit¹sxã³ so¹sxã³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²nĩ³kxain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³hen³txi³si¹jau³su² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxai¹tũ³ka³txa²yai³nain¹jau³su²

¹³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³ ã³waix³ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yũ³ai¹nxa³je³na² nũh¹xai³sxã³ ã³yit¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²tũ³ka³txai³tã² ã³waix³jau³su² ain³kxi²tãu³a² sxi²jen³nãu³a² a³li³ain¹sxã³ a²yu³kxa² ĩ³hi²txai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²xai³lain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ne³kxauh²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ka³no¹a²ka³lo³a² a³li³xi²tãu³a² tũ¹ka³txai²na² ka³lxai¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²kxain¹te³na¹ ĩ³ãin²ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³te²na² ĩ²li³te²na² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txa³lxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁵ Nxe³nũ²la² ka³nxah³ta³lon³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxai² ã³tĩ³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxai¹;

— Je³su²jah³lāi³. Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yū²nxa³ti²tu³wi¹.
 Ha³lo²a² yain³kxi²ki³ju³ta² ha³nāu³hi²nē³te¹ni²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 a²nū²a²nāu³xa² i³hit²txain¹tū³ka³txa² he³hain¹jau³su² sxi²jen³txi³nāu³a²
 i³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹, yain³txa² so¹kxi²nyhain¹te³la³ku¹. N-x-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu²:

— Ā³waix³si¹nhē³lain¹jau³su² wi¹lxa³wi¹. Wxāi²na¹ yain³txa²
 ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nxa²ha¹te¹:

— Yxān¹ta¹ yain³txa² yū³ki³kxa² kāi²nxa³wi¹. Yain³tū³xa² tū³ha¹li¹
 tū³ha¹li¹ka³na³ki¹so¹lxi³āi³na²ha¹li¹so¹lxi³nxe³te²na²so¹lxi³yū³nē³na³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ Nxa²ha¹te¹:

— Yain³txai²na² ai³nai²na² wxa²nū³ū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹:

— Si³sa³yu³ta² ā³wxe³si¹hain¹yah³lxi³in¹jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² e³jau³su² ha²kxai³ yain³tū³xa²
 ai³na² nxe³sxā³ hxi²tē³nha²nū²la² ten³sa²tā³ka³la³yxo²nū²la² Sū³na²
 i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ yain³tū³xa²
 wā²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³ka³tu³ a²nū²a²nāu³xai²na²
 sa²nū²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰ Nxe³sxā³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹
 yai³nai¹nha²kxai³ ū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ yain³txa²
 wā²nāu²lxi³kxi³su² wā³kon³kxe³su² wxa²yo³so¹ka³tu³ ha³ti²a² hxi²ka²
 hxan³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tē³na² i³ne³kxi¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la².
²¹ A²nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xa² in³txi³nāu³xa² wa³li³kha³lhon¹tū³ka³txa²
 ka³lxa²khai¹nxe³sxā³ 5.000 nxe² wa³li³kha³lhon¹txi³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³kxa²yu³su² a²txu¹txi³nāu³xai²na² a²wē³ha³lxi³nāu³xai³na² nxe³sxā³
 i³yain³sxā³ ū³kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² ne³ka³na²ha² wxā³jau³su²

²² Nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³ yain³kxi³su² ta³lun²ka³tu³ Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi²na² ka³no¹a²ka³lo³a² ā³wih¹sxā³ i³ye³nai²na²
 yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
 a²nū²a²nāu³xin³txi² i³xi²si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³ i³sa²si¹hā³ka³tu³ nūh¹xai³sxā³ wā³la³ka³txa² ka³la³nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ka³nxa³hi²hi¹nān¹te²tu³ nūh¹li²
 e³kxi¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Jā¹nxe³ti³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³no¹ai²na²
 i³ye³na² nxū²kwai³ye³la³nāu³a¹ ne³hēn³kxi² hāu¹tāu³a² it³ta²
 kāin²te²a² sa²it³txa²kxai³ i³yau³xa² ūn³jau³xa² ne³khau²xi²ha²kxai³
 nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ti³xa²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ti³ne³wxe³ yxau²xai³sxā³
 wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 ka³no¹a² yxau³ain¹te²nāu³xa² u²lxi³ ten³sa²tā³ain¹tāu³ Je³su²jah³la²
 i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². i²ain¹sxā³ o²lha²kxai³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹li¹:

— A²yāu³ka³txi³sa²lxā²na³na¹. Nxain¹jau³su² i³wxa¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁷ Nxain¹nxa²ha¹te¹ a²kwēn¹ta²na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Nxū²kwai³lxū¹jah¹lxi³hē¹le¹. Txain¹ta³ta¹we¹. Yuh³lxah³lxi³txa³lxe¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Ya³la³tu³ nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³na²
a²ne³ka³na²ha² ti³ne³wxe³ yxau²xai³sxã³ ã³nxai³sxã³ ã³tĩ³si¹nxã²ha²jau³su²
ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Ā³wxã³txu¹li¹. Jau³su² nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²su² te²kxai³lu²
ka²no¹a²ka³lo³a² a³li³xi²nũ²la² ĩ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ã³nxai³sxã³
Je³su²jah³lo²kxai³ ã³nhe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁰ Nxe³nxã²ha¹te¹
Pe²jah³lo²kxai³lu² it3tai²na² nũ³kxũn³sa²ik3kxi³su² ĩ²tãu³ yuh³lxi³jau³su²
ã³nxũ¹txãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lai³. Ā³non²ta³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹ Nxe³nũ²la² a²kwẽn¹tai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²hxi²ka²
ĩ³sa³nxũn³sxã³hxi²ki³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹:

— Yxo²ĩ²san¹ju³tai²na² kãi²nxãn³tai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³
ĩ³wã³wã³txi³san¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wi²xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³kwẽn¹ta²kxai³ it3tai²na² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ³³ Nxe³ju³tai²na²
ka³no¹a²yxau³ain¹te²na² ĩ²ai¹nha²kxai³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai³. Ya²la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ny-
hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka²ĩ³ton³te²nũ³ka³txa²we²txa³lxi³jau³su²

³⁴ Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tu³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa²
wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁵ Nxe³ka³tu³ ha³lo²a² yxau²xai³lain¹te²nãu³xa²
Je³su²jah³la² ĩ²kxi²xain¹tãu³a¹ a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ti²ta³lo³an¹ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sxã³ ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²na²
sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁶ Sa²so¹ain¹te²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²wã²la² yxo²ka³teh³tĩh³nãu³a² so¹lxi³
wxa²to³ha¹kxai²nãn²tu³ a²kwẽn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lun²sa³tũ¹xã¹.
Nyhain¹jau³su² nxe³sxã³ wxa²to³nyhain¹te²na¹ ĩ²li³te²na¹ a²kwẽn¹tai²na¹
we²nxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15

Ju³te²a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²ĩ³tih³nxe³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ha³teh³nxã³nxã²
a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³ru³sa³ĩ²thi³na² a³li³ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

² — Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²nãn¹jau³xa²ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
Nxe³nẽ³lain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³lhã³ yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
hxi²khai²lxijah³lxisã²nhẽ³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
Sũ³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹ye²tu¹wi¹.” Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² te²yã¹nxe² kãi³yai¹nxãn³tai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³
wãn³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na² sa²yxo²ã³ain¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² so¹lxi³
sa²yxo²we¹jah³lxixhain¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ã³yah³lxixhain¹nhẽ³li¹. ⁴ Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wĩ³na²

wxa²hã³ka³nai²na² wi¹kãi³ũh¹xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 A²nxe³jau³xa² yã¹nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wĩ³na² ta³nxa² wxa²hã³ka³na²
 ta³nxa² kq³nxe³jau³su² nxe² kãi³ain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²su² te²a²
 i³su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 5 Nxe³yãn¹ta¹ wxa²wãn³txa² e³kxah¹lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “A²nũ²a² i²li³te²su² te²a² a²wĩ³na² ta³nxa² a²hã³ka³na² ta³nxa²
 yen³kxa² wã³kon³kxain¹kxe³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wĩ³na² nxe³txi¹.
 Txa²yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ sa²yat1sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.
 Nxe³jau³su². 6 Nxe³kxai²nãn²tu³ yen³kxa² ũ³hũ¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹.”
 Nxe³yah³lxi³to³hi¹nhẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹. Nxe² kãi³yah³lxin¹kxe³su² ha²kxai³
 Sũ³na² wãn³txa² i³hxi²ka¹nxa³si¹yah³lxin¹jau³su² nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³
 wxa²si³yah³la²nãu³xu¹ta²na² wãn³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. 7 Wi¹lhin¹ki³lxo³tũ³ka³txi³su² yah³lxi¹lxi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² nxe³jah¹lu¹ta²na² wãn³txai²na²
 i³yau¹ũ³nhẽ³jah¹lo²yã1jah¹lo²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
 8 Txa²nũ³ka³txai²na² a²yo²wãn³txa² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²ti³hit1sain¹na³li¹.
 Yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² Sũ³na² Na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa²
 yũ³ai¹nxa³wi¹.
 9 Yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² sa²nẽn¹kxi²sa²ki³lxot3sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 A²wãn³txai²na² i³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nũ²a²
 wãn³txa² sa²so¹sxã³ Sũ³na² wãn³txi³su²ki³lxo³jau³su²
 i³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹ta²na²
 wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Je³su²jah³lai²na² a²yo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² kq³nxe³ti³hi¹tẽ³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²nãu³xa² i³hit2tain¹tũ³ka³txa²
 i³kai¹tain¹te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sa²sxã³ a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.

11 Txa²wã¹yo²a² ũ³yo²wi¹nhẽ³kxe³su² hai³txi³ kq³nxe³ti³hit1tẽ³lxa³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹yo²a² sa²yo²sai¹nẽ³kxe³su² kq³nxe³ti³hit1tẽ³na³li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Wãn³txa² kwẽn¹ta² e³kxin¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
 fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² i³ã³n³txi¹si¹hai¹ni¹nhẽ²li¹.
 Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³sxa³nãu³ai²na² hi³ne³kxa² Txa²wĩ³na² Oh³xan¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ũ³wĩ¹xa³tẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹ ha³tut1si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³hũ³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 hi³ne³kxa² Txa²wĩ³na² ũ³whĩ¹xa³tẽ³kxa² yã¹xain¹na³li¹. 14 Nxai¹nha²kxai³
 hãi¹nã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nxain¹na³li¹.
 Nxe³sxã³ ye³han³tũ³ka³txa² ne³ka²ta¹sxã³ ã³sa²so¹nyhain¹na³li¹.
 Nxe² kãi³ain¹ke³la³te²kxai³ kxĩh³nxẽ¹na² ne³ka²ta¹jah¹la² ã³nãu²i²
 yo³nãn¹tũ³ka³txa² ã³nãu²ai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Jau³jau¹xai²na² i³yau¹ũ³txa²si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²na² yã¹nxe² ain³kxi²sah¹lxan³ta²lu¹wi¹. 17 Yain³txa²ĩ²li³te²la³ txa²wã¹yo²ai²na² ũh³yo²wih¹nha²sxã³ ĩ³yo¹kj³kxai²nãn²tu³txa²wã¹ẽ¹nãu³lon³sxã³ tan²sa²tã³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. 18 Yxãn¹ta¹txa²wã¹yo²ai²na² sa²yo²sai¹kxai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ãn¹jau³xa²so¹lxi³ sa²yo²sai¹nha²kxi²te²jai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ju³tai²na²so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ³ko³nxe³ti³hin¹nẽ³te²ju²hẽ³li¹. 19 Jã¹nxe³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wã²nxũ¹hain³nha²jau³xai²na²sa²ne³sai¹nha²ju³ta²sa¹: Ko³nxe³ti³ ain³nha²jau³su² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a² su²lhã³nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²a²txu¹ha² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³yen³kxa² kãĩ³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ki³han³sxã³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ti³hit¹jau³su² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ki³han³jau³su² ã³ye³yo²nũ¹nyhu¹kxi³jau³su² ĩ³ne³kxe³kxi²nha²ki³sa²kxai³txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² te²jai¹ti²tu³wi¹. 20 Ju¹tai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na²yen³nãu³a² ĩ³ko³nxe³ti³ ti³hi¹tẽ³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kwa²hãĩ¹nxe²ĩ³yain³te³lhxã³ nxe³ki³ti³wa³kxa¹ hxi²khai²lxi²ki³sxa³ke³la³te²kxai³hai³txi³nũ² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ³ko³nxe³ti³ ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa²yo²jau³su²

21 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la² a³li³xi²nũ²la² Ti²ro³thĩ³nãn¹ta³ko³nãu³a²Si³tõ²thĩ³nãn¹ta³ko³nãu³a² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxa²ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³tãu³a²txu¹ha² Ka³na³ã²ko³xan¹ta¹ka³lxa²Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³ta¹ka³lxa² a²sxi²khai³xa² a³li³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la²ã³ĩ³sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²su² jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wãĩ³lxi³na² we²txi²ju³ta²hxi²ka¹nĩn¹ju³ta² yũ²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³ ko³nxe³te² yãu³ka³txai²na² hxi²ka²txa²wãĩ³lxi³na² nxũ²kwãĩ³yxau³taĩ¹. Khãuh³lxa³thi²kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²na² wi¹lhĩn¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxaĩ²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ta¹ka³lxaĩ²na² ã³ni³si¹nhẽ³jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txa²hẽ³li¹. Txa²wã¹yo³na² ĩ³kaix1txi²nẽ³to³nha³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²ai²na² I³sa³e² nũ³ka³txi³su² te²a² o³ve²a² tĩ¹kxi²xai³kxa² yã¹nxe³te²nãn²tu³ nxe³te²a² so¹lxi³ sa²hau³kot3si¹hai¹na¹jau³su² wxã³na¹hẽ³li¹. A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²na² sa²hau³ko³taĩ¹na¹ju³ta²ti³wa³ki³lo³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³tãu³ãn²tu³ta¹ ta¹ka³lxaĩ²na² sa²kxai³lu² yxau³son³kxi²nũ²la²ã³ka³ti³wxe³ka³tu³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hxi²nũn¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹:

— Nxe³sa²nxi¹. Wẽ³ha³lxaĩ²na² yain³txũ³xa² sa²so¹sxã³ wai³a³lxa²ũ³hũ³sxã³ ũ³yhai¹kxi²kxi³ju³ta² wai³nhĩ³nx2nxa³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²an²tu³ wẽ³ha³lxi³su¹ nxe²ĩ³yĩ¹li²ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²an²tu³ wai³a³lxi³su¹ nxe²ĩ³yĩ¹li²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Jã¹nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ a²wa³kxën³yah³lai²na² i³yain³ka³lo³a² yu³hẽ³nãu³a² wai³a³lxa² hi²sen³su² wah³nxain¹sxã³ yain³tũ³xa² kwa² ã³na¹kxe³su² i³yai³nxai³lain¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²nũ³ka³txi³su² te²sxa³kxan²ti³ txa²wãi³xi³na² we²txi¹si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. Yxo²i²sa²sxã³ te³nĩn¹jau³su² ha²kxai³ ain³kxi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wxa²wẽ³sai²na² kwën¹tai²na¹ we²txi²na¹xĩ¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²nũ²a²nãu³xa² we²txa³lxi³ain¹jau³su²

29 Hã²wxãn³txa³ ko¹xai²na² a³li³xi²nũ²la² i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ka³te³tũh³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³tãu³a² wã³la³ka³txa² ka³la³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹sxã³ wxã³sxã³ nũ²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ a²nũ²a² i³ton³te²na² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² yũ³kan²ta³kxi²te²su² te²a²

ye³han³te²su² te²a² yxo²kan²te²su² te²a² nũ³ya³nãn³ta³kxi²te²su² te²a² nxe³sxã³i²ljĩ³ka³txa²i²ton³kxi²te²su² te²a² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tẽ³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² yu³hẽ³nãu³a¹ ũh³wxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² hxi²ka² we²txa³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Nxe³ka³tu³ta¹ tẽ³ain¹tũ³ka³txa²i²ain¹te³nah¹lxi¹ a²nũ²a² yxo²kan²te²su² te²a² wi¹le³ha²kxai³ nũ³ya³nãn³ta³kxi²te²su² te²a² nũ³wi¹lha²kxai³ yũ³kan²ta³kxi²te²su² te²a² wi¹lã³nxai³ha²kxai³ ye³han³te²su² te²a² wi¹lĩ²ha²kxai³ nxe³ju³tai²na¹ i²tãu³ o²lain¹sxã³ I³sa³e² A²hxi²kan¹ta² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² i³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³te²nãu³xa² yai³nain¹jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka³txai²na² i³ãin²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ã³si³tẽ³la³kxa² ho³hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³hi¹nãn¹te²tu³ yain³txi³la³ yũ³ai¹nxa³ha²kxai³ ã³nxai³si¹hai¹na¹jau³su² ten³sa²nxa³nhai¹, heh³ti³sxã³ hxi²tha² ã³ya³hain¹kxa²yan³ti³su² nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹ai²li² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³sin²tai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txi³nũ³la³ ũ³kxain¹tũ³nũ³la³ i³h¹nũ¹la³ta³ so¹kxi²si¹nhĩ³ki³te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yã¹te² yain³txi³nũ³txa³ yũ³nx2ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
— Yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³sĩn¹na³li¹. Ai³na² jũx¹te²xa² jũ¹nxe² yũ³nũn³sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ã³wxe³si¹hain¹jau³su²

i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ka³tu³ yain³txi³nũ³xa² hxi²tẽ³nha² ai³na² hxi²tẽ³nha² nxe³sxã³ Sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². i³ye³ta³lun²nũ²la² yain³txi³nũ³xai²li² wxa²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tu³ a²nũ²a²nãu³xai²na² wxa²nhũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³

ũ³kxin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su² wã³kon³kxe³su² wxa²na³so¹sxã³ ha³ti²a² nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 A²nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² in³txi³nãu³xa² wã³ljĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 4.000 nxe² wã³ljĩ³kha³lhon¹tũ³ka³txi³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² a²txu¹txi³nãu³xai²na² a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai²na² nxe³sxã³ i³yain³sxã³

ĩ³xũ³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Jã¹nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³
 a²nũ²a²nãu³xai²na² yai³nain¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 ĩ³xi²si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
 ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹ka³tu³ ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³xi²nũ²la²
 Ma³ka³tã²ko³xa³ wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² yen³kxa² wã³nxĩn¹te²a² ĩ³wã³txain¹jau³su²
 1 Nxa²ha¹te¹ Ma³ka³tã²ko³xa² wa²li³sxã³ ã³wih¹tãu³a² fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txi³su² te²a² sa³tu³se²a² nũ³ka³txi³su² te²a² nxe³sxã³
 ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hit1si¹hain¹jau³su²
 ã³tũ³sxã³ ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² oh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³
 kãi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ju³ta² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ka³nxa³hi²nẽ³te³lhxã³ tãu³a² ĩ³ye³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Oh³sĩ³nai²na² he³hen³yen²tai¹.
 Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ko¹kon¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 3 Te²yã¹nxe³sxã³ ã¹ka³nxa³ha²ta³a² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Oh³sĩ³nai²na² he³he³nha²kxai³ tũ³tũ³nha²kxai³ yen²tai¹.
 Nxe³ha²kxai³ kãin² wẽ³hã¹hẽ³tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ oh³sĩ³nai²na² ã³ye³wxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹.
 Nxe³yãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta² ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³
 ã³ye³wxe³sah¹lxa³lxi¹. 4 Wã³nxĩn¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ a²ko³nxe³ti³su²
 o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³
 ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³xah³lho³li¹. Jo²na³jah³lu¹tai²na²
 ai³na² ĩ³nãu³ai²na² ka³ten³su² sxa³jah¹lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 so¹lxi³ yũ³nx2ti³na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² ĩ³wat1tũ³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 5 Hã²wxãn³txa³ ĩ³ye³na² ã³yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³yxo²ha³ti³lhi³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²kãã³nxa²
 yain³tũ³xa² nxe³wã²na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² nxe³sxã³ a²yain³txa²
 ĩ³wat1tũ³xa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. ĩ³ko³nxe³ton³kxi¹nx2tai¹nha³ta²wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² ain³kxi²nũ²la² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xa² yain³kxi²ki³tũ³nũ³a² ne³wã²na³ki³sa²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² nxe²e³kxi²nẽ³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa² ĩ²nha²nũ²la²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta³la³ kãi²nxa³wi¹.
 Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yain³tũ³xa² yũ³yah²lxan³kxe³su²
 ĩ³ye³ye³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yain³tũ³xa² ne³wã²na³yah³lxin¹ju³ta²
 hxi²ye¹ta³lxi³sa²nxa³nhai¹. 9 Kxã³nxai³tã² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa²
 wã³li³kha³lho¹tũ³ka³txa² 5.000 nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yain³tũ³xa²

tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ yu³kxan²ti³ a²nũ²a²nũ³xa² yain³sxã³ ã³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa² wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³ka³lxa¹txi³ ne³ki²lhain¹tẽ³na² ne³wã²na³yah³lin¹ta²lu¹wi¹. 10 Te²yã¹nxe³sxã³ kxã³nxa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nũ³xa² wã³li³kha³lhon¹tũ³ka³txa² 4.000 nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ yũ³kxan²ti³ a²nũ²a²nũ³xa² yain³sxã³ ã³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa² wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³ka³lxa¹txi³ ne³ki²lhain¹tẽ³na² nxe³kxe³su² ne³wã²na³yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. 11 Ìh¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ ã³ne³toh³yah¹lxan³ji¹wi¹? Hai³txi³ yain³txa³khai³xa² e³kxi¹nx2ti³nxa³hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² nxe³sxã³ yain³txa² ã³wat1tũ³xa² e³a¹li¹.

12 Nxe²e³tãu³a¹ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ yain³txi³khai³xa² ã³wat1tũ³xa² e³kxi²nxa³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² nxe³sxã³ kox³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² ã³yau¹ũ³jau³xa² e³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³su² ã³ne³wxe³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lon³ye²kxe³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a² Fi³li³po²thĩ³nãn¹ko³xai²na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³xa³nũ³xai²na² sa²kxai³lu² ã³yĩ¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu³ ã³h¹nxe³jau³ta³ ã³yĩ¹li²sain¹jau³su² ã³ye³lain¹te²la¹xã³? ã³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² ã³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. A²nũ²a²nũ³xai²na² a²ha³tih³xa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² ka³ten³su² ã³sa²yxau³xi²sxã³ wã³li³jah¹la² ã³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² ã³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Je³re³mi²ah³lo²su² ã³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ã³hen³txi³jah¹lo²su² ã³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹si¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³wã³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu²:

— Nxe³yãn¹ta¹ wxã²nãn²ta³ ã³h¹nxe³jau³ta³ ã³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu² Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu² ã³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxã²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² ka³te³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² ã³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wai³ni¹lxi¹. Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Si³mãu²ah³la² Jo²nah³la² tah²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ kwa² a²nũ²khai³xa² ã³yau¹ũ³nxai²jau³sxa³wi¹. Txa²wi³nu²khai³xa² Oh³nãn¹jah¹la² te²hi²sen³su² ã³yau¹ũ³nxai²jau³xai²la¹wi¹.

18 Te²yã¹nxe³sxã³ e³kxi²nxa²nũ³na¹wi¹. Pe²jah³lo²si¹lxi¹. Wxa²ĩ³lxa²na² a²si³yxau³tãu³a²su¹ txah³lxa³kxa² wẽn³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sxã³sxi²ha² txon³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³kxĩh³nxa² si³tah³nũ³a² ã³h³wxe³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³a²sxi²khai³xa² ã³txo³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² si³tah³nũ³a² ã³h³wxe³kxa²yã¹nxai¹lxi¹. Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sain¹te²nũ³ka³txa² a²sxi²ha² yã¹xain¹na³li¹. Jã¹nxe³jut3su² Txa²wãn³txa²

ĩ³tih³nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.
 A²nxe³jut³su² nxe³kxe³su² ya³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ ã³nhe¹kxi²sxã³
 ã³nhai³sa³ko³txa³lho³li¹. 19 Jã¹nxe³jut³su² yan¹nãu³a² yxo²ĩ²sain¹te²nãu³xa²
 a²wa³kxẽ³yah³lo²su² ti³hi¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³
 oh³nãn¹ko³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² i²li³ju³ta² sa²tai²kxa¹kxai²nãn²tu³
 wxãi²nãn²tu³ yuh³nãn¹ko³nãu³a² sa²tai³kxai¹nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
 oh³nãn¹ko³nãu³ai²na² ã³wa²su¹kxa¹kxai²nãn²tu³ yuh³nãn¹ko³nãu³a²
 ã³wa²su¹txai¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³ha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx¹³wx¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³xai²na² i³hen³txain¹yah³lx¹³txa³hẽ¹li¹. Ye¹nx²ta¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²
 21 Nxe³ha²kxai³lu¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²sa³wi³ha³lxa²
 i³yau¹ũ³to³te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx¹³wx¹. Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² Je³ru³sa³iẽ²thĩ³na² ai³na¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²na³li¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na² sxi²ha²
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx¹³su² te²a²
 nxe³sxã³ te²nãu³xa² i³an³ta³kxi²sai¹nha²kxai³ khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³
 i³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³la²ni²sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.

22 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² jũ¹nxe²
 ã³waix³kxi²ya³sxã³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju¹tai²na² nxe²
 kãi³nxain¹ju³ta³nu³a² wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹li²nxa²tu¹wi¹. Nxe²
 kãi³ũh¹ti³he¹nxain¹nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²wa³ti³nha²sxã³ Pe²jah³la² ne³nxẽ³na²
 i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Sa³ta³na²jah¹lãi³. Txa²si³yo³na² ã³waix³txu¹li¹. Hxi²kau³kãut³san¹nhai¹.
 Txa²wã¹sũ³nai²na² a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nũ²ai²na²
 a²ten³jau³xai²na² so¹lx¹³ te³ni¹lx¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹e³kxi²te³nah¹lx¹: A²sa³wi³ha³lxa²
 ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lx¹³wx¹. A²nũ²a² i²li³te²nãn²tu³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tu³
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tu³ ã³na¹txai²lx¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 yxo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ya²lu¹ju³ta³nũ³a² yuh³lxin²nxa³sxã³
 ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 25 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²na²

i³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²
 txa²wi¹la¹tãu³a¹ a³lx¹²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³
 ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nha²kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²a² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
 yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lx¹²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
 ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³nha²kxai²nãn²tu³ Txa²sa³wit³su² sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³tu¹wi¹. 26 Te²yã¹nxũn³sxã³
 yuh³nãu³an¹te² yen³kxa² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²hxa³kxai²nãn²tu³

yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² a²ka³ten³su² ju³ta² t̄i¹kxi²kxai²nān²tu³ nxe³te²su²
 te²na² ju³ju¹ta¹na² a²yo²ha³kxa¹ t̄i¹kxi²h̄i³nx2na³li¹. Hxi²kan¹txi³
 ā³wa²li²sxā³ yen³ka³lxa¹kxan²ti³ so¹kxi²xi²h̄i³nx2nxa³wi¹. 27 Yan¹nāu³a¹
 Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wi³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i³wxi²kin³ti³ton³sa²sān²ka³tu³
 oh³nān¹ta² sa²si¹hā³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxa² wa²kan³sxā³ wā³li²na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ k̄ai³xai³ain¹kxa²yo³su²
 wi¹lhin¹ta³nxa² kō³nxe³thin¹ta³nxa² ū³yo³hi²xai³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. 28 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ti¹ai²na² sa²nxūn³sxā³
 ain³kxi²sah¹lxin¹te² i³nxai²na² a²ha³tih³ i³nxai²nān²tu³ ya³lu²ju³ta³nū³a²
 wa³su³txi³ yū³yah²lxan³tho³li¹. Wā³li²na¹ju³ta³nū³a² i²sah²lxin¹tu¹wi¹.
 Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kxe³nū³su² a²nū²a² yo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹tāu³lot3sa²ju³ta³nū³a² i²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³to³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tāu³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 sa²kxai³lu² Pe²jah³la² i³kaix1tha²kxai³ Ti³a²kah³la² i³kaix1tha²kxai³
 a²lon³yah³la² Jo³āu²ah³la² i³kaix1tha²kxai³ nxe³tū³ka³txān²tu³
 tē³sxā³ wā³la² k̄i³ka³txa² nūh¹lxi³sxā³ ka³la³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Ka³la³ain¹ka³tu³ a²ne³ka³nah²nāu³a² he¹ain¹tāu³a² Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² i³ā³lxi³to³nha²ta¹hxai²hē¹la². A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu²
 u³je³na³ka² yā¹nxe² i³kxi³nha²ha²kxai³ a²wā²la² ū³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
 ha²te¹ju³ta² yā¹nxe² i³han³kxi²txi³nha²ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³tāu³
 Moi³se²ah³lu¹ta¹na² E³li²ah³lu¹ta¹na² nxe³ya³sxā³ kwēn¹ta²kxai³
 ā³wxā³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 4 Nxain¹tāu³a² Pe²jah³lai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix1sīn¹nhai¹.
 Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² th̄i³nha¹li¹ ka³na³ki¹ txon³sī¹na¹tu¹wi¹
 Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni²
 nxe³sīn¹nxa²lxa¹tu¹wi¹, ten³nxa²ke³la³te²kxai³lu¹.

5 Nxe²e³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ oh³sī³nai²na² ha²te¹khai¹nxe³sī³na²
 ne³ka³ka³khai¹nxe³ha²kxai³ ā³tī¹kxai¹nha²kxai³ ā³ye³āu²la²to³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tāu³ān²tu³ oh³sī³nān¹ta² wān³txa² ain³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix1na¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Wi¹lxo³kxi²khaix1sa²jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tāu³
 ā³kxu²thu²kxa² ā³ya³hain¹ta¹hxai²hē¹la², k̄ain² o²lai¹nha²kxai³la².

7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³su² te²kxai³ ā³tū³sxā³
 wxa²wā¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. I³sa²yxau³jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³sxā³ i³sa²yxau³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nū²a² ā³jah¹la² i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

9 Hā²wxān³txa³ a³ka³nxain¹tāu³a² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² a²nū²a² ā³xā²
 i³hen³txi³yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ ya³lu²sxa³sā²na¹ka³tu³
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sā²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ a²nū²a²

ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxai²na²ĩ³wã³txain¹te³nah¹li¹:

— “E³li²ah³lu¹tai²na² txa²nũ² wxã³tu¹wi¹.” Ha³te³h³nxã³nxa²a²hoh³lxĩ³su² nũ³kã³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹to³hxai²na²hẽ³li¹. Ĩ¹h¹nxe³sxã³nxe²e³kxain¹taxlji¹wi¹? A²sa³wi³ha³lxai²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹li¹:

— Ya²la³tu³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹. Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³ yen³kxa²yxox²ha³kxa¹ sa²hau³ko³tũ¹sa²tu¹wi¹. 12 Yxã¹tah¹lxa¹ wãn³txi³khai³su²e³kxi¹nx2ta¹wi¹. E³li²ah³la² ã²la² wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai¹tã²ã³ye³wxe³kxain¹nxa³hẽ³li¹. Kox³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta² so¹lxĩ³ te³nai¹nha²kxai³kox³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jut3su² nxe³kxa²yã¹nxe² kox³nxe³ti³kãĩ³ũ¹sain¹nũn³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ e³lẽ³na¹ wãn³txai²na² ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³yau¹ũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Kox³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³si¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ kan³sxã³ wã³lain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²li²ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txi³nãu³xai²li² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ha¹txain¹nũ²la²hã²wxã³txa³ in³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ ã³nhe²kxi²ha²kxai³ã³ka³ti³wxe³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

15 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹, txa²ki³lha³lxai²na²su¹. Ā³tau³tẽ³kat3sũ³ka³txa² kãĩn² ĩ³ton³na³li¹. Ha³nxe²a²ã³ya³hi² ka³wã³lxai²na² ã³ya³hi² to³hxai²na²hẽ³li¹. 16 Wxa²sa³wi³ha³lxai²we²txain¹si¹jau³su² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹na¹li¹. Nxe³ta¹ hxi²ka¹nai¹nxa³hẽ²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ā³ne³tot3syah¹lxa³li¹. Yxo²i²nxã²nxa³sxã³ wain³txain³kxah²lxa³li¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. Eñ²nx2ta¹ha³ta²wi¹. Wẽ³sai²li² tẽ³sxã³wxã³jah¹li³hẽ¹li¹.

18 Nxe² e³nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu² kox³nxe³te² yãu³ka³txa² ĩ³kwai²kxi²nũ²la² wẽ³sa²nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Hã²wxã³txa³ a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² nũh¹li³sxã³ã³tũ³kxain¹te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Kox³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹sa²nhñ¹jau³su² ĩ¹h¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³ hxi²kan¹si¹nxãn³thĩ²li¹?

20 Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² so¹lxĩ³ yxo²i²sah¹li¹nhẽ³li¹, wãn³txi³su²e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Mos³ta²ta²ki³a² yã¹nxe² a²kãĩn²ju³ta²yxox²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wã³la³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³e³yah³lxĩ³hĩ³nxa¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹li¹: “Wã³la³ka³txãĩ³. Ti¹ai²na² a³li³txu¹li¹. Nũ¹ka³na¹ ã³yit1sxã³ yxau³txu¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² ya²la³tu³ a³li³hĩ³nx2na³li¹. “Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹.” Yxah³lxin¹jau³su² yũ³yah²lxan³tho³li¹. 21 Yxã¹ta¹ kox³nxe³te² yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³si¹kxe³su² kan²na³li¹. Yain³txa² ĩ³yain³ki³ju³ta² ã³na¹sãn²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sãn²nũ²la² nxe³hĩ¹na² so¹lxĩ³ kox³nxe³te² yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³hĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a²ko¹ko¹xa²hxi²ka²ā³yū³so¹sain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³sain¹kxai²nān²tu³
ĩ³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹su²lhā³sain¹kxan²ti³ye³ha¹li¹ka³na³ki¹
a³la²ni²tāu³a¹ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe²
e³ta³lun²ka³tu³a²sa³wi³ha³lxa²ĩ³ān²txi³khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa²ũ³yho³hi²ki³ki³a²so¹kxi²jau³su²

24 Hā²wxān³txa³ Ka³far²na³ũ²thĩ³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ā³wi¹hain¹tāu³a²a²nū²a²ũ³yho³hi²ki³ki³a²so¹kxi²nyhain¹jah¹la²Pe²jah³la²
ā³tĩ³te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na²ũ³yho³hi²ki³a²ki³ha¹li¹
ũ³yho²hi²ki³kxe³su²ũ³hũ¹sai¹nhxai²nxān³thai¹li¹? Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ha²kxai³Pe²jah³lai²na²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lai²na²ũ³yho³hi²hxai²na²hē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²hā²wxān³txa³sxi²ha²ā³wih¹nū²la²Je³su²jah³la²
ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. ĩ³ye³kxi¹sē¹li¹. Txa²wā¹ha³lo²a²yuh³xan¹ko³nāu³xa²
a²wa³kxēn³nāu³a²te²hi²sen³kxai³lu²ũ³yho³hi²ki³ki³ai²na²ih¹te²la³ta³
so¹kxi²hĩ³te²la¹xā³? A²sa³wi³ha³lxi³nāu³su²ta³nxa²kwa²
ā³wxā³tĩ³ka³txai²la³ta³nxa²nxe³hĩ³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

26 — Kwa²wxā³tĩ³ka³txa²ũ³yho³hi²ki³a²sa²so¹kxi²te²ju²hē³li¹. Pe²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³Je³su²jah³lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nān²tu³a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²ā³wa²sut1sxā³
yxau³ain¹te²sin²ta²wi¹. 27 Yxān¹ta¹kwa²ĩ³yxaih¹nē³lain¹kxa²yan³txi³su²
ĩ³ye³nai²na²ai³txu¹li¹. Ain¹kxai²nān²tu³ta³nu³la²ai³na²sai¹ta³wxi²a²
ā³na¹txa²hē³li¹. Nxēn¹ka³tu³ai³na²sain¹te²a²a²wi¹lhĩ¹nān¹te²a²
sa²yo²hai¹txa²hē³li¹. Nxe³te²na²yo²ē¹nāu³a¹ũ³yho³hi²ki³a²
wxi²sxa³ye¹nx2tu¹wi¹. Nxe³ki³ai²na²wxa²ya³la³xo¹sai¹kxit1sxā³
ũ³yho³hi²ki³tĩ³ka³txa²ũ³hũ¹txai¹nhē³li¹. Nai¹nĩn¹kxai²nān²tu³wxāi²na²
Txi²na²ā³wa²sut1sxā³yxau³ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

18

A²nū²a²hxi²kan¹te²a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Hā²wxān³txa³nū²a²sa³wi³ha³lxa²ā³tĩ³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³txa²hĩ¹na²
ih¹jah¹lo²ta³hxi²kan¹txi³yxau³jah¹lo²su²hĩ³te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxa²ha¹te¹wēn³su²sa²so¹sxā³nxũ²kwai³ye³ye³lot3sxā³
ũh³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 3 Ūh³wxe³ka³tu³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txi³su²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wē³ha³lxa²yā¹nxe²
ā³yo²o³tũ¹sxā³yo²ē²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³

Txa²wā¹sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³ta³nũ³su²tāu³su²
tāu³a²txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. 4 Wxa²ē¹nāu³ai²nān²tu³

wē³sai²ta²yā¹nxe²ĩ³kāi²not3txa³kxe³su²yũ³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lot3sa²ju³ta³nũ³su²tāu³su²

tāu³a²ĩ³kāi²not3ti³hit1txa²ti³tu¹wi¹. 5 Te²yā¹nxūn³sxā³a²nū²a²
ĩ²li³te²na²a³lxi²sa³ha²kxai³wē³sai²na²te²yā¹nxe³te²he³la³ku³la³

sa²hau³kot3txi³nyhain¹kxai²nān²tu³ txai²na² hxi²nū¹sain¹kxa²
yā¹nxe³hī³nx2na³li¹.

Ko³nxe³ti³kāi³si¹nyhain¹jau³su²

6 A²nū²ai²na² yxo²ⁱ² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa²
sa²yxo²ā³si¹jau³su² ī³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² ī³tih³nxain¹kxa²yo³ha²
kāin² khāuh³lxa³thin¹tu¹wi¹. A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa³txe²khai¹nxe³ka³txa²
tē³sxā³ ī³yxe²ta³kū¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ ī³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxā³
ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta²kāi²nhī³nx2na³li¹.
Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nū²ai²na² kwēn¹ta² yxo²ⁱ² ā³si³wxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si¹hain¹jau³su² ī³tih³nxe³te²su²
jah¹lan²tu³ ko³nxe³thin¹khai¹jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
khāuh³lxa³thi¹ wa³to²hi²hai¹nhī³nx2na³li¹. 7 Txa²wā¹yuh³xan¹ko³nāu³ai²na²
hin¹ki³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kāi³si¹nhē³ju³ta² yū³hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ko³ton³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ti³kāi³sih¹nx2ti³jah¹la²
ko³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹.

8 Jā¹nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka² ta³nxa² wxa²yu³kxa²
ta³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³jau³su² kxai²nān²tu³ ī³hxi²yo³la³kā¹nha²
ta³nxa² ī³yu³yo³la³kā¹nha² ta³nxa² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³
hxi²ka³na³ka³nat3sxā³ o³nha²ta³nxa² yu³ka³na³ka³nat3sxā³ o³nha²ta³nxa²
nyha¹lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta²
ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxā¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹
hxi²kha¹li¹ o³nha²ta³nxa² yu³kha¹li¹ o³nha²ta³nxa² nha¹jah³lxi³sxā³
ha³nxe²a² a²lan²ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ye³khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi³hī³nxā¹lxi¹. 9 Te²yā¹nxe³sxā³
wxa²ye³nai²na² ko³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³jau³su² kxai²nān²tu³
ū³ye³ki³sa²tā³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ye³ki³ka³na³ka³nat3sxā³
ye³o³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³nxa³ju³ta²
ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxā¹lxi¹. Yxān¹ta¹
ye³ki³ha¹li¹ ye³o³nyhah¹lxin¹sxā³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta²
ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ye³khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi³hī³nxā¹lxi¹.

O³ve²a² wē³sa² ih³sxā³ tī¹ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

10 Jā¹nxa¹jau³su² wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nū²a² yxo²ⁱ²
ā³si³wxe³te²na² ne³wā²na³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
yen³nāu³a² a²oh³xan¹jah¹lo²khai³xai²na² a²nū²a² yxo²ⁱ² ā³si³wxe³te²na²
ī³hau³ko³tū³ka³txai²li² hē¹ho³si¹hxi²na¹hē³li¹.

11 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³te²na² a²ē¹na²
sa²hau³ko³te³lhxā³ wxā³na¹wi¹.

12 Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²ai²na² o³ve²a² ka³lxa¹txi³ 100
nxe³ tū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²sa²nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la²
wi¹lhau³ko³tain¹tāu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxā³ wā³la³ka³txa²nāu³a²
ā³nxai³sa³tī¹kxi²nū²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo²su²
te²hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² a²ka³lxa¹tāu³xa² ā³nū²la² ā³nxai³sa³tī¹te²li²
ā³ten³te³lhxā³ ai³lha²thet3tū²nhai¹. 13 Hā²wxān³txa³ o³ve²a²
ā³nxai³sa³tī¹te²nān²tu³ ī³ha¹txi²kxai²nān²tu³ kāin² ka³lxi³lhain¹nū²nhai¹.
A²ka³lxa¹tū³ka³txa² ka³li³lhai¹nha²kxai³ ā³nxai³sa³tī¹te²li² kāin²
ka³li³lha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. 14 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²

Oh³xan¹jah¹lo²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²i² ã³si³wxe³te²na² ka³na³ka³na³kxan²ti³ ya³lu²ha²kxai³ Sũ³na² yen³nãu³a² ã³tĩ¹kxi²ju³ta³nũ³su² te³nxa³wi¹.

Ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹nhẽ³te²a² i³tih³nxe³jau³su²

15 Jã¹nxe³jut³su² wxa²wã³tã³xai²na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nx²ti³kxai²nãn²tu³ i³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu³

wi¹lain³kxi¹nx²tain¹kxai²nãn²tu³ ã³nhãu²no³jah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 16 Yxãn¹ta¹ ain³kxi¹nx²ti³xa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² ã³sa²so¹sxã³ i³ye³kxi¹xi¹txai¹nhẽ³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³

ã³ye³yo²nũ¹nxai¹nhĩ³nx²na³li¹, wxa²yo²wãn³txa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nx²ti³ju³ta³tã² i³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa²su¹. 17 Jã¹nxe³sxã³

ain³kxi¹nx²ti³xa³kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa² yo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa² i³hen³txi²txain¹yah³lxi³hẽ³li¹. Nxe³sxã³ yo²i²tũ³ka³txa²

ain³kxai¹nxa³kxai²nãn²tu³ Ju²te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² i³yĩ¹li²ha²kxai³ a²nũ²a² ũ³yho²hi²ki³a² so¹kxi²nẽ³jah¹la² yã¹nxe² he³la³kxah³la² i³yĩ¹li²ha²kxai³ a²nũ²a² i³lxa³thi¹nxa³te²a² i³yĩ¹li²ha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ³li¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² ten³kxi²nẽ³jau³su²

18 Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta² wxi²kan¹sxã³ i³hau³kot³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ jau¹xain²txi³ a²kxã³nxa² ã²la² i³hau³ko³tain¹te²sin²ta²wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²ai²na² i²li³ju³ta²

wxi²kan¹sxã³ ã³wa²su¹jah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ju¹tain²txi³ a²kxã³nxa² ã²la² ã³wa²su¹tain¹te²sin²ta²wi¹.

19 Jã¹nxe³jut³su² txa²wã¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nãu³xai²na² a²nũ²a² ha¹lin¹te² i³nxai²na² ha³lo²a² ka³na³ka³na³ju³ta² ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³

Txa²wã¹sũ³na² oh³xa²yxau³jah¹la² nxe²i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ i³we¹txa²ti³tu¹wi¹. 20 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa²

ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² nxe³te² i³nxai²na² yo²i²syah¹lxin¹te² i³nxãn²tu³ ã³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²nũ²ki³ye³lot³sxã³ yxau²xai³la¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a²nãu³xa² ko³nxe³ti³ kãĩ³nẽ³lain¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ã³tĩ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³.

Txa²wã³tã³xai²na² ko³nxe³ti³

kãĩ³ũ¹hain¹to³kxai²nãn²tu³ ih¹nxe² ã³nhxai²na¹te²ta²hẽ³li¹? Ye³ka³lxa¹txi³txa³ ne³wã²na³hain¹to³ha¹ju³ta² ne³ki³son³sxã³ ã³na¹a¹hĩ³ji¹wi¹? Ye³ha¹li¹

ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ã³nhĩ³na¹te²lã¹xã³? Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³wa²ũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹.

Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹

ã³ũ¹hai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ a²ne³kit³sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ se²te³ ve²ses³ se³tẽn²ta³ nxe² ye³ka³lxa¹khai¹nxe³to³hain¹sã²nĩn¹ka³tu³ a²ne³kit³su² tu¹wi¹. 23 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³ãĩn²ta³kxi²nẽ³lhxã³

ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² ne³wã²na³jau³su² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³la² yã¹nx²na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu²

yen³kxih³khai³nxũ²nhai¹. In³txa² ũ³yho³hi²txã³nxa² kwa²sa²so¹xi²te²nãu³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²nãu³xa² ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su²

ã³yã³nũ²kain¹nũ²nhai¹. 24 Nxe³tãu³ãn²tu³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² ũ³yho³hi²txã³nxa² 10.000 nxe³txã³nxa² nxã³ka³lxa¹txi³ kxã³nxai³tã²

kwa²sa²so¹xi²ha²kxai³ nxe³txã³nxai²na² ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su² kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. 25 Nxe³yãn¹ta¹ ũ³yho³hi²txã³nxa² yũ²nxa³ha²kxai³

a²yen³kxi³khai³xa² a²nũ²xã³xai²na² so¹kxi²si¹jau³nũ³su² te³nha²kxai³
a²nũ²khai³xa² yo³ha² te³nha²kxai³ a²sxe³xa² a²yo³ha² te³nha²kxai³
a²wẽ³ha³lxa² yo³ha² te³nha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹.
Nxe³sxã³ ã³yho³hi²hain¹kxai²nãn²tu³ kwa² wa³ka³li³lo³tain¹nũ²nhai¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ ã³yho³hi²txã³nxai³tã² a²kxã³nxã² kwa² sa²so¹kxi²kxã²
yo³ha² ã³yho³hi²xi²hĩ³nũ²nhai¹. 26 Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ã³ka³ti³wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ha³lo³kxi²
yxaut3sã²nhẽ³li¹. Ye³jen¹tãũ³su² ã³yho³hi²txã³nxai³tã² whãĩ²na¹
ã³yho³hi¹hxa³txã²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

27 Nxe³te²kxa³yan³tu³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxã³ ã³yho³hi²txã³nxai³tã² a²yo³ha³kxa¹
ne³wã²na³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² in³txai²na² ã³wa²sut1sxã³
ĩ³xi²nũ²nhai¹. 28 Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²li² ã³wa²sut1sxã³ ĩ³xi²tãũ³a²
in³txã² ã³xai²na² ĩ³ne³kxau²hain¹nũ²nhai¹. A²nxe³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
in³txã² ã³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³te²hxi²ka² ã³yho³hi²txã³nxã²
jũ¹txã³nxã² so¹lxĩ³ txã³nxãĩ²na² a²kxã³nxã² kwa²sa²so¹kxi²nũ²nhai¹.
Jã¹nxe³tãũ³a² in³txã² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lai²na² ĩ³xã³txĩ³sxã³ in³txã²
ã³xai²na² wxa²ye²ta³ta³ki³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Û³yho³hi²txã³nxã²
kwa²sa²so¹kxi²san¹txã³nxai³tã²hĩ¹na² ã³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nyha¹nũ²nhai¹.

29 Nxe³ha²kxai³lu¹ in³txã² ã³xai²na² wãn³txĩ³kxai³lu¹ ã³ka³ti³wxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Ha³lo³kxit1sã²nhẽ³li¹. Ye³jen¹na² ã³yho³hi²txã³nxã²
a²yo³ha³kxa¹ ã³yho³hi¹xi²nxã²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

30 Nxe³yãn¹ta¹ in³txã² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa²
ten³khaix1nxe³ha²kxai³ in³txã² ã³jah¹la² hxi²ki³nũ²la² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ã³na¹sã³wxe³si¹nũ²nhai¹, ã³yho³hi²txã³nxã²
ũ³hũ¹xi²si¹sãn²jau³su¹.

31 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³li³nãũ³xai²na²
ju¹tai²na² ĩ²kxain¹nũ²la² ĩ³yan³ta³kxai¹nha²kxai³ ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³hen³txain¹nũ²nhai¹. 32 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² in³txã² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:
“Wxãĩ²li² kwa²wa³ka³li³yut3ta³lot3san¹jah¹lo²si¹lxĩ¹. Nxe³yãn¹ta¹
kõ³nxe³thin¹khai¹nxĩ¹lxĩ¹. Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²san¹tai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³sa¹nha²kxai³ ĩ³ãĩn²ta³kxi²nha²khaix1nxe³nxã²ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³
yen³kxa² ã³yho³hi¹xi²san¹ju³ta³nũ³a² ne³wã²na³ũ¹nxã²ha¹tai¹ti²tu³wi¹,
wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²sa¹nha²kxai³lu¹. 33 Nxe³nxã²ha¹ha²kxai³
in³txã² ã³jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la² sa²hau³ko³tai¹nĩn¹ju³ta²
wai³nhĩ³ta²lu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹sxã³ thãĩ³ti³la²
sa²hau³ko³txã²ha¹ha²kxai³ jã¹nxe²nxẽ²nxãn³tai¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

34 Nxe²e³ta³lun²ka³tu³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³an³ta³kxi²nha²sxã³ ã³yho³hi²txã³nxai³ta³li³ kwa²sa²so¹kxi²txã³nxai³tã²
ã³yho³hi¹xi²si¹jau³su² kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³kxa²yo³su² nxe³ti³kxai³la²
ye³khaũh³lxa³ti³si¹sa²jau³su² a²sa³wi³sa² kwa³na³nũ²nhai¹.

35 Jã¹nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²wã³tã³xai²na² kõ³nxe³ti³
kãĩ³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãũ³ai²na² au³txẽ¹nãũ³ai²na²
ne³wã²na¹ain¹yah¹lxan³kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² nxe²kãĩ³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²wã³tã³xai²na²
kõ³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãũ³ai²na² au³txẽ¹nãũ³ai²na²
ne³wã²na³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² nxe²kãĩ³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Txu¹ha² kwa² ā³na¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³ta³lun²ka³tū³
Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³xi²nū²la² Jor³tāu²yau³xa² yxo²ha³txih³nāu³a²
Ju³te²a²ko³nāu³a² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³tāu³ān²tū³ a²nū²a²nāu³xa²
ka³lxa¹txi³ i³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a²
i²kxain¹kxai²nān²tū³ we²txain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³ka³tū³ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²ha³tih³xa² ā³tū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Wān³txa² i³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la².
i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tāu³a² a²txu¹ha³ka³lxa²
ā³na¹kxai²nān²tū³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ i³wa²ū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² wān³txu¹txai²na²

ne³wā²na³yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

Nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²wi¹lhī¹nu¹tai²kxai³lu²

Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txi³su² txu¹su² wet¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wi¹.”

5 Te²yā¹nxū³te³nah¹lxi¹: “Nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu²

a²wi³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³sxā³ ā³wai³x3tū²la² a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³

tē³tū¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nū²ka³na³ka³ton³tū³wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wi¹. 6 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ha¹lo³nxa³wi¹.

A²nū²ka³na³ka³na³jah³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²

ā³nū²kxi²ya³te²syā¹hin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su² a²nū²ai²na² sa²kxai³lu²

ā³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nān²tū³ nxe²kāi³yah³lxi³txa³hē¹li¹.

7 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² te²nāu³xai²na² i³wa²ū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³tih³nxe³nē³lain¹te³nah¹lxi¹:

“A²txu¹ha² ā³na¹ti³ten³kxai²nān²tū³ ha³teh³nxā³nxa² ā³na¹hxa³txā³nxa²

ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹txai¹li¹.” Nxe³jau³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²

nxe³nē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² ih¹nxe³ka²yan³ti³ta³

txu¹ha² ā³na¹hxa³txā³nxa² i³tih³nxe³nē³lain¹nū²lhai¹li¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³nxa²lxa³nha³kxai³

Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹li¹, wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²su¹.

Yxān¹ta¹ a²wi¹lhī¹nāu³u¹tai²nān¹te²tū³ Txa²wā¹sū³na² ten³jau³sxa³wi¹.

9 Jā¹nxa¹jau³su² in³txa² a²ten³te²su² te²an²tū³ a²sxe³xa³ka³lxa²

ā³na¹ka³tū³ txu¹ha² ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa²

ū³whīn¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot3hī³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³

kāi³hī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² ā³na¹ta¹ka³lxa² in³txa²

ā³jah¹la² so¹ke³la³te²kxai³ in³txa² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²kxa² yā¹nxe²

hxi²ki³lot3hī³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³li¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²

a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhī¹na² so¹nyhai¹nxa³ta³lxa¹ in³txa² ā³xai²li²

ū³whīn¹ta³kxi² o²la³kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³na¹ju³ta²

wai³nhi³nx2na³li¹.

10 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² wān³txa² i³wa²ū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² txu¹hai²na² nxe² kāi³nyhu¹ain¹ke³la³te²kxai³

so¹nyhu¹kxi³ju³ta² a²wi¹lhī¹na² wi¹lxa³hē³li¹. Nxūh¹lxa³txi³su²

yxau²xai³ju³ta² wi¹lhī³nx2na³li¹.

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³ne³to³hxa³te²na² yū³te²ju²hē³li¹.

Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hau³kot3sa²kxai³ nxe³te²su² te²a²

wi¹ko³nha² a³la³kxain¹te²ju²hē³li¹. 12 A²nũ²ai²na² so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
 hxi²ka¹nyhai¹nxa³te²na² yũ³hxai²na²hē³li¹. A²ha³tih³xai²na² wē³sa²
 txo¹nai¹nhi¹nān¹te²tu³ a²nũ²khai³xa² wi¹lxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Āh¹ a²ha³tih³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹la²
 so¹nyhu¹sih¹xa³jau³su² in³txa²ya³la³ki³a²ya³la³ki²sa²tā³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. Āh¹ a²ha³tih³xai²na² Txa²wā¹sũ³na² wa³ka³la²
 so¹lxi³ te³nain¹jau³su² so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nxe³jau³su²
 wā²nxũ¹hī²sxā³ hxi²kan¹kxi³kxe³su² ā³kāi³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a²yo²ha³kxa¹ a³lxi²jau³su²

13 Hā²wxān³txa³ a²nũ²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²
 Sũ³na² wi¹lxi³kxi²nē³txi³si¹hain¹jau³su² wxa²ne³wai³te²si¹hain¹jau³su²
 tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 i³kwa²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² jut³si²nũ²la²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³tai²na²
 i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wi³na² wān³txa²
 yxo²i²te²ju²hē³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe²e³nũ²la² wē³ha³lxai²na² Sũ³na² wi¹lhin¹sxā³
 i²ti³hi¹te³lhi¹hain¹jau³su² wxa²ne³wai³tũ²la² ha³lo²ai²na²
 ā³wai³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²yen³kxi³khai¹jah¹la² i³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ in³txa² sa³nxe³la³kxah³la² ā³tũ³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Īh¹ju¹ta³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na²
 wi¹tāu³a² so¹kxi²hī³na²te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yen³kxi³la³ wi¹ju³ta³la³ i³wā³txi³san¹ji¹wi¹?
 Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹khai¹jah¹lai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ka³te³na²
 wi¹tāu³nũ³a² ā³wih¹ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ Sũ³na² wān³txu¹tai²na²
 sa²yo²we¹thxa³txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹:

— Īh¹jau¹la³hī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² su²lhā³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Txu¹ha² ā³xa¹ka³lxa²
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nũ²a² ā³xai²na²

yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nũ²a² ā³xai²na²
 i³ki³ha¹kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. 19 Wxa²hā³ka³nai²na² wxa²wi³na²
 nxe³sxā³ sa²nēn¹kxain¹yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 A²nũ²a² a²wa³kxa² yxau³nũ¹nxa²te²a² a³lxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ sa²nxe³la³kxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Īh³jau¹ta³
 on³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Sa²yo²we¹thxa³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³sē¹li¹. Wxa²yen³kxa²
 sa²so¹sxā³ a²nũ²a² ā³xa² so¹kxi²si¹hin¹jau³su² kāi³txa²hē³li¹.

Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tẽ³sxã³ a²nũ²a²
 yen³kxi³txa²te²na² wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 oh³nãu³nũ¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³nxa²tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³
 nxe² kã³ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ ã³wxã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ain³kxi²te³na¹ i³ãin²txi³sxã³ i³ta¹hxai²hẽ¹la². Yen³kxi³h³khai³1nxe³ha²kxai³
 yen³kxa² a³lxi²ha²kxai³ hã¹isxã³ i³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
 kãin² yen³kxi³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
 yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. 24 Jã¹nxa¹jau³su² ka³me²la²
 ka³yxuh³xa² kãin²khai³1te²su² te²a² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xẽ¹na²
 ã³wih¹sxã³ ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kãin²
 yen³kxi³h³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
 yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³
 i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹ha³lo²nãu³a² a²nũ²ai²li² yen³kxi³kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³nu²su² wi¹lhĩ¹sxã³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jut3su²
 ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³te²su² te²na² kxãu³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² hã¹nxe³ti³xa¹
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kĩ³sxa³lho³li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² i²sa²sai¹ain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sãn²si¹lxi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa² ã³na¹sãn²si¹na¹ka³tu³
 wxã²na² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sĩ¹na¹wi¹. Nxe³si¹na¹ha²kxai³ ih¹nxe²
 ũ³yho³hi²sa²sĩn¹te³ji¹wi¹? Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wãn³txi³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yan¹nãu³a¹
 Txa²wã¹ha³lo²a² tah²lxi³wet1sĩ¹na¹ wxi²kin³ti³ton³sxã³ ha³lo²a²
 a²yxox²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³si¹ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ wxã²na² sa²kxai³lu²
 ã³si³tẽ³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ Txi²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 ha³txi²ha² hxi²ka² hxn³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³
 nxe³te²nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wa³kxẽn³su² yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.

29 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² i²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ sxi²ha² ã³na¹i²
 a²lon³nãu³xa² ã³na¹i² a²ha³lĩ³ti³nãu³xa² ã³na¹i² a²wĩ³na² ã³na¹i² a²hã³ka³na²
 ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² ã³na¹i² hai³sxa² ã³na¹i² nxe³ain¹kxai²nãn²tu³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu² kãin² wa³to²hi²sxã³ ũ³yho³ha¹nu¹ju³ta²
 yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su² ka³te³na² wi¹tãu³la³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ kãĩ³uh¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. 30 Nxe³kxan²ti³nũ¹
 sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²a²
 ka³lxa²te²nũ³ka³txa² i³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³ yan¹nãu³a¹
 i³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 ka³lxa²te²nũ³ka³txa² i³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³kan²ti³ yan¹nãu³a¹
 i³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

20

Hai³sxa² wa³ko³nain¹tũ³ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ a²nũ²ai²na² kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³na¹tãu³a² a²nũ²a² hai³sxa² wa³kxên³yah³lo²su² yã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa³nãu³a² i³wa³kon³kxi²tũ³ka³txa² i³kaix1te³lhxã³ i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ ai³nũ²nhai¹. 2 I³kaix1te³na¹ i³kaix1so¹tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² wain³txi³ yo³hi²ye²kxe³su² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² i³hau³ko³tũh¹nyhain¹nũ²nhai¹. Nxũ²la² hai³sxa³nãu³a² ũ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. 3 Hã²wxãn³txa³ ki³ka³la³xi²tãu³a² sxi²je³na² ai³tãu³a² in³txi³nãu³xa² wa³ko³nai¹nxa³te²a² i³ha¹txain¹nũ²nhai¹.

4 Nxe³te²nãu³a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hai³sxa³nãu³a² ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³nxah³ta³lon³tãu³a² wain³ju³ta² ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³ in³txi³nãu³xa² ai³sxã³ hai³sxa² wa³kon³kxain¹nũ²nhai¹.

5 Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ka³ka³tãu³a² ai³sxã³ ãh¹i³kaix1so¹xi² i³sa²si¹ta³xi²tãu³a² ai³sxã³ ãh¹i³kaix1so¹xi² nxe³to³nhũ²nhai¹.

6 Te²yã¹nxe³sxã³ ka³nxa³hi²nxa³ta³lxa² ai³lxi²sxã³ in³txa² ãh¹i³ha¹txain¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “I³h¹nxe³kxa²yã³ti³ta³ a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa² u³txi³ wa³kon³yah²lxan³ta¹?” Nxũ²nhai¹.

7 Nxe³ha²kxai³lu¹: “A²nũ²a² i³kaix1sain¹sĩ¹nxa³kxi³su¹.” Nxũ²nhai¹ Nxe³sxã³ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hai³sxa² ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³to³hẽ¹li¹.” Nxũ²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a² hai³sxa² wa³kxên³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³sa² hxi²kan¹jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²nãu³xa² wa³kon³kxi²nẽ³lain¹te²nãu³xa² i³kaix1txa²hẽ³li¹. I³kaix1tai¹nĩ¹kxai²nãn²tu³ wa³kon³kxi²nẽ³lain¹kxa² yo³ha² ũ³hũ²xai³txai¹nhẽ³li¹. A³ne³ki³sot3sxã³ wxã³ain¹te²na² ũ³yho³hi² ãn³si³wxe³sã²nĩn¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta² wxã³te²nãu³xa² ã³ne³ki³so³tĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.” Nxũ²nhai¹.

9 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xin³txi² ka³nxa³hi²nxa³ta³lxa¹ ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe²hu³xai³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹.

10 Te²yã¹nxe² ai³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Ki³ka³lxa¹txi³ ũ³yho³hi²sa²te³lxa²na³na¹.” Yhain¹jau³su² yxãn¹ta¹ ki³ka³na³ka³na³ki³ãin²txi³ so¹kxain¹nũn³nũ²nhai¹.

11 Nxe³te³kxa²yã³tu³ti¹ hai³sxa² wa³kxên³yah³la² i³kwaĩ²kxi²te³lhxã³ ã³tĩ³ain¹nũ²nhai¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: 12 “Tũ¹ka³txai²na² a²ne³ki³sot3sxã³ wxã³tũ³ka³txa² jũ¹nxa² so¹lxi³ wa³ko³nain¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ txa²nũ³ka³txa² a²lan²ta² hãi¹nxe² wa³kon³kxi²nxa²sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Sa³txe¹txi³ wa³kon³kxi²sĩ¹nha²kxai³ wãn³ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³ nxe³sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hai¹nĩ¹nha²kxai³ txa²nũ³ka³txi³nãu¹xai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²kxai³ nxĩ¹nhẽ²li¹.” Nxũ²nhai¹.

13 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxên³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³txi¹. Txa²ya³lxi¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ²ũ¹nxa²hxã³nhẽ²li¹. ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² i³hau³ko³ki³ten¹tu³wi¹. 14 Nxe³ki³sa²kxai³ so¹kxi²san¹ta³ki³ai²na²

tê³sxã³ Ìx3txu¹li¹. Na¹ta¹ â³ne³ki³sot3sxã³ wxã³jah¹la² ki¹ain²txi³
 Û³hũ¹ti³ten³sa³nhai¹. 15 Txa²yen³kxai²na² a²ten³nha¹jau³su²
 o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Ìh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²yen³kxa² a³lxi²nxa³kxe³su²
 a²nũ²a² â³xa² hxi²nũ¹nai¹na¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ha²ya³kxa²
 yxo²kwain³txa²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su² â³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ne³ka³ta²xai³ha²kxai³
 ne³ka³ta² â³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² â³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹.
 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² i³kaix1tai¹na¹te²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³
 i²sxã³ so¹kxi²na¹te²nãu³xa² ka³lxa²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxa¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³to³jau³su²

17 Hã²wxã³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ka³la³xi²te³lhxã³ ain¹tãu³a²
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³te²nãu³xa² nũh¹lxi³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.

18 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thi³na² â³nxai³ki³tu¹wi¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Txa²na² so¹sain¹sxã³ a²nũ²a² wã³nxĩ¹te²
 si³yxau³tũ³ka³txi³nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi³nãu³xa²
 nxe³te²nãu³xai²na² a²hxi²ka² sa²so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu¹sain¹jau³su² i³yĩ¹li²sain¹tu¹wi¹. 19 Nxe³ka³tu³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² sa²nũ¹sain¹tu¹wi¹. Sa²nũ¹sain¹sxã³ ko³nxe³
 i³ka³xi¹lũ¹sai¹nha²kxai³ i³ta³lo³wait1sai¹nha²kxai³ nxe³te²kxa³kxa¹
 hi³sa³ka³txa² Û³hxi²ki¹la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ ya³lut1sai¹nha²kxai³
 sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a¹
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

A²ha³ka³na² i³wã³txi³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Se³be³te²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxi²na² sa²kxai³lu²
 a²ki³lha³lxa²nãu³xa² Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
 nxe³te²an²tu³ sa²so¹sxã³ Je³su²jah³la² â³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³sxã³
 Je³su²jah³la² yen³nãu³a² â³ka³ti³wxe³sxã³ i³ye³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ìh¹nxe³tin¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Wxã²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxẽ³sin¹kxai²nãn²tu³
 txa²ki³lha³nãu³xai²na² wxa²wi¹tãu³a² sa²we¹txi² wxa²wa³tãu³a²
 sa²we¹txi² nxe³si¹hain¹jau³su² i³hau³ko³tũh¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹ka³lxi²na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²ki³lha³nãu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² â³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹.
 A²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
 Te²yã¹nxe²nx2ti³ju³ta²nãn²tu³ hxi²kan¹nx2ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹sĩ¹na¹wi¹. Ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Khãuh³lxa³ti³sain¹kxa²yã¹nxe² khãuh³lxa³txi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹ txa²wi¹tãu³a¹ sa²we¹txi²jut3sa²ha²kxai³ txa²wã³tãu³a¹
 sa²we¹txi²jut3sa²ha²kxai³ nxe³kxi³nũ³su² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Txa²wĩ³na²
 ha³lo²ai²la¹wi¹. Nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² â³ten³te²su² te²na² so¹lxi³
 sa²we¹tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa² hxi²ka²hxa³sxã³ wã³kon³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² a²lon³ti³tãu³su² te²a² i³an³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa² a³yã³nũ²kxi²si¹hain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a³xa² wi¹lhin¹ wa³to²hi²nha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² a²wa³kxẽn³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³kãin²txi³nha²sxã³ nũ³kxũn³txi³ i³wa³kxẽn³txain¹to³te²jai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³yãn¹ta¹ te²yã¹nxe² kãi³ũ¹nyha¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²yu³ta²na² i²li³te² i³nxai²nãn²tu³: “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tu³ ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yu³ta² a²hãi¹nxe³ti³xa² a³non²ta³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 27 Te²yã¹nxũn³sxã³: “Txa¹na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³tu³ ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³ka³li³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 28 Jã¹nxa¹jau³su² Txa¹na² sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hain¹jau³nũ³su² wxã²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³non²ta³kxi²te³lhã³ wxã³na¹wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² a²kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ te²hxi²ki³lxain¹kxe³su² a³wa²su¹te³lhã³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhã³ wxã³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa²ye³han³te²a² ha¹lin¹te²a²ye³we²txi²jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ a³hã³nxai³ain¹tãu³a² Je³ri³ko²thĩ³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa² i³hi²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³tãu³a² in³txa² ye³han³te²a² ha¹li¹ tĩh³na² ne³kxũn²nãu³a² a³wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a³wa²to²hi²jau³xa² ain³kxain¹te³na¹ i³kaixitain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³te²kxa³yan³tu³ti¹ a²nũ²a² a³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txai²na² a³ka³nahx2si¹jau³su² i³kwãi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ in³txi³nãu³xa² i³ka³na²ya³to³hxa³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³kaixitain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ a³yit1tũ²la² i³kaix1so¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta³ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta³la³ ten³nxa²lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi²sa³nhĩn¹ju³ta² ten³khaix1sa²sĩ¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ãin²ta³kxi²sxã³ wxa²ye³waix3ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ wa³su³txi³ ye³we²txi²ta³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21

Je³su²jah³lai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³wih¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a³hã³nxai³lxi³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Bet3fa³je²thĩ³na² a³yit1txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na² wã³la² o³li³ve²ra³ka³txa² u²lxa³ko³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² a³yika³tu³

Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² in³txa² ha¹li¹ i³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 i³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² kã²nxa³je³na² ã³wih¹ja¹hu¹li¹. Yxah³hin¹kxai²nãn²tu³
a²kwẽn¹ta¹ju³mẽn²ta² ka²va¹lhũ³te²a² a²hã³ka³na² sa²ta²ikxã¹sxã³
ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ a²wẽ³sa² ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ yxa³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na²
sa²ta²la³kxi²sxã³ tẽ³sxã³ wa³li¹ja³hẽ¹li¹. Nxe³ya³hin¹tãu³a²
a²nũ²a² ĩ²nx2ti³sxã³ ĩ³wã³txi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²ja¹hẽ¹li¹.
Nxe³ya³hin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ten³na³li¹.” Yxa³hin¹jau³su²
ha²kxai³ ju³mẽn²ta² ha¹lin¹te²a² ũ³sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹ta¹na² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe²e³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³te³nah¹lxi¹:

5 — Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²hxi²kan¹jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Yxo²thã³ti³la² wxã³ha²kxai³
ju³mẽn²ta² ã³ka³tih³yau³kxi²ha²kxai³ wxã³tu¹wi¹. Yen³kxa²
ã³ka³tih³wxe³nha²te² ka³yuh³xa² tẽ³sxã³ ã³ka³tih³yau³sxã³
wxã³tu¹wi¹.

Sũ³na² wãn³txu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Jã¹nxe³jut3su² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²na² ã³nxai³yah³nũ²la²
Je³su²jah³la² e³kxi²jau³xa² yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ha²kxai³ ju³mẽn²ta² a²hã³ka³na² a²wẽn³sa² nxe³sxã³
sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²wã²la³ka³lo³a² ã³ka³ti³hẽ¹thã²kxai³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a³ka³tih³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
ne³ka³ta² ai³tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tĩh³na²
Je³su²jah³la² ã³nxai³tĩh³na² ũ³ha¹sxã³ ai³ai¹nha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³ tĩh³na² ũ³ha¹sxã³
ai³ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ a²ka³lxa¹tũ³ka³txa²
a²ne³ka³ta²a² ai³ai¹nha²kxai³ a²ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²si³yo³na² ai³ai¹nha²kxai³
nxe³ain¹sxã³ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nxa²si¹na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹ta¹na²
a²ne³tah²su² te²si¹lxi¹. A²nxe³jah¹lu¹ta² yã¹nxe² sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹.
Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ nxe²xai³ain¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹hain¹tãu³a²
thĩn¹nãn¹ta²nũ³ka³txa² on²ta³kxi²nyhain¹sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹jah¹lo²tan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²la¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxã³ o²la³kxi² ũ³yho³hi²kĩ³ki³a²
so¹kxi²nyhu¹sxã³ o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²a²
o²la³kxi² nxe³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²
hi²sen³su² yen³kxa² ũ³yho³hi²nyhain¹te²na² ha³lo²a² sa²tã³kxai¹nha²kxai³
ũ³yho³hi²kĩ³ki³ai²na² a²me²sa²ka³lo³a² ũ³sa²tã³ha²kxai³ kwa³sxa³xa²
ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²na² ã³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tã³ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxa² jau³xau³hxai²tẽx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sah¹lxin¹thi³nai²la¹wi¹.”
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ i³ã³lxi³to³nha²sxã³ yen³kxa²
 kãi³kxi²nyhu¹kxi³thĩn³su² i³ã³lxi³ton³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Hã²wxãn³txa³ sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² ye³han³te²su² te²a² a²ha³lxu²kxa²
 ai³te²su² te²a² ã³wih¹sxã³ ã³ti³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ tũ¹ka³txai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ wi¹we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kxa²te²nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
 te²nãu³xa² nxe³sxã³ nũ³kxũn³sxã³ kãi³ũ¹hain¹ju³ta² i²kxai¹nha²kxai³
 wẽ³ha³lxai²na² ka³lxi¹sxã³ i³ye³lain¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Ta²ha² Wxi²kin³ti³ton³khaix¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Nxe³jah¹lai²li² i³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹jau³su²
 ain³kxai¹nha²kxai³ kãin² yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Yxaih¹ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³ha³lxai²na² wãn³txa² toh³lxi³jau³su² ain³kxain¹nxãn³ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jau³jau¹xai²na² ain³kxai¹na¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ wãn³txa²
 ã³whã²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹. “A²nũ²a² wxi²ka¹nai¹nxa³te²na²
 a²yxo²wãn³txa² wẽ³sa² a²su³su³yau³xa² i³te²na² a²yxo²wãn³txa² nxe³sxã³
 i³sa²nẽn¹kxi²nxain¹na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
 i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² a³li³ain¹ka³tu³ Be³tãn²ya³thi³na²
 ã³wih¹sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxã³kxi¹hxa³kxe³su² ya³lu²jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³a² Be³tãn²ya³thi³na² a³li³ain¹nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² wã³li²tãu³a² Je³su²jah³lo²kxai³ heh³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ka³tu³ ai³tãu³ãn²tu³ hi³sa³ka³txa² fi²ko³nxẽ³kxa²
 kax³ka³na³ka³nat³sxã³ i²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxau³son³tãu³ a²nxã³kxa²
 yũ²nxa³ki³su¹ a²nxã³nxa² so¹lxi³ yũ³kxi³sã¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Fi²ko²nxã³ki³nũ³a² yũ¹ti³he¹nxa³lho³li¹. Nxe²e³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹
 a²nxe²kxai²na² i³ya³nat³sã³ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². 20 A²nxe³ju³kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxet³sa²kxai³ fi²ko²nxẽ³kxa² a²kwẽn¹tai²na¹ i³ya³nat³sxã³
 ya²lun¹jã¹nxẽn³ta²? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yxo²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hai³txi³
 i³wã³wã³nha²txi³ ti³hexliyah³lxan³kxai²nãn²tu³ fi²ko²nxẽ³kxa² kãi³ũ¹ha¹kxa²
 yã¹nxe² he³la³ko³la³ kãi³yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
 wã³la³ka³txa² i³ye³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Ã³ha²txu²kxa²
 sai¹nha¹sẽ¹li¹. I³ye³na² kãin²je³na² ã³sa³nũ¹xi¹sẽ¹li¹.” Yxah³lxin¹jau³su²
 nxe³kxai²nãn²tu³ sa²yxo²we¹nx2ti³tu¹wi¹. 22 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² i²li³ju³ta²
 i³wã³txi³sah¹lxin¹jau³su² yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ju³tain²txi³
 sa²nũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²nãu³xa²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³yau¹ũ³ain¹ti³kxai³lu²

a²wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kã³txa² a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹ta³nãu³xa²
nxe³sxã³ĩ³tũ³yain¹sxã³ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹jah¹lo²ta³ĩ³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹? ĩh¹nxe²ĩ³hxi²ka¹txa²hũ³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Yau³ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã³lxi³jau³xa² ĩ³wã³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³hxi²kat1sa²jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.

25 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² tẽ³sxã³ ĩ³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹ti³xa²

ĩ³sa²si¹hã³jah¹lo²ta³te²la³hũ³te²la¹xã³? Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³ ta³nxaxa²
a²nũ²khai³xai²la³ ta³nxaxa² nxe² ĩ³yau¹ũ³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²

ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹wã²nxũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— “Oh³nãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²ki³kxai²nãn²tu³
ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³lai¹nhũ³te³nah¹lxi¹:

“Nxe³kxi³sa²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah²lxan³thai¹li¹?”

Nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. 26 Yxãn¹ta¹: “A²nũ²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.”
Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ yuh³lxi³nẽ³na³li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²: “Jo³ãu²

Ba³tis²jah³la³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su¹.” Nxain¹jau³su²ha²kxai³
su²lhã³kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³txi³su²ki³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Kõ³nxe³sĩ¹nxã³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na²a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³xa³lho³li¹.

28 Nxe³yãn¹ta¹ĩ³yau¹ũ³jau³xa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. In³txai²na²a²ki³lha³lxa²
ha¹li¹yũ³nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ta¹ye³kan¹jah¹la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Wẽ³sãi³. Hĩ¹na²su²txa²hai³sxa²wa³kon³txa²hẽ³li¹.” Nxũ²nhai¹.

29 Nxe³ha²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Ha³yo¹. Ai³sxã³wa³ko³na¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³su²nxe³ta¹wa³ko³nxã³nũ²nhai¹.

30 Ã³ta³lo³hẽ¹tãu³a²wẽ³sai²na²kãi²nxã³jah³la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Hai³sxa²ai³sxã³wa³kon³txa²hẽ³li¹.” Jau³su²nxe³ta¹
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Ten³sa²nxã³nhai¹. Wa³kon³nxã³lho³li¹.”

Nxũ²nhai¹. Nxe³yãn¹ta¹ye³jen¹na²ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ĩ³ya¹tha²kxai³
ai³sxã³wa³kon³nũ²nhai¹.

31 Jã¹nxe³ju³ta²ĩh¹jah¹lo²ta³wĩ³na²wãn³txa²a²ten³jau³su²
sa²yxo²we¹jah¹lo²su²hũ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kãi²nxã³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹Je³su²jah¹lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txi³su²e³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²ũ³yho³hi²ki³a²
so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txai²na²txu¹ha²kõ³nxe³thin¹sxã³o²la³kxi²ta¹ka³lxai²na²

nxe³sxã³kõ³nxe³ti³kãi³sxã³yxau²xai³lain¹ju³ta²ã³na¹ha²kxai³
ã³nhxi²wxe³nu¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Txa²wã¹sũ³na²ha³lo²a²

ã³wi¹hain¹ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹wxãi²nãu³
ĩ³nxai²na²a²nũ²a²nãu³xai²na²a²hxi²kan¹te²nãu³ĩ³nxai²na²

yxo²ĩ²sah²lxan³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ã³wi¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
yũ²nxã³lho³li¹. 32 Kxã³nxai³tã²Jo³ãu²Ba³tis²jah³lai¹tã²wxã³sxã³wãn³txa²

wain³tĩh³na²ĩ³tĩh³nxe³nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹yxo²ĩ²yah²lxan³nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹kõ³nxe³ti³kãi³sxã³yxau²xai³ye²tũ³kã³txai²na²sa²kxai³lu²

a²wãn³txa²yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³ju¹ta¹na²ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³

ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nyhah¹lxa³nha²kxai³ yxo²i²yah²lxan³nhẽ³li¹.

Hai³sxa² kwa² hau³ko³tũ³ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³ã³xa² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Hai³sxa² a²wa³kxên³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxa²ina² u²va²tẽ³kxa² i³whĩ¹i² a²yo²ka³teh³nãu³xa² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ yxo²wxaih²na³kxa² ai³sxã³ txon³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² yain³txa² ũh³wxĩ¹so¹ka³txa² hau³kot3sxã³ we^ttũ²nhai¹. Sxi²ha² kĩ³khai¹nxe³thĩ³na² ũ³txo³te²ka³kxa¹ a²nũ²a²ã³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹hain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹. 34 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ hai³sxa²ina² wĩ¹wen¹nũ²la² wi¹nã³kxi²ti³wa³kxa² a²wa³kxên³yah³lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa² a²yo³ha² so¹kxi²si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. 35 I³sa²si¹hã³te³na¹ wa³kon³kxain¹tũ³ka³txa² ko³nxe³thin¹sxã³ kã³ain¹nũ²nhai¹. Sa²si¹hã³tũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²so¹ka³tu³ ka³na³ku² i³wai¹tha²kxai³ ka³na³ku² i³su²lhã³ha²kxai³ ka³na³ku² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ ã³na¹sã³ya²lu¹tha²kxai³ nxain¹nũ²nhai¹. 36 ã³ta³lo³hẽ²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ã³xa² nũ³ka³txa² ka³lxa²ton³tũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Nxain¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹tũ³ka³txan²tu³ te²yã¹nxe² khãuh³lxa³txain¹nũ²nhai¹. 37 Hã²wxãn³txa³ a²wa³kxên³yah³lai²na² ě¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wẽ³sai²na² sa²nẽn¹kxain¹te³lxã²na³na¹.” Nxe³jau³su² wẽ³sai²li² i³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 38 Nxe³ta¹ hai³sxa² wa³kon³kxi²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wẽ³sai²na² wxã³ju³ta² i²ain¹nũ²la² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxên³yah³la² ki³lha³lxa² wxãn³na²wi¹. I³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ hai³sxa² so¹kxi²kĩ³tu¹wi¹.” Nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.

39 Nxain¹ka³tu³ wẽ³sai²li² sa²so¹nũ²la² hai³sxa² sa²li¹ha³lo²sa²tã³ka³tu³ i³su²lhã³ain¹nũ²nhai¹.

40 Jã¹nxe³jut3su² hai³sxa² wa³kxên³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³kã³ũ¹hĩ³te³ji¹wi¹? Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹: — Ko³nxe³thin¹khai¹xain¹te³sin²ta¹. Nxe³sxã³ ko³nxe³thi¹nain¹kxa² yo³ha² i³su²lhã³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ã³xa³nãu³xa² hai³sxa² wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² i³kaix1so¹ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ hai³sxa² yain³txa² wain³txi³ wxa²nhũ¹ain¹tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: — Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na² o³nxa³jau³su² i³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹ain¹ka³txa² kwẽn¹ta²na² ã³si³ka³la¹tã³khai³xain¹ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³txa²lxã²na³li¹. Nxe³ju³ta²na² Txa²wã¹sũ³na² kã³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹.”

Ũ³wha²li¹txã³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. 43 Jã¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²wet1sxã³ yxau²xai³kxe³su² en²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² nũ³ka³txa² i³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² Sũ³na² wãn³txain²txi³ sa²yo²wet1sxã³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 44 Jã¹nxe³jut3su² txah³lxa³kxa³txai²li² kwa²sa²tã³yu³to³kxai²nãn²tu³ kãin² ã³nĩ¹ton³tah³lxi³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li²

ã³hi³sã³nhe¹ta²lxi³kxai²nãn²tu³ sa³txe¹ha²kxai³ ã³ya²lu¹txa²lxi³h³nx2na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²su² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wi¹ko³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². Sũ³na² wãn³txa² e²nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³kwai²kxi²si¹hain¹jau³su² wi¹ko³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². 46 A²nxe³jau³xan²tu³ i³an³ta³kxain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² hxi²ki³ki³tũ¹xã¹. Nyhain¹ta¹ a²nũ²a² ã³si³tê³la³kxain¹tũ³ka³txai²na² yuh³lxa³kxi²nyhain¹jau³su² ã³sxã³ wah³nxain¹ta¹hxai²hê¹la².

— Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Tũ¹ka³txai²na² wãn³txa² nxe³ha²kxai³ yuh³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

22

In³txa² txu¹ha² so¹ha²kxai³ ka³li³ha²yai³nain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹ e³kxi²sxã³ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

2 I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³la² ya¹nxe³h³nx2na³li¹. Ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² txu¹ha² so¹te³lhxã³ nxũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ yain³txa² kãin² yain³kxi²ki³ju³ta³nũ³a² i³hau³ko³tũ²nhai¹. 3 Nxe³te³na¹ a²nũ²a² i³kaix1so¹si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxain¹ta¹ wxã³ju³ta² te³nai¹nxa³jau³su² nxain¹nũ²nhai¹. 4 ãh¹lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

“Yain³te³lhxã³ i³kaix1so¹ai¹na¹tũ³ka³txa² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹. Nxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: ‘Ka³yxuh³xa² sã³na² ãu¹la³kxi²hxa³ta¹i¹. Po¹nai²na² ha³nẽ³txi²na¹te²na² i³su²lhxã³ yo³li³na¹li¹. Yain³txa² a²yxo²ha³kxa¹ te³kxi²ta³lu²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ã³wxã³jah¹lxi³hê¹li¹.’”

5 Nxe³ta¹ wet1txai¹nxa³nũ²nhai¹. Hãi¹nxe³sxã³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² o²la³kxi²yah³lxi³nũ²nhai¹. Ka³na³ku² hai³sxa² ai³lha²kxai³ ka³na³ku² yen³kxa² so¹kxi²nyhain¹te³lhxã³ ai³lha²kxai³ nxe³yah³lxi³nũ²nhai¹.

6 Ka³na³kon¹te²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²na² hxi²ki³ha²kxai³ khãuh³lxa³tai¹nha²kxai³ su²lhã³ain¹nũ²nhai¹. 7 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² i³an³ta³kxi²khai¹nxe³sxã³ a²ya³lxi³nãu³xa² nũ³kxũn³txe²nãu³xa² i³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. I³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² we¹tai¹nxa³te²nãu³xa² i³su²lhã³ain¹sãn²nũ²la² sxi²ta³ta² hi¹la³kxain¹nũ²nhai¹. 8 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

“Txa²wẽ³sai²na² txu¹ha² so¹te³lhxã³ nx2na³li¹. Nxa¹ta¹ a²nũ²a² i³kaix1so¹ai¹na¹tũ³ka³txa² i³li³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ en²txai¹na¹li¹. 9 Nxa¹na¹ha²kxai³ tũh³na² kãin²tũh³na² ai³yah³lxin¹sxã³ a²nũ²a² i²li³te²na² i³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxã³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹.” A²wa³kxẽn³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.

10 Nxe³te²kxa³yan³tu³ a²sa³wi³ha³lxan²tu³ a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹nũ²la² a²nũ²a² wi¹lhin¹te²na² i³ha¹txi² ko³nxe³thin¹te²na² i³ha¹txi² nxai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ ã³sa²so¹ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²ha² i³ne³kxi¹hain¹nũ²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² wxã³ain¹tũ³ka³txa² ten³sa²tã³nũ²la² in³txai²na² wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹nyhain¹kxa² wã²la² en²kxe³su² i²nũ²nhai¹.

12 Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “N^xex3sa²lxi¹. Ĩh¹n^xet3sxã³wã²la² so¹nyhain¹kxa²ka³lo³a² ũ³whih²kxi²nha²nxa³sxã³ã³wi¹hin¹thi²li¹?” Nxũ²nhai¹ Nxe³ha²kxai³ in³txai²na² hxi²kan¹txi³ e³kxi²nxa³nũ²nhai¹ 13 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxên³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi²na² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹lai²na² so¹sxã³ sa²hxi²tai³kxi²sa²yu³tai³kxi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²ty³ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² ha³lo²sa²tã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tãu³a²ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²nxe³ain¹tu¹wi¹.” A²wa³kxên³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.

14 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²ka³lxa¹khai¹nxe² i³kaixi¹tain¹na³li¹. Nxe³kxan²ti³ ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa²so¹lxi³ i²so¹ain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³hi³ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³waix3tain¹nũ²la² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²:

— Kõ³nxe³te³si¹jau³su² Je³su²jah³la² wah³nxe² yxau²xai³ki³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hã³i² E³ro³ti³ã²na² nũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³i²nxe³nyhain¹sxã³ã³tũ³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lã³. Wãn³txa² ya²la³lyau³xa²e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ i³yau¹ũ³hai¹n^xhai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ wxã²na²yuh³lxi³jah¹lo²sxã³lxi¹. 17 Nxĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wain³jau³xan²ty³ i³yau¹ũ³sah¹lxi³si¹nhẽ³li¹. Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki³ta³nxa²hã¹nã¹ta³nxa² ĩh¹nxe² wain³txi³ kã³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²na²ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na² wi¹kõ³nh²sxã³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wãn³txa² kõ³nxe³jau³xa² sa²yxõ²sai¹sa²te³lhã³ten³nx2ti³ji¹wi¹? Wi¹lhin¹ki³lxõ³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. 19 Ũ³yho³hi²ki³ai²na²tẽ³sxã³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³ty³ũ³yho³hi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lho¹ain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a²a²ye³nhũ³ji¹wi¹? ĩh¹te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³o²nha²sxã³ã³waix3txain¹sxã³ i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²

23 Jã¹nxe³hi¹nai³kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²ty³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²yxõ²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe²te²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³ka³txa² ã³tũ³sxã³i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

24 — Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nĕ³jah¹lāi³. ĩ³yau¹ũ³sa²sī¹nhĕ³li¹.
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² jau³xau³hxai²tĕx¹ta² Sũ³na²
 wān³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhĕ³te³nah¹lxī¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³
 a²wĕ³ha³lxī³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tā² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²ā³jah¹la²
 ta²ha² wet¹si¹jau³su¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

25 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹ha³tih³nāu³ai²na² a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹
 ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²xai³lain¹na²hĕ³li¹. Nxe³te³na¹ ye³kan¹jah¹la²
 txu¹ha² so¹nha²hĕ³li¹. Hā²wxān³txa³ ya³lu²na²hĕ³li¹. Ya³lu²ha²kxai³
 a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹hai²na² so¹nh²na²hĕ³li¹. 26 Ye³jen¹nāu³a²
 ya³lu²nũ³nha²kxai³ a²lo³na² ā³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi²
 a²lo³na² ā³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² te²ka³kxa¹ a²lon³ti³tāu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ ya²lun¹txi²hxan³kxain¹na²hĕ³li¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wĕ³sa²
 we¹txi²nyhai¹nxa³hĕ³li¹. 27 Hā²wxān³txa³ txu¹hai²li² ya³lu²nũn³na²hĕ³li¹.
 28 Jā¹nxe³ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ ka³tĕn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³tā³ in³txa² a²wĕ³sāi¹lxo³khai³lxa³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹
 so¹xai³ai¹nha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hĕ³la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxī¹:

— Kwa²yxah³lxī¹lxī¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ā³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³
 Sũ³na² wā³nxīn¹ju³ta³la³ ā³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxī¹lxī¹.
 30 Yan¹nāu³a¹ ka³tĕn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ txu¹ha²
 so¹nhyu¹ki³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nũ³kā³txa²
 yāxīki³tu¹wi¹. 31 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxũ¹txai²na²
 sa²kxai³lu² ka³tĕn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³kxe³nũ³su² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta²lu¹wi¹.
 32 Nxe³tāu³u¹tai²na² nxe³te³nah¹lxī¹, “Txi²na² A³bra³āu²ah³la² Sũ³na²
 Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ ĩ³sa²kah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
 Ja³ko²ah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hī¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.”
 Nxe³ta¹hxai²hĕ³li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 jah¹lo²nāu³xai²na² ka³tĕn³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² yo²ha³kxa¹ ka³tĕn³su² na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³
 ya³lu²ain¹kxa²ha³tā³nxān²tu³ hī¹na² ka³tĕn³sain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hĕ³la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² a²nũ²a²nāu³xai²na² ain³kxain¹tāu³a²
 o²lain¹ta¹hxai²hĕ³la².

Txa²wā¹sũ³na² wān³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se² nũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² sa³tu³se²a²
 nũ³kā³txa² ĩ³wā³txain¹ju³ta² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ā³nũ¹nain¹ta¹hxai²hĕ³la².
 35 Ā³nũ¹nain¹sxā³ ka³na³ka³na³te²na² ha³tĕh³nxā³nxa² a³la³kxi²khai¹jah¹la²
 ĩ³ye³ta³lai³na³kxi²si¹jau³su² ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxī¹:

36 — ĩ³tih³nxe³nĕ³jah¹lāi³. Ha³tĕh³nxā³nxa² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txu¹tai²na² ĩh¹jau¹la³tā³ ā³wa²to²hi² wxi²kan¹jau³la²hī³te²la¹xā³?

37 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxī¹:

— “Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² a³lxī²txai¹nhĕ³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹
 a³lxī²txai¹nhĕ³li¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yo²kwai³nha²kxai³
 wi¹lain³kxi¹nha²kxai³ nxe³txai¹nhĕ³li¹.” 38 Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²
 ā³wa²to²hi² wxi²kan¹jau¹la²te²la¹wi¹. 39 Ā³ta³lo³hĕ³li¹jau³xai²na²sa¹:
 “Wxa²wā³kxa²yau³nũh¹nxa²te²a² a³lxī²nha²kxa² yā¹nxe² a³lxī¹tai¹nhĕ³li¹.”

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 40 A²nxe³jau³xu¹txai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² si³tah³lxi³yxau³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² A²wi³nu¹tai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

41 Jā¹nxe³tāu³ai²kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ain¹tāu³a² Je³su²jah³lai²na² a²yo²wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

42 — Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹lo²su² ih¹te²la³ tah²su²hī³te²la¹xā³? Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³vi²yah³la² a²ne³ta²sin²tai¹. Ta¹hxai²hē¹la². 43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³lho³kxe³su² i³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

44 “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot3sxā³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hē¹li¹. 45 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³ a²ta²lhot3hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²kan¹ti³i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³sxā³ nxe³hi¹nān¹te²tu³ āh¹i³wā³tai¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

23

A²nū²a² ū³wha²li¹txā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txai²na² fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² āh¹e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² nū³kā³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ū³wha²li¹txā³nxi¹txai²na² a²hoh³lxi³su² nū³kā³txai²na² fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² hxi²kan¹sxā³ i³yau¹ū³ti³hit1tain¹te²ju²hē³li¹. 3 Nxai¹nha²kxai³ i³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xai²na² whāi²na¹ sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Yxān¹ta¹ kāi³ain¹kxa²yā¹nxe² kāi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nxe³tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² yau³xā³lxi² i³ye³i² yau³ā³lxi² kāi³i² nxain¹te²ju²hē³li¹.

4 Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² sa³te²jau³xa² sa²yo²wet1sxā³ kāi³si¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² kwa³na³ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yo²we¹nhai¹nxa³wi¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² sa³te²kxa² ā³ta³lo³hē¹so¹si¹hain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka³ wē³sa³ka³kxan²ti³ ū³hxi²nū¹nai¹nxa³wi¹. 5 Nxē²nxa³kxa²yu³su² a²nū²a² e³la² i²kxain¹kxi³nū³su² o²la³kxain¹te²ju²hē³li¹. Sū³na² ha³te³nxā³nxa² tē³sxā³ a²yen³nāu³a² ū³ye³hē¹nha² a²nxū²ka² ā³nxū²ki³hē¹nha²

nxain¹te²ju²hē³li¹. Sū³na² a³lxi²ye²ain¹kxe³su² Sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³tāu³a¹ a²wā²la³ka³lo³khai³xai²na² tīh³na² a³lu²tīh³nu² ū³kū²txi² ai³ain¹te²ju²hē³li¹. A²nxe³tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² tīh¹na² a²lu²txi³ wa³to²hi²ye²te²ju²hē³li¹.

6 A²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a² ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khai³nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²th³na² te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³a²

sa²nēn³nha²khaix1nxe³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³nain¹te²ju²hē³li¹.
 7 Sxi²je³na² ā³nxai³ain¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹kxi²sxā³ i³kaix1tain¹te²ju²hē³li¹.
 A²nū²a² ā³xai²na² i³kaix1te³nah¹lx1¹: “Wxāi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lx1¹.”
 Nxe³jau³su² yxo²kwai³no³tain¹te²ju²hē³li¹. 8 Nxe³yān¹ta¹
 wxāi²nān²ta³: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.” Nxe²ye³kxi¹nx2tain¹jau³su²
 yxo²kwain³yah³lxix³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² so¹lxix³ A²hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Wxāi²nān²ta³ a²lon³ti³tāu³su² nyhah¹lx1¹lx1¹.
 9 Te²yā¹nxe³sxā³ wxāi²nān²ta³: “Txa²wi³na² Si³yxau³jah¹lāi³.” A²nū²a²
 yuh³xan¹te²na² nxe² i³lxix²yah³lxix³txa³hē¹li¹. Wxa²wi³na² Si³yxau³kah³la²
 ka³na³ka³na³tā³li¹, Oh³nān¹jah¹lo²su¹. 10 Te²yā¹nxūn³sxā³ wxāi²nān²ta³:
 “Txa²wa³kxēn³ta³ si³yxau³kxah¹lāi³.” Nxe²e³ah³lxix³txa³hē¹li¹. Txa²na²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxix³
 Wxa²wa³kxēn³ta² Si³yxau³kah³lo²sa¹wi¹. 11 Nxe³yān¹ta¹: “Txa²nū³ka³txa²
 ā³wa²to²hi² hxi²kan¹to³na¹kxi³nū³su² ten³sa³nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²yu³txai²na² yu³hēn³nāu³a² hxi²nū¹txain¹yah³lxix³hē¹li¹.
 12 Wxāi²nān²ta³ i²li³te² i³nxān²ta³ wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nū³a²
 ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yu³hēn³yxau³nha¹jah³lxix³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 yu³hēn³yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txix³lo³txa²lxix³tu¹wi¹.

A²nū²a² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ ũ³wha²li¹txā³nxū¹ta²na² a²hoh³lxix³su² tū³ka³txix³su²
 te² i³nxax² fa³ri³se²a² nū³ka³txix³su² te²i³nxax² wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxix³li¹lx1¹.
 Yxān¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na²
 nū³ka³txix³lxon³ju³ta² te³nain¹kxai²nān²tu³ ā³na¹ain¹yah³lxix³nhē³li¹.
 Nxe³sxā³ Txa²wān³txa² en²yah³lxix³nha²kxai³ a²nū²ai²na² Txa²wān³txa²
 sa²yxō²we¹te³lhxā³ te²su² te²na² ā³na¹yah³lxix³nha²kxai³ nxe³yah³lxix³nhē³li¹.
 14 Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxix³li¹lx1¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Txu¹ta³ka³lxa² wha³te³son³ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² kāi³so¹ah³lxix³nhē³li¹.
 Hā²wxān³txa³ i³yan³txa³kxi²ki³lxot3si¹yhah³lxin¹jau³su² wān³txa²
 ka³lxa²khai¹nxe³jau³xa² Sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxix³nha²kxai³ a²hxi²ki³la³ yah³lxin¹ju³ta² ā²la² kāi²non³tu¹wi¹.

15 Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxix³li¹lx1¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² ai³lha²thet3jah³lxix³li¹lx1¹, a²nū²a² ka³na³ka³nat3sxā³
 ā³si³tē³kxi¹nx2ti³si¹jau³su¹. Ā³si³tē³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³
 kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² kāi³ wa³to²hi²si¹hain¹yah³lxix³nhē³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxāi²yāx1nxe³sxā³ ha³nxe²a² i³je³na²
 ā³na¹sa²tē³ain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹.

16 A²nū²a² ye³han³te²nāu³xa² ne³ka³ta²te²na² so¹te²na² yā¹yxah³lxix³li¹lx1¹.
 Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txix³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa²
 yā¹yxah³lxix³nū³ni¹lx1¹. Nxe³sxā³ ki³han³jau³su² i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxix¹:
 “Wān³txix³su² e³a¹wi¹. Sū³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nū¹sa²na³li¹’
 Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² nxe²e³kxai²nān²tu³ we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³
 kō³nxe³ju³ta² yū³hī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹: ‘Wān³txix³su² e³a¹wi¹. Sū³na²
 sxi²ha² ou²ro²ka³lo³a² a³lxix²khai¹nxe³ka³lo³a² ā³ye³yo²nū¹sa²na³li¹’
 Nxe³jau³xai²na² e³kxai²nān²tu³ a²wān³txix³khai³xa² kāi³ūh¹kxe³su²
 o²la³kxi¹sē¹li¹.” A²nxe³jau³xai²na² e³yah³lxix³li¹lx1¹. Yxah³lxix³nha²kxai³
 kō³nxe³ton³khai¹yah³lxix³li¹lx1¹. 17 Ā³ne³to³ti³he¹yxah³lxa³lxix¹.
 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txix³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa²

yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Ou²ro²ka³lo³a² a³lxi²na³li¹. Yxān¹ta¹ sxi²hai²na² ũ³ha³la³hē¹nha²thi³na² ā²la² a³lxi²khai¹te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³sxā³ sxi²hai²na² sa²kxai³lu² ou²ro²ka³lo³a² ā³nha³la³hē¹nha²kxa² i³wxi²kin³ti³ton³si¹te²ju²hē³li¹. 18 Te²yā¹nxe³sxā³ āh³jau³xa² yā¹jau³xa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wān³txi³su² e³a¹wi¹. Txah³lxa³kxai²na² Sũ³na² ũ³yhen³kxi²ye²ka³txa² ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹. Sũ³na² i³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹. Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² nxe² e³kxai²nān²tu³ we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta² yũ³hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxa² txah³lxa³kxa² ũ³nhe³wxe³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Sũ³na² ũ³hũ¹kxi³nũ³su² ā³ye³yo²nũ¹sa²na³li¹, Sũ³na² i³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sā¹. Nxe³jau³su² nxe² e³kxai²nān²tu³ wān³txi³khai³xa² kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi²txai²lxi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³yah³lxi¹lxi¹. 19 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Īh¹ju³ta³la³ wxi²kin³ti³ton³sa³wa³to²hi²hĩ³te²la¹xā³? Txah³lxa³kxi³su² Sũ³na² ũ³yo²hi²si¹ka³txai²la³ tã³nxa² yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹ke³kxi³nũ³ai²la³ tã³nxa², Īh¹ta²yen³kxa² kãin²wa³to²hi²te²la¹xā³? 20 Ā³ye³yo²nũ¹kĩ³kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³i² yen³kxa² ũh³wxe³kxi²kĩ³kxa² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³i² te²a² whãi²nah¹lxi³hĩ³kĩ³tã³li¹. 21 Te²yā¹nxe³sxā³ Sũ³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nũ¹si¹kĩ³jau³su² e³kxi²kĩ³kxai²nān²tu³ Sũ³na² sxi²ha² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³sa²kxai³ thi¹na² yxau²xai³jah¹la² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³sa²kxai³ nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹. 22 Te²yā¹nxũn³sxā³ oh³nān¹ko³xa² ā³ye³yo²nũ¹si¹kĩ³jau³su² e³kxi²kĩ³kxai²nān²tu³ Sũ³na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³sa²kxai³ ā³wxe³ka³lo³a² wa³kxēn³yah³la² ā³ye³yo²nũ¹kĩ³sa²kxai³ nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹.

23 Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi³su² te²i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² nxe³sxā³ wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yen³kxa² jũ¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²kĩ³ki³a² or³ta³lã²ki³su² tã³nxa² ēn²tro³ki³su² tã³nxa² ko³mĩn²yo³ki³su² tã³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ki³ka³na³ka³nat3sxā³ Sũ³na² ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ha³te³h³nxã³nxu¹tai²na² i³yau¹ũ³nhē³jau³su² ya²la³lo³khai¹su² wain³txi³ kãi³ũh¹kxe³su² tã³nxa² a²nũ²a² ā³xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tũh¹kxe³su² tã³nxa² e³la² kãi³ũh¹kxe³su² tã³nxa² nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²ā³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhĩ¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ne³ki³san¹te²a² sa²yo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 24 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³txi³ ain³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Khũn³sa¹txa² i³yo¹lah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye²ta²yxãi²nxa²lxi³hĩ³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ Ka³me²lai²na² ka³yxuh³xa² kãin²te²na² wa³nũt1sxã³ i³yo¹lhxat3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³ju³ta² yā¹nxe² ki³han³sxã³ e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Kãi³kĩ³ju³ta² jũ¹nxe² so¹lxi³ ko³nxe³thin¹kxai²nān²tu³ wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹khai¹nxe³kxai²nān²tu³ wi¹ti³he¹nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² wai³nxa³wi¹.

25 Jā¹nxe³jut3su² wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxēn³su² tã³nxa² pra²ta²ka³lo³su² tã³nxa² a²tai²na¹ wxa²hĩ³lxi³sxã³ wxa²hxan³kxa²jah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Wxa²ē¹nāu³ai²na² a²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²

yũ³ha²kxai³ yen³kxa² kãin²ka³tã³yah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ yen³kxa² kãin² yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ nxe³kxa²yã¹xah³lx¹lx¹.
 26 Fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ãin³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yã¹yah³lx¹lx¹. A²wi¹lh¹na² txa²nũ²ka³ne²kẽ³nai²na² pra²ta²ka³lo³ai²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hi³lx¹lx¹sã²nĩn¹ka³tũ³a²txai²na¹ ã³nhxan³ka³ti³nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

27 Jã¹nxe³jut3su² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lx¹lx¹su² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ãin³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² yã¹yah³lx¹lx¹. Yxã¹ta¹ko³nxe³ton³khaix1yah³lx¹lx¹. A²nũ²a² ya³lu²te²na² sa²nĩ³kxi²kĩ²tẽ³na² yã¹lx¹lx¹yah³lx¹lx¹. Nxe³sxã³ a²txai²na¹ tĩn²ta²yau³xa² hãn³jau³xa² tẽ³sxã³ũ³to¹la³kxi²sxã³ i³hãn³ne³ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²te²a² a²su³ai²na² so¹lx¹ ka³lun³ju³tai²na² so¹lx¹ yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³yah³lx¹lx¹. 28 A²nũ²a² ã³xai²nãn²tũ³ i²nx2tain¹kxai²nãn²tũ³wi¹lh¹in¹ye²yah³lx¹lx¹. Yxã¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu²wi¹lh¹in¹ki³lxo³ju³ta² so¹lx¹ yũ³nyhah¹lx¹nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²sa²yxo²ã³yah³lx¹lx¹ju³ta² so¹lx¹ yũ³nyhah¹lx¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.

A²nũ²a² wi¹lh¹in¹ki³lxo³tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³i³yĩ¹li²ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

29 Jã¹nxe³jut3su² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lx¹lx¹su² tũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² i³nxai²na² nxe³sxã³wi¹lh¹in¹ki³lxo³yah³lx¹lx¹. Yxã¹ta¹ko³nxe³ton³khaix1yah³lx¹lx¹. Sũ³na²wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² kwã³kxẽ¹na² ã³txon³yah³lx¹lx¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lh¹in¹te²u¹tai²na² a²kwã³kxẽ¹na² ã³h³yxo²tũ³kxi²ka³txa²wi¹wha²li¹la³kxi²yah³lx¹lx¹. Nxe³sxã³ i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lx¹:

30 “Txa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² yxau²xai³lai¹nhĩ¹nai³tã²hin¹sĩ¹na¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³te²nãu³xu¹tai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ i³ya²lu¹tain¹si¹si¹nxa³wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²nxe³yah³lx¹lx¹. 31 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txi³khai³xa² hxi²ki³la³nx2ti³na³li¹. Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³nũ³ka³txu¹tai²na² i³su¹lhã³te³nu¹tai²na² wẽ³ha³lx¹yah³lx¹te²si¹lx¹. Te²yã¹nxe² kãĩ³yah³lx¹nũ³ni¹lx¹.

32 Nxain¹kxa²yã¹nxe² kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ta³lun²yah³lxin¹ju³ta² hxi²ki³lon³yah³lxin¹ju³tai²lẽ¹. 33 Txih³xa² ha³nxe³lx¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ wxãĩ²na² ha³nxe³lx¹yah³lx¹nũ³ni¹lx¹. Nxe³yah³lx¹nha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ih³saun³yah³lxan³tho³li¹.

34 Nxe³ha²kxai³lu¹ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txa² i³sa²si¹hã³i² a²nũ²a² a³la³kxi²khaix1te²na² i³sa²si¹hã³i² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lx¹lx¹su² te²na² i³sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tũ³ a²ha³tih³xa² i³su²lhã³i² a²hã³tih³xa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi² a²hã³tih³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹so¹sãn²sxã³ i³wai¹txi²a²ha³tih³xa² khãuh³lxa³txi³sa²thet3ti² nxain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

35 Nxe³ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ hxi²ki³la³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²wi¹lh¹in¹te²nãu³xa² sun²tã¹ain¹te²nãu³xa² whãĩ²na¹ A³be²lah³lu¹tai²na²wi¹lh¹in¹khaix1jah¹lu¹tai²na² su²lhã³ai¹nhĩ¹nãn¹te²tũ³ Sa³ka³ri²ah³lu¹tai²na²Ba³ra³ki²ah³lu²tai²na² tah²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²sxi²hẽ¹na² su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³te²nãu³xu¹tai²na²a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ki³la³yah³lxin¹tu¹wi¹. 36 Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.

Hĩ¹na² hin¹yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² kq³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² khãuh³lxa³ti³nx2ti³nũ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³lo²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³lxĩ²jau³su²
37 Nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txa² su²lhã³ain¹yah³lxĩ³to³hi¹nha²kxai³ wxã³nũ¹nx2tain¹tũ³kã³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxĩ¹nha²kxai³ nxe³sxã³ kq³nxe³tqñ³khaix1yah³lxĩ¹lxĩ¹. Yah³lxĩ¹nha²kxai³ ka³la³ka³la² a²hã³ka³nai²na² wẽ³ha³lxa² a²nxe³ki³yu³hẽ³nãu³a² wã²nut1te²ju²hẽ³li¹. Jãx1te²hũ³nxa¹tũ¹xã¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
38 Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ wxa²sxi²ha² a²nũ²a² yũ³ai¹nx2tho³li¹.
39 Ya²la³tu³ wãn³txan²tu³ ĩ³ye³a¹wi¹. Hĩ¹nãn¹te²tu³ ĩ²sah²lxan³tho³li¹. Kxãn³nãu³a² wxa²wãn³txi³nũ³su² ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxĩ¹: “A²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³nẽ³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su²na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nũ³su² yxah³lxĩ³sã²nĩn¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Sũ³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³ta³lun²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² wi¹txo³nain¹ju³tai³tã² wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot3je¹nxain¹nĩn²tai¹. Yxãn¹ta¹ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa² yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² kq³nxe³ton³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²
3 Hã²wxãn³txa³ o³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³sxã³ ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³tũ³sxã³ wã²nxũh¹ ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe³sãn²si¹lxĩ¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na² wxa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² wã³lin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²kĩ³te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta³nũ³a² ĩ²sxã³ a³la³kxi²hĩ³kĩ³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:
— Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.

5 A²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxĩ³ha³tai¹. Txa²lã³ki³lxo³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wxã³sxã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxĩ³te³nah¹lxĩ¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²kan³sxã³ wã³li²na¹hẽ³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxĩ³to³ha³tai¹:

Nxe³yah³lxĩ³to³ha²kxai³ wxa²nũ³kã³txa² ka³lxa¹txi³ ã³nhai¹tũ¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. 6 Jã¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ³kã³txi³nãu³xai²na² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³kã³txi³nãu³xai³tã² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³yu³lyhah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹.

Wãn³txi³su² kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu³ ha³lo²ai²nãn²tu³ ne³ki³so³nx3tho³li¹. 7 A²nũ²a² nũ³ka³txa² a²nũ²a² nũ³ka³txi³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²nũ²a²

sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³ txa²khaix1nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ ha³lo²a² kxih³nxa² sa²wi¹win¹nũh¹lx²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. 8 Txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa² ih³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tu³ wẽ³sa²a³li³lah¹kxi²ju³ta² hã¹nxe³sxã³ ã³si³wxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹ta²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

9 Hã²wxãn³txa³ i³nx2tain¹sxã³ a²nũ²a² khãuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta² ã³yũ³nx2tai¹nha²kxai³ i³su²lhã³nx2tai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² kan²txi³ ã³hxi²wxe³nũ¹sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ i³xan³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.

10 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹tãu³a² txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sxã³ ã³waix3sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² kq³nxe³ti³ kã³itũ³ka³txa² ã³yã³nũt1sa²kxai³ i³xan³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ nyhain¹tu¹wi¹. 11 Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txa² si¹ki³lxo³tha²kxai³ i³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. 12 A²nũ²a² kq³nxe³ti³ kã³ijũ³ta² kã²no³nha²kxai³ a²nũ²a² a³lx²nyhu¹kxi³ju³ta² kã²nxa³ton³tu¹wi¹. 13 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa² yxo²i²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²sut1sxã³ yxau³tu¹wi¹. 14 Jã¹nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³nãu³xan¹ta² nũ³ka³txa² hã¹nxe³ti³xa¹ i³hen³txain¹tu¹wi¹. A²nũ²a² i²li³te²na² kq³nxe³ti³ kã³ijũ³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³kxai²nãn²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹na² sa²ha³ko³tai¹na¹ju³ta² yũ³jau³nũ³su² i³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe² i³hen³txi³ ta³lun²sãn²te²ka³kxa¹ wã³li²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²i³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

15 Nxe³yãn¹ta¹ i³lx³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²khot3thun¹jah¹la² wxã³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ sa²nxũ³sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² wain³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nxe³ju³ta²na² Ta³ni³e²lah³lu¹ta²na² wãn³txa² ã³wha²li¹lhxã³ wxã³ju³ta²nũ³a² i³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ha³teh³nxã³nxai²na² kã³yain¹ju³ta² yũ³hĩ¹na¹ ã³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. 16 A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sxã³ yxau³ju³ta² i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³naun³ti² ã³nih³jah¹lx³hẽ¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nxa² wã³la² ki³ka³txa² ã³nih³jah¹lx³hẽ¹li¹. 17 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yen³kxa² sxi²hẽ¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nãn²tu³ ã³wi²xi²sxã³ so¹yah³lx³txa³hẽ¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lx³hẽ¹li¹. 18 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²li²sxã³ wã²la² ha³la³sa³nãn¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxã³ sxi²ha² ã³wi¹hxi²sxã³ wxa²so¹xah¹lx³txa³hẽ¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lx³hẽ¹li¹. 19 Kq³nxe³jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nãn²tu³ txu¹ha² wẽ³nhain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wẽ³sa² ã³hi³lain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹, hxi²kan¹txi³ yãn¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹ wã³txi²tãu³a¹ ta³nxa² sa²ba³to³ nxe³tãu³a¹ ta³nxa² nxe³sxã³ ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kãin² khãuh³yxah³lx³hĩ³nxa¹lx¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lx³hẽ¹li¹. 21 Nxe³hĩ¹nãu³ãn²tu³ ha³lo²a² kq³nxe³khai¹nxe³ju³ta² i³lxa³thin¹ti³hex1nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Txa²wã¹si³kxã³nãu³hĩ¹nũ¹tãin¹te²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² we¹thĩ¹nãn¹te²tu³ a²kq³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta³nũ³a² kũ³we²ki²la²

kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² nxe²xai³tāu³a¹ kō³nxe³ju³ta² yū³ju³ta³nū³a² kū³we²ki²la² kō³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²kō³nxe³ju³ta²nān²tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nān²tu³ so¹lx³ā²la² kō³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yū³hī³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nū²a² ā²la² kxa²kāin² khāuh³lxa³ti²hī³nx2na³li¹. ²² Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ ha³lo²ai²nān²tu³ kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta²nān²tu³ ā³yā³ni²lā³ain¹sān²tu¹wi¹, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ā³yū³so¹xi²kxe³su² te²a² a³lx²khai¹lai¹nha²kxai³lu¹. Ā³yā³ni²lā³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ ka³ten³su² yxau²xai³hī³nx2nxa³wi¹.

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ i³ki³han³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³: “Ti¹na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxa², “Nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²ain¹sxā³ yxau²xai³lyah³lx³txa³hē¹li¹. ²⁴ A²nū²a² ā³wxā³ain¹sxā³ i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Ka³na³ku² nūn³te²a²: “Txai²li² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³ki³lxot3sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxā³ a²nū²a² Sū³na² ā³yū³so¹te² i³nxai²na² i³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wi¹. On³sxā³ yxo²i²ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wi¹. ²⁵ Yan¹nāu³a² ha³lo²ai²nān²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txai²li² kwēn¹tai²na² i³hen³txi¹nx2ta¹wi¹.

²⁶ Jā¹nxe³jut3su² i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³jau³su² nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lx¹: “Ha³lo²a² sxi²ha² yū²nxa³ko³nāu³a² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.” Ta³nxa², “A²sxi²hē¹na² he¹na³li¹.” Ta³nxa². Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ sa²yxo²we¹jah³lx³txa³hē¹li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2tain¹jau³xai²la¹wi¹. ²⁷ U³je³na² a³li³xi²tāu³a² ha³lai³nī³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ u³je³na² kan³tāu³a² i³kox1kō¹tū³na³li¹. Nxe³kxe³hū³nxe² wa³su³txi³ wxā³kxa²yā¹nxe³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a² e³la² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

²⁸ Jā¹nxe³jut3su² ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa³ti³xa² wa³lu³hxa² ā³nūn²kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta²nū³a² i³yau¹ū³nhē³jau³su²

²⁹ Yxan¹nāu³a¹ a²kō³nxe³ju³ta²nān²tu³ ne³ki³son³kxai²nān²tu³ a³lan²tan¹ta³ki³ain²ti³ i³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ ka³nxa³txan¹ta³ki³ain²txi³ i³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ i³la³kxa² wē³ha³lxa² whāi²na¹ oh³sīn³nāu³a¹ ā³nhai¹lsa²kxai³ oh³nāu³a¹ yxau³te²su² te²a² hxi²kau³kaun³ti³ ā³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ o³sī³na² whāi²na¹ i³ā³lx³ton³tu¹wi¹. ³⁰ Nxe³tāu³a¹ i³na¹je³nāu³wa³ki³khai³xa² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³te²kxa²yan³tu³ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nyhain¹sxā³ nā³nain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txai²na² oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a² whāi²na¹ a³ka³nx²na¹ka³tu³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nū³kxūn³txi³ i³kīx3khai¹nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹ju³ta²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. ³¹ Nxa¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la² wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ wxa²no²la³kxi²hī¹na¹ oh³xan¹ta² nū³ka³txa² ka³lxa²te² nū³ka³txa² i³sa²si¹hā³ai¹nū³na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa²

Txa²wā¹sũ³na² ā³yũ³so¹kxe³so¹lxi³kxe³nāu³xa² nxe³te²nāu³xa²
yuh³xan¹ko³nāu³xa² u²lxi³ yxau³yah³lxi³kxan²ti³ ān³sa²so¹sxā³
ā³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yāu³sa³kxa²ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

32 Jā¹nxa¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nān²tu³
kwē³kon³ju³ta² yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwē³kon³ju³ta²
hau³kon³na³na¹ nxe³je³nāu³wa³kxa² a²ĩ³lxa² ta³kon³ta³ka³ta²
ĩ³yau¹ũ³nhē³lain¹te²jai¹ti²ti¹.” 33 Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²ai²na²
ā³wxā³na¹je³nāu³wa³kxa² nxe³kxa²yā¹nxe² yũ³nũn³na³li¹. Wān³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹ta²na² e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti² kō³nxe³khaix1ju³tin³ti²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³na¹ju³ta³nũ³a² a²kwēn¹ta²na¹ yũ³tu¹wi¹.
Wxa²sxi²yxo²a² ā³yau³son³kxi²nx2ta¹kxa²yā¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Na¹jau³su²
wā²nxũh¹ a³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹li¹. 34 Wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Ju¹ta²na² ĩ²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hĩ¹na² ka³ten³su² yxau²xai³tũ³ka³txa²
ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ta³lun²tu¹wi¹.
35 Oh³nāu³nũ¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wq³li²je³nāu³wa³kxa² kō³nha²ki³sxa³jau³su²

36 Nxe³yān¹ta¹ nxe³ju³ta²nũ³ai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a²
ũ³hũ¹nhē³lain¹je³nāu³wa³kxa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nhai¹nxa³ha²kxai³
oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² kō³nain¹nũ³nxa³ha²kxai³ Txai²na¹xai²na²
kō³nhũ³nxa³ha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹. Nxe³je³nāu³wa³kxa² Txa²wĩ³na²
so¹lxi³ wi¹kō³nha²te²la¹wi¹. 37 Txai²na² a³kan³sxā³ wxā³na¹ju³ta³nu³a²
No³e²ah³lu¹ta² he¹tāu³su² tāu³a² yā¹nxe³tu¹wi¹. Kxā³nhxĩ¹nu¹ta²na²
No³e²ah³lu¹ta²na² txa²wā¹ha³lo²a² yxau³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
38 Nxe³tāu³u¹ta²na² ĩ³yau³xa² ũ³hũx3ti³wa³kxa² a²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta²na²
kwa²ĩ³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²ĩ³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i²
txu¹ha² ũ³hũ¹nyhu¹i² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²nyhai¹nxa³i²
ain¹sxā³ No³e²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na²
ā³wih¹ta¹hxai²hē¹li¹. 39 Yxān¹ta¹ No³e²ah³lu¹ta²na² wān³txa²
a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. ĩ³yau³xa² wē³hā¹sxā³ ā³so¹ai¹nhĩ¹na¹
a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na² a³kan³sxā³
wxā³na¹ju³ta³nu³a² a³la³kxi²yain¹nx2tho³li¹. 40 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
in³txa² ha¹li¹ hai³sxa² tau³ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 41 Ai¹nha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxũ³sa²
o²la³kxi²ya³tāu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot3sa²kxai³
nxe³ya³tu¹wi¹. 42 Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hē¹li¹,
wā³li²na¹je³nāu³wa³kxa² kō³yah³lxa³nha²kxai³lu¹. 43 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
ka³nxah³ti³na² so¹lxi³ yen³kxa² kãi³jah¹la² hāi³a² wxā³te²ju²hē³li¹.
Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa²
kãi³jah¹la² wxā³je³nāu³wa³kxa² a³la³kxi²ke³la³te²kxai³ ye³ten³nha²sxā³
wah³nxe³hĩ³nx2na³li¹. Sxih²yxo²a² yxo²ĩ¹in¹kxe³su² yen³kxa²
tĩ¹kxi¹nxa²hĩ³nx2na³wi¹. 44 Jā¹nxe³jut3su² ye³ten³nha²kxi³hũ³nxe²
wahx3nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³: “Hĩ¹na²
wxā²nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa² wxā³na¹ha³ta²wi¹.

Sũ³na² sa³wi³ha³lxa²wi¹lhin¹te²a²wi¹lhi¹nxa³te²a²ĩ³tih³nxe³nē³jau³su²

45 Te²ya¹nxe³jut3su² sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² a²sa³wi³sa² wi¹lhin¹te²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³khaix1te²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² hau³kot3si¹jau³su² ūh³wxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su² ū³hū²xai³ain¹te²ju²hē³li¹. 46 Wi¹kāi³kxai²nān²tu³ a²wa³kxēn³yah³la² wxā³tāu³a² wi¹lxon³kxi²kxai²nān²tu³ kāi³ti³hit1tain¹tu¹wi¹. 47 Wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hau³ko³te³lhxā³ ūh³wxe³tu¹wi¹. 48 Nxe³yān¹ta¹ a²sa³wi³sa² a²ē¹na² e³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la² kxān³sa²sxā³ wxā²nxa³lho³na¹.” Yha²jau³su², 49 Nxe³ka³ty³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ā³xai²na² i³wai¹tā³si³wxe³ha²kxai³ kāin² yai³nha²kxai³ kāin² i³na²sa³we¹nha²kxai³, 50 Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ ko³nha²nxa³ku¹ha² a²wa³kxēn³yah³la² i³xi²tu¹wi¹. 51 Nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li² kāin² i³wait1si¹ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nāu³xa² ūh³wxe³si¹je³na² ū³tj¹kxa² wxe³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² nā³ni² kāin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

25

Txu¹ti³nāu³xa²i³tih³nxe³nē³jau³su²

1 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² a²ē¹na² sa²hau³ko³te²nū³a² i³yau¹ū³hi² a²ē¹na² sa²hau³ko³txa³te²nū³a² i³yau¹ū³hi² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na² wāin²te²nāu³xa² yā¹nxe³ti³h³nx2na³li¹. A²nxe³te²nāu³xai²na² in³txa² kwēn¹tai²na² txu¹ha² so¹te³lhxā³ jah¹la² wahx3nxain¹nū²nhai¹. Wi¹lxon³kxi²jau³nū³a² i³ye³kxi²te³lhxā³ wahx3nxain¹nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ka³nxa³hi²ha²kxai³ lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³ a³li³ain¹ka³ty³ wahx3nxain¹nū²nhai¹. 2 A²nxe²te²wāin²te²nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la³kxi²yai¹nha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²wāin²te²nāu³su² nū²nhai¹. 3 A²nxe³sxā³ a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa² o²lyau³xa² taut3ton³jau³xa² sa²so¹ai¹nxa³ha²kxai³ lā³pi³āu²tē³na² so¹lxi³ sa²so¹ha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. 4 Nxe³yān¹ta¹ a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa² lā³pi³āu²tē³na² sa²so¹ha²kxai³ o²lyau³xē¹na² āh¹ sa²so¹ai¹nha²kxai³ nxain¹nū²nhai¹. 5 Jā¹nxe³jut3su² in³txai²na² txu¹ha² so¹nh³jah¹la² wa³su³txi³ wā³li²nxa³ha²kxai³ wāin²te²nāu³xai²na² wah³nxa² hxi²tha³nhai¹nha²kxai³ āu³xi² ā³si³wxe³ain¹nū²nhai¹. 6 Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³sxā³ i³kaix1tain¹jau³su² ain³kxain¹nū²nhai¹. Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: “In³txa² wē³sāi¹ah³lai²na² wxā²na³ni¹. Ā³ne³khauh²kxi¹jah³lxi³hē¹ni¹.” Nxe³nū²nhai¹. 7 Nxe² ain³kxi²nyhu¹te³na¹ wāin²te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³sa²yxau³nū²la² a²lā³pi³āu²khai³xai³tā² wxa²hau³kot3sxā³ tē³sxā³ ai³ain¹nū²nhai¹. 8 Nxe³tāu³a² a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na² a²yo²wān³txi³kxai³lu¹: a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xai²na² i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Nxe³jah³lxi³si¹nx¹. Wxa²ol²yau³xa² wā²nhūh¹syah¹lxi³sī¹ni¹. Lā³pi³āu²tē³na² tē³sī¹na¹kxa² i³yū¹lā³kxi²sa²sīn¹na²ni¹.” Nxe³nyhain¹nū²nhai¹. 9 Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²ye³yhai¹te² wāin²te²nāu³xa² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Kwa²nhi¹nx¹. Hxi²kan¹sa²sī¹nxa³nhi¹. O²lyau³xa² whāi²na¹ hxa³nē³kxa²yan³txi³su² nūh¹xai³yah³lxin¹sxā³ o²lyau³xa² so¹kxi²nyhu¹kxi³thi³na² ai³sxā³ tah²yau³xa² so¹kxi¹jah³lxi³hē¹ni¹.”

10 Nxe³nũ²la² a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xai²na² o²lyau³xa² āh¹so¹kxi²te³lhxā³ a³li³ain¹tāu³a² in³txai²li² wā³li²nũ²nhai¹. Wā³li²sxā³ wah³nxe³te²wāin²te²nāu³xa² i³yain³kxi²te³lhxā³ ā³wi¹hya³hain¹nũ²nhai¹. Ā³wih¹nũ²la² hā²wxān³txa³ wi²wxā³je³nāu³wa³kxa² ha³nāu³hi²ha²kxai³ sxih²yo²a² ūh³yo²i¹nũ²la² yain³kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.

11 Hā²wxān³txa³ a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te² wāin²te²nāu³xa² ā³wā³lain¹nũ²la² i³yo²to¹to¹tain¹te³nah¹lxi¹: “Sa²yo²than²kxi²sa²sī¹nhē³li¹.” Nxa³ain¹nũ²nhai¹.

12 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³sa²nxi¹. Ya²la³tu³ ā³ye³wxe³nxa²lxi³nxa³nhi¹. Hxi²kan¹sa²nxa³nhi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

13 Jā¹nxa¹jau³su² ye³ten³nha²sxā³ wahx3nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ha³lo²a² wā³li²na¹ti³wa³kxa² ko³yhah¹lxa³lxi¹.

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ko¹ta³lxin³te²nāu³xa² i³yau¹ū³jau³su²

14 Te²yā¹nxūn³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wi¹kāi³kxi²sain¹te²su² te²na² a²yo³ha² wi¹lũ³yho³hai¹na¹kxi³nũ³su² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe² hī³nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹, in³txi³su² yen³kxi³nh²jah¹la² ha³lo²a² u²la²nān¹ko³xa² aj³te³lhxā³ nxū²nhai¹. Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² i³kai³1sxā³ a²yen³kxi³khai³xa² wā²nhūh¹xai³ain¹nũ²nhai¹. 15 A²wi¹lhī¹nān¹ta² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² ka³lxa²ki³a² wā²nhūh¹nũ²nhai¹. Ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ki³ha¹li¹ wā²nhū¹ha²kxai³ ne³ki³son³te² sa³wi³sa² ki³ka³na³ki² wā²nhū¹ha²kxai³ nxain¹sxā³ ū³yho³hi²nyhu¹ki³a² hxi²ka³nain¹kxa² yā¹nxe² a²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ u²lxai³nũ²nhai¹. 16 Nxe²ai³tāu³a² a²wi¹lhī¹nān¹ta² a²sa³wi³sa² yen³kxa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹so¹kxi²nũ²nhai¹. 17 Te²yā¹nxe³jut3su² ā³ta³lo³hē¹te² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na² tē³sxā³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³ ki³lā³xa² āh¹ki³ha¹li¹ āh¹so¹kxi²nũ²nhai¹. 18 Nxe³yān¹ta¹ ne³ki³son³te²a² ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ta³ki¹ai²na² tē³sxā³ a³li³nũ²nhai¹. Ha³lo²a² ai³nũ²la² kxīh³nxa² wxa²xu³sxā³ ū³yho³hi²ki³ai²na² wā²nhū¹hain¹ki³ain²ti³ ū³whī¹kxi²nũ²nhai¹.

19 Hā²wxān³txa³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tāu³a² yen³kxa² a²wa³kxēn³yah³la² i³xi²nũ²nhai¹. Ī³xi²ka³tu³ a²yen³kxa² i³hau³kot3si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² i³kai³1tū²nhai¹. 20 Nxe³te³na¹ a²wi¹lhī¹nān¹ta² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³ hxi²te³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sū³nāi³. Ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hū¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ki³lā³xa² āh¹lxi³sxā³ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹so¹kxi²na¹hē³li¹. Ī²txa²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² jū¹nxe² ū³hū¹nxa²ha¹kxai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹. Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² kāi²li³sxā³ ū³hū¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot3si¹nxa²ha¹jau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

22 Te²yā¹nxe³sxā³ ā³ta³lo³hē²te² sa³wi³sa² ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³lā³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³ hxi²tē³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sū³nāi³. Ū³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹

ũ³hũ¹san¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ ki³lã³xa² ãh¹lxi³sxã³ ki³ha¹li¹ ãh¹so¹kxi²na¹hẽ³li¹. I²txa²hẽ³li¹. Nxe³nũ²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxên³yah³la² i³wa²ũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa²jũ¹nxe²ũ³hũ¹nxa²ha¹kxai³tã²wi¹wi¹nxe²wa³kon³kxi²sa²te²sin¹ta¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² kãin² ùh³hũ¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot³sih¹nxa²ha¹jau³su¹. Wi¹lo²la³kxi²xai³kj³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

24 Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ki³san³te² sa³wi³sa² ù³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat³sxã³ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wai³nxa³jau³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sũ³nãi³. Hxi²kxãu³jah¹lo²si¹lxi¹. Yain³txa²wa³kon³nxã³kxan²ti³ hãi¹sxã³ wa³kon³kxi²nxain¹kxa² yen³kxa²sa²so¹nha²kxai³ yain³txa²ki³a² ùh³wi¹xan³kxan²ti³ yain³txa²ũ³whi¹lxi²nxain¹kxa² yain³txa²sa²so¹nha²kxai³nxe³te²si¹lxi¹. Wxa²yen³kxa²kãi²non³nha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxi²na² yen³kxa² kãi²no³txa³ha²kxai³nxe³te²si¹lxi¹. 25 Nxi¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxa²ha¹ha²kxai³a³li³a¹nũ²la² kxĩh³nxẽ¹na² wxa²yen³kxa²ũ³whi¹lxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³wxa²yen³kxai²na²ti¹na²yũ³ye¹nx2na³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxên³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Ko³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹. I³lxa³thin¹ti³he¹nx2nxa³lxi¹. Yain³txa²wa³kon³nxa³kxan²ti³ hãi¹sxã³ sa²so¹na¹ha²kxai³ yain³txa²ki³a² ùh³wi¹nxa³kxan²ti³ yain³txa² sa²so¹na¹ha²kxai³ nxe³na¹jut³su² i²san¹ji¹wi¹? 27 Nxi¹nha²kxai³ ìh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²yen³kxa²tẽ³sxã³ a²nũ²a² ù³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tũ³ka³txa² kwa² ù³hũ¹ai¹nxã³thaj¹li¹? Nxĩn¹ke³la³te²kxai³ hã²wxãn³txa³ i³xi²na¹tãu³a² txa²yen³kxai²na² ka³lxa¹ton³kxi³nũ³su² ù³hũ¹xi²sa²hĩ³nxa¹lxi¹.

28 Jã¹nxa¹jau³su² nxa²ha¹te¹ txa²sa²wi³ha³lxi³ ã³lxah³lxin¹te²i³nxai²na² nxe³jah³lxi³hẽ³li¹. Ki³ka³na³ka³nat³sxã³ tẽ³ain¹kxa²sa²so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹. Sa²so¹kxi²sxã³ jah¹la² ki³a² hxi²ka² hxa³sxã³ki³ai²na² hxi²tẽ³nha²jah¹la² ù³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. 29 Nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxi³nh²te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³ yen³kxa² ù³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ yen³kxi³hkhai¹nxe³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. 30 Jã¹nxe³sxã³jah¹lai²na² i³la³thi¹nxa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² tẽ³sxã³ ha³lo²a²ka³nxah³ha²lu²on³ju³ta² ù³sa²tã³ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ³li¹. A²nxe³tãu³a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² i³nã³nha²kxai³ kãin²wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.” A²wa³kxên³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.

A²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa²yo³ha² i³yĩ¹li²jau³su²

31 Nxa²ha¹te¹ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa²hĩ¹na¹ a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² tẽ³lĩ³xi²na¹tu¹wi¹. 32 Jã¹nxe³tãu³a¹a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²na² a²yxoh²ha³kxa¹ ã³yã³ki³nũn²kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³te³na¹ ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ai¹na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³te³na¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² yxo²i²sain¹te²nãu³xa² wã²nxa³kxa²so¹sxã³ txa²wi¹lha²tãu³a² ùh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ a²wã³kon³tũ³ka³txa² txa²wã³tãu³a² ùh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 34 Nxa¹kxai²nãn²tu³ txa²wi¹lha²tãu³a² sa³wxe³te²nãu³xa² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Wxã³jah³lxi³hẽ³li¹. Txa²wi³na² i³wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ ha³lo²a² tah²ko³xa² i³ye³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hĩ¹na² ko³xain²txi³ ù³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. 35 Nxe³sxã³ kxã³nxai³tã²

heh³sa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ yain³txa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Ya³lxu²sa³ha²kxai³ i³na²kxi³jau³xa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²yan³ta³
 yũ³sa²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 36 Wā²la²

txa²sa³ha²kxai³ wā²la² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ĩ³ton³sa³ha²kxai³
 wxā³sĩ²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³
 wxā³sĩ²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³na¹jau³su². Nxe²e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

37 Nxa²ha¹te¹ wi¹lhin¹te²nāu³xa² ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sain¹te³nah¹lxĩ¹: “Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxa³kah³lāi³.

Īh¹nxe³hĩ¹nai³tā² nxe² ĩ²nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? Heh³nxa²ha²kxai³
 yain³txa² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? Ya³lxu²nxa²ha²kxai³ i³na²kxi³jau³xa²
 ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? 38 Wxa²ya³la² yũ²nā²nxa³ha²kxai³

sxi²ha² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? Wā²la² txa²nxa²ha²kxai³ wā²la²
 ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? 39 ĩ³ton³nxa²ha²kxai³ wxā³sĩ²nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?
 Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi¹nxain¹sĩ¹nha²kxai³ wxā³sĩ²nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?
 Īh¹nxe³hĩ¹nai³tā² nxe²kāi³ũh¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?” Nxe³sain¹tu¹wi¹.

40 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxa¹na¹te³nah¹lxĩ¹: “Wān³txi³su²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xa² kāi²nxa³kxan²ti³
 wi¹kāi³ũ¹yhah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹kāi³ũh¹sah³lxĩ³nũ³nhĩ³nxa¹lxĩ¹.”

41 Nxe³nũ²la² a²wā³tāu³a² sa²wxe³si¹hai¹na¹te²nāu³xa²
 yxo²i²sai¹nxa³te²nāu³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxĩ¹:
 “Ā³waix3sah¹lxĩ³hē¹li¹. Ko³nxe³thin¹yah³lxĩ¹lxĩ¹. Ha³lo²ai²li² ha³nxe²a²

ĩ³ju³ta² ā²la² āu¹la³kxi³ko³xai²na² a²ta³a²nāu³xa² ũ³sa²tā³kxi²si¹ju³ta³nũ³a²
 ũ³sa²tā³nx2tai¹tu¹wi¹. 42 Kxān³nxa³tā²heh³sa³ha²kxai³hai³txi³yain³txi³la³
 ũ³hũ¹sah¹lxan³nxān³tai¹ti²tu³wi¹. Ya³lxu²sa³ha²kxai³ i³na²kxi²jau³xa²
 ũ³hũ¹sah¹lxan³nxān³tai¹ti²tu³wi¹. 43 Txa²yan³ta³ yũ³sa²nxa³kxe³su²

wxa²sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Wā²la² txa²sa²ha²kxai³
 wā²la² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹. ĩ³ton³tā³nxa² sxi²ha² kan²thĩ³na²
 ũ³tĩ¹kxi²sain¹tā³nxa² nxe³ha²kxai³ wxā³sĩ²sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.”

Nxa¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

44 Nxa²ha¹te¹ a²wā³tāu³a² sa²wxe³ai¹na¹tu³ka³txa² ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sain¹te³nah¹lxĩ¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³hĩ¹nai³tā²

heh³nxa²ha²kxai³ ya³lxu¹nxa²ha²kxai³ a²yan³ta² yũ³nā²nxa³ha²kxai³
 wā²la² txa²nxa²ha²kxai³ ĩ³ton³nxa²ha²kxai³ sxi²ha² kan²thĩ³na²
 ũ³tĩ¹kxi²nxai¹nha²kxai³ nxe³nxa²ju³tai²na² ĩ²nxa²sĩ¹na¹kxan²ti³

wi¹kāi³ũh¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?” Nxain¹jau³su² nxe² e³kxi²sain¹tu¹wi¹.

45 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxĩ¹:
 “Wān³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³a²
 wi¹kāi³ũh¹nx2tai¹nxa³kxai²nān²tu³ wi¹kāi³ũh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.”

Nxa¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

46 A²nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ha³nxe² ĩ³sa²tē³ju³ta²
 khāuh³lxa³ti³sa²tē³nhain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wi¹lhin¹te²nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ yxa²sa²tē³ain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

26

Je³su²jah³la²hāi³a²i³so¹si¹hain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wān³txai²na² e³hxa³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xa²
 āh¹e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

2 — Ye³ha¹li¹ a³la²ni²tāu³a² Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa²
 yau³son³ye²tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxā³

ĩ³ya²lut¹sain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³je³nãu³wa³kxa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³
 kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũn³txi³
 sa²hau³ko³tain¹ti³u³tu¹ta²kxai³ sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³
 O²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xai²na² a²nũ²a²nãu³xa²
 a²hxi²kan¹te²nãu³xai²na² nxe³sxã³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Kai³fa²sah³la² sxi²han²tu³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa²
 a²hxi²kan¹khaix¹jah¹la² sxi²ha² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 4 Je³su²jah³la² hãĩ³a² i³so¹si¹hain¹jau³su² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su²
 ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³tãu³a² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa² O²la³kxi²ki³tãu³a² hãĩ¹nxã¹a³sah¹lxi¹sã²lxi¹,
 a²nũ²a²nãu³xa² ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³txi³su¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³sxã³ Si³mãu²ah³la²
 sxi²ha² sxi²lhot3ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Si³mãu²ah³lai²li²
 kxã³nhxĩ¹nai³tã² ĩ³ta³ka³txa² ka³lxãũn³sxã³ khon³ta³kxi²nẽ³ka³txa²
 ĩ³ton³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sxi²ha² sxi²lhot3ta¹hxai²hẽ¹la².

7 A²nxe³tãu³a² ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² txu¹ha³ka³lxa² wi¹lũ³jau³xẽ¹na²
 a³la³bas²tro³ẽ¹na² a³lxi²khaix¹tẽ³na² jũ¹lxi³tẽ³na² hxi²tẽ³nha²sxã³
 ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ wi¹lũ³jau³xẽ¹na² wxa²nãu²lxi²sxã³
 a²yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxã³ ũ³nhe³kẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³ain¹ka³tu³
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ³yxai¹hain¹sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lũ³jau³xa² kwa² hxa³kxi²nha²lxã²nãn³khi³
 nxa¹nhai¹. 9 A²nxe³jau³xai²na² tẽ³sxã³ a²yo³ha²khai³xa²
 so¹kxi²ki³ke³la³te²kxai³ a²yo³khai³xa² kãin²kxe³su² a²nũ²a²
 yen³kxi³txa²tũ³ka³txa² ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³ki³tã³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² e³kxi²nyhain¹jau³xa²
 a³la³kxi²ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² ĩ³xan³ta³kxah¹lxi³txa³lxi¹. Wi¹kãĩ³ũh¹sain¹na²li¹. 11 A²nũ²a²
 yen³kxi³txa²tũ³ka³txa² yxau²sa²tẽ³kxi¹nx2tain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ Txai²na²
 yxau²sa²tẽ³ũh¹nx2ti³nxa³lho³li¹. 12 Nxe³sxã³ jau³xai²na² wi¹lũ³yau³xa²
 txa²ne³ka² ũ³nhe³kẽn²kxi²sai¹nhĩ¹na¹ txa²nũ²a² ya³lu²na¹ju³tũ³su²
 ãu¹ne³kxi²sain¹na²li¹. 13 Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Yũh³xan³ko³nãu³a² a²yo²ha³kxa¹
 ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² txu¹hai²li² wi¹kãĩ³ũh¹sain¹ju³ta² te²yã¹nxe²
 u²lxi³ ha³ta³nxe³tu¹wi¹, sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³yũ¹ain¹si¹jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ¹nũn³te²na² Ju³tas²
 Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kxa³te²nãu³xa²
 ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ã³yũ³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxe² ũ³yho³hi²sah¹lxi³hĩ³nxãn¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la² pra²ta²ki³a² ũ³yho³hi²ki³a² hxi²ka²hxan³sxã³
 ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ nxe³ki³nãu³xa² 30 nxe³ki³a²
 ũ³yho³hi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ Ju³tas²
 Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹si¹jau³nũ³su²
 o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²tũ³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa²yain³kxi²nyhain¹jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² yain³txa²
wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xai²na² ĩ³yai³nain¹to³ju³ta² ā³si³wxe³tāu³a¹
a²sa³wi³ha³lxi²na² ā³tĩ³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xai²na² yain³kxi²kxi³ju³ta² ĩh¹nu¹ān¹thĩn³ta³
yain³kxi²thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² ā³nxi³jah¹lxi³hē¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tũ³
in³txa² ĩ³ha¹jah¹lxin¹tu¹wi¹.

ĩ³ye³kxi¹txain¹te³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wā¹yah³la² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Ha³lo²a²
ne³ka³ka³tā³li¹. Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxai²na² Txi²na² Txa²sa³wi³ha³lxa²
nxe³sxā³ wxa²sxi²ha² ā³wxā³sxā³ yain³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹.’ Nxe³sain¹na²li¹.
Nxe³tai¹nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²sa²yo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
Pas²kwa²nxe³je³nāu³wa³kxa² āu¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Hā²wxān³txa³ ka³nxa³hi²tāu³a² ā³wxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²
a²to²se³nxe³tũ³ka³txa² ā³wxe²xai³ai¹nha²kxai³ yain³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

21 Yain³yah³lxi³tāu³ān²tũ³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wān³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Wxāi²nāu³ ĩ³nxa² ā³nhai¹tũ³te²
ĩ³nxi²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² kāin² āin²tai¹nha²kxai³
ĩ³wā³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³yah³lāi³. Txi²la³hĩ³na¹ji¹wi¹? Nxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxā³ yain³txi³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sai¹ya³sa²jah¹la²
ka³na³ka³na³te² ĩ³nxi²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³sain¹jah¹lo²su²
na³li¹. 24 Ya²la³tũ³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe² ĩ³yau¹ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹
ā³yũ³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ton³khaix¹jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³
a³li³lah¹xa³sxā³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ā²la² wi¹lhĩ³nx²na³li¹, jah¹lo²su¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nāu³a¹ ā³yũ³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txi²la³hĩ³nxān¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wān³txa² e³in¹jau³xai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yain³jau³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² yain³tũ³xa²
hxi²te³sān²nũ²la² Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²sān²sxā³
wxa²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ū³hũ²xai³lain¹sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xai²li² Txa²nũ²ai²yā¹nx²na³li¹. So¹kxi²sa²sxā³
yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nũ²la² ĩ³na²tē³na² hxi²tē³nha²nũ²la² Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi²sxā³ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³na²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. 28 A²nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yau³xai²yā¹nx²na³li¹.
Wān³txa²tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³jā¹nxe²kāi³ũh¹nx²ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹.
A²nũ²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² sa²wa²sut¹si¹ha¹jau³nũ³su² Txa²ti³ha²yau³xa²

ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹. 29 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa²yā¹nxa¹ju³ta³
ĩ³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wĩ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxa³tāu³lot³sa²hĩ¹na¹ ĩ³na²xi²kĩ³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³yain³ta³lu²nain¹ni² ĩ³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tu³
ka³li³nhē³jau³xa² ĩ³hai³nain¹sān²ka³tu³ wā³la³ka³txa² o³li³ve²ra³kat³su¹
nxe³hxai²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“O³ve²a² nũ³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³la² ĩ³su²lhā³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³
o³ve²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³sxā³ ĩ³ha³te¹ha³ten¹tain¹tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²yā¹nxe³kxi³hũ³nxē² hĩ¹na¹

ka³nxah³nxē³hĩ¹na¹ wxa²nũ³ka³txai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³yāu²lxi¹nx2ti³tu¹wi¹,
Txa²na²su¹. Nxe³sxā³ ā³waix3sxā³ ā³sxā³ ā³nih³sah¹lxin¹tu¹wi¹.

32 Nxe³yān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxa³xi²na¹ka³tu³
Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx2ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Āu²li²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² ā³xa² āu²li²
hxa³nain¹kxan²ti³txai²li²ti³he¹nxē²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³ta²nān²tu³ ka³la³ka³la²a²
ĩ³yxa²lxoh³li²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ten³si¹sa²nxān³jau³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la²
ĩ³te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³su² e³ye³kxi²xi¹nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² yo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko¹ko¹su² ĩ³su²lhā³sain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³
ten³si¹sa²nxān³jau³su² ĩ³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ te²yā¹nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ ha³lo²a²
Jet3se³ma³ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹na² ā³wxe³sxā³ wah³nxē³sah¹lxi³hē¹li¹. Nũ¹a² ai³sxā³ Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe²e³nũ²la² sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ Pe²jah³lo¹na²
Se³be³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa² ā³sa²so¹ka³tu³ jũ¹nxe² yan¹nāu³a¹
ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²a² ko³nxē³khaix1ju³ta³nũ³a²
sa²te²txi³ ĩ³āin²txi³ha²kxai³ hxi²waun³ta³txi² ĩ³āin²txi³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la². 38 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Āin²ti³ya³lu²te²hũ³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe³sxā³ wahx3nxē³sah¹lxi³hē¹li¹.
Jũ¹nxe² yan¹nāu³a¹ ai¹na¹ka³tu³ Sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe² e³kxi²nũ²la² jũ¹nxe² yan¹nāu³a² ā³nxai³sxā³ ā³kxu²thu²kxa²
wxe³sxā³ Sũ³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nāi³.

A²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ a²ko³nxē³ju³ta²na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na²
sa²wa²tot1so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa²
so¹lxi³ sa²yo²we¹txa²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wã³li²ka³tu³ a²yxo²ha³kxa¹ ãu²xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. Jũ¹nxe³ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹txi³ i³ye³ten³nha²sxã³ yxau³yah²lxan³ji¹wi¹? 41 Ye³ten³nha²sxã³ yxau³jah¹lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹, kô³nxe³ju³ta³la³ ã³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²ẽ¹nãu³a² a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹ wxa²sĩ³nai²na² sĩ³wi¹nx2ti³ju³ta³la³ hau³kon³yah³lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³ka³tu³ jũ¹nxe² ã³waix3ti¹xi²nũ²la² Sũ³na² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Wi³na² nxe³txi¹. Khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²wa²tot1so¹kxi²sa²nxa³kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa² ten³nxa²ju³ta² so¹lxi³ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wã³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ ãu³xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la², hxi²kan¹sxã³ ye³ten³nha²sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la². 44 Jã¹nxe³sxã³ ã³waix3ti¹xi²nũ²la² Sũ³na² wãn³txain²txi³ i³ye³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Hã²wxãn³txa³ wã³li²xi²ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— ãu³xi²sxã³ i³ye¹nx¹sa²te³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Hãi¹nxo¹nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hĩ¹nai²na² kô³nxe³thin¹te² hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹. 46 Ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxi¹. Ā³yã³yũ³sa²jah¹lo²su² te²a² yau³son³nẽ³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Kô³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ã³tũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³tũ³te³na¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txa² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yu³la² kãin²te²su² te²na² tẽ³lxi² hi³ki²a³li³su² te²na² tẽ³lxi² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxai³tã² ã³yũ³so¹jah¹la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² i³yxo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²a² kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 49 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tũ³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nũ²la² i³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²ya³lxãi³. A²ten³nxa²ju³ta² kãi³sẽ¹li¹. Nxe² e³ta³lun²nũ²la² kô¹ko¹xa² nũ³ka³txi³nãu³xai²na² ã³tũ³sxã³ i³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te²nãn²tu³ yu³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³kah³lai²na² sa³wi³sa² ĩ³su²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³su²te³na¹ a²ne³nxẽ³na² ũ³nhe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yu³lai²li² ũ³whi²xi¹sẽ¹li¹. Nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yu³la² tẽ³sxã³ ĩ³su²lhã³kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lain²txi³ yu³la² ĩ³su²lhã³ain¹nũn³tu¹wi¹. 53 Jã¹nxa¹jut3su² ten³sa³kxai²nãn²tu³ Txa²wi³na² ã³non²ta³kxi²sa²hĩ³nx2na³li¹. Oh³nãn¹ta³ nũ³ka³txa² wã³li³kha³lhon¹tũ³ka³txa² hxi²ka² hxi²sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi² nxe³tũ³ka³txi³kxi³nãu¹xa² ĩ³sa²si¹hã³sxã³ ã³non²ta³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹.

54 Yxān¹ta¹ Sũ³na² ũ³wha²li¹txā³n¹xu¹ta²na² a²wān³txa² yā¹nxe² kǎi³ye²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

55 Jā¹nxe³tāu³a² tũ¹ka³txi³nāu³xa² āh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²ai²na² yen³kxa² kǎi³kxi²jah¹la² i³sxā³ sa²so¹kxa²yā¹nxe² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A³lan²ta² hāi¹nxe² Sũ³na² sxi²ha² ā³wxe³sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹tāu³ai³tā² i³sxā³ sa²so¹sah¹lxan³ta¹ti²ti¹. 56 Yxān¹ta¹ Sũ³na² ũ³wha²li¹txā³n¹xu¹ta²na² we¹ta³lun²si¹jau³su² kǎi³ũ¹sah³lxī¹lxī¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³waix³sxā³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

Wā³nxīn¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nāu³xai²na² Je³su²jah³la² i³sxā³ sa²so¹nũ³ka³txa² wā³nxīn¹te² si³yxau³kah³la² Kai³fa²sah³la² sxi²ha² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² tũ³ka³txi³su² te²na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nāu³su² te²na² nxe³sxā³ a²kxā³nxa² ā³nũ¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². 58 Nxe³yān¹ta¹ Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² u²lxī³ i³hit¹lxai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³lhxā³ Kai³fa²sah³la² sxi²ha² wai²ha² yxo²tā³lxā² ā³wih¹ka³tũ³ so³ta²to²nāu³xa² ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² kǎi³ũ¹nyhain¹kxi³nũ³su² ā³wxe³sa³wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². 59 Nxe³ti³kxai³lu² wā³nxīn¹ta² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² a²nũ²kxi²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² i³su²lhā³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nhain¹ta¹hxai²hē¹la². 60 Yxān¹ta¹ hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nũ²a² ka³lxā¹txi³ wān³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la² i³ye³ki³ha¹kxain¹kxan²ti³ ain³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³nũ²la² in³txa² ha¹li¹ wxā³ya³ta¹hxai²hē¹la². 61 Wxā³sxā³ i³ye³ya³te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ ain³kxi²sī¹na¹te³nah¹lxī¹: “Hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹a¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ũ³txo³nxī²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li² ain³kxi²sī¹na¹hē³li¹. In³txai²li² nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

62 Nxa²ha¹te¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² i³sa²yxau³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lāi³. Jau³jau¹xai²na² i³wa²lũ³xi²nxān³ji¹wi¹? Īh¹nxe³jau³ta³ kō³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

63 Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³nahx2nxe³sxā³yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ wā³nxīn¹te²nāu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— E³lxah¹ i³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Sũ³na² Si³yxau³jah¹la² i²nē³lha²kxai³ya²la³tũ³ i³yau¹ũ³sa²sī¹nhē³li¹. Sũ³na² Ta²nhīn¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

64 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxī¹:

— Wain³na³li¹. Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ i³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹tāu³a² wxi²kin³ti³ton²ti³hit¹sain¹sxā³ ā³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sī³nāu³a² wxa²kan³sxā³ wā³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

65 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nãn¹ka³lo³khai³xa² sa²ten²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ten²txi³te³nah¹lxi¹.

— Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. Hãi¹nxã¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxã³txai²li² Sũ³na² ko³nxe³te²lo³jau³xai²na² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹.

66 Nxe³ki³sa²kxai³ ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹.

— Su²lhã³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

67 Nxain¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ²li³te² hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²ha²kxai³ a²hxi²kai²na² ĩ³su²lai¹nha²kxai³ ĩ³wai¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

68 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹. — Wxãi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ ĩ³su²nxa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wã³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ã³jau³su²

69 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa² ã³wih¹sxã³ ã³yo²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ã³n²tu³ti¹ wã³nxĩn¹jah¹lai²na² sa³wi³sa³ka³lxi³na² ã³ĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

— Wxãi²li² Je³su²jah³la² ka³li³le²a²ko³xan¹jah¹la² ã³si³tẽ³kxai¹nũ³nĩn¹ta¹tu³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹. Pe²jah³lai²na² wã³n³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² ko³nha²nxa³nhĩ¹. ĩ²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Hã²wxã³txa³ sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa² a³li³xi²te³na¹ a²sa³wi³sa³ka³lxa² ã³xa³ka³lxa² ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²kxain¹sxã³ a²nũ²a² kwa² yxau²xai³ain¹te²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

72 Jã¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ĩ²a¹jah¹lo²su² te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

73 Jũ¹nxe² ye³je¹na¹ kwa² yxau²xai³te²nãu³xa² ã³ĩ³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ta²lu¹wi¹. Jah¹la² yxo²wã³txa² e³kxa²yã¹nxe² e³i¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

74 Nxe²e³tãu³a² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ã³ta³ti³ ĩ³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² ĩ²ti³hex¹te²txã³wi¹.

Txa²wã³txai²na² e³a¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³ an³txi³ju³ta² ũ³hũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²tãu³ ka³la³ka³la²a²

ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 75 Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wã³txin³txi² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxi²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²nxa³ta³lxa¹ wxãi²na² Pe²jah³lo³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxã³jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹naĩ³tã² Je³su²jah³lai²na² wã³txa²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ ha³lo²a² a³li³sxã³ kãin² ĩ³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².

27

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²a²nũ²a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³ ã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² i³su²lhã³si¹hain¹jau³su² aĩn³nha²sxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 Aĩn³nha²ta³lun²nũ²la² sa²hxi²tai³kxi²sxã³ tẽ³sxã³ ãn³sa²so¹sxã³ ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² Pi³la²jah³lo²su² ha²kxai³ a²hxi²ka² ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² sa²ya²lu¹nha²jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko¹ko¹xa²hxi²ka³nãu³a² ã³yũ³ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² yxau³sxã³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ya³lu²si¹hain¹jau³su² i²ha²kxai³ i³ãin²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². I³ãin²ta³kxi²ha²kxai³ ũ³yho³hain¹ki³ai²tã² hxi²tẽ³nha²nũ²la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²na² ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Ũ³hũ¹xi²te³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ko³nxe³ti³ kãĩ³a¹hẽ³li¹. A²nũ²a² hxi²ki³la³nxa³te²na² i³ki³ha¹kxi²sxã³ ã³yũ³nx2tai¹na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Nũ¹hĩ²txa²hẽ³li¹. Aĩn¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ka³tu³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hẽ¹na² ã³na¹ka³tu³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la² ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹:

— Ya²lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³tu³ tĩh³na² a³lo³xĩh³na² tẽ³nha²sxã³ sa²yxẽ²ta³tai²kxi²nha²sxã³ ha³lo²a² kĩ³ju³ta² a³li²sin³sxã³ sa²ya²lu¹nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² ũ³yho³hi²ki³ai²na² tẽ³nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹nxe³ki³thon³ku² ki³nhai¹. Ũ³yho³hi²ki³ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha² ũ³ha¹sxã³ wxẽ³kxi²ki³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹. A²nũ²a² su²lhã³kxa² ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhain¹nũ²la² ha³lo²a² kwa³ta³la² we¹jah¹la² ha³lo²a²na² so¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³nãu³a¹ a²nũ²a² wa³nũ²jah³la² wxã³kxi²nãn²tu³ kwa²hãĩ¹nxe² ya³lu²kxai²nãn²tu³ a²nxe³ko¹xai²na² sa²nĩ³kxi²ko³su² te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Jã¹nxe³jut3su² ko¹xai²na² sa²kxai³lu² tih³yau³xan¹ko³su¹ nxe² i³lxĩ¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 A²nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu²

kxã³nhxĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa² we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ũ³yho³hi²ki³ki³a² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxã²sa²wa²la³kxi²sxã³ nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² 30 nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ũ³yho³hi²kxe³su² na³li¹. A²nxe³sxã³ I³sa³e² sa³wi³ha³lxa² nxe²hau³ko³tain¹na²hẽ³li¹.

10 Nxe³kxai²nãn²tu³ kwa³ta³la² we¹jah¹lai²na² ha³lo²a² so¹kxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²na² Sũ³na²kxai³lu² nxe³ i³yau¹ũ³sa³na²hẽ³li¹. Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² i³wã³txi³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² yen³nãu³a² Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Pi³la²jah³la² i³wã³txi³te³nah¹lxĩ¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² Si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— Wxa²wãn³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ka³tu³ wã³nxĩn¹ta³ si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a²
 a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²nxe³sxã³kõ³nxe³ti³hit1si¹jau³su²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹kxan²ti³ ka³nahx1sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxa²ha¹te¹
 Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txa² ka³lxa¹txi³ kõ³nxe³ti³hit1nxain¹jau³su² e³kxain¹na²li¹.
 Ain³kxi²nhãn²nxãn³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³
 ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxã³hẽ¹la². Nxe³ju³ta¹li² Pi³la²jah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ²nũ²la²
 ĩ³wã³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la²Je³su²jah³la²ya³lu²si¹jau³su²kwa³na³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa² nxe²xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a²
 wa³kxẽn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe² kãĩ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²ai²na²
 sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tĩ¹kxi²wxe³te²na² ĩ³lxi²te²na² ka³na³ka³na³jah¹lan²tu³
 than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
 te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ju³ta¹ sa²kxai³lu² in³txa² kõ³nxe³thin¹khaix1jah¹la²
 Ba³ra³ba²sah³la²kxai³lu² tĩ¹kxi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxõ²ha³kxa¹ ĩ²ain¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³nxã²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹tãu³ãn²tu³ Pi³la²jah³lai²na² a²yxõ²wãn³txa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ka³na³ka³na³te²a² than²kxi²sa²tã³ũ¹hain¹to³hxai²na¹hẽ³li¹.
 Jã¹nxã¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ tĩ¹kxa²wxe³yain¹na³li¹.
 Nxe³na¹jut3su² ĩh¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tã³ũ¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ba³ra³ba²sah³lo²su² ta³nxã² Je³su²jah³la² txa²wã¹ha³lo²a²
 si³yxau³jah¹lo²ye²kxi³jah¹la² ta³nxã² ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Pi³la²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³sxã³ Pi³la²jah³la² a²e¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ha²kxai³ ka³tã³khai¹xain¹nha²kxai³
 ã³yũ³nyhain¹na²na¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³tĩ³kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la²
 ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³tãu³ãn²tu³ Pi³la²jah³lai²na² sxe³xa³ka³lxa²
 ĩ³sa²si¹hã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²li² wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²sin²ta¹.
 Ka³nxah³ti³na² nxe²hxi²sxã³nhot3sa³hẽ²li¹. Nxe³sa³ha²kxai³ kõ³nxe³
 ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² kãĩ³txa³hẽ¹li¹. Kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹nĩn¹kxa²yãn³txi³su²
 hxi²waun³txi³khaix1sa³hẽ²li¹. A²sxe³xa³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³to³ta¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a²
 hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ³kã³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³ũ¹nhe³lhi¹hain¹jau³su²
 ĩ³wã³txi³sain³txain¹yah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 21 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ha¹lin¹te²a² ĩh¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tã³ũ¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nx-
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²:

— Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹la² ye²yah³lxin¹kxe³su²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²ih¹nxe²kāi³ū¹ha¹ju³ta³nū³a²ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txai¹nhē³li¹. Nx-ain¹ta¹hxai²hē¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ih¹nxe² ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³lhai¹li¹? Nxe³jau³su² ha²kxai³ ā²la² yxo²xūn³txi³ i³kaix¹txain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxi²txai¹nhē³li¹. Nx-ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ka³tu³ hxi²kan¹txi³ wān³txa² i³wa²li²si¹hai¹nxa³kxe³su²a³la³kxi²ha²kxai³ hāi¹sxā³ kwa²he¹kxi²si¹nyhain¹jau³nū³su²a³la³kxi²ha²kxai³ Pi³la²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hāi¹nxā¹ta¹hxai²hē¹la². I³yau³xē¹na²tē³nū²la² a²nū²a² nū³ka³txa² a²yen³nāu³a² hxi²khai²lxixi²ye²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²khai²lxixi²ye²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lo²sxa³wi¹. Su²lhā³kxe³ju³ta² hxi²ki³la³te²la²nxa³wi¹. Nūh¹i²txain¹yah³lxixi³hē¹li¹. Pi³la²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² nū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²nū³ka³txi³na¹xai²na² so¹lxixi³ txa²wē³ha³lxixi³na¹xai²na² so¹lxixi³ jah¹lai²na² su²lhā³kxa² hxi²ki³te²la³si¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³te³na¹ Ba³ra³ba²sah³la² than²kxi²sa²tā³ū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ so³ta²to² hxi²ka²nāu³a² Je³su²jah³la²i³ta³lo³wait¹si¹sān²nū²la² hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³yū³nyhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²nāu³xa² ko³nxe³ti³ ka³lxixi¹lhain¹jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²so³ta²to² nū³ka³txa² hi²sen³su² Prai³a³to²ri³ā²thi³na² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ so³ta²to² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³tj³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³tj³ain¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxixi¹:

— Je³su²jah³lai²li² i³ka³lxixi¹lha¹sah¹lxixi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sxā³wā²la² sau¹saun¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi² wai³la² wxa²xu³kxi²sxā³ ũ³nhe³hēn¹txi² nxe³ya³sah¹lxixi³wxi¹. So³ta²to² nū³ka³txa²

nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wā²la³ka³lo³a² sa²sai¹kxi²sān²nū²la² wā²la²ka³lo³a² sau¹saun¹ka³lo³a² tē³sxā³ Je³su²jah³lan²tu³ ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 29 Wai³la² wxa²xu³kxain¹sxā³ ũ³nhe³hēn¹tai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wē³sa² wxi²kan¹kat³ūsū³ka³txa² hxi²ka² wi¹tāu³a² ũ³hxi²wxe³kxi²nha²ha²kxai³ a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³kxain¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxixi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxixi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxixi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹jau³su² nxe² i³wai³ka³si³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³nū²la² i³ye³ka³su³hēn¹kxai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wē³sa² sa²so¹xi²sxā³ ko³txain²txi³ i³ne³su²lai¹nha²kxai³ nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ i³wai³ka³si³xain¹nū²la² wā²la² sau¹saun¹ka³lo³ai²na² sa²sai¹kā³ain¹nū²la² a²wā²la³ka³lo³khai³xa² ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ i³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² a³li³ain¹tāu³a² Si³māu²ah³la² Si³re²na²ko³xan¹jah¹la² ne³khou²hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la²

ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ka³txa³nũ³a² sa²tã³ka³la³kxi²hẽ¹tso¹nha²si¹jau³su²
 Si³mãu²ah³lan²tu³ yxo²xũn³txi³ ã³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ka³tu³
 ã³nxa³ain¹ka³tu³ wã³la³ka³txa² ko³ko²ta²kat3su² nxe³jau³xa²
 a²si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu² txa²wã¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hẽ³
 ka³txa²nãu³a² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³hĩ¹na¹ vĩn²yo³jau³xa²
 hi³ne³kxa² fel²yau³xa² ã³nẽ³ju²ta² ã³wxe³nẽ³jau³xa² nxe² ã³ke³ni²jau³xa²
 ã³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ã³nxũn³sain³nũ²la² ã³na²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 35 Nxe³nũ²la² hi³sa³ka³txa² ã³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
 Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a² sa²so¹te²txai³ain¹sxã³ tah³lxa³wẽ³sa²
 o²la³kxain¹sxã³ a²wa³kxẽn³yah³la² nũ¹hain³nyhain¹ka³tu³ wã²la²ka³lo³ai²na²
 sa²kxai³lu² wxa²nũ³te²txai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ka³tu³ ha³lo²a²
 ã³wxe³ain¹sxã³ yxau²xai³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Jã¹nxe³tãu³a²
 hi³a²ka³lo³a² wãn³txa² ã³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹
 ã³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Jã¹nxe³tãu³a¹ in³txa² ha¹li¹ o³nxa³ti³ kãi³ya³ta¹hxai²hẽ³la².
 A²nũ²a² yen³kxa² nũ³kxũn³txi³ kãi³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te²na²
 tẽ³sxã³ ã³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² a²wi¹tãu³a²
 ka³na³ku² ã³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe² a²wã³tãu³a¹ ka³na³ku² ã³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kwa² wa³to²hi²te²nãu³xa² ã³ne³wa³nxĩn³wa³nxin³nha²sxã³
 ã³wai³ka³si³xi²jau³su² ã³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxain¹te³nah¹lxi¹:
 — “Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹hxa³sãn²sxã³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³la²ni²sxã³ ã¹sa²to³nxi²na¹tu¹wi¹.” Nxĩn¹jau³su² e³in¹tai¹ti²tu³wi¹. Ya²la³tu³
 Sũ³na² Tah²sin¹kxai²nãn²tu³ ã³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³ a²hi³sa³ka³txa²
 ka²nxĩ¹nhu¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Te²yã¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa²
 a²ho³lxi³su² te²nãu³xa² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa² nxain¹sxã³
 yxo²i²yhai¹nxa³jau³su² ã³wai³ka³si³xi²jau³su² ã³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxain¹te³nah¹lxi¹:
 — A²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹
 hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³nhãn²nxãn³tho³li¹. I³sa³e² a²wa³kxẽn³yah³lai²la¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² kan³ke³la³te²kxai³ yxo²i²sĩ¹nhĩ³na¹wi¹.
 43 Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ain¹te²sin²tai¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³nai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxã³ ã³kxain¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹txai¹lxi¹. A²yxo²wãn³txa²
 ain³kxi²kĩ³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Sũ³na² Tah²su² te²sa¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai²na² e³ha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² o³nxa²ti³ kãi³ya³te²na² ã³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹te²na²
 te²yã¹nxe³jau³su² yxo²i²nyhai¹nxa³jau³xa² ã³wai³ka³si³xain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ã³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³lan²ta² ne³ka³ka³thi¹nãn¹tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³sa²ti¹tã³xi²tãu³a² so¹lxi³ ha²te¹ti³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxe³te³na¹
 ki³kan³te³na¹ Je³su²jah³la² kãin² ã³wxan¹sxã³ ã³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nu²khai³xah³lãi³. Txa²sũ³nu²khai³xah³lãi³.
 Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa² yxau³sxã³ i²tũ³kã³txa² wai³nxa³txi³ ain³kxai¹nxa³nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— E³li²ah³lu¹ta¹na² i³kaix¹tain¹nĩn²ta¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹ta²na¹ in³txa² kwa² yxau³tũ³kã³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ã³nih³sxã³ i³yi²lho¹tũ³xa² so¹sã³ yain³txa³yau³xa² kah³jau³xa² ũ³hũ¹sxã³ ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³ Je³su²jah³la² i³on³na²si¹hain¹jau³su² ũh³yo²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²nũ³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lo³kxit¹sã²nhẽ³li¹. E³li²ah³la² sa²hau³kot³te³lhxã³ wxã³si¹jau³nũ³su² i²wah³nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin² i³kwai¹x¹xi²ka³tu³ a²wi¹tãu³a² a³li³sxã³ ya³lu²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la² au³khaix¹ka³lo³a² Txa²wã¹sũ³na² a²sxi²ha² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² au³txi³yxau³thi³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a² ã³n³ten³ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³nãu³a¹ ã³ten³txi² wxa²kan³ka³tu³ yũ³hxai²na² sa²kxai³lu² ã³ten³txi³sxã³ ã³yo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² Sũ³na² yxau³je³na² e³lxa²lxi³ i²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³te³na¹ kxĩh³nxa² kãin² sa²wi¹wi¹ni² txah³lxa³kxa² kãin²ka³txa² kwa² a²yo²hai²ta³lxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Jã¹nxe³te³na¹ kwã³kxẽ³na² a²nũ²a² sa²nĩ³kxi²tẽ¹na² yxo²hai²ta³lxi³sxã³ a²nũ²a² ya³lu²te²nãu³xa² wi¹lhin¹te²na² ka³lxa¹sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²nãn²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²hĩ¹nã¹nũ³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ²na² ã³wi¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³ten³ti³ yxau³te²nãu³xa² wã²nã³ũ¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²yxau³sxã³ wah³nxa¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ kxĩh³nxa² sa²wi¹win¹ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³ kãi²no²lain¹sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu³ Sũ³na² Tah²yah³lo²sin²ta¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³nãu³xa² a²kxã³nxa³tã² ka³li³le²a²ko³xa² yxau²xai³lhĩ¹nãn¹te²tu³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa² hi²sen³su² wi¹lã³non²ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa² i²yxau³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

56 A²nxe³sxã³ a²ha³tih³nãu³a² Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²na² Ti³a²kah³la² hxi²ka¹nxa³jah¹lan²tu³ Jo³se²ah³la² nxe³sxã³ te²na² a²hã³ka³na² Ma³ri²a³ka³ju³su² nũn³ta¹ka³lxa²na² Se³be³te²ah³la² wẽ³ha³lxa²na² hã³ka³nu²su² te²na² ain¹sxã³ i²yxau³yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ sũ²ni²tãu³a² in³jah³la² A³ri³ma³te²a²thi³nãn¹jah¹la² yen³kxi³khaix¹jah¹la² Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² sa³wit³su²nũn³nha²kxai³ ya³lu²ju³ta² i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

58 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ã³nĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³tĩ³sxã³ Je³su²jah³la²nũ²a² i³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³su² Je³su²jah³la²nũ²a² ũ³hũ¹nha²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nxe³ka³tu³ Jo³se²ah³lo²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nũ²a² hi³sa³ka³txa² sa²sai¹kxã¹nũ²la² sa²so¹nũ²la² wã²la² wi¹ka³lo³a² tah²ka³lo³an²tu³ tẽ³sxã³ wxa²wa³lãu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

60 Nxe³nũ²la² Jo³se²ah³la² a²tah³lxa³kxẽ¹khai³xa² tah³hẽn³su² ha²kxai³ ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ¹nai²na² sa²kxai³lu² tah³lxa³ka³txa² wxa²xu³sxã³ wẽ³si¹nyhain¹jau³su² Jo³se²ah³la² a²kxã³nxa³tã² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut³su² ya³lu²te²nũ²a² ũ³whi²wxe³ta¹lun²nũ²la² tah³lxa³ka³txa² kãin²ka³txa² ũ³wa³ti³kxi² sa²tã³sxã³ ũh³yo²tĩ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³yo²tĩ¹kxi²nũ²la² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 61 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi³ju³ta² ã³wxe³sxã³ ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², txu¹ti³nãu³xa² Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a² ã³xa¹ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² ã³wxe³sxã³ ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txah³lxa³kxẽ¹na² wi¹lhau³ko³tain¹jau³su²

62 Nxa²ha¹te¹ a²lan²nũ³tãu³a¹ pas²kwa² yain³txa² hau³ko³ta³lun²ti³xa² ha³nau³hi²na³na¹ ãh¹a³la²ni²tãu³a¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² fa³ri³se²a²nũ³ka³txa² ain¹sxã³Pi³la²jah³la²sxi²ha²ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹ wxã³sxã³ ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 63 Nxe³sxã³ ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² ya³lu²jah¹la² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tã² ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹. 64 Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³kxẽ¹na² a²nũ²a² kan²txi³ ĩ²yxau³si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Ya³lu²jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² hãĩ³a² wxã³sxã³ a²nũ²a² son²sih³kxain¹kxa²yan³txi³su² ki³nhai¹. Nxe³ain¹ke³la³te²kxai³ a²nũ²a² ĩ³hen³txai¹nhĩ³te³nah¹lxi¹: “Ya²la³tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti²tu³wi¹.” Ain¹jau³nũ³su² nxe³ke³la³te²kxai³ a²ne³ki³son³sxã³ ã³ke³tũ¹ain¹ju³ta² ko³nxe³ti³nũ¹sain¹sĩn¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— So³ta²to² nũ³ka³txa² yũ³yah³lxi¹lxi¹. Txah³lxa³kxẽ¹na² wi¹lhau³ko³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

66 Nxe³ka³tu³ a³li³ain¹nũ²la² txah³lxa³kxẽ¹na² kan²txi³ wi¹lhau³ko³tha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²yxau³sa²tẽ³te²nãu³xa² sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² ũh³yo²tĩ¹kxi²wxe³ka³txa² ũ³txã¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³txai²na² ũ³txã¹tain¹ju³tai²na²sa¹. Kũ³ni³nho²su² ũ³txã¹tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³ sa²yo²tha²nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

28

Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nãu³hi²na³na¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ to³mĩn²ko³ nxe³ton³tãu³a¹ txu¹ti³nãu³xai³tã² Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa³tã² Ma³ri²a² ã³xa¹ka³lxa³tã² ain¹sxã³ txah³lxa³kxẽ¹na² ĩ²xi²te³lhã³ ã³nxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxa² a²kwẽn¹tai²na¹ kxĩh³nxa² kãin² sa²wi¹win¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ wxã³nũ²la² txah³lxa³kxai²li² sa²yo²than²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ txah³lxa³kan²tu³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lai³yu³hũ³nha²kxai³ a²wã²la³ka³lo³khai³xa² hãn³khai¹nxe³sxã³ ne²ve²nũ³xa² yã¹nxe³hũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² ĩ²yxau³sxã³ wah³nxe³kxain¹te²nãu³xa² kãin² o²lai¹nha²kxai³

ĩ³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ya³lu²te²hũ³sxã³
sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.
Txu¹txa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹sxã³
ya³lu²jah¹lai¹tã² ã³ten³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²te²sa¹xĩ¹. 6 Yxãn¹ta¹ ti¹ai²na²
yũ²nxa³xi¹. Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. E³kxi¹nx2ti³ka²yã¹nxe²
ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. Yxãn¹ta¹ sa²nĩ³kxi²tẽ¹na² ya³lu²sxa³je³nai³tã²
ã³wih¹sxã³ ĩ²ja¹hẽ¹ni¹. 7 Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ ĩ²ta³lun²yah³hin¹kxai²nãn²tu³
a²sa³wi³ha³lxa² ai³sxã³ ĩ³hen³txi³tain¹yah³hẽ¹ni¹. Ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²jau³su² ĩ³hen³txi³tain¹yah³hẽ¹ni¹. Ya³lu²sxã³ sxa³nxa³xi¹.
Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³nãu³a² ĩ³ne³ka²tah¹na²ni¹. Nũ¹ai²na²
ne³khau²hxi²yah³hin¹tu¹xi¹. Nxe³yah³nx2ta¹xi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³ka³tu³ ka³lih¹lxi²sxã³ o²lai¹nha²kxai³ txah³lxẽ¹na² a³li³ain¹nũ²la²
yãn¹txi³ ã³nxai³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe² a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹tãu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
ne³khau²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³khau²xi²sxã³ wi³le³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu³ ã³tĩ³ain¹nũ²la² ã³ka³ti³wxẽ³nũ²la² a²yu³ki³sxã³
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Hãi¹nxe³sxã³ txa²wã³tã³nãu³xa²
ĩ³hen³txi³txain¹ya³hẽ¹ni¹. “Ka³li³le²a²ko³nãu³a² ã³nxai³sxã³
ne³khau²xai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su² ĩ³hen³txi³txain¹yah³hẽ¹ni¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² ain³kxi²nũ²la² a³li³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to² ĩ²yxau³ain¹te²nãu³xa² ki³han³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³ti³kxai³lu² so³ta²to² te²nãu³xa²
txah³lxẽ¹na² ĩ²yxau³sxã³ wahx3nxain¹te²nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta³nãu³xã²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³ka³ta³nãu³xa² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa² ã³nũ¹tain¹sxã³
ain³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ so³ta²to² nũ³ka³txa² ũ³yho³hi²ki³a²
kãin² ũ³yho³hi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³wã³txã¹nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe² ĩ³wa²lũ³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Ka³nxah³ti³na² ãu³xi²sĩ¹na¹tãu³a² ya³lu²jah¹la²
sa³wi³ha³lxa² hãi³a² wxã³sxã³ a²nũ²a² so²a²sih³kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.”
Ki³han³jau³xa² nxe² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 14 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na²
ãu³xah³lxin¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²ne³nxẽ³na² ã³wih¹kxai²nãn²tu³ wi¹le³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³su²
kon³ton³kxi¹nx2ti³xah³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² so³ta²to² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² ũ³yho³hi²ki³a² so¹sxã³ wãn³txin³txi² ki³han³jau³xin³ti²
sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³su² nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
wãn³txin³txi² u²lxi³ ha³ta³nxe³jau³su² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³n³sxã³
ka³na³ka³nat3sxã³ wxa²hait1so¹xi²nũn³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wã³la² wã²nã³ũ¹ka³txai³tã²
ka³la³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹te³na¹

ĩ³sa²nĕn¹kxain¹ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku²
 ĩ³wā³wā³jain¹ta¹hxai²hĕ¹la². 18 Nxe³ka³tu³ ā³tĩ³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Oh³nāu³nũ¹ka³nāu³a¹ yuh³nāu³nũ¹ka³nāu³a¹ a²hāi¹nxe³ti³xa¹
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kat³su² tâu³sa¹wi¹. 19 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ha³lo²a²
 yuh³xan¹ko³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ai³jah³lxi³sxā³ a²nũ²a²nāu³xai²na²
 txa²sa³wi³ha³lxi³lon³jah¹lxi³hĕ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³lxi³hĕ¹li¹. Yxah³lxin¹tâu³a² Txa²wĩ³na²
 ĩ³lxa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³ A²tah²na¹xai²na² ĩ³lxa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³ Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³lxa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³lxi³hĕ¹li¹.
 Txa²sa³wi³ha³lxi³sye¹nxain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wi¹. 20 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wān³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 sa²yxo²wet¹si¹hain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hĕ¹li¹. Nxe³ya¹nx2ta¹wi¹.
 Ā³si³tē³kxi²sa²tē³nx2ta¹tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² ne³ki³so³nxa³tāu³a¹
 ā³si³tē³kxi²sa²tē³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ya³nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hĕ¹la².

Markos

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² Sū³na² wān³txa²ĩ³hen³txi³jau³su²
¹ Wān³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² Ta²ha² yxau²xai³ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³nē³jau³xa², hĩ¹na² ān³si³wxe²na³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². ²⁻³Nxe³jau³xai²na²sa¹, kxā³nhxĩ¹nu¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na²
 ũ³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
 — A²nũ²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a²
 ai³sxā³ ĩ³ye³tu¹wi¹. ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
 wxā³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nān²tu³ ā³wxā³tĩh³na²nũ³a²
 wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nũ³a²
 wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya²la³tu³
 wxā³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³tu¹wi¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la²:
⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, wxā³sxā³ha³lo²ai²na²
 a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a¹ he¹ta¹hxai²hē¹la². He¹te³na¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ ā³yā³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³yā³nũ²kxain¹nũ²la² Jo³āu²
 Ba³tis²jah³la²kxai³la¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³khaix¹yah³lxi¹lxi¹.
 Yxah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³āin²ko³kxi¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² wah³xa²
 ā³wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ā³tĩ³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².
⁵Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Ju³te²a²ko³xa² yxau³ain¹te²su² te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹
 a³li³i² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² yxau³ain¹te²su² te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i²
 nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ā³nxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² Sū³na²
 ĩ³hen³txain¹sān²nũ²la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³la¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ā³wa²su¹jau³su² yxo²ĩ²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 Yxo²ĩ²yah³lxi³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
⁶Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² ka³me²la² a²wā²la²ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ po¹na² a²wā²la² sa²sĩ³i¹nha²ha²kxai³ ka³ya³txa²
 ĩ³yai³ni², txu³ha²yau³xa² ĩ³na² nxe³ha²kxai³ nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
⁷A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la²
 wxā³tu¹wi¹. Wxā³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³
 a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²yu³ta²la²kxi²nũ¹ha¹kxe³su²
 hxi²ka¹nhĩ²nxa³ha²wi¹. ⁸Txai²na² ĩ³yau³xa² so¹lxi³
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ya³nx2ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² hi²sen³su²
 Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹jah¹la² ũ³hũ¹nxa²lxi³ha²kxai³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³nxa²lxi³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la²ĩ³yau³xa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹jau³su²

9-10 Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² a³li³nũ²la²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² Jo³ãu²taũ²yau³xa²
ã³nxaĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
so¹sxã³,ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, ĩ³yau³xa²
a³li³ain¹te³nah¹lxi¹, oh³sĩ³nãu³a¹ sa²yxo²hai¹sxã³, kwa³sxa³hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a¹ a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³
Je³su²jah³lai²na²ãn³ka³la³kxi³wxe³kain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹
oh³nãu³an¹te²a²wãn³txa²ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹.
— Wxãĩ²li² Txa²ki³lha³lxa²khaix¹si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹.
Wi¹lxo³kxi²khaix¹san¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³ti³kãĩ³sain³si¹jau³su²

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹kwẽn¹ta²kxai³lu¹Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³jxah¹la²
hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²ha³lo²a²a²nũ²a²yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a¹
ã³sa²so¹si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ã¹ka³yxuh³xa²ũn³txa²he¹tãu³a¹ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³hxi²ka²hxan³sxã³wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³
wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³te²yã¹nxe²wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². 40 nxe²a³la²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹,
Sa³ta³na²jah¹la²a²hi²sen³su²o²la³kxi²sxã³Je³su²jah³la²Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su²jau³xa²ã³na¹si¹jau³su²ĩ³wa³ka³nxe³sain³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹hai³txi³hxi²ka¹nha²txi³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
oh³xan¹te²nũ³ka³txa²wxa²kan³sxã³wxã³nũ²la²Je³su²jah³la²
sa²hau³ko³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa²wa³ka³la²kãĩ³ã³si³wxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹hã²wxãn³txa³Jo³ãu²Ba³tis²jah³lai²na²sxi²ha²
kan²thĩ³na²ũ³tĩ¹kxi²wxe³ain¹nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu²
Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹ã³nxaĩ³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wi¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 15 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a²hau³kon³na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a²wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.
Nxe³ha²kxai³lu¹kõ³nxe³ti³kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²ã³sa²wa²nha²sxã³
ã³na¹jah¹lxi¹hẽ¹li¹. Yah³lxin¹ka³tu³Txa²wãn³txa²wi¹jau³xa²so¹lxi³
yxo²ĩ²sah¹lxi¹hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹a²lon³ti³tãu³xa²Si³mãu²ah³la²ãn³tre²ah³la²ain¹sxã³
ai³na²hoh³lxi³su²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ĩ³ye³na²Ka³li³le²ye³na²
ta³lã²la²ka³lo³a²ã³na¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ĩ³ye³nai²na²a²yxo²ka³te³nhãu³ã¹ã³nxaĩ³te³nah¹lxi¹
a²lon³ti³tãu³xai²na²ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17-18 ĩ³ha¹txain¹sxã³,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ja³sa²lxi¹. Ān³si³tẽ³sya¹hẽ¹li¹. Ai³na²ã³na¹yah³to³hxain¹ta¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹ãn³si³tẽ³sya¹hin¹kxai²nãn²tu³a²nũ²a²ĩ³kaix¹so¹ya³hin¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹,ã³si³tẽ³kxi²sya¹si¹hai¹na¹jau³su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ta³lã²la²ka³lo³nãu³xai²na²ã³ya³sxã³,kwẽn¹ta²kxai³Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ka³tu³ta¹jũ¹nxe²yxan¹nãu³a¹Ti³a²kah³la²,Se³be³te²ah³la²
ta²ha²yxau²a²lo³na²Jo³ãu²ah³la²yxau²ka²no¹a²yxau³ya³sxã³
ta³lã²la²ka³lo³a²ã³sa²ka³tũ¹sxã³ãn³sa²hau³ko³ja³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la² yau³son³kxain¹sxã³ i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 I³kaix¹te³na¹ Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³ a²wĩ³na² ka²no¹a²nãu³a¹
 ã³na¹i² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã² ka²no¹a²nãu³a¹ ã³na¹i² nxe³sxã³
 ã³si³tẽ³nhyai¹ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹sxã³ yxau³jah¹lo²su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Ain¹ka³tu³ sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa²,
 ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe²
 wxã³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xã² ain³kxain¹ka³tu³
 i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 wxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ i³ye³ha²kxai³ hai³txi³ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
 tũ³ka³txa² i³ye³kxu¹ã¹nxẽ²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xã¹
 i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³no²non²ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³ai²na² a²nũ²a² kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxau³jah¹la² he¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

24 — Je³su²jah³lã¹i³. Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ĩh¹nxet³sa¹nhĩn¹ji¹wi¹?
 Sun²tã²hxat³sa²sĩn¹te³lhxã³ wxã³nhĩn¹ji¹wi¹? Wxã²na² i²nxa²te²sa¹wi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. KQ³nxe³ju³ta² yũ³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wxi²kan¹sxã³
 kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxã³ nxũ²kwai³li³txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ka³tu³ kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kãin²
 wxan¹khai¹nxe³ka³tu³, in³txai²na² ã³nhẽ¹nhẽ¹nhyain¹te³na¹,
 nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xã¹
 kãin² o²lain¹sxã³ i³wã³txi³nhyu¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² ĩh¹nxe³ju³khai³sa²hĩn³te²la¹ku². Jah¹lai²na² wãn³txa²
 tah²yau³khai³sa²te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² wxi²kan¹txi³
 kwa³na³te²la¹i¹. Kwa³na³kxai²nãn²tu³ kQ³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 ha³ta³nxãn²txi³ sa²yo²wet¹sxã³ a³li³ain¹na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ju³ta² sa²kxai³ Je³su²jah³la² wxi²kan¹txi³ kã³ye²jau³su²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹ yxau³te²a² yxo²ha³kxa¹
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Si³mãu²ah³la² hã¹i³na² i³ton³kxi²jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³ki³nũ²kxi²thĩ³nai²na² a³li³ain¹nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la² whã²na¹ sxi²ha² thĩ³nã³xã¹
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na² a²wa³kxẽ³nũ³ka³txa²
 Si³mãu²ah³la² ã³nre²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 30-31 A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²
 Si³mãu²ah³lai²na² a²hã¹i³na¹ka³lxa² i³hĩ¹la³kxi²sxã³ i³to³nha²kxai³
 sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxã³sxã³ txu¹hai²na²
 hxi²ki³sxã³ sa²yo²ka²la¹te³te³na¹, wa³su³txi³ i³hĩ¹la³kxi²ka³txai²na²
 ã³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxi²na²
 a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² nũ³ka³txa² yain³txa² sa²hau³kot³sxã³
 ã³hãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² i³ton³kxi²nũ³ka³txa² we²txi²jau³su²

32 Nxe³nũ²la² kɪ³kan³nũ²la² a²nũ²a² wɪ¹lain³nha²te² hi²sen³kxai³lu¹
a²nũ²a² ǎ³xa² i³ton³te²su² te²a² a²hâi¹nxe³ti³xa¹ tē^{3;2} a²nũ²a²
kɔ³nxe³te²a² yâu³ka³txa² nxũ²kwaɪ³yxau³te²su² te²a² a²hâi¹nxe³ti³xa¹
tē^{3;2} ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ǎ³t̃³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³sxã³
sxɪ²ye³nai²na² Ka³far³na³ũ²thɪ³nân¹tũ³ka³txa² a²hâi¹nxe³ti³xa¹,
t̃³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². T̃³nyhain¹sxã³, Je³su²jah³la² yxau³thɪ³na²
yxɔ²ti²ta³lo³kxa² ǎ³nũ²t1sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ta³ka³txa² i²li³te²su²
i³ton³te²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². 34 A²nxe³t̃³ka³txai²na²
Je³su²jah³la² sa²we²ti² kɔ³nxe³te²a² yâu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la²
wxa²sa²tã³kxi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
kɔ³nxe³te²a² yâu³ka³txi³nâu³xa² kan²txi³ ǎ³nka³na²si¹jau³su²
i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²tain¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx2nxe³sxã³
yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³su² i³hen³txi³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² i³yũ¹li²ti³he¹nxa³tãu³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² i³sa²yxau³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³kɔ³xa²,
ǎ³nxaɪ³nũ²la², Txa²wã¹sũ³na² nũh¹i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
36 A²nxe³t̃³kxai³lu² Si³mãu²ah³la² nũ³ka³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
i³hi¹txai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 37 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³na¹:

— A²nũ²a² yxɔ²ha³kxa¹ ǎ³ten³nxain¹na²li¹. Si³mãu²ah³la² nũ³ka³txa² nxe²
e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
i³wa²lũ³xain¹te³nah¹li¹:

— Yxan¹nãu³a¹ sxɪ²ye³na¹ ǎ³xã¹ ǎ³nxaɪ³yah³sah¹li³hē¹li¹, Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² i³ye³kxain¹si¹ha¹jau³su¹. Nxe³ai¹na¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na²
sa²si¹hã³sain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nũ²la² Ka³li³le²a²kɔ³xai²na² yxɔ²ha³kxa¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ǎ³nũ²kxi²thɪ³nãu³xa² ǎ³wih¹to³ka³tũ³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² kɔ³nxe³te²a² yâu³ka³txa²
i³sa²si¹hã³i² nxe² ai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²jah¹la² we²nxi²jau³su²

40 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²jah¹la²
ai³sxã³ Je³su²jah³la² wxã³sxɪ²ta¹hxai²hē¹la². Wxã³sxã³ ǎ³nka³ti³we³sxã³
i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²i³ta³ka³txa² ten³nxa²kxai²nãn²tu³
sa²hau³kot3sa²hɪ³nxa¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41-42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³nũ³sin²nha²sxã³ wxa²wxai³sxã³
i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxe³txi¹. Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² we²txi¹nxa²ha¹wi¹
Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tũ³ wa³su³txi³ a²i³ta³ka³txai¹li²
we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxɔ²sa³te¹txi³
i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— We²txi¹nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹la²
sxɪ²ha² ai³sē¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² ǎ³xa²
i³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hâi¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹lan²tu³
ai³sxã³ i³yau¹ũ¹nhat1je¹txai¹nhē³li¹. Nai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ hã²wxã³txa³
ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³yau¹ũ¹nxain¹kxe³su² ũ³hũ¹txai¹nhē³li¹.

Nxai¹nñ¹kxai²nñ²tu³ wã³nxĩ¹te²a² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na²,
 Sũ³na² ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxai¹nñ¹kxai²nñ²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² e³lxah²lxi³je¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 45 Yxã¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ã³nxai³ain¹ka³tu³, i³ta³ka³txai²na²
 we²nx²jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãin² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sxi²yhen³nãu³xã²ta³
 ã³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
 ã³nhxi²ka³u³ka³u³txain¹kxa²yan³ti³sa². Ai²nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxau³kxan²ta¹a²nũ²a² sxi²yhen³nãu³xa² hã¹nxe³ti³xa² a³li³sxã³ Je³su²jah³la²
 i²te³lhã³ tĩ³nhãun¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nx²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 Ka³far³na³ũ²thi³na² ã³wã³li²ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ²la² a²sxi²lho³thi³na²
 ha³ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain³kxain¹te³na¹
 a²nũ²a² ka³lxa¹khaix¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² yxau³thi³na²
 tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ka³lxa¹khaix¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
 sxih²yxō² ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ ã³nũ²kxi²sxã³ he¹ain²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Nxe³tãu³ã²ta³ Je³su²jah³la²kxai³lu² Sũ³na² a²wã³txa² wi¹jau³xa²
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xa² ha¹li¹
 ha¹lin¹tũ³ka³txa², wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txa² i³ton³jah¹la²
 kan²ta³kxi²sxã³ i³ton³jah¹la² hã¹sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
 so¹sxã³ ka²ma²ka³lo³a² whã²na¹ ã³ki³wxen³ta³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³ain¹tah¹lxa¹ sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 ã³ka³tũ³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Nxe²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a² i³ka³la³nũ²la² te²la²ka³lo³a²
 sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a²
 whã²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a² a²nũ²a² a²nxũ²kwai³wi³tan²ta²
 ũ³yhu³lhxot¹sxã³ ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nẽ³ka³txa² we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹xã¹.
 Ain¹jau³su² ũ³wha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ju³ta¹na² Je³su²jah³la²
 wi¹kō³nh²nxa²ha¹te¹ kan²ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³nxe³la³kxah³lã³. Wxa²kō³nxe³ti³ kã³i³in¹ju³ta² ã³wa²su¹ti¹nxa²ha¹wi¹.
 Je³su²jah³la² wã³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³ju³ta²kxai³ ha³te³h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² ka³na³ku²
 te²su² te²a² thĩ¹nãu³ai²na² ã³wxe³sxã³ i²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³ka³txai²na² a²ẽ¹nãu³a² i³wã³wã³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 7 Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³,
 hxi²kan¹ti³ i³ye³jau³xai²la¹wi¹. A²nũ²a² kō³nxe³ti³ kã³i³kĩ³ju³ta¹nã²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹ti³ wxa²wa²su¹tẽ³te²jai¹ti²ti¹.
 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a²khai³so¹lxi³jah¹lai²na² a²wã³txai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² kō³nxe³te²lo³jau³su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxã³
 e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8-9 Nxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa²
 wi¹kō³nha²nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— He³son³yah³lxin¹jau³xa² ha²ya³kxa² e³li³jah³lxixi³hē¹li¹.
 Ne³kxa²a³sah¹lxixi³wxi¹. Īh¹jau¹la³ta³ wān³txa² wa³su³jau³la³te²la¹xā³?
 “Wxa²ko³nxe³ti³ kâi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²:
 “Ī³ton³jah¹lâi³. Ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxī³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²
 nxe³hī³ji¹wi¹? 10 Yxān¹ta¹ Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² Na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta²
 Ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ī³ton³jah¹lo² Ī³nxai²na²
 Ī³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

11 Ī³sa²yxau³sxā³ wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² whāi²na¹ sa²so¹sxā³ ā³nxī³txu¹li¹.
 Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ in³txai²na² sa²kxai³lu², wa³su³txi³ sxa³sxā³
 Ī³sa²yxau³sxā³ a²sxa³ka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ a³li³xi²ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hā²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ī³wā³wā³ta³kxain¹sxā³
 ā³no²non²ta³kxain¹sxā³ Ī³ye³kxi²lā³ain¹te³nah¹lxixi¹:

— Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³khai¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khai¹nxe³te²la¹wi¹.
 Ha³lo²ai²na² Sū³na² kâi³ju³ta² hī¹na² so¹lxixi³ Ī²kī³tā³li¹. Kxā³nxai³ta³li²
 te²u¹jā¹nxe³ju³ta³la³ Ī²ti³hex¹kī³sxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Le³vi²ah³la²Ī³kaxlso¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² Ī³ye³na² yxo²ki³sa³nāu³a¹
 ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ān³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 Ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 a³li³xi²nū²la² a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ū³yho³ha³ki²ka²
 ū³wha¹thī³na² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ī²sxā³
 Ī³kaxl¹te³nah¹lxixi¹:

— Ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
 Le³vi²ah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 15 Hā²wxān³txa³
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Le³vi²ah³lai²na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ ā³wxe³sxā³,
 Ī³yain³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ā³wxe² a²sa³wi³ha³lxixi³nāu³xa² ā³wxe²,
 a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kâi³to³te²su² te²nāu³xa² ka³lxa¹te²nāu³xa²
 ā³wxe², a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nē³tū³kā³txa² ka³lxa¹tū³kā³txa²
 ā³wxe² ain¹sxā³ Ī³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa²
 Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxai¹nha²kxai³la². 16 Nxe³ju³ta²na² fa³ri³se²a²
 nū³kā³txa², ā³nhai¹tū³te²nāu³a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxixi³su² tū³kā³txa²
 ā³nhai¹tū³te²nāu³a² ain¹sxā³ Ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxixi³nāu³xā² Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxixi¹:

— Wxa²hxi²kan¹jah¹la² a²hi²sen³su² a²nū²a² ū³yho³ha³ki²ka²
 so¹kxi²nē³tū³kā³txi³su² a²nū²a²nāu³xa² ko³nxe³ju³ta² kâi³te²su²
 te²nāu³xa² nxe³te²su² ain¹sxā³ ā³wxe³sxā³ Ī³yain³ya³hain¹ju³tu¹ta¹na²,
 Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wāi³na² ā³wxe³sxā³ Ī³yain³ya³hain¹sīn¹te²sin²tā³?
 Wi¹kâi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe² Ī³yain³ya³hai¹nhī³nx²nxa³wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxain¹tāu³ Ī³wā²lū³xain¹te³nah¹lxixi¹:

— A²nū²a² wi¹lain³nha² te²hi²sen³su², hai³txi³ hī³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la²
 ā³ten³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² Ī³ton³te²su² te²a² so¹lxixi³, hī³ne³kxa²
 wa³kxēn³yah³la² ā³ten³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³ha²kxai³ Txai²li¹ hai³txi³
 a²nū²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko³nxe³ti³ kâi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.”

Nxe³te²su² te²na² i³kai¹x¹so¹te³lhx³ã³ wx³ã²n²nx³wi¹. Yx³ã¹ta¹ a²nũ²a² kō³nxe³jah¹la² so¹lxi³ kō³nxe³ti³ kã³ju³ta² i³ã²in²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Heh³lxi²yxau³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ã² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxi³ nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tũ³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na² i³ka³li³kxi²te³lhxã³, kwa²hã¹nxe² he³lhx² yxau³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² wxã³sxã³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jo³ã² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau², ain¹to³nha³li¹. Yxã¹ta¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxe³ain¹to³hxa³wi¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kwa²hã¹nxe² heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹, sī¹na¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx²ta¹tãu³a² i³ã²in²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nã²tu³, a²ya³la²nãu³xã² i³kai¹x¹so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹. Ī³kai¹x¹so¹sxã³ ã³n³yã³nũ²kxi²sxã³ kã²in² i³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sã¹ai²na² yxau³ye²yhai¹nh¹na¹ i³kai¹x¹so¹ain¹tũ³ka³txai²na² i³ã²in²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. 20 Yxã¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sã¹ai²na² so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tũ¹kxi²yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nã²tu³ nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² i³kai¹x¹so¹ain¹tũ³ka³txa² i³ã²in²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹ta²na² wã³txa² sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lhx² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹ txa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² ã³waix³ta¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lhx² yxau³ain¹tu¹wi¹.

21 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wã²la² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² tĩ³ka³lo³a² ã³ten²ti³kxai²nã²tu³ hai³txi³ tah²ka³lo³a² ũ³nhũ²kxi²sxã³ ũ³yxã¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Tah²ka³lo³ai²na² ũ³nhũ²kxi²kĩ³ke³la³te²kxai³ ũ³what³kxai²nã²tu³ tah²ka³lo³ain²ti³ i³jot¹sa²kxai³ tĩ³ka³lo³a² i³jot¹txa³ha²kxai³ nxe³sxã³ ã³ten²ti³hĩ³nx²na³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹ta²na² wã³txa² ain³so¹kĩ³kxai²nã²tu³ hã²wxã³txa³ Txa²wã³txa² ũ³nhũ²kxi²kĩ³kxai²nã²tu³ nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wã³txa² so¹lxi³ ain³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹. 22 Jã¹nxe³sxã³, hai³txi³ ka³yxuh³xa² wã²lẽ¹ta³ tĩ³ka³lo³ẽ¹ta³ yain³txi³yau³xa² txah²yux³xa² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³whã¹kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Ā³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³whã¹kĩ³ke³la³te²kxai³ a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wã²lẽ¹nai²li² i³txi³hãu³kxi²sxã³ i³khot³sxã³ a²yau³xa² i³ye¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³ ã³ntĩ¹2 a²ẽ¹nãin²ti³ ã³tĩ¹2 nxe³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xa² wã²lẽ¹na² tah²ka³lo³ẽ¹nãu³a², ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³whã¹kĩ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã³txa² a²ha³tih³xa² sa²yo²wet¹tha²kxai³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹ta²na² wã³txa² a²ha³tih³xa² sa²yo²wet¹tha²kxai³

nxe³jau³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wān³txa² hāi¹nxe³jau³xa¹ sa²yo²we¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ū³jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, sa²ba³to³ nxe³jut3su², Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³ye¹nxi²to³jut3su² ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi³na¹, yain³txa² wen¹ko³xa² ā³nxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxa³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: — i²txa²sī¹nhē³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹ ā³na²xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na² sa²yo²ā³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nā³kxa² wa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sū³na² wha²li¹txā³nxa² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹ta²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²na² he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³tāu³u¹ta²na², A³bi³a³ta²rah³lu¹ta²na² wā³nxīn¹te² si³yau³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ Ta³vi²yah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹nū²la² yain³ti³nū³xai²na² Sū³na² ū³yho³hi²tū³xai²na² wxa²so¹sxā³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū³xai²na² Sū³na² sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² so¹lxi³ yain³ti³nū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

27 Jā¹nxa¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³su² a²nū²a² wet1sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³nū² a²nū²a² hxi²nū¹nē³te³lhxā³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² i³ye¹nxi²ki³ju³ta²nū³su² hau³ko³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a² sa²yo²wet1si¹ja³kxa³nū³su² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² we¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. 28 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

3

In³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² Je³su²jah³la² ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi²xi²te³na¹ in³txa² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² i²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nū²a² ā³nū²kxain¹tū³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² hxi²we²txi²ju³ta² i²te³lhxā³ wahx3nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ko³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² sa²yo²ā³kxi³ju³ta² i²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a² hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ā³wxā³txu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi² ta³nxa² ko³txo²la³kxi² ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²

ĩ³ya²lu¹ta³nxa² we²txi² ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhĩn³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵ Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³xan³txi³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²wa³tĩ³nha²sxã³ ĩ²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²ya³la³tũ³jau³xa² yxo²kwĩn¹kxain¹kxe³su² Je³su²jah³la² ĩ³ain²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ in³txai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— ĩ³hxi²sin²nhatĩsã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ sa²hxi²sin²nha²sãn²ka³tũ³, a²hxi²ka² sa²kxai³lu² ĩ³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wa²li³ain¹sxã³, E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãĩ³na¹ ã³nũ²kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹ja³kxa³nũ³su² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7-8 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi²na² whãĩ²na¹, a³li³ain¹sxã³ ĩ³ye³na² kãin²je³na² ã³nxaĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² Ju³te²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² I³tu³me²a³ko³xa² a³li³i² nũ¹ã¹ Jor³tãu²yau³xa² a²yxo²ha³tĩ³nhãu³ã¹ a²nũ²a² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txi³ ã³xa² a³li³i² Ti²ro³thĩ³na² a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ a³li³i² Si³tõ²thĩ³na² a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ a³li³i² ain¹ka³tũ³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kãĩ³ũh¹ju³tan¹jau³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ tĩ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁹⁻¹⁰ Ain¹ka³tũ³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa² ĩ³we²nxin¹ta¹hxai²hẽ¹la² Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³ton³te² nũ³ka³txi³ ã³xa² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txa² tĩ³nyhain¹sxã³ Je³su²jah³la² wxa²wxai³te³lhxã³ ã³yãn³ja³lxu²sa²tã³nyhu¹i², sa²wxa²li²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ka²no¹a² so¹sxã³ sa²hau³ko³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² ã³nũ²kxi²sa²sxã³ ã³nkhõ³kxi²sain¹kxa²yan³ti³su¹. Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ¹¹ Nxe³ju³taĩ²na² ko³nxe³te² a²yãu³ka³txi³nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹to³ha²kxai³ ã³yxo²thu²ka³kxain¹ka³tũ³ ĩ³wxan¹to³te³nah¹lxĩ¹:

— Wxãĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxĩ¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹² Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹to³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Tah²sa¹ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³yau¹ũ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix¹so¹jau³su²

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ wã³la³ka³ta³nãu³a¹ ã³nxaĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² te³nain¹kxa² so¹lxĩ³ ĩ³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ĩ³kaix¹so¹ain¹tũ³ka³txai²na² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁴ In³txi³nãu³xa² hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa² ĩ³nxa³kxi² ĩ³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³kaix¹so¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Kan²txi³ ã³si³tẽ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa², ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ¹⁵ Kõ³nxe³te² a²yãu³ka³txa²

a²nũ²ai²na² nxũ²kwai³yxau³te²su² te²a² i³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 nxũ²kwai³li³ain¹si¹ha¹jau³su² i³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 16 A²nxe³sxã³ i³kaix1so¹tũ³ka³txa²sa¹: Si³mãu²ah³la² a²i³lxa² ã³xa²
 Pe²jah³lo²su² nxe³ha²kxai³ 17 Ti³a²kah³la² Se³be³te²ah³la² a²ta²ha²
 nxe³ha²kxai³ Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³lai²na² a²lo³na² nxe³ha²kxai³
 a²ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na² Je³su²jah³la² ãh¹i³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wxãi²na² ta²li¹ti³hũ³ya³hi¹lx1¹. Ya³hin¹ha²kxai³ Bo³a³ner²jah³la²
 i³yĩ¹li²nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² nxe² i³yĩ¹li²jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 18-19 Nxe³nxa²ha¹te¹ jã¹nxe³sxã³ i³kaix1so¹tũ³ka³txa²sa¹: ãn³tre²ah³la²
 nxe³ha²kxai³ Fi³li²pah³la² nxe³ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³la² nxe³ha²kxai³
 Ma³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ To³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³la²
 Au³fe²ah³la² a²ta²ha² nxe³ha²kxai³ Ta³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³la²
 nxe³ha²kxai³ a²nxe³te²a² ã³li³sxã³ se³lo²ti³nũ³ka³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³la² yxan¹nãu³ta²kxai³ ko¹ko¹xa²
 hxi²ka²nãu³a¹ Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² nxe³ha²kxai³,
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²
 a²hi²sen³kxai³lu² i³kaix1so¹ta³lun²ka³tu³ sxi²ha² i³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² i³yau¹ũ³jau³su²

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa² ãn³sa²ki³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³kxa²yu³su² Je³su²jah³la²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ain¹sxã³,
 hxi²kan¹ti³ i³yai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 21 Nxe³jau³xai²na²
 Je³su²jah³la² a²ya³la²nãu³xã² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³sxã³ sa²so¹te³lhxã³
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wi¹lajn³nha²te²la¹ku². Wen¹te²la¹ku². Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
 22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa²
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² a³li³sxã³ wxã³sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lx1¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nãu³xa²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit³sin²tai¹.
 Nxe³te²si¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³li³si¹jau³su² i³ye³kxi²te²sin¹yu²hẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³kaix1tain¹sxã³ wãn³txai²na²
 i³yau¹ũ³jau³xai²na² i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lx1¹:

— Ha³lo²ai²na² nxe³te²nũ³nhũ³na³li¹. A²ta³a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹te² si³yxau³tãu³a¹ Sa³ta³na²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
 hai³txi³ Sa³ta³na²jah¹lo²la³ a²ta³a² nũ³ka³txi³khai³xa²
 ãn³sa²tã³hxa³tai¹nx3tho³li¹. 24 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a²
 nũ³ka³txa² wã²nxũh¹lx1³ ã³nhe¹kxi²yhu¹ain¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu²hxan³kxi²nyhain¹nhĩ³nx2na³li¹. 25 Jã¹nxe³sxã³ a²wã³tã³xa²nãu³xã²
 a²nũ²su² te²an²tu³ ã³nhai²ta³lxi²sxã³ yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tu³
 hxa³tai¹nhĩ³nx2na³li¹. 26 Jã¹nxe³ke³la³te²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³xyo²kwĩn¹kxi²nyhu¹sxã³ ã³nhe¹kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³
 kan²txi³ yxau³ai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³,
 hxan³khai¹lai¹nhĩ³nx2na³li¹.

27 Jã¹nxa¹jau³su² sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² nũ³kxũn³jah¹lo²su²
 ye²kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ã³wih¹sxã³ a²yen³kxa²
 kã¹kxi²ti³hex1nxa¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ nũ³kxũn³jah¹lai²na² i³sxã³
 sa²tai³ta³lxi³kxain¹ke³la³te²kxai³ nxe³sãn²nũ²la² sxi²hai²na² ã³wih¹sxã³
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ kã¹wxa²so²hxa³thĩ³nx2na³li¹.

28 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²kō³nxe³ju³ta² i²li³ju³tan²tu³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu³ wãn³txa² kō³nxe³jau³xa² Txa²wã¹sũ³na² kō³nxe³te²lo³jau³xa² i³ye³kxain¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³yo²o³tũ²ain¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wi¹. 29 Nxe³to³ta¹ wãn³txa² wai³nxa³jau³xa² e³kxain¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i³hxi²ka¹tin²ta¹.” Nxain¹jau³su² ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. A²nxe³jau³xa²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kō³nxe³te²lo³jau³xa²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³hi¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ³ai¹nxa³lho³li¹. Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nãn³kxai³ ha³tẽh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² a²wãn³txa²su¹:

— Je³su²jah³la² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau²na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xa²na² Je³su²jah³la²
i³wa²tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ¹na² a²lon³ti³tãu³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² a²lon³ti³tãu³xa² hi²sen³su² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ ha³lo²a² sxi²ha² ti²ta³lo³ka³nãu³a¹ yxau³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² wa²li³si¹hain¹jau³su² i³kaix¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² kãin² tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ãn³ki³ka³tih³kxa²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³ti³lxi¹. Wxa²hã³ka³na² wxa²lon³ti³tãu³xa² ha³lo²a² he¹ain¹sĩn¹na³li¹. I³ye³kxi¹nxa²ti³te³nain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33-34 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã³xa², txa²hã³ka³na² hũ³te²su² yũ², txa²lon³ti³tãu³xa² hũ³te²su² yũ² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³sxã³ ãn³sa²wa³ti³nha²sxã³ a²nũ²a² ã³ki³ka³tih³kxain¹sxã³ ã³wxe³yain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² i²sa²so¹ai¹nha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² txa²hã³ka³na² txa²lon³ti³tãu³xa² hũ³yah³lxi¹lxi¹.
35 A²nũ²a² a²ten³te² ten³jau³su² te²an²tu³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹sxã³ kãi³kxai²nãn²tu³ a²nxe³te²su² te²he³la³ku³ txa²lon³su² nxe³ha²kxai³ txa²ha³li³ti³su² nxe³ha²kxai³ txa²hã³ka³nu²su² nxe³ha²kxai³ nxe³te²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³na² a²yo²ka³teh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² kãi²li³khaix¹tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ka²no¹a² i³ye³na² sxa³ka³lo³a² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ kãi²li³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yo²ha³kxa¹, i³ye³na² a²yo²ka³teh³nãu³ai²na² yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 A²nxe³tãu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 i³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a² hai³sxa² wa³kxĕn³yah³la² yain³txa³ki³a² wi¹ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. 4 Ũ³whĩ¹tāu³a² ki³ka³na³ku²ki³su²ki³a²tĩh³na²yo²ki³sa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. Ā³yun¹na³tāu³ai³ka²wxã³sxã³yai³nhxa³je²nũ²nhai¹. 5 Āh¹ki³ka³na³ku²ki³su²ki³a²kxĩh³nũ³xa²au³txi³tah³lxa²yũ³ko³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³kxĩh³nxai²na²kxĩh³nxaxa²au³lxa³ha²kxai³wa³su³txi³ka³lũ³ye²nũ²nhai¹. 6 Ka³lũ³ye²te³na¹u³je³na³kai²li²wxa²ki³ka³la³ka³tu³i³wa³ne²nũ²sxã³wān³txi³ye²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³yain³ta³ki³a²a²nxe²kxa²au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³ya²lun¹txi³ye²nũ²nhai¹. 7 Āh¹ki³ka³na³ku²ki³su²ki³a²ha³lo²a²ũ³yen³ko³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²ka³lũ³xi²ye²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ũ³yen³ko³su²ha²kxai³hi³a²kha¹ka³txa²ka³lxa¹txi³ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³nxe³te²kxai³lu²yain³ta³nxe²kxa²wa³ne³sa³te³kxi²sxã³ya²lun¹txi²ye²ha²kxai³hai³txi³wi¹ki³lũ³ã³ki³i²ye²nxa³nũ²nhai¹. 8 Nxe³yān¹ta¹āh¹ki³ka³na³ku²ki³su²ki³a²kxĩh³nũ³xa²tĩ³tĩn³tũ³xa²ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²wi¹ka³lũ³ha²kxai³wi¹we¹nha²kxai³yain³txa²kāin²ki³kan²kxi²ha²kxai³kāin²sxa³ye²nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²sa²kxai³lu²ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa²ki³an²tu³kũ³we²ki³la²ka³lxa²nxa³txi³ān³ki³i¹ye²ha²kxai³, āh¹ā³nhai¹tũ³ta³ki³sa²ki³an²tu³ka³lxa¹txi³ã³ki³i¹ye²ha²kxai³, hã²wxān³txa³āh¹ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa²ki³an²tu³wa³lĩ³kha³lhon¹txi³ān³ki³i¹ye²ha²kxai³nxe³ye²nũ²nhai¹.

9 Jã¹nxai¹jau³su²wi¹ko³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³, wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³ki³a²ũ³whĩ¹jau³su²a²si³yxau³tāu³jau³su²

10 Ain¹ka³tu³, hã²wxān³txa³ye³jen¹nāu³kxai³kāi²li³tũ³ka³txai²na²a³li³yai¹nha²kxai³Je³su²jah³la²nũh¹yxau³hĩn¹kxai³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²nxe³ha²kxai³a²nũ²a²on³sxã³he¹yain¹tũ³ka³txa²nxe³ha²kxai³whāi²na¹Je³su²jah³lai²na²i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa², i³yau¹ũ³jau³xai²na²i³ye³kxi²sa²nhĩn¹jau³xai²na²a²si³yxau³tāu³a²i³tih³nxe³sa²sĩ¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²a²wān³txi³kxai³lu¹i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai²na²so¹lxi³wān³txai²na²tah²yau³xai²na²Txa²wā¹sũ³na²hi²sen³kxai³lu²a²nũ²a²ē¹nāu³a²sa²hau³ko³jau³nũ³su²nxe³jau³jau¹xai²na²txa²nũ²ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹tũ¹ka³txai²na²hĩ¹na²tĩ³he¹xai¹nxa³wi¹. 12 Nain¹kxai²nān²tu³,

Wi¹li²ain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³wi¹ne³ka¹nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ã³ne³wxe³ai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.

Ā³ne³wxe³ain¹ke³la³te²kxai³, a²ko³nxe³ti³kāi³ain¹ju³ta²sa²ne³wa³ti³nhai¹nha²kxai³sa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2na³li¹.

Jã¹nxain¹kxa²ya³n³ti³su², Txa²wā¹sũ³na²wān³txa²i³yau¹ũ³jau³xai²na²so¹lxi³, i³ye³kxain¹na³li¹, a²nũ²a²ã³xa²su¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

13 Jã¹nxe³jau³su²Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa²i³yau¹ũ³jau³xa²ka³lxa²na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²ã³ne³wxe³yah²lxa³li¹. Yxān¹ta¹jau¹xai²na²

ha³ta³nxān²txi³ ā³ne³wxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³, ih¹nxet3sxā³ wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³wxe³yah³lxi³hī³nxān¹te²la¹xā³?

14 Jā¹nxa¹jau³su² wān³txai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² yain³txa³ki³a² wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³ ū³whī¹jah¹lo²su² te²an²tu³ a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³jah¹lo²su² kxa²yā¹nx2na³li¹. 15 A²ki³ai²nān²tu³ tūh³na² yxo²ka³teh³nāu³a² ā³yun¹na³sxā³ sxa³ye²ki³ai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nxe³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹, ain³kxain¹tāu³a¹, kwēn¹ta²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a² hxi²kan¹jah¹lan²tu³ wxā³sxā³ a²wān³txa² wi¹jau³xai²na² ā³sa²lho¹kxain¹te²ju²hē³li¹. 16 Jā¹nxe³sxā³ a²ki³ai²nān²tu³ tah³lxi³ju³tai²na² ā³yun¹na³ki³kxa² yā¹nxe³ju³tan²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nx2na³li¹. Te²nān²tu³ a²wān³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³ i³ka³li³hai¹nha²kxai³ wān³txai²na² te³nain¹te²ju²hē³li¹. 17 Yxān¹ta¹ te²na² yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka² yū²nxa³kxe³yā¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²yā¹nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³ au³txi³ yxo²i²xa³kxe³su² ha³lo²a² ko³nxe³to³nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³khāuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wān³txai²na² wa³su³txi³ sa²yo²ā³te²ju²hē³li¹. 18 A²ki³ai²na² ha³lo²a² ū³yen³ko³nāu³a² ā³yun¹na³ki³kxa² yā¹nxe³ju³tan²tu³ a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²kxa² yā¹nx2na³li¹. 19 Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxi³nha²khaix1nxe³ha²kxai³ a²yen³kxa² tā³nxa², a²ha³teh³nxā³nxa² yo³hi²ki³txā³nxa² tā³nxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ā³na¹ain¹sxā³ kwa² wa³nī³lon³sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxe³kxa² yā¹nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 20 Āh¹ki³ai²nān²tu³, kxīh³nū³xa² tū³tū³ka³txa² ā³yun¹na³sxā³ sxa³ye²ki³ai²nān²tu³ wā³lī³kha³lhon¹sxā³ ān³ki³i¹ye²nū²nhai¹. Nxe³kxa² yāx1ju³tai²nān²tu³, a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxa²so¹sxā³ kan²txi³ i³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² i²li³te²a² jū¹nxe² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²wet1sai¹nha²kxai³ āh¹ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ i²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²wet1sai¹nha²kxai³ āh¹li³nū³sxā³ ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² āh¹ i²li³nū³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxā³ sa²yo²wet1sai¹nha²kxai³, nxe³kxa² yā¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³te³nah¹lxi¹:

— ih¹nxe³te³lhxā³ sa²kix3ki³tē³na² ū³thū²sxā³ sxi²hē¹nāu³a¹ tē³sxā³ ā³wih¹ki³te²la¹xā³? Hai³txi³ kwa³ta³lē³na² ū³tū¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³a² sxa³sxā³ āu³xi²ki³ka³lo³a² a²yu³hē³nāu³a¹ ūh³wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ kīn³txi³ ūh³wxe³ki³kxai²nān²tu³ sxi²hē¹nāu³a¹ whāi²na¹ wxa²ko²ko²ta²nē¹te²jai¹ti²ti¹. 22 Jā¹nxa¹jut3su² kxān³nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a² whāi²na¹ wā²nā³ū¹nx2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa² ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wi¹. 23 Jā¹nxa¹jau³su² wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wān³txai²na² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹.

24 Wxa²kāi³nyhu¹ah³lxin¹kxa²yā¹nxe²Txa²wā¹sū³na²kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Ā³wa²to²hi²kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. 25 A²nū²a²yen³kxi³nh²te²na²
 āh¹kāi²non³sxā³yen³kxa²ū³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹a²nū²a²
 yen³kxi³txa²jah¹la²yen³kxa²jū¹nxe²yū³kxan²ti³sa²sai¹xi²hxa³tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa³ki³a²a²wen¹ju³ta²ī³yau¹ū³jau³su²

26-27 Nxe³ha²kxai³la¹, āh¹ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa²ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xa²yā¹nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹.
 A²nū²a²hai³sxa²nāu³a¹yain³txa³ki³a²wxa²sa²tāu³wa³ya²txū³lhain¹sxā³
 ū³whī¹nū²nhai¹. Nxe³ka³tu³, ka³nxah³ti³na²āu³xi²a³lan²tin³na²ī³sa²yxau²
 jā¹nxe²jā¹nxe²nxe³kxai²nān²tu³a²ki³ai²nān²tu³wi¹ka³lū³xi²wi¹we¹ni²
 ye²nū²nhai¹. Yxān¹ta¹a²nxe³ki³ai²na²īh¹nxet³sxā³wi¹ka³lū³sxā³
 wi¹wen¹te²sin²ta²ku². Ki³nhai¹. Ko³nxe²ki³sxa³nhai¹. Nū²nhai¹.
 Nxe³kxa²yā¹nx2na³li¹. 28-29 Kxih³nū³nāu³a¹yxau³te²ki³a²kwa²hāi¹nxe²
 ān³ki³i¹ye²nū²nhai¹. A²wi¹lhīn¹ju³ta²kāun³sxā³ka³lū³ka³tu³a²nxa³nxa²
 ka³lū³ka³la²na³na¹. Nxe³ka³tu³, a²wxi²a²ā³wxi²i²sxā³ā³wxi²kan²kxi²na³na¹.
 Nxe³ka³tu³hai³sxa²wa³kxēn³yah³la²wān³txi³kxai³lu¹: “Ka³ya³txa²
 kan¹na²hē³ni¹. Wxa²nāu²so¹jah³lxi³hē¹ni¹.” Nxe³nū²nhai¹. Txa²wān³txa²
 yā¹nx2na³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na²a³la³kxi²kāi²non³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a²wi¹lwen¹ju³ta²ī³yau¹ū³jau³su²

30 Āh¹lxi³sxā³wān³txa²ī³yau¹ū³jau³xa²ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa²ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa²yā¹nx2na³li¹. 31 Nxe³te³nah¹lxi¹.
 Yain³txa³ki³a², Mos³tar²ta²ki³a²yā¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na²kxih³nū³xa²
 ū³whī¹kī³tāu³a¹hī³ne³ka³ki³a²yxō²ha³kxa¹ki³jū¹lxi²sa²sai¹ki³ai²la¹wi¹.
 32 A²nxe³ki³ki¹ai²na²ki³jū¹lxi³khai¹nxe³ki³su²kxan²ti³ta³ki¹ai²na²
 ka³lū³nū²la²wi¹wen¹nū²la²hai³sxan¹tē³kxa²ā³wa²tot¹sa²sai¹nū²nhai¹.
 Hi³a²khai³xa²wen¹nū²nhai¹. Nxe³sxā³ai³ka²ā³wxā³ha²kxai³
 yeh²nxi³nū²nhai¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³Txa²wān³txa²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³wi¹la²ī³ā³lxa³ti³hi¹txā²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³
 a²wi¹lhī¹na²jū¹nxa²so¹lxi³yo²2sah¹lxin¹kxan²ti³ye³jen¹na²ī³kāi²non³sxā³
 yxo²2sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

33 Jā¹nxe³sxā³wān³txa²ī³yau¹ū³jau³xa²ka³lxa¹jau³xa²te²u¹jā¹nxe³jau³xa²
 ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a²hxi²kan¹ti³wi¹ko³nyhain¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 34 Wān³txa²ī³yau¹ū³jau³xa²so¹lxi³
 ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹a²si³yxau³tāu³khai³xai²na²sa²kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²so¹lxi³wā²nxūh¹ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

ī³ye³na²ā³wxe³lhu²si¹ju³ta²ī³yau¹ū³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹sū²ni²khai¹nxū²la²Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ī³ye³na²Ka³li³le²a²ye³na²yxō²ha³ti³lhi³a³sah¹lxi³wxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, a²nū²a²nū³kā³txa²ka³lxa¹txi³wxā³sxā³
 ān³sa²ki³nū²kxain¹tū³kā³txa²ī³sa²si¹hā³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ai¹nha²kxai³Je³su²jah³lo²su²te²kxai³a²sa³wi³ha³lxi³khai³nū³kā³txa²
 sa²kxai³lu²wēhāi²na¹ka²no¹a²ka³lo³ai²na²ūh³nxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²ka²no¹a²ā³ka³lo³a²kū³we²ki²la²
 ka³lxa²nxa³ka³lo³nāu³xa²ai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 37 Nxain¹tāu³a²kāin²

sa²xit3jain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²xit3sxā³ ĩ³yau³xa² sa²so¹sxā³ sa²ta³kāu³sxā³ sa²ka²la¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka²no¹ai²na² ĩ³ni³sa²wi¹sxā³ ā³nū¹te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la². 38 Nxe³hĩ¹kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka²no¹a² si³ka³la³nhāu³ā³ sxa³sxā³ āu³xi²nū²la² wā²la²ka³lo³a² ān³ne³ka²la¹nha²sxā³ sxa³sxā³ āu³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³tu¹lxĩ²si¹hain¹jau³xa²sa¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxet3sĩ¹lxĩ¹. ĩ³lo³nxi²nē³te³lhxā³ sĩn¹na³li¹. Hxi²waun³ta²kxi¹nha²sĩn¹nxān³ji¹wi¹? Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³sa²yxau³sxā³ i³txai²na² ĩ³kwai²kwai²kxi²ha²kxai³, ĩ³yau³xai²na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³:

— Ā³yit1sxā³ ā³nhāu²no³txa²sā²nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³txai²na² ā³wxe², ĩ³ye³nai²na² ā³nhāu²no³ti² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yuh³li³nx2ti³ji¹wi¹? Hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² so¹lxĩ³ yxo²jah³lxĩ³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ³yon²ta³kxi²nha²sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹nxe³jah¹lo²tan³te²la¹xā³? Jah¹lai²na² wān³txa² it3ta² ũn³ju³ta² ā³wxe³si¹jau³su² ĩ³ye³na² sa²hāu²not3si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

5

KQ³nxe³te²yāu³ka³txa²nxū²kwai³li³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³nai²na² ā³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ ha³lo²a² Je³ra²sa² nū³ka³txa² yxau³ta³ko³xa² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Ā³wi¹hain¹tāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² a³li³tāu³a¹ a²nū²a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ ne³khau²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

3-4 A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²ko³nāu³a¹ yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹ti³ ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ kwa³thi³lĩh³na² sa²hxi²kĩ¹i² sa²yux3kĩ¹i² nain¹to³kxan²ti³ ya³lot3sxā³ ĩ³hxau³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²kan¹ti³ ĩ³hau³kot3tain¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

5 A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²ko³nāu³a¹ nūh¹yxau² wā³la³ka³txa²nāu³a¹ nūh¹yxau² ka³nxah³ti³na² wxan¹to³hi² tah³lxa³ka³ta² to¹ka³ta² ũ³yho³li³nha²to³hi² a³lan²ti³nha² jā¹nxe³to³hi² nxe³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² u²ten³sa²tā³sxĩ²tāu³ yān³txi³ ĩ³ha²no¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³sa²nē¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— A²ta³a² ko³nxe³jah¹lāi³. Wa²li³txu¹li¹. Jah¹lai²na² wxa²nxū²kwai³li³txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ in³jah¹lai²na² sa²kxai³lu¹ wxan¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxĩ¹. ĩh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? ĩ³khāu³lhxa³ti³sa²txa³hē¹li¹. Txa²wān³txai²na² ĩ³wā³txi³sain³nxa²ha¹jau³xai²na² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² oh³nāu³a¹ yxau³jah¹la² hi²sen³su² ain³kxi²sa²jau³xai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxet³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nhãn¹ji¹wi¹, wxa²ĩ³lxa²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²ĩ³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix¹te²sa²sĩ¹nha²kxai³lu¹.

10 Jã¹nxa¹jau³su² ta²ko¹xai²na² a³li³si¹sa²nhĩn¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãu³a²
wã³la³ti²ka³nãu³a¹ ka³yxuh³xa² kwa³jan³ta² yxa³kxa²
ũ³yhait¹ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ a²ta³a² nũ³ka³txa²
a²wãn³ti³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

— Yxa³kxa³nãu³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ka³yxuh³xai²na²
ã³nxũ²kwai³wi¹ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Jã¹nxe³jah³li³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³, a²ta³a² nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² in³txai²na² wxa²nxũ²kwai³li³ain¹sxã³, yxa³kxi³nãu³xai²na²
ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ yxa³kxa² ka³lxa¹tũ³ka³txa²
sa²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹ a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na² ã³ni³hi²kan³sxã³
ĩ³yen³nãu³ai²na² ã³yu¹nũ³sxã³ ĩ³lo³nxĩ² ya²lun¹ti²hxn³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³ha²kxai³lu¹ yxa³kxa² nũ³ka³txai²na² a²wa³kxẽn³ti³nãu³xa²
sa²kxai³lu² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²yhe³nai²na² ã³ni³hi²
Je³ra²sa² nũ³ka³txa² a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³ni³hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu³ ha³lo²ai²na² ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ aun³ti² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², ha³lo²ai²na²
ĩ²te³lhxã³ka². 15 Aun³ti² wxã³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ha¹txai¹nha²kxai³
in³txai²na² a²ta³a² nxũ²kwai³li³nyhain¹jah¹lai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³,
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txai²na² wã²la² wi¹wi²kxi²nha²sxã³
yxau³ha²kxai³ wi¹lxon³kxi² yxau³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ²ain¹tãu³, yuh³lã¹khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16-18 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nũ²a² ha³la³je¹nai³kxai³ ha³lo²a²
ĩ²ain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ ĩ³ye³sxã³ aun³ti² wxã³ain¹tũ³ka³txai²na²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² ko³nxe³te²
a²yãu³ka³txi³nãu³xai²na² nxũ²kwai³yxau³jah¹la² we²nxĩ²ju³ta²
ha³ta³nxain²txi³ ĩ³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³ yxa³kxa² nũ³ka³txa² ĩ³ya²lun¹ti³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² aun³ti²
wxã³ain¹tũ³ka³txai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Txa²ha³lo²a² ko¹xai²na² wxa²li³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wa²li³te³lhxã³
nxe³ha²kxai³ ka²no¹a² ã³wih¹ka³tu³ a²nũ²a² a²ta³a² nxũ²kwai³li³yain¹jah¹la²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ā³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³ hãĩ¹nxe² wxã²nã¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Wxa²sxi²yhe³na² wxa²ya³li³nãu³xa² sxi²ha² ĩ³txu¹li¹. Nĩn¹ka³tu³
Txa²wã¹sũ³na² kãĩ³kxi¹nxa²ju³ta², ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sxã³, a²sxi²yhen³nãu³xai²na²
hxi²ka² hxn³jen³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lai²na² kãĩ³kxi²ju³ta² ĩ³hen³txi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãĩn² ĩ³wã³wã³txi³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³na² a²yo²ha³tih³nāu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² ā³yo²ha³ti³sa²sai¹ka³tū³ a³li³hi¹na¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ā³nū²kxain¹sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22-23 Nxe³ju³ta² in³txa² a²i³lxa² Jai²rah³la² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³lo²su² te²kxai³lu¹ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i²ain¹ka³tū³, ān³ka³tū³wxe³sxā³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹: — Je³su²jah³lāi³. Txa²ka³ne³lxa² ya³lu²kxi²sa²tē³na³li¹. Wxā³sxā³ txa²ka³ne³lxa²na² wxa²wxai³kxi¹sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tū³ we²nxi²xi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², Jai²rah³la² ā³si³tē³kxa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² ā³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ ān³kax3tū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² i³ton³kxi²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

25-26 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² kāin² i³ton³to³ta¹hxai²hē¹la². Hxi²ka²hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ kwē³ko³nhī¹nai³ta² sa²kxai³lu², i³si³ti³hon³ka³txa² ā³ni³ton³ ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ hī³ne³kxa² hoh³lxi³sa²jah³la² i³ta³ka³txai²na² o²la³kxi²te³lhxā³ a²ha³teh³nxā³nxa² ū³yho³hi²txā³nxa² hāi¹nxe³tj³xa² ū³hū¹hxa³tain¹kxan²ti³nū¹ hai³txi³ we²nxi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ khāuh³lxi³ton³nha²ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ ā²la² kāin² i³ton³to³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 27 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² i³hit1sxā³ ā³yau³son³kxi²ka³tū³ a²wā²la²ka³lo³a² wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxe³ju³ta² ta¹ka³lxa²na² a²e¹nān¹jau³la³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² a²wā²la³ka³lo³a² he³la³ku³ wxa²to³kxi²na¹kxai²nān²tū³ we²nxi²sa³tū¹xā¹ Nxe³nha²sxā³ wxa²to³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 29 Wxa²to³kxi²ka³tū³ wa³su³txi³ i³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²nū²ai²na² wa²su¹wa²sun¹khaix1sa³nhā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²sī³na² wi¹la¹tāu³a² so¹kxi²sain¹na²na¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txai²na², a²nxū²kwa³ye³la³nāu³a¹ ā³sa²wa³tj³nha²sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²la³tā³ txa²wā²la³ka³lo³ai²na² wxa²to³syah¹lxin¹si²lxi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

31-32 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³a² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³li³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kāi²li³tū³ka³txai²na² ā³ki³ka³ti³kxi²wxe³sxā³ ān³to³nxain¹sīn¹na³li¹. Nxe³nxai¹nha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³: “ĩh¹te²tā³ wxa²to³sain¹ji¹wi¹?” Nxe³nhīn¹jau³xai²na² i³ye³nhīn¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a² wxa²to³te²a² i²te³lhxā³ Je³su²jah³la² sa²wa³tj³nha²ta¹hxai²hē¹la².

33 Yxān¹ta¹ tu¹ha³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ju¹ta²na² sa²kxai³lu² ā³ne³wxe³khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kāin² yuh³lxi³ha²kxai³ i³ka³ta³txa³sa²ha²kxai³ wxā³sxā³ Je³su²jah³la² ā³ka³ti³wxe³ka³tū³ ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². 34 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xī¹. Wa²su¹wa²su¹yxau²xai³txa²hē³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Jai²rah³la² wē³sa²ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²si¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹tj³kxai³lu² a²nū²a²ka³na³ku² Jai²rah³lai²na²sxi²ha²wxã³sxã³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jai²rah³lãi³. Nxet3sī¹lxi¹. Wxa²ka³ne³lxin³txi² ya³lu²kxi¹nx2na²li¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²i³hxi²kau³kau³sīn¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³kxan²ta¹ jau¹xai²na² i³ye³kxain¹kxan²ta¹ Je³su²jah³la²a²wān³txi³kxai³lu¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hãi¹sxã³ yxo²i²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37-38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu¹, a²nū²a²nãu³xai²na²ã³si³tē³kxain¹te²nãu³xa²ha³lo²a²yxau³sxã³wahx3nxe³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹ Pe²jah³la² so¹lxi³, Ti³a²kah³la² so¹lxi³, Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la²a²lo³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² ã³si³tē³la³kxah¹lxi³sxã³ a²sxi²ha²yau³son³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ thi¹nai²li² a²nū²a²nãu³xã²yxau³te²nãu³xa², kãi²nxon³sxã³, kãin²nãn³ti³sxã³ hxi²kau³kau³nha²sxã³he¹li³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ju³ta²kxai³, Je³su²jah³la² ã³wih¹sxã³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³hxi²waun³txi³nha²sxã³kãin²nãn³khaix1yah³lxin¹ji¹? Hai³txi³ wē³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹nxe³sxã³ kãin² ãu³xi²na³li¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Yxãn¹ta¹ a²nū²a²nãu³xai²na² yxo²i²ai¹nxa³jau³su²i³yo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹a²nū²a²a²yo²ha³kxa¹aun³ta²li³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³a²wi³na²so¹lxi³, a²hã³ka³na²so¹lxi³, Je³su²jah³la²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²so¹lxi³sxã³Je³su²jah³la²tē³li³yhu¹sxã³a²wē³sa²sxa³thi³na²ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 ã³wi¹hain¹ka³ty³Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu²wē³sa²a²hxi²ka²hxi²ki³sxã³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wē³sãi³. İ³sa²yxau³nxi¹. Nxe³nxa²ha¹xi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³hī¹na¹ wa³su³txi³ wē³sa²kxai³ i³sa²yxau³ka³ty³, ã³nxai³ta¹hxai²hē¹la², wãi²ta² wē³sa²kxai³la². Nxe³ju³ta²ãn³si³tē³kxi²tũ³ka³txai²na²kãin²wã³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Yxãn¹ta¹Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu¹, yxo²xũn³txi³i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹ta²na²a²nū²a²ã³xa²i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³wē³sai²na²yain³txa²ũ³hũ¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

6

Na³sa³re²thi³nãn¹tũ³ka³txa²sa²yo²ã³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹nū¹ã¹wa²li³ain¹ka³ty³a³li³lah¹sxã³ton¹ta³ko³xai²na²ã³nxai³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²sa²kxai³lu²ã³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa²ba³to³nxe³ju³kxai³lu²Ju³te²a²nũ³ka³txa²ã³nũ²kxi²thi³na²ã³wih¹sxã³Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wi¹jau³xa²i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Wãn³txa²jau¹xai²na²a²nū²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa²sa²kxai³lu²ain³kxain¹ka³ty³i³wã³wã³txain¹sxã³yo²o²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² İh¹nxe³ju³khai³xa²i³hxi²ka¹txai¹nhi³te²la¹ku¹? İh¹te²ta³wxi²kan¹jau³xa²i³tih³nxe³h³te²la¹ku¹? İh¹nxe³sxã³wã³nxĩn¹sxã³

kāi³hī³te²la¹ku¹? Kī³nhai¹. Kō³nū¹hxain¹ki³sxa³nhai¹. 3 Jah¹lai²na² hāi¹nxe³sxā³ sxi²ha² ton³ju³ta² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Jah¹la² Ma³rj²a³ka³lai²na² a²ki³lha³lxa² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai²na² Jo³se²ah³lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² Si³māu²ah³lai²na² ain¹sxā³ a²kan³ti³nāu³xa² nxe³ha²kxai³ nxe³jah¹la¹wi¹. A²ha³lī³ti³nāu³xa² yxau³ye²nē³lain¹na³li¹. Hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³sxā³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxā³ e²nain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² a²wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²wā³tā³xa²nāu³xa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, sxi²yhen³khai³xa² yxau³yain¹tū³ka³txa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³, a²nū³ka³txi³khai³xa² hi²sen³ta³ so¹lxi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Jā¹nxe³sah²lxin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³ nū³kxūn³ju³ta² kāi³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³ton³te²su² ka³lxa²nxa³te²su² te²a² so¹lxi³, wxa²hxi²to³hain¹sxā³ i³we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 6 A²nū²a² yxo²i²ai¹nxa³ju³ta² Je³su²jah³la² i³wā³wā³nxe³khai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ sxi²yhen³nāu³xa² ai³lha²thet³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²si¹hā³si¹hain¹jau³su²

7-9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hxi²ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txai²na² i³kaix¹so¹sxā³, ha¹li¹ wxa²hau³kot³sxā³ i³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². i³sa²si¹hā³ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ū³hū¹nx2ta¹wi¹. Yxān¹ta¹ ai³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa² tē³sxā³ ai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Tāu²nxa² so¹lxi³, tē³sxā³ ā³nxai³jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ yain³txi³nū³la³ tē³xa³i² wā²lēn¹ta³ tē³xa³i² ha³teh³nxā³nxa² ū³yho²hi²ki³txā³nxa² wā²lēn¹ta³ wi¹so¹sxā³ tē³xa³i² nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Yu³wi²ki²nyhah¹lxin¹ka³lo³a² so¹lxi³ yu³wi²ki²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ wā²la²ka³lo³la³ tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹. 10 Jā¹nxain¹jau³su² i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— Sxi²ye³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³ ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ā³wih¹te³lhā³ a²wa³kxēn³yah³la² ka²la¹txa²lxain¹kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ āu³xi², yai³ni², nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Sxi²ye³nai²na² he¹yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³ sxi²ha² ā³xa² ā³ya¹ya¹jah³lxi³txa³hē¹li¹. 11 Yxān¹ta¹ sxi²ye³na² i²li³jen³su² je³nān²tu³: “Wxāi²na² ten³nxa²lxi³sī¹nx3nhai¹.” Ne³nx2tain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³ sxi²ye³nai²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kīh³nū³xa² wxa²yu³kxa²ti³so¹yah³lxin¹tū³xa² ti³yu³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

12-13 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³nxai³ain¹ka³tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lo³ta³wxe³ki³si¹jau³su² i³hen³txi² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ nxū²kwai³li³si¹hai¹ni² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ o²lyau³xa² a³se³to²na²yau³xa² tē³sxā³ wxa²ne³to¹la³kxi³sxā³ i³we²txi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jo³āu² Ba³tis²jah³la² su²lhā³jau³su²

14 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kãi³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jau³xa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² i²li³te²a² e³te³nah¹lxĩ¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹lo²su² ya³lu²ka³tu³ hã²wxã³txa³ ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ hĩ¹na² a²yen³kxa² hxi²kan¹ti³ kãi³ain¹na³li¹.

15 Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² ã³xa² i²li³te²a² e³te³nah¹lxĩ¹:

— E³li²ah³lo²su² te²la¹i¹. Nxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a² ã³xa² i³lxĩ³nũn³te²a² e³te³nah¹lxĩ¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lai²la¹i¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã² i³sa²si¹hã³nẽ³kxu¹jã¹nxe³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Yxã¹ta¹jau¹xai²na² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²ka³tu³ i³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— Ha³la³je¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² hĩ¹na² ka³tẽn³su² i³sa²yxau³xi²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17-18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²lon³na² a²l³lxã² Fi³li²pah³la² i³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ Fi³li²pah³lai²na² a²sxe³xa³ka³lxã² a²i³lxã² E³ro³ti²a³ka³lxã² i³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². E³ro³ti²a³ka³lxã²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lu² hait¹so¹kxi²yha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² i³tih³nxe³jau³xa²sa¹:

— E³ro²jah¹lãĩ³. Nxe³3sĩ¹lxĩ¹. Wxa²lon³na² Fi³li²pah³la² a¹he¹na³li¹. Nxe³kxa²yu³su² a²sxe³xa³ka³lxã²na² hait¹so¹kxi²yha¹hin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Kãĩ³in¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² te³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ E³ro³ti²a³ka³lxã²na² a²hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i³xã³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wẽ³sãĩ¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ i³ain¹sãn²sxã³ sa²tai³kxain¹sxã³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxa²yu³su² E³ro³ti²a³ka³lxã²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² i³su²lhã³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹ hxi²kan¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

20 Hxi²ka¹nai¹nxa³ju³ta²sa¹: E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: — Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ wain¹khaix¹jah¹lai²la¹xã¹. A²ko³nxe³ju³ta²la³ yũ³ti³hex¹jah¹lo²sxa³xã¹. Yuh³lxai¹na¹nhã¹, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²su¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxã² an³txi³ju³ta²kxai³ i³su²lhã³ain¹kxa²yan³ti³su² E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ã³non²ta³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²sxã³ kãĩn² yuh³li³to³nha²sxã³ i³wã³wã³ta³kxi²nha²kxan²ti³nũ¹ ka³lih³kxi²nha²sxã³ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³to³ta¹ a²ha² yan³nãũ³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²hã³ka³na² ẽ¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tã² ain³kxi¹xi²nha²te³lhxã³ kãĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kãĩ³ain¹ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³nãũ³xa² ka³lxã¹txi²so³ta²to² nũ³ka³txã² a²hxi²kan¹ti³nãũ³xã² hãĩ¹nxe³ti³xa² ka³lxã¹txi² Ka³li³le²a²ko³xa² a²hxi²kan¹ti³nãũ³xa² ka³lxã¹txi², nxe³ain¹ka³tu³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ a²yain³txã² ka³lxã¹txi² kãĩn² i³yai³ni², yain³txi³yau³xa² ũn³jau³xa² kãĩn² i³na², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ E³ro³ti²a³ka³lxã² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹:

— Hī¹na² txa²ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Hī¹na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² su²lhā³ai¹na¹ju³ta³nū³a² ain³nha¹nhā¹. Ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³ju³ta²kxai³E³ro³ti²a³ka³lxa² a²ka³ne³lxa² ya³sxā³ a²nū²a² ā³yā³nū²kxain¹thi³nāu³a¹ ā³wih¹sxā³ nūh¹ ā³ha³te³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² E³ro²jah³la² kāin² ī³ka³li³kxi², E³ro²jah³la² ī³ka²la¹tū³ka³txa² kāin² ī³ka³li³kxi² nxe³yhain¹te³nah¹lxi¹ E³ro²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ wāin²ta¹ka³lxa²na² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yā¹te² yen³kxa² ten³nxa²ji¹xī¹? A²yen³kxa² a²te³nīn¹kxa² ī³wā³txi³san¹kxai²nān²tū³ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Jā¹nxe³sxā³ E³ro²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa² ha³ta³nxān²txi³ ī³ha³la³tāu²so¹sxā³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹, ī³wā³txi³san¹kxe³la³ti¹. Ki³han³nxa³xi¹. Nxe³ju³ta² txa²wān³txai²na² ī³wa²li²na¹ke³la³te²kxai³, Txa²wā¹sū³na² a²kō³nxe³ju³ta² ū³hū¹sa²hī³nx2na³ni¹. Jā¹nxe³sa²kxa²yan³ti³su² na¹nhi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ wāin²ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxā³ a²hā³ka³na² ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Hā³kāi³. Nxe³nxi¹. Yā¹te²a² yen³kxa² ī³wā³tain¹hī³na¹te²la¹ku²? Na¹nhi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— “Jo³āu² Ba³tis²jah³la², ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka²so¹lxi³ ten³sa³nha²wi¹.” Nxe³txai¹nhē³ni¹. A²hā³ka³nai²na² wān³txa² ī³wā²lū³xi²jau³xa² ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²wāin²ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ā³ni³hi² ī³whi¹xi²ka³ty³ a²hxi²kan¹te²a² sa²kxai³lu² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la², ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nē³jah¹la² a²ne³ka²so¹lxi³ pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³sxā³ ū³hū²xa¹sē¹li¹. Kwēn¹tai²na² ten³sa³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³ju³ta²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na² ī³āin²txi³khaixi¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nīn³kxai³ a²wān³txai²na² a²yen³kxa² wāin²ta¹ka³lxa²na² ū³hū¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na² yxo²an³ta³ti³ e³ain¹jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²i² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wān³txai²na² ī³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³a¹ o³nxa³jau³su² ī³ye³kxain¹kxa²yan³ti³su² Sū³na² kō³nxe³ju³ta³la³ ū³hū¹ain¹kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hē¹la².

27-28 Nxe³ha²kxai³ kwēn¹ta²kxai³ so³ta²to²jah¹la² ī³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ū³nhe³ki²lho¹sxā³ tē³sxā³wxā³si¹hain¹jau³su² ī³kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³ty³, so³ta²to²jah¹la²na² sa²kxai³lu² a³li³sxā³ sxi²ha² kan²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yu³la² kāin²ta³wxi²a² tē³sxā³, Jo³āu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka² ū³nhe³ki²lho¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³ty³ a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ū³yhe³hē²ti³so¹sxā³ a²wāin²ta¹ka³lxa²na² ū³hū¹ka³ty³ ta¹ka³lxa²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hā³ka³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la². 29 Nxe³ju³ta²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ain³kxain¹ka³ty³ ya³lu²ta²na² a²ne³ki³la³ yū²nxa³sxā³ a²nū²a²nāu³ai²na² so¹lxi³ so¹sxā³ sa²nī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ka³lxa²nāu³xa²yai³nain¹jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la² ī³sa²si¹hā³ta³nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², ā³wa³lain¹ka³ty³ a²yen³kxa² kāi³ain¹ju³ta² a²yen³kxa² a²nū²a² ā³xa² ī³yau¹ū³yhain¹jau³xa² a²hāi¹nxe³ti³xa² Je³su²jah³la² ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe³hī¹na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²

Je³su²jah³la² i²te³lhxã³ ã³tĩ³i² wxa³li² jã¹nxe² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² whã¹na¹,
 hxi²kan¹ti³ yain³txa²ha³tã³nxã²ti³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nũh¹ ã³nxai³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nũ¹ã¹jũ¹nxe² i³ye¹nxi²ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Ai¹nha²kxai³ ka²no¹a² nũh¹ ã³wi¹hain¹ka³tu³ ha³lo²a²
 a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³ wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³³ Yxã¹ta¹ wa²li³ain¹ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na² i²ai¹nha²kxai³
 ain³kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³ sxi²yhen³nãu³xa²

hã¹nxe³ti³xa¹ wa²li³sxã³ a²yu³kxa² ã³ni³hain¹ka³tu³ a²ko¹xai²na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²na² sa²kxai³lu² a²ne³hẽ³txa¹

ã³wi¹hũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁴ Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² ã³nyo²ha³ti³lhi³nũ²la² ka²no¹a² a³li³ka³tu³,
 a²nũ²a²nãu³xai²na² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² i²ain¹tãu³ Je³su²jah³lai²na²

ãin²ta³lxi³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². ãin²ta³lxi³nha²te³nah¹lxi¹:
 — Tũ¹ka³txai²na² o³ve²a³ nũ³ka³txi³hũ³na³na¹. O³ve²a² nũ³ka³txa²

a²wa³kxẽ³yah¹la² yũ²nxa³kxe³hũ³nxe² hxi²kãu³kãu³nha²sxã³
 yxau²xai³tũ³ka³txi³hũ³na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ã³nãin²ta³lxi³sa³nhã¹.

Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² wi¹jau³xa²ka³lxa¹jau³xa² i³ya¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵ Nũ²la² sũ²ni²khai³nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
 a²wã³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yũ²nxa³ti²tu³wi¹. Hĩ¹na² ka³nxa³hi²tẽ³na³li¹.
³⁶ Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²nã²tu³ i³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ha³lo²ai²na² ta³nxã², sxi²yhen³nãu³xa² ta³nxã² a²yain³txa²

so¹kxain¹si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
³⁷ Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxã¹na² ã³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹, a²yain³txa²sa². Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²wã³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nha²wi¹. A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² yain³txa³tũ³xa²
 te³nain¹tũ³xa² kãin²khaix¹na³li¹. Nxe³tũ³xai²na² sa²kxai³lu²

a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² kwẽ³kxa² hã¹nxe³ti³xa² wa³ko³ni²
 yxau²xai³kxai²nã²tu³ hxi²kan¹ti³ ã³yho³hi²nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³

hxi²kan¹ti³hex¹sa²sĩ¹nx³nhai¹. Ĩ¹nxe³thĩ³nha¹ji¹ku¹? Nha¹nhai¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

³⁸ Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹:
 — Yain³tũ³xa² yũ³ah³lxin¹tũ³xa² ai³sxã³ wxa²hau³ko³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ wxa²hau³ko³ta³lu²nain¹ka³tu³
 i³hen³tain¹jau³xa²sa¹:

— Yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tũ³xa² yũ² ai³na² ha¹li¹ yũ²
 nxe³sĩ¹nĩ²su²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxe³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² a²wã³txi³kxai³lu¹:
 — Si³sa³yu³ta² au³ju³ta² ã³nhai²wxe²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ha³na³ka³lxi²
 ã³nũ²kxi²sxã³ jũ¹nxe² so¹lxi³ ã³wxe², jũ¹nxe² so¹lxi³ ã³wxe² jã¹nxe²
 nxe²xai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹

a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²ka² hxi²sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²nũ³ka³txa² a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxi³ ã³wxe²
 jã¹nxe² jã¹nxe² ã²la² kã²lxi²tũ³ka³txa² ã³wxe² nxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ yain³tũ³xai²na² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ tũ³xa² wxa²sa²so¹xi² ai³nai²na² ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ ten³sa²tã³ka³la³yo²nũ²la² a²yain³txa² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² a²yain³tũ³xai²na² so¹sxã³ wxa²nãu²lxĩ³sxã³ nxe³tũ³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hã¹wxãn³txa³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jã¹nxe³sxã³ ai³nai²na² wxa²nãu²lxĩ³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42-43 Nxe³ka³tũ³, a²nũ²a²nãu³xa² hã¹nxe³tĩ³xa¹ ĩ³yain³tain¹ka³tũ³ ũ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³tũ³xa² ai³na² wxa²nãu²lxĩ³kxe³su² ũ³kxain¹nxa²ha¹te¹ a²wã³kxi³kxai³ wã²nxa³kxa² so¹sxã³ ha³ti²a² hxi²ka² hxi²ka² hxi²ka² nẽ³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³tẽ³na², ne³ki¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu², in³txa² nũ³ka³txa² hã¹nxe³tĩ³xa¹ ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² 5.000 nxe² yain³tũ³xai²na² ĩ³yain³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ye³na² ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

45 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwẽn¹ta²kxai³ yain³ta³lun²ka³tũ³ Je³su²jah³la² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxai²na² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye³nai²na² Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xin³txi² ĩ³xi²si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹haun¹ta²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 ĩ³sa²si¹haun¹ta²ain¹ka³tũ³ nũ¹hxai³sxã³ wã³la³ka³txa² wxa²ka³la³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nũ²la² ka³nxa³hi²nũ²la², ka²no¹a²ka³lo³ai²na² ĩ³ye³na² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² ne³hẽn³kxa² hãu¹ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxĩ³, ha³lo²a² nũ¹he¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³tãu³a¹ i³txa² nũ³kxũn³txi³ ka²no¹a²ka³lo³ai²na² sa²ne³kxau²kxain¹ju³ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² hxi²kan¹ti³ ũ³kwa³lxĩ¹nha²sxã³ ai³ai¹nxa³ju³ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² a²yo²txa³hã³ka¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹ ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxĩ²ti³xa² Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² wxã³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yu³kxa² wxã³ta¹hxai²hē¹la².

— Ā³wa²to¹ta¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49 Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ã³wxã³ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ya³lu²te² yãu³ka³txi³sa²lxã²nx3nha²khi³. Nain¹jau³su², ĩ³wxan¹sxã³ yuh³lxĩ³khai¹nxẽn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 50 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txai¹ta³li³na¹we¹. Yuh³lxah³lxĩ³txa³hē¹le¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹a²ka³lo³a² wi³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxã³ i³txai²na² wxa²nhãu²no³jain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xai²na² kãin² yuh³lxai¹nha²kxai³ kãin² wã³tai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxe³ain¹ju³ta² yain³txi³nũ³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ĩ³yã³lã³tain¹ju³tai³tã² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai¹nha²kxai³ yuh³lxai¹nha²kxai³ wã³tai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka²ĩ³ton³te²nũ³ka³txa² we²txa³lxĩ³jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³yo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tũ³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³hain¹ka³tũ³ ka²no¹a² sa²ha³lo²sa²ta³ain¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² kan²ka³ta²

sa²nī¹sa²tai³ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². 54 Nxe³ain¹ka³tu³ kwēn¹ta²kxai³
a²nū²a²nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² i²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la².
55 Ai¹nha²kxai³, sxi²nhāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³ni³sxā³
ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² sxa³ain¹ka³lo³a² whāi²na¹
sa²ye³hēn²ti³so¹nyhain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² a²he¹tāu³a² sa²kxai³lu²
ā³nxi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 56 Ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² he¹tāu³a¹
i²li³tāu³a¹ sxi²yhen³nāu³a¹ tā³nxa², sxi²ha² ka³lxa¹thi³nāu³a¹ tā³nxa²,
ha³lo²a² tā³nxa² a²nū²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a²
i³ton³te²a² tē³sxā³ sxi²yhe³na² nxū²kwai³ye³li³nāu³a¹ a²yuh³xa²
ūh³wxe³yhain¹ka³tu³ wi¹lain³kxi²nha²tū³ka³txa² a²wān³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Wxa²wā²la² yxo²ka³teh³nāu³a¹ ha³tā³nxān²txi³ a²nū²a² i³ton³te²su²
te²a² wxa²to³hūx1ti³ten³nxain¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³
a²nū²a² i³ton³te²su² te²an²tu³ Je³su²jah³la² wā²la² yxo²ka³teh³nāu³a¹
wxa²to³hain¹te²nāu³xa² ha³kxa¹, we²nhxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

7

Ju³te²a² si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³su²

1-4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa², Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xa²
ā³nhai¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ kxā³nxai³tā²
txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² a²wān³txa² i³wē³not3so¹ain¹jau³xa²,
fa³ri³se²a² nū³ka³txain²txi³ sa²wai³wait3sxā³ sa²yxo²we¹ti²
Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xain²ti³ yxo²ha³kxa¹ sa²wai³wait3sxā³
sa²yxo²we¹ti² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹kxa²yu³su² kāin²
wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sān²sxā³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

— Kāin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sān²ki³sxa³kxai²nān²tu³
i³yain³ki³sxa³lho³li¹. Nxe³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxai¹nha²kxai³, ha³lo²a²
a²yen³kwā² so¹kxi²nyhu¹ain¹tāu³a¹ ā³sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hai¹nha²kxai³
txa²wā¹nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nha²sān²sxā³
i³yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nhai¹nxa³kxai²nān²tu³
hai³txi³ i³yain³ti³hex1nai¹nhī³nx2to³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Jā¹nxain¹nū³nha²kxai³,
ka³lxa¹txi³ yau³xā³xa² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
wē³not3so¹ain¹jau³xa² fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jau³xa²sa¹: Kwa³ta³lē³na² i³na²ki³tē³na² wxa²hī³hī³la³kxi²,
kwa³ta³lē³na² te³tu³kxi²ki³tē³na² wxa²hī³hī³la³kxi², kwa³thi³lē³na²
i²li³tē³na² wxa²ye³hī³hī³li² nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
ha³teh³nxā³nxā² ho³lxi³su² tū³ka³txa² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txa²
Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³ka³tu³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ain¹tū³ka³txa²
sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi³na¹, ā³sa²nū²kxi²sxā³
Je³su²jah³la² i³ha¹txi²sxā³ he¹ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³,
nxe³hī¹na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹hxi²nā³txa² whāi²na¹ wxa²hxi²han³ta³kxi²nhai¹nxa³kxe³tu³
i³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na² hxi²nā³ti³sxā³ i³yai³nain¹ju³tai²na²
fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² hi²sen³su² i²i²
ha³teh³nxā³nxā² hoh³lxi³su² tū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na²
hi²sen³su² i²i² nxe³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na², hai³txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
ā³wē³not3sxā³ ū³hū¹nē³jau³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³te¹ni²ti¹.

Yxān¹ta¹ hxi²nā³ti³ i³yai³nain¹te¹ni²ti¹. Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹ta¹na² ũ³hū¹nē³jau³xa²sa²yo²we¹ta¹nxa³te²la¹xā³?
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.
— Wxāi²na² wi¹lhin¹ki³lxot3sxā³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
Yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² kxā³nxi¹nai³tā² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lu¹ta¹na²
ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

“Txa²nū³ka³txai²na² a²yo²wān³txa² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²ti³hit1sain¹na³li¹.
Yxān¹ta¹ a²ē¹nān¹jau³xai²na². Sū³na² na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa²
yū³ai¹nxa³wi¹.”

7 Yxān¹ta¹ kwā²hāi¹nxe² sa²nēn¹kxi²sa²ki³lxot3sai¹nhxai²na²hē¹li¹.
A²wān³txai²na² i³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nū²a²
wān³txa² sa²so¹sxā³ Sū³na² wān³txi³su² ki³lxo³jau³su²
i³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hē³li¹.”

Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

8 Wxāi²na², te²yā¹nxe³sxā³ kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yah¹lxi¹nha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yo²ā³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
wān³txa² so¹lxi³ a²nū²a² i³wē³no³tūh¹nē³jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxā³
sa²yo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.

9 Wxāi²na², sa²nēn¹nha² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
Yah³lxin¹ju³ta²: “Txa²wā¹sū³na² wān³txi³la³ i³kwa³na³nē³jau³la³ o³nxa³wi¹.”
Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na²
wxa²wē³not3so¹yah³lxin¹jau³xa² so¹lxi³, a²nū²a² wān³txa² so¹lxi³
sa²wai³wait3sxā³ sa²yo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹. 10 Jā¹nxa¹jau³su²
Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxa²wī³na² wxa²hā³ka³nu¹na²
wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xa²
yā¹nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wī³na² tā³nxa² wxa²hā³ka³na² tā³nxa²
ko³nxe³jau³su² nxe³ti³hi¹txain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²su² te²a²
i³su²līhā³jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 11 Nxe³yān¹ta¹

wxa²wān³txa² e³kxah²lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a²
i²li³te²su² te²a² a²wī³na² tā³nxa² a²hā³ka³na² tā³nxa² yen³kxa²
tau³to³nain¹kxe³su² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wī³na², nxe³txi¹. Txa²yen³kxa²
ũ³hū³na¹tū¹xā¹’ Nxa¹hē¹li¹. Yxān¹ta¹ sa²yat1sxā³ Txa²wā¹sū³na²
so¹lxi³ ũ³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.” Nxe³ain¹jau³su².

12 Nxe³ain¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹
a²nū²ai²na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²yen³kxai²na²
wxa²wī³na² wxa²hā³ka³na² ũ³hū¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹. Sū³na²
yen³kxai²la¹wi¹, hī¹na²su¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. 13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² i³hxi²ka¹nxa³si¹yah³lxin¹jau³su²
nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nāu³xu¹ta¹na² wān³txa²
sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. A²yen³kxa² ā³xa²
te²u¹jā¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a² kāi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² ko³nxe³ti³hi¹tē³jau³su²

14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa²
yo²ha³kxa¹ i³kaix1sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² yo²ha³kxa¹ nex3ka²kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹yo²a² ũh³yo²wih¹nē³kxe³su² hai³txi³

ko³nxe³ti³hit1tē³lxa³wi¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yo²a² sa²yo²sai¹nē³kxe³su²
ko³nxe³ti³hit1tē³na³li¹. 16 A²ne³nxē³na² yū¹nx2ti³kxai²nān²tu³
ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nū³xai²na² ā³ain¹sxā³ sxi²ha²
ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi³nū³khai³xai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹sxā³ wān³txai²na² ĩ³yau¹ū³jau³xai²na²
ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² ā³ne³to³nxa²lxi³nūn³ta²lu¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ko³nxe³ti³ kǎi³kj³ju³ta²nān²tu³ yain³txi³la³ ĩ²li³te²la³
ĩ³yain³kj³kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ ko³nxe³ti³ kǎi³kj³te²sxa³yu²hē³li¹.
Jau¹xai²na² ā³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹? 19 A²yain³txai²na² ĩ³yain³sxā³
txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³wih¹sxā³ tan³sa²tā³kj³te²jai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jau³xai²na² a²si³yxa³tāu³a¹ yain³txa² yo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hē³la².

20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Kwa²hāi¹nxe² txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kj³jau³xa² ko³nxe³jau³xai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ne³kxe³kxi²nha²kj³sa²kxai³ hā²wxān³txa³
txa²wā¹hxi²ka² ko³nxe³ti³ kǎi³kj³te²ju²hē³li¹. 21-22 Txa²wā¹ē¹nāu³a¹
tē³kj³jau³xa²sa¹. Wān³txa² ko³nxe³ti³ ain³nha²kj³jau³xa² tē³i²,
ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa²
a²yen³kxa² kǎi³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i², su²lhā³yhu¹kj³jau³xa²
tē³i² ā³xa² sxe³xa³ka³lxa¹ ũ³whīn¹ti³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² ā³xa²
wē³sāi¹ah³la² ũ³whīn¹ti³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa²
yo²kwai³no³nyhu¹kj³ju³ta² tē³i² a²yen³kxa² ko³nxe³ju³ta² kǎi³kj³jau³xa²
tē³i² ki³han³sxā³ ko³nxe³ti³ kǎi³ti³hi¹kj³jau³xa² tē³i² kwa²yo²ka³ka³ti³
e³kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa² ĩ³ka³tā³yhu¹kj³jau³xa² tē³i² a²nū²a² ā³xa²
o³nxa³sxā³ ĩ³ye³kxi²yhu¹kj³jau³xa² tē³i² yo²sa³te³txi³ ĩ³ye³kxi²yhu¹kj³jau³xa²
tē³i² wān³txa² wain³jau³xa² sa²yo²ā³kj³jau³xa² tē³i², nxe³jau³xa²nāu³xai²na²
whāi²na¹ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ tē³kj³te²ju²hē³li¹. 23 Tē³kj³kxai²nān²tu³
a²nū²a² ne³kxe³kxi²nha²kj³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ju³ta² kǎi³kj³te²ju²hē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha³ka³lxa²yo²ir²jau³su²

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ĩ³sa²yo²sxā³ nū¹ā¹
a³li³ain¹ka³tu³ Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³a³ Si³tō²thi³nān¹ko³nāu³a²
ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ka³tu³ sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

— Thi¹nāu³ai²li² nūh¹yxa³ti³ten³sa³nhā¹. Yxa³na¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa²
ĩ²kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Je³su²jah³la² nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³na³ku² te²a² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 25-26 Ain¹ka³tu³
txu¹ha² yau³ā³lxi³ti³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² Si²ri³a³ko³xa² tōn¹ta¹ka³lxu³su²
te²a², Kre²ka²yau³xa² so¹lxi³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a² ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxai²na² a²ka³ne³lxa² ĩ³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³te²a²
yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxa³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxa³ju³ta² ain³kxi²ka³tu³ wxā³sxā³
Je³su²jah³la² a²yu³kxa² ān³yo²thu²kxi² ā³yu³ka³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³,
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² txa²wē³sa² nxū²kwai³yxa³na³li¹. Te²su²
ĩ³sa²si¹hā³kxi²txai¹nhē³li¹. Txu¹ha³ka³lxai²na² a²wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
27 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo³kxit1sā²nhē³ni¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² txa²ya³lxa³khai³xai²na² sa²hau³kot3sā²na¹tū¹xī¹. Na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ a²nū²a² ā³lxi³te²su² sa²hau³ko³tū³na¹tū¹xī¹. Nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹. A²wi¹lhīn¹khai¹xa² a²wē³ha³lxi³khai³xa² i³yai³nain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³nū² ān³ta³lo³hē²ti²nū³la² wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² ū³yhai¹tain¹te²ju²hē³ni¹. Ju¹ta² wain³na³ni¹. Nxe³ha²kxai³ ha³lo³kxit1sā²nhē³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Yxān¹ta¹ txu¹ha³ka³lxi²na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ wē³ha³lxi³nāu³xa² i³yai³nain¹kxai²nān²tu³ a²yain³txa²nū³xa² a²yu³hxai²na² a³hi²te²su² ā³yā³nū³nū¹tā³tū³xa², a²wai³a³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² ū³yhai¹tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wān³txai²na² wain³nūn³na³ni¹. Na¹ha²kxai³ a²yen³kxa² te³nīn¹kxa², kāi³sxā³ ū³hū¹nxa²ha¹tū¹xī¹. Kō³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na², wxa²ka³ne³lxa² nxū²kwa¹i³li³na²ni¹. Wa²su¹wa²su¹xai³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxe³ka³tu³ txu¹ha³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² i³xi²ka³tu³ a²wē³sai²na² sa²kxai³lu² a²sxa³ka³lo³a² wi¹lain³kxi²nha²sxā³ sxa³ta¹hxai²hē¹la². Kō³nxe³te² a²yāu³ka³txai²na² yū³ti³he¹yxē²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yxo²kan²jah¹la² yxo²we²txi²jau³su²

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti²ro³thi³nān¹ko³nāu³xa² wa²li³xi²sxā³ Si³tō²thi³na² ā³wa²to¹ti², sxi²yhen³nāu³xā² hxi²ka² hxa³jen³nāu³xā² ā³wa²to¹ti² nxe³sxā³ i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

³² Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² hxi²kan¹ti³ha²kxai³ ne³ka³tū³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²nū²a²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² tē³sxā³ ai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³, jah¹la² wxa²wxait3i¹nhē³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³⁻³⁴ Nxe³te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ in³txai²na² i³yū³so¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²hxi²ka² wē³ha³lxa² a²nū²a² i³ton³jah¹lai²na² a²ne³nxē³na² wxa²ne³tū¹la³kxain¹ka³tu³ i³ka³su³hā¹sān²sxā³ wxa²yu²hē³to³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ oh³sīn³nāu³a¹ ten³sa²ka²la¹sxi²ka³tu³ i³yat1sai¹kxi²nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹jxa³hxi¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxe³sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² e³xa³ju³ta² yxo²we²nxi²sxā³ wi¹lī³ye³i² nē³ka³tū³ju³ta² we²nxi²sxā³ wi¹ne³kat1sa²tā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxe³te³na¹, Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² i²yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, kāin² i³ye³kxain¹to³kxa² ha³tā³nxān²txi³nū¹ kāin² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². ³⁷ Ain¹sxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³wā³wā³txi³sxā³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹khai¹nxe³sxā³ kāi³na³li¹. Kāi³ha²kxai³, a²nū²a² ne³ka³tū³jah¹la² ha³tā³nxān²txi³ hī¹na² wi¹ne³kat1sa²tā³i², a²nū²a² hai³txi³ i³ye³xa³jah¹la² ha³tā³nxān²txi³ hī¹na² i³ye³i² nxain¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8

A²nū²a² ka³lxa¹khaix1te²nāu³xa² yai³nain¹jau³su²

1 Hã²wxãñ³txa³a²nũ²a²ka³lxa¹khaix1tũ³kã³txa²ãn³yãñ³ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nũ²la²yain³txi³txa²khaix1lai¹nha²kxai³Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²i³kaix1sxã³i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹kã³txai²na²i³ãin²ta³kxi²na¹nhai¹. Ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³lan²tãu³a²ã³si³tẽ³la³kxi²yxau³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³yain³txi³la³yũ³ai¹nxa³tai¹tu³wi¹. 3 Yũ³ai¹nxa³ha²kxai³heh³ti³ya²lun¹tain¹kxa²yan³ti³su²hai³txi³i³sa²si¹hã³ai¹na¹ju³ta²ten³sa²nxa³nhai¹, u¹lxi³wxã³ai¹nha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²a²wãn³txi³kxai³lu¹i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na²a²nũ²a²yxau³ai¹nxa³ko³su²ye²ha²kxai³ĩh¹nxe²t3sxã³ka³lxa¹ain¹tũ³kã³txai²na²i³yã³lã³ja³hain¹sĩn¹kĩ³te³ji¹wi¹? Hxi²ka¹nha²sĩn¹nx3nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yã¹te²yain³txi³nũ³txa³yũ³nx2ti³ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²a²wãn³txi³kxai³lu²:

— Nũ³ha¹li¹nũ³ha¹li¹nũ³ha¹li¹ka³na³ki¹yũ³sĩn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²hi²sen³kxai³lu¹a²nũ²a²nãu³xa²ã³wxe³si¹hain¹jau³su²i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu³yain³tũ³xai²na², hxi²tẽ³nha²nũ²la²Txa²wã¹sũ³na²i³wi¹lxon³kxi²kĩ³jau³xa²i³ye³kxi²ka³tu³wxa²nãu²nãu²lxi³sxã³a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix3ai²na²sa²kxai³lu²ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix3ai²na²sa²kxai³lu², a²nũ²a²ã³xa²ka³lxa¹tũ³kã³txai²na²sa²kxai³lu²wxa²nhũ²xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxai¹nha²kxai³, ai³na²wẽ³ha³lxi³su²kwa²ha³ya³kxa²ka³lxa²nxa³te²a²yũ³ain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²su²hxi²tẽ³nha²nũ²la²i³wi¹lxon³kxi²kĩ³jau³xai²na²i³ye³kxi²sãn²ka³tu³, a²sa²wi³ha³lxi³khai³xa²ũ³hũ²xai³ka³tu³a²nũ²a²nãu³xai²na²sa²nũ²xai³nyhain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³sxã³a²nũ²a²yxo²ha³kxa¹ũ³kxin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²yain³txa²wxa²nãu²lxi³kxe³su²a²wã³kon³kxe³su²wxa²sa²wi¹sxã³ha³ti²a²nẽ³nha¹li¹nẽ³nha¹li¹nẽ³nha¹li¹ka³na³ki¹nẽ³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 A²nxe³sxã³a²nũ²a²nãu³xa²wa³li³kha³lhon¹tũ³kã³txa²ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³4.000nxe²wa³li³kha³lhon¹tũ³kã³txi³su²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na²Je³su²jah³la²hi²sen³kxai³lu²i³xi²si¹hain¹jau³su²i³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³te³na¹kwẽn¹ta²kxai³Je³su²jah³la²a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na²whã¹na¹ka²no¹a²ã³wi¹hain¹ka³tu³ha³lo²a²Tal³ma³nũ²ta³ko³xa²ã³nxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a²nũ³kã³txa²yen³kxa²wã³nxĩn¹te²a²i³wã³txain¹jau³su²

11 Nxe³nxa²ha¹te¹fa³ri³se²a²nũ³kã³txa²ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²a²hi²sen³kxai³lu²tũ³yhaiñ¹sxã³Je³su²jah³la²i³wã³wã³txi³sxã³i³ye³ye³kxa²i³sa²nũ¹xi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Oh³nãu³a²wã³nxĩn¹sxã³kã³ju³ta²wã²na³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹Je³su²jah³la²ko³nxe³ti³hi¹tain¹jau³su²i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la², fa³ri³se²a²nũ³kã³txai²na²sa². 12 Nxe³sxã³Je³su²jah³lo²kxai³lu¹kãin²ãin²ti³sxã³i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wxã¹na²yxau²xai³yah³lxin¹tũ³kã³txi³i³nxai²na²wã³nxĩn¹ti³i³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta²ten³yah³lxin¹nhai¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³

ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? A²ya³la³tū³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Hai³txi³ wā³nxĩn¹ti³ ī³yau¹ū¹nx2ta¹ju³ta³la³ wā²nā³ūh¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ain¹sxā³ ka²no¹a²ka³lo³a² ā³wi¹hain¹ka³tū³, ī³ye³na² yxo²ha³ti³nhāu³ā¹ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² ī³wa¹txi³nū³xa² ī³yau¹ū³jau³su²

14 Ī³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³ai²na² yain³tū³xa² ne³wā²na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³na³ka³na³tū³xa² so¹lxi³ka²no¹a²nāu³a² yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

15 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² E³ro²jah³la² nxe³sxā³ a²yain³txa² ī³wa¹tū³xa² ĩ²jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³toh³nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³jau³xai²na² yain³txi³nū³yau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nūh¹ī³ye³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tū³xa² yū³nē³lxa³i¹. Nxe³ha²kxai³ nē³lain¹na²li¹. Nxe³nhain¹ta¹hxai²hē¹la².

17 Nyhain¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tū³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yain³tū³xa² yū³nē³lxa³jau³su² e³ah¹lxin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ī³yah³lxan³ji¹wi¹? Ā³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹? ĩ³ne³wā³nūn³kxi¹nx2ti³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 — Wxa²ye³na² whāi²na¹ yū³nx2ti³kxan²ti³, ĩ²yah³lxan³ji¹? Wxa²ne³nxē³na² whāi²na¹ yū³nx2ti³kxan²ti³, ain³kxi²nyhah¹lxan³ji¹? Nxe³wān²yah³lxin¹ji¹wi¹? 19 Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tā², yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²nāu²lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txi³su² 5.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hū²xai³ai¹na¹hĩ¹nai³tā² a²yain³tū³xa² a²wā³kon³te²tū³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxā³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Ha³ti²a² hxi²ka² hxn³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³te³na¹, ne³ki¹sxā³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³la³je¹nūn³tāu³ai³tā² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²nāu²lxa¹sxā³, a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txi³su² 4.000 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hū²xai³ai¹na¹hĩ¹nai³tā² a²wā³kon³te²tū³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxā³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹?

Nxe³nxa²ha¹te¹:
— Ha³ti²a² nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹sxā³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³nē³wxe³nx2ti³lā²nxān³khi³. Nxe³nx2ta¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Yeh³han³jah¹la² we²txi²jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Bet3sa³i²ta³thĩn³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² ā³wi¹hain¹ka³tū³, a²nū²a² nū³ka³txi³ ā³xa² sa²kxai³lu² yeh³han³jah¹la² tē³nū²la² Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³lhxā³ tū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²to³txain¹sĩ¹nhē³li¹. A²nū²a²nāu³xa²na² ĩ³wā³txi³sxā³ ĩ³ye³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ yeh³han³jah¹lai²na² a²lxi²ki³kxai³lu¹ hxi²ki³sxā³, tē³sxā³ ha³lo²a² sxi²yhe³na² yxo²tu³ka³nāu³a¹ ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²ye³na² yeh³han³jah¹lai²na² a²ye³na² txa²wā¹yxo²ka²si¹yhau³xa²

wxa²ye³wā³lā³kxain¹ka³tu³ a²hxi²ka² wxa²wxai³ain¹ka³tu³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³ju³ta² i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a² i²a¹wi¹. Yxān¹ta¹ hi³sa³kat3sū³tain¹na³li¹. Te²su²

ā³nxai³ain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² jā¹nxe³sxā³wxa²ye³wxai³ai¹nha²kxai³,
wi¹ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹

wi¹li²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²wai³wait3sxā³ wxa²sxi²yhen³khai³xai³tā² i³xi²txu¹li¹. Yxān¹ta¹
sxi²yhe³nai²na² ti¹nān²ta³, ā³wih¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Se²sa³re²a² Fi³li³po²thi³nān¹ko³xai²na²
ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² a²yxo²wān³txa²

a²sa³wi³ha³lxa² i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ā³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² i³yī¹li²sain¹jau³xa²
e³kxi²nyhain¹kxai²nān²tu³ İh¹nxe³jau³ta³ i³yī¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xā³?

i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² i³wā³lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a²nāu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²su² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²sxā³ wā³li²jah¹la² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na²

sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² i³yī¹li¹nxai²nha²kxai³ ā³xa² ha³tih³xai²na²

sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² i³yī¹li²nxai¹nha²kxai³
nxe³nyhain¹si¹nhxai²na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxān¹ta¹ wxāi²nān²ta³ İh¹nxe³jau³ta³ i³yī¹li²syah¹lxin¹jau³su²
e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu¹

i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹.

— Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jau³jau¹xai²na² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²

31 Jā¹nxain¹jau³su² Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ū³hain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxa¹kxai²nān²tu³

i³sa³e² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxin¹te²
si³yxau³tū³ka³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxā² a²hoh³lxi³su² te²a²

nxe³sxā³ te²nāu³xa² i³an³ta³kxi²sai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³
i³su²lhā³sa²si¹nyhain¹jau³su² i³kwa³na³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la²

hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ ka³ten³su¹
i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³jau³xai²na² yxo²wain³ti³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³
Pe²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³yū³so¹sxā³

i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jā¹nxe³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la², Pe²jah³la² wān³txa²sa².
 33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sa²wa³tī³nha²sxā³
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ī²sa²sai¹ain¹ka³tū³ Pe²jah³lai²na²
 ī³kwa²ta³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lāi³. Txa²si³yo³na² ā³waix³txu¹li¹. Txa²wā¹sū³na²
 a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nū²ai²na² a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³ te³ni¹lxi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

34 Jā¹nxe³jau³su² a²nū²a²nāu³xai²na² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa²
 a²sa³wi³ha³lxa² ain¹sxā³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nū²a²ī²li³te²nān²tū³ ā³si³tē³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nān²tū³
 a²ē¹nāu³a¹ au³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tū³ ā³na¹txai²lxi¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 yxo²ī²sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ ī³ya²lut¹ju³ta³nū³a² yuh³lxi²nxa³sxā³
 ā³si³tē³kxi²sain¹txai²li¹.

35 Jā¹nxa¹jau³su² wxāi²na² sa²kxai³lu²
 ī³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a²
 txa²wi¹la¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yxō²ā³a¹kxan²ti³
 ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³

Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹:
 “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹.
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² ī³hen³txai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ī³su²lhā³sain¹kxan²ti³
 yxo²ī²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tū³
 Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
 yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

36 Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³nāu³ān¹ta² yen³kxa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹
 so¹kxi²hxa³kxai²nān²tū³ yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na² a²ka³ten³yu³ta²
 tū¹kxi²kxai²nān²tū³ nxe³te²su² te²na² ju³ju¹tai²na² a²yxō²ha³kxa¹
 tū¹kxi²hī³nx²na³li¹.

37 Ya³lu²ki³kxai²nān²tū³ a²ka³ten³sa²ki³ju³khai³xa²
 hxi²kan¹ti³ ū³yho³hxi²sxā³ so¹xi²ki³sī³nx²nxa³wi¹. 38 A²nū²a²nāu³xai²na²
 yxau²xai³lain¹tū³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹to³hi² Txa²wā¹sū³na²
 ā³na¹sxā³ ā³xa²sū³na² te³nain¹to³hi² nxe³ain¹to³nha³li¹. A²nxe³tū³ka³txai²na²
 a²nū²a² ī²li³te²an²tū³ Txai²li² ī³yāu²lxi² txa²wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³yāu²lxi² nxe³sain¹kxai²nān²tū³ Txai²li² Sū³na² Hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² yan¹nāu³a¹ wxā³na¹tu¹wi¹. Txa²wī³na²
 wxi²kin³ti³ton³ju³ta² wxā³na¹tu¹wi¹. Sū³na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 wi¹lhin¹te²nāu³xa² oh³nāu³a¹ yxau³te²nāu³xā¹, ā³si³tē³kxi²sa²sxā³
 wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹kxai²nān²tū³ āu²li²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²li²
 āu³lxain¹nū³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

9

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tū³ ī³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³sa³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nū³ka³txe² ī³nxai²na² ka³na³ki²nū²
 ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹ ju¹tai²na² ī²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ī³ā³lxi³jau³su²

2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tāu³kxai³lu²,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wā³la³ka³txa² kīn³khaix¹ka³ta²

ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Pe²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² whāi²na¹, Je³su²jah³la² ān³sa²so¹sxā³ ka³la³ya³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³la³ya³hain¹ka³tu³ a²ne³ka³nah²nāu³a² he¹ain¹tāu³a² Je³su²jah³la²nū²a² sa²yā¹nha²ha²kxai³ ā³lxa³txi³ i³we¹yhe²ta¹hxai²hē¹la². ³ A²wā²la³ka³lo³a² ū³whih²kxi²nha²ka³lo³a² wā²la² yān³txi³ hā³ka³lo³a² i³ya¹nha²ha²kxai³ kāin² hā³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ⁴ Nxe³tāu³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² E³li²ah³lu¹ta¹na² ain¹sxā³ a³ka³nxa² wxā³yai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe³tāu³a¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹yxau³khaix¹sī¹na¹nhai¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²ha² thī³nha¹li¹ ka³na³ki¹ txon³sī¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sī¹na¹tu¹wi¹, ten³nxa²sīn¹ke³la³te²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁶ Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² kāin² yuh³lai¹nha²kxai³ i³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷ Nxe³nxa²ha²te¹ oh³sī³na² hā³thī³na² a³hxi²sxā³ ān³ti¹kxai¹nha²kxai³ oh³sī³nān¹ta² wān³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Ain¹ka³tu³ a²ha² kwēn¹ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² sa²ne³wa³ti³nha²sxā³ i²sa²sai¹ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³te²su² yū³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁹⁻¹⁰ Nxe³nxa²ha²te¹ wā³la³ka³txai²na² wxa²ka³nain¹nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju¹ta¹na² i²syah¹lxin¹ju³ta¹na² a²nū²a² ā³xa²i³hen³txi³ti³hex¹yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hā²wxān³txa³ Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹ka³tu³ ka³ten³ti³ i³sa²yxau³xi²na¹tāu³a² hā²wxān³txa³ a²nū²a² i³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³ai²na² kon³ton³ti³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³ju³ta¹na² sa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya³lu²sān²sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ih¹nxe³khaix³te²la¹ku¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹ Nxe³te³nah¹lxi¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² e³jau³xa²sa¹: “E³li²ah³lu¹ta¹na² txa²nū² wxā³tu¹wi¹.” Ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ih¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ wān³txa² jau³xai²na² i³ye³ain¹te²la¹xā³? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu³ E³li²ah³la² wxā³tu¹wi¹. Txa²ne³hē³txa² wxā³sxā³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³tū¹sa³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ a²nū²a²nāu³xa² en²sain¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ¹³ Yxān¹tah¹lxa¹ wān³txi³khai³su² e³kxi¹nx²ta¹wi¹. E³li²ah³la² ā²la² wxā³na²hē³li¹. Nxe³txai³tā² a²hxi²kan¹ti³nāu³a² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³ū¹hain¹na²hē³li¹. Nxe³ju³ta² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Wē³sa² we²txi²jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³khai³xa² wã³kon³tũ³ka³txa² yau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txi³ ã³xa² hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ³ka³txai²na² ã³ki³ka³ti³kxi²yhai¹nha²kxai³, a²ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ³ka³txai²na² i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi²yhai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² yau³son³sxã³ i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² i²ain¹tãu³ i³wã³wã³ta³kxai¹nha²kxai³ ã³ni³sxã³ wi¹la³ i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³jau³ta³ i³ye³kxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Yxã¹ta¹ ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² tau³ta² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²su² te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Txa²wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ tũ³nxa²ha¹wi¹. Kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wẽ³sai²na² hxi²kan¹txi³ i³ye³xa³wi¹.

18 A²nxũ²kwai³yxau²na³na¹ nain¹ka³tũ³ kĩh³nũ³xa² ti³sa²tã³ yxo²ka²tũ¹yhai¹nha²kxai³ kãin² yxo²ka³si³ha²kxai³ kãin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ a²nũ²ai²na² i³kan²ta³kxi²ti³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Ju¹ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nũ³xai²na² i³ye³kxai¹na¹li¹, kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² i³nxũ²kwai³li³si¹hain¹jau³su¹. Yxã¹ta¹, hxi²kan¹ti³hex¹nai¹nxa³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— ã³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²i²nxa³sxã³ wain³txi³ ain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. Wẽ³sa² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Ain¹ka³tũ³ wẽ³sai²na² sa²kxai³lu² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ka³tũ³ kõ³nxe³te² yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i²tãu³ a²wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ i³ka³ta³ta³kxai¹nha²ha²kxai³ kĩh³nũ³xa² ã³ya³hain¹sxã³ ã³nhe¹nhe¹ain¹sxã³ ã³nwa³ti³wa³ti³txa¹ain¹sxã³ i³yo²wxãun¹nha²khaix¹sxã³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21-22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu² a²wẽ³sa² wĩ³na² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³hĩ¹nai³tã² ã³nxũ²kwai³wi¹lhai¹li¹? Nxe³sxã³ i³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²wẽ³son³ti³hĩ¹nai³tã² i³to³nain¹na²hẽ³li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ ha³nxe²a²nãu³a¹ ã³ya³hi²sxã³ ã³nhĩ³li² ye³ka³lxa¹txi³ i³yau³xa²nãu³a¹ ã³ya³hi²sxi³ ã³nũ¹i² nxe³hxai²na²hẽ³li¹, i³ya³lu²si¹jau³su¹. Yxã¹ta¹ hxi²kan¹nxa²ke³la³te²kxai³ wxa²hau³kot³sa²si¹nhẽ³li¹. Txa²khãuh³lxa³ti³hit¹sa²sĩn¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²sa²si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Hxi²kan¹nhĩ³nxã¹ji¹?” Nxe³sa²txa³hẽ¹li¹. Yxo²i²san¹kxai²nãn²tũ³ a²yen³kxa² a²te³nĩn¹kxa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wxa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Yxo²i²nxa²ha¹wi¹. Sa²wai³wait³sxã³ yxo²i²nxa²ha¹ju³ta² sa²wet¹sẽ¹li¹. A²wĩ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ka³tũ³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³ni³sxã³ ã³ya³nũ²ki² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² i²ka³tũ³ wxi²kan¹sxã³ kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² i³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kō³nxe³te²a²yāu³ka³txāi³, ne³ka³tū³si¹te²yāu³ka³txāi³, yxo²ka³tū³si¹te²yāu³ka³txāi³. Ī³kwa³na³nxa²ha¹wi¹. Wē³sai²na²wxa²nxū²kwai³li³txu¹li¹. Ā³wi²xi²ti³hex¹txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ kō³nxe³te²a² a²yāu³ka³txai²na² kāin² wxan¹ka³tū³wē³sai²na² kāin² ā³nhe¹nhe¹khai¹ain¹ka³tū³, a²nxū²kwai³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wē³sai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te²hū³nxe² sxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a²ka³lxa¹te²a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya³lu²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 27 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³sxā³sa²yxo²ka³ta³wxe³ain¹ka³tū³ wē³sai²na² ĩ³sa²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ sxi²nhāu³ā¹ ā³wih¹ka³tū³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² nūh¹ ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²ya³ti³ta³ kō³nxe³te² yāu³ka³txai²na² hxi²kan¹ti³nxū²kwai³li³si¹si¹nxa³thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yāu³ka³txai²na² te²u¹jā¹nxe³ka² he³la³ku³la³ wa³su³txi³nxū²kwai³li³si¹te²sxa³yu²hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait³sxā³Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²ki³sa²kxai³, ĩ³sa²si¹hā³ki³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū³to³jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² nū³ka³txai²na² wa²li³ain¹ka³tū³Ka³li³le²a²kō³xa² wxa²ha³nāu³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹he¹ain¹ju³ta² ha³ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² ain³kxain¹ju³ta² Je³su²jah³la²te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 31 Hāi¹nxe³sxā³ nūh¹yxau³sxā³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txi³khai³xa² ĩ³yau¹ū³ti³ten³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yau¹ū³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kō¹kō¹xa² hxi²ka² ā³yū³nhi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tū³ĩ³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹a³la²ni²tāu³a¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Yxān¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lain¹jau³su² wān³txai²na²a²si³yxau³tāu³khai³xa² ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²ti³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ū³jau³su²

33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ū²thi³na² ā³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sxi²ha² ā³wih¹sxā³ yxau³ka³tū³a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Tīh³na² ā³nxai³yah³lxin¹tāu³a² ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹yu²lhi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

34 Yxān¹ta¹ kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wā¹wa³kxē³na¹xai²na¹, ĩh¹te²la³ta³ hxi²kan¹ti³la³ ki³te³ji¹wi¹? Nxe³jau³xai²na² tīh³na² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ā³wxe³sxā³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hxi²ka²hxan³sxā³ ha¹li¹wxa²hait¹so¹xi²nūn³te²su² te²a² ĩ³kaix¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³:

“Hxi²kan¹txi³su² ti³ten³sa³nhā¹.” Nīn¹kxai²nān²tū³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹a²wa³ka³li³lo³je²txai¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³te³na¹, wēn³su² sa²so¹sxā³ nxū²kwai³ye³ye³lot3sxā³ ūh³wxe³ka³tū³
wxa²sa²ha³lxo¹so¹ka³tū³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
37 Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ī³li³te² ī³nxa² a³lxi²sa¹nha²kxai³ wē³sai²na² te²yā¹nxe³
te²he³la³ku³la³ sa²hau³ko³tai¹nīn¹kxai²nān²tū³ Txai²na² hxi²nū¹san¹kxa²
yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Hxi²nū¹san¹kxai²nān²tū³ Sū³na² ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²su²
te²a² hxi²nū¹nain¹kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³
hxi²nū¹sa²hī³nx2nxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² ī³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³āu²ah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ī³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. In³txa² ī³sī¹na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹la²
wxi²ka¹nīn¹ju³ta² ī²so¹nxain¹sxā³ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su²
ī³kwa³na³ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ī³hit2txi²nxai¹nxa³ha²kxai³.
“Hāi¹nxā¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³si¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹,
ī³hi²txi²nē³lxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:
— Ī³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ju³tai²na² ī³yau¹ū³nx2ta¹wi¹.
A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tū³, Wxi²ka¹na¹ju³ta² ī²so¹sa²sxā³ wā³nxīn¹sxā³
kāi³ain¹kxai²nān²tū³ hai³txi³ kwēn¹ta²kxai³ wān³txa² ko³nxe³jau³xa²
ī³ye³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ya³nx2ta¹wi¹.

40 A²nū²a² ī³ko¹x1ko¹son²kxi²nē³lai¹nxa³te²su² te²an²tū³
txa²wā¹yan³tain¹te²lxā²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ī³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

41 A²ya³la³tū³ ī³ye³kxi²nx2ta¹wi¹. Wxāi²na²txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³sah¹lxi¹lxi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² ī²li³te²a² a³lxi²sai¹nha²kxai³ ī³yau³xa² ka³te³ha²
ne³ki¹sxā³ ī³na²te³lhxā³ ū³hū¹nxa²lxain¹kxai²nān²tū³ te²kxai³ a²yo³ha²
yū³ain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ya³la³tū³ ū³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ko³nxe³ti³kāi³si¹nyhain¹jau³su²

42 A²nū²ai²na² yxo²ī² ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa²
sa²yxo²ā³si¹jau³su² ī³tih³nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe² ī³tih³nxain¹kxa²yo³ha²
kāin² khāuh³lxa³thin¹tu¹wi¹. A²nū²a² tah³lxa³kxa² sa³txe²khai¹nxe³ka³txa²
tē³sxā³ ī³ye²ta³kū¹nha²te²su² jah¹lan²tū³ ī³yau³xa² u¹jau³xa²
so¹sxā³ ān³sa³nū¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² khāuh³lxa³ti³nha²ju³ta²
kāi²nhī³nx2na³li¹. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tū³ a²nū²ai²na² kwēn¹ta² yxo²ī²
ā³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sa²si¹hain¹jau³su²
ī³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tū³ ko³nxe³thin¹khai¹jah¹lo²su² hī³nx2na³li¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khāuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhī³nx2na³li¹.

43 Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² wi¹li²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹.
Nxe³yān¹ta¹ wxa²hxi²ka² ko³nxe³ti³ kāi³sih¹nx2ti³te³lhxā³ kxai²nān²tū³
ī³hxi²yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³na³ta²
so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta²
ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ wi¹lhin¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹
hxi²kha¹li¹ yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta² ī³yū¹li²nxa³ju³ta²
ā³wih¹ah³lxin¹kxai²nān²tū³ khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yaxh³lxi³hī³nxa¹lxi¹.

44 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² ī³sa²tē³ju³ta²
yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹. 45 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yu³kxa² ko³nxe³ti³
kāi³sih¹nx2ti³te³lhxā³ kxai²nān²tū³ ī³yū³yo³la³kā¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ yū³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ yū³ah³lxin¹kxan²ti³

yan¹nāu³a¹ ka³te³na² ne³ki³so³txa³ju³ta² ā³wi¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxih³nxa¹lx¹. Nxe³yān¹ta¹ yū³kha¹li¹ yū³ah³lxin¹sxā³
 ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ju³ta² ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 khāuh³lxa³txi³nha²khai¹yah³lxih³nxa¹lx¹. 46 Nxe³tāu³a² a²nū²a²
 ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² yū³ha²kxai³
 nxe³sa²tē³tu¹wi¹. 47 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ye³nai²na² ko³nxe³ti³
 kái³sih¹nx2ti³te³lhxā³ kxai²nān²tu³ ũ³yhe³ki³sa²tā³nha¹jah³lxih³li¹.
 Nxe³sxā³ ye³ki³ka³na³ka³nat3sxā³ ye³yū³ah³lxin¹kxan²ti³
 yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa³hī¹na¹
 yxau³yah³nx2ti³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹yah³lxih³nxa¹lx¹. Yxān¹ta¹
 ye³ki³ha¹li¹ ye³yū³ah³lxin¹sxā³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta² i³yū¹li²nxa³ju³ta²
 ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³txi³nha²khai¹yah³lxih³nxa¹lx¹.
 48 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i³sa²tē³ju³ta²
 yū³ha²kxai³ nxe³sa²tē³tu¹wi¹.

49 Jā¹nxa¹jau³su² kxā³nhx¹nu¹ta²na² ka³yxuh³xa² ũ³h³lhxā³
 Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹ain¹ki³kxai²nān²tu³, sah²ne³kxa² ũ³kah¹sān²sxā³
 wxa²sī³nāu³ta³lx³sān²sxā³ ũ³h³lhxā³ ũ³hū¹ain¹to³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Jā¹nxe³to³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nān²tu³
 ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²ē¹nāu³nū¹ai²na²
 whāi²na¹ wi¹le³nx2ti³tu¹wi¹. 50 Sah²ne³ki³su² tē³ki³kxai²nān²tu³ yain³txa²
 ũ³sa²wi²kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹yain³ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²kah³ju³ta²
 yū²nxa³sxā³ sū¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kah³xi²te²sxa³yu²hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ hāu²no³nyhu¹sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 sah²ne³kxa² yā¹nxe² a²nū²a² wi¹kāi³ū¹hain¹yah³lxih³nxa¹lx¹.

10

Txu¹ha² kwa² ā³na¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³sa²yxau³sxā³ a³li³ka³tu³ Ju³te²a²ko³nāu³a¹
 Jor³tāu²yau³xa² a²yo²ha³tih³nāu³a¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ta²na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² tū³nāhun¹sxā³
 Je³su²jah³la² i²ain¹te³lhxā³ tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 Je³su²jah³la² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹to³kaix³ jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²an¹te²a² ka³na³ku² wxā³ain¹sxā³ Je³su²jah³la²
 i³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². i³wā³txain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lāi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² i²li³tāu³a² a²txu¹ha³ka³lxa²
 ā³na¹kxai²nān²tu³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lx¹:

— i³h¹nxe³jau³ta³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²hē¹lhai¹li¹?
 Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Moi³se²ah³lu¹ta²na² hāi¹nxa² ā³ni³lain¹ju³tai³ta²su¹: “In³jah³lo²su²
 te²i³nxa²: ‘Txa²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹a¹tū¹xā¹.’ Nēn¹kxai²nān²tu³
 wxa²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹te³lhxā³ nēn¹jau³su² ha³te³h³nxā³nxa² tē³sxā³
 a²ten³jau³su² ũ³wha²li¹txa²hē³li¹. Nēn¹kxai²nān²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa²
 ā³na¹in¹ju³ta² yū²na³li¹.’ Nxe³ju³ta² Moi³se²ah³lu¹ta²na² hāi¹nxa²
 ā³ni³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu²:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³nxa²lxa³nha²kxai³,
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² txu¹ha² ā³na¹te³lhxā³ nxe³jau³xai²na²
 ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

⁶ Yxān¹ta¹ a²wi¹lhi¹nu¹ta²nān¹te²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²hi²sen³kxai³lu¹
 in³txa² we¹ti² txu¹ha² we¹ti² nxe³to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹,
⁷ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² a²hā³ka³nū¹na²
 nxe³sxā³ ā³wai³3tū²la² a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³ tē³tu¹wi¹. ⁸ Nxe³sa³ha²kxai³
 in³txa² txu¹ha² a²nū²ka³na³ka³nat3ton³tu¹wi¹. A²nū²a² ha¹li¹o³nxa³wi¹,
 A²nū²ka³na³ka³nat3jah³na³li¹. ⁹ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 ā³nū²kxi²ya³te²sin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su² a²nū²ai²na² sa²kxai³lu²
 ā³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nān²tu³ nxe² kāi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰ Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxi²na²
 jā¹nxe³ju³ta² i³wā³txi³sain³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹¹ Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹ka³tu³ txu¹ha²
 ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ā³xa² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhain¹kxa²
 yā¹nxe² hxi²ki³lot3hī³nx2na³li¹. Kō³nxe³ju³ta² kāi³kxi²hī³nx2na³li¹,
 in³jah¹la²sa³. ¹² Jā¹nxe³jau³su² txu¹ha² a²ten³te²su² te²an²tu³ a²wē³sāi¹ai²na²
 ā³na¹ka³tu³ in³txa² ā³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³, in³txa² ā³lxi³te²a²
 ũ³whīn¹ta³kxi²nyha²kxa² yā¹nxe² hxi²ki³lot3ta¹ka³lxu³su² hī³nx2na³li¹.
 Kō³nxe³ti³kāi³ju³ta²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wē³ha³lxa² a³lxi²jau³su²

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa² tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Je³su²jah³la² wxa²wxai³ta²la¹ ain¹jau³su² tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² i³hxi²ko²lain¹jau³su² yxo²xūn³txi³
 i³kwa²ikxain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁴ Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² i²ka³tu³
 i³xan³txi³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wē³ha³lxa² tē³sxā³ wxā³ain¹ju³ta²na²
 i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wē³sai²li² a²wi³na² wān³txa²
 yxo²te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²te²jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi³in¹ju³tan¹te²kxa³ya³llu²
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxi³in¹ju³ta³nū³a² yū³nx2ti³tu¹wi¹.
¹⁵ A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi³in¹ju³tan¹te²kxa³ya³llu²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li² i²yah³lxi³in¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³sxā³ a²wē³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²ha³lxi³so¹ain¹sxā³
 wxa²wxai³ain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹ju³ta² ũ³hū¹nx2ti³tū¹xā². Ta¹hxai²hē¹la².

In³txa²yen³kxi³h³khai¹jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ā³nxai³xi²te³lhxā³ nxa²ha¹te¹
 in³txa² sa²kxai³lu² ā³ni³ha²non¹sxā³ i³ha¹txi²sxā³ ā³nxakax3ti³wxe³sxā³
 i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxet3sā²lxi¹.
 Yā¹te²a³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na² wi¹tāu³la²
 so¹kxi¹nxa²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²ju²hē³li¹. Ā³xa² hai³txi³ wi¹lhin¹te²sxa³yu²hē³li¹.

19 Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹: “Su²lhā³i², ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² so¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi², ā³xa² yen³kxa² kâi³kxi² a²nū²a² ā³xa² ki³ha¹kxi²sxā³ kō³nxe³ti³ kâi³ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxi²nyhu¹i² ki³han³jau³xa² ā³ye³yo²nū¹ni² nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²wī³na² wxa²hā³ka³na² wi¹kâi³ūh¹xai³jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lâi³. Sa³nxe³la³kxa² wet¹sa²hī¹nān¹te²tu³ nxe³jau³xai²na² sa²yo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ĩ²ain¹sxā³ a³lxi²sxā³, ĩ³ye³kxi¹te³nah¹lxi¹:

— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa² so¹kxi²nxa²si¹jau³su² kâi³txa²hē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nhūh²xai³txai¹nhē³li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nū³a²yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe² kâi³ta³lu²nīn¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ ĩ³ye³han³ti³nha²sxā³ ĩ³ain²txi³sxā³ ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la², kâin² yen³kxi³nha²kxai³la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu¹ ĩ²sa²sai¹ain¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² kâin² yen³kxi³te²su² te²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24-25 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² ĩ³wā³wā³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ āh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wē³ha³lxāi³. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh³xa² kâin²khai¹te²su² te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na² ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kâin² yen³kxi³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹ wa³lxe³ju³ta²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xā² kâin² ĩ³wā³wā³txi³ yxau³ain¹sxā³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a² a²nū²ai²li² yen³kxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²su² wi¹lhin¹sxā³ ĩ²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxi³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ Sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kl³sxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ĩ²sa²sai¹ain¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³ju³ta²na² a²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² hxi²kat¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu¹ ĩ³ye³ān³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ta¹hxi²hē¹la².
 29-30 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² a³lxi¹nha²kxai³, sxi²ha² ā³na¹i² a²lon³ti³tāu³xa² ā³na¹i² a²ha³lī³ti³nāu³xa² ā³na¹i² a²hā³ka³na² ā³na¹i² a²wī³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lxi³nāu³xa² ā³na¹i² a²ha³lo²a²ko³xa² ā³na¹i² nxe³ain¹kxai²nān²tu³, a²ha² kwēn¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² yū² ka³lxa¹txi³ a²lon³nāu³xa² yū², ka³lxa¹txi³ a²ha³lī³ti³nāu³xa² yū² ka³lxa¹txi³ a²hā³ka³na² yū² ka³lxa¹txi³ a²wī³na² yū² ka³lxa¹txi³ a²wē³ha³lxi³ a²ha³lo²a²ko³xa² yū² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹, hau³hau³kon³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ju³ta² ye³khāuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² yxan¹nāu³a¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

31 Nxe³kxan²ti³nū¹ sa²nēn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa²te²nū³ka³txa² a²hīn¹txi³ ī³sa²nēn¹kxain¹ju³ta² yū³kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ī³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ka³lxa²te²nū³ka³txa² a²hīn¹txi³ ī³sa²nēn¹kxai¹nxa³ju³ta² yū³kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ ī³sa²nē¹kxain¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ju³ta²nū³a² ī³yau¹ū³to³jau³su²
 32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² wa²li³nhē¹tīh³na² ā³nxi³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ān³ne³ka³ta¹nyhain¹sxā³ ai³yain¹ta¹hxi²hē¹la². Ai³yain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ān³si³tē³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ī³wā³txain¹to³ha²kxai³ yu³lhain¹to³ha²kxai³ ain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³khai³xa² hxi²ka² hxi²sa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² ī³yū³so¹ka³tu³ ī³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la².

33 Ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxi³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txai²na² so¹sain¹sxā³ a²nū²a² wā³nxīn¹te² si³yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³nāu³xa² nxe³te²nāu³xai²na² a²hxi²ka³nāu³a² ā³na¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²si¹sain¹jau³su² ī³yī¹li²sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² sa²nū¹sain¹tu¹wi¹.

34 Sa²nū¹sain¹sxā³ko³nxē³ī³ka³lxi¹lū¹sain¹ka³tu³ī³ye³ka³su³hēn¹kxi²sain¹ka³tu³ ūn³txi³ ī³ta³lo³wait¹sain¹ka³tu³ ī³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³kxai³lu², ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²su² na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxi²hē¹la².

Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² ī³wā³txain¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Se³be³te²ah³la² a²tah²nāu³su² Ti³a²kah³la² Jo³āu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxi²hē¹la². A²nxe³te² tah²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxā³sxā³ ī³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Ī³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. A²yen³kxa² ī³wā³txi³nxa²ya³ha¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹sa²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹?

36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Yā¹te²a² wxa²hau³ko³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nū³su² ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ta¹hxi²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ ī³wā²lū³xi²ya³te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxēn³sin¹kxai²nān²tu³ ka³na³ki³ wxa²wi¹tāu³a¹ ā³wxe², ka³na³ki² wxa²wa³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³ha¹ju³ta² ten³ya³sa³nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

38 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta² ā³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nū²a² ko³nxe³thin¹te²nāu³xa² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nx2tain¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹ti³ en³ya²te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha¹lin¹tū³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹ya³ha¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ wxāi²na² jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹nūn³tu¹wi¹.

40 Nxe³yān¹ta¹ txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe² txa²wā³tāu³a¹ ā³wxe² nxe³ya³hin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³ ū³hū¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Ju¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²ha³lo²ai²la¹wi¹. Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³te²su²te²na² so¹lxi³sa²we¹tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³te²nāu³xa² hxi²ka² hxi²kan¹ti³ka³txa² ain³kxain¹sxā³ kāin² i³xan³txin³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu²ah³lai²na² i³xan³ta³kxi² Ti³a²kah³lai²na² i³xan³ta³kxi² ain¹ta¹hxai²hē¹la².

42 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³kaix¹tain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² nxe²xai³te²jai¹ti²tu³wi¹. A²hxi²kan¹te² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³nxe¹lhxa³txi³ hxi²kan¹txi³lo³tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.

43 Yxān¹ta¹, wxāi²na² jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²yu³ta², i²li³te² i³nxān²tu³. “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tu³ ten³nxa²kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ i³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹.

44-45 Jā¹nxa¹jau³su², “Txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxa¹jau³su² ten³nxa²kxai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhē³li¹. Jā¹nxa¹jau³su² Txai²na² sa²kxai³lu² wa³ka³li³lo³sa²si¹hai¹na¹jau³nū³su² wxā²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a²nāu³xai²na² a²ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ wā²nxūh¹lain¹ju³tai²na² ā³wa²su¹te³lhxā³ ya³lu²kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxain¹te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³ha²kxai³, ā³lxi³tū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² nxe³ha²kxai³ whāi²na¹, tē³li³nyhu¹sxā³ Je³ri³ko²thi³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² wa²li³ain¹tāu³a¹ a²nū²a² ye³han³jah¹la² Bar³ti³me²ah³la² tūh³na² kxa³lxu³sa³kxu²nxa² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Ti³me²ah³la² a²ki³lhan³ta³ ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²yen³kxa² i³yai³nxū³yhan¹te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na² tōn¹jah¹la², yau³son³ju³ta² ain³kxain¹te³na¹ i³kaix¹jain¹ta¹hxai²hē¹la². Kāin² i³kaix¹jain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3txa²kah³lo²si¹lxi¹. Ye³han³sa²ju³tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²xūn³txi³ i³kwa²kxain¹te³nah¹lxi¹:

48 Nxe³ju³ta³la³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ yxo²xūn³txi³ i³kwa²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³ka³nah²nxe³sī¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ā²la² kāin²ī³kaix¹jain¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³u³tāu³lot³txa²kah³lo²si¹lxi¹.
W¹lhin¹sxā³thāi³tj³la² sa²hau³kot³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
49 Nxe³tāu³a¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² ā³yit¹sxā³
ī³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txai²na²
ī³kaix¹tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya³lo³txi²sī¹nhē³li¹. Je³su²jah³la² ī³kaix¹txa²sīn¹nhai¹. Ī³sa²yxa³sxā³ait³sī¹nu¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxe³te³na¹ a²nū²a² ye³han³jah¹lai²na² wā²la²ka³lo³a² ha³la³sān¹ka³lo³a²sa²sai²ā³sxā³ī³sa²yxa³sxā³ Je³su²jah³la² ā³tū³ta¹hxai²hē¹la².

51 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Īh¹nxe³ju³ta² kāi³ūh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹ye³han³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ye³we²txi²san¹ju³ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ā³nxai³txu¹li¹. Hī¹na¹ yxo²i²sa¹nha²kxai³ ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ wa³su³txi³ ye³we²nxi²sxā³, Je³su²jah³la²ān³si³tē³kxa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

11

Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³yat¹ā³wih¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tūh³na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ain¹te³na¹wā³la² o³li³ve²ra³ka³txa² ya³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³wa³kxa²sxi²jen³txa² thi³nha¹li¹ wā³la³ka³txa² yxo²yxa³u³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thīn³txa²Bet³fa³je²thīn³su² ha²kxai³ Be³tān²ya³thīn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² ā³yi¹ka³tū³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ī³sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ī³sa²si¹hā³yhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²tu³a²kwēn¹tai²na¹ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³te²a² wē³sa² nxe³te²a²sa³tai³kxa² wxē³sain¹te²a² ī²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a²a²ka³tih³ya³ai¹nhxai²nxa³hē³li¹. Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹jah³hē¹li¹.

3 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ī²li³te²an²tu³ ī³wā³txi³nx²tain¹kxai²nān²tu³: “Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx²tain¹kxai²nān²tu³ī³ye³kxi¹txain¹ya³hē¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³nxai³ya³te³na¹ ya²la³la¹ ju³mēn²ta² wē³sa²sa²tai³kxi²kxa² sxih²yxo²a² a²ti²ta³lo³kxa² yxo²wxe³ain¹kxe³su² te²a²ī²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ju³ta²sa²kxai³lo² a²nū²a² ha³lo²a² he¹ain¹te²a² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ju³mēn²ta² wē³sai²na² sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hā³sain¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 7 Nyhai¹nha²kxai³, ju³mēn²ta² wē³sai²na²

tē³sxā³ Je³su²jah³la² ũ³hũ¹yhain¹ka³tu³ wā²la²ka³lo³a² so¹sxā³
 ũ³ka³ti³hēt¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxā³txa³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ā³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
 ne³ka³ta²a² ai³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²wā²la³ka³lo³khai³xa²
 tũh³na² Je³su²jah³la² ā³nxai³tũh³na² ũ³ha¹xai³ain¹ha²kxai³ a²nũ²a²
 ā³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxā³nxa² sa²nāu²so¹sxā³, tũh³na²
 ũ³ha¹ai³ain¹nũ³nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tũh³na²
 Je³su²jah³la² wi¹wxa²hau³ko³kxai¹si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 9 Nxe³ha²kxai³lu¹ ā³ne³ka³ta¹sxā³ ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ i³kaix1ti²
 a²si³yo³na² ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ i³kaix1ti² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 I³kaix1tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxix¹wxi¹. Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. 10 Kxā³nxi¹nu¹ta¹na² Ta³vi²yah³lu¹ta¹na²
 sa²kxai³lu² i³wa³kxēn³to³tē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²u¹jā¹nxe³te²su²
 te²a² hi¹na² āh¹ ũ³hũ¹nē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Wxi²kin³txi³ton³ta²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³iē²thi³na² Je³su²jah³la²kxai³ ā³wi¹hain¹ka³tu³
 Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³
 a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nũ²la² ki³kan³nũ²la²
 a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² hxi²ka² hxi²sa³sxā³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nũn³te²nāu³xa², ā³si³tē³kxain¹ka³tu³, Be³tān²ya³thi³na²
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxā³kxi²nxa³kxe³su²ya³lu²jau³su²

12 Ain¹te³na¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Be³tān²ya³thi³nai²na² a³li³sxā³
 ā³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³ka³tu³
 yain³txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ā²hā¹ u²la¹ ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ka³ta² ān³yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yain³txa³nā³kxa² so¹sxā³
 i³yain³te³lhxā³ yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²ka³ta¹na²
 a²nxā³kxa² yũ²nxa³kxe³su² a²nxā³nxa² so¹lxix¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ha³lo²la³ yain³txa³nā³kxa² ka³to³je³na³kxa² ān³si³wxe²nxa³ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹
 a²yain³txa²ka³ta¹na² i³ye³kxi²te³nah¹lxix¹:

— Nxe³hi¹nān¹te²tu³ wen¹nxā²nxa³lho³li¹. Nĩn¹ka³tu³ wxa²nxā³kxa³la³
 a²nũ²la³ i³yain³kxi¹ti³he¹nxē²nxai¹nx3tho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jau³xai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ain³kxi²khaix1ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³iē²thi³na² wxā³ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na²
 sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹ka³tu³, a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³ka³txa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² ũ³yho³hi²kj³ki³a²
 so¹kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxā³ ũ³hũ¹te²a²
 o²la³kxi² nxe³nyhu¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² yen³kxa² ũ³yho³hi²nyhu¹ain¹te²na² ha³lo²a² sa²tā³kxai¹nha²kxai³
 ũ³yho³hi²kj³ki³a² a²me²sa²ka³lo³a² ũ³sa²tā³ha²kxai³ kwa³sxa³xa²
 ũ³yho³hi²sxā³ ũ³hũ¹te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tā³ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². 16 Ain¹sxā³ a²nũ²a² a²yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
 sxi²hē¹na² ā³wa²to²ka² ai³si¹ja³kxa³nũ³su² i³hxi²ko²lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³yau¹ũ³te³lhxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxix¹:

— Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²sain¹thi³nai²la¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³ya¹nxa²sxā³yen³kxa² kâi³kxi²nyhu¹kxi³thi³su² i³ya¹ton³yah³lxi¹nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa² ain³kxai¹nha²kxai³, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ ain¹sxā³ Je³su²jah³la² i³su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³wā³wā³txi³sxā³ he¹lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tū³ka³txai²na² yu³lhain¹jau³su² Je³su²jah³la² i³su²lhā³si¹jau³nū³su² te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Nxe³nxa²ha²te¹ sū²ni²khaix¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² wa²li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Fi²ko²ka³txa² i³ya¹ū³jau³su²

²⁰ Ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā³nxai³ain¹ka³tu³ yain³txa³ka³ta²na² sa²kxai³lu² ā³wa²tot¹sxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³ta² i³ya³nat³sxā³ ya³lu²ju³tu¹ta²na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹ Nxe³hī¹na² Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ain³kxi¹xi²nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa² a²sū²ta³ti³kxai³ i³ye³jau³kxai³ ain³kxi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Yain³txa³ka³ta²na² kō³nxe³te²lo³tin¹ka³ta²na² i³ya³na²kxi²sxā³ ya³lu²su²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²²⁻²³ Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² yo²i²jah³lxi³hē¹li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. A²nū²a² a²ten³te²su²te²an²tu³wā³la³ka³txai²na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, “Wxa²ha²txut¹sai¹sxā³ i³ye³na² kâin²je³na² ā³na¹txa²hē³li¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hau³hau³kon³sxā³ wxa²ē¹nāu³a¹ hai³txi³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² ten³yah³lxin¹kxa² yū³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ — Jā¹nxa¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³wā³wā³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³: “A²yen³kxa² te³na¹kxe³su² te²a² yū³khaix¹sa³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Kan²txi³ yo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yū³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁵ Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹wi¹. I³sa²yxau³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²hū³te²su² te²a² kō³nxe³ti³ kâi³ūh¹nx²ti³kxai²nān²tu³, nxe³ju³ta²na² wi¹lhain¹sxā³ ne³wā²na³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³,

Wxa²wi³na² oh³na² yxau³jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³nx²ti³nūn³tu¹wi¹.

²⁶ Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nān¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³ te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kō³nxe³ti³ kâi³ū¹sain¹na²hē³na¹. Ne³wā²na³ū¹hain¹nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ Wxa²wi³na² oh³na² yxau³jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³ūh¹nx²ti³hī²nxa³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

²⁷ Nxe³nxa²ha²te¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ā³wxa³lain¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ā¹ ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³ain¹ka³tu³, wā³nxin¹te² si³yxau³tū³ka³txa², ha³teh³nxā³nxa²

a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa², a²nũ²a²nũ³xa² a²hxi²kan¹te² nũ³ka³txa² whã²na¹ ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ĩh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xã³? Ĩh¹jah¹lo²tã³ ĩ³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wãn³txa² yau³ka³na³ka³na³jau³xa² yau³ã³lxi³jau³xa² ĩ³wã³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹jau³xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Sah²lxin¹kxai²nãn²tu³, ĩ³hxi²kat1sa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹sa²lxan³kxai²nãn²tu³ nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. 30 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³ ĩ³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²tã³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³ tã³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ tã³nxa² ĩh¹nxe³hĩ³te²la¹xã³? Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã²nxũh¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— “Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe²e³kxi²ki³kxai²nãn²tu³ ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³lai¹nhĩ³te³nah¹lxi¹: “Nxe³kxi³sa²ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹.

32 Yxãn¹ta¹: “A²nũ²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹wi¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ yuh³lxi³nẽ³na³li¹. A²nũ²nũ³xai²na²: “Jo³ãu²Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²khai³su¹.” Nxain¹jau³su²ha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³txi³su² kĩ³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²an¹jau³kxai³lu¹:
— Ko³nha²sĩn¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Hã³xã¹. Ko³nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu³, ĩ³sa²si¹hã³sa³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² yau³xã³xa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na² u²va²nẽ³kxa² ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ¹i² a²yxo²ka³te³h³nũ³xa²txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ ũh³yxo²wxaih²na³kxa²xai³sxã³ txon³nũ²nhai¹. Sxi²ha² kĩ³khai¹nxe³thĩ³na² ũ³txo³te²ka³kxa¹ a²nũ²a² ã³xa²wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³ ha³lo²a²u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹. 2 Hã²wxãn³txa³ ã³ki³i²tãu³a² sa²kxai³lu²yain³txa³kxa² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hã³nũ²nhai¹.

3 Yxãn¹ta¹ hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² kãĩ³ye²ha²kxai³wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hãĩ¹sxã³ su²la³kxa² sa²wa²ye²nyhain¹nũ²nhai¹. 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa² yain³ta³ka² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ kwa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² ĩ³ne³ku³lai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ ãu²li²ton³nha²kxai³ nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã³xa² ãn³ta³lo³hẽ²ti²to³kxa² ĩ³sa²si¹hã³kxah³la²kwa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² ĩ³su²lhã³ain¹nũ²nhai¹. Jã¹nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹kwa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku²te²a² ĩ³wai¹txi², ka³na³ku² te²a² su²lhã³i² ain¹to³nhũ²nhai¹.

6 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu², a²wa³kxẽn³yah³la² a²ki³lha³lxa² hãĩ¹nxe²

wē³nha³kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa² hāi¹nxe² on³kxi²nū²nhai¹. Nxe³te³na¹
 a²wa³kxēn³yah³lai²na² a²ē³nān¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wē³sxai²na²
 i³sa²si¹hā³a¹tū¹xā¹. A²nxe³te²a² kwa²hau³ko³tū³ka³txai²na²
 sa²nēn¹kxain¹kxi³sā¹.” Nxe³jau³tu³ i³sa²si¹hā³nū²nhai¹. 7 Yxān¹ta¹
 a²ki³lha³lxi²na² hai³sxa² yau³son³ye²hī¹na¹ tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 wxa²nxūh¹ i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹wa³kxēn³yah³la² ki³lha³lxi²
 wxān³na²wi¹. I³su²lhā³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ hai³sxa²
 so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³ain¹jau³su².

8 I³sxā³ su²lhxā³ i³ya²lu¹tain¹ka³tu³ A²ki³lha³lxi²li²
 ũ³ha³lo²sa²tā³nā¹ain¹nū²nhai¹.

9 Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ a²wa³kxēn³yah³lai²na² ih¹nxe³ta³
 kāi³te³ji¹wi¹? Nxe³ju³ju¹tai²na² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² i³xi²ka³tu³ i³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txai²na² sun²tā²hxa³tain¹tu¹wi¹.
 Nain¹ka³tu³ a²nū³ka³txi³ ā³xa² hai³sxai²na² sa²si³wē³no³tū¹hain¹tu¹wi¹.

10 Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txa³lxa³kxa³txa², a²nū²a² sxi²ha² ton³te²nū³ka³txai²na² o³nxa³jau³su²
 i³ye³kxain¹sxā³ so¹sxā³ ā³sxā³ ā³na¹ain¹ka³txa², kwēn¹tai²na²
 si³ka³lah³xan¹ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txi³lā²na³li¹.
 11 Nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na² kāi³ain¹na²hē³li¹.
 Nū³kxūn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹.” Ū³wha²li¹txā³nxi¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²li²i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 12 Nxe³sxā³ wān³txa² hāi³jau³xai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
 i³ye³kxain¹sxā³ wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³nū³ka³txai²na² ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² i³kwāi²kxū¹nhai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
 tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ko³ni²ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² i³sxā³ ũ³tū¹kxi²ti³ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 yūh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— A²nū²a² kāi²li³nū³ka³txai²na² i³xan³ta³kxi²nē³lain¹kxa²yan³ti³su²
 ki³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, wā³nxīn¹te² nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² hāi¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ā³ain¹sxā³ i³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ũ³hū¹ain¹ki³ju³ta²
 i³yau¹ū³jau³su¹

13 Nxe³nxa²ha¹te¹fa³ri³se²a² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txi³la³ha²kxai³ E³ro²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² kwa² ā³nhai¹tū³ka³txi³la³ha²kxai³ ā³nū²kxain¹sxā³
 Je³su²jah³la² ān³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 ān³tū³xain¹ka³tu³ ko³nxe³ti³ e³jau³su² ain³kxain¹te³lhxā³ Je³su²jah³la²
 wah³nxe² yxau²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Ai¹nha²kxai³ ā³tū³xain¹sxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— I³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. Wān³txa² ya²la³yau³xa² e³jah¹lo²sa² nhi¹lxi¹.
 A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na²
 yūh³lxi³jah¹lo²su² si¹nxa³lxi¹. Yxān¹ta¹, sa²wai³wait³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nxi²nā¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³
 wān³txa² wain³jau³xan²tu³ i³yau¹ū³sa²si¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³ka³txa²
 a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na²
 ũ³hū¹ain¹ki³ta³nxa² hāi¹nxā¹ta³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

15 Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² wi¹kō³nha²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kō³nha²kxe³su²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wān³txa² kō³nxe³jau³xa² sa²yo²sai¹sa²te³lhxā³ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ū³yho³ha³kxi²ki³ai²na² tē³sxā³ ũ³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ ũ³hū¹ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³ki¹ai²na² a²ta³lo³nāu³ai²na² wān³txa² jau¹xai²na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa² ĩh¹te²a² a²ĩ³lxi³su²ji¹wi¹? A²nū²a² ye³na² ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— A²ĩ³lxai²na² Se²sa³jah¹la² a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³ a²ye³nai²na² Se²sa³jah¹la² a²ye³nhū³nha²kxai³ sñ¹te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hū¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hū¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² ĩ³wā³wā³ta³kxi²nyhain¹sxā³ ā³kōn³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a²ya³lu²te²su²te²a²ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³tu³se²a² nū³kā³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³ain¹to³jau³xa²sa¹:

— A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³li¹. Nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na² kwa² ā³nhai¹tū³kā³txa² wxā³sxā³ Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 ĩ³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. ĩ³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. Moī³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² e³jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³nē³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nūn³tu³ a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tā² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²kxi²jah¹la² ta²ha² wet¹lsi¹jau³sa¹.” Moī³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nū²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ye³jen¹nāu³a² ya³lu²nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ yū³ti³he¹nxa³nū²nhai¹.

21 Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nū²nhai¹. Nxe³nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ a²lo³na² ā³xah³la² so¹nyhu¹i² ya³lu² nxe³nū²nhai¹. Hai³txi³ wē³sa³la³ we¹ti³hex¹to³hxa³nū²nhai¹. 22 Nxe²xai³sxā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya²lun¹txa²hxn³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txa³nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ txu¹hai²na² so¹sxā³ ā³ain¹ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³lu¹ ya³lu²nūn³nū²nhai¹. 23 Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³tā³ in³txa² wē³sāi¹ah³lo²khai³su² hī³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: — Kwa²yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ Sū³na² wā³nxīn¹ju³ta³la³ ā³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹.

25 Yan¹nāu³a¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ txu¹ha²

so¹ki³ju³ta³nu³a² yū²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nū³ka³txa²
 yā¹nxa²ki³tu¹wi¹. 26 Kxā³nxa¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa²
 i³yau¹ū¹nhē³jau³xa² wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A²nū²a² ya³lu²te²na²
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Wān³txu¹ta²na² hi³a² nxā³nxa² ka³ten³nxā³nxa² i³sa²tē³kxan²ti³
 wā²nhxa³nxa³kxe³su² nxe³jau³xu¹ta²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxī¹. “Txai²na²
 A³bra³āu²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na²
 Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
 hī¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 27 Nxe³ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹lo²nāu³xai²na² ka³ten³su²
 yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
 ka³ten³sa²na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxān²tu³ hī¹na²
 ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na²
 a²ya³la³tu³jau³xa² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxī¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su¹ tū³ka³txa²
 ka³na³ka³na³jah¹la² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³nū²la² Je³su²jah³la²
 a²wān³txa² sa³tu³se²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxi²yhain¹jau³xai²na² wain³txi³
 i³wa²lū³xain¹jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹ka³tu³
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³su² jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 i³wā³txi³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² ih¹jau¹la³ta³ wa³to²hi² wxi²kan¹jau³la³
 te²la¹xā³?

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹lxī¹:

— Wa³to²hi² wxi²kan¹jau³xa²sa¹: “I³sa³e² nū³ka³txā³. Ī¹ne³ka²sah¹lxī³wxi¹.
 Sū³na² Si³yxau³tāu³ai²na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³ai²na² hāi¹nxe²
 ka³na³ka³na³jah¹lo²su²na³li¹. 30 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³lxī²txai¹nhē³li¹. Wxa²ē¹nāu³ai²na²
 whāi²na¹ a³lxī²txai¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³
 wi¹lain³kxi¹nha²kxai³ nū³kkūn³txi³ sa²yo²we¹tha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹.”
 31 Nxe³nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē¹jau³xa²sa¹: “Wxa²wa³kxa² yxau³nūh¹nxa²te²su²
 te²a² a³lxī²nha²kxo² yā¹nxe² a³lxī²txai¹nhē³li¹.” Ha¹lin¹jau³xai²nān²tu³
 wa³to²hi² wxi²kan¹khaix¹jau³xai²la¹wi¹. Hai³txi³ ā²la² wxi²kan¹jau³la³
 yū²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— i³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² wain³khai¹nx2na³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³tā³li¹. Hai³txi³ Sū³na² ā³la³
 yū³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³nīn¹jau³xai²na² a²ya³la³jau³khaix³ai²la¹wi¹.
 33 Txa²wā¹sū³na², txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ a³lxī²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹lain³kxi²nē³lha²kxai³ nū³kkūn³txi³ sa²yo²we¹ki³sa²kxai³
 txa²wā¹wa³kxa² yxau³nū¹nhē³te²su² te²a² a³lxī²nē³nha²kxa² yā¹nxe²
 a³lxī²ki³sa²kxai³ nxe³ju³ta²na² whāi²na¹ wa³to²hi² wxi²kan¹ju³ta²la¹wi¹.
 Hai³txi³ ka³yxuh³xa² su²lhā³sxā³ ū³hī³lhā³ Txa²wā¹sū³na²
 ū³hū¹ain¹ki³ke³la³te²kxai³, nxe³ju³ta² wa³to²hi² wxi²ka¹nhī³nx2nxa³wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³jau³xai²na² sa²nēn¹nha²jau³xai²na² i³wa²lū³xi²kxe³su² Je³su²jah³la²
 a²hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³ju³ta² jū¹nx²ā³ne³wxe³ton³nī¹lx¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yū³lhxai¹nha²kxai³, hai³txi³ Je³su²jah³la² i³wā³txi³sain³ta¹hxai²nx³hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² i³yau¹ū³nē³jau³su²
35 Nxe³nx²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²
i³ye³ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² i³yau¹ū³te³lhxā³ i³ye³te³nah¹lx¹:

— Ha³teh³nxā³nx² a²hoh³lx¹su² tū³kā³txa² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Nxe³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² i³yau¹ū³nx²2ta¹tu¹wi¹. 36 Nxe³nx²2ta¹te³nah¹lx¹: Kxā³nhx¹nu¹ta²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. Wān³txa² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²hi²sen³su² i³ye³sxā³ ū³hū¹ain¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²hē¹li¹. I³ye³te³nah¹lx¹:

“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nē³tāu³a¹ ā³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²kō¹kō¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a² wa³ka³ti³lot³sxā³ a³hi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹li¹.

37 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³ a²ta²lhot³hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² kāi²li³tū³kā³txa² ain³kxain¹ka³tu³ kāin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ha³teh³nxā³nx² a²hoh³lx¹su² tū³kā³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

38 Nxe³nx²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²nū²a²nāu³xa² i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lx¹:

— Ha³teh³nxā³nx² a²hoh³lx¹su² tū³kā³txa² wi¹lī²jah¹lx¹hē¹li¹. Nxe³tū³kā³txa² hi²sen³su² wā²la² a³lu²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹te²yā¹nha²kxe³su² yxo²kwa¹no³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Tih³na² sxi²je³na² nxū²kwa¹ye³lo³tih³na² ā³nxai³tāu³a² wi¹le³kxi²nyhain¹ju³ta² yxo²kwa¹no³tain¹nū³nhxai²na²hē³li¹. 39 Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³nai²na² ā³wxe³ka³lo³a² sa²nēn³nha²khai¹nx³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa¹no³tai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³ nxe³tāu³a² te²yā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²khai¹nx³te²a² ā³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa¹no³tai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. 40 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa² kāi³so¹kxi²te³lhxā³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³ain¹tāu³a²

Txa²wā¹sū³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nx³lho³li¹. Kxān³nāu³a¹ kō³nxe³khai¹nxe³sxā³ i³yī¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ nxe²kāi³ai¹nx³tū³kā³txa² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nu¹hain¹ju³ta² kū³we²ki²la² kāi²nx³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² yen³kxi²txa²ta¹ka³lxa² i³yau¹ū³jau³su²

41 Nxe³nx²ha¹te¹, kwa³ta³la² kāin²tē³na² Sū³na² sxi²nāhū³ā¹ sxa³tē³na², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², a²nū²a² ka³lxa²te²nāu³xa² wxā³sxā³ a²yen³kxa² ū³yho³ha³kxi²ki³a² ū³whi¹sxā³ ū³whā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la²,

Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹te³lha³ka². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ā³wxā³sxā³ kwa³ta³lē³nai²na² un²ta³kxi²nxa³je³na² ā³wxe³ain¹ka³tu³ a²nū²a² ĩ²te³lhxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² a²yen³kxi³khai³1sa² te²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² wxā³sxā³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² sa²kxai³lu² ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42 Nxe³ju³ta² txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa², ā³wxā³sxā³ ki³jū¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³whā¹ye²ta¹hxai²hē¹la². 43 Ain³te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ĩ³kaix¹so¹sxā³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wha³te³son³ta¹ka³lxi²na² yen³ki³ txa²ta¹ka³lxi²na², a²yen³kxa² ũ³whā¹ki³a² kāi²nxā³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²yo³ha² kāin²ye²na³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² a²wā³kon³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²yo³ha² kāin²ye²ai¹nxā³wi¹. 44 Nxe³ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²yen³kxi³ki³ki³a² a²wā³kon³kxain¹kxa² so¹lxi³ ũ³hū¹ain¹te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lo³ yen³kxi³txa²kxa²ha³ta³nxān²ti³nū¹ a²yen³kxa² yū³kxe³su² yxo²ha³kxa¹ ũ³hū²hxa³te¹ni²ti¹. A²yain³txi³khai³xa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hū¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13

Sū³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha², Je³su²jah³la² a³li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te² hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lāi³. ĩ²txa²hē³li¹. Thī¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ kāin²khai³ni² wi¹khai³ni² nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lū³xi²te²an¹jau³kxai³lu²:

— Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹txo³nain¹ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹? Nxe³to³ta¹ kxān³nāu³a² txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ hai³txi³ ka³tha¹li¹ ā³ne³hē²si²ka³txa² yū²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² kō³ton³ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū³nē³jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² sxih²yxo²a² ten³na¹ain¹je³nai²na² Je³su²jah³la² a²nū³ka³txa² ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wxe³ain¹te³na¹, Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³āu²ah³la² Ān³tre²ah³la² whāi²na¹, wxa²nxūh¹ ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 ĩ³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sān²si¹lxi¹. Ĩ¹nxe³hī¹na² wxa²nai¹ain¹sīn¹te³ji¹wi¹? Ĩ¹nxe³ti³wā³kxa² yau³son³sxā³ txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nū³a² ĩ²sxā³ wi¹kō³nha²hī³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹.

6 A²nū²a² ka³lxa¹te²a² wxā³yah³lxi³ha³tai¹. Txa²yā¹nxe³ki³lxon³tu¹wi¹.

Nxe³sxā³ wxā³sxā³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.

Wxa²kan³sxā³ wā³li²na¹hē³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³ha³tai¹.

Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² ka³lxa¹ ā³nhai¹tū¹sxā³

ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. 7 Jā¹nxā¹jau³su², ti¹na² yxau³tū³ka³txi³nāu³xai²na²

kāin² ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²ty³

nū¹ka³na¹ u²tāu³ai³tā² yxau³tū³ka³txi³nāu³xai³tā² kāin²

ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe³jau³xai²nãn²tu³
ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i³yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su²
kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu³ ha³lo²ai²nãn²tu³ ne³ki³so³nx3tho³li¹. 8 A²nũ²a²
nũ³kã³txa² a²nũ²a² nũ³kã³txi³ ã³xa² a²lhun³tu², ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu²,
ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ ha³lo²a² ka³lxa¹ko³xa² kxih³nxa² sa²wi¹wi¹nha²kxai³
a²nũ²a² yain³txi³ txa²khai¹nxe³ha²kxai³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³ txu¹ha² wẽh³ni³khai¹ta¹ka³lxa² ih³ju³ta²
wxã³kxai²nãn²tu³ wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta² hã¹nxe³sxã³ ã³si³we³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹tai²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ khãuh³yxah³lxin¹ju³ta²
ã³si³wxe³tu¹wi¹.

9 Nxe³yãn¹ta¹ ha³lo²ai²na² sa²wai³wait3sxã³ nũ¹hi²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ju³te²a² nũ³kã³txa² hxi²kan¹ta³ nũ³kã³txa² ã³yã³nũ²kxai¹nha²kxai³
nxe³sxã³ i³nx2ti³sxã³ ã³yũ³nx2tai¹nha²kxai³, Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ã³nũ²kxi²thi³nãu³a² i³ta³lo³su²nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³ha³tai¹.
Txa²wãn³txa² yxo²i²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²ha³lo²a²
wa³kxẽ³nxa² si³yxau³ka³txa² ko³ver³na³to²yah³lo²su² ha²kxai³
ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa² wa³kxẽ³na² si³yxau³kxa³ta²
Pre³si³tẽn²jah³lo²su² ha²kxai³ ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹.
Nxe³nx2tai¹kxai²nãn²tu³ yxo²i²sah³lxin¹ju³ta² i³wã³txi¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³nx2tai¹kxai²nãn²tu³ txũ¹kã³txai²na² whã¹na¹ Sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² i³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 10 Yãh³lxi¹nha²kxai³
ha³lo²a² hã¹nxe³ti³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a² i³li³te²na² ko³nxe³ti³ kã³ju³ta²
i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³kxai²nãn²tu³ yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³
nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² yũ³jau³nũ³su²
i³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. i³yau¹ũ³ta³lu²nain¹yah³lxan³tãu³a²

ha³lo²ai²na² ne³ki³so³nxa³lho³li¹. 11 Nxe³nx2tai¹kxai²nãn²tu³
i³nx2tain¹sxã³ a²nũ²a² ã³nyãn³nũ²kxi²ju³ta² ã³yũ³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
hxi²waun³ta³kxi²nyyah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. “Ih¹nxe³sxã³ i³ye³kxai¹na¹lhon³ku².”
Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³nx2tai¹kxai²nãn²tu³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
Txa²wã¹sũ³na² a²hi²sen³su² ã³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³
i³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wxã¹na² i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³xa²
hai³txi³ wxa²wãn³txi³khai³sxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
Wi¹lhin¹jah¹la², nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² i³ye³kxi¹nx2ti³si¹tu¹wi¹.
12-13 Nxe³hĩ¹na¹ yxo²i²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
i³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yxo²i²xa³te²na² sa²kxai³lu² a²lon³khai³xa²
i³ya²lut1si¹jau³su² ã³yũ³so¹nha¹tu¹wi¹. A²wĩ³na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sa²
khai³xa² ã³yũ³so¹ha²kxai³ a²wẽ³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na²
a²hã³ka³na² nxe³sxã³ ã³yũ³so¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nha³tai¹.
Te²yã¹nxe³jut3su² nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ sa²yxo²ã³syah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Sa²yxo²ã³syah²lxan³kxai²nãn²tu³ kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

14 Nxe³yãn¹ta¹, i³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
wxa²khot3thun¹jah¹la², wxã³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³
sa²nxũ³sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² wain³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹.
A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sxã³ yxau³ain¹na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³

ã³naun³ti² ã³nih³jah¹lxi³hê¹li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² ï³nxa²
wã³la² kî³ka³txa² ã³nih³jah¹lxi³hê¹li¹. Û³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
ï²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³ye³wx³yah³lxin¹tu¹wi¹. 15 Nxe³ju³ta²
a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wx²yen³kxa² sxi²hê¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nãn²tu³ ã³wi²hxi²sxã³
so¹yah³lxi³txa³hê¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³hê¹li¹. 16 Jã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²li²sxã³ wã²la²
ha³la³sa³nãn¹ka³lo³a² wx²so¹xi²te³lhxã³ sxi²ha² ã³wi²hxi²sxã³
wx²so¹xah¹lxi³txa³hê¹li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³sã²nhê³li¹.

17 Ko³nxe³jah¹lai²na² wxã³ju³tai²nãn²tu³ txu¹ha² wê³nhain¹te²su² te²na²
kãin² khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wê³sa² ù³hi³lain¹te²su² te²na²
kãin² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹, hxi²kan¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹.

18 Nxe³yãn¹ta¹ wa³txi²tãu³a¹ ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
kãin² khãuh³yxah³lxi³h³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
Txa²wã¹sũ³na² ï³ye³kxi¹jah³lxi³hê¹li¹. 19 Nxe³hi¹nãu³ãn²tu³

ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² ï³lxi³thin¹ti³he¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Txa²wã¹si³kxã³nãu³hi¹nũ¹tai²nãn¹te²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na²
we¹thi¹nãn¹te²tu³ a²ko³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta² kũ³we²ki²la²
ko³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² nxe²xai³tãu³a¹ ko³nxe³ju³ta²
yũ³ju³ta²nũ³a² kũ³we²ki²la² ko³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxa³yu²hê³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ a²ko³nxe³ju³tai²nãn²tu³ ï³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²nãn²ta² so¹lxi³
ã²la² ko³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta² yũ³hï³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ã²la²
kxa²kãin² khãuh³lxa³ti³hï³nx2na³li¹. 20 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ ha³lo²ai²nãn²tu³ ko³nxe³khai¹nxe³ju³tai²nãn²tu³
ã³yã³ni²lã³ain¹sãn²tu¹wi¹, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ã³yũ³so¹xi²kxe³su²
te²a² a³lxi²khaix¹lai¹nha²kxai³lu¹. ã³yã³ni²lã³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
a²nũ²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³ yxau²xai³lhï³nx2nxa³wi¹. A²yxo²ha³kxa¹
hxan³khaix¹lhï³nx2na³li¹.

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ ï³ki³han³jau³su²
ï³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³: “Ti¹na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹na³li¹. Ï³jah¹lxi³hê¹li¹.” Ta³nxa²,
“Nũ¹ka³na¹, Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
he¹na³li¹.” Ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ yxo²i²ain¹sxã³

yxau²xai³lyah³lxi³txa³hê¹li¹. 22 A²nũ²a² ã³wxã³ain¹sxã³
ï³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.”

Ka³na³ku² nũn³te²a²: “Txai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ï³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu³

Txa²wã¹sũ³na² a²nũ³kxũn³ju³ta² ki³lxot3sxã³ kãï³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxã³
a²nũ²a² Sũ³na² ã³yũ³so¹te² ï³nxa²na² ï³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. On²sxã³

yxo²i²ain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wi¹. 23 Yxa¹nã¹nhï¹na²
ha³lo²ai²nãn²tu³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txai²li² kwên¹tai²na²
ï³hen³txi³nx2ta¹wi¹. Jã¹nxe³nx2tain¹kxa²yan³ti³su² nũ¹hï²jah¹lxi³hê¹li¹.

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² ï³yau¹ũ³nê³jau³su²

24 Yxan¹nãu³a¹ a²ko³nxe³ju³tai²nãn²tu³ ne³ki³son³kxai²nãn²tu³
a³lan²tan¹ki³ain²ti³ ï³ka³nxa³hi²ha²kxai³, ka³nxah³tan¹ki³ain²ti³
ï³ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe²ain¹tu¹wi¹. 25 Jã¹nxe³sxã³ i³la³kxa² wê³ha³lxa²
whãï²na¹ oh³sĩn³nãu³a¹ a³hai¹nha²kxai³ oh³nãu³a¹ yxau³te²su² te²a²

hxi²kau³kaun³ti³ ā³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ o³sī³na² whāi²na¹ ī³ā³lxi³ti³si¹tu¹wi¹. 26 Nxe³tāu³a¹ Txa²na² oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a² whāi²na¹ a³ka³nxī²na¹ka³tu³ wxā³na¹tu¹wi¹. Nū³kxū³txi³ ī³kīx³khai¹nxe³ha²kxai³ wxā³na¹tu¹wi¹. Wxā³na¹ju³tai²nān²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī²sain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹ta² nū³ka³txa² ka³lxa¹te² nū³ka³txa² ī³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹. ī³sa²si¹hā³ai¹na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² Txa²wā¹sū³na² ā³yū³so¹kxe³so¹lxin³te²kxai³ so¹sxā³ wxa²sa²nū²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Nū¹ā¹ ū³je³na³kxa² a³li³xi²tāu³a² sxa³ain¹te²ain²ti³ ān³sa²so¹xi² nū¹ā¹ ū³je³na³kxa² kan³tāu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ā³sa²so¹xi² nū¹ā¹ ū³je³na³kxa² a²ta³nā³nē³nāu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³ ā³sa²so¹xi² nxe² wxa²sa²nū²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ sxa³ain¹te²su² te²a² Sū³na² ā³yū³so¹kxe³so¹lxin³kxe³su² te²a² ān³sa²so¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yāu³sa³kxa² ī³tih³nxe³nē³jau³su²

28 Jā¹nxai¹jau³su², ī³yau¹ū³jau³su² ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Ta³kon³ta³ki³yāu³su² hau³ta³lun²sxā³ ān³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nān²tu³ kwē³kon³ju³ta² yau³son³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² kwē³kon³ju³ta² hau³kon³na³na¹ nxe³je³na³kxa² ta³kon³ta³ka³ta² ī³yau¹ū³nē³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.” 29 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² ha³lo²ai²na² ā³wxā³na¹je³na³kxa² nxe²kxa²yā¹nxe² yū³nū³na³li¹. Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na¹ e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti² kō³nxe³khai¹nxe³ju³tin³ti² ī²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wxā³na¹ju³ta³nū³a² a²kwē¹tai²na¹ yū³tu¹wi¹. Wxa²sxi²h²yo²a² ā³yau³son³kxi²nx2ta¹kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³li¹. Na¹jau³su² wā²nxū¹ wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. 30 A²ya³la³tu³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² ī²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hī¹na² ka³ten³su² yxau²xai³tū³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹ kāi³ta³lun²tu¹wi¹. 31 Oh³nāu³nū¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wān³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³ yxau²sa²tē³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wa³li²je³nāu³wa³kxa² kō³nha²ki³sxa³jau³su²

32 Nxe³yān¹ta¹, nxe³ju³ta²nū³ai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nū³a² ū³hū¹nē³lain¹je³nāu³wa³kxa², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nhai¹nxa³ha²kxai³ oh³xan¹ta²nū³ka³txa² kō³nhai¹nū³nxa³ha²kxai³, Txa²na¹xai²na² kō³nha²nū³nxa³ha²kxai³, ya³sai¹nx3tho³li¹. Nxe³je³nāu³wa³kxa² Txa²wī³na² so¹lxi³ wi¹ko³nha²te²la¹wi¹. 33 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² nū¹hī²jah¹lxi³hē¹la², wa³li²na¹je³nāu³wa³kxa² kō³yah³lxā³nha²kxai³lu¹. 34 Ha³lo²ai²na² nxe³te²nū³nhū³na³li¹. In³txa² sxi²ha² a³li³sxā³ī³ain¹nū²nhai¹. ī³ai¹nxa³hī¹na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³na³ka³nat3sxā³ ha³na³ka³lxi³ kaix1so¹sxā³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wxa²nūt3sxā³ ī³yau¹ū³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² sxi²yo²a² yxo²we¹jah¹la² wi¹lī²te³lhxā³ ī³ye³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ī³ain¹nū²nhai¹. Ha³lo²ai²na² nxe³te²hū³na³li¹. 35 Jā¹nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²hai²na² a²wa³kxēn³yah³lai¹ta³lxi²: “Īh¹nxe³hī¹na¹ ī³xain¹te³ji¹ku¹. Kō³nhai¹ki³sxa³nhai¹.” Nxe³te²nū³nhū³yah³lxi¹lxi¹. “Sū²ni²khai³itāu³a¹ tā³nxa², ka³nxah³ti² wi³te²lon³ta³nxa², ka³la³ka³la²a² ī³yau²lxi²tāu³a¹ tā³nxa², a³lan³tin³ti² ten³sa²tā³xi²tāu³a¹ tā³nxa² ī³xain¹te³ji¹ku¹. Ain¹ki³nhai¹.” Nxe³te²nū³nhū³yah³lxin¹nha²wi¹. 36 Wxā³na¹je³nāu³wa³kxa² kō³nhyah³lxan³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. Kan²txi³ āu³xi²yah³lxin¹kxa²yu³hxa², sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai¹tā² yān¹ti³

ĩ³xi²ye²nx²tain¹kxa²yan³ti³su², nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. 37 Nxe³jau³xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxai¹na¹wi¹.
“Wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ai¹na¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14

Je³su²jah³la² hãĩ³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³ yxau²xai³lai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
nũ³kxũ³txi³ ã³wa²su¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ha³lo²ai²na² ain³kxi²xi²nha²si¹hain¹jau³su² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³
yain³txi³nũ³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa²ĩ³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tũ³xai²na² so¹lxi³
ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³taĩ²na² ã³yã³nũ²kxain¹je³nãu³wa³kxa²
yau³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹ a³la²ni¹xi²sxã³ ha³lo²a²
hau³ko³nxa³tĩ³xa³lxa¹ sa²kxai³lu², wã³nxĩ¹te² si³yxau³ka³txa² nũ³ka³txa²
ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² whãĩ²na¹ a²hi²sen³su²,
ĩ³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² hãĩ²i³sxã³ ũ³tĩ¹kxi²sxã³
su²lhã³te³lhã³ ĩ³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ju³ta²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa² ĩ³yain³ki³sĩ¹na¹ hau³hau³kot3sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su²
kĩ³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txa² Si³mãũ²ah³la² khon³ta³kxi²sxã³
ka³lãun³ta³kxi²jah¹la² sxi²ye³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³ain¹to³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²nhãũ³ã¹ Je³su²jah³la² ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tãũ³a² ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãũ³a²
txu¹ha³ka³lxa² ã³wxã³sxã³ tah³lxẽ¹na² wẽ³sa² a²ĩ³lxa² A³la³bas²tro³ẽ¹na²,
tẽ³sxã³ ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³nai²na² hĩ³ne³kxa² ha³nẽ³jau³xa²
wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² a²ĩ³lxa² Nar²tu³yau³xa²
wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, txu¹ha³ka³lxi²na² sa²kxai³lu²
tah³lxẽ¹nai²na² wxa²nãũ²lxi³sxã³, wi¹lũ³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³ain¹ka³tu³ a²nũ²a²
kwa² ĩ³yain³yain¹nũn³te²su² te²a² ĩ³xan³ta³kxi²sxã³ a²ẽ¹nãũ³a¹
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nxe³jau³xai²na² a³lxi²khaix¹jau³xai²la¹wi¹. Txu¹ha³ka³lxi²na²
ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kwa² hxa³kxi²nha²tã²nãn³khi³. Nha¹nhai¹.
5 Nxe³jau³xai²na² ũ³yho³hĩ²kĩ³ke³la³te²kxai³ ũ³yho³hĩ²kĩ³txã³nxa² sa²kxai³lu²,
a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² ũ³hũ¹ai¹nhĩ³kĩ³tã³na². Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³ ĩ³kwai²ta³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a²nãũ³xai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxi²na² hãix¹nãĩ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. ĩ³kwai²kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Kãĩ³ũ¹sain¹ju³taĩ²na² wi¹khaix¹na³li¹. 7 A²nũ²a² a²yen³kxi³txa²te²su²
te²a² yxau²sa²tẽ³kxi²nyhah¹lxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ ĩ²li³tãũ³a²
wi¹kãĩ³ũ¹hain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹ Txai²na²
yxau²sa²tẽ³nũ¹nx²ti³nxa³lho³li¹. 8 Ta¹ka³lxi²na² a²yen³kxa² yũ³ain¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ wxa²hau³kot3sain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ju³ta² txa²nũ²ai²na²
ka³ten³sa²na¹kxa² ha³ta³nxãn²txi³ hĩ³ne³ki³yau³xai²na² wi¹lũ³te²yau³xa²

tē³sxā³ txa²nū²āin²txi³ ũ³nhe³kēn¹ya³sai¹nhī¹na¹ ya³lu²na¹ju³ta³nū³su²
 āu¹la³kxi²sain¹na²li¹.
 9 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sū³na² wān³txa² wi¹ju³xa² u²lxi³
 ha³ta³nxe³tu¹wi¹. Yuh³xan¹ko³nāu³a² a²yo²ha³kxa¹ ha³ta³nxe³tu¹wi¹.
 Nxe³tāu³a² txu¹hai²li² wi¹kāi³ūh¹sain¹ju³ta² te²yā¹nxe² u²lxi³
 ha³ta³nxe³nun³tu¹wi¹, sa²nēn¹kxi²si¹ju³su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³yū¹ain¹si¹ju³nū³su² i³yau¹ū³ju³su²
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, yān³ta²na² a²sa³wi³ha³lxa² ā³nhai¹tā³nū³te²na²
 Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxa³kxa³te²nāu³xa²
 ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²na² hxi²ka² ān³yā³yū¹ain¹si¹hain¹ju³su²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³ju³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ wā³nxīn¹te²
 si³yxa³ka³txa² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ka³li³kxi²khaix¹nyhai¹nhā²kxai³
 ũ³yho³hi²txā³nxa² ũ³hū¹kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hi¹nān¹te²tu³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ā³yū¹ain¹si¹ju³nū³su² o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yain³kxi²nyhain¹ju³su²
 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ān³yā³nū²kxain¹sxā³ yain³txa²
 wa²lo¹lo¹nxa³tū³xai²na² i³yai³nain¹nxa³je³na³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a²
 wē³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² ān³si³wxe³tāu³a¹ hau³ko³ni² Txa²wā¹sū³na²
 kxā³nxi¹nu¹ta¹na² ā³wa²su¹tain¹ju³tu¹ta²na² ain³kxi²xain¹si¹hain¹ju³su²
 o³ve²a² wē³sa² i³su²lhā³to³tāu³a¹ hau³kon³nū³ni² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹ki³la³ sa²wi¹hxa³tū³xai²na² yain³ni²
 o³ve²a² wē³sa² i³so¹jī² nxe³ki³kxi³ju³ta² i¹nhū¹ān¹thīn³ta³ yain³kxi²thī³nū³a²
 sa²hau³kot3sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 a²ha¹lin¹ya³ti³xa² i³sa²si¹hā³ain¹te²an¹ju³kxai³lu¹:

— Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hē¹li¹. Ā³nxai³ya³hin¹kxai²nān²tu³ in³txa²
 i³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³yau³xē¹na² ũ³whi¹so¹tē³na²
 sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² i³hi²txi¹jxa³hē¹li¹.

14 Ya³hin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² i³ye³kxi²txain¹ya³hē¹li¹:
 “Txa²wā¹yah³la² i³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sīn¹ju³su² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²li¹.
 ‘Īh¹thīn¹ta³ Txai²nāu¹xai²na² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³na¹thī³nu³la³
 sīn¹te²la¹xā³?’ Nxe³sa²sī¹nhē²li¹.” Nxe³ja³hē¹li¹. 15 Ya³hin¹kxai²nān²tu³
 oh³xan¹thī³na², kāin²thī³na² wi¹thī³na² wā²na³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹.
 A²nxe³thī³nāu³ai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhau³kot3sxā³ sxa³tu¹wi¹.
 A²nxe³thī³nai²na² yain³txa² we¹ja¹hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa² sxi²je³na² ā³wi¹hain¹ka³tu³,
 ha³lo²a² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹kxu¹jā¹nxe³ju³ta²
 i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ju³ta² thī¹nai²na² yain³txa² wet1ja³ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a¹, Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² hxi²ka² hxa³nxā³ hā¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nū³tū³ka³txa² whāi²na¹, ā³sa²so¹nū²la² thī¹nai²na²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³ain¹ka³tu³ ā³wxe³sxā³ i³yai³nain¹ka³tu³
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ī³yain³kxi²sah¹lxin¹tū³ka³txi³ Ī³nxai²na²
 ka³na³ka³na³te²su² te² i³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yū³sa²yai¹nīn¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² kāin² ī³āin²txi³khaix¹lain¹ka³tu³ā³si³wi¹wi¹sxā³ Je³su²jah³la² ī³wā³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²la³ te³la¹ji¹? Txai²li² nxe²nx³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² a²yain³txi³nū³xai²na² so¹sxā³ a²yau³xai²na² ū³hū¹kxa²yain³kxi²sah²lxin¹ti²tu³wi¹. Wxa²yu³ta² hxi²ka²hxn³sxā³ ha¹li¹wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txe² ī³nxa² ka³na³ka³na³te²su² te² ī³nxa², ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yū³sa²yai¹nīn¹tu¹wi¹. 21 Ya²la³tu³ su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe²i³yau¹ū³nē³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹ ā³yū³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³hin¹khaix¹jah¹lo²su²na³li¹. Hai³txi³ a³li³lah¹xa³sxā³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ā²la² wi¹lhī³nx²na³li¹, jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tū³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ī³yau¹ū³jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ī³yai³nain¹tāu³a² Je³su²jah³la² yain³txa³nū³xai²na² wxa²sa²so¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ī³ye³kxi²sān²sxā³ wxa²nāu²lxi³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² ū³hū²xai³ain¹ka³tu³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tū³xai²li² Txa²nū²ai² yā¹nx²na³li¹. So¹kxi²sa²sxā³ yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nū²la² ī³na²ki³tē³na² hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² wi¹lxo³kxi²jau³nū³a², ī³ye³kxi²sān²sxā³ ū³hū¹xai³ain¹ka³tu³ a²nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ī³na²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yxau³xa² yā¹nx²na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa² ī³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xai³ jā¹nxe² kāi³ūh¹nx²ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³wa²sut¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxn³sa³tu¹wi¹. 25 Nxe³yān¹ta¹ nxe³kxa² yā¹nxa¹ju³ta² ī³na²kxi²jau³xa² wa³su³txi³ ī³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²hī¹na¹ ī³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ī³yain³ta³lu²nain¹ni² ī³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tu³ ka³li³nhē³jau³xa² ī³hai³nain¹sān²ka³tu³, wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³kat³su¹ nxe³hxai²na²hē³ nxe³ka³ka¹txai²na² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxō²ā³jau³nū³a² ī³yau¹ū³jau³su²

27 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² wān³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

“O³ve²a² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³la² ī³su²lhā³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³o³ve²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ni³sxā³ ī³hax³te¹hax³ten¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe²wxa²nū³ka³txai²na² hāi¹nxe³ti³xa² ī³yāu²li²syah¹lxin¹tu¹wi¹, Txai²na²su¹. Nxe³sxā³ ā³waix³sxā³ ā³nih³yah³lxin¹tu¹wi¹. 28 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²na¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xa²nāu³a¹ ā³ne³ka²ta¹nx²ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Āu²li¹nxa²sxā³ ā³nih²nxā²nxa³lho³li¹. A²nū²a² ā³xa² āu²li¹hxn³txain¹kxan²ti³nū¹ txai²li² ti³he¹nxē²nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nān²tu³ ka³la³ka³la²su² ye³ha¹li¹ i³yai²lx²nxa³tā³lxa¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³lai²na² i²te²txā³wi¹.” Nxēn¹jau³xai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai² ta¹hxai²hē¹la².

³¹ Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Kox1ko¹su² i³su²lhā³sain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ hai³txi³ ten³nxa²hxa³jau³nū³su² i³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ i³ye³kxu¹jā¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

³² Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹, ha³lo²a² Jet3se³ma³ni²ko³xa² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ti¹na² ha³lo³kxa² ā³wxe³jah³lx³sā²nhē³li¹. Txai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxe³sxā³ Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³āu²ah³la² ā³sa²so¹sxā³ ā³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² kāin² hxi²waun³ta³kxi²nha²sxā³ āin²ta³kxi²nha²khaix1ta¹hxai²hē¹la². ³⁴ Nxe³te³nah¹lx¹:

— Āin²ti³ya³lu²te²hū³sa³nhai¹. Ti¹na² ā³wxe²yxau³sxā³ wah³nxe³sah¹lx³hē¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁵ Nxe² e³kxi²nū²la² jū¹nxe² yan¹nāu³a² ā³nxai³sxā³ kīh³nū³xa² ān³yo²thu²kxa¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²ko³nxe³ju³ta² ā³nxē³txi³nha²te³lhxā³ nxe³ju³ta² ā³wxe³sa²si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ³⁶ Nxe³te³nah¹lx¹:

— Txa²wī³nāi³. A²yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lx¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ a²ko³nxe³ju³ta²na² khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na² sa²wa³to²kxi²sa²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² so¹lx¹ we¹ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³wa³li²ka³tu³ a²sa³wi³ha³lx³nāu³xa² āu³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Si³māu²ah³lāi³. Āu³xi¹lx¹. Jū¹nxe²ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹ti³ i³ye³ten³nha²sxā³ yxau²xai³lxan³ji¹wi¹? ³⁸ Ye³ten³sxā³ yxau³jah¹lx³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lx³hē¹li¹, ko³nxe³ju³ta³la³ ā³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³su¹. Wxa²e¹nāu³a² a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix1yah³lx¹lx¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxī³nai²na² sī³wi¹lhin¹ju³ta² hau³ko³nxa²lxa³lx¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ I³ye³kxā¹ain¹ka³tu³ ā³nxai³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³xai³jau¹xain²txi³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Nxe² e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wa³li²xi²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ āu³xain¹to³ta¹hxai²hē¹la²,

hxi²kan¹sxā³ ye³ten³sxā³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la². Nxe³ha²kxai³la¹ i³ye³wā³nā³wā³nān³tai¹nha²kxai³ hxi²kan¹ti³ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xin²tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁴¹ Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² āh¹ ā³nxai³ka³tu³ ā³wa³li² āh¹ ā³ta³lo³hē²ti²to³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lx³nāu³xai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Āu³xi²sxā³ i³ye³nxi²sa²tē³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Hāi¹nxo¹nha¹jah³lx³sā²nhē³li¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Hī¹nai²na² ko³nxe³thin¹te² hxi²ka²nāu³a² ā³yū³sain¹tu¹wi¹. ⁴² I³sa²yxau³sxā³ ā³nxai³ya³sah¹lx³wxi¹. A²nū²a²

ã³yã³yũ³sa²jah¹lo²su² te²a² yau³son³nẽ³na³li¹.

Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxa² a²hãi¹nxũ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ã³tj³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² yu³la² kãin²te²a² tẽ³j², hi³ki²a³la² tẽ³j² nx-ain¹tũ³ka³txa² ãñ³si³tẽ³kxa² ã³tj³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta³nãu³xa², ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx³sa²nãu³xã² a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa² i³sa²si¹hã³ain¹tũ³ka³txi³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxai³tã² ã³yũ³so¹jah¹la² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³lx³hẽ¹li¹. In³txa² i³yo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² nẽ²na³na¹, kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹sxã³ tẽ³jah¹lx³hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã² nxẽ³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tj³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ko¹ko¹xa²nũ³ka³txai²na² ã³tj³sxã³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kwa² yxau³nũn³te²su² te²a² yu³la² kãin²te²a² hxi²so¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³sa² i³su²lhã³ i³ne³nxẽ³ni²lã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² kãi²lx³tũ³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²ai²na² yen³kxa² kãi³jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa² yã¹nxe² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.

49 A³lan²ta² hãi¹nxe² Sũ³na² sxi²ha² ã³wxe³na¹sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹tãu³ai³tã² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³nxa³tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ Sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹jau³su² kãi³ũ¹sah³lx³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Ain¹ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lx³nãu³xai²na² a²hãi¹nxe³ti³xa² ã³waix³sxã³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Yxãn¹ta¹ sa³nxe³la³kxa² ka³na³ka³na³te²su² te²a² wã²la²ka³lo³a² yxãi¹nxã²nxa³ka³lo³a² ã³wi²kxi²nha²te²su² te²a² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹ka³tũ³ ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 i³ye²nyhain¹ka³tũ³ta¹ sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³ai²na² ã³na¹sxã³ a²nũ²so¹lx³ ã³nih³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta³nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lx³si²nãu³xa² whãi²na¹, ãñ³yã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ka³tũ³ Ju³ta²sah³lai²na² nũ³ka³txai²na² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³khaix³ka² hxi²ka² ã³yũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³yãn¹ta¹ Pe²jah³la² a²ha¹ u²la¹ i³hit¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³lhã³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa² ã³wih¹ka³tũ³ so³ta²to² nũ³ka³txa²kxai³ ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ha³nxe²a² ã³yo²wxe³kxi²sxã³ hxi²kẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 Nxe³tj³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²

ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹jau³su² ain³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹,
hxi²kan¹ti³ ain³nha²ti³he¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 56 Nxe³ju³ta²
a²nũ²a² ka³lxa¹te²hi²sen³su² wãn³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ hai³txi³ wãn³txa²
ĩ³ye³ain¹jau³xai²na² ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

57 Jã¹nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² ka³na³ku² te²a² ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu³
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

58 ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxí¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txa² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ³na² sxi²hai²na², a²nũ²a² hxi²ka² to³nain³thĩ³nai²na²
sa²nai¹a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³
sxi²ha² ã³lxí³thĩ³na² txa²hĩ³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
hxi²ka² sa²to³nai¹nxa³thĩ³na², Txai²li² sa²to³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nain¹ta¹ hai³txi³ we¹nyhain¹jau³la³ yũ³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

60 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² nxũ²kwai³ye³ye³lo³tãu³a¹ ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹:

— Je³su²jah³lã¹³. Jau³jau¹xai²na² ĩ³wa²lũ³xi¹nxãn³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³jau³ta³
ko³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

61 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx2nxe³sxã³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹ ãh¹ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxí¹:

— Wxã¹na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²sin¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹:

— Nxe³te²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³kah³lai²na² a²wi¹nẽ³tãu³a²
wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sain¹sxã³ ã³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nãu³a² wxa²kan³sxã³
wa³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

63 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹
ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nãn¹ka³lo³khai³xa² wxa²ten²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxa²ten²txi³te³nah¹lxí¹:

— Hã¹nxã¹a³sah¹lxí³wxi¹. 64 Wãn³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ko³nxe³te²lo³jau³xai²na² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Nxe³ki³sa²kxai³
ĩh¹nxe³ki³te³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
ã³ki³nũ²kxi²tũ³ka³txai²na² a²hã¹nxe³ti³xa¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxí¹:

— Su²lhã³ain¹ju³ta² so¹lxí³ wain³na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²ha²kxai³ a²nũ²a² ãh¹ ĩ²li³nũn³te² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ũ³yhe³tũ¹sãn²sxã³ ĩ³wait1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxí¹:

— Ĩh¹nxe³te²ta³ ĩ³wai¹txain¹sĩn¹ji¹wi¹? ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² so³ta²to² nũ³ka³txa²
wxa²wai¹tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³su²

66 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa²
ã³wih¹sxã³ ã³yxo²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ta¹ wã³nxĩn¹jah¹la²
a²sa³wi³sxa² wãin²ta¹ka³lxu³na² wxã³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² hxi²kẽ³li³ju³ta²

ĩ²ka³tu³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: 67 — Wxāi²na² Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹la² ān³si³tē³kxain¹nūn³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

68 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li²ĩ²te²txā³xi¹. Wxa²wān³txai²na² ān³ne³wxe³ti³hex¹sa²nxān³nhi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, sxih²yxo²a² a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la². A³li³xi²hī¹na¹ ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². 69 Nxe³ka³tu³ wāin²ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² ĩ²xi²tāu³ a²nū²a² kwa²yxau²xai³lain¹te²a² ĩ³ye³kxa² ā³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹. Wāin²ta¹ka³lxai²na² a²wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

70 Jā¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nx2nxa³xi¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ha¹ kwēn¹tai²na² a²nū²a² kwa²yxau²xai³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ka³li³le²a²ko³nāu³a¹ yxau³sxā³ tōn¹khaix3nñn¹ko³lxā²na³li¹. Nī¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² nū³ka³txa² ka³na³ka³na³te²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

71 Yxān¹ta¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² yxo²an³ta³ti³ ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la² ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na² ĩ²ti³hex¹te²txā³i¹. Txa²wān³txai²na² e³a¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³ an³txi³ju³ta² ũ³hū¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

72 Nxe³ain¹tāu³ kwēn¹ta²kxai³ ka³la³ka³lan¹ti² ye³ān³ta³lo³hē²ti²sxā³ ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wān³txa² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²:

— Ka³la³ka³la²a² ye³ān³ta³lo³hē²ti² ĩ³yxai²lxi²ta³lu²nxa³ta³lxa¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² ĩ³ye³ta³lu²nñn¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ kāin² ĩ³āin²ta³kxi²sxā³ ĩ³nān³khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

15

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ā³yū³ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ā¹ka³nxa³ha²ta³a¹, wā³nxñn¹ta² si³yxau³ka³ta²nāu³xa² ĩ³kaix1ti², a²nū²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² ĩ³kaix1ti² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² ĩ³kaix1ti², a²nū²a²nāu³xa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ĩ³kaix1ti² ain¹sxā³ ā³sa²ki³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³su²lhā³si¹hain¹jau³su² ain³nha²te³lhxā³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³nha²ta³lu²nain¹ka³tu³

Je³su²jah³la² sa²tai³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³ ha³lo²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² Pi³la²jah³la² a²hxi²ka²nāu³a² ā³yū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— Wxa²wān³txai²na² wain³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxe³ka³tu³ wā³nxñn¹ta² si³yxau³ka³te²nāu³xa² Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³hit1si¹jau³su² kāin² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxaun¹ji¹wi¹? Tū¹ka³txai²na² kō³nxe³ti³hi¹txa²si¹hain¹ju³ta³la³ i³tih³nxe³sa²ye²nxain¹ju³xa² ain³kxi²nhān¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

5 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³lo²kxai³lu² kâin² i³wā³ta³kxi²nha¹ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ yain³tū³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² yai³nain¹je³na³kxa² nxe³xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe² kâi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²ai²na² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tū¹kxi²sxa³te²na² i²li³te²na² ka³na³ka³na³kan²tu³ than²kxi²sa²tā³sxā³ sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a² nū³ka³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxa² sa²nū¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³jah³la² kō³nxe³thin¹jah¹la² Ba³ra³ba²sah³la² tū³kxi²sxa³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² nū³ka³txa² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhīn¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² ā³nhe¹kxi²nyhain¹sxā³ a²nū²a² su²lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu² tū¹kxi²sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8-10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ka³lxa¹tū³ka³txai²na² ya³u³so³nain¹ka³tu³ yxo²xūn³txi³ Pi³la²jah³la² i³wā³txi³sain³te³nah¹lx¹:

— A²nū²a² ka³na³ka³na³te²su² than²kxa² sa²nū¹xi²sa²to³nhīn¹ta¹ti²ti¹. Kwēn¹ta¹na² jā¹nxe³sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yxān¹ta¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²ē¹nān¹jau³la³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Kâin² i³ka³tā³nai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ān³yū³ain¹ju³ta²kxai³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² than²kxa² sa²nū¹xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ju¹ta¹na² ten³nxa²li³xa³ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² a²wān³txa² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Yxān¹ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ta³nāu³xa² a²hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² kâin²tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lx³ than²kxi²sa²tā³sxā³ ū³hū¹xi²nē³lhi¹hain¹jau³su² i³wā³txi³sain³txain¹yah³lx³sī¹nhē³li¹. Yah³lx¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ten³kī³sxa³jau³su² i³ye³kxi²txain¹yah³lx³sī¹nhē³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ha²kxai³ Ba³ra³ba²sah³la² so¹lx³ te³nain¹si¹hain¹jau³su² a²nū²a² kâi³li³tū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² i³wa²lū³xain¹te³nah¹lx¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² ten³yah³lx¹lx¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹la² i³yī¹li²yah³lx³to³hin¹jah¹la² İh¹nxet3sxā³ kâi³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kâi³li³tū³ka³txai²na² kâin² i³wxa¹nain¹te³nah¹lx¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹sī¹nhē³li¹. Nxa¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— İh¹nxe² kō³nxe³thin¹sxā³ kâi³hī³thai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² yxo²ta³ha³kxa¹ kâin² i³kaix1tain¹te³nah¹lx¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ i³ya²lu¹tain¹sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² kâi²li³tū³ka³txai²na² i³wi¹lxon³kxain¹si¹hain¹jau³su² Ba³ra³ba²sah³lai²na² than²kxi²sa²tā³si¹sxā³ ū³hū¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³

Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ün³txi³ i³ta³lo³wait1si¹hain¹ka³tu³ hi³sa³ka³txa²
 ũ³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ā³yū³yhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

So³ta²to²nāu³xa² kō³nxe³ti³ yxo²ka³lxi³lain¹jau³su²

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² so¹ka³tu³
 a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² sxi²ha² kām²thi³na² Prai³a³to³ri³ā²thi³nān²tu³
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 ā³nū²kxi²si¹hain¹jau³su² i³kaix1tain¹ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxe³te³na¹
 so³ta²to² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ wā²la²ka³lo³a² sau³saun³ka³lo³a²
 tē³sxā³ Je³su²jah³lai²na² ũ³whi²kxai¹nha²kxai³ wai³la² wxa²xu³kxain¹sxā³
 ũ³nhe³hēn¹ta¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 18 Ain¹ka³tu³
 i³sa²nēn¹kxi²ki³lxot3sxā³ i³ki³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19-20 Ain¹sxā³, hi³sa³ka³txa² wē³sa² hxi²so¹xi²sxā³
 Je³su²jah³la² i³ne³su²lai¹nha²kxai³ i³ye³ka³su³hēn¹kxai¹nha²kxai³
 ā³ka³ti³wxe³kxain¹sxā³ wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² i³ye³ki³ha¹kxain¹sxā³
 kō³nxe³ti³ i³yo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te²ka³ka¹ wā²la²
 sau³saun³ka³lo³ai²na² sa²sai¹kxain¹sxā³, Je³su²jah³la² a²wā²la³ka³lo³khai³xa²
 ũ³whi²kxi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ i³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³su²
 sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³la² Si³rē²ne²ko³xa² tōn¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A³le³syān²trah³la² Ru²fu²jah³la² a²wī³nu²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu² a²kxā³nxa¹ ha³lo²a²
 wā²li³sxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxi²ka³txa³nū³a²
 sa²tā³ka³la³kxi²hēt1so¹nha²si¹jau³su² Si³māu²ah³lan²tu³ yxo²xūn³txi³
 i³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³ka³tu³ ā³nxi³ain¹ka³tu³
 wā³la³ka³txa² Kō²ko³ta³kat3su² nxe³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu²
 txa²wā¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hē³ka³txa²nāu³a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 23 Nxe³hī¹na¹ vīn²yo³jau³xa² hī³ne³kxa² mi²ra³jau³xa² i³h³nē³ju³ta²
 ā³wxe³lu¹nhē³jau³xa² nxe² ũ³ke³ni²jau³xa² ũ³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 Je³su²jah³la² i³nxūn³sain³nū²la² i³na²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 24 Nxe³nū²la²
 hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²
 wā²la²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²txai³ain¹sxā³ tah³lxa² wē³sa² o²la³kxain¹sxā³
 a²wa³kxēn³ton³yah³la² nū¹hain³nyhain¹ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
 wxa²nū³te²txai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 U³je³na³ka² wxa²ki³ka³la³nū²la² i³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 26 Nxe³ju³ta² hi³a²ka³lo³a² wān³txa² ũ³wha²li¹lhān²sxā³
 a²ne³ta³lxo³ka³nāu³a¹ ũ³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:
 — Je³su²jah³la² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ju³ta² a²nū²a² kāi³su²lhā³to³jah¹la² ha¹lin¹jah¹la²
 i³hxi²kī¹la³kxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹nē³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la²
 i³hxi²kī¹wxe² a²wā³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la² i³hxi²kī¹wxe²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 28 A²nxe³jut3su² kxā³nxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ũ³wha²li¹txā³nxi¹ta¹na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³txã³nxu¹tai²na²ta¹hxai²hẽ¹la².
²⁹ Nxe³nxa³ha¹te¹ a²nũ²a² kwa² wa³to²hi²te²nãu³xa²
 i³ne³wa³nxĩn¹wa³nxĩn¹nha²sxã³i³wai³ka³si³xi²jau³su²i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³we¹. “Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹hxat3sã²sxã³ ye³ha¹li¹
 ka³na³ki² a³la²ni²sxã³ ãh¹sa²to³nxĩ²na¹tu¹wi¹.” Nxĩn¹jau³su² e³in¹tai¹ti²ti¹.
³⁰ Hĩ¹na² wã²nxũh¹ i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³ hi³sa³ka³txa² ka³nxĩ¹nhu¹li¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹ Jã¹nxe³jau³xa² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³si²nãu³xa² whãi²na¹, yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xi²sxã³
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² a²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
 wã²nxũh¹lxi³ hxi²kan¹ti³ sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. ³² I³sa³e²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ke³la³te²kxai³ hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³ i³ka³nxĩ²kxai²nãn²tu³ yxo²i²sĩ¹nhi³na¹wi¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² ko³nxe³ti³ kãi³ya³te²na²
 hi³sa³ka³txa² ã³xa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹te²na² te²yã¹nxe³jau³su²
 yxo²i²nyhai¹nxa³jau³su² i³wai³ka³si³xain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²ya³lu²ju³ta²i³yau¹ũ³jau³su²
³³ Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²khaxi¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³lan²ta² ne³ka³ka³nhi¹nãn¹te²tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³ki³kan³tãu³a¹ so¹lxi³ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁴ Ki³kan³nũ²la²
 Je³su²jah³la²kãin²i³wxan¹sxã³i³kaixi¹te³nah¹lxi¹:

— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
 a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³
 ã³na¹san¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵ Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa² yxau³sxã³ i²tũ³ka³txa² wai³nxa³txi³
 ain¹kxain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ne³kat1jah³sah¹lxi³sĩ¹nhe³li¹. E³li²ah³lu¹tai²na² i³kaixi¹tain¹nĩn²tai¹.
 Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶ Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ kwa²yxau³sxã³ i²tũ³ka³txa²
 ka³na³ka³na³jah¹la² ã³nih³sxã³ i³yi²lho¹tũ³xa² so¹sxã³ yain³txa² yau³xa²
 kah³jau³xa² ũ³hũ¹sxã³ ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³
 Je³su²jah³la² i³xõn³so¹si¹hain¹jau³su² ũh³yo²tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo³kxa² yxau³a³sah¹lxi³hẽ¹li¹. E³li²ah³lu¹tai²na² wxã³sxã³
 sa²hxi²ta²la³kxi²te³lhxã³ wxã³si¹jau³nũ³su² i²wahx3nxe³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³la²kãin²i³kwaxi¹sxã³ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸ Nxe³hĩ¹na¹ wã²la² au³khaxi¹ka³lo³a² Txa²wã¹sũ³na²
 a²sxi²ha² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ au³ti³yxau³thĩ³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a²
 ã³ten²ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³nãu³a¹ ã³ten³txi²wxa²kan³ka³tu³yũ³hxai²na²
 sa²kxai³lu² ãn³ten³ti³sxã³ ã³yo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁹ Nxe³ju³ta²
 so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²tãu³a¹
 sa²nxũ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i²ain¹tãu³
 i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na²ya²la³tu³Sũ³na²Tah²yah³lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40-41 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³la³je¹nh¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² he¹ai¹nh¹nai³kxai³ txu¹ti³nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi² a²yen³kxa² wi¹lā³non²ta³kxi² yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ka³lxa¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txa² ha¹li¹ka³na³ki¹ta¹ka³lxi³nāu³xa²a²ri³lxa²sa¹: Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² kau³kaun³jah¹la² a²hā³ka³na² Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txa² hī¹na² u²yxau³sxā³ Je³su²jah³la² hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nh¹nai³kxai³ txu¹ti³nāu³xā³xa² ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxa²sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² u²lyxau³yain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²
 42-43 Nxe³hī¹na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ye³ka³na³ka³nat³sxā³
 a³la²ni²hī¹nai³kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txa² a²yain³txa² wet¹sxā³
 āu¹la³kxain¹to³tāu³a¹ ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a¹ sū²ni²khai¹nxe³tāu³a¹
 Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thi³nān¹jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹khaix¹jah¹la²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ju³ta² wahx³nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jah¹lai²na²
 sa²kxai³lo³ya³lo³txi²sxā³ Pi³la²jah³lai²na² ā³nxai³sxi²ka³tu³ Je³su²jah³la²nū²a²
 i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² ain³kxi²tāu³ i³wā³wā³txi³nha²ta¹hxai²hē¹la².

— Hī¹na² Je³su²jah³la² ya³lu²te²tān²ku². Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ so³ta²to² nū³ka³txa² hxi²kan³jah¹la² i³kaix¹so¹sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ta¹nx³thi²li¹? Nxe³yhu¹ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²te³nah¹li¹:
 — Ya³lu²na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na²

a²wān³txi³kxai³lu¹:
 — Ya³lu²jah¹la²nū²a² so¹txu¹li¹, ten³nxa²kxai²nān²tu³txa¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu²
 wā²la² hā³ta³ka³lo³a² tē³ka³tu³ a²nū²su² sa²ta²la³kxi²nyhu¹sxā³
 ān³ka³nxi²ka³tu³ wā²la²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² wxa²wā³lū²kxi²nyhu¹sxā³
 tah³lxa³ka³tē¹nāu³a¹ ū³whi²wxe³ta¹hxai²hē¹la². A²ē¹nāu³a¹ wā³la³ka³txa²
 tah³lxa³ka³ta² wxa²xu³sxā³ wxa²we¹tē³nāu³a¹ ū³whi²wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tu³ a²ē¹nai²na² tah³lxa³kxa² kāin²ka³ta² ū³wa³ti³kxi² sa²tā³sxā³
 ūh³yo²tū¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nī³kxi²ju³ta²
 txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²
 Jo³se²ah³la² a²hā³ka³na² nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

16

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² ha³nāu³hi²na³na¹
 nxe³ka³tu³ ka³nxah³ti³wi³ta³lon³tāu³a¹ txu¹ti³nāu³xa² Ma³ri²a³
 Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la² a²hā³ka³na²
 nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ ain¹sxā³ hī³ne³kxa²
 wi¹lū³tē³kxa² ū³yo³hi²sxā³ so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la² Je³su²jah³la²nū²a²
 wxa²to¹la³kxi²te³lha³ka². 2 Ain¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ To³mīn²ko³
 nxe³ju³ta²kxai³ u³je³na³kai²na² a³li³xi²hīn¹kxai³ txu¹ti³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² aun³ta² ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū¹ka³na¹

sa²ni³kxain¹ju³ta² aun³ta² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 3 Aun³tain¹tâu³a²
i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lx¹:

— Tah³lxa³ka³lo³ai²na² yxo²tî¹nha²ka³lo³ai²na² ih¹nxe³te²ta³
sa²yo²than²kxi²nê³lain¹te³ji¹xî¹, kâin²khaix¹ka³lo³sa²ha²kxai³lu¹?
Nxe³ta¹hxai²hê¹la². 4 Yxân¹ta¹ten³sa²tã³ain¹te³na¹kâin²khaix¹nxe³ka³lo³ai²li²?
ûh³yo²than²nha²ju³ta³nu¹ta²na² î²lain¹ta¹hxai²hê¹la². 5 Nxe³ain¹ka³tu³
tah³lxa³kê¹nâu³ai²na² ã³wi¹hain¹ka³tu³ in³txa² sa³nxe³la³kxa²
î²ain¹ta¹hxai²hê¹la². Sa³nxe³la³kxa² wã²la² hân³ka³lo³a²
û³whi²kxi²nha²jah¹la² yxau³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la² txu¹ti³nâu³xa²
a²wi¹nê³tâu³ai²nân²tu³ ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². O²khaix¹xain¹sxã³
yuh³lx¹i³khaix¹lain¹ta¹hxai²hê¹la². 6 Yxân¹ta¹ jah¹lai²na² wân³txi³kxai³lu¹
i³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— O²lhã³ î³wã³jah³lx¹i³txa³hê¹ni¹. Je³su²jah³la² Na³sa³re²thî³na²
ton¹jah¹la² Ju³te²a² nû³ka³txa² hi³sa³ka³txa² î³hxi²kî¹la³kxi²sxã³
î³ya²lu¹kxe³su² jah¹la² ã³ten³yah³lx¹i³nx¹. Yxân¹ta¹ jah³lai²na² ka³ten³su²
î³sa²yxau³xi²na²ni¹. Hai³txi³ ti¹nân²ta³ he¹ti³he¹xai¹nxã³xi¹. Tê¹nai²li²
hâi¹kxain¹te³nai¹ti²tu³ni¹. Î²jah¹lx¹i³hê¹ni¹. 7 Jã¹nxã¹jau³su² hî¹na² sa²kxai³lu²
î³sxã³ Pe²jah³la² î³hen³txi² a²sa³wi³ha³lx¹i³nâu³xã³xa² î³hen³txi², whãi²na¹
nxe³jah³lx¹i³hê¹ni¹. Î³hen³txain¹yah³lx¹in¹jau³kxai³lu¹:

“Je³su²jah³la² ne³ka³ta²nx2ti³sxã³ Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³tu¹wi¹.
Nû¹ã¹ î²syah¹lx¹in¹tu¹wi¹.” Jau¹xai²na² ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la²
i³ye³kxi¹nx2ti³tai¹ti²tu³ni¹. Jã¹nxe³jau³su² nxe³txain¹yah³lx¹i³hê¹ni¹.
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxe³nxã²ha¹te¹ txu¹ti³nâu³xai²na² tah³lxê¹na² a³li³ain¹sxã³
ã³ni³hain¹ta¹hxai²hê¹la². Kãi²no²nha²ha²kxai³ î³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hê¹la².
Ai¹nha²kxai³ hai³txi³wân³txi³la³ a²nû²a² ã³xa²î³ye³kxain¹ti³hex1ta¹hxai²nxã³hê¹la².

Ma³ri²a² Ma³ta³lê²na³ka³lxa² Je³su²jah³la² î²jau³su²

9 Nxe³nxã²ha¹te¹ To³mî²nko³ nxe³ju³ta² î³yû¹li²nxã³ta³lxa²
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka³ten³su² î³sa²yxau³xi²te³na¹ Ma³ri²a³
Ma³ta³lê²na³ka³lxa² î³ha¹txi²ta¹hxai²hê¹la². A²kxã³nxai³kxai³ ta¹ka³lxa²
a²nxû²kwaï³nâu³a¹, kô³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ka³lxa¹te²nâu³xa² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tû³ka³txa² nxû²kwaï³yxau³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³ a²ta³a² nû³ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²ka³te³na²
yxau²xai³lhî¹nai³tã² nxû²kwaï³li³si¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². 10 Nxe³nxã²ha¹te¹
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ã³nxai³ka³tu³ Je³su²jah³la² a²ya³la²nâu³xa²
î³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². A²ya³la²nâu³xai²na² kâin² âin²tai¹nha²kxai³
kâin² î³nã³nai¹nha²kxai³ Ma³ri²a³ Ma³ta³lê²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ã³wxã³yain¹sxã³ î³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². 11 Yxân¹ta¹ Je³su²jah³la²
ka³ten³su² î³sa²yxau³xi²jau³xa² ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³la²
î²ain¹jau³xa² î³yau¹û¹hain¹to³ta¹ a²ya³la²nâu³xai²na² sa²kxai³lu²
yxo²î²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxã³hê¹la².

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹ya³te²a² Je³su²jah³la² î²ya³jau³su²

12 Nxe³ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a²ya³la²nâu³xai²na² ha¹lin¹te²su²
te²a² ha³lo²a² ã³nxai³ya³tâu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³lx¹i³
sa²ya¹nha²sxã³ ã³lx¹i³te²hû³yain¹ta¹hxai²hê¹la². 13 Ha¹lin¹te²na²
sa²kxai³lu² ãh¹ ã³wa²li²ya³sxã³ a²ya³la²nâu³xai²na² wã³kon³tû³ka³txa²
î³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³lai²na² î³ã³lx¹i³te²hû³yain¹jau³xa²

ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²wã³kon³tũ³ka³txai²na² hai³txi³
ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

14 Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ka³na³ka³nat³sxã³ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa² ã³wxe³sxã³
ĩ³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³yain¹sxã³ sa²yo²we¹nyhai¹nxa³ju³ta² ĩ³kwai²kxai¹ni²
ã³ne³to³hai¹nxa³ju³ta² ĩ³kwai²kxai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta²na² a²nũ²a² i²ain¹te²na² a²wãn³txa²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² yxo²i¹ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ã³nxa³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ā³nxa³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
a²nũ²a² hã¹ni³xe³ti³xa¹ ĩ³yau¹ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²
ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ Je³su²jah³la²
yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yo³ha² wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
16 Nxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³
yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jau³xa²
sa²yo²wet¹sain¹kxai²nãn²tu³ te²su² a²ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta²
wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² sa²yo²ã³sain¹te²su² te²an²tu³
a²ko³nxe³ti³ kã³ju³ta² yxau²sa²tẽ³ai¹nha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
ko³nxe³te²lo³jau³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 17 A²nũ²a² yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³
a²yen³kxa² wã³nxĩ¹ju³ta² kã³ain¹tu¹wi¹. Kã³ain¹ju³ta²sa¹: Txa²ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹hi² wãn³txa²
yau³xã³xa² tah²yau³xa² ĩ³ye³i² nxe³ain¹tu¹wi¹. 18 Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³
txih³xa² yxo²ko³nxe³te²a² wxa²sa²so¹ain¹kxai²nãn²tu³ kho³nai¹nxa³ha²kxai³
tih³na³la³yau³xa² ĩ³na²ain¹kxai²nãn²tu³ kho³nai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² wxa²wxai³ain¹kxai²nãn²tu³
we²nxain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² oh³nãu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ oh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hi²sen³kxai³lu²
so¹sxã³ ka³la³ka³tu³ Sũ³na² wi¹nẽ³tãu³a¹ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³nxa³ain¹ka³tu³ ha³lo²a²
ĩ²li³je³na² ã³nxa³ain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³ hau³hau³kon³nũ²la² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² hxi²nũ¹te³lhxã³ a²yen³kxa² nũ³kxũn³te²su²
o²la³kxai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la² Nxe³ha²kxai³ wãn³txai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³ai²na² ĩ³ye³ain¹jau³xai²na² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu²
sa²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Lukas

Lu²ka³h³lai²na² wān³txa² i³ye³ān³si³wxe³jau³su²
 1 Te³o²fah³lāi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²si¹lxa². Wān³txa²
 i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². A²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²
 wxā³sxā³ yxau³ya³sain¹jau³xa² ũ³wha²li¹lhai³nain¹na²hē³la².
 Nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 2 Jā¹nxe³ju³ta²
 sa²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² wxā³sxā³
 yxau³ya³sai¹nhī¹nān¹te²tu³ i²ain¹tū³ka³txi³su² yai¹nha²kxai³
 a²sa³wi³ha³li³su² yai¹nha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³su² na²hē³la². Nxe³te²kxai³la¹
 wān³txaj³tā² ũ³wha²li¹lho¹sxā³ i³hen³txi³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa².
 3 A²nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txa² yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhī¹nān¹te²tu³ i²sxā³
 ā³si³tē³kxi²na¹kxah³lo²su² nūn³te²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 nxe³jau³jau¹xai²na² wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot³sxā³ ai³jau³xai³tā²
 i³hen³txi³nxa²ha¹tu¹wa². 4 Ū³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
 wi¹kō³sxā³a³la³kxin¹tu¹wa². Lu²ka³h³lo²na¹xai²na² nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹hī¹nū¹tai²nān¹jau³su²
 5 Nxe³te³nah¹lxi¹ kxān³nxi³tā² E³ro²jah³lai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 a²wa³kxēn³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hī¹nai³tā² Sa³ka³ri²ah³la²
 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² hau³kō³ta¹hxai²hē¹la². A³bi²a³ nū³ka³txi³su²
 a²nu²la³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² I³sa³be²la³ka³li²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² A³bi³a²sah³la² a²nū³ka³txi³su²
 nūn³ta¹hxai²hē¹la². 6 A²nxe³te²syā¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ a²nū²a²
 i²li³te²a² hxi²ka² hxi²kan¹txi³ kō³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 7 Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹ ta¹ka³lxa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
 wēh³ni²nxa³ha²kxai³ a²wē³sa³la³ yū³ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxe³ya³kxa²yu³su² yah³lo¹ni² a³ka³lxo¹ni² ya³ta¹hxai²hē¹la².
 8 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxā³
 tē³sxā³ wa³kō³nai¹nhxi²na²hē³la². Jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 in³txi³nāu³xa²sa³. 9 Ai¹nha²kxai³ wxa²wē³not³sa²kxai³ ha³nxe²a²
 wha³lxin¹txa² wi¹lū³ju³ta² ũ³thū²hain¹ju³ta² tē³nū²la² thī¹na²
 ā³wi¹hain¹to³hxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na²
 i³sa²nēn¹kxi²si¹jau³sa³. 10 Ā³wih¹tāu³ān²tu³ti¹ sxi²ti²ta³lo³kxai²li²
 a²nū²a² ka³lxa¹txi³ wah³nxain¹tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nai²li²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu²
 txah³lxa² ne³ka³nah²nāu³a² yax³txain¹tho³xa² a²wi¹nē³tāu³a²
 yxau³sxā³ wa³kon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la² a³ka³nxi²sxā³
 wxā³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² i²ai¹nha²kxai³
 hxi²waun³txi³sxā³ o²ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:
 — Sa³ka³ri²ah³lāi³. O²lha²txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²
 i³ye³kxi²to³hin¹jau³xai³tā² ain³kxi¹nxain¹na²hē³li¹. Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³
 wxa²sxe³xa³ka³lxa² I³sa³be²la³ka³lxa² wē³nhi³tu¹wi¹. Wē³nhi³ka³tu³
 wxa²wē³sa² we¹tin¹kxi³nū³a² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³
 wēh³sa²li² i³lxin¹jau³xa²sa¹: “Jo³āu²ah³lo²su¹.” Nxe³sē¹li¹.
 14 Nxe³ya³hi¹nha²kxai³ kāin² ka³lih³nx²ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³

a²nũ²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² i³ka³li³hain¹nũn³tu¹wi¹. 15 A²nxe³jah¹lai²li²
 Txa²wā¹sũ³na² kãin²ye²tu¹wi¹. Hai³txi³ vīn²yau³sa² ta³nxa² ũn³jau³sa²
 ta³nxa² i³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Hãi¹nxe³sxã³ a³li³lah¹xa³hĩ¹nãn¹te²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² A²yau³ka³txa² a³nxũ²kwai³wih¹sa²tẽ³tu¹wi¹.
 16 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yau³jah¹lai²na² wãn³txa²
 i³yau¹tũ³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² I³sa³e² nũ³kã³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 sa²yo²wet¹ a³si³wxe³ain¹tu¹wi¹. 17 E³li²ah³lu¹ta²na² Txa²wā¹sũ³na²
 sa²si¹hã³ũ¹nx²ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹ Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² a³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ i³nũ³kxũ³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Jo³ãu²ah³lo²su² nũn³tu¹wi¹. Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ a³si³tẽ³kxi²nũn³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²wi³na²nãu³xa² a²wẽ³ha³li³khai³xa² a³lxa³kxin²ta¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²a³tũ³ka³txa² i³wa²la³kxin²ta¹nha²kxai³
 nxẽn³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka³txa² hi²sen³su² Txa²wā¹sũ³na²
 hxi²kan¹jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² sa²hau³ko³ta³lu²nain¹tu¹wi¹.
 Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa² a³ka³lxo¹ni² txai²na² yah³lo¹ni²
 a³h¹sa²sĩn¹na³li¹. Ĩh¹nxet³sxã³ wẽh³ni³h³na¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Ka³bri³e²lah³lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² a²yen³nãu³a²
 yxau³na¹ha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nxa²si¹sain¹jau³su²
 sa²si¹hã³sain¹na²li¹. 20 Sai¹nha²kxai³ yo²i²nhxã³su³li¹. Nxẽn²nxã³kxan²ti³
 ye³jen¹na² ya²la³tu³jex¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yo²i²sa²nxã³nha²kxai³
 i³ye³xan³tho³li¹. Yxo²kan²ta³kxi²nxa²tu¹wi¹. Kxã³nãu³a² txa²wãn³txa²
 kãi³ta³lu²nhĩ¹na¹ wi¹li³ye³xin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txa² kãin² wah³nxe³sxã³
 e³lain¹te³nah¹li¹:

— Thĩ¹na² kxã³sa² yxau³ain¹na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te³na¹ hxi²kan¹txi³
 i³ye³xa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ wxa²ye³wxãi³wxãi³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tãu³a²
 i³ye³lain¹te³nah¹li¹:

— Hxi²sxã³nhon³jut³sũ³ju³ta²i²in²ta¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a² Sa³ka³ri²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² in³jah³la²
 a³xa² a³si³wẽ³not³ha²kxai³ i³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Hã²wxã³txa³
 a²sxe³xa³ka³lxa² wẽh³ni³ha²kxai³ i³la³kxa² ki³ka³lxa¹tãu³kxai³la¹ a²sxi²ha²
 yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxi²na² a²wãn³txi³kxai³la¹:

— Kxã³nhxi¹na³tã² wẽ³sa³ txa²sa³ha²kxai³ aũ²li²sxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
 hĩ¹na² wẽh³nha¹ha²kxai³ aũ²li²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 wi¹lxo³kxi²sa³nha¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nũ³su²i³hen³txi³jau³su²

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wẽh³ni² a³si³wxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 i³la³ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã²tĩ¹ka³tu³ hã²wxã³txa³
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Ka³bri³e²lah³lai¹tã² oh³xan¹jah¹lai¹tã² a³h¹
 sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²ye³na² ne³nã³xan¹thĩ³na² Na³sa³re²thĩ³na²
 sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩn³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². 27 A²nxe³thĩ³na² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau³xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

Jā¹nxe³ta¹ka³lxa² Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na² I³sa³e² nū³ka³txa²
wa³kxēn³yah³lo²nu¹txai²na² a²ne³tah²nāu³su³ ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxain²txi³ Jo³se²ah³la² hi²sen³su² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nū³a²
e³hau³ko³ta³lun²ta¹hxai²hē¹la². 28 Jā¹nxe³ta¹ka³lxu²su² kxan²ta²
Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tū³sxā³
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxa². Wi¹lhī¹nī¹nxi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³
ī²nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi¹nxa²tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² ā³ne³wxe²nxa³jau³su²
e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³hī³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
30 Oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wā³wā³ta³kxi²nha²txa³hē¹ni¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³
ī²nxa²na²hē³ni¹. 31 Nxi¹nha²kxai³ye³jen¹na²wē³nhi¹tū¹xī¹. Wē³nhi¹ka³tu³
wē³sa² a³li³lah¹kxi²nxa²tū¹xī¹. Nxe³ka³tu³ wē³nyhe³nxa¹kxa²,

“Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sē¹ni¹. 32-33 Txa²wā¹sū³na²kāin²ī³sa²nēn¹kxi²sxā³
a²ki³lha³lxa²khai³xa²ye²kxe³su²ī³yau¹ū³nyhain¹tū¹xī¹. Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³jah¹la²hi²sen³kxai³lu²wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xa²I³se²e²nū³ka³txan²tu³
wa³kxēn³ti³hit¹tū¹xī¹.

A²nxe³jah¹lai²li²wxa²ki³lha³lxain²txi³
Ta³vi²yah³lu¹ta²na²wxa²wa³kxēn³yah³lu¹ta²na²a²ne³tah²nāu³su²
jah¹lai²la¹xī¹. Kxā³nhi¹nai³tā²wxā³sxā³ī³wa³kxēn³sain¹sa²tē³ju³ta³nū³su²
ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹ni¹. Wxa²wē³sai²na²jah¹lain²txi²na³ni¹.

Nxe³ye¹nxa²ha¹xī¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹Ma³ri²a³ka³lxai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²li²in³txi³txa²sa³ha²kxai³nūh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³
īh¹nxe³sī³nxa¹te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³jah¹lai²na²Yāu³ka³jxah¹la²hi²sen³su²
wīn¹txi¹nxā²nxa³kxan²ti³wē³sa²ū³wēh³ni³nxa²tū¹xī¹.
Nxi¹n¹te³na¹wxa²wē³sa²Txa²wā¹sū³na²ki³lha³lxu²tū¹xī¹.
Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²si²tū¹xī¹. Nxe³kxi¹nxain¹tū¹xī¹. 36 Nxa²ha¹te¹

wxa²wā³tā³ta²I³sa³be²la³ka³lxai³tā²wēh³ni³nūn³na³ni¹. Nxe³ta¹ka³lxa²
hxi²kan²txi³wēh³ni³hxai²nxa³ta¹tu³ni¹. Yxān¹tah¹lxa¹ta¹ka³lxai²li²
i³la³kxa²ki³ha¹li¹ki³ha¹li¹ki³ha¹li¹sa²tā³tī¹ka³tu³wēh³ni³na²hē³ni¹,
a³ka³lxon¹kxan²ti³nu¹. 37 A²nxe³jut³su²Txa²wā¹sū³na²hxi²ki³kxai³lu²
ī²li³ju³ta²hxi²ka¹nhī³nx²na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³ī³wa²lū³xi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na²a²wa³kxēn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹. Sa³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na²e³kxi²nha²jau³xa²so¹lxi³ten³sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹nha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³ta³lun²nū²la²oh³xan¹jah¹la²
a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxai²na²I³sa³be²la³ka³lxa²ai³sxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹hā²wxān³txa³Ma³ri²a³ka³lxai²kxai³lu²a³li³nū²la²
wā³la³ka³txa²yū³ko³xa²Ju³te²a²ko³xan¹thi³na²wa³su³txi³ai³ta¹hxai²hē¹la².

40 Ai³nū²la²Sa³ka³ri²ah³la²sxi²ha²ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la²
I³sa³be²la³ka³lxai²ī³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. Wi¹lhi¹nī¹nxi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nyha¹nxa²ha¹te¹
jau³jau¹xai²na²I³sa³be²la³ka³lxa²ain³kxi²hī¹na¹a²wē³sa²yxau³nitite²a²
hxa³li²ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³Txa²wā¹sū³na²Yāu³ka³txa²

nxũ²kwaj³wih¹nũ²la² a²yo²wãn³txa² i³ye³kxi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 I³ye³kxi²si¹te³nah¹lxi¹:

— Tu¹txi³nãu³xa² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹:
 “Wxãi²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix¹si¹nĩ¹nxĩ¹.” Nxe³nxain¹jau³su²
 i³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹. Kxãn³nãu³a¹ wxa²wẽ³sa² a³li³lah¹tũ¹xĩ¹. Nxe³te²a²
 wi¹lhin¹nũn³tũ¹xĩ¹. 43 Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hã³ka³na²
 wxã³sxi²sain¹na³na¹. Kãin²ju³ta²la³xã¹. Yxãn¹ta¹ txai²li² kãin²sa²nxa³xã¹.
 44 Wxa²wãn³txa² ain³kxi²sa¹nhĩ¹na¹ wẽ³sa² yxau³ni¹sa³te²a² ka³lih³sxã³
 hxa³li²nhi¹. 45 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yo²i²ĩ¹nha²kxai³
 wi¹lhin¹khaix¹nĩ¹nxĩ¹. I³sa³be²la³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa²i³hain³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²na¹nhi¹. Nxe³jau³xai²na²
 txa²ẽ¹nãn¹jau³la³e³kxi²nha¹nhi¹.

47 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa²
 wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na² i³ka³lih³sa³nhi¹.

48 Txa²na² sa²kxai³lu² kwa²hã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²
 a²wa³kxẽ³no³sa²ka³lxu³sa¹xĩ¹. Nxe³sa³kxan²ti³ ne³wãn²sai¹nxa³hẽ³ni¹
 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
 i²sa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹tũ¹xĩ¹.

49 Txa²wã¹sũ³na² Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹xĩ¹. Wi¹kãi³ũh¹sain¹na³ni¹.
 Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹xĩ¹.

50 Sa²yo²we¹txain¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹to³tũ¹xĩ¹.
 Ha²ya³kxa²ti³ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.

51 A²nũ²a² kãin²te²lo³nhain¹tũ³ka³txa² yo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³txi³
 i³hxi²ka³u³ka³u³nain¹na³ni¹.

52 Nxai¹nha²kxai³ a²nũ²a² a²si³yxau³te²su² te²a² sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³
 a²nũ²a² kãi²nxa³te²lo³nh³te²su² te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³
 ai¹nhxai²na²hẽ³ni¹.

53 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix¹te²a² yain³txa² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³
 yxãn¹ta¹ yen³kxi³te²a² hãi¹sxã³ yen³kxi³txa²sxã³ a³li³si¹jau³su²
 kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³ni¹.

54-55 Nxe³jut³su² wãn³txu¹ta²na² txa²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹txai²na²
 i³ye³kxain¹jau³xa² yo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²nũ¹hain¹na²hẽ³ni¹.
 Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³ũ²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³u¹ta²nãn²tu³
 ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³ni¹. Jã¹nxe³sa²te³yain¹na³ni¹. I³sa³e²
 nũ³ka³txa² txa²nũ³ka³txi³khai³xan²tu³ã³non²ta³kxi²nẽ³na³ni¹.

Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

56 Nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹ka³ty³
 I³sa³be²la³ka³lxa²na² sxi²ha² yxau³kxi²ka³ty³ a³li³sxã³
 wã³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu²ah³la²a³li³lah¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³a² I³sa³be²la³ka³lxa² ti²kãin²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 58 A³li³lah¹kxi²tãu³ãn²tu³ti¹
 a²nũ³ka³txi³nãu³xã² a²ya³li³nãu³xã² a²ka³lxa¹txi³nãu³xã² ain¹sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²ye²si¹jau³su² ain³kxain¹nũ²la² ka³lih³sxã³
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tai¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁹ Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxā³ a²wē³sa²
ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²te³lhxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a² nxe²
e³lain¹te³nah¹lxī¹:

— “Sa³ka³ri²ah³lo²su².” Ī³lxī²kī³tū¹xī¹, a²wī³na² nxe²
ī³lxih²nha²ha²kxai³lu¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²hā³ka³na² ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

⁶⁰ Nxa²ha¹te¹ a²hā³ka³na² ī³wa²li²yain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹: “Jo³āu²ah³lo²su¹.” Kī³tu¹wi¹. A²hā³ka³na²
yain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶¹ Nxa²ha¹te¹ āh¹ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— A²nū²a² te²yā¹nxe² ī³lxī²nha²te²la³ yū³sī¹kī³sxa³xi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶² Ai¹nha²kxai³ ī³lxī²hain¹jau³nū³a² a²wī³na² wxa²ye³wxāix3so¹ain¹sxā³
ī³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁶³ Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su²
ū³wha²li¹lho¹ain¹txā³nxa² wxa²so¹nū²la² ū³ye³ka¹te³nah¹lxī¹:

— “Jo³āu²ah³lo²su¹.” Nxe² ī³lxī²sī¹na¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁴ Nxe³ju³tan¹te²tu³ti¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² āh¹ī³sai¹sxā³
ī³ye³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². ⁶⁵ A²nxe³ju³tai²li²
ī²ai¹nha²kxai³ kāin² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Ju³te²a²ko³nāu³a²
wā³la³ka³txān¹ko³nāu³a² u²la³ ha³ta³nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁶ Jā¹nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na²nāu³xa² hxi²ka² yxau³ye²kxe³su²
ī²ai¹nha²kxai³ wā²nxū¹hain³nha²sān²sxā³ ī³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

— Wē³sai²li² ĩn¹nxe³ton¹sxā³ kāi³hī³te³ji¹ku¹. Kī³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ka³ri²ah³la² wān³txa² ha³lo²a² wxā³jau³nū³jau³su²

⁶⁷ Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³wi¹ha²kxai³ ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁶⁸ Ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Ī³sa³e² nū³ka³txa²
A²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹, txa²nū³ka³txai²na²su¹. Ī²nē³te³lhxā³
wxā³na²hē³li¹. Wxā³nū²la² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta²
sa²hau³ko³tē³na²hē³li¹.

⁶⁹ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la² sa²si¹hā³sain¹jah¹la² kāin²khaix1nx2na³li¹.
Nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ a²ne³tah²nāu³su²na³li¹.

⁷⁰ Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Sū³na² wān³txa²
ī³hen³txi¹tū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹tū³ka³txai²na² ī³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁷¹ Ī³hen³txain¹te³nah¹lxī¹:

— “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko¹ko¹nū³ka³txa² an³ta³kxi²nē³lain¹tū³ka³txa²
a²yan³txi³su² ā³non²ta³kxi²nē³lain¹na²hē³li¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

⁷² Nxe³jut3su² txa²wā¹ka³lxa¹txi³nū³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³
thāi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²
wah³xa² ū³yhoh³xai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ī³ye³kxū¹jau³xu¹tai²na² wi¹lhin¹khaix1jau³xan²tu³ kāi³ta³lu²nha²kxai³
nxe³nū¹hain¹na²hē³li¹.

⁷³⁻⁷⁴ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² te²yā¹nxe²
ī³ye³kxū¹nūn³te³nah¹lxī¹: “Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa²
ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yuh³lxī³nx3txi³xa³lho³li¹.”

Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lu² kan²txi³ sa²yxo²wet1sah¹lxin¹tu¹wi¹.

75 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³yah³lxin¹tâu³a² a³lan²ta²
 yxo²ha³kxah¹lx³sxã³ wi¹lhin¹sxã³ kã³sa²tê³yah³lx¹nha²kxai³
 wain³te²lo³nha²sxã³ sa²yxo²wet¹sah¹lx¹nha²kxai³
 nxe³sah²lxin¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hê¹li¹.

76 Jã¹nxe²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Txa²wê³sã³. Wxã²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²li²
 a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxĩ¹nha²kxai³
 ne³ka³ta²a² wxã³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 a³ka³nxi²sxã³ wxã³ju³ta²nũ³a² a²nũ²a² ê¹nãu³ai²na²
 wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹wi¹.

77 Nxĩ¹ka³tu³ a²nũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹te³nah¹lx¹: “Wxa²ko³nxe³ti³
 kã³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ti³sãn²sxã³ ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta²
 nxe³wã²na³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹, ĩ³ãin²ta³lx²sai¹nha²kxai³la¹.”

78-79 Te²yã¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³tê³lha²kxai³ a³lan²ju³ta²
 ĩ³ha²te¹kxi²nê³jut3ũ³nxe² txa²wã¹ê¹nãu³a² sa²hau³ko³tê³tu¹wi¹.
 Nxe³nê³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nê³li²
 hãu²nxe³sxã³ yxau²xai³nha²si¹nhê³li² nxe³nê³tu¹wi¹.

Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

⁸⁰ Nxa²ha¹te¹ a²wê³sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²kxai³lu² wi¹txon¹nha²kxai³
 a²ê¹nãu³ai²na² wxi²kan¹to³nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la². I³sa³a²
 nũ³ka³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi²nxa³ta³lxa¹ ha³lo²a² a²nũ²a²
 yũ²nxa³ko³xu¹ta²na² yxau²xai³ta¹hxai²hê¹la².

2

Je³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tâu³a² Au³kus²jah³la² Ro³ma²no²ko³xa²
 kãin²ko³xa² a²wa³li³kha³lah³lo²sa²ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a²
 a²hã¹nxe³ti³xa¹ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la². A²sxi²jen³khai³xa²
 txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² a²nũ²a² wxa²hau³kot3so¹si¹hain¹jau³su²
 ũ³wha²li¹lho¹si¹hain¹jau³su² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la², jah¹la²sa².
 Nxe³ain¹tâu³a² a²wi¹lhĩ¹na² ũ³wha²li¹lho¹hĩ¹nai³tã² Ki³ri²ah³la² Si³ri³a³ko³xa²
 sa²hau³ko³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³hĩ¹nai³tãn²tu³:

— Wxa²txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² ĩx3sĩn¹sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ũ³wha²li¹lho²
 ha³lo²a² ũ³ha²li¹lho² nxex3sĩ¹nhê³li¹. Nxe² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²sxi²yhen³khai³xa² a²txo¹nain¹thĩ³na²
 ĩ³yain¹ta¹hxai²hê¹la².

4 Nxe³xai¹nha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu² Na³sa³re²thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² a³li³nũ²la² a²sxi²ye³na² a²txon¹jen³khai³xai³tã²
 Be³lê²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu³ ã³nxĩ³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³thĩ³na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²sxi²su² ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la²
 Ta³vi²yah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³ Be³lê²thĩ³na²
 ĩ³xi²ta¹hxai²hê¹la². 5 A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² so¹te³lhxã³ nhya¹ta¹ka³lxa²
 tê³sxã³ ĩ³nhya¹ta¹hxai²hê¹la². 6 Nxe³ha²kxai³ ũ³wha²li¹lhau³ko³te³lhxã³
 ĩ³ya³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹tâu³a² ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa²
 wêh³ni³ta¹hxai²hê¹la². 7 Nxe³nũ²la² Be³lê²thĩ³na² ĩ³ai¹nhĩ¹na² a²ki³lha³lxa²
 a²hxi²kan¹te²su² te²a² a³li³lah¹ta¹hxai²hê¹la². Po¹na² sxi²hê¹na²
 a³li³lah¹ta¹hxai²hê¹la², a²nũ²a² sxi²ha² ne³ki³sha²kxai³la². Nxe³sxã³ wã²la²
 tê³sxã³ wxa²wã³lãu²kxi²so¹sxã³ ko²syê¹na² ã³na¹sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hê¹la².

O³ve²a² hau³ko³tũ³ka³txa²ĩ²ain¹jau³su²

8 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wã³kan¹ko³xa² o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txa² he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah³ta²na² wah³nxa³ki²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³ain¹tãu³a² nxe³hi¹na¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ wxã³hĩ¹na¹ ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— On²txi³sah¹lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³nũ³a² ĩ³hen³txi³nx2ti³te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³nx2ti³tu¹wi¹. 11 Hĩ¹na¹ Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na² wẽ³sa² wi¹khaix1te²a² a³li³lah¹na²li¹. A²nxe³jah¹la² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹jah¹lo²nũ³su² tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. 12 A²nxe³te²a² po¹na² sxi²ha² wxa²wã¹lãu²kxi²nha²sxã³ ko²syẽ¹na² ã³na¹sxã³ ã³wi¹ha²kxai³ sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta²ĩ²ah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² wxa²ka³nxĩ² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³te³nah¹lxĩ¹: — Txa²wã¹sũ³na² oh³xa² yxaut3jah¹la² kãĩ²te²a² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³wxi²kin³ti³ton³ti³hit1txai¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹sxã³ a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta³ nũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² oh³xa² wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nũ¹ka³na¹ Be³lẽ²thĩ³na² ai³si²a³sah¹lxĩ³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² kwẽn¹ta² ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹jau³xa² ain³kxi²ĩ²a² a³sah¹lxĩ³wxi¹. Nxe³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ain¹nũ²la² wa³su³txi³ ai³ain¹nũ²la² po¹na² sxi²ha² a³li³kxi²nyhain¹nũ²la² Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²wẽ³sa² whãĩ²na¹ ĩ² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Hã²wxã³txa³ ĩ²ta³lu²nũ²la² ĩ³xain¹tãu³a² wãn³txai³tã² oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txai³tã² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txai²na² wãn³txa² ain³kxain¹te²na² ĩ³yon²txi³nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩ¹nxe³te²la¹ku². Wãn³txa² ya²la³tu³te²nha²ku². Kĩ³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ju¹taĩ²li² ĩ²sxã³ ne³wa³kon³sa²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txa² ã³naun³ta² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Kãin²ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lai²na² wãn³txin³txi² ya²la³tu³ ĩ²kĩ³ten¹tu³wi¹. Nxe³kĩ³sa²kxai³ Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxĩ³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³lxa² ĩ³lxĩ²jau³su²

21 Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²nũ²la² nxe³hĩ¹na¹ wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³ a²nũ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²i³lxa²
a²wi¹lhī¹na² Ma³ri²a³ka³lxa² wēh³ni²nxa³hī¹nai³tā² oh³xan¹jah¹la²
wxa²kan³sxā³ i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².
— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² i³lxi²hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

22-24 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhī¹nu¹ta¹na² Moj³se²ah³lu¹ta¹na² hi²sen³su²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txu¹ha² kwēn¹ta² wē³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu² i³nxai²na² wē³sa²
tu³kxi²tāu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² hāi¹nxā¹txa²sā²nhi¹. Moj³se²ah³lu¹ta¹na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³
ain³kxi²nha²sxā³ ā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²wē³sa² tu³kxi²nxa²ha¹te¹
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹ta² sxi²ha² wē³sai²li²
tē³sxā³ ā³wih¹ka³tu³ wā²nā³ū¹hi² yen³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ ū³hū²
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ kxā³nhxi¹nu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²
kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² ten³sa³nhai¹. Nxe³te²nāu³xa²
txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³si²tu¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³kwa³sxa³xa²ki³ha¹li¹kwa³jan³ta²
kwa³sxa³xai²la³ ta³nxa² sa³wxe³nān¹te²la³ ta³nxa² nxex³sxā³ tē³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³ai²na² ū³hū¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³a² a²nū²a² Si³me³āu²ah³la² Je³ru³sa³lē²thi³na²
yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
wi¹lhīn¹sxā³ wet¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa²
A²hxi²kan¹jah¹la² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² wxā³jah¹la² kāin²
wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa²
ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 26 Ā³si³tē³kxi²sxā³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Si³me³āu²ah³lāi³. Hī¹na² wa³su³txi³ ya³lu¹nxā²nxa³lho³li¹.
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² i²sā²nīn¹tu¹wi¹.
Yan¹nāu³a¹ sa²kxai³lu¹ ya²lun¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
i³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². 27 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
ā³si³tē³kxi²sxā³ Si³me³āu²ah³la² ai³ya³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ a²wē³sāi¹ah³la² a²hā³ka³nai²na²
nxe³sxā³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxā³ wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
Moj³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² we¹te³lhxā³ ya³ta¹hxai²hē¹la². 28 Nxa²ha¹te¹
Si³me³āu²ah³la² sa²kxai³lu² wē³sa² sa²ha²lxo¹so¹kxi²nū²la² Txa²wā¹sū³na²
i³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

29-32 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi¹. Wān³txa² i³ye³kxi²san¹jau³xai³tā² hī¹na²
ta³lun²ye¹tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² wxa²hxi²kan¹jah¹la² txa²yen³nāu³a²
i²a¹wi¹. Nxe³jah¹la² kxā³nxa² ū³ye³kxū¹sa²nhīn¹jah¹la²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² I³sa³e²
nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²wān³txa²
i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ I³sa³e² nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na²
kāin²si¹hain¹jau³su² i²hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³
ya³lu²na¹ju³ta² hī¹na² wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa³nha²wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

33 I³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²wi³na² a²hā³ka³na² whāi²na¹ wān³txai²na²
ain³kxai¹nha²kxai³ o²lya³ta¹hxai²hē¹la². O²lya³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kī³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 34-35 Nxa²ha¹te¹
Si³me³āu²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹. Nxe³jau³su² e³sān²ka³tu³ Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxi¹. Wxa²wēh³sai²li² kxān³nāu³a² a²nū²a² I³sa³e² nū³ka³txa² ka³na³ka³nat3te²a² ā³kāi²non³si¹ha²kxai³ a²ka³na³ka³nat3te²a² a²kāi²nxa³tot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a² sa²yo²ā³ain¹tū¹xī¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ti² au³txi³ āin²ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xī¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nū²a² a²ē¹nān¹jau³la³ i³sai¹ai¹nxa³jau³la² wi¹ko³nha²hxat3tain¹tu¹xī¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

36-37 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tāu³ān²tu³ti¹ txu¹ha² A²na³ka³lxa² yxau³nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² a²wi³na² Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²kxai³ a²ka³lxa¹ti³nāu³xa² A³se²ra³ nū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ka³na³ki²tāu³a² in³txa² so¹nyhain¹sxā³ yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² jah¹la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi¹nxa²ha¹te¹ kwē³kxa² ka³lxa¹txi³

84 nxe² kwē³kon³tāu³a² nūh¹yxau³ha²kxai³ a¹ka³lxon³khaix1nxe³sxā³ kxān³su² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹ju³ta² i³hen³txi³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi³xi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kāin²khaix1nxi¹lxi¹. Nxe² i³ye³sxā³ ā³ti³hex1ta¹ka³lxu²su² nxa³ha²kxai³ yain³txa² ā³na¹ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

38 Jā¹nxe³kxan²ta² Si³me³āu²ah³lo²kxai³lu² i³ye³ta³lun²kxan²ta² ta¹ka³lxa²kxai³lu² A²na³ka³lxa²kxai³lu² wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹xi²nū²la² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² Sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wxā³ju³ta²nū³a² wah³nxain¹te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² i³ain¹jau³su²

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa² i³ain¹ta¹hxai²hē¹la³, Je³su²jah³la² a²wi³na² a²hā³ka³nū¹ta²sa³. A²sxi²yhen³khai³xa² Na³sa³re²thi³na² i³xi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe³tāu³a² a²wē³sa²kxai³lu² wi¹txo¹ni² nū³kxūn³txo¹ni² wxi²kan¹sxā³ txo¹ni² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

41-42 Kxā³nxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txa² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³ji²ta²ko³xa² a³li³si¹hain¹jau³su² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹nu¹tai²nān¹te²tu³ kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ Sū³na² kāi³ū¹hain¹ju³tu¹tai²na² i³sa²wa¹lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nūn²ta³kxain¹sxā³ i³sa²wa¹lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ti³xai²na² sa²kxai³lu² pas²kwa²ti³xa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³ya³sxā³ jā¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū²

Je³su²jah³la²kxai³lu² kwē³kxa² hxi²ka² hxn³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ kwē³kon³sxā³ txo¹nhī¹na¹ a²wi³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³ya³te²kxai³lu² wē³sai²na² ā³sa²so¹sxā³ ai³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 43-44 Nxa²ha¹te¹ ā³sa²wa¹lho¹xi²ta³lun²nyhain¹nxa²ha¹te¹ a²wi³na² a²hā³ka³na² i³xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²

45 $\tilde{a}^3si^3t\tilde{e}^3kxain^1te^3ji^1x\tilde{a}^1$. $Ain^1tah^1lxa^1$ hai^3txi^3 $ain^1ta^1hxai^2nxa^3h\tilde{e}^1la^2$.
 $H\tilde{a}i^1sx\tilde{a}^3$ $Je^3ru^3sa^3l\tilde{e}^2thi^3na^2$ $yxau^3ye^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Nxe^3ha^2kxai^3$ $a^2w\tilde{i}^3na^2$
 $a^2h\tilde{a}^3ka^3na^2$ $ju^1tai^2na^2$ $ko^3nhe^2ya^3nxa^3ha^2kxai^3$ $ye^3ka^3na^3ka^3nat^3sx\tilde{a}^3$
 $a^3lan^2ni^2sx\tilde{a}^3$ $a^3li^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3nx\tilde{i}^3ya^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 $\tilde{i}^2xi^2ya^3hxa^3ha^2kxai^3$ $hxi^2waun^3ta^3kxi^2ya^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Nxa^2ha^1te^1$
 $a^2n\tilde{u}^3ka^3txa^2$ $\tilde{a}^3si^3t\tilde{e}^3kxain^1te^2n\tilde{a}u^3xa^2$ $wh\tilde{a}i^2na^1$ $\tilde{i}^2ai^1nxa^3ha^2kxai^3$
 $Je^3ru^3sa^3l\tilde{e}^2thi^3na^2$ $\tilde{a}^3te^3nxi^2te^3lhx\tilde{a}^3$ $wa^3lain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 46 $Wa^3lain^1n\tilde{u}^2la^2$ $ye^3ha^1li^1$ $ka^3na^3ki^1$ $a^3lan^2n\tilde{u}^2la^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ sxi^2ha^2
 $\tilde{a}^3wih^1ka^3tu^3$ $\tilde{i}^2kxain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $A^2kx\tilde{a}^3nxa^2$ $wa^3li^2s\tilde{i}^2ai^1nxa^3ta^3lxa^1$
 $jah^1la^2kxai^3lu^2$ $a^2hoh^3lxa^3n\tilde{u}^3ka^3txa^2$ $\tilde{a}^3\tilde{u}^3xi^2n\tilde{u}^2la^2$ $nx\tilde{u}^2kw\tilde{a}i^3ye^3lot^3sx\tilde{a}^3$
 $\tilde{a}^3wxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Nxe^3n\tilde{u}^2la^2$ $ain^3kxi^2nyhu^1ha^2kxai^3$
 $w\tilde{a}n^3txa^2$ $\tilde{i}^3w\tilde{a}^3txi^3nyhu^1ai^1nha^2kxai^3$ $nxe^3nyhu^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 47 $Nxe^3nyhu^1ju^3tan^1te^2kxa^3y\tilde{a}^3lhu^2$ $w\tilde{e}^3sai^2na^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$ $ain^3kxain^1te^2a^2$
 $on^2tain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$, $Je^3su^2jah^3lai^2na^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$ $wxi^2kan^1jau^3su^2$
 $ha^2kxai^3la^2$. 48 $J\tilde{a}^1nxe^3kxan^2ta^2$ $a^2w\tilde{i}^3na^2$ $a^2h\tilde{a}^3ka^3na^2$ $nxe^3ya^3sx\tilde{a}^3$
 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $sxi^2nh\tilde{a}u^3ai^2na^2$ $\tilde{a}^3wih^1sx\tilde{a}^3$ $\tilde{i}^2ai^1nha^2kxai^3$ $k\tilde{a}in^2$
 $o^2lai^1nha^2kxai^3$ $ta^1ka^3lxa^2$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^2te^3nah^1lx\tilde{i}^1$:

— $w\tilde{e}^3s\tilde{a}i^3$. $\tilde{i}h^1nxe^3nh\tilde{i}n^1thai^1li^1?$ $K\tilde{a}in^2$ $\tilde{a}^3ten^3nxa^2nha^1h\tilde{e}^3li^1$.
 $Hxi^2waun^3txi^3khaix^1sa^2s\tilde{i}^1nh\tilde{e}^1li^1$. $Ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

49 $Nxa^2ha^1te^1$ $\tilde{i}^3wa^2l\tilde{u}^3xi^2ti^3an^1jau^3kxai^3lu^1$:

— $\tilde{i}h^1nxe^3kxa^2yan^3ti^3ta^3$ $ten^3sya^1hin^1thai^1ni^1?$ $Txa^2w\tilde{i}^3na^2$ sxi^2ha^2
 $\tilde{a}^3wih^1sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3wxe^3na^1ha^2kxai^3$ $\tilde{i}^2sya^1hxn^3thai^1ni^1?$ $Ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

50 $Nxa^2ha^1te^1$ $jau^1xai^2na^2$ $a^3la^3kxi^2ti^3hex^1ta^1hxai^2nxa^3h\tilde{e}^1la^2$.

51 $Nxa^2ha^1te^1$ $Je^3su^2jah^3la^2kxai^3lu^2$ $\tilde{a}^3si^3t\tilde{e}^3kxi^2sx\tilde{a}^3$ $Na^3sa^3re^2thi^3na^2$
 $\tilde{i}^3xi^2sx\tilde{a}^3$ $yxau^3ain^1to^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $A^2w\tilde{i}^3na^2$ $a^2h\tilde{a}^3ka^3na^2$ $w\tilde{a}n^3txa^2$
 $yxo^2ha^3kxa^1$ $we^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $A^2nxe^3ju^3tai^2li^2$ $a^2h\tilde{a}^3ka^3na^2$ $a^2\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3ai^2na^2$
 $ain^3so^1tu^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

52 $Nxa^2ha^1te^1$ $Je^3su^2jah^3la^2kxai^3lu^2$ $wi^1txo^1ni^2$ $wxi^2kan^1to^3ni^2$
 $nxe^3ye^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Nxe^3kxa^2yu^3su^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $wi^1lhin^1sx\tilde{a}^3$
 $\tilde{i}^2ai^1nha^2kxai^3$ $a^2n\tilde{u}^2a^2$ $yxo^2ha^3kxa^1$ $ka^3li^3lhi^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{i}^2ai^1nha^2kxai^3$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

3

Jo³au² Ba³tis²jah³la² S^una² w^an³txa² i³hen³txi³jau³su²

1-3 $Ju^1ta^3la^3$ $nxe^3ha^2kxai^3$ $Ti^3be^3ri^2ah^3lai^1t\tilde{a}^2$ $Ro^3ma^2no^2ko^3xa^2$
 $k\tilde{a}in^2ko^3xa^2$ $\tilde{a}^3w\tilde{e}^3non^3sx\tilde{a}^3$ $\tilde{a}^3wa^3li^3khan^3tot^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Kw\tilde{e}^3kxa^2$
 $ka^3lxa^1ton^3n\tilde{u}^2la^2$ 15 nxe^2 $kw\tilde{e}^3kon^3n\tilde{u}^2la^2$ Jo^3au^2 $Ba^3tis^2jah^3la^2kxai^3lu^2$
 $ha^3lo^2ai^2li^2$ $a^2n\tilde{u}^2a^2$ $yxau^3ai^1nxa^3ko^3xa^2$ $ho^3t\tilde{a}u^3a^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$
 $hi^2sen^3su^2$ $\tilde{i}^3ye^3kxi^2ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $Nxe^3jah^1la^2$ $Sa^3ka^3ri^2ah^3la^2$
 $ki^3lha^3lhxu^2$ $ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $J\tilde{a}^1nxe^3h\tilde{i}n^1nai^3t\tilde{a}^2$ $Ju^3te^2a^2ko^3xa^2$ $P\tilde{o}n^3si^3o^3$
 $Pi^3la^2jah^3la^2$ $a^2wa^3li^3kha^3lah^3lo^2lo^3tha^2kxai^3$ $Ka^3li^3le^2a^2ko^3xa^2$ $E^3ro^2jah^3la^2$
 $a^2wa^3li^3kha^3lah^3lo^2lo^3tha^2kxai^3$ $I^3te^3ri^2a^2ko^3xa^2$ $Tra^3ko^3ni^2ta^3ko^3xa^2$
 $ko^3ha^1lin^1ko^3xa^2$ $Fi^3li^2pah^3la^2$ $a^2wa^3li^3kha^3lah^3lo^2lo^3tha^2kxai^3$ $nxe^3jah^1la^2$
 $E^3ro^2jah^3la^2$ $a^2lon^3syhe^2nyha^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $J\tilde{a}^1nxe^3sx\tilde{a}^3$ $A^3bi^3le^2n\tilde{a}^2ko^3xa^2$
 $Li^3sa^3ni^2ah^3la^2$ $a^2wa^3li^3kha^3lah^3lo^2lo^3tha^2kxai^3$ $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 $Nxe^3h\tilde{i}n^1na^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ sxi^2ha^2 $Ka^3fa^2sah^3lai^1t\tilde{a}^2$ $A^3na^2sah^3lai^1t\tilde{a}^2$
 $nxe^3sx\tilde{a}^3$ $sa^2hau^3ko^3tain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $J\tilde{a}^1nxe^3t\tilde{a}u^3\tilde{a}n^2tu^3ti^1$ Jo^3au^2
 $Ba^3tis^2jah^3lo^2kxai^3lu^2$ $Jor^3t\tilde{a}u^3yau^3xan^1ko^3n\tilde{a}u^3a^2$ $ai^3lha^2thet^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.
 $Yuh^3xan^1ta^2$ $ha^3lo^2a^2$ $wh\tilde{a}i^2na^1$ $ai^3lha^2thet^3te^3na^1$ $a^2n\tilde{u}^2a^2$ $ka^3lxa^1txi^3$

ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Jo³ãu²

Ba³tis²jah³la²kxai³la¹ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² yũ³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ĩ³ain²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹kxa² wah³xa² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ã³tũ³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Nxe³jut³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² kxã³nxa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ i³ye³kxi²tu¹wi¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³ ã³wxã³tĩh³nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. ⁵ Wain³tĩh³na² a³li³ha²kxai³ tĩh³na² kñ³sxih²ju³ta² i³wau³waut³sxi²ha²kxai³ tĩh³na² ka²yãu¹ka²yãu¹ju³ta² i³ha³la³tu³la³kxi²ha²kxai³ tĩh³na² yax³lũ¹yax³lũ¹si¹ju³ta² sa²ne³ka³tũ²si²ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jut³su² tĩh³na²nũ³a² wa³su³hĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²e¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. ⁶ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka¹nain¹ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta² i³ain²ta³kxi²nha²sxã³ Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³ a²e¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² i²ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³ji¹.” Nxe³jau³su² i³ye³kxi²tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta² a²ten³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² an³txi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³sxã³ wxa²e¹nãn¹jau³su² nxe³nyha¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “I³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹yex¹sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nxe³nx²ti³xa³wi¹. Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li² i³ki³ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. ⁸-⁹ Nxe³ha²kxai³ wxa²ko³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹ju³ta² ya²la³tu³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wã²nã³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³a³ ne³ka² i²li³hxa³te²la³ wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² hxi²ka² i³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a² yat³sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ wi¹kã³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ i³y¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³ju³kxai³lu²: “A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² sĩn¹te²sa¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. E³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² wet¹ti³hit¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ iñ¹nxe³sxã³ o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ka³lo³kã³na³ka³nat3sxã³ tẽ³sxã³ a²nũ²a² a²ha³la³san¹ka³lo³la³yũ²nxa³te²a² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yain³txa²wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³kã³txa² ĩ³yau³xa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ yxau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³kã³txa² hi²sen³su² ro³ma²no² ũ³yho³hi²txã³nxa²sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e² nũ³kã³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²li² yau³so³nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²nãu¹xai²na²ĩ³yau³xa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sa²nhĩn¹te³lhxã³ĩh¹nxe² o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yo³ha² wain³txã³nxa² so¹lxi¹ so¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wain³ta²a²yo³ha² ã³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³kã³txa² ĩ³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²nũ³kã³txi³nãu³xa²sa¹. Ĩh¹nxe³sxã³ o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Nũ³kxũn³txi³ yen³kxa² sa²so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³a²nũ²a² ko³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa²ũ³yho³hi²nxa²lxain¹txã³nxa² hãi¹sxã³ ĩ³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ya³lo³txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo¹la³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ³kã³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la²wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²ha²kxai³ a²yu³kxa²yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²ta²la³kxi²nũ¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhj²nxa³nha²wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhj³na¹wi¹. Txa²si³yo³na² wxã³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²e¹nãu³ai²na² ã³nhxã³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³nxe³jah¹lo²su² na³li¹. 17 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² hai³sxa² wa³kxãn³yah³lai²na²hai³sxa² wi¹we¹nha²kxai³ ki³kan²tãu³a² yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nãn²tu³ wã³na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa³ki³a² ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹. ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la² yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a²so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ sa²yat3sa²ha²kxai³nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa²oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa² ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nãn¹ta³ko³xa² ha³lo²a² ĩ³sa²tẽ³ko³xa²ã³na¹kxai¹nha²kxai³ nxãn³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³sxã³e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²E³ro²jah³la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Wxãi²na² ko³nxe³thin¹khaix1ni¹lxi¹. E³ro³ti²a³ka³lxa²so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la²a²sxe³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta²ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³nũ¹sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxi² kãi²non³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Jã¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹ kxã³ta³lon³tãu³a² E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²kxai³ sa²so¹sxã³ sxi²ha² kxan²thi³na² ù³ũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ù³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ ù³ũ¹kxai¹nxa³ta³lxa¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ù³hũ¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ù³hũ¹kxi²sa²sai¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ù³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ oh³sĩn³na² sa²yxo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Sa²yxo²hai¹ka³tu³ kwa³sxa³xa² hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a² a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ oh³nũ³an¹te²a² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹te³nãh¹lxi¹.

— Wxã²li² txa²ki³lha³ixã²khai³si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³kxi²khai³isan¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² si³kxã³nãu³an¹ta² wĩ³na²nãu³xan¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²wah³ka³li³yu³ta² ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Jo³se²ah³la²ki³lha³lxin²tai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² kwẽ³kon³sxã³ 30 nxe² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ wa³ka³li³yu³ta² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³ E³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 E³li²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu³

Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³ki²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³nai²ah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ma³ta²ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wĩ³nu²tu³ A³mo²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³mo²sah³la² wĩ³nu²tu³

Na³ũ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Na³ũ²ah³la² wĩ³nu²tu³ Es³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Es³li²ah³la² wĩ³nu²tu³ Na³ka³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Na³ka³i²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ma³a³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³a³te²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ma³ta²ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ta²ti²ah³la² wĩ³nu²tu³

Se³me³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Se³me³i²ah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Jo³ta²ah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³ã³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ã³nã²ah³la² wĩ³nu²tu³ Re³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Re³sa²ah³la² wĩ³nu²tu³

So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². So³ro³ba³be²lah³la² wĩ³nu²tu³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Sa³la³ti³e²lah³la² wĩ³nu²tu³

Ne³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Ne³ri²ah³la² wĩ³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³ki²ah³la² wĩ³nu²tu³ A³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³ti²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ko³sã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ko³sã²ah³la²

wĩ³nu²tu³ E³ma³tã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³ma³tã²ah³la² wĩ³nu²tu³ E²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 29 E²rah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³su³e²ah²lo²su²

ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³su³e²ah³la² wĩ³nu²tu³ E³li³e²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³li³e²sah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³rĩ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³rĩ²ah³la²

wĩ³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu³ Si³me³ãu²ah³lo²su²

ta¹hxai²hẽ¹la². Si³me³ãu²ah³la² wĩ³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la² wĩ³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³

Jo³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³nã²ah³la² wĩ³nu²tu³ E³lyã³kĩ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

31 E³lyã³kĩ²mah³la² wĩ³nu²tu³ Me³le³a²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³le³a²ah³la² wĩ³nu²tu³ Me³na²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

Me³na²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³ta³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta³ta²ah³la² wī³nu²tu³ Na³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³tā²ah³la² wī³nu²tu³ Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 32 Ta³vi²yah³la² wī³nu²tu³ Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Je²sah³la² wī³nu²tu³ O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². O³be²jah³la² wī³nu²tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Bo³a²sah³la² wī³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa²lah³la² wī³nu²tu³ Na³sō²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 33 Na³sō²mah³la² wī³nu²tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mi³na³ta²bah³la² wī³nu²tu³ A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³ta³mi²ah³la² wī³nu²tu³ A³nhi²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³nhi²ah³la² wī³nu²tu³ Es³rāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³rāu²ah³la² wī³nu²tu³ Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Pe³re²sah³la² wī³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ju³ta²ah³la² wī³nu²tu³ Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 34 Ja³ko²ah³la² wī³nu²tu³ I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². I³sa²kah³la² wī³nu²tu³ A³bra³āu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³la² wī³nu²tu³ Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Te³ra²ah³la² wī³nu²tu³ Na³ko²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 35 Na³ko²rah³la² wī³nu²tu³ Se³ru²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³ru²kah³la² wī³nu²tu³ Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ra³ka³u²ah³la² wī³nu²tu³ Fa³le²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Fa³le²kah³la² wī³nu²tu³ E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³pe²rah³la² wī³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 36 Sa²lah³la² wī³nu²tu³ Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Kai³nā²ah³la² wī³nu²tu³ A³fa³sat²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³fa³sat²jah³la² wī³nu²tu³ Se²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se²mah³la² wī³nu²tu³ No³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². No³e²ah³la² wī³nu²tu³ La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 37 La³ma²kah³la² wī³nu²tu³ Me³tu³sa³lē²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³tu³sa³lē²ah³la² wī³nu²tu³ E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³no²kah³la² wī³nu²tu³ Ja³re²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ja³re²jah³la² wī³nu²tu³ Ma³la³le²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³la³le²lah³la² wī³nu²tu³ Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 38 Kai³nā²ah³la² wī³nu²tu³ E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³no²sah³la² wī³nu²tu³ Se²tah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se²tah³la² wī³nu²tu³ A³tāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe²jah³la² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wā²nxū^h1wet1ta¹hxai²hē¹la³, a²hā³ka³na² a²wī³na² yū²nxa³ha²kxai³la². Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4

Sa³ta³na²jah³la² hxi²ka² kō³nxe³ti³ kāi³sain³si¹hain¹jau³su²

1 Jā¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu² Jor³tāu²yau³xa² a³li³nū²la² ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² nxū²kwai³yxau³sa²tē³ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ī³tih³nxe³sxā³ ā³so¹xai³ya³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³nyhai¹nhī¹na² Sa³ta³na²jah³la² wxā³nū²la² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yxō²ā³ ī³wa³ka³nxe³sain³si¹ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³sxā³ 40 nxe² ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yain³txa² kwa² ā³na¹ha²kxai³ he³ha² yxau³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah³la²kxai³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txa³nū³xa² wxa²ya¹ta²sxā³ wxa²wet1txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxī¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tēx1 jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³

yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hāi¹nxe³ti³jau³xa¹wet¹yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5-7 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²so¹sxā³ wā³la²ki³khai¹nxe³ka³txa² ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²ai²li²yxou²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta² nū³ka³txi²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ a²kwēn¹ta¹na¹wā²nā³ū¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²ha³lo²su² tai¹tu³wi¹. Txa²na¹xai²na² ha³lo²a² a²wa³kxēn³su²na¹tai¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ha³lo²ai²na² a²nū²a² ā³xa² ūh³wxe³ai¹na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹wi¹. Ai¹na¹ha²kxai³ txa²yu³hē³na² sa²yo²we¹je²san¹kxe³su² ā³ka³tih³wxe¹sē¹li¹. Nxīn¹ka³tu³ sa²nēn¹kxi²sa²hē³li¹. Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ ju¹tai²li²ū³hū²nxa²ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxēn³su²hit¹txā²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹ta¹na²nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi²txa²hē³li¹. Nxe³jah¹la²so¹lxi³ sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²so¹ā³nū²la²Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²ne³ka³nah²nāu³a²ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²su² nxī¹nha²kxai³a³li²sin³sxā³ ā³ya³hi¹sē¹li¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. 10 Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²wān³txu¹ta¹na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹ta¹na² yau³xā³xai²na²nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta² nū³ka³txa²wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³li¹.” 11 Āh¹jau³xa²sa¹: “Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nān²tu³ a²hxi²ki³khai³xa² ā³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹. Txah³lxa³kxa² sa²tā³yu³kxīh³to³txa²kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta¹na² jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹ta¹na² yau³xā³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la² wi¹la² ā³si³tē³kxi²ju³ta²ye²si¹jau³su² wā³nxīn¹ju³ta² o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su²sa²yo²ā³ i³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tū²la² hāi¹nxa¹sxā³ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³nāu³a² o²la³kxi² ā³si³wxe³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wa³li²ta¹hxai²hē¹la², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Jā¹nxe³nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa²ā³wi¹lha²the³to³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² Sū³na² wān³txa²i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² i³xi²to³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thi³na² txo¹nain¹thi³na² i³xi²nū²la² sa²ba³to³nxe³hi¹na² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² wi²xi²to³hxai²kxai³

jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txān³nxa²
ĩ³yau¹ūh¹si¹jau³su² ĩ³sa²yxa³ta¹hxai²hē¹la². 17 ĩ³sa²yxa³nū²la²

ĩ³sa²i²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²la³ha²kxai³
kxā³nhxīn¹nū¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³txā³nxa² ũ³wha²li¹txān³nxa²li² ũ³hū¹ain¹nū²la² sa²hai¹nū²la²
wān³txai²li²a³txi²sxā³ ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹la². 18 ĩ³ye³te³nah¹li¹:

— Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³si³tē³kxi²sa²na³li¹. Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² ko³nxe³te²a² ĩ³hen³txi³te³lhxā³
sa²si¹hā³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³ a²nū²a² ũ³tī¹kxi²yxa³te²a²
wa³su³txi³ a³li³xi²si¹jau³nū³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nū²a²
ye³han³te²a² wi¹lī²sxā³ wet¹si¹jau³nū³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
a²wah³ka³te²a² ā³wa²sut¹si¹jau³nū³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

19 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³kxa² wah³xa²
ā³wa²su¹tū¹hain¹ti³wa³kxa² ya³son³si¹jau³su² ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ ĩ²sxā³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe² ĩ³ye³ta¹lun²nū²la² ta²nxā¹nxai²na² sa²wā³lāu²kxi²sxā³
ũ³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxū²la² ā³wxe³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ā³nū²kxi²tū³ka³txa²
ain³kxi² yxa²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² e³ain¹jau³xu¹tai²li² hī¹na² ā³si³wxe²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ain³kxain¹tū³ka³txa² wi¹le³ha²kxai³
kwa²on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹li¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²e³kxi²ji¹? Jah¹lai²li² hāi¹sxā³ Jo³se²ah³la²
ta²hai²la¹wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³li³wxi¹. Wān³txai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.

Nxe³jau³xa²sa¹, wxāi²na² hī³ne³kxa² wa³kxēn³si¹li¹. Nxī¹nha²kxai³
wā²nxūh¹we¹txi²nhi¹li¹. Nxe³jau³xai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.

Āh¹li³jau³xa²sa¹: Ka³far³na³ũ²thī³nai²na² wi¹lo²la³kxin¹ju³ta²
ain³kxi²si¹na¹hē³li¹. Wxa²txo¹nīn¹thī³na² te²yā¹nxe³ we¹txa²hē³li¹.

24 Yān¹tah¹li¹ a²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
hen³txi³te²nān²tu³ a²sxi²yhen³khai³xan¹ta³ nū³ka³txa² en²tain¹te²ju²hē³li¹.
Nxe³te²yā¹nxe³sxā³ en²txi³sain¹nūn³na³li¹. 25 Ne³ka²sah¹li³wxi¹.

Kxā³nhxī¹nu¹tai²kxai³lu² E³li²ah³lu¹tai²na² yxa³hī¹nū¹tai²kxai³lu²
Ju³te²a² tu¹ha² a²wha³te³son³ta¹ka³lxu³nāu³xa² ya²la³tu³
ka³lxa¹txi³ yū³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹

ye³kwē³kon³ta¹hxai²hē¹li¹. 26 Ha³lo²a² whāi²na¹ wēh³ha²yau³xa²
ā³na¹xa³tāu³a² hai³txi³ Ju³te²a² tu¹ha³ka³lxa² ka³lxa¹kxan²ti³ hai³txi³
ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ sa²si¹hā³ũ¹hxa³ha²kxai³ yxān¹ta¹ Si³tō²ko³xa²

Sa³rep²ta³thī³nān¹ta¹ka³lxa² a²wha³te³son³ta¹ka³lxai²na² so¹li¹
ā³non²ta³kxi²te³lhxā³ sa²si¹hā³ũ¹ta¹hxai²hē¹li¹. 27 Te²yā¹nxe³sxā³

E³li³se²ah³la² yxa³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³a² a²nū²a²
khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²sxā³ kāin² ĩ³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

Yxān¹ta¹ hai³txi³ we²txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ Na³māu²ah³la²
so¹li³ Si²ri³a³ nū³ka³txi³su² jah¹lai²na² so¹li³ we²txain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ wān³txai²li² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxain¹tū³ka³txa²
kāin² an³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 29 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu²

ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² hxi²ki³sa²wa²yat¹sa²tã³ha³lo²sa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ wã³la² ne³ka³nah³nãn¹je³na² sxi²yhe³na²
 txo³nain¹jen³ka³si²ha²kxai³ ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³
 a³ka³ti²sxã³ ã³ya²lu¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Ain¹ta¹
 hxi²ka¹nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 a²hãix¹tĩh³na² ĩ³ka³nxi²sxã³ ã³waix³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³te²a²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³wih¹sxã³yxau³jah¹lo²su²

31 ĩ³ka³nxi²nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³nai²na²
 ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³wih¹nũ²la² sa²ba³to³ nxa²hĩ¹na¹ a²nũ²a²
 ã³nũ²kxi²te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Ai¹nha²kxai³ ain³kxain¹tũ³ka³txa² ĩ³yo²o²lhai¹ta¹hxai²hẽ¹la³,
 wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³la². 33 Nxe³ain¹tãu³a²
 ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³ai²na² in³txa² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² kxã³nxa²
 nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² ĩ³wxan¹sxã³ kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãĩ³. Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ĩh¹nxet³sa²nhĩn¹ji¹wi¹?
 Sun²tã¹hxat³sa²sĩn¹te³lhxã³ wxã³nhĩn¹ji¹wi¹? ĩ²nxa²te²sa¹wi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ko³nxe³ju³ta² yũ³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 wxi²kan¹txi³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³txai²li² ka³nax²nxe³sxã³ nxũ²kwai³li³txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ã³nhẽ¹nhẽ¹yain¹te³na¹ ã³na¹nũ²la²
 nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² in³txai²li²
 wi¹lain³kxi²xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut³su² we¹txain¹ju³ta² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²ka³txa² kãin² o²lain¹sxã³
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³ju³khai³nxe³hĩn³te²lã¹xã³? Jah¹lai²li² ko³nxe³te²a²
 a²yãu³ka³txa² wxi²kan¹txi³ kwa³na³ha²kxai³ nxũ²kwai³li³ain¹txã²na³li².
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³jut³taĩ²li² ha³lo²a² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² ĩ³ton³te²nãu³xa² we²txain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
 a³li³xi²nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² sxi²ha² ã³nxi³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ain¹tãu³a² a²hãĩ³na¹ka³lxa² kãin² ĩ³hĩ¹la³kxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a²
 ã³nxi³sxã³ ã³yãu³son³kxi²nũ²la² ĩ³ta³ka³txai²na² we²nxi²si¹jau³su²
 kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² a²kwẽn¹taĩ²na¹ we²txi²nũ²la²
 ĩ³sa²yxau³sxã³yain³txa² hau³kot³sxã³ũ³hãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxã³ tãu³a² a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa²
 ĩ³ton³te²a² yxo²ha³kxa¹ sa³so¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² wxa²wai³te²a² a²hãĩ¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 41 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² kãin² a³li³nũ²la² ĩ³wxan¹sxã³
 kaix¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kaix¹jain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãĩ²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³jah¹lo²sin¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nax²sxã³
 yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³jau³su²

42 Nxe³ai¹nha²kxai³ i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ sxi²yhe³na² a³li³xi²nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² nũh¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thi³nãn¹tũ³ka³txa² ã³nĩ²xi²te³lhxã³ a³li³ain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ i³ha¹txi²nũ²la² a³li³sxã³ ã³waix3si¹hai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sxi²yhe³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet3sã²na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ai¹na¹ju³ta²nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxe³ain¹jut3su² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa²
 Ju³te²a²ko³xan¹thi³nãu³xa² whã²na¹ ai³lha²thet3tũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix1so¹ ã³si³wxe³jau³su²

1 Hã²wxãn³txa³ i³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ai³sxã³
 ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³kun²nãu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹
 i²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ai³na² sai¹te³lhxã³ ain¹ka³lo³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ai³na² sai¹tũ³ka³txa² a³li³nũ²la² ta³lã²la²ka³lo³a²
 wxa²hi³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³ain¹kxan²ta² Je³su²jah³la²ka³lo³a² ka²no¹a² ã³wih¹nũ²la² a²wa³kxën³yah³la² Si³mãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³ ã³wih¹nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² jũ¹nxe² ã³nhai¹a³sa³wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 ã³wxe³ka³tu³ ã³nũ²kxi²tũ³ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Hã²wxãn³txa³ i³yau¹ũ³ta³lu²nain¹nũ²la² i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. I³ye³na² ut1tãu³a² ta³lã²na²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ã³na¹sxã³
 ã³nũ¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ai³na² sai¹a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lai²na² i³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. O²la³kxi²sxã³ ã³a³lan²sĩn¹na¹hẽ²li¹.
 Nxe³nha¹kxan²ti³ hai³txi³ ain³ta³ sai¹ti³hex1sĩ¹nxa³hẽ²li¹. Yxãn¹ta¹
 i³ye³kxi²sa²nhĩ¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ ã³nũ¹ta¹tu¹wi¹.
 Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ã³na¹sxã³ ã³nũ¹tain¹nũ²la² ai³na² ka³lxa¹txi³
 sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxã³
 ta¹hxai²hẽ¹la², ai³na² ka³lxa¹sxã³ sax2txe¹yai¹nha²kxai³la².

7 Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ya³la²nãu³xa² ka³no¹a² ka³lo³ã³sa²nũ³ka³lo³a²
 wxa²ye³wxãix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ã³wxã³ain¹nũ²la²
 ka³no¹a² ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² ai³na² ne³ki¹sxã³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³
 ã³nxũ¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Ain¹jut3su² Si³mãu² Pe²jah³la²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² i²nxa²ha²te¹ a²ne³kxai³tãu³a²
 ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ko³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 ain¹sxã³ ai³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Te²yā¹nxe³jut3su² Si³māu²ah³la² ya³li²nyhain¹tū³ka³txa² Se³be³te²ah³la² ki³lha³nāu³su² ta¹hxai²hē¹la² Nxe³te²na² i³lxa² Tj³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ya³te²a² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lū³xi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. O²txa³hē¹li¹. Ai³na² ā³na¹to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹a¹hī¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³san¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i³kaix¹so¹nīn¹ju³ta² i³yau¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹, ā³si³tē³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tā³nū²la² Je³su²jah³la²kxai³ i³hit2txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu² sxi²yhe³na² Je³su²jah³la²kxai³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a²nū²a² khon³ta³kxi²sxā³ ka³lāun³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² yau³son³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³kxi²nū²la² jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i²nū²la² a²ne³kxaix3tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. “Wxa²i³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹tū¹xā¹.” Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ sa²nū³sin²sxā³ wxa²wxai³nyha¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa³nhai¹. Wxa²i³ta³ka³txa² ā³wa²su¹tūh¹nxa²ha¹wi¹ Nxe³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nyha¹hī¹na¹ a²nū²a² kwēn¹tai²na² i³to³nain¹te²a² a²kwēn¹tai²na¹ we²txi²ta¹hxai²hē¹la². 14 A²nxe³jut3su² Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³ye³kxain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sē¹li¹. Ain¹tāu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nū²a² ā³xa² i³hen³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tu³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³yau¹ūh¹nxain¹kxe³su² ū³hū¹txai¹nhē³li¹. Nxa¹nīn¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ wā³nxīn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tē³sxā³ Sū³na² ū³hū¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ti² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ū³yhe²ai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe² i³ye³kxi²kxan²ti³nū¹ ju¹tai²na² u²lxi³ ha³ta³nxe² i³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa² kāin² ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² i³to³nain¹te²a² we²txi² nxe³te³lhxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxe³nyhain¹to³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ā³waix3tū²la² ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ kxā³non³tāu³a² a²nū²a² āh¹lxi³sxā³ kāin² ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²yhe³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thi³nāu³a² a³li³i² sxi²yhe³na² Ju³te²a²ko³xan¹thi³nāu³xa² a³li³i² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³tū³ka³txa² fa³ri³se²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² i³yau¹ū³tū³kā³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxā³ sxi²yhe³na² a³li³sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²

Je³su²jah³la² kâin² â³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nũ³cxũn³sxã³ i³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³tâu³ãn²tu³ti¹ in³txi³nãu³xa² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txai²li² in³txa² kan²ta³kxi²ha²kxai³ hãi¹sxã³ ka²ma²ka³lo³a² sxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a² whã²na¹ â³ki³wxen³ta³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³ â³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹nũ²la²:

— Ä³wih¹sîn¹ki³tũ¹xã¹. Kan²ta³kxi²jah¹la² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tâu³a² ũ³ha¹a³sîn¹ki³tũ¹xã¹. In³txi³nãu³xa² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ain¹tah¹lxa¹ sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² nũ³ka³txa² ä³ka³tũ³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ä³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a² i³ka³la³nũ²la² te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a² whã²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tâu³a² a²nũ²a² a²nxũ²kwai³wit³ta² ũ³yhu³lhxot¹sxã³ ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 — Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nẽ³ka³txa² we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la²kxai³ wi¹ko³nh²nxa²ha¹te¹ ä³yxo²o³tũ¹nũ²la² i³ton³jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ä³wa²su¹txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² nxain¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹sxã³ ki³han³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ne³wã²na³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² a²nũ²khai³xai²la¹wi¹. Hxi²kan¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³na² ko³nxe³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxã³ e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22-23 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ he³son³kxi²nyhain¹jau³su² wi¹ko³nh²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— He³son³jah³lxin¹jau³xa² ha³ya³kxa² e³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Ĩh¹jaut³ta³ wãn³txa² wa³sut³jau³la³te²la¹xã³? “Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ä³wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “i³ton³jah¹lãi³. i³sa²yxau³sxã³ ä³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa² nxe²hĩ³ji¹wi¹? 24 Yxã¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tâu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ton³jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. i³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ä³nxĩ³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ i³ton³jah¹la² wa³su³txi³ i³sa²yxau³nũ²la² a²sxa³ka³lo³a² sa²so¹sxã³ ä³nxĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi² kãi²non³jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³wã³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² nũ³cxũn³khaix¹nxe³sxã³ wi¹lhñ¹khai¹nx²na³li¹. Kwẽn¹tai²na¹ i²ki³tã³li¹. Yxã¹ta¹ kxã³nxai³kxai³lu² te²xi²yã¹nxe³ju³ta² i²ki³sxai²nxa³tai¹tu³wi¹. Tah¹hĩ¹na¹ i²ki³tã³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² i³kaix¹so¹jau³su²

27 Hã²wxã³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³xi²nũ²la² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ũ³yho³hi²ki³ka² ũ³ha¹thĩ³na² ä³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no² nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxã³ i³kaixi³te³nah¹lxi¹:

— Ā³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu² a²yen³kxa² whã²na¹wxa²wxe²a³nũ²la² ā³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²hã²wxã³txa³ Le³vi²ah³la² a²sxi²nhã³a² yain³txa² kãin²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ wxã³sxã³i³yain³si¹jau³su² kaixi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² ũ³yho³hi²ki³ka²so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ā³wxã³ha²kxai³ a²nũ²a² ā³sxa² ka³lxa¹txi³nũ¹nain¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a²nũ³ka³txi³nãu³a² ha³teh³nxã³nxã² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² nxain¹sxã³ju¹ta² i²ain¹sxã³ kãin² i³hi³ta³lxi³sxã³ Je³su²jah³la² a²sa³wih³ha³lxa²i³kwa¹l²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³su²ko³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ā³nũ²kxi²sxã³yain³ni² i³na² nxe³kxah³lxin¹si²li¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²nyhain¹ti³ã¹n¹jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³su² hi³ne³kxa²wa³kxẽ³yah³la² ā³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a²so¹lxi³ ā³ten³te²ju²hẽ³li¹. 32 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ²nxã³nha¹.” Nxe³te²su² te²na² i³kaixi¹so¹ai¹na¹ju³ta²yũ²nxã³wi¹. Yxã¹tah¹lxa¹ hãi¹sxã³ ko³nxe³jah¹la² so¹lxi³ a²ko³nxe³ti³kãi³ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ā³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³wxa²wa²su¹tain¹te³lhã³ i³kaixi¹so¹ai¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

He³lxi²yxau³ju³ta²i³yau¹ũ³jau³su²

33 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²nyhain¹te³ã¹n¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²sa³wi³ha³lxa²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² i³ka³li³kxi²te³lhã³ he³lxi²yxau³to³hain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹to³lhãi¹li¹? Ai¹nha²kxai³fa³ri³se²a² a²sa³wi³ha³lxa² te²yã¹yxain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹wxa²sa³wi³ha³lxa² hai³txi³ ti³hex¹yu³nxã²nxã³wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxau³nũh¹nx2tã¹tãu³a² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lxi²yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxã³wi¹. A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha²so¹nyhu¹kxai²nã²tũ³ a²ya³la²nãu³xa² i³kaixi¹so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta²sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la² yxau³ye²yhai¹hĩ¹na¹ i³kaixi¹so¹ain¹tũ³ka³txai²na² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wai³nxã³wi¹. 35 Yxã¹ta¹yxan¹nãu³a¹ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tũ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nã²tũ³ nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² i³kaixi¹so¹ain¹tũ³ka³txa² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxain¹sxã³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹ta²na²wãn³txa² sa²yxoxwet¹si¹hain¹jau³su² he³lxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹txa²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu² ā³waix3txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lxi²yxau³ain¹tu¹wi¹. Ā³waix3txa¹na¹kxe³su² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lxi²yxau³ain¹tu¹wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ i³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wā²la² kwēn¹ta² yxāi¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a²
 tē³sxā³ kō³nxe³ka³lo³a² ā³ten²ti³ka³lo³a² ũ³nhũ²kxi²sxā³
 ũh³yxāi¹yain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ ũh³yxāi¹yain¹ke³la³te²kxai³ wā²la²
 wi¹ka³lo³a² ā³kho³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxa²yu³su² wā²la² tū³ka³lo³la³
 ā³sai¹hī³nx2nxa³wi¹. 37 Jā¹nxe³jau³su² yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa²
 hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² tū³ka³lo³ē¹nān²ta³ ā³nē¹na³wi¹sxā³
 ũ³wha¹ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹ki³ke³la³te²kxai³
 a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li² i³txi³hau³kxi²sxā³ i³khot3sxā³
 a²yau³xa² ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
 ha³li³hxa³ni² wā²lē¹nain²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹. 38 Yxān¹ta¹
 yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³ wā²lē¹na² ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³
 ũ³wha¹ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wā²lē¹nai²na² ā³kho³txa³ha²kxai³
 a²yain³txi³yau³xa² ā³nē¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹. 39 A²nxe³sxā³
 a²nũ²a² vīn²yau³xa² tīn³yau³xa² tē³sxā³ i³na²ain¹kxai²nān²tu³ tah²jau³xa²
 āh¹ ā³te³nain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹: “Tī³yau³xa² ā²la² wi¹na³li¹.”
 Nxain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ kxā³nāu³a² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹
 hai³sxa² ha³nāu³ha² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
 yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹nũ²la² wxa²ti³kxi²sxā³ wxa²ki³ka³tuk1kxa²
 sai¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³to³ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 sa²ba³to³ nxe³tāu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹ta¹ jau³jau¹xai²na² sa²yo²ā³yah³lxin¹ten¹tu³wi¹,
 yain³ti³nā³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3-4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² i²nx2ti³ta²lu¹wi¹.
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹tai²na²
 he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹tāu³kxai³lu²
 Sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹nũ²la² yain³tū³xai²na² Sũ³na² ũ³yho³hi²tū³xai²na²
 wxa²so¹sxā³ i³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū³xai²na² Sũ³na²
 sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txai²na² so¹lxi³ yain³tū³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³sa²kah³lo²na¹xai²na²
 sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A²nũ²a² hxi²yā³nān³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

6 Hā²wxān³txa³ āh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ā³nũ²kxi²thi³na² ā³wih²xi²nũ²la² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 i³hen³txi³to³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² in³txa² a²hxi²wi¹nē³tāu³a²
 hxi²yā³nān³ta³kxi²sxā³ ā³wih¹sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 7 Fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txa² wxā³sxā³ ā³wih¹hi² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa²
 wxā³sxā³ ā³wih¹hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 hxi²we²txi²ju³ta² i²te³lhxā³ wahx3nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 kō³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nhein¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki³tāu³a² hxi²we²txi²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² sa²yo²ā³kxi³ju³ta² ī²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³ti³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxa²ha¹te¹ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² Je³su²jah³la²kxai³lu² a³la³kxi²ha²kxai³ hxi²yā³nān³ta³kxi²jah¹la² e³kxi²te³nah¹li¹:

— Ī³sa²yxau³sxā³ ā³wxā³xtxu¹li¹. Nxe³jau³su² nū²la² in³txai²li² Ī³sa²yxau³sxā³ ā³wxā³ye²ta¹hxai²hē¹la². 9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³la¹:

— Ne³kxa²sah¹li³sa²li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi²ta³nxa² ko³to²la³ki²ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhī³te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² su²lhā³ta³nxa² we²txi²ta³nxa² ih¹ju³ta² wai³nhīn³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

10 Ai¹nha²kxai³la¹ Ī²sa²sai¹ain¹ka³tu³ in³txai²li² e³kxi²te³nah¹li¹:

— Ī³hxi²sin²nha²si¹hain¹jau³kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ Ī³hxi²sin²nha²sxā³ we²txi²ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² he³son³kxi²nyhain¹tū³ka³txin³ti² kāin² Ī³an³ta³kxi²sxā³ Ī³ye³lain¹te³nah¹li¹:

— Ī³h¹n²xet³sxā³ Je³su²jah³la² su²lhā³hī³ki³te³ji¹ku¹. Tū¹ka³txai²li² nxe² e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² Ī³kaix¹so¹jau³su²

12 Hā²wxān³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² wā³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na² Ī³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxa³lan²ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe³nū²la² a³lan²ni²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² Ī³kaix¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² h³xan³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nūn³tū³ka³txa² Ī²sxā³ sa²so¹te³nah¹li¹:

— Sa²si¹hā³nx²ta¹tū³ka³txi³syah¹lixin¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³ha²kxai³la¹ tū¹ka³txai²li² Ī³yī¹li²jau³xa²sa¹ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Ī³lxa² ā³xai²na² Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²lon³yah³la² Ān³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su²

ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³. 15 Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li²

au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² ā³li³sxā³ Se³lo²ti³ nū³ka³txi³si²ta¹hxai²hē¹la².

16 Jā¹nxe³sxā³ Ju³ta²sah³lai²na² ha¹lo³ta³li³sxā³ ka³na³ki² te²a² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ha²kxai³ ā³xai²na²su² Is³ka³ri³o²jah³lo²su² ha²kxai³

nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ Ī³ki³ha¹kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ī³ki³ha¹kxi²sxā³ a²nū²a²

ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² ā³yā³yū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Ī²sxā³ sa²so¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Ī³tih³nxe³jau³su²

17-18 Nxe³nū²la² Ī³kaix¹so¹ta³lun²nū²la² a³ka³nxain¹tāu³a² wā³la² yxe²ta²wau³waun³ju³ta² ā³yit¹tāu³a² a²nū²a² ka³lxa²txi³

nū²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a²ko³xan¹te²a² wxā² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹te²a² wxā² Ī³ye³nai²na² yxo²ka³teh³xan¹ko³xa² a²sxi²je³nai²na²sa¹

Ti²ro³thi³nān¹te²a² wxā² Si³tō²thi³nān¹te²a² wxā² nxe³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhā³ nū²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³lu¹ Ī³ta³ka³txa² Ī³ton³te²a²

wah³nxa³kxi² a²ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² nxū²kwai³wi¹sxa³te²a² nxū²kwai³li³si¹jau³nū³su² wah³nxa³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²wxai³sai³nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²hāi¹nxe³ti³xa¹we²txain¹ta¹hxai²hē¹la², Je³su²jah³la² wa³nxī¹nha²kxai³la².

A²nū²a² ka³lih³kxi²jau³nū³su²

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ī²sxā³ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³lxi³wxi¹. Yen³kxi³txa¹nxa²lxi³ji¹wi¹? Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³a² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Āh¹jau³xa²sa¹ hī¹na² he³ja³lu¹nxa²lxi³ji¹wi¹? Nxe¹nx2ti³kxai²nān²tu³ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ kxān³nāu³a²ū³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Hī¹na² kāin² nān³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³kxān³ton³sxā³ kāin² ka³lxi¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

22 Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹te² ī³nxai²na² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³kxān³ton³sxā³ ī³an³ta³kxi¹nx2txai¹nha²kxai³ ā³ten³nxa²lxi¹nxa³ha²kxai³kō³nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa²ti³lo³txa²tai¹nha²kxai³nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³nū¹ kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx2tain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yān³tai²na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²ī³hen³txi³nū³ka³txu¹tai²na² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³nx2tain¹ju³kxai³lu² ka³lxi¹sxā³ a³li²sin³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx2tain¹sxā³ khāuh³lxa³txi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² wi¹ju³ta² kāin²yū³nx2ti³tu¹wi¹.

24 Yxān¹ta¹ yen³kxi³te² ī³nxai²na² hī¹na² so¹lxi³ ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³ton³sxā³ī³āin²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² kāin² yūh³te² ī³nxai²na² hī¹na²kxai³ka³lih³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² he³ja³lun¹ti³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ye³khāuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³hī¹na²kxai³ kāin² ka³lih¹te² ī³nxai²na² ka³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹kxā³nāu³a² āin²ti³sxā³ nān³yah³lxin¹tu¹wi¹.

26 Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa² yā¹nxe³ju³ta² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²ī³hen³txi³ki³lxo³tū³ka³txu¹tai²na² te²yā¹nxe²kāi³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nū²a² a²kō¹kō¹nāu³xa² a³lxain¹ki³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah³lxin¹te² ī³nxai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²kō¹kō¹nū³ka³txa² a³lxi¹tai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ī³an³ta³kxi¹nx2tain¹te²su²te²a² ī³wa²lū³xi²sxā³ ī³an³ta³kxi¹nxān²nxa³sxā³ wi¹la³kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 28 A²nū²a² kō³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² kō³nxe³ti³kāi³ūh¹nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² nxe² ī³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Txa²wā¹sū³na² nex3txi¹. Tū¹ka³txai²li² kō³nxe³ti³ kāi³ū¹sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxan²ti³wi¹lī²txai¹nhē³li¹.”

Txa²wā¹sū³na² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 29 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ne³su²nx2tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ne³ha³tih³nāu³a²ā³nā³wa³ti³tū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Wxa²wā²la²ka³lo³a² wi²kxi²nhān¹ka³lo³a²kāi³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a²a³lxi²yah³lxi³txa³hē¹li¹.

30 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa² yxo²kwain³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ũ³hũ¹xi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 31 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² wī¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta² ten³nxa²lxi³kxa²
 yā¹nxe³sxā³kāi³ũh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

32-35 A²nũ²a² a³lxin¹nx2tain¹te²na² so¹lxi³ ĩ³wa²lũ³xi²sxā³
 a³lxain¹yah³lxi³ji¹wi¹? A²nũ²a² wī¹kāi³ũh¹nx2tain¹te²na² so¹lxi³
 ĩ³wa²lũ³xi²sxā³ wī¹kāi³ũ¹hain¹yah³lxi³ji¹wi¹? A²nũ²a² kāin² yen³kxih³te²a²
 so¹lxi³ kwa²ũ³hũ¹ain¹yah³lxi³ji¹wi¹? Nxe² kāi³ain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 A²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²a² ju¹ta²na² a²yxō²ha³kxa¹ te²yā¹nxe²
 kāi³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nũ²a² wxa²kō¹kōn¹nũ³ka³txa²
 a³lxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Wī¹kāi³ũh¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yen³kxa²
 wā²nxũh¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Ũ³yho³hxi¹nx2tain¹ju³ta²nũ³a²
 ne³wa³kon³nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 oh³nāu³nũ¹ka³na¹ wī¹kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kāin² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ki³lha³nāu³su²
 ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe³ju³ta²li² Txa²wā¹sũ³na²
 kāi³jah¹lo²su²hxai²na²hē³li¹. 36 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹la²
 wī¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³te²lhxā³ wī¹ju³ta³lo³tē³na³li¹. Nxe³nē³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xai²na² wī¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxā³
 wī¹ju³ta³lo³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Kō³nxe³ti³ĩ³yī¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

37 A²nũ²a² ā³xai²na² kō³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi²yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ ju³ta² a³ya³txi¹nx2tai¹nxa³lho³li¹.
 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ā³xai²na² kāi³ain¹ju³ta² kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹lai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹li¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxũn³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ũh¹nx2tain¹ju³ta²
 ne³wā²na³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³nx2tain¹nũn³tu¹wi¹. 38 A²nũ²a²
 yen³kxi³txa²te²su² te²a² wxa²yen³kxa² wā²nhũ¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² yen³kxa² wā²nhũ¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. Nxe³sxā³
 yen³kxa² ka³lxa¹txi³ tē³sxā³ wxa²hxi²ka² ũ³hxi²kũ²xai³nx2ti³tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ hxi²tē³nyhah¹lxan³so³li¹, yen³kxa² ka³lxa¹txi³
 hũ¹nx2ti³ha²kxai³la². Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kxāu³ti²la³nxa³nha²sxā³
 o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² hxi²kxāu³ti²la³nxa³sxā³
 kāi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Ā³wa²to²hi² kāi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

39 Āh¹lxi³sxā³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yā¹nx2na³li¹. Nxe³sxā³ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 ye³han³tũ³ka³txa² ne³ka³ta² ĩ³hau³ko³kxain¹sxā³ ai³kxai²nān²tu³
 kxih³nxē¹na² ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li² a³hi² ĩ³hi²tain¹tũ³ka³txa² a³hai¹ni²
 nxe³yain¹tu¹wi¹. 40 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²a²
 hxi²kan¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²hoh³lxi³su²nxa³te²a² hxi²ka¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹
 tih³xain¹nũ³nhī¹na¹ a²hoh³lxi³su²nũn³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ hxi²kan¹nũn³tu¹wi¹.

41 Wxa²wā³tā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³jut³su² ju³ta² kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹li¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² kāin²
 wā³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³ta²na²
 yā¹nx2na³li¹. Wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na² ye³we²kxe³su²
 yũ³hī³nx2na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ā³ye³wau¹kxi²nha²hī³nxa¹lxi¹.
 Nxe³kxe³su² wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu²: “Txa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na²
 sa²ye³sai¹kxi²na¹tũ¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa²

ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² ĩ²nyhah¹lxan³kxe³su² wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹.
 42 Nxe³sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hi³a²
 sĩ³na² sa²ye³sai¹kxi¹sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su²
 yxã¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxã¹li² wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹.
 Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³sãn²nũ²la²
 wi¹lĩ²nha²sxã³ wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sĩ³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Hi³a² ne³ka² a²nxã³kxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
 kō³ta³nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ hi³sa³ka³txa²
 kō³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹ta³nxã³kxa² ã³nxã³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³khai³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³nxã³kxi³khai³xa²
 so¹lxi³ nxã³kxi³te²ju²hẽ³li¹. Fi²ko²nxã³kxa² kwa²hi³sa³kax3khai³xa²
 ã³nxã³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ u²va²ki³a² kwa²hu³kxẽ¹ha²
 kũh²sxa³te²sxa³yu²hẽ³li¹. U²va²kxẽ¹ha² so¹lxi³ kũh²sxa³te²ju²hẽ³li¹.
 45 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³
 wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²a²
 a²ẽ¹na² whã¹na¹ kō³nxe³thi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³khai³xai²na² so¹lxi³ a²yxo²khai³xa²
 ĩ³ye³kxi²te²ju²hẽ³li¹.

Sxi²ha² si³tah³nãu³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxin¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.”
 Sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²wãn³txa²
 sa²yxo²wet1sah²lxan³ji¹wi¹? 47-49 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Hĩ¹na²
 ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² sxi²ha² txon³te³lhxã³
 ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tu³ta¹ ka³wã³lxa³ nxe³ku²nxa² au³txi³ wxa²xu³sxã³
 ũh³ya³lãux3sxã³ kan²txi³ ũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³
 ka³wã³lxa² hũx1kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³nu²nhai¹. Jut¹lai²li² a²nũ²a²
 yãx1nhĩ³nx2na³li¹. Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu³
 nxe³jah¹lai²li² a²nũ²a² yã¹nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Hai³txi³ yxo²te²sxã³
 hxi²tha²on³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ Txa²wãn³txa² ain³kxi²sxã³
 sa²yxo²ã³ain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² yã¹nxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³te²na²sa¹, a²nũ²ai²li² sxi²ha² txon³nũn³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹ jah¹lai²li²
 hai³txi³ au³txi³ ũ³si³wxe²nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hã²wxãn³txa³nũ² ka³wã³lxa² hũx1th¹na² a³hi²sxã³kxoh3je²nũ²nhai¹.
 Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a² yãx1nhĩ³nx2na³li¹. Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³te²su²
 te²a² te²yãx1nhĩ³nx2na³li¹. Yxo²te²sxã³ hxi²tha²on³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tu³ Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
 ai³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹tãu³a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² so³ta²to²
 a²wa³kxẽn³yah³la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² sxi²hẽ¹nai²na² a²sa³wi³sa²
 ĩ³ton³sxã³ya³lu²kxi²te³lhxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³sa²
 a³lxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ya³son³jau³xa² ain³kxain¹ka³tu³ Ju³te²a²
 yah³la²nãu³xa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² wxã³te³lhã³ nxũ²nhai¹. Jau³xa³ ain³kxi²na¹wi¹. Tãu³a² ai³jah³lxi³sxã³ ne³khouh²jah³lxi³hẽ¹li¹. Ne³khou²hah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. I³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la² sa³wi³sxa² i³ton³kxi²sĩn¹na³li¹. Nxe³kxe³su² hxi²waun³ta³kxi²nha²sĩn¹na²li¹. Nxe³sĩn¹sxã³ wxã³sxã³ we²txi²si¹nxain¹sĩn¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sĩn¹na²li¹.” Nxe³na¹jau³su² i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4⁵ Nxa²ha¹te¹ yah³la²nãu³xa²kxai³lu² a³li³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ne³khouh²hain¹nũ²la² win¹ta²jau³lxi³ i³ye³kxah²lxi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Je³su²jah³lãi³. Jah¹lai²li² wi¹lhin¹khaix1sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Txa²nũ³ka³txa² a³lxi²sa²sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² a²nũ²kxi²nha¹thi³na² txon³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ ain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Ai¹nha²kxai³ ne³khouh²sxã³ ã³sa²so¹sxã³ tẽ³xĩ³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la² sxi²ha² yau³son³nũ²la² so³ta²to² wa³kxẽn³yah³la² sa³wi³sa² ã³xa² i³hen³txain¹te³lhã³ sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Txa²sxi²ha² wxã³txa³hẽ¹li¹. Txai²li² wxa²ye³na² kãin²sa²nxa³wi¹. Txa²sxi²nãu³a² wxã³sxã³ ã³wi¹hin¹ju³ta³nũ³a² ãu²li²sa³nhai¹.

7 Nxe³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³tĩ³nxa²sxã³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² ãu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³la¹ hãi¹nxe³sxã³ wãn³txa² u²lxi³ i³ye³a³na¹in¹kxai²nãn²tu³ txa²sa³wi³sai²na² we²txi²tu¹wi¹.

8 Jã¹nxe³na¹jut3su² te²yã¹nxũn³na¹wi¹. Hxi²kan¹jah¹lo²su² yũ³sa²nũ³nha²kxai³ sa²yxo²wet1sain¹tũ³ka³txa² yũ³nũ³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxã³ txa²sa³wi³sai²na² ai³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ ai³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ txa²sa³wi³sa² ã³xai²li² wxã³si¹jau³su² i³kaix1so¹na¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ ã³wxã³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ wa³kon³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³yxo²o³tũ¹nũ²la² tũ¹ka³txa² ã³nhi²tain¹tũ³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nũ¹tai²li² i²sain¹te²sai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ yxo²i²sain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ I³sa³e² nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³ i²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kũ³we²ki²la² yxo²i²sai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² sa²kxai³lu² so³ta²to² wa³kxẽn³yah³lai²na² sxi²ha² wa³lxai¹nhĩ¹na² i³ton³jah¹la²kxai³ we²txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² ka³tẽn³su² i³sa²yxa³xi²jau³su²

11 A³lan²nũn³tãu³a² Na³i²thi³na² Je³su²jah³la²kxai³lu² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³tãu³ãn²tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxi² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³nhit1txi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Yãn³txai²na¹ sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² a²wẽ³sa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ tu¹hai²na² a²wẽ³sai¹yah³la² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³nũ² in³txa² wẽ³sa²kxai³ sa³nxe³la³kxi³lo³nhĩ¹na² ya³lu²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxan²ta¹ in³txai²na² kwẽn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹lai²li² ki³li³la³kxi² sa²so¹sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yxa³tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ã³nhi¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nhi¹nyhain¹sxã³ sxi²je³na² ã³ya³so³nhĩ¹na¹ a³li³tũ³ka³txin³ti² i³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Ī³ha¹txain¹nũ²la² Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— ĩ³nã³ta³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² hi³a² ka³lo³ẽ¹na² kwã³kxẽ¹na²
yau³son³kxi²nũ²la² wxa²wxai³sain³nũ²la² ki³li³la³kxi² sa²so¹tũ³kã³txa²
ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ya³lu²jah¹la²kxai³ĩ³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3txi¹. ĩ³sa²yxau³txi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha²te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³ kwẽⁿ1tai²na¹ ĩ³sa²yxau³nũ²la²
ĩ³ye³ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwẽⁿ1ta² ka³ten³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wi¹lxo³kxi²nha²sxã³ a²hã³ka³na² sxi²ha² ã³wa³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ū³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ tũ¹ka³txai²na²
kãin²on²tain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix1nx2na³li¹. Wi¹li²nẽ³lain¹na³li¹.
Nxe³nẽ³lai¹nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la² wxi²kan¹khaix1te²a²
ĩ³sa²si¹hã³nẽ³lain¹na³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³ain¹jut3su² jau¹xai²na² u²lxĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kã¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³jau¹xa²
ha³tã³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wã³txi³jau³su²

18 Nxa²ha²te¹ ju¹ta²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Ain¹nxa²ha²te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ĩ³kaix1so¹nũ²la² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lai²tã³ nxe² ĩ³wã³txi³txai¹ya³hẽ¹li¹. “Je³su²jah³lãi³.
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta²na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la²
nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?”
Nxe³txai¹ya³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha²te¹ a³li³ya³nhũ²la² Je³su²jah³la² yau³so³nain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxī¹:

— Nxex3txi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³wã³txi³nxa²si¹sain¹sĩn¹jau³su²
e³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxī¹. “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³
a²nũ²a² ã³xa² wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³tai¹ya³hẽ¹li¹.”
Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ ã²la² we²txi² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa³li³si¹jau³su²
ã²la² kwa³na³i² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³nxa²ha²te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3jah³wxi¹. Ju¹ta²li² kwẽⁿ1ta²ĩ²yah³hin¹ju³ta²wãn³txai²li²kwẽⁿ1ta²
ain³kxa¹hin¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Ye³han³te²su²
te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha² ai³te²su² te²a² a²yu³wi¹lha²kxai³
a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²te²su² te²a² we²txi²ha²kxai³
a²ne³nxẽ³na² ne³ka³tũ³te²su² te²a² nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²su²
te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su²
te²a² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² kq³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² wa³hxa²
ã³wa²su¹ti³hit1tain¹ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xan²tu³ ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³

nxe³jau³su² ha³kxa¹ i³hen³txi³ja¹hē¹li¹. 23 Txa²wān³txa² i³wā³wā³txi³sxā³ sa²yo²ā³sai¹nxa³te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix¹xain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nū²la² i³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³sa²wa³tī³nxa²xi²sxā³ a²nū²a² ā³si³tē³la³kxi²te²nāu³xa²i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ai³sxā³ i²yah³lxi¹nh¹nai³tā² i³h¹nxe³te²he³la³kah³la³ i²te³lhxā³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³tī³ka³ti²nxā³nxa²kwa²sa³xit³sxā³sa²hai³hain³jut³sū³nxe²a²nū²a²i³wā³wā³ta³kxi²sain¹jah¹la²i³te³lhxā³ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? 25 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³i³h¹te²he³la³kxah³la²i²te³lhxā³ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? A²nū²ai²na²yen³kxih³jah¹la²wā²la²a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a²au³khai¹nxe³ka³lo³a²wi¹khai¹nxe³ka³lo³a²i²te³lhxā³ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Nxēn²nxa³wi¹. A²nū²a²wā²la²wi¹khai¹ka³lo³a²wih²kxi²nha²te²he³la³kxa²a²nū²a²sxi²ha²kāin²te²si³yxau³kxah³la²sxi²ha²so¹lxi³yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.

26 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³i³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wā¹sū³na²wān³txa²i³hen³txi³jah¹la²i²te³lhxā³ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na²wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹i³hen³txi³tū³ka³txa²ā³wa²to²hi²sxā³yxau²sa²tē³jah¹lai²la¹wi¹.

27 Txa²wā¹sū³na²wān³txa²jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹tai²na²nxe³nē³te³nah¹li¹: “Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹, Txa²sa³wit³su²ne³ka³ta²nxa²sxā³i³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹, Nxa¹kxai²nān²tu³a²nū²a²nāu³xa²i³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa²Hxi²kan¹txa²Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su²nxe³jau³xai²na²i³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

28 Jā¹nxa¹jau³su²ya²la³tu³e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sū³na²wān³txa²i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²nān¹jau³xai²na²wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹Jo³āu²Ba³tis²jah³la²wān³txa²i³tih³nxe³jau³xai²na²wxi²kan¹sxā³wā³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹Txa²sa³wi³ha³lxai²na²hxi²kan¹tū³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nū¹wān³txa²i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na²wxi²kan¹sxā³wā³to²hi²sa²tē³na³li¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹a²nū²a²yo²ha³kxa¹wān³txi²li²ain³kxain¹nū²la²Txa²wā¹sū³na²wain³txi³kāi³ū¹hain¹jau³su²Sū³nu²kxai³lu²sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²li²kxā³nxai³tā²Jo³āu²Ba³tis²jah³la²hi²sen³su²i³yau³xa²ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³a²nū²a²ū³yho³hi²ki³ka²so¹kxi²nē³tū³ka³txa²te²yā¹nxain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². 30 Ain¹ta¹fa³ri³se²a²nū³ka³txi³su²te²a²hā³teh³nxā³nxa²a²hoh³lxi³su²tū³ka³txi²su²te²a²nxe³te²su²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nhxi¹nai³tā²Jo³āu²Ba³tis²jah³la²hi²sen³kxai³lu²hai²txi³i³yau³xa²ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

31 Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³lu²āh¹lxi³i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxe³yān¹ta¹a²nū²a²a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa²i³h¹nxe³kxe³hū³nhū³te²la¹xā³? 32 Wē³ha³lxa²yā¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na²kwa²wa³ni³lo³nain¹te²ju²hē³li¹. Wa³ni³lon³sxā³kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹li¹: “Wān³txa²wi¹lhin¹jau³xa²i³hain³kxi²sīn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹i³ka³li³kxi²ya³sai¹nxān³tai¹ti²tu³wi¹. Hā²wxān³txa³nū²i³āin²ta³kxi²jau³xa²i³hain³kxi²sīn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹nān³kxi²ya³sai¹nxān³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hū³sxā³a²nū²a²a²hī¹nān¹te²nū³ka³txi³nāu³xa²kā³nxai³tān¹tū³ka³txa²yā¹nxain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na²wān³txa²i³hen³txi³tū³ka³txa²en²tain¹na³li¹. 33 Jā¹nxe³jut³su²Jo³āu²

Ba³tis²jah³la² wxã³hî¹nai³tã² yain³txa² kwa²hã¹nxe² ã³na¹ha²kxai³
 vî²ya³xa² î³na²xa³ha²kxai³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³te³na¹ a²nũ²ai²na² en²txain¹sxã³ wãn³txa² wai³nxa³jau³su²
 e³lain¹te³nah¹lxî¹: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²li² kô³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxa³jah¹lo²sin²tai¹.” Nxe² e³lain¹na²hê³li¹. 34 Jã¹nxe³ta¹
 Txai²li² wxã³na¹hî¹nai³tã² yain³txa² î³yai³ni² yain³jau³xa² î³na²
 nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ a²nũ²ai²nãn²ta² wãn³txi³kxai³lu¹,
 en²kxi²sain¹te³nah¹lxî¹: “Je³su²jah³lai²na² yain³txa² kãn²yain³jah¹lai²la¹wi¹.
 Yain³jau³xa² î³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nê³tũ³ka³txi³nãu³xa² kô³nxe³thin¹tũ³ka³txa² nxe³sxã³
 ã³ya³lxî²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe²e³lain¹na²hê³li¹. 35 Nxe³lain¹kxan²ti³
 a²nũ²ai²na² a²hoh³lxî³su² te²a² wain³txi³ kãi³kxai²nãn²tu³ a²wê³ha³lxa²
 wain³txi³ kãi³ain¹nũ³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³hin³ta³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²ah³la² î³kaix¹so¹te³nah¹lxî¹:

— Je³su²jah³lãi³. Å³wxã³sê¹li¹. Txa²sxi²ha² yain³ya³sa³wi¹.
 Ta¹hxai²hê¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² î³sa²yxa³sxã³ wxã³nũ²la²
 sxi²hê¹nãu³a² ã³wih¹sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹
 txu¹ha² sxi²je³na² yxa²xai³ta¹ka³lxa² kô³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² hi²sen³su² fa³ri³se²ah³la² sxi²ha²
 î³yai³nain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ wi¹lũ³jau³xê¹na² ne³kih¹tê³na² tê³sxã³
 tũ³ta¹hxai²hê¹la². Je³su²jah³la² a²yon³nãu³a² wxã³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la².
 Å³wxe³ka³tu³ kãn² nãn³kxe³su² a²ye³yãu³sxa² ã³yu³kxê¹kxi²ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³nũ²la² ta¹ka³lxai²na² a²ne³kĩ³sai²na² Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 sa²yu³hon³ta³kxi²ta¹hxai²hê¹la². î³yu³jut¹sxã³ î³yu³sai¹la³kxi²ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³ka³tu³ wi¹lũ³jau³xai²na² ã³yu³kên¹kxi²ta¹hxai²hê¹la². 39 Nxa²ha¹te¹
 fa³ri³se²ah³la²kxai³lu² ju¹tai²na² î²ain¹nũ²la² a²ê¹na² î³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² î³hen³txi³jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³
 ta¹ka³lxai²na² kô³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta² wi¹kô³nha²hũ³nx²na³na¹. Yxãn¹ta¹
 ti³he¹yxê²nxãn³tã¹. Nxe³nha¹ta¹hxai²hê¹la².

40 Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxî¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. î³yau¹ũ³jau³xa² î³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².
 Nxa²ha¹te¹:

— î³ye³kxi²sê¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Fa³ri³se²ah³lai²na² ta¹hxai²hê¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— In³txa² ha¹lin¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹. Ya³ha²kxai³
 a²wa³kxên³yah³la² kwa² ũ³hũ¹si²yha³jau³su² î³ye³kxi²ya³nhũ²nhai¹.
 Ya³ka³tu³ kwa² ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Ka³na³ka³nat³te²a² ha³teh³nxã³nxa²
 50 txã³nxa² kãn²txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ ã³xah³la² ha³teh³nxã³nxa² 50
 txã³nxa² kãi²nxa³txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. 42 Hã²wxãn³txa³
 ha³teh³nxã³nxa² ũ³hũ¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹ ha³teh³nxã³nxa²
 yũ³ya³hxa³ha²kxai³la¹ hxi²kan¹ya³hxa³nũ²nhai¹. Yah²hxa³ha²kxai³
 a²wa³kxên³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² î³yan³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³
 ũ³yho³hxi²txã³nxa² ũ³hũ¹xi²ya³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nũ²nhai¹. A²nxe³ju³kxai³lu²
 nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ih¹te²la³ta³ ha³teh³nxã³nxa² a²wa³kxên³yah³la² a³lxî²
 wa³to²hi²te²la³hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hê¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lãi³ wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³teh³nxã³nxa² kãn²txã³nxa² ã³wa²su¹kxi²te²la³hĩ³nx²na³li¹.
 Ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² î³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ i³yī¹li¹xi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴ Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²lak¹kxi²nū²la² āh¹ i³ye³te³nah¹xi¹:

— Si³māu²ah³āi³. Ne³ka²sa²sa²xi¹. Wxa²sxi²ha² ā³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹ta¹ wxāi²li² wxa²yu³hīn³ta³kxi²sā²nxān³ten¹tu³wi¹. Nxe²nxān³ta¹

ta¹ka³lxai²li² a²ye³yāu³sxa² wxa²yu³hīn³ta³kxi²sain¹nū²la² a²ne³kxī³sxa² sa²yu³hon³ta³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. ⁴⁵ Wxāi²li² i³yo²jut¹sa²sxā³ sa²ju³ti³na² hai³txi³ ā³na¹xa³wi¹.

⁴⁶ Wxāi²na² wxa²ne³to¹lyxau³sa²nxān³ten¹tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxa² wi¹lū³jau³xa² tē³sxā³ ū³yhu³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹.

⁴⁷ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ta¹ka³lxai²na² kuh³lxa³sin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ kuh³lxa³sin¹ta² kâi³kxai³tā²

ā³na¹ha²kxai³ kâi³ju³ta³tā² wah³yu³ta² ne³wā²na³kxi²sa²tē³a¹hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹ kâin² a³li²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³

a²nū²a² i²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kâi³kxa² a²wah³yu³ta² kâi²nxā³ke³la³te²kxai³ ne³wā²na³kxi²sa²tē³a¹ju³ta² kâi²nhī³nx2nxā³wi¹. A²nxe³te²he³la³kxai²na² jū¹nxā² so¹li³ a³li²sai¹nhī³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸ Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² e³kxi²te³nah¹xi¹.

— Wxa²kō³nxe³ti³ kâi³in¹ju³ta² ne³wā²na³kxi²sa²tē³kxi¹nxā²ha¹hē³ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁹ Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tū³ka³txa²kxai³lu² i³ye³lain¹te³nah¹xi¹:

— ĩh¹te²la³ta³ kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ya²la³tū³ ne³wā²na³kxi²nē³te²la³hī³ji¹wi¹? Nxe³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu² e³kxi²te³nah¹xi¹:

— Txa²wān³txa² yxo²sa¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ha¹hē²ni¹. Nxe³nxā²ha¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ i³sē¹ni¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

8

Txu¹ti³nāu³xa² Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ju³su²

¹ Hā²wxān³txa³ sxi²jen³nāu³a² kâin²thīn³su² ta³nxā² kâi²nxā³thīn³su² ta³nxā² hāi¹nxe³thī³na¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³a² nxe³jau³xa² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ti³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxi²sa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²sxā³ nxe³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁻³ Nxe³ain¹ka³tū³ta¹ txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ā³si³tē³kxi²nyhain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² kâ³nxā² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

ĭ³ta³ka³khai³xa² we²txi² a²nū²a² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxaut3te²a² nxū²kwai³li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³i²

nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² hi²sen³su²

ā³nxū²kwai³yxaut3ta¹hxai²hē¹la². Yāu³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³nxū²kwai³wih¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxai²na²

Je³su²jah³lo²kxai³lu² nxū²kwai³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Jo³ā²na³ka³lxai²na²su² in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹

ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Su³sā²na³ka³lxa² ā³si³tē³kxi² txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nū¹hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut³su² Je³su²jah³la² nũ³ka³txa²
yẽn³kxi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² ù³whĩ¹ki³ju³ta² ï³yau¹ũ³jau³su²

⁴ Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³lu² wãn³txa² ï³yau¹ũ³jau³xa² ï³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ ï³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹. Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a²
ũ³whĩ¹te³lhxã³ wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ù³whĩ¹nũ²nhai¹.
Û³whĩ¹tãu³a² yain³ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² tĩh³na²
yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. ã³yun¹na³tãu³ a²nũ²a² ai³sxã³
tĩ³ti³ha²kxai³ ai³ka³nãu³xa² wxã³sxã³ yai³nhxa³kxi²ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.
⁶ ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxĩh³nũ³xa² au³txi³ si³tah³lxi³
kxĩh³nũ³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² ka³lũ³nũ²la² ï³yau³xa²
yũ²nxa³kxe³su² ï³wa³ne²ni² wxã³nũ²nhai¹. ⁷ ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su²
ki³a² ha³lo²a² ù³yẽn³ko³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² ka³lũ³xi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ ù³yẽn³ko³su² ha²kxai³
hi³a² kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³ nxe³te²kxai³lu²
yain³ta³nxe²kxa² wã²ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹. ⁸ Nxe³yã¹ta¹
ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxĩh³nũ³xa² tĩ³tĩ³kxĩh³nxa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa²
kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³ kãin² sxa³nũ²nhai¹. Jã¹nxa¹jau³su²
wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² ù³whĩ¹kxi³ju³ta² a²si³yxau³jau³su²

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² ï³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ï³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ih¹te²tan³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁰ Nxa²ha¹te¹ ï³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai¹na² so¹lxi³ wãn³txai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ê¹nãu³a² sa²hau³ko³jau³nũ³su² nxe³jau³jau¹xai²na²
txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² hĩn¹ti²
ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Wãn³txa² ï³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ e³kxai¹na¹wi¹.
Nxa¹na¹kxan²ti³ ï²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Ain³kxain¹kxan²ti³
ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Yxã¹ta¹ wxãi²na² wi¹lĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.

¹¹-¹² Jã¹nxe³ha²kxai³la¹ wãn³txa² ï³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹.
Yain³txa³ki³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² te²yã¹nx²na³li¹.
Ki³ka³na³ki² tĩh³na² ne³kũn²nãu³a² a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nũ²a²
ain³kxain¹te²la³ te²yã¹nx²na³li¹. Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wxã³nũ²la² a²ê¹nãu³ai²na² a²jau¹xa² sa²kxai³lu² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹.
Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yo³ha² ã³wa²su¹tũ¹hain¹kxa²yan³txi³su² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹.
¹³ Ki³lã³xa² kxĩh³nũ³xa² a²si³tah³nãu³a² tah³lxa³kxa² hãi¹kxi²ju³ta²
a³hi²yain¹ki³ai²na² ne³ki³ai²nãn²tu³ kxĩh³nũ³xa²nãu³a² a²nxe²ka² au³txi³
yxau²nxa³kxe³su² wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
yã¹nx²na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹na³li¹.
Yxã¹ta¹ hã²wxã³txa³ ha³lo²a² ko³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ã³na¹la³kxi²na³li¹. ¹⁴ Te²yã¹nxũ³sxã³ ki³lã³xa² ù³yẽn³ko³xa²

a³hi²yain¹ki³ai²na² nxe³ki³ai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ wi¹we¹nxa³wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ki³kan²kxi²te²a² wxa²ni²lho¹kxi²nyhai¹nxa³wi¹.
 Nxe³ki³ai²na² a²nū²a² yā¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ain³kxain¹na³li¹. Ain³kxain¹te³na¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxain¹to³ha²kxai³
 a²yen³kxa² kāin² yxo²kwa¹ni³nai¹nha²kxai³ kwa² wa³ni³lon³sxā³
 yxau²xai³lai¹nha²kxai³ nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²sxā³
 yxau³ai¹nxa³wi¹. 15 Te²yā¹nxūn³sxā³ ki³lā³xa² kxih³nū³xa² tū³tū³nū²tū³xa²
 a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nū²a² yā¹nx2na³li¹. A²nxe³te²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ain³kxi²sxā³ wi¹ko³nha²so¹ain¹na³li¹. A²nxe³te²a² a²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³
 sa²yo²we¹tain¹na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Āh¹lxi³sxā³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Te²yā¹nxe³jut3su²:

“Lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³ sa²kix3ta¹tū¹xā¹.”
 Nxe³ki³kxai²nān²tu³ ih¹nū¹la³ta³ ūh³wxe³hĩ³ki³te²la¹xā³? Hai³txi³
 kwa³ta³ĩē³tā³ ū³tĩ¹kxi²ki³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³
 yuh³hē³nāu³a² ūh³wxe³ki³sxa³ha²kxai³. Nxe³ki³sxa³kxan²ti³ oh³xa²
 ū³kūh¹sĩ³ki³tā³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² whāi²na¹
 wxa²ko²ko²txi³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ thĩ¹nai²na² a²nū²a²
 ā³wih¹kxai²nān²tu³ wi¹li²ki³te²ju²hē³li¹. 17 Jā¹nxa¹jut3su² kxān³nāu³ān²tu³
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a²
 whāi²na¹ wā²nā³ũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yen³kxa²
 ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.

18 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na²
 wi¹lain³kxi¹jah³lxĩ³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² kāin²
 yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kāin² yen³kxi¹nxa²lxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
 yxo²i²ti³he¹xah³lxan³kxai²nān²tu³: “Yen³kxa² yū³sa²sĩn¹tū¹xā¹.”
 Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ sa²so¹hxa³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa² wxā³ain¹jau³su²

19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa²
 ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³ka²lxa¹ti³nha²sxā³
 yxau³e²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³
 ĩ³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi³. Wxa²hā³ka³na² wxa²lon³txi³tāu³xa² ĩ²nxa²te³lhxā³
 wxā³ain¹na³li¹. Ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³ha²kxai³ĩ³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹nyhain¹te²a² txa²hā³ka³na²
 txa²lon³txi³tāu³xa² te²yā¹xain¹na³li¹. Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ĩ³ye³na² i³txa² ā³wxe³lu²si¹jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ tē³nū²la²
 ka³no¹a² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³ya³sah¹lxĩ³wxi¹.
 Nxe³jau³kxai³lu² e³kxi²nū²la² ūh³nxū³sa²tā³nū¹xi²sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

23 Ai³ain¹tāu³a² Je³su²jah³la² āu³xi²te³lhxā³ sxa³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Āu³xi²yain¹kxa²si³yo³na² it3ta² ūn³te²a² sa²xit3jain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa²xit3jain¹te³na¹ ka³no¹ai²li² ĩ³yau³xa² sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³nxū¹te³lhxā³ yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 24 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxa²yūn³kxi²sxā³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³si¹lxi¹.

Ā³nxū¹txe³lhīn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tu³ it3tai²na² ĩ³ye³na² ūn³je³nai²na²
 yxo²xūn³txi³ ĩ³kwai²kxi²ta¹hxai²hē¹la², it3ta² ā³wxe³si¹jau³sa².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²hāu²not3sxā³ ā³yit1je²ta¹hxai²hē¹la².
 25 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²hāu²not3sxā³ ā³yit1txā²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²i²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³nxa²ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:

— ĩh¹te²la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kī³nhai¹. It3ta² ūn³te²a² ā³wxe³si¹jau³su²
 ĩ³ye³na² sa²hāu²not3si¹jau³su² ain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³te²yāu³ka³txa²nxū²kwai³li³si¹jau³su²

26 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹ Je³ra²sa²ko³xa²
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 27-29 Ai³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu²
 ka³no¹a² a³li³nū²la² in³txa² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a²
 ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³
 ā³wih¹to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ hai³txi³ wā²la²ka³lo³la³
 ū³whi²kxi²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³ sxa²nxa³ha²kxai³
 nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hāi¹sxā³ ha³lo²a² a²nū²a² ya³lu²te²a² sxa³ko³xa²
 so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Je³ra²sa² nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 kwa³thi³līh³na² hxi²te³nha²sxā³ sa²hxi²ta¹kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹khan²ti³nū¹ jah¹la²nū¹ta²kxai³lu² sa²hxi²hxau³kxi²nha²sxā³
 sa²hxi²ta¹kxain¹tīh³na² sa²yo³li³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu²
 ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nxū²kwai³wi¹jah¹la²
 kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²
 kwa³na³sxā³ ai³si¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹la² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² i²ain¹tāu³a² hxi²kan¹sxā³ ā³sen³sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut3su²
 a³la³kxi²nū²la² a²ne³kxaix3tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²ne³nxē³na²
 kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² a³li³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³te³na¹ in³txa²ĩ³wxan¹sxā³ĩ³kaix1ta¹hxai²hē¹la². ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxi¹.

Īh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? Ī³khāuh³lxa³ti³sa²txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Īh¹nxe³te³sxā³ ĩ³yī¹li²nhān¹ji¹wi¹ wxa²ĩ³lxa²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lū³xi²nyhu¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²ĩ³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix1te²sa²sī¹nha²kxai³lu¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² ĩ³khāuh³lxa³ti³sa²sī¹nhīn¹jen³nū³a² sa²si¹hā³sa²sīn¹txa³hē¹li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wã³la³ti²ka³nãu³a² ka³yuh³xa² yxa³kxa² ka³lxa¹txi³ ũ³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ i³wã³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxa³kxa³nãu³xa² i³sa²si¹hã³sa²si¹nhẽ³li¹. Ka³yuh³xai²na² a²nxũ²kwa³wi¹kxain¹ti³ten³sa²si¹nhai¹. Ain¹jau³kxai³lu² nxa²ha¹te¹:

— Jã¹nxe³jah³li³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Ain¹nxa²ha¹te¹ kq³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² in³txi³su² te²kxai³lu² nxũ²kwa³li³xi²nũ²la² yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu² a²nxũ²kwa³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹ yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu² a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na² ã³ni³hi²kan³sxã³ i³ye³na² ã³yu¹nũ³sxã³ i³lo³nxi²ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³te²kxa³yan³tu³ in³txai²na² yxa³kxai²na² wa³kxẽ³nãu³xa² i²ain¹nũ²la² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²yhe³na² ã³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa² ã³ni³hi² ain¹sxã³ ha³lo²ai²na² i³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² wxã³sxã³ i²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³sxã³ i²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxai³ yãu³so³nain¹te³na¹ kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa³li³jah¹la² i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tãu³a² ã³wxe³sxã³ yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ye²hi¹nãn¹te²tu³ wã²la² ũ³whi²kxi²nha² wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu² tũ¹ka³txai²li² wxã³ain¹tũ³ka³txa² i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Ain¹nxa²ha¹te¹ i²ta³lu²nain¹nũ²la² i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I³xain¹tãu³a² in³txa² we²nxi²ju³ti³na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ³ka³txa² Je³ra²sa² nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ on²ta¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² yuh³li³sxã³ a³li³xi²jau³su² kãin² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut³su² ha²kxai³ ka³no¹a² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³xain¹jah¹la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ win¹ta²te²li³ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— I³xi¹sẽ¹li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² in³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²hẽ¹nãu³a² ã³nxai³sxã³ ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² we²txi²ju³ta² ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² ka³ne³lxa² we²txi²jau³su²

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² yxo²ha³ti³lhi³xi²sxã³ wã³li²nũ²la² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxã³ wah³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² Jai²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²nũ²kxi²thi³na² hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² win¹ta²te²li³ e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²sxi²ha² wxã³sẽ¹li¹. Txa²ka³ne³lxa² i³ton³sxã³ ya³lu²kxi²te³lhã³ sa³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 42 A²nxe³ta¹ka³lxa² kwẽ³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²a² so¹li³ a²wẽ³sa³lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxan²ta² i³ye³kxi²nyhah¹nũ²la²

ã³si³tẽ³kxa² ai³ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³
 ã³nũ²kxi²sxã³ ã³ki³ka³tih³kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la². 43 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha²
 ã³si³tẽ³kxi²ta¹ka³lxu³su² te²na² kãin² ti³ho³na¹sxã³ i³to³ta¹hxi²hẽ¹la².
 Kxã³nxi³ã² kwẽ³kxa² hxi²ka² hxi³sxã³ ã³h¹ko³ha¹li¹ kwẽ³ko³nhi¹nai³ã²
 txu¹ha² i³ta³ka³txai²na² ã³si³wxe³ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nũ²a²
 hi³ne³kxa² wa³kẽn³yah³la² wã³nxin¹ti³ o²la³kxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 we²txi²ta¹hxi²nxa³hẽ¹la². 44 A²nxe²ta¹ka³lxa²kxai³la¹ a²yo³na² ya³son³sxã³
 Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a² wxa²wxai³nũ¹ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe²
 wxa²wxai³nũ¹thi¹na¹ wa³su³txi³ we²txi³ta¹hxi²hẽ¹la². 45 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² a²wã³n³txi³kxai³lu¹:

— İh¹te²la³ta³ wxa²wxai³syah²lxin¹si²lxı¹. Nxa²ha¹te¹:

— Txai²lan²nxa³li¹. A²yo²ha³kxa¹ nxe²y³e³kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxı¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãı³. A²nũ²a²ka³lxa¹txi³ ã³to³to³la³kxi²nxain¹ten¹tu³wi¹.
 Nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxı¹:

— Hxi²kan¹sxã³ we²txain¹te²sa¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su² i²te²sa¹wi¹. Jã¹nxa¹li¹.

Nxe³ha²kxai³ a²nũ²ain²txi³ wxa²wxai³nut¹sain¹te²nũ³sẽ²li¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ tu¹hai²li² hxi²kan¹txi³ i³hãı³ai¹nxa³kxe³su² Je³su²jah³la²
 o²ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³nũ²la² Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
 ã³ka³ti³wxe³ta¹hxi²hẽ¹la². ã³ka³ti³wxe³nũ²la² we²nxi²si¹ja³kxa³nũ³su²
 wxa²wxai³sain³kxe³su² wa³su³txi³ we²txi²ju³ta² i³yau¹ũ³ta¹hxi²hẽ¹la².

Nxe³jau³su² a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxı¹:

— Nxe³thã²nxi¹. Yxo²i²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xı¹. Wa²su¹wa²su¹
 ai³txu¹ni¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²nyhain¹ti³kxai³lu² in³txai²na² Jai²rah³lai²na²
 a²sa³wi³sa² wxã³sxã³ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jai²rah³lãı³. İ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãı³. Wxa²wẽ³sin³txi² ya³lu²kxi²nẽ³na²li¹.
 İ³hxi²kau³kau³nha²sın¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxı¹:

— Yuh³lax³lxı³txa³hẽ¹li¹. Hãı¹sxã³ yxo²i²syah¹lxı³hẽ¹li¹. Ta¹ka³lxa²
 we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

51 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha² ya³so³nain¹ka³tu³
 ã³wi¹hain¹ta¹hxi²hẽ¹la². Je³su²jah³la² so¹lxı³ a²sa³wi³ha³lxa²

so¹lxı³ nxe³te²su² Pe²jah³lo¹na² Jo³ãu²ah³lo¹na² Ti³a²kah³lo¹na² nx-
 ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². A²nxe³te²a² so¹lxı³ wẽ³sa² a²wi³na² whãı²na¹ a²hã³ka³na²

whãı²na¹ nxe³te²a² so¹lxı³ ã³wi¹hain¹ta¹hxi²hẽ¹la². ã³xa² nũ³ka³txa²
 ha³lo²a² yxau³sxã³ wah³nxe³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxi²hẽ¹la².

52 Hã²wxã³txa³nu² ã³wi¹hain¹tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 yũ³ye²ta¹hxi²hẽ¹la². A²nxe³te²a² kãin² i³nã³ti² kãin² wxa¹ni³

ain¹ta¹hxi²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nãn³jah³lxı³ta³lxı¹. Ta¹ka³lxa² ya³lu²nxa³wi¹. Hãı¹sxã³ ãu³xi²na³li¹.
 Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxi²hẽ¹la².

53 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su² a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹
 yxo²ka³lxı³nyhain¹ta¹hxi²hẽ¹la². 54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²

sa²kxai³lu² a²wẽ³sa² hxi²ki³nũ²la² i³ye³kxi²ta¹hxi²hẽ¹la².
 İ³ye³kxi²te³nah¹lxı¹:

— Nxe³nxi¹. İ³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxi²hẽ¹la².

55 Nxa²ha¹te¹ wē³sa² sa²kxai³lu² a²yāu³ka³txi³khai³xa²
 nxū²kwai³wih¹xi²sxā³ wa³su³txi³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Yain³txa² ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 56 Nxe³ain¹jut³su² wē³sa²
 a²wi³na² whāi²na¹ a²hā³ka³na² whāi²na¹ ka³lih³khai³1te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² hai³txi³ ī²kī³sxa³wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² kāin²khai¹jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹:

— A²nū²a² ā³lxi³te²a² wē³sa² we²txi²ju³tin³txi³ ī³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tāu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe²tū³ka³txa²
 ī³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la². ī³kaix¹so¹sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ī³ta³ka³txa² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ we¹txa²lxi¹yah³lxi¹ju³ta²
 hī¹na² hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³ a²nū²a² ko³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² yū³te²a² nxū²kwai³li³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxi¹ju³ta²
 hxi²kan¹ti³hi¹txa²lxa¹ha²kxai³ nxe³nxa²lxa¹wi¹. Nxe³nxa²lxa¹kxe³su²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yāx¹yah³lxi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe² e³ta³lun²nū²la² sa²si¹haun³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ā³naun³ti¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxi¹tāu³a²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² ī³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹kxai²nān²tu³

a²nū²a² ī³ta³ka³txa² yū³te²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ we²txi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 3 Nxe³yah³lxi¹kxai²nān²tu³ti² yen³kxa² tē³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³sxā³ kxauh²sa²ka³txa³la² tē³yah³lxa³nha²kxai³ wā²lēn¹ta³
 tē³yah³lxa³nha²kxai³ yain³txi³la³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxā³nxa²
 ū³yho³hxi²kī³txā³nxān²ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ wā²la²ka³lo³la³
 ū³whē³no³tā³wi²kxi²nyha¹lxi¹ka³lo³la³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
 nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²so¹lxi³ a³un³txi¹jah³lxi³hē¹li¹.

4 Yah³lxi¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² wi¹lā³wi¹yah³lxi¹kxai²nān²tu³
 kan²txi³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹. Hen³txi³ta³lun²sān²na³na¹ yah³lxi¹ka³tu³
 a³li³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. 5 Yxān¹ta¹ wi¹lā³wi¹yah²lxi¹kxai²nān²tu³ti²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nān²tu³
 sxi²je³na²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Wa²li³yah³lxi¹kxai²nān²tu³
 kxīh³nū³xa² wxa²yū³kxa² ti³son¹tū³xa² ti³yū³tu³n³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³ain¹yah³lxi¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
 ī³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ī³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nū³ka³txai²na²
 a³li³ain¹sxā³ ai³lha²thet³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 wi¹jau³xa² ī³hen³txi³ha²kxai³ ī³ta³ka³txa² yū³te²a² we²txa³lxi¹nha²kxai³
 ain¹tah¹hxai²hē¹la².

E³ro²jah³la² wā³wā³txi³nha²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²sa³wi³ha³lxi¹na² sa²kxai³lu²

wān³txai²na² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² ne³nxe³na² i³hen³txi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². I³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Jau³jau¹xai²na² ka³na³ku² te²na² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

8 Ā³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²:

— E³li²ah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Jau³jau¹xai²na² i³hen³txi³ha²kxai³:

— Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ nū³kā³txai³tā² ka³na³ka³na³te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Nxe³jau³xai²na² ka³lxa¹txi³ E³ro²jah³la² i³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³la²kxai³lu² ain³nha²te³nah¹lxi¹:

— Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ũ³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² ih¹jah¹lo²tan³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. I²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹. E³ro³jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Yain³txa² wā²nhū¹yhain¹jau³su²

10 Jā¹nxe³kxan²ta² nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kā³txai³li² ā³wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wa³lain¹nū²la² ā³nū¹nain¹nū²la²

ai³lha²thet³tain¹ju³tai³tā² nxe³kxe³su² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Bet³sa³i²ta³thi³na² kāi²nxa³thi³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nū¹hi³ye³kxi²te³lhxā³ ā³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³tah¹lxa¹

a²nū²a² ka³lxa¹te²a² i²ain¹tū³kxai³lu² aun³txi² hit¹tai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ka³lih³sxā³ i³yau¹ū³ha²kxai³ a²nū²a² i³ton³txi³nū³kā³txa² wxā³kxai²nān²tu³ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a¹sū²ni²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nū³kā³txa² ā³tū³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. I²sa²sa²lxi¹. Hī¹na² sū²nē³lhīn¹na³li¹. Heh³sa²sīn¹nhai¹. Txa²nū³kā³txi³nāu³xai²li² heh³sa²sī¹nha²kxai³ wxā³ain¹tū³kā³txa² he³hai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sīn¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ti¹ai²li² yain³txi³la³ yū²nxa³ha²kxai³ sxa³ki³thīn³ta³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³sīn¹na³li¹. Nxe³sī¹nha²kxai³ sxi²jen³nāu³a² yain³txa² sa²so² sxa³sxāu³xain¹thi³na² āu¹la³kxi²nha² nxe³si¹hain¹jau³su² i³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nx-ain¹ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²nāu³ i³nxai²na¹ yain³txa² ũ³hū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Yxān¹ta¹ yain³txa² yū³ki³kxa² kāi²nxa³wi¹. Yain³tū³xa² nū³ha¹li¹ nū³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ ai³na² ha¹li¹ so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yū³nē³na³li¹. Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yain³txa² so¹kxi²nha¹ju³ta² i³sa²si¹hā³sa²sīn¹te³lin¹ji¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yain¹si¹sa²nhīn¹jau³su¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 A²nxe³tū³kā³txai²na² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hē¹la². In³txa² 5.000 nxe² ka³lxa¹khaix¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³ ā³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹, a²nū²a²nāu³xai²na² hxi²ka² hxi³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tū³kā³txa² 50 nxe² a²nū³kā³txi³su² ha³na³ka³lxi³ ā³wxe² jā¹nxe² jā¹nxe² nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³nũ²la² wãn³txai²na² sa²yo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² yain³tũ³xai²li² ai³nai²li² nxe³sxã³
 hxi²tẽ³nha²nũ²la² ten³sa²tã³ka³la³yo²nũ²la² Sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su²
 i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²ka³tũ³ yain³tũ³xa² ai³na² nxe³sxã³
 wã²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tũ³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
 sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹
 yai³nai¹nha²kxai³ ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³
 yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su² wã³kon³kxe³su² wxa²nxa³ki²so¹ka³tũ³
 ha³tũ²a² hxi²ka² hxa³sxã³ nxe³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²
 i³ne³kxi²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain³txa² kãin² wã³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

18 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³su² Je³su²jah³la²kxai³ a³li³nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² nũh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 ã³wxã³sxã³ i³wã³tain¹te³nah¹li¹:

— A²nũ²a²nãu³xai²li² ih¹nxe³jau³ta³ i³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa³wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ha³tih³xa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
 i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹ta¹na²
 i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹txai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³
 wã³li² te²su² te²a² i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³yãn¹ta¹ wxã²nãn²ta³ ih¹nxe³jau³ta³ i³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su²
 e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Ka³ten³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a²i³yau¹ũ³hain¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Jau¹xai²na² a²nũ²a² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³
 kwa² ain³kxa² so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 22 Yxãn¹ta¹ kxãn³ton³tãu³a¹
 Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 khãu³lxa³txi³sa²ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wi¹. A²nũ²a² I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a²
 Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a² hã³teh³nxã³nxã²
 a²hoh³lxi³su² te²a² nxe³sxã³ te²nãu³xa² i³yen²ta³kxi²sai¹nha²kxai³
 i³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²ka³tũ³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a² i²li³te²nãn²tu³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tu³
 a²e¹nãu³a¹ au³txi³ ten³khai¹nxex³ju³tãn²tu³ ã³na¹txai¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 yo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ i³ya²lut¹ju³ta³nũ³a² yuh³lxin²nxa³sxã³
 ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 24 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² te³nah¹li¹:
 “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na² wi¹la¹tãu³a² a³lxi²sah³nha¹.
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²

txa²ē¹na² wi¹la¹tāu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhā³sain¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹.
 25 Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxo²ta³kxa¹ a²wa³cxēn³syah³lxin¹kxan²ti³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wxa²ka³ten³su² yah³lxin¹ju³ta³kxai³ ā³tū¹kxi² kāin² khāuh³lxa³txi³nyhah¹lxi¹ni² nxe³kxai²nān²tu³ wi¹lyah³lxi³hī³nxān¹ji¹wi¹? Hai³txi³ wi¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. 26 Nxe³ju³kxai³la¹ hī¹na² Txai²li² i³yāu²lxi² Txa²wān³txa² wi¹ju³xa² i³yāu²lxi² nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ wxā³na¹hī¹na² kāin² wxi²kin³ti³ton³na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ oh³xan¹tū³ka³txai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ Txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³tain²txi³ nxe³nx²na³li¹. Jā¹nxe³hi¹na² āu²li²to³txa²lxa¹tu¹wi¹. 27 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹ju³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nū³ka³txe² i³nxai²na² ka³na³ki²nū² ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹ ju¹ta²na² i²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³ā³lxi³jau³su²

28 i³ye³ta³lun²nū²la² hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxā³ Je³su²jah³la²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²xi²nyha¹te³lhxā³ a³li³nū²la² wā³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ nxe³sxā³ ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 29 Ā³sa²so¹sxā³ ai³nyhain¹ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² e³kxain¹tāu³a² a²yen³nāu³a² ye³ā³lxi³hi² a²wā²la²ka³lo³a² whāi²na¹ kāin² hān³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ kāin² ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 30 A²nxe³ti³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ kwēn¹ta²kxai³ a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² Moi³se²ah³lo²su² ha²kxai³ E³li²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe² i³yī¹li²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 31 Jā¹nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³tēt¹ju³ta² i³kī³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ i³ye³kxi²nyhain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³wih¹tāu³a¹ an³txi³tū³ka³txa² hi³ka² su²lhā³si¹hain¹ju³ta³nū³su² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 32 A²nxe³yān³txai²na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² a²ya³lxi³nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² nxe³sxā³ hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kāin² āu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la² i³tu¹lxi²nū²la² Je³su²jah³lai²na² in³txai²na² i³ye³kxi²nyhain¹ju³ta² i²i² sa²ha²tet¹ju³ta² i²i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² a³li³te³lhxā³ nx²na³na¹ ai¹nhī¹na¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ti¹ai²li²ha³lo²a² wi¹khaix¹sī¹na¹nhai¹. Nxe³si¹nha²kxai³ sxi²ha² nēn³nha¹li¹ ka³na³ki²txo³na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha²txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha²txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha²txo³ni² nxe³nxa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yxo²e³jau³su² kxan²ti³ a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tāu³a² o³sī³na² ā³tī¹kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵ Nxe³ain¹tāu³a² o³sī³nān¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxi²la¹wi¹. ĩ²sxā³ sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. Ain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a³la²ni²xi²tāu³a² a²ka³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ju¹ta²na² a²nū²a² ā³lxi²nūn³tū³ka³txa² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Wē³sa² we²txi²jau³su²

³⁷ Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxī²nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹nū³ka³txa² ne³kxauh²xi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁸ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² in³txa² ka³na³ka³nat³sxā³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sa² sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nū¹ta² we³ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxā³ a³lxi²khaix¹sa³nhai¹. ³⁹ Nxe³te²na² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² an³txi³ ā³wih¹nū²la² kāin² wxan¹si¹hi² nū³kxūn³txā³nhe¹kxi²hi² nxe³to³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na²li¹. Nxe³hī¹na² kāin² yxo²ka³sih¹xi²ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li³ti³he¹xai¹nxa³hē³li¹.

⁴⁰ Nxa²ha¹te¹ a³li³si¹hain¹jau³su² wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxān³su²li¹. Nxai¹nxa³ha²kxai³ sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ā³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxa³sxā³ wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sai²li² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴² Nxa²ha¹te¹ so¹sxā³ wxā³tāu³a² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² kāin² ā³nhe¹kxi²sxā³ wēn³sa² sa²tā³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ĩ³kwa¹kxi¹nxa³ha¹te¹ wē³sai²li² we²txi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴³ Nxe³jut³su² a²nū²a²nāu³xa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³sxā³ o²la³kxain¹ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ū³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tī³kxai³lu² Je³su²jah³la² ā³yxō²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a²nāu³xai²na² ko¹ko¹xa²nāu³xai²na² hxi²ka² ā³yū³so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵ Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² tū²kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹jau³su² jau³jau¹xai²na² ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²txi³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ū³jau³su²

⁴⁶ Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ ĩ³ye³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹ki³nāu¹xai²na² ĩh¹jah¹lo²ta³ kāin²txi³yxau³jah¹lo²su²hī³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi²na² ē¹nān¹jau³xai²li² a³la³kxi¹nxa²ha¹te¹ wēn³su² tē³sxā³ ā³ka³lu³sa³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁸ Nxe³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²ka²sah¹lxj³wxi¹. A²nũ²a² i²li³te² i³nxa² a³lxj³sa¹nha²kxai³ wẽ³sai²na² sa²hau³ko³tai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ Txai²na² hxi²nũ¹san¹kxa² yã¹nxe³h³nx2na³li¹. Hxi²nũ¹san¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nũ¹nain¹kxa² yã¹nxe³h³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³xan²tu³ e³kxi²nhã¹jau³xan²tu³: “Txa²nũ³ka³txa² i³kãin²txi³nha²sxã³ wa³to²hi²sain¹kxan²ti³ wi¹na³na¹.” Nxe²e³kxah¹lxin¹te² i³nxãn²tu³ kãin²txi³ yxau³jah¹lo²su² h³nxa¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² i³yau¹ũ³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. A³lan²tai³tã² in³txa² i²si¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jah¹la² wxi²ka¹nĩn¹ju³ta² i³so¹nxain¹sxã³ kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² i³kwa³na³ai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ i³hi²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hãi¹nxã¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹si¹na¹hẽ³li¹, wxa²sa³wi³ha³lxj³sxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— i³hxi²ko²lain¹yah³lxj³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²li² wxa²ko¹ko¹sai¹nxa³kxai²nãn²tu³ wxa²ya³lhxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³hxi²ko²lain¹yah³lxj³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma³ri³ta²na²thi³nãn¹te²su² te²a² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

51 Kxãn³ta³lon³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² i³ka³la³si¹ja³kxa³nũ³su² yau³so³nh¹na² Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³nxai³ti³wa³kxa² yau³son³nha²kxai³ nũ¹kan¹sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxe³ha²kxai³ Sa³ma²ri²a²thi³na² a²sxi²ha² ãu³xi²thi³nũ³a² sa²hau³kot3si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² ã³wi¹hain¹nũ²la² thi¹na² sa²hau³ko³ki³te²sa¹ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ yxau²xai³tũ³ka³txa² yxaih¹ha²kxai³ ũn³txi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ã³nxai³jah¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wxãi²li² nxe³yah³lxj³ i³nxai²na² Je³ru³sa³lẽ²thi³nãn¹tĩh³na² ai³yah³lxj¹nha²kxai³ ten³nxa²lxj³nxa³nhai¹. Ain¹ya³ha²kxai³ aun³ta² wã³la² i³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³ Ti³a²kah³la²kxai³ nxe³sxã³ i²ain¹tãu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. E³li²ah³lu¹ta¹na² yã¹nxe³sxã³ oh³xa² ha³nxe²a² sa²si¹hã³si¹na¹kxai²nãn²tu³ Sa³ma³ri³tã²na² nũ³ka³txa² ũ³thũ²kxain¹nha¹ju³ta² ten³nxa²sĩn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ã³yo²ko³tũ¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta² wi¹ko³nh³yah³hxa³li¹. Ya³hxa³nha²kxai³ Txai²na² sa²kxã³lu² a²nũ²a² su²lhã³te³lhxã³ wxã³nxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹ we²txi²si¹ja³kxa³nũ³a² so¹lxj³ wxã³na¹ha²kxai³ nxa¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³ain¹jut3su² ã³nxai³sxã³ si³nã³xa² sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²

57 ã³nxai³ain¹tãu³a² in³txa² wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ha³lo²a² i²li³je³na² ã³nxai³lin¹tãu³a² ã³si³tẽ³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

58 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ai³kai²na² a²ye³sa² wet1sxã³ a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² oh³xa² wxã³jah¹lo²na¹xai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wĩ³na² ka³ten³su² hin¹tāu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹.
Hā²wxān³txa³ ya³lu²kxi²sān²nũ²la² sa²nĩ³kxi²sā²na¹ka³tu³

ã³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
60 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³ta¹lxi¹. A²nũ²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na²
sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ sa²nĩ¹kxi²txai²li¹.
Nxi¹nha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² hāi¹nxe³sxā³ ã³si³tē³kxi¹sē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ā³si³tē³kxi²ti³ten³khai¹sa³nhai¹. Yxān¹ta¹
i³xi²sā²na¹ka³tu³ txa²ka³lxa¹ti³nāu³xa² i³yo²sai¹la³kxi²sā²na¹tu¹wi¹.
Hā²wxān³txa³ ã³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

62 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²ai²nān²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² ã³si³wxe³kxai²nān²tu³
hā²wxān³txa³ ã³na¹sxā³ ã³waix³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² he³la³ko³la³
hai³ya³khin¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² i³hit¹isah²lxin¹kxai²nān²tu³
nxe³yah³lxin¹ta¹ ã³na¹sxā³ ã³waix³sah²lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xai²na² hxi²kan¹txi³ a³la³kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10

70 nxe³tũ³ka³txa²ũ³sa²si¹hā³jau³su²

1-3 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²kxai³lu²
a²nũ²a² ã³lxi³nũn³tũ³ka³txa² 70 nxe² i³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³ ã³nxi³lha²the³ta¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹jũ³ta³nũ³su² ha²kxai³ i³sa²ne³ka³ta¹hā³nha²sxā³
ũ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa²

i³hen³txi³si¹ja³kxa³nũ³su² ũ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³la¹
nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i²
nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hā³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³ta¹

o³ve²a² wēn³sa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
he¹lain¹tāu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ ho³hai¹nha²kxai³ i³so¹ji²te³lhxā³
ai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a² ha³nxe³lxi³ju³ta²
i³ha¹txi¹nx2ti³to³ha³ta²wi¹. Te²yā¹nxe³ju³ta² hai³sxa² yain³txa²

sxa³ko³xa² wa²ni²lho¹kxi³tũ³ka³txa² yā¹xah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ko³xai²na²
wi¹we¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³ta¹nxa³lho³li¹.
Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² sxi²jen³nāu³xa² ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
ai³lha²thet3thxa³jah²lxan³tho³li¹. Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxēn³ta²

Si³yxau³jah¹la² wi¹li³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² ã³xa² hxi²nũn¹ta³kxi²si¹sain¹sĩn¹ja³kxa³nũ³su² ã³nũ²kxi²sxā³
i³so¹ta²si¹nhē³li¹.” Win¹ta²te²lxi³ nxe² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

Nxe³yah³lxin¹te³na¹ ain³ta³kxi¹jxah³lxi³hē¹li¹. 4 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³
wā²lēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxān³nxēn¹ta³ tē³yah³lxa³nha²kxai³
yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³ wē³no³kxa² tē³yah³lxa³nha²kxai³

nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Tīh³na² ai³yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a²
 ne³kha²hah³lxin¹kxāi²nān²tu³ i³ye³kxah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³
 ā³yit¹txa³sxā³ ā³wa²to¹jah¹lxi³hē¹li¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²
 ā³wih¹yah³lxin¹ti³wa³kxa¹ i³ye³kxah¹lxi³sā²nīn¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na²
 hāun²ju³ta² ā³wxe³nū¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nhai¹.” 6 Yah³lxin¹ka³tu³
 sxi²ha² wa³kxēn³yah³la² wi¹lhin¹ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta²
 wi¹lā³wxe³nū¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²
 wi¹lhi¹nxa³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta² i³sa²si¹wha²nx2ti³tu¹wi¹.
 7 Wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹.
 Sīn³ka³lxa¹ti³ yxau²sa²thet³jah³lxi³txa³hē¹li¹. Kwa²yain³txa² yū³ain¹kxa²
 yai³ni² i³na² nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Wa³kon³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ yain³txa²
 kwa²ū³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 8 Jā¹nxe³sxā³ sxi²yhe³na² ā³wih¹yah³lxin¹tāu³a² wi¹lī³hen³txi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³
 kwa²yain³txi³su² yain³jah¹lxi³hē¹li¹. 9 I³ta³ka³txa² yū³te²su²
 te²a² i²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ we²txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tu³ i³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² ye³jen¹na² yū³nūh¹nx2ti³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
 10 Yxān¹ta¹ sxi²je³nai²nān¹ta² wān³txi³kxai³lu¹: “Wxāi²na²
 ten³nxa²lxi³sī¹nxa³nhai¹.” Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹. 11 Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Kxīh³nū³xa² sxi²je³nān¹ta² kxīh³nū³xa² txa²yu³ti³son¹tū³xa²
 ti³yu³hen²ta³kxi²ye²sī¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ye²sī¹nx2ta¹kxe³su² kō³nxe³ti³
 kāi³syah¹lxin¹ju³ta² yū³khaix¹je¹nx2ti³na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² yau³son³na³li¹. Nxe³jau³su² wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³nū³a² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

Sxi²jen³nāu³a² en²tain¹jau³su² i³yau¹ū³jau³su²
 13 Nxa²ha¹te¹ Ko²ra³sī²thi³na² Bet³sa³i²ta³thi³na² nxe³tū³ka³txi³
 i³nxai²na² kō³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Kxā³nhxī¹nai³tān¹thi³na²
 Ti³ro³thi³nān¹tū³ka³txai³tā² Si³tō²thi³nān¹tū³ka³txai³tā² nxe³sxā³
 kō³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ wā³nxīn¹sxā³ kāi³ūh¹nx2ta¹ju³ta² i²ain¹ke³la³te²kxai³ a²kō³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³tu¹tai²na² ā³na¹sxā³ ā³yo²o³tū¹sai¹nhī³nx2na³li¹. Wā²la²
 sa²kē³nā²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sxā³ ha³nxe²a² wā²nhan³tū³xa²
 ā³wxe³sān²sxā³ ā³yo²o³tū¹sai¹nhī³nx2na³li¹. 14 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³
 yan¹nāu³a¹ txa²wā¹o²la³kxi²ki³kxa² yo³ha² Sū³na² ū³yo³hi²nē³tāu³a¹
 Ti³ro³thi³nān¹tū³ka³txai³tā² Si³tō²thi³nān¹tū³ka³txai³tā² nxe³sxā³ kō³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² yo³ha² kāi²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²
 yo³ha² ā²la² kāi²non³tu¹wi¹. 15 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ti³ū²thi³nān¹tū³ka³txe²
 i³nxai²na² sa²kxai³lu¹: “Oh³nān¹ko³nāu³a² Sū³na² ha³lo²a²nāu³a² ka³lā³sxā³
 ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nxīn¹jau³su² yxān¹ta¹ yuh³xan¹ko³nāu³a² ha³nxe²
 i³ko³nāu³a² sa²yu³lhot¹tin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tũ³ka³txa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³lah³lxin¹tāu³a² wxa²wān³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³
Txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹nūn³na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²wān³txa²
sa²yo²ā³nx2tain¹kxai²nān²tu³ Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹nūn³na³li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹kxai²nān²tu³
sa²si¹hā³sain¹jah¹la² sa²yo²ā³ain¹nūn³na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

70 nxe³tũ³ka³txai²li² a²wa³lxain¹jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² aun³txa² wā³lxain¹tāu³a²
kāin²ka³lih³lhe¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a³li³ain¹si¹nha¹jau³su²
kwa³na³ain¹si¹na¹hē³li¹. Sa²hi²kat1sah²nhī¹nha²kxai³ yxo²ha³kxa¹
sa²yo²wet1sain¹si¹na²hē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lai³xa² wa³su³txi³ i³wa³tu³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la²
sa²hi²kat1txa³kxe³su² oh³nāu³a² wa³su³txi³ a³hi²sxā³ wa²ka³nxe²
wxā²na³li¹. 19 Nxe³yān¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxi³sā²lxi¹. Wā³nxīn¹na¹ju³ta²
ũ³hū¹nx2ta¹tai²tu³wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ txih³xa² i³nxā²lxi³kxan²ti³
sxe³sxe³kxa² ūh³nxā²lxi³kxan²ti³ ūh³hi¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
Sa³ta³na²jah¹la² nū³kxūn³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³txa²lxi³xa³lho³li¹.
20 Nxe³ju³tai²li² wi¹na³li¹. Yxān¹ta¹ wxa²i³lxai²li² oh³nāu³a² nū¹ka³na¹
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²sa²tē³ju³ta² ā²la²
wi¹lhī³nx2na³li¹. Nxe³jut3su² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹ Sū³na² Yāu³ka³txa² ka³lih³si¹ha²kxai³
i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² ne³nxe³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wī³nāi³. Oh³xan¹thī³na² whāi²na¹ yuh³xan¹thī³na² whāi²na¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxīn¹sxā³ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su²
te²nāu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nāu³xa² nxe³sxā³ wa³ka³la² kāi³in¹ju³tai²na¹
wān³txa² i³tih³nxīn¹jau³xai²na¹ i³yau¹ũ³hain¹nxā³nhē³li¹. Yxān¹ta¹
a²hoh³lxi³sxa³te²nāu³xa¹ wxa²wān³txai²na² i³yau¹ũ³hai¹nī¹nhē³li¹.
Nxai¹nī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹. Wā²nxūh¹lxi³sxā³
nxe²kāi³i¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sū³na²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² āh¹ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wī³na² ū³hū¹sa³na²hē³li¹. Txa²wī³na²
so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² i²sa²jah¹lai²la¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wī³na²
i²te²la³ yū²nxa³wi¹. Txai²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³ i²jah¹lo²sa¹wi¹.
Te²yā¹nxūn³sxā³: “A²nū²a² ā³xai²na² Txa²wī³na² i³yau¹ũ³hai¹na¹tū¹xā¹.”
Nxa¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wī³na² i²jah¹lo²su²
nū³nhī³nx2na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³n³sxā³ āh¹ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³tũ³ka³txa² nū¹hī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹ta²li² i²ah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ tũ³ka³txu¹tai²na²
a²yo²ha³kxa¹ I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³nai³tā² a²yo²ha³kxa¹ ju¹ta²
i²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xa²
ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ain¹te²ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹

nxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩyah³li¹nha²kxai³
wi¹lhin¹yah³li¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

A²wq³kxa²yxau³nū¹su²te²na² ĩ³yau¹ū³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³li³su² jah¹la² ā³tī³nū²la²
ĩ³ye³ta³li¹kxi²ye³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Ā¹te²ta³ wi¹ju³ta³la³ kāi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na²
wi¹tāu³la³ so¹kxi²hī³na¹te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² ĩh¹nxe³te²la¹xā³? Ĩh¹nxet³sxā³
ĩ³yau¹ū³nxa²te³la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txān³sxu² te³nah¹li¹: “Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³kah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na² a³li¹ta¹nhē³li¹.
Wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³li¹ta¹nhē³li¹. Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹tha²kxai³
wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³txai¹nhē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³
a²nū²a² a²wā³kxa² yxau³nū¹nx2ti³te²na² a³li²nha²kxa² yā¹nxe²
a³li²txai¹nūn³nhē¹li¹.” Jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jah¹la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³li¹. Jau³jau¹xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹
sa²yo²wet¹lhxā³tin¹kxai²nān²tū³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū¹nxa²tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su² wā²nā³ū¹sain¹sxā³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Nxe³ha²kxai³ ĩh¹te²la³ta³ a²wa³kxa² yxau³nū¹sa²te²la³hī³te²la¹xā³?
Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ne³ka²sa²sa²li¹. A²nū²a² ai³nū²nhai¹. Je³ru³sa³lē²thī³na²
a³li³nū²la² Je³ri³ko²thī³nān¹tīh³na² si³ka³la³hi²nū²nhai¹. Nxe³sxā³
a³li³sxā³ si³ka³la³hi²tāu³a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² ne³kxauh²hain¹nū²la²
ĩ³su²lhxā³ ĩ³yīx1to³ta¹nha²kxai³ a²wā²la² kāi³kxai¹nha²kxai³ ain¹ka³tū³
ā³ain¹nū²nhai¹. ĩ³ya²lu¹te³lhxā³ ai¹nha²kxai³ ā³ain¹nū²nhai¹. 31 Nxa²ha¹te¹
ye³jen¹na² a²nū²ai²na² Sū³na² yen³nāu³a² ā³ye³yo²nū¹nyhain¹jah¹la²
ā³si³hē²kxi²nū²nhai¹. Ā³si³hē²kxi²tāu³a² sun²ta³kxi²sā³ain¹jah¹lai²li²

ĩ²nū²nhai¹. ĩ²ka³tū³ta¹tīh³na² ya¹nān²tīh³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹.
32 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nūn³tāu³a² Le³vi²a² nū³ka³txi³sa²jah¹la² a²jā¹nxe²
ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Ai¹nha²kxai³ ĩ²ain¹sān²sxā³ tīh³na²

ne³ha³ti³hi²nān¹tīh³na² ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 33 Nxa²ha¹te¹
Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹.
Nxe³te²a²kxai³lu² ĩ²ain¹te³na¹ ĩ³yan³ta³kxain¹nū²nhai¹. 34 Ā³tī³ain¹nū²nhai¹.

Nxe³nū²la² o²lyau³xa² yū³ha²kxai³ vīn²yau³xa² yū³ha²kxai³ nxe³sxā³
ĩ²su²lain¹je³na² wxa²tō¹lain¹nū²nhai¹. Nxe³sān²nū²la² sa²ta¹kxain¹nū²la²
hā²wxān³txa³ a²ka³fa¹la³ khai³xa² tē³nū²la² so¹sxā³ ũ³ka³ti³wxe³kxi²nū²la²
ā³sa²so¹xi²nū²nhai¹. Ā³sa²so¹xi²nū²la² sxā³sxāu³xi²thī³na² ai³sxā³
ū³ha²nū²nhai¹. Nxe³thi³nān¹ta² wa³kxē³na² wi¹la³ ĩ²nū²nhai¹.

35 Ā¹ka³nxa³ha²ta³a² thī¹nai²na² a²wa³kxēn³yah³la² e³kxi²te³nah¹li¹:
“Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhē³li¹. Ā³wa³li²na¹tāu³a² ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.

Hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ũ³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tu³ kxã³nãu³a² wã³kon³kxai²nãn²tu³ jā¹nxe² ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶ Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

— Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki² te²a² ĩ³te²la³ta³ ĩ³ton³jah¹la² a²wa³kxa² yxau³nũ¹sa²te²la³ hũ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— ĩ³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wa³kxa² yxau³nũ¹sa²te²hũ³jah¹lai²lxã²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹la² kãi³kxi²nũx1 jā¹nxe² a²nũ²a² ã³xa² kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxã³ĩ²jau³su²

³⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³li³nãu³xa² nxe³ain¹sxã³ aun³tain¹nũ²la² sxi²je³na² wxa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxa² sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wi²kxi²sxã³ ĩ³yain³ya³sah¹li³sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ ã³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁹⁻⁴⁰ A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³ĩn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wih¹kxan²ta² Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tãu³a² ã³wxe³nũ²la² a²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³li³yu³ta² hxi²ye¹ta³li³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ha³li³ta² wa³ka³li³yu³ta² ã³nũ²la² hãi¹sxã³ ã³wxe²na³li¹. Ā³nhi²nũ¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹ta¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²

⁴¹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Mar²ta³ka³lxa²ĩ³. Ĩ²sã³ni¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta² kãin² hxi²waun³ta³txi²nha²khai¹nĩn¹ni¹. ⁴² Nxe³ai¹nĩn¹ta¹ yu³ka³na³ka³ju³ta² on³na³ni¹. Nxe³ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ²sxã³ sa²so¹na²ni¹. Txa²wãn³txa² ain³kxi²sa³na²ni¹. Ju¹ta²na² ã²la² wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhã³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³lãi³. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²yo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³li³khai³xa² ĩ³ye³kxain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jãx1jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩn¹ju³ta² ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Ne³ka²sah¹li³wxi¹. “Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe² e³kxi¹jah³li³hẽ¹li¹:

“Txa²wã¹wĩ³nãi³. Wi¹lhin¹sxã³ sa²nẽn¹kxi² kãin²no³txa²ju³ta² ten³sah²sĩn¹nhai¹. Wa³su³txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²ju³ta³nũ³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹.

³ Yain³txa² hãi¹nxe² ũ³hũ¹sa²nhĩn¹tu¹xai³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.

4 A²nũ²a² ă³xai²na² kô³nxe³ti³ kăi³ũ¹sain¹sîn¹kxai²năn²tu³ ne³wă²na³ũ¹hain¹sî¹na¹wi¹. Nxe³ain¹sî¹na¹kxa²yă¹nxe³sxă³kô³nxe³ti³ kăi³ũ¹na²sî¹na¹ju³ta² ne³wă²na³ũ¹sa²sî¹nhĕ³li¹. Ha³lo²a² kô³nxe³ti³ kăi³si¹sî¹na¹ju³ta³nũ³a² ă³sa²so¹sa²sîn¹txa³hĕ¹li¹.”

Nxe³jau³xa² he³la³kxa² Txa²wă¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hĕ¹li¹. Ta¹hxai²hĕ¹la².

5-6 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² sxi²lho³jah¹lo²su² nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kă³nxah³ta³wi³ta² sxi²ha² a³li³nũ²la² a²yă³lxa² sxi²ha² ai³sxă³ ă³ũ³nũ²la² ĩ³kai¹so¹sxă³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxe³sa²lxi¹. Yain³ta³nũ³xa² so¹kxi¹nx2te³lhxă³ wxă³na¹wi¹. Txa²wă³tă³ah³la² sxi²ha² u²lxi³thi³na² ĩ²sa²te³lhxă³ wxă³na²li¹. Yxăn¹ta¹ yain³ti³la³ yũ³sa²nxa³ha²kxai³ ău²li²sa³hĕ²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³yă³lhu² yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ũ³hũ¹sĕ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² wa³kxĕn³yah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “U³lha³nhai¹. Txa²wĕ³ha³lxa² ău³xa³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

8 Nxe³jut3su² ne³ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³tai¹nhĕn³te³ji¹wi¹? ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²nah¹jxah³lxi³hĕ¹li¹. Yă³li³nyha¹ha²kxai³ u³kxan²ti³nũ¹ ĩ³ye³ye³kxi²nyha¹ha²kxai³ yain³txa² te³nain¹tũ³xai²li² ũ³hũ¹ai¹nhĭ³nx2na³li¹.

9 Te²yă¹nxe³kxe³hũ³sxă³ Txa²wă¹sũ³na² ĩ³wă³jah³lxin¹kxai²năn²tu³ yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yă¹nxe³sxă³ yen³kxa² ă³ten³yah³lxin¹ju³ta² ă³yă³jah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yă¹nxũn³sxă³ sxi²ha² a²yxo²a² ĩ³yxo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²năn²tu³ sa²yxo²than²yex1tain¹tu¹wi¹.

10 Te²yă¹nxe³kxe³hũ³sxă³ Sũ³na² ĩ³wă³jah³lxin¹kxai²năn²tu³ nxe³yah³lxi³te² ĩ³nxăn²tu³ a²wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ă³ten³yah³lxi³te² ĩ³nxăn²tu³ a³yă³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Sxi²ha² ĩ³yxo²to¹to¹jah³lxin¹te² ĩ³nxăn²tu³ sa²yxo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 11 Te²yă¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²wĕ³sai²li² yain³tũ³xa² ĩ³wă³txi³nx2ti³kxai²năn²tu³ tah³lxa³kxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĭ³nhăn¹te²la¹xă³?

Te²yă¹nxe³sxă³ ai³na² ĩ³wă³txi³nx2ti³kxai²năn²tu³ txi³hxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĭ³nhăn¹te²la¹xă³? 12 Te²yă¹nxũn³sxă³ ai³ka³nău³xa² ĩ³wă³txi³nx2ti³kxai²năn²tu³ sxe³sxe³kxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĭ³nhăn¹te²la¹xă³?

13 Ti³he¹nxa³wi¹. Kô³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³ yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxi³ wxa²wĕ³ha³lxa² ũ³hũ¹ain¹yah³lxi³hĭ³nxa¹lxi¹. Te²yă¹nxe³ha²kxai³ Txa²wă¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³năn¹jah¹la² sa²kxai³lu² ĩ³wă³txi³yah³lxin¹kxai²năn²tu³ Sũ³na² Yău³ka³txi³khai³xa² ũ³sa²si¹hă³nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hĕ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Hă²wxăn³txa³ a²nũ²ai²na² kô³nxe³te²a² yău³ka³txa² nxũ²kwaj³yxau³te²a² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hĕ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² hxi²kan¹txi³ e³ta¹hxai²nxa³hĕ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²kô³nxe³te²a² yău³ka³txa² nũ³kwaj³wi²sxa³te²a² yxo²xũn³txi³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yă³lhu² wa³su³txi³ a³li³ha²kxai³ we²txi³ha²kxai³ wi¹le³xi²ye²ta¹hxai²hĕ¹la². Nxe³jut3su² a²nũ²a²nău³xa² on²txain¹sxă³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² kâin²khaix¹nx²na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa²sī¹nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³to³ta¹ a²nū²a² yxo²i³ai¹nxa³tū³kā³txa²
 e³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³a² hxi²kan¹txi³su² te²a²
 a²sa³wi³sai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ kō³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²tai¹. Txa²wā¹sū³nu²su²
 ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³xai²na² ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Kō³nxe³ti³hi¹nain¹jau³su² i³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²sxā³
 i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ya²la³tu³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tu³ oh³nāu³a²
 wā³nxīn¹sxā³ kâi³ju³ta² wā²na³ū¹sa²sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 17 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²te²kxai³lu²a²e¹nān¹jau³xa²wi¹kō³nha²ha²kxai³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. A²nū²a²nāu³xai²na²sa²kxai³lu²wā²nxū^hlxi³sxā³
 ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tu³ ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³sxi²ha²a²yu³tai²na²ā³nhai²ta³lxi²sxā³yxa³ain¹kxai²nān²tu³
 kan²txi³yxa²sa²tē³ai¹nxa³lho³li¹. 18 Te²yā¹nxe³sxā³Sa³ta³na²jah¹la²
 nū³kā³txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nān²tu³ ā³nhai²ta³lxi³hain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nū³kxūn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
 hxa³nain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la²
 a²sa³wit³su² ha²kxai³ i³wā³nxīn¹txi³nīn²tai¹. Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² wxi²kan¹sxā³ kwa³na³in²tai¹.” Nxe²
 i³ye³lah³lxī¹nhē²li¹. 19 Nxe³ha²kxai³wxa²wān³txa²e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²
 yxān¹ta¹wxa²nū³ka³txe²i³nxai²na²wxa²wē³ha³lxa²kâi³yah³lxin¹kxa²
 yā¹nxe²kâin³ain¹nū³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³wxa²nū³ka³txai²na²
 ih¹te²la³ta³sa³wi³ha³lxin³ta³hī³te²la¹xā³? 20 Yxān¹tah¹lxa¹Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³txa²Te²hi²sen³su²i³hxi²kat¹sa³ha²kxai³hxi²kan¹txi³kō³nxe³te²
 yāu³ka³txa²nxū²kwai³li³si¹jau³su²i³ye³kxi²na¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su²ya²la³txi³
 Txa²wā¹sū³na²A²hxi²kan¹txa²Si³yxa³tāu³lot³sa²jah¹lo²su²ye²te²sa¹wi¹.

21 Te²yā¹nxe³jut³su² a²nū²a² nū³kxūn³te²a² sxi²ha²
 wi¹lhau³ko³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹wi¹yxa³te²ju²hē³li¹.
 22 Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā²la² nū³kxūn³te²a²wxā³sxā³he¹li³nū²la²
 i³sun²txi³nyhain¹kxai²nān²tu³ hu³kxi³su² he¹kxi²nyhain¹ta³ka³tai²na²
 yxo²i²nyhain¹ka³txan²tu³ i³sxā³sa²ni²lho¹kxi² a²yen³kxa²
 sa²so¹kxi²nxain¹ka³tu³tē³sxā³i³xain¹tu¹wi¹.

23 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ā³ya³lxi²sai¹nxa³kxai²nān²tu³
 txa²kō¹kō¹sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³o³ve²a²yā¹nxe²ā³nū²kxi²sxā³
 yxa³ya³sai¹nxa³kxai²nān²tu³ha³ten¹txain¹tu¹wi¹.

Kō³nxe³te²a²yāu³ka³txa²wā³li²jau³su²

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai²lu² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² a²nū²a²
 nxū²kwai³li³kxai²nān²tu³ ha³lo²ai²na² i³yau³la³ yū¹nxa³ko³xai²na²
 sa²kxai³lu² i³ye¹nxi²te³lhxā³ ai³lha²thet³tin²tai¹. Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³
 i³ye¹nxi²xa³kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
 a³li³a¹thi³nai³tā² ā³wā³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su² ha²kxai³ ā³wā³lin²tai¹.
 25 Ā³wā³li²tāu³a² a²nū²ē¹nai³ta³lxi³ a²nū²yū²nxa³ha²kxai³wi¹we¹txi³ha²kxai³
 wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²tin²tai¹. 26 Nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a²

ai³lxi²n²in²ta¹. Ai³lxi²ka³tu³ ko³nxe³te² y³au³ka³txi³n³au³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²n³au³xa² ko³nxe³ti³khai¹ wa³to³hain¹te²n³au³xa² i³ha¹txin²txai¹n²in²ta¹. Nxe³te²n³au³xa² sa²so¹sx³ã³ ã³wa³li²xi²sa²tê³in²ta¹. Nxe³ju³ta²kxai³lu² in³txa² ê¹n³au³a² ko³nxe³ti³ ã³wa³to²hin²ta¹. Nxe³ye²nx²ta¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Wi¹lhin¹sa²tê³nê³jau³su²

²⁷ Nxe³ta³lun²nũ²la² txu¹ha²i³kaix¹te³nah¹lxi¹.
 — Je³su²jah³lã³. Wxa²hã³ka³na² wêh³ni³nxa²sxã³ kũh¹txa²sxã³ we¹txa²ta¹ka³lxa²ka³lih³khai¹ta¹ka³lxi³su²na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

²⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wã³txi³kxai³lu¹.
 — Wain³na³ni¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ³na² wã³txa²ain³kxi²sxã³ sa²yo²we¹kxai²nã²tu³ nxe³te²a²ã²la²kãin²ka³lih³hain¹na³ni¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩ¹ju³ta²ĩ²ti³te³nain¹jau³su²

²⁹ Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ã³wxã³wxã³ai¹nha²kxai³ka³lxa¹txi³ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³na¹i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³thin¹khai¹yah³lxi¹lxi¹. Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²jau³su² jau³xa²ten³ti³he¹yah³lxa³lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³ Sũ³na² i³sa²si¹hã³sa²kxe³su²wã³nxĩ¹sxã³ kã³a¹ju³ta³la³ i³ye³kxi²sah¹lxi¹nhê³li¹. Nxe³yã¹ta¹hĩ¹na¹ wã³nxĩ¹na¹ju³ta³la³ wã²nã³ũ¹nx²ti³nxa³lho³li¹. Wã³txa²wã²nã³ũ¹nx²ta¹jau³xa² tĩ³yau³xu¹ta²na² so¹lxi³ i³yũ¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

³⁰ Nxe³jau³xu¹ta²na²sa¹. Jo²na³jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu²ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a² ai³na² a²ê¹nai²na² ka³ten³su²sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxã³txa³ a³li³sa²sai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹a³la²ni²tãu³a¹ kxĩ³nxê¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na¹ Sũ³na²sa²si¹hã³sa²ju³ta² e³lxah²lxi³ i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

³¹ Jã¹nxe³jut³su²kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Se²ba³thĩ³na² a²wa³kxê³na¹ka³lxu¹ta²na²sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³lu¹ta²na² wã³txa² a²hoh³lxi³khai¹nxe³jau³xa²ain³kxi²te³lhxã³ u²lan¹thĩ³na² a³li³sxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²a²nũ²a² kã³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³kxe³su² nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³i³yĩ¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹ta²na²wã³txa² wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ Txai²na²sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la² i³kãin²wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹.

³² Te³yã¹nxe³jut³su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ kã³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹Ni³ni³ve²thĩ³nã¹ta² nũ³ka³txu¹ta²na² nxe³te²hi²sen³kxai³lu²ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx²tain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nãu³xu¹ta²na²sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹ta²na² wã³txa² ain³kxai¹nha²kxai³ko³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹ta²na² ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Jo²na³jah¹la² hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹kãin²wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã³txa²sa²yo²wet¹sah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hê¹la².

Txa²wã¹nũ²a²sa²kxĩ³kxi²nê³jau³su²

³³ Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xã³xa²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²ai²li² lã³pi³ãu²tẽ³na² tẽ³sxã³ ã³thũ²kxi²sa²no¹ki³sxa³ha²kxai³
kwa³ta³lẽ³na² ã³tĩ¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Yxã¹ta¹ kĩ³txi³ ã³kũ¹tũ²la² sxi²hẽ¹na² yxo²ha³kxa¹ wi¹sa²kĩx³te²ju²hẽ³li¹.
A²nũ²a² ye³khe¹txi³ ã³wi¹hai¹nhĩ³nx²na³li¹.
34-36 Txa²wã¹ye³nai²li²
ye³wĩ¹kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whã²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²ki³te²ju²hẽ³li¹.
Yxã¹ta¹ ye³wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whã²na¹ hai³txi³
wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³jut³su²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ wi¹kã³sxã³ yxau²xai³ki³sxa³wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

37 Ī³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ĩ³yain³kxi²sẽ¹li¹. Nxi¹nha²kxai³
ã³wi¹hain¹nũ²la² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²
hxi²khai²lxi²sã²nxa³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Ā³wxe³ka³tu³ta¹
fa³ri³se²ah³la²kxai³ ju¹ta² ĩ²nũ²la² o²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wi¹lhin¹ki³lxot³jah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹
ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxẽ³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su²
ta³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi³la³kxi²sxã³ wxa²hxa³n³kxa³txi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
Yxã¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a²nũ²a² yen³kxa² kã³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ ko³nxe³ti³hin¹ju³ta² kã³in² yũ³ha²kxai³ nxe³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
40 A²hoh³lxi³sa²yah³lxa³lxi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nũ²khai³su² we¹txi² a²ẽ¹nãu³aj²na² we¹txi² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
41 Nxe³ha²kxai³ ko³pẽ³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa² wxi²sxa²te²a²
tẽ³nũ²la² a²nũ²a² yen³kxi³txa²sxã³ sxa³te²a² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³a² ĩ³ha³ne³nx²ti³jut³su³nxe²
wi¹lhin¹nxa²lxi³tu¹wi¹.

42 Yxã¹ta¹ wxa²nũ³ka³txai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² ĩ³nxai²na²
wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxã¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah¹lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² jũ¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²ki³ki³a²
or³ta³lã²ki³su² ta³nxa² a³ru²ta³ki³su² ta³nxa² hĩ³ne³ki³nxã³nxa²
yũ³yah³lxin¹kxa²nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹
yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxãn³ka³na³ka³nat³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxã¹ta¹ ha³teh³nxã³nxu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su² ã²la² wxi²kan¹kxe³su² wain³txi³su² kã³ũ¹h¹kxe³su²
ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na² a³lxai¹yah³lxin¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na²
ha³kxa¹ sa²yo²ã³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a²
yxo²ha³kxa¹ kã³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ki³san¹te²a²
sa²yo²ã³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

43 Te²yã¹nxe³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³ĩ³nxai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² wxi²kan¹ti³ton³te²na² ã³wxe³ju³ta²
yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ sxi²je³na² ã³nxai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
sa²nẽn¹kxi³sxã³ ĩ³kaix¹nx²ti³te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² ã³xai²na²
ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Wxã²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Nxe³jau³su²
yxo²kwain³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.

44 Yxah³lxī³nha²kxai³ kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
 Wxa²nū³ka³txai²na² kxīh³nxa² kwā³kxē¹na² yāx¹yah³lxī¹lxī¹.
 Nxe³je³nai²li² a²nū²a²nāu³xai²na² sxa³ye²je³nai³tā² kō³nhxai¹nxa³ha²kxai³
 sa²ka³nex³tai¹nha²kxai³ kō³to³nain¹te²ju²hē¹li¹. Nxe³kxa² yāx¹yah³lxin¹sxā³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³khai³lxī¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a²
 i³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²lo³tūn³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxī³sa²jah¹la² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 — Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xūn³txi³
 i³kwai²kxi²sa²nhīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Wxāi²na² wxa²nū³ka³txai²na² kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxī¹nha²kxai³ wān³txa² sa³te¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³ kāi³si¹jau³su²
 a²nū²a² ā³xa² kwa³na³yah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³
 sa²yxo²we¹jah²lxa³lxī¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa²
 sa³te¹kxa² ā³ta³lo³hē¹so¹si¹yah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ yen³kxain²txi³
 a²hxi²ka² wē³sa²kxan²ti³ ū³hxi²nū¹yah³lxa³lxī¹. 47 Nxe³ha²kxai³
 kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxī¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta²na²
 hi²sen³kxai³lu² sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 48 Nxe³ain¹ju³tu¹ta²na²
 e³kxah²lxin¹te³nah¹lxī¹: “i³sun²tā¹nyhain¹ju³tu¹ta²na² wi¹lhi¹tain¹na²hē³li¹.”
 Yah³lxin¹jau³su² nxe³ha²kxai³ wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta²na² ya²la³tu³
 sun²tā¹nyhain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 wxa²hxi²nū¹nain¹tū³ka³txa² yā¹yxah³lxī¹lxī¹. 49 Nxe³yah³lxin¹kxe³su²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wān³txa² i³hen³txi³ta¹tū³ka³txai²na²
 i³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txi³sa²te²a² nxe³sxā³ sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Ai¹na¹ta¹
 sun²tā¹i² kāin² i³yī¹to³ti² nxe³nyhai¹nha²ta²wi¹.” Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 50-51 Nxe³ha²kxai³la¹ wxāi²na² wxa²nū³ka³txi³khai³xa²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹.
 Kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³ txa²nū³ka³txa² sun²tā¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hī¹nai²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³
 A³be²lah³lu¹ta²na² su²lhā³ju³tu¹ta²na² Sa³ka³ri²ah³lai¹tā² sun²tā¹ju³ta³tā²
 nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² sxī²hē¹nāu³a² sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹.
 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²nū³ka³txa² sun²tā¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
 kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx²ti³tu¹wi¹.

52 Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹ wi¹lhīn¹ki³lxo³jah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹
 kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na²
 nū³ka³txi³lxon³ju³ta² te³nain¹kxai²nān²tu³ ā³na¹ain¹yah³lxī¹nhē³li¹.
 Nxe³sxā³ Txa²wān³txa² en²yah³lxī¹nha²kxai³ a²nū²ai²na² Txa²wān³txa²
 sa²yxo²we¹te³lhā³te²su²te²na² ā³na¹yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yah³lxī¹nhē³li¹.
 Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

53-54 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li²
 i³an³ta³kxain¹nū²la² ta³nxū¹ka³txa²kxai³lu² kō³nxe³te²lo³ta¹nha²kxai³
 ki³ha¹kxi²so¹te³lhā³ i³wā³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ū³tī¹kxi²na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12

A²nū²a² i³ki³ha¹ki²nē³jah¹la² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxe³nx^{a2}ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³sx^{ã3} ã³wã³wã³sx^{ã3} ã³ka³tũx³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. I³ki³ha¹kxi²nx³ti³ha³tai¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxã¹ta¹a²e¹nãu³ai²na² ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li²ã³ke³tũ¹nx²ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa² i³wa¹txi³nũ³xa² tẽ³ki³kxai²nãn²tu³yain³txa³nũ³xa² ã³kwa³lxi¹sãn²sxã³ yain³tũ³xa² whãi²na¹ i³wa¹te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txa² jũ¹nx^{a2}ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ tũ¹ka³txai²na² yã¹nxe² kãi³yah³lxi¹nha³ta²wi¹. Ju¹tai²na² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 2 Nxe³ha²kxai³la¹ hãi³a²kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²e³lxah²lxi³si¹hain¹tu¹wi¹. 3 Nxe³jut³su² ha²kxai³ ka³nxah³tai²na²wãn³txa² e³kxah¹lxin¹jau³xai²na² a³lan²tãu³a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹jau¹xain²txi³ ain³kxain¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²hẽ¹nãu³a² wãn³txa²he³son³kxah²lxin¹jau³xai²na² jau¹xain²txi³ yxo²kãi²lxi³ e³kxi²jau³xan²ta³a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yuh³lxi³ki³jah¹lo²su² i³yau¹ũ¹nhẽ³lain¹jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ txa²yã³lxah²lxin¹te² i³nxai²na² ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹nũ²ai²na² i³ya²lu¹tẽ³jah¹la² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³te²su²hxi²kan¹txi³ txa²wã¹yãu³ka³txa² i³ya²lu¹tẽ³lxa³lho³li¹. 5 Yxã¹ta¹wxa²yãu³ka³txai²na² wxa²nũ²ai²na² nxe³sxã³ whãi²na¹ tẽ³sxã³ ha³lo²a²ko³nxe³ko³xa² ha³nxe² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹kxi²jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹lxi³ yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹li¹.

6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹nxe³te²a² hxi²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ki³su² nxe³ki³a² ũ³yho³hi¹nx²ti³hĩ³nx²na³li¹. A²yo³ha² kãi²nxa³wi¹, ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na²yen³nãu³a² ne³wã²na³ju³ta² yũ³jah¹lo²sxa³wi¹. 7 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³sxã³txa²wã¹ne³kĩ³sxa² yxo²ha³kxa¹ i³hau³kot³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wẽ³sa² ki³kãi²nxa³kxan²ti³ a³lxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ wxãi²nãn²tu³ a³lxi² wa³to²hi²nũ¹nx²ti³te²ju²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²su¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ye²nx²ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wi¹le³kxi²ki³jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa²i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sa¹wi¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sa¹la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su²nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 9 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te² i³nxai²na² a²nũ²a² ã³xa²i³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³sin²nxa³wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txa² i³hen³txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wit³su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su²nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

10 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su² te²an²tu³ ko³nxe³ti³kãi³kxai²nãn²tu³ hã²wxã³txa³ i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³yo²o³tũ¹kxai²nãn²tu³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta² yũ²na³li¹. Txi²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²su²te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na²ko³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³
 ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a²yū³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹wxāi²na²wai³nxa³jau³xa²
 e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a²hxi²kan¹ta²hi²sen³su²Je³su²jah³la²
 i³hxi²kat1tin²ta¹.” Yah³lxin¹jau³su²yah³lxin¹ta¹Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la²ko³nxe³te²lo³jah³lx¹lx¹. A²nxe³jau³xa²na²sa²kxai³lu²Sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la²ko³nxe³te²lo³jau³xa²na²sa²kxai³lu²hai³txi³ā³wa²su¹ju³ta²
 yū²nxa³wi¹.

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² an³txi³te²a² sa²kxai³lu²
 sa²so¹nxa²lx¹i³kxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³a²
 sa²so¹ta³nxa² ha³lo²an¹ta² a²si³yxau³ka³txa² sa²so¹ta³nxa²
 nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ i³wa³lxin³yah³lxin¹jau³nū³a²
 hxi²waun³jah³lx¹txa³hē¹li¹. 12 Sa²so¹nx2ti³hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na²
 A²yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² i³wa²lū³xain¹yah³lxin¹jau³nū²a²
 i³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxah³lx¹txa³hē¹li¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxih³khaix¹jah¹la²i³yau¹ū³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³ta³lun²nū²la² aun³txa²
 wxā³ain¹tū³ka³txa²a²nū²a²ka³na³ka³na³te²a²i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— i³thi³nxe³nē³jah¹lāi³. Txa²wi³na² ya³lu²sa²si¹nha²kxai³
 yen³kxa² ū³hū¹sain¹sīn¹na²hē³li¹. Sain¹sī¹nha²kxai³ txa²lon³na²
 wā²nūt3ja³sa²si¹hai¹na¹jau³su² nxa¹nhai¹. Na¹jau³xa²li²
 i³ye³kxi¹txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³kwai²kxi²te³nah¹lx¹:

— Nxex3sa²lx¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³ wxa²hau³kot3sān²sxā³
 wā²nūh¹nx2ta¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wa³ka³li³yut3sxa³wi¹.
 Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³ha²kxai³la¹tū¹ka³txai²li²i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Yen³kxa² hāi¹nxe² yxo²kwain³yah³lx¹txa³hē¹li¹. Kāin²
 yen³kxih³yah³lxin¹kxan²ti³kān³su²hin¹yah²lxan³so³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ha²kxai³lu¹i³yau¹ū³jau³xa²i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— A²nū²a² yen³kxih³khaix¹te²a² hai³sxa² wi¹ko³xa² a³nū²nhai¹.
 17 Nxe³nū²la² yain³txa² kāin²sa²so¹ha²kxai³ a²ē¹na² e³kxi²nh²te²nah¹lx¹:
 “Txa²hai³sxa² wi¹wen¹khaix¹nēn³ta²kū². Yxān¹ta¹ yain³txa²
 sa²ta³a¹thi³nū³a² sī³kāi²nxa³kū². Nxe³ha²kxai³ ih¹nxe³ta¹lhon³ku²
 nxa¹nha²kū². 18 Yxān¹ta¹ nxe² kāi³a¹tū¹xā¹. Yain³txa² sa²ta³a¹thi³nū³a²
 sa²hai¹sa²so¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ yain³txa² kāin² sa²ta³a¹ha²kxai³
 txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³ha¹a¹ha²kxai³ nxa¹tū¹xā¹. 19 Nxa¹kxai²nān²tu³
 i³ye³kxi²nha¹tū¹xā¹. Nxe³nha¹te³nah¹lx¹: “Txi²li² wi¹lh¹n¹khaix¹na¹xā¹.
 Txa²yen³kxa² ka³lx¹sa³xā¹. Nxe³sxā³ kwē³kon³ju³ta² ko³ka³lx¹txi³
 kwē³kon³sa³kxan²ti³ hxn³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³
 kāin² i³yai³ni² kāin² i³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khaix¹nxe² na¹tū¹xā¹.”
 Nxe³ain¹nū²nhai¹. 20 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³wa²lū³xi²te³nah¹lx¹:
 “Wxāi²na² ā³ne³wxe²nxa³lx¹. Ka³nxah³ta²na² ya²lu¹nxa²tu¹wi¹.
 Nxān¹kxai²nān²tu³ ih¹te²ta³ wxa²yen³kxa² so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?”
 Txa²wā¹sū³na²nxe³nū²nhai¹.

21 Te²yā¹nxe³jut3su² a²nū²ai²li² yen³kxa² wā²nxū¹ ū³ha¹te²su² te²na²
 sa²kxai³lu² yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yen³kxi³txa²jut3sa²kxai³
 nxe³jah¹la²yā¹nx2na³li¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²ki³sxa³jau³su²

22 *Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² āh¹ i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:*

— *Jā¹nxa¹jau³su² yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nū³a²*
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³ai²li²
ū³whih²kxi²nhān¹ka³lo³nū³ai²li² hxi²waun³ta³kxin²nha²sxā³
yxau²xai³ah³lxi³txa³hē¹li¹. 23 A²nxe³ju³kxai³lu² ka³te³na² yxau²xai³ki³ju³ta²
sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³
txa²wā¹nū²ai²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹.
 24 *Ai³ka² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa² ūh³wi¹xā³ha²kxai³ yain³txa²*
sa²so²nxa³ha²kxai³ yain³txa² sa²ta³thi³nū³a² yū²nxa³ha²kxai³
nxe³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ai³ka²
a³lxi²na³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² a³lxi² wa³to²hi² nxe³nx2ti³na³li¹.
 25 *Nxe³ha²kxai³lu¹ ka³te³na² yxau²xai³lah³lxin¹ju³ta³nū³a²*
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ ā²la² a³lu²on³sxā³
ka³te³na² yxau²xai³lah³lxin¹nxa³li¹. 26 Yxah³lxin¹ju³ta² ha³lo²a²
yu³jūx1ju³ta² hxi²kan¹txi³ kāi³yah²lxan³kxai²nān²tu³ ha³lo²a²
yu³tā³lxixi³ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹li¹. 27 Te²yā¹nxe³sxā³ si³sa²
yāu³sa² ha³lo²a² wen¹kxa² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ hai³sxa³la³
wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wān²ta³ wet1tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²hē³li¹.
Sa³lo³māu²ah³lu¹ta²na² I³sa³e² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³ta² kāin²jah¹lo²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yen³kxi³khaix1nxe³ha²kxai³ wā²la²
wi¹khaix1ka³lo²a² ū³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹
si³sa² yāu³sa³kxai²na² wi¹wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. 28 Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² si³sa² yāu³sa² wi¹la³ we¹te²ju²hē³li¹.
Nxe³te²a² hī¹na² wi¹la³ we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² i³hxa³nha²kxai³
nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²a² wi¹la³ we¹nhī¹na² wi¹lhī¹txu¹xai³te²ju²hē³li¹.
A²nxe³ju³ta²li² yxo²i²yah²lxan³ta²lu¹wi¹. 29 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
yain³txa² yain³yah³lxin¹ju³ta³nū³la³ i³na²kxi²yah³lxin¹jau³nū³la³ nxe²
hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. 30 Nxe³ju³ta²na² a²yxo²ha³kxa¹
Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txi³nāu³xai²na² yen³kxa²
yxo²kwain³sxā³ ān³te³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wxāi²kxai³ ha³lo²a²
ā³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wi³na² Si³yxau³tāu³a¹ hi²sen³kxai³lu²
taut3to³jah³lxin¹kxa² whāi²na¹ i²jah¹lo²su² na³li¹. 31 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet1hxa³jah³lxi³sā²nhē³li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxai²na² ā³taut3to³txai³yah³lxin¹kxai²li²
ū³tet1sū³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Oh³nāu³nū¹ka³nāu³ān¹ta²yen³kxi³su²

32 *Nxe³ha²kxai³la¹:*

— *Txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹li¹. Yuh³lah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na²*
hi²sen³su² oh³xa² a²ha³lo²a² si³yxau³tāu³su² ti³hi¹txa²lxi³ju³ta²
ten³na³li¹. 33 Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³kxa² sa²kxai³lu² a²nū²a²
yen³kxi³txa²te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
oh³nāu³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² so¹lxi³ wxa²yan³txi³nū³a²
a³lxi²kxi³nū³a² so¹lxi³ ū³ha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
hai³txi³ kāi³kxi¹nx2tai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ kho³nxa³ha²kxai³ hai³txi³
hxa³nxa³ha²kxai³ nxe³ye²nx2ti³tu¹wi¹. 34 Nxe³jut3su² wxa²yan³txi³nū³a²
ū³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxi³ wxa²ē¹nāu³a² nxū¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxā³wah³nxe³kxi²jau³su²

35-38 Nxe³ha²kxai³lu¹ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha²wa³kxën³yah³la² sa²kxai³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te² yain³txa³nũ³a² yain³te³lhxã³ a³li³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² whã²na¹wã³li²ju³ta² wah³nxa³kxi³nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³ wã³li²tãu³a² i³yo²to¹tot¹si¹na² wa³su³txi² sa²yo²than²kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³a²sa³wi³ha³lxi²na² ye³ten³kxe³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Ka³nxa³ta²wi³ta³lon³tãu³a² ta³nxa² a³lan²ti³li³xi² ta³nxa² wã³li²kxai²nãn²tu³ ye³ten³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Nxain¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹sxã³wah³nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wa³kxën³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa² tẽ³sxã³ kwa²ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²wxã³ju³ta² ye³ten³sxã³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yen³kxa² hau³kot³sxã³wxe³ti² wã²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha² lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²kĩx³sxã³ũ³thũ²ka²sa²wxe² nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ hau³kot³sxã³wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 39 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxa³ti³na² so¹li³yen³kxa² kã³jah¹la² hã³a² wxã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha²wa³kxën³yah³lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² kã³jah¹la² wxã³je³nãu³wa³kxa²wi¹ko³nha²ke³la³te²kxai³ ye³ten³sxã³ wah³nxe³hĩ³nx²na³li¹. A²sxi²yo²a²ũ³kãu³txi²nxã³kxe³su² yen³kxa² tĩ¹kxi²nxa³kxe³su² nxe³hĩ²nxa³lxi¹. 40 Jã¹nxe³jut³su² ye³ten³nha²kxi³hũ³nxe² wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³: “Hĩ¹na² wxã²nxa³lho³na¹.” Nxĩn¹jau³su²nxe³ti³wa³kxa² wxã³na¹ha³ta²wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹la³ wa³kon³te²su² te²a² wi¹lũ³yho³hi²jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Jau¹xai²li² txa²nũ³ka³txi³nãu³xa² so¹li³i³ye³kxi²ta³nxa² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi²ta³nxa² nxën¹si²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Sxi²ha² wa³kxën³yah³la² a²sa³wi³sa² wi¹lhin¹te²na² so¹li³ne³kheh¹te²na² so¹li³ a²sxi²khai³xa² i³hau³kot³si¹jau³su² ũ³h³wxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su²ũ³hũ¹xai³lain¹te²ju²hẽ³li¹. 43 Wi¹kã³kxai²nãn²tu³ a²wa³kxën³yah³la²wxã³tãu³a² i³wi¹lxon³kxi²kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. 44 Ya²la³tu³e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Yen³kxa² yo²ha³kxa¹ hau³kot³si¹jau³su² ũ³h³wxe³kxi²tu¹wi¹. 45 Yxãn¹ta¹ nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ wã²nxũ¹ e³kxi²te³nah¹li¹: “Txa²si³yxau³ka³txa³ wa³sut³si¹nxa³lho³na¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³a²si³yxau³ka³txai²na² sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² i³wait¹lãn³si³wxe³hĩ³nx²na³li¹. Nxe³te³na¹ kãin² i³yai³ni² i³na²sxã³ we¹ni²nxe³hĩ³nx²na³li¹. 46 Nxe³tãu³a² ko³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³jah¹la² i³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²li² ũn³txi³ i³wait¹sãn²ka³tu³ko³nxe³thin¹tũ³kxa³txa² ha³lo²a² ũ³tĩ³kxa² wxe³kxai¹nhĩ³nx²na³li¹.

47 Te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa²ã³ne³wxe³kxai²nãn²tu³ yxãn¹ta¹ kwa²hã¹nxe² wet¹txa³kxai²nãn²tu³nxe³te²na² sa²kxai³lu² kãin² i³wai¹txai¹nhĩ³nx²na³li¹. 48 Yxãn¹ta¹a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa² kũ³we²ki²la² ã³ne³wxe²nxa³kxai²nãn²tu³kãin² i³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jã¹nxe³jut³su² yen³kxa² kãin²ũ³hũ¹ain¹kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lo²kxai³lu² wã²nhũ¹si¹ja³kxa³nũ³su² kãin²i³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²yxō²ṛ²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ĩ³hait2ta³lxi³nē³jau³su²
 49 — Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ heh³ni³kxi³kxa²yāx1
 wxā³na¹hē³li¹. Wa³su³txi³ ā³si³wxe³na¹txai²lā¹. 50 Te²yā¹nxe³sxā³
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi³jut3sũ³nxe² ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
 Nxe³na¹ju³kxai³lu² ta³lun²kxi³sxa³ta³lxa¹ hxi²kau³kau³nha²te³lxa¹nhai¹.
 51 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²nāu³xa²
 hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹
 he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. 52 A²hñ¹tāu³a² a²nũ²a² ha¹li¹
 ha¹li¹ka³na³ki¹sxi²ha²si³ka³na³ka³na³thĩ³na²a²yut3su²nyhu¹ain¹te²nān²tu³
 a²nũ²a² ha¹lin¹te²na² a²nũ²a² ā³xa² ha¹li¹ka³na³ki¹nxe³tũ³ka³txa²
 he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³tu¹wi¹. 53 A²wĩ³na² a²ki³lha³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
 a²hā³ka³na² a²ka³ne³lxa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hāĩ³na² a²sā³nxe³lxa²
 he¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a²ĩ³yau¹ũ¹nhē³jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ a²nũ²a²nāu³xa² āh¹ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — U³je³na² kan³tāu³a² o³sĩ³na² yũ³kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Wē³ha²yau³xa² wxān³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³
 wxā³ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 55 Te²yā¹nxe³sxā³ u³je³na² ta³nān³nāu³a² kāin²
 ik3kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³lan²khaix1tu¹nhē³tu¹wi¹.”
 Yxah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxā³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
 56 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 ko³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²la³ ta³nxa² o³sĩ³nai²la³ ta³nxa²
 ye³khe¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

Txa²wā¹ko¹ko¹sa²jah¹la²hāu²no³nha²ki³jau³su²

57 Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ ā³ya³jah¹lxan³kxai²lē¹.
 58 A²nũ²a² ĩ³xan³ta³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la²
 ā³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Nxe³nx2ti³kxa²yan³txi³su² wa³su³txi³
 ĩ³hāu²no³nyhu¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³
 a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la²kxai³lu² sxi²ha² kan²thĩ³na²
 ũ³tĩ¹kxi²nx2ti³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha³ta²wi¹. 59 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 wa³su³txi³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa² ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sā²nñ¹ka³tu³
 hā²wxān³txa³ ā³wa²su¹kxi²nx2ti³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13

Ko³nxe³ti³kāi³ju³ta²ĩ³āin²ta³kxi²nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ā³tĩ³sxā³ ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³lāi³. Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu² hxi²ki³te²la³ka³tu³
 Ka³li³le²a² nũ³ka³txa² sun²tā¹nyhain¹nũ²hē³li¹. Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha²
 kwēn¹tai²na¹: “Yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xā¹.” Ai¹nhĩ¹na¹ ā³wih¹nũ²la²
 ā³si³hē²kxi²te²a² hi²sen³su² sun²tā¹nyhain¹nũ²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ko³nxe³thin¹khai¹nxēn³tai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ka³li³le²a² nũ³ka³txai²te² ko³nxe³thin¹ wa³to²hain¹tũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ sun²tā¹ain¹thai¹li¹? 3 Tj³he¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi² ĩ³nxai²na²
 sa²kxai³lu² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ wxa²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
 ā³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³ ya²lu²nxa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.

4 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² sxi²ha² kī³thī³na²
 Si³lo³e²thī³na² nxe³thī³nu¹tai²na² ā³ya³hi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Ā³ya³hi²hī¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xa² 18 nxe³te²nāu³xu¹tai²na²
 ā³ya²lu¹ta²lxī³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³tū¹kā³txu¹tai²na² kō³nxe³thin¹
 wa³to²hain¹tū³kā³txi³su² ha²kxai³ ā³ya²lu¹ta²lxī³ta¹hxai²yu²lhai¹li¹?
 Te²yā¹nxe³sxā³ Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tū³kā³txa² wi¹lhin¹
 wa³to²hain¹tū³kā³txi³su² ta¹hxai²yu²lhai¹li¹? 5 Ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³
 wxā²kō³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²tu³
 ā³ya²lu¹txa²lxī³ju³ta² yū³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxā³kxi¹hxa³ka³txa² ĩ³yau¹ū³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ĩ³yau¹ū³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Hai³sxa³nāu³a² fi²ko²nē³ka² wi¹wen¹nū²nhai¹. Wi¹wen¹ka³tu³ta¹
 a²wa³kxēn³yah³la² a²nā³ka² wxa²so¹te³lhxā³ wxā³nū²nhai¹. Yxān¹ta¹
 hai³txi³ yū³ye²nxa³nū²nhai¹. 7 Yū³ye³nxa³nū²la² a²sa³wi³sa²
 ĩ³kai³lxo¹te³nah¹lxī¹: “Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³kon³tāu³a² fi²ko²nā³ka²
 wxa²so¹te³lhxā³ wxā³na¹ta¹ hai³txi³ ĩ²tuh³nxa³hē¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
 tau³kxi²lū³ā¹ta²hē³li¹. Hai³sxa² a³lxī²sa³nhai¹. Kī³lā³lxī²ki³a²
 ūh³wi¹ta¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹. 8 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
 ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Hāi¹nxe²wxe³sā²nhē³li¹. Ye³ka³na³ka³nat3sxā³
 kwē³kxa² wahx3nxe³sxā³ ĩ²ya³sa²sā²nhē³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³
 kīh³nxa² ū³kxē³ni²sxā³ wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹. 9 Hā²wxān³txa³
 nā³kxi²kxai²nān²tu³ wi¹tu¹wi¹. Ta¹ nā³kxi²hxa³kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na²sa²
 tau³kxi²lū³ā¹a¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Txu¹ha² ĩ³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxā² we²txi²jau³su²

10 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a²
 nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ĩ³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². 11 ĩ³yau¹ū³tāu³a² txu¹ha²
 ĩ³ton³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²li² kō³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ³sin²kxi²nha²sxā³
 ai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ ku²thu²kxa² ai³ta¹hxai²hē¹la².
 Kwē³kxa² ye³ka³lxā¹txi³ kwē³kon³sxā³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a²
 sxa²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ĩ²kxi²nū²la²
 ĩ³kai³lxo¹te³nah¹lxī¹:

— ĩ²sā³ni¹. Hī¹na² wxa²xī³ta³ka³txa² ā³wa²su¹txa²ha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe²a³ta³lun²nū²la² txu¹hai²na² wxa²ta³lo³wxai³nū²la²
 we²txi²ta¹hxai²hē¹la². We²txi¹nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ ĩ³sin²kxi²nha²sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Nū³kxūn³khai¹nx2na³li¹.
 Wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹. Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³ju³ta²na² thī¹na²
 wa³kxēn³yah³la² ĩ²ta¹hxai²hē¹la². ĩ²nxa²ha¹te¹ kāin²hīt3te³nah¹lxī¹:

— Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² so¹lxī³ wa³ka³li³yu³ta²
 o²la³kxi²txi²jai¹ti³wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a² Ju³te²a²
 nū³kā³txa² wa³kon³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Kī³sxa³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na²
 we²txi²sih¹nxa²lxī³jau³su² wxā³yah³lxī³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹ kō³nxe³thin¹yah³lxī¹lxī¹.
 Wxa²pon¹su² ta³nxa² wxa²ka³va¹lhu² ta³nxa² yū³yah³lxin¹kxa²
 sa²ta²la³kxi²so¹sxā³ka³wā³lxā²tē³sxā³ā³nxai³ka³tu³ū³tih¹yah³lxī³hxai¹nhē³li¹,

sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹. 16 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ta¹ka³lxa²
A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² a²sa³wi³sa³ka³lxu³su² na³li¹. Nxe³yã¹ta¹
Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 18 nxe²kwẽ³kon³tãu³a²
kan²ta³kxin²tai¹. Nxe³ha²kxai³ we²txai¹na¹ju³ta² wain³na³li¹, sa²ba³to³
nxe³kxan²ti³nũ¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² h̃t3txain¹tũ³ka³txai²na²
ãu²lxa²to³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ tũ¹ka³txai²na²
ĩ³hi²txain¹nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yã¹te²ta³ yãx1h̃³te²la¹xã³?
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 19 Mos³tar²ta²ki³a² yã¹nx2na³li¹.
Nxe³ki³ai²na² tẽ³sxã³ ũh³wĩ¹nũ²la² wi¹wen¹te²ju²hẽ³li¹. Hã²wxã³txa³
hi³a² kĩn³ka³txa² we¹nha²kxai³ ai³ka² a²ye³sa² ã³nhẽ¹ti³te²ju²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ³xa² ũ³wha¹kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

20 — Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wã³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yã¹te²ta³
yãx1h̃³te²la¹xã³? Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Ain³kxi²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. 21 Yain³txa² ũ³wha¹tũ³xa² yã¹nx2na³li¹. Nxe³tũ³xa²
txu¹hai²li² tẽ³sxã³ tri²ka²nũ³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ũ³hau³kot3sxã³
ũ³kwa³lxĩ¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tũ¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
kãin²ĩ³wa¹je²te²ju²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wã³txa² ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txi³su²

22 ĩ³ye³kxi²ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nã¹tĩh³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² ĩ³yau¹ũ³si¹ja³kxa³nxũ³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxe²xai³ain¹tãu³a² in³txa² ã³tĩ³sxã³
ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Txa²wã¹sũ³na² wã³txa²ĩ³hi²txain¹tũ³ka³txi³nũ³a²
ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹ki³ju³ta³nũ³a² kan²na³li¹. ĩ²li³ju³ta²
kãĩ³sxã³ ã³wih¹ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nxe³te²nãu³xa²
ã³wih¹ti³te³nain¹ta¹ wain³txj³ ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ ã³wj¹hai¹nxa³lho³li¹.
Sxih²yo²a² kãĩ²nxa³te²yo²hũ³nxe² Sũ³na² wã³txa² yxo²ĩ²te²na²
so¹li³ ã³wih¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxũ²kwai³lxũ¹sxã³
sxih²yo²a² kãĩ²nxa³te²yo²a² ã³wih¹kxe³hũ³nxe² Sũ³na² wã³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.

25 Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² wa³kxẽ³yah³la² ĩ³sa²yxau³sxã³
sxih²yo²a² ũh³yo²wĩ¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nã²tu³ ti²ta³lo³kan¹tũ³ka³txa²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³.
Sa²yo²than²txa²si¹nhẽ³le¹.” Nxe³nũ²la² sxi²hẽ¹nã¹jah¹lai²na²

wã³txi³kxai³lu¹: “Ĩh¹nhu¹nã¹te²ta³yah³lxin¹ji¹wi¹?” 26 Nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na² ĩ³tih³nxe³nĩ¹ta¹tu³we¹.
Ĩ³yai³ni² ĩ³na² nxe³ki³tai¹tu³we¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³lu¹:
“Wxãĩ²nãu³ ĩ³nxai²na² ĩ²nx2ti³te²txã³wi¹. ã³sxã³ ã³waix3jah¹lxĩ³hẽ¹li¹.
Kõ³nxe³thin¹sxã³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lyah³lxĩ¹lxĩ¹.” Nxa¹tu¹wi¹.

28 A³bra³āu³ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³ yxau²xai³ti³hi¹je²tain¹tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹wxāi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²tā³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³kxe³su²
 ye³khāuh³lxa³thi¹nx2ti³ju³tan¹te³kxa³ya³lhu² kāin² nā³ni² kāin²
 wxi²ka³ta³ti² nxe³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. 29 Nxe³kxa²yon³kxai³lu² u³je³na²
 a³li³xi²tāu³su² tāu³a² u³je³na² kan³tāu³su² tāu³a² u³je³na² ta³nān³nāu³su²
 tāu³a² a²nū²a² ka³la¹txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³an²ta³
 ā³nūt1tain¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² ā³wxe³sxā³ yain³kxih²nyhain¹tu¹wi¹.
 30 Jā¹nxe³hī¹na¹ a²nū²a² ā³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nū²
 ne³ka²ta¹xai³si¹ha²kxaj³ a²nū²a² ne³ka³ta² ān³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
 ka³na³ki²nū² ā³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² a³lxin²tain¹jau³su²
 31 Fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²hāi¹nxe³hī¹na² ā³wxā³sxā³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhā³nxa²te³lhxā³ nxe³ain¹na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wai³a³lxa²ta³lā²tē¹nhū³na³li¹. Wain³txi³ i³ye³ai¹nxa³wi¹.
 Nxe²nxa³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Hī¹na² kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ i³ta³ka³txa²
 we²txai¹na¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Hī¹na² o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi²
 nxe³sxā³ ka³nxa³ha²ta³nūn³tāu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹.” E³ro²jah³la²
 nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹. 33 A²nxe³na¹kxan²ta² hī¹na² ā³nxai³li² ka³nxa³ha²ta²
 ā³nxai³li² te²yā¹nxūn³tāu³a² ā³nxai³li² nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² so¹li³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa²
 su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

34 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³
 wxa²nū¹nx2tain¹tū³ka³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxā³
 kō³nxe³to³n³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a²
 a²hā³ka³nai²na² wē³ha³lxa² a²nxe³ki³yu³hē³nāu³a² wā²nut1te³ju²hē³li¹.
 Jāx1te²hū³na¹tū¹xā¹. Wxa²wē³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.

35 Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ wxa²sxi²ha² a²nū²a² yū²ai¹nx3tho³li¹.
 Ya²la³tu³ wān³txan²tu³ i³ye³a¹wi¹. Hī¹nān¹te²tu³ i²xi²sah²lxan³tho³li¹.
 Kxān³nāu³a² wxa²wān³txi³nū³su² i³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²ai²na²
 Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³nē³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.”
 Yah³lxin¹jau³nū³su² yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14

In³txa²i³ton³te²a² we²txi²jau³su²

1 Hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² fa³ri³se²a² kāin²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sxi²ha² yain³ya³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 sxi²ha² ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹yha³te³na¹ an³txi³tū³ka³txa²
 hāi³a² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ka³tu³ta¹ i³ton³jah¹la²
 ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³a² whāi²na¹

wan¹sā³ i³ton³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txi³su² te²a² fa³ri³se²a² nū³kā³txi³su² te²a² i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² i³ton³te²su² te²a² we²txi²kxai²nān²tu³ wain³te²lā¹xā³? Mo³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹txai²na² ih¹nxe³te²tū²lhai¹na²? Nxe³jau³jau¹xai²na² wi¹kō³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

4 Yxān¹ta¹ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³ton³jah¹la² we²txi²sān²nū²la² ih³xi²si¹jau¹su² sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ha²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wē³sa²tā³nxa²wxa²po¹na²tā³nxa²nxe³te²a² kxih³nū³xē¹na² i³yau³xē¹na² ā³nāu²ke³la³te²kxai³ i²kxai¹nh¹na¹ wa³su²txi³sa²sai¹xi²h³nxān¹ji¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹? Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yu³hē³nāu³a² yxau³nyhu¹ki³jau³su² i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² yain³te³lhxā³ nū¹nain¹te²nāu³xa² sa²kxai³lu² a²si³yxau³ka³txai²na² ā³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³ te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² i²nū²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxā³ ā³nū²kxi²sxā³ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²si³yxau³ka³txa³ he³la³kai²na² ā³wxe³ka³lo³a² wxe³ah³lxi³txa³hē¹li¹, a²nū²a² hxi²kan¹sxā³ wa³to²hi²te²a² i³kaix¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ wxā³kxa²yan³txi³sa³. 9 Wxā³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²kxai³lu² wxāi²li² jah¹la² ha¹li¹ i³kaix¹so¹nx2ti³jah¹lo²kxai³lu² i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. i³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na² ā³wxe¹lxi¹. i³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kāin² wa³to²hi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ju¹xa¹ ā³wxe³txu¹li¹.” Nxe³ain¹jau³su² ha²kxai³ kwa² ā³wxe³ka³lo³a² āu²la²to³nha²ha²kxai³ ā³wxen¹tu¹wi¹. 10 Nxe³yān¹ta¹ ā³wih¹xi¹nh¹na² kwa² ā³wxe³ka³lo³a² yxau³sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ kāin²jah³la² wxā²nxa³kxai²nān²tu³ nxe²i³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²ha³wi¹. Ti¹a² ā³wxe³ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² yxaut³txu¹li¹. Nxe³nxa²kxai²nān²tu³ wxā³ain¹tū³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nxain¹tu¹wi¹. 11 Nxe³ju³kxai³lu² wxāi²nān²ta³ i²li³te² i³nxān²ta³ wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nū³a² ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²yu³hē³nāu³a² yxau³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²yu³hē³nāu³a² yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ i³kāi²non³si¹nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ha²kxai³lu¹ sxi²ha² wa³kxēn³yah³lai²na² i³ye³kxi²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²lxi¹. A²nū²a² i³yain³kxi²te³lhxā³ i³kaix¹so¹ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ wxa²ya³lxi²nū³kā³txi³su² tā³nxa² wxa²lon³txi³tāu³su² tā³nxa² a²nū²a² yen³kxi³te²su² tā³nxa² nxe³te²na² so¹lxi³ i³kaix¹so¹ain¹txa³hē¹li¹. Tah¹ nīn¹kxai²nān²tu³ i³wa²lū³xi²sxā³ i³kaix¹so¹nx2ti³nyhu¹tu¹wi¹. Nxain¹kxe³su² ū³yho³hi²nxai¹nh³nx2na³li¹. 13 Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² a²ha³lxu²ha² ai³te²a² yu³kan²ta³kxi²te²a² ye³han³te²a² nxe³te² he³la³kxi³nāu³xa² i³yain³te³lhxā³ si¹hin¹jau³su² i³kaix¹so¹txain¹nū³nhē¹li¹.

Nxain¹kxe³su² nxīn¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²sxā³ ū³yho³hi²nxai¹nh³nx2na³wi¹. 14 Nxīn¹kxai²nān²tu³

hxi²kan¹txi³ ũ³yhoh³xi²nxai¹nxa³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a² a²nū²a²
wi¹lhin¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²sān²kj³ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxa³xi²kj³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² hxi²ka² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sũ³na² wxā³ju³ta²nū³a² ĩ³yau¹ū¹nhē³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nāu³su² jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lo³jut3su² tāu³a² wxā³tu¹wi¹.
Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sũ³na² ā³wxe³sxā³ yain³ka³lo³nū³a² ā³wxe³te²a²
wi¹lhin¹jah¹lo²su² tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wain³na³li¹. Ā³wih¹sxā³ ā³wxe³te²la³ ke³la³ti¹. Nxe³ju³tai²li²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a²
wa³kxēn³yah³la² yain³txa² kāin² we¹tũ²nhai¹. A²ya³lxi³nũ³ka³txa²
ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ĩ³kaix1so¹ain¹nũ²nhai¹. 17 Yain³ti²wa²kxa²wxe³hī¹na¹
a²sa³wi³sa²kxai³lu² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wxā³si¹hain¹jau³su²
ũ³sa²si¹hā³nũ²nhai¹. Ū³sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹: “Yā³hit1jah³lhu¹li¹. Yain³txa²
we¹ta³lun²na¹li¹.” Ain¹jau³su² ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxā³ai¹nxa³nhai¹. A²yxo²ha³kxa¹
ĩ³ki³han³sxā³ e³ain¹nũ²nhai¹. A²wi¹lhi¹nān¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Haj³sxa²
kwēn¹ta² so¹kxai¹na¹ha²kxai³ ĩ²te³lhxā³ nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³
hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

19 Ā³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ha¹li¹ nxe³sxā³ kwēn¹ta² so¹kxai¹na¹hē³li¹. Wi¹la³ tē³sxā³ ā³nxai³nha¹.
Nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

20 Ā³sa²nūn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kwēn¹tai²na¹ txu¹ha² so¹na¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxā³nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sān²nũ²la²
ĩ³xi²nũ²nhai¹. ĩ³xi²nũ²la² a²wa³kxēn³yah³la² ĩ³hen³txi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxēn³yah³la²kxai³ ĩ³an³txi³sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na²
ā³wa³li¹sē¹li¹. Nīn¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³
yu³kan²ta³kxi²te²a² sa²so¹nha²kxai³ ye³han³te²a² sa²so¹nha²kxai³
a²ha³lxu²ha² ai³te²a² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Wa³su³txi³ ai³txu¹li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

22 Ye³jen¹nāu³a² a²sa³wi³sa² ĩ³xi²tāu³a² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxa²wān³txa² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xin³na² a²yxo²ha³kxa¹
we¹ta³lu²na¹li¹. Yxān¹ta¹ wxa²sxi²ha² hai³txi³ ne³kxi³xa³wi¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Ha³lo²a²nāu³a²
ai³txu¹li¹. Ain¹ka³tu³ a²nū²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ye³kxai¹nī¹nha²kxai³
sa²so¹ai¹nī¹nha²kxai³ nxe³sē¹li¹. Txa²sxi²ha² ā³ne³kih¹hain¹ju³ta²
ten³sa³nhai¹. 24 Yxān¹ta¹ a²wi¹lhi¹na² ĩ³kaix1txai¹na¹tu³ka³txa²
wxā³ai¹nxa³lho³li¹. Txa²yain³txi³su² ĩ³wah³kā³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nhē³jau³su² ĩ³yau¹ū¹nhē³jau³su²

25 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³li³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³ka³txa² ĩ³hi¹txai¹nha²kxai³ ā³yi¹ka³tu³
ā³yxo²o³tũ¹xi²sxā³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

26 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a² ã³si³tẽ³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nãn²tu³
kwa²ã³si³tẽ³kxi²sain¹ju³ta²yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ya²la³tu³tain¹kxai²nãn²tu³
a²wi³na² a²hã³ka³na² a²sxe³xa² a²wẽ³ha³lxa² a²lon³ti³tãu³xa²
a²ha³lin³ti³tãu³xa² nxain¹sxã³ a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ny-
hain¹kxan²ti³ txai²na² a³lxi² wa³to²hi²sain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ te²na² so¹lxi³ txa²sa³wit³su² tu¹wi¹. 27 Te²yã¹nxe³sxã³
ĩ³hit¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³khãuh³lxa³thi¹txa²lxain¹ju³ta²nũ³su²
ta³nxa² ĩ³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta²nũ³su² ta³nxa² nxe³nxa²lxain¹ju³ta²nũ³su²
yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wãn³txa²sa²yxo²ã³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit³sa²yah²lxan³tho³li¹. 28 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²nũ²ai²li² sxi²ha² kĩn³thĩ³na² txon³te³lhxã³ ain¹kxai²nãn²tu³
ã³si³wxe²nxa³ta³lxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa² hau³kot³sã²nhĩ³nx²na³li¹.
Hã²wxãn³txa³ sxi²ha² kãin²thĩn³su² ta³nxa² kãi²nxa³thĩn³su² ta³nxa²
hxi²ka¹nain¹thĩn³ta³ txo³nhĩ³nx²na³li¹. 29 Hau³ko³txa³ke³la²te²kxai³
sxi²ha² txon³ã³si³wxe³hĩ¹na¹ hxi²kan¹txi³ ta³lu²nhĩ³nx²na³wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ĩ³wã³ka³si³xai¹nhĩ³nx²na³li¹. 30 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² sxi²ha² txon³ã³si³wxe³kxan²ta¹. Hxi²kan¹txi³ ta³lun²ye²nxa³wi¹.
Hxi²kan¹ye²nxãn³ta²wi¹.” Nxe³ai¹nhĩ³nx²na³li¹.

31 Te²yã¹nxe³jut³su² ha³lo²a² a²si³yxau³kax³jah³la² sĩ³nã³xãn¹jah¹la²
su²nhyu¹te³lhxã³ wxã³hĩ³nx²na³li¹. Wxã³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a²
wxa²hau³kot³sã²nhĩ³nx²na³li¹. In³txi³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ 10.000
nxe³tũ³ka³txa² tẽ³kxai²nãn²tu³ ã³xa² 20.000 nxe³tũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³
ã³wã³lxi³nyhe²nyhain¹kxai²nãn²tu³ a³li³sxã³ ne³khau²nyhai¹nhĩ³nx²na³li¹.
32 Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ã³wa³lxi³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nãn²tu³
a²sa³wi³ha³lxa² hãu²not³si¹hain¹jau³su² ũ³sa²si¹hã³ũ¹nyhai¹nhĩ³nx²na³li¹.

33 Te²yã¹nxe³jut³su² wxa²yen³kxa² a³lxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
sa³wi³ha³lxin³nxa²lxi³nxa³lho³li¹.

Sah²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxn³kxi²jau³su²

34 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su² tẽ³ki³kxai²nãn²tu³
yain³txa² ũ³sa²wi²si²kĩ³kxai²nãn²tu³ wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²kah³ju³ta² sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
ãh¹lxi³sxã³ ã³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hẽ³li¹. 35 A²nxe³ki³ai²na²
tẽ³ki³kxai²nãn²tu³ hai³sxa²nãu³a² ã³na¹xai³ki³kxa²ha³ta³nxãn²txi³
hai³txi³ wi¹la³ wen¹si¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³to³ta¹ hãi¹nxe³sxã³
ha³lo²a² sa²yxu¹kxã³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su² ya²la³tu³
wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

15

O³ve²a² wẽ³sa² ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn²txa²
ain³kxi²te³lhxã³ ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³su² te²a² ã³tĩ³i² kō³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²a² ã³tĩ³i²
nxe³tũ³ka³txa² ka³lxa¹sxã³ ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³ye³kxi²
ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² a²nũ²a² kō³nxe³ju³ta² kâi³te²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxã³
 3 ã³si³tẽ³kxain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxī¹:
 — Ne³ka²kxi²sah¹lxī³sã²lxī¹. A²nũ²ai²na² o³ve²a² ka³lxā¹txi³
 100 nxe³tũ³ka³txa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²
 wi¹lhau³ko³tain¹tãu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxã³ ha³lo²a²
 ih³sa³tĩ¹kxain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² a²ka³lxā¹te²nãu³xa²
 ha³lo²a² ã³nũ²la² ih³sa³tĩ¹te²a² ã³ten³nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ã³te³nxī²
 ã³te³nxī² ain¹ka³tu³ ĩ²sxã³ at3txi²nũ²la² sa²so¹xi²nũ²nhai¹.
 5 Sa²so¹xi²te³na¹ sa²tã³ka³la³hẽ¹nha²nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha² ĩ³xi²nũ²nhai¹.
 ĩ³xi²ka³tu³ a²ka³lxā¹txa² sa²tã³nũ²kxi²xain¹nũ²nhai¹. 6 ĩ³xi²ka³tu³ta¹
 a²ya³la²nũ³ka³txa² ĩ³kaix1te³nah¹lxī¹: “Nxe³jah³lxī³wxi¹. O³ve²a²
 ih³sa³tĩ¹kxi²sa²kxai³tã² so¹xi²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khaix1sa³nhai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² ĩ³ka³li³ha³sah¹lxī³wxi¹.” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

7 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² nũ³ka³txa² ka³lxā¹tũ³ka³txa² 99
 nxe³tũ³ka³txa² wi¹lhīn¹sxã³ yxau³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²nãu³ã²ntũ³
 Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txa² oh³xan¹tũ³ka³txa² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹
 a²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²a² ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ã²nta³kxi²nha²sxã³
 a²kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² ã³na¹kxai²nã²ntũ³ ka³lih³ wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Ū³yho³hi²ki³a² tĩ¹kxi²jau³su²

8 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹hai²li² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³ai²na² tẽ³sxã³ ũ³ha¹nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
 ki³ka³na³ka³nat3sxã³ tĩ¹kxi²kxai²nã²ntũ³ sxi²ha² whãi²na¹ sa²kxi²sxã³
 ũh³wxe²txi³nũ²la² kãin² ã³te³nxī²te²kxa³kxa¹ tĩ¹kxi²ki³ai³tã² ĩ³ha¹txi²sxã³
 so¹xi²hĩ³nx2na³li¹. Nxe³jut3su² nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 9 A²nxe³jut3su²
 tĩ¹kxi²ki³ai³tã² so¹xi²ka³tu³ a²ya³li³nũ³ka³txa² txu¹ti³nãu³xã² ka³lxā¹txi³
 ã³nũ²kxain¹te³nah¹lxī¹: “Ka³lih³ha³sah¹lxī³nxī¹. Ū³yho³hi²ki³ai²na²
 tĩ¹kxi²sa²ki³ai³tã² so¹xi²na¹ni¹. Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³llhu²
 ka³lih³ha³sah¹lxī³nxī¹.” Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 sa³wi³ha³lxā² kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. A²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²kō³nxe³ti³
 kâi³ju³ta² ã³na¹kxai²nã²ntũ³ kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa²ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 — A²nũ²a² yxau³nũ²nhai¹. A²ki³lha³lxā² ha¹li¹ yxau² a²wĩ³na² yxau²
 nxain¹nũ²nhai¹. 12 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka³kaun³jah¹la² kãi²nxa³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²wĩ³na³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Wĩ³na² nxex3txi¹.
 Wxa²yen³kxa² wxa²hau³kot3sxã³ wã²nhũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nxai¹nha²kxai³
 yen³kxa² hau³kot3sxã³ wã²nhũ¹nũ²nhai¹. 13 Wã²nhũ¹nũ²la²
 hã²wxã³txa³ ka³kaun³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa² wxa²nũ²kxa²so¹nũ²la²
 ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ai³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² yen³kxa² wa³su³txi³
 wxa²sa²ya¹txũ³nũ²nhai¹, kō³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²ai²li² yain³txa² yai³nhxa³txai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 yxau²xai³tũ³ka³txa² whãi²na¹ he³hain¹nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu²
 heh³khaix1nxe³nũ²nhai¹. 15 Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txa²
 kwa²ã³ya³lxī³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ kwa³jan³ta² yxa³kxa² ũ³yhai¹tsi¹jau³su²
 ha³lo²a² ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹ ũ³yhai¹tain¹tãu³a² he³ha²kxai³

yxa³kxa² yain³txa² yxo²kwain³to³nhũ²nhai¹. Ī³yain³kxi²te³lhxã³
 ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ũ³hũ¹nyhai¹nxa³nũ²nhai¹. 17 Ain¹jut3su²
 a²e¹nãu³ai²na² wxa²nxũ¹hain³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²wĩ³na² a²sa³wi³ha³lxa²
 yain³txa² kãin² yũ³hxi²na²hẽ³na¹. Ain¹kxa²ha³tih³xan²tu³ txa¹li²
 heh³ja³lut2sa³nha¹. 18 Nxe³na¹ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³na¹tũ¹xã¹, txa²wĩ³na²
 sxa³thĩ³na²sã¹. Na¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxai²na¹te³nah¹lxi¹: “Wĩ³na² nxex3txi¹.
 Kõ³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³
 kãĩ³ũ¹ha¹ha²kxai³ wxãĩ²na² kõ³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³na¹hẽ³li¹.
 19 Nxe³nx2ta¹ju³kxai³lu¹ hĩ¹nãn¹te²tu³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³
 hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹. Hãĩ¹sxã³ wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹,
 Nxe³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 20 Ain¹jau³su² ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³
 ĩ³nũ²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ u²lxi³xi²ti³kxai³lu² a²wĩ³na²kxai³lu² ĩ²ain¹tãu³a²
 ye³khãuh³lxa³nha²yai¹nha²kxai³ ã³nih³sxã³ ã³ne³khauh²kxi²ha²kxai³
 wxa²ye²ta³wau¹kxi²ha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su² ĩ³yo²sai¹la³kxi²ha²kxai³
 nxe³nũ²nhai¹. 21 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 “Wĩ³na² nxex3txi¹. Kõ³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
 kõ³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹ha¹ha²kxai³ wxãĩ²na² kõ³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³
 nxe³nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³
 hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 “Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wã²lai²na² wi¹khaix1ka³lo³a² sa²so¹sxã³ ũ³whi²kxi²
 ya³lau³xa² ũ³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a² ũ³yhu³wi²kxi² jah¹la²
 nxe³txain¹sĩ¹nẽ³li¹. Sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 23 Yah³lxin¹tãu³a²
 po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² su²lhxã³ hĩ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sa²kwxã³not3sxã³
 sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 24 Txa²wã¹wẽ³sai³ta³lxi² kxã³nxai³tã¹
 ya²lu²kxi²sa²te²nũ³tũ²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³ten³su² ĩ³xai¹nĩn²tai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² kãin² ĩ³yain³sãn²ka³tu³ kãin² ka³lih³ki³tu¹wi¹.”
 A²wĩ³nu²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kãin² ĩ³ka³lixih³
 ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti² yain¹nũ²nhai¹.

25 Nxe³ain¹ti³kxai³lu² a²sai³lah³la² hai³sxa² wa³kon³nũ²nhai¹.
 Hã²wxãn³txa³ wa³kon³ta³lun²nũ²la² ĩ³xi²nũ²nhai¹. ĩ³xi²tãu³a² sxĩ²ha²
 yau³so³nxĩ²tãu³a² ĩ³wi¹lxo³kxi²nyhain¹jau³xa² ain³kxi² sa²ha³te¹ju³ta² ĩ²
 nxe³yain¹nũ²nhai¹. 26 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³sa² ĩ³kaix1tũ²la² sxĩ²hai²na²
 hai³nain¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹.
 Ĩh¹nxe³tain¹si²lxi¹?”

27 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³xi²ha²kxai³
 wxa²wĩ³na² sa²kxai³lu² po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²na² su²lhi¹sain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ãn³tain¹ju³ta³la³
 te³nain¹te²nu³sxan³tai¹. Nxe³ain¹jut3su² a²wĩ³na² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nũ²la² a³li³xi²nũ²la² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.
 Nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹.
 ĩ³ka³li¹ha³sẽ¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. 29-30 Nxa²ha¹te¹ a²sai³lah³la²
 ĩ³yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Kwẽ³kxa² kõ³ka³lxa¹txi³
 wa³kon³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nxa²ha¹tãu³a² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa²
 wet1txa²ha¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³te²sa¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu²
 wxa²wẽ³sai²li² wxa²yen³kxa² sa²so¹nũ²la² sa²so¹hxat3tain¹nũ²nhai¹.
 Txu¹ti³nãu³xa² kõ³nxe³thin¹ta³ka³lxi³nãu³xã² wã²nũ²hxa³nyhain¹nũ²nhai¹.

Nxe³ai¹nha²kxai³ i³xi²nũ²la² nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² po¹na²
wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² hi³lain¹si¹hin¹jau³su² i³ye³kxai¹nĩn²tai¹.
Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² ka³pri²ta² wẽ³sa² jũ¹nxe³kxan²ti³ ũ³sa²nxãn³tai¹ti²tu³wi¹,
txa²ya³lxi³nũ³ka³txa²i³ka³lxih³nũ³sĩn¹te³la³ku¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹: “Wẽ³sa² nxex3txi¹. Txa²sxi²ha² kan²txi³
yxau³ya³ha¹tu¹wi¹. Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² nũn³na³li¹.
³² Ain¹jut3su² kãin² i³ka³lxih³hin¹ju³ta² wain³na³li¹. Wxa²lo³nai²li²
kxã³nxa² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ hĩ¹na² ka³ten³ti³ yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹.
A²nxe³jah¹lai²li² kq³nxe³thin¹sxã³ ih³sa³tĩ¹jah¹lai¹ta³lxĩ² i³xi²na²li¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹na³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Yen³kxa² hau³ko³tũ¹jah¹la² kq³nxe³ti³kãĩ³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² kãin² yen³kxi³nhũ²nhai¹. Nxe³ka³ty³ta¹
yen³kxa² i²ũ³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²wxe³ain¹nũ²nhai¹.
Yxãn¹ta¹ jah³lai²li² yen³kxa² wain³txi³ hau³ko³txa³ha²kxai³
ha³teh³nxãn³nxa² kãĩ³hxat3sa²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li²
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² ne³nxẽn³kxai³lu² i³ya¹ũ¹hain¹nũ²nhai¹. ² Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³la¹ i³kaix1so¹te³nah¹lxĩ¹: “Nxex3sa²lxĩ¹.
Kq³nxe³kxan²ti³ sa²hau³ko³tin¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²li²
ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxãn³nxa² wxa²hau³kot3sã²nĩn¹ka³ty³
wa³kon³kxi²san¹ju³ta³ ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

³ Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²ty³
ĩh¹nxe³ta³ kãĩ³a¹lhon³ku² nxa¹nha¹. Nũ³kxũn³txi³ wa³ko³na¹ju³ta²
hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ a²yo³ha² so¹lxĩ³ ai³nxũ³hai¹na¹ju³ta²
ãu²lxa²to³nha¹ha²kxai³ nxa¹nha¹. ⁴ Nxe³na¹jau³su² hĩ¹na¹ i²a¹xã¹ te²yã¹nxe²
we¹ta¹tũ¹xã¹. Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta² ne³ki³son³na³na¹. Hã²wxãn³txa³
txa²ya³lxa³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sain¹tũ¹xã¹.”
Nxe³nha²nũ²nhai¹.

⁵ Nxe³nũ²la² a²nũ²a²nãu³xai²li² a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa²
kwa²ũ³hũ¹tũ³ka³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ i³kaix1te³nah¹lxĩ¹: “Nxex3txi¹.
Txa²wã¹si³yxau³ka³txa² yã¹ta² yen³kxi³ta³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?”
Ain¹nũ²nhai¹.

⁶ Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A³se³to²na²jau³xa² tã³po²rẽ¹na²
nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³sain¹na²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹
i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Txãn¹nxai²li² ũ³hau³ko³txã³nxai²la¹wi¹.
Nxe³ta³nxã¹nxai²li² tã³po²rẽ¹na² 50 nxe² ka³lxa²nxa³tẽ³na²
ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

⁷ Nxe³nũ²la² a²ã³xah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Wxãĩ²na²sa¹
yã¹te²yen³kxi³ta³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹:
“Tri²ka²ki³a² sa²kẽ³na² nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxex3sa²lxĩ¹.
Sa²kẽ³na² 80 nxe² ka³lxa²nxa³tẽ³na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

⁸ Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹na²
ain³kxi²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹: “Jah¹lai²li² ne³khen¹tai¹.”

Ki³ha¹kxi²sain¹kxan²ti³ ne³khen¹tai¹. Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txai²li²
 yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tãu³a² ne³khe¹khai¹xain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² i³hit¹tain¹tũ³ka³txa² kũ³we²ki²la²
 ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.⁹ Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹
 nxe² o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ya²la³tu³
 ã³wi¹hah³lxĩ³nxãn¹te²la¹xã³?¹⁰ Ti³he¹nxa³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ yen³kxa²
 jũ¹lxĩ³te²a² wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã²la² kãn²te²su²
 ju³ta² wain³txi³ o²la³kxah³lxĩ³nũ³nĩ¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ jũ¹nxe²
 ki³han³sxã³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã²la² kãn²te²su² ju³ta² ki³han³sxã³
 o²la³kxah³lxĩ³nũ³nĩ¹tu¹wi¹.¹¹ Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²yen³kxi³khai³xa²
 wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³ a²ha²jã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²
 yen³kxa² hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³kxah²lxan³so³li¹.¹² Wain³txi³
 o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu³ti² wi¹la³ wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ũ³yho³hi¹nx²ti³xa³lho³li¹.

¹³ A²nxe³jut³su² a²nũ²a² ha¹lin¹te²na² nxe³ya³sxã³ nxe³te²na²
 wãn³txai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹ka³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³sxã³
 txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na² i³hĩ³ki³sa²kxai³
 txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na² a³lxĩ²ki³sa²kxai³
 nxe³hĩ³ki³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
 ka³na³ka³na³te²na² sa²yo²we¹ki³sa²kxai³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
 ã³xai²na² sa²yo²ã³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³jut³su²
 Txa²wã¹sũ³na² so¹lxĩ³ sa²yo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa²
 ũ³ha¹kxi²ki³ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²ta³nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxĩ³
 hxi²kan¹txi³ kãĩ³ki³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³su²

¹⁴ Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²li² ũ³yho³hi²txã³nxa²
 a³lxĩ²khai¹xai¹nha²kxai³ i³wa³ka³si³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².¹⁵ Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxĩ³lxĩ¹. Yah³lxĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a²
 wi¹le³kxi¹nx²tain¹ju³ta²ya³nĩ³li³yah³lxĩ¹lxĩ¹. Nxe²wi¹le³kxi¹nx²tain¹te³nah¹lxĩ¹:
 “Wain³txi³ o²la³kxah³lxĩ¹lxĩ¹.” Nxe³jau³xa² ya³nĩ³li³yah³lxĩ¹lxĩ¹.
 Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹ki³lxo³nyhah³lxĩ¹lxĩ¹. Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² a²ẽ¹na² e³yah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi¹nxa²lxĩ³na³li¹.
 A³la³kxi²ha²kxai³ ten³nxa²lxĩ³xa³wi¹.

¹⁶ A²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²
 Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² nxe³jau³xu¹tai²na²
 i³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wxã³sxã³ i³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxĩ¹: “Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³tai²li² hĩ¹na² yũ²na³li¹.”
 Nxe³nẽ³ti³ai¹ti¹tu³wi¹. Nxe³nẽ³lhĩ¹nãn¹te²tu³ a²nũ²a² i²li³te²na²
 ã³yo²o³tũ¹sxã³ Sũ³na² yxo²i²kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³ju³ta²yũ²na³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ylhu² a²nũ²a² ka³lxai¹te²nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa²
 ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxã³ Sũ³na² yxo²i²ain¹na³li¹.

¹⁷ Kxã³nãu³a¹ txa²wã¹ha³lo²ai²na² oh³nãn¹ko³nãu³a² yuh³nãn¹ko³nãu³a²
 nxe³sxã³ tĩ¹hxa³kxi²nẽ³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² a³lu²xa³jau³su² jau³kxan²ti³ hai³txi³ tĩ¹hxa³kxi²nẽ³lxã³lho³li¹.
 Wãn³txu¹tai²na² e³kxi²jau³xu¹jã¹nxe²we¹thxa³tu¹wi¹.

18 A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha² tĩ³na³ka³lxa² ã³nũ²la² txu¹ha² ta²ha¹ka³lxa² so¹kxai²nãn²tu³ txu¹ha² ã³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yã¹nxa² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Kō³nxe³ti³ kã³ju³tai²la¹wi¹. Āh¹lxi³sxã³ in³txa² txu¹ha² so³sxã³ye²nhyu¹in¹kxa² ti¹a² sxã³nũn³te²a² so¹ye³nyhu¹in¹kxai²nãn²tu³ txu¹ha² ã³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Kō³nxe³ti³ kã³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³rah³la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 — Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yen³kxi³khaix¹te²a² yxau³nũ²nhai¹. A²wã²la³ka³lo³a² a³lxi²ka³lo³a² so¹lxi³ ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ yain³txa² wi¹te²a² so¹lxi³ yai³nha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹. 20-21 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yen³kxi³txa²te²a² yxau³nũn³nũ²nhai¹. A²sxi²yo²a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²sxa³to³nhũ²nhai¹. Jah¹la²kxai³la¹ ĩ³yau³xa³kxi²sxã³ka³lĩ³un³ta³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³ko³nxa³ha²kxai³ hã¹sxã³ yain³txa² yen³kxi³jah¹la² wã³kon³kxe³su²: “Ā³yũ³xi²sa²te³ji¹xã¹.” Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³ ã³yũ³xai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³yã¹ta¹ wai³a³lxa²wxã³nũ²la² yau³xa³kxi²je³na² ĩ³tũn³ta³kxi²nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³jah³lo²su²nũ²nhai¹. 22 Hã²wxã³txa³ jah¹la²kxai³lu² ya³lu²nũ²nhai¹. Ya³lu²nũ²la² oh³xan¹tũ³ka³txa² wxã³sxã³ oh³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³la² yxaut³ju³ta² sa²so¹sũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³nũ² yen³kxi³jah¹la² ya³lu²nũ³nha²kxai³ sa²nĩ³kxain¹nũ²nhai¹. 23 Sa²nĩ³kxain¹ka³tu³ha³lo²a² kō³nxe³khaix¹ju³ta² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹nxũ²nhai¹. Nxe³ain¹tãu³a² sa²yo²ka²la¹nha²nũ²la² u²ju³ta² A³bra³ãu²ah³la² ĩ²ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² ã³ka³lu³sa²wxe³nha²kxe³su² ĩ²ha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹. 24 Nxa²ha¹te¹ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lĩ¹. Txa²wi³nĩ¹. Nxex³txe¹. Wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹le¹. La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. ĩ³yau³xa² wxa²hxi²kũ³nha²sxã³txa²yo²he³wax³sa³si¹hai¹na¹jau³su² nxe³na¹nha²we¹. Txai²li² khãuh³nha²khai¹nxa¹nha²we¹. Ha³nxe²a² a³lan²khaix¹nx3nha²we¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

25 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wẽ³sa²nxex³txe¹. Yuh³xan¹ko³xa² yxau¹nhĩn¹nai³tã² yen³kxa² wi¹te²a² yũ²khaix¹nĩ¹nha²kxai³ jah¹la² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³ha²kxai³ nyha¹hin¹ta¹tu³we¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² jah¹lai²li¹ wi¹lhin¹sxã³ yxau³ha²kxai³ wxã²na² khãuh³nha²khaix¹nxĩ¹nha²kxai³ ya³hin¹ti²tu³we¹. 26 Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³lo²a² txa²ha³lo²a² wit³txa² a²ẽ¹na² u³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³le¹. Nxe³tẽ³na² a²nũ²a² yxo²ha³ti³lhi³te²nũ³a² hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ai¹nxa³lho³le¹.”

27-28 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na²nxex³txe¹. Nxẽn²nxãn³kxai²nãn²tu³ txa²sxi²je³nai³tã² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. Txa²wã³tã³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³hxai²na¹hẽ³le¹. Wxã³sxã³khãuh³lxa³ti³nain¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³wxã³si¹nyhai¹nxa³jau³su² ĩ³hen³txi³nyhu¹si¹nyhai¹na¹jau³su² nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wxa²lon³txi³tãu³xa²Sũ³na² wãn³txa² ũ³whã³li¹txã³nxu¹ta²na² yũ³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² wãn³txa² yũ³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na¹ain³kxain¹txai²lẽ¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

30 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na²nxex³txe¹. Kwa²nxi¹lxe¹. Ya³lu²tũ³ka³txa² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³

wxã³ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² ain³kxi²nũ²la² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
a²kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nhai¹nhĩ³nx²na³le¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

31 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³we¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ũ³wha³li¹txã³nxu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa²
i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² wãn³txa² ain³kxai¹nxa²kxai²nãn²tũ³
a²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³tẽn³su² i³sa²yxa³xi²sxã³ wxã³kxan²ti³
ain³kxai¹nhĩ³nx²nxa³we¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ne³wã²na³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹yuh³xan¹kõ³nũ³ai²na² hin¹ki³tãu³a¹ kõi³nxe³ti³
kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxai²ti³ai¹ti²tũ³wi¹. Nxe³sxã³ kõi³nxe³ton³tũ¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ hxi²ki³su² te²lẽ¹. Kõi³nxe³ton³khaix¹nxe³tũ¹wi¹. 2 A²nũ²a²
tah³lxa³kxa² sa²txe²khai¹nxe³ka³txa² tẽ³sxã³ i³yxe²ta³kũ¹nha²te²su²
jah¹lan²tũ³ i³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ã³sa³nũ¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la²
khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãin²hĩ³nx²na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tũ³
a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta² yxo²i² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tũ³
kõi³nxe³thin¹khaix¹jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
khãuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhĩ³nx²na³li¹. 3 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
wi¹li²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² kõi³nxe³ti³ kãi³ye²nxain¹kxai²nãn²tũ³
i³kwa¹lxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tũ³ i³ãin²ta³kxi²nha²kxai²nãn²tũ³
nxe³wã²na³txai¹nhẽ³li¹. 4 Nxe³ha²kxai³la¹ ye³ka³na³ka³nat³sxã³
a³lan²tãu³a² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hi³txain¹kxai²nãn²tũ³
hã²wxãn³txa³ i³ãin²ta³lxi²nxain¹kxai²nãn²tũ³ ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹
nxe³wã²na³txa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Kãin² yxo²i²nxa²nha¹ju³ta² ten³sa²sĩ¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxo²i²sah¹lxin¹jut³ta²na² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a²
ki³jũ¹nxe²ka² yã¹nxĩ³la²sxã³ jũ¹nxe³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³ hi³a²
a³mo³re²ra²nẽ³ka² nxe²i³ye³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³mo³re²ra²nẽ³kãi³.
Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat¹sxã³ i³ye³na² kãin²je³na² ũ³hĩ³wĩ¹nha¹sẽ¹li¹.”
Nhãn¹kxai²nãn²tũ³ a³mo³re²ra²nẽ³kxai²li² i³we²txa²lxi³hĩ³nx²na³li¹.

A²sa³wi³sa² wi¹kãi³jau³su²

7 Yxãn¹ta¹ yxo²kãin²txi³nha²sxã³ ain³nyha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wxa²sa³wi³sai²na² hai³sxa² wa³kon³ta³nxa² o³ve²a² hau³ko³ta³nxa²
nxe³hĩ³nx²na³li¹. Nxe³sxã³ i³xi²nũ²la² nxe²i³ye³kxai¹nhĩ³nxãn¹te²la¹xã³?
“Wxãi²thã²ta³i³yain³txa²sã²nhẽ³li¹.” Jau¹xai²na²i³ye³kxai¹nhĩ³nxãn¹te²la¹xã³?

8 Ti³he¹nx²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ nxẽn¹te³nah¹lxi¹: “Yain³txa²
ũ³txe³kxi¹sãn²nũ²la² ũ³hũ¹sa²sã²nĩn¹ka³tũ³ yain³ta³lun²na¹kxai²nãn²tũ³
hã²wxãn³txa³ txa²si³yo³na² yain³txa²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na²
i³ye³kxai¹nhĩ³nxã¹lxi¹, kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²kxai³la².

9 Nxe³jau³kxai³la¹ i³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³su² wet¹txain¹kxai²nãn²tũ³:

“Wi¹lxo³kxi³sa¹lxi¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa² i³ye³kxi¹te²sxa³yu²hē³li¹.
 10 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kwa²wa³kon³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
 i³wa²lū³xai¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li² kāin²sa²nxa³wi¹.
 Wxa²wa³ka³lxi³nū³a² so¹lxi³ nxe³te²si²na¹wi¹. I³ye³kxi²san¹ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹ sa²wet¹te²si²na¹wi¹.” Nxēn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la².

Ka³lāun³ta³kxi²sxā³i³to³nain¹te²nāu³xa²we¹txain¹jau³su²
 11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²tīh³na² ai³ta¹hxai²hē¹la².
 Ai³te³na¹ Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ko³xa² wi³tān¹tīh³na²
 ai³ta¹hxai²hē¹la². 12 Ai³tāu³ān²tu³ sxi²je³na² yxau³son³sxā³
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ a²nū²a² in³txi³nāu³xa² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ a²si³na² ka³lāun³ta³kxi²sxā³i³to³nain¹te²nāu³xa²
 i³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²je³na² yxo²ka³teh³xa² ai³tāu³a²
 u²lxi³je³na² ā³yit¹tain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ten³sa²tā³ain¹tāu³a²
 i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³li¹. Wxāi²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹. Txa²ta³ka³txa²

wi¹lhin¹sxā³thāi³ti³la² sa²hau³kot³sa²si¹nhē³le¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 14 Nxa²ha¹te¹ i²l³kxain¹nū²la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
 — Wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah³la²nāu³xa² ai³jah¹lxi³sxā³
 wā²nā³ū¹nha¹je¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū²la² aun³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a¹ wa³su³txi³
 we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³te³na¹ in³txa² ka³na³ka³na³te²su²te²kxai³lu²
 we²nxi²ye³kxe³su² wā³li²ta¹hxai²hē¹la². 16 Wā³li²nū²la² Je³su²jah³la²
 a²yen³na² ā³kxu²thu²kxa¹sxā³i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³
 we²txi²sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxā³ we²txai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹
 ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³ ā³wā³lin²ju²li¹.
 18-19 Jah¹la² so¹lxi³ txa²nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ ā³wā³lin²ju²li¹, Txa²wā¹sū³na²
 wi¹le³kxi²te³lha³ku¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ ā³kxu²thu²kxa¹jxah¹la²kxai³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³sa²yxau³sxā³ i³x3txu¹li¹. Yxo²i²sah¹lxin¹nha²kxai³
 we²txi¹nx2ta¹ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³a²i³yau¹ū³jau³su²
 20 Nxa²ha¹te¹i³ye³ta³lun²nū²la² fa³ri³se²a²nāu³xa² ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na²
 i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²ju³tan¹ti²wa³kxa²
 i²yah³lxan³tho³li¹. 21 Txa²wā¹e¹na² so¹lxi³ i²nha²kī³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
 wxa²ye³na² i²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut³su² ha²kxai³: “Ti¹a² wxā²na³li¹.”
 Jau³xai²la³ tā³nxa²: “Ju¹xa² wxā³nai¹.” Jau³xai²la³ tā³nxa²

nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah²lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 22 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Kxān³nāu³a² nū³kxūn³sxā³ ā³wā³li²na¹ju³ta² i²nx2ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹.
 Yxān¹ta¹ i²syah¹lxan³tho³li¹. 23 Nxe³hī¹na² i³ye³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹:

“Ti¹kxai²lxã²na³li¹.” Ain¹jau³su² ta³nxa²: “Nũ¹ka³nai²lxã²na³li¹.”
 Nxe³jau³tai²la³ ta³nxa² nxain¹kxai²nãn²tu³ ain³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹.
 24 Ha³lai³xa² ha³lai³ni³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² whã²na¹
 i³ko²ko²kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wã³li²na¹ju³ta³nũ³a²
 a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹ ul²yxau³ain¹kxan²ti³ i²kxi²sain¹tu¹wi¹.
 25 Nxe³yãn¹ta¹ wã³lin²nxa³ta³lxa¹ hĩ¹na² yxau³tũ³ka³txa² a²hxi²ki³kxai³lu²
 ye³ka³lxa¹txi³sxã³ khãuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹, en²txi³sain¹tũ³ka³txa²su¹.
 26 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nu¹ta²
 yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a² yã¹nxe³tu¹wi¹.
 27 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹tai²na² tũ¹ka³txu¹tai²na² kwa²3yain³kxi²nyhu¹i²
 kwa²3na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ũ³hũ²nyhu¹i²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nyhu¹ain¹te³na¹ No³e²ah³lu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na² ã³wi¹nũ²la² wẽ³ha²yau³xa²
 ã³ãn³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe² wẽ³hã¹hũ³sa²kxai³
 a²nũ²a² hã¹nxe³ti³xa¹ ya²lun¹ta² hxn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a² wah³nxai¹nxa³ti³wa³kxa² Txai²na²
 a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹. 28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
 Lo²ah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 kwa²3yain³kxi²nyhu¹i² kwa²3na²kxi²nyhu¹i² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i²
 hai³sxa² ũh³wĩ¹i² sxi²ha² txo³ni² ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 29 So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na² Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hĩ¹na¹ oh³xa²
 wẽh³ha²yau³xa²yã¹nxe³la²sxã³ ha³nxe²i³kxa²ah³hi²ẽn³syo²fre²nũ³xa²i³kxa²
 ah³hi² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxã³ya²lun¹ta³lxa²
 hxn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 30 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a²
 wah³nxe³sai¹nxa³ti³wa³kxa² Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 31 Nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹ he¹kxai²nãn²tu³ yen³kxa²
 sxi²hẽ¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nãn²tu³ ã³wih²xi²sxã³ so¹ju³ta²nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni³txai²la¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 hai³sxa³nãu³a¹ he¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha² ã³wih²xi²ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
 Hã¹nxe³sxã³ u²lã³ni³txai²la¹. 32 Nxe³ha²kxai³ Lo²ah³lu¹tai²na²
 a²sxe³xa² ne³wã²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 33 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a²
 e³te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹na¹tãu³a¹
 a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
 yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
 yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹na¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³ya²lut¹sa¹kxan²ti³ yxo²i²a¹ju³ta²
 ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.
 34 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ ka³nxah³tai²na² in³txa² ha¹li¹ ãu³xi²ya³tãu³a² ka³na³ki³
 sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki³ ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 35 Nxe³ya³ha²kxai³
 txu¹ha² ha¹li¹ nxũ³sa² o²la³kxi²ya³tãu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
 ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 36 Nxe³ya³ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ hai³sxa²
 tau³ya³tãu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jau¹xai²na² ĩh¹nxu¹la²tan³te³ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i³yau¹ũ³jau³xa²
 i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa³je³na² wa³lu³hxa² ā³nū²kxi²te²ju²hē³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

18

Tu¹ha²wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²
1 Ain¹nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
— I³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³jah¹lx³hē¹li¹.
Nxe³jau³xa² i³yau¹ū³te³lhxā³ āh¹ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

2 Nxe³ha²kxai³lu¹:
— Sxi²hē¹nāu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
yuh³lx³ti³hex¹lai¹nxa³nū²nhai¹. A²nū²a² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³nū²nhai¹. 3 Nxe³ju³kxai³lu²
txu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² sxi²je³nān¹ta¹ka³lxu³su² nū²nhai¹.
A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³.
Ain³kxi²sē¹li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³sain¹jah¹la² i³wai³kxū¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xa²
i³ye³ye³kxi²to³nū²nhai¹.

4 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Ta¹ka³lxai²li²
ain³kxai¹na¹ju³ta³la³ ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wā¹sū³na²
yuh³lx³sa²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² yuh³lx³sa²nxa³ha²kxai³ nxa¹nha¹.
5 Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nū¹ hxi²that³sain¹kxa²yān³txi³su² nxa¹nha¹.
Kwa²i³wai³kxū¹ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹.

6 A²nxe³jut³su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu² ko³nxe³thin¹kxan²ti³
i³wai³kxū¹ye²nū²nhai¹. 7 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nū²ai²na² i²sxā³
ā³yū³so¹te²nāu³xa² ya²la³tu³ i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²tāu³a² i³kaix¹to³hain¹kxan²ti³ i³hxi²nū¹nū¹hain¹tu¹wi¹. 8 Wā³su³txi³
i³wai³kxū¹ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹ a²kan³sxā³ wā³li²na¹hī¹na¹
ti¹ai²nān¹ko³nāu³a¹ i³nxū²kwai³lxū¹nha²sxā³ Sū³na² i³ye³kxi²sa²tē³to³te²na²
ka³na³ki²te²a²yū³ye²tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

In³txi³nāu³xa² ha¹lin¹ya³te²nāu³xa² Sū³na² i³ye³kxi²ya³jau³su²
9 Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ā³xai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². In³txa²
i³ye³kxi²nha²te³nah¹lx¹:

— Txai²na² so¹lx³ hxi²kan¹te²lā³na¹nha¹. Txai²na² so¹lx³
wi¹lhin¹te²lā³na¹nha¹. Nxe²e³kxa²yā¹nxe³tū³ka³txa² i³yau¹ū³te³lhxā³
Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 — Nxe³nū²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nū²nhai¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wi¹ya³nhū²nhai¹. Ā³ne³ka²ta¹te²a² fa³ri³se²ah³lo²su² nxe³ha²kxai³
ā³ta³lo³hē¹te²a² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³jah¹la² nxe³ha²kxai³
nxe³ya³nhū²nhai¹. 11 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nū²
Txa²wā¹sū³na² yxo²ha³txe³ti³nha²sxā³ nūh¹e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:
“Sū³na² nex³txi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³khai¹xai¹nhxai²na²hē³li¹.
Kāi³kxi²nyhu¹i² wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ā³xa²
ū³whīn¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹txai²li² ti³hex¹te²txā³wi¹.
Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹ jah¹lai²li² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³kxa²
so¹kxi²nē³jah¹lai²na² yā¹nxēn²nxa³wi¹. Ā³lx³na¹wi¹. Nxe³jut³su²
wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹. 12 Yxān¹tah¹lx¹ txai²na² sa²kxai³lu²
ye³ka³na³ka³na³ta³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² i³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹
ā³na¹a¹ha²kxai³ yen³kxa² 10 nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxai³ ka³na³ka³nat³te²a²

ũ³hũ¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li² fa³ri³se²ah²la² i³ye³kxi²nũ²nhai¹.

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ã³lxi³jah¹la² u²lxi³yxau³jah¹la² ãin²ti³nha²sxã³ã³kxu²thu²kxa² ai³nũ²nhai¹. Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sũ³na²nxex³txi¹. Kõ³nxe³khaix¹te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ kõ³nxe³ti³kãi³ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹.” Nxe³jau³su²nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² jah¹la²kxai³lu² a³li³nũ²la² ka³nxi²sxã³ i³xi²tãu³a²Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² nxe³wã²na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² wi¹lhin¹te²lot3sxã³ i³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ã³lxi³jah¹lai²na² fa³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³ nxẽn²nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² a²kãin²jah¹lo²su² kxe³su²yxõ²kwãi³no³tain¹kxai²nãn²tũ³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³kãi²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² a²kãi²nxa³jah¹lo²su² kxe³su²yxõ²kwãi³no³tain¹kxai²nãn²tũ³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³kãin²te²lo³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² ha³lo²a² yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³su² i³yau¹ũ³jau³su²

15 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² wxa²ne³wxai³te³lhxã³ tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ain¹nxa²ha¹te¹ i³hxi²ko²lain¹si¹jau³su² yxo²xũn³txi³ i³kwãi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Ain¹jut3su² Je³su²jah³la³ jut3sĩ²nũ²la²a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽh³ha³lxa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³ta²na² i³hxi²ko³lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wẽ³sai²li² a²wĩ³na² wãn³txa²yxõ²i²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa² yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 17 Ya²la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tũ³Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²sa²yxõ²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³ai²li² i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxi³khaix¹jah¹lo²su² i³yau¹ũ³jau³su²

18 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²a² yãu³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe² o²la³kxi²nha²sxã³ka³te³na² wi¹tãu³la³ so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹te²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²so¹lxi³ wi¹lhin¹jah¹lo²lxã²na³li¹. 20 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹txai²na²ain³kxi²to³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txu¹ha² ã³xa¹ka³lxa²ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² i³su²lhã³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Yen³kxa²kãi³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² kõ³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Wxa²wĩ³na²wxa²hã³ka³nu¹na² sa²nẽn¹kxai¹nĩn¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³jau³jau¹xu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yxõ²we¹txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Sa³nxe³la³kon³sa³hĩ¹nãn¹te²tũ³ sa²yxõ²wet1sa²sai¹hxai²na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxā³ a²nū²a² ā³xa²so¹kxi²nxa²si¹jau³su² kâi³txa²hē³li¹. Nxîn¹kxai²nân²tu³ so¹kxi²nxain¹kxa²yo³ha² tē³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³txa²te²na² wā²nhūh²xai³txai¹nhē³li¹. Nxîn¹kxai²nân²tu³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ yen³kxa²wi¹ju³ta³nū³a²yū³nxa²tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ nxe² kâi³ta³lu²nîn¹kxai²nân²tu³ ā³wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ āin²ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la³, kâin² yen³kxih³ha²kxai³la². 24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— A²nū²a² kâin² yen³kxih³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wân³txa²ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³lx³te²ju²hē³li¹. 25 Jā¹nxa¹jau³su²ka³me²la² ka³yxuh³xa² kâin²khai¹te²su² te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xē¹na²ā³wih¹sxā³ ā³wa²to¹ti³he¹nxe³lhī³nx2nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² kâin² yen³kxih³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² wân³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lx³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ain³kxi²tū³ka³txan¹te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹ha³lo²a²nāu³a² a²nū²ai²li² yen³kxih³kxai²nân²tu³Txa²wā¹sū³na²su² wi¹lhin¹sxā³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hē³li¹. Nxe³jut³su²ha²kxai³ a²nū²a² yen³kxih³te²su² te²na² kxāu³nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na²wān³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kxai²nân²tu³ a²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹Txa²wā¹sū³na² wân³txa² ain³kxi²sxā³ yxau²xai³kī³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nū²la² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— A²nū²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³txi¹. Txa²wā¹yen³kxi³khai³xa² ā³na¹sān²sī¹na¹ka³tu³ wxāi²na²so¹lx¹i³ ā³si³tē³la³kxi¹sī¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

29-30 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya²la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nū²a² i²li³te²na² Txa²na²a³lx¹i²sai¹nha²kxai³ sx¹ha² ā³na¹i² a²sxe³xa³ka³lxa² ā³na¹i² a²lon³ti³nāu³xa²ā³na¹ai¹ni² a²wi³na² ā³na¹i² a²hā³ka³na² ā³na¹i² a²wē³ha³lx¹i³khai³xa²ā³na¹ai¹ni² nxe³ain¹kxai²nân²tu³ ā³si³tē³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu²kâin² wa³to²hi²sxā³ ū³yo³hai¹na¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²a²kan³sxā³ wā³li²na¹hi¹na¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹na¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³nūn³sxā³ kâi³ūh¹nx2ti³nū³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³to³jau³su²

31 Hā²wxān³txa³ a²sa³wi³ha³lxā² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹wxa²sa²so¹kxi²nūn³sxā³ nxe³te²nāu³xa² nūh¹lx¹i³sxā³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lx¹i¹:

— Nxex³jah³lx¹i³wxi¹. Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxi³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²nân²tu³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³te²nāu³xu¹ta²na²e³kxi²sy¹nyhain¹jau³xu¹ā¹nxe² kâi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹. 32 Nxe³ju³kxai³la¹Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²hxi²ki³kxai³lu² ā³yāu³hū¹nha²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹nū²la² khāuh³lxa³ti³sain¹ni² i³wa³ka³si³sain¹ni² ye³ka³su³hē¹kxi²nxe³sain¹tu¹wi¹. 33 Hā²wxān³txa³ i³ta³lo³wajt¹sain¹sān²nū²la²i³su²lhā³sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹

a³lan²ni²sxã³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
³⁴ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
 a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³to³ti³hexi¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ye³han³nha²jah¹la²ye³we²txi²jau³su²

³⁵ ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nã¹tĩh³na²ã³nxai³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la²Je³ri³ko²thĩ³na²yau³son³tãu³a¹a²nũ²a²ĩ³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la²yen³kxa²ai³nxũ³nyhu¹te³lhxã³ã³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ye³ha³nha²kxai³hxi²kan¹txi³yen³kxa²ĩ²sxã³o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 Hãi¹nxe³sxã³tĩh³na²ne³ku²nxa²ã³yi¹ka³tu³a²yen³kxa²
 ai³nxũ³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².³⁶ Nxe³ha²kxai³la¹a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa²
 wxã³yain¹ju³ta²ain³kxai¹nha²kxai³ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³nah¹lxi¹: ĩh¹te²tan³yah³lxi¹nhã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la²Na³sa³re²thĩ³na²yxau²xai³jah¹lai²li²ã³wa²to²ka²
 wxã³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸ Nyhain¹nxa²ha¹te¹kãin²ĩ³kaix1ti³ãn²jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹.
 Nxĩ¹nha²kxai³wi¹lhin¹sxã³thã³ti³la²sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹a²nũ²a²nãu³xa²ne³ka³ta²a²wxã³ain¹te²nãu³xa²
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³nahx2nxe³sẽ¹li¹. ĩ³kaix1txa³hẽ¹li¹. Ain¹jau³su²nxe²ain³kxi²kxan²ti³
 kãin²ĩ³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah¹lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹.
 Nxĩ¹nha²kxai³wi¹lhin¹sxã³thã³ti³la²sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Nyhain¹nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³lu²jau³jau¹xai²na²ain³kxi²tãu³a²
 ã³yi¹ta²ai³ain¹sxã³jah¹la²ã³sa²so¹sxã³wxã³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²ã³sa²so¹sxã³
 wxã³ain¹nũ²la²ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴¹ Nxe³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta³kãi³ũh¹nxa²ha¹ju³ta³la³ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi³san¹ju³ta²ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴² Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³hĩ¹na²ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹.
 Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴³ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²kwẽn¹tai²na¹ye³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³hĩ¹nã¹te²tu³Je³su²jah³la²ã³si³tẽ³kxi²Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 a²nũ²a²yxo²ha³kxa¹ye³we²txi²ju³ta²ĩ²ain¹tũ³ka³txa²Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Sa³ke²ah³lo²su²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹Je³ri³ko²thĩ³na²wxa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².² Nxe³ka³tu³ta¹
 Sa³ke²ah³la²yen³kxih³khaix1jah¹lo²su²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
 ũ³yho³hi²ki³kxa²so¹kxi¹nẽ³tũ³ka³txa²a²hxi²kan¹jah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la².³ A²nxe³jah¹la²hi²sen³su²Je³su²jah³la²
 ĩ²ti³ten³khai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yã¹ta¹kĩ³txi³sa²nxũ²nxa³ha²kxai³
 ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txa²ka³lxa¹ai¹nha²kxai³ã³yxẽ²ta³sin²thĩn²te³lha³ta¹

ã³nhi²ka¹tain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². 4 Ai¹nha²kxai³lu¹ Sa³ke²ah³la²kxai³lu²
ne³ka³ta²sxã³ ã³nih³nũ²la². Je³su²jah³la² ã³wa²to¹tĩh³na²nũ³a²
ã³yit¹ta¹hxai²hê¹la². ã³yit¹tũ²la² si³ko³mo²ra²nê³ka² ĩ³ka³la³sxã³
yau³kxi²sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hê¹la². 5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to¹kxa²
wxã³nũ²la² sa²yo²ka²la¹nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³ke²ah³lã³i³. Wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi¹sê¹li¹. Wxa²sxi²ha²
ã³wih¹ti³ten³khaix¹sa³nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi²nũ²la²
ĩ³ka³lih³nũ²la² sxi²ha² tē³sxã³ ã³wih²xi²ta¹hxai²hê¹la². 7 ã³wih²xi²nũ²la²
kwa²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² a²yo²wãn³txi³su² nxe³te³nah¹lxi¹,
hĩ³the³sot³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² sxi²ha² yxau³kxain¹nĩn²ta¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³i³. Txa²yen³kxa² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
wã²nũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxa² ka³na³ka³nat³sxã³
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ kã³kxi² so¹kxain¹na¹te²su² te²nãn²tu³ yen³kxa² ha¹li¹ ha¹li¹
nxe³ti³xa¹ ũ³hũ²xai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²:

— Hĩ¹na²su² sxi²ha² thĩ¹nai²nãn¹tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ kã³sxã³
yxau²xai³lain¹ju³ta² ã³wa²su¹ta¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹, A³bra³ã²u²ah³lu¹ta²na²
a²ne³tah²nã³su² ha²kxai³lu¹. 10 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kã³sxã³
yxau²xai³te²su² te²nãn²tu³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũh¹te³lhxã³ wxã³na¹hê³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Ũ³yho³hi²ki³a² ũ³hũ²xai³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³ka³txai²na²:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yau³son³te²ji¹xã¹.
Ain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³ty³ta¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ai³ain¹tãu³ãn²tu³ta¹
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la². 12 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ha³lo²a² yxau³nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³lu²

ĩ³ye³nha²nũ²nhai¹. ĩ³ye³nha²te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² u²ko³xa² a²si³yxau³kax³su²
te²lo³sa²kxe³nũ³su² ã³nxi³te³lhxã³ nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu³
hã²wxãn³txa³ ĩ³xi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 13 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa²
10 nxe³te²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹: “Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat³sxã³ ũ³hũ²xai³nx²ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx²ta¹kxai²nãn²tu³ ai³na¹tãu³a² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nũ²la²
yen³kxa² ãh¹so¹kxi¹jxah³lxi³hê¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³xi²na¹hĩ¹na¹
ĩ³hau³ko³kĩ³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na² a²ka³lxa¹ti³khai³xa² sa²kxai³lu²
ĩ³an³ta³kxai¹nha²kxai³ u²ko³xai²na² a²si³yxau³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax³su² sain¹sĩn¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nxa³nhai¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

15 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² jah¹la²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxã³
wã³li²nũ²nhai¹. Wã³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ũ³yho³hain¹tũ³ka³txai³tã²
ĩ³kaix¹so¹xi²nũ²la² ũ³yho³hi²ki³ai³tã² hau³kot³si¹hain¹jau³su²
ĩ³wã³txain¹nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lã³i³. Ki¹ai²na² ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³ty³ hĩ¹na²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³a² so¹kxai¹na¹hê³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

17 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa² kâi²nxa³te²a² ũ³hū¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²li²wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ 10 nxe³je³na² a²sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wa³kxēn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ ā³ta³lo³hē²ti²jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ũ³hū¹san¹ki³ai³tā² o²la³kxi²na¹ka³tu³ hī¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹kxai¹na¹hē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

19 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹: “Wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wa³kxēn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

20 A²sa²wi³sa² ā³xa² tī³sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ki¹ai²na² ũ³hū¹san¹ki³ai³tā² wā²la²ka³lo³a² wxa²wā³lāu²kxi²sā²na¹ka³tu³ kan²txi³ ũ³ha¹a¹hē³li¹. Ki¹ai³ta³lxi²na³li¹. 21 Nxa¹ka³tu³ta¹ wxāi²na² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ a²nū²a² yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ũ³whī¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxī¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxī¹nha²kxai³ yuh³lxi³nxa²ha¹hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

22 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Wxāi²na² ko³nxe³thin¹khai¹nxī¹lxi¹.” Nxe² e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxāi²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxā³kxan²ti³ yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa² ũ³whī¹nxā³kxan²ti³ yain³txa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.” Nxī¹jau³su² san¹ten¹tu³wi¹. 23 Nxe³na¹ju³kxai³lu²: “Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ki³ki¹ai²li² a²nū²a² ũ³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tū³ka³txa² ũ³hū¹ai¹nxā³thai¹li¹? Nxī¹ke³la³te²kxai³ ī³na¹tāu³a² ki³ka³lxa¹ti³lo³nhī³nx2na³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

24 Nxa²ha¹te¹ kwa²wxā³ain¹tū³ka³txa² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ki³ka³na³ka³nat³sxā³ tē³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhē³li¹. Sa²so¹kxi²sxā³ jah¹la² ki³a² hxi²ka² hxi²sxā³ ki³ai²na² hxi²tē³nha²jah¹la² ũ³hū¹txai¹nhē³li¹.” Nxe³nū²nhai¹.

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10 nxe² yū³ten¹tu³wi¹.” Ain¹nū²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “A²nū²a² yen³kxi³te²na² āh¹ kâi²non³sxā³ yen³kxa² ũ³hū¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa² jū¹nxe² yū³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 27 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² ī³an³ta³kxi²sain¹tū³ka³txai³tā³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ai¹na¹ju³ta³nū³a² ā³ten³sai¹nxa³tū³ka³txai³tā² tē³sxā³ wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nxai²nān²tu³ tī¹ai²na² sun²tā¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Nxe³nū²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thī³na² ā³yat¹ā³wih¹jau³su²

28 Ī³ye³ta³lun²nū²la² Je³ru³sa³lē²thī³nān¹tīh³na² wā³lxa² ka³la³xi²ta¹hxai²hē¹la². 29 Nxe³nū²la² wā³la² o³li³ve²ra³kat3su² yau³son³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thī³nha¹li¹ wā³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thīn³txa² Bet3fa³je²thīn³su² ha²kxai³ Be³tān²ya³thīn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 30 A²nxe³tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹.

— Sxi²je³na² ha³ti³hi³nāu³a¹ ai³jah³hē¹li¹. Ya³hin¹kxai²nān²tu³ ju³mēn²ta² ka²va¹lhū³nān²ta² wē³sa² nxe³te²a² sa²tai³kxa²wxe³sain¹te²a²

ĩyah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² ã³ka³ti³yau³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Nxe³te²a²sa²ta²la³kxi²so¹jah³hẽ¹li¹.³¹ Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nũ²a² nxe²ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³: “Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³wa²lũ³xain¹ya³hin¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³yah³nũ²la² ya²la³la¹ Je³su²jah³la² e³kxi²ya³jau³xa²yã¹nxa²sxã³ ha³lo²a² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².³³ Nxe³ha²kxai³sa²ta²la³kxi²ya³tãu³a² ju³mẽn²ta² wẽ³sa² a²wa³kxẽ³nxa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵ Nxe² ĩ³ye³hau³ko³tũ²la² ju³mẽn²ta² wẽ³sa² sa²so¹sxã³ã³nxi³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³xi²ya³tãu³a² wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ũ³ka³ti³hẽt¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³ã³ka³ti³yau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².³⁶ Nxe³nũ²la² ju³mẽn²ta² ã³ka³ti³yau³sxã³ai³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²kxai³lu² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tẽ³nũ²la²tĩh³na² ũ³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².³⁷ Nxe³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²yau³son³nũ²la² o³li³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxã³ tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxa²ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².³⁸ Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹tũ³ka³txa²wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²sa³wi³ha³lxa²na²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ĩ³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Wxa²sa³wi³ha³lxa² ka³nahx2si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³kwa³na³txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³ka³nahx2ain¹ke³la³te²kxai³ txah³lxa³kxa³txa² sa²kxai³lu² ĩ³kaix1txai¹nhĩ³nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹jau³su² ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ²sxã³nãn³jau³su²

⁴¹ Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ten³sa²tã³te³na¹ kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ ĩ³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².⁴² ĩ³nãn³te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²tũ³ka³txi³ ĩ³nxãi³. KQ³nxe³ton³khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hãu²no³nx2ta¹ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.⁴³ Yah²lxa³nha²kxai³ye³jen¹na² kQ¹kQn¹nũ³ka³txa² wxã³sxã³ ã³ki³wa³nũ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ a³li³si³kxah¹lxan³tho³li¹.

⁴⁴ Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ti² wxa²nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³ha² txah³lxa³kxa² ũ³hẽ²ta²ka³la³yah³lxin¹ki²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nai¹ã³ain¹tu¹wi¹.

Txa²wā¹sũ³na² kwēn¹ta² wxā³nũh¹nx2ti³ju³ta² ā³ne³wxe³yah²lxa³nha²kxai³
nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹nũ²la² a²nũ²a² yen³kxa³
so¹kxi²nyhu¹tũ³kā³txa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ka³tũ³ta¹ a³li³si¹jau³su²
yxo²xũn³txi³ kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹
Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
ĩ³ye³kxi²sah³lxin¹thĩ³nai²la¹wi¹.” Nxe³jau³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹
yen³kxa² kãi³kxi²tũ³kā³txai²na² a²sxi²sin²ta²wi¹. Nxe³thĩn³su²
sa²ne³yax1jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

47 Hā²wxān³txa³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ thĩ¹nai²na² Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wā³nxĩn¹ta²
si³yxa³ka³te²nāũ³xa² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxĩ³su² te²nāũ³xa² a²nũ²a²
a²hxi²kan¹txi³nāũ³xa² nxe³sxā³ su²lhā³te³lhxā³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
48 Ain¹tah¹lxa¹ ā³si³tē³kxi²tũ³kā³txai²li² kāin²ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ĩ³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

20

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³tāũ³a² tũ¹kā³txai²na² an³txi³tũ³kā³txai³ta³lxĩ² ā³nũ²kxi²nũ²la²
aun³txa² tũ³yain¹ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha²sa³. 2 Tĩ³ain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hā³nxa²lhai¹li¹? ĩh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xā³?
Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Yau³xā³lxĩ³jau³xa² ĩ³wā³txi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹.

4 Jo³āũ² Ba³tis²jah³lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tē³sxā³ ĩ³ye³na²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hā³ain¹thai¹li¹?
Txa²wā¹sũ³nu²khai³xai²la³ tā³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ tā³nxa² nxe²
ĩ³yau¹ũ³jah¹lxĩ³txa²sā²nhē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ hit3the³so³nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹jau¹la³ta³ ĩ³wa²lũ³xi²kĩ³te³ji¹? Kĩ³sa²kxai³: “Txa²wā¹sũ³na²
sa²si¹hā³ain¹nĩn²tai¹.”

Nxe³kĩ³jau³su² nxe³kĩ³kxai²nān²tũ³
ĩ³wa²lũ³xi²nē³te³nah¹lxĩ¹: “Wain³na³li¹. Yxo²txai¹yah³lxĩ³hē¹li¹.”

Nēn³jau³su². 6 Nxe³yān¹ta¹: “A²nũ²a² hi²sen³su² sa²si¹hā³ain¹nĩn²tai¹.”

Nxe³kĩ³jau³su² nxe³kĩ³kxai²nān²tũ³ ā³si³tē³kxain¹tũ³kā³txa² hi²sen³su²

txah³lxa³kxa² hxi²tē³nha²sxā³ wha³tin³kxi²nē³lain¹tu¹wi¹, Jo³āũ²

Ba³tis²jah³lai¹tā² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²

ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.

7 Nxe³ye²yhain¹jau³su² ha²kxai³ an³txi³tũ³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹jah¹lo²ta³ ĩ³sa²si¹hā³ain¹te²la¹ku² sĩ¹na¹nhai¹. Kō³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nān²tũ³ ĩ³sa²si¹hā³sa³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³lho³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ³kā³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹.
A²hai³sxai²na² u²va²tẽ³kxa² ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ¹ta³lun²nũ²la²
a²nũ²a² ă³xa² wi¹wa³kon³si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tu³
hã²wxãn³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ă³nxai³nũ²nhai¹. 10 Hã²wxãn³txa³
ă³ki³i²tãu³a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² kã³ye²ha²kxai³
wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hã¹su²la³kxa² sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹.

11 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ă³xa² yain³ta³ka² wã²nhũ¹nyhu¹si¹jau³su²
sa²si¹hã³xi²nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu²
ĩ³wã¹t1txi²ha²kxai³ ko³nxe³ti³ ĩ³ău²lxi²to³tha²kxai² nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ka³tu³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹. 12 Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³sa² ă³xa² sa²si¹hã³xain¹ta¹ hai³txi³ wet1txai¹nxa³ha²kxai³
ĩ³su²lain¹sxã³ kãin² ĩ³yĩx1tot3sxã³ so¹sxã³ ă³na¹ai¹nha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹.

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu² wã²nxũ¹hain³nha²te³nah¹lxi¹:
“Īh¹nxe³ta¹lhon³kũ². Nxa¹nhai¹. Āh¹hĩ¹na² nũ¹ta²wẽ³sa³khai³xa²
ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³ yũ³na¹kxa² a³lxi²na¹kxa²
sa²nẽn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Yxãn¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³ wxã³yai¹nhĩ¹na¹
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa² wxãn³na²wi¹.
ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ hai³sxa² so¹kxi²ki³tu¹wi¹.”
Nxe³lain¹jau³su².

15 ĩ³su²li³ya²lut1sxã³ sa²tã³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ain¹jut3su² ha²kxai³
a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³ta³ kãĩ³te³ji¹wi¹? 16 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
A²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³xi²kxai²nãn²tu³ tũ¹ka³txai²li²
sun²tã¹sãn²ka³tu³ nũ³ka³txi³ă³xa² sa²si³wẽ³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³ka³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ³ka³txai²na² o³nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ă³sxã³ ă³na¹ain¹ka³txa² kwẽn¹tai²na²
si³ka³lah³ă³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txa³lã²na³li¹.”

Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li²
ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

18 Nxe³ha²kxai³la¹ txah³lxa³kxa³txai²li²
kwa²sa²tã³yu³to³kxai²nãn²tu³ kãin² ă³nĩ¹to³ta³lxi³hĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
txah³lxa³kxa³txai²li² ă³hi³sã³nhe¹ta²lxi³kxai²nãn²tu³ sa³txe¹ha²kxai³
ă³ya²lu¹txa²lxi³hĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³la² ũ³yho³hi²ki³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi²su² te²a²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³txe²nãu³su² te²a² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹jau³su²
a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²:

— wã²nũ³so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ki³te²ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²nũ²a²nãu³xa²
yũh³lxain¹jau³su² hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ hãĩ³a² wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³ha²kxai³la¹ kãin² ĩ³an³ta³kxai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wān³txa² hāi³a² ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ ki³han³jau³su² e³kxai²nān²tu³
 i³hen³txi³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Ro³ma²no² a²si³yxau³jah¹la²
 i³ye³kxai¹na¹ka³tu³ ū³t¹lxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹ Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hā³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³xa²
 e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³yau¹ū³ai¹nhxai¹nhē³li¹.
 A²nū²a² i²li³te²a² ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³ wxāi²na²
 yuh³lxi³jah¹lo²sxā³lxi¹. ²² Nxi¹nha²kxai³ wān³txa² wain³ju³xan²tu³
 i³yau¹ū³sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la²
 Se²sa³jah¹lo²su² a²nū²a² ū³yho³hi²ki³ai²na² ū³hū¹ain¹ki³ta³nxa²
 hāi¹nxā¹ta³nxa² ih¹nxe² wain³txi³ kāi³sīn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³xa² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³yho³hi²ki³a² wā²nā³ū¹sya¹hē¹li¹. A²nū²a² ye³na² ū³wha²li¹lain¹kxe³su²
 te²a² ih¹nxe³te²a² a²ye³nhū³ji¹wi¹? Ih¹te²a² a²i³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²i³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 a²yen³kxi³khai³xa² ū³hū¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hē¹li¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ i³wa²lū³xi²ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 yxau³yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³
 ka³nahx²sxā³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³jau³su²
²⁷ Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nū²la² sa³tu³se²a² nū³ka³txa²
 ā³wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 a²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a²
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa² ā³nhait¹tū³ka³txa²
 ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Ā³tū³sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² i³tih³nxe³nē³jah¹lāi³. i³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹.
 Moi³se²ah³lu¹ta¹na² wān³txa² jau³xau³hxai²tēx¹ta² Sū³na²
 wān³txa² i³yau¹ū³nē³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nān²tu³
 a²wē³ha³lxi³khai³xa² yū²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxi³tā² so¹nyha¹txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah¹la² ta²ha²
 wet¹si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²⁹ Nxa²ha¹te¹
 a²lon³ti³tāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nū²nhai¹.
 A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ye³jen¹na² ya²lu²nū²nhai¹.
³⁰ Nxe³ha²kxai³ wē³sa² yū²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nū²nhai¹.
 Nxe³nū²la² in³txa² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. ³¹ Hā²wxān³txa³ a²lon³na² ā³xa²
 so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sxā³ a²lon³ti³tāu³xa² ya³lun¹txa²hxn³nū²nhai¹.
 Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wē³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³nū²nhai¹. ³² Hā²wxān³txa³
 txu¹hai²na² ya³lu²nūn³nū²nhai¹. ³³ Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nāu³a¹
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ki³tāu³a¹ ta¹ka³lxi³na² sa²kxai³lu²
 ih¹te²la³ta³ in³txa² wē³sāi¹ah³lo²khai³su² hū³te³ji¹wi¹, a²yo²ha³kxa¹
 so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Yuh³xan¹ta³nū³ka³txa² in³txa² txu¹ha²
 so¹nyhai¹nhxai²na²hē³li¹. 35 Ai¹nha²kxai³ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² a²nū²a² sa²yo²we¹txain¹te²a² ka³ten³su² ti³hi¹tai¹nhī¹na¹
 so¹nyhu¹kxi³ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta² nū³ka³txa²
 txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² nxain¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹xain¹tu¹wi¹. Ya³lu²xain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xain¹ju³ta² yxau²sa²tē³ai¹nha²kxai² nxain¹tu¹wi¹, Txa²wā¹sū³na²
 wē³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹nha²kxai³lu¹. 37 Kxā³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nū²a² ya³lu²te²na²
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² i³yau¹ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Wān³txu¹tai²na² hi³a² nxā³nxa² ka³ten³nxā³nxa² i³sa²tē³kxan²ti³
 j³hxa³txa³kxe³su² nxe³jau³xu¹tai²nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²na²
 A³bra³āu²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la² Sū³na²
 Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sū³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
 hī¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 38 Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki² jah¹lo²nāu³xai²na² ka³ten³su²
 yxau³ain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yo²ha³kxa¹
 ka³ten³su² na³li¹. Kxā³nāu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxān²tu³ hī¹na²
 ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ye²nx²tain¹na³li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 39 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
 40 Āu²lxa²to³nha²kxai³ i³wā³txain¹kxe³su² ha²kxai³ hāi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Kris²tu³jah¹la² a²si³yah³lo²nu¹tai²na² nxe³jau³su²
 41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³ai¹nhxai²na²hē³li¹. “Kris²tu³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nāu³ai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su² hxai²na²hē¹li¹. 42 Ain¹ta¹
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² hain³jau³xu¹tai²nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wān³txi³kxai³lu² Txa²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wi¹nē³tāu³a²
 ā³wxe³txu¹li¹.
 43 Nxīn¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹ko¹xa² a²yo²ha³kxa¹ wxa²yu³hē³nāu³a²
 wa³ka³ti³lot³sxā³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 ta¹hxai²hē¹li¹.”
 Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hē¹li¹. 44 Jā¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
 a²yo²wān³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ih¹nxe³sxā³
 a²ta²lhot³hī³te²la¹xā³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².
Ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²
 45 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a²yo²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 46 Nxe³te³nah¹lxi¹:
 — Ha³teh³nxā³nxa² hoh³lxi³su² tū³ka³txa² wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³tū³ka³txa² hi²sen³su² wā²la² a²lu²ka³lo³a² ūh³wih²kxi²nha²nū²la²
 a²nū²a² hxi²kan¹te²sa²ye²kxe³su² yo²kwai³no³tai¹nhxai²na²hē³li¹.
 Tīh³na² sxi²je³na² nxū²kwai³ye³lo³tīh³na² ā³nxai³tāu³a²
 wxi²kan¹te²sa²si¹nyhain¹jau³su² yo²kwai³no³tain¹nū³nhxai²na²hē³li¹.

Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³nai²na² ã³wxe³ka³lo³a²
 sa²nĕn¹nha²khaix¹nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai²
 a²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hĕ³ nxe³tãu³a²
 te²yã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ju³ta² sa²nĕn¹kxi²khaix¹nxe³ta² ã³wxe³ka³lo³a²
 yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai² nxe³nyhai¹nhxai²na²hĕ³li¹. 47 Nxe³kxa³yu³su²
 txu¹ha² wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa³ kãi³so¹kxi²te³lhxã³
 nxe³ai¹nhxai²na²hĕ³li¹. Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² yau³ka³lxa¹txi³
 wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hĕ³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹.
 Kxãn³nãu³a¹ ko³nxe³khai¹nxe³sxã³ i³yĩ¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
 nxe²kãi³ai¹nxa³tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la²
 kãi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

21

Txu¹ha²yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa²i³yau¹ũ³jau³su²

1 I³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² yen³kxi³te²nãu³xa² i²ta¹hxai³hĕ¹la².
 Kai²syĕ¹na² ũ³yho³hi²ki³a² ũ³whi¹ye²tũ³ka³txa² yxau³sxã³
 i²yxau³ta¹hxai²hĕ¹la². A²nũ²a² yen³kxi³khaix¹te²a² wxã³nũ²la²
 ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whi¹ye²ta¹hxai²hĕ¹la². 2 Nxe³ain¹tãu³a² txu¹ha¹ka³lxa²
 wha³te³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² wxã³nũ²la² ki³ũ¹lxi³ki³a²
 ki³ha¹li¹ ũ³whi¹ye²ta¹hxai²hĕ¹la². 3-4 Nxe³ju³kxai³lu² i²nũ²la²
 i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— I²sah¹lxi³sã²lxi¹. Ta¹ka³lxa²li² ki³kãi²lxi²nxa³kxe³su² kxan²ti²
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
 ã³xa² a²yo³ha² kãin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³ta²li² yen³kxi³tũ³ka³txa²
 a²wã³kon³ki³a² so¹lxi³ ũ³whi¹ye²ain¹na²li¹. Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxa²li² hãi¹ki³li³
 ũ³whi¹ye²na²li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹, ta¹ka³lxa²su¹.
 Nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

Sũ³na²sxi²ha²a³lun²ta²hxa³kxi²te³lhxã³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²
 i²nũ²la² e³lxi³ain¹te³nah¹li¹:

— Txah³lxa³kxa² wi¹lũ³hĕ¹ti² wi¹lũ³wha²li¹li² nxai¹nĕn²ta¹.
 Ta¹hxai²hĕ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— I²sah¹lxi³sã²lxi¹. Txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot3thĕx¹je¹nxain¹nĕn²ta¹.
 Nxe³kxan²ti³ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa² a²yo²ha³kxa¹ sa²nai¹ain¹tu¹wi¹.
 Hai³txi³ka³tha¹li¹ ã³ne³hĕ²kxi²ka³txa²yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hĕ¹la².

Ha³lo²a²nũ³a²ko³nxe³ton³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ i³wã³tain¹te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³la² i³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. I³yau¹ũ³sa²sĩn¹nhĕ³li¹.
 Ĩh¹nxe³hĩ¹na² sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa² yau³son³sxã³
 wi¹ko³nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹li²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hĕ¹li¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³ta¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxã³sxã³ ki³han³jau³su²
 e³yah³lxi³te³nah¹li¹. “Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3sa²jah³lo²sa¹wi¹.”
 Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²: “Hĩ¹na²wxã²na³li¹.” Nxe³jau³su²
 e³yah³lxi³to³hi² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³wet1txai¹yah³lxi³txa³hĕ¹li¹.

9 Jã¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² kãin²

ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nu¹ka³na¹
 u²tãu³ai³tã² yxau³tũ³kã³txi³nãu³xai³tã² kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³
 su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³ nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 i³yu³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su² kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu³
 ha³lo²ai²nãn²tu³ ne³ki³so³nx3tho³li¹.

10 Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ³kã³txa² a²nũ²a² nũ³kã³txi³ ã³xa² a²lhun³tu²
 ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³tãu³ ã³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhain¹tu¹wi¹.

11 Ha³lo²a² kxĩh³nxa² sa²wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³ i³ta³ka³txa² kãin²
 wxã³nũh¹lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³
 txa²khai¹nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ oh³sĩn³nãu³a² i³yo²la²ti³ju³ta³nũ³a²
 yũ³ye²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãin² yuh³lxain¹tu¹wi¹.

12 Yxãn¹ta¹ wxã²nxa³ta³lxa¹ an³txi³tũ³kã³txa² i³nx2tain¹sxã³
 ye³khãuh³la³thi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thi³na²
 ã³yũ³nx2tain¹nũ²la² ã³tũ¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²

a²wa³kxẽn³ti³nãu³xa² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa²
 kan²txi³ yxo²i²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³kã³txi³nãu³xa²
 i³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.

13 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 a²ya³la³tu³jau³xa² sa²yxo²wet¹sah²lxin¹jau³xa² i³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

14 Yah³lxi¹nha²kxai³: “Ĩh¹nxe³ju³ta³ wa³lxi³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa²
 i³ye³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. Hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 15 Yxãn¹ta¹
 i³wã³txi¹nx2ti³hĩ¹na¹ txa²wãn³txi³khai³xa² ã³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Na¹kxai²nãn²tu³ wxa²ko¹kon¹nũ³kã³txa² wãn³txai²na²
 e³yah³lxin¹jau³xai²na² ain³kxain¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ en²nhai¹nxa³sxã³
 i³wa²lũ³xi²nx2txai¹nxa³lho³li¹. 16 Nxe³kxa²yu³su² wxa²nũ³kã³txi³khai³xa²
 an³ta³kxi²nx2tain¹tũ³kã³txa² hxi²ki³kxai³ ã³yãu³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.

Wxa²wĩ³na² ta³nxa² wxa²lon³txi³tãu³xa² ta³nxa² wxa²wã³tã³xa²
 ta³nxa² kwa²ya³lxi²tũ³kã³txi³su² ta³nxa² nxe³sxã³ ã³ke³tũ¹nx2tain¹sxã³
 sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹. 17 Nxe³hĩ¹nai²na² yxo²i²sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 18 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³

wxa²ne³kĩ³sa² ka³na³ka³na³kxan²ti³ tũ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
 19 Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²i²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lẽ²thi³na² sa²nai¹ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² an³txi³tũ³kã³txai²na² wxã³hĩ¹na¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 ã³ki³ka³ti³ki²txai¹nhĩ¹na¹ sxi²je³nãn²ta³ sa²nai¹ain¹ju³ta² yau³son³tu¹wi¹.

21 Nxe³kxai²nãn²tu³ Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²su² te² i³nxa² wã³la²
 ki³ka³txa² ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su² te² i³nxa²
 ã³naun³tih¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² ã³nxai³te²su² te²

i³nxa² a²sxi²khai³xa² wa³li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 22 A²nxe³hĩ¹na² ko³nxe³ti³
 kãi³te²nãu³xa² ta³lan²txai²na² ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹.
 Nxe³ju³ta²nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txãn³nxu¹tai²na²

kxãn³nxãn¹txã³nxu¹tai²na² i³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 23 Nxe³ha²kxai³ txu¹ha² wẽh³nhain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹tu¹wi¹.
 Txu¹ha² a²wẽ³sa² ã³hi³lain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹.
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² i³sa³e² nũ³kã³txa²

ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹lai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 yxo²ha³kxa¹ ko³ton³tu¹wi¹. 24 Jã¹nxe³ju³ta² ã³nhe¹kxi²sxã³ sun²tã¹sxã³
 ya³lu²ai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xa² hi²sen³su² a²nũ²a²

sa²so¹sxã³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa³nãu³xa² kan²txi³ ùh³wxe³ha²lxai³
 nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nũ²la² tũ¹ka³txai²li² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 ã³wih¹nũ²la² yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ wa³ka³to³nain¹ju³ta²
 ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la²wxã³ju³ta²nũ³a²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

25 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su² te²a² i³la³kxi³su² te²a² hi³ka²ta³su²
 te²a² sa²ne³yax¹tain¹tu¹wi¹. Ī³ye³na² kãin² hxa³lxi²ha²kxai³ a²nũ²a²
 hxi²ka³ũ³ka³ũ³nhain¹tu¹wi¹. 26 A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²li²
 ĩ²ai¹nha²kxai³ yuh³lxi³ya²lun¹tain¹tu¹wi¹, o³sĩ³na² ko¹ko¹sa²ye²kxe³su²
 ĩ³ã³lxi³si¹ha²kxai³la². 27 Hã²wxã³txa³ oh³sĩ³nã¹ka³lo³a² hã³ta³ka³lo³a²
 whã²na¹ ã³ka³nxi²na¹ka³tu³ wxã³na¹tu¹wi¹. Nũ³kxũ³txi³
 ĩ³kĩx³khai¹nxe³ha²kxai³ wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³ta²nã²tu³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹. 28 Ju¹ta²li² ã³si³wxe³hĩ¹na¹
 ĩ³sa²yxau³sxã³ sa²yo²ka²la¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 sa²yo²we¹tai¹yah³lxin¹tũ³ka³txe² ĩ³nxai²na² ã³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 ti³wa³ki³lon³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³yãu³sa³kxa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Te²yã¹nxe³jut³su² sa³wxe³na² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. 30 Ta³kon³ta³ki³yãu³su²
 hau³ta³lun²sxã³ ã³nki³i²nha³na¹nxe³hĩ¹na¹ yxo²kwẽ³kon³ju³ta²
 yau³so³nhĩ³nx²na³li¹. 31 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ju¹ta²na²
 ĩ³yau¹ũ¹nx²ta¹ju³tin³ti² ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot³sa²ju³ta³nũ³su² yũ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wa³su³txi³
 wxã³na¹tu¹wi¹. Hi³yãu³sa³kxa² hau³ta³lun²sxã³ ã³nki³i²nha²ti³hũ³nxe²
 wa³su³txi³ wxã³na¹tu¹wi¹.

32 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx²ta¹wi¹. Ju¹ta²na² ĩ²yah³lxin¹kxai²nã²tu³ hĩ¹na²
 ka³ten³su² tũ³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 kãi³ta³lun²tu¹wi¹. 33 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na²
 hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yã¹ta¹ txa²wã³txa² so¹lxi³ ya²la³tu³
 yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³ĩ²yxau³sa²tẽ³ki³jau³su²

34 Nxe³jut³su² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxã³na¹ju³ta² o²nx²ta¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. Kãin² ĩ³yai³ni² kãin² ĩ³na²sxã³ we¹ni² kãin² hxi²waun³txi²
 nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lĩ²syah²lxan³kxai²nã²tu³
 ka³yxuh³xa² ta³lã²la² wi³kxai²nã²tu³ wa³su¹txi³ ũ³ti¹kxi²te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³ta² yã¹nxe² wxã³na¹ju³ta² wa³su³txi³ yũ³tu¹wi¹.
 35 Nxe³ju³ta²li² a²nũ²a² yuh³xa² yxau³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. 36 Wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³nũ³kũ³nxe³lhi¹hah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nã²tu³ ju³ta² ã³wa²to¹ta³lun²ka³tu³ hã²wxã³txa³
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 wxa²yen³nãu³a² ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

37 A²nxe³tãu³a² a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 ai³nũ²la² a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yã¹ta¹ ka³nxah³ta²
 hã¹nxe³ti³xa¹ a³li³nũ²la² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 38 Ai¹nha²kxai³ ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxã³

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

22

Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a² he³son³kxain¹ju³su²
1 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta³nū³a²
yau³son³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xai²na² kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nū³kā³txu¹ta²na² ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³hī¹nān¹te²tū³ kwē³kon³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat³sxā³
Sū³na² kāi³ū¹hain¹ju³tu¹ta²na² ā³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tū³xa² i³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tū³xai²na²
so¹lxi³ yai³nain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 2 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
Pas²kwa²nxe³ti³xa² yau³son³ti³xa² a²nū²a² kō³nxe³thin¹sxā³
kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Wā³nxīn¹te²a² si³yxau³tāu³a² nxe³te²nāu³xa²
ha³te³nxā³nxa² hoh³lxi³su² te²nāu³xa² nxe³tū³ka³txai²na²
kō³nxe³thin¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tah¹lxa¹
Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tū³ka³txa² i³an³ta³kxi²nyhain¹kxa²yān³ti³su²
yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³ta²sah³la² i³ki³ha³kxi²sxā³ kāi³jau³su²
3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹ti³kxai³lu² Ju³ta²sah³la² Is³ka³ri³o²jah³la²
i³yī¹lih²nūn³jah¹la² nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su²
hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²tū³ka³txi³su² nxe³tau³ta²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 4 A²nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
ā³si³tē³kxi²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³nxai³tāu³a² wā³nxīn¹te²a²
si³yxau³kxa³te³nāu³xa² te²a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² a²so³ta²to² nū³ka³txi³su²
te²a² nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹sxā³
i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ā³yāu³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxa²ha¹te¹
jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ka³li³hai¹nha²kxai³ ū³yho³hi²txā³nxa²
ū³hū¹kxi³nū³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³jau³xai²na²
Ju³ta²sah³la²kxai³lu² ain³kxi²nū²la² ka³lih³kxi²la²nha² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wi¹na³li¹. Jah¹lai²li² ā³yāu³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe²
i³he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Je³su²jah³la²
ā³yāu³hū¹te³lhxā³ yxai¹nha²kxai³ hāi³a² wahx3nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa² hau³kot3si¹jau³nū³su² i³ye³kxi²jau³su²
7 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa²
yai³nain¹nxe³je³nāu³wa³ka² ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wē³sa²
su²lain¹ti³wa³kwe³nxa² yxau³son³ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxe³hī¹na¹ Je³su²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²su² te²a² Jo³āu²ah³lo²su² te²a² nxe³sxā³
sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

— Pas²kwa²nxe³tū³xa² yain³ki³thi³nū³a² sa²hau³kot3ja¹hē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹:
— Ih¹nū¹ān¹thīn³ta³ yain³kxi³thi³nū³a² sa²hau³kot3sīn¹te³la¹ji¹wi¹?
Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ī²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ā³nxai³ja¹hu¹li¹. Nxe³ya³hin¹tāu³a²
 in³txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² ĩ³yau³xē¹na² ũ³whi¹so¹tē³na²
 sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹ja¹hē¹li¹.
 Sxi²ha² wi³xi²thi³na² ā³wih²kxi¹ja³hē¹li¹. 11 Ya³hin¹kxai²nān²tu³
 sxi²ha² a²wa³kxē³na² ĩ³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lx¹li¹: “Txa²wā¹yah³la²
 ĩ³ye³kxi¹nx²si¹sa²sīn¹jau³su² sa²si¹hā³sa²sīn¹na²li¹. “Ī¹thīn¹ta³
 Txa²nāu¹xai²na² Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³na¹thi³nu³la³sīn¹te²la¹xā³?’
 Nxe³sa²sī¹nhē²li¹.” Nxex³ja¹hē¹li¹. 12 Ya³hin¹kxai²nān²tu³
 oh³xan¹thi³na² kāin²thi³na² wi¹thi³na² wā²na³ūh¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³thi³na²
 wi¹lhau³kot³ja¹hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 13 ĩ³ye³ta³lun²nū²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wān³txa²
 e³kxi²jau³xa¹ yxo²ha³kxa¹ ĩ²hxat³ja³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na²
 Pas²kwa²nxe³tū³xa² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pas²kwa²nxe³tū³xa²yai³nain¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ā³nhau³hau³kot³hī¹na¹ Je³su²jah³lai²na²
 sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² hxi²ka² hxi³sa³xā³ hā¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²nūn³tū³ka³txa² ā³sa²so¹nū²la² thi¹nai²na²
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la² me²sa²ka³lo³a²
 ā³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹li¹:

— Khāuh³lxa³ti³sxā³ su²lhā³sain¹ju³ta² ti³wa³ki³lon³na³li¹.
 Nxe³sa²ju³kxai³lu² sai¹nx³ta³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yain³ki³ju³ta²
 yxo²kwāin³khaix¹sa³hē²li¹. 16 Nxe³tū³xa² nxe³tū³xa²yā¹nxe³tū³xa²
 āh¹lx¹sxā³ wa³su³txi³ ĩ³yai³nx²ki³sxa³lho³li¹. Kxān³ton³tāu³a²
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² ā³si³wxe³hī¹na²
 jā¹nxū³na¹tu¹wi¹. Nxe³hī¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta² yain³kxi²jau³xu¹tai²na²
 ta³lu²nhxa³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ĩ³na²kxē¹na² hxi²tē³nha²nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹li¹:

— ĩ³na²kxē¹na² tē³sxā³ ĩ³na²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. 18 Nxe³yān¹ta¹
 nxe³kxa²yā¹nx³ju³ta² ĩ³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nx³lho³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²hī¹na¹
 ĩ³na²xi²yah³lxi³ki³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

19 Hā²wxān³txa³ yain³tū³xa² hxi²tē³sān²nū²la² Sū³na²
 ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sān²ka³tu³
 a²sa³wi³ha³lxa² wā²nāu²lxi²sxā³ ũ³hū²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū²xai³sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹li¹:

— Yain³tū³xai²na² Txa²nū²a² yā¹nx2na³li¹. Ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yain³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nūh¹nx2ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹tū³xai²li²
 yain³nūh¹sah¹lx¹to³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Te²yā¹nxe³sxā³ yain³ta³lun²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ĩ³na²kxē¹na²
 ũ³hū¹ain¹te³nah¹lx¹li¹:

— ĩ³na²xai³jxah³lxi³hē¹li¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yau³xa²
 yā¹nx2na³li¹. Wān³txa² tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jā¹nxe²
 kāi³ūh¹nx2ta¹jau³nū³ai²la¹wi¹. A²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²
 ā³wa²sut¹l¹si¹ha¹jau³nū³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxi³sa³tu¹wi¹.
 21 Ne³ka²sah¹lx¹wxi¹. Jah¹lai²li² ā³yāu³hū¹sa²jah¹la² txa²wā¹me²sa²ka³lo³a²
 ā³wxe²na³li¹. 22 Su²lhā³sain¹sxā³ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²

Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² ī³ye³kxū¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ā³yāu³hū¹sa²jah¹lo²kxai²lē¹. Kō³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹jah¹lo²ta³ kō³te³hin¹te²la¹xā³? Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ī³yau¹ū³jau³su²

²⁴ Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²nyhu¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²li² hxi²kan¹txi³lxā³na¹wi¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² kâin²te²sxa³lxi¹. Āh¹lxi³sxā³:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te³lxā³na¹wi¹ Wxāi²na² kâin²te²sxa³lxi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²si³yxau³ka³txa² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²xūn³txi³ kwa³na³nyhain¹te²ju²hē³li¹.

Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² wi¹la³ ā³non²ta³kxi²nē³jah¹lai²la¹wi¹.” Ain¹jau³su². Te³nai¹nhxai²na²hē³li¹.

²⁶ Nxain¹kxan²ti³ te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹li¹. Yxān¹ta¹: “Hxi²kan¹te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²ka¹nxa³te²a² yā¹nxe² ī²ū¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³: “A²wa³kxēn³su² te²sa¹wi¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa² sa³wi³sa²yā¹nxa² ā³non²ta³kxi²nū¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. ²⁷ Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² İh¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²la³te²la¹xā³?

Yain³txi³su² āu¹la³kxi²sxā³ ū³hū²jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², hāi¹nxe³sxā³ ā³wxe³sxā³ yain³jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa², İh¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² hī³te²la¹xā³?

Nxe²nxa³wi¹. Hāi¹sxā³ ā³wxe³sxā³ yain³jah¹lo²su² te²na² hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² te²la¹wi¹. Nxe³to³ta¹ Txa²na² sa²kxai³lu² yain³txa² āu¹la³kxi²jah¹lo²kxa² yā¹nxe³sxā³ a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yā¹nxa¹wi¹.

²⁸ Nxe³na¹ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²sah²lxin¹ta¹tu³wi¹. Ha³lo²a² kō³ton³kxi²sa²kxan²ti³ kan²txi³ ā³si³tē³kxi²sah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹.

²⁹ Sa¹h¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wi³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa³kxai²nān²tu³ ha³lo²a²

a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxēn³si¹ta¹tu¹wi¹. ³⁰ Nxa¹kxai²nān²tu³ Txa²yā¹nxe³sxā³ İ³sa³e² nū³ka³txi³nāu³xa² ha³til³xa² hxi²ka²

hxan³sxā³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³ nxe³te²nū³ka³txi³nāu³xa² a²wa³kxēn³si¹yah³lxin¹nū³nīn¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su²

txa²yai³na¹ka³lo³a² ā³wxe³sxā³ yain³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³jau³nū³su²

³¹ Nxe³ha²kxai³la¹:

— Si³māu²ah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Sa³ta³na²jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lī¹. Wxa²nū³ka³txai²li² ū³hū¹sē¹li¹. Sa²yo²ā³nxain¹ju³ta²

ī³ye³kxi²sai³nai¹na¹tu¹wi¹.” Sa³ta³na²jah¹la² nxe³sain¹na²hē³li¹. ³² Ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxai¹na¹hē³li¹, kan²txi³ yxo²ī²sah¹lxi³si¹hin¹jau³su¹.

Nxe³ha²kxai³ ā³yo²o³tū¹xi²san¹kxai²nān²tu³ txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ī²sain¹nūn³si¹hin¹jau³su² ā³nxū²kwai³lxū¹txi³txai¹nhē³li¹.

Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Kan²txi³ ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ū³tū¹kxi²sain¹kxan²ti³su²lhā³sain¹kxan²ti³ya²la³tu³sa²yo²ā³nxa²sa²sī¹nxa³lho³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ka³la³ka³la²a²
 ĩ³yxai²lxi²nxa³ta³lxa¹ jau³nū³a² nxe²e³in¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
 ĩ²ti³hex¹te²txā³wi¹.” Nxe²ĩ³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa²āu¹la³kxi²jau³su²

³⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxā³nhxi¹nai³tā² sa²si¹hā³nx2ta¹hī¹nai³tā² ha³teh³nxā³nxē¹ta³
 yū²nxa³ha²kxai³ wā²lē¹ta³ yū²nxa³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
 wē³no³kxi³la³yū²nxa³ha²kxai³nxe³kxan²ti³yā¹te²ta³wā³kon³kxi¹nx2ti³lhai¹li¹?
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Wā³kon³sīn¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxa²ha¹te¹:

— Hī¹kxai³ ha³teh³nxā³nxē¹na² ta³nxa² wā²lē¹na² ta³nxa²
 yū³ke³la³te²kxai³ so¹xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ yu³la² kāin²
 ta³wxi²a² yū²nxa³kxai²nān²tu³ so¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, wxa²wā²la²ka³lo³a²
 ū³hū¹ai¹yah³lxi¹nxa²ti³nū¹.

³⁷ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a²nāu³xa² te²hi²sen³su²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la² ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Jah¹lai²li²
 ko³nxe³thin¹jah¹la² he³la³kxi³syē¹txi³na³li¹.’ Nxe²e³ain¹tu¹wi¹.”
 Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Hī¹na² nxe³kxa²yā¹nxe³jut3su²
 kāi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩ²sa²si¹lxi¹. Ti¹ai²li² yu³la² kāin²ta³wxi²a² wxi²ha¹li¹ yū³sīn¹na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Ān²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sū³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

³⁹ Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³nū²la²
 wā³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hē³ jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tāu³a² ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁴⁰ Jā¹nxe³sxā³ ka³la³to³nhū²la²
 ā³yi¹ka³tu³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Ko³nxe³ju³ta³la³
 ā³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx2ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxe³nū²la² jū¹nxe² ā³yā¹not3ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
⁴² E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wī³na² nxex3txi¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxai³ a²ko³nxe³ju³ta²na²
 khāuh³lxa³ti³sa²ju³ta²na² sa²wa²tot1so¹kxi²sē¹li¹. Yxān¹ta¹
 ten³nxa²nxa³kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² so¹lxi¹ we¹txa²ha¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

⁴³ Nxe²e³tū³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nx²nū²la² ān³sī³nxūn³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁴ Nxe³ha²kxai³ jā¹nxe³sxā³ ā³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxē³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe²e³kxi²tāu³a² āin²ti³sa²txē¹khaix1nxe³ha²kxai³
 ĩ³kax3lāux3ka³lāu¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa² ha³li³at1ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵ Hā²wxān³txa³ e³ta³lun²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³wā³li²sxi²nū²la²

ãin²ti³khaix¹nxe³ha²kxai³ ãu³xain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Æu³xain¹ka³tũ³ta¹
Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³ha²kxai³ Æu³xah³lxin¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. KQ³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹nx²ti³kxa²yan³txi³su²
nxe³nx²nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

KQ³nxe³thin¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa³tã³lxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa²
yau³so³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu² ne³ka³ta²a² wxã³ye²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³kxan²ta² yau³son³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ju³ta²sah³lãi³. ĩ³yo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa² ã³yãu³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu² wxã³ain¹tũ³kã²txa²
ĩ²ain¹tãu³a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yu³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tē³nha²sxã³
sun²tã¹sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

50 Nxe²e³ain¹tĩ³kai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²na²
ka³na³ka³nat³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³lai²na² a²sa³wi³sa²
yau³son³kxi²nũ²la² yu³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tē³nha²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³na¹ a²ne³nxē³na² a²nē³wi¹tãu³la² ũh³nxe³i²lã³ta¹hxai²hē¹la².
51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhē³li¹. Nxe³jau³su² nũ²la² in³txa²
ne³nxē³na² txa²wã¹ne³wi¹nē³tãu³a² wxa²ne³wxai³sain³sxã³
wxa²ne³we²txi³ta¹hxai²hē¹la². 52 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² Si³yxau³kah³lo²su²
te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹tũ³kã³txi³su² te²a²
nxe³te²su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yu³la² kãin²ta³wxi²a² tē³i² hi³sa³ka³txa² tē³i² yah³lxin¹sxã³
wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²jah¹la² i³sxã³
sa²so¹kxa² yã¹nxe³ i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. 53 Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ ã³yũh¹sxai²na¹ta¹ti²tu³wi¹. Na¹tãu³ai³tã²
so¹sah¹lxi³hxai²nxã³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³nxa³hi²ha²kxai³
Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³sxã³ o²la³kxi²te²ju²hē³li¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³
wxa²nũ³kã³txai²na² kQ³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² a²yo²wãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ã³jau³su²

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ i³sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha² tĩ¹kxain¹sxã³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹tãu³a² Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na² sxi²ha²
wai²ha² yo²tã³lxa² ã³wih¹ta¹hxai²hē¹la². 55 A²nxe³thĩ³na² ti²ta³lo³ka²
ha³nxe²a² sa²ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tho³xai²na² Pe²jah³lo²kxai³lu²
tĩ³nũ²la² a²yo²wē³ka²nũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 56 Nxe³tãu³a² wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sa³wi³sa¹ka³lxa² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tē³kye¹nxain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex³sa²nxĩ¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ĩ²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hē¹la².

58 Ye³jen¹nãu³a² in³txa²ĩ²ain¹nũ²la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin¹tai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² i³ki³ha¹kxi²sxā³ a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

59 Ye³jen¹nūn³tāu³a² in³txa² ā³xa² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ā³si³tē³kxain¹te²nu³tā³li¹. Ka³li³le²a² a²nū³kā³txi³su² ye²ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex³sa²lxi¹. Jau¹xai²li² kō³nha²ti³hex¹te²txā³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²hī¹na¹ ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ta¹hxai²hē¹la².

61 Nxe³tāu³a² Je³su²jah³la² sa²ne³wa³ti³nha²sxā³ Pe²jah³la² ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wān³txai²li² i³ne³sai¹xi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²nxa³tā³lxa¹ wxāi²na² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxān³jau³nū³su² i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 62 Nxe³jau³xa²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³ ha³lo²a² a³li³xi²nū²la² āin²ta³kxi²nha²sxā³ kāin²nān³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² i³su²lain¹jau³su²

63 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nū³ka³txa² Je³su²jah³la² tū³kxain¹tū³kā³txai²na² i³wai³ka³si³jau³su² i³ye³kxai¹ni² i³su²lai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

64 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wā²la²ka³lo³a² tē³sxā³ ū³ye³ti¹kxain¹nū²la² i³su²lain¹ka³tu³ i³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²tā³ i³su²nxain¹thi²li¹? ĩ³yau¹ū³sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

65 Te²yā¹nxe³ju³ta² kō³nxe³te²lo³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² i³wā³txain¹jau³su²

66 A³lan²ton³tāu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txi³su² te²a² wā³nxīn¹ta² si³yxau³tū³kā³txi³su² te²a² ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³kā³txi³su² te²a² ain¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ka³tu³ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

67 E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? ĩ³yau¹ū³nha²sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau¹ū³nx2ta¹kxai²nān²tu³ yxo²r²sah²lxan³tho³li¹. 68 Yxān¹ta¹ i³wā³txi³nx2ta¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ i³wa²lū³xi²sah²lxan³tho³li¹.

69 Yxān¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² yan¹nāu³a¹ Txai²na² Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na² i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

70 Nxa²ha¹te¹ a²yxo²ha³kxa¹ i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Ta²su² nīn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

71 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² i²ki³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² a²yxo²wān³txa² Sū³na² kō³nxe³te²lo³jau³xa² ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Hāi¹nxā¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹.

Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

23

Pi³la²jah³la²ĩ³wã³txi³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nũ²la² ã³nũ²kxi²tũ³kã³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ã³nũ²kxa² so¹sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pi³la²jah³la²sxi²ha² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ² Nxe³nũ²la² ã³nũ²kxa² so¹ain¹tũ³kã³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²li² txa²wã¹nũ³kã³txa² ã³ke³tũ¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te³nah¹lxĩ¹: “Ro³ma²no² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ki³a² ũ³yho³hi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²si³yxau³kax3sa¹wi¹.” Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe²ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. ĩ³ki³ha³nain¹jau³xa² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wã³txi³kxai³lu¹:
— Wxãĩ²na² Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wã³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxĩ¹. Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³kã³txi³su² te²a² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:
— Jah¹lai²li² kq³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta² hai³txi³ ĩ²a¹jah¹lo²sxa³wi¹. Wĩ¹lhin¹jah¹lo²syẽ¹nx2ti³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:
— Kwa²nxĩ¹lxĩ¹. Jah¹lai²na² wã³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³na³li¹. Nũ¹ka³na¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ã³si³wxe³nũ²la² Ju³te²a²ko³xa² ã³wa²to²hi²ka³tũ³ hĩ¹na² wxã²na³li¹. Ain¹jau³su² kãĩn² ki³han³jau³su² e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la²ĩ³wã³txi³jau³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:
— Jah¹lai²li² Ka³li³le²a²ko³xan¹jah¹lo²su² te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
⁷⁻⁸ Nxa²ha¹te¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la² sxi²ha² ã³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ Ka³li³le²ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kxãn³su² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²ain¹ju³ta² ten³kxe³su² ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxi¹nai³tã² Je³su²jah³la² hxi²ka¹nain¹jau³xa² ain³kxai¹nha²kxai³ hĩ¹na² sa²kxai³lu² a²ya³la³lhu²si¹nhẽ³tũ¹xã¹. Ain³jau³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la²kxai³ kãĩn² ĩ³wã³txi¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ hai³txi³ ĩ³we¹nyha¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

¹⁰ Nxe³ain¹kxa²yu³su² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³kã³txi³su² te²a² ha³te³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² ain¹sxã³ ki³ha¹kxi²sxã³ kq³nxe³ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹¹ Nxa²ha¹te¹

E³ro²jah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³kã³txi³su² te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² ĩ³wa³ka³si³ai¹ni² ĩ³ha³nũ³nxe² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ wã²la² wi¹khaixi³ka³lo³a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ ũ³whi²kxain¹nũ²la² Pi³la²jah³la²sxi²ha² ĩ³whã¹li²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹² Nxa²ha¹te¹ kxã³nxi¹nai³tã³ E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la² hĩ³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ hĩ¹nãn¹te²tũ³ya³li³xi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la²Je³su²jah³la²ya³lu²si¹jau³su²kwa³na³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ wā³nxā¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² Ju²te²a²
nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nū³ka³txi³su² te²nāu³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² i³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹ Je³su²jah³lai²li² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² nū³ka³txa²
he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² tē³sxā³ e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹. Yxā¹ta¹
wān³txa² ka³lxa¹txi² wā³txai¹na¹ten¹tu³wi¹. i³wā³txai¹na¹kxan²ti³
ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² hai³txi³ a³ya³txi²nxa³wi¹. 15 Na¹kxa²yu³su²
E³ro²jah³la² te²yāx¹ta¹hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hā³xi²sain¹ta¹tu³wi¹.
Ain¹jut³su² jah¹lai¹li² ko³nxe³ti³ kāi³ha²kxai³ i³ya²lut¹si¹ha¹jau³nū³su²
hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. 16 Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hāi¹sxā³
i³wai¹tain¹si¹sā²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut¹sxā³ ū³hū¹xi¹nx²ta¹tu¹wi¹.
Pi³la²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ kxā³n^hxī¹nai³tā²
Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nai¹n^hi¹nai³tā³ a²nū²a² ū³tū¹kxi²tū³ka³txa² a²nū²a²
ka³na³ka³na³te²a² wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²to³ta²hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²nxe³tū³xa² yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la² hxi²ka²
jā¹xain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxain¹kxan²ta² te²yā¹nxe³ju³ta² te³nai¹nha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
kāin²i³kaix¹tain¹te³nah¹lx¹i¹;

— Je³su²jah³la² su²lhā³txa²si¹nhē³li¹. Ba³ra³ba²sah³la² so¹lx¹i³
wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹
Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxai³tā² a²nū²a² su²lhā³ha²kxai³
Je³ru³sa³lē²thi³na² a²wa³kxē¹nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²
o²la³kxi²ha²kxai³ ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ū³tū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²wa²sut¹sxā³
sa²tā³xi²ju³ta² ten³ju³su² āh¹ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Ain¹tah¹lxa¹
yxo²xūn³txi³ i³wa²lū³xain¹te³nah¹lx¹i¹;

— Hi³sa³ka³txa² ū³hēt¹sxā³ i³hxi²kī¹la²kxi²sxā³ i³ya²lu¹ta¹nhē³li¹.
Ū³hxi²kī¹hēt¹txai¹nhē³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹;

— ĩh¹nxe³ta³ ko³nxe³ti³ kāi³ te²la¹xā³? Ko³nxe³ti³ kāi³ha²kxai³
i³ya²lut¹si¹ha¹jau³nū³su² hxi²ki³ye²nx²ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
i³wai¹txi²sā²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxi²si¹hain¹jau³xa² yxo²xūn³txi³
e³jau³xai²na² i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai³na¹

Pi³la²jah³la² ye³ye³non¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Je³su²jah³la²kxai³ su²lhā³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na² a²yxo²wān³txa²
kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 25 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Ba³ra³ba²sah³la²

a²nū²a² nū³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² a²nū²a² su²lhā³ha²kxai³
nxe³jah¹la² ū³tū¹kxain¹jah¹lai¹tā² wxa²wa²sut¹sxā³ sa²tā³xi²si¹nyhain¹jau³xa²
te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² su²lhā³si¹nyhain¹jau³su² te³nai¹nha²kxai³
Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² sa²yxo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hi³sa³ka³txa²i³hxi²kī¹la³kxain¹jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tē³sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
Si³māu²ah³la² Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la² ne³kxau²hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jah¹la² a²ha³lo²khai³xa² a³li³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wih¹te³lhxā³
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ tū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu²

i³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hi³sa³ka³txa² sa²tā³ka³la³kxi²hēt¹so¹nha²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² yo³na²
i³hit¹lai³ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa³ i³hi¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te²a² txu¹ti³nāu³xa² i³hi¹txain¹te²a² āin²tai¹nha²kxai³ kāin²
nān³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i²ain¹nū²la²

sa²wa³ti³nha²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx¹nxi¹. Je³ru³sa³lē²thi³na²a²wa³kxē³na³ka³lx¹nāu³syah¹lx¹nxi¹.
Txai²li² i³nān³kxi²sah¹lx¹txa³hē¹ni¹. Yxān¹ta¹wxāi²na²wxa²wē³ha³lxa²
wxa²nxūh¹ i³nān³kxi²nha¹jah³lx¹hē¹ni¹. ²⁹ Ye³jen¹nāu³a²wxa²ha³lo²a²
kō³ton³kxi²khaix¹nxe³nx2ti³tū¹xī¹. Nxe³tāu³a²e³kxain¹tu¹xī¹.

Nxe³te³nah¹lx¹: “Txuh¹hai²li²wē³sa³txa²te²a²ka³li³h²txu¹hai²li²
wēh³ni²nxa³te²a²ka³li³hi²txu¹hai²li²wē³sa²i³lxa³te²a²ka³li³hi²
nxe³nx2tain¹tū¹xī¹.” ³⁰ Nxe³h¹na¹wā³la³ka³txa³e³kxain¹te³nah¹lx¹:
“Ū³tū¹kxi²sē¹li¹. A³hi²sxā³i³ya²lut¹sē¹li¹.” Nxe³ain¹tu¹xī¹. ³¹ Ai¹nha²kxai³

kō³nxe³ti³kāi³ū¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³kō³nxe³ti³
kāi³wa³to²hi²nū¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

³² Nxa²ha¹te¹in³txa²kō³nxe³ti³kāi³sxā³yxau²xai³jah¹la²
ū³tū¹kxi²te²a²ha¹lin¹sxā³su²lhā³si¹hain¹jau³su²ān³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³³ Nxe³ai¹nha²kxai³wā³la³ka³txa²txa²wā¹ne³ka³lo³kat3su²
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³txa²ka³la³ain¹nū²la²Je³su²jah³la²tē³sxā³

hi³sa³ka³txa²i³hxi²k¹wxe³ai¹nha²kxai³in³txa²kō³nxe³ti³kāi³sxā³
yxau²xai³jah¹la²ha¹lin¹te²a²hi³sa³ka³txa²i³hxi²k¹wxe³ain¹ya³ha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³wi³txā¹ka³txa²Je³su²jah³la²

i³hxi²k¹wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²e³kxi²te³nah¹lx¹:

— Wī³na²nxe³txi¹. Kō³nxe³ti³kāi³sain¹jut3su²wi¹kō³nhai¹nxa³wi¹.

Nxe³ha²kxai³ne³wā²na³txai¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
so³ta²to²nū³ka³txa²txah³lxa³ki³a²wxa²sa²tā³ain¹sān²sxā³Je³su²jah³la²

wā²la²ka³lo³a²so¹kxi²sxā³wxa²nū³t3tain¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁵ Nxa²ha¹te¹
a²nū³a²nāu³xa²i²yxau²xai³ain¹tāu³a²Ju³te²a²nū³ka³txa²a²si³yxau³ka³txa²
i³wai³ka³si³xi²jau³su²i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— A²nū²a²ā³xa²sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹

wā²nxūh¹sxā³hxi²kan¹txi³sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na²

A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lot3jah¹lo²su²ke³la³te²kxai³wā²nxūh¹sxā³

sa²hau³ko³nha²txai²li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Te²yā¹nxe³sxā³so³ta²to²nū³ka³txa²yau³son³nū²la²i³wai³ka³si³xi²sxā³

yain³txa³yau³xa²kxah³yau³xa²i³na²si¹jau³su²ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxe³sxā³i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ju³te²a²nū³ka³txa²a²hxi²kan¹txa²si³yxau³kax3sin¹ke³la³te²kxai³

sa²hau³ko³nha¹sē¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Ai¹nha²kxai³hi³a²ka³lo³a²wān³txa²ū³wha²li¹lhān²sxā³

a²ne³ta³lxo³ka³nāu³a¹ū³kū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²li²Ju³te²a²nū³ka³txa²a²hxi²kan¹ta²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁹ Nxa²ha¹te¹in³txa²kō³nxe³ti³kāi³sxā³yxau²xai³jah¹la²

ka³na³ka³na³te²a²i³wai³ka³si³nūn³te³nah¹lx¹:

— Wxāi²li²Txa²wā¹sū³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³txa²jah¹lo²su²

nxīn¹ke³la³te²kxai³sa²hau³ko³nha²sē¹li¹. Nhān¹kxai²nān²tu³

jāx¹lsa¹nhūn³sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxa²ha¹te¹in³txa²kō³nxe³thin¹te²a²ā³xa²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² o²nxā²nxa³ji¹wi¹? Jah¹la² yā¹nxe² ya³lu²nūn³nīn¹tu¹wi¹.
41 Nxe³sxā³ su²lhā³nē³lain¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²li²
hai³txi³ kō³nxe³thin¹sxā³ yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lāi³. I³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Kxā³ton³sxā³ a²nū²a²
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³txa²tāu³a¹ wxāi²na²
nxe³wā²sa²txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hī¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² i³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³
ā³sa²so¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ū³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hē¹la².
A³lan²ta² ne³ka³ka³nhi¹nān¹te²tu³ ā³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hē¹la².
Ā³ki³kan³tāu³a¹ so¹lxī³ i³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³hī¹na¹
wā²la²ka³lo³a² au³ka³lo³a² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² au³tan¹thī³na¹
yxo²tī¹ka³lo³a² ā³ten²ti²sxā³ ā³yxo²hai²ta³lxī³ta¹hxai²hē¹la².
Ā³ka³lo³ha¹lo³ta³lxī³ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kāin²
i³kai¹te³nah¹lxī¹:

— Wī³na² nexox³txi¹. Txa²yāu³ka³txa² ū³hū¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su²
nxe³sxā³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²jah¹la²
a²hxi²kan¹jah¹la² ju¹tai²na² i²te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² ya²la³tu³ wi¹lhin¹jah¹lo²su²te²nū³tā³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² kwa² ten³sa²tā³ain¹te²nāu³xa²
ya³lu²yain¹nxa²ha¹te¹ āin²ti³sxā³ aun³txa² wā³li²xain¹ta¹hxai²hē¹la².
49 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu² u²lxī³ yxau³sxā³
ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nāu³xa² Ka³li³le²a² ko³xa²
yxau²xai³lhi¹nān¹te²tu³ ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xa²
ten³sa²tā³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxē¹na² sa²nī³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thī³na² Ju³te²a²ko³xa²
sxa³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī¹nān¹jah¹la² yxau³sxā³
i²nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su²
wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta²
ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² kxan²ti³
ten³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 52 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la²
ā³tī³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²nū²a² ya³lu²ta²nū²a² sa²nī³kxi²si¹jau³su²
i³wā³txi³ta¹hxai²hē¹la². 53 Nxa²ha¹te¹ wi¹lī³wa²lū³xi²nxa²ha¹te¹
Jo³se²ah³la²kxai³lu² hi³sa³ka³txin³ti³ sa²sai¹kxā¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nū²la² wā²la²ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² sa²wa³lāu²kxi²nū²la²
txah³lxa³kxē¹na² sa²so¹sxā³ ū³whi¹sxā³ ū³tī¹kxa²wih¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tē³na² kwā³kxa² tah²hēn³su² ta¹hxai²hē¹la². 54-56 Nxa²ha¹te¹
txu¹ti³nāu³xa² Ka³li³le²an¹ta¹ka³lxu³nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxī³su² ha²kxai³
Jo³se²ah³la²kxai³ ā³si³tē³kxi²nū²la² txah³lxa³kxē¹na² i²ha²kxai³
Je³su²jah³la² ū³whih¹wxe³je³na² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². I²ain¹nū²la²
ā³ya³wa²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ a²nū²a² ya³lu²te²a²
wxa²to¹la³kxi²jau³nū³a² hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la³, txu¹ti³nāu³xa²sa³.
Nxai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² wet1si¹nyhain¹jau³su² hāi¹sxā³
 i³ye¹nxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24

Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na² i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ txu¹ti³nāu³xa²
 sa²kxai³la¹ a²jā¹nxe² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³yau³xa² a²nũ²a²
 ya³lu²te²a² wxa²to¹la³kxi²jau³xa² tē³sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxa²ha¹te¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a² kãin²ka³lo³a² tē³sxā³
 ũh³yo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ta² txu¹ti³nāu³xa²kxai³lu²
 wā³lain¹tāu³a¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu² a²ne³hē³txa¹ sa²yo²than²nha²sxā³
 yxau³ye³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na² ān³tĩ³tāu³a² ĩ²te³na¹
 sa²yo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³ain¹nũ²la²
 yxo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ha²kxai³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tũ³ a²nũ²la³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a²nũ²la³
 yũ³ne¹yhe²yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³
 e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku². Kĩ³nhĩ¹. Ain¹tāu³a² in³txa² ha¹li¹
 ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² a²wā²la³ka³lo³a²
 ha³te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũn³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 5 Txu¹ti³nāu³xa² ju¹ta² ĩ²sxā³ o²nha²sxā³ ĩ³ye³āu²la²to³tha²kxai³ ĩ²sxā³
 sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² in³txi³nāu³xa²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txah³lxē¹na² a²nũ²a² ya³lu²te²a²
 sa²nĩ³kxain¹tē³na² nũ²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hĩ¹nai²li² a²nũ²a² yũ²nxa³xĩ¹.
 Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu²
 kxā³nxi³tā² Ka³li³le²a²ko³xa² yxau³hĩ¹nai³tā¹jau³xa² nxe³hĩ¹nai³tā²
 ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹? Nxe³wā²nxa²lxin¹ji¹? 7 Nxe³jau³xa²sa¹:
 “Kō³nxe³thin¹tũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sa²so¹sain¹nũ²la² hi³sa³ka³txa²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxā³ ĩ³ya²lut1sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³ta³nxān²ty³
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²tu¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai³tā² ain³kxi²yah³lxin¹ta¹ti²tu¹ni¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nāu³xā² wān³txa² tĩ³yau³xai³tā²
 sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²wa²lho¹xain¹sxā³ ĩ³xain¹ka³ty³
 a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²hxan³sxā³ ka³na³ka³nat3sxā³ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³ty³
 nxe³tũ³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 A²nxe³txu¹txi³nāu³xa²
 ĩ³li²nyhain¹tũ³ka³txa²sa¹: Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
 Jo³ā²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
 a²nxe³ta¹ka³lxa²na³ Ti³a²kah³la² a²hā³ka³nũ²la³ta¹hxai²hē¹la². Aj¹nha²kxai³
 txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ a³li³ain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa²
 ĩ³ha¹txi²sxā³ nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² jau³jau¹xai²na² hai³txi³
 yxo²ri²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³:

— Toh³li³ta² wān³txai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
 jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² Pe²jah³la² ĩ³sa²yxau²ā³ka³ty³ Je³su²jah³la²
 kwā³kxē¹na² txah³lxē¹nān²ta³ ā³nih³nũ²la² ā³ku²thu²kxa¹sxā³
 ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nũ²la² wā²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la²

ē³kxain¹ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³ne²yhe²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²
yū³ne¹yhe²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³sxā³ a³li³sxā³ i³xi²tāu³a²:

— İh¹nxe³te²sin²sun²kū¹. Nxe² e³nha²ta¹hxai²hē¹la².

E³ma³u²thi³nān¹tih³na² ai³ya³tih³nān¹jau³su²

¹³ Nxa²ha¹te¹ sūn²ta³txai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a²
Je³ru³sa³İē²thi³na² a³li³nū²la² E³ma³u²thi³na² ai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³thi³na² 10 ki³lo²me³tro³ nxe² u²lxi³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

¹⁴ Nxe³ya³ti³kxai³lu² Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

¹⁵ Nxe³yah³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² İ³hi¹tai³lhxā³ a²tih³na² ai³le²tih³na²
İ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². İ³ha¹txi²sxā³ ā³sa²so¹ā³ya³ka³tu³

ai³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ¹⁶ Yxān¹ta¹ kō³nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

¹⁷ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² İ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³ya³hin¹tāu³a² İh¹nxe³jau³ta³ wā³wā³nx2ti³jau³ta³ e³la³hin¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hē¹la². ¹⁸ Nxa²ha¹te¹ ā³yit1txā²ha¹te¹ Kle³o²pah³la²

āin²ta³kxi²nha²sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³İē²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³nīn¹kxan²ti³ jau¹xai²na²
ā³ne³wxe³nxa²nxa³ta³lu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— İh¹nxe³jaut3tan³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
İ³wa²lū³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³nān¹jah¹lo²su¹.

Nxe³jah¹lai²li²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³jah¹lo²su¹.

Ain¹ta¹hē¹li¹.

Ai¹nha²kxai³ hxi²kan¹nē³lxa³ju³ta² kāin² o²la³kxi²sain¹sīn¹na²hē³li¹.

Nxe³ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
ye²ta¹hē¹li¹.

²⁰ Nxe³to³ta¹ wā³nxīn¹ta² si³yxau³tū³ka³txi³su²
te²nāu³xa² txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²nāu³xa² ain¹sxā³ İ³ya²lut1si¹jau³su²
İ³yī¹li²hain¹ta¹hē¹li¹. Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³llu² hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hē¹li¹.

²¹ Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li² İ³sa³e²
nū³ka³txa² wxa²wa²su¹tū¹nhē³jah¹lo²su² te²ji¹xā¹. Nha¹jau³su²
nxe³sā²nha¹kxa²yu³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹.

²² Jā¹nxe³kxa²yu³su² İ³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ txu¹ti³nāu³xa² kwā³kxē¹na²
ai³ain¹tāu³a² İ³wā³wā³ta³kxi²sa²sī¹nhē¹li¹.

²³ Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³
İ²ain¹ta¹hxa³hē²li¹. Hā²wxān³txa³ İ³xain¹nū²la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹.

“Hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² İ²sī¹na¹hē³li¹. Nxe³ju³ta²na²
oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² İ³hen³txi³sain¹sīn¹te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³la² ka³ten³su²
yxau²na³ni¹.’ Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹.” Nyhain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
on²txi³khaix1sa²sī¹nhē²li¹.

²⁴ Jā¹nxe³ha²kxai³la¹ txa²wā¹nū³ka³txa²
ka³na³ki² sa²nī³kxi²tē³na² ā³nxai³nū²la² İ³hen³txi³sain¹sī¹kxa²yā¹nxe³jut3su²
İ²ain¹ta¹hē²li¹. Nxe³ta¹ Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³ İ²ain¹ta¹hxa³hē²li¹.

Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² ā³ne³to³ti³he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
İ³hen³txi³nū³ka³txa² e³ain¹jau³xai³tā² wa³su¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

²⁶ Nxe³jau³xai³tā² İ³ye³kxū¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² ju¹ta²na² ha³kxa¹ ye³kāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.

Nxe³sxā³ İ³su²lhā³ain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ka³ten³su²
İ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹. Nxe³te²kxa³kxa¹ kāin² wxi²kin³ti³ton³tu¹wi¹.”

Nxe³jau³su² İ³ye³kxū¹nē³lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nũ²la² ũ³wha²li¹txã³nxa² tẽ³nũ²la² Mo³se²ah³lu¹ta²na²
 ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³nũ²ka³txu¹ta²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹
 nxe³jau³su²tẽ³nũ²la² Je³su²jah³la²su²lhã³ain¹ju³ta²i³yau¹ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ E³ma³u²thi³na² yau³son³nxa²ha¹te¹ ã³wa²to¹te³lhã³
 ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Yxã¹ta¹ ã³yit¹tũ²la² e³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²sxi²ha² sxa³sxã³ ãu³xi²sẽ¹li¹. Ka³nxa³hi²nẽ³te³na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su²ha²kxai³sxi²ha²ã³wi¹yhah³lx³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ ã³wi¹nhũ²la² i³yain³te³lhã³ ã³wxe³ain¹nũ²la²
 yain³tũ³xa² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² i³wi¹lxon³kxi²kj³jau³su²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³yain³tũ³xa²ha³la³tãu²lxũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³ju³ta²ina² i²ai¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹
 ã³ye³wxe³ai¹nhĩ¹na¹ wã³sã² yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxa²ha¹te¹
 e³kxi²nyha¹te³nah¹lx¹:

— Wãn³txa² i³yau¹ũ³nẽ³lhĩ¹na¹ i³xi²kj³tãu³a² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 ka³lih³khaix¹nẽ³lhẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ i³sa²yxau³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxã³
 ka³na³ka³nat³sxã³ wa²sa²so¹xi²nũ³ka³tu³ nxe³nũ³ka³txi³su² te²a²
 a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxain¹sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ya²la³tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ka³te³nai²la¹wi¹, Si³mãu²ah³la²
 i²ye²ha²kxai³lu¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ya³te³nah¹lx¹:

— i³xi²nha¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
 i³hau³ko³tũh¹sa²sĩn¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² wi³xi²sĩ¹na¹ka³tu³
 hã²wxã³txa³yain³tũ³xa²wxa²nxũ²xai³sa²sĩnhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³sa²sĩnhẽ²li¹.
 Sĩ¹na¹jut³su² Je³su²jah³la² ka³ten³ti³ yxau²na³li¹. Ye¹nx2ta¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²a²sa³wi³ha³lxa²ã³yũ¹txi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ i³hen³txain¹tj³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxa² a²nxũ²kwaj³wi³tãu³a² wxã³sxã³ ã³yũ²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Yuh³laxh³lx³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lxo³kxi¹jah³lx³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxã¹ta¹ on²ta¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lx¹:

— A²yãu³ka³txi³su² j¹xã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— ĩ¹nxe³ka²yan³ti³ta³ i³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ on²txi³nx2ta¹ji¹wi¹?
 39 Txa²hxi²ka²i²txa²yu³kxa²i²nxe³sah¹lx³hẽ¹li¹. Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²nã²tu²
 yxo²i²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²li² a²yãu³ka³txi³sin²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹
 a²nũ²khai³sa¹wi¹. Nxe³ju³ta²ina² a²yãu³ka³txa² hai³txi³ a²sĩn³ta³
 yũ²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²su³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³te²jai¹tu³wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³nũ²la² a²hxi²ka² wã²nã³ũ¹hi² a²yu³kxa² wã²nã³ũ¹hi² nxe³sxã³
 wã²nã³ũ¹ta³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Nxe³ta¹ ka³lih³khaix¹ain¹kxan²ti³
 hai³txi³ yxo²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Yain³txa² ũ³hũ¹sah¹lx³hẽ¹li¹. i³yain³te³la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³nũ²la² ai³na² hi³nha²te²a² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Ai¹nha²kxai³
 wxa²nhi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Nxa²ha¹te¹ ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Nxe³na¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹tu³wi¹. Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxa² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³tai¹tu³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wān³txa² ya²la³tu³ti² nxe³tai¹tu³wi¹. Sa²yo²we¹nha²sxā³ kái³ta³lu²na¹hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁵Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxi³tā²ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁶ — Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxa² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² kāin² ye³khāuh³lxa³ti³sān²nũ²la² ya³lu²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxa² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

⁴⁷ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu² a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ju³ta² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la² yxo²ain¹kxi²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ĩ³hen³txi² ā³si³wxe³ka³tu³ hu³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

⁴⁸ Nxe³jau³jau¹xai²na² wān³txa² tĩ³yau³xu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹tai²nān²tu³ Txi²na² sa²kxi³lu² sa²yo²we¹nha²sxā³ kái³ta³lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹.

⁴⁹ Nxe³ju³ta² Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³ye³kxũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ha²kxi³ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Sũ³na² Yāu³ka³txa² a³ka³nxa² wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹nx2ti³hĩ¹na¹ ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxi³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³nāu³a²wxa²ka³la³ye²jau³su²

⁵⁰ ĩ³ye³ta³lu²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ā³sa²so¹nũ²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A³li³nũ²la² Be³tān²ya³thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ ā³yit1tũ²la² a²hxi²ka³la¹nha²ta²hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ wān³txa² wi¹lhin¹ti³hit1jau³su² a²sa³wi³ha³lxa² ne³nxē³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

⁵¹ Nxe² ĩ³ye³kxi²tāu³a² ā³waix3sxā³ oh³xa² ka³la³xi²ye²ta¹hxai²hē¹la².

⁵² Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹ta²kxi³lu² Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²jau³su² e³kxain¹nũ²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ka³lih³kxi²sxā³ ā³wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁵³ Nxain¹ka³tu³ Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha² ā³wih¹to³hain¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²to³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

João

A²wãn³txi³khai³su²jah¹la², ka³te³na² si³yxau³tãu³su² nxe³jau³su²

1 Txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² A²wãn³txi³khai³su² jah¹la²
yxau³ta¹hxai²hê¹la². A²yen³kxa² yũ²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a²
yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³tãu³u¹tai²na² jah¹la² so¹lxi³ yxau³ta¹hxai²hê¹la².
A²wãn³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³la³
yxau³ya³ta¹hxai²hê¹la². 2 Nxe³sxã³ A²wãn³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu²
yxau², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³la³ yxau², txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
nxe³ya³yhu¹ta¹hxai²hê¹la². A²wãn³txi³khai³su² Jah¹lain²txi³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³ain²txi³ nxe³ta¹hxai²hê¹la². 3 A²nxe³jah¹la² hxi²ka² a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hê¹la². A²yen³kxa² we¹txa³kxe³su²
wã³ko³kxe³su² ta¹hxai²nxa³hê¹la². 4 A²wãn³txi³khai³su² Jah¹la²
sa²kxai³lu² ka³te³na² si³yxau³tãu³su² tãu³a² sa²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu¹ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nhê³lha²kxai³, tũh³na²
wain³tũh³na² so¹lxi³ wi¹tũh³na² so¹lxi³ i³yau¹ũ³nê³lha²kxai³, nxe³sxã³
sa²ha²te¹kxi²nê³jut³sũ³nxe² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki³na¹xai²na¹
sa²hau³ko³tê³ta¹hxai²hê¹la². 5 Nxe³sxã³ sa²ha²te¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ka³nxah³ju³ta² sa²ha²tet¹sa²tê³na³la². Nxe³kxan²ta² hxi²kan¹txi³ a²ta³a²
hxi²ka², ka³nxah³ta² a²wa³kxên³yah³la² hxi²ka², ko³nxe³ti³ kãi³si¹nhê³jah¹la²
hxi²ka², wxa²nũ¹li²nxa³wa². Ha³lo²a² nxe³jut³sũ³na³la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³sa²si¹hã³kxe³su² jah¹la²
ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hê¹la².
7 Wxã³nũ²la² sa²ha²te¹kxi²nê³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² ũ³yhe³ka¹tê³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hê¹la². A²nũ²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ Sũ³na² sa²yxo²wet¹si¹nhê³jau³nũ³su² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wxã³ta¹hxai²hê¹la². 8 Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³
sa²ha²te¹kxi²nê³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hê¹la². Hãi¹nxe³sxã³
sa²ha²te¹kxi²nê³jah¹la² ũ³yhe³ka¹tê³te³lhxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wxã³ta¹hxai²hê¹la². 9 Yxãñ¹ta¹ kwên¹tai²na² sa²ha²te¹kxi²nê³jah¹lo²khai³xa²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹kxi²nê³jah¹lo²su² jah¹la², txa²wã¹ha³lo²ai²na²
ã³wxã³te³lhxã³ ta¹hxai²hê¹la².

10-11 A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na²
yãñ³tai²na² wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hê¹la². Yxãñ¹ta¹ kwên¹tai²na² ha³lo²ai²na²
wxã³ye²yhain¹kxan²ti³ hxi²kan¹kxan²ti³ ha³lo²an¹tũ³ka³txi³la³ hãi¹nxe³sxã³
wã³txi³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hê¹la². Jã¹nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹ta² sxi²ha²
ã³wxã³ye²yhain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³ha²kxai³
ã³yxo²o³tũ²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hê¹la². 12 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³na³ki²
on³tãu³su² tãu³a¹ ã³yxo²o³tũ²yah³lxi³ka³tu³ sa²we¹tain¹ta¹hxai²hê¹la².

— A²nxe³tãu³su² tãu³a¹ yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wê³ha³lxi²ai¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² hxi²kan¹txi³
i³wê³ha³lxi³lo³tain¹jau³su² yain¹ta¹hxai²hê¹la². 13 Sũ³na² wê³ha³lxa²
wê³ha³lxi³lo³tê³ju³ta²sa¹: Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² wê³ha³lxi³lo³kxe³su²
te²nãu³xa² so¹lxi³ Sũ³na² wê³ha³lxin³te²ju²hê³la². Yxãñ¹ta¹ a²nũ²a²
hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³ a²wê³sa² we¹kxa² yuh³xai²nãñ¹te² wê³sa² so¹lxi³

wet1sa²kxai³, a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³a¹ wẽ³nhĩ²nha²kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te²
wẽ³sa² so¹lxi³ wet1sa²kxai³, in³txa² txu¹ha² ten³nha²yu³kxan²ti³
yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa² so¹lxi³ wet1sa²kxai³ te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na²
wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su² te²a² a²nũ²a² Je³su²jah³la² sa²we¹tain¹te²su² te²nãu³xa²
so¹lxi³ wẽ³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wãn³txi³khai³su² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹nũ²ain²ti³ wen¹nũ²la² a²nũ²khai³su² wen¹nũ²la² ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³xai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Jũ¹nxe² kxãn³su²
yxau³ya³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²ya³li³nãu³xa² a²ye³na²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹ju³ta²su¹: A²wãn³txi³khai³su² jah¹lai²na²
wxi²kin³ti³ton³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹wi³na² si³yxau³jah¹lo²khai³xa²
a²ki³lha³lxa² hã¹nxe³te²a², hã¹nxe² we¹kxe³su² te²a² sa²kxai³lu²
wxi²kin³ti³ton³khai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹
kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³ a²ya³la³lyau³tũ³
a²si³yxau³tãu³su² nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³kaix1sxã³, Je³su²jah³la²
hxi²kan¹khai¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ sa²sen³sai¹sa²sxã³
hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹i¹, yãn³ta² yũ³sa²nxa³hĩ¹nu¹ta¹ta²na²
yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Jah¹lai²na² kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ki³na¹xai²na² whã¹na¹, sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹
Moi³se²ah³lu¹ta¹ta²na² Sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹ta¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³ju³xu¹ta¹ta²na² tẽ³nũ²la²
txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹ta¹ta²na² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
te²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Sũ³na² a³lxi²nẽ³kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³
Sũ³na² yen³nãu³a¹ ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³la³kxi²nẽ³ju³nũ³su²
ya²la³lyau³xan²tũ³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 18 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹
Sũ³na² Si³yxau³tãu³la³ hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³ki³na¹xai²na²
ĩ²ki³jah¹lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹, A²ta²ha² hã¹nxe³te²a² so¹lxi³,
Txa²wã¹wi³na² A²ta²ha² so¹lxi³ a³lxi²khai¹nxe³kxe³su² te²a²
so¹lxi³ yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²ye³ka¹tũ¹nhẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²wãn³txi³su² ĩ³yau¹ũ³ju³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³la¹ Be³tãn²ya³thĩ³na²
he¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ta¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa² wã³nxin¹te²
nũ³kã³txi³su² ã³nhai¹tũ³nũ³kã³txa², Le³vi²ta² nũ³kã³txi³su²
ã³nhai¹tũ³nũ³kã³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³kã³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³sa²si¹hã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ha¹txain¹sxã³
ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã¹na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
tã³nxa² a²nũ²a² ã³su² tã³nxa² nhĩ¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxē²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²txã³wi¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kxã³nhxĩ¹nu¹ta¹na² e³ain¹jau³xa² a²nũ²a² wxã³nũ¹nhē³jah¹lo²nu³su² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹:

— Ti³hex¹te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ¹nxe³ju³tan¹nũ²su²khaix³nhĩn¹ji¹wi¹? ĩ³wa²lũ³xi²sa²sĩ¹nhē³li¹. Sa¹nhĩn¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹tũ³kã³txa²

ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹txai²li¹. ĩ¹nxe³kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu³ ģ³wxã³tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.”

Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nãu³u¹ta¹na² I³sa³i²ah³lu¹ta¹na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹ta¹na² jau³xau³hxai²tēx¹ta² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

24-25 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã³yain¹tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu¹ fa³ri³se²a² ye²te²nũ³kã³txa² ĩ³sa²si¹hã³kxe³nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³si¹lxi¹. “Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: nhĩ¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³, ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ju³ta² kãi³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

26-27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²li² ĩ³yau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹. Yxãn¹ta¹ jah¹la² wxa²nũ³kã³txi³nãu³a¹ yxau²xai³ya³nx²ti³jah¹la², txa²si³yo³na¹ wxã³ya³nx²ti³tu¹wi¹. Jah¹la² ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹. A²nxe³jah¹la² sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na² wã²la² yu³hē²ta³lxi³nha²ka³lo³a² hai³txi³txai²li² hxi²kan¹txi³sa²yxo²thu¹nha²sxã³sa²yu³ta²la³kxi²te²nũ³nhũ³te²txã³wi¹, hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kã³txa² ģ³tũ³xain¹tũ³kã³txa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na²

Jor³tāu²yau³xa² a²yan¹yo²ha³ti³nhān¹je³na² yxau³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a¹ wān³txai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wēn³sũ³jah¹lo²su²ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 29 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 ān³tĩ³yhain¹nxa²ha¹te¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wi¹lĩ²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhē³kxah¹lo²su² na³li¹. Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nē³tu¹wi¹. Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tē³txai²li¹. Ka³yxuh³xa² hũ³sxã³ O³ve²a² Wēn³sũ³jah¹lai²la¹i¹. O³ve²a² Wē³sa² ĩ³ya²lu¹ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ye³jen¹na² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹, jah¹lai²na²su¹. 30 A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³je³nai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ta¹ti²ti¹. Na¹te³nah¹lxi¹. “Txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lo²nũ³su² sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹, yān³ta² txai²na² a³li³la¹nhxa³hĩ¹nu¹ta²na² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.” Nxe³nx2ta¹ta¹ti²tu³wi¹. 31-34 “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Na¹ta¹ kxã³su² a³la³kxi²sa²hxai²nxa³hē¹li¹. Yxãn¹ta¹ kwēn¹ta²na² a³la³kxi²na¹nhai¹. Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² ye³kan¹sxã³ a³la³kxi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹: Kxã³nxai³tã² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³, a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa²hē³li¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²te²an¹jau³kxai³la¹: “A²hxi²kan¹khaix1jah¹lo²nũ³a² ye³kan¹txa²hē³li¹. Ye³ka¹nĩn¹ju³ta³nũ³a²sa¹: Ye³jen¹nãu³a¹ Txa²yãu³ka³jxah³la² Wi¹lhin¹jah¹la² a³ka³nxi²xi²sxã³ kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²xi²ka³tu³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ã³ka³la³ki³wē³kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxe³su² jah¹la² sa²kxai³lu² kwa³sxa³hũ³sxã³ ã³ka³la³ki³wē³kxi²kah³lo²su² jah¹la² sa²kxai³lu² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Te²a² ye³kan¹txa²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² sa²hau³ko³nx2ti³sxã³ Txa²yãu³ka³jxah³la² ã³nxũ²kwai³wi¹ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.” Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² ĩ³sa²si¹hã³sa²te²an¹jau³su², sain¹na²hē³li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txi³kxai³la¹, āh¹ ĩ³ye³te²an¹jau³kxai³la¹:

— Sain¹na²hē³li¹. Sain¹ka³tu³ta¹ ha³lo²a² nxe²xai³nũ²la², hã²wxã³txa³ ten³sa²ka²la¹sxã³ ĩ²a¹hē³li¹. ĩ²a¹tãu³ Txa²wā¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² kwa³sxa³hũ³sxã³ a³ka³nxi²xi²ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a²ka³la³ki³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³la³ki³wē³kxain¹na²hē³li¹. Ju¹ta² ĩ²a¹hē³li¹. ĩ²a¹ka³tu³: “Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na² a³la³kxi²na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta² ye³ka¹na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹. Ya³nx2ta¹i¹.” Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² a²sa³wi³ha³lxa²ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²
 35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai²na²
 yxau², a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu¹ ai³sxã³ wxa²ha³nãu³hain¹na³na¹. Nxe³te²i³, Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ten³sa²yo²ka²la¹nha²tãu³ ĩ²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²si¹hā³ū¹nhē³kxah¹lo²su² na³li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²la¹i¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² wān³txai²na², ain³kxi²te³na¹ ā³na¹yah³sxā³, Je³su²jah³la² aun³ti² i³hi¹txai³li²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³te³na¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³yo²o³tā³xi²sxā³ ten³sa²wa²nha²tāu³, i³hi¹txai²ya³jah¹lo²nāu³xai²na² i²tāu³, i³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yā¹te² ā³ten³sxā³ i³hi¹txai³lxi²sa¹hin¹ji¹? Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ī¹ti¹la³ta³ yxau³nhñn¹ji¹? Ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xa² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 39 Te³nah¹lxi¹:

— Wxā³sxi²sa²hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na² ā³yān³wa²su¹ta¹hxai²hē¹la². Ya³ka³tu³ ai³sxā³ Je³su²jah³la² sxi²ha² yxau³thi³na² i²ya³sxā³, ā³yā³sū²na³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxe³ju³ta²na² ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xai²nān¹jah¹la², a²i³lxa² Ān³tre²ah³la², Si³māu² Pe²jah³la² a²lon³yah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la², Jo³āu² Ba³tis²jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹nū²la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwēn¹ta²kxai³lu¹ Ān³tre²ah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³sxā³, a²lon³yah³la² Si³māu²ah³lan²tu³ ān³ten³sxā³, ā³yā³nā³tī³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²nū³su² jah¹la² i³ha¹txi²sī¹na¹li¹. Ān³tre²ah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². 42 Ain¹ka³tu³ a²lon³yah³lai²na² tē³sxā³ Je³su²jah³la² a³ya³txi¹xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Si³māu²ah³lai²na² wi¹wi¹nxe² i²ain¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na², Si³māu²ah³lo²si¹lxi¹. Jo³āu²ah³la² tah²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ Se²fah³lo²su² i³yī¹li²nhān¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²i³lxa²na², Se²fah³lo²su² nxe³te²i³lxain²txi³, Pe²jah³lo²su² nxe³te²i³lxain²txi³, ka³na³ka³na³te²si³yxau³tāu³a¹ so¹lxi³ te²ju²hē³la². Ī³yī¹li²nha²jau³xa² a²si³yxau³tāu³a¹, Tah³lxi³hū³jah¹lo²su², nxe³te²ju²hē³la².

Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la² i³kaixiso¹ain¹jau³su²

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹:

— Ka³li³le²a²ko³xa² ā³nxa³la¹tū¹xā¹. Nxe²xai³te²i³ Fi³li²pah³lai²na² ne³khau²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Fi³li²pah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ān³tre²ah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Pe²jah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:

— Ā³si³tē³la³kxi²sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³te³na² Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ai³sxā³ Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² a³ti²si¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Na³sa³re²thi³na² yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su² ha²kxai³ nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nū³ka³txu¹tain²txi³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² wxā³nū¹nhē³jah¹lo²nū³su² na³li¹.” Nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Ū³wha²li¹la³kxi²nē³kxah¹lo²su² Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 46 Ta¹ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe²nx3nhai¹. Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹tũ³ka³txa², a²nũ²a²wi¹lhin¹te²la³yũ³te²la¹ku², nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na² wãn³txa²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tē³na¹ Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ā³wxã³sxi²txa²sa³ku¹. Ta¹hxai²hē¹la². 47 Nxe³nxa²ha¹te¹Na³ta³na³e²lah³lai²na² ā³wxã³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ten³sa²ka²la¹sxi²sxã³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² wxã²na³li¹. Ta²ko¹ta²kon¹txi³ĩ³ye³kxi²nĩn¹nha²jah¹lo²sxa³i¹. I³sa³e² nũ³ka³txi³khai³yah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la². 48 Nxe³te³na¹Na³ta³na³e²lah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta²ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹:
— Fi³li²pah³lai²na² ĩ³kaix¹txa²nxa³hĩ¹na¹, ha³lu³ha³lu²ka³ta²yũ³hē³na¹yxaun¹nhĩ¹na¹, ĩ²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²ta¹hxai²hē¹la². 49 Nxe³nxa²ha¹te¹Na³ta³na³e²lah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxã²na²Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹A²tah²si¹lxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³t3si¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 50 Nxe³nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— “Ha³lu³ha³lu²ka³ta²yũ³hē³na²yxaun¹nhĩ¹na¹ ĩ²nxa²ha¹li¹.” Nxe³nxa²ha¹li¹. Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na²so¹lxi³ain³kxi²san¹ka³tũ³yxō²ĩ²sa¹lxi¹. Yxō²ĩ²sa¹nha²kxai³a²yen³kxa²ã²la²nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³ta²ĩ²in¹tu¹wi¹. 51 A²ya³la³tũ³wãn³txi³tũ³e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxan¹nãu³a¹oh³sĩ³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ã³nxũ²kwai³hal¹sxã³, oh³xan¹ta²nũ³ka³txai²na²sa²kxai³lu¹ka³nxi²xi²sxã³Txa²wã¹sũ³na²Hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²yxau³na¹tãu³a¹ka³nxi²xi²sxã³a³ya³ti², wã³li²ka³la³xi², jã¹nxe³to³hi², nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹. Nxe³kxi²sain¹ju³ta²wxã²na²ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²wãn³txa²ta¹hxai²hē¹la².

2

Ka²na³thĩ³na², in³txa²txu¹ha²wa²ko³li²nyha¹jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³la²ni²ka³tũ³, nũ¹ã¹thĩ³na²a²ĩ³lxa²Ka²na³thĩ³na², Ka³li³le²a²ko³xa²nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thĩ³nãu³a¹a²nũ²a²txu¹ha²wa²ko³li²ta¹hxai²hē¹la². Wa²ko³li²ju³tan¹te²ka³ya³tũ³txi¹a²nũ²a²ka³lxa¹tũ³ka³txa²yain³txa²ĩ³yai³ni², yain³txa³yau³xa²ĩ³na², nxe³te³lhxã³ka²la¹tain¹sxã³ĩ³kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²Je³su²jah³la²a²hã³ka³nũ²la³he¹yain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². ² Ain¹ka³tũ³, a²wa³kxën³yah³la²sa²kxai³lu²ĩ³yain³te³lhxã³, Je³su²jah³lain²txi³ĩ³ka²la¹ti², Je³su²jah³la²a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³whã²na¹, ĩ³ka²la¹ti²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³te³na¹ĩ³yai³nain¹te³na¹a²yain³txi³yau³xa²hxan³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hxan³kxain¹nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²a²hã³ka³nũ²su²te²kxai³lu¹a²ki³lha³lxa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³yau³la³hxan³kxain¹na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ta¹:

⁴ — Hã³ka³nãi³. Nxe³sa¹nxi¹. ĩ³kwã³na³sa²sãn²txa³hē¹ni¹. Txa²ha³lo²a²hau³ko³nxa³xi¹. Je³su²jah³la²wãn³txa²ta¹hxai²hē¹la². ⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hã³ka³nai²na²wãn³txi³kxai³lu¹, sxi²ha²wa³kxën³yah³la²a²sa³wi³ha³lxa²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na²ĩ³ye³kxi¹nx²ti³kxai²nān²tū³sa²yo²we¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³ju³ta², kwa³ta³la²tah³lxēn³su², nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ nē³nha¹li¹ ye²ta¹hxai²hē¹la². Kāin²khai¹nxe³tēn³su² tam³bo²rē³tēn³yā¹nxe³tēn³su², ĩ³yau³xa² Ju³te²a²nū³ka³txa² wxa²hī³la³kxi²nha²jau³nū³su² wxe³tēn³su² ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la²a²sa³wi³ha³lxi²na² ĩ³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxā³, tē¹nai²na²yo²ha³kxa¹ ā³nē¹ne³ki¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tū³ ā³nē¹ne³ki¹ki¹khaix¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Ain¹ka³tū³ta¹:

— Tē¹nai²nān¹jau³xa² ũ³whi¹sai¹jah³lxi³sxā³, ĩ³yai³nain¹tū³ka³txai²na²wxa²hau³ko³jah¹la², tē³sxā³ ũ³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²ta¹hxai²hē¹la². Nain¹ka³tū³ sxi²hai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²sa²kxai³lu², jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹ka³tū³, ĩ³yai³nain¹tū³ka³txai²na²wa²hau³ko³jah¹lai²na² a²yau³xai²na² ĩ³na²sain³tāu³:

— Yain³txi³yau³xa² wi¹jau³xai²la¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ĩ³yau³xa² so¹lxi³ Je³su²jah³la² sa²yat¹sxā³ sa²we¹jau³su², ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ju¹ta²na² a³la³kxain¹nxa³kxe³su² wxa²hau³ko³jah¹lai²na²ĩ³na²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²sxi²ha² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na²so¹lxi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²hau³ko³jah¹lo²su²te²kxai³lu¹, ĩ³ye³sxā³ a²wē³sāi¹yah³la² ĩ³kaix¹sxā³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ta³sā¹lxi¹. A²yain³txi³yau³xa² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹. A²nū²a² ā³xa²o²la³kxain¹jut³su² nxe³te³nah¹lxi¹: A²wi¹lhīn¹khai¹xa² a²yain³txi³yau³xa²wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³hū¹nē³sān²ka³tū³, hā²wxān³txa³, kāin² ĩ³na²nū²la², ā³ta³lo³hē²ti²jau³xan²tū³, kū³we²ki²la² o³nxa³jau³xan²tū³, ĩ³na²te³lhxā³ū³hū¹nē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² nxe²nxā³lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³h³wxe³sā²nīn¹ka³tū³, hā²wxān³txa³ kwēn¹tai²na²so¹lxi³ wi¹khai¹nxe³jau³xai²na² ũ³hū¹sa¹nhīn¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Ka²na³thi³na² Ka³li³le²a²ko³xa²nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² yxau³sxā³ nū³kxūn³txi³ kāi³ju³ta²na², nū³kxūn³ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². Kāi³ain¹te³na¹, Je³su²jah³la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²a²nū²a² yo²ha³kxa¹ ĩ², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²yo²ĩ² nain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nū²la², ye³jen³nāu³a¹ Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² a²lon³ti³tāu³xa²a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ain¹sxā³ Ka³far³na³ū²thi³na² tē³li³yhu¹sxā³ aun³ti²si³ka³la³hxi²sxā³ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ye³ka³lxa¹txi³a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²jau³su²

13 Nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³yān³ki³nū²kxi²xi²sxā³ ĩ³yain³yah³lxi³ju³ta²ha³lo²a² yau³son³ye²ta¹hxai²hē¹la². Yān³ta²na², Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹ ā³wa²to²hi²sxā³ nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² sa²wa²lha²so¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi²te³lhxā³ĩ³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na³kxa² a²ĩ³lxa²Pas²kwā²nxe³je³na³kxa², ha³lo²a² yain³te³lhxā³ ah³lxi³je³na³kxa³, yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lē²thi³na² wa²li³nhē¹ka³tū³, Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Ain¹ka³tū³ ka³yxuh³xa²ū³yho²hain¹tū³ka³txa² yxau³sxā³, po¹na² ũ³yho³hi², o³ve²a² ũ³yho³hi²,

kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² ĩ²ha²kxai³ a²nũ²a² ā³xa² ũ³yho³hi²ki³ta³ka³lo³nũ³a² sa²yat1sxā³ o²la³kxi², nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² ĩ²ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

15 ĩ²ain¹tāu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ hu³kxē¹ha² wē³sa² so¹sxā³, ka³yuh³xa² ĩ³si³wxai¹ki³tĩ³nha²nũ³a² sa²xu³kxi²sxā³ we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet1sān²nũ²la² a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³yuh³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yo²la²tā³ha³lo²sai¹xi², ũ³yho³hi²ki³ta³ka³lo³a² sa²ya¹tũ³ka³txa² yxau³ain¹ta³ka³lo³a² nũ³kxũn³txi³ wxa²wa²yat1sa²tā³si³ka³la²kā¹kxai¹ni², ũ³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na² wxa²sa²tā³yxu¹kā³kxai¹ni², yain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ka³tũ³ kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²tũ³ka³txa² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— ĩ²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²so¹sxā³ ha³lo²a² wa²li³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wĩ³na² sxi²ha² ā³yat1jah³lxi¹lxi¹. Thĩ³nā³xa² ũ³yho³hi²yah³lxin¹thĩ³na² ĩ³ya¹kxah¹lxi¹lxi¹. Hxai²kxi²ai¹jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ka³tũ³, Txa²wā¹sũ³na² a²ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².
— Txa²wĩ³na² sxi²ha² a³lxi²khaix1sa³nhai¹, ĩ³ya²lut1sain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³nũ¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx1tā² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na² nxe³jau³xau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³ a²wĩ³na² sxi²ha² a³lxi²khaix1jah¹lo²su²na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³te²nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ũ³sa²nũ¹xain¹jau³xa²sa¹:
— ĩh¹te²ta³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³ kãi³in¹thi²li¹? Wā³nxĩn¹sxā³ kãi³ju³ta² kãi³sxā³ ũ³hũ¹sa²sĩ¹nhē³li¹, wxa²hxi²ka¹nħĩn¹ju³ta² ũ³yhe³kat1sa²sĩn¹sax3ku¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wā¹sũ³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat3jah³lxin¹kxai²nān²tũ³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tũ³, sxi²ha² ta²hĩ³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³te²nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹:
— Kwa²nhi¹lxi¹. Ye³ko³ Txa²wā¹sũ³na² sxi²hai²na² kãin²yāx1sĩn¹na³lai². Nxe³thĩ³na² ton³ki³ju³ta²sa¹: In³txa² wē³sa² a³li³la¹hi¹na¹ sxi²hai²na² ton³ān³si³wxe³ki³kxai²nān²tũ³, hau³hau³kon³sxā³ wē³sain²txi³ to¹ni², sxi²hain²txi³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² to³ni², nxe²xai³ki³kxai²nān²tũ³ta¹ hu³, hã²wxān³txa³ wē³sai¹na² a³li³la¹jah¹lain²txi³ yah³lo¹ni², sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxā³ wa³ko³nĩn¹kxai²nān²tũ³, ton³ta³lu²ni²he¹nxe³sĩ¹nxān³tho³li¹. Ki³han³nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² wān³txa² hãĩ³jau³xa² ĩ³ye³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹:
— Txa²nũ²ai²na² Txa²wā¹sũ³na² sxi²hũ³na³li¹. Na¹kxai²nān²tũ³ ya³lu²na¹kxai²nān²tũ³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tũ³, ka³ṭen³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹, a²si³yxau³tāu³a²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xa² hãĩ³jau³xai²na², a²nũ²a² ain³kxi²te²su² te²nũ³ka³txa² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 22 Yxān¹ta¹ kxã³nxũn³tāu³a¹ Je³su²jah³la²

ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta³lun²tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txai²na² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ain¹ka³tũ³ ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xai²na² yxo²i²i², Je³su²jah³la² wãn³txai²na²
yxo²i²i² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la², a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² a³la³kxi²jau³su²
23 Nxe³nxã²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
Je³su²jah³la² yxau³hĩ¹na², yxau³sxã³ wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² i²ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² wãn³txa²
yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24-25 Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹
wi¹kõ³nha²sxã³ a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²na² yxo²i²ũ¹hain¹nxa³lho³na¹. Na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
au³txi³ a²ẽ¹nãn¹jau³su² jau³xa² wã²nxũ^h a³la³kxi²ta³lu²na¹nhã¹.
Na¹ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³na¹jut³su², hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa²
i³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³kxan²ti³ a³la³kxi²khai¹nxe³hĩ³na¹nhã¹,
txai²lã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Je³su²jah³la² Ni³ko³tẽ²yah³la² i³ye³kxi²nyhu¹jau³su²
1 Nxe³nxã²ha¹te¹ in³txa² a²i³lxa² Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxã²ha¹te¹ Ni³ko³tẽ²yah³lo²su²
te²kxai³lu¹, ka³nxah³ti³na² wxã³sxã³, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxe³sa²lxi¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxi¹. Wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³yau¹ũ³sa²nhĩ¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
i³sa²si¹hã³nxa²kxah³lo²sin¹ta¹. Nxe³te²sin¹jau³su², wxãĩ²na²
yxau³ye²sa²sĩ¹sxã³, wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³ye²sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹. Nhĩ¹ju³ta²
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxau³ya³nxa²kxe³su² wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³si¹nxai¹nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ Sũ³na² yxau³ya³nxa²nxa³kxai²nãn²tũ³ hxi²kan¹nxa²hĩ³nx²nxa³i¹.
Wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³in¹kxu¹jã¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³ kãĩ³hĩ³nx²nxa³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nxã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— i¹ne³ka²sai¹. Wãn³txi³khai³xa² i³ye³kxi²nxa²ha¹i¹. “Sũ³na²
wẽn³su² na¹tũ¹xã¹.” Nĩn¹kxai²nãn²tũ³ ãh¹ a³li³la¹sxã³ ton¹txa²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ãh¹ a³li³la¹sxã³ tõ¹nxãn³kxai²nãn²tũ³ hai³txi³ Sũ³na² wẽn³su²
ti³he¹nxe²nxãn³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tẽ²yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kõ³nxe²nxãn³nhai¹. Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku², nxa²ha¹nhai¹.
Yah³lon¹sa³nhai¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹
a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Kõ³nxe² txa²hã³ka³na² ẽ¹nãu³a¹ ã³wa²lih²xi²sxã³
ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ãh¹ a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
wi¹lhin¹jah¹la² ã³nxũ²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³, nĩn¹kxai²nãn²tũ³,
ãh¹ a³li³la¹nĩn¹ju³ta² yũ³hĩ³nx²na³li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tũ³, Sũ³na²
wẽn³su² hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹, nxe²nxãn³kxai²nãn²tũ³, Sũ³na² wẽn³su²
ti³hex¹hĩ³nx²nxa³lxi¹. 6-7 “Ãh¹ ton¹txa²hẽ³li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹.
Nxe³na³jau³xai²na² i³wã³txa³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹. Jã¹nxa¹jau³su²
txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ a³li³la¹nhẽ³kxai²nãn²tũ³, yuh³xai²nãn¹te²a²
so¹lxi³ yxau²xai³hĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²

wi¹lhin¹jah¹la² we¹tē³kxai²nān²tu³, a²nū²a² tah²lxi³ wi¹we¹tē³lh³nx2na³li¹.
 8 Jā¹nxa¹jau³su² it3ti³su² a²ten³tāu³a¹ sa²xit3te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ka³tu³
 it3ta²nxon³jau³xa² ain³kxi²te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹ a²si³yxau³tāu³la³
 ko³nxe³te²sxā³lxi¹. “Īh¹nū¹la³ta³ ai³te²la¹ku². Īh¹nū¹la³ta³ wxā³te²la¹ku².”
 Nxe³te²si¹lxi¹. Jā¹nxe³jut3sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 wxa²we¹tē³ju³ta² te²yā¹nxe³te²hū³te²lxi³ wxa²we¹tē³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tē²yah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxai²na² Ī³ye³kxin¹kxai²na², Īh¹nxet3sxā³ yū³hī³te²sin²ta²ku²,
 nxa²ha¹nhai¹. 10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² I³sa³e² a²nū³ka³txa² a²hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 hxi²kan¹te²xa³lhū³nxe² a²yen³kxai²na² ā³ne³wxe³te²sxā³lxi¹. 11 A²ya³la³tu³
 wān³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ha³lo²a² e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na²
 a³la³kxi²khaix1sī¹na¹ha²kxai³, Ī²ta³lun²sī¹na¹ha²kxai³ nxe³sī¹nhxai²na¹hē³li¹.
 Nxe³na¹kxe³a² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹i¹. Nxe³nx2ti³sī¹na¹ta¹
 ten³ti³he¹yxah³lxi³sī¹nxā³lxi¹. 12 A²yen³kxa² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa²
 so¹lxi³ Ī³ye³kxi²ya³nx2ta¹i¹. Na¹ta¹ ain³kxi² yxau²xai³ti³he¹nxe³syah¹lxa³lxi¹.
 Jā¹nxa¹kxai²nān²tu³ ha³na³ka³lxi³ oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxai²lē¹.
 Ī³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ ain³kxi²yah³lxi³hī³nxān¹ji¹ku¹. Nxe³nx2ta¹nhai¹.
 13 Jā¹nxa¹jau³su² hai³txi³ a²nū²la³ oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ Ī³ka³la³sxā³
 ĩ²ki³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txi²na², Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo² na¹xai²na² so¹lxi³, Ī²to³hxai²na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³
 kwēn¹tai²na² ĩ³ka³nx²xi²sxā³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² wxā³ye¹nx2ta¹i¹.

14 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² I³sa³e² nū³ka³txa² ha³lo²a² a²nū²a²
 yxau²xai³lai¹nxa³ko³xa² ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hī¹nu¹tai²na²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na², txih³xa² yāu³ka³txa², kwa³thi³la² we¹kxa²,
 tē³sxā³ hi³sa³ka³txa² ki³txi³ ũ³kū¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nū²a²
 wix3txa² ĩ³te²a² ten³sa²tā³kxai²nān²tu³ ĩ³we²nx²si¹hain¹jau³su²,
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ju¹tau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³, Txi²na²
 Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 hi³sa³ka³txa² ũ³kūt1sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²ki¹la³kxi²sa²sxā³
 ũ³kūt1sain¹tu¹wi¹. 15 Sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²nū²a² a²ten³te²su²
 te²an²tu³, yxo²i²sain¹kxai²nān²tu³, te²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tē³ai¹nxa³kxe³su² ka³te³na² wi¹tāu³su² tāu³a¹
 yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nē³na³la².
 A²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ kī³nāu³xai²na² whāi²na¹, Txa²wā¹sū³na²
 Hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nē³na³la². A³lxi²nē³jau³su², A²ta²hai²na² hāi¹nxe²
 wet1sa²te²na² ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
 a²ten³te²su² te² ĩ³nxān²tu³, yxo²i²in¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tē³nxān³tho³la². Nxe³te² ĩ³nxa²kxai³,
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³xan³txi³ju³ta² yxau²sa²tē³nxān³kxe³su², ka³te³na²
 wi¹tāu³a¹ hāi¹nxe² yxau²sa²tē³in¹tu¹wa². 17 Jā¹nxe³te²lhxā³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹, ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² A²ta²hai²li² Je³su²jah³lan²tu³
 ĩ³sa²si¹hā³na²hē³la². Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²
 ĩ³nxai²na², ko³nxe³te²la³ ĩ³yī¹li²si¹nx2ti³jau³la³, wxā³hī³nxā²nxa³wa².
 Yxān¹ta¹ wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹kxi¹nx2ti³te³lhxā³
 wxā³na²hē³la².

18 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²te²su² te²an²tu³, hai³txi³Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²la³ i³yī¹li²kxah³lo²su² hī³nx2nxa³wa². “Kō³nxe³thin¹te²si¹lxī¹.” Sũ³na² wãn³txi³la³, ai¹nhī³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²i²x³kxai²nãn²tu³, te²lē¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²la³ i³yī¹li²kxe³su² yxau²xai³lhī³nx2na³la², kwēn¹tai²nah¹lxī¹ Sũ³na² Ta²hai²na² hāi¹nxe³te²na² sa²yxō²ã³ha²kxai³la². 19 A²kō³nxe³te²la³ i³yī¹lain¹ju³ta²sa¹: Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai²na² ha³lo²a² kō³xai²na² wxã³sxã³ yxau³yain¹to³kxan²ti³, A²ha²te¹jah¹lai²na² te³nai¹nxa³kxe³tu³, hāi¹nxe³sxã³ a²ka³nxah³ju³ta² so¹lxī³ te³nain¹na³la². Kō³nxe³ti³kāi³ain¹to³ha²kxai³, ain¹na³la². 20 A²nũ²a² i³lxī³thi¹nxa³te²su² te²an²tu³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta² yxo²kwĩn¹kxain¹ju³su² hāi³a² yxau³yain¹na³la². A²kō³nxe³ti³kāi³ain¹ju³ta², a²nũ²a² ã³xa² i²ain¹kxa²yan³ti³su², ain¹na³la². 21 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² wain³txi³kāi³to³te²su² te²an²tu³, a²ha²te¹ju³ta² wxã³sxã³ yxau³sxi²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²yxō²wet1sxã³ wain³txi³kāi³ain¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹ju³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxī³nãu³xa² tē³ain¹sxã³ whāi²na¹ Ju³te²a²kō³xa² ã³wi¹hain¹ka³tu³, kan²txi³ yxau³ain¹ka³tu³, a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 23-24 Hau³hau³kon³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ha³lo²a² yu³tã³lxī³ yxau³sxã³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Nũ¹ã¹, E³nãu²je³na² Sa³lĩ²thĩ³na² un²ta³kxi²nxa³je³na², i³yau³xa² kãin²yũ³jen³su²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³nũ¹ã¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Yãn³tai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹sã²nxa³hĩ¹na¹ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu² i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². I³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ i³wi¹lhin¹nē³nha²si¹hain¹ju³ta² i³ye³ i³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxī³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³la³je¹nai³tã² Jor³tãu²yau³xa² a²yxō²ha³tih³nãu³a¹ yxaun¹nhĩn¹nai³tã² in³txa² he¹ye¹nxa²sĩn¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lai²na², a²tĩ³lxa² Je³su²jah³la², i³ye³kxi²sa²nhĩn¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a² i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹sĩn¹na³li¹. Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãn³si³tē³la³kxain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²na² ã³si³tē³la³kxi¹nxain¹sĩ¹nxa³i¹, hĩ¹na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxī¹:

— Hã³xã¹, Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na¹: “Hxi²ka¹na¹xã¹.” Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ hāi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na² hxi²kan¹txi³lox3tē³ju³ta² so¹lxī³ hxi²ka¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³lox3tē³lxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ hxi²kan¹txi³he¹nxe³hĩ³kĩ³sxa³i¹. 28 Na¹ha²kxai³, txai²li¹ hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²txã³i. Yxã¹ta¹, Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²khai³jah¹la² a²ne³hẽ³txa² yxau³si¹sain¹jau³su²
 i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³ wxã³ain¹ju³ta³nũ³a² a²ha³ta³nxa²
 ain³sxã³ e³ya³nx2ta¹i¹. Jã¹nxe³te³lhã³ i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
 Ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti¹. 29 Na¹ha²kxai³ txa²yxau²xai³la¹jut3sũ³ju³ta²
 e³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³: a²wẽ³sã¹yah³la², a²sxe³xa³ka³lxa²
 wa²ko³li²yhu¹kxai²nãn²tu³, a²wẽ³sã¹ah³lai²na² so¹lxi³, txu¹hai²na²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²la³ hĩ³nx2na³li¹. Jah¹la² kãin² i³ka³li³hĩ³nx2na³li¹.
 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ã³su² te²an²tu³, a²wẽ³sã¹ah³lai²na² a²ya³lxa²khai³su²
 te²an²tu³, hai³txi³ a²wa³kxẽn³yah³lo²su² hĩ³nx2nxa³i¹. Hã¹nxe³sxã³
 a²ya³lxa² hĩ³nx2na³li¹. “Hã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sã¹ah³lai²na² ã³nhxi²nũ¹te³lhã³
 nxa¹nhã¹.” Nxe³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³
 a²wẽ³sã¹yah³la² wãn³txa² kãin² ka³lih³jau³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²tu³,
 te²yã¹nxe³sxã³ i³ka³li³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. “A²wẽ³sã¹ah³lai²na² txu¹ha²
 wa²ko³li²yhu¹sã³ kãin² i³ka³li³nha³na¹. Nxe³ha²kxai³ txai²li² te²yã¹nxe³sxã³
 ka³li³sa²nũ³nhã¹.” A²ya³lxa² a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²wẽ³sã¹ah³lo²hũ³jah¹lo²su²
 hĩ³nx2na³li¹. Hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹i¹. Yxã¹ta¹ txai²na² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na² hã¹nxe³sxã³ a²ya³lxah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.
 Hxi²kan¹jah¹lo²txã³i¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² wĩ¹jau³xa², txai²na¹xai²na² ain³kxai¹na¹kxai²nãn²tu³
 ã³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹. A²ya³lxah³lo²su² i³ka³li³khai¹ya³kxa²yã¹nxe²
 nxe³na¹nhai¹. 30 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹kã²non³sxã³
 yxau²xai³sa²tẽ³tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxã³
 hxi²kan¹kã²nxa³ton³sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³a¹tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ka³li³sa³nhai¹.

Oh³nãu³a¹ka³nx²xi²sxã³wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²su²nxe³jau³su²

31 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nx²xi²
 wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹.
 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ki³sxa³i¹. A²nũ²a²
 yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² yxau³sxã³ tøn¹tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³ yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³
 e³tũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹.

32 Yxã¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nx²xi² wxã³nũ¹nhẽ³te²su² te²an²tu³,
 oh³nãu³a¹ ha³lo²a² i²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni² nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹.
 Nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³hen³txi³nẽ³lain¹na³li¹. Nxe³nẽ³lain¹jau³xai²na²
 hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² ain³kxi²te²la³ ka³lxa²ai¹nxa³wi¹. 33 Yxã¹ta¹
 i³hen³txi³nẽ³lain¹jau³xai²na² a²nũ²a² i²te²hũ³te²su² te²an²tu³,
 sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te²su² kxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹. A²ya³la³tu³ jau³tu³ wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.”
 Nxe³jau³xai²na² sa²ye³ka¹tẽ³hĩ³nx2na³li¹. 34-35 Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²ki³lha³lxa², a²i³lxa²
 Je³su²jah³la² i³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A³lxi²khai¹na¹nha¹. Na¹ha²kxai³
 Txa²yãu³ka³jxah³la² yxo²ha³kxa¹, kãin² û³hũ¹khai¹na¹xã¹. Kwa²
 i³ta²ta²nax3kxain¹nxa³lho³nã¹. A²nxe³jah¹la² txa²wãn³txa² so¹lxi³ e³tũ¹xã¹.
 A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kãin² hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹xã¹.” Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su²
 te²an²tu³: “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² yxo²i²a¹xã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su²

kxai²nān²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹:
 “Txā²wā¹sū³na² A²ta²ha² sa²yxo²ā³a¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lē¹.
 Hai³txi³ ka³ten³nāu³la³ i²ai¹nxa³lho³li¹. “A²nxe³jah¹la² an³ta³kxai¹na¹nhā¹.
 An³ta³kxai¹na¹ju³ta² so¹lxī³ yxau²sa²tē³ain¹tū¹xā¹.” Txā²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² nxe³hī³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

4

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tā²nān¹ta¹ka³lxa² e³kxi²nyhu¹jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹te³nah¹lxī¹:
 — Je³su²jah³la² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ a²sa³wi³ha³lxī³lo³ti², ka³lxa¹txi³
 i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³
 Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²la³ a²nū²a² a²sa³wi³ha³lxī³lot3sxā³ i³yau³xa²
 ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³ ka³lxa²nxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³yān¹ta¹, a²ya³la³tu³ Je³su²jah³la²
 a²kxā³nxa¹ a²sa³wi³ha³lxī³nū³ka³txi³su² te²a² so¹lxī³, a²nū²a²
 ā³xa² hxi²ka² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³
 Je³su²jah³lo² hxi²ki³la³, a²nū²a² ū³hū¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 3 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³ka³txa² a²ne³nxē³na² ain³kxain¹jau³xai²na²,
 Je³su²jah³la² ain³kxi²sxā³ a³la³kxi²ka³tu³, Ju³te²a²ko³nāu³a¹ ā³na¹sxā³
 wa²li³ta¹hxai²hē¹la². Wa²li³ka³tu³, nū¹ā¹ Ka³li³le²a²ko³xa² a³wa³li²te³lhxā³
 ai³ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³ka³tu³, ka³nxū³nxān¹ko³xa² Sa³ma²ri²a²ko³xa²
 ā³ha³tih³sa²sai¹sān²te³lhxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la².
 5 A²nxe³ko³xa² ā³nxa³ka³tu³, Si³ka²thī³na², Sa³ma²ri²a²ko³xai²na²
 nxū²kwai³ye³lan¹thī³na² yau³so³nxi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thī³nai²na²
 kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³
 un²ta³kxi²nxa³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³u¹ta²kxai³
 Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³sxā³, a²ki³lha³lxa² Jo³se²ah³la²
 ū³si³wxē³no³tū¹hain¹ko³su² ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe³thī³nai²na²
 Si³ka²thī³nai²na², kxā³nxu¹ta²kxai³ i³yau³xē¹na² po²su²tē³na²
 u¹khai¹nxe³tē³na², Ja³ko²ah³lu¹tai²na² u³sxā³ we¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, u²lxa³nxa³nxa²ha¹te¹,
 ai³hxi²tha³nha²ka³tu³ i³yau³xē¹nai²na² a²yxo²ka³te³h³xa² ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³kat3sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 7 Ā³wxe³tē³na¹, txu¹ha² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxu³su² te²kxai³lu¹
 tū³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ū³whi¹sai¹te³lhxā³ tū³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 — i³yau³xa² ū³hū¹sē¹ni¹. Ī³na²te³lhxā³ nxa¹nhī¹. Nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 8 Nxe³hī¹na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Yain³txa² yo³hi²sxā³ so¹kxi²te³lhxā³, sxi²jen³nāu³a² aun³ta²
 hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxī³ nūh¹
 yxau³ta¹hxai²hē¹la².
 9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thī³nān¹ta¹ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 Je³su²jah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 — Wxāi²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³yah³lo²si¹lxī¹. Txai²lē¹. Nxēn²nxa³i¹.
 Sa³ma²ri²a²thī³nān¹ta¹ka³lxu³sa¹i¹. Nxe³ki³sa²kxai³, ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 i³yau³xa³ i³na²kxi²sa²te³lhxā³, nīn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a² nū³ka³txi³
 i³nxa² Sa³ma²ri²a² nū³ka³txi³na¹xai²na² wi¹lī³we¹yhu¹ki³ju³ta³la³ yū²nxa³i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².
 10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe³sa¹nxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nxa²ti³ten³na³ni¹. Ta¹, ã³ne³wxe²nxã³nxi¹. Hai³txi³ wxã¹li² ĩ²sa²te²sxã³nxi¹. ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu³, ĩ³yau³xa² ĩ³na²kxi¹nxa²te³lhxã³nxe³na¹te³na¹xai²na², ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² yen³kxa²a³la³kxin¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²sa²hĩ³nxã¹nxi¹. “ĩ³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³sa²hĩ³nxa¹nxi¹. San¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²ũ³hũ¹nxa²hĩ³na¹xĩ¹. A²nxe³jau³xa²na² ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na²wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lhĩ³nxã¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³yau³xa²u¹khai¹nxe³sxã³si³hẽ³ta³nĩ¹khai¹nxe³ha²kxai³, wxã¹na² kwa³ta³lẽn³ta³ ũ³whi¹sai¹kĩ³tẽn³ta³ yũ³nxãn²nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹. Nxe³kxa²yu³su², ĩh¹nũ¹la³ta³ Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²na²ũ³whi¹sai¹sxã³ũ³hũ¹sa²hĩ³nxãn¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. 12 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²Ja³ko²ah³lu¹tai²na², txa²sũ³nu²su² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² wxa²xu³sxã³ ĩ³yau³xẽ¹nai²na² wet¹sxã³ũ³hũ¹sain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xa²na² jah¹lu¹tain²txi³ĩ³na²ha²kxai³, a²wẽ³ha³lxi³nãu³xu¹tain²txi³ ĩ³na²kxai¹nha²kxai³, a²ka³yxuh³nãu³xu¹tai²na² a²wã²lo³tain¹kxe³nãu³xu¹tain²txi³ĩ³na²kxai¹nha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ja³ko²ah³lu¹tai²na²hxi²kan¹khai³1ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhĩ¹na², “ĩ³yau³xa²ũ³whi¹sai¹na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tu³, hã¹i¹sxã³ ĩ³yau³xẽ¹na²wxa²xu³sãn²sxã³ũ³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, wxã¹na²ã²la²hxi²kan¹khai³3nhĩ³nxãn¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— ĩ³yau³xa²na²ũ³whi¹sain¹jau³xa²na² ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³ya³lxu¹xi¹nxa²tũ¹xĩ¹. 14 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu³, Sũ³na² ĩ³yau³khai³xa²ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³na²kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, a²e¹nãu³nũ¹na² ĩ³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, ĩ³nũ³sa³la³la³kxi³hũ³jau³la³hã¹nxe² kɔn³jau³hũ³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹. A²e¹nãu³a¹yen³kxi³hai¹nhĩ³nx2na³ni¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, ya³lxu²xi²ti³he¹nxa³ha²kxai³, ka³te³na²wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ai¹nhĩ³nx2na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³jau³xa²na²ũ³hũ¹sẽ¹li¹. San¹kxai²nãn²tu³, ya³lxu¹xi²sa²nxa³kxe³su²ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxã³ã³wxã³ti³hex1to³nxa³lho³li¹. Nxe³te³lhxã³nxa¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹ka³tu³, wxa²wẽ³sã¹ah³la² ĩ³kaix1son¹ka³tu³, te²a²wxã¹na²wã³li¹ja³hẽ¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³to³ta¹:

— Txa²in³txi³la³yũ³te²txã³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— wxa²wãn³txai²na² a²wẽ³sã¹yah³la² yũ³nxa²nxa³jau³xa²na²wãn³txi³khai¹xai²la¹xĩ¹. A²wẽ³sã¹a²ha¹li¹ha¹li¹ka³na³kin¹jah³la², tẽ³sxã³yxau²xai³li¹nhẽ³ni¹. Tẽ³sxã³yxau²xai³lhxã³ã³to³hi¹nhẽ³ni¹. Nĩn¹ka³tu³, a²ha²kwẽn¹tai²na²tẽ³in¹jah¹lai²na², hai³txi³wxa²wẽ³sã¹sxa³xĩ¹. Nxe³ha²kxai³wãn³txi³tu³ ĩ³ye³i¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹na² ĩ²a¹i¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a²
 a²wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ye¹lxi¹. 20 Jā¹nxa¹jau³su²,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³ju³ta² ĩ³yau¹ū³sē¹li¹.
 Ĩ¹ti¹la³tā³ o²la³kxi²hī³kj³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Nxe³ju³ta²su¹,
 kxā³nhxī¹nu¹tai²na² txa²sū³nū²nāu³xu¹tai²na² wā³la³ka³txai²na²
 so¹lxi³ o²la³kxain¹to³sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, wxa²nū³ka³txi³
 ĩ³nxa²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³ ĩ³nxa²na² Je³ru³sa³lē²thī³na² so¹lxi³
 ĩ³ye³kxi²yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³ju³ta²su¹. Yah³lxi¹nha²kxai³: “ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³su²
 o²la³kxi²na¹tū¹xā¹.” Nha¹kxai²nān²tu³, ĩ¹ti¹la³tā³ wain³txi³
 o²la³kxi²hī³nha¹te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³ta²sā¹nxi¹. Txa²wān³txai²na² yxo²ĩ²sē¹ni¹. Ha³lo²a²
 hau³kon³tē³na³ni¹. Nxe³tāu³a¹: “Txa²wā¹wī³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³la³
 o²la³kxi²na¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ wā³la³ka³ta²nāu³ai²na²
 so¹lxi³ o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thī³na² so¹lxi³
 o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tū¹xī¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² ĩ³li³jut³sū³ju³ta²
 he¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxin¹tāu³a¹ sa²wai³wait³sxā³
 Txa²wā¹wī³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹yah³lxin¹jau³la³ o²la³kxah¹lxin¹tū¹xī¹.
 22 Yxān¹ta¹, kwēn¹tai²na² Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txi³ ĩ³nxa²na²:
 “Txa²wā¹wī³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹kj³jau³su² o²la³kxi²sī¹na¹xā¹.”
 Yah³lxin¹kxan²ti³, hai³txi³ Txa²wā¹wī³na² wi¹lī²tū³ka³txi³sah²lxa³nxi¹.
 Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²na²
 Txa²wā¹wī³na² wi¹lī²tū³ka³txi³su² sī¹na¹xī¹. Nxe³sī¹na¹ju³ta²sa¹:
 Txa²wā¹wī³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³jah¹lo²su² na³ni¹. A²nxe³jah¹la² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 ha³lo²an¹tū³ka³txi³ ĩ³nxa²na² a²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 wxa²wa²su¹txa²lxi³tu¹xī¹. Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xai²na²
 Txa²wā¹wī³na² wi¹lī²tū³ka³txi³sī¹na¹xī¹. 23 Yxān¹ta¹ ha³lo²a²
 hau³kon³tū¹xī¹. A²ha¹kwēn¹tai²na¹ hau³kon³na³ni¹. Nxe³kxai²nān²tu³:
 “Txa²wā¹wī³na² wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹ta¹tū¹xā¹.” Nxe³kj³kxai²nān²tu³:
 txa²wā¹ē¹nāu³a¹ wi¹lāin³nha²sxā³ wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi²
 nxe³kj³kxai²nān²tu³, wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hit¹hī³kj³tā³ni¹. Jā¹nxe³sxā³,
 wain³txi³ o²la³kxi²ti³hi¹kj³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹wī³na² ten³nē³kxe³su²
 hī³nx2na³ni¹. 24 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 txa²wā¹ye³na² ĩ²kj³kxah³lo²su² nxa³xī¹, txa²wā¹sī³na² yū²nxa³jah¹lo²su²
 ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³, ka³te³na² a²si³yxau³tāu³su² ha²kxai³,
 txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ ĩ²ta³lu²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³, nx2na³na¹.
 Nxe³ha²kxai³: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lxon³kxi²txai²lā¹.”
 Nxe³kj³kxai²nān²tu³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ wi¹lāin³nha²sxā³
 wi¹lxo³kxi², wān³txi³tu³ wi¹lxo³kxi² nxe³si¹kj³jau³su² o²la³kxi²ya³sa³ni¹.
 Ju¹ta² so¹lxi³ wain³na³ni¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² te²a², a²ĩ³lxa²
 Me³si²ah³la², wxā³nū¹nhē³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ ā³ne³wxe³sa³nhai¹.
 Wxā³nū¹nhē³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ū³nhē³tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹.

— Txai²na², i³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³hī¹na¹, i³ye³ta³lu²nxa³hī¹na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³wa³li²tū³xi²sxā³ Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxi²yhu¹ju³ta² i²ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²kxai³lu² i³wā³txain¹kxan²ti³ kōn³ton³ti²yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Yā¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txu¹ha³ka³lxai²na² i³ye³kxai¹nīn¹ji¹ku¹, nxe³nxa²nha¹nha¹. Nxe³jau³xa² i³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na² a²kwa³ta³lē³na² ā³sxā³sxi²yhe³na² i³xi²ka³tu³, a²nū²a² sxi²yhe³nai²na² yxau³ain¹tū³kā³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

29 — Ne³ka²ki²sah¹lxi³sa¹lxi¹. Nū¹ā¹ in³txa² yxau²na³li¹. A²nxe³jah¹la², txa²si³to¹na¹tāu³su² tāu³a¹ kái³to³ha¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³sain¹na²li¹. Wxā³sxā³ i²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sin²ta²i¹, jah¹lai²na²su¹. Ta¹hxai²hē¹la². 30 Nxe³te³na¹, tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²yhe³na² aun³ti² wa²li³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³ta³lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. ĩ³yain³txa²sī¹nhē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

32 Yxān¹ta¹:

— Txa²yain³txi³la³ i³yai³na¹tū³la³ yū²na³li¹. Yxān¹ta¹, ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²a² ā³xa² yain³txa² tē³sxā³ ũ³hū¹ain¹te²tān²ku², ki³nhai¹. Nēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— “ĩ³yain³sxā³ ũ³kxi²sa³nhā¹.” Na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx2na³li¹. Ju¹ta² yā¹nxe³sxā³ Txa²wī³na² i³sa²si¹hā³sa²jah¹la² a²ē¹nāu³a¹ au³txi³te³nain¹jau³su² sa²yo²wet¹tai¹na¹kxai²nān²tu³ Txa²wī³na² wa³ka³li³yu³ta²ta³lu²na¹kxai²nān²tu³, ka³li³sa²hī³nx2na³li¹. “ĩ³yain³sxā³ ũ³kxi²sa³nhā¹.” Na¹ke³la³te²kxai³, ju¹ta² yā¹nxe² ai³sxā³ ka³li³sa²hī³nx2na³li¹.

35 Jā¹nxa¹jau³su², wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “T³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tā³tī¹tāu³a¹so¹lxi³, ka³ya³txa² kan¹tāu³a¹ wxa²nāu²so¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹, txa²wān³txi³kxai³lu¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹: “Ta¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ ten³sa²ka²la¹sxā³ ha³lo²ai²na² i²sa²sai¹jah³lxi³hē¹li¹. A²nū²a² ka³lxa¹tū³kā³txa² wxā³ain¹na³li¹. Txa²wān³txa² te³nain¹jau³su²wxā³ain¹na³li¹. Wān³txi³khaix3tu³ i³yau¹ū³hain¹ki³kxai²nān²tu³, tū¹kā³txai²na² ye³jen¹na² sa²yo²wet¹sain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² kāu³ki³jut3sxn3tai¹. Hau³kon³khai¹nx2na³li¹. Ka³ya³txa²kan¹ta³lun²sxā³ i³si³sa²te³kxi²na³na¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³, tū¹kā³txai²na² sa²yo²wet¹sa²te³lhxā³, nxe³sain¹ju³ta³nū³a² hau³kon³na³li¹.”

36 Jā¹nxa¹jau³su², yain³txa² wxa²nāu²so¹te²su² te²an²tu³, a²yo³ha²yū³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ ka³lih³tu¹wi¹. Jā¹nxe³jut3sũ³nx2, a²nū²a²sa²yo²wet¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³su² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³tū³kā³txa² sa²yo²wet¹sain¹tū³kā³txi³nū³a², ka³te³na² wi¹tāu³a²

yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nān²tu³, wxāi²na² sa²kxai³lu²
ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³txa² wxa²nāu²so¹te²su² te²a² ka³li³hain¹kxa²
yā¹nxe²yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Txa²wā¹ki³na¹xai²na² Txa²wī³na² wa³ka³li³yu³ta²
wa³kon³ki³jut3sū³na³li¹. A²wi¹lhī¹nān²tu³ txa²sa³wi³ha³lxī³su² te²an²tu³,
txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ī³ye³sxā³ a²nū²a² ī³yau¹ū³hain¹sān²kxai²nān²tu³,
hā²wxān³txa³ a²si³yo³nān²ta³ txa²sa³wi³ha³lxī³ ā³su² te²kxai³lu¹,
te²yā¹nxe³sxā³ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² āh¹ ī³ye³sxā³
ī³yau¹ū³hain¹to³kxai²nān³tu³, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³kxai²nān²tu³,
ain³kxain¹tū³ka³txai²na² sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
jut3sū³nxe² txa²sa³wi³ha³lxī³ a²wi¹lhī¹na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa²
ī³ye³sxā³ a²nū²a² ī³yau¹ū³hain¹sān²tū³ka³txa² yain³txa³ki³a²
ū³whī¹tū³ka³txi³hū³tū³ka³txi³sai¹nha²kxai³, hā²wxān³txa³, ha³na³ka³lxī³
txa²sa³wi³ha³lxī³ ā³su² te²a² sa²kxai³lu¹, ān³ta³lo³hēt1sxā³ txa²wān³txa²
wi¹jau³xa² a²nū²a² āh¹ ī³yau¹ū³hain¹ka³tu³, ain³kxain¹tū³ka³txa²
sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² sa²wi³ha³lxī³ ā³xa² ā³ta³lo³hēt1sxā³
wān³txa² wi¹jau³xa² e³te²su² te²nū³ka³txa² ka³ya³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
wxa²nāu²so¹tū³ka³txi³hū³tū³ka³txi³sai¹nha²kxai³ nxai¹nhī³nx2na³li¹.
Nxe³kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxī³ yain³txa³ki³a² ū³whī¹te²hū³te²ain²txi³
ī³ka³li³hi², ha³na³ka³lxī³, txa²sa³wi³ha³lxī³ ā³xa² ka³ya³txa²
kan¹ta³lun²te²ki³a² wxa²nāu²so¹te²hū³te²ain²txi³ ī³ka³li³hi²,
nxe³hī³nx2na³li¹. Ha³lo²a², nxe³jut3sū³na³li¹. Nxe³ju³ta²na²,
Sū³na² wān³txa², kxā³nxān¹jau³xa² ā³si³wxē³no³tē³jau³xu¹ta²na²,
nxe³te³nah¹lxī¹: “A²nū²a² yain³txa³ki³a² ū³whī¹i², a²nū²a² ā³su²
te²an²tu³, yain³txa² wxa²nāu²so², ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³jau³xai²na², a²ya³la³yau³tu³ jau³xai²la¹i¹. 38 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²,
Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txai²na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa²
ī³yau¹ū³txain¹yah³lxī³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³tū³ka³txai²na², kxān³su² a²nū²a² ā³lxī³tū³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xa²
ī³yau¹ū³hai¹nhxai²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta²na² so¹lxī³ ha³lo²a²
hau³kon³yain¹na³li¹. Ain¹ka³tu³, wxa²wān³txa² ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu³,
sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³, wxa²nū³ka³txai²nān²tu³,
a²wi¹lhī¹na² o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² a²nū²a²
nū³ka³txai²na² sa²yo²wet1sain¹ju³ta³nū³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹ju³ta² jut3sū³nxe², a²nū²a² ka³ya³txa² wxa²nāu²so¹te²hū³nxe²
a²yain³txa²kl³a² ū³whī¹xa³kxan²ti³ wxa²nāu²so¹te²hū³nxe², yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nāu³kxai³lu¹, a²nū²a² ka³lxai¹tū³ka³txa²
Si³ka²thi³nai²na² yxau³ain¹tū³ka³txa² ān³yā³nhai¹tūn³tū³ka³txi³su²
te²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txai²na²
ha³la³je¹na² txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain³kxain¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a² txa²wē³son³ti³na¹hī¹nān²tu³
kāi³xi²yxau²xai³la¹ju³ta² hu³, yxo²ha³kxa² nūn²ta¹ ī³ye³kxi²tū¹li³ū³sa³na²li¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², a²nū²a²
nū³ka³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

40 Ain¹ka³tu³, Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
ī³ha¹txain¹ka³tu³, ī³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sān²sī¹nhē³li¹. Yhain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³ha¹li¹ a³lan²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

41 Yain¹ka³tu³, ha³na³ka³lxi³ Si³ka²thi³nai²na² wā³kon³tū³ka³txa² ān³yā³nhai¹txe³nūn³tū³ka³txa² ka³lxa¹nūn³tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² wān³txa² ain³kxain¹ka³tu³, sa²yo²we¹tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³te³nah¹lxi¹, tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxi²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sān²si¹nxi¹. Hī¹na² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Je³su²jah³la² a²yo²wān³txi³khai³xa² ain³kxain¹nha¹ka³tu³ sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Kxān³su², wxa²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi¹nxa²to³nha¹tai¹ti²tu³ni¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² wxa²wān³txain²txi³ ain³kxi², Je³su²jah³lai²na² wān³txain²txi³ ain³kxi², nxe³sa²sīn¹jau³su² wi¹wi¹nxe² sa²yo²we¹tain¹nha¹xī¹. Nha¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³na¹. Yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² ko³nxe³thin¹ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² na³na¹. Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxa² i³we²txi²jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wa²li³ka³tu³ ha³lo²a² Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².

44-45 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lai²na², a²ha³lo²khai³xa² ā³wih¹sxā³ i³xi²kxai²nān²tu³, a²ka³lxa¹ti³khai³xa² i³wet¹si¹nyhain¹jau³la³ yū³ai¹nxa³i¹. Jāx¹sain¹nūn³na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹ka³tu³, Ka³li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². i³sa²nēn¹kxain¹ju³tai²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹. Ha³la³je¹nhī¹nai³tā², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³iē²thi³na² ān³yān³ki³nū²kxi¹xain¹sxā³ i³yai³ni², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ka²li¹te³lhā³ o²la³kxi², ain¹tai¹ti²tu³na¹. Nxe³hī¹nai³tā² Je³su²jah³lai²na² yxau³ya³nhē³lain¹sxā³, ha³lo²a² nū³kxūn³ju³ta² so¹lxi³ kāi³ya³nhē³lain¹tai¹tu³na¹. i²ta³lun²ki³tai¹tu³na¹. Wi¹kāi³jah¹lo²su² na³na¹. Ka³li³le²a²ko³xan¹tū³ka³txai²na² wān³txa², nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, Je³su²jah³lai²na² i³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²ye³na² Ka²na³thi³na² ā³wih¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³ai²na², ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Je³su²jah³la² i³yau³khai³xa² ā³sa²yāt¹sxā³ yain³txi³yau³ wi¹khai³l¹jau³xa² sa²wet¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nāu³a¹, hī¹na² ā³wih¹xi²ka³tu³, a²nū²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ka³far³na³ū²thi³na², Ka²na³thi³nai²na² kū³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thi³na² yxau³jah¹lo²su², ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² a²ki³lha³lxa² i³ton³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wī³nai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹nhā¹. Je³su²jah³la² he¹na³na¹. Ju³te²a²ko³xa² a³li³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xai²na² he¹na³na¹. i²sxā³ i³ye³kxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹ka³tu³ a²wī³nai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³ha¹txi²sxā³ kāin² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wē³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹. Kan³si²sxā³ i²sxā³ we²txi²sxū³xi²sē¹li¹. A²wī³na² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu², i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²ye³n³kxa² nũ³cxũ³te²a² ĩ²yah³lxan³kxai²nãn²tu³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹yah³lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² kan³sxã³ wxã³sẽ¹li¹. Kãu³kxi²txa³hẽ¹li¹. Txa²wẽ³sa² ya³lu²kxi²sa²ju³ta²yan³txi³su², na¹nhai¹.

50 Yxãn¹ta¹:

— Ā³nxĩ³xi²txu¹li¹. Wãi³lxa² wi¹we²nxi²sxã³ wi¹yxau³ye³nx2na³li¹, hĩ¹na²su¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²ka³tu³ ā³nxĩ³xi²te³lhxã³ nxe²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Ai³ka³tu³, tĩh³na² kan³si²ka³tu³, a²sa³wĩ³ha³lxi³nũ³xa² sa²kxai³lu¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxã³ a³li³ain¹te²nũ³xa² sa²kxai³lu¹, ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wẽ³sa² wi¹we²nxi²sxã³ ka³ten³ti³ yxau³na²li¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Ain¹ka³tu³, a²hxi²kan¹jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã³txi³sxi³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã¹ we²nxi²lhai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sũn²ta³tai³tã² u³je³na³ka² ā³ni²lã³ni²hĩ¹nai³tã² wẽ³sa² ĩ³sũ²kxi²sxã³ ĩ³we²nxi²khaxi¹sĩn¹na²hẽ³li¹, A²sa³wĩ³ha³lxi³nũ³xa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ju³ta², a²wĩ³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Sũn²ta³tai³tã² te²yã¹nxe³hĩ¹khaxi³xai³tã², tĩ¹kxai²na² son³txi³ai³tã², Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³na¹. “Ā³nxĩ³txu¹li¹.

Wxa²wẽ³sa² we²nxi²sxã³, ka³ten³ti³ yxau²na³li¹.” Sain¹na²hẽ³na¹. Wain³na³na¹. Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ a²wĩ³nãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ², a²sxi²ha² ya³lxi³hain¹tũ³ka³txain²txi³ yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³ju³ta²na² Je³su²jah³la² nũ³cxũ³txi³ kãi³ain¹ju³ta², Ju³te²a²ko³xa² wa²li³sxã³ Ka³li³le²a²ko³xa² ā³wih¹sxã³ yxau³hĩ¹na¹ kãi³ain¹ju³ta¹, ā³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ nũ³cxũ³txi³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Ī³ye³na² a²yo²ka³teh³nũ³a¹ yxau³jah¹la² ĩ³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³yã³nũ¹tain¹sxã³ ĩ³yai³ni², Sũ³na² ĩ³wã³nxĩn²kxi², nxe³ain¹je³nũ³wa³kxa² hau³kon³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³te³lhxã³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã²ka³la³sxã³ a³li³nhẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 A²nxe³thĩ³nũ³a², sxih²yo²a² o³ve²a³ nũ³ka³txa² ā³wi²xi²ta³yo²a² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³yo²a² a²yo²ka³teh³nũ³a², ĩ³ye³na² a²ĩ³lxa² Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³nai²na² a²yo²ka³teh³nũ³a², sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ thĩ³na² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²nxe³thĩ³nũ³a¹, a²nũ²a²nũ³xa² ĩ³ton³tũ³ka³txa² ye³han³tũ³ka³txa², su³kan²ta³kxi²tũ³ka³txa², txa²wã¹nũ²ai²na² whãĩ²na¹ kan²ta³kxi²tũ³ka³txa² sxa²ho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxi¹: — Sxa³sxã³ wah³nxe² sxa³na¹nhã¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxũh¹ ĩ³yi¹li²nũ¹nhẽ³ju³ta² hau³kon³na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² a²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la² a³ka³nxĩ²xi²sxã³ wxã³nũ²la² ĩ³yau³xai²na² sa²ta³kãu³ta³kãu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,

a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² ĩ²li³te²su² te²an²tũ³ ā³nxai³lhxā³, a²nũ²a²
 ā³xai² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³ka²ta¹sai¹sxā³ ā³nxai³kxai²nān²tũ³,
 ĩ³yau³xa² ā³nũ¹nha²na³na¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tũ³,
 we²nxi²ta³lu²nai¹nhĩ³nx2na³na¹. Kxān³su² te²yā¹nxe³to³hxai²na²hē³na¹.
 Jā¹nxe³nē³tũ¹xā¹. Nxe³tāu³a¹, ĩ³yau³xa² ā³nũ¹sa²sxā³ we²nxi²sa²ju³ta²,
 txai²li² ten³sa³nhā¹. A²nũ²a² ĩ³ton³tũ³ka³txa² wān³txa²,
 a²ē¹nāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxā³, nxēn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³
 sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁵ A²nxe³tũ³ka³txai²na², in³jah³la² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ hxi²ka² hxaⁿ3sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²li³ki²sxā³
 nxe³ko³xa², kan²ta³kxi² sxa²xai³kwē³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la²
 a²nũ²a²nāu³xai²na² nxũ²kwāi³ye³ye³lo³tāu³a¹ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la².
⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ yau³son³ye²ka³tũ³,
 sxa³yain¹jah¹la² ĩ², a³lu²txi³ ĩ³ton³ju³ta² ā³ne³wxe², ai¹nha²kxai³
 ĩ³wā³txi³te³nah¹li¹:

— We²nxi²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹? Je³su²jah³la²wān³txa²ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³3sā¹li¹. We²nxi²txi³ ten³khai¹sa³nhai¹.
 Na¹ha²kxai³ yxau³sxā³ ĩ³yau³xai²na² ān³ta³kāu³ta³kāu³ju³ta³nũ³a²
 wah³nxe³to³ha¹i¹. We²nxi²sa²txai²li¹. Na¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²sa³te²la³ yũ²nxa³i¹.
 Sa²nxa³kxe³su², ĩ³yau³xai²na² ā³ta³kāu³ta³kāu³kxai²nān²tũ³, hai³txi³ a²nũ²a²
 sa²ha³lxo¹so¹sa²sxā³ ĩ³ye³na² ũ³nhũ¹sa²te²la³ yũ³sa²nxa³kxe³su², ā³nxai³lhxā³
 ā³nũ¹a¹tũ¹xā¹. Nxe³na¹te²i³, a²nũ²a² ā³xa² so¹li³ ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³
 ĩ³yau³xa² ā³nũ¹ain¹ka³tũ³, we²nxain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ txai²na² ā³nũ¹sa²sxā³
 we²nxi²sa³ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³sa²yxau³sxā³ wxa²sxaⁿka³lo³ai²na² sa²sot¹sxā³ ā³nxai³txu¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Ai¹nha²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² kwēn¹ta²kxai³
 we²nxi²ta³lu²ni²ka³tũ³, a²sxa³ka³lo³a² wā²nxũ¹ sa²so¹sxā³, a²yu³kxa²
 ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ĩ³ye¹nxi²yhain¹to³ju³ta² ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hē¹la².
¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² wān³txi³kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na² ĩ²sxā³
 ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² sa²ba³to³ nxe³ki³tā³li¹. Kĩ³sa²kxai³, ha³ya³kxa²
 wxa²sxaⁿka³lo³ai²na² tē³sxā³ ā³nxai³sĩn¹txa²hē¹li¹. On³sxā³ kãĩ³xa³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Yxān¹ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ĩ³we²txi²sa³jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹li¹:
 “Wxa²sxaⁿka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³ ā³nxai³txu¹li¹.” Sain¹na²li¹. In³jah³lai²na²
 wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹te²ta³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹? “Wxa²sxaⁿka³lo³ai²na² sa²so¹sxā³
 ā³nxai³sē¹li¹.” Nxe³nxain¹tē³nũ¹ta¹li² ĩh¹te²khai³ta³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹?
 Ta¹hxai²hē¹la².

¹³ Yxān¹ta¹, we²nxi²jah¹lai²na², Je³su²jah³la² a²ĩ³lxā²
 a³la³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³la³je¹nĩn³kxai³, a²nũ²a²
 ka³lxā¹tũ³ka³txa² ā³yān³ki³nũ²kxai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² hãĩ³a²

ĩ³ha²li²si³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³ha²kxai³, we²nxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe²ĩ³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²nãu³a¹ he¹ain¹tãu³kxai³lu¹, in³jah³lai²na² ĩ³ha¹txain¹ka³tũ³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Hĩ¹nai²li² wi¹lain³kxi²nhãn¹nhai¹. Nĩ¹nha²kxai³, a²wẽn³txa³ kō³nxe³ju³ta³la³ kãi³xi²sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹li¹. Kãi³in¹kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a² ã²la² khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta² a³ya³tin¹kxa²ya³n³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ka³tũ³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu² a³li³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hãĩ¹tũn³te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— ĩ³we²txi²sa³jah¹la² a²ĩ³lxa², Je³su²jah³lai²na² ĩ³we²txi²sa³hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³we²txi²ju³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hãĩ¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹ kãin² ĩ³xan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³xan³tai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni², Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³te³lhxã³ o²la³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³si¹hain¹jau³su², Je³su²jah³la² a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa² wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ai¹nha²kxai³, Txai²na² sa²kxai³lu² wa³kon³nũ³na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ain¹nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhãĩ¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³ti³ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² sa²yo²ã³sxã³ wa³kon³nãn³khi³. Nain¹jau³su²: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wĩ³nai²la¹i¹.” Ain¹na³li¹. Ain¹sxã³te²yã¹nxe³te²lox³nhã²sxã³ ã²la² kō³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³nãn³khi³. Nain¹jau³su², ĩ³su²lhã³te³lhxã³ ã²la² ten³khaix¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— A²ya³la³tũ³ wãn³txan²tũ³ ĩ³ye³ya³nx²ta¹i¹. Hai³txi³ A²tah²na¹xai²na² a²yen³kxa² nũh¹ kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ nũh¹ kãi³sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Na¹ha²kxai³, hãĩ¹sxã³ Txa²wĩ³na² yen³kxa² kãi³ju³ta² so¹lx³, A²tah²na¹xai²na² ĩ²sxã³ kãi³a¹i¹. Txa²wĩ³na² kãi³ju³ta² ha³kxa¹ kãi³hxi²so¹ya³nx²ta¹i¹. 20 Jã¹nxe³jau³su², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹: “Txa²ki³lha³lxa² a³lx²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³, a²yen³kxa² kãi³a¹ju³ta² ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai²na¹hẽ³na¹.”

Sa²na³li¹. Nxe³sa²ju³ta², hĩ¹na² ĩ³ton³jah¹la² we²txi²ye¹nx²ta¹te¹ni²ti¹. Ye¹nx²ta¹ha²kxai³, a²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a² kãi³ya³nx²ta¹te¹ni²ti¹. Yxãn¹ta¹, ye³jen¹na² a²yen³kxa² ã²la² nũ³kxũn³khai¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a², Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa³tu¹wi¹. Sa³kxai²nãn²tũ³, kãi³ya³nx²ta¹tu¹wi¹. Na¹ju³tai²nãn²tũ³, wxa²nũ³ka³txai²nãn²tũ³, ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³:

“Nũ³kxũn³khai¹nx²nxãn³ko¹. Jã¹nxũn³nxa³ko¹.” Wxãĩ²kxai³ yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Jãx¹inha¹ju³tai²nãn²tũ³ta¹, txa²nũ³kxũn³nha¹ju³tai²nãn²tũ³ta¹. Txa²wĩ³na² hxi²ka², a²nũ²a² ya³lu²kxan²ti³, hxi²kan¹txi³ ĩ³we²ti¹xi²sxã³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³, ka³ten³su² we²txi²jah¹lai²la¹i¹. Jã¹nxe³sxã³ A²tah²na¹xai²na² a²nũ²a² a²te³na¹kxa² so¹lx³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³txi³ we²txi²jah¹lo²sa¹i¹. 22 Jã¹nxa¹jau³xai²nãn²tũ³ta¹, txa²hxi²kan¹txi³ ha³lo²a²

wā²nxū¹hain³nha¹ju³tai²nān²tu³ta¹: A²nū²a² ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nhī¹na² kái³yxau²xai³lain¹ju³tai²nān²tu³, Txai²na² A²tah²na¹xai²na², yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² wā²nxū¹hī²sxā³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, kái³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³, wi¹lhin¹te²nū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ ī³yī¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ ī³lxi³thi¹nxa³tū³ka³txa² ī³lxi³sxā³ ī³yī¹li²nxa³ha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nxe²xai³lai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³, Txa²wī³na² hxi²kan¹txi³lot³sa²sxā³ ha³lo²a² wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, Txa²wī³na² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Txai²li² hai³txi³ a²nū²a² kái³yxau²xai³lain¹ju³ta² ī³yī¹lain¹nxa³lho³na¹. Yxān¹ta¹, Txa²tah²hai²na² so¹lxi³ ī³yī¹lain¹tū¹xā¹.” Sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹hain³nha¹tu¹wi¹. ²³ Na¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³sa²nēn¹kxi²sain¹tu¹wi¹. Txa²wī³na² ī³sa²nēn¹kxain¹kxa² yā¹nxe³sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² Txa²wī³na² ten³na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ī²li³te²nān²tu³, A²tah²na¹xai²na² ī³sa²nēn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nān²tu³, te²yā¹nxe² Txa²wī³nān²txi³ ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lain²txi³ ī³sa²nēn¹kxai¹nhī³nx2nxa³i¹.

²⁴ A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, txa²wān³txa² ain³kxi², Txa²wī³na² ī³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² yxo²i²i², nxe³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³li¹, kwēn¹tai²nah¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² kwēn¹tai²na² ya³lu²tāu³ā¹ a³li³ā³ya¹ka³tu³, ka³ten³nāu³a² sa²kxai³lu² ā³sa²ha³ti³sa²sai¹sxā³ yxau³ain¹na³li¹. A²nxe³jah¹la², yxan¹nāu³a¹ hāi¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹sxā³ ī³yī¹lain¹nha¹tu¹wi¹. A²hī¹na², kái³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹. ²⁵ A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nū²a² kō³nxe³ti³ kái³ain¹te²su² te²an²tu³, ya³lu²te²hū³sxā³ Sū³na² Sī³yxau³tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² ya³lu²te² yā¹nxe³tū³ka³txai²nān²tu³, Txa²wān³txa² Sū³na² Tah²na¹xai²na² wān³txa² ain³kxi²sain¹kxai²nān²tu³, a²ha¹ ain³kxi²sain¹te²a² whāi²na¹ tah²lxi³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.

²⁶ Nxe³ju³ta² Txa²wī³na² ka³te³na² six3ka³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹ ai¹nha²kxai³, A²tah²na¹xai²na² ka³te³na² si³ka³ti³na²kxa² yā¹nxe³te²su² te²yā¹nxe³sxā³ ti³hit¹sa³na²hē³li¹. ²⁷ Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wī³na² ī³ye³kxi¹sa²te³nah¹lxi¹: “Wxāi²na² a²nū²a² Tah²si¹lxi¹. Nxa²ha¹i¹. Nxa²ha¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot³txa²ha¹i¹.” Txa²wī³na² sa³na²hē³li¹. Sa³ha²kxai³ Txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²yxō²ha³kxa¹ kái³yxau²xai³lain¹ju³ta² wā²nxū¹hain³nha²sxā³ ī³yī¹lai¹na¹tu¹wi¹. Txai²na² a²nū²a² Tah²sa¹i¹. Txa²wī³na² Tah²nūn³sa¹i¹. Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.

²⁸ Txa²wān³txai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², ī³wā³wā³txi³yah¹lxi³txa³hē¹li¹. “Īh¹nxe³jau³ta³ e³ji¹ku¹.” Sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ a²nū²a² e³la² ya³lu²hāin¹kxi²te²su² te²a² txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nān²tu³ ka³ten³su² a³li³ain¹tu¹wi¹. ²⁹ A³li³ain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² wi¹lhin¹sxā³ kái³ain¹te²nū³ka³txa² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ī³lxi³thi¹nxa³txi³ kái³ain¹te²nū³ka³txa² ha³na³ka³lxi³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³, Sū³na² ī³hi³txain¹ju³ta² ā³yu¹kā³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tē³jau³su²

³⁰ Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² nxū¹hī²sxā³ kái³te²txā³xi¹. Yxān¹ta¹, Txa²wī³na² wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³ ī³yī¹lai¹na¹i¹.

Na¹ha²kxai³ wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha¹i¹. Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txã³i¹. Yxã¹ta¹ Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² te³nain¹jau³xa² so¹lxi³ o²la³kxi²te²sa¹i¹.

31 Txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³ na¹i¹. Wãn³txa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxã¹ta¹: “Wxa²wãn³txa² wãn³txi³sxa³i¹.” Nxe³sah²lxin¹nhai¹. Nxe³na¹jau³xa²na² nũh¹ txa²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³yo²nũ¹sai¹nxa³kxe³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ĩ³wã³ti³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. 32 Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ã³jah¹la² txa²yen³kxa² ĩ³hen³txi³nxa²lxi³si¹sain¹jau³su² e³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ye²sain¹jau³xa² wãn³txi³khai³xa²la¹i¹. 33 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³ye³sxã³, txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³jut3su², ha³la³je¹nai³tã² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa² ain³kxain¹tai¹ti²ti¹. 34 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ĩ³ye³yo²nũ¹si¹sain¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³ e³a¹wi¹. Na¹ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ye³sxã³ txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹. Ya³nx2ta¹i¹. Nxe³na¹jau³xa²na² ain³kxi¹xi²si¹nx2ta¹jau³su² wxa²kq³nxe³ti³kã³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²sut1si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹i¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wi¹sa²ko²ko²kxi²nẽ³te²hũ³nxe² yxau²xa³la³kxi¹nx2tain¹to³tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2txai¹nha²kxai³, jũ¹nxe² kxãn³su² wxa²sa²ki³kxi¹nx2tain¹ju³tai²na² wi¹lxon³kxi² yxau²xa³la³kxain¹yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. 36 A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tai¹ti²ti¹. Na¹ka³tu³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² hxi²kan¹ju³ta² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txai²na¹xa²na² ha³lo²a² kã³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² kã³ta³lun²si¹sa²jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sa²na²hẽ³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su² kã³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³xa² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxa² yã¹nxe², txa²kã³a¹ju³ta² ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. 37 Jã¹nxe³jut3su², Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² ĩ³ye³sxã³ sa²wxi²kat1sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² sa²wxi²kat1si¹sa²jau³xa²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³si¹sain¹to³nha²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa² ain³kxah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wĩ³na² ĩ²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. 38 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², hai³txi³ Txa²wĩ³na² wãn³txi³la³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ã³wih¹ti³he¹nxe³nx2ti³xa³i¹, Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²su² na¹xa²na² sa²yo²wet1sah²lxa³nha²kxai³lu¹. 39-40 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² kxã³nxai³tã² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na², kã³in² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. “Txã¹ti³xa²na² a³la³kxi²ki³kxai²nãn²tu³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²ki³tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Yxã¹ta¹, nxe³ta³nxã³nxai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²a², wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta², wxã³sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yen³kxi¹nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹ wxã³ti³he¹yxah²lxan³tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yhen³kxi¹nx2ta¹ju³ta² yũ²nxa³i¹.

41 Txai²li² a²nũ²a² wi¹lhin¹si¹sa²jau³la³ yxo²kwain³sa²nxa³nhai¹. 42 Na¹ta¹, wxa²ẽ¹nãn¹jau³la³ i²ta³lun²nx2ta¹i¹, Txai²li². Wxa²ẽ¹nũ³a¹ au³txi³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a³lxi²ti³hex1yah³lxi³to³hxa³lxi¹. 43 Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wĩ³na² i³kwa³na³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³ yxau³ya³nx2ta¹i¹. Ya³nx2ta¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³ en²syah¹lxin¹tai¹ti²ti¹. Nxe³yañ¹ta¹, a²nũ²a² ã³lxi³te²su² te²an²tu³, nũh¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tu³ wxã³ya³nx2ti³kxai²nãn²tu³, te²su² ten³yah³lxi³h³nxalxi¹. 44 Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³xa² so¹lxi³ ten³kxi²nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxe³su², wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su² wxa²yo²a² so¹lxi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹ta¹, Sũ³na² Si³yxau³ka³txa² ka³na³ka³nat3so¹lxin³jah¹la² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³ ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, kō³nxē² Sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² sa²yo²we¹jah²lxan³tho³li¹. 45 Txai²li² wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² yuh³lxa³kxi²nhyah¹lxin¹jau³su² a³la³kxi²na¹nhai¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² i³ye³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ kō³nxē³thin¹si¹nhē³jau³la³ i³ye³kxain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxē³te³lhxã³ txã²nãn³khi³ ki³nhã¹.” Wxa²ẽ¹nũ³a¹ sah¹lxi³hxi¹nhē³li¹. Jã¹nxē³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hai³txi³, txai²la³ kō³nxē³thin¹si¹nx2ta¹jau³la³, Txa²wĩ³na² i³ye³kxain¹nxa³lho³li¹. Yãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² on³si¹nx2txai¹nxa³jau³su² e³na³li¹. Nxe³ju³ta², wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹: “Wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³ki³tũ¹xã¹. Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²wãn³txa² o²la³kxi², a³la³kxi², to³ki³tã³na¹. Ki³sa²kxai³, ki³tã¹xã¹.” Yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Jã¹nxē³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² on³si¹nx2txai¹nxa³jau³xa² e³na³li¹. Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³ nx2na³li¹. 46 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ha³te³h³nxã³na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹ sa²yo²ã³yah³lxi³hxi¹nhē³li¹. A²nxē³jau³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txai²na² sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ txa²wãn³txain²txi³ sa²yo²wet1sah²lxi³nũ³nhĩ³nxalxi¹. 47 Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³yah³lxi³hxi¹nhē³li¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²lẽ¹, hai³txi³ txa²wãn³txi³la³ sa²yo²wet1sah²lxin¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hē¹la².

6

Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ũ³yhai²ta³lxain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, i³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² a²i³lxi³ ã³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na² ã³yo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹ka³tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³, a²nũ²a² i³ton³te²su² te²a² i³we²txi²na³na¹. Nxe³ju³ta² i²ti³ten³sa³nhã¹. Ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wã³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa² wa²li³nhē¹ta³nũ²ti²sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã²na¹ ã³wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³hi¹na², Pas²kwa²tũ³xa² i³yai³nain¹ju³ta³nũ³a² ya³son³yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxē³je³na³kxa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³, kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ³na²

Si³yxau³tāu³a¹ nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³ sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhã³ o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na³kxa² hĩ¹na² ya³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ten³sa²ka²la¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² wxã³yain¹tũ³ka³txai²na² ĩ²ain¹ka³tu³, ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹ti¹la³ta³ yain³txi³nũ³xa² ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²ki³te³ji¹wi¹? A²nũ²a² kã²li³tũ³ka³txai²na² ũ³yhai¹tain¹ki³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². ⁶Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Txa²kã³a¹ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³ yxo²ĩ²sa²ta³nxa², sa²nxa³ta³nxa², nxe³sa²ju³ta² ĩ³wa³ka³nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³lai²na² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ³xa² hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hxi²sxã³ so¹kxi²ki³sxa³lho³li¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na², kwẽ³kxa² hã¹nxe³ti³xa² wa³ko³ni² yxau²xai³lhã³ wa³kon³sa²tẽ³na¹kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hin²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² yain³txa² jũ¹nxe³tũ³xa² he³la³ko³ ũ³hũ²xai³ki³txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸Nxe³ain¹tāu³, a²sa³wi³sxa² a²ĩ³lxa² Ā³tre²ah³la², Si³mã² Pe²jah³la² a²lon³yah³la² te²wãn³txi³kxai³lu¹:

⁹— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. In³txa² wẽn³su² na³li¹. A²nxe³jah¹la² yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ², ai³na² ha¹li¹ yu², nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²la¹i¹. Wi¹lhit1sxã³ yain³txai²na² ũ³hũ²xai³ki³kxe³su² te²la¹ku¹, na¹nhai¹.

¹⁰Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Ā³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa², ha³lo²a² si³sa² au³nũ¹lhi²ko³xa² kã²in²ko³xa² ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ in³txi³nũ³ka³txa² wã³li³kha³lhon¹tũ³ka³txa² 5.000 nxe² wã³li³kha³lhon¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹¹Ā³wxe²xai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³wi¹lxo³kxi²ki³jau³xa² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu³, a²nũ²a² ã³wxe³yain¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³te²hũ³nxe² ai³na² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹²Nxe³sxã³, a²nũ²a² wã³li³kha³lhon¹tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³ki²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ũ³ki²ta³lu²nain¹te²ka³ka¹:
— A²yain³txa² a²wã³kon³kxa²kxai³, wxa²sa²wxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwa²ãn³tĩ¹kxi²nẽ³lha³ta¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nã³xa² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹³Jã¹nxain¹te²ka³ka¹, yain³txi³nũ³xai²na² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tũ³xai²na² wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ ha³ti²a² hxi²ka² hxa³n³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na², ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁴Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²na² ĩ²ain¹ka³tu³, ĩ³ye³kxi² nxe² ka³li³yhain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³, Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tāu³u¹ta²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la² Sũ³na² hxi²ka² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Ain¹ka³tũ³:

— Je³su²jah³la² i³a¹tũ¹xã¹. Hxi²kan¹txi³lot3si¹kxi³jau³su² i³a¹tũ¹xã¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² wã²nxũ¹ a³la³kxi²kxe³su², wã²nxũ¹ wa²li³sxã³ wã³la² kĩn³ka³ta² wa²li¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² i³ye³na² a²ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

16-17 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³yo²ka²nxah¹ti³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye³na² ka³nain¹ka³tũ³, ka²no¹a² hãu¹ta³ka³lo³a² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³yo²ha³ti³sai¹te³lhxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta², Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³kxan²txa¹, ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nũ²la², kãin² sa²it3ti², i³ye³na² kãin² sa²ta³kãu³hi², yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nũ²la², u²lxũ³kwa³lxĩ¹nha² ai³nũ²la², a²sa³wi³ha³lxi³nũ³kã³txi³su² te²kxai³lu¹, ten³sa²tã³ain¹tãu³, Je³su²jah³la² i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². i³ye³na² ne³ka³nah²nãu³a¹ ti³ne³wxe³yxau²xai³sxã³, ka²no¹ai²na² ã³tĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². O²khaix¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— ĩh¹nxe³khai³hĩn³te²la¹ku², kĩ³nhai¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Yxã¹ta¹:

— Txain²txi³na¹we¹. Ha³ya³kxa² yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹le¹. Je³su²jah³la² i³kaix¹tain¹jau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ i³ye³sxã³ Je³su²jah³la² ka²no¹ai²na² ã³wi¹hũ³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, a²ha² kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² ã³yo²ha³ti³sai¹sxã³ a³ya³tain¹ko³nũ³a² a³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² ã³te³nain¹jau³su²

22-24 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²si³yo³nãn¹tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² i³ye³nai²na² a²yo²ha³tih³nãu³a¹ hãi¹nxe³sxã³ yxau³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu¹ kãi²li³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³lain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³la² ãh¹ i³ti³ten³sa³nhã¹. Ti¹ai²na² sũn²ta³tai³tã² Je³su²jah³lai¹tã² yxau³ye²nẽ³lhxã³ yain³txi³nũ³xa² ũ³hũ¹nhẽ³tai¹tu³na¹. A²nxe³tũ³xa², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²sã²sxã³ ũ³hũ¹nhẽ³tũ³xai²na², i³yain³sxã³ ũ³ki²kĩ³tai¹tu³na¹, ti¹ai²na²sã¹. Yxã¹ta¹, hĩ¹na² Je³su²jah³lain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, ain¹na³na¹. ĩh¹nũ¹ai²la³ta³ he¹ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Sũn²ta³tai³tã², ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³nat3sxã³ so¹lxĩ³ a³li³sxã³ ã³yo²ha³ti³sai¹ain¹na²hẽ³nã¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxĩ³ a³li³ain¹na²hẽ³na¹. Hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³, ka²lo¹ai²na² ã³nxai³ai¹nxa³hẽ³na¹. ĩh¹nũ¹ai²la³ta³ yxau³ain¹te²la¹ku², ã³yo²ha³tih³nãn¹thĩ³na² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² yxau³ain¹te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Yxã¹ta¹, kwẽn¹tai²na² ka²no¹a² kãin²ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yũ³nẽ³na³na¹. Nũ¹ã¹, Ti³be³ri²a³ti²thĩ³na² a³li³sxã³ ti¹ai²na² ã³wi¹hũ³nẽ³lain¹ka³lo³a² nĩn²ju²na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³wih¹sxã³ ã³yo²ha³ti³sai¹na¹tũ¹xã¹. Nũ¹ka³nãu³a¹, Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³nxai³sxã³, Je³su²jah³la² ã³te³nxĩ²na¹tũ¹xã¹. Kãi²li³tũ³kã³txai²na² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹ka³tũ³, te²yã¹nxe³sxã³ ka²no¹ai²na² kãin²ka³lo³ai²na² kan³sxã³ã³yxu¹kxã³wi¹hain¹ka³tũ³, ã³yo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²yain³txi³nũ³hũ³nxe²yxau³ya³nhẽ³jah¹lo²su²jau³su²

25 Ain¹ka³tũ³, yxan¹yo²ha³tih³nãu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txain¹ka³tũ³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³h¹nxe³hĩ¹nai³tã² wxãn¹thai¹li¹?

Kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³h¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ã³ten³sah¹lxin¹ji¹? A²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³e³kxi¹nx2ta¹i¹.

Sũn²ta³tai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta²kãi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹.

Ju¹ta² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxin¹kxan²ti³Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta² ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³:

“Je³su²jah³lai²na²Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.” Sah²lxa³nha²kxai³,

hãi¹nxe³sxã³ kwa² yain³txi³nũ³xa² so¹lxi³ ũ³ki¹khai¹yxah³lxin¹kxa²

yã¹nxe³te³lhã³ã³ten³sah¹lxi¹lxi¹. 27 Ne³ka²sah¹lxi³sa¹lxi¹. A²yain³txi³nũ³xa²ã³ten³yah³lxin¹tũ³xa²

wa³su³txi³ ã³n³khot3sxã³ hxn³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na²

so¹lxi³ wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, yain³txi³nũ³xã³xa²

a²yain³txi³nũ³khai³xa² hxn³ti³he¹nx2nxa³tũ³xa², kxã¹nxa²

ha³ta³nxã²txi³ yxau²sa²tẽ³tũ³xa², yũ³nũ³na³li¹. A²nxe³tũ³xai²na²

ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³nũ³khai³xai²na²wa³kon³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Nxe³tũ³xai²na², txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²

ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³si¹nx2ta¹jau³su²Txa²wĩ³nu²khai³xa²

hxi²kan¹txi³lot3sa²na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²

wxa²ye³ka¹nx2ti³tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³nxa²ha¹te¹,

a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nha¹kxai²nãn²tu³,

ĩ³h¹nxet3sxã³ kãi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³nxa²ha¹te¹,

Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³

Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²na¹xai²na²sa²yo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹.

Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹

a²wa³ka³li³yu³ta² kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹,

kãi²li³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxa² wã³nxĩn¹ju³ta² kãi³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹ta² ĩ²nha¹kxai²nãn²tu³sa²yo²wet1txa²nha¹tu¹wi¹.

Nxe³ju³ta², yã¹te² wa³ka³li³yu³ta²kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹ji¹wi¹?

31 Jãx1nha¹jau³su², kxã³nhxi¹nu¹tai²na²txa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na²

ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lxa³ko³xa²yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², yain³txi³nũ³xa²ma²na³tũ³xa²,

Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³hũ¹ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na²,

ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹tai²na², Sũ³na²

ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xa²sa¹: “Yain³txa²oh³nãu³u¹tai²nãn²tũ³xa²,

ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxe³nxa²ha¹te¹,

Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² so¹lxi³a²yain³txi³nũ³xa²,

ma²na³tũ³xa², ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³

Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nân²ta³ma²na³tũ³lxa³ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹.
 A²nxe³tũ³xu¹tai²na²wxa²sũ³na²nũ³xu¹tai²na²Ju³te²a²nũ³ka³txi³
 i³nxu¹tai²na²i³yain³yah³lxi³to³hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxân¹ta¹, hai³txi³
 oh³nũ³u¹tai²nân¹tũ³khai³su²ta¹hxai²nxa³hê¹li¹. Hâi¹nxe³sxã³khon³sxã³
 hxa³nũ³su²ta¹hxai²hê¹li¹. Yxân¹ta¹, kwên¹tai²na²Txa²wĩ³nu¹tai²na²
 ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², ã²la²wi¹khai¹nxe³tũ³xa², a²yain³txi³nũ³khai³xa²
 oh³nũ³u¹tai²nân¹te²yain³txi³khai³su², ũ³hũ¹nx2ti³na³li¹. 33 A²nxe³tũ³xa²
 a²yain³txi³nũ³khai³xa²Txa²wĩ³nu¹tai²na²ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², oh³nũ³a¹
 i³sa²si¹ka³ti²nũ¹nx2ti³ha²kxai³, ka³nx²nũ¹nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
 nxe³tũ³xai²na²ha³lo²an¹tũ³ka³txi³i³nxai²na²i³yain³yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
 ka³te³na²wi¹tâu³a¹yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hê¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, kâi²li³tũ³ka³txai²na²wân³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lâi³. A²yain³txi³nũ³khai³xai²na²wa³su³txi³
 ân³si³wi¹wi¹sxã³ũ³hũ²sa²tê³kxi²sa²to³sĩ¹nhê³li¹. Ten³khai³1sa²sĩ¹nhai¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wân³txi³kxai³lu¹i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Txai²na²yain³txi³nũ³khai³3hũ³nxe², ã²la²wi¹khai¹nxe³tũ³hũ³nxe²
 yxau³ya³nx2ta¹i¹. Nxe³ya³nx2ta¹jut3sũ³ju³ta¹, “Heh³sa³nhã¹.”
 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, yain³txi³nũ³xa²i³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lx¹.
 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, ũ³ki²sxã³i³ka³li³hi², ka³ten³su²
 yxau²xai³li², yah³lxi³hĩ³nxa¹lx¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², wxã²na²
 wxã³sxã³sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nân²tu³, ka³te³na²wi¹tâu³a¹
 yxau²xai³sa²tê³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
 wxa²yxau²xai³lyah³lxin¹jut3sũ³ju³ta¹heh³nxa²lx³xa³ha²kxai³,
 ya³lxu¹nxa²lx³xa³ha²kxai³, yah³lxin¹jut3sũ³nxe², wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²,
 ka³lih³khai¹nxe², ka³te³na²wi¹tâu³a¹yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lx¹.

36 Yxân¹ta¹, wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²wã³nxĩ¹ti³kâi³ya³nx2ta¹ju³ta²
 ha³ta³nxân²txi³wxa²ye³na²i²sah²lxin¹kxa²ha³ta³nxân²txi³
 sa²yo²wet1sah¹lxa³lx¹. Ya³nx2ta¹i¹. 37 A²nũ²a², Txa²wĩ³na²
 wxa²sa²hait1sa²so¹sxã³ũ³hũ¹sain¹kxe³su²te²a²yo²ha³kxa¹ân³si³tê³la³kxi²
 wxã³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a²i²te²hũ³te²a²ã³si³tê³la³kxi²
 wxã³sain¹kxai²nân²tu³i³sa²si¹wha²lxain¹nxa³lho³li¹. 38 Nxe³ju³ta²
 Txai²na²oh³nũ³a¹ka³nx³xi²sxã³wxã³ya³nx2ta¹i¹. Na¹tê³na¹xai²na¹,
 txa²ê¹nũ³a¹yo²kwai³na¹jau³su²e³kxi²nha¹jau³su²kâi³te²txã³i¹. Yxân¹ta¹,
 Txa²wĩ³na²i³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na²te³nain¹tâu³lai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³jau³xa²sa²wai³wait3sxã³kâi³te²sa¹wi¹. 39 Txa²wĩ³na²
 i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²ten³ju³ta²sa¹: A²nũ²a²ũ³hũ¹sa²te²nũ³ka³txa²
 yo²ha³kxa¹yxan¹nũ³a¹yuh³xai²nân¹ta³ko³xai²na²hxa³tâu³a¹
 ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nũ³su²te³ni², hai³txi³
 ka³na³ka³na³te²he³la³ko³tau³ton³sxã³ân³tĩ¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nũ³su²
 te³ni²Txa²wĩ³na²nx2na³li¹. 40 A²nũ²a²nũ³ka³txa², Sũ³na²
 Tah²na¹xai²na²yo²i²sa²sxã³sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txa²yo²ha³kxa¹,
 ka³te³na²wi¹tâu³a¹yxau²xai³lain¹ju³ta², Txa²wĩ³na²te³ni²,
 yxan¹nũ³a¹yuh³xai²nân¹ta³ko³xai²na²hxa³tâu³a¹ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²si¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²Txa²wĩ³na²te³ni², nx2na³li¹.
 Ta¹hxai²hê¹la².

41 Ain¹ka³tũ³, Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²ã³nhai¹tũn³te²nũ³xai²na²sa²kxai³lu²
 i³we¹tai¹nxa³jau³su²i³he³son³txain¹ta¹hxai²hê¹la².

— Txai²li², yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe² oh³nãu³a¹ kã³nxa²
wxã³ya³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³jau³xai²na². Je³su²jah³la² wãn³txai²na²,
ĩ³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 42 Ĩ³we¹tai¹nxa³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²nũ²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la² a²ki³lha³lxai²la¹i¹.
A²wĩ³na² ĩ²i², a²hã³ka³na² ĩ²i², nxe³te²sa²ki³tã³li¹. Ain¹ki³sa²kxai³,
ĩh¹nxe³jau³xa²yan³ti³ta³ wãn³txai²na² oh³nãu³a¹ kã³nxa²
wxã³ya³nhẽ³jau³xai²na² e³kxi²nẽ³te²sin²tã³? Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha²ya³kxa² ĩ³wet1sah¹lxan³jau³xa² ĩ³he³son³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
44 A²nũ²a² kwa²to³to³lxĩ³ ă³si³tẽ³la³kxi²sa²jah¹la² yũ²nxa³i¹.
Nxe³ju³ta² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³
txa²wĩ³nai²na² ĩ³kaix1tain¹kxe³su² te²a² so¹lxĩ³ ă³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹.
Ăn³si³tẽ³la³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³ yan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wĩ³na² hi²se³na²
te³nai¹nxa³kxe³su² te²la³ ă³si³tẽ³la³kxi²sai¹nxa³lho³li¹. 45 Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹.
Ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xu¹ta²kxai³lu¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu¹, ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³lyau³tu³
ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.” Kxã³nxu¹tai²nãn¹jau³la³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nai²nãn²tu³
a²ya³la³lyau³tu³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
wãn³txai²na² ain³kxi², ă³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te²su² te² ĩ³nxa² so¹lxĩ³
ă³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. 46 A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²la³ hai³txi³
Txa²wĩ³na² ĩ²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² Txa²wĩ³na²
a²yen³nãu³a¹ ĩ²yxau³na¹ju³ta² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹lxĩ³
Txa²wĩ³na² ĩ²te²sa¹i¹.

47 Jã¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³ya³nx2ta¹i¹. A²nũ²a²
sa²yo²wet1sain¹te²su² te²an²tu³ a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

48 Nxe³na¹ju³ta², txai²na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹.
Sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, heh³nx2ti³xa³jut3sũ³nxe², wi¹wi¹nxe²
yxau²xai³lyah¹lxin¹tu¹wi¹. 49 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na²
ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³nãu³u¹tai²na²
yxau²xai³lain¹tãu³u¹tai²na², yain³txi³nũ³xa² ma²na³tũ³xa²
ĩ³yai³nain¹to³kxa²ha³ta³nxãn²txi³, hã¹nxe³sxã³ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

50 Yxãn¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxĩ²nũ¹nx2ti³tũ³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³kxai²nãn²tu³ ya³lu²nx3tho³li¹.

51 Txai²na² yain³txi³nũ³hũ³nxe² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxĩ²xi²sxã³
a³ti¹nx2ta¹i¹. Nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²su² te²
ĩ³nxa² ĩ³yain³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, a²ka³ten³yu³ta² so¹lxĩ³
yxau²xai³lha²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tũ³xa² ũ³hũ¹nx2ta¹tũ³xai²na²
txa²sĩ³nai²la¹i¹. Txa²sĩ³nai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² whã²na¹
ũ³hũ¹nx2ta¹i¹. A²ka³ten³yu³ta² yxau²xai³lyah³lxĩ³sih¹nx2ta¹jau³su²
ya³nx2ta¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ă³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²yah³lxĩ³ka³tu³ ĩ³xan³ta³kxah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³
ă³kwa³lxĩ²wi²kxi² ĩ³wã³txa³kxi²nhah¹lxi³te³nah¹lxi¹:

— Ko³txi³hi¹ki³sxa³nhai¹. Ĩh¹nxet3sxã³, Je³su²jah³lai²na² a²sĩ³na²,
ĩ³yain³si¹nhẽ³jau³su² ũ³hũ¹nẽ³lain¹te²la¹ku¹, ki³nhai¹. Yah³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².

53-54 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²na², Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹, a²nũ²a² a²ten³te²su² te² i³nxai²nãn²tu³, txa²sĩ³nai²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ hĩ¹na² yũ³nx2ti³ha²kxai³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxn³tãu³a¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nx2ta¹ha²kxai³, nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² i³yain³yah³lxan³kxai²nãn²tu³, txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na²yah³lxan³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ ka³te³na² wi¹tãu³la³ yũ³nx2ti³xa³lho³li¹. 55 Wxãi²na² yain³txi³nũ³xa² wi¹tũ³xa² i³yai³ni², i³yau³xa² wi¹jau³xa² i³na², yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ũ³ki²sxã³ ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ã²la² wi¹te²a² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txa²sĩ³nai²na² yain³txi³khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na²ki³jau³khai³su² ha²kxai³, nxe²na³li¹. A²nxe³te²a² i³yai³ni², i³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, te²yã¹nxe³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ kãin² i³ka³lih³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

56 A²nũ²a², txa²sĩ³nai²na² i³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² i³na², nxe³sain¹te²su² te²an²tu³, ã³nũ²ti²sa²sxã³ nxũ²kwai³yxau³sai¹nha²kxai³, nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹ha²kxai³, ya³sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 57 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wĩ³nu¹tai²na² ka³te³na² si³ka³ti³lyah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹la², i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a²ka³ten³yu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa² so¹lxi³ yxau²xai³to³ha¹i¹. Nha¹ha²kxai³, te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² txa²sĩ³na² i³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ũ³hũ¹ai¹na¹kxa² so¹lxi³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

58 Kxã³nhx¹nu¹tai²na², wxa²sũ³nũ²nãu³xu¹tai²na² ma²na³tũ³xu¹tai²na² so¹lxi³ i³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ain¹to³kxan²ti³, hã¹nxẽ³sxã³ ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, txa²sĩ³nai²na² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxĩ³xi²nũ¹nx2ti³tũ³xai²la¹i¹. Hai³txi³ ma²na³tũ³xa² yã¹nxe³tũ³sxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³xai²na², a²nũ²a² i³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu³, hxa³nxa³kxe³su² ka³ten³su² so¹lxi³ yxau²xai³sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.

59 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na² yxau³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³far³na³ũ²thĩ³na² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² yxau³yain¹sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² wãn³txa² ka³ten³yxau³la²na³li¹. Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, i³xan³ta³kxain¹sxã³ i³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹: — Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² an³txi³si¹nhẽ³jau³xai²la¹i¹. On³jau³sxa³i¹. Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ wã²nxũ¹ a³la³kxi²nũ²la², ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² an³ta³kxain¹jau³xa² i³he³son³kxi²yhain¹jau³xa² wã²nxũ¹ a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: — Txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² i³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹tã²na³li²?

62 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ye³jen¹na² i³sa²yxau³sxã³ i³na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² kxãn³su² yxau³na¹tãu³u¹tai²na² ka³la³xi²sxã³ i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³

ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxet³sxã³ kãi³yah³lxĩ³te³lin¹ji¹?
 63 Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² so¹lxĩ³ a²ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹, txa²wã¹sĩ³na² so¹lxĩ³
 a²ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yũ²nxa³i¹. Ya³nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yxo²ĩ²sah²lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. 64 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² ã³yã³nhai¹jah³lxin¹tũ³ka³txa²
 yxo²ĩ²sah²lxa³lxĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
 a²wi¹lhĩ¹nãn¹ju³tai²na² ta²nũ² a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
 yxo²ĩ²ai¹nxa³te²su² te²a² a³la³kxi², ye³jen¹nãu³a¹ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
 ã³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi², ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wĩ³nai²na² ĩ³kaix1tai¹kxe³su² te²a² so¹lxĩ³, wxã³sxã³
 ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³kaix1tai¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 te²la³ wxã³ti³hex1sai¹nxa³lho³ji¹. Ye¹nx2ta¹ten¹tj¹. Kwẽn¹tai²na²
 yxo²ĩ²sah²lxan³ju³tai²na², ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na² a³la³kxi²ye¹nx2ta¹li¹, txai²li¹.
 Na¹ha²kxai³ ye¹nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

66 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ ãn³si³tẽ³la³kxain¹tũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
 Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³ ha³ya³kxa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

67 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxĩ³khai³xai²na²
 hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹:
 — Wxa²nũ³ka³txe² ĩ³nxa²na² ã³na¹sah¹lxĩ³nũn³te³lin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

68-69 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a² ã³lxĩ³te²la³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sĩn¹nxa³lho³li¹.
 Wxa²wãn³txai²na² so¹lxĩ³ ka³ten³yau³la³ sĩn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³
 yxo²ĩ²nxa²nha¹nhai¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Wi¹lhin¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² nhi¹lxĩ¹. Jau¹xai²na² yxo²ĩ²i², a³la³kxi²
 si¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Wxa²yu³ta² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
 ĩ³nxa²na² ĩ²sxã³ sa²so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
 wxa²nũ³ka³txi³nãu³ai²na² ka³na³ka³na³tin¹te²a², a²ta³hũ³te²si¹lxĩ¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²su¹: Ju³ta²sah³la², Si³mãu²ah³la²

Ki³lo²ko³xa² yxau³nũ¹jah¹la² a²ki³lha³lxa², ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹su² ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la²
 ã³yũ³hũ¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la²:

— A²sa³wi³ha³lxĩ³su² na¹xã¹. Hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹
 wxa²sa²so¹xi²sa²tũ³ka³txi³su² na¹xã¹. Ain¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
 ĩ³kox1ko¹son²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Je³su²jah³la² a²wã³tã³nãu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² so¹lxĩ³
 yxau²xai³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ Ju³te²a²ko³nãu³a¹
 yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ĩ³su²lhã³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxe³hĩ¹na², Ju³te²a² nũ³ka³txa²

sxi²ha² wē³sa² sa²ton³sxã³ yxau³sxã³ i³yain³yah³lxi³te³lhxã³ nxe³je³na³kxa²
 yau³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
 a²wã³tã³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ai³nhxu¹lxi¹. Ju³te²a²ko³nãu³ai³tã² ai³nhxu¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
 wã³nxĩn¹ti³ kãĩ³in¹ju³ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³yau¹ũ³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
 4 “A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sa³txai¹lã¹.” Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
 hãĩ³a² yxau³sxã³ kãĩ³sĩn¹txa³hē¹li¹. E³lẽ³na² yxau²xai³sxã³
 kãĩ³je¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. 5 Nxe³jau³xai²na², a²wã³tã³nãu³xa²
 yxo²i²ai¹nxa³jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

6-7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²kĩ³li³la³ hau³ko³nxa³i¹. Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txa²
 hxi²kĩ³la² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹tũ³ka³txai²na²
 yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²li² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹,
 a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³ta² i³tih³nxai¹na¹ha²kxai³lu¹. 8-9 Wxãĩ²na²
 ai³jah³lxi³sxã³ ã³yãn³kxi²nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yãn¹ta¹, Txa²li² ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²kĩ³li³la³
 hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yhain¹ka³tu³, Je³su²jah³la²
 Ka³li³le²a²ko³xa² kan²txi³ yxau³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²ha² wē³sa² sa²ton³sxã³ yxau³yah³lxi³jau³su²

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tãu³xa² ai³kxa² si³yo³nãn²tu³, Je³su²jah³lo²su²
 te²kxai³lu² hãĩ³txen³su² ai³sxã³ ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹tũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³hĩ¹na², Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ãn³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 ã³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— ĩh¹ti¹la³ta³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹? Ta¹hxai²hē¹la².

12 Ain¹sxã³, a²nũ²a² kãĩ²li²tũ³ka³txai²na² kãĩn²i³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:

— Wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. A²nũ²a² kwa² ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa²
 wãn³txa² nxe³ha²kxai³.

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹la² wãn³txa² a²nũ²a² ã³xa² tĩh³na² wi¹tĩh³na² ã³na¹sxã³
 ko¹tĩh³na² so¹lxi³ ã³kex3te³lhxã³ e³sĩn¹na³li¹. I³we¹ki³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹. Kwa²
 ha²ya³kxa² ka³lxa²nũ³nxa³tũ³ka³txa² wãn³txa² nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la².

13 Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² e³lẽ³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 i³yai³nxai³lain¹ju³ta² i³yai³nã³wi³ti³lox3tai¹nhĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² ã³wih¹ka³tu³, wãn³txa² wi¹jau³xa²
 hxi²kan¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

15 Nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² i³wã³txi³sxã³
 i³hxi²ka¹ta¹nxa³ha²kxai³, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³te³nxã³yu³ta³la³ o²la³kxi²ki³kxa²
 yã¹nxain¹hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³, wã²nxũ¹h¹ a³la³kxi²na³li¹.
 ĩh¹nxe³khai³nxe³sxã³ a³la³kxi²khai³nxe³sxã³ i³ye³ain¹te²la¹xã³?
 Ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txai²na² i³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na², hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³i¹.
 Nxe³jau³xai²na² Txa²wi³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wãn³txai²la¹i¹.

17 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²nãn²tu³, “Txa²wã¹wĩ³na²
 a²ẽ¹nãu³a¹ au³ti³ te³nain¹jau³su² jau³xa² so¹lxi³, sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nhã¹.”

Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²hxi²kĩ³lxa² a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²wān³txai²nān²tu³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²nān²tu³
 Txa²wĩ³na² Si³yxau³tāu³a² wān³txi³khai³xa², nxe³kxai²nān²tu³ ha³na³ka³lxi³
 ain³nha²sxā³ a³la³kxi², kwa²txa²ē¹nān¹jau³khai³xa² so¹lxi³ nxe³kxai²nān²tu³
 ha³na³ka³lxi³ ain³nha²sxā³ a³la³kxi² yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

18 Nxe³ju³ta², wā²nxũh¹ Txa²li² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxā³
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³nũ³su²
 ten³hĩ³na¹i¹. Yxān¹ta¹, Txa²li² hai³txi³ te²txā³xi¹. Txa²wĩ³na²
 ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹ta¹na² wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹lxi³
 ten³sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³, wi¹lhin¹ki³lxo³nha²sxā³ e³jah¹lo²txā³i¹.
 Wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹i¹. 19 Jā¹nxa¹jau³su²
 kxā³nhxĩ¹nu¹ta¹na² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ĩ³kwa³na³nx2tain¹jau³xa²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³
 wxa²nũ³kā³txi³ ĩ³nxa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ā³yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ ĩ³hā³nũx3sah¹lxi¹lxi¹. Ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³tā³
 su²lhā³sah²lxun¹yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³lxa¹tũ³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 ĩ³wa²ũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
 — Ko³nxe³te²yāu³kā³txa² nxũ²kwai³yxau³nxa²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
 Nxe³ha²kxai³ e³wen¹nhĩ¹lxi¹. A²nũ²a² ĩ³su²lhā³nxa²ti³ten³te²la³ yũ³sĩ¹nxa³i¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Nxe²nxa³i¹. ĩ³wā³txa³kxi²nhyah¹lxi¹lxi¹. Txa²wā³nxĩ¹na¹ju³ta²
 ye³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hāi¹nxe² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ³ju³ta²
 kãi³ya³nx2ta¹ta¹ti²ti¹. Kāi³ya³nx2ta¹ha²kxai³ ĩ³wā³txi³sxā³
 ĩ³xan³ta³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. 22-23 Txa²wān³txa² wi¹lĩ²jah¹lxi³hē¹li¹.
 Kxā³nhxĩ¹nu¹ta¹na², Moi³se²ah³lu¹ta¹na² ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 In³txa²wē³sa²ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹si¹nx2ti³jau³su² ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Nxe³te³nah¹lxi¹: “In³txa²wē³sa² a³li³lah¹kxai²nān²tu³, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹,
 ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tu³ ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³tāu³a¹,
 wē³sai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹jah¹lxi³hē¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹,
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹yah³lxin¹ju³ta² hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹ta¹nān²tā³
 ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta¹na² hāi¹nxe³sxā³
 ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhxā³ ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxān¹ta¹,
 kxā³nhxĩ¹nu¹ta¹na² Moi³se²ah³la² yũ³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹ta¹na²
 wxa²sũ³nũ²nāu³xu¹ta¹na² kãi³ ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²kĩ³li³yu³ta² ā³nha³ko³tā³na¹. Hĩ¹na² wē³sa²
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 kwēn¹ta²kxai³, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹. Yah³lxi³nha²kxai³,
 “A²hxi²kĩ³lxa² hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³, “Sa²ba³to³
 nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ³ju³ta²la²na³na¹.” Yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³,
 in³txa² wē³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹.
 Ān³kāu³kāu³la³kxah¹lxi³hxai²nxān³ta¹ti²ti¹. Moi³se²ah³lu¹ta¹na²
 a²wān³txa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹si¹nx2ti³jau³xu¹ta¹na² sa²yxo²ā³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹. Ju¹ta², wi¹kāi³yah³lxi³hxain¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹,
 txai²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²na² a²nũ²a² ĩ³ton³jah¹la² sa²we²txi²sxā³,
 txa²wā¹nũ²na² whāi²na¹ sa²we²txi² ta³lu²nai¹na¹ta¹ti²ti¹. Nxe²
 kãi³a¹ju³ta², ā²la² wi¹ju³ta², ā²la² wā³nxĩn¹ju³ta² kãi³ya³nx2ta¹ta¹ti²ti¹.
 Nxe³ya³nx2ta¹ha²kxai³, ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³tā³, ĩ³xan³ta³kxi²sah¹lxin¹ji¹wi¹?

24 Jā¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³kā³txi³ i³nxai²na² txa²hxi²kĩ³li³la³ txa²kāi³a¹ju³ta² a³la³kxi²yah³lxa³lxi¹. Yah²lxan³kxan²ti³, kō³nxe³thin¹te²la³ i³yī¹li²sah¹lxi¹lxi¹. Jā¹nxe³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹ta² wai³nxa³i¹. A²nũ²a² ā³xa², a²hxi²kĩ³lxa² kāi³ain¹ju³ta² a³la³kxi²ta³lun²yah³lxan³kxai²nān²tu³, kwa²to³toh³lxi³, kō³nxe³thin¹te²la³ i³yī¹lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹ta², wai³nxa³i¹. Yxān¹ta¹: “A²nũ²a² ā³xa², a²hxi²kĩ³lxa² kāi³ain¹ju³ta², wain³txi³ i³yī¹lai¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³: “Ye³ka¹ka¹nha² i²sxā³ a³la³kxi²ta³lu²nain¹sxā³ i³yī¹lai¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ i³yī¹lain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sain¹ji¹?

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³ru³sa³lē²thĩ³nān¹tũ³kā³txa² ā³nhai¹tũ³tũ³kā³txa² kā³lxa²nxa³tũ³kā³txa² wā²nxũh¹ i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na², fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² i³su²lhā³lhu¹nain¹kxah³lo²nũ³su²ta²lu¹i¹. 26 Ain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, e³lē³na² e³ti²tu³wi¹. Ta¹, fa³ri³se²a² nũ³kā³txai²na² kōn³to³nxe² yxau²xain³tain¹na³li¹. Nxe³ain¹ka³tu³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³na¹.” Nxe³jau³xai²na² fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² hxi²kan¹txi³nũ³kā³txa² a³la³kxi²sxā³ kōn³ton³tain¹ji¹ku¹, ki³nhai¹.

27 Yxān¹ta¹, ti³hexi¹te²sxa³yu²hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² yxau³sxā³ to¹nain¹ko³xa² i²ta³lun²kĩ³tā³li¹. Yxān¹ta¹, Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²nũ³su² jah¹la² wxā³ya³nhē³kxai²nān²tu³, yxau³sxā³ to¹nain¹ko³nũ³a² i²ti³he¹nxe³hĩ³kĩ³sxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha²yuh³xai²nān¹thĩ³na² yxau³sxā³ kāin²kait¹sxā³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³kā³txi³ i³nxai²na² i²sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹? Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxā³, Txi²li² wxā³hĩ³nā²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, a²ya³la³tu³ a²si³kā³ti³yah³lu¹tai²na² i³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³, wxā³na¹hē³li¹. A²nxe³jah¹lu¹tai²na² i²ain¹te²jah³lxa³lxi¹. 29 Yxān¹ta¹, Txi²li² i²ain¹te²sa¹i¹. Jah¹la² txa²si³yxau³na¹tāu³lu¹tai²na²na³li¹. i³sa²si¹hā³sa²jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i²ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxe³sxā³i³sxā³sa²so¹ti³te³nain¹ta¹, hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la², Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxi³la³ A²wĩ³na² i³yī¹li²nũ¹ju³ta² hau³kōn³ye²nxa³ha²kxai³la². 31 Ain¹ka³tu³, ān³yān³ni²la³kxā¹ain¹nũn³tũ³kā³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wā³nxĩn¹ju³ta² kā³lxa¹ju³ta² kāi³sĩn¹na³li¹. Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa³ke³la³te²kxai³, a²nũ²a² ā³xa² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ke³la³te²kxai³, wxā³ya³nhē³ke³la³te²kxai³, te²su² hxi²kan¹txi³ a²hxi²kĩ³la² ā²la² wā³nxĩn¹ju³ta³la³ ā²la² kā³lxa¹ju³ta³la³ kāi³ya³nhē³lhĩ³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³kā³txa² Je³su²jah³la² i³sa²so¹te³lhxā³ i³kwa³na³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³kā³txa² wān³txai²na², Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxa² kāi³ju³ta² i³he³son³ti³sxā³ i³ye³lain¹ju³xai²na² sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yhain¹ka³tu³, fa³ri³se²a² nũ³kā³txai²na² sa²kxai³lu² wā³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kā³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nũ²la², po³li²sa² nũ³kā³txa² i³kaix¹sxā³ i³sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²ĩ³sa²so¹sxã³ã³wa²la¹sah¹lxi³si¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu³, hã²wxãn³txa³ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² yxau³tãu³a¹ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. 34 Na¹kxai²nãn²tu³,ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³ a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ĩ³hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nũ¹la³ta³ã³nxĩ³te³lhxã³ nain¹ji¹? ĩh¹nũ¹la³ta³ã³nxĩ³ai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ ĩ³hi²txi²sxã³ ĩ³ha¹txi²xain¹ki³sxa³jau¹la³ e³ain¹ji¹? Nũ¹ã¹ ha³lo²a² wa³ka³li³ko³su¹tai²na² Kre²ka² nũ³ka³txa² yxau³ain¹ta³ko³xu¹tai²la²na³li¹. A²nxe³ko³xu¹tai²na² txa²wã¹nũ³ka³txi³su² te²ki³na¹xai²na²ã³nhai¹tain¹nũn³tũ³ka³txa²ã³yãn³kwa³li²wi²kxi²sxã³ yxau³ya³yhai¹nhai¹. Nũ¹ka³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ã³nxĩ³si¹jau³nũ³su² e³ji¹ku¹,ã³yãn³kwa³li²wi²kxain¹tũ³ka³txu¹tai²na² ta³nxa²ã³nxĩ³sxã³ ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹, Kre²ka² nũ³ka³txi³khai³xu¹tai²na² ta³nxa² ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹, ki³nhai¹. Jah¹la² wãn³txa², “Ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³, ĩ³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³ ĩ³hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.” Nxe³ain¹jau³xai²na² ĩh¹nxe² a²si³yxau³tãu³khai³su² ji¹ku¹, ki³nhai¹. A²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³yau³xa²wi¹jau³xa²ka³wã³lxa²wxa²ẽ¹nãu³a¹ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

37 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹sxã³ ĩ³yain³ye²yhain¹ju³ta², ĩ³yain³ ne³ki³so³te³lhxã³ hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tãu³a¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³sa²yxau³sxã³ kãin² ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²su² te² ĩ³nxãn²tu³: “Ya³lxu²sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wxã³sxã³ ĩ³na²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.

38 Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, ĩ³yau³xa² wi¹jau³xa² ĩ³na²wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²nãn²tu³, hxa³ya³nx2ti³xa³lho³li¹.

Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxã²na² ya³lxu²yah³lxa³nha²kxai³, a²nũ²a²ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a² ĩ³na²kxi¹nx2txai¹nha²kxai³, yah³lxin²tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na², hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na² ka³wã³lxa² ka³lxa¹jau³xa², wxa²ẽ¹nãu³a¹ ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ³nxe² nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.

A²nũ²a²ã³xa² ya³lxu²te²su² te²a² ĩ³na²kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹. Wãn³txai²na² Sũ³na² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³

wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wxã³sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta², nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 39 A²nxe³ jau³jau¹xai²na², Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na²

A²yãu³ka³jxah¹la²ã³nxũ²kwã³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a² e³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³ki³te²su² te²na² whã²na¹

Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²ã³nxũ²kwã³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³hĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²ũ³hũ¹nẽ³lxa³hĩ¹na¹, Je³su²jah³la² wãn³txai²na² e³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ye³jen¹nãu³a¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ oh³nãu³a¹

ka³la³xi²tāu³a¹ wxi²kin³ti³to³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Jū¹nxe²ye³jen¹nūn³tāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ũ³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³tai²na² ũ³hū¹nē³lxa³hī¹na¹, wān³txai²na² Je³su²jah³la²e³ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² nū³ka³txa²ĩ³yo²nū¹yhai¹nxa³jau³su²

40 E³ka³tu³ta¹, a²nū²a² ā³yān³nū²kxain¹tū³ka³txai²na² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa²nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu³, e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², Sū³na²ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³jah¹lo²khai³sin²tai¹. Ai¹nha²kxai³.

41-42 A²nū²a² ā³lxi³tū³ka³txa²ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²sin²tai¹. Ain¹ta¹, a²nū²a² ā³lxi³te²nāu³xa² e³te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹sxā³ton¹jah¹lai²la¹i¹.

Yxān¹ta¹ Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su²te³nah¹lxi¹: “Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² jah¹la², Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sa³wit³su² ha²kxai³, te²su² Be³lē²thi³na²Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ton¹kxu¹jā¹nxe³thi³na² ton¹jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³, Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²la³ Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹te²sxa³jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

43 Yhain¹ka³tu³yo²nū¹yhain¹ju³ta³la²yū³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 44 Nxe³sxā³Je³su²jah³la²i³te³lhxā³ain¹ta¹, hai³txi³hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Ju³te²a²nū³ka³txa²a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²yo²ĩ²ai¹nxa³jau³su²

45 Nxe³hī¹na¹, so³ta²to²nū³ka³txai²na²sa²kxai³lu²Je³su²jah³lai²na²i³sxā³so¹ai¹nxa³kxe³su², aun³ta²wa³lain¹ka³tu³wā³nxīn¹te²si³yxau³ka³ta³nāu³xa²ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³fa³ri³se²a²nū³ka³txa²ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³nxe³ye²yhain¹nū²la²:

— ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³i³sxā³so¹sxā³tē³ain¹yah²lxan³kxe³su², hāi¹nxe³sxā³aun³ta²wa³lxa²xī³xi²yah³lxin¹thi²li¹? Fa³ri³se²a²nū³ka³txai²na²wān³txa², wā³nxīn¹te²si³yxau³ka³ta³nāu³xa²wān³txa², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxe³ta¹, ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na²wān³txa²ain³kxain¹nha¹jau³xan²tu³, hxi²kan¹txi³a²nū²a²so¹lxin³ke³la³te²kxai³e³hī³sī¹nxa³i¹. So³ta²to²nū³ka³txa²wān³txa²ta¹hxai²hē¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a²nū³ka³txai²na²wān³txi³kxai³lu¹ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²ki³han³jau³xa²yo²ĩ²yah³lxi³nū³nhīn¹tan²tai²? ĩ²sah¹lxi³sī¹nhē³li¹. Fa³ri³se²a²nū³ka³txi³na¹xain²txi³yo²ĩ²nha¹te²la³yū³ti³hex¹sīn¹nxa³ha²kxai³, a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³yo²ĩ²ain¹te²la³yū³ti³hex¹sīn¹nxa³ha²kxai³, nha¹nhai¹. Nxe³ta¹, a²nū²a²nū³ka³txai²na²ha³nxe¹khin¹tū³ka³txai²na²ha³teh³nxā³nxa²ā³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tū³ka³txai²na²so¹lxi³yo²ĩ²ain¹na³li¹. Te²su²khāu³lxa³thin¹tū³ka³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

50-51 Ain¹ka³tu³, Ni³ko³tē²yah³lo²su²te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a²nū³ka³txain²txi³nxe³te²su²te²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ka³nxah³ta²Je³su²jah³la²ĩ²te³lhxā³wxā³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²su²te²kxai³lu¹, kwēn¹ta²kxai³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²ko³nxe³te²la³kwa²lox³ki³ten¹tu³wi¹. Hai³txi³wān³txa²e³ain¹jau³xa²ain³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a²kāi³ain¹ju³ta²ĩ²ki³sxa³ha²kxai³,

nxe³ki³kxe³su² i³li³thin¹si¹ki³sxa³jau³su² kwa² ox3ki³ten¹tu¹wi¹.
Nxe³ki³ju³ta² wi¹te²sĩ³li²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Yxã¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²ũ³xain¹te³nah¹li¹:

— Kwa²nhi¹li¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³, Je³su²jah³lai²na²
ten³nxa²sĩ¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²su²
na³li¹. Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³hex¹jah¹lo²sxa³i¹. Wxãi²na²
Ka³li³le²a²ko³xa² ton¹jah¹lo²nũ³sĩ¹ji¹? Ĩ²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa²
ton¹jah¹lo²nũ³ka³txa², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la² yũ²nxa³i¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³yũ²nxa³i¹.
Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa², wi¹wi¹nxe² ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu³,
nxe³nha¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat¹sĩ¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Ain¹ka³tu³, ĩ³ye³ ã³na¹ain¹ka³tu³, ha³na³ka³li³
sxi²lho³ta² ai³thi³na² aun³ti² ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

Txu¹ha²ko³nxe³ti³kãi³ta¹ka³lxa²ĩ³so¹ain¹jau³su²

1 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa²
ã³nxa³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thi³na² ã³wi²xi²ka³tu³, a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ ã³wa³nxẽ²kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² ã³wxe³yain¹sxã³
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha³teh³nxã³nxa² hoh³li³su² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa²,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² nũ²la², txu¹ha² so¹sxã³
nxe³te²a² whãi²na¹ ã³wi²kxain¹ka³tu³, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na²
a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³
txu¹ha³ka³lxi²na² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹,
fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³ta¹ĩ³so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txu¹ha³ka³lxi²na²
ha³la³je¹nhi¹nĩ³na² in³txa² wa³ka³lxa² kwa² sxã³te²su²
te²a² ũ³whĩn¹ti³sĩ¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³lxi²na² ko³nxe³ti³
kãi³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² ĩ³so¹sxã³ tẽ³sxã³ wxã³sĩ¹na¹li¹.
Ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² sĩ¹na³li¹. Ĩh¹nxe³ kãi³nha¹lhon³ku² nha¹hẽ²li¹.

5 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹:
“Tah³lxa³ka³ta² so¹sxã³ ã³nan³sxã³ txu¹ha² ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxi²na²
ã³ya²lu¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Moi³se²ah³la² wãn³txa² sĩ¹na¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxã¹ta¹, wxãi²na² Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na² ĩh¹nxe² kãi³sĩ¹na¹ju³ta²
ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹te³lin¹ji¹? Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³jau³xai²na², ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
ĩ³ye³ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² ko³nxe³ti³ e³txai²lã¹. Nxain¹jau³su²,
ĩ³wa³ka³nxe³sai³nain¹te³lhã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yã¹ta¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³si³ka³tã³wxe³sxã³, kĩh³nxa²
wxa²wha²li¹lhẽ¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
ãh¹ ĩ³ye³ye³lin³tain¹to³tãu³:

— ĩh¹nxe³ju³ta² kãi³kxi²ki³te³ji¹? ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹to³tãu³,
7-8 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³yain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³nãu³xai²na² kuh³lxa³txi³ kãi³ti³he¹nxe²nxã³jah¹lo²su² te²ĩ³nxa², tah³lxa³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nã¹ka³ta² sa²so¹sxã³, txu¹ha³ka³lxa²na² ã³nan³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ãh¹ãn³si³ka³tã³wxe³sxã³ kũh³nxa²ãh¹wxa²wha²li¹lhẽ¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tu³, a²hxi²kan¹ta² a²wi¹lhĩ¹na² ta²nũ², tah³lxa³ka³ta² ã³na³nxa³kxe³su² hãi¹nxe³sxã³ wa²li³yhu¹sãn²nũ²la² hã²wxã³txa³ a²wã³kon³tũ³ka³txai²li² ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³nat³sxã³ ai³lxa² wa²li³i², ã³la³te²la³ ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³nat³sxã³ ai³lxa² ã³to³hi², jã¹nxe², jã¹nxe² nxe³ka³tu³, wax³tã³, ai³lxa² ã³sxã³ ĩ²n²hxn³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kuh³lxa³txi³ kãi³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxain¹jau³su², Je³su²jah³la² wãn³txa² ain³kxi¹xain¹jau³su², hãi¹nxe³sxã³ ai³lxa² ã³sxã³, ĩ²n²hxn³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² so¹lxi³ yxau², txu¹ha³ka³lxa²na² so¹lxi³ sax³nũ³sxã³ yxau², nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².¹⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, ãh¹ĩ³sa²yxau³sxã³, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. A²nũ²a² ĩ²n²hxn³kxi¹nxai¹nĩ²ju²ni¹. ĩ³ya²lu¹txa²te³lhxã³ nxe³nxain¹tũ³ka³txa² ĩ²n²hxn³kxi¹nxai¹nĩ²ju²ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹¹ Yxã¹ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. ĩ³ya²lut¹sain¹te³lhxã³ nxe³tũ³ka³txa² yũ²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxa²na² wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³txi³ Txai²li² ĩ³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nũ³la³ ten³sa²nxa³nhi¹. ĩ³txu¹ni¹. Nĩ¹nxai²nã²tu³, ãh¹kq³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

“Txai²na² ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.” Nxe³jau³su²

¹² Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a² nũ³ka³txa²ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²na² Sũ³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nã²tu³, a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ a³la³kxi², ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³li² yah³lxin¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ha²te¹te²hũ³jah¹lo²sa¹i¹. Na¹te³na¹xai²na², ã³si³tẽ³sah¹lxin¹kxai²nã²tu³, hai³txi³ a²ta³a² ha³lo²la³ ka³nxah³jut³sũ³ju³ta³la³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, hai³txi³ kq³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nã²tu³, hãi¹nxe³sxã³ ha²te¹jut³sũ³ju³ta² so¹lxi³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ so¹lxi³, yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— Wã²nxũ¹h¹ wxãi²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹. A²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³yo²nũ¹nxa²nxa³kxe³su² e³nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³, wãn³txi³khai³xa² e³sĩ¹nxã³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁴ Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²na², a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ye³yo²nũ¹sa²nxa³kxe³su² e³a¹kxan²ti³, wãn³txi³khai³xa² e³a¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ ĩ²nha², yxan¹nãu³a¹ ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ ĩ²nha², te²sa¹i¹. Nxe³te³sa¹jau³su², wi¹la³la³kxi²te³sa¹jau³su², wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. Yxã¹ta¹, wxãi²na² txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³, yxan¹nãu³a¹ ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³, nxe³sah²lxin¹tũ³ka³txi³su² syah¹lxi¹lxi¹.

15 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ e³a¹jau³la³ a³la³kxi²sah¹lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹. Sah²lxan³kxan²ti³ wã²nxũh¹wxãin²txi³ on³si¹sah¹lxan³jau³su² ain³sxã³ e³kxi²sah¹lxi¹li¹. Yxã¹ta¹, txain²txi³, a²nũ²a² ã³xa² ĩ³lxi³thi¹nxã³te²la³ ox3tain¹te²xã³i¹. 16 Na¹kxan²ti³, ĩ³lxi³thi¹nxã³te²la³ ox3tai¹na¹ke³la³te²kxai³: “ĩ³lxi³thin¹te²sxã³li¹.” Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wãn³txi³su² so¹lxi³ e³kxai¹nhĩ³na¹i¹. Hai³txi³ ki³ha³nhĩ³nxã²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³, txa²wĩ³na², ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² whãi²na¹ ain³nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa³ha²kxai³, wain³txi³ ox3ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ nũ¹hain³nha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. 17 Nxe³ju³ta²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a³la³kxi²yah³lxin¹jau³xa², nxe³te³nah¹li¹: “Ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta², a²nũ²a² ha¹li¹ ĩ²sxã³ ĩ³we²txi²yhain¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³sin²ta¹i¹. Yxã¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, ha³lo²a² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³, nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ yxo²i²yhu¹ki³jau³nũ³su² te²sin²ta²ku² nxe³hĩ³ki³tã³li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 18 Ju¹ta²yã¹nxe³sxã³, Txai²na¹xain²txi³ txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tain²txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nũ³nha²kxai³, nxe³ya³nx2ti³to³nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ha¹lin¹te³na¹xai²na² ĩ³we¹txi²yhu¹nha¹jau³xai²na² wãn³txi³khai³su² sĩn¹na³li¹. Yxo²i²yhu¹ki³jau³su² sĩn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã³txain¹te³nah¹li¹:

— ĩh¹nũ¹la³ta³ wxa²wĩ³na² yxau³sĩn¹te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹li¹:

— Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Txain²txi³ ĩ²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³ ĩ²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³, nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. ĩ²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na² ĩ²yah³lxi³nũ³nhĩ³te²si¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³nãu³a² yxau³sxã³, kwa³ta³lẽ³na² kãin²tẽ³na², Ju³te²a² nũ³ka³txa² ũ³yho²hi²ki³ki³nũ³a² ũ³hã¹ain¹tẽ³na² u²lxi³ yxau²nxa³sxã³ ĩ³ye³jau³xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ĩ³xan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, ĩ³sxã³ sa²so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²hxi²ki³lxa² A²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹je³na² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ā³nxĩ³na¹tãu³a¹ ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹. Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Ye³jen¹na²ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ãn³te³nxĩ²sah¹lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³ a³ti²sah¹lxan³tho³li¹. Yah³lxin¹ka³tu³, wxa²ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tu³, hãĩ¹nxe³sxã³ ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ā³nxĩ³na¹tãu³a¹ wxa²yu³ta² hxi²kan¹txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la²e³jau³xa², “Ī³na¹tāu³a¹ hxi²kan¹txi³ ā³si³tē³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.”
Sīn¹ten¹tu³wi¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxa³tāu³a¹ kō³nū¹kī³sxa³nhai¹.
Ī³ya²lu¹nha²te³lhxā³ e³ji¹ku¹ kī³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²si³yxa³yah³lxin¹tāu³a¹ ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²la²na³li¹.
Yxān¹ta¹ txa²si³yxa³na¹tāu³a¹ oh³nān¹ko³xu¹tai²la²na³li¹.
Wxāi²na², ha³lo²ai²na² yuh³xan¹tū³kā³txi³sah¹lxī¹lxī¹. Yxān¹ta¹
Txai²li² ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹te²sin²nxa³i¹. ²⁴ Na¹ha²kxai³,
oh³nān¹jah¹lo²na¹xai²na² hxi²ka¹na¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ten¹ti¹.
“Wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su².
Ya²lu¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.” Yxān¹ta¹, “Txa²kō³nxe³ti³
kāi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nhā¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
“Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³tāu³a¹ txa²kō³nxe³ti³ kāi³a¹kxa²
yo³ha² sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su² na³na¹.” Nxe³sah¹lxī³hē¹li¹.
Sah²lxan³kxai²lē¹. Hāi¹nxe³sxā³ wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su² ya²lu¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³kā³txa² wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹ju³tan¹nū²su² nhīn¹te²sin²tā³? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²
wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lū³xain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxa³na¹tāu³a² kxā³nxai³tā²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Na¹ka³ty³, a²wi¹lhīn¹nān¹jau³xai²na²
ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. ²⁶ Jā¹nxai¹jau³su²
wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nū³a² kāin²
wā³kon³na³li¹. Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ wān³txa² so¹lxī³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³hī³na¹i¹. Yxān¹ta¹ ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na² a²ya³la³lyau³ty³
jau³ty³ e³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³ty³, a²nū²a²
ha³lo²an¹tū³kā³txai²na² āh¹ ĩ³hen³txain¹to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Yxān¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a² nū³kā³txi³la³ ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hā³jah¹la² a²i³lxa², Ju³te²a² nū³kā³txa²
a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Txa²wī³na² ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²,
yhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², kwēn¹tai²na²
ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ Ju³te²a² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
ā³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ²⁸ Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxī³sā²lxī¹. Txa²hxi²kī³la² kwēn¹tai²na²
ā³ne³wxe³nx2ti³xa³i¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹nāu³a¹ sa²ka²la¹hēt¹so¹sa²sxā³
ĩ³hxi²kī¹la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹ ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹jau³nū³a²sa¹: “Je³su²jah³lai²na², Sū³na² Si³yxa³tāu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxa³tāu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. Hai³txi³ wā²nxūh¹
hxi²kan¹txi³lo³nha²sxā³ wā²nxūh¹ o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹. A²wī³na²
wān³txa² ĩ³ya¹ū³hain¹jau³xa² so¹lxī³ sa²wai³wait3sxā³ e³jah¹lo²su²
na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ txa²ha³lo²a²
ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁹ Na¹ha²kxai³ ĩ³sa²si¹hā³sa²jah¹lu¹tai²na²
whāi²na¹ yxa³ya³to³ha¹i¹. Nūh¹ yxa³ye²na¹ju³ta²yan³ti³su²,
Txa²wī³na² ā³na¹sa²ju³ta² yū²nxa³i¹, a²yen³kxa² ĩ³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su²
sa²wai³wait3sxā³ kāi³to³ha¹ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hē¹la². ³⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹,
Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹nxa²ha¹te¹, a²nū²a²ka³lxa¹tū³kā³txa²

hi²sen³kxai³lu¹ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a²
nũ³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nhait¹so¹tũ³kā³txa² wān³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ĩ³sa²si¹hā³kxah³lo²sin²tai¹.
Wān³txa²so¹lxi³e³jah¹lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³kā³txa²
a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nhait¹so¹tũ³kā³txai²na²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu² sa²wai³wait³sxā³
sa²yxo²wet¹sa²tē³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, txa²sa³wi³ha³lxix³nāu³khai³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

32 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³khai³nxe² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nũ³kā³txi³na¹xai²na² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
a²ne³tah²nāu³su² nha¹1. Hxi²kan¹nha¹1. Nha¹ha²kxai³, hai³txi³
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² ĩ³kwa³na³sain¹sĩn¹ju³ta² wa³kā³li³lot³sxā³
yxau²xai³ti³hex¹si¹nhxain²nxa³hē³li¹. Wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³tũ³kā³txi³su²
si¹nhxai²na¹hē³li¹. Nha¹ha²kxai³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:
“Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.” Sa²nhĩn¹thi²li²? Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. A²nũ²a²
a²te³nĩn¹kxa² kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²kō³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Hxi²kan¹txi³
ā³na¹yah³lxi³hĩ³nx²nxā³lxi¹. A²nũ²a² yxo²ha³nxe¹lxi³txi³su²
te²a² ĩ³kwa³na³nx²ti³ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tsũ³nxe²
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Hai³txi³wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³ti³hex¹yah³lxi³hĩ³nx²nx
kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ti¹. 35 Jā¹nxa¹jau³su², sxi²ha²
a²nũ²a² yxau³ju³ta²sa¹: a²wa³kxēn³yah³la² a²ta²ha² so¹lxi³, kan²txi³
a²wa³kxēn³yah³la² sxi²ha² yxau³ya³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, a²nũ²a²
ā³xa², a²wa³kxēn³yah³lai²na² kwa² wa³kā³li³yu³ta³lo³kxe³su²
te²a², kan²txi³ yxau²nxa³lho³li¹, hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹.

36 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²kō³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxān¹ta¹,
A²tah²na¹xai²na² hxi²kan¹txi³na¹xai²na² wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nān²tu³
wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe³sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Hai³txi³

wxa²kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxā³ yxau²xai³yah²lxan³tho³li¹.
37 Wxa²nũ³kā³txa², A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³sah¹lxin¹ti²ti¹.
Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, ĩ³su²lhā³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa²
yxo²i²sah²lxan³kxe³su² yah³lxi¹lxi¹. 38 Nxe³ju³ta², txa²wān³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹jau³xa², a²yen³kxa² Txa²wi³na² ĩ³yau¹ũ³sa²kxa² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹i¹.

Te²yā¹nxe³sxā³, wxa²nũ³kā³txi³ ĩ³nxai²na²
kãi³yah³lxin¹ju³ta², wxa²sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³ju³ta² so¹lxi³
kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

39-40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kā³txa² wān³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxa³i¹, A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² txa²sũ³nu²su² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²yo²we¹tain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhê³li¹. Sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la²te²kxai³wi¹kã³yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Wxa²kã³yah³lxin¹ju³ta² A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²kã³ain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³ wi¹kã³yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Yxã¹ta¹, yah³lxi³to³hxa³lxi¹. Ā³lxi³yah³lxi¹lxi¹. Ī³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txai²na², a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³. “Txã²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxi²so¹na¹ju³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxã¹nxe³nx2ta¹xã¹.” Na¹ta¹ ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta² yã¹nxe³ju³tan²ta³, hai³txi³A³bra³ãu²ah³lu¹ta²nã²ta³ ten³ta¹hxai²nxã³hê¹li¹. Yxã¹ta¹, wxa²nũ³ka³txai²na² wxa²sũ³na² ã³yah³la² kã³ju³tsũ³nxe²yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹. 41 Nxe³nxã²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxe²nxã³i¹. Txã²nũ³ka³txai²na², hai³txi³ a²nũ²a² wa³ka³lxa²a²wê³ha³lxi³su² ti³hex1sĩn¹nxã³i¹. Txã²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²sĩn¹na³li¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ oh³nãu³u¹ta²nã¹jah¹la² txã²wĩ³nu²su²sĩn¹na³li¹.

42-43 Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txã²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxã²wĩ³nu²su² ke³la²te²kxai³, a³lxi²sah¹lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Yxã¹ta¹, sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Txã²si³yxau³na¹tãu³su² tãu³a¹, Txã²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³la²na³li¹. Nũ¹ã¹, yxau³na¹ka³tu³, a³li³sxã³ ko¹xai²na² wxã³na¹hê³li¹. Txã²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hê³li¹. Hai³txi³, txã²e¹nãu³a¹ wã²nxũh¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³: “Wxã³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³sxã³ wxã²nxã³hê³li¹. Yxã¹ta¹, wxã²na² hai³txi³ txã²wãn³txi³la³ ã³ne³to³nx2ti³to³hxa³i¹, ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu¹.

44 Wxa²sũ³nu²khai³xa², Sa³ta³na²jah¹lo²la³ sũ³nu²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹ju³su², wxã²sũ³na²a²e¹nãu³a¹ ko³nxe³ti³ kã³ti³ten³lxi¹lxi¹. Jã¹xah³lxin¹ju³su², kã³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹la², txã²wã¹si³kxã³nãu³u¹ta²nã²tu³ ha²ya³kxa²a²nũ²a² ĩ³su²lhã³ai¹nhxai²nxã³hê³li¹. Hai³txi³ a²ya³la³tu³ wãn³txã²e³ti³he¹xai¹nhxai²nxã³hê³li¹, a²wãn³txã² wi¹le³ju³la³ a²e¹nãu³a²yũ²nxã³ha²kxai³lu¹.

45 Yxã¹ta¹ Txai²na²a²ko³nxe³ti³ e³ju³su² sa²sai¹nha²sxã³ e³kxi²nê³na³li¹, ki³han³ta²a²si³yxau³tãu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.

46 Txai²li² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxã²nũ³ka³txã² hxi²kan¹txi³ txã²ko³nxe³ti³ kã³a¹ju³ta³la³a³ya³ti²kxi²sah¹lxan³tho³li¹, yũ³sa²nxã³ha²kxai³lu¹. “A³ya³ti²na¹xã¹.”

Yah³lxin¹ke³la²te²kxai³, ũ³ye³kat1sah¹lxi³hê¹li¹. Yxã¹ta¹, ko³nxe³ju³ta² yũ³sa²nxã³kxai²nã²tu³, wãn³txã² so¹lxi³ e³a¹kxai²nã²tu³, ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ yxo²r²sah¹lxi³to³hxn³ji¹?

47 Nxe³ju³ta², wxã²yu³ta²na²: “Txã²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wê³ha³lxi³su² nha¹xã¹.”

Yah³lxin¹ke³la²te²kxai³, Sũ³na² wãn³txã² ain³kxain¹yah³lxi³hĩ³nxã¹lxi¹. Yxã¹ta¹, wxã²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wê³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.

Yah³lxin¹ju³su² Sũ³na² wãn³txã² ain³kxain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² A³bra³ãu²ah³la², nxe³ju³su²

48 Nxe³nxã²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txã² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh³nxe³kxa²yaⁿti³ta³: “Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.”
 Sa²nhĩn¹ji¹? Wxãi²na² kQ³nxe³thin¹tũ³kã³txi³sa²nhi¹lxi¹.
 Sa³ma³ri³tã²na² nũ³kã³txi³sa²nhi¹lxi¹. KQ³nxe³te²na² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³wxe³nha²jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹. Wãn³txi³su² e³sĩn¹nxa³ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txa²nxũ²kwai³nãu³a¹, hai³txi³ kQ³nxe³te² yãu³ka³txi³la³ yũ³sa²nxa³i¹.
 Na¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa² e³a¹i¹. Yxãn¹ta¹
 wxãi²li² on³si¹sah¹lxan³jau³su² ĩ³ye³kxi²sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. 50 Na¹ta¹,
 wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³ Txai²li¹ wi¹na³li¹. Txa²wĩ³na²
 ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹si¹sa²jau³xa² e³na³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³, jah¹la²
 e³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na², Je³su²jah³la²
 wi¹lhin¹si¹yah³lxin¹jau³su² e³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Txa²wĩ³na² nxe³nx2ti³na³li¹.
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³, nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹te²la³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
 sah²lxan³kxai²lẽ¹. ĩ³lxi³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. 51 A²ya³la³tu³
 e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² txa²wãn³txai²na² sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³,
 hai³txi³ ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã³xã¹. A²ta³a² nxũ²kwai³yxau³nxa²sĩn¹na³li¹. Nxe³nxa²sĩ¹nha²kxai³,
 e³nhi¹lxi¹. “A²nũ²a², Txa²wãn³txa² sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ta¹nxa³lho³li¹.” Nhi¹lxi¹. Nhĩn¹jau³xai²na²
 a²ta³a² wãn³txai²la¹i¹. Ne³kxa¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²ha²kxai³, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³kã³txain²txi³ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²sxã³ya²lun¹ti³hxa³nai¹nha²kxai³,
 nxe³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ki³ha³nhi¹lxi¹. 53 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²,
 txa²sũ³nũ¹ta²na² ya³lu²jah¹lu¹ta²na² kãin²khai¹xain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 Wxãi²na² ã³sen³sai¹nhĩn¹ji¹? Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³kã³txa² ya²lun¹ti³hxa³nain¹nũn³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
 ĩh³nxe³ju³tan¹jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹? “A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³kã³txa² ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, na¹xã¹.” Nhĩn¹ji¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li², kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Kwa²
 wxi²kin³ti³to³nha¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txi³la³ĩ³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 wain³txi³ ĩ³wã³txi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹ta²na²
 wxi²kin³ti³tot3sa²jah¹lu¹ta²na³li¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²na² wxa²nũ³kã³txi³
 ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³nu²su²
 sĩn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. 55 Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
 ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹. Yxãn¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³nu¹ta²na² ĩ²ain¹te²sa¹i¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³: “ĩ²te²txã³i¹.” Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ ki³ha³nhi³na¹i¹.
 Ki³han³yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³jah¹lo²su² hĩ³na¹i¹. Yxãn¹ta¹, Txai²li²
 Txa²wĩ³na² ĩ²i², Txa²wĩ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹ti² nxe³jah¹lo²sa¹i¹.
 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. 56 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²sũ³nũ¹ta²na²
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na², txa²hxi²kĩ³la² ĩ²i² txa²wxã³na¹ju³ta²na²
 ĩ²i², kxã³nxi¹nãu³u¹ta²na² ĩ²sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa³ha²kxai³
 ka³lih³kxi²khaix1na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Yah³lon¹te²sxã³lxi¹. Wxa²yxaun¹ju³ta²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² i²lxa²nxa³hën³khi³, nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

⁵⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³a¹i¹. Kxã³nxu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ton¹ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na² yxau³to³ha¹i¹, Txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ta¹hxai²hê¹la².

⁵⁹ Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹
tah³lxa³ka³ta² so¹sxã³:

— Je³su²jah³la² ã³na³na¹tũ¹xũ³. Kxe³sxan³thai¹le¹. Je³su²jah³la²
hãi³a² i³ha²li¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a¹ wa²li³ã¹sxã³ ha³lo²a²
ã³waix³txi²ta¹hxai²hê¹la².

9

Ye³han³sxã³ wen¹jah¹la² Je³su²jah³la² ye³we²txi²jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
whãi²na¹, ã³nxai³ain¹te³na¹, in³jah³la² ye³han³jah¹la², a³li³la¹hĩ¹nũ¹tai²na²
ye³han³sxã³ wen¹jah¹la², i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². ² Nxe³ka³tu³ta¹,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wã³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹la² ih¹nxe³ju³ta² ye³han³sxã³
a³li³la¹sĩn¹te²sin²tai¹? Jah¹la² tã³nxa², a²wĩ³nu²su² tã³nxa² a²hã³ka³nũ²su²
tã³nxa², a²kõ³nxe³ju³ta² kãi³ai¹nha²kxai³, jah¹la² ye³han³sxã³
a³li³la¹sĩn¹te²sin²tai¹? Ain¹ta¹hxai²hê¹la².

³ Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. A²wĩ³nai²la³ tã³nxa², a²hã³ka³nai²la³ tã³nxa², a²wẽ³sai²la³
tã³nxa², hai³txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³
yũ²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũ³khaix¹ju³ta²
ye³we²txi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² nũ³kxũ³ju³tai²nãn²tu³, a²nũ²a²
yxõ²ha³kxa¹ i²ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhxã³, kxã³nãu³ai³tã² jah¹la² ye³han³sxã³
a³li³la¹nha²hẽ³li¹. ⁴⁻⁵ Na¹ha²kxai³, hĩ¹na² wa³kõ³na¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na²
yuh³xai²nãn¹ta³kõ³xai²na² yxau³na¹tãu³a² sa²ha²te¹jah¹lo²hũ³nxe²
yxau³yai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hĩ¹na² ha²te¹jut³sũ³nhĩ¹na¹ wa³kõ³na¹tu¹wi¹.
Txa²wĩ³nu¹tai²na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta²
wa³kõ³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxa²si³yo³na¹, yuh³xai²nãn¹ta³kõ³xai²na² ka³nxah³jut³sũ³ju³ta²
yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, hxi²kan¹txi³ wa³kon³kĩ³sxa³lho³li¹.
Jã¹nxe³kxa²yan³ti³su², a²hĩ¹nai²na², ha³lo²a² ha²te¹jut³sũ³nhĩ¹nai²na²
wa³kõ³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

⁶⁻⁷ Nxe³ka³tu³, wãn³txai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³, yuh³xa² i³ka³su³hã¹ka³tu³,
a²nũ³xa² wxa²we¹ka³tu³, ye³han³jah¹la² a²ye³na² wxa²sa²ye³to¹ka³tu³,
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— I³txu¹li¹.

Ĩn¹ka³tu³, i³ye³na² a²i³lxa² Si³lo³e²ye³na²
wxa²ye³hĩ³lxi³nhã¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te² i³lxa²
a²si³yxau³tãu³khai³xa², i³sa²si¹hã³kxe³su² nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
in³txai²na² sa²kxai³lu² i³te³na¹, wxa²ye³hĩ³nha²ka³tu³, wi¹ i³ye³ten³nha²sxã³
ten³sa²tã³ta¹hxai²hê¹la². ⁸⁻⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² we²nxi²nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na² i²sxã³ i³ye³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
Nxe³sxã³, a²nũ²a² kxãn³su² i²ain¹to³tũ³kã³txai²na² kwên¹tai²na²
i²sxã³ i³ye³i², ã³nũ³kã³txa² in³txai²na² a²sxi²yhe³na² kxãn³su²

yxau³kxi²yhain¹tũ³kã³txan²ta³ kwên¹tai²na² ĩ²sxã³ ĩ³ye³i², nxe² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxãn³su² ye³han³jah¹lo²sin²tai¹? Kxãn³su² a²yen³kxa² so¹te³lhxã³ hã¹nxe³sxã³ ĩ³yai³nxũ³hain¹to³jah¹lo²sin²tai¹? Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã³nũn³tũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Jah¹la²khai³xai²la¹i¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, ã³nũn³tũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹ nxe³jah¹lo²hũ³na³li¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ye³han³jah¹lo²nũ¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxã³ we²nxi²jah¹la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxet3sxã³ wxa²ye³na² ĩ³ye³we²txi²nhãn¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na², a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la², wxã³sxã³ a²nũ³xai² wet1sxã³ wxa²ye³to¹lhain¹na²li¹. Sain¹ka³tũ³, ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Ĩ³txu¹li¹. ĩn¹kxai²nãn²tũ³, Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hĩ³nha¹sẽ¹li¹.” Sain¹na²li¹. Sain¹ka³tũ³, txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³na¹ka³tũ³ wxa²ye³hĩ³lxi³nha¹li¹. Na¹ka³tũ³, txa²wã¹ye³nai²na² whã²na¹ ĩ³ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ĩh¹ti¹la³tã³ yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Kõ³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² kãin² ĩ³wã³txain¹jau³su²

13-14 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² a²nũ³xai²na² wet1sxã³ in³txai²na² ĩ³ye³we²txain¹ju³ta², Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³kã³txa² wa³kon³ti³he¹nxain¹to³hxa³je³na³kxa² ĩ³ye³we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu², in³txa² ye³han³sxã³ a³li³lah¹jah¹lai²na² tẽ³sxã³, fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³kã³txa² a²yen³nãu³a¹ ã³yxõ²o³tũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³te³nah¹lxi¹, ãh¹ ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxet3sxã³ ĩ³ye³ten³nhãn¹yu²lhai¹li¹? Fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² hi²sen³su² a³lũ³nũ³xai²na² wxa²ye³to¹lhain¹na²hẽ³li¹. Sai¹nha²kxai³, wxa²ye³hĩ³nha¹ka³tũ³, ĩ³ye³ten³nha¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²sxa³i¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hã¹nxe³sxã³ ĩ³ye¹nxi²to³ki³ju³ta² sa²yxõ²ã³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² ĩ²li³tũ³kã³txa² ã³lxi³tũ³kã³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhain¹jah¹lai²la¹i¹. ĩ³lxi³thi¹nxa³kxai²nãn²tũ³, hxi²kan¹txi³ wã³nxĩn¹khai¹nxe³ju³tai²na² kã³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹sxã³, hai³txi³ ĩ³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³ yũ³ti³hex1ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 17 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a²

nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na² ye³han³sxã³ we²nxi²jah¹lai²na² ãh¹ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹:

— “Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³we²txi²sa³hẽ¹li¹.” Nhi¹lxĩ¹. Nhĩ¹nha²kxai³, jah¹lai²na² ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ²su² hĩ³nhĩn¹te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Nxe²nxa³ĩ¹. Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lai²la¹ĩ¹, Ta¹hxai²hẽ¹la².

18-19 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². In³txai²na² kxã³su² ye³han³sxã³ yxau²xai³ju³ta², ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, ha³la³je¹nĩn³kxai³ ĩ³ye³we²txi²ju³ta² ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nxa³kxe³su², a²wĩ³na² ĩ³kaix¹so², a²hã³ka³na² ĩ³kaix¹so², ain¹ka³tu³, ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sĩn¹te²la¹xã³? “Ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lai²la¹ĩ¹.” Ya³nhi¹lxĩ¹. Ya³hxin¹jau³su², ĩh¹nxe²3sxã³wĩ¹ten³sa²tã³sĩn¹ji¹wi¹, hĩ¹na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

20-21 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Jah¹lai²na², txa²wẽt³su² sĩn¹na³li¹. Ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Jau¹xai²na² so¹lxĩ³ ã³ne³wxe³nha¹nhai¹. Yxã¹ta¹, ĩh¹nxe²3sxã³, kwẽn¹tai²na²wĩ¹ten³sa²tã³te²sin²ta²ku², ĩh¹nxe³te²ta³ ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², sĩn¹na¹nhai¹. Nxe³jau³xa² ko³txi³hex¹sĩn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² in³txai²la¹ĩ¹. Wẽn³sxa³ĩ¹. Nxe³te²na² ĩ³ye³kxi²sxã³ ĩ³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wãn³txai²na², fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² yuh³lxĩ³khaix¹nẽn³tain¹jau³su² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²wĩ³nai²na², a²hã³ka³nai²na² a²e¹nãu³a² yuh³lxain¹jau³xa²sa¹:

— ĩ³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹. “Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na³li¹.” Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na²ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lhĩ³nx²na³na¹. Nxe³ju³ta²na², fa³ri³se² nũ³ka³txa² wã²nxũ¹hain³nhain¹te³nai¹ti²tu³na¹. Jã¹nẽn³kxa²yan³ti³su² ĩ³hen³txain¹ki³sxa³lho³na¹. A²wĩ³na² a²hã³ka³na² a²e¹nãn¹jau³su², ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nain¹jau³su², ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ko³sĩn¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na² wẽn³sxa³ĩ¹. ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxĩ³hẽ¹li¹. A²wĩ³na² a²hã³ka³na² wãn³txa² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ ãn³ta³lo³hẽt¹sxã³ in³txa² ye³han³jah¹lai²na² ĩ³kaix¹tain¹sxã³ũh³yo¹tu³nha²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ so¹lxĩ³sa²nẽn¹kxi¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Yxã¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² ĩ³lxĩ³thin¹jah¹lo²sxa³ĩ¹. Sa²nẽn¹kxi²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Yxã¹ta¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su² tã³nxa², ĩ³lxĩ³thi¹nxa³jah¹lo²su²tã³nxa², nxe³yah³lxin¹jau³su², ko³nxe²nx²ti³nxa³nhai¹. Yxã¹ta¹, kxã³su²ye³han³sxã³ yxau³hxai²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² wi¹ten³sa²tã³a¹nhai¹. Jau¹xai²na²so¹lxĩ³ ã³ne³wxe³nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³ju³ta² kãĩ³kxi¹nxain¹sĩn¹thai¹li¹? ĩh¹nxe³sxã³ã³ye³wex²nhĩn¹thai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Yxān¹ta¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² ī³hen³txi³nx2ta¹te¹ni²ti¹. Yxān¹ta¹ ain³kxi²sah¹lxan³te¹ni²ti¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ āh¹ ān³ta³lo³hē¹ti² ne³ka¹te³lhxā³ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? “Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² si¹na¹tū¹xā¹.” Yah³lxi³nū³nīn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

28-29 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²an³ta³ti³on³sih¹xa³jau³su² ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² nhi¹lxi¹. Txa²nū³kā³txai²na² Moi³se²ah³lu¹ta²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² si¹na¹i¹. Kxā³nhxī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² ī³ye³kxi²sīn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² īh¹nxe³ju³tu¹ta²nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

30-31 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na² ye³we²txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³: “Īh¹nxe³ju³tu¹ta²nān¹te²nū²su² te²sin²ta²ku².” Yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹: “Īh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³ ī³wā³txa³kxi²yah³lxin¹ji¹ku¹.” Ye¹nx2ta¹i¹. Ī¹ne³ka²sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²nēn¹kxi²na¹xā¹. Sa²yxo²hau³ko³ta¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tu³, a²nxe³jah¹la² wān³txa²so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxai¹nhī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² wān³txi³la³, hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ ain³kxi²txi³hex1jau³sxa³i¹. 32-33 Jā¹nxa¹jau³su², Je³su²jah³lai²na² txa²ye³nai²na² whāi²na¹ ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wān³txa², Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³kxi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Je³su²jah³lai²na² ān³si³wxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³sin²ta¹. Nxe²nxa³ke³la³te²kxai³, hxi²kan¹txi³he¹xai¹nhī³nx2nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³sai¹nhī³nx2nxa³i¹. Jā¹nxa¹jau³su², txa²wā¹ha³lo²a² ko¹xai²na², ān³si³wxe³hī¹nu¹ta²nān²tu³ta¹, kxān³su² nxe²xai³ka³tu³ta¹, hai³txi³ a²nū²a² ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² ye³we²txi²ju³ta³la³, yū³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, kwēn¹ta²na² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² ye³we²txi²sa³na²hē³li¹. Jah¹lai²na², wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nū³kā³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Yān³ta²na², wxa²hā³ka²ē¹nāu³a¹ a³li³la¹xan³ta³lxa² ko³nxe³ti³ kái³nhīn¹nū²hē³li¹. Nhī¹nha²kxai³, ye³han³sxā³ a³li³la¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹. Wān³txai²na² ī³tih³nxe³sa²nhīn¹te²ji¹khi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³ain¹ka³tu³, Ju³te²a² nū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxain¹thī³na² ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ye³han³te²hū³nxe²yxau²xai³tū³ka³txi³su² ī³yau¹ū³jau³su²

35 Nxe³ju³ta², ū³nhū³sa²tā³ha³lo²sai¹xain¹ju³ta²na² a²ha³ta³nxa², Je³su²jah³lai²na² ain³kxi²te³na¹, ī³ha¹txi²ka³tu³ ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹jah¹lo²tan³te²la¹xā³? Yxo²i²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na² i²sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yxo²i²nxa²ha¹nhai¹. Ain¹sxã³: “Je³su²jah³lai²na²
hxi²kan¹khai¹nx2na³nã¹. Ye³ka¹na¹nhã¹, hĩ¹na²sã¹.” Ain¹ka³tũ³,
ã³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ka³tũ³,
txa²wãn³txa² wi¹jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹to³ha¹i¹.
Ai¹na¹ka³tũ³, txa²wãn³txai²na² sa²yo²wet1sain¹tũ³ka³txa² yũ²,
ha³na³ka³lxi³ sa²yo²wet1sai¹nxa³tũ³ka³txa² yũ², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wã²nxũ¹hain³nha¹ain¹tu¹wi¹. Nain¹ju³ta²sa¹:
A²nũ²a² nxe³te²hũ³te²la³: “Ye³han³te²hũ³nxe² yxau²xai³la¹xã¹.

Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxã³nhã¹. Yxãn¹ta¹, ten³khai¹sa³nhã¹.”
Nxe³te²su² te²an²tũ³, sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tũ³, wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³, wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nxe²
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã³su² te²hũ³te²la³:
“Wãn³txi³khai¹lxa³ wi¹la³la³kxi²na¹nhã¹. Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.”
Nxe³te²su² kxai²lẽ¹. Sa²yo²ã³sain¹tũ³ka³txi³su² hĩ³nx2na³li¹. Te²lẽ¹.
Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²nxa³kxe³su², hã¹nxe³sxã³ ye³han³te²hũ³nxe²
yxau²xai³tũ³ka³txi³su² hĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa², kwa²
yxau³yain¹tũ³ka³txa² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹,
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²nũ³ka³txai²na² ha³ta³nxãn²txi³ ye³han³te²hũ³nxe²
yxau²xai³tũ³ka³txi³sa²nũn³sĩn¹te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³na¹xã¹.” Yah³lxi¹hxai¹nhẽ³li¹.
Nxe³ju³ta²su¹: “Ye³han³te²hũ³na¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²nhã²nx3nhã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, kō³nxe³te²la³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ta¹ju³ta³la² yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta²
yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ³nha¹nhai¹.”
Yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²yah³lxan³kxe³su², wxa²kō³nxe³ju³ta² so¹lxi³yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³,
Txai²li² kō³nxe³te²la³ i³yĩ¹li¹nx2ta¹ha²kxai³, nx2na³li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

10

O³ve²a²nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su² i³yau¹ũ³jau³su²

¹⁻² Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²,
wãn³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³sxã³ ha³lo²a²
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² yxau²xai³ye²yhu¹ju³ta³la³ i³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³
i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²ka³yxuh³xa²o³ve²a³nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su²
ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² o³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹ha²kxai³,
nx2na³li¹. Nxe³jau³xai²na² i³ye³sxã³ i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a² a²wa³cxēn³yah³lo²su² nxe³kxai²nān²tu³: “O³ve²a² sxi²ha² ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nxe³kxai²nān²tu³, wain³txi³ sxih²yo²a² so¹lxi³ ā³wi¹hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²su² te²a² o³ve²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² te²a², hāi¹nxe³sxā³ hāi³a² yu³tā³lxi³ ī³ka³la³sxā³ sxi²ha² ā³wi¹hai¹nhī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, a²wa³cxēn³yah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxih²yo²a² so¹lxi³ ā³wi¹hai¹nhī³nx2na³li¹. 3 “Ā³wi¹ha¹tū¹xā¹.” Nain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² sxih²yo²a² yo²ī²jah¹la² sa²yo²than²kxai¹nhī³nx2na³li¹. Ain¹nū²la², a²wa³cxēn³yah³lai²na² a²o³ve²a² ī³kaix1tain¹kxai²nān²tu³, a²wa³cxē³na² a²yo²wān³txa² a²o³ve²ai²na² ain³kxai¹nhī³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²wa³cxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²o³ve²a² nū³ka³txai²na² ka³na³ka³nat3sxā³ yau³ā³lxi³ ī³yī¹li²xai³ain¹sxā³, ī³kaix1tai¹nha²kxai³, ā³ne³ka²ta¹sxā³ ān³tē³ain¹sxā³ wa²li³ai¹nhī³nx2na³li¹. 4 Tū¹ka³txai²na² yo²ha³kxa¹ wa²li³ta³lu²nain¹ka³tu³, a²wa³cxēn³yah³lai²nān²tu³ ā³ne³ka²ta¹sxā³ ai³lai¹nha²kxai³, a²o³ve²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yon³nān²ta³ ā³naun³ti² hi¹tai¹nha²kxai³, nxe³ai¹nhī³nx2na³li¹. A²wa³cxēn³yah³la² a²yo²wān³txa² a²ne³nxē³kxai³ ain³kxain¹sxā³ ā³naun³ti² hi¹tai¹nhī³nx2na³li¹. 5 Yxān¹ta¹, hai³txi³ a²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²la³ o³ve²a² nū³ka³txa² ā³naun³ti² hi¹tai¹nhī³nx2na³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ā³naun³ti²kxai¹nhī³nx2na³li¹. A²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²yo²wān³txa² ne³nxē³kxai³ ain³kxi¹xai¹nxa³kxe³su² ā³naun³ti²kxai¹nhī³nx2na³li¹.

6 Nxe³jau³xai²na² ī³yau¹ū³jau³xai²na², Je³su²jah³la²ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²si³yxau³tāu³a¹ a²nū²a² nū³ka³txa² ā³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Txai²na² wi¹lhin¹te² wa³cxēn³yah³lo²hū³te²sa¹i¹. Nxe³jau³su²

7 Ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²li² o³ve²a² yxau³thī³na² sxih²yo²hū³te²sa¹i¹. 8 Na¹ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² ā³ne³ka²ta¹sain¹sxā³ wxā³ye¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Wxā³ye¹nx2tain¹sxā³ ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txai²na² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹. Ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tū³ka³txa², ko¹ko¹xa² a²o³ve²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² kāi³jut3sū³nxe² ī³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txa² ain³kxai¹nxa³sxā³ a²o³ve²a² a²nū²a² toh³lxa³ti³su² te²yo²wān³txa² ain³kxai¹nxa³jut3sū³nxe², a²ki³han³jau³xai²na² txa²nū³ka³txa² ain³kxai¹nxa³tai¹ti²ti¹. 9 Yxān¹ta¹, Txai²li² sxih²yo²hū³te²sa¹i¹. Na¹kxai²nān²tu³, o³ve²a² sxih²yo²a² ā³wi¹hain¹kxai²nān²tu³, wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lai¹nhī³nx2na³li¹. Wi¹lha²hau³ko³kxe³su² te²a² wa²su¹wa²su¹ wa²li³i², ā³yā³wi²hi², jā¹nxe², si³sa² wi¹ju³ta² yain³te³lhxā³ a³ti², ai¹nhī³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³te²hū³nxe², a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, Txai²na² yo²ī²sain¹kxai²nān²tu³, ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 10 Jā¹nxa¹jau³su², a²nū²a² kāi³sa²no¹jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, sxi²ha² ā³wxā³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ a²o³ve²a² kāi³i², ī³su²lhā³i² wxa²kho³ti², nxe³te³lhxā³ wxā³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹, Txai²na¹xai²na² ha³lo²ai²na² wxā³na¹ju³tai²na², txa²ka³te³na² wi¹la¹tāu³a¹, a²nū²a² ū³hū¹te³lhxā³, kām² ū³hū¹te³lhxā³ wxā³na¹hē³li¹. Na¹ha²kxai³, wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³tē³na² wi¹tāu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.

11 Txai²li² wi¹lhin¹te² wa³cxēn³yah³lo²hū³te²sa¹i¹. A²wi¹lhin¹te² wa³cxēn³yah³la² a²o³ve²a² a³lxi²khai¹nxe³te²su² na³li¹. Ain¹sxā³,

ya³lu²kai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yā¹nxe³te²hũ³nxe², Txai²na¹xai²na²
txa²nũ³kā³txa² a³lxi²khai¹nxe³te²su² te³na¹xai²na², ya³lu²kxain¹te²su²
na¹i¹. Txa²ka³te³na¹yu³ta² ā³na¹ũ³hain¹jah¹lo²su² na¹i¹. 12 Yxān¹ta¹,
a²nũ²a² o³ve²a² wa³kxēn³sxa³te²su² te²an²tũ³, kwa² a²yo³ha² so¹lxi³
yxo²kwain³jau³su² wa³kon³te²su² te²an²tũ³, hai³txi³ a²o³ve²a²
ya³lu²kxain¹jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tũ³:
“Hau³xa² yau³son³na³na¹.” Nxe³kxai²nān²tũ³, o³ve²ai²na² ā³na¹sxā³
yuh³lxa³txi³ ā³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nān²tũ³, a²si³yo³nān²ta³
hau³xai²na² sa²kxai³lu² ā³wxā³kxai²nān²tũ³, o³ve²a² a³li²sin³sxā³ i³sxā³
sa²so², sa²tā³ ān³ka³txe²ta³lxi¹ni², nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 13 Jah¹lai²na²,
kwa² yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su² wa³kon³jah¹lai²na² yuh³lxa³txi³
ā³ni³hain¹ju³ta², a²yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwain³jau³su², hai³txi³ o³ve²a²
a³lxi²nxa³jau³su², ā³na¹sxā³ yuh³lxa³txi³ ā³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Yxān¹ta¹,
a²wi¹lhin¹te² wa³kxēn³yah³lo²su² te²ain²txi³ a²o³ve²a² ye³ka¹nai¹nha²kxai³,
a²o³ve²ain²txi³ a²wa³kxēn³yah³la² ye³ka¹nai¹nha²kxai³ yu³hain¹na³li¹.
Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xain²txi³ txa²nũ³kā³txa² ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³,
txa²nũ³kā³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²kxai³ yu³sain¹na³li¹. 15 Txai²na²
Txa²wĩ³na² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa² yā¹nxe²,
txa²nũ³kā³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Na¹ka³tũ³, txa²nũ³kā³txa²
a³lxi²na¹kxe³su² na¹ha²kxai³, txa²ka³te³na¹ju³ta² ā³na¹ũ³hain¹sxā³
ya³lu²kxai¹na¹jah¹lo²su² na¹i¹. 16 Na¹ha²kxai³, a²o³ve²a² wa³kxēn³yah³la²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³kxan²tĩ³, hai³txi³ o³ve²a² ka³na³ka³na³tũ³kā³txa²
so¹lxi³ wāi²lo³tain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹, ā³lxi³tũ³kā³txi³nāu³xa²
ha³lo²a² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
wāi²lo³tain¹te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²nũ³kā³txa² yu³tā³lxi³
yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹, Txai²na¹xai²na²
a³lxi²nũ³na¹tũ³kā³txi³nāu³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ³kā³txi³nāu³xai²na²
sa²so¹ti³ten³sa³nhai¹. Te²su², txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹nũn³tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nān²tũ³, Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³, a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³
ya³sain¹tu¹wi¹. Ya³sain¹kxai²nān²tũ³, ha³lo²a² yu³tā³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta²
yxau³ain¹tũ³kā³txi³su² kxa²ha³ta³nxān²ti³, a²jut¹so¹lxi³ yxau³jut³sũ³nxe²
nxe³tũ³kā³txi³nũ³ai²la¹i¹. Nxe³sxā³, a²hxi²kan¹jah³lo²na¹xai²na²
ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³ na¹ha²kxai³, txa²nũ³kā³txai²na²
sa²kxai³lu² txa²ka³lxa¹ti³hũ³tũ³kā³txi³su² nxe³ha²kxai³, ai¹nhĩ³na¹i¹.

17 Txai²li², txa²ka³te³na¹yu³ta² hxi²kan¹txi³ ā³na¹a¹kxai²nān²tũ³,
hā²wxān³txa³ sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tũ³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹
so¹lxi³ yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, ā³na¹a¹kxai²nān²tũ³,
sa²so¹xi²te³lhxā³ ā³na¹sā²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
a³lxi²sain¹na³li¹. 18 Hai³txi³ a²nũ²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta³la³
sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹. Txai²na¹xai²na² txa²ē¹nāu³a¹
te³na¹jau³xa² so¹lxi³ hxi²ka¹ka¹nhe²la² txa²ka³ten³yu³ta² ā³na¹a¹ka³tũ³,
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹txi³ txa²ka³ten³yu³ta² ā³na¹ũ³sxā³
ya³lu²na¹ha²kxai³, hā²wxān³txa³, hxi²kan¹txi³ sa²so¹xi²sxā³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹ha²kxai³, na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wĩ³na²
a³lxi²sa³ha²kxai³, ĩ³kwa³na³sa²jau³xai²la¹i¹. Je³su²jah³la² wān³txa²,
ta¹hxi²hē¹la².

19 Wān³txai²nān²tũ³, Ju³te²a² nũ³kā³txai²na² ain³kxain¹ka³tũ³, wi¹
ĩ³we¹yhu¹xa³kxe³sxu², a²ē¹nāu³a¹ e³kxi²nĩ¹nha²sxā³ ā³nhai¹tā³yhain¹sxā³

yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

²⁰ Nxe³te³nah¹lxi¹, ā³nhait¹so¹tū³ka³txa²ka³lxa¹tū³ka³txa²e³te³nah¹lxi¹:

— Hā³xā¹. Kō³nxe³te²yāu³ka³txa²nxū²kwai³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Wen¹sxā³e³jah¹lo²txā³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hē¹li¹.

²¹ Yxān¹ta¹, ā³nhait¹so¹tū³ka³txa²ā³xa²e³te³nah¹lxi¹: “Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na²wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.” E³ain¹jau³xa², hai³txi³kō³nxe³te²yāu³ka³txa²nxū²kwai³yxau³jah¹la²wān³txi³sxa³i¹. Jā¹nxe³kxa¹, kō³nxe³te²yāu³ka³txa²nxū²kwai³yxau³jah¹lo²su²kxa¹, hxi²kan¹txi³ye³han³jah¹lo²su²a²ye³na²ye³we²ti²ti³hexh¹hī³nx²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a²nū³ka³txa²hi²sen³su²Je³su²jah³la²e²nain¹jau³su²

²² Nxe³nxa²ha¹te¹, wa³txi²tāu³a¹, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na¹, Ju³te²a²nū³ka³txa²Je³ru³sa³lē²thi³na²ā³yān³ki³nū²kxain¹sxā³ī³yain¹tai¹ni², ī³ka³li³hai¹ni², Sū³na²Si³yxau³tāu³a¹ī³ka³li³si¹hain¹jau³su²ī³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yān³tai²na², Sū³na²sxi²ha²yuh³xai²nān¹thi³nū¹tai²na², kō¹ko¹xa²nū³ka³txa²sa²kho³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a²nū³ka³txu¹tai²na²āh¹sa²hau³ko³txi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxu¹tai²na²sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na², kwēn¹tai²na²a²nū²a²nū³ka³txai²na²ain³kxi¹xi²te³lhxā³ā³yān³ki³nū²kxi², ī³ka³li³hi², ī³yain³ti²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na²ain³kxi¹xi²te³lhxā³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³tāu³a¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²a²ti²ta³lo³kxan¹thi³na², Sa³lo³mā²yah³lu¹tai²na²ton³thi³na²ā³nxi³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ Nxe³te³nah¹lxi¹, Ju³te²a²nū³ka³txa²ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa²ān³ki³ka³ti³kxain¹sxā³ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²sī¹lxi¹. Kxān³su²ī³wā³wā³ta³kxi²sa²sī¹nxi¹nhē³li¹. Jā¹nxe³sa²sī¹txa³hē¹li¹. Si³ka³ka³kxi²ī³ye³kxi²sa²sī¹nhē³li¹. Nhīn¹kxai²nān²tu³: “Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²na¹xā¹.” Nhīn¹kxai²nān²tu³, ī³wa²su¹wa²sut¹sxā³ī³yau¹ū³sa²sī¹nhē³li¹. “Nxe³sa²kxah³lo²sa¹i¹.” Nxe³sa²sī¹nhē³li¹. Ju³te²a²nū³ka³txa²a²hxi²kan¹txi³nāu³xa², ta¹hxai²hē¹la².

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wān³txi³kxai³lu¹, ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²lau³ya³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ta¹, yxo²ī²sah²lxan³tai¹. Jā¹nxa¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na²kāi³ya³nx²ta¹ju³tai²na², Txa²wī³nu¹tai²na²hxi²kan¹txi³lot³sa³ha²kxai³kāi³ya³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²ā³ye³yxo²nū¹sa²sxā³ī³yau¹ū³nx²ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹.

²⁶ Nxe³ya³nx²ta¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, yxo²ī²sah²lxan³tai¹. Wxāi²na²txa²nū³ka³txi³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, yxo²ī²sah²lxan³tai¹. ²⁷ Yxān¹ta¹, txa²nū³ka³txa²ha³na³ka³lxin³na³li¹. Txa²wān³txa²ain³kxi²sain¹tū³ka³txi³su²na³li¹. Sain¹ju³ta², ka³yxuh³xa²o³ve²a²nū³ka³txa²ain³kxi²sxā³, a²wa³kxēn³yah³la²a²yxowān³txa²so¹lxi³ain³kxain¹kxe³hū³nxe², txa²nū³ka³txa²ain³kxi²sain¹na³li¹. Ī²lxa²ta³lu²nai¹na¹tū³ka³txi³su²na³li¹. Nai¹nha²kxai³, ān³si³tē³la³kxi²sa²tū³ka³txi³su²na³li¹. ²⁸ Ka³te³na²wi¹tāu³a¹ū³hū¹ai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³ī³xan³ta³kxai¹nīn¹ju³ta²yxau²sa²tē³ti³he¹nxai¹nx³tho³li¹. Txa²li², txa²nū³ka³txa²nū³kxūn³txi³sa²hau³ko³jah¹lo²sa¹i¹.

Na¹ha²kxai³, a²nū²a²kō³nxe³thin¹jah¹lo²su²kxai²nān²tu³: “Je³su²jah³la²a²sa³wi³sxa²sa²so¹kxi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³kxan²ti³, txa²hxi²ka³nāu³a¹sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la³yū²nxa³i¹. ²⁹ Jā¹nxa¹jau³su², txa²nū³ka³txai²na²Txa²wī³na²ū³hū¹sa²tū³ka³txai²la¹i¹. Txa²wī³na²hxi²ka²nāu³a¹yxau³tū³ka³txi³su²

na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² kō³nxe³thin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³:
 “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³ Txa²wĩ³na²
 hxi²ka²nãu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Txa²wĩ³na² kãin²
 nũ³kxũn³khaix¹lah¹lai²la¹i¹. Ā²la² kãin² nũ³kxũn³te²la³ yũ²nxa³i¹.
 Nxe³ha²kxai³, Txa²wĩ³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. 30 Txai²na² A²tah²na¹xai²na²,
 Txa²wĩ³nãn²txi³te²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹,
 tah³lxa³ka³ta² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ã³nan³sxã³
 ã³ya²lu¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
 i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹i¹.

— Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kãĩ³sxã³
 i³ya²ũ³nx2ti³to³ha¹ta¹ti²ti¹. Ĩh¹nxe² kãĩ³a¹ju³ta² i³xan³ta³kxi²sa²sxã³
 su²lhã³sa²te³lhxã³ yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Wi¹kãĩ³nhi¹lx¹i¹. Wi¹kãĩ³nhĩn¹ju³ta²kxai³,
 su²lhã³nxa²hĩ³sĩn¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yo²a² kō³nxe³ti³ e³nhi¹lx¹i¹.
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²lo³jau³su² e³kxi²nhi¹lx¹i¹. Wxãĩ²na²
 a²nũ² so¹lxin³nhi¹lx¹i¹. Nhĩn¹kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 hi¹nha²nhi¹lx¹i¹. “Txai²na² txa²wĩ³nãn²txi³te²sa¹i¹.” Nhi¹lx¹i¹,
 Nhĩ¹nha²kxai³, su²lhã³nxa²si¹na¹ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Nxe³jah³lxĩ³sa²lx¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³teh³nxã³nxa²
 wi¹kō³nha²sxã³ a³la³kxah¹lx¹i¹lx¹i¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Txai²na¹xai²na²
 Sũ³na² Si³yxau³te³na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lx¹i¹: ‘Wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na², txa²nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³sah¹lx¹i¹lx¹i¹. Yah³lxĩ¹nha²kxai³,
 sũ³nãnĩn²jah³lxĩ¹lx¹i¹. Ya³nx2ta¹i¹.’ ” Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. 35 Wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Hai³txi³
 sa²yo²ã³ki³jau³sxan³ta¹. Nxe³ju³ta² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, nxe³te³nah¹lx¹i¹:
 “Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na², txa²wãn³txai²na² ũ³hũ¹nx2ta¹ta¹ti²ti¹.
 Yah³lxĩ¹nha²kxai³ sũ³nãnĩn²jah³lxĩ¹lx¹i¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

“Sũ³nãnĩn²tain¹na³na¹. Txai²yã¹nxain¹na³na¹.” Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
 a²ẽ¹nãn¹jau³su², yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 36 Jã¹nxa¹jau³su², Txai²na²

Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²sa¹i¹. Nxe³sa²sxã³ yuh³xai²nãn¹kō³xai²na²
 i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a²wa³ka³li³yu³ta²

kãĩ³te³lhxã³ wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya³tu³: “Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ya³nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, hai³txi³ Sũ³na²
 Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²lo³jau³su² e³nxa³i¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³:

“Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kō³nxe³te²lo³jau³su² e³nhi¹lx¹i¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi¹?
 37-38 Txa²kãĩ³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãĩ³kxa²yã¹nxe³sxã³ kãĩ³ya³nx2ta¹i¹.

Na¹kxai²nãn²tu³, txa²kãĩ³a¹ju³ta²na² i²sah¹lxĩ³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 yxo²i²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³: “Je³su²jah³la² yxo²wãn³txa²
 yxo²i²nxa³lho³na¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kãĩ³a¹ju³ta²so¹lxĩ³i²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹.

Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãĩ³kxa²
 yã¹xain¹na³na¹, Je³su²jah³lo²su¹.” Nxe³sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
 ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. “Sũ³nãnĩn²txi³na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³

ya³ha¹xã¹.” Nxe³na¹jau³su² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹,
txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãi³kxa² yã¹nxẽn²nxa³ke³la³te²kxai³,
ki³ha³nhĩ³na¹i¹. Na¹ke³la³te²kxai³, txa²yo²wãn³txai²na²
sa²yo²ã³sah¹lxin¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³li¹. Yxã¹ta¹, nxe²nxa³i¹.
Ki³han³jah¹lo²txã³i¹. Txa²wĩ³na² kãi³kxa² yãx1jah¹lo²sa¹i¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxe³ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
ĩ³xan³ta³kxain¹sxã³ ĩ³sa²so¹te³lhxã³ ãh¹ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹
Je³su²jah³lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ã³ain¹sxã³ Jor³tãu²yau³xa²
ãn³yo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, nũ¹ã¹ ha³lo²a²
a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹, kwẽn¹ta²na² Je³su²jah³la²
ã³wi¹hain¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴¹ Ain¹te³na¹, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² ã³tũ³yhain¹sxã³ a³ya³txain¹sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na²
a²nũ³kxũn³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
ĩ³yau¹ũ³ta³lun²nẽ³te³nai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tãn³ta³,
ha³lo²a² wã³nxĩn¹ju³ta³la³ kãi³ya³nhẽ³lhĩ¹nxa³ta¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³,
wãn³txi³khai³xa² so¹lxĩ³ ĩ³ye³kxi²nẽ³lhxã³ Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹sxã³
kãi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lhĩn¹te³nai¹ti²ti¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txai²na²
wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴² Ain¹kxe³tu³ a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la²
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11

La²sa³ro³jah³la²ya³lu²jau³su²

¹⁻² Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ĩ³lxa² La²sa³ro³jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a²
a²ha³lĩ³ta³ka³lxa² Mar²ta³ka³lxa² yxau², a²ha³lĩ³ta³ka³lxa² ã³xa²
Ma³ri²a³ka³lxa² yxau² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu², ye³je¹nhĩ¹kxai³lu², ĩ³ka³li³sxã³
hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³tẽ³kxa² sa²so¹sxã³, Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whãi²na¹
ũ³yhu³to¹la³kxi²ka³tu³, a²ne³kĩ³sa³nãu³a¹ ne³kĩ³sa³lu²kxi²kxe³su²
wxa²so¹sxã³ Je³su²jah³lai²na² a²yu³kxa² ũ³yhu³ho³la³kxi²,
ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, a²hĩ¹nai²na¹
ũ³yhu³to¹la³kxi²nxa³hĩ¹na¹, Ma³ri²a³ka³lxa²na² a²lon³yah³la²
La²sa³ro³jah³la², kãin² ĩ³ton³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³la²
u²yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³ Kãin² ĩ³ton³ju³tan¹te²ka³ya³tu³ti¹,
a²ha³lĩ³ti³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² u²lxĩ³
ĩ³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã³tã³xai²na² a³lxin¹kxah³lo²su² te²a²
ĩ³ton³kxi²sa¹sa²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴ Nxe³jau³kxai³lu¹, Je³su²jah³la²
sa²kxai³lu¹, ain³kxi²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— ĩ³ton³ta¹hẽ²li¹. Nxe³yãn¹ta¹, hai³txi³ ya³lu²ju³ta²
wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ yxau²nx3tho³li¹. Nxe³ju³ta², Sũ³na²
Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ ti³hi¹nha²ha²kxai³, txain²txi³

Sũ³na² Tah²na¹xain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹sĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³ a³lxi², Mar²ta³ka³lxai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxain²txi³ a³lxi², La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³lxi², ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 6-7 Ai¹nha²kxai³, wãn³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na² i³ton³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxi²nha²ka³tu³, hãi¹nxe³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹ a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹ a³lan²nũ²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxi³kĩ³kai³ jãx¹yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. La²sa³ro³jah³la² i²kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ha³la³lxi¹nai³tã² su²lhã³nxain¹te³lhxã³, tah³lxa³ka³ta² ã³nan³nxain¹ju³ta² ten³khaix¹lain¹to³tai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³nxain¹kxa²yan³ti³su², nũ¹ã¹ Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxi³lin¹ju³ta³nũ³a² wi¹khai¹nxe³hĩ³te²la¹ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²li² yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²ha³lo²a² yut³sũ³ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹i¹. U³je³na³kai²li², a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, i³ha²te¹te²jai¹ti²ti¹. A²ha²te¹ju³ta², ã³nxi³kĩ³kxai²nãn²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhĩ³kĩ³tã³li¹. Hai³txi³ ã³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³sxa³i¹, txa²wã¹ha³lo²a² ha²te¹ju³ta² wi¹lĩ²kĩ³sa²kxai³lu¹. Nxe³yãn¹ta¹, ka³nxa³hi²nẽ³na³na¹. Ha²te¹ju³ta² ne³kĩ³son³na³na¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, ka³nxah³ju³ta² ã³nxi³kĩ³kxai²nãn²tu³, ã³sa²tã³yo²thu²kã¹hĩ³kĩ³tã³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ ye³ka³nxa³nhẽ³ha²kxai³, nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹. Jã¹nxe³jut³sũ³nxe² kwẽn¹tai²na² Twa²wĩ³na² a²hxi²kĩ³lxa² i³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³ta³lxa¹ Txai²na¹xai²na² ha²te¹jut³sũ³ju³ta² ã³nxi³lhĩ³na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hxi²ka¹ka¹nhe² Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxi³la¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² su²lhã³sa²ti³te³nain¹na³li¹. Sain¹kxan²ti³ yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²wĩ³na² i³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³ta³lxa², hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³la³ hxi²kan¹txi³ su²lhã³sai¹nxa³lho³li¹.

11 Na¹ha²kxai³, txa²wã¹ya³la² La²sa³ro³jah³la², ãu³xi²na³li¹. Ju¹ta¹ wxa²yũn³kxi²te³lhxã³ ã³nxi³la³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai¹tã² ãu³xi²ke³la³te²kxai³ we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². La²sa³ro³jah³la² ãu³xi²sxã³ i³ye³nxĩ²sxã³ nxe³te²an¹jau³xa² so¹lxi³, ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait³sxã³ i³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹. He¹sxĩ²nxa³kxa²yu³hxa² ya³lu²na³li¹. Nxe³ju³ta² Txai²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a² wã³nxĩn¹ju³ta² i²yah³lxi¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nxi²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²i²yah³lxi¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nxi²nãn²tu³ wi¹lxon³kxi¹nx²ti³tu¹wi¹. Ju¹ta² ka³li³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ ã³nxi³la³kxa¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ai¹nha²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹tj³xa¹ ton²txi³ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lx³i³nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Ā³nxi³ya³sah²lx³i³nū³nhē¹li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² ya³lu²kxai²nān²tu³, ya³lu²kxa¹sah¹lx³i³nū³nhē¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²ju³ta²ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, nū¹ā¹ko³xa² Je³su²jah³la² yau³son³nxa²ha¹te¹, wān³txa² La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hī¹nai³kxai³ sa²nj³kxain¹jau³su², ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³thi³na² Be³tān²ya³thi³na², a²ha³līn³ti³tāu³xa² ha¹lin¹te²nāu³xa² Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxu³nāu³xa² yxau³ain¹thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na² hai³txi³ Je³ru³sa³lē²thi³na² kū³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thīn³su² ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³lxa¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³nai²na² a³li³ka³tu³, a²ha³līn³ti³tāu³xa² ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². A²lon³yah³la² ya³lu²kxain¹ju³ta² sa²ye³kwē²kxi¹xi²yhain¹te³lhxā³, tū³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ju³ta², Mar²ta³ka³lxa²na², a²wān³txa² Je³su²jah³la² tū³yhain¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tu³, ā³ne³kxauh²sxā³ i³ha¹txi²ka³tu³, hau³hau³kon³sxā³ Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³ yxau³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hē¹la².

21-22 Ai¹nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Wxāi²na² he¹in¹ke³la³te²kxai³ txa²wā³tā³xa² ya³lu²h³nx²nxa³i¹. Yxān¹ta¹, ya³lu²kxa²ha³ta³nxān²txi³, hī¹na² a²yen³kxa² a²te³nīn¹kxa² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³wā³txai¹nīn¹kxai²nān²tu³, te²su² ū³hū¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wā³tā³xai²na² ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

24 Yxān¹ta¹, Mar²ta³ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Yxan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³son³tāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹. Nxe³ki³tāu³a¹, txa²wā³tā³xai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nūn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹ko³nha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na², ya³lu²ju³ta²ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²sa¹ha²kxai³, txa²wā¹ka³ten³nāu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ sa¹xi¹. Txai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³hū¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. Na¹ha²kxai³, a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ yxo²i²sa³kxai²nān²tu³, ya³lu²kxan²ti³ ka³ten³sa²tū¹xī¹. 26 Jā¹nxe³jut³su², a²nū²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, yxo²i²sa³kxai²nān²tu³, te²su² ya³lu²nxa³lho³ni¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²sa²sxā³ yxo²i²san¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² Tah²si¹lx¹. Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²si¹lx¹. Txa²ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ā³wā³kxi²sa²jah¹lo²sa²nhi¹lx¹. Jau¹xai²na² yxo²i²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la²i³nān³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, i³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxa²na² ai³nũ²la², a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² i³kaix¹ka³tũ³, ha³na³ka³lxi³ so¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹. I³kaix¹txa²na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ i³sa²yxau²ã³sxã³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²te³lhxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 30-31 Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a²nũ³ka³txa² sxi²nhãu³a² yxau³yain¹tũ³ka³txa², Ma³ri²a³ka³lxa²na² ãin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxẽn²ki¹xain¹te³lhxã³ yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxa²na² i³sa²yxau²ã³sxã³ a³li³ju³ta² i²ain¹ka³tũ³, aun³ta² i³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kwã³kxa² i³nãn³te³lhxã³ a³li³sxã³ ai²na³li¹. Ain¹sxã³, i³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ Je³su²jah³la² sxi²yhen³nãu³ai²nãn²ta³ a³li³xa³kxe³su², hãĩ¹nxe³sxã³ ha³lo²a² Mar²ta³ka³lxa²na² i³ha¹txain¹tãu³a¹ he¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32-33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxa²na² sa²kxai³lu¹ ã³nxai³ka³tũ³ Je³su²jah³la² i³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹, Je³su²jah³la² yu³kxa² ã³yu³nẽ³ka³la³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. A²kxã³nxai³tã² wxa²he¹ũ³xi²san¹ke³la³te²kxai³, txa²wã³tã³xai³tã² ya³lu²kxi²sa²hĩ³nx2nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, ta¹ka³lxain²txi³ i³nã³nha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ta¹ka³lxa²na² ã³sa²si³hẽ¹yhu¹tũ³ka³txain²txi³ i³nã³nai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ i²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³ i³yat¹sai¹kxi²nha²sxã³, au³txi³ a²ẽ¹nãu³a² ãin²ti³khaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³te³nah¹lxi¹, i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹ti¹la³ta³ sa²nĩ³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Wxã³sxĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² i³nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³ti¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kãin² a³lxi²khaix¹nai¹nhxai²na²hẽ³li¹. I²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² a²nũ²a² ye³han³tũ³ka³txa² ye³we²txain¹jah¹lo²su² te³nai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxã³ nxe³ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹hĩ³te²la¹ku², hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², ki³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ kãin² ãin²ti³ha²kxai³, sa²nĩ³kxain¹ti³xa² tũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tah³lxẽ³na² tah³lxa³ka³txa² a²ne³tã³lxa² ã³nhe³tũ³kxi²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Tĩ³xain¹ka³tũ³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, Mar²ta³ka³lxa²na² ya³lu²jah¹lai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Hĩ¹na² ka³lu²sxã³ ãn³nhai¹. Ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³lan²hĩ¹nai³tã² ya³lu²na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hāi¹nxe³sxã³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ yxo²r²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41-42 Ain¹sxã³, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² tah³lxa³ka³ta²na² sa²ne³than²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na² nxe³txi¹. Txa²wān³txai²na² ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹. San¹ju³ta² ka³lih³khaix¹sa³nhai¹. Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ wxāi²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹lxi¹. Yxān¹ta¹, a²nũ²a² nũ³ka³txai²na² ā³nũ²kxi²sxã³ he¹ya³sain¹tũ³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹, ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su², Wĩ³na² ĩ³nxai²na² ĩ³si²si¹hā³san¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²r²sa²si¹hai¹na¹jau³su², wān³txai²na² e³a¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

43 Ain¹te³na¹ kāin²ĩ³kai¹te³nah¹lxi¹:

— La²sa³ro³jah³lāi³. Yā²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹. Kxe³sxan³thai¹le¹.

44 A²nũ²a² ya³lu²te³nũ¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tu³, wā²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³kxi²nha²ha²kxai³, sa²yu³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nāu³a¹ wā²la²ka³lo³a² sa²ye³wa²lāu¹kxi²nha²ha²kxai³, nxe³sxã³ wa²li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³ka³tu³:

— Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxã³ a²nũ² so¹lxi³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³nxai³txai²li¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² hāi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

45 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tũ³ka³txa² ā³nhait¹so¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ain¹tē³na¹, Je³su²jah³la² yxo²r²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Yxān¹ta¹, kwa² ha²ya³kxa² ha¹lin¹te²a² ā³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ā³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³lai²na² kāi³ju³ta²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 47-48 Ain¹ka³tu³ta¹, wā³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³nāu³xa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² whāi²na¹ nũ²la², a²hxi²kan¹ti³nāu³xa² so¹lxi³ ān³yān³ki³nũ²kxi²xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxet³sxã³ kāi³ki³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na² wā³nxĩn¹sxã³ kāi³ju³ta² ha²ya³kxa² kāi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hāi¹nxe² ā³ain¹ki³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hāi¹nxe² ā³ain¹ki³kxai²nān²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²r²ain¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, ko¹ko¹xa² nũ³ka³txa² ĩ³kwa³na³nē³tũ³ka³txa² Ro³ma²no³ nũ³ka³txa² sa²yxo²ā³ya³sah¹lxi³hē¹li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹wi¹. Jā¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Jā¹nxain¹kxai²lē¹. Ro³ma²no³ nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², ĩ³xan³ta³kxi²nē³kxai²nān²tu³: “Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²yxo²ā³sain¹nān³khi³.” Nē³lain¹kxai²nān²tu³, nũ³kxũn³txi³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ sxi²hxain²txi³ wi¹khai¹nxe³thi³nāin²txi³, sun²tā¹hxa³ti², txa²wā¹nũ³ka³txain²txi³ sun²tā¹hxa³ti², nxe³nē³lain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nē³lain¹kxa²yan³ti³su², ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta²nũ³ai²na² ũ³hũ¹nē³kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

49-52 Yxān¹ta¹ a²nxe³te²a² kwē³kon³tāu³a¹ wā³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khaix³jah¹la², ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la², a²wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ta¹wi¹. Ko³nha²sxã³ e³yah²lxa³lxi¹. Wã³nxin¹jau³su² sa²nên¹nha²sxã³ e³yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²a² i³yau¹u³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nê³kxai²nân²tu³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² yxau²xai³lh³ki³tã³li¹. Ju¹ta² wi¹lh³nx2na³li¹. Yxân¹ta¹, jah¹la² ya³lu²kxi²nê³lxa³kxai²lê¹. Txa²wã¹ki³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³kã³txi³ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko¹ko¹xa² nũ³kã³txa² sun²tã¹hxa³tê³tu¹wi¹. Ju¹ta² wi¹lxa³i¹. Jã¹nxe³ka²yan³ti³su², ya³nx2ta¹i¹. ã³ne³wxe³yah²lxan³ji¹? Kai³fa²sah³la² a²yo²wãn³txa² ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jau³xai²na², Kai³fa²sah³lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txi³khai³xa², ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²e¹nân¹jau³su²:

— Txa²wãn³txa², wã³nxin¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Kai³fa²sah³la² a²nxũ²kwai³nãu³a¹, ã³nxũ²kwai³wxe³nũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Ai¹na¹ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, a²yo²a² so¹lxi³, wãn³txai²na² e³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

— Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Ya³lu²kxai²nân²tu³, Ju³te²a² nũ³kã³txain²txi³ sa²hau³ko³ti², te²ya¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²wê³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² i²li³ko³nãu³a¹ ã³n³kax3te²kax3te²nũ¹lxi²kxi²tũ³ka³txain²txi³ ã³yan³sa²ki³nũ²kxi² ain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ Je³su²jah³la² ya³lu²tũ¹xã¹. Kai³fa²sah³lai²na² a²wãn³txa² a²si³yxau³tãu³a² ta¹hxai²hê¹la².

⁵³ Nxe³ka³tu³, Kai³fa²sah³lai²na² i³ye³ta³lun²ka³tu³, ain³kxain¹tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, wi¹lĩ³wel¹yhu¹sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hĩ¹nân¹te²tu³, su²lhã³si¹jau³nũ³su² i³ne³wa³kon³nhai¹ta¹hxai²hê¹la².

⁵⁴ Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lê³na² Je³su²jah³lo²la³ ãh¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hê¹la². Yxân¹ta¹, ko¹xai²na² ã³ka³tu³ ã³nxai³ka³tu³, ha³lo²ai²na² a²nũ²a²yxau³ai¹nxa³ko³xai²na², yxo²ka³teh³xan¹thĩ³su² thĩ³na² ã³nxai³ka³tu³, sxi²ye³na² E³fra³i²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whã²na¹, yxau³nũ¹hah³lxi³ta¹hxai²hê¹la².

⁵⁵ Nũ²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³nũ²la² a²nũ²a² ha³lo²a² yxau³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lê²thĩ³na² aun³ta² ã³tũ³xain¹ta¹hxai²hê¹la². Ha³lo²an¹je³na³kxa² ã³nĩ¹li²nxa³hĩ¹na¹ aun³txa² ã³tũ³xain¹ta¹hxai²hê¹la².

A²nxã³ta² a²ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta² wxa²han³kxi²ti³nha²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hê¹la². ⁵⁶ A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³te³nain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nân¹thĩ³na² yxau³sxã³ i³wã³txi³sxã³ i³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— ã³yan³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³te³lhxã³ nxe³ki³tãu³nũ³ã¹, Je³su²jah³lai²na² wxã³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹ki³nhai¹. Ĩ¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹. Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hê¹la².

⁵⁷ Nxe³ju³ta²na², ha³na³ka³lxi³ wã³nxin¹te² si³yxau³tũ³ka³txa² fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ain¹sxã³, i³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kwa² i²te²hũ³te²su² te² i³nxãn²tu³, Je³su²jah³la² he¹tãu³la³ wi¹ko³nha²te²la³ na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, i³hen³txi³sah¹lxi³si¹nhê³li¹. Je³su²jah³lai²na² i³sxã³ sa²so¹si¹hai¹nha¹jau³nũ³su² nha¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

12

Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na²yxau³jau³su²

¹ Nxe²xai³nũ²la² Pas²kwa²je³na³kxa² yau³son³nxe³hĩ¹na¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxã³ ã³te²ti²xai²nxa³hĩ¹na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² La²sa³ro³jah³lo²su² te²a², ha³la³je¹nai³kxai³ ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la² a²hxi²ka² sa²yo²ka³ta³wxe³xi²kxah³lo²su² te²a² a²yxau³thĩ³na² ta¹hxai²hẽ¹la². ² Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nxe³thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² yain³txa² wxa²we¹tain¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³yain³yain¹te³lhxã³ ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ka³li³kxi²sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³lhxã³ ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³yain³yain¹nũ³nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na² a²yain³txa² wet¹sxã³ ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². ³ ĩ³yai³nai¹nhĩ¹na¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa² ha³nẽ³yau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa² a³li²khai¹nxe³jau³xa² Nar²tu³khai³nxe³jau³xa², tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whã²na¹ ã³yu³kẽ¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nẽ³kĩ³sa³na¹ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² ĩ³yu³ya³na³ta³kxi², nxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ sxĩ²nhãu³ai²na² whã²na¹ wi¹lũ³ne³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴ Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²su² Ki³lo²thĩ³na² tɔn¹jah¹lo²su², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit³su² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³hũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la²kxai³lu² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ E³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ³ne³ka³yau³xai²na² a³li²khaix¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nxe³jau³xai²na² ũ³yho³hi²kĩ³kxai²nãn²tu³, ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa² kãn²khaix¹nxe³txã³nxa² 300 nxe³txã³nxa² so¹kxi²hĩ³kĩ³tã³li¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² yen³kĩ³txa²khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ nxe³kĩ³sxa³wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ã³yxu¹nũ³ain¹kĩ³sxa³ji¹? Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶ Yxãn¹ta¹, ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³ a²nũ²a² yen³kĩ³txa²tũ³ka³txa² a³li²yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lai²na² kãĩ³ũ³o¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:

— Txa²wã¹ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxũ³a² wi¹wi¹nxe² ũ³hã¹kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ye³jen¹na² a²yen³kxa² ũ³yho³hi²kĩ³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ Ju³ta²sah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹kxan²ti³, hãĩ¹nxe³sxã³ ũ³hã¹te³lhxã³ ũ³hũ¹yhain¹txã³nxũ³a², Ju³ta²sah³la² kãĩ³ũ³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hãĩ¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹. Ye³jen¹nãu³a¹ ya³lu²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ a²nũ²a² sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta³nũ³su², a²ha² ka³ten³su² yxau²xai³la¹hĩ¹nai²na², ta¹ka³lxai²na² txa²nũ²ai²na² ya³lu²na¹jut³sũ³nxe², hĩ³ne³kxa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³hẽn¹ta³kxi²sa²sxã³ sa²hau³kot³syẽ²nx²ti³te¹ni²ti¹. Hãĩ¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ⁸ Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² yen³kĩ³txa²tũ³ka³txa² kan²txi³ yxau³ya³nx²tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ kan²txi³ yxau³ya³nx²ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nx²ta¹hĩ¹nai²na² ta¹ka³lxai²na² sa²hau³kot³sain¹ju³ta¹na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhã³te³lhxã³jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²yxau³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxai¹nha²kxai³, wxã³sxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lain²txi³ wxã³sxi²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la² hxi²ka² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su² jah¹lain²txi³ wxã³sxi²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10-11 Ain¹ka³tũ³, ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹kxah³lai²na² i²ai¹nha²kxai³, ã³nhai¹tũ³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹nũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ La²sa³ro³jah³lai²na² i³su²lhã³te³lhã³ i³nẽ³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lain²txi³ i³su²lhã³i², La²sa³ro³jah³lain²txi³ i³su²lhã³i², ju¹ta²wi¹na³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹tain¹kxa²yan³ti³su² ki³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² i³yain³si¹jau³nũ³su² ã³yã³ki³nũ²kxain¹tũ³ka³txi³su², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³son³ju³ta² a²ha³ta³nxa² ain³kxain¹ka³tũ³, he³la³nxã³nxa² sa²nãũ²so¹sxã³ i³ne³khau²hain¹ka³tũ³, i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— i³sa²nẽn¹kxi²sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, wxãi²na² Je³su²jah³lo² i³nxai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³lo³txa²kah³lo²su² te² i³nxai²na², wxã³nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² I³sa³e² nũ³ka³txi³na¹xai²na², Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³su² nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³, Je³su²jah³la² ju³mẽn²ta² wẽ³sa² a³ti²sxã³ ka³tih³yau³kxi²sxã³ wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹ju³ta²na², Sũ³na² ha³te³h³nxã³nxã¹jau³xau³hxi²tẽx¹tã²e³te³nah¹lxi¹:

— Si³ãũ²thĩ³na² yxau³tũ³ka³txa² nxe³txi¹. Ha²ya³kxa² yuh³lxi³sẽ¹li¹.

Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãũ³a¹ wxã³tu¹wi¹. Ju³mẽn²ta² wẽn³su² ka³tih³yau³kxi²sxã³ wxã³tu¹wi¹. I²txa²hẽ³li¹.

Kxã³nxã¹jau³xa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxi²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ hi¹na² Je³su²jah³la² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² i³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² a²ha³ta³nxa², fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹nũ²la² kãin² i³xãn³txi³sxã³ i³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— I²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³hex¹nẽ³lxa³nhai¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³la³kxain¹na³li¹. ã³na¹nẽ³lain¹sxã³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³. Na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãũ³xai²na² ha³lo²ai²na² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². ã³ne³wxe³ai¹nxa³ju³ta²sa¹:

— I¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kãi²li³tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² kãin² i³sa²nẽn¹kxain¹te²la¹ku², I¹nxe³ju³khai³ta³ kãi³ain¹ji¹ku², na¹nhã¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãũ³xa² a²ẽ¹nãĩn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹ta²na² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, yxã¹nãũ³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxã³ wxi²kin³ti³ton³te²la³ ne³ti³hi¹nha²tãũ³a¹ ha³lo²ai²na² ã³sa²la³kxi¹xain¹sxã³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³yo¹. Hi¹na² ã³ne³wxe³sa³nhã¹. Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãũ³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sũ³na²

ha³te^hnxã³nxã¹jau³xa², “Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tâu³a¹wxã³tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² wain³txi³ i³ye³i², ha³na³ka³lxi³ kxã³nxai³tã² a²nũ²a² kã²li³tũ³ka³txai³tã² Je³su²jah³la² kãin² i³sa²nên¹kxain¹ju³tai³tã² wain³txi³ i³sa²nên¹kxi² ain¹na²hẽ³na¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

Kre²ka² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ã³te³nain¹jau³su²

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hĩ¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³yã³n³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ i³yain³yah³lxi³te³lhxã³ Sũ³na² Si³yxau³tâu³a¹ i³ka³li³si¹jau³xa² i³ye³yah³lxi³te³lhxã³ wxã³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Yah³lxi³ha²kxai³, Kre²ka² nũ³ka³txa² yau³xã³li³ e³ain¹tũ³ka³txa² kwa² ha²ya³kxa² ka³la²nxa³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²yhu¹sxã³ ã³ya³lxi²yhu¹sxã³ tĩ³nhaun¹nain¹nũ³sxã³ wxã³ain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². ²¹ A²nxe³tũ³ka³txai²na² Kre²ka² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²sxã³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na², Fi³li²pah³lai²na², Bet3sa³i²ta³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa² wi³wi³to³thĩ³na² yxau³sxã³ tøn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². I³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³tsi¹lxi¹. Je³su²jah³la² i²ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Kre²ka² nũ³ka³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

²² Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹sxã³ wxẽ²ã³ain¹nũ²la², ã³tre²ah³la² a³ya³ti¹xi²yha¹nũ²la² i³ye³kxi²yha¹nũ²la², ha¹lin¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ã³tĩ³xi²ya³nhũ²la², Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²³ Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwẽn¹ta²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹. Hĩ¹na² ye³jen¹na² ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Hã²wxã³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²sxã³ oh³xan¹ko³xa² wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hĩ¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹, Txai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tâu³lot3sa²kah³lo²su² te²sa¹ha²kxai³lu¹. ²⁴ Jã¹nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tũ³ wãn³txi³tũ³ i³ye³kxi¹nx2ta¹. Ha³lo²a², nxe³jut3sũ³ju³ta²sa¹: Ka³yã³ki³a² kĩh³nũ³xa² ã³whĩ¹ki³kxai²nãn²tũ³, hau³hau³kon³sxã³ a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxã³ hxa³ka³tũ³, a²nxã³nxa² tah²nxã³nxa² ã³kwa³lxi²xi²sxã³ wi¹ka³lũ³sxã³ ki³ka³lxa¹txi³ ã³ki³i²te²jai¹ti²ti¹.

Nxe³yã¹ta¹, nxe³ki³ai²na² hxa³nxa³kxai²lẽ¹. Tah²nxã³ta³ ã³sai¹nxa³kxe³su² hã¹nxe³sxã³ nũh¹ yxau³te²jai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ka³te³na² wi¹tâu³a¹ tah²lxi³ ã³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

²⁵ Jã¹nxa¹jau³su², wxã²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹hĩ¹na² txa²wi¹la¹tâu³a¹ so¹lxi³ a³lxi²sa³nhã¹.” Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³

Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹. Yxã¹ta¹: “Yuh³xai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹ txa²wi¹la¹tâu³la³ a³lxi²sa²nxa³nhã¹.

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² su²lhã³sain¹kxan¹ti³ yo²i²a¹ju³ta² ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, ka³te³na² a²wi¹lxon³kxi²tâu³a¹ kan²txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁶ Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² i²li³te²su² te² i³nxãn²tũ³: “Je³su²jah³la² a²sa³wit3so¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, sa²wai³wait3sxã³ ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a² i²li³jut3sũ³ju³ta² he¹a¹kxai²nãn²tũ³,

txa²sa³wi³ha³lxi³ i³nxai²na² whāi²na¹ ā³nho³yha³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
A³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, sa²yo²wet¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wi³na²
wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³ i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la²ya³lu²ju³ta³nū³a², i³yau¹ū³jau³su²

27 Na¹ha²kxai³, txa²e¹nāu³a¹ au³txi³ hxi²waun³ta³kxi²nhā²ha²kxai³,
āin²ta³kxi²nhā²ha²kxai³ nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ih¹nxe² Txa²wi³na²
e³kxi²te³la¹ji¹wi¹? “Wī³na² nxe³txi¹. Ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nū³a²
nxe³sa²ju³ta²yan³ti³su² sa²so¹xi²sē¹li¹.” Nxe³te³la¹ji¹? Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³
jau¹xai²na² i³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txai²li² khāuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nū³ai²na²
ā³ne³khauh²kxi²si¹sa²jau³su² wxā³na¹hē³li¹. Nxe³sa²ju³ta³nū³a²
ā³na¹ti³ten³sa²nxān³nhai¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².
28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, e³lē³na² A²wi³na²
e³te³nah¹lxi¹:

— Wī³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat1sxā³ i³yī¹li²nhat1je¹txai¹nhu¹li¹.
Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹, oh³nāu³a¹ yxau³jah¹la²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxi²kin³ti³to³nha²sxā³ i³yī¹li²nha²yai²na¹li¹. Jā¹yxai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxe³jau³xai²na², a²nū²a² ān³yān³nū²kxain¹tū³ka³txa² a²ne³nxē³na²
ain³kxain¹ka³ty³, ha³lo²a² a³la³kxai¹nxa³kxe³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ā³lxi³te² nū³ka³txa² e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹jah¹la² e³kxi²te²sin²ju²li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 30 Yxān¹ta¹,
Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, a²nū²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wi³na² wān³txi³na² i³ye³kxi²nē³jau³xī³na² ain³kxi²si¹nx2ti³jau³su²
e³na³li¹. Hai³txi³, Txai²na² so¹lxi³ ain³kxi²si¹sa²jau³su² e³xa³wi¹.

31 Kwēn¹tai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² a²yo³ha²
ain³nha²ta³lu²nain¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ain³nhain¹ka³ty³
kō³nxe³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Kwēn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.

Nxe³ha²kxai³, kwēn¹tai²na² yuh³xai²nān¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah³la²
Sa³ta³na²jah¹la² ū³nhū³sa²tā³ain¹tu¹wi¹. 32 Ai¹nha²kxai³, Txai²na²
Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²

sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxā³ sa²ka²la¹hēt1sain¹sxā³ su²lhā³sain¹kxai²nān²tu³,
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³kaix1sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

33 Wān³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³ye³ka³ty³, ye³jen¹na²
su²lhā³ain¹ju³ta³nū³a², hi³sa³ka³txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²sxā³
ya²lu¹kxi²nē³lain¹ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³nha²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ā³yān³ki³nū²kxi²xain¹tū³ka³txai²na²
wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹ha³te³nxā³nxān¹jau³xa²kxā³nxu¹tai²na² ū³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xu¹tai²na²sa¹.
“Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su²
jah¹la² kxā¹nāu³a¹ ha³tā³nxān²txi³, ka³te³na² so¹lxi³
yxau²wa³to²hi²sa²tē³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Jau¹xai²na²
wain³jau³xai²la¹li¹. Yxān¹ta¹, wxa²wān³txi³kxai³lu¹: “Txai²na² Sū³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ka²la¹hēt1sain¹sxā³
su²lhā³sain¹tu¹wi¹.” Nxe³nhi¹lxi¹. Nhīn¹kxi²nān²tu³, ka³ten³su²
yxau²wa³to²hi²sa²tē³hī³nx2nxā³lxi¹, Wxāi²li¹. Nhī¹nha²kxai³, Wxāi²na²
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²kah³lo²su²
nhīn¹ji¹ku¹, ih¹nxe³ju³tān¹nū³su² nhīn¹ji¹ku¹ nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Jū¹nxe² hī¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na², Sū³na² yen³kxa²
 ī³yau¹ū³nx2ti³jah¹lo²na¹xai²na² yxau²xai³lya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³,
 yxau³ya³nx2ta¹hī¹na¹ txa²wān³txa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. A²ya³la³tu³
 wān³txan²tu³ a³la³kxah¹lxin¹txai²lā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²ha²te¹ju³ta² ā³nxai³ti³hū³nxe², a²ya³la³lyau³tu³ wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Jā¹nxa¹jau³su², ka³nxah³ju³ta² ā³nxai³ki³kxai²nān²tu³: “Īh¹nū¹la³ta³
 ā³nxai³lah¹lon³ku².” Nxe³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²na¹xai²na²,
 ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na² ā³nxī³sxā³ he¹ya³nx2ti³nxa³kxai²nān²tu³,
 na¹kxa²si³yo³na¹, ka³nxah³ju³ta² ai³yah³lxin¹jut3sū³nxe²: “Īh¹nū¹la³ta³
 ai³na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxin¹jut3sū³nxe², yxau²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ txa²wān³txa² ain³kxi²sah²lxan³tho³li¹.
 Sah²lxan³kxe³su², a²ya³la³lyau³tu³, a³la³kxi²yah³lxi³hī³nx2nxā³lxi¹.
 36 Nxe³ha²kxai³, he¹ya³nx2ta¹hī¹na¹ txa²wān³txai²na² ain³kxi², sa²yo²we¹ti²,
 nxe³sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²yā¹xah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu³
 ī³yau¹ū³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ sa²ha²te¹tain¹te²hū³nxe²
 yxau²xai³yain¹yah³lxi³hī³nxai¹lxi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
 e³ta³lun²te²ka³ka¹ Je³su²jah³la² ā³na¹ain¹sxā³ ā³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a² nū³ka³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²ā³ain¹jau³su²

37 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na² yxau²xai³lhī¹na², wā³nxīn¹sxā³
 kāi³ju³ta² ka³lxa¹ju³ta² kāi³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yain¹kxan²ti³, Ju³te²a²
 nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 38 Ha³lo²a² sa²yo²we¹tai¹nxa³ju³ta²na², yān³ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na²,
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txa² ī³hen³txi³nē³jah¹lu¹ta²na²
 e³te³nah¹lxi¹:

— Sū³nāi³. Txa²wā¹wān³txain²txi³ ī³hen³txain¹ki³jau³xain²txi³
 sa²yo²we¹tē³lai¹nxa³ha²kxai³, Sū³nu² ī³nxai²na²
 nū³kxū³nīn¹ju³txain²txi³ ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹.
 Kxā³nxān¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.

A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa² ti¹ai²na² so¹lxi³, a²ya³la³tu³
 nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³, Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 39 Jā¹nxain¹jut3su² Ju³te²a²
 nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu¹ hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tai¹nxa³ju³ta²
 I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ wān³txa² yau³ā³lxi³ yān³ta²na² e³te²an¹jau³kxai³lu¹:

40 — Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² ī³ye³sxā³ a²nū²a²
 ī³lxi³thin¹ti³he¹nxa³tū³ka³txa²ī³ye³te³nah¹lxi¹: “ī³lxi³thin¹ti³hex1yah³lxi¹hxai²n
 Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hū³nxe² yxau², nex3kax3tū³te²hū³nxe²
 yxau², yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²nū³kxū³na¹ju³ta³la³
 ye³kan¹txi³ ī²ti³hex1sah¹lxa³nha²kxai³, Txa²wān³txa²
 wi¹jau³xa² nex3kan¹txi³ ā³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³,
 yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lē¹. Wxā³sxā³ wxa²kq³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹jau³la³
 wxā³yah²lxan³tho³li¹. Jā¹yxah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹i¹.
 Wxā³sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex1sa²nxān³nha¹, kāin²
 ī³lxi³thin¹ti³hex1yah³lxa³nha²kxai³lu¹.” Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 wān³txa²na²hē³li¹.
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³jau³xau³hxai²têx1tã², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Je³su²jah³la²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lo²su² na³na¹. I³sa³i²ah³lu¹ta²na² a²ẽ¹nã¹n¹jau³la³, ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² i³ye³a¹tũ¹xã¹. Ain¹sxã³, wãn³txai²na², Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa², Je³su²jah³la² sa²yo²we¹ta¹nxa³jau³nũ³u¹ta²na² i³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

42-43 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² a²hxi²kan¹txi³nũ³kã³txa² ha³ta³nxãn²txi³ wxa²hait1so¹yhain¹tũ³kã³txa² kã³lxa¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hai³txi³sa²yo²wet1si¹hain¹jau³la³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a² i³sai¹sxã³ e³lẽ³na² i³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² yuh³li³yhu¹jau³su²ha²kxai³la².

— Ju³te²a² nũ³kã³txa²ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na² ùh³nũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kɔn³to³ni² yxau³ki³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² i³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãin² yxo²kwain³ki³ta³nã¹, a²ẽ¹nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a²wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kãin² yxo²kwai³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³la³ e³lẽ³na² i³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

— Ju³te²a² nũ³kã³txa²ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na² ùh³nũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kɔn³to³ni² yxau³ki³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² i³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãin² yxo²kwain³ki³ta³nã¹, a²ẽ¹nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a²wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kãin² yxo²kwai³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³la³ e³lẽ³na² i³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

— Ju³te²a² nũ³kã³txa²ã³nũ²kxi²ki³thĩ³na² ùh³nũ³sa²tã³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²yan³ti³su², ki³nhai¹. Ki³sa²kxai³ kɔn³to³ni² yxau³ki³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² i³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãin² yxo²kwain³ki³ta³nã¹, a²ẽ¹nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a²wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kãin² yxo²kwai³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³la³ e³lẽ³na² i³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wãn³txa², kɔ³nxe³te²la² i³yĩ¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin² i³kãix1te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³, sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na² sa²yo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet1sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. 45 Jã¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nũ²a² yxo²i²sain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³ yxo²i²ain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹. 46 Txai²li² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹sa²ha²te¹te²hũ³nxe² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²sa²yo²wet1sain¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ kɔ³nxe³ti³ kãi³kxa² wah³yu³ta³la³ kã³nxah³jut3sũ³ju³ta³la³ yxau²xai³lai¹nx3tho³li¹. 47 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²i²li³te²la³ txa²wãn³txai²na² a²ne³nxẽ³na² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³, a²ẽ¹nãu³a¹ ɔ³txi³ sa²yo²wet1sai¹nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³kɔ³nxe³te²la³ ɔx3tain¹nxa³lho³li¹, Txai²li¹. Na¹jut3su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut1si¹hai¹na¹jau³su², ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Hai³txi³ a²nũ²a² kɔ³nxe³te²la³ ɔx3tain¹te³lhxã³ nxe³jah¹lo²txã³i¹, Txai²li¹. 48 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wãn³txa²sa²yo²ã³sa³ha²kxai³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, kɔ³nxe³te²la³ i³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹, txa²wãn³txai²nãn²tu³, hĩ¹na² i³ye³kxai¹na¹jau³xai²nãn²tu³, yxau²sa²tẽ³xai³ka³tu³ hu³, yxan¹nãu³a¹ha³lo²ai²na² hxn³tãu³a¹, a²nxe³jah¹la² txa²wãn³txai²na² wi¹jau³xai²na²ain³kxi¹xain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu³, “Je³su²jah³la² wãn³txa² wi¹jau³xa²kxã³nxa² sa²yo²ã³a¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³lxi³sxã³ i³yĩ¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³e³nxa³i¹. Nxe³yãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹ta²na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na² i³kwa³na³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa²jau³xa² i³wet1sa²so¹sxã³e³a¹i¹. 50 Txa²wĩ³na²

wān³txa², ĩ³kwa³na³nē³jau³xa², ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 yxau²xai³te³lhxā³ ĩ³kwa³na³nē³na³li¹. Nxe³ju³ta³, a³la³kxi²na¹nhai¹.
 Na¹ha²kxai³, Txa²wī³na² wān³txa² ĩ³wet¹sa²so¹na¹jau³xa² so¹li³
 e³ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

13

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² wxa²yu³hīn³ta³kxā¹jau³su²
 1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Ju³te²a² nū³ka³txai²na²
 ā³yān³ki³nū²kxain¹sxā³ kāin² ĩ³yain³tai¹ni² Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹ni², nxe³je³na³kxa²
 yau³son³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
 whāi²na¹ sxi²ha² thī³nāu³xā¹ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxau³ain¹nxa²ha¹te¹,
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kī³la², Txa²wī³na² ĩ³yī¹li²nū¹sa²ju³ta² hau³kon³na³na¹.
 Yuh³xai²nān¹ko³xai²na² wa²li³sxā³ Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ĩ³na¹ju³ta³nū³a²
 yau³son³kxi²na³na¹, Na¹ha²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxa²na² yuh³xai²nān¹ko³xa²
 a²sa³wi³ha³lxi³ye²te²nū³ka³txai²na² kxān³su² a³lxi²hxai²na¹hē³nā¹.
 Ka¹txi³ a³lxi²sa²tē³hxai²na¹hē³na¹. Na¹ha²kxai³, kāin² a³lxi¹na¹ju³ta²
 txa²sa³wi³ha³lxa²na² ĩ³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².

2 Yxān¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ha³la³je¹nai³kxai³tā²
 Sa³ta³na²jah¹la² wān³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ju³ta²sah³lāi³. Je³su²jah³la² ĩ³ko¹x1ko¹son²kxi¹sē¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la²
 yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹:

— Hā³xā¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la² yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jau³xai²na² ĩ³ko¹x1ko¹son²kxi²si¹jau³nū³su², Ju³ta²sah³lai²na²
 ain³kxi²so¹sxā³ a²ē¹nāu³a¹ wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su²,
 Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² wā³kon³te²nāu³xai²na²
 whāi²na¹, yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹,
 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu¹ whāi²na¹
 ā³yān³ki³nū²kxi¹xi²sxā³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a²
 Je³su²jah³la² nūh¹ a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wī³na² hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³nā¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²a²
 yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹nhā¹. Kxā³nxa², Txa²wī³na² ye³na¹ a³li³sxā³
 wxā³na¹hē³na¹. A¹hī¹na¹, Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ĩ³na¹tū¹xā¹.
 Yxān¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxa²na² kāin² a³lxi²na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³,
 hī¹na² ĩn²nxa³ta³lxa¹ txa²a³lxi²khaix¹na¹ju³ta² ĩ³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 4-5 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹,
 Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³yain³ta³lun²sā²nxa³kxe³tu³, nūh¹

ĩ³sa²yxau³sxā³ a²wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxā³ ū³hā¹nū²la²,
 to³a²ya³ka³lo³a² wā²la²ka³lo³a² ū³yhu³yā³na³kxi²nha²ki³ka³lo³nū³a² so¹sxā³
 sa²si²wa³lāu²kxi²nha²ka³tu³, ĩ³yau³xa² kwa³ta³lē³nāu³a¹ ā³nē¹so¹nū²la²,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²yu³kxa² sa²kxai³lu¹ wxa²yu³hīn³ta³kxi²,
 wā²la²ka³lo³ai²na² sa²si²wa³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ū³yhu³yā³na³ta³lxi³kxi²
 ū³yhu³ya³na³ta³kxi² nxe²xai³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 6 Nxe²xai³yain¹nū²la²,
 Pe²jah³la² ā³wxā³nū²la²:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wxa²yu³hīn³ta³kxi²sa²te³lin¹ji¹?
 Pe²jah³lai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kãĩ³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kwën¹ta²na² ã³ne³wxe²nxã³lxi¹. Yxãn¹ta¹, a²yan¹nãu³a¹wi¹lã³ne³wxe³nx2tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãĩ²na² ã³sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1te²si¹lxi¹ Nĩ¹nha²kxai³wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²txa³hê¹li¹. A²nũ²a²hxi²kan¹te²su²te²a²a²sa³wi³ha³lxa²yu³kxa² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²ki³ju³ta² wai³nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³yu³kex3nũ³nxa²hxa³lho³li¹. Pe²jah³lai²na² ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hĩ³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nãn²tu³, txa²sa³wit3sa²hĩ³nx2nxa³lxi¹. ã³nhê¹txa²hĩ³nxãn²nxa³i¹. Ta¹hxai²hê¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na²wãn³txa²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Txa²hxi²ka³na²whãĩ²na¹wxa²hxi²hĩ³la³kxi², txa²yu³ka³na²whãĩ²na¹wxa²yu³hĩn³ta³kxi², txa²ne³ka³nai²na²whãĩ²na¹wxa²ne³hĩ³la³kxi², nxe³sê¹li¹. Txa²yu³kxa²so¹lxi³wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²txa³hê¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹. Ju¹ta²ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹nũ²a²whãĩ²na¹ho³xi²han³kxi²te³nha², nxe³ki³kxai²nãn²tu³, hã²wxãn³txa³, txa²wã¹yu³kxa²so¹lxi³nã³ti³nê³lhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, wxa²yu³hĩn³ta³kxi²nha²ki³kxai²nãn²tu³, txa²wã¹nũ²a²whãĩ²na¹han³kxi²ta³lun²nê³lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxa¹jau³xai²na², wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²han³ta³lun²nx2ti³kxe³hũ³nxe²wxa²kõ³nxe³yah³lxin¹ju³ta²wxa²wa²su¹txa²lxa¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta²ka³na³ka³na³jah¹la²so¹lxi³õn³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la², kõ³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹. Txa²wã¹nã³ta²han³kxi²nxa³te²hũ³nxe²a²kõ³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹. 11 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la²hã³lo²a²a³la³kxi²kxe³su²:

— Ju³ta²sah³lai²na²ye³jen¹na²ko¹ko¹xa²hxi²ka²nãu³a¹ã³yũ³sain¹tũ¹xã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xai²na², a³la³kxi²ta³lun²kxe³su², i³ye³sxã³:

— Wxa²yu³ta²ka³na³ka³na³jah¹la²so¹lxi³õn³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la²kõ³nxe³ju³ta²yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu³hĩn³ta³kxain¹ta³lun²nxa²ha¹te¹, wã²la²ũ³whi²kxi¹xi²nhã²nũ²la², ã³wxe³xi²nũ²la², Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³hĩn³ta³kxi¹nx2ta¹ju³txai²na²a²si³yxau³tãu³a¹i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ta²lu¹i¹. 13 Nxe³tãu³a²sa²kxai³lu¹:

“Txa²sũ³nu²yah³lãĩ³, Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³.” Nxe³sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. Jau¹xai²na², wain³txi³e³yah³lxi³to³hi¹lxi¹,

wxa²sũ³nũ²sa¹ha²kxai³, wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³, nxe³na¹i¹.

14 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³hĩn³ta³kxi²nê³ju³ta²a²sa³wi³sxa²so¹lxi³a²wa³ka³li³yu³ta²la¹i¹. Hai³txi³a²hxi²kan¹jah³la²a²sa³wi³ha³lxa²yu³kxa²wxa²yu³hĩn³ta³kxi²ju³ta³la²yũ²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³,

Txai²na¹xai²na²wxa²sũ³nu²su²na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su²na¹kxan²ti³, wxa²yu³hĩn³ta³kxi¹nx2ta¹te¹ni²ti¹. Jã¹nxe³nhat1jah³lxi³hê¹li¹.

15 Kãĩ³kxi¹nx2ta¹ju³ta²i³ye³ũh¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ju³txai²na²kãĩ³kxi¹nx2ta¹kxa²yãx1nhat1jah³lxi³hê¹li¹. 16 Jã¹nxa¹jau³su², a²sa³wi³sxa²hxi²ka¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹a²sũ³na²yah³la²hxi²kan¹te²lã²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³,

i³kwa³na³nx2ta¹te²su²te³na¹xai²na²hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxãn¹ta¹

ĩ³kwa³na³nx2ta¹kxe³su² te² ĩ³nxai²na² hxi²kan¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³i¹.
17 Nxe³na¹jau³xai²na², ã³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, sa²yxo²wet¹sa²sxã³
kã³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

18 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², wxa²yu³tai²na²
ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nx2ta¹kxe³su² te² ĩ³nxai²na² so¹lxĩ³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹kxe³su² te² ĩ³nxai²na² ye³kan¹txi³ ĩ²nx2ta¹jah¹lo²sa¹i¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²yu³tai²na² sa²yxo²ã³san¹jah¹lo²nũ³su² te² ĩ³nxa²
yũ³ah³lxĩ¹lxĩ¹. A²nxe³jah¹lo²su², Sũ³na² ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²

kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² e³te³nah¹lxĩ¹: “A²nũ²a² yain³txi³nũ³xa²
ĩ³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² ha³ta³nxãn²txi³ ĩ³kox¹ko¹son²kxi²sain¹tu¹wi¹.”
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx¹ jã¹nxe³sxã³ ye³jen¹na²
a²nũ²a² kã³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, ha³teh³nxã³nxãn¹jau³xa²
a²ya³la³tu³ ta³lun²tu¹wi¹.

19 Yxãn¹ta¹, Txa²na¹xai²na² ha³lo²a²
ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta³lxa² wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³,
hã²wxãn³txa³ ã³nhau³ko³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³lo²a² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
txa²wãn³txai²na² yxo²i²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Hai³yo¹. Je³su²jah³la²
wãn³txi³khai³xa² so¹lxĩ³ ĩ³ye³kxi²nẽ³tai¹ti²ti¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹.

20 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²su² kxai²nãn²tu³,
txa²sa³wi³sa² ĩ³sa²si¹hã³a¹kxe³su² te²a² sa²yxo²we¹tũ³sain¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Txa²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
sa²yo²wet¹sain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

— Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
kãin² ĩ³ãn²ta³kxi²nha²ha²kxai³, ĩ³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³tin¹te²
ĩ³nxa² ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu², a²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³xa² sa²kxai³lu²
ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³ ã³nĩ²la³kxi² ta³lun²nhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹nxe³te²la³ta³ ĩ³yxaih²kxi²ki³te²la³ji¹? A²ẽ¹nãu³a¹
nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²
a³lxĩ²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³su²jah³la² a²wi³lẽ³nãu³a¹
sa²nẽn¹kxi²khai¹nxe³je³nãu³a² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³sxai²na² hã³a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. “Ĩh¹te²ta³
ĩ³ye³kxin¹te²la¹xã¹?” Nxe³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxai²na² Je³su²jah³la² sa²nẽn¹kxi²khai¹nxe³je³na²
ã³wxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. ĩh¹te²tan³te²la¹xã³? Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— A²yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ yain³txi³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sã²na¹ka³tu³,
ĩ³kox¹ko¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su²
na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
yain³txi³nũ³xa² sa²so¹sxã³ a²yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sxã³ Ju³ta²sah³la²
sa²kxai³lu², Ki³lo²ko³xa² tøn¹jah¹la² sa²kxai³lu², Si³mãu²ah³la² a²tah²yah³la²
sa²kxai³lu², ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxe³tũ³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na²
sa²so¹sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na²

a²nxũ²kwai³nãu³a¹ ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³ta²sah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— Ha³lo²a² kãi³te³lhxã³ nãn¹ju³ta² hxi²wa³su³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Yxãn¹ta¹, wãn³txai²na² hãi³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³la³ hai³txi³ a²sa³wi³ha³lx³i³nãu³xai²na² ã³wxe³yain¹tũ³kã³txai²na² a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 29 A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹,

a²sa³wi³ha³lx³i³nãu³xai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² i³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹:

— Ju³ta²sah³lai²na², txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a² ã³hã¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² Ju³ta²sah³la² i³ye³kxain¹jau³xai²na²sa¹:

“Yain³txi³nũ³xa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² i³yain³ki³tũ³nxũ³a² ã³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² ta³nxa², a²nũ²a² a²yen³kxi³hxa³te²su² te²a² txa²wã¹yo³hi²ki³txã³nxũ³a² ã³hũ¹si¹hain¹jau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³nx2na³na¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²su¹.” A²sa³wi³ha³lx³i³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³ka³tu³, Ju³ta²sah³lai²na² a²yain³txi³nũ³xai²na² sa²so¹kxi²sxã³ i³yain³ta³lun²ka³tu³, wa²li³ka³tu³ ka³nxah³ju³ta² wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lx³a² wã³kon³te²nãu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta² i²sain¹kxai²nãn²tu³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, sain¹tu¹wi¹.

32 Sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹, kwẽn¹tai²nah¹lx¹i¹. Sa³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i²sain¹kxai²nãn²tu³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² wi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa² yã¹nx2na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹.

33 Txa²wẽ³ha³lxãi³. Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹tãu³a¹, ã³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ta¹, i³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ã³si³tẽ³sah¹lxan³tho³li¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³kã³txai³tã² i³ye³kxai¹na¹tai¹ti²ti¹. Hĩ¹nai²na² jau³jau¹xai²na² yã¹nxe³jau³xa² ya³nx2ta¹i¹.

34 Na¹ha²kxai³, wãn³txa² tah²yau³xa² i³kwa³na³nx2ta¹i¹. Nxe³jau³xa²sa¹, a³lxĩ²waun¹nhat1jah³lxĩ³hẽ¹li¹. A³lxĩ¹nx2ta¹kxa² yã¹nxe³nhat1jah³lxĩ³hẽ¹li¹.

35 Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²sa³wi³ha³lxĩ³lo³txa²lxai¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²nx2tain¹tu¹wi¹. “Tũ¹ka³txai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxĩ³khai³nũ³kã³txai²la¹i¹.” Nxe³nhyain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxõ²ã³jau³nũ³a² i³yau¹ũ³jau³su²

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩn¹nũ¹la³ta³ i³te³lin¹ji[?] Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— i³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ã³si³tẽ³kxi²sa²nxãn³tho³li¹, hĩ¹nai²na²su¹. Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ ã³si³tẽ³kxi²san¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³ta¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nhai¹. Ĩn¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ hĩ¹na² ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta²la³ yũ²nxa³te²la¹xã³?

A³lxi²khai¹nxa²ha¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, su²lhã³sain¹kxan²ti³
 ã³nã¹nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
³⁸Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — “A³lxi¹nxa²ha¹jau³su² su²lhã³sain¹kxan²ti³ ã³nã¹nxa²hxa³lho³li¹.”
 Sah¹lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, ko³nhxa²sxã³ e³xa³lxi¹. A²ya³la³tu³,
 wãn³txi³tu³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ka³la³ka³la²a² i³yai²li²nxa³ta³lxa¹, wxãi²na²
 ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² i³ye³xi²to³hin¹tu¹wi¹:
 “Je³su²jah³la² i²ti³hex¹te²txã³i¹.” Nxe³kxi²san¹tu¹wi¹. Jau³su² ya³nxa²ha¹i¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

14

Txa²wã¹wĩ³na² i³la³kxi²si¹nhẽ³jau³su² i³yau¹ũ³jau³su²
¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²waun³ta³kxi²yhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³sxã³ yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. ² Txa²wĩ³na²
 sxi²nhãu³a¹ ka³lxa¹khai¹nxe³thĩ³na² yũ²na³li¹. Na¹ha²kxai³,
 nũ¹ka³nũ³a¹ wxa²ha³lo²su² ko³su² nũn³tãu³a¹ nũ¹ka³nũ³a¹
 sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³te³lhã³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Wxa²ha³lo²su² ko³su²
 nũ³ã¹ yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nx2ti³hĩ³na¹i¹. “Yũ²nxa³i¹.”
 Nxe³nx2ti³hĩ³na¹i¹. Yxãn¹ta¹, yũ²na³li¹. ³ Na¹kxai²nãn²tu³,
 i³na¹kxai²nãn²tu³, wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³ta³lun²kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³,
 ã³wa³li¹xi²na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ã³sa²so¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kan²txi³
 yxau³ya³sa²si¹nx2ta¹jau³su² nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a²
 i²li³jut3sũ³ju³ta² he¹a¹tãu³a¹ yxau³ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. ⁴ Nxe³ju³ta², tĩh³na²
 ã³nxĩ³na¹tĩh³na²nũ³a² wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² ã³nxĩ³te³lhã³
 na¹tãu³a¹ wi¹la³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³, yah³lxi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, To³me²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Nxe²nxa³i¹. Ha³lo²a², ã³nxĩ³nhĩn¹ko³nũ³a²
 ko³nũ¹ti³he¹nxe³nxa³sĩn¹nxãn³nhai¹. Sĩn¹nxa³ha²kxai³, ĩh¹nxe²3sxã³
 tĩh³na² ã³nxĩ³nhĩn¹tĩ³nha²nũ³a² sa²kxai³lu² wi¹la³la³kxi²nha²hĩ³nha¹ji¹ku¹,
 nha¹nhai¹.

⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txai²li² tĩ³nhũ²sa¹ha²kxai³, Txai²li² a²ya³la³tu³ te²sa¹ha²kxai³,
 Txai²li² ka³te³na² Si³yxau³tãu³sa¹ha²kxai³, te²sa¹i¹. A²nũ²a²
 a²ten³te²su² te²an²tu³, ã³si³tẽ³sa³kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 a³ya³ti²tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, ã³si³tẽ³sa²nxa³kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 a³ya³ti²sxi²ai¹nx3tho³li¹. ⁷ Wxa²yu³tai²na², kxãn³su²
 Txa²wĩ³na² i³ain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹, Txai²li² ye³kan¹txi³
 i²sah¹lxi³nhxai²nxã³nha²kxai³lu¹. Wi¹lĩ²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³, Txa²wĩ³na²
 ye³kan¹txi³ i²yah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
 wi¹lĩ²sah¹lxi¹lxi¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³nãn²txi³ ye³kan¹txi³
 wi¹lĩ²yah³lxi³nũ³nxa¹lxi¹.

⁸ Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Wxa²wĩ³na² i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹tai²na²
 so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Fi³li²pah³lãĩ³. Kxãn³su² yxau³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹kxan²ti³,
 txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³kan¹txi³ i²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nũ²a² i²sa²te²su²
 te²an²tu³, Txa²wĩ³na² i²nũn³te²su² hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³,

ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³: “Wxa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nĩn¹ji¹wi¹?
 10 Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwai³nãu³a¹
 nxũ²kwai³yxau³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nãin²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³,
 nha¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ã³ne³to³nxa²lxi³ta²lu¹i¹. Na²ha²kxai³,
 wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³nũ¹ai²na²
 wãn³txa² ã³si³wxe³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na²
 nxũ²kwai³yxau³sa²jah¹lai²na² ĩ³wet1sa²so¹sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xain²txi³
 ĩ³ye³i², ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³txain²txi³ wxa²kãi³i², ya³nx2ta¹i¹.
 11 Txa²wãn³txai²na² yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na²
 nxũ²kwai³nãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³na¹jau³xain²txi³ yxo²i²i², Txa²wĩ³nãin²txi³
 nxũ²kwai³yxau³sa²jau³xain²txi³ yxo²i²i² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
 jau¹xai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²i²sah²lxan³kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² nũ³kxũn³txi³
 kãi³a¹ju³ta² ĩ²sah¹lxi³sxã³, yxo²i²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 A²ya³la³tu³
 wãn³txi³tu³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
 ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, a²nũ²a² sa²yo²wet1sain¹te²su²
 te²an²tu³, hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³,
 ha³lo²a² nũ³kxũn³txi³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹tu¹wi¹. ã²la²
 nũ³kxũn³khai¹nxe³te²su² sa²kãi³ain¹tu¹wi¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su²,
 a²yen³kxa² ĩ²li³te²la³, Txa²wĩ³na² ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²i³lxa²
 ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe³te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta²
 ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹:
 “Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹,
 nxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³te³lhã³ kãi³a¹tu¹wi¹. 14 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa²
 ĩ²li³te²lxi³, txa²i³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³, Txa²wĩ³na² ĩ³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
 a²nxe³te² yen³kxa² kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² kan²txi³yxau³ya³nhẽ³jau³nũ³su²

15 Ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹.

“Txa²hxi²kan¹jah¹la² a³lxi²na¹nhã¹.”

Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
 sa²yo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹. 16 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²

ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. ĩ³ye³kxai¹na¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na²
 sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã³xa² Txai²yã¹nxe³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

A²nxe³jah¹la² ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³su² na³li¹. Nxe³sxã³ kan²txi³
 yxau²sa²tẽ³ya³nx2ti³tu¹wi¹. ã³na¹nx2ti³xa³lho³li¹. 17 A²nxe³jah¹la²

Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹lai²la¹i¹. A²ya³la³tu³khai³jah¹lai²la¹i¹.
 Jah¹lai²na², hai³txi³ ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tu³ka³txi³la³

ĩ²ain¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, ã³ye³wxe³ain¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³,
 nain¹na³li¹. Nai¹nha²kxai³, hai³txi³ ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹ju³ta³la³

hxi²kan¹txi³hex1tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na²
 ĩ²yah³lxi³te²si¹lxi¹. Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su², Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²

ka³lu³sa³wxe³nha¹nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³nha²kxai³, wxa²nxũ²kwai³nãu³a¹
 nxũ²kwai³yxau³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ ĩ²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

18 Txai²li² hai³txi³ kwa²hãi¹nxe² ã³na¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
 Sai³ki³hũ³sxã³ yxau³yah²lxan³tho³li¹. Txai²yã¹nxe³jah¹la²

wxã³ya³nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. 19 Jũ¹nxe² ye³jen¹nũ³tãu³a¹
 yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² ĩ²sai¹nx3tho³li¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na²

so¹lxi³ ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, Txai²na² ka³te³na²
 a²si³yxau³tãu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta², wxãi²na² sa²kxai³lu²

txa²ka³ten³sa²ju³ta² yxau²xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 20 Yxan¹nãu³a¹, Sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nx2ti³tãu³a¹, ha³lo²a² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwaj³nãu³a¹ nxũ²kwaj³yxau³na¹ha²kxai³, wxãin²txi³ txa²nxũ²kwaj³nãu³a¹ nxũ²kwaj³yxau³sah¹lxin¹ha²kxai³, txain²txi³ nxũ²kwaj³yxau³nx2ta¹ha²kxai³, nxe³ki³ju³ta² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

21 A²nũ²a², txa²wãn³txa² i³kwa³na³a¹jau³xa² ã³ne³wi¹sxã³sa²yo²wet1sa²jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, a³lxi²sa²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. A³lxi²sa²ju³ta² nxe² ã³wxe²xai³nxã²ha¹te¹, Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “A²nũ²a², Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²nyhu¹sa³nha¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²na² a³lxi²yuh³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, Txai²na²sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na² a³lxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³, i³yau¹ũ³nha²ye²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nxã²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ã³xa², Ki³lo²ko³xa² to¹nxã³jah¹la²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³ju³ta²yan³ti³ta³, txa²nũ³ka³txai²na²so¹lxi³ i³yau¹ũ³nha²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nha²yain¹sĩn¹te³lxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxã²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² i²li³te²hũ³te²an²tu³ a³lxi²sa²sxã³ yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa² sa²yo²wet1sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³ Txa²wĩ³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nãn²tu³ãn³tĩ³xain¹sxã³ yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹. 24 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² a³lxi²sa²nxã³sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa² sa²yo²wet1sai¹nx3tho³li¹. Jã¹nxã¹jau³su² wãn³txai²na² ne³ka²ki²sah¹lxin¹jau³xai²na² hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²wãn³txai²la¹i¹.

25 Nxe³na¹jau³xai²na² yo²ha³kxa¹ yxau³kxi¹nx2ta¹kxa²yu³su² i³hen³txi³nx2ta¹i¹. 26 Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² i³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³a² A²yãu³ka³txa² wi¹lhin¹jah¹la² wxã³nx2ti³sxã³, kan²txi³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³su²tãu³a¹ sa²wet1sa²sxã³ i³sa²si¹hã³ũh¹nx2ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su²te²kxai³lu¹ a²yen³kxa² yo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³nx2ti³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai²na² yo²ha³kxa¹ ain³kxi²ta²hot3si¹nx2ti³jau³su² i³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, Nxe³nx2ti³tu¹wi¹.

27 Txa²hãu²na¹ju³ta² ã³nhãu²no³txa²lxa¹i¹. Hĩ¹na² ĩn²nxã³ti³xa³ta³lxa¹ã³nxũ²kwaj³lxũ¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² hãu²non³sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txi³sxa³i¹. “Hãu²no³ta¹xã¹.” Nain¹kxan²ti³, hãi¹nxe², hxi²waut3ta³lxain¹sxã³ yxau²xai³yai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na²txa²hãu²na¹ju³ta² txa²wi¹lhin¹khaix1na¹ju³ta² ã³nxũ²kwaj³lxũ¹nxã²lxa¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, hãu²non³sxã³ yxau²xai³la¹kxa²yã¹nxe²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hxi²waut3ta³lxĩ³nhyah¹lxa³nha²kxai³, yuh³lxa³kxi²yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxĩ³hẽ¹li¹. 28 Txa²wãn³txai²na²: “ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, ã³wa³la² i³xi²sxã³ yxau³ya³nx2ta¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxĩ³li¹. Nxe³na¹ju³ta²nũ³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ i³ka³li³kxi²sah¹lxĩ³hĩ³nxã¹li¹. Txa²wĩ³na²

yxau³tāu³a¹ ī³na¹ju³ta³nū³a² ī³ka³li³kxi²sah¹lxi³hī³nxā¹lxi¹, Txa²wī³na²
 ā³sen³sai¹sa²sxā³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. 29 Ha³lo²a²
 yan¹nāu³a¹ al³ju³ta² ī³yau¹ū³nx2ta¹i¹. Hī¹na², ha³lo²a² ū³hū¹nx2ti³xa³tā³lxa²
 ī³yau¹ū³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³, ha³lo²ai²na²
 ū³hū¹nx2ti³kxai²nān²tu³, txa²wān³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Sah¹lxin¹ka³tu³: “Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wān³txi³khai³xa²
 so¹lxi³ e³kxi²nē³te³nai¹ti²ti¹.” Yan¹nāu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
 30 Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ so¹lxi³ āh¹ ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²
 kō³nxe³thin¹kō³xai²nān¹tū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la²
 yau³son³na³li¹. Ā³sen³sai¹sa²te³lhxā³ yau³son³kxi²sa²na³li¹. Yxān¹ta¹, jah¹la²
 kū³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²sa¹i¹.
 31 Na¹kxan²ti³, Txa²wī³na² ī³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait³sxā³
 kāi³a¹i¹. “Ya³lu²na¹tū¹xā¹.” Na¹kxan²ti³nū¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wī³na²
 a³lxi²na¹ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³,
 ī³sa²yxai³sxā³ ā³nxai³yah³sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²
 ta¹hxai²hē¹la².

15

Je³su²jah³la² yain³tē¹ha² wi¹khai¹nxe³tē¹ha² te²hū³ye²jau³su²

1 — Txai²li² yain³tē¹ha² u²vē¹nhu²khai³xa² wi¹khai¹nxe³tē¹ha²
 te²hū³te²sa¹i¹. Txa²wī³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa²
 wa³kxēn³yah³lo²hū³te²la¹i¹. Wxāi²na² sa²kxai³lu², u²va²nxū³ki³hū³te²syah¹lxi¹lxi¹.
 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū³kxan²tu³ yain³txa³ki³a² ān³ki³i²nxa³tū³ka³txi³su²
 a²yxo²ha³kxan²tu³, Txa²wī³nai²na² ī³nū³kxi²lho¹sxā³ ā³sxā³
 ā³na¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū³kxa² yxo²ha³kxa¹ yain³txa³ki³a²
 ān³ki³i²tū³kxan²tu³, hāi¹nxe³sxā³ ū³nhū³we²kxi²te²ju²hē³li¹, ā²la² ka³lxa¹txi³
 ā³ki³i²si¹jau³su². 3 Jā¹nxa¹jau³su², wān³txa² ī³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³nx2ta¹jau³su², wxa²kō³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²lxi³sxā³, hī¹na²
 wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. 4 Yah³lxi¹nha²kxai³, nxū²kwai³yxau³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txai²na² sa²kxai³lu² nxū²kwai³yxau³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yain³txa³nū³kxa², wā²nxū¹ ha³na³ka³lxi³ yxau³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³
 ā³ki³i²te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²nū³kxa² au³txi³ nū³yxau³kxai²nān²tu³,
 wi¹ki³i²te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², wxa²nū³ka³txai²nān²tu³,
 nxū²kwai³yxau³sah¹lxan³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² wi¹te²la³
 kāi³yah²lxan³tho³li¹.

5 Txai²na² yain³tē¹ha² hū³te²sa¹ha²kxai³, wxāi²na²
 a²nū³kxa³nāu³hū³te²jah³lxi¹nha²kxai³, ki³te²ju²hē³li¹. A²nū²a²
 nxū²kwai³yxau³sa³kxai²nān²tu³, Txai²na² nxū²kwai³yxau³na¹kxai²nān²tu³,
 a²nxe³te²nān²tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³hī³nx2na³li¹. Yain³txa³nū³kxa²,
 wi¹ki³i²te²nū³kxe³hū³nxe², ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³hī³nx2na³li¹.
 Yxān¹ta¹, ā³na¹sa²sxā³ ha³na³ka³lxi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 hxi²kan¹txi³he¹yxah³lxan³tho³li¹. 6 A²nū²a² nxū²kwai³yxau³sai¹nxa³kxai²nān²tu³,
 Txa²wī³na² hī²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su² ī³ye³kxi¹nhī³nx2na³li¹.
 Wa³lu³la³nxū³kxa² o³nxa³tū³kxa² wxa²sa²ki³nū²ki²sxā³ ha³nxe²a²
 sa²ya³ki³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wī³na² on³si¹hai¹nxa³jau³su²
 ī³ye³kxi¹nhī³nx2na³li¹. 7 Yxān¹ta¹, txa²nxū²kwai³nāu³a¹
 nxū²kwai³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³, txa²wān³txa² au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹
 yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³, a²yen³kxa²

a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wã³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³te²su² yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. 8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lx³ kã³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yain³tẽ¹ha²
ki³ka³lxa¹txi³, ã³ki³i²tũ³kxe³hũ³nxe² wi¹kã³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹kã³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2tain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wĩ³na² i³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹. “Txa²wã¹wĩ³na²
wxĩ²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, ain¹tu¹wi¹.
Ain¹kxai²nãn²tu³, wxã¹i²nãn²ta³, txa²sa³wi³ha³lxĩ³nãu³khai³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
9 A³lxĩ¹nx2ta¹i¹. Txa²wĩ³na² a³lxĩ²sa³kxa² yã¹nxe³sxã³ a³lxĩ¹nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a³lxĩ¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxĩ³sxã³
yxau²sa²tẽ³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. 10 Txa²wãn³txa², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na²
sa²yo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²a³lxĩ²nx2ta¹jau³xai²na²
yxau²xai³yah³lxĩ³nhĩ³nxa¹lxĩ¹. Txaĩ²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa²
ĩ³kwa³na³sa³jau³xa² sa²yo²we¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na²
a³lxĩ²sa²jau³xai²na² yxau²sa²tẽ³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³sah¹lxĩ³hẽ¹li¹.

11 Txa²wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. ĩ³ka³li³si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹.
Txaĩ²na² kãin²ka³lih³sxã³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa² yã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²,
nxe³nx2ta¹i¹. 12 Txa²wãn³txa² i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²sa¹:
“a³lxĩ²waun¹nhat1jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Txaĩ²li² a³lxĩ¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²
yã¹nxe³nhat1ju³yah³lxĩ³hẽ¹li¹.” 13 A³lxĩ²khaix3yhu¹ju³ta²sa¹, txa²ka³te³na²
wi¹la¹tãu³a¹ ã³sxã³ txa²ya³lxa³nãu³ i³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Ju¹tai²na², a³lxĩ²khaix3yhu¹ju³ta²la³ te²ju²hẽ³li¹. A³lxĩ²yhu¹ju³ta²la³, ã²la²
wi¹ju³ta²la³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. 14 Jã¹nxa¹jau³su², i³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
a²ha³kxa¹ sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, txa²ya³lxah¹lxĩ³nhĩ³nxa¹lxĩ¹.
15 Hĩ¹na²: “Txa²ya³lxĩ³nãu³xa².” Nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Kxãn³su²:
“Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²sah²lxin¹te²nãu³xa².” Nxe³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nãn²tu³,
a²sũ³na² ha³lo²la³ a³la³kxi²nũ¹ti³he¹xai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
wxã¹i²na² txa²ha³lo²a² a³la³kxah¹lxĩ¹lxĩ¹. 16 Hai³txi³ wxa²yu³tai²li²
ka³na³ki² i²sxã³ ã³yũ³so¹sah¹lxan³tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, Txaĩ²na¹xai²na²
i²sxã³ ã³yũ³so¹nxa²ta¹tai¹ti²ti¹. ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nxa²ta¹ka³tu³,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² kãĩ³sa²tẽ³si¹nx2ta¹jau³su² i³ka²lat1so¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a² wi¹ki³i²txi³hũ³nxe²
wi¹kãĩ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ a²yain³txa²ki³a² wi¹te²ta³ki³a²
ã³kho³txa³kxe³su² wi¹lxĩ³yxau³ki³ai²la¹wi¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
wxa²wi¹kãĩ³yah³lxin¹ju³ta²nũ³a² wi¹kãĩ³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²i³ka²lat1so¹nx2ta¹ka³tu³hxi²kan¹txi³lo³txa²lxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa² Txa²wĩ³na² i³wã³txain¹yah³lxin¹kxa²
a²yo²ha¹kxa¹, txa²i³lxa² i³yl¹li²sa²sxã³ i³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ũ³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² i³ka²lat1so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
17 Jã¹nxa¹jau³su², a³lxĩ²waun¹nhat1jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
ĩ³kwa³na³nx2ta¹i¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³su²

18 Ne³ka²ki²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tũ³ka³txa²
ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹.
Nxe³ju³ta² hxi²waut3ta³kxah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³tũ³ka³txa²
kxãn³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³,

jā¹nxe³nx2tain¹na³li¹. Yān³tai²na², yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³ta³lxa²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹. 19 Wxa²yu³tai²li²:
 “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sa¹xã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
 a³lxin²ta¹nhĩ³nx2na³li¹. “Hã³xa¹, txa²wã¹nũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
 A³lxĩ²kĩ³tu¹wi¹.” Nxe³nx2txai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,
 wxã²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sah¹lxa³li¹. Txai²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa² ã³sa²haitlso¹nx2ta¹ha²kxai³
 txa²nũ³ka³txi³sah¹lxĩ¹lxĩ¹. Nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,
 yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. 20 Txa²wãn³txa², i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
 ain³kxi²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
 i³nxai²na² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yah³lxa³li¹. Sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxĩ³
 ã²la² hxi²ka¹na¹wi¹. Yxãn¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 Sũ³nu²na¹xai²na² ha³ta³nxãn²txi³ ko³nxe³ju³ta² so¹lxĩ³
 kãĩ³kxi²sain¹to³tai¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
 i³nxãn²txi³ jā¹nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Jã¹nxain¹kxai²nãn²tu³, txa²wãn³txa²
 sa²yxo²ã³sain¹to³tai¹ti²ti¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²wãn³txain²txi³
 sa²yxo²ã³nx2tain¹tu¹wi¹. 21 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
 Txa²wĩ³na² i³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² i²ain¹tũ³ka³txi³sxai¹nxa³wi¹.
 I²ai¹nxa³jau³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, jā¹nxe³sxã³,
 Txai²li² sa²hẽ¹ta²lxa¹kxe³su² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹,
 txa²sa³wi³ha³lxĩ³sah¹lxĩ¹nha²kxai³lu¹. 22 A²nxe³tũ³ka³txai²na²,
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³ye³kxai¹na¹tai¹ti¹tu³wi¹. Na¹kxan²ti³
 sa²yxo²ã³sa²sxã³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Ain¹ka³tu³,
 Txa²wĩ³na² e¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ã²la² kãin² ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹tũ³ka³txai²la¹xã¹.” Ain¹na³li¹.
 A²nxe³tũ³ka³txai²na² wxã³sxã³ Txa²wãn³txa² i³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
 sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. Ain¹ke³la³te²kxai³,
 hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³la³ i³yĩ¹lai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 23 A²nũ²a² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³ yxo²kwĩn¹kxain¹nũn³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
 24 A²nxe³tũ³ka³txai²na², Txai²na² yxau³yain¹sxã³ ha³lo²a² nũ³cxũn³ju³ta²
 kãĩ³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Ha³lo²a² a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³
 kãĩ³ti³he¹nxa³kxa², Txai²na¹xai²na² kãĩ³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Yai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² Txain²txi³ i²sai¹nha²kxai³,
 Txa²wĩ³nãn²txi³ i²yhai¹nha²kxai³ ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ya³sain¹kxan²ti³,
 ã³ne³to³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹. ã³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su²,
 hãĩ¹sxã³ Txain²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãn²txi³
 yxo²kwĩn¹kxi²yhai¹nha²kxai³, yuh³xan¹ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. Ai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
 i³yĩ¹lain¹tu¹wi¹. “Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txi³khaix1syah¹lxĩ¹lxĩ¹.”
 Ain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² wi¹lhĩn¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
 Ain¹jut3su², yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wxã³sxã³, ha³lo²a²
 nũ³cxũn³ju³ta² kãĩ³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³, txa²nũ³cxũ³na¹ju³ta²
 i³yau¹ũ³hain¹nxa³ke³la³te²kxai³, tũ¹ka³txai²na² i²sai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
 Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³, sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³i¹.
 Ai¹nha²kxai³, hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³ ko³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³la³
 i³yĩ¹lai¹nhĩ³nx2nxa³i¹. “Tũ¹ka³txai²na², hai³txi³ txa²nũ³cxũ³na¹ju³ta³la³
 i³yau¹ũ³hain¹nxa³hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³

yũ²nxá³xã¹.” Txa²wĩ³na² ai¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,
 nxe²nxá³i¹. Tũ¹ká³txai²na² i²sain¹kxan²ti³ yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹.
 25 Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹ju³ta²na², kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ká³txai²na² a²ha³te^hnxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx1tã²
 e³te³nah¹lxĩ¹: “Txai²na¹xai²na², hãĩ¹nxe² wain³txi³ kãĩ³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
 Na¹kxan²ti³, kwa²hãĩ¹nxe² yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.”
 Kxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, kwẽn¹ta²na²
 nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ká³txai²na²
 yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²ta¹ti²ti¹, kwẽn¹ta²na², kxã³nxãn¹jau³xa¹
 a²ya³la³tu³ ta³lu²nain¹na³li¹.

26 Yxãn¹ta¹, i²ũ¹nx2ti³jah¹la², A²ya³la³tu³jah¹la², A²yãu³ka³jxah¹la²
 i³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³kax3khai³xa²,
 Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Txa²wĩ³na² a²yen³nãu³a¹ a³li³sxã³ ai³sxã³
 tũ³nx2tain¹tu¹wi¹. Ain¹ka³tu³, A²ya³la³tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²,
 Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹ya³sa³tu¹wi¹.
 27 Ai¹nha²kxai³, wxãĩ²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe³sxã³ Txai²na², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹wi¹, a²wi¹lhĩ¹na² kxãn³su²
 ãn³si³tẽ³kxi²sah¹lxĩ³to³hi¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16

1 — Ne³ka²ki²sah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Ye³jen¹nãu³a¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ká³txai²na²
 ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, i³yxaih²kxi²sah¹lxĩ³sxã³
 yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta²na² ã³na¹sah¹lxin¹kxa²ya³n³ti³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Kwẽn¹ta²na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa¹ wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 2 Na¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ká³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na² ã³wih¹yah³lxin¹ju³ta²
 Ju³te²a² nũ³ká³txa² ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
 ha³na³ka³li³ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² ã²la² ko³nxe³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
 Nxe³hi¹nãu³u¹ta²na² a²nũ²a² i³su²lhã³nx2tain¹kxai²nãn²tu³, a²ẽ¹nãu³a¹
 i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹: “Jah¹lai²na² ko³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xã¹. Na¹ha²kxai³
 i³su²lhã³ai¹na¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta²
 kãĩ³si¹sa²jau³su² i³su²lhã³ai¹na¹xã¹, a²nũ²ai²na²sã¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹.
 3 Ko³nxe³ti³ kãĩ³kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a², Txa²wĩ³nãn²txi³ i²ai¹nxa³kxe³su²,
 Txain¹txi³ i²sai¹nxa³kxe³su², ko³nxe³ti³ kãĩ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 4 Yxãn¹ta¹,
 hĩ¹na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa² wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹ nxe³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na² kxã³nxã²
 Je³su²jah³la² i³hen³txi²nẽ³na²hẽ³na¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Wãn³txai²na²
 a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã² i³ye³kxi¹nx2ti³nxa³ta¹ti²ti¹, yxau³ya³nx2ta¹ha²kxai³lu¹.

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

5 Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² i³te³la¹i¹. I³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹ta²na² yxau³tãu³a¹
 i³te³la¹i¹. Na¹jau³xai²na²: “I³h¹nũ¹la³ i³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³li¹.
 6 Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wxa²ẽ¹nãu³a¹ kãĩn²
 i³ãĩn²txi³nx2ti³na³li¹. 7 Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
 Txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² i³te³la¹i¹.
 I³n²nxa³kxai²nãn²tu³, hai³txi³Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²la³wxã³ye¹nx2ti³xa³lho³li¹.
 Yxãn¹ta¹i³na¹kxai²nãn²tu³i³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³
 ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. 8 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³, wxã³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu³,
 Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹

yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³a²kõ³nxe³ti³ kã³ain¹ju³tain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³, ha³na³ka³lxi³a²nũ²a²: “Sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.” Nxe²yxau²xai³te²su² kxai²nãn²tũ³, yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nũ³ain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³ ain¹tu¹wi¹.⁹ Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² yxo²ĩ²ti³hex¹sa²tũ³kã³txi³sai¹nxa³i¹. Yxo²ĩ²sai¹nxa³ju³tain²txi³sxã³ kõ³nxe³ti³ kã³ain¹ju³tai²la²na³li¹. Nxe³jau³xai²na² Hxi²nũ¹nx²ti³jah¹lai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.¹⁰ Jã¹nxe³sxã³ha³lo²ai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹ txa²wai³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, ye³jen¹na² Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxã²na² sa²kxai³lu¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹, ĩ³na¹kxa²si³yo³na¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na²ã³wxã³sxã³ wain³txi³ kã³ĩ³tu¹wi¹. Wain³txi³ kã³a¹kxa² yã¹nxe³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.¹¹ Jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² kõ³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³kã³txai²na² a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na²ne³ki³son³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹, Sa³ta³na²jah¹lai²na²su². Jã¹nxe³kxai²nãn²tũ³a²nũ²a² ã³xa² ĩ²li³te²su² te²an²tũ³: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lẽ¹. Yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹nũn³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³ta²nũ³a² Hxi²nũ¹nx²ti³jah¹lai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.

¹² Wãn³txa² ka³lxa¹jau³xa² wã³kon³na³li¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nx²ti³nxa³lho³li¹. ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹ke³la³te²kxai³, wxã²na²e³nxũ¹sah¹lxi³hĩ³nx²nxã³lxi¹.¹³ Yxãn¹ta¹, A²yãu³ka³jxah¹la² A²ya³la³tu³jah¹la² wxã²ye¹nx²ti³kxai²nãn²tũ³, a²ya³la³tu³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³ta³lu²ni¹nx²ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² e³jau³xa² hai³txi³ a²ẽ¹nãu³a¹ãn³si³wxe³jau³sxa³i¹. A²wãn³txa² Txa²wĩ³na² ain³kxi²sa²so¹kxi²jau³xa² so¹lxi³ A²yãu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³ya³nx²ti³tu¹wi¹. Ya³nx²ti³kxai²nãn²tũ³, ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³tu¹wi¹.¹⁴⁻¹⁵ A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxã³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xa² txa²wi¹lhi¹na¹jau³xa² ain³kxi²sa²so¹sxã³wxa²yu³ta² ĩ³yau¹ũ³nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx²ti³tu¹wi¹. Ya³nx²ta¹i¹.

“Ãin²ti³nx²ti³kxan²ti³ã³yat¹sxã³ka³lih³nx²ti³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

¹⁶ Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tũ³, hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ²li³te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa² wãn³txi³kxai³lu¹, ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³kxi²lã³yhain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³jau³ta³ ĩ³ye³te²sin²ta²ku²: “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tũ³. Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũ³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²

ko³ki³sxa³ha²kxai³, wān³txa² yau³xã³xa²: “Txa²wi³na² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ na¹i¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³khai³xa² ko³nūn³ki³sxa³ha²kxai³, ki³nhai¹. 18 Jā¹nxe³sxã³, jah¹lai²na² wān³txa²: “Jū¹nxe³ ye³jen¹nāu³a¹.” Nxe³nē³lain¹ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ ih¹nxe³jau³tan³te²sin²ta²ku² ki³nhai¹. Je³su²jah³la² i³wã³txi³sain³ti³ten³ki³tã³li¹. Nxe² ha³na³ka³li³yxau³sxã³ nxe² i³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹kxan²ti³, hāi¹nxe³sxã³kon³ton³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³li³nāu³xa² i³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:

— Wān³txa²ko³ki³sxa³nhai¹. i³wã³txi³sain³ti³ten³ki³nhai¹. Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wān³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Nxe³jah³li³sa²li¹. Txa²wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a² i³wã³txa³kxi²nhyah¹lxin¹ta¹. Txa²wān³txai²na²: “Jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ i²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nān²tu³, hã²wxān³txa³ ye³jen¹nūn³tāu³a¹ i²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³nx2ta¹ten¹ti¹. Nxe³na¹jau³xai²na² i³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxin¹ta¹. 20 A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²li² ā³nx¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹, wxāi²na² hxi²yen³txi² nān³yah³lxin¹tu¹wi¹. Au³ti³ āin²ti³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txa² i³ka³li³hain¹tu¹wi¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nān³yah³lxin¹kxan²ti³, āin²ti³nx2ti³ju³ta² ha³na³ka³li³ ān³yāt1sxã³ i³ka³li³yah³lxin¹tu¹wi¹. 21 Wxa²ha³lo²a² nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹: Txu¹ha² wē³nhi³sxã³ a³li³lah¹te²lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, ih³khaix1yain¹te²jai¹ti²ti¹. Kxān³su² na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, wē³sa² a³li³la¹ju³ta³nū³a²su¹, te²jai¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹ wē³sa² a³li³lah¹ta³lun²kxai²nān²tu³, ũ³hū¹nē³kxai²nān²tu³, kāin² ka³lih³khaix1nxe³te²sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, āin²ti³ju³ta²kxai³ ne³wã²nē³te²sē¹li¹. Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wi¹. 22 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hī¹na² sa²kxai³ au³txi³ wxa²e¹nāu³a¹ āin²ti³khaix1yah³li¹li¹, txa²xī³na¹ju³ta³nū³a²su¹. Yxān¹ta¹, ā³wã³li² i³xi²sxã³ a³ti¹xi²nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³, i²yhu¹ki³tu¹wi¹. Nxe³tāu³a¹, i³ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³lih³sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²ka³lih³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa² so¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

23 Nxe³tāu³a¹, Txa²wã¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ũ³hū¹nx2ti³tāu³nū³ā¹ hai³txi³ wān³txi³la³ i³wã³txi³sah¹lxan³tho³li¹. “Wān³txai²na² ih¹nxe² a²si³yxau³tāu³su² ji¹ku¹.” Sah²lxan³tho³li¹. A²ya³la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²yen³kxa² i²li³te²la³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxã³ Txa²wi³na² i³wã³txain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³ta³lo³nāu³hī¹nān²tu³, Txa²wi³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³ Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxã³ a²yen³kxa² i³wã³txi³yah³li³to³hxai²nxã³nhe³li¹. Yxān¹ta¹, hī¹na² Txa²i³lxa² i³yī¹li²sa²sxã³, Txa²wi³na² i³wã³txi³sxã³ i³ye³kxi¹txain¹yah³li³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kāin² ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tū³ka³txai²na² ā³sen³sai¹ain¹sxã³ hxi²kan¹jah¹lo²su²

25 A²wi¹lhi¹nān²tu³, kxān³su² wān³txa² hāi³jau³xa² so¹li³ i³ye³kxi¹nx2ti³to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Yxān¹ta¹, ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹.

Nxe³tâu³a¹, e³lê³na¹ î³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nân²tu³,
wân³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ î³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wî³na²
wân³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³ î³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Txa²wî³na² î³yau¹û³nx2ti³te³lhxã³ î³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
²⁶ A²nxe³tâu³ai²nân²tu³, wxãi²nân²ta³ Txa²î³lxa² î³yî¹li²sa²sxã³
wî²ka¹ka¹nhe² Txa²wî³na² î³wã³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
Txa²wî³na² hi²se³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³nx2tain¹kxe³su²
ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu³, sa²hau³ko³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Txai²li²
sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³la³ Txa²wî³na² î³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³,
sa²hau³ko³kxi¹nx2txai¹nhî³nx2na³li¹. ²⁷ Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ a³lxi², Txa²wân³txa²: “Txa²wî³na² yxau³tâu³a¹
a³li³sxã³ ha³lo²ai²na² wxã³na¹hê³li¹.” Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²î²
nxe³sah¹lxi³hxai¹nhê³li¹. Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wî³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹.
²⁸ Jã¹nxa¹jau³su² a²ya³la³tu³ Txai²li², Txa²wî³na² yxau³tâu³a¹ a³li³sxã³
ha³lo²ai²na² wxã³na¹hê³li¹. Na¹ha²kxai³, hî¹na² ha³lo²ai²na² a³li³sxã³
Txa²wî³na² yxau³tâu³a¹ î³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la².

²⁹ Nxe³nx2ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² wân³txi³kxai³lu¹:
— Hã³xã¹. Kwên¹tai²na² si³ka³ka³ni³ e³nhi¹lxi¹. Hai³txi³
hã³jau³la² e³sîn¹nxã³li¹. ³⁰ Kwên¹tai²na² ain³kxi¹nx2nha¹nhai¹.
A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi², a²nũ²a² ê¹nân¹jau³xa²
ha³ta³nxãn²txi³ a³la³kxi²ta³lu²ni², nxe³jah¹lo²su² nhi¹lxi¹, a²nũ²a² ã³xa²
î³ye³kxi¹nxa²hxa³kxan²ti³nũ¹. Nha¹ha²kxai³, Wxa²si³yxau³te²khai³xa²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tâu³ai²la¹xã¹. Nxe³nhîn¹ju³ta² hî¹na²
yxo²î²nx2nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

³¹ Nxe³nx2ha¹te¹, Je³su²jah³la² wân³txi³kxai³lu¹ î³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— “Hî¹na² yxo²î²nx2nha¹nhai¹.” Nxe³sah¹lxi¹lxi¹. ³² Yxãn¹ta¹,
txa²wân³txai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hê¹li¹. Ha³lo²a² nxe²xai³tu¹wi¹. Hî¹na²
ai²na³li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² ã³nih³sxã³ î³hax3te¹hax3te¹n¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
Sxi²khai³xa² ân³kê³nã¹la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nân²tu³,
Txai²na² so¹lxi³ nũh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, nũh¹ yxaun²nx2lho³li¹.
Txa²wî³na² whã²na¹ yxau³kxi²sa³tu¹wi¹. ³³ Txa²wãn³txai²na²
hã¹nxe³ti³xa² î³yau¹û³nx2ta¹i¹. Yxo²î²sa²sxã³, wxa²ê¹nãu³a¹ au³txi³
ã³nhãu²no³si¹nx2ta¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
yxo²kwîn¹kxi²sain¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na²
yxau³yah³lxi¹nhî¹na¹ ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
Txai²na² ân³sen³sai¹ain¹sxã³ ã²la² hxi²kan¹khai¹nxa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
wxãi²na² hxi²ka¹ka¹nhe² yxau²xai³jah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² wân³txa²,
a²sa³wi¹ha³lxi³nãu³xa² î³ye³ta¹hxai²hê¹la².

17

Je³su²jah³la² A²wî³na² î³ye³kxi²jau³su²

¹ Nxe³nx2ha¹te¹ wân³txai²na² î³ye³ta³lun²nx2ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ o³sî³nãu³a¹ sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³ î³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wî³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
wxa²wê³sa³na¹xai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹se¹li¹. Wxi²kin³ti³to³nîn¹kxa²
yã¹nxe³ kã³ti³hit¹se¹li¹. San¹kxai²nân²tu³, wxi²kin³ti³to³nîn¹kxa²
yã¹nxe² kã³a¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nân²tu³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Wî³na² î³nxai²na² sa²nên¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. ² A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxên³ta³ ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. Sa¹nha²kxai³, a²nũ²a² Wî³nu²

ĩ³nxaí²na² ù³hũ¹san¹kxa² yxo²ha³kxa² so¹lxi³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 ù³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Si¹san¹jau³su², ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹. ³ A²nxe³ju³ta²su¹:
 A²nũ²a² wi¹lĩ²nē³lhxã³ sa²yxo²we¹tē³te²su² kxai²nãn²tu³, ka³te³na²
 wi¹tãu³a¹ yxau²xai³te²su² hĩ³nx²na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
 wxãin²txi³ Sũ³na² Si³yxau³kat3su² te² ĩ³nxãin²txi³ hãĩ¹nxe²te²
 ĩ³nxãin²txi³ wi¹lĩ²nxa²sxã³ sa²yxo²we¹txai¹ni², Txai²na¹xain²txi³
 Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²sxã³
 ĩ³sa²si¹hã³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³ wi¹lĩ²sa²sxã³ sa²yxo²wet¹sai¹ni²,
 nē³lain¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx²na³li¹.
 ⁴ Txai²na¹xai²na², wxa²wa³ka³li³yu³ta² ù³hũ¹san¹ju³ta² kãĩ³ta³lu²na¹te¹ni²ti¹.
 Na¹ha²kxai³ wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³txai²na² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. ⁵ Wĩ³na², nxe³ti¹. Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹
 wxa²yxaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, wxa²yen³nãu³a¹
 yxau³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³ ne³hĩ¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit¹sē¹li¹.
 Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yũ³ti³he¹nxe²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na²
 wxi²kin³ti³ton³kĩ³kaix¹jã¹yxa³sē¹li¹.

⁶ Txa²nũ³ka³txi³su² ù³hũ¹san¹tai¹ti²ti¹. A²nũ²a² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 ã³yã³nhai¹tã³nũ¹san¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa² a²wi¹lhĩ¹na²
 wxa²nũ³ka³txi³sin¹tai¹ti²ti¹. Hã²wxãn³txa³ ù³hũ¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,
 hĩ¹na² txa²nũ³ka³txi³su² na³li¹. Wxa²yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³
 sa²yxo²we¹txain¹tũ³ka³txi³su² ai¹nhxai²tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txa²
 so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tai¹ti²ti¹. ⁷ Wĩ³na²,
 nxe³txi¹. A²yen³kxa² ù³yhen³kxi²san¹kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su²
 hxai²tai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²na² txa²nũ³ka³txai²na² hĩ¹na² a³la³kxain¹na³li¹.
 ⁸ Wxa²wãn³txa² ù³hũ¹san¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Ai¹na¹ha²kxai³, a³la³kxain¹na³li¹. A²nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²sa²sxã³
 a²ē¹nãu³a¹ sa²wi¹nhain¹to³tai¹ti²ti¹. Sai¹nha²kxai³, Wxãĩ²na²
 txa²si³yxau³kat3sin¹jau³su² ain³kxi²nha², Wxãĩ²na² ĩ³sa²si¹hã³san¹jau³su²
 ain³kxi²nha², txa²nũ³ka³txai²na², sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.

⁹ Txa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³la³
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. Yxãn¹ta¹ txa²nũ³ka³txai²na²
 so¹lxi³ ù³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
 Wxa²nũ³ka³txi³su² nũ³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. ¹⁰ Txa²nũ³ka³txa²
 wxa²nũ³ka³txi³sah¹lxi¹nha²kxai³, wxa²nũ³ka³txa² sa²kxai³lu²
 txa²nũ³ka³txi³su² nha¹ha²kxai³, nxe³ki³te²jai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu², e³lē³na² yxau³sxã³ wi¹kãĩ³yxau²xai³lain¹na³li¹.
 Wi¹kãĩ³yxau²xai³la¹kxa² yã¹xain¹na³li¹. Ain¹sxã³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹na³li¹. ¹¹ Na¹ha²kxai³, Txai²na²
 ĩ³xi²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na²
 yxaun²nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ txa²nũ³ka³txai²na² ha³lo²ai²na²
 nũh¹ yxau³ain¹tu¹wi¹. Wĩ³nãĩ³, hãĩ¹nxe² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lãĩ³.
 Nxe³txi¹. Wxãĩ²li² nũ³kxũn³khaix¹te²sin¹jai¹ti²ti¹. Nxe³te²sin¹jau³su²,
 a²nũ²a² ù³hũ¹san¹kxa² ha³lo²ai²na² nũh¹ yxau³ain¹tũ³ka³txi³nũ³a²,
 nũ³kxũn³txi³ ã³non²ta³kxi¹tai¹nhē³li¹. ¹² Yxau³yai¹na¹hĩ¹na², a²nũ²a²
 ù³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² ã³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Wxãĩ²li²
 nũ³kxũn³khai¹nxi¹li¹. Nxi¹nha²kxai³, nũ³kxũn³ti³hit¹san¹kxe³su²
 ã³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka²

sa²so¹kxi²nē³lhxã³ t̃¹kxi²nē³te²la³ yũ²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³ t̃¹kxi²nē³na³li¹. A²nxe³jah¹la², kxã³nxai³tã² Wĩ³na²
ĩ³nxai²na² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ti³hi¹tin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la²
ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ta² jã¹nxe³sxã³, ye³jen¹na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
so¹lxi³ ĩ³xan³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. 13 Ye³jen¹na²
yxaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na¹, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau³na¹hĩ¹na¹, txa²nũ³ka³txai²na² a²yen³nãu³a¹ yxau³sxã³
txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe³tũ³ka³txai²na² ain³kxi²sain¹sxã³, wi¹lxon³kxi²ta³lun²sa²kxa²
yã¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹i¹. 14 Txa²nũ³ka³txai²na²,
Wĩ³na² ĩ³nxai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹.
Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² hi²sen³su²
yxo²kwĩn¹kxain¹na³li¹. Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹kxa² yã¹nxa¹na³li¹.
Nxe³ju³ta², Txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sin²nxa³ha²kxai³,
txa²nũ³ka³txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³ha²kxai³,
ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹na³li¹. 15 Ha³lo²ai²na², txa²nũ³ka³txai²na²
sa²so¹sxã³ ũ³ho¹ain¹si¹nxa²ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹, ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹la² a²si³yxau³ka³txa², Sa³ta³na²jah¹lai²na²
txa²nũ³ka³txai²na² ã³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ye¹nxa²ha¹i¹. 16 Jã¹nxa¹jau³su²,
txa²nũ³ka³txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Txai²li²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³sin²nxa³kxa² yã¹nxe², ain¹nũn³na³li¹.
17 Ai¹nha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na² sa²hait¹so¹txain¹sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹,
wxa²wãn³txa² a²ya³la³tu³khaix¹jau³xa² ũ³whi¹ta¹nhẽ³li¹. Wxã¹yã¹nxe³sxã³
wi¹lhin¹ti³hit¹txai¹lxi¹. Wxa²wãn³txa² a²ya³la³tu³khaix¹jau³xai²la¹i¹.
18-19 Wxã¹na² yuh³xan¹ta³ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³san¹ta¹ti²ti¹. Jã¹xai¹na¹i¹.
Txa²nũ³ka³txai²na²su¹ na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wi¹lhi¹na¹i¹.
Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kã³te³lhxã³ wi¹lhi¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³,
txa²nũ³ka³txai²na² wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta²
wi¹kã³ain¹txai²li¹.

20 Ain¹kxai²nãn²tu³, txa²nũ³ka³txai²na² ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
wxa²wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² ĩ³ye³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jau³nũ³a²,
a²nũ²a² ã³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²tu³, sa²yxo²wet¹sain¹nũn³tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tu³ nxe³tãu³a¹ Txai²li² sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
yxo²ha³kxa¹, hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²,
nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ txa²nũ³ka³txai²na² ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³la³ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹.
21 ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²sa¹: Sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
yxo²ha³kxa¹ wi¹lĩ³we¹yhu¹khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te³lhxã³
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Ju¹ta² ten³khaix¹sa³nhai¹. Wĩ³nu²
ĩ³nxãn²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa²sxã³ wi¹lĩ³we¹sa¹nha²kxai³,
nxe²yxau²xai³kĩ³tã³li¹. Nxe³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³kxa² yã¹nxe³sxã³
sa²yxo²wet¹sain¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na² nxũ²kwai³yxau³nẽ³lain¹sxã³
wi¹lĩ³we¹te³lai¹nha²kxai³ wi¹lĩ³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe²
yxau²xai³la³nhẽ³lain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³nẽ³lain¹ju³ta³nũ³ai²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txi³ tũ¹ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ²nẽ³lain¹sxã³ ĩ³ye³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹: “Hã³xã¹. Je³su²jah³la²

Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.”
 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na² wān³txa², nē³lain¹tu¹wi¹.
 22 Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³san¹kxa² yā¹nxe³sxã³
 txa²nũ³ka³txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹. Nai¹na¹ha²kxai³,
 wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³ yxau²xai³ki³kxa² yā¹xain¹tu¹wi¹. 23 Na¹kxai²nān²tu³,
 sa²yo²wet¹sain¹tũ³ka³txain²txi³, wi¹lĩ³we¹tain¹sxã³ yxau³kxai¹na¹ha²kxai³,
 Wxāin²txi³ wi¹lĩ³we¹san¹sxã³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³, nxe³nē³lain¹tu¹wi¹.
 Nxe³nē³lain¹kxai²nān²tu³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹, ĩ²nē³lhxã³ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Hai³yo¹.
 Je³su²jah³lai²na² Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹xã¹.
 A²ya³la³tu³ Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³lain²txi³, a³lxi², te²yā¹nxe³sxã³
 a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lxi², ain¹na³na¹.” Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa²
 a²ē¹nān¹jau³su², sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

24 Wĩ³na², nxe³txi¹. Ū³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² kan²txi³
 ān³si³tē³la³kxi²sain¹ju³ta² ten³sa²nũ³nhai¹. Txai²nān²tu³
 wxa²ha³lo²a² oh³xan¹ko³nāu³a² ha³lo²lot³sxã³ he¹a¹kxai²nān²tu³,
 ān³si³tē³la³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹. Sain¹kxai²nān²tu³,
 txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² ũ³hũ¹san¹kxa² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ti³ten³sa³nhai¹.
 Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ā³si³wxe³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²nān²tu³
 a³lxi²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹. San¹jau³su² wxi²kin³ti³to³ti³hit¹san¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³na¹ju³ta², txa²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹kxai²nān²tu³,
 ka³lih³khaix¹sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. 25 Wĩ³nã³.
 Wain³te²si³yxau³ka³txã³. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txai²na², hai³txi³
 ĩ²nxa²tũ³ka³txi³sai¹nxa³i¹. Nxain¹kxan²ti³, Txai²na² wi¹lĩ²nxa²te²sa¹i¹.
 Na¹ha²kxai³, txa²nũ³ka³txai²na² ũ³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² yxo²ĩ²sain¹na³li¹.
 Sai¹nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na², Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²su²
 na³na¹.” Sain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na², txa²nũ³ka³txai²na²
 a³la³kxain¹na³li¹. 26 Txa²nũ³ka³txai²na², hxi²kan¹khaix¹te²sin¹ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Jā¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nān²tu³,
 ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a³lxi²san¹kxa² yā¹nxe²
 a³lxai¹nān¹ju³ta² yũ²na³li¹. Nxai¹nī¹nha²kxai³ Txai²na² Wxa²tah²na¹xai²na²
 nxũ²kwaj³yxau³ai¹na¹ju³ta² yũ³nũ³na³li¹. Je³su²jah³la² wān³txa²
 ta¹hxai²hē¹la².

18

Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² wān³txai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu³,
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² whāi²na¹ ān³sa²si³wa³lu³lu²ne³kxi² ai³sxã³
 tē³li³yhu¹sxã³, ĩ²nũ³kxa² Se³trō²yau³xa² ā³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tu³,
 sa³wxe³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³ko³xai²na²,
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²kxã³nxa², ye³ka³lxa¹txi³
 ā³nho³hain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹sxã³, wi¹lĩ²ain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² Ju³ta²sah³la², sa³wxe³nai²na²
 wi¹lĩ²nũ³to³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la²
 a²ko¹ko¹xa² hxi²ka² ā³yā³yũ²kxi²jah¹lo²nũ³su², ta¹hxai²hē¹la².
 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹, Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a²
 nũ³kxã³txain²txi³ ĩ³wã³txi², wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txain²txi³
 ĩ³wã³txi², ain¹te³nah¹lxi¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² ā³nũ³so¹ain¹nũ²la²
 tē³sxã³ whāi²na¹ ai³nũ²la², sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la² kwēn¹tai²na²

yxau³ko³xai²na², ã³yau³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hê¹la², yu³lxa² kãi²te²a² ã³tê³i², lâ³pi³ãu²tê³na² tîh³na² sa²kî³kxi²nê³tê³nũ³a² ã³tê³i², ya³wi³ta² ã³tê³i² nxe²xai³nũ²la², aun³ti² ã³yau³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hê¹la².
 4 Ain¹ka³tũ³, Je³su²jah³lai²na² a²ê¹nãu³a¹, ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ã³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³a², a³la³kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³kxe³su²a³ya³tain¹sã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹te²la³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹jah¹la², ten³yah³lxa¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³hĩ¹na², Ju³ta²sah³la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² kox1ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la², he¹yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hê¹la². 6 Ain¹tãu³, nxe³jau³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na² nũ³ka³txai²na² ain³kxain¹tãu³, ã³si³tu³kxa² ai³sxã³, a²yu³hê³nãu³a¹ a³hain¹ta¹hxai²hê¹la². 7 Ain¹ka³tũ³, ãh¹ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³te³ta³ ten³yah³lxin¹ji¹? Ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tũ³:

— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na² tɔn¹jah¹la² ã³ten³sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹. Txai²na² so¹lxi³ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³, tũ³ka³txai²na² ã³si³tê³kxi²sain¹tũ³ka³txai²na², hãi¹nxe² ã³txain¹yah³lxi³sã²nhê³li¹. ã³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la². 9 Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nai³kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³sxã³ A²wi³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Wĩ³nãi³. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³hũ¹san¹tũ³ka³txai²na² tũ¹kxi²sa³kxa², yũ²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxãn²txi³ tũ¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. A²yo²ha³kxa¹ he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³jau³xai³ jã¹nxe³sxã³, a²ya³la³tũ³ hĩ¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hê¹la². Hai³txi³ a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³te²a² ha³ta³nxãn²txi³, so³ta²to² nũ³ka³txa² ĩ³sa²so¹ain¹ju³ta³la³, yũ³ta¹hxai²nxa³hê¹la².

10 Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxi³ ã³xa² Si³mãu²ah³lo²su²te²kxai³lu¹, yu³la² kãn²ta³wxi²a² sa²si³sai¹nha²sxã³, wãn³nxĩ¹te²si³yxau³ka³khai³su² jah¹la² a²sa³wi³sxa², a²ĩ³lxa² Mau²kah³lo²su² nxe³jah¹la², txa²wã¹wi¹nê³tãu³a¹ a²ne³nxê³nãu³a¹ ĩ³ne³ĩ³lã³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
 11 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³lai²na², ã³si³wi²xi²nhat1sã²nhê³li¹. ã³nhe¹kxain¹txa³hê¹li¹. Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sain¹jau³xa², ye³khãu³lxa³ti³sa²ju³ta³nũ³a² ĩ³kwa³na³sain¹na²hê³li¹. Nxe³sain¹jau³xai²na¹ sa²yo²ã³ti³ten³sa²nxãn³nhai¹. Nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ĩ³sa²so¹sain¹ju³ta³nũ³a², hãi¹nxe²ã³txai¹nhê³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

A³na²sah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

12-14 Ain¹ka³tũ³, Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tũ³, a²so³ta²to³ nũ³ka³txai²na² nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²so³ta²to³ nũ³ka³txa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³,

Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³ i³sa²so¹sxã³ sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Ain¹ka³ty³, sxi²ha² kãin²thi³na² tẽ³sxã³ ã³nxi³ta¹hxai²hê¹la². Ain¹sxã³,
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³su² jah¹la² a²i³lxa² Kai³fa²sah³la²
 a²kũx3ka³nai²na² a²i³lxa² A³na²sah³la² a²sxi²ha² sa²kxai³lu², tẽ³sxã³
 ã³nxi³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹sax3kũx1, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lũx1,
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³su² jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²i³lxa²
 Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³
 ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² wi¹na³li¹. Kai³fa²sah³lai²na² wãn³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa², ye²yhain¹ta¹hxai²hê¹la².

Pe²jah³la² a²yxoxwãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yxoxã³jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³la² tẽ³sxã³
 ã³nxi³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha² u²lxi³
 ã³si³tẽ³kxi², a²sa³wi³sxa² ã³xain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha²
 ã³si³tẽ³kxi², ain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ã³xai²na²,
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹lĩ²ain¹kxah³lo²su² to³ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³ain¹kxe³su², a²sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
 ã³si³tẽ³la³kxi², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² sxi²ha² wai²ha²
 yxo²tã³lxa² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². 16 Yxã¹ta¹, Pe²jah³lai²na² ha³lo²a²
 sxih²yo²a² ã³yo²wa³ti³kxi²sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³,
 a²sa³wi³sxa² ã³xai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa²
 wi¹lĩ²kxah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²ha² a³li³ka³ty³, a²wã¹ta¹ka³lxa²
 sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa², a³ya³ti²sxã³ i³ye³kxain¹te³na¹,
 Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ whã¹na¹, sxi²ha²
 ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². 17 ã³wi¹hain¹ka³ty³, wã¹ta¹ka³lxi²na²
 sxih²yo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxi²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã¹na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sxn³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹, ki³han³jau³su² i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³xĩ¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin²nxa³xĩ¹, txai²li¹. Pe²jah³la²
 wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la².

18 Nxe³hĩ¹na², ha³lo²a² a³lxi³khaix1yain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³,
 wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³, so³ta²to²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³, ha³nxe²a²
 sa²ya³tain¹tãu³a² i³wa³nẽn³kxi²te³lhã³ ã³nũ²kxa² yxau³ain¹ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³ain¹tho³xa², Pe²jah³lai²na² sxa³yain¹sxã³ i³wa³nẽn³kxi²te³lhã³
 sxa³yain¹nũn³ta¹hxai²hê¹la².

Wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la² i³wã³txain¹jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wãn³txi³kxai³lu¹,
 Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— i²sa³wi¹ Wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ha³lo²a²
 o²la³kxain¹ju³tain²txi³ i³yau¹ũ³hi², wxa²wãn³txa², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²txi³ i³yau¹ũ³hi² nxe³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².
 20 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, e³lẽ³na² yxau³sxã³ i³ye³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
 Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³xain²txi³,
 kxã³su² yxau³sxã³ i³ye³kxai¹ni², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 sxi²khai³xa² yuh³xai²nãn¹thĩn³khai³xain²txi³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²

yx^{o2}ha³kx^{a1} ā³nū²kx^{a2} he¹ain¹tāu³ain²txi³, kxān³su² yxau³sxā³
 ī³ye³kxai¹ni², ain³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ hāi³a² yxau³sxā³
 ī³ye³kxain¹to³hxain²nxa³tai¹ti²ti¹. ²¹ Īh¹nxe³kxa²yaⁿ³ti³ta³, Txai²na²
 ī³wā³txi³san¹ji¹? A²nū²a² Txa²wān³txa² ain³kxi²sain¹tū³kā³txa²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³kā³txai²la¹i¹. Ī³wā³txi³txai¹nhē³li¹. Tū¹kā³txai²na²
 ā³ne³wxe³ain¹te²la¹i¹, Txa²wān³txa² ī³ye³kxai¹na¹jau³xai²na²su¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxe³ka³tu³ta¹, so³ta²to² nū³kā³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xai²na²
 ka³na³ka³na³jah¹la² hi²sen³su², Je³su²jah³la² wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wxa²ne³su²lain¹sxā³ ī³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹i¹. Yxān¹ta¹,
 wxāi²lē¹. Ī³lxa³thi¹nxa³jau³xa² ī³ye³kxai¹ni¹lxi¹. Jā¹nxe³txa³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, Ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— On³sxā³ ī³ye³nxa³ke³la³te²kxai³ ī³yau¹ū¹sē¹li¹. Yxān¹ta¹,
 wi¹lī³ye³a¹kxai²nān²ty³ Īh¹nxe³kxa²yaⁿ³ti³ta³ wxa²ne³su²lhan¹ji¹?
 Ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxe³ka³tu³, A³na²sah³lai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
 sa²tai³ki²ti³hi¹tain¹sxā³ Ī³sa²si¹hā³sxā³, Kai³fa²sah³lai²na²
 sa²kxai³lu² wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³sa²nūn³jah¹la² sa²kxai³lu²,
 Ī³sa²si¹hā³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ Je³su²jah³la² sa²yx^{o2}ā³jau³su²

²⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxā³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²,
 sax³nūn³sxā³ wā³nēn³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², a²nū²a²nāu³xa²,
 ha³nxe²a² yx^{o2}ki³sa³nāu³a² kwa² yxau³ain¹te²nāu³xa², wān³txi³kxai³lu¹,
 ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²na², Je³su²jah³la² sa³wit³su² nū³nhīn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, Pe²jah³lai²na² wān³txa² ki³ha¹ki²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Ti³hex¹te²txā³i¹. Hai³txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit³su² te²txa³i¹, txai²li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

²⁶ Ain¹ka³tu³, wā³nxīn¹te² si³yxau³ka³khai³xai²na² a²sa³wi³sxa²
 wān³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nīn¹te³nai¹ti²ti¹. Nxe³tāu³a¹, wxāin²txi³ Ī²i²,
 Je³su²jah³lain²txi³ Ī²i², nxe³nx²ta¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²
 e³jah¹la² a²wā³tā³su² te²a², ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na²
 Ī³ne³i²lā³kxi²kxah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, āh¹
 Ī³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la² a²sa³wit³sin²nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tu³ kwēn¹ta²kxai³, ka³la³ka³la²a² Ī³yai²lxi²ta¹hxai²hē¹la².

Pi³la²jah³la² Ī³wā³txi³jau³su²

²⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³kā³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 tē³sxā³, whāi²na¹ Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha² a³li³ain¹ka³tu³,
 a²nū²a² Ro³ma²no² nū³kā³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³a¹ sxi²ha²
 sa²kxai³lu² ā³tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la², Ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, hāi¹nxe³sxā³ sxih²yx^{o2}a² ā³yx^{o2}wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ā³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:

— A²nũ²a² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² sxi²ha² ã³wih¹ki³sxa³lho³na¹. ã³wih¹sxã³, Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² ân³ka³li²wi²kxi²sxã³ he¹yain¹ki³kxai²nãn²tu³ kQ³nxe³ti³hi²te³kxa²yan³ti³su², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa² hxi²kan¹txi³ i³yain³ki³sxa³kxa²yan³ti³su², kQ³nhã¹. Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁹ ã³wi¹hai¹nxa³kxe³tu³, Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka³txa² sa²kxai³lu² a²i³ixa² Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxã³ i³ha¹txain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³ju³ta² on³sxã³ kã³ai¹nxa³lhai¹li¹, Je³su²jah³lai²na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹, i³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² kQ³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹. Ko³nxe³thin¹sxã³ kã³i³to³hxa³ke³la³te²kxai³ ã³yũ³nxa²sĩ¹nhĩ³nxa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Je³su²jah³lai²na², sa²so¹jah³lxi³sxã³ a³li³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na² i³we¹jah³lxi³sxã³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³, jah¹lai²na² kã³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² i³ya²lu¹nha¹ju³ta² wain³sĩ¹nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² i³kwa³na³sah¹lxi³nhĩ³n¹jau³xai²na² a²nũ²a² su²lhã³nha¹ju³ta², hã¹nxe² ã³sah¹lxi³to³sĩ¹nxãn³tai¹ti²ti¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² hxi²kan¹txi³ su²lhã³ain¹sĩ¹nhĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ye³jen¹nãu³a¹ Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² i³hxi²kĩ¹la³kxi²te³lhã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³² Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxã³nxa² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lun²kxe³tu³, i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² a²kxã³nxa², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai³ jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²na² Ro³ma²no² nũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹te³lhã³, ta¹hxai²hẽ¹la².

³³ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² i³kaix1tain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³khaix3jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu², i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²lxi¹. i³ye³kxi²san¹jau³xai²na², wxa²wãn³txi³khai³su² ta³nxa², wa³ka³li³yau³su² ta³nxa², nxe³hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— i²sa³wi¹. Txa²li², hai³txi³ Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, İh¹nxe³sxã³ wxa²nũ³ka³txa² kã³yah³lxin¹ju³ta² ã³ne³wxe³hĩ³na¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka³txain²txi³, wxa²wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta²nãu³xain²txi³ ain¹sxã³, txa²hxi²kai²na² ã³yũ³sya¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³, İh¹nxe³ju³ta³ on³sxã³ kã³xãn³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹? Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹.

Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³nhe¹kxain¹ti³hit1sĩ³na¹1. Ju³te²a² nũ³kã³txa² hxi²ka² ã³yũ³sain¹kxa²yan³ti³su² nxe³hĩ³na¹i¹. Yxã¹ta¹, Txai²li¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxi²kan¹te²lot3sai¹nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã¹te¹, hxi²kan¹txa² si³yxau³kã³khai³sin¹ta¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Hxi²kan¹txa² si³yxau³kã³khai³sin¹ta¹?” Sa¹lxi¹.

Yxã¹ta¹, Txai²na¹xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³jau³tu³ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹ha¹jau³su², yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² wxã³na¹hẽ³li¹.

Jã¹nxe³te³lhã³, txa²hã³ka³na² ě¹nãu³a¹ a³li³la¹ha¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³: “A²ya³la³jau³tu³ ten³sa³nha¹.” A²nũ²a² ĩ²li³te²su² nxe³kxai²nãn²tu³,

Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸⁻³⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³jau³tu³ a²si³yxau³jau³tu³, ĩh¹nxe³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² su²lhã³si¹hain¹jau³su² kwa³na³jau³su²

Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi²ta³lun²ka³tu³, Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ su²lhã³si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹.

Yxã¹ta¹, wxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² yau³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxai¹na¹tũ³kã³txa² yũ²na³li¹.

A²nxe³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu², txai²na² sa²kxai³lu² Pas²kwa²nxe³je³na³kxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³,

than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ti³to³hxai²na¹ta¹ti²ti¹. Hĩ¹na² jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.

Yã¹jah¹lo²ta³ than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ti³te³la¹ji¹? Je³su²jah³lai²na², Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² a²si³yxau³kã³khai³xai²na² than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³nxa²lxi³xa³ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴⁰ Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin² ĩ³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² ten³ti³hex1sa²sĩn¹nxãn³nhai¹. Yxã¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² kãi³su²lhã³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

19

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³kwa³na³ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³ ĩ³ta³lo³wai¹ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

² Ain¹ka³tu³, so³ta²to² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² wai³lxa² so¹sxã³, wxa²xu³kxain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² a²ne³ka² ũ³nhe³hẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹ka³tu³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³hũ³ka³lo³a² ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Ain¹ka³tu³, ã³yau³son³kxain¹ka³tu³, ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³ ĩ³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹.

Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹te²

si³yxau³ka³tsi¹lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³, ye³ka³lxa¹txi³

wxa²ne³su²lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a³li³xi²sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³ne³ka²sah¹lxi³xi¹.

Je³su²jah³lai²na² wxa²yen³nãu³a¹

wã²na³ũh¹xi¹nx2ta¹i¹. Jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³

ĩ²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx2ti³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² a³li³ye²ta¹hxai²hē¹la². Wai³lxa³ka³lo³ai²na² ne³hē¹nha²sxā³, wā²la² sau¹saun¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²sxā³, a³li³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nū³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Jah¹lai²na² wi¹li²jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

6 Yxān¹ta¹, wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³ti³nāu³xain²txi³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xain²txi³, Je³su²jah³lai²na² i²ain¹tāu³ kāin² i³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txa²sī¹nhē³li¹. Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³txa²sī¹nhē³li¹. Ain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² so¹jah³lxi³sxā³ hi³sa³ka³txa² su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² hai³txi³ i²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²syē¹nx2ti³na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tūn³te²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hex1jau³sxa³i¹. “Txai²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ain¹sī¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²sī¹nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, su²lhā³tain¹sī¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. Su²lhā³tain¹sī¹na¹ju³ta³nū³a², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³te³h³nxā³nxa² i³kwa³na³sa²sīn¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ te²yā¹nxe³te²lox3nha²sxā³ i³ye³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, su²lhā³tain¹yah³lxi³hē¹li¹.” Sa²sīn¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jāx1nha¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tu³, ā²la² kāin² yuh³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹ka³tu³, sxi²hai²na² ā³wi²xi²ka³tu³, i³ye³sxā³, Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nū¹la³ta³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹? Ain¹ta¹, Je³su²jah³lo²kxai³ wān³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³ i³wa²lū³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ i³wa²lū³xi²sa²nxān³te²la¹xā³? Txai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³, i³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³, su²lhā³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nān²tu³, su²lhā³nxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹, sa²than²kxi²sa²tā³si¹hai¹na¹jau³su² e³a¹kxai²nān²tu³, sa²than²kxi²sa²tā³nxain¹tu¹wi¹. Txai²na² hxi²kan¹khaix1te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³ta²na² ā³ne³wxen¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

11 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³tsā¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nīn¹ju³ta²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³u¹ta²na² oh³nāu³a¹ yxau³jah¹lu¹ta²na² ũ³hū¹nxain¹ju³ta²la²na³li¹. Nxe²nxān³ke³la³te²kxai³, hxi²ka¹nh³nx2nxā³lxi¹. Nxe³ha²kxai³, wi¹kāi³txa²hē³li¹. Nxe²nxān³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³xan³ta³kxi¹nxa²kxa²yān³ti³su², nxe³nxa²ha¹nhai¹. Yxān¹ta¹, Kai³fa²sah³lai²na² wā³nxīn¹te² si³yxau³kax3khai³su² jah¹lai²na², wxa²hxi²ka¹nāu³a¹ ā³yū³syā¹nxain¹te¹ni²ti¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²yo²ā³sxā³ kāi³sxā³ ā³yū³syā¹nxain¹te³nai¹ti²ti¹. Ain¹jau³su², ā²la² ko³nxe³khai¹nxe³txi³ kāi³ain¹na³li¹. Jā¹nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

12 Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² sa²than²kxi²sa²tã³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa³te¹txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: — Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hê¹la². Sa²than²kxi²sa²tã³in¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ txa²wã¹hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xa² Se²sa³jah¹la², a²ya³lhxa³lxi¹. A²nũ²a² i²lu³te²a² i³ye³kxai²nãn²tu³: “Txa²na² hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹.” A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Se²sa³jah¹la² i³kox¹ko¹son²kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx²na³li¹. Jã¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹. Nxe³ha²kxai³, sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hê¹li¹. Ya³nxa²sĩ¹na¹i¹. Se²sa³jah¹la² i³xã³ta³kxi¹nxa²kxa²ya³ti³su², nxa²sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hê¹la².

13 A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tu³, Je³su²jah³la² tẽ³sã³, ha³lo²a² a³li³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² wãn³txa² a²i³lxa² Ka³ba³ta²ka³txa², ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³ka³txai²na², kxãn³su² Pi³la²jah³lai²na² ã³wxe³to³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sã³, a²nũ²a² i³lxa³thi¹nxa³te²a², i²li³te²su² te²a², so³ta²to² nũ³ka³txa² ã³yũ³ain¹kxe³nũ³su² te²a², a²ha³lo²a² Pi³la²jah³lai²na² wã²nxũ¹hain³nha²sã³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hê¹la². “Jah¹lai²na², su²lhã³txain¹yah³lxi³hê¹li¹.” Ta³nxa², “Sa²than²kxi²sa²tã³txain¹yah³lxi³hê¹li¹.” Ta³nxa², nxe³sã³ Pi³la²jah³lai²na² wã²nxũ¹hain³nha²sã³ i³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Hĩ¹na², jã¹nxe³sã³ Je³su²jah³la² ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha²te³lhã³ Pi³la²jah³lai²na² ã³wxe³ta¹hxai²hê¹la². 14 Nxe³hĩ¹na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã² i³yũ¹li²nxa³ta³lxa² ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² i²jah¹lxi³hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

15 Yxã¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la² ã³nhũ³ha³lo²sa²tã³sã³, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³ka³txa² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sã³ su²lhã³a¹ju³ta³nũ³a² wain³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hê¹la². Yxã¹ta¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ti³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² Se²sa³jah¹lo²so¹lxin³sĩn¹na³li¹. ã³xa² yũ³sĩ¹nxa³i¹. Ain¹ta¹hxai²hê¹la².

16 Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹ti³hit¹sã³ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hê¹la². Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sã³ su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hê¹la². Nain¹ka³tu³, Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹sã³ tẽ³sã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

17 Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² sa²ka³la³ki³hêt¹so¹nha²sã³ ã³nxai³ta¹hxai²hê¹la². Ha³lo²a²ko³xa² a²i³lxa² Txa²wã¹ne³ka³lo³a²je³na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² i³yĩ¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su² nxe³je³na² ã³nxai³ta¹hxai²hê¹la².

18 Nũ¹ã¹, hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³, a²wi¹nẽ³tãu³a¹ a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³nat³sã³ i³hxi²kĩ¹i², a²wã³tãu³a¹ a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³nat³sã³ i³hxi²kĩ¹i², nain¹ka³tu³, wi³wi³tot³sã³

Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹i², nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la² i³kwa³na³sxā³ wān³txa² i³yī¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a² ũ³wha²li¹lhxā³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ne³ka³lo³ka³nāu³a¹ i³yī¹ne³hē¹ta¹hxai²hē¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thi³na² ton¹jah¹lai²la¹i¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xai²la¹i¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³jau³xai²na², Ju³te²a² nū³ka³txa² wān³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², wān³txa² yau³xā³xa² la³tī²yau³xain²txi³ ũ³wha²li¹li², ā³xa² wān³txa² yau³xā³xa² Kre²ka² nū³ka³txa² wān³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³je³na² ha³lo²a² Je³su²jah³la² i³hxi²kī¹la³kxain¹je³na² Je³ru³sa³iē²thi³na² sxi²ha² kāin²khai¹nxe³thi³na² un²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na² a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²nū³ka³txa² i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 I²ain¹ka³tu³, wā³nxīn¹ta² si³yxau³ka³txa³nāu³xa² wān³txi³kxai³lu¹, Pi³la²jah³lai²na² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na² ũ³sa²ya¹txa²sī¹nhē³li¹. Ũ³sa²ya¹tin¹kxai²nān²tu³, wān³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹txa²sī¹nhē³li¹. “Txai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³sa¹i¹’ Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² e³ain¹sīn¹na²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³, ũ³wha²li¹lhxā³ i³yī¹li²nē³hēt¹ja³sain¹sī¹nhē³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Yxān¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹, i³wā²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na², hāi¹nxe² yxau³tu¹wi¹. Ũ³sa²ya¹txā³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ ũ³h³wxe³ta³lu²nain¹ka³tu³, so³ta²to² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nāu³xa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² a²wā²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²ha³la³se³nān¹ta³ka³lo³a² wā³kon³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hāi¹nxe³sxā³ wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la². Ũ³yxāi¹ka³lo³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². 24 Ain¹ka³tu³, so³ta²to² nū³ka³txai²na² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³ka²lo¹ai²na² wā²la²wi¹khai¹nx2na³li¹. Sa²ten²txi³te²txai³ya³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ tah³lxa² wē³sa² o²la³kxi²sxā³ wā²nxū¹hain³nha²kī³tu¹wi¹. Ain³nha²kī³jah¹lo²nū³a² ka³na³ka³na³jah¹lo²nū³a² a²wa³kxēn³yah³lo²nū³su² tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yhain¹sxā³, jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, Sū³na² ha³teh³nxā³nxa² kxā³nhsi¹nu¹ta²kxai³ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹: — Txa²wā²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tu³ ai³li², txa²ha³la³sē³nān¹ta³ka³lo³a² sa²kxai³lu² tah³lxa² wē³sa² o²la³kxi²sxā³ a²wa³kxēn³yah³la² nū¹hain³nha², sain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³ hī¹na² so³ta²to² nū³ka³txai²na² kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Yxān¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta² Je³su²jah³la² a²hā³ka³na² sax3nū², a²hā³ka³na² ha³līn³ta³ka³lxa² sax3nū², Ma³ri²a³ka³lxa² Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxa² sax3nū², Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² sax3nū² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ i²sxā³ a²hā³ka³na² i²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa² a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la² i²ai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³ka² nxe³nxi¹, jah¹lai²na² wxa²wët3sũ³na³li¹. Î²txu¹ni¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², a²hã³ka³na², nxe³ta¹hxai²hê¹la².

²⁷ Nxe³nũ²la² ha³na³ka³lxi³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi¹. Ta¹ka³lxi²na² wxa²hã³ka³nu²hũ³na³li¹. Î²txa²hê³li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa², a²sa³wi³sxai²na², nain¹ta¹hxai²hê¹la². Nain¹sxã³ kwên¹ta²kxai³ a²sa³wi³sxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na² ã³tê³sxã³ sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³ sa²hau³kot3sa²tê³ain¹ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

²⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xã¹. Nxe³ha²kxai³ a²yxo²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Ya³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xau³hxai²têx¹ jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hê¹la².

²⁹ Nxe³ka³tu³ta¹, yain³txa² yau³xa², u²va²yau³xa² khon³sxã³ ka³ya²jau³xa² kwa³ta³lê³na² yxau³ye²ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² kwa² yxau³te²su² te²a² i³yi²lho¹tũ³xa² sa²so¹sxã³ ka³ya²jau³xa²na² ũ³hũ¹kxa²sai¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wa²tã¹tã¹ka³txa² ũ³ki³wi²kxa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yxo²a² ũ³h³yo²tẽ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². ³⁰ Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², i³yi²la³kxi² i³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:

— Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹. Nxe³ka³tu³, i³ku³thu²nha²sxã³, a²wi¹tãu³a¹ a³li³yain¹ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² ũ³txi²ta³nã³tau¹tain¹jau³su²

³¹ Nxe³hĩ¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² a²sũ²ta³ti³kxai³ ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³ nxe³ki³ju³tũ³a² a²hxi²kan¹khai¹nxe³ki³ju³ta³nũ³a² ã³yon³ki³tu¹wi¹. Kĩ³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa² nũ²a² hxi²ki¹la³kxi²sxã³ hi³sa³ka³txa² sa²ka²la¹hêt¹sxã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³ta²na² e³lê³na² wxe³kxi²nê³te³ji¹khi³. Ha³lo²a² yxo²ha³kxai²na² ã³kho³kxi²nê³kxa²yan³ti³su² nxe³nxa²ha¹nha²khi³. Kĩ³nhai¹. Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Jã¹nxain¹kxa²yan³ti³su², ã³wxã³sxã³, Pi³la²jah³la² i³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² i³hxi²ki¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa², txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²na² whã²na¹ i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³ ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a² sa²so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhê³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txa², ta¹hxai²hê¹la². Ain¹ka³tu³, Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hê¹la². ³² Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² i³kwa³na³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² ã³tĩ³xain¹tãu³, a²nũ²a² ã³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² i³hxi²ki¹la³kxi²yain¹kxah³lo²nãu³xa² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nãn¹jah¹lain²txi³ i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ i³ya²lu¹ti², ã³ta³lo³hên²ti²jah¹lain²txi³ i³su³ãu²la³kxã¹sxã³ i³ya²lu¹ti², ain¹ta¹hxai²hê¹la². ³³ Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹ ã³tĩ³xain¹tãu³:

— Ya³lun²tai¹. Ain¹sxã³ i³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²hê¹la². ³⁴ Yxãn¹ta¹, so³ta²to² nũ³ka³txai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² yu³la² a³lu²ta³wxi²a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³ta²na² ũ³txi²ta³nã³ja³lxu³kxi²sxã³

ũ³tau¹tain¹ka³tu³, kwēn¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka³ni², i³yau³xa² ha³li³ka³ni² ye²ta¹hxai²hē¹la².

35 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² i²sxã³ i³hen³txi³sa²sĩn¹na²hē³la²,
Nxe³sa²sĩn¹jau³su², i³ye³kxi²ti³hi¹txa²li³sĩn¹na²hē³la². Wãn³txi³tu³
yxo²i²si¹nx²ti³jau³nũ³su² i³ye³kxi²ti³hi¹txa²li³sĩn¹na²hē³la²,
A²nxe³jah¹lai²na², i³ye³kxi²sa²sĩn¹jah¹lai²na². Wãn³txi³khai³xa² so¹li³
e³jah¹lo²su² sĩn¹na³la².

— Ha³lo²a² wi¹li²sxã³ wãn³txi³tu³ i³ye³kxi¹nx²ta¹i¹. Nxe³sa²sĩn¹na²hē³la².
36 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ha³te³nxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹la², hai³txi³ txa²wã¹su³a²nũ³xa² su³ka³na³ka³na³te²su³a²
ha³ta³nxãn²txi³ i³su³ãu²la³kxai¹nxã³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³
ha³te³nxã³nxãn¹jau³su² ha²kxai³, ha³na³ka³li³:

37 — Ũ³tau¹tain¹kxah³la² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xain²txi³
ha³te³nxã³nxãn¹jau³su² ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jã¹nxe³sxã³, kwēn¹tai²na² a²ya³la³tu³
kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kē¹na²sa²nĩ³kxain¹jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thi³na² tøn¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la² a²sa³wit³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Yxãn¹ta¹,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũn³te²nũ³xa² yuh³li³yhu¹jau³su²
hãĩ¹sũ³ni²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na²
wxã³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹. Hãĩ¹nxũ¹sē¹li¹.
Jo³se²ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Hãĩ¹nxũ¹nxa²ha¹i¹. Jã¹nxe³sē¹li¹. Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu², hi³sa³ka³txa²
ã³tĩ³sxã³, Je³su²jah³la² nũ²a² sa²ta²la³kxi²sxã³ sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
39-40 Nxe³ju³ta², Ni³ko³tē²yah³lo²su², kxã³nxai³kxai³ Je³su²jah³la²
ka³nxah³ta² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwēn¹tai²na² ã³wxã³sxã³, hĩ³ne³kxa²
wi¹li³khai¹nxe³tē³kxã² ha³tj²a² kãĩn²tē³na² wxa²ne³ki¹sxã³ ah³sxã³
tē³sxã³, Jo³se²ah³la² ã³tĩ³xi²yha¹te²lon³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha¹lin¹jah¹lo²nũ³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² nũ²a² sa²so²,
hĩ³ne³kxai²na² wi¹li³tē³kxain³txi³ sa²so² ya³sxã³, whãĩ²na¹ wã²la²
a³lu²khaix¹ka³lo³a² sa²wa³lãu²kxi²ta³lun²ya³ta¹hxai²hē¹la². Ju³te²a²

nũ³ka³txa² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxi²kxa² yã¹nxe³te³lhã³
kãĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² i³hxi²ki¹la³kxain¹ko³xa²
ya³nũ³ta³ko³xa² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ko³nãu³a¹, tah³lxē¹na² ta²hē³na²
wã³nũn³tēn³su² tē³na² a²nũ²a² ã³xa² nũ²a² sa²wi¹sxã³ sa²nĩ³kxai¹nxã³tē³na²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na², Je³su²jah³la²kxai³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

42 — Ka³nxa³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² wa³kxē³non³ki³tu¹wi¹.
Tē¹nai²na² u¹lxa³tē³na² sa²wi¹yha³sē¹li¹. Ain¹sxã³, Je³su²jah³la²
sa²nĩ³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².

20

Kwã³kxa²sxa³sxã³yũ³nĩ¹yhe²nxa³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mīn²ko³ nxe³hī¹na² ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² kwā³kxai²na² ī²te³lhxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². Wxā³ka³tu³ tah³lxa² ha³la³je¹nāu³a³kxai³tā² ā³yo²tū¹a²ne³tī¹xa² yū³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 2 Nxe³ha²kxai³lu¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxu³kxai³lu¹ ī²ā³nū²la² ā³ni³hi² ā³wa²lhxā³ Si³māu³ Pe²jah³la² ī³ha¹txi², a²sa³wi³sxa² ā³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² ī³ha¹txi², nxe³yhai¹ka³tu³ ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tā² o²kxi²sa²tā³kxi²nē³lain¹te²nūn³sin²ju²li¹. Īh¹nū¹la³ta³ sa²tā³kxi²nē³lain¹te²sin²ta²ku², na¹hē²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

3-4 Nū²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²sa³wi³sxa² ā³xai²na² sa²kxai³lu² ain¹sxā³ aun³ti² ā³ni³hi² kwā³kxa² yxau³tāu³a¹ tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³ni³hain¹nū²la², a²sa³wi³sxa² ā³xa² sa²kxai³lu² ā³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu³, kwā³kxa² tū³xain¹nū²la², 5 Tah³lxē¹nāu³a¹, a²yo²we³sxā³ ān³si³ka³tā³wxe³ain¹sxā³ ā³ye³ka³tit³sxā³ ī²ain¹tāu³, wā²la² wxa²ki³wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³nih¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²ē¹nāu³a¹ ā³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 6-7 Nū²la², Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ī³hi²ti² tū³yhai¹ka³tu³ ā³wi¹sxī²khaix¹nū²la², wā²la² wxa²ki³wā³lāu²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nāu³a¹ sxa², ya³lu²te²a² ne³ka² wxa²ne³wā³lāu²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²na² ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nāu³a¹ sxa², nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² ā³xa² sa²kxai³lu² ā³ne³ka²ta¹sxā³ kwā³kxai²na² tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², tah³lxē¹nāu³a¹ ā³wih¹nūn³ka³tu³, ha³lo²a² kwēn¹tai²na² ī²ha²kxai³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²jau³xa² yo²ī²ta¹hxai²hē¹la².

— Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xin²ju²na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹ka³tu³ ha¹lin¹jah¹la²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain³kxain¹sxā³, ī³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hī¹na² so¹lxi³ Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx¹tā² ā³ne³wxe³na¹nhā¹. “Je³su²jah³la² ya³lu²kxan²ti³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³jau³xau³hxai²tēx¹tā², kxān³su² ā³ne³wxe³hxain²nxa³hē³na¹, Kwēn¹tai²na² so¹lxi³ ā³ne³sxe³na¹nhā¹. A²ya³la³tu³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xin²ju²na¹. Pe²jah³lain²txi³, a²sa³wi³sxa² ā³xain²txi³ a²ē¹nān¹jau³la³ ta¹hxai²hē¹la². 10 Ain¹ka³tu³, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sxi²ha² ā³wā³la² wi³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² ī²jau³su²

11 Yxān¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lē²na³ka³lxa² sa²kxai³lu² nūh¹ tah³lxē¹na² yo²ka³teh³xa² yxau³sxā³ ī³nān³ta¹hxai²hē¹la². Ī³nān³ka³tu³, tah³lxa³ka³txa² ē¹nāu³a¹ ā³ye³ka³tit³sxā³ ī²tāu³, a²nū²a² oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ha¹lin¹jah¹la²nāu³xa² sa²kxai³lu², wā²la² hān³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lā³nha²ya³jah¹la²nāu³xa² sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² ī²ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ Je³su²jah³la² nū²a² yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 12 Yxān¹ta¹, ka³na³ye²kxa² si³yo³na¹ yān³tai²na² a²ne³ka³nāu³a¹ a²wa³yā³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³wxe², ha³na³ka³lxi³ a²yuh³kxā³nāu³a¹ a²wa³yā³ka² ka³na³ka³na³jah¹la² ā³xa² ā³wxe² nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². 13 A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ī³nā³nhīn¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxa²na² wān³txi³kxai³lu¹, ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³ai³tā² o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nūn³sin²ju²li¹. Īh¹nū¹la³ta³ sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku², ai¹na¹nhai¹. Kō³nxe²nx3nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Yxān¹ta¹, hī¹na¹ Je³su²jah³la² sax3nūn³sxā³ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nū²la², ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² i³ye³ta³lun²nū²la², sa²wa³ti³nha²tāu³ Je³su²jah³la² i²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, ā³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hē¹la².
¹⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txu¹hāi³. Nxe²3sā¹nxi¹. Īh¹nxe³kxa²yaⁿti³ta³ nā³kxīn¹ji¹xī¹? Īh¹te²ta³ ten³sxā³ nā³kīn¹ji¹xī¹? Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ta¹ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la² ān³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:

— Hai³sxa³ wē³sa³ko³xai²na² wa³kxēn³yah³lo²sin²tā¹. A²ē¹nāu³a¹ nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su², e³te³nah¹lxī¹:

— Nxe²3sā¹lxī¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nān²tu³, a²hxi²kī³lxā² i³yau¹ū³sē¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹. San¹kxai²nān²tu³, ya³lu²te²nū²a² sa²so¹xi²te³lhxā³ nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² e³te³nah¹lxī¹:

— Ma³ri²a³ka³lxāi³. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nha¹xi²tāu³, e³te³nah¹lxī¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— I³sa²txa³hē¹ni¹. A¹hī¹na² Txa²wī³na² yxau³tāu³u¹ta²na² ka³la³xi²sxā³ ā³wxe³ta³lun²nxa³xi¹. Na¹ha²kxai³, i³sa²txa³hē¹ni¹. Ye¹nxa²ha¹xī¹. Na¹ha²kxai³, Ī³txu¹ni¹. Nīn¹kxai²nān²tu³, txa²wā³tā³nāu³xa² a³ya³txi²sxā³ i³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹. Ī³ye³kxai¹nīn¹te³nah¹lxī¹: “Je³su²jah³la² wān³txa², nxe³te³nah¹lxī¹: ‘Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxā³, Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wī³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wī³nu²su² ha²kxai³, Txa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³, Wxa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ i³na¹tu¹wi¹.’ ” Nxe³na¹jau³xai²na² txa²wā³tā³nāu³xa² i³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁸ Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ā³nxī³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xā² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxī³sa²lxī¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² i²a¹li¹. Ī³ye³kxi²sain¹na²li¹. Sain¹te³nah¹lxī¹: “Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ka³la³xi²sxā³ Txa²wī³na² yxau³tāu³a¹ ā³nxī³na¹tū¹xī¹. Nxe³na¹ha²kxai³, Txa²wī³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wī³nu²su² ha²kxai³, Txa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ Wxa²sū³na² Si³yxau³tāu³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² yxau³tāu³a¹ i³na¹tū¹xī¹.’ Nxe³na¹jau³xai²na², txa²wā³tā³xai³tā² i³ye³kxi¹txai¹nhē³ni¹.” Je³su²jah³la² sain¹na²li¹. Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxai²na² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

A²sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² Je³su²jah³la² i²ain¹jau³su²

¹⁹ Nxe³hī¹na¹, to³mīn²ko³ nxe³ju³ton³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²xai³kxa² ka³nxah³ti³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxī³nāu³xai²na² sxi²ha² ā³wi¹hain¹ka³tu³, Ju³te²a² nū³ka³txa² yuh³lxī³yhu¹jau³su² sxi²xyo²ai²na² yxo²wī¹la³kxi²nha²ka³tu³, ā³yān³nū²ti²sxā³ yxau³ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, sxi²xyo²a² yxo²wī¹la³kxi²nha²kxan²ti³ ā³wi¹hū³ain¹ka³tu³, kax3nū³kax3nū³no³tē³na¹ sax3nūn³sxā³ ā³wxe³yain¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Ā³nhāu²no³jah¹lxī³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

20 Yain¹ka³tu³, a²hxi²kain²txi³ whâi²na¹ i³yau¹û³nha², a²ta³nâ³tî³nhâin²txi³ i³yau¹û³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hê¹la². Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² sa²kxai³lu² A²hxi²kan¹jah³la² i²ain¹te³na¹wi¹lxon³kxi²khaix¹ain¹ta¹hxai²hê¹la². 21 Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na²wân³txi³kxai³lu¹, âh¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³nhâu²no³jah¹lxi³hê¹li¹. I³sa²si¹hâ³nx2ta¹i¹. Txa²wî³na²i³sa²si¹hâ³sa²kxa²yâ¹nxe³nx2ta¹i¹. Yain¹ta¹hxai²hê¹la².

22 Ain¹ka³tu³, i³ye³i³tî³hâ¹sxâ³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wâ¹sû³na² A²yâu³ka³jxah¹la² â³nxû²kwai³wi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²i³ka²la¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, â³nxû²kwai³wi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²nxû²kwai³wxe³nx2ti³jah³lo²nû³â²i³wet¹sa²so¹txain¹yah³lxi³hê¹li¹. 23 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²nû²a² i²li³te²su²te²an²tu³, i³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³: “Hâ³xâ¹. Txa²wâ¹sû³na²Si³yxau³tâu³a¹ wxa²kô³nxe³tî³ kâi³in¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nân²tu³, Txa²wâ¹sû³na² Si³yxau³tâu³a¹ â²la² wxa²wa²su¹tain¹na²hê³li¹. Yxân¹ta¹, a²nû²a² i²li³te²su² te²â³xân²tu³, i³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³: “Hai³txi³ Txa²wâ¹sû³na² Si³yxau³tâu³a¹ wxa²kô³nxe³tî³ kâi³in¹ju³ta³la³ wxa²wa²su¹txa²nxa³i¹.” Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²kô³nxe³ju³ta²so¹lxi³yxau²xai³lai¹nhî³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

24 Yxân¹ta¹, nxe³hî¹na¹ Je³su²jah³la² â³yân³te²tain¹sxâ³a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² â³yân³te²tai¹nhî¹na¹, a²sa³wi³sxa²ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². A²nxe³jah¹la², a²i³lxa² To³me²ah³lo²su² a²i³lxi³ â³xa² hau³hau³kon³sxâ³ tøn²txi³jah¹lo²su²nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su² tû³ka³txi³su² jah¹lo²su²ha²kxai³, hxi²ka² hxi³sxâ³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nûn³te³ka³txi³su²jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³te²a² so¹lxi³ he¹yai¹nxa³sxâ³ Je³su²jah³la² i²ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹la². 25 Nxe³kxan¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na²wâ³kon³tû³ka³txa² wân³txi³kxai³lu², To³me²ah³lai²na² a³ya³tî²sxâ³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wâ¹hxi²kan¹jah¹la² i²sî¹na¹hê³li¹. Ain¹ta¹:

— Yxo²i²nx2ti³nxa³lho³li¹. A²hxi²ka² whâi²na¹ û³hxi²kî¹la³kxain¹jê³na¹ i²i², txa²hxi²ka³wê³ha³lxa² wxa²hxi²kô¹li², a²ta³nâ³tî³nha² û³txi²tau¹tain¹je³na²wxa²txi²xô¹i² nxe²nxa³tâ³lxa¹ yxo²i²nxa³lho³li¹. To³me²ah³la² wân³txa², ta¹hxai²hê¹la².

26 Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxâ³a³lan²nûn³tâu³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nâu³xai²na² sa²kxai³lu²sxi²ha²nâu³ai²na² âh¹ he¹ye²yhai¹nha²kxai³, To³me²ah³lai²na² sa²kxai³lu²he¹yain¹nû³nha²kxai³, ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta² sxih²yo²ai²na²yxô²wî¹la³kxi²nha²kxan²tî³ Je³su²jah³la² â³yân³te²txi²xain¹ka³tu³yxau³yai¹nha²kxai³, i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³nhâu²no³jah¹lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la² wân³txa² ta¹hxai²hê¹la².

27 Nxe³ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ye³sxâ³ To³me²ah³la²i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— To³me²ah³lâi³, wxa²hxi²ka³wê³ha³lxi²na² wxa²hxi²kô¹sain³sa¹nha²kxai³, txa²hxi²ka²na² whâi²na¹ i²sa¹nha²kxai³, â³nxû³sin²sxâ³ wxa²hxi²ka²txa²ta³nâ³tî³nhain²txi³ wxa²txi²xô¹sain³sa¹nha²kxai³, nxe³sê¹li¹.

San¹kxai²nān²tu³, wā³txi³sa²txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ yxo²r²sē¹li¹.
Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

²⁸ Ain¹ka³tu³, To³me²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²sū³na² Si³yxau³ka³tāi³. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁹ Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, To³me²ah³lai²na² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Wxāi²na², To³me²ah³la² i³nxa² kwēn¹tai²na² so¹lx³ sa²yxo²wet¹sa¹lx¹.
Kwēn¹tai²na² wxa²ye³na² i²sa¹lx¹. Nxe³san¹jau³su², sa²yxo²wet¹sa¹lx¹.
Sa¹nha²kxai³ ka³li³hi¹lx¹. Yxān¹ta¹, yān³txai²na² a²nū²a² ā³lx³te²su²
te²a² i²la³kxi² txa²ye³na² ye³i²lx² sai¹nxa³kxan²ti³ sa²yxo²wet¹sain¹tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²su² te²a² ā²la² wi¹lxon³kxi²sxā³
ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

Sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³su²

³⁰ Hī¹na² txa²wān³txa² ta³lu²na¹wa². Ha³lo²a² Je³su²jah³la²
kāi³ain¹ju³ta² ū³wha²li¹ta³lu²na¹wa². Yxān¹ta¹, a²yen³kxi³ ā³xa²
nū³kxūn³te² ā³xa² ka³lxa¹te²a² kāi³ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²su²
te²a² txā¹nxai²na² ū³wha²li¹nxa³hē³la². ³¹ Yxān¹ta¹, jau¹xai²na²
so¹lx³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hē³la². A²ya³la³tu³ wān³txi³tu³
sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hē³la².
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² na³na¹. Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³a¹ A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na²,
sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su² nxe³ya³nx2ta¹hē³la².
Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³te³lhxā³ ya³nx2ta¹wa².

21

A²sa³wi³ha³lx³i³nāu³xa² Je³su²jah³la² ā³yān³te²ti²jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³kxai³lu¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ a³ya³txi²xain¹sxā³ āh¹ a²sa³wi³ha³lx³i³nāu³xai²na²
ā³yān³te²txi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na²
a²yxo²ka³teh³nāu³a¹ āh¹ ā³yān³te²txi²xain¹ta¹hxai²hē¹la².

² Nxe³te³nah¹lx¹, Si³māu² Pe²jah³la² nxe³ha²kxai³, To³me²ah³la²
hau³hau³kon³sxā³ tōn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Na³ta³na³e²lah³la² Ka²na³thi³na²
Ka³li³le²a²ko³xa² nxū²kwai³ye³lan¹thi³na² tōn¹jah¹la² nxe³ha²kxai³,
Se³be³te²ah³la² a²tah²nāu³xa² ha¹lin¹ya³te²nāu³xa² nxe³ha²kxai³,
a²sa³wi³ha³lx³i³ ā³su² nūn³te²a² ha¹lin¹yah³nūn³te²a² nxe³ha²kxai³,
ain¹ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³sxā³ Si³māu² Pe²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ai³na² ā³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxa² wā³kon³tū³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² e³te³nah¹lx¹:

— Ten³sa²nūn³sīn¹nhai¹. Ān³si³tē³la³kxi¹nxa²nha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la²
Ain¹ka³tu³, ka³nain¹ka³tu³, ka³no¹a² kāin²ta³ka³lo³a² kan³sxā³
ā³wi¹hain¹ka³tu³, ai³na² o²la³kxa¹ a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ka³na³ki²te²he³la³ko³
sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴ Nxe³nxa²ha¹te¹, āh¹ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
u³je³na³kxa² jū¹nxe² ū³nhe³sai¹xi²nh²ti³kxai³lu¹, Je³su²jah³lo²su²te²kxai³lu¹
ĩ³ye³nai²na² a²yxo²ka³teh³nāu³a¹ yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
a²sa³wi³ha³lx³i³nāu³xai²na² ā³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁵ Nxe³ka³tu³,
Je³su²jah³la² i³kaix¹sa²tā³yain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²ya³lxa³nāu³xāi³. Ai³na² sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹? Je³su²jah³la² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹:

— Sa²to³kxi²txi³he¹nxe³sīn¹nxa³nha²we¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² wān³txa², ta¹hxai²hē¹la².

⁶Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wi¹nx2ti³tāu³a¹ sa³we³la³ka³lo³tai²li² ā³na¹jxah¹lxu¹le¹? Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² a²wi¹tāu³a¹ ā³na¹ai¹nha²kxai³, ai³na² ka³lxa¹khai¹xsā³ ā³ne³kih¹xsā³ ā³wi¹hū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa³txe¹khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²sai¹xsā³ ka²no¹a²ka³lo³a² a²ye³e¹nāu³a¹ so¹xsā³ ū³whi¹so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³xsā² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² wān³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹. Ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū² so¹lxi³ nha²kxai³, wā²la² ha³la³sēn³nān¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³ ū³ha³la³wi²kxi²nha²ka²tu³, ka²no¹a² a³li²sin³xsā³ wa²li³xsā³, ĩ³yau³xa² ā³sa²yu³kū³ain¹ka²tu³, Je³su²jah³la² yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² ā³tū³xain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³na² u²lxa³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²wā³kon³tū³ka³txa² sa²kxai³lu² ka²no¹a² yxau³xsā³ ha³lo²a² ai³yau³son³ta¹hxai²hē¹la². ⁸Ai¹nha²kxai³, sa³we³la³ka³lo³a² ai³na² ne³ki¹ta³ka³lo³a², ka²no¹a² sa²si³tai³kū¹nha²xsā³ sa²si³nxe² tē³xsā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² yxo²hā³na³to³nha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². ⁹Nain¹ka³tu³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tu³, ha³nxe²a² ĩ³tho³xa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tho³xa² a²ne³ka³nah²nāu³a¹ ai³na² yxau², yain³txi³nū³xa² yxau², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². ¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Ai³na² sa²sai¹yah³lxin¹kxe³su² te²a² kwa² ha³ya³kxa² ha¹li¹ so¹xsā³ ū³hū¹sah¹lxixi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

¹¹Ain¹ka³tu³, Si³māu² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka²no¹ai²na² wxa²kan³si²xsā³ ā³wih¹xsā³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² sa²ha³lo²sa²ta³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² ne³ki¹khai¹ne³ka³lo³a² nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, ai³na² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² 153 nxe³tū³ka³txa² nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, hai³txi³ a²ka³lo³ai²na² sa²ten²txi³xsā³ ā³kho³ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹²Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā³xsā³ ĩ³yain³jah¹lxixi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² hāi¹nxe³xsā³ kon³to³nxe²yxau³yain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xā¹. Nxe³jau³xai²na², a²e¹nāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxi²kan¹txi³ e³lē³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Wxāi²na², yā¹jah¹lo²ta³nhīn¹te²sin²tā³? Nxe³ain¹jau³nū³xai²na², a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na², Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ¹³Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³tū³xain¹xsā³, a²yain³txi³nū³xa²na² sa²so¹xsā³ ū³hū¹ai¹ni², ai³nai²na² sa²so¹xsā³ ū³hū¹ai¹ni², ain¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ā³yān³te²txi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹xsā³, Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²hī¹nān¹te²tu³, ān³yān³ta³lo³hē²ti¹xi²nūn³xsā³, a²sa³wi³ha³lxa² ān³yān³te²txi¹xi²ju³ta², ta¹hxai²hē¹la².

*Je*³*su*²*jah*³*la*² *Pe*²*jah*³*la*² *nxe*³*nha*²*jau*³*su*²

15 *Ī*³*yain*³*ta*³*lun*²*nũ*²*la*², *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wãn*³*txi*³*kxai*³*lu*¹, *Si*³*mãu*² *Pe*²*jah*³*la*² *ĩ*³*ye*³*kxi*²*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Si*³*mãu*²*ah*³*lãi*³. *Jo*³*ãu*²*ah*³*la*² *ta*²*hãi*³. *Nxet*³*sã*¹*lxi*¹. *A*²*ya*³*la*³*tu*³ *a*³*lxi*²*khaix*¹*san*¹*ta*¹*nxe*³*ji*¹*wi*¹? *Txa*²*sa*³*wi*³*ha*³*lxa*² *wã*³*kon*³*tũ*³*ka*³*txai*²*na*² *a*³*lxi*²*sain*¹*ju*³*ta*² *ãn*³*sen*³*sai*¹*khai*¹*xain*¹*sxã*³ *a*³*lxi*²*khaix*¹*sa*²*tu*³*nxãn*¹*ji*¹? *Ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Nxe*³*nxa*²*ha*¹*te*¹:

— *Txa*²*hxi*²*kan*¹*jah*¹*lãi*³. *Ã*³*ya*³*lxi*¹*nxa*²*ha*¹*nhai*¹. *Ã*³*ya*³*lxi*¹*nxa*²*ha*¹*ju*³*ta*² *a*³*la*³*kxi*²*sxã*³ *wi*¹*kõ*³*nhã*¹*lxi*¹. *Pe*²*jah*³*la*² *wãn*³*txa*² *ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Nxe*³*nxa*²*ha*¹*te*¹, *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wãn*³*txa*² *te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Hã*³*xã*¹. *Txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Wi*¹*lhin*¹*te*² *wa*³*kxãn*³*yah*³*la*² *a*²*ka*³*yuh*³*xa*² *wẽ*³*ha*³*lxa*² *ũ*³*yhai*¹*tain*¹*jut*³*sũ*³*nxe*² *txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*².

16 *Nxe*³*ka*³*tu*³*ta*¹. *Ã*³*ta*³*lo*³*hẽt*¹*sxã*³ *Je*³*su*²*jah*³*la*² *ĩ*³*wã*³*txi*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Si*³*mãu*²*ah*³*lãi*³, *Jo*³*ãu*²*ah*³*la*² *ta*²*hãi*³. *A*³*lxi*²*san*¹*ta*¹*nxe*³*ji*¹*wi*¹? *Ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Ta*¹:

— *Txa*²*hxi*²*kan*¹*jah*¹*lãi*³. *Ã*³*ya*³*lxi*¹*nxa*²*ha*¹*nhai*¹. *Ã*³*ya*³*lxi*¹*nxa*²*ha*¹*ju*³*ta*² *wi*¹*kõ*³*nhã*¹*lxi*¹. *Pe*²*jah*³*la*² *wãn*³*txa*² *ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Te*³*nah*¹*lxi*¹, *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wãn*³*txa*² *te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Wi*¹*lhin*¹*te*² *wa*³*kxãn*³*yah*³*la*² *a*²*o*³*ve*²*a*² *wi*¹*lũ*³*yhai*¹*tain*¹*jut*³*sũ*³*nxe*², *txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*².

17 *Nxe*³*ka*³*tu*³*ta*¹, *ĩ*³*ye*³*ãn*³*ta*³*lo*³*hẽ*²*ti*²*nũn*³*jau*³*xa*² *Je*³*su*²*jah*³*la*² *ĩ*³*ye*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Si*³*mãu*²*ah*³*lãi*³. *Jo*³*ãu*²*ah*³*la*² *ta*²*hãi*³. *Ã*³*ya*³*lxi*²*san*¹*ta*¹*nxe*³*ji*¹*wi*¹? *Ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Nxe*³*ju*³*ta*², *Pe*²*jah*³*lai*²*na*² *a*²*ẽ*¹*nãu*³*a*² *ãu*³*txi*³ *ĩ*³*ãn*²*txi*³*ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *ĩ*³*ãn*²*txi*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— “*A*²*ya*³*la*³*tu*³ *ã*³*ya*³*lxi*²*san*¹*ji*¹*wi*¹?” *Nxe*³*jau*³*xai*²*na*² *Je*³*su*²*jah*³*la*² *e*³*kxi*²*sa*³*na*²*na*¹. *Na*¹*ha*²*kxai*³, *ãn*²*ti*³*sa*³*nhã*¹. *Pe*²*jah*³*la*² *nxe*²*e*³*kxi*²*nha*²*ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Ai*¹*nha*²*kxai*³ *e*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Txa*²*hxi*²*kan*¹*jah*¹*lãi*³. *A*²*yen*³*kxa*² *yxo*²*ha*³*kxa*¹ *a*³*la*³*kxi*²*te*²*si*¹*lxi*¹. *Jã*¹*nxe*³*te*²*sin*¹*jau*³*su*², *ã*³*ya*³*lxi*¹*nxa*²*ha*¹*ju*³*ta*² *wi*¹*kõ*³*nha*² *a*³*la*³*kxi*¹*lxi*¹. *Pe*²*jah*³*lai*²*na*² *wãn*³*txa*², *ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*². *Ain*¹*ka*³*tu*³, *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wãn*³*txi*³*kxai*³*lu*¹:

— *Txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Wi*¹*lhin*¹*te*² *wa*³*kxãn*³*yah*³*la*² *a*²*o*³*ve*²*a*² *wi*¹*lũ*³*yhai*¹*tain*¹*jut*³*sũ*³*nxe*², *txa*²*nũ*³*ka*³*txa*² *wãn*³*txa*² *wi*¹*jau*³*xa*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*txai*¹*nhẽ*³*li*¹. 18 *Jã*¹*nxa*¹*jau*³*su*², *a*²*ya*³*la*³*tu*³ *wãn*³*txi*³*tu*³ *e*³*kxi*¹*nxa*²*ha*¹. *Sa*³*nxe*³*la*³*ku*³*nĩ*¹*nhĩn*¹*nai*³*tã*² *sa*²*si*³*ĩ*¹*nha*²*ta*³*ka*³*lo*³*a*² *ũ*³*si*³*wi*²*kxi*²*nha*²*sxã*³ *ha*³*lo*²*a*² *a*²*te*³*nĩn*¹*ko*³*xa*² *ã*³*nxai*³*to*³*hxai*¹*nhẽ*³*li*¹. *Yxãn*¹*ta*¹, *yxan*¹*nãu*³*a*¹: “*Yah*³*lon*³*sa*³*nhã*¹.” *Nĩn*¹*tãu*³*ãn*¹*tu*³ *ĩ*³*nũ*³*hai*¹*la*³*kxi*²*nhã*¹*nha*²*kxai*³ *a*²*nũ*²*a*² *ã*³*su*² *te*²*su*² *te*²*a*² *kan*²*txi*³ *sa*²*tai*³*ta*³*lxi*³*kxi*¹*nxa*²*ka*³*tu*³, *ha*³*lo*²*a*² *ai*³*ti*³*ten*³*ti*³*he*¹*nxe*²*nxãn*³*tãu*³*nũ*³*ã*¹ *ã*³*te*³*nxa*²*sxã*³ *ã*³*nxai*³*nxain*¹*tu*¹*wi*¹. *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wãn*³*txa*² *ta*¹*hxai*²*hẽ*¹*la*².

19 *A*²*nxe*³*jau*³*xai*²*na*² *a*²*si*³*yxau*³*tãu*³*a*¹ *nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *A*²*yan*¹*nãu*³*a*¹ *Pe*²*jah*³*la*² *ĩ*³*nxai*²*na*² *a*²*ya*²*lun*¹*ju*³*ta*³*nũ*³*a*², *hĩ*¹*na*² *ka*³*ten*³*su*² *yxau*¹*nhĩ*¹*na*² *ĩ*³*yau*¹*ũ*³*nxa*²*ha*¹. *A*²*nũ*²*a*² *ã*³*su*² *te*²*su*² *te*²*a*² *ĩ*³*nũ*³*hai*¹*la*³*kxi*²*nhã*¹*nha*²*kxai*³ *ĩ*³*hxi*²*kĩ*¹*la*³*kxi*¹*nxa*²*ka*³*tu*³, *su*²*lhã*³*nxain*¹*tu*¹*wi*¹.

Su²lhā³nxain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹, ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, āh¹ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ā³si³tē³la³kxi¹sē¹li¹. Je³su²jah³la² wān³txa² ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ā³sxa² nxe³nha²jau³su²

²⁰ Ain¹ka³tu³, Je³su²jah³lain²txi³ ā³nxai³li², Pe²jah³lain²txi³ ān³si³tē³la³kxi², ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti³nha²sxā³ ī²tāu³, a²sa³wi³sxa² ā³sxa² Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹la³, ā³si³tē³la³kxain¹ju³ta² ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa² ā³sxai²na² sa²kxai³lu², kxā³nhxī¹nai³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³sxai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ ī³yai³nain¹ti³wa³kxai²kxai³, Je³su²jah³la² a²wi³lē³nāu³a¹ sa²nēn¹kxi²khaix¹nxe³je³na² ā³wxe³sxā³ ī³wā³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Īh¹nxe³te²khai³xan²tu³ ī³ko¹xko¹son²kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹? Kxā³nhxī¹nai³kxai³, ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te² a²sa³wi³sxa² kwēn¹tai²na² ā³si³tē³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ²¹ Ain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu², Je³su²jah³la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Jah¹lai²na² yxan¹nāu³a¹ ha³lo²a² yxau²xai³tāu³a¹ ĩh¹nxe² sa²ko¹tai¹nhī³te²la¹ku¹, ka³ten³su² yxau²sa²tē³ai¹nhī³te²la¹ku², ai¹na¹nhai¹. Ī³ye³kxi¹sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹, ī³wa²lū³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ta¹lxi¹. Jah¹lai²na² ī³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³: “Yxan¹nāu³a¹ yuh³xai²nān¹ko³xai²na² ī³xi²na¹tāu³nū³ā¹ wxāi²na² ka³ten³su² yxau³sxā³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹jau³su², Je³su²jah³lo²na¹xai²na² jah¹lai²na² ī³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³, nxe² a²hxi²kī³lxi³su² kxai²nān²tu³, jah¹lai²na² a²hxi²kī³lxi³khai³su² hī³nx2na³li¹. Hai³txi³ Pe²jah³lo² ī³nxai²na² wxa²hxi²kī³lxi³syu¹nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²³ A²nxe³jau³xai²na², a²nū²a² Je³su²jah³la² ān³si³tē³la³kxi²tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ī³ye³kxi² sa²nē³sai¹yhu¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³sxai²na² ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, tū¹ka³txai²na² ha³lo²a² a³la³kxi²nxa³kxe³tu³, wain³txi³ ī³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yān³tai²na², Je³su²jah³la² e³jau³xa²:

— Jah¹lai²na² ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³jau³xa² hai³txi³ Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² e³jau³xa²sa¹:

— Jah¹lai²na² ī³kwa³na³ai¹na¹kxai²nān²tu³: “Txa² ī³xi²na¹tāu³nū³ā¹, wxāi²na² ka³ten³su² yxau³sxā³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹kxai²nān²tu³, nxe² a²hxi²kī³lxi³su² kxai²nān²tu³, jah¹la² a²hxi²kī³lxi³khai³su² hī³nx2na³li¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ A²nxe³te²a² a²sa³wi³sxai²na², Je³su²jah³la² a³lxi²khaix¹kxah³lo²su² jah¹lai²na², a²hxi²kī³lxi³ta²ī³yau¹ū³hi², wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³ha²li¹la³kxi² sa²sīn¹na²hē³la². Wān³txi³tu³ e³jah¹lo²su² sīn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

²⁵ Jā¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² yu³tā³lxi³, Je³su²jah³la² ka³lxa¹txi³ kāi³sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ū³wha²li¹ ū³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hī³ki³sxa³wa².

— Ū³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, a²ha³teh³nxã³nxã²
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²nãn¹txã³nxai²na²yxO²ha³kxa¹ũ³wha²li¹ãn³yo²ka³tũ³kxi²sa²so
wxa²nã¹la³kxi²nũ² nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, ha³teh³nxã³nxai²na² yxo²ha³kxa¹
hxa³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³tã³nxãn²txi³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² kãi³ju³ta²
ka³lxa¹ju³ta² ha³kxa¹ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ³kĩ³sxa³wa². Ta³lu²na¹wa².

Atos

1-2 Te³o²fah³lāi³. Wān³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹lū³nxa²ha¹tu¹wa². Kxā³nxai³tā¹jau³la³ Je³su²jah³lai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ³ye³kxi² ĩ³yau¹ũ³sain¹jau³xai³tā² ĩ³ye³kxi² nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txon¹sxā³ wi¹lo²la³kxi² ā³si³wxe³ka³tu³ oh³xa² wxa²ka³la³xi²nxe³hī¹nai³tā¹jau³la³ ũ³wha²li¹lū³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ wxa²ka³la³xi²nxa³ta³lxa¹tū¹ka³txai²na²ĩ³sa²si¹hā³ũ¹hain¹tū³ka³txai³tā² wā²nxa³kxa² so¹ain¹tū³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹tain¹kxe³su² ĩ³yau¹ũ³yhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 3 Jā¹nxe³kxan²ta² khāuh³lxa³ti³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ka³tu³ ka³teñ³su² ĩ³sa²yxau³xi²nū²la² a³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² a³lan²tāu³ai³tā² wā²nā³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ju³kxai³lu² ka³teñ³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai³tā² a²ya³la³tu³jai¹nha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³su² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxain¹kxa²yu³su² ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³yah³lxi³sān²txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ ha³lo³kxi² yxaut³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Txa²wī³na² wān³txai³tā² ĩ³ye³kxi²ũ¹nx2ti³jau³xai³tā² wah³nxe³jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² ĩ³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹ta²sai¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³xa²nāu³a²a²wā³li²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxi²nyhain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Hī¹nai²nān²tu³ a²nū²a² nū³ka³txi³ ā³xa² nū³ka³txi³nāu³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta³nū³su² ĩ³sa²e² nū³ka³txa² ĩ³nū³kxi²non³nē³hīn¹ju³ta³nū³su² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³txa²ju³ta² sa²so¹kxi²sīn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hē³la².

7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ĩ³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wī³na² e³kxi²nha²jau³nū³su² ko³nyhah¹lxa³lxi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wī³na² so¹lxi³ e³kxi²nha²jau³su² na³li¹. 8 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² wxa²ka³nxi²sxā³ a²nxū²kwa³wih¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³nx2ti³hī¹nai²na² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²nyhu¹sih¹nx2ta¹jau³nū³su² ĩ³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Je³ru³sa³lē²thī³na² sa²si¹hā³i² Ju³te²a²ko³xa² sa²si¹hā³i² Sa³ma²ri²a²ko³xa² sa²si¹hā³i² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ u²lxan¹ko³su² kxan²ti³ sa²si¹hā³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe²ĩ³ye³ta³lun²nū²la² ĩ²sa²tē³kxain¹tāu³a² wxa²ka³la³xi²ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ oh³sī³na² ā³tū¹kxi²sa²so¹ye²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 10 Ain¹ti³xa² sa²kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ u²lā³na³ki²la² so¹sxā³ ũh³wxe³āx¹txa² ai³lyain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a²wā²la² hā³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha² yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³jah¹lo²nāu³xa² a²wān³ti³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Ka³li³le²a² in³txi³nāu³syah¹lxi³nhi¹lxi¹.
 Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ o³sĩ³na² ten³sa²tā³ah³lxin¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la²
 kwēn¹tai²na¹ ka³la³xi²jah¹lain²txi³ wxa²ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³
 ka³la³xi²kxa² yā¹nxe² ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ti²ah³la² i²sxā³ĩ³so¹ain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² wā³la³ka³txa²
 O³li³ve²ra³ka³txa² wxa²ka³nxĩ²nũ²la² Je³ru³sa³lē²thĩ³na²
 ā³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tĩh³na² ũ²ki³lō²me³tro³ nxe²
 kũ³we²ki²la² yan¹yain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 13 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
 oh³xan¹ko³xan¹thĩ³nũ³a² ā³wi²xain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tũ³ka³txai²na²
 ĩ³lih¹jau³xa²sa¹, Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³āu²ah³lo²su² ha²kxai³
 Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Ān³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³
 To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su²
 ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² Au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
 se³lo²ti³nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²ha³lo²ko³khai³xa²
 a³lxi²khai¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³ta²sah³lo²su²
 ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hē¹la².
 Tũ¹ka³txai²li² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 14 A²nxe³te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
 ā³ya³nũ²kxain¹nũ²la² a²nũ²a² ā³sa²nũn³te²a² wxā³ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Je³su²jah³la² a²hā³ka³nũ²su² wxā² Je³su²jah³la²
 a²lon³ti³tāu³su² wxā² txu¹ti³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ wxā² nxain¹sxā³
 ā³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txai²na²
 ka³lxa¹te²a² 120 nxe² ka³lxa¹tũ³ka³txa² ā³nũ²kxain¹ti³kxai³lu²
 Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxa³sxā³ ĩ³ye³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

16-19 ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai¹tā² txa²wā¹nũ³ka³txi³su²
 tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² ĩ³kaix¹so¹nũn³jah¹lai²li² kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa²
 ne³ka³ta² wxā³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² sa²so¹sxā³ tũ¹kxi²te³lhxā³
 wā²nā³ũ¹nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³ai²na²
 ũ³yho³hi²nyhain¹ki³ai²na² tē³sxā³ ha³lo²a² so¹kxi²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 kuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² ha³lo²a² so¹kxain¹ko³xai²na²
 ā³ya³hi²sxā³ ā³tĩ³ha³lq³kxi²sxā³ ā³ya²lu¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tan¹jau³su²
 Je³ru³sa³lē²thĩ³na² yxau²xai³tũ³ka³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ko¹xai²na² A³keu²ta³ma²su¹. Nx2na³li¹.
 A²i³lxa²su¹. Nxe³jau³xai²li² a²si³yxa³tāu³khai³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 so¹kxi²ko³xai²la¹wi¹. Ain¹tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sũ³na² A²yāu³ka³txa²
 hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nxũ²kwai³wih¹sxā³
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Ju³ta²sah³la² ya³lu²ju³ta³nũ³a²
 ĩ³yau¹ũ³nhē³ta¹hxai²hē¹li¹.

20 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ sau²mo³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Sxi²hai²li² a²nũ²la² ye³yũ²nxa³wi¹. Yxau³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³:

“A²wa³ka³li³yu³ta² sa²wē³not3txai¹nhē³li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹.

21-22 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² ã³ten³sxã³sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² wãn³txai²li²ĩ³hen³ja³nhẽ³lain¹te²nũ³a² so¹lxi³ãn³si³tẽ³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²na²su²kxã³nxã¹si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²nũ³su²te²a² so¹lxi³ã³ten³nẽ³nhai¹. A²nxe³jah¹la²a²wi¹lhĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nũ²a²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ti³yu¹tai²na²ĩ²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai³tã² ĩ²ha²kxai³ĩ³ka³la³xi²ju³ta² ĩ²ha²kxai³ nxe³hxai²jah¹lai¹tã² so¹lxi³ã³ten³sxã³sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² ha¹li¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se² Bar³sa³ba²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Jus²tu²jah¹lo²su¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ma³ti²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24-25 Ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Wxã²na² so¹lxi³ a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa²a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³lai¹tã²sa²wẽ³not³jah¹lo²nu³su² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³ta²sah³lai¹tã² ha³lo²a²ko³ko³ta²ko³xa² sa²wẽ³xain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wẽ³not³jah¹la²nũ³a²in³txa² ha¹lin¹jah¹la² ĩ²sxã³ wxa²hait¹son¹jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe²e³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la² txah³lxa³ki³a² ã³na¹sxã³ a²ĩ³lxa²sa²so¹xai¹nha²kxai³ Ma³ti²ah³la² a²ĩ³lxa² ĩ³hait¹so¹ha²kxai³ã³wẽ³non³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³ ĩ³kaix¹so¹te² nũ³ka³txa² nxe²ĩ³yĩ¹li²nyhai¹nha²kxai³ nxe³tũ³ka³txai²na² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxã³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³ yai³nai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Pẽn³ta³kos²ta²ti³xa² nxe³hĩ¹nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²sa²yo²we¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² sxi²hẽ¹na² ã³nũn¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 ã³nũn¹txai¹nhĩ¹nu¹tai²na² o³sĩ³na² it3ti³hũ³nxe² kãin²nxon³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ka³tu³ ha³nxe²a² tho³hũ³nxe²wxa²kan³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³wxe²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Yain¹tãu³ãn²tu³ti¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwã³wi¹ha²kxai³wãn³txai²li² a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²a² wãn³txa² yau³ã³lxi³txi³ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nhi²ka¹jah³lxi³ha²kxai³la².

5 Nxain¹ti³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thi³nu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa²sa²kxai³lu² ha³lo²a² u²lxi³ yxau³ain¹nũn³tũ³ka³txa² nxe³sxã³wxã³ai¹nha²kxai³ ain³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txai²li²Txa²wã¹sũ³na² ha³te³h³nxã³nxa² sa²kxai³ sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²li² ain³kxi²xai³nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a²ã³no²lai¹nha²kxai³ ã³yã³ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Ain¹sxã³ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ¹nxe³te²la¹ku¹. Ju¹tai²li² hai³txi³ ĩ²ki³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. Tũ¹ka³txai²li²Ka³li³le²a² nũ³ka³txi³su² yex¹txain¹nĩn²tai¹. 8 Nxain¹kxan²ti³txa²wãn³txi³khai³xa² ha³na³ka³lxi³ e³xi²xai³yex¹txai¹nĩn²tai¹. 9 Hĩ¹nãn²tu³txa²wã¹nũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³si¹na¹wi¹. Par²ti³a² nũ³ka³txi³su²ha²kxai³ Me²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ E³la² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Me³so³po³tã²mi²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ka³pa³to²si² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Põn²to² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³

nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ 10 Fri²ji²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Pãn³fi²li²a²
 nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ E³ji²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Li²bi³a³ nũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ Si³re²na² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Ro²ma²thi³nai²nãn¹te² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²a² ã³li²nũ³te²a² yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe²
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹tã³nxai³txa² sa²yo²we¹te²su² ha²kxai³
 11 nxain¹kxa²yu³su² Kre²ta² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A³ra²bi²a² nũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa² ha³na³ka³lxi³
 e³xi²xai³ki³kxan²ti³ txa²wã¹wãn³txi³khai³xa² ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix1nxe³jau³su² nũ³kxũn³khaix1nxe³jau³su²
 ain³kxi²nha²xai³ki³tã³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ãh¹ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxain¹te²la¹ku², nxain¹ki³nhai¹. Ny-
 hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 ã³sa²nũn³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²li² vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹nai¹nĩn²ta¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²jau³su²

14 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txai²li² ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la²
 Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² yxo²kãin²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxe¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹we¹. Txa²ka³lxa¹txi³sah¹lxi¹lxe¹.
 Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹. 15 In³txi³nãu³xai²li² hai³txi³ vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³
 we¹nain¹sĩ¹nxa³we¹. Wã²ki³ka³la³hĩ¹na² we¹nain¹te²sxa³yu²hẽ³le¹.

16 Yxãn¹ta¹ Jo³e²lah³lu¹ta¹na² ĩ³ye³kxain¹jau³xu¹ta¹na² te²yã¹nx2na³le¹.

17 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 ne³ki³so³nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa²
 ũ³hũ²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. In³txa² sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na²
 hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Wxa²yah³la³nãu³xain²txi³
 kãin²hxi²sxã³nho³tain¹tu¹wi¹.”

18 Nxai¹nhĩ¹na¹ txa²sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² nx-
 ain¹sxã³ a²yo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa² a²nxũ²kwai³wi¹hai¹nha²kxai³
 txa²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nyhain¹tu¹wi¹.

19 Nxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi² yuh³nãu³a²
 wã³nxĩn¹sxã³ kãi³i² nxe³na¹tu¹wi¹. A²ti³ha²yau³xa² yũ³ha²kxai³
 ha³nxe²a² yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² yũ³ha²kxai³
 nxe³tu¹wi¹.

20 Jã¹nxe³tãu³a² u³je³na³kai²li² ka³nxah¹ha²kxai³ i³lxi²li²
 ki³he³hen³ka²to³nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. Nxe³sãn²kxa²yu³su²
 hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³la² wxã³tu¹wi¹.
 Wxi²kin³ti³ton³sxã³ wxi²kan¹sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² kãi³sxã³
 yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe²ũ³yho³hxain¹tu¹wi¹.

21 A²nxe³hĩ¹na² a²nũ²ai²na² ĩ²li³te²lxi³ ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³lain¹ju³ta¹li² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³
 ĩ³hen³txain¹kxai²nãn²tu³ nxe³te²na² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa² yo³ha² ne³wã²na³ain¹sxã³ wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² nxe³sain¹na²hẽ³li¹.”
 Jo³e²lah³lu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

22 Nxe³ain¹jau³su² ne³kxa²kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹. ĩ³sa³e²
 nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxe¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na²

Na³sa³re²thi³na² yxaut3jah¹la² sa²kxai³lu² nũ³kxũn³khaix1nxe³sxã³ sa²si¹hã³na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²li² i²kĩ³tai¹ti²tu³wi¹. Kãin² i³wã³nxĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ on²tain¹kxe³su² i³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³we¹, Txa²wã¹sũ³na²su¹. 23 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lain²txi³ i³sa²so¹si¹yhah³lxin¹ka³tu³ kō³nxe³thin¹tũ³kã³txa² hxi²kĩ³kxai³lu² hi³sa³ka³txa² i³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ya²lu¹tain¹jau³nũ³su² kwa³na³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. Nxe³ju³tai²na² whãi²na¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³ kãĩ³yah³lxin¹ju³tai³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² e³hau³ko³nha²ta¹hxai²hẽ³le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² wxa²nũ³kã³txa² su²lhã³ain¹jau³nũ³su² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. 24 Yxãn¹ta¹ ya³lu²sa³tĩ¹ju³ta³la³ nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lu²sa³tĩ¹ta¹hxai²nxa³hẽ³le¹. Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ³le¹. 25 Nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ³le¹. I³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

“Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²ai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Txa²wi¹lha²tãu³a² yxau³hxai²na²hẽ³li¹.” Nxe³sxã³ hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³ yuh³lxĩ³sa²hxai²nxa³hẽ³li¹.

26 Nxe³sa²ju³kxai³lu² txa²ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²hxai²na¹hẽ³li¹. Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³hxai²na¹hẽ³li¹.

27 Nxe³na¹ha²kxai³la¹: “Txa²yãu³ka³txa² a²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²na² ya³lu²sxa³je³na² ã³na¹sa²nxãn³tho³li¹. Wxa²ki³lha³lxa² wi¹lhĩn¹te²na² ya³lu²sxã³ khon³ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.

28 Yxãn¹ta¹ tĩh³na² ka³ten³tĩh³na² i³yau¹ũ³san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sa¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sa¹nha²kxai³ ka³li³ha² yxau²xai³la¹nhai¹.”

Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ³le¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ³la².

29 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²li² ãh¹ i³ye³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹tã³nãu³xãĩ³. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wain³txi³ i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹we¹. Nxe³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²ha²kxai³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. A²kwã³kxa³yu³tai²li² yũ³te²jai¹ti²tu³we¹.

30 A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lo²su² te²la³kxe³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

“Ta³vi²yah³lãĩ³. Wxãĩ²na² I³sa³e² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²si¹lxĩ¹. Nxe³sxã³ ã³yã³wẽ³not3si¹nxa²jau³su² wxa²ne³tah²nãu³su² ũh³wxe³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ³le¹. Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹.

31 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²na² a³la³kxi²ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai¹tã² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lai¹tã² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² nxe²e³kxi²nũn³te³nah¹lxĩ¹:

“Kris²tu³jah¹lai²li² ya³lu²kxan²ti³ kxãn¹su² tĩ¹xa³lho³li¹. A²nũ²ai²na² ka³lu²sxã³tĩ¹xa³lho³li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ³le¹. 32 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²na² i²sĩ¹na¹hẽ³le¹.

33 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² ka³la³xi²nũ²la² a²wi¹tãu³a² ã³wxe³na²hẽ³le¹, Jah¹la² Hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 i³ye³kxi²nē³jah¹la² a³ka³nxe³na²hē³le¹. A²nxe³ju³tai²li² a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² nxe² i³yau¹ū³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹le¹.
 Nxe³ju³ju¹tai²na² ā³ne³wxe³kī³tā³le¹.³⁴ Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la²
 yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³nāu³a²
 hai³txi³ i³ka³la³sī²ta¹hxai²nxa³hē³le¹. Hāi¹nxe³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi².
 “Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Txa²wi¹lha²tāu³a²
 ā³wxe³sē¹li¹.”

³⁵ Ye³jen¹nāu³a² wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa² a²wa³ka³ti³lo³txa²lain¹ju³ta²
 yan³txi³su² i³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²tu¹wi¹. ‘Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Nxe³jau³jau¹xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹le¹.

³⁶ Jā¹nxe³jut³su² Je³su²jah³lai¹tā² i³hxi²kī¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³la²
 ne³te²lo³tha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su² ne³te²lo³tha²kxai³
 nxe³ye¹nx²tain¹na²hē³le¹. Nxe³jau³su² I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ain³kxi²jau³nū³ai²la¹we¹. Na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹we¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁷ Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²e¹nāu³ai²na²
 i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Pe²jah³lu¹ta²kxai³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³si¹lxi¹. Txa²wā³tā³sa²nhī¹lxi¹. Īh¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²sīn¹te³la¹ji¹wi¹,
 ko³nxe³ti³ kāi³sī¹na¹ju³ta² ū³hū¹sa²nhīn¹kxa²yan³txi³su¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁸ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 — Wxāi²na² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
 i³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³ ā³na¹jah¹lxi³hē¹le¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²ko³nxe³ti³ju³ta² ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³tu¹we¹. Nxe³yah³lxin¹ka³tu³
 i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹nx²tain¹ju³ta²nū³a² i³ye³kxi²txai¹yah³lxī³hē¹le¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxī³nūn³syah¹lxin¹tu¹we¹.
 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nx³ti²tu³we¹.

³⁹ Nxe³ha²kxai³Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹nx²ti³kxe³nū³syeh³lxī¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ten³na³le¹. Wxāi²la³ ta³nxa² wxa²wē³ha³lxai²la³ ta³nxa²
 ul²yxau³tū³ka³txai²la³ ta³nxa² Txa²wā¹sū³na² i³kaix¹so¹nx²ti³kxai²nān²tu³
 nxe³te² i³nxān²tu³ yxo²ha³kxa¹ ain³kxah²lxin¹jau³su² na³le¹.
 Nxe³jau³xai²na² a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹yo²ain³nha²sxā³
 i³ye³kxū¹ta¹hxai²hē¹le¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

⁴⁰ Nxe³jau³xai²li² yau³ka³lxa¹txi³ win¹ta²te²lxi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹ai²li² a²nū²a² yxau³te²a² ko³nxe³thin¹khai¹nxa² kāi³ain¹na³li¹.
 Nxain¹kxa² yo³ha² kāin² khāuh³lxa³thi¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹ye²ah¹lxan³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³nx²ti³ha³ta¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁴¹ Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la² a²nū²a² ka³lxa¹te²a² yxo²i²ain¹sxā³
 i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ka³lxa¹txi³
 3.000, nxe² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².⁴² Nxe³tū³ka³txai²li²
 i³kaix¹so¹tū³ka³txu¹ta²kxai³ ā³si³tē³kxi² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xa²
 ain³kxi² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²nyhu¹i² yain³txi³su² wā²nhū²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhin¹sxā³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxī³to³ta¹hxai²hē¹la².

Yxo²i²tū³ka³txa² yxau²xai³lain¹jau³su²

43 Nxa²ha¹te¹ i³kaix1so¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ wã³nxĩn¹khaix1nxe³ju³ta²
 o²la³kxain¹to³ha²kxai³ a²nũ²a²kwa²i²ain¹tũ³ka³txa² on²txain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 44-45 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ye³ka³lxa¹txi² ã³nũ²kxi²to³hi² yen³kxa² wã²nhũh¹nyhu¹i²
 nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxai¹nha²kxai³ a³lan²ta²
 yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain³to³hi² a²sxi²khai³xa²
 ã³nũ²kxi²sxã³ i³yai³ni² ain¹to³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha²
 wi¹lhin¹sxã³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Txa²wã¹sũ³na²
 kãin²khaix1si¹jau³su² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹kxe³su² wi¹na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹to³sxã³
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3

In³txa² kan²ta³kxi²sxã³ sxa³jah¹la²i³yau¹ũ³jau³su²

1-2 Ha³la³jen¹nãu³a² ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³lhxã³
 ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³ain¹ka³tu³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
 Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxih²yxo²a²
 Fo³mo²sa² yxo²ai²na² ã³wih²kxain¹sxã³ in³txa² sa²nah³so¹nyhu¹sxã³
 ne³khou²nyhu¹ye²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² kQ³nxe²
 i³hxa³la³kxi²nha²ye²ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³li³lah¹nxe³hĩ¹nu¹ta²na²
 ã³nxai³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
 sxih²yxo²a² sa²we¹ta³ yxo²wxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 a²nũ²a² ã³wih¹te³lhxã³ wxã³kxai²nãn²tu³ win¹ta²te²lxi³ a²yen³kxa²
 ai³nxũ³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ha²kxai³la¹
 Pe²jah³lu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ ain¹sxã³ i²kxain¹nũ²la² yo³hi²ki³ai²na²
 ai³nxũ³si¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ i²kxain¹nũ²la²
 Pe²jah³lu¹ta²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— i²txa²sãn²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nũ²la² i²kxain¹ka³tu³:

— Wã²nhũh¹sain¹te²ji¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹
 Pe²jah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yen³kxi³la³ yũ³sa²sĩn¹nxa³wi¹. Nxẽn²nxa³kxan²ti³
 i³hxi²nũ¹nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Na³sa³re²thĩ³na²
 yxau²xai³jah¹lai¹tã² i³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³si¹hin¹jau³su²
 i³ye³kxi¹nxa²sĩn¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txa²wã¹hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a² hxi²ki³nũ²la²
 sa²yxo²kax3ta³wxe³ka³tu³ wa³su³txi³ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³nũ²la² a³li²si³ni² ã³nxai³li²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la², yu³we²ti²ha²kxai³la². Nxe³ka³tu³
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²hu¹ta¹li² ã³wih¹nũ²la² ã³nxai³li² a³li²si³ni²
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ye²jau³su² i³ye³sa²nẽn¹kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 9-10 A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² tũ³ka³txa² i²yxau³nyhu¹nũn³tũ³ka³txa²
 on²txai¹nha²kxai³ i³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lain²txi³ si³kan²ta³kxi²hxai²jah¹lai¹ta³lxi³ yhe¹nx2ti³ha³ta².
 Sxih²yxo²a² Fo³mo²sa² yxo²a² yxo²yxau²xai³lhxai²jah¹lai¹ta³lxi³
 yhe¹nx2ti³ha³ta². Ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nyhu¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wā¹sũ³na² sxi²nhãu³a² Pe²jah³la² i³ye³jau³su²

11 Ain¹nũ²la² jah¹lu¹tain²txi³ we²txi²jah¹lain²txi³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²xai³lya³tĩh³na² ã³sxã³ ti³he¹yxa³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Txa²wā¹sũ³na² sxi²nhu¹tai²na¹ a²ta³nã³nẽ³thi³na² Sa³lo³mãu²thĩn³su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thi³nu¹ta²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³ki³nũ²kxi²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Pe²jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ on²jah³lxin¹te²sin²tã²? Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ²yxau²xai³syah¹lxin¹te²sin²tã²? Txa²wā¹sũ³na² yen³nãu³a² txa²wã³nxĩ¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa² txa²wi¹lhi¹na¹ju³khai³xa² ta³nxa² wet¹txai¹na¹te²sin²tã²? Ti³he¹nx2nxa³wi¹. 13 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wā¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² ain¹sxã³ A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³lai¹tã² A²ta²han²tu³ wã³nxĩn¹ti³ wxi²kin³ti³ton³si¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ sa²so¹yah³lxin¹ka³tu³ Pi³la²jah³la² hxi²ka² sa²nũ¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² Je³su²jah³lai¹tã² en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Pi³la²jah³lai²na² ne³kxe³kxi²nha²jau³kxai³lu¹: “Ã³wa²sut¹sxã³ ã³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su² kxan²ti³ en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 14 A²nxe³jah¹lai¹tã² wi¹lhin¹khaix¹kxan²ti³ wãn³txi³su² e³kxan²ti³ sa²yxo²ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Ba³ra³ba²sah³lai¹tã² a²nũ²a² su²lhã³jah¹lo²si²tai¹ti²tu³wi¹. Su²lhã³jah¹lo²su² kxan²ti³ ã³wa²sut¹si¹jau³su² Pi³la²jah³la² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 15 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² we²txi²jah¹lai²li² su²lhã³si¹hah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹, Je³su²jah¹la²su¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. Nxe³hĩ¹nãn²tu³ ka³ten³su² yxau³nhai¹. ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²wã³nxĩn¹ju³ta² ã³nhxi²ka¹txai¹nha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Yxo²i²xa³ke³la³te²kxai³ yu³we²nxi²hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ yxo²i²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.

17 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxãi²li² wxa²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txai²li² yah³lxin¹sxã³ ju¹tai²li² ko³nyhah¹lxa³nha²kxai³ nxe²kãi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 18 Kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lu¹tan²tu³ ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nũ³a² nxe³ju³tai²na² Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² ã²la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ju³ta² kwẽn¹ta¹ we¹ta³lun²yain¹tai¹ti²tu³wi¹. 19 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ wxãi²na² sa²kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wā¹sũ³na² ã³yxo²o³tũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³nũ³sxã³ ã¹jã¹nxe² ã³nxũ²kwai³lxũ¹nũ³nx2ti³tu¹wi¹. 20 Kxã³ton³tãu³a² Je³su²jah³la² a³ka³nxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nu¹tai²na² Sũ³na² hxi²kai²na² wã²nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ kxã³nãu³a¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³kxa² yo³ha²

sa²wa²su¹tū¹nhē³si¹jau³nū³su² ya³lu²kxi²nē³tu¹wi¹. Nxe³si¹ju³ta³nū³su²
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ wā²nxa³kxa²
 so¹ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jah¹lo²lx²na³li¹. 21 Oh³xan¹ko³xa² yxau²na³li¹.
 Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² a³ka³nx²tāu³a² ha³lo²a² wi¹lhxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³
 wi¹lhau³ko³txi²tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² wi¹lh¹in¹tū³ka³txan²tu³ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 22 Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² A²wān³txi³khai³xa² i³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹.
 Wxa²nū³ka³txi³khai³xai²na² wā²nxa³kxa² so¹sxā³ sa²si¹hā³nx²ti³tu¹wi¹.
 Txai²yāx¹ye¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³te²na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xa²
 wi¹lain³kxi¹jah³lx³hē¹li¹. 23 Yxān¹ta¹ wi¹lain³kxah²lxan³kxai²nān²tu²
 nxe³te² i³nxān²tu³ i³hait¹so¹nx²ti³sān²nū²la² sū²lhā³nx²ti³tu¹wi¹.”
 A²nxe³jau³su² Moi³se²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 24 Te²yā¹nxe³sxā³
 Sa³mu³e²lah³lu¹ta²na² yxau³hī¹nān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lu¹ta²kxai³lu² a³ka³nx²sxā³
 wxā³jau³nū³su² nxe² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 25 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² a²ne³tah²nāu³syah¹lx¹lx¹. Sū³na² wān³txa²
 wi¹lain³nha²sxā³ e³kxain¹tū³ka³txu¹ta²na² wxa²ne³tah²nāu³syah¹lx¹lx¹.
 Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. I³ye³kxi²te³nah¹lx¹:
 “Wxa²ne³tah²nū³a² yū¹kxe³nū³a² a²nū²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 wi¹lh¹in¹si¹hain¹ju³ta³nū³a² yū³yah³lx¹in¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 wi¹lain³nha²sxā³ e³ta¹hxai²hē¹li¹.
 26 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ Sū³nu²kxai³lu² A²tah²khai³xa²
 i³sa²si¹hā³nx²ti³na²hē³li¹. Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³
 yxau²xai³yah³lx¹in¹ju³ta² ā³na¹ah³lx³sā²nīn¹kxai²nān²tu³ wi¹lh¹in¹sxā³
 i²nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³ya³nx²ta¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4

Pe²jah³la² Jo³āu²ah³la² sxā³ so²ā³ain¹jau³su²

1 Nxe² i³ye³kxi²tū³kxai³lu² a²nū²a² ka³lx¹a¹txi³ ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wā³nxīn¹te² si³yxau³te²nāu³xa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa² ā³wxā² Txa²wā¹sū³na²
 sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ā³wxā² sa³tu³se²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³tū³ka³txa²
 ā³wxā² nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²na²
 Jo³āu²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxā³ a²nū²a² i³ye³kxi²ya³ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
 yxo²i²ah³lx¹in¹kxai²nān²tu³ te²yāx¹ya³nx²ti³tu¹wi¹. Ain¹jau³su²
 tū¹ka³txai²li² kwēn¹ta²na² ā³tū³ain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 jau¹xai²na² ain³kxain¹ka³tu³ i³yxai¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 I³yxaih¹nū²la²
 Pe²jah³lo²nu¹ta²na² Jo³āu²ah³lo²nu¹ta²na² i³yxaih¹sxā³ sa²so¹nū²la²
 ū³tū¹kxi²nyhain¹nū²la² wxe²a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la², sūn²tā³ta²
 tū¹kxai¹nha²kxai³la². 4 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lx¹a¹txe²nāu³xai²na²
 ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ in³txi³nāu³xa²
 yxo²i²ain¹tū³ka³txa² ā³yā³nu¹ta¹nha²kxai³ ka³lx¹a¹khai¹nx² 5.000,
 nxe² yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²tāu³a²
 Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ti³su² te²a² a²nū²a² yah³lon¹te²nāu³xa²
 ha³te³nxā³nx²a² a²hoh³lx³nū³ka³txa² nxain¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³nu¹ta²kxai³
 ā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 6 Ā³nū²kxain¹nū²la² A³na²sah³lai¹tā²
 wā³nxīn¹te² si³yxau³tāu³a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².

Jā¹nxe³sxā³ Kai³fa²sah³lai¹tā² Jo³āu²ah³lai¹tā² A³le³syān²trah³lai¹tā²
 yxo²ha³kxa¹ A³na²sah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ wxā³sxā³
 ā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 7 Jā¹nxain¹ju³kxai³lu² Pe²jah³lu¹tai²na²
 Jo³āu²ah³lu¹tai²na² ā³sa²so¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la²
 ī³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹te²ta³ İ³hxi²ka¹txa²lxi³sxā³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹? Nx-
 ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 İ³hxi²kat¹sa²kxai³İ³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² a²hi³kan¹txa² si³yxau³tū³ka³txi³su²
 a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹. İ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

9 “Jah¹lai²na² kwēn¹ta² we²nxijah¹la² İh¹te²ta³ İ³hxi²ka¹txa²lxi³sxā³
 we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹?” Nxe²İ³wā³txi³sah¹lxi³nhi¹na²li¹. 10 Nxe³jau³su²
 İ³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wi¹. İ³sa³e² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe³te² İ³nxai²na²
 İ³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tu¹wi¹. Nxa¹jau³kxai³la¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹tā²

Na³sa³re²thi³na² yxau²xai³jah¹lai¹tā² İ³hxi²kī¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tā²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² İ³sa²yxau³xi²na²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹lai¹tā² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nyhain¹na²hē³li¹, kāin²
 wā³nxī¹nha²kxai³lu¹. 11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²

ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa² sxi²ha² txo³nain¹tū³ka³txa² ā³na¹ain¹ki³ai²na² kwēn¹ta²
 sxi²ha² ũ³nhe³hē¹txain¹ki³a² ũh³wxe³ain¹na²hē³li¹.”

Nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³ka³ka¹txai²li² Je³su²jah³la² yā¹nx2na³li¹.

En²sxā³ ā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 12 Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³

txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lain¹ju³ta² hxi²kan¹na³li¹.

Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ İ²yah³lxin¹kxan²ti³ a²nū²a² te²yā¹nxā² wā³nxīn¹sxā³

sa²wa²su¹tē³lain¹te²na² İ²yah³lxan³tho³li¹. Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²

Je³su²jah³la² a²İ³lxa² so¹lxi³ ũ³hū¹nē³lain¹na²hē³li¹. Nxe³te²a² so¹lxi³

wā³nxīn¹sxā³ sa²wa²su¹tē³lain¹tu¹wi¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹txa² he³la³kxa² nū³ka³txa² sa²kxai³lu²

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³āu²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lo³txi²ye²kxe³su²

İ²ai¹nha²kxai³ İ³wā³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tā² ān³si³tē³kxi²nyhain¹tū³ka³txi³sin²tai¹. Yxān¹ta¹

ha³teh³nxān³yu³ta² hai³txi³ o²la³kxi²tū³ka³txi³sxa³ha²kxai³

a²hxi²kan¹txa² he³la³kxi³si²ya³hxa³ha²kxai³ yah³na³li¹. Ny-

hain¹ta³hxai²hē¹la². 14 Nxe³nyhain¹kxa²yo³su² jah¹lai²li²

we²txi²jah¹la² ka³lu³sa³yxau³ye²ya³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³

İ³hi³txain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 15 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu²

a³li³ain¹si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sān²nū²la²

nūh¹İ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³te³ji¹ku²? Kİ³nhai¹. Je³ru³sa³İē²thi³nān¹tū³ka³txa²

yxō²ha³kxa¹ we²txain¹ju³ta² İ²ye²nyhain¹nīn²tai¹. Nxe³ha²kxai³ kāin²

wā³nxī¹nain¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ İ³ki³han³sxā³ ũ³ho¹ki³sxa³lho³li¹. 17 Yxān¹ta¹

Je³su²jah³lai²na² İ³wā³nxīn¹ju³ta² ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹si¹ki³jau³su²

yxō²xūn³txi³ İ³kwa³na³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹, u²lxi³ ha³ta³nxe³kxa²yan³txi³su¹.

Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe²e³ta³lu²nain¹nū²la² İ³kaix1tain¹nū²la² yxo²xūn³txi³

İ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²i³lxa² jā¹nxi³ye³kxi²ja³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³nū²kxain¹kxan²ti³ jā¹nxe³ i³hen³txain¹ya³txa³hē¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ta³nxa² wxa²wān³txa² sa²yo²we¹ta³nxa² nū¹hī²jah¹lxi³hē¹li¹. 20 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi²si¹na¹hī¹nān¹te²tu³ i²nha¹ju³ta³tā² so¹lxi³ ain³kxai¹nha¹jau³xai³tā² so¹lxi³ nxe³ju³ta² so¹lxi³ i³ye³kxi²nha¹tu¹wi¹. Ā³sxā³ i³ye³sīn¹nxa³lho³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ wain³txi³ i³ye³ya³ha²kxai³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² kāin²khai¹n¹xn²na³li¹. A²nū²a² we²txi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³, a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa²sa³. Nxe³ha²kxai³ hāi¹sxā³ yo²xūn³txi³ i³kwai²tain¹sān²ka³tu³ sa²wa²su¹kxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 22 A²nxe³jah¹lai²li² we²nxi²jah¹la² kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ yah³lon¹ta¹hxai²hē¹la².

Yxo²i²tū³ka³txai²na² a²yo²wān³txa² Sū³na² i³ye³kxain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ ā³wa²su¹kxain¹yah³nū²la² a²nū³ka³txi³khai³xa² i³xi²yah³nū²la² wān³txi³na² Ju³te²a² nū³ka³txa² hxi²kan¹te²nāu³xai²na² wā³nxīn¹te² si³yaxu³te²nāu³xai²na² nxain¹sxā³ i³kwai²kxi²nyhain¹jau³xi³na² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 24 Ī³hen³txi³ta³lu²nain¹yah³nū²la² tū¹ka³txai²na² yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² nxe³txi¹. Wxāi²na² kāin²khai¹nxi¹lxi¹. Ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ we¹txi² oh³sī³na² we¹txi² i³ye³na² we¹txi² a²nū²a² yo²ha³kxa¹ we¹txi² nxe¹lxi¹. 25 Nxe³ha²kxai³ kxā³nxi¹nu¹ta²na² Wxa²yāu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹ta²na² ū³wha²li¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

“Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i³xan³ta³kxain¹nū²lhai¹li¹? Te²yā¹nxe³sxā³ kwa²hāi¹nxe² su²lhā³ain¹si¹jau³su² hāi³a² i³ye³kxi²nyhain¹nū²lhai¹li¹?”

26 Ha³lo²a² a²wa³li³kha³la³nāu³xa² he¹li³te³lhxā³ i³hau³ko³nha²sxā³ ā³yā³nū¹txain¹na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² he¹kxi² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yaxu³tāu³lo³jah¹la² he¹kxi² nxe³te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹.”

Ta³vi²yah³la² ū³wha²li¹txā³nxu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
27 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxān³kxai³ E³ro²jah³lai¹tā² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tā² nxe³ya³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² whāi²na¹ ā³nū²kxi² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² ā³nū²kxi² nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wxa²ki³lha³lhxu² te²a² wi¹lhin¹khai¹jah¹la² sun²tā¹te³lhxā³ ain¹na²hē³li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yaxu³tāu³lo³jah¹lo²su² nī¹nhē³li¹. 28 Jā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txai²li² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²te³lhxā³ nxain¹na²hē³li¹. Nxe³to³ta¹ a²wi¹lhī¹nu¹ta²na² wxāi²na² sa²kxai³lu² ju¹ta²na² yo²ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²sxā³ i³hau³ko³ta¹hi¹nhē¹li¹. Nxe³jau³xu¹ta²na² a²kwēn¹ta²na¹ we¹ta³lu²nain¹na²hē³li¹. 29 Nxe³jut³su² i³ha³nū³sain¹sīn¹jau³su² ain³kxi¹sē¹li¹. Txa²nāu¹xai²na² wxa²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wi¹. Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ ā³nhi²kat¹sa²so¹sa²sī¹nhē³li¹. Nxe³sa²nhi¹n¹kxai²nān²tu³ wxa²wān³txa² wxi²ka¹ka¹nha²sxā³ i³hen³txi³na²sī¹na¹tu¹wi¹.

30 Nxe³ha²kxai³ wā³nxīn¹khai¹nhi¹n¹ju³ta² i³hxi²kan¹txa²sī¹nhē³li¹.

Ya³sa²nh¹n¹ka²i²n²n²tu³ a²n²ũ²a² i³ton³te²a² we²txi² k²ain² w²ã³nx¹n¹sx²ã³
o²l³ak²xi² nxe³s¹i¹na¹tu¹wi¹. S¹i¹na¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lai²na²
wi¹lhin¹khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe²kã³ũ¹nh²ẽ³na³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxa²ha¹te¹ ta³lu³ti²nyhain¹nũ²la² sxi²ha² ã³nũ²kxain¹thi³nu¹ta²kxai³
k²ain²ka³ta³ta³tha²kxai³Txa²wã¹sũ³na²Yãu³ka³txa²i³hxi²ka¹ti³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²wxi²kan¹txi³i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa²wã²nhũ¹nyhain¹jau³su²

32 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yxo²i²ain¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
yxau³ha²kxai³wãn³txa²yau³ka³na³ka³nat³sxã³ne³kxe³kxi²nhai¹nha²ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³yen³kxa²wã²nhũ¹yu¹lhu¹nai¹nxa³jau³la²
i³ye³lai¹nxa³ha²kxai³ hã¹sxã³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lu¹ta²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³su² wxi²kan¹txi³
i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ i²ta¹hxai²hẽ¹la².

34-35 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²a² yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ yen³kxi³su²
ta³nxa² ha³lo²su² ta³nxa²yũ³kxai²nã²tu³ yen³kxa²yxo²kwã²in³te²a²
so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ũ³yo³hi²txã³nxa² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hxi²ka²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ so¹kxain¹sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²a²wã²nhũ²xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36-37 Nxe³ain¹jut³su² Jo³se²ah³la² hai³sxa² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²yxo²kwã²in³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ã³yo³hi²txã³nxa²
Jo³se²ah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hxi²kan²tu³
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Le³vi²ta² nũ³ka³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxu¹ta²kxai³ Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
Bar³na³be²ah³lo²su¹nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²a²si³yxau³tãu³a²
i³nũ³kxũ³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5

A³na³ni²ah³la² Sa³fi²ra³ka³lxa²nxe³ya³sxã³i³ya²lun¹ti³ya³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² Sa³fi²ra³ka³lxa²
ya³jah¹la²nãu³xa² hai³sxa²yũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa² ha³lo²a²
yxo²kwã²in³te²a² ũ³hũ¹ain¹nũ²la² a²yo³kxai³lu² A³na³ni²ah³la² hxi²ki³kxai³lu²
sa²so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nũ²la² i³ye³li³ya³sãn²nũ²la² ha³teh³nxã³nxa²
hai³sxa² a²yoh³nxã³nxa² wa²hait¹so¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Yah³nũ²la²
A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wã³kon³kxi³kxai³lu² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— A³na³ni²ah³lã³. Sa³ta³na²jah¹la²hi²sen³su²ã³nxũ²kwã²in³wih¹nxa²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na²A²yãu³ka³jxah¹la²i³ki³ha¹ki¹lx¹. Hai³sxa²a²yoh³nxã³nxa²
jũ¹nxe²ũ³ho¹a³ya³sxã³i³ki³ha¹ki¹lx¹. A²wi¹lh¹na²hai³sxai²li²wxa²hait³su²
tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³a²yoh³nxã³nxai²li²wxa²yen³kxi³syu¹nx2na²hẽ³li¹.
Nxe²nxa³kxa²lhũ³nxe²ũ³hũ¹ain¹sxã³a²nũ²a²i³ki³ha¹kxi²Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³jxah¹la²i³ki³ha¹kxi²nxĩ¹nhẽ³li¹. Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³nxĩ¹thi²li¹?
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ jau¹xai²na² ain³kxi²nha²nũ²la²
yxo²ka³nxa²yxau³ju³ta¹ya³lu²a³hi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Yain¹ju³kxai³lu² in³txa² sa³nxe³la³kxa² wxã³nũ²la² wã²la²
 sa²wã³lãu²kxi²so¹sxã³ sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Ye³jen¹nãu³a² a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²kxai³ ã³wih¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yxãn¹ta¹ a²wẽ³sãi¹ah³la² ya³lu²kxi²jau³xa² ain³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 8 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— İ²sã³ni¹. Hai³sxa²so¹kxi¹nx2tain¹kxa²yo³ha²a²yo²ha³kxah¹lxi³te²la¹xã³?
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²na²ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. A²yo³ha² a²yo²ha³kxah¹lxi²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wẽ³sãi¹ah³la² wxãi²na² sxã³ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
 ĩ³ki³ha¹kxai¹ya³hin¹ta¹tu³ni¹. Nxe³ya³hin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na² wxa²wẽ³sãi¹ah³la² sa²nĩ³kxain¹sxã³ sxi²ha²
 yau³so³nain¹na³ni¹. Ya³lu¹tãu³a² sa²so¹nxain¹nũn³tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²sxã³ ã³na¹hĩ¹na¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³
 wa³su¹txi³ ya³lu²ah³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹
 sa³nxe³la³kxah³lo²nu¹ta²kxai³ wxã³toh³nũ²la² ya³lu²ye²to³nxa²ha¹te¹
 sa²so¹toh³nũ²la² a²wẽ³sãi¹yah³la² sa²nĩ³kxain¹kxe³nu¹jã¹nxe²
 sa²nĩ³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
 o²lah³lxi³ta¹hxai³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³sa²nũn³te²nu¹ta²na²
 wãn³txai²na² ha³tã³nxe³jau³xa² o²lah³lxi³nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹sxã³we²nxain¹jau³su²

12-16 Nxe³ju³kxai³la¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² kãin² wã³nxĩn¹sxã³
 o²la³kxai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ĩh³ton³te²a² tẽ³sxã³ wxã³nũ²la² tĩh³na²
 ne³ha³tĩh³hẽ³nãu³a² a²sxa³ka³lo³a² ũ³ha¹sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Pe²jah³lai²na² a²yãu³ka³txa² ã³tĩ¹kxa² wxa²ha³nãu³hi²sa³ta²lã¹.
 Ain¹jau³su² sxa³sxã³ wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a² wã³kan¹ko³xa²
 sxi²je³na² a³li³nũ²la² a²nũ²a² ĩh³ton³te²a² ka³lxa¹txi³ tẽ³sxã³
 wxã³ha²kxai³ ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwã³wih¹te²su²nũn³te²a²
 tẽ³sxã³ wxã³ha²kxai³ ã³yo²ha³kxa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² nã³hẽx3thĩ³na²
 Sa³lo³mãu²thĩ³nãu³a² ã³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³ye²nyhai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²
 ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²xa³te²a² hai³txi³ wxã³sxã³
 ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A³pos²to³lo²nũ³ka³txa²khãuh³lxa³ti³nhain¹jau³su²

17 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxi³su² te²u¹ta²kxai³ a²yo²ha³kxa¹ sa³tu³se²a²
 nũ³ka³txi³sai¹nha²kxai³ kãin² ĩ³an³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ai¹nha²kxai³ wã²nxũh¹ ne³kxe³kxi²nyha¹lxi³ka³tu³ a³pos²to³lo²
 nũ³ka³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nyhu¹nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²an¹jah¹la² wxa²kan³nũ²la² tĩ¹kxa² wxe³ain¹thĩ³na²
 sa²yo²than²kxi²nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wih¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³wān³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² txa²wā¹ē¹nāu²a² we¹tē³jau³nū³su²nxe³jau³nū³a² i³yau¹ū³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ i³yū¹li²nxa³tā³lxa¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³Sū³na² sxi²hai²na² ā³wih¹ain¹nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tū³kxai³lu² wā³nxin¹ta²si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³ ā³wxā² a²sa³wi³ha³lxi³yu¹ta²kxai³ ā³wxā² nxain¹sxā³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² te²nāu³xu¹tai²na² kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Ju²te²a² hxi²kan¹txi³nāu³xu¹tai²na² i³kaix¹tha²kxai³ Ju²te²a²wa³kxē³nāu³xu¹tai²na² i³kaix¹tha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹nū²la²i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²nyhain¹sān²nū²la² tū¹kxa²wxe³thi³nai³tā² a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta² sa²so¹xi²si¹hain¹jau³su²kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹ta¹ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxai¹nxa³ha²kxai³ wā³li²sxā³i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². 23 I³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Tū¹kxa²wxe³thi³nai³tā² ai³sī²nha¹tāu³a² kan²txi³ yxo²wī¹nha² so³ta²to²nū³kā³txa² a²sxi²yxō²a² kan²txi³ wah³nxa² yxo²yxau² nxain¹kxan²ti³sa²yxō²tha²nain¹tāu³a² a²nū²la³ yū³ni³si¹nxa³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²te²a² wā³nxin¹te² si³yxau³te²nāu³xa² ain¹sxā³ jau¹xai²li² ain³kxain¹nū²la²nxe²e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— I³h¹nxe³te²tū³nha²ku². Kī³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxe³ain¹tū³kxai³lu² a²nū²a² ā³xa² wxā³sxā³ i³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Tū¹kā³txai²li² ū³tū¹kxai¹yah³lxin¹tū³kā³tai¹tā²Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² i²kxain¹sī¹na¹li¹. A²nū²a² i³yau¹ū³nyhain¹na²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu²a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² tē³sxā³ a³li³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²ain¹kxain¹tū³kā³txa² hxi²ka² wa³thin³kxā²ya²lu¹tain¹kxa²yan²txi³su²yuh³lxai¹nha²kxai³ win¹ta²te²lxi³ a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxā³wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 27 Nxa²ha¹te¹ wa³lain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo²nū³kā³txu¹ta²kxai³ ā³wih¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ kāin²jah¹la²a²yen³nāu³a² ū³h³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³ain¹nū²la² wā³nxin¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²na² a²i³lxa² i³ye³kxah¹lxan³jau³nū³su²i³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hai³txi³ ā³ka³nah²yxah³lxa³nhē³li¹. Hāi¹sxā³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹i³yau¹ū³yah³lxi³ta¹hī¹nhē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wā³nxin¹te²si³yxau³te²nāu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³lai¹tā² su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Wā²nxūh¹lxain¹na³li¹.” Nxe³jau³xa² e³kxah²lxi³ta¹hī¹nhē¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³an³txi³sa²sīn¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² a³pos²to³lo² nū³kā³txu¹tai²na²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxō²we¹kxi²ju³ta² wain³na³li¹. A²nū²a² wān³txa² kāi²nxa³wi¹. 30 Wxa²nū³kā³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹Txa²wā¹sū³nain²txi³ txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² Sū³nāin²ti³nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² ka³te³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tā²hē³li¹.

31 Nxe³ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³

a²wi¹tāu^{3a2} ũ³whxe^{3na2}hē³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 ti³hi¹tha²kxai³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹ti³hi¹tē³lha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su² na²hē³li¹. Hî¹na²kxai³lu² a²nū²a² a²kō³nxe³ti³
 kâi³ju³ta² î³âin²ta²kxi²nha²sân²sxâ³ â³na¹la³kxi²nha²kxai²nân²tu³
 sa²wa²su¹tu¹wi¹. 32 Nxe³jut³su² î²sî¹na¹hē³li¹. Txai²nāu¹xai²na²
 î²sî¹nxâ³ î³hen³txi³sî¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² î²sxâ³
 î³hen³txi³ha²kxai³ sî¹na¹hē³li¹. A²nxe³ju³kxai³lu² Sū³na² wân³txa²
 yxo²î²ki³kxai²nân²tu³ Sū³na² Yāu³ka³txai²li² â³nxū²kwai³wih¹sa²tē³nē³tu¹wi¹.
 Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 î³an³jah³lxi³ha²kxai³ î³su²lhâ³si¹jau³su² î³ye³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 34 Nxe³ain¹ta¹ Ka³ma³li³e²lah³lu¹ta²na² î³ye³kxi²te³lhxâ³
 î³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹lai²li² fa³ri³se^{2a3} nū³ka³txi³su² ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxâ³na² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Yain¹ja¹lo²su² ha²kxai³ sa²yo²hau³ko³tain¹to³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² î³sa²yxau³nū²la² a²pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³
 a³li³sân²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 A³li³ain¹kxa² si³yo³na²
 î³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. In³txi³nāu³xai²li² kâi³ain¹yah³lxin¹ju³ta³nū^{3a2}
 wi¹lain³nha¹jah³lxi³sâ²nhē³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³lu¹ kxâ³nhxî¹nai³tâ²
 Te³u³ta²sah³lai¹ta² txa²wā¹ha³lo^{2a2} â³wih¹sxâ³ wxâ³tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³nū²la² in³txa² ka³la¹txi³ 400 nxe² â³si³tē³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 “Txai²li² wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹.” Ain¹tah¹lxa¹
 ye³jen¹na² su²lhâ³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³ty³ a²sa³wi³ha³lxa²
 ha³ten¹tain¹tai¹ti²tu³wi¹. 37 Ā³ta³lo³hē¹tū²la² a²nū²a²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹
 ũ³wha²li¹lhau³ko³tē³nhî¹nai³tâ² Ju³ta²sah³lai¹tâ² Ka³li³le^{2a2}ko³xa² a³li³nū²la²
 nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²nū²la² a²nū²a² â³sa²so² â³sî³wxe³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxân¹ta¹ ye³jen¹nūn³tāu^{3a2} su²lhâ³nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 ha³ten¹tain¹nūn³tai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³jut³su² in³txi³nāu³xai²li²
 wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ju¹tai²li² wā²nxūh¹ o²la³kxain¹kxai²nân²tu³
 ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wi¹. 39 Yxân¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txi³su² kxai²nân²tu³ hxi²kan¹nē³lxa³lho³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² he¹kxi²nē³lain¹ju³ta³nū^{3a2} ten³ti³hex¹ki³sxa³lho³li¹.
 Nxe³na¹jut³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 40 Nxa²ha¹te¹
 wā³nxî¹te² si³yxau³te²nāu³xa² whâi²na¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la²
 sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txa²
 î³kaix¹so¹xain¹nū²la² î³ta³lo³wai¹txain¹ka³ty³ Je³su³jah³lai²na² a²ka³lxa²
 î³ye³kxi²si¹hai¹nxa³jau³nū²su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nū²la²
 sa²ta³xain¹ta¹hxai²hē¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³nū³ka³txa² â³nū²kxain¹thî³na² wxa²li³ain¹nū²la²
 î³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² kâin²khai¹nx2na³li¹. Wi¹lxo³kxi²nē³lain¹na³li¹.
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³sa²ki³sa²kxai³lu² ye³kxâuh³lxa³ti³nha²ki³nhai¹.
 Nxe³kxan²ti³ ka³lih³khaix¹nē³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 42 A³lan²ta²
 hâix¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ta³na² a²sxi²khai³sa² ta³na²
 Txa²wā¹sū³na² wân³txa² wi¹jau³xa² î³yau¹û³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² î³yau¹û³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

6

Ā³non²ta³kxi²nū³ka³txa² wā²nxa³kxa² so¹ain¹jau³su²

¹ Nxe³xain¹tāu³u¹tai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txa² wxā³sxā³ ā³nū²kxi² jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Kāin² ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ta¹ yxo²xūn³txi³ ī³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Kre²ka²ko³xa² e³tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi² ī³ye³kxi² Ju³te²a²ko³xa² e³tū³ka³txa² ha³na³ka³lxi² ī³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kre²ka² nū³ka³txu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹txu¹txi³nāu³xai²na² wha³te³sa³ka³lxi³nāu³xai²na² ne³wā²na³yah³lxin¹nū²hē³li¹. Yen³kxa² wā²nhū¹ain¹yah²lxan³nū²hē³li¹. Nxe³ju³ta² wai³nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹tai²na² wān³txu¹tai²na² ain³kxain¹nū²la² yxo²i²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ī³kaix¹tain¹te³nah¹li¹:

— Txai²nāu¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³yau¹ū³sī¹na¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²sī¹na¹wi¹. Yxān¹ta¹ yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹si¹hxa³ju³su² ī³ye³kxain¹nū²hē³li¹. Ain¹tah¹ wa³ka³li³yu³ta² kāi²nha²kxai³ hxi²kan¹sa²sī¹nxa³nhai¹. ³ Nxe³sa²sī¹nxa³ha²kxai³ wxāi² ī³nxai²na² txa²wā³tā³sah¹lxi¹nha²kxai³ ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ wā²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³te²a² so¹lxi³ a²hoh³lxi³su² te²a² so¹lxi³ wā²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hē¹li¹. Ah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² wā²nhū¹nyhain¹te²nū³su² ūh³wxe³ki³tu¹wi¹. ⁴ Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txai²nāu¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi² A²wān³txa² ī³yau¹ū³hi² nxe³sī¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² ten³sa²sī¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁵ A²nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²na² ī³ka³li³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ in³txi³nāu³xu¹ta²kxai³ wā²nxa³kxa² so¹ain¹te³nah¹li¹, Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kāin² yxo²i² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² kāin² nxū²kwai³yxau² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Pro³ko³ro²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ka³no²rah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ti³māu²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Par³me³na²sah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ko³lau²ah³lo²nu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxau²xai³lha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wān³txa² ain³kxi²nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txu¹tai²na² wā²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²nāu³xu¹ta²kxai³la¹ wā²nxa³kxa² so¹ain¹nū²la² a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹tai²na² yen³nāu³a²

ūh³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la² a²hxi²ka²wxa²ne³hē²ta³lā¹ain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ī²kxain¹si¹ju³su² ī³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ⁷ A²nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³ ha³ta³nxe³ju³xu¹tai²li² ī³sa²nē³sin²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² kāin² ka³lxa¹txi³ ā³nū¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nū³ni² wā³nxin¹te² nū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² ū³tī¹kxain¹ju³su²

⁸ Nxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹sxā³ ī²ha²kxai³ kāin² ī³hxi²ka¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³la¹ kāin² wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³tah¹lxa¹ yxo²r²xa³tũ³ka³txai²na² hi²sen³tu³ti¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³wãn³txa²yxō²xũn³txi³ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txu¹ta²na² Li³ber²to² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Si³re²ne² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A³le³syãn³tri³a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ Si³li²si²a² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ ain¹sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²la² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³wãn³txa²yxō²xũn³txi³ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²hoh³lxi³si¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²sa³. 11 Nxa²ha¹te¹ tũ³ka³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² in³txa² hã³a² ũ³yho³hi²sãn²ka³tu³ĩ³ki³ha¹nĩ³ye³si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Es³te³vãu²ah³lai²li² ko³nxe³te²lo³jau³su² e³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³ti² Moi³se²ah³lu¹ta²na² ko³nxe³te²lo³ti² nxe³na²hẽ³li¹. Txa²ne³nxẽ³na² ain³kxi²si¹na¹hẽ³li¹. Nxe²ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹nũ²la² a²nũ²a² hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nxain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ain³nhein¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa¹nha²kxai³ Es³te³vãu²ah³la² tũ³nũ²la² nũ³kxũn³txi³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta³ yen³nãu³a² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² ko³nxe³thin¹te²a² ĩ³kaix¹so¹nũ²la² ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Es³te³vãu²ah³lai²li² ko³nxe³jau³xa² so¹lxi³ e³kxi²toh³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko³txe³i² Sũ³na² wãn³txu¹txai²na² ko³txe³i² nxe³toh³na²hẽ³li¹. 14 Nxe³sxã³ jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na²nãn¹jau³xa² ĩ³yax¹txain¹to³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³jau¹xai²li² ain³kxi²si¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe²ĩ³ye³ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txu¹ta²na² sa²kxai³lu² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ten³sa²tã³sxã³ ĩ²lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Es³te³vãu²ah³la² a²yen³na² oh³xan¹jah¹la² ye³nhũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Es³te³vãu²ah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Es³te³vãu²ah³lãi³. Jau¹xai²li² ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na² ya²la³tu³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²lon³ti³nãu³xa² txa²wĩ³na²nãu³su² nxe³syah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²na² txa²wã¹wĩ³nu²su² ta¹hxai²ti³aj¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ Me³so³po³tã²mi²a²ko³xu¹ta²na² yxau³hĩ¹nu¹ta²na² A³rã²thĩ³nãu³xu¹ta²na² ai²nxa³thĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² tũ³sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 3 Tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lãi³. Wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² ã³sxã³ a³li³txa²hẽ³li¹. Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ĩ²xan³ko³xa² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. 4 Nxa²ha¹te¹ Kau³te²a² nũ³ka³txu¹ta²na² ã³wxe²ã³nyhain¹nũ²la² A³rã²thĩ³nãu³xu¹ta²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ti³kxai³lu² a²wĩ³nu¹ta²na² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³ ko¹xu¹ta²na² a³lj³xi²nũ²la² txa²wã¹ha³lo²khai³xai²na² yxau³ki³ko³xai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu²

kxān³su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 5-6 Nxa²ha¹te¹
 A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wē³sa² yū²nxa³hī¹nu¹ta²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Hī¹nai²na²
 ta²ko¹xai²na² jūx¹te²he³la³ko³ ū³hū¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹
 kxā³non³tāu³a² ta²ko¹xai²na¹ yxo²hā³kxa¹ wxa²ne³tah²nāu³lo³tin¹tāu³a²
 ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxa¹na¹tāu³a² kan²txi³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ai¹na¹hī¹na¹ ha³lo²a² ā³sa²nūn³ko³xa² ā³we¹ta³wxe³ain¹tu¹wi¹.
 Ain¹kxai²nān²tu³ ta²ko¹xai²na² yxau²xai³tū³ka³txi³khai³xa² a²hxi²ki³kxai³
 kwa²wa³ka³li³nū³lo³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 400
 nxe²kwē³kon³tāu³a² khāuh³lxa³ti³nyhain¹tu¹wi¹.

7 Nxe³nyhain¹ka³tū³ wa³ka³ti³lo³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hai¹na¹tu¹wi¹.
 Hā²wxān³txa³ a³li³sxā³ ā³wa²lā³wih²xain¹tu¹wi¹. Ā³wih²xain¹kxai²nān²tu³
 sa²yo²wet¹sain¹sxā³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 8 Hā²wxān³txa³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹kxi³ju³ta²
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Txa²wān³txa² ya²la³tū³tā³li¹. Nxe³sxā³
 wxa²ki³lha³lxa³nāu³xa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 txa²wān³txa² ne³wān²yah³lxixi³txa³hē¹li¹.” Txa²wā¹sū³nu³kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxe³nū²la² A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 a²ki³lha³lxu¹ta²kxai³ I³sa²kah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹hī¹na² ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxā³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Hā²wxān³txa³ I³sa²kah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxu¹tai²na² a³li³lah¹nū²la²
 Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹li¹. Ā³ta³lo³hē¹tū²la² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²
 a²ki³lha³lxa³nāu³xu¹tai²na² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³te²nāu³xu¹tai²
 a³li³lah¹ah³lxixi³ta¹hxai²hē¹li¹.

9 Hā²wxān³txa³ Ja³ko²ah³la² a²ki³lha³lxixi³nāu³xu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
 Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na² ka³tā³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. Nxa¹nxa³ha²kxai³
 E³ji²ta² nū³ka³txu¹tai²na² a²hxi²ka² ā³yū²ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Ain¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ ā³non²ta³kxi²ha²kxai³
 ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta² ā³na¹ta¹hxai²hē¹li¹. 10 Txa²wā¹sū³na²
 sa²kxai³lu² ā³nhi²ka¹tai¹nha²kxai³ a²hoh³lxixi³su² ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³lu¹tai²na²
 Fa³ra³o²ah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²u¹tai²na²
 hi²sen³kxai³lu² Jo³se²ah³lu¹ta²kxai³ ī³kaix¹so¹nū²la² ha³lo²u¹tai²na²
 whāi²na¹ a²hxi²kan¹te²lon³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³ Fa³ra³o²ah³la²
 a²sa³wi³ha³lxu¹tai²na² yxo²hā³kxa¹ a²sxi²yhu³ta² whāi²na¹
 a²wa³kxēn³no³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²
 kāin² kwē³kon³ta¹hxai²hē¹li¹. E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² whāi²na¹
 Ka³na³ā²ko³xa² whāi²na¹ wē³ha²yau³xa² ā³xa³ha²kxai³ yain³txa²
 wi¹we¹nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wā¹wī³na²nāu³xu¹ta²kxai³ hxi²kan¹txi³ yain³txi³la³ wet¹sxā³
 yai³nain¹ki³la³ so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. 12 Nxa²ha¹te¹:
 “E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² yain³txa² sxa³nū²nha¹.” Nxe³jau³xa²
 Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² ain³kxi²nha²nū²la² txa²wā¹wī³na³nāu³xu¹ta²kxai³
 ī³sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 13 Ā³ta³lo³hē¹tāu³u¹tai²na² Jo³se²ah³lo²nu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² a²lon³ti³tāu³xu¹ta²kxai³ wā²nā³ū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³nyhain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxixi³nu¹ta² whāi²na¹ tē³lxixi²nū²la²
 Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wā²nā³ū¹hain¹nūn³ta¹hxai²hē¹li¹. 14 Nxe³ka³tū³
 Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²wi³nu²su² te²a² a²ka³lxa¹txa²
 whāi²na¹ 75 nxe³tū³ka³txa² wxā³sxā³ yxau³si¹hain¹jau³su²

sa²si¹hã³ta¹hxai²hê¹li¹. 15 Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ wxã³sxã³
 yxau²xai³lyain²ta¹hxai²hê¹li¹. Nxa¹in¹ko³xu¹ta²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²kxai³
 ya³lu²ha²kxai³ txa²wã¹wĩ³na³nãu³xu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxã³
 ya²lun¹ti³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hê¹li¹. 16 Nxe³ai¹nha²kxai³
 Si³kê²ko³nãu³u¹ta²na² a²nũ²a² tẽ³sxã³ ai³nũ²la² ĩ³kxain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³ko³xu¹ta²na¹ A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ so¹kxi²ta¹hxai²hê¹li¹. E³mo²ra²
 nũ³kã³txu¹ta²na² Si³kê²ko³xan¹ta² wa³kxê³nu¹ta²na² ũ³yho³hi²sãn²nũ²la²
 so¹kxain¹ta¹hxai²hê¹li¹. A²nxe³ko³xu¹tain²txi³ yah³lon¹sxã³ ya³lun¹ti³
 te²nãu³xa² sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²hê¹li¹.

17-19 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³tãu³u¹ta²na²
 txa²wã¹nũ³kã³txi³nu¹ta²na² ka³lxa¹txi³ ã³nũ¹ta¹nhĩ¹nu¹ta²na¹
 E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na² wẽ³non³tain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ Jo³se²ah³lo²nu¹ta² ĩ³jah¹lo²sxa³ha²kxai³
 txa²wã¹nũ³kã³txi³nu¹ta²na² a³lxa¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹
 ki³ha¹kxi²nhai¹ni² nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²si¹hai¹ni² wẽ³ha³lxa²
 kwẽn¹ta¹ a³li³lah¹te²u¹ta²na² ha³lo²a² ã³na¹sxã³ya²lut¹si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ai¹ni² nxa¹in¹ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³hi¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txi³nu¹ta²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²na² ĩ³ye³kxi²jau³xu¹ta²na²
 we¹ta³lun²te³lhã³ ta¹hxai²hê¹li¹. 20 Nxe³hi¹nu¹ta²kxai³la¹
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² a³li³lah¹sxã³ txon¹ta¹hxai²hê¹li¹. A²nxe³sxã³
 wẽ³sa² wi¹lye¹nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³kin¹tãu³u¹ta²nãn²tũ³
 a²wĩ³nu¹ta²na² a²sxi²khai³xa² hã²a³sxã³ txo¹ta¹hxai²hê¹li¹. 21 Yan¹nãu³a¹
 wẽ³sa² kã²i²non³tãu³a¹ hxi²kan¹txi³ ũ³ho¹ya³hxa³kxa²yan³txi³su²
 a²hã³ka³nũ³nu¹ta²na² hi²sen³su² ha³lo²a² ã³na¹ta¹hxai²hê¹li¹. Ā³na¹nũ²la²
 E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na² a²ka³ne³lxa²nu¹ta²na² wxã³
 a³ya³txi²nũ²la² ĩ³ãn²ta³kxi²sxã³ wẽn³sa³nu¹ta²kxai³ so¹sxã³ ĩ³nũ²la²
 a²ki³lha³lhũ³nxe³sxã³ txot¹ta¹hxai²hê¹li¹. 22 Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² a²hoh³lxi³su² jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 wain³txi³ e³ji² wi¹lo²la³kxi² nxe³sxã³ wxi²kan¹txi³lon¹ta¹hxai²hê¹li¹.

23 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kon³ka³lxa¹ton³nũ²la² 40 nxe³sxã³: “Txa²ka³lxa¹txa²
 ĩ³sa³e² nũ³kã³txa² ai³si²a¹tũ¹xã¹.” Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³
 ta¹hxai²hê¹li¹. 24-25 Nxe³sxã³ ai³tãu³ Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²na²
 sa³wi³sa² hi²sen³su² ĩ³sa³e² in³txi³nu¹ta²na² ĩ³su²lye²ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³jut³su² ĩ²nũ²la² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
 “Wa³lxi³a¹tũ¹xã¹ ã³non²ta³kxi²na¹tũ¹xã¹. Fa³ra³o²ah³la² sa³wi³sa²
 su²lhã³a¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³kxai³la¹ su²lhã³ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³nũ²la² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Kã³a¹ju³ta²na² txa²nũ³kã³txa²
 ain³kxi²nhai¹sxã³ ã³wxã³sxã³non²ta³kxai¹na¹ju³ta² wi¹la³la³kxain¹tũ¹xã¹.
 Txa²wã¹sũ³nai²li² ĩ³sa³e² nũ³kã³txa² khãuh³lxa³txi³nha²sxã³
 wa³kon³kxain¹si¹hain¹ju³ta² a³la³kxain¹tũ¹xã¹. Nxe³ha²kxai³
 nũ³kxũn³sxã³ ã³sa²so¹nũ¹hain¹ju³ta³nũ³su² a³la³kxain¹tũ¹xã¹.
 Ain¹jau³su² nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹ta²kxai³ hai³txi³
 a³la³kxi²ye²nyhu¹ain¹ta¹hxai²nxa³hê¹li¹. 26 Ha³la³jen¹nãu³u¹ta²nãn²tũ³
 ĩ³sa³e² a²in³txi³nu¹ta²na² ha¹lin¹te²nãu³xa² he¹li²ye²yhain¹ta¹hxai²hê¹li¹.
 Nxe³jut³su² ĩ²ai¹nha²kxai³ ã³nhãu²no³si¹nyhu¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:
 “Nxe³ja³sa²lxi¹. Wxa²lon³sa²nyhu¹a³hi¹nha²kxai³ he¹li²nyha¹txa³hê¹li¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hê¹li¹.

27 Nxa²ha¹te¹ hxi²ki³te²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³an³ta³kxi²nũ²la² nũ³kxũn³txi³
 ũ³nxũn³sa²tã³ta¹hxai²hê¹li¹. Nxe³te³na¹ yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Wxāi²na² txa²hxi²kan¹jah¹lo²sxā³lxī¹. Sa²hāu²not³sa²jah¹lo²sxā³lxī¹.
 28 Sūn²ta³tai³tā² Fa³ra³o²ah³lai²na² sa³wi³sa² su²lhā³i¹nhē³lī¹. Nxe³kxai³
 jāx¹sa²te³lin¹ji¹wi¹?” Ta¹hxai²hē¹lī¹. 29 Nxe³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu²
 u²lxī³ ih³saun³sxā³ i³hāi³ta¹hxai²hē¹lī¹. Mi³ti³ā²ko³xu¹tai²na² ā³wih¹sxā³
 yxau³nū²la² yxau³hī¹nu¹tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ha¹lī¹ a³li³lah¹kxi²sxā³
 txon²ti³ya³ta¹hxai²hē¹lī¹.

30-31 Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sxā³ 40 nxe²
 kwē³kon³sxā³ yxau³tāu³u¹tai²nān²tu³ ha³lo²a² a²nū²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na² ho³hain¹tj³kxai³lu² wā³la³ka³txu¹tai²na²
 Si³na³i²ka³txu¹tai²na² ā³tj³ta¹hxai²hē¹lī¹. Ā³tj³nū²la² hi³a²
 i³xi²yxau³ka³txu¹tai²na² ten³sa²tā³sī²ta¹hxai²hē¹lī¹. Ten³sa²tā³sī²nū²la²
 ā³tj³ta¹hxai²hē¹lī¹. 32-34 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 “Moi³se²ah³lāi³. Wxa²wī³na²nāu³xu¹tai²na² A³bra³āu²ah³lo²nu¹tai²na²
 I³sa²kah³lo²nu¹tai²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²nū³ka³txu¹tai²na²
 yxo²ha³kxa¹, ‘Wxa²sū³nu²sa¹wi¹.’” Nxe³ta¹hxai²hē¹lī¹. Nxa²ha¹te¹
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxī³khai¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 i²nxūn³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹lī¹. Nxa²ha¹te¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 “Wā³nxīn¹khaix¹nxe³ju³tai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nħn¹ka³lo³a²
 sa²yu³sai¹kxi²nħa¹lxī¹. Txa²ha³lo²a² tū³i¹lxī¹. Txa²sa³wi³ha³lxai²na²
 E³ji²ta²ko³xa² yxaut³te²a² a²nū³ka³txa² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
 i²ai¹na¹hē³lī¹. Kāin² i³nān³kxi³sai¹nħa²kxai³ ā³non²ta³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹na¹kxai²nān²tu³ E³ji²ta²ko³xa² sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Wa³su³txi³
 ā³sa²wa²lxī¹sē¹lī¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹lī¹.

35 Nxe³jut³su² Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² sa²yxo²ā³ain¹te³nah¹lxī¹: “Moi³se²ah³lāi³. Wxāi²na²
 txa²wā¹hxi²kan¹jah³lo²sxā³lxī¹. Kāi³sī¹na¹ju³ta² i³hau³kot³sa²sīn¹te²sī¹nxā³lxī¹.”
 Kxān³kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹lī¹. Nxe³ka³tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ I³sa²si¹hā³u¹hain¹ka³tu³
 I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ wa²su¹wa²su¹
 a³li³kxain¹ti³hi¹jah¹lo²su² ti³hi¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹lī¹. Oh³xan¹jah¹la²
 hi³a² i³ka³txa² i³ye³kxi²jah¹lu¹tai²na² wxā³sxā³ ā³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹lī¹.

36 Hā²wxān³txa³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ I³sa³e² nū³ka³txu¹ta²kxai³
 ā³sa²so¹nū²la² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ aun³ta² a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹lī¹.
 I³ye³na² kāin²je³na², he³hen³jau³su¹, ta¹hxai²hē¹lī¹. A²nxe³je³nu¹ta²kxai³
 a²yxo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu³ ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na²
 ho³hain¹ta¹hxai²hē¹lī¹. Nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wā³nxīn¹sxā³ kāi³ū¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹lī¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kwē³ko³nħa²kxai³
 40 nxe² kwē³kon³sxā³ nxe² kāi³ū¹hain¹to³ta¹hxai²hē¹lī¹. 37 Nxe³sxā³
 Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹: “Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hā³nx2ti³tu¹wi¹.
 Txai²yā¹ye¹nx2ti³tu¹wi¹. Txa²wā¹nū³ka³txi³yah³lo²sa²tu¹wi¹.”
 Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹lī¹. 38 Te²yā¹nxe³sxā³ I³sa³e²
 nū³ka³txu¹ta²kxai³ ha³lo²ai²li² ho³hain¹tāu³u¹tai²na² jah¹lain²txi³
 ān³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹lī¹. Wā³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa² ā³nū²kxi²sxā³
 yxau²xai³lain¹tāu³a² oh³xan¹jah¹la² e³kxi¹hī¹na² ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹lī¹.
 A²nxe³tāu³u¹tai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²nū²la²
 txah³lxa³ka³lo³a² ū³wha²li¹lho¹ain¹ta¹hxai²hē¹lī¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²
 ain³kxi²kī³jau³nū³a² ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹lī¹.

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ txa²wā¹wī³na³nāu³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 wān³txa² te³nai¹nxa³ha²kxai³ en³sxā³ a³ain¹ta¹hxai²hē¹lī¹.

E³ji²ta²ko³xu¹ta²na² a²yen³kxu¹ta²na² yxo²kwain³nu¹hain¹jau³su²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 40 Nxe³tū³kā³txu¹ta² wān³txi³kxai³lu¹:
 “A³rāu²ah³lāi³. Moi³se²ah³lai¹tā² E³ji²ta²ko³xa² ān³sa²so¹nē³jah¹lai¹tā²
 tū¹kxi²nē³nhai¹ Nxe³nē³lha²kxai³ txah³lxa³kxa² tē³sxā³
 Txa²wā¹sū³nu²lo³kxi³kxa² we¹txa²sī¹nhē³li¹. NXēn¹kxai²nān²tū³
 ne³ka³ta²nē³tu¹wi¹. Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wi¹lhin¹sxā³
 yxau³ki³tu¹wi¹.” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 41 Nxe³nū²la² A³rāu²ah³lo²nu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² txah³lxa³kxa² tē³sxā³ a²wā³nxīn¹jut³sū³ju³ta²
 po¹na² wēn³sū³ju³ta² we¹tū²la² a²yo³ha² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³ka³tū³ a²nū²nāu³xu¹ta²kxai³ kāin² yai³ni² i³na² nx-
 ain¹te³nah¹lxī¹: “Wā³nxīn¹ju³ta² txa²wā¹hxi²ki³khai³xa² we¹ki³ti²tu³wi¹.
 Ka³līh³khai³nhē³nhai¹” Ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. 42 Nxe³ain¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² oh³sī³nai²na² hi³ka²ta³a² so¹lxī³
 sa²yo²we¹tain¹si¹jau³su² ā³na¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³ta²li²
 Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta²na² ū³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Ū³wha²li¹lain¹te³nah¹lxī¹:

“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: i³sa³e² nū³kā³txāi³. Ha³lo²ai²li²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² yxau³yah³lxī³nhī¹nhī¹nai³tā² 40 nxe²
 kwē³kon³sxā³ yxau³yah³lxī¹nhī¹nhī¹nai³tā³ ka³yuh³xa² su²lhxā³
 ū³hū¹sah²lxan³ta¹ti²tu³wi¹.

43 Yxān¹ta¹ a²wā³nxīn¹ju³ta² wxa²hxi²kai²na² we¹jah³lxin¹te²a²
 sa²yo²we¹txai¹yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a² Mo³lo²kah³la²
 sxi²ha² wā²lē³nān¹thī³na² sa²ka³la³hēt¹lso¹yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹.
 Ah³lxī¹nha²kxai³ Rēn³fā²ah³la² hi³ka²ta³a² a²yāu³ka³txa²
 sū³nu²sa²ki³lxo³te²a² wet¹jah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a²
 so¹lxī³ sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nū¹ka³na¹
 ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² Ba³bi³lo²na²ko³xa² ya¹nān¹ta³ko³xai²li²
 sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹, sa²yo²ā³sah³lxī¹nha²kxai³lu¹. Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³kā³txu¹ta²na² nxe² ū³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hē¹li¹.

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wā¹wī³na²nāu³xu¹ta²na² ha³lo²a²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹ta²na² ho³hain¹tāu³a² wā²lē¹nu¹ta²na²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹ka³lo³a² ū³ha¹ain¹thī³nu¹ta²na²
 sa²so¹sxā³ tē³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³thī³nu¹ta²na² Moi³se²ah³lu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³xu¹ta²na²
 ain³kxi²sān²nū²la² wain³txi³ we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³thī³nu¹ta²kxai³la¹
 wā³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txu¹ta²na² ka³la³hī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na²
 a²yo²wān³txa² i³hau³ko³tūh¹ta¹hxai²hē¹li¹. 45 Nxe³sxā³ tū³kā³txu¹ta²na²
 a²ne³tah²nāu³u¹ta²na² Jo³su³e²ah³lu¹ta²na² nxe³sxā³ thī¹nāin²txi³
 sa²so¹sxā³ tē³ain¹nū²la² ha³lo²a² tah²ko³xu¹ta²na² ā³wih¹sxā³
 yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. A²wi¹lhī¹nu¹ta²na² yxau²xai³lain¹ta³
 nū³kā³txu¹ta²na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³sxā³
 txa²wā¹wī³na²nāu³xu¹ta²na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 thī¹nāin²txi³ kan²txi³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹li¹. Yxau²xai³ka³tu³ hu³
 Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² a²txon¹sxā³ yxau³hī¹na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹li¹.

46 Nxe³sxā³ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
 kāin²thī³na² txon³te³lhxā³ i³wā³txi³te³nah¹lxī¹: “Sū³na² nxe³txi¹.
 Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²na² wxa²wān³txa² sa²yo²we¹txa²ta¹hxai²hē¹li¹.
 Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹wi¹nxe³san¹kxai²nān²tu³
 sxi²ha² kāin²thī³na² txon³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³

nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 47 Ain¹ta¹ Sa³lo³māu²ah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³su²
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² txon³jah¹lo²la³ta¹hxai²hē¹li¹.

48 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha²
a²nū²a² hxi²ka² we¹tain¹thi³nai²li² hxi²kan¹txi³ yxau³jah¹lo²su² te²sxa³wi¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²na² nxe²
ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹li¹. 49 Ū³wha²li²te³nah¹lxi¹;

“Txa²wā¹sū³na² wān³txi³kxai³lu¹: ‘Oh³xan¹ko³xai²na² ā³wxe³na¹ka³lo³a²
yā¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na² tī³yu³wxe³nha¹ka³lo³a²
yā¹nxe³ha²kxai³ nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³na¹thi³na²
hxi²kan¹txi³ txon³yah³lxi³hī²nxa³lxi¹. Txon³yah³lxin¹kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ yxau³hī³nxā²nxa³wi¹.”

50 Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ nxe² ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹li¹.

51 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²wxāi²i³nxai²na² kō³nxe³thin¹khai¹yah³lxi¹lxi¹.
Ē³ton³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²we¹jah²lxa³lxi¹.
Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tāu³u¹ta²na² yā¹xah³lxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na²

A²yāu³ka³txa² wān³txa² sa²yxō²ā³ah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹. 52 Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tāu³u¹
hi²sen³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ tū³ka³txu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹
ye³khāu³lxa³ti³nyhain¹ta¹ti²tu³wi¹. Txa²wā¹sū³na² Wi¹lhin¹te²

Si³yxau³jah¹la² wxā³na²hē³li¹. Yān³txai²na¹ wxā³ju³ta²nū³su² jau³su²
i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² su²lhā³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nha²kxai³

hī¹na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹lai²li²
wxā³hī¹na² i³ki³ha¹ka²so¹yah³lxin¹nū²la² su²lhā³yah³lxin¹ta¹ti²tu³wi¹.

53 Wxāi²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³nx2tain¹ta¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ sa²yxō²we¹jah²lxan³ta¹ti²tu³wi¹.

Jā¹nxa¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ain¹jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txa³ nū³ka³txu¹ta²kxai³ jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nū²la² kāin² i³yxaih¹sxā³ i³an³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².

55 Nxe³nxa²ha¹te¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³ha²kxai³ sa²ye³ka²la¹nha²sxā³ oh³xa²
ten³sa²tā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³na²

a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i² Je³su²jah³lo²nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a²
hxi²kan¹khai¹nxe³je³nān²tu³ ā³sa³nxū³ju³ta² i² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

56 Nxe³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:
— i²sah¹lxi³wxi¹. Oh³sī³na² ā³ye³hāi¹na³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²

A²hxi²kan¹te² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a²
ā³sa³nxū²na³li¹. Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ kāin² i³wxan¹yah³lxi³nū²la² wxā²ne³tī¹la³kxi²nhai¹ka³tu³
wa³su³txi³ ā³tī³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 58 Yah³lxi³ka³tu³ yxo²xūn³txi³
sxi²jen³nu¹ta²na² a³li³si¹hain¹jau³su² nxē³ta¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa²

wxā²so¹sxā³ wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu²
a²ha³la³san¹ka³lo³a² sa²sai¹kxi²nha²sxā³ Sau²lah³la² a²ne³kxaix3tāu³a² ā³sxā³
ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 59 Ya³lu²nxa³ta³lxa¹ Es³te³vāu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²

i³kaix1sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lāi³. Txa²yāu³ka³txa² sa²so¹sē¹li¹. 60 Nxe² e³nū²la²
ā³ka³ti³wxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ju¹tai²li² ko³nxe³ti³ kâi³sain¹ju³tai²na² ko³nxe³ti³ i³yī¹lain¹txa³hē¹li¹. Nxe²e³ta³lun¹ka³tū³ya³lu²ta¹hxai²hē¹la².

8

Sau²lah³la²yo²i²tū³ka³txa²ye³khāuh³lxa³tain¹jau³su²

1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²te²a² ka³na³ku² te²nāu³xa² wxā³ain¹nū²la² Es³te³vāu²ah³lo²nu¹tai²na² wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹jah¹lo²nū¹tā² sa²so¹sxā³ sa²nū³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tū³ i³āin²ta³kxi²sxā³ kâin²nān³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹te³na¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²yxau³sxā³i²nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ain¹ju³ta²wi¹na³li¹. Te²yā¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nhī¹na² Je³ru³sa³lē²thi³na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³yxau²xai³lain¹tū³ka³txu¹tai²na² khāuh³lxa³txi³khaix¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxi³la¹ yo²i²ain¹tū³ka³txa² su²lhā³hxat³si¹jau³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³sxi²ha² yo²ha³kxa¹ ā³ten³sa²the³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³i³ha¹txi²hī¹na¹ sa²so¹sxā³ ū³tū¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txi³su² tā³nxa² txu¹su² tā³nxa² yo²i²te³a² a³tain¹kxai²nān²tū³ sa²so¹sxā³ ū³tū¹kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²ain¹tū³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³nū²la² ha³ten¹jah³lxi³nū²la² Ju³te²a² ko³nāu³u¹tai²na² ā³wi¹hi² Sa³ma²ri²a² ko³nāu³u¹tai²na² ā³wi¹hi² yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txu¹ta² so¹lxi³ Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Sa³ma²ri²a²ko³xa²Sū³na²wān³txa²ain³kxain¹jau³su²

4 Ai¹nha²kxai³ a³li³sxā³ ha³ten¹txi³ tū³ka³txi³nu¹ta² hi²sen³kxi³la¹ ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ ā³nxa³nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 5-7 Ai¹nha²kxai³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² a³li³nū²la² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹je³na² ā³wih¹ka³tū³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² wxā³ju³tu¹tai²na² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nhī¹na¹ a²ta³a² ko³nxe³te²a² a²yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³te²a² i³wxan¹sxā³ wxa²li³ye²ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² i³to³nain¹kxai²nān²tū³ ka³lāun³ta³kxi²tā³nxa² ha³lū²ha² ai³tā³nxa² jah¹lo²su² ye²kxan²ti³nu¹ we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yain¹jut³su² yxau²xai³tū³ka³txu¹tai²na² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²yain¹ju³ta² i² wān³txa² wi¹jau³xa² e³jau³xa² ain³kxi²yah³lxi³ka³tū³ju¹tai²na² whāi²na¹ ain³so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Kâin²ka³li³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

9-11 Nxe³ha²kxai³ Si³māu²ah³lo²nu¹tai²na² sxi²yhe³na²je³nu¹tain²txi³ yxau²xai³jah¹lo²nu²tain²txi³ kxā³nxa² wā³nxīn¹ju³ta² o²la³kxi²ha²kxai³ kâin²ki³lxo³nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²li² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³wā³nxīn¹ju³ta² yū³na¹wi¹. Nxe²i³yau¹ū³ha²kxai³yxau²xai³tū³ka³txu¹ta²kxai³lu²yo²ha³kxa¹ kâi²nxa³kxan²ti³ ain³kxah¹lxi³nū²la² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹khai³ju³ta² hxi²kan¹ta²nut³tā³li¹. Yah³lxi³jau³su² nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². 12 Kwēn¹tai²na¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xu¹ta² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na² ye³jen¹na² yū³tu¹wi¹.

Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² tah²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²li² wã³nxĩ¹khaix¹jah¹lai²li² yxo²i²jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² yxo²i²yah³lxi³nũ²la²
 in³txi³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ tu¹txi³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ ain¹sxã³
 i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹nxa²ha¹te¹
 Si³mãu²ah³lo²nu¹tain²txi³ yxo²i²nũ³nha²kxai³ i³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sãn²nũ²la² Fi³li²pah³lu¹ta²na² ã³ne³hit1ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³ne³hit1tãu³ãn²tã³ Fi³li²pah³lu¹ta²na² kãin² i³wã³nxĩ¹ye²ju³ta² i²ha²kxai³
 o²lha²kxai¹xain¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² kãin²na³li¹, kãin² wã³nxĩ¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 yxau²xai³lain¹nũ³ka³txu¹ta²kxai³lu² wãn³txa²u²lxi³ha³ta³nxe³jau³xu¹tain²txi³
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma²ri²a² nũ³ka³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹jau³su² nxe²
 ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pe²jah³lo²nu¹ta²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²na²
 nxe³sxã³ sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15-17 A²kxã³nxu¹ta²na²
 Fi³li²pah³lai²na² hxi²ka² a²nũ²a² i²li³te²a² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²kxai²nãn²tu³ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³ e³kxi²sãn²nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ã³nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Jã¹nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la²
 Jo³ãu²ah³la² nxe³ya³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ã³wxã³ya³tãu³a² a²nũ²a²
 yxo²i²te²nãu³xu¹ta²kxai³ tẽ³lxi²ya³sxã³ a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lxi³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Wxa²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹hai¹nĩn¹ju³ta²
 ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nxe³ya³jau³xan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
 A²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

18-19 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la²
 Pe²jah³lo²nu¹ta²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²na² nxe³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Wã³nxĩ¹khaix¹yah³hi¹lxi¹. A²nũ²a² wxa²hxi²ka²
 wxa²ne³hẽ²ta³lxi³ya³hin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³wih¹ye¹nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. Ya³hin¹kxa² yã¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
 Sa¹hin¹kxai²nãn²tu³ ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20-23 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxi²kan¹txi³
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wxãi²na² ko³nxe³thi¹ni¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹sxã³
 o²la³kxi¹lxi¹. Wxãi²na² yãx1te²a² ha³lo²a² ko³nxe³khaix¹ju³ta²
 sa³tã³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³nxa²ha³ta²wi¹. Ha²ya³kxa²
 yxo²kwain³txa²hẽ³li¹. Ũ³yho³hi²san¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
 KQ³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²nxã³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yo²we¹ki³lxo³ni¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³yho³hi²sxã³
 so¹kxi²ki³ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta²
 i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹sẽ¹li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 kãi³in¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² nxe³wã²na³nxa²jau³nũ³su² win¹ta²jau³lxi³
 i³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³nxa²ha¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²txai¹ya³hẽ¹li¹.
 Ju³ta² kq³nxe³ju³ta³la² khãuh³lxa³txi³nha¹kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 25 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² Je³su²jah³lai¹tã² o²la³kxi²ju³ta² i²ya³kxe³su²
 i³hen³txi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hi² nxe³ta³lun²ya³sãn²ka³tu³
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² i³xi²te³lhxã³ ai³lha²thet³ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ya³ka³tu³ Sa³ma²ri²a² ko³xan¹thĩn³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lu¹ta²na² hi²sen³su²
 a²nũ²a² kq³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹ju³ta³ yũ³jau³nũ³su²
 i³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³li²pah³la² E³ti³o³pi²ah³la² e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

26 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su²
 Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Fi³li²pah³lãĩ³. I³sa²yaxu³sxã³ a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na² Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 Ka²sa³thĩ³na² nxe² ne³ki³son³ta³kxi²tĩh³na² nxe³tĩh³nãn²tu³ u³je³na²
 ta³nãn³nãu³a² ain¹tãu³a² tĩh³na² ã³nhe¹tin¹tu¹wi¹. Nxe³tĩh³na² sxi²ha²
 yũ²nxa³tĩh³na² ai³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27-28 Nxa²ha¹te¹ ã³nxi³nũ²la² tĩh³na² ai³sxã³ ã³nhẽxĩtãu³a² a²nũ²a²
 E³ti³o³pi²ah³lai²na² ne³kxauh²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² a²i¹na² i³lxa²
 Kãn³ta²sa¹ka³lxĩ³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
 ta¹ka³lxa² a²sa³wit³su² ha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa² hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³
 Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² kwẽn¹ta²kxai³
 a³li³sxã³ tĩh³na² ai³lhi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a²
 ã³wxe³ha²kxai³ I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² ha³teh³nxã³nxi¹ta²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹la² ha³teh³nxã³nxi¹ta²na²
 i²tĩ³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²na² ne³kxauh²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxa²ha¹te¹
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Fi³li²pah³lãĩ³. Hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a²
 ã³tĩ³txa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30-33 Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³nih³sxã³ ã³tĩ³nũ²la²
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 I³sa³i²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txai²na²sa¹:

— O³ve²a² su²ju³ta² yũ³kxi²nãn²tu³ ã³nhẽ¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sxã³
 a²wxe³txa² ũ³yho³kxi²son¹kxan²ti³ hai³txi³ i³wai¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² kq³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxain¹na²hẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³nahx²sxã³ yxau³na²hẽ³li¹.
 Wain³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nxa³hẽ³li¹. Nxe³ain¹kxa²yu³su²
 su²lhã³ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² yũ²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 i³yau¹ũ³nyhain¹nx3tho³li¹.

Nxe³jau³xai²li² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— E³ti³o³pi²ah¹lãĩ³. Wãn³txa² i³yĩ¹lin¹jau³xai²li² ã³ne³wxe³nxa²ji¹wi¹?
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Fi³li²pah³lãĩ³. A²nũ²a² i²li³te²a² i³yau¹ũ³sai¹nxa³ha²kxai³
 ã³ne³wxe³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³
 ka³la³sxã³ ã³wxe³si¹jau³su² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

— I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² i³yau¹ũ³nẽ³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa² i³yau¹ũ³nẽ³jau³su² ta³nxa² nxe³te²sin²ta²ku² nxa¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² i³yau¹ũ³sẽ¹li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxa³nxa² wha²li¹txã³nxa¹tai²na² tẽ³nũ²la² nxe³jau³xu¹tain²txi³ ã³si³wxe³ya³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ã³nxa³ya³ti³kxai³lu² ka³wã³lxa² ã³nhe²kxi²ya³ka³tu³ E³ti³o³pi²ah³lu¹jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— I²sa³wi¹. Ju¹xa² i³yau³sin²na²wi¹. Ū³hũ¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wi¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²in¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhĩ³nx²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Yxo²i²a¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Tah²su² na³li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ã³yix¹si¹jau³su² i³ye³kxi²nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³ wxa²ka³nxi²yah³nũ²la² i³yau³xa² ã³nũ¹ya³ka³tu³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nũ²la² i³yau³xa² a³li³xi²yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu² Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ã³sa²so¹sxã³ nũ¹ka³na¹ A³so²to²thĩ³na² ã³wih¹si¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a²wẽ³ta³te²la³ i²xi²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Hãi¹sxã³ ka³lih³kxi²la²nha² i³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².⁴⁰ Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na² ã³nxi³tãu³a² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na² a³li³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Sau²lah³la² yxo²i² ã³si³wxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³su²lhã³si¹hain¹jau³su² yxo²ha³nxe³lha³txi³ i³ye³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Nxex³sa²lxi¹. Ta³mas²ko²thĩ³na² ai³te³la¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²te²an²tu³ i²ai¹na¹kxai²nãn²tu³ sa²hxi²tai³kxi² so¹na¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³jut³su² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³a² yxo²ha³kxa¹ sa²si¹hã³sẽ¹li¹. San¹ka³tu³ ã³nxi³na¹ju³txãn¹nxãn³su² ũ³wha²li¹lhã³

ũ³hũ¹sa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².³ Nxe³nũ²la² ã³nxi³ka³tu³ Ta³mas²ko²thĩ³na² yau³so³nain¹ti³kxai³lu² wa³su³txi³oh³sĩ³na²i³ha²te¹tha²kxai³hxi²kan¹txi³i²nxũn³nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

4 ã³yah³xi²sxã³ ã³si³ka³ta³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² wãn³txa² ain³kxi²jau³kxai³lu¹:

— Sau²lah³lãĩ³. Sau²lah³lãĩ³. Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³tã³ khãuh³lxa³txi³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹.

— ĩh¹jah¹lo²ta³nĭn¹ji¹wi¹? Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

Nxa²ha¹te¹.

— Txi²li² Je³su²jah³lo²lx³na¹wi¹. Ye³khāuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.

6 ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Nxĕn¹ka³tu³ sxi²je³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxĕn¹tāu³a²o²la³kxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hen³txi³nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hĕ¹la².

7 A²nxe³tj³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lx³nu¹ta²kxai³lu² ka³nahx2sxā³ā³yit1tain¹ta¹hxai²hĕ¹la². Yxān¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hĕ¹la².

Hāi¹sxā³ a²e³jau³xa² so¹lx³ ain³kxain¹ta¹hxai²hĕ¹la². 8 Jā¹nxe³nũ²la²

Sau²lah³lo²nu¹ta²na² ye³han³ta³kxi²kxe³su³ ĩ³sa²yxau³ta¹

ĩ²nha²ta¹hxai²nxa³hĕ¹la². A²sa³wi³ha³lx³nu¹ta²na² hi²sen³su² hxi²ki³ain¹sxā³

tē³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hĕ¹la². 9 Nxe³nũ²la²

ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² hai³txi³ ĩ³yai³nxa³ha²kxai³ ĩ³na²nxa³ha²kxai³

hāi¹sxā³ sxa³yain¹ta¹hxai²hĕ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ nxe³thi³nu¹ta²na¹ yxau³jah¹lo²su² A³na³ni²ah³lo²su²

ta¹hxai²hĕ¹la². Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3su² ta¹hxai²hĕ¹la².

A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut3sũ³ju³ta²

ain³kxi²ta¹hxai²hĕ¹la². Ain³kxi²te³nah¹lx¹:

— A³na³ni²ah³lāi³. Ta¹hxai²hĕ¹la². Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³

ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lx¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hĕ¹la².

11 Hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lx¹. ĩ³sa²yxau³sxā³ a³li³txu¹li¹. Tih³nai²na² Wain³si²tĩh³no²su¹

nxe³hxai²na²hĕ³li¹. Nxe³tĩh³na² ā³nxain¹ka³tu³ Ju³ta²sah³lai²na² sxi²ha²

ā³wih¹txa²hĕ³li¹. Nxĩn¹kxai²nān²tu³ Sau²lah³lai²na² Tar²so²thi³na²

yxau²xai³jah¹lai¹tā² ĩ³wā³txi³sain³txai¹nhĕ³li¹. 12 Nxe³jah¹lai²li² hĩ¹na²

Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³nha³li¹. Hxi²sxā³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²nũ²nhai¹.

Ī²ju³ta²sa¹, in³txa² ĩ³lxa² A³na³ni²ah³la² wxā³sxā³ wxa²ye³wxai³nũ²la²

wxa²ye³we²txi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³ta²li² ĩ²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lāi³. Nxe³sa²lx¹.

Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹khaix1ta¹hĕ¹li¹. Je³ru³sa³lĕ²thi³na²

yxau³hĩ¹nai¹tā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa²

ye³khāuh³lxa³ti³nyhain¹to³ta¹hĕ¹li¹. 14 Jā¹nxain¹sxā³ kwĕn¹ta²na¹

wā³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹lo²nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² Ta³mas²ko²thi³nāu³a²

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²ain¹te²a² sa²so¹sxā³ ũ³tj¹kxi²si¹hain¹jau³su²

sa²si¹hā³yhain¹txā³nxa² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hĕ¹li¹. Kwĕn¹ta²na¹

wxā³ain¹ta¹hĕ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²nu¹ta²na²

wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³kaix1so¹ai¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Hāi¹sxā³ ai³sĕ¹li¹. Ye³jen¹na²

txa²wān³txa² u²lx³ tē³sxā³ ai³sxā³ ĩ³hen³txi³tu¹wi¹. Ju³te²a²

nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²a² a²si³yxau³ka³txa² he³la³kxi³su² te²a² nxe³sxā³

ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹.

16 Nxe³ha²kxai³ Txi²na² sa²kxai³lu² txa²wān³txa² yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³

kāin² khāuh³lxa³txi³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²na² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hĕ¹la².

17 Nxe³nxa³ha²te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³nũ²la² Ju³ta²sah³la²

sxi²ha² ā³wih¹ta¹hxai²hĕ¹la². Ā³wih¹nũ²la² Sau²lah³la² ye³na²

wxa²ye³wxe³te³nah¹lx¹:

— Sau²lah³lai³. Txa²wā³tā³si¹lxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ tūh³na² wxā¹nhl¹nai³tā² i²in¹nū²hē³li¹. A²nxe³jah¹la² ye³we²txi³sih¹nxa²ha¹jau³su² sa²si¹hā³sain¹na²li¹. Nxe³sxā³ ye³we²txi¹nxa²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nxū²kwai³wih¹nxa²ha²kxai³ nxēn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³te³na¹ ai³na²ka³lo³hū³nxe² ye³hē³jā¹nxe³kxe³hū³te²su² ā³ye³hai¹tā³nxa²ha¹te¹ i³ye³ten³nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² i³sa²yxau³nū²la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
19 Nxe³hī¹na¹ i³yai³nxi²ha²kxai³ a²nū²nāu³la³ i³sī³nxūn³to³nxe²ha²kxai³ nxe³ye²ya¹ta¹hxai²hē¹la².

Ta³mas²ko²thi³na² yxau²xai³jau³su².

Nxe³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² yxo²i²tū³ka³txa² ā²la² kxān³su² yxau³a³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².²⁰ Yxau³a³nyhain¹tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³nāu³xa² ā³wih¹sxā³i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tā² Txa²wā¹sū³na² Tah²hai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

²¹ Nxe³jut³su² a²nū²a² ain³kxain¹tū³ka³txu¹ta²kxai³ nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² i²ki³jah¹lo²su² te²la¹kū², kxā³nxa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹na²hē³kū², nxe³hī¹nai³tā² Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txa² su²lhā³te³lhxā³ ain¹na²hē³kū², nxe³kxa²yā¹nxe² kāi³te³lhxā³ wxā³ain¹te²la¹kū², wā³nxin¹te² si³yxau³te²nāu³xa² hxi²ki³kxai³lu² a²nū²a² ū³tū¹kxi²si¹jau³su² sa²si¹hā³ai¹nhin³te²la¹kū², ki³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxain¹kxan²ti³ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tā³ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² a²ya³la³tu³khai³nx2na³li¹. Nxe³jau³su² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

²³ Nyhain¹ka³tu³ ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²nāu³a² ā³yā³nū²kxi²nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ su²lhā³si¹jau³su² hāi³tēn³su² i³ye³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².²⁴ Nxe³sxā³ sxi²thi³na² ki³tā¹kxi²nha²thi³na² yxo²a² yxo²ha³kxa¹ hāi³a² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta² whāi²na¹ ka³nxah³ta² whāi²na¹ su²lhā³te³lhxā³ ye³ten³kxa² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Sau²lah³la² a²sa³wi³sa³nu¹ta²na² nxain¹jau³nu¹tā² ain³kxi²nha²nū²la² i³hen³jah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².²⁵ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³nxa³hi²tāu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹nū²la² sxi²ha² ki³tā¹kxi²nha²thi³na² a²ne³kan¹ta³yo²a² sa²yo²than²sxā³ ha³ti²a² ū³ki³kū¹tain¹nū²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²wi¹hain¹ka³tu³ win¹ta²te²lxi³ sa²ha³lo²sa²tā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³jau³su²

²⁶ Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a³li³nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³tāu³a²:

— Je³su²jah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² ā³nū²kxai¹na¹tū¹xā¹. Jau³su² nxe³tah¹lxa¹ a²kxā³nxa² yxau³tū³ka³txai²na² i³wā³wā³ta³kxi²yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ Sau²lah³lai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²sin²ta²ku² ki³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².²⁷ Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³ya³ti²sxā³

ã³yã³sa²so¹sxã³ a³pos²to³lo² nũ³kã³txu¹tai²na² ai³sxã³ i²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lxi³si¹lx¹. Sau²lah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²sxã³ ã³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² Ta³mas²ko²thi³nãu³ai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ ã³hen³txi³nũ²nhai¹.
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹
Je³ru³sa³lẽ²thi³nãu³ai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³
ĩ³ye³sa²the³jain¹ta²hxai²hẽ¹la². 29 Ju³te²a² nũ³kã³txa² Kre²ka²
wãn³txa² e³tũ³kã³txu¹tai²na² ã³hen³txain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³hex¹xai¹nxa³jau³su² su²lhã³ain¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxa²ha¹te¹ yxo²i²ain¹te² nũ³kã³txai²na²
hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³la² su²lhã³te³lhxã³ nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ Se²sa³re²a²thi³na² tẽ³sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya¹nãn¹thi³na² Tar²so²thi³na² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²tũ³kã³txi³nãu³xu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²ko³xai²na² Ka³li³le²a²ko³xai²na² Sa³ma²ri²a²ko³xai²na²
nxe³sxã³ tũ¹kã³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ka³lih³kxi²la²nha²
yxau²ho³hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² yxo²i²tũ³kã³txu¹ta²kxai³la¹
kãin² ã³yã³tet¹sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³non²ta³kxi²ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũ³sxã³ a²nũ²a² ain³kxi²khaix¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² Jo³pe²thi³na² yxau²xai³jau³su²

32 Nxe³ain¹tãu³a² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² u²lx¹³
ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Li²ta²thi³na² ã³wih¹ka³tu³
Je³su²jah³la² yxo²i²tũ³kã³txu¹ta²kxai³ ai³si²ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe²
ai³tãu³a² E³ne³i²ah³la² ã³hat¹txi³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²
si³kan²ta³kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ai³lxa³ha²kxai³ hã¹sxã³
sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ 8 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— E³ne³i²ah³lãi³. Hĩ¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² we²txi²nxa²tu¹wi¹.
ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Sxan¹ka³lo³a² sa²hau³kot³sxã³ ã³nxai³txu¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² ã³ye³kxi²yha¹hĩ¹na¹ wa³su¹txi³
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Li²ta²
nũ³kã³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ Sa³ro²na² nũ³kã³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ Jo³pe²thi³na² jũ¹nxa² u²thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thi³nãu³ai²na² Ta³pi²ta¹ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ka³lxu¹ta² a²i³lxa² Kre²ka² wãn³txa² ã³yĩ¹li²nha²jau³xa²
Tor²ka³ka³lxu³su¹ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ ta¹ka³lxa² yxo²i²ha²kxai³
wi¹lo²la³kxi²ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² a²hi²nũ¹nha²kxai³
nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² ã³ton³nũ²la²
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ a²nũ²nãu³a² wxa²hi³la³kxain¹sãn²ka³tu³
sxi²ha² jũ¹nxa² kĩn³thi³na² ũ³wa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹
Li²ta²thi³nu¹tai²nãn²ta² yxo²i²tũ³kã³txu¹tai²na² ain³kxi²nyhain¹jau³kxai³lu¹
Pe²jah³lai²li² Jo³pe²thi³na² yxau³nũ²nha¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹
sa²si¹hã³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹jau³kxai³la¹:

— Pe²jah³lãi³. ã³sa²te³lhxã³ wa³su¹txi³ wxã³sxã³ ã³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe²e³kxah¹lx¹ta¹hxai²hẽ³la².

39 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³jau³kxai³lu² ain³kxi²nha²nũ²la² ã³sa²so¹nxa²ha¹te¹ ã³si³tẽ³kxa² i³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³ka³tu³sxi²nhu¹ta² tẽ³sxã³ ã³wi²xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la² oh³xan¹thĩn³ta²sa³. Nxe³ha²kxai³ txu¹ti³nãu³xa² wha³te³se³na³ka³lxu³nãu³xa² ã³tĩ³xi²ka³tu³ĩ³nã³yah³lxĩ³ha²kxai³ wã²la²ka³lo³a² ya³lu²ta¹ka³lxai²na² wã²nhũh¹ũ³hũ¹ain¹ka³lo³nãu³xa² wã²nã³ũ¹yah³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³lo³ka³lxai²txi³wet1sxã³ ũ³hũ¹ain¹ka³lo³nãu³xa² wã²nã³ũ¹yah³lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² a²yxō²ha³kxa¹a³li³si¹jau³su² i³ye³kxah¹lxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ã³ka³tih³wxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² i³ye³kxi²sxã³ ã³na¹nxa²ha¹te¹ ã³yxō²o³tũ¹sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ta³pi²ta¹ka³lxãĩ³. ĩ³sa²yxau³txu¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² i³ye³kxi²hĩ¹na¹ya³lu²ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ i³ye³ten³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i²tãu³Pe²jah³lo²nu¹ta²na² i²ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nũ²la² sa²yxō²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wã³txa² yxō²i²tũ³ka³txi²su² te²a² txu¹ha² wha³te³sa²te²su² te²a² nxe³sxã³ i³kaix1sa²nũ²kxi²xi²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ta¹ka³lxai²na² hi¹na² ka³ten³su²xi²na³ni¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³jut3su² Jo³pe²nũ³ka³txa² yxō²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³a²nũ²a² ka³lxai²txi³ yxō²i² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxe³nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Si³mãu²ah³la² sxi²ha² ye³ka³lxai²txi³a³lan²ni²sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la², Jo³pe²thĩ³na²sa³. A²nxe³jah¹la² po¹na³wã²la² o²la³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

10

Pe²jah³la² Ko³ne²lah³la² nxe³ya³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a²thĩ³nu¹ta²na² Ko³ne²lah³la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxau³ka³tu³ I³ta³li³ã²na² nũ³ka³txa² so³ta²to² nũ³ka³txan²tu³a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na² Ro³ma²no²ko³xa²a²wa³kxẽ³nxa² hxi²ki³kxai³lu² i³hxi²kat1jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

2 A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²an¹te²su² te²a²yen³kxi³txa²kxai²nã²tu³ wã²nhũh¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² jah¹lain²txi³ a²sxe³xa³ka³lxai² a²wẽ³ha³lxai² whãĩ²na¹Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Sũ³na²wã³txa² sa²yxō²we¹jah³lxĩ³to³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹ ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a² i³hxi²sxã³nhot3jut3sũ³ju³ta² i²ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ko³ne²lah³lãĩ³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ten³sa²tã³sxã³ yuh³lxĩ³tẽn³txi³i³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãĩ³. Ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wã³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wã³txa² i³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa²ain³kxi²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² i²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu²wi¹kãĩ³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. 5 Nxe³ũh¹nx2ti³ha²kxai³ Jo³pe²thĩ³na²wxa²sa³wi³ha³lxai² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³thĩ³tãu³ai²na² Si³mãu²Pe²jah³la² yxau²na³li¹. 6 A²nxe³jah¹la² Si³mãu²ah³lai²na² po¹na²

wā²la² o²la³kxi²jah¹lai²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. Nxe³thi³na² i³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thi³na² na³li¹. A²nxe³jah¹la² wxā²si¹jau³su² sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lu¹tai²na² a³li³kxa²si³yo³na² Ko³ne²lah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² i³kai¹ta¹hxai²hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ a²so³ta²to² ka³na³ka³na³tha²kxai³ a²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²na² i³kai¹ta¹hxai²hē¹la².

8 I³kai¹tu²la² hxi²sxā³nho³tēx³jut³sū³ju³ta² i³yau¹ū³ain¹sān²nū²la² Jo³pe²thi³na² sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ a³lan²nūn³tāu³a² tih³na² ā³nxai³ain¹tj³kxai³lu² Jo³pe²thi³na² yau³so³nain¹tj³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² sxi²ha² ki³txan¹thi³na² ka³la²ta¹hxai²hē¹la². Ne³ka³ka³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la².

10 Nxe³tāu³a² he³ha²kxai³ yain³txa² te³ki²ta³lun²sān²ta¹lā¹ nxe³jau³su² wah³nxe³tāu³a² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³ta² i²ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ye²te³nah¹lx¹i¹ oh³sīn³na² ā³nhai²ta³lx¹ye²ha²kxai³ wā²la²ka³lo³hū³ka³lo³a² kāin²ka³lo³a² sa³yu³ka³txū²la³kxi²kxe³jut³sū³nxe² ā³yu³lho¹je²ta¹hxai²hē¹la².

12 Ā³yu³lho¹je²nū²la² a²wā²lē¹nāu³a² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³wi²sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² ai³te²a² wi²sxa² sa³wxe³na² ai³te²a² wi²sxa² txih³nāu³xa² he³la³kxa² wi²sxa² ai³ka³nāu³xa² he³la³kxa² wi²sxa² ka³yxuh³xa² wi¹te²su² kxan²ti³ ko³nxe³te²su² kxan²ti³ wi²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wān³txa² oh³xan¹jah¹la² e³jau³xa² ain³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— Pe²jah³lāi³. I³sa²yxau³txu¹li¹. Ā³nan³ta²sxā³ ū³hi³lī¹txu¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Sū³na² kāin²jah¹lāi³. Nxēn²nxa³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³yxuh³xa² wi¹te²a² so¹lx¹i³ wxa²nhīn²te²ju²hē³li¹. Jāx¹te²sa¹wi¹. Ka³yxuh³xa² ko³x³te²la³ hai³txi³ wxa²nhī²te²txā³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ten³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wān³txa² ain³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Ka³yxuh³xai²li² Txa²wā¹sū³na² wi¹te²lo³kxe³su² ko³te²lo³txa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Te²yā¹nxe³jut³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ āh¹ e³kxi²xi²ka³tu³ sa²ka³la¹so¹xet²ta¹hxai²hē¹la².

17 Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wā³wā³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tj³kxai³lu² Ko³ne²lah³la² a²sa³wi³ha³lx¹nu¹ta²kxai³lu² Si³māu²ah³la² sxa³thi³na² i³wā³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ i³yau¹ū³hain¹nū²la² sxi²ha² a²yo²a² yau³son³sxā³ ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Ā³yit¹sxā³ i³kai¹tain¹te³nah¹lx¹i¹:

— Nxe³txe¹. Thi¹nāu³ai²na² Si³māu² Pe²jah³la² yxau³ji¹we¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ju³tan¹tj³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxā³nho³jut³sū³ju³tu¹ta² ne³kxe³kxi²nha²yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— Nxex³sa²lx¹i¹. In³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ i²nxa²te³lhxā³ wxā³ain¹na²li¹. 20 Nxe³ha²kxai³ i³sa²yxau³sxā³ a³ka³nx¹txu¹li¹. Hxi²waun³txi²nhxān³kxe³su² ā³si³tē³kxi¹txai¹nhē³li¹. Txa²li² sa²si¹hā³ū¹nxai¹na¹hē³li¹. Sū³na² Yāu³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxa²ka³nx¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹i¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a² ā³ten³yah³lxin¹jah¹lu¹txain²txi³na¹wi¹.
 Īh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ wxā³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² Ko³ne²lah³la² sa²si¹hā³sa²sĩn¹na²hē³li¹.
 A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 sa²yo²wet¹sĩ¹nhxa²na²hē³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ā³nũ¹ti³te²syu¹hain¹sĩn¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxi²te³nah¹lxi¹: “Si³māu²
 Pe²jah³la² ĩ³kaix¹so¹si¹jau³su² sa²si¹hā³txa²hē³li¹. Nĩn¹kxai²nān²tu³
 ĩ³ye³kxi¹nxain¹jau³xa² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³na²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ā³wih²jah¹lxi³hē¹li¹. Txa²sxi²ha² yxau³sxā³ āu³xi¹jxah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² ĩ³sa²yxau³sxā³
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jo³pe²thĩ³nān¹ta² in³txa²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²an²tu³ ka³na³ki²nũ²
 ān³si³tē³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². ²⁴ Ka³nxa³ha²ta³nũn³tāu³a²
 Se²sa³re²a²thĩ³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a²
 Ko³ne²lah³lo²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxi³su² te²a² a²wā³tā³txi³nāu³su²
 te²a² yxo²ha³kxa¹ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix¹tai¹nha²kxai³ ā³yā³nũ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
²⁵ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
 yau³so³nai¹nhĩ¹na² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ne³khau²hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ne³khau²hain¹ka³tu³ Pe²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² ĩ³sa²nēn¹kxi²te³lhxā³
 ā³ka³tih³wxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁶ Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 hxi²ki³nũ²la² sa²yo²ka³ta³wxe³yha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa²yxau³sē¹li¹. Txai²na² a²nũ²khai³su² nũn³te²sa¹wi¹.
 Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² te²txā³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

²⁷ Nxe³ha²kxai³ĩ³ye³kxi²sxā³ ā³wi¹hain¹nũ²la² a²nũ²a²ka³lxa¹txi³nũn¹sxā³
 wah³nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁸ Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹tai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²li² Ju³te²ah³lo²su² nxa¹ha²kxai³ wxāi²na² Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³syah¹lxa³nha²kxai³ nxe³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ kwēn¹tai²na¹
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hē³li¹. ĩ³yau¹ũ³sain¹ka³tu³ a²nũ²a²
 nũ³ka³txa² ā³sa³nũn³te²a² ha³na³ka³lxi² yxau³kxan²ti³ ko³nxe³ju³ta²
 kāi³ain¹jau³su² ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. ²⁹ Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 sa²si¹hā³sai¹nhĩ¹na² wa³su³txi³ wxā³ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
 Īh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ ĩ³kaix¹so¹sah¹lxin¹sai¹li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²nhĩn¹nai³tā² ā³sa²ti¹tā³xi²hĩ¹nai³tā²
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² a²nũ²a²
 wā³su³txi³ wxā³na²hē³li¹. A²wā²la²ka³lo³a² kāin² ha³te¹tha²kxai³
 txa²ne³kxai³tāu³a² wxā³sxā³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hē³li¹. ³¹ Nxe³sa³te³na¹lxi¹:
 “Ko³ne²lah³lāi³. Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² wān³txai²li² ĩ³ye³kxi²nĩn¹jau³xa²
 ain³kxi²nxa²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² ĩ²nxa²ha²kxai³ nxe³na²hē³li¹.”

32 Nxe³ju³ta² nxe³sē¹li¹. Jo³pe²thi³na² wxa²sa³wi³ha³lxa² tē³sxā³ ũ³sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. Si³māu² Pe²jah³la² i³kaix¹so¹sē¹li¹. A²nxe³jah¹lai²li² Si³māu²ah³lai²na² po¹na² wā²la² o²la³kxi²jah¹la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. I³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thi³na² yxau²na³li¹.” Sain¹na²hē³li¹. 33 Sai¹nha²kxai³ wa³su³txi³ ũ³sa²si¹hā³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³ai¹na¹ha²kxai³ wa³su³txi³ wxān¹ten¹tu³wi¹. Jā¹nxe³na³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau³ki³sa²kxai³ wān³txa² i³ye³kxi²nxain¹jau³xa² ain³kxi¹nxā²sīn¹te³la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² i³yau¹ū³jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxai¹:

— Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Ju³te²a²nū³ka³txa² so¹lxi³yū³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ten³te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tai²li² a²kwēn¹tai²na¹ e³kxi²nha¹wi¹. 35 Nxa¹ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na² a²nū²a² i²li³te²su² te²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ sa²yo²we¹te²su² te²an²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² wi¹lhin¹sxā³ i²tu¹wi¹. 36 Nxe³jut³su² ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ha³ta³nxe³tai¹ti²tu³wi¹. Ha³ta³nxe³te³nah¹lxai¹: “Je³su² Kris³tu³jah¹lai²na² so¹lxi³ a²nū²a² ē¹nāu³a² ā³sa²hāu²no³tain¹te³lhxā³ wxā³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su² tai¹ti²tu³wi¹.” 37-38 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwāi³wi¹hain¹sxā³ i³nxū³kū³ti³lxon³tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³lain²txi³ Na³sa³re²thi³na² ton¹ta³lun²ka³tu³ Jo³āu² Ba³tis²jah³lai¹tā² a²hxi²ki³kxai³lu² i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³tu³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wā³kan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³sxā³ wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lai¹tā² sa²kxai³lu² a²nū²a² wa³ka³ti³lo³txain¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² sa²wa²su¹txai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹, Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²ha²kxai³lu¹. 39 Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ i²si¹na¹hē³li¹. Ju³te²a²ko³xa² yxau³sxā³ wi¹kāi³i² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³sxā³ wi¹kāi³i² nxe³ju³tai³tā² whāi²na¹ i²si¹na¹hē³li¹. Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxain¹nū²la² i³ya²lu¹tain¹na²hē³li¹.

40 Nxe³yān¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nxe³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hē³li¹. Nxe³nū²la² a²nū²a² a²yen³khai³xa² i²ain¹na²hē³li¹. 41 Yxān¹ta¹ kwa²nū³ka³txa² hai³txi³ i²ai¹nxā³hē³li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a³pos²to³lo² nū³ka³txa² i³kaix¹so¹tū³ka³txai³tā² so¹lxi³ i²ain¹si¹na¹hē³li¹. I³yai³ni² i³na² nxe³ya³si¹na¹hē³li¹. 42 Nxe³ha²kxai³ kwa³na³sain¹sīn¹te³nah¹lxai¹: “Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³txai¹yah³lxi³hē¹li¹. A²nū²a² ka³ten³su² tā³nxā² ya³lu²te²su² tā³nxā² nxe³te²su² te²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lain²txi³ a²nū²a² wi¹lhin¹tā³nxā² ko³nxe³thin¹tā³nxā² kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³jau³su² i³yi¹li²hain¹tu¹wi¹. I³hxi²ka¹ti³hi¹tai¹na¹hē³li¹, Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³lu¹.” Nxe³sain¹sīn¹na²hē³li¹. 43 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txa² ũ³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³su² e³ain¹te³nah¹lxai¹: “A²nū²a² i²li³te²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²kxai²nān²tu³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹, Je³su²jah³lai²na² i³lxa² wxi²ka¹nha²kxai³lu¹.” Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² nxũ²kwai³yxau³jau³su²

44 *ĩ³ye³ta³lu²nxa³ta³lxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²hi²sen³kxai³lu²a²nũ²a² ain³kxi²nyhain¹te²a² ã³nxũ²kwai³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 45-46 Nxe³tãu³a² wãn³txa² a²nũ²a² ã³sa²nũ³te²a² e³jau³xa² i³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na² i³sa²nẽn¹kxi² nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut3su² Pe²jah³lai²na² ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³txu¹ta²na² o²lain¹te³nah¹lxi¹:*

— *Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²hi²sen³su²Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²su²te²a² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũ³nã²ta¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

47 *Nxa²ha¹te¹Pe²jah³lo²nu¹ta²na²wãn³txi³kxai³lu¹:*

— *Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹hain¹nũ³na³li¹. Txa²wã¹kxi³nãu¹xai² yã¹ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta²wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².*

48 *Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wãn³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²na²wãn³txi³kxai³lu¹:*

— *Ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³lan²sã³yxau³syah¹lxi³hẽ¹li¹. Nhyai¹nha²kxai²a²ya³la³tu³yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

11

Pe²jah³la²wãn³txa²yxo²i²sxã³hxi²kan¹te²nãu³xa²i³hen³txi³jau³su²

1 *Jã¹nxe³jau³su²u²lxi³ha³ta³nxe³ha²kxai³ yxo²i²tũ³ka³txa²Ju³te²a²ko³xa² yxau²xai³tũ³ka³txan²tu³nxe³jau³jau¹xai²na²ain³kxi²a³pos²to³lo²nũ³ka³txa²ain³kxi²nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Nxe³te³nah¹lxi¹:*

— *Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²a²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ain³kxi²sxã³sa²yo²we¹tain¹nũ²nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxa²ha¹te¹Pe²jah³lai²na²sa²kxai³lu²Je³ru³sa³lẽ²thi³na²ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wih¹nxa²ha¹te¹Ju³te²a²nũ³ka³txa²yxo²i²te²an²tu³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:*

— *Pe²jah³lãi³. Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²na²sxi²ha²ã³wih¹ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Nxe³kxa²yu³su²i³yain³ya¹hain¹ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Nxe³ju³ta²li²txa²wã¹nũ³ka³txi³sxa³ha²kxai³wai³nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

4 *Nxai¹nha²kxai³Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³wãn³txai²na²yxo²ha³kxa¹nxe²i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².*

5 *ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:*

— *Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹ta²na²i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. ã³wi¹lhĩ¹na²Jo³pe²thĩ³na²ha³la³ka³lxa³lo³na¹hĩ¹nai³tã²Txa²wã¹sũ³na²i³ye³kxi²na¹tãu³a²hxi²sxã³nhot3sa²jut3sũ³ju³ta²i²a¹hẽ³li¹. ĩ²a¹ka³tu³ta¹wã²la²ka³lo³hũ³ka³lo³a²kãin²ka³lo³a²oh³sĩ³na²a³ka³nxĩ²sxã³ã³yu³lho¹je²na²hẽ³li¹.*

6 *ã³yu³lho¹je²nũ²la²wã²lẽ¹nãu³ai²na²ka³yxuh³xa²ka³lxa¹txi³wi²sxa³ye²na²hẽ³li¹. Ka³yxuh³xa²wi¹te²su²wi²sxa²ka³yxuh³xa²ko³te³su²wi²sxa²txih³xa²wi²sxa²ai³ka²wi²sxa²nxa²hẽ³li¹.*

7 *A²nxe³hĩ¹na²oh³xan¹ta²e³jau³xai²na²ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pe²jah³lãi³. ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. ã³nan³txa²sxã³nũ¹hĩ³lhĩ¹txu¹li¹.”*

Sain¹na²hẽ³li¹. 8 Nxe³sain¹nxa²ha¹te¹: “Ti³hex1sa²nxa³nhai¹. Ka³yxuh³xa²wi¹lxa³te²a²hai³txi³hĩ³lhĩ²te²txã³wi¹.” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.

9 *Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jau³xa²ãh¹ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Ka³yxuh³xa²li²Txa²wã¹sũ³na²wi¹te²lo³jau³su²nxe³nxain¹kxai²nãn²tu³i³so¹ji²sẽ¹li¹. Ka³yxuh³xa²li²ko³nxe³te²lo³jau³su²i³ye³txã³hẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.*

10 *Te²yã¹nxe³jut3su²ye³ha¹li¹ka³na³ki¹i³ye³kxi²xi²sain¹ka³tu³*

sa²ka³la³so¹xi²na²hē³li¹. 11 Nxe³na¹tāu³a² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
 nxe³sxā³ Se³sa³re²a²thi³na² a³li³ain¹ka³tu³ sxi²ha² yxau³na¹thi³nai³tā²
 ā³si³tē³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³
 ye³jen¹nāu³a² ān³si³tē³kxai¹na¹hē³li¹. 12 Nxe³tj³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 A²yāu³ka³txa² i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lx¹: “Ā³si³tē³kxai¹nīn¹ju³ta³nū³a²
 hxi²waun³txi³txa³hē¹li¹. Hāi¹sxā³ ā³si³tē³kxi¹tain¹yah¹lx¹hē¹li¹.”
 Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Se³sa³re²a²thi³na²
 ai³si¹na¹hē³li¹. In³txa² yxo²i²te²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ txai²na²
 nxe³sxā³ ā³si³tē³kxain¹si¹na¹hē³li¹. Nxe³te³na¹ Ko³ne²lah³lai²na² sxi²ha²
 ā³tj³sxā³ ā³wih¹si¹na¹hē³li¹. 13 Ā³wih¹si¹na¹nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³la²
 i³ye³kxi²sain¹si¹na¹te³nah¹lx¹: “A²wi¹lh¹na² oh³xan¹jah¹lai²na² wxā³sxā³
 txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lx¹: ‘Nxex3sa²lx¹. Jo³pe²thi³na²
 sa²si¹hā³txai¹nhē³li¹. A²nū²a² Si³māu² Pe²jah³la² ā³wxā³si¹hai¹nīn¹ju³su²
 i³ye³kxi¹txai¹nhē³li¹. 14 Nxe³jah¹lai²li² i³ye³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 Wān³txa² wi¹jau³xa² ko³nxe³tj³ kâi³sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxa² yo³su²
 sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³jau³nū³xa² i³yau¹ū¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nxe³jau³xai²na²
 wxa²sxi²ha² yxau²xai³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxah¹lxin¹jau³nū³ai²la¹wi¹.
 Nxe³sain¹na²hē³li¹.” Ko³ne²lah³la²kxai³lu² nxe³sa³na²hē³li¹.
 15 Nxa²ha¹te¹ ā³wxā³na¹nū²la² i³yau¹ū³ai¹na¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wi¹hain¹na²hē³li¹. Ā³wih¹ne³lain¹ju³taix³
 jā¹xain¹na²hē³li¹. 16 Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ne³wān²sa²jau³xai³tā² hī¹na² ain³kxi²xi²nha¹hē³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Jo³āu²
 Ba³tis²jah³lai¹tā² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ye³jen¹na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² i³hxi²kat1sa²sai¹nx2ti³tu¹wi¹.”
 Nxe³ne³lain¹tai¹ti²tu³wi¹. 17 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³txa² ū³hū¹ne³kai³
 jā¹xain¹na³li¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²ai¹nha²kxai³lu¹. Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²yxō²ā³a¹jau³su²
 ten³sa²nxa³hē¹li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
 Pe²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nū³ka³txa² nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nū²la²
 hāi¹nxa¹sxā³ i³kwai²kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na²
 sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lh¹in¹khai¹nx2na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
 ko³nxe³tj³ kâi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nh²sān²nū²la²
 Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³tj³
 kâi³sxā³ yxau²xai³lain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹kxain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³na² wi¹tāu³a² kan²txi³ yxau³ain¹ju³ta³nū³a²
 yū³ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxo²i²tū³ka³txi³su² i³yau¹ū³jau³su²

19 Nxe³jut3su² Es³te³vāu²ah³la² su²lhā³ai¹nhī¹nān¹te²tu³ yxo²i²tū³ka³txa²
 kâin² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 u²lx¹ ha³ten¹txa³nū¹lhain¹ta¹hxai²hē¹la². Fe³ni²si²a²ko³xa² aun³txi²
 Syi²pri²ko³xa² aun³txi² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² aun³txi² nxain¹kxan²tj³nū¹
 Ju²te²a² nū³ka³txa² so¹lx¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Ain¹tah¹lxa¹ Syi²pri² nū³ka³txa²
 Si³re²na² nū³ka³txa² nxe³sxā³ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ aun³txain¹nū²la²
 Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³tj³ain¹nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²

ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai¹tã² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai¹tã² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹ta²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nũ²a² yxau²xai³te²a² ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²
ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22-24 Nxe³jut³su² Je³ru³sa³lẽ² nũ³ka³txa² nxe³jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹ka³tu³ Bar³na³be²ah³la² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ã²nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ kãin² yxo²i²ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²si¹hã³ain¹ka³tu³ Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³wih¹tãu³a² yxo²i²tũ³ka³txa²
ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ha¹txi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ka³lih³khaxi¹sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yo²ã³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ nxũ²kwai³lxũ¹sxã³
sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²
ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ain¹nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na²
a³li³nũ²la² Tar²so²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la², Sau²lah³lai²na²
ĩ³ha¹txi²si¹jau³sa³. 26 ĩ³ha¹txi²nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na²

ãn³sa²so²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ kwẽ³kxa² ka³na³ka³nat³sxã³
yxau³tãu³a² yxo²i²tũ³ka³txa² ã³nũ²kxain¹to³tãu³a² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ã³sa²nũ³te²a²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²li² Kris²tu³ tũ³ka³txi³sin²ta²wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxã³
Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² nxe²ĩ³yĩ¹lih² ã³si³wxe³eh²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ain¹tãu³a² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
hi²sen³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ain¹nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na²
ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 A²nxe³tãu³ai²na² a²nũ²a² A³ka²bah³la²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³jen¹na² wẽ³ha²yau³xa² wẽ³hã¹xa³lho³li¹.
Nxe²nxa³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kãin² kwẽ³kon³na²ha³tai¹.
Nxe³ha²kxai³ yain³txa² hxan³kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²li²
ya²la³lxa¹ Klau²jah³lo²nu¹tai²na² Ro³ma²no² a²wa³kxẽn³su² hĩ¹nai³tã² kãin²
kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 A²nxe³tãu³a² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxo²i²tũ³ka³txa²
hi²sen³kxai³lu² ũ³yho³hi²txã³nxa² sa²nũ²kxi²sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
Ju³te²a²ko³xa² yxo²i²tũ³ka³txa² ũ³hũ¹te³lhxã³ ta³nxã¹nxu¹ta²kxai³lu²
sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Sau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ ai³ya³tãu³a² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yah³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxo²i²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la², yxo²i²te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxa²sa³.

12

E³ro²jah³la² hxi²ka² ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ju³te²a²ko³xai²na² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² yxo²i²tũ³ka³txa² kãin²
ye³khãuh³lxa³thin¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ka³tu³ta¹ Ti³a²kah³la²
sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²

a²lon³yah³lo²su² nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxi²nū²la² hi³ki²a³la² tē³sxā³ su²lhā³ta¹hxai²hē¹la².
3 Su²lhā³ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nū³ka³txa² i²sxā³i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Su²lhā³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
E³ro²jah³lo²nu¹ta²na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Ka²li¹hai¹na¹hē³na¹. Jā¹nxa¹tū¹xā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
yain³txa³nū³xa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² yain³hī¹na¹ E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹sxā³ ū³tī¹kxa² wxe³ta¹hxai²hē¹la². 4-5 Ū³tī¹kxa²
wxe³ka³tu³ so³ta²to² nū³ka³txa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ wah³nxe³sxā³
i²yxau³ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txa² te²yā¹nxe³sxā³ yxau³sxi²yxau³to³hi²
jā¹nxe² jā¹nxe² to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te¹kxa³ya³lhu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ū³tī¹kxi² yxau³ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ yxo²i²tū³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
i³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tu³ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na²
a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Yain³txa² wa²tāi¹tāi¹tū³xa² i³yai³nain¹na³na¹ sxā³ hā²wxān³txa³
Pe²jah³lai²li² sa²sai¹xi²sā²na¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ko³nxe³ti³
i³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³nū³su² wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su².
Nxe¹ta¹hxai²hē¹la².

Pe²jah³la² sa²than²kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta² yxau³so¹nhī¹na¹
Pe²jah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² ha¹li¹ nxū²kwai³ye³la³nāu³a² sxa³sxā³
āu³xi²ha²kxai³ kwa³thj³līh³na² tīh³nu²ha¹li¹ sa²hxi²taj³kxai¹nha²kxai³
nxe³ain¹tu³ka³tu³ sxi²ha² tī¹kxi²thi³nu¹ta²yxo²a² so³ta²to² ha¹li¹
āh¹ yxo²yxau³ha²kxai³ sa²ye³te²nxa² yxau³a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³kxan²ti³nū¹ Pe²jah³la² wi¹lāu³xi²ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³ain¹tī³kxai³lu²
oh³xan¹jah¹la² wa³su³txi³ wxa²ka³nha²kxai³ tī¹kxain¹thi³na²e¹nāu³a²
kāin² sa²ha²te¹ā³ni²ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³ki³sxā³ wxa²yū³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Pe²jah³lāi³. Pe²jah³lāi³. Txu¹lxī¹txi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxī¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³la¹:

— Wa³su¹txi³ i³sa²yxau³sē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ kwa³thi³līh³na²
hxi²ka³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxe³nū²la² i³ye³kxi²xi²ti³ān¹jau³kxai³la¹:

— Sīn²ta²ka³lo³a² sa²si³i¹nhā¹nha²kxai³ wxa²yu³kxa³ka³lo³a²
ū³yhu³wi²kxi²nhā¹nha²kxai³ wxa²ha³la³sē³nān¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nhā¹nha²kxai³
nxe³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

9 Nxe³ta³lun²nū²la² āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— i³hit²txi²sē¹li¹. Nxa²ha¹te¹ i³hit²ti²ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³nū²la²
thi¹nai²na² a³li³xi²ya³sān²ka³tu³ sī³nā³xa² a³li³xi²nūn³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ka³tu³ sxih²yo²a² kwa³thi³la² wet¹tain¹ka³lo³a² sxi²je³na²
ā³wih¹ta³yo²a² yxo²tī¹nha²ka³lo³syē²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ti³xa²
yau³son³ya³ta¹hxai²hē¹la². Yau³son³ya³nxa²ha¹te¹ sxih²yo²a²
wā²nxū¹ yxo²than²ye²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² sxi²ha²
a³li³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ tīh³na² ka³na³ka³nat³sxā³
ā³nxi³ya³tāu³a² oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² a³li²sih³sa³tī¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhī¹na²:

— Hxi²sxã³nhot3sa²jut3sũ³ju³ta² i²a¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³ka³tu³
tũh³na² nũh¹xai³tãu³a² wain³txi³ ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Ne³kxe³kxi²nha¹ka³tu³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² ya²la³tu³ i²a¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la²
sa²si¹hã³ũ¹sa³ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ thi³na² sa²sai¹xi²sa³na²nã¹.
E³ro²jah³la² nũ³kxũn³txi³ khãuh³lxa³ti² Ju³te²a² nũ³ka³txa² kō³ti³kãi³i²
nxe³na¹tũ¹xã¹. Sain¹na³na¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
ã³non²ta³kxi²sa³na²na¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
12-14 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³xi²nũ²la². Ma³ri²a³ka³lxa² sxi²ha²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² Jo³ãu² Mar²ko³jah³lo²su¹
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² sxi²ha² yau³son³nũ²la² i³yo²to¹tot1sxã³
ĩ³kai³1tũ²la² sxi²ha² wa³kxẽ³na² ta¹ka³lxi³su² a²sa³wi³sa³ka³lxu²su²
Ro²ta³ka³lxi³su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxi³nu¹ta¹kxai³lu²
Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi²nũ²la² wxã³sxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³sxi²nũ²la² ka³lih³jau³su² sxih²yo²a² sa²yo²tha²nxa³ka³tu³
ne³wã²na³ka³tu³ i³xi²sxã³ i³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lai¹txa³lxi² ã³wxã²na³li¹. Wah³nxe³nẽ³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thi³nai²na²kãn¹su²a²nũ²a²ka³lxa¹txi³ã³nũ²kxi²nũ²la²Txa²wã¹sũ³na²
i³ye³kxi²te³lhxã³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³tũ³ka³txai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wen¹sĩ¹ni¹nxĩ¹. Ki³han³sĩ¹ni¹nxĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tah¹lxa¹
Ro²ta³ka³lxi³a²i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu³tã³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ tũ³ka³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Pe²jah³la² a²yãu³ka³txi³su²na²xĩ¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nyhain¹tĩ³kxai³lu² Pe²jah³lai²li² sxi²ha² yo²a² yo²to¹to¹ta²
ai³lye²ai¹nha²kxai³ sa²yo²than²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². On²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³ka³nahx2ye²si¹jau³su² wxa²ye³wxãi³tũ²la² sxi²ha²
ũ³tĩ¹kxi²thi³nai²na² Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³kxi²sxã³ a³li³xi²si¹hain¹jau³xa²
i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². I³hen³txi³ta³lun²nũ²la² ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Ti³a²kah³la² i³hen³txi² yo²i²tũ³ka³txa² yo²ha³kxa¹
i³hen³txi² nxe³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³su² nxe²e³ta³lun²nũ²la²
a³li³sih³xi²sa³tĩ¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² so³ta²to² nũ³ka³txa² hxi²kau³kau³nha²ha²kxai³
kãin² yuh³lxi³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
ih³sau³nai¹nha²kxai³la². 19 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹ta²na²
hi²sen³kxai³lu² ã³te³nxi²si¹jau³su² so³ta²to² nũ³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹
hai³txi³ i³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
i³ha¹txai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² ũ³tĩ¹kxi²thi³na²
a²nũ²a² wah³nxe³sxã³ i²yxau³tũ³ka³txai³ta² sa²so¹ka³tu³ kō³nxe³
kãi³ki³lxo³yhain¹sxã³ a²nũ²a² ã³xa² i³kwa³na³nyhai¹nha²kxai³
su²lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tĩ³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a²ko³xa² a³li³xi²nũ²la² Se²sa³re²a²thi³na² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² ya³lu²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxã³nxai³tã² Ti²ro³tũ³ka³txi³su² te²a²
Si³tõ²tũ³ka³txi³su² te²a² nxe³sxã³ E³ro²jah³la² hxi²ki³kxai³lu²
i³an³ta³kxai¹nha²kxai³ yuh³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhãu²no³si¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxãn³su² a²yain³txi³khai³xa² E³ro²jah³lu¹ta²na² hxi²ki³kxai³lu²
wã²nhũ¹nyhain¹tah¹lxa¹ i³an³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ hãi¹nxã¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²si¹hã³ain¹tũ³ka³txu¹ta²na² Blas²to³jah¹la² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², E²ro²jah³la² sa³wit³sa²ha²kxai³la². Hã²wxã³txa³ Blas²to³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³hãu²non³si¹nyhain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².²¹ Nxe³jut³su² a³lan²tãu³a² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu² wã²la²ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta³ ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³ka³tu³ a²nũ²a²kãin² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².²² Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ta³lu²nũ²la² ain³kxi²yxau³tũ³ka³txu¹ta²na²kãin² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² hai³txi³ a²nũ²sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Oh³nãn¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²³ Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wi¹lxo³kxai¹nha²kxai³nxe²ĩ³ye³xa³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³kãin²khaix¹nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹te²yãx¹te²txã³wi¹. Kãi²nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ³nu²sxa³wi¹. A²nũ²sã¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³xa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² wa³su³txi³ wxa²kan³nũ²la² ĩ³ta³ka³txa² a²ẽ¹nãu³a² ã³wih¹si¹jau³su²kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ yũ³yũ³kxa² hi²sen³su² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sã³ ĩ³ya²lu¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁴ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹jau³xa²u²lxi³ha³ta³nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁵ Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lu¹ta²na² Sau²lah³lu¹ta²na² nxe³sxã³ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³hũ¹ain¹yah³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²a³li³yah³nũ²la² ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³tãu³a² Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³sa²so¹sã³ ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³ĩ²sã³so¹jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³te²na²yũ³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³tũ³ka³txa² yũ³ha²kxai³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txa²sa¹ Bar³na³be²ah³lo²su² Si³me³ãu²ah³lo²su² jah¹la² a²tun³jah³lo²su¹ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³Lu³si³u²ah³lo²su² nxe³jah¹la² Si³re²na²ko³xa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Āh¹ jã¹nxe² Ma³na³ẽ²ah³lo²su² jah¹la² E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²a²wa³kxẽn³yah¹lo²su² te²a² a²wã³tã³xi²nhyu¹ta¹hxai²hẽ¹la². Āh¹ jã¹nxe²Sau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².² Jã¹nxe³tũ¹ka³txu¹ta²kxai³lu² yain³txa²ã³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³ain¹tãu³a²Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³ĩ²sã³so¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wa³ka³li³yu³ta² ĩ³ye³kxai¹na¹ju³ta² o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txu¹ta²kxai³la¹ yain³txa² ã³na¹to³sãn²nũ²la²a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ¹tain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³ sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Syi²pri²ko³xa² ai³ya³jau³su²

⁴ Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² Sau²lah³lo²nu¹tã²nxe³ya³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³txai²na² hxi²ka²ĩ³sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ aun³ja³ta¹hxai²hẽ¹la², Ān³ti³o³ki²a²thi³na²sa³.

Nxe³sxã³ aun³ja³te³na¹ Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³non²ta³kxi²si¹jau³su²
ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ aun³tain¹nũ²la² Se³lu²si²a²thi³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹nũ²la² Syi²pri²ko³xa²
ã³nxai³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xai²na² i³ye³na²

kãin²je³na² wi³wi³ta³lot³sxã³ sxa³je³na² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³
yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³nũ²la² Sa³la³mi²na³thi³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²

ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹te³na¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³nũ²la² Syi²pri²ko³xa² whãi²na¹ ai³lha²thet³tũ²la² Pa²fo³thi³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹ka³tu³ Bar³je³su²jah³la² Ju³te²a²

in³txi³su² ha²kxai³ i³hat¹txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
E³li²mah³lo²su¹ Kre²ka² wãn³txa² nxe²xi²li²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi²ki³lxo³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹ kãin²ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³kxa²yu³su²

ko¹xai²na² a²wa³kxãn³yah³la² ã³ya³lxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxãn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² Ser³ji³o³ Pau²lah³lo²su²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²hoh³lxi³sa²ta¹hxai²hẽ¹la². Bar³na³be²ah³la² nũ³ka³txa²
i³khaix¹so¹te³nah¹lxi¹:

— Bar³na³be²ah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.
i³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³ha²kxai³
i³yau¹ũ³hain¹tãu³a² E³li²mah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ain³kxain¹txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa² wi¹lxa³wi¹ Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² i³lxi²nha²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
ã³si³tẽ³kxi²sxã³ ten³sa²tã³sxã³ i²nũ²la² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

10 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³li²mah³lãi³. Sa³ta³na²jah¹la² tah²si¹lxi¹. A²nũ²a²
i³ki³ha¹kxi²so¹ain¹te³lhxã³ o²la³kxi¹lxi¹. Ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³

kãi³i¹lxi¹. Wi¹lhin¹jut³su² ten³ti³he¹nxẽ²nxã³lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² i³kho³kxi¹lxi¹. 11 Nxe³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³txi³

i³wai¹txa²tu¹wi¹. Ye³ha¹la² a³lan²tãu³a² ye³han³nxa²tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wa³su³txi³

ye³han³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³han³khai¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
hxi²ki³sxã³ tẽ³xai³lain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹

ha³lo²a² a²wa³kxãn³yah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ju³ta³nu¹ta²na²
i²nũ²la² yxo²i² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

i³ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thi³na² ai³ya³jau³su²

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² Pau²lah³la² nũ³ka³txa² a³li³xain¹nũ²la²
Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³nxai³ya³te³lhxã³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxãn¹ta¹ Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³si³tẽ³kxai¹nxa³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
i³ta¹hxai²hẽ¹la². ãh¹ jã¹nxũn³tũ³ka³txai²li² Per²je²thi³na³

ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 ã³nxai³ain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
a³li³xain¹nũ²la². ãn³ti³o³ki²a²thi³na² Pi³si²ti²a²ko³xan¹thi³nãn²tu³

ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na² ã³wi¹hain¹sxã³ ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Hã²wxãn³txa³ thi³na² a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa²

tê³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² i³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹tũ³kã³txi³nu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xa²i³ye³kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Pau²lah³la² nũ³kã³txa² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² i³nxũ²kwai³lxũ¹sa²nñĩ¹jau³nũ³su² yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ i³ye³kxi²sah¹lxi³sĩ¹nñẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁶ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²i³sa²yxa³nũ²la²ka³nahx²2si¹jau³su² wxa²sa²tã³yi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxĩ³wxi¹. Ju³te²a² nũ³kã³txi³su² tã³nxa² ã³xa² nũ³kã³txi³su² tã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.

¹⁷ Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² txa²wã¹si³yah³la²nãu³hĩ¹nu¹tai²na² wã²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Hã²wxãn³txa³ E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² yxa³ain¹tãu³u¹tai²na²kãn²ã³tet¹sxã³ka³lxa¹ti³lon³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Ka³lxa¹txi³lon³nũ²la² hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kãn² wã³nxĩ¹nha²kxai³ ta²ko¹xai²na² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

¹⁸ Sa²sai¹xain¹nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxa³ai¹nxa³ko³xa² ho³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Kwẽ³kxa³ ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³ko³nha²kxai³

⁴⁰ nxe² kwẽ³kon³tãu³a² ho³hain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ã³sa²ya³nãn³ta³kxi²nũ²la² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

¹⁹ Nxe³nũ²la² Ka³na³ã²ko³xa² ã³sa²so¹sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² yxa²xi³tũ³kã³txi³nu¹tai²na² ka³lxa¹txi³ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹

ka³na³ki¹ nxe³tũ³kã³txi³nãu³sxu² ha²kxai³ kãn² ko³nxe³thi¹nha²kxai³ sun²tã¹nũ²la² ta²ko¹xu¹tain²txi³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

²⁰ Ũ³hũ¹ain¹ka³tu³ kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ ⁴⁵⁰ nxe² kwẽ³kon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Hã²wxãn³txa³ a²hxi²kan¹txa² nũ³kã³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² a²hoh³lxĩ³su² te²a² sa²si¹hã³ain¹tot³sãn²ka³tu³

hã²wxãn³txi³nũ² Sa³mu³e²lah³lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³jah¹lan²tu³ ã³wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

²¹ Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³: “A²si³yxa³kax³khai³xa² ten³sah²sĩn¹nhai¹.” Ain¹jau³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹tai²na² Ki²jah³la²

ki³lha³lxan²tu³ Bẽn³ja³mĩ² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ũ³h³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nxe³jah¹la² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ ⁴⁰ nxe² kwẽ³kon³sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txa² sa²hau³kot³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

²² Sa²hau³ko³tũ²la² hã²wxãn³txa³ ya³lu²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² ũ³h³wxe³te³nah¹lxi¹: “Ta³vi²yah³lai²li²

Je²sah³la²ki³lha³lxa² ten³sa³nhai¹. Txa²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sa²jah¹lo²su² tu¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹ju³ta³nu³a²

so¹lxi³ ten³tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. ²³ Hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² Ta³vi²yah³la²

a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³ txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lo²nũ³su² ũ³h³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³txa²lxain¹jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Nxe³jut³su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² nxe² i³yau¹tĩ¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

²⁴ Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wxã²nxa³tã³lxa¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxã³nũ²la² I³sa³e² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe² i³hen³txi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ko³nxe³ti³ju³ta²

i³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx²2ti³ju³ta² kãĩ³jah³lxĩ³hẽ¹li¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹tai²na² nxe³na²hẽ³li¹.

²⁵ Nxe³ka³tu³ta¹ a²wa³ka³li³yu³ta²

ne³ki³son³si¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txai²li² kãin²te²txã³wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ txa²si³yo³na² wxã³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²sa²yu³sai¹kxai¹na¹ju³ta² ãu²la²to³nha¹nhai¹, kãin²khaix¹xai¹nha²kxai³lu¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

26 Nxe³na¹jut³su² txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxi¹. A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²na²a²ne³tah²nãu³su² kji³tã³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹te²i³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txa²lxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li²i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. 27 Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ² tũ³ka³txi³su² te²a²a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a² jau³jau¹xai²na² ã³ne³wxe³ai¹nxa³hẽ³li¹. Nxain¹kxa²yu³su² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹tũ³ka³txai²na²ũ³wha²li¹jau³xai³tã² ã³ne³wxe³ain¹nũ³nxa³hẽ³li¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa²yo²ha³kxa¹ i²ain¹kan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³kxai³la¹ Je³su²jah³la² tẽ³sxã³su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ wã²nxũh¹lxi³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na²a²kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³nẽ³tũ³ka³txa²e³xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

28 Nxe³ain¹kxa²yu³su² ko³nxe³ti³kãi³ai¹nxa³kxan²ti³ su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³la² i³ye³kxain¹na²hẽ³li¹. 29 Nxain¹ju³kxai³lu² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la² ya³lu²nũ²la²hi³sa³ka³txa² sa²sai²ã³nũ²la² kwã³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹ta¹hẽ¹li¹.

30 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su²i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 31 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa²i²yxau³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹. Ka³li³le²a²ko³xa² ã³si³tẽ³kxi²hĩ¹nãn¹te²tu³Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³si³tẽ³kxain¹nũn³ta¹hẽ¹li¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³i²yxau³nyhain¹to³ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i²ain¹ju³tai³tã² a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹.

32-33 Jã¹nxa¹jut³su² jau¹xai²na² i³hen³txi¹nx²ti³te³lhxã³ã³wxã³ye¹nx²ti³nha¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹ta²na² i³ye³kxain¹jau³xu¹ta²na² kwẽn¹ta¹we¹ta³lun²na²hẽ³li¹, Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³lu¹. Nxe³ju³tai²li² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² Sa²mo³ 2 nxe³jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

“Wxãi²kxai³ txa²wẽ³si¹lxi¹. Hĩ¹na² wxa²wĩ³nu²sa¹wi¹.” Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

34 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³tai²nãn¹jau³xa² a²nũ²a²ka³lu²nxa³ju³tai²nãn¹jau³xa² i³ye³kxi²nũn³te³nah¹lxi¹:

“Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² i³ye³kxai¹na¹ju³tai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 35 Te²yã¹nxũn³jau³xai²na²sa¹: “Wxa²sa³wi³sa²Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³te²a² a²nũ²nãu³ai²na² ka³lu²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lun²ka³tu³ ya³lu²nũ²la² a²si³yah³la²nãu³xu¹ta²na²yã¹nxe³sxã³ ya³lu²nũ²la² a²nũ²khai³xa² ka³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

37 Yxãn¹ta¹ Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jah¹lai²na²sa²kxai³lu² hai³txi³ ya³lu²sxã³ ka³lu²ti³he¹nxa³hẽ³li¹. 38-39 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³kxe³su²

hxi²kan¹na³li¹. Jah¹la² so¹lx³ ka³ten³su² i³sa²yxa³jah¹la²
 so¹lx³ a²nũ²a² yxo²ka³xai²nãn²tu³ a²e¹nã³ai²na² wi¹lh¹in¹sxã³
 sa²hau³ko³thi³nx²na³li¹. Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² wãn³txa²
 hxi²kan¹txi³ a²e¹na² sa²hau³ko³te³lh³nx²na³wi¹. Je³su²jah³la² so¹lx³
 hxi²kan¹na³li¹. Nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. 40 Nxe³jau³xai²na²
 ain³kxi¹jah³lx³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ ain³kxah¹lxan³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² ũ³wha²li¹jau³xu¹ta²na² wãn³txa² ũ³jau³xa²
 a³txi¹nx²ti³ha³ta¹. 41 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Yxo²xa³tũ³ka³txã³. I²sah¹lx³sã²lx¹. O²lhxã³ ya³lu¹ta²lx³ha³ta¹.
 Txa²wa³ka³lxa² o²la³kxi²na¹ju³ta³nũ³a² yxo²i²sah²lxan³tho³li¹.
 Wain³txi³ i³yau¹ũ³nx²ti³kxan²ti³ yxo²i²ah²lxan³tho³li¹.”

Nxe³jau³xai²na² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txi³nu¹txai²na²
 ũ³wha²li¹jau³xu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxã²na²
 yxo²i²ah²lxan³kxai²nãn³tu³ te²jã¹nxe³nx²ti³ha³ta¹. Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la²
 yxo²i²si¹nx²ta¹jau³su² i³ye³kxi¹nx²ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²
 nxe³sxã³ i³ye³ta³lun²nũ²la² a³li³xi²tã³a² ya¹nãn¹ta² sa²ba³to³
 nxe³ti³xa² ã³wã³li²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 43 Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹te²nã³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
 te²a² ã³jah¹la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wãn³txa²
 ain³kxi²te²su² te²a² yxo²i²ain¹te²nã³xa² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
 nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lx¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx²ti³jau³nũ³su² yxo²i²sxã³ yxa²xai³jah¹lx³hẽ¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³tã³a² sxi²je³nãn¹tũ³ka³txa²
 ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Nxe³ain¹ta¹ Ju³te²a² in³txi³nã³xa²
 ã³nhai¹tũ³te²nã³xa² i²kxain¹nũ²la² i³an³txi³jau³su² i³kwai²kxain¹te³nah¹lx¹:

— Pau²lah³lai²na² wãn³txa² ain³kxah¹lx³txa³lx¹. I³ki³ha¹kxi¹nx²ti³na³li¹.
 Nxe³jau³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa²ki³lxo³nha²sxã³ ki³han³jau³xa²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³ya³sxã³ yxo²xũ³txi³ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tẽ³sxã³ wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na² i³yau¹ũ³nx²ti³sãn²nha¹ten¹tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
 ten³yah³lx³sĩ¹nxãn³ten¹tu³wi¹. Ka³ten³su² i³sa²yxa³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lx³sã²nxãn³ta²lu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²nũ³ka³txi³
 i³nxai²na² ã³na¹nx²ta¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nã³xa²
 i³yau¹ũ³hain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. 47 A²nxe³ju³ta¹li² Txa²wã¹sũ³na²
 kwa³na³sa²sĩ¹te³nah¹lx¹:

“Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nã³xa² ko¹kon¹tĩ³na² wã²nã³ũ¹tain¹yah³lx³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i²li³te²na² u²lx³ yxa³kxan²ti³
 yxo²i²sain¹sxã³ ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxa²xai³lain¹ju³ta²
 ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wi¹.”

Nxe³sa²sĩ¹na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 48-52 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nã³xa² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxain¹nũ²la² ka³li³hain¹jau³su² e³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Ka³lih³sa²sīn¹nhai¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³
 sa²yo²wet¹sī¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 ā³si³tē³kxi²sain¹nūn³sīn¹na³li¹. Hī¹na² yo²i²sī¹na¹nhai¹.
 Ain¹ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²hū³te²a²
 Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² i³kaix¹jau³su² ain³kxi²kxai²nān²tu³
 nxe³te²su² te²a² yo²i²ain¹nūn³ta¹hxi²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su²
 ha³lo²ai²na² yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² u²lxi³
 ha³ta³nxe³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³te²
 nū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² sxī²je³na² hxi²kan¹te²su² te²a² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²a² txu¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² kāin²te²su² te²a² nxe³tū³ka³txa²
 i³ki³ha¹kxi²sxā³ i³ye³kxai¹nha²kxai³ i³an³ta³kxi²si¹hain¹ta¹hxi²hē¹la².
 I³an³ta³kxi²si¹hain¹ka³tu³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā²
 nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nyhain¹sān²ka³tu³ ha³lo²a² sa²tā³ain¹ta¹hxi²hē¹la².
 Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā²
 nxe³sxā³ kīh³nū³xa² sa²yu³sai¹kxi²nha²sān²sxā³ sa²yxu¹kā³ain¹te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wā¹sū³na² i³xan³ta³kxi¹nx2ti³na³li¹. Ain¹jau³su² ka³tu³ thī³na²
 a³li³xi²nū²la² I³ko²ni²a²thī³na² ā³wi¹yha³ta¹hxi²hē¹la².

14

I³ko²ni²a²thī³na² ai³ya³jau³su²

1 I³ko²ni²a²thī³nu¹ta²kxai³ ā³wih¹yah³nū²la² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ā³nū²kxi²thī³na² ai³ya³ka³tu³ wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² yo²i²ha²kxai³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² yo²i²ha²kxai³ nxe³sxā³ a²nū²a²
 ka³lxa¹txi³ yo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxi²hē¹la². 2 Nxe³yān¹ta¹
 yo²i²xa³tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txan²tu³ i³xan³ta³kxi²nū²la²
 yo²i²tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³txan²tu³ sa²yo²ā³si¹hain¹jau³su²
 kāin² i³ye³kxain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²ain²txi³ i³an³ta³kxain¹nūn³ta¹hxi²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹tā² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ ye³ka³lxa¹txi³
 yxau²a³lan²ya³ta¹hxi²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²sa²tē³kain¹kxe³su²
 wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ya³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ya³ha²kxai³ wān³txai²na²
 ya²la³tu³je²ha²kxai³ Sū³na² hxi²ki³kxai³la¹ i³nū³kxūn³si¹yha³jau³nū³su² kāin²
 wā³nxī²kxi²ya³ta¹hxi²hē¹la². 4 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ sxī²je³nān¹tū³ka³txai²na²
 wān³txa² i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² nū³ka³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³ nxe²
 e³ai¹nha²kxai³:

— Kwa²yah³lxi¹lxi¹. Wain³ti³he¹xai¹nxā³wi¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² wain³txi³
 e³ain¹na³li¹. A²wā³kxi³kxai³ nxe² e³ai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxi²hē¹la².

5 Ai¹nha²kxai³ tū¹ka³txa² ā³nū²kxi²nū²la² a²hxi²kan¹ti³nāu³xa²
 ā³nū²kxain¹nū³nha²kxai³ yo²xūn³txi³ an³ta³txi³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² nū³ka³txa² khāuh³xa³sain¹yah³lxi³wxi¹. Txah³lxa³kxa²
 tē³sxā³ wha³tin³kxi²sā³ya²lu¹jah³lxi³wxi¹. Ta¹hxi²hē¹la². 6 Ain¹nxā²ha¹te¹
 jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ya³ha²kxai³ ā³nih³sxaun³yah³nū²la²
 Li³kau³ni²a²ko³xa² Lis²tra²thī³na² Ter²be²thī³na² nxe³ko³nāu³a¹
 ai³ya³ta¹hxi²hē¹la².

Lis²tra²thī³na² Ter²be²thī³na² nxe³ya³thī³na² ai³ya³jau³su²

7 Nxe³ya³ha²kxai³ Lis²tra²thi³na² ā³wih¹yah³nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Ā³wih¹ya³te³na¹ in³txa² yu³kan²ta³kxi²te²a² ā³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la² a³li³la¹hī¹nu¹ta²na¹ hai³txi³ ā³nxai³ti³hex¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². 9 A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ yu³we²txi²xi²si¹jau³nū³su² yxo²i²ye²ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³ju³kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ i²kxi²nū²la² yxo²kāin²ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Nxe³txi¹. Ī³sa²yxau³txi¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³ we²txi²xi¹nxa²si¹hin¹jau³su² yxo²i²nha²kxai³ we²nxi¹lx¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li³sin³sxā³ ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxe³ju³kxai³lu² i³hi¹tain¹tū³ka³txa² i²ain¹nū²la² Li³kau³ni²a²ko³xa² a²wān³txa² e³ain¹jau³xa² yxo²kāin²i²ye³lain¹te³nah¹lx¹:

— Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² a³ka³nx²sxā³ ā³wxā³ain¹nū²ta¹. A²nū²hū³kxan²ti³ hai³txi³ a²nū²sai¹nxa³wi¹.

12 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na²su² a²hxi²kan¹txi³sin²ta¹. Ju³pi²jah³lo²sin²ta¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Bar³na³be²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ jah¹lai²na²su² wi¹le³ha²kxai³ Mer³ku²ri²ah³lo²sin²ta¹. Nxe³jah¹lan²tu³ Pau²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxain¹kxa²yu³su² Ju³pi²jah³lai²na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ā³tū³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thi³na² sxi²je³na² a³li³kxai²nān²tu³ tūh³na² un²ta³kxi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². A²nxe³jah¹la² po¹na² tē³i² hi³yāu³sa³kxa² tē³i² nxe³nū²la² sxi²je³na² yxo²ka³teh³nāu³a² tē³sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la².

— In³txai²li² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³la³ha²kxai³ po¹na² su²lhā³ka³tu³ ū³hū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹ta¹, 14 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Pau²lah³lo²nu¹tā² nxe³te² hi²sen³kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²yah³nū²la² ka³lih³ti³hex¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³yah³xa³ha²kxai³ a²wā²la² sa²te²lā³yah³nū²la² tū¹ka³txa² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² ā³tū³ya³sxā³ yxo²kāin² i³ye³ya³ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxe³ya³te³nah¹lx¹:

— Nxe³jah³lx³sa²lx¹. Ī³nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe² kái³yah³lxin¹ji¹wi¹? Txai²na² a²nū²su²nū³nha¹wi¹. Wxāi²yāx¹te²sa²nha¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³hen³txi³nx²ti³te³lhxā³ wxā³sī¹na¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² yxau²na³li¹. Yxān¹ta¹ Ju³pi²jah³lai²na² nū³ka³txa² hai³txi³ ka³ten³su²nxa³wi¹. Tah³lxa³kxa² so¹lx³ we¹tain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹hxai²hē¹li¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³ yūh³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³ i³ye³na² we¹tha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹te²ju²hē³li¹. 16 Kxān³su² a²nū²to³la³ta² yxo²i²ain¹ju³ta² yū³na²hē³li¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²xūn³txi³ i³ye³kxin²nxa³hē³li¹. 17 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²kāin²ju³ta² a²nū²a² wā²nā³ū¹nha²hxai²na²hē³li¹. Ya²la³tu³ wē³ha²yau³xa² sa²si¹hā³i² hai³sxa² wi¹wen¹ju³ta² kái³ū¹hai¹ni² yain³txa² sa²si¹hā³i² nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³ka³lih³yah³lx³hxain¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² so¹lx³ kāin²khaix¹nx²na³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³ye¹nx²ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³sxā³ wān³txa² ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ya³sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² ti³hit¹sxā³ o²la³kxain¹ju³ta² hāi¹nxā¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² ko³nxe³thin¹tū³ka³txi³nu¹ta²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Ān³ti³o³ki²a²thi³na²

Pi³si²ti²a²ko³xa² sxa³jen³nai²na² a³li³ha²kxai³ I³ko²ni²a²thi³na² a³li³ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxain¹nū²la² Pau²lah³la²
 wān³txa² sa²yo²ā³si¹ha²kxai³ su²lhā³te³lhā³ a³in¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³
 txah³lxa³kxa²hxi²tē³nha²sxā³ wha³tin³kxain¹nū²la²;

— Ya³lun²tai¹. Nxe³en³txain¹sxā³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 hxi²ki³la³kxi²nū²la² sxi²je³na² sa²si³nxe² a³li³sxā³ ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 20 Yxān¹ta¹ yxo²ain¹tū³ka³txa² ā³nū²kxain¹sxā³ i²yxau³ain¹tāu³a²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² ya³lu²te²hū³sxā³
 sxa³ta¹hxai²hē¹la². Sxa³nxa²ha¹te¹ i³sa²yxau³xi²nū²la² nxe³thi³nu¹tain²txi³
 ih³wi¹xi²ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū² āh¹ a³lan²nūn³tāu³a² je³na²
 a³li³xi²ya³ka³tū³ Ter²be²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la².

Ān³ti³o³ki²a²thi³na² wa³li²xi²ya³jau³su²

21 Ā³nxai³ya³ka³tū³ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 i³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ yxo²sxā³
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ i³xi²te³lhā³ a³li³xi²yah³nū²la²
 Lis²tra²thi³na² ā³wih¹sxā³li³xi² I³ko²ni²a²thi³na² ā³wih¹sxā³li³xi² nxe³nū²la²
 Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Pi³si²ti²a²ko³xan¹thi³nai²na² ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 22-23 Nxe³sxā³ ā³nxai³ain¹tū³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²sxā³
 yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot³sxā³ a²hxi²kan¹ti³nū³su²
 te²a² ūh³wxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ya³te³nah¹lxi¹;

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² yxo²ki³kxai²nān²tū³
 ye³khāuh³lxa³ti³nē³lha³ta¹. Nxe³nē³lha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wān³txai²li² sa²yo²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² yain³txa² ā³sān²ka³tū³
 Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹;

— Sū³na² nxe³txi¹. Tū¹ka³txai²li² yxo²nxain¹na³li¹. Nxe³te²na²
 wi¹li²txai¹nē³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Pi³si²ti²a²ko³xa² a³li³xi²yah³nū²la² Pā³fi²li²a²ko³xa²
 ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 25 Ā³wih¹yah³nū²la² Per²je²thi³na² ā³yit¹tū²la²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
 A³ta²li²a²thi³na² ā³nxai³ya³ta¹hxai²hē¹la². 26 Hā²wxān³txa³nū²
 Ān³ti³o³ki²a²thi³na² Si²ri³a³ko³xa² sxa³thi³nai²na² i³ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³thi³na² ā³wi¹lhī¹nai³tā² a³li³ya³hī¹nai³tā² yxo²ain¹tū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wi¹li²si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²nha²kxai³ i³xi²nū²la²
 yxo²i²tū³ka³txa² i³kaix¹sa²kxi³nū²kxi²nū²la² i³hen³txain¹ya³te³nah¹lxi¹;

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹na³li¹. Kāin²khaix¹nxn²na³li¹. Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yxo²ain¹ju³ta² i³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ti³te³nain¹kxai²nān²tū³
 hxi²ka¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 28 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²ai²na²
 yxo²te²na² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³sxā³ kxān³su² a³la²nain¹ta¹hxai²hē¹la².

15

Je³ru³sa³lē²thi³na² i³xi²sxā³ e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² Ju³te²a²ko³xu¹ta²na² a³li³xain¹nū²la²
 Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹nū²la²
 yxo²i²tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹;

— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² e³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 E³te³nah¹lxi¹: “Wxa²ki³lha³lxa² tẽ³sxã³ a²ki³wã²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta²
 i³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta² wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²li²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²syah¹lxan³kxan²ti³ te²yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yxã¹ta¹ yah²lxan³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
 wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ ne³wã²na³nx2ti³xah³lho³li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

² Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³
 yxo²xũ³txi³i³wa¹lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² wain³ti³he¹nxa³wi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut3su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²pos²to³lo²
 nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa² i³wã³txi³sain³te³lhxã³
 sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tã²
 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² nxe³sxã³
 sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³ Nxe³jut3su² yxo²i²tũ³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹ka³tu³ a³li³ain¹nũ²la²
 Fe³ni²si²a²ko³xã² ã³wa²to¹tha²kxai³ Sa³ma²ri²a²ko³xã² ã³wa²to¹tha²kxai³
 nxe³ain¹tã³a² a²nũ²a² yxau²xai³tũ³ka³txa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xã²
 yxo²i²ain¹nũn³na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³ kãin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴ Nxe³nũ²la² a³li³xain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²i²tũ³ka³txi³su² te²a² a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su²
 te²a² a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxi³su² te²a² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³yã³nũ²kxain¹ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xã² yxo²i²ain¹ju³ta²
 i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
⁵ Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹tai²na²
 Je³su³jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ain¹te²an²tu³ i³sa²yxau³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³ti³he¹nxa³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² kwa³na³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³kxa²yu³su²
 a²ki³lha³lxi²na² a²ki³wã²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ju¹tai²na² so¹lxi³ wain³na³li¹. Fa³ri³se²a²
 in³txi³nãu³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶ Ai¹nha²kxai³ a³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³su²
 te²a² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³ i³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
⁷ Kxã³su² i³ye³lain¹nũ²la²
 Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³su² i³sa²yxau³sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹.
 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² i³kaix1so¹sa³na²hẽ³li¹.
 i³kaix1so¹sa³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xã²
 a²yxau³tãu³a² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wãn³txa² i³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ yxo²i²sain¹tu¹wi¹.”
 Txa²wã¹sũ³na² nxe³sa³na²hẽ³li¹.
⁸ Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²kan¹txi³ i²jah¹lo²su² ha²kxai³
 wi¹lhin¹te²lo³ta²lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wih¹hain¹na²hẽ³li¹. Txi²yã¹xain¹nũn³na²hẽ³li¹.
⁹ Hai³txi³ ha³na³ka³lxi³ i²sa²si¹nxa³hẽ³li¹. Tũ¹ka³txai²na² a²ko³kxai³ti³

kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxain¹nũn³na²hẽ³li¹. yxo²i²ai¹nha²kxai³lu¹.
¹⁰ Nxe³ain¹jut3su² i³h¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ nxe²e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
 Txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² hxi²kan¹txi³

sa²yo²we¹txain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³hxi²kan¹nē³lxa³wi¹. Nxe²nē³lxa³ha²kxai³ tū¹kā³txai²na² Ju³te²a²nū³kā³txi³sxa³ha²kxai³ hxi²ka¹nain¹nū³nxa³lho³li¹. 11 Nxe³yān¹ta¹Je³su²jah³la²yo²i²kj³sa²kxai³ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta²sa²wa²su¹kxi²nē³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² te²yā¹nxain¹nū³tu¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ain³kxain¹tū³kā³txa²ka³nahx²sxā³yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tā² Pau²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa²wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxain¹ju³tu¹tai²nān¹ju³xa² a²yo²ha³kxa¹ī³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³nxa²ha¹te¹ ī³hen³txi³nyhain¹nū²la²Ti³a²kah³lo²nu¹tai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Txa²wā³tā³nāu³sah³lxi¹lxi¹. 14 Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² a²wi¹lhī¹na² yo²i² ā³si³wxe³ju³ta²Si³māu²ah³la² ī³yau¹ū³nē³lain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su²yo²i²ain¹tū³kā³txa² ī²sxā³so¹ain¹na²hē³li¹. 15 Nxe³ju³kxai³lu²Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² 16 Nxe³te³nah¹lxi¹: “Hā²wxān³txa³ ā³wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹tāu³a² Ta³vi²yah³la²a²ne³tah²nāu³a² ā³yā³nū²kain¹sxā³ ī³kāin²te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹.

17 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²sa²yo²we¹tain¹kxi³nū³su²te³nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ī³kaix¹tai¹na¹te²a²yo²i²sain¹tu¹wi¹.

18 Nxe³ju³xai²na² kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.”

Ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

19 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² tū¹kā³txai²na² kwēn¹tai²na¹ yo²i²ā³si³wxe³te²a²wān³txa² sa³txe¹ju³xa² ī³ye³kxai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. 20 Nxe³yān¹ta¹ nxe²ū³wha²li¹kain¹ki³te³nah¹lxi¹: “Ju¹tai²na²so¹lxi³sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa²ko³nxe³te²a²a²yāu³ka³txa²sa²nū¹txain¹kxai²nān²tu²nxe³tū³xai²na² ī³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xa²in³txi³su²tā³nxa²a²nū²a² ā³xa²sxe³xa³ka³lxi³su²tā³nxa²yo²kwāin³nha²sxā³ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Ka³yxuh³xa²a²ti³ha²yau³xa²ī³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³a²ti³ho³nxa³te²a²wā²nhī²yah³lxi³txa³hē¹li¹.” 21 Nxe³ju³t3su²sxi²je³na²yo²ha³kxa¹sa²ba³to³nxe³hīn¹su²kxai²nān²tu³Moi³se²ah³lu¹tai²na²wān³txa²ī³ye³hxai²na²hē³li¹. Ju³te²a²nū³ka³txa²ā³nū²kxi²thī³nāu³xa²nxēn³tai¹nhxai²na²hē³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ju³te²a²nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa²ī³yau¹ū³hain¹ju³su²
22 Nxe²e³ta³lun²nū²la²a³pos²to³lo²nū³kā³txa²a²hxi²kan¹txa²he³la³kxai²na²nxe³sxā³yo²i²tū³kā³txa²yo²ha³kxa¹ī³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ī³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la²Bar³na³be²ah³la²sxā³Ān³ti³o³ki²a²thī³na²ī³te³lhxā³ain¹na³li¹. Ai¹nhā²kxai³in³txa²ha¹li¹ī²sxā³so¹ki³kxai²nān²tu³ā³si³te³kxain¹si¹ju³su²kwa³na³ain¹ki³kxai²nān²tu³wi¹lhī³nx2na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nhā²kxai³Ju³ta²sah³la²ā³si³te³kxi²ha²kxai³nxe³jah¹la²Bar³sa³ba²sah³lo²su²nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³Si²lah³la²ā³si³te³kxi²ha²kxai³nxe³ya³te²a²wi¹lhin¹ya³ha²kxai³a²hxi²kan¹ti³la³ha²kxai³nxe³ya³ta¹hxai²hē¹la². 23 Nxe³ha²kxai³ha³teh³nxā³nxa²ū³wha²li¹lhū³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³pos²to³lo² nũ³ka³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² nxe³te²a² txa²wã³tã³xi²nyhain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² yxau³ta³nxa² Si²ri³a³ko³xa² yxau³ta³nxa² Si³li²si²a²ko³xa² yxau³ta³nxa² nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² txa²wã¹wã³tã³sah¹lxi¹li¹.

²⁴Nxe³yah³lxin¹ha²kxai³ txa²nũ³ka³txa²wxã³sxã³i³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa² hxi²waun³txi³sxã³ i³yxaih¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² hai³txi³ sa²si¹hã³nx2ti³sĩn¹nxa³hẽ³li¹. ²⁵⁻²⁷Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nũ²a² i²sxã³ so¹si¹na¹tu¹wi¹. Sĩ¹na¹kxai²nãn²tu³ Bar³na³be²ah³la² Pau²lah³la² ya³li³khai¹xai¹yah³lxin¹kxe³su² ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³lai²na² Si²lah³lai²na² nxe³sxã³ sa²si¹hã³ain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹sĩ¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lai²na² Pau²lah³lai²na² nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wi¹lo²la³kxain¹ju³ta² kãin² i³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³li¹. Su²lhã³te³lhxã³ nyhain¹kxan²ti³nũ¹ ya³lo³txi²sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ha²ya³kxa³ i³hen³txi³nyhain¹toh³na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a³lxai¹nha¹nhai¹. A²nxe³tũ³ka³txa² wxã³ain¹kxai²nãn²tu³ wãn³txai²li² ũ³whã²li¹lũ³nx2ta¹jau³xain²txi³ i³ye³nha¹jau³xain²txi³ i³yau¹ũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ka²yan³txi³su² nxa¹nhai¹. ²⁸Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su² te²na² wãn³txa² txa²nũ³ka³txi³su² te²na² wãn³txa² nxe³sxã³ ã³nhau³ko³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ jau¹xai²na² so¹lxi³ sa²yo²wet¹si¹nx2ta¹jau³su² kwa³na³nx2ti³sĩ¹na¹wi¹. ²⁹Nxe³jau³xa²sa¹ yain³txi³su² ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu³ i³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ha²yau³xa² i³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ho³nxa³te²a² wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³xa² in³txi³su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² ta³nxa² yxo²kwãin³sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2na³li¹. Na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁰Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² sa²si¹hã³kxe³su² a³li³ain¹nũ²la² Ān³ti³o³ki²a²thi³na² ã³wi¹hain¹ka³tu³ yxo²i²tũ³ka³txa² i³kaix¹sxã³ ã³nxũ¹tũ²la² ha³teh³nxã³nxai²li² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³¹Ai¹nha²kxai³ ta²nxã¹nxai²li² so¹kxi²sxã³ i²hxa³tain¹nũ²la² ka³li³kxi²la²nha² nxũ²kwã³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³²Ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lo²nu¹tã² Si¹lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txain¹ya³ha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ i³yau¹ũ³ain¹ya³ha²kxai³ i³nxũ²kwã³lxũ¹txain¹ya³ha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³³Nxe³ha²kxai³ ye³jen¹nãu³kxai³lu²:

— Wi¹lhin¹sxã³ i³xi¹jah³lxu¹li¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la² nũ³ka³txi³nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ i³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁴Yxãn¹ta¹ Si²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ a²yo³not¹sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁵Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxũ²la² kan²txi³ yxau³ya³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa³ wãn³txai²na² jau³xain²txi³ i³yau¹ũ³hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² ã³nhait¹ja³jau³su²

³⁶Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Bar³na³be²ah³lāi³. Sxi²jen³ti³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³sa²the³k³thi¹tax³tai³tā² āh¹lx³ ai³sxi²xa²sai¹. Wi¹lhin¹tin²tā¹ k³txai²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹na³li¹. Ai³ya³sa³wi¹. Nxe³k³kxai²nān²tu³ Jo³āu² Mar²ko³jah³la² ka²lat¹sxā³ tē³ya³sē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² wi¹lxa³wi¹. Pā³fi²li²a²ko³xa² ā³nxi³k³si¹nai³tā² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³nē³lhxā³ ih³xi²ti³ai¹ti²tu³wi¹, ya³lo³txi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³ tē³k³ju³ta² wi¹lxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ yxo²xū³txi³ i³ye³li³ya³ha²kxai³ ā³nhai²ta³lx³sxā³ ai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³ Mar²ko³jah³lo²nu¹ta² ā³sa²so¹sxā³ na³vi²o²tē³na² Syi²pri²ko³xa² ā³nxi³ka³lo³su² ā³wih¹sxā³ ā³nxi³ya³ta¹hxai²hē¹la². 40-41 Nxe³ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² ā³sa²so¹ha²kxai³ Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³ko³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² ā³nxū²kwai³lxū¹te³lhxā³ ā³nxi³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²nxa³ta³lxa¹ yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²nx²ti³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxā³ ā³nxi³jah³hē¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ya³ha²kxai³ ā³nxi³ya³ta¹hxai²hē¹la².

16

Ti³mo²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ ai³yah³lx³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ter²be²thi³na² ā³nxi³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a³li³nū²la² Lis²tra²thi³na² ā³nxi³ya³ka³tu³ Ti³mo²jah³la² i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ a²hā³ka³na² Ju³te² ta¹ka³lxan²tu³ yxo²i²ha²kxai³ a²wi³na² Kre²kah³lo²su² te²an²tu³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². 2 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Lis²tra²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ I³ko²ni²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²tū³ka³txan²tu³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹ye¹nxa²ha¹te¹ e³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Ti³mo²jah³la² ā³sa²so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³yān¹ta¹ Ti³mo²jah³la² wī³nai¹tā² Kre²ka² nū³ka³txi³si²na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³ka³txi³sxa³xā¹. Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²a² nū³ka³txa² i³ha¹txi²kxai²nān²tu³ kū³we²ki²la² wi¹lxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ā³xa³khih³. Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³sa²so¹nū²la² a²ki³wā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ta¹hxai²hē¹la². 4 Nxe³thi³nāu³xai²li² ai³lha²thet³tāu³a² ha³teh³nxā³nxi²li² Je³ru³sa³lē²thi³na² tē³sxā³ wxā³txā³nxi²li² i³yau¹ū³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wān³txai²li² sa²yxo²we¹nyhain¹si¹jau³su² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³nxā³nxu¹ta²kxai³la¹ a²kxā³nxi³tā² a³pos²to³lo² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² sxā³ ū³wha²li¹lhā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³nxū²kwai³lxū¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxū²kwai³lxū¹sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txa² ā³te¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³jut³su³ju³ta²

6 Nxe³nũ²la² Fri²ji²a²ko³xa² Ka³la²si²a²ko³xa² sxã³
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nxai³ain¹tĩ³kxai³lu²:

— A²si³a³ko³xa² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
hi²sen³su² ai³si¹hai¹nxai³jau³su² i³yau¹u³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Hã²wxã³txa³
Mi²si²a²ko³xa² yau³son³nũ³lu²:

— Pi³ti²ni²a²ko³xa² ai³na¹tũ¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ Je³su²jah³la² Yãu³ka³txa²
ai³si¹hai¹nxai³jau³su² i³yau¹ũ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ai³ain¹ta¹hxai²nxai³hẽ¹la².

8 Nxe³ha²kxai³ Mi²si²a²ko³xa² wain³txi³ ã³wa²to²ka² ai³nũ²la²
Tro³a²te²thĩ³na² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³tãu³a²
ka³nxai³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxai³hi²nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
hxi²sxã³nho³jut³sũ³ju³ta² i²ta¹hxai²hẽ¹la². i²ka³ty³ta¹ in³txa²

Ma³se³to²na²ko³xan¹jah¹la² ã³wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxã³ye²nũ²la²
win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³se³to²na²ko³xa² ã³wxã³sẽ¹li¹. ã³non²ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹
Nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yen³kxa²

wxa²hau³ko³tũ²la² Ma³se³to²na²ko³xa² wa³su³txi³ ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².
Txa²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². ã³si³tẽ³kxai¹na¹hẽ³la².

Nxe³sxã³ Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² i³hen³txi³te³lhxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²
sa²si¹hã³sain¹sĩ¹nha²kxai³la².

Li²ta³ka³lxa² yxo²i² ã³si³wxe³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹ya³sain¹nũ²la² Tro³a²te²thĩ³na²
a³li³ya³sain¹nũ²la² i³ye³na² kãin²je³na² hãu¹sxã³ ai²ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² Sa³mo³tra²si²a²ko³xa² kwa² u²te³na¹nha¹ka³ty³
a³lan²tãu³a² Ne³a²po³lis²thĩ³na² ã³nxai³sxã³ a³li³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².

12 Te²ya¹nxũn³tãu³a² i³ye³na²kxai³lu² ã³sxã³ Fi³li³pos²thĩ³na² a²yu³kxa²
ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩn³su²
ha²kxai³ sxĩ²ye³na² kãin²thĩn³su² ha²kxai³ nxe³hxai²na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² yxau³thĩn³su²
hxai²na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³na² ye³ha¹li¹ yxau²a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la².

13 Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sa²ba³to³nxe³ti³xa² thĩ¹nai²na² a³li³ya³sain¹ka³ty³:
— Ka³wã³lxa² yxo²ka³te³h³nãu³a² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²te³lhxã³ ã³wxã³sxã³ ã³nũ²kxai¹nhxai²na²hẽ³na¹.
Jã¹nxain¹tũ¹xã¹. Nha¹jau³su² ai³sxi²ya³sain¹na²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³
ã³wxe³nha¹nũ²la² txu¹ti³nãu³xa² i³yau¹u³ain¹si¹na¹hẽ³la². 14 Nxe³tãu³a²
Li²ta³ka³lxa² Ti³a³ti²ra²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa² wxã³nũn³nũ²hẽ³la². A²nxe³sxã³
ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³a² wi³win³ka³lo³a² au³ka³lo³an²tu³
o²la³kxi²hxai²na²hẽ³la². A²nxe³sxã³:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
Pau²lah³jai²na² wãn³txa² wi¹lain³kxi²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a²
wãn³txai²na² wi¹la³la³kxi²si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
i³hxi²ka¹tã²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i² ã³si³wxe³na²hẽ³la².

15 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²na² sxĩ²ha² yxau³kxi²tũ³ka³txa² whã²na¹
yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
i³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² yxo²i²nũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²sxi²ha²
yxaut³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sain¹to³sĩ¹nha²kxai³ ã³wih¹sxã³
yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².

Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹ya³jau³su²

16 Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²je³na² ai³lxi²ya³sain¹tãu³a² wã³lxa² ĩ³ha¹txi²si¹na¹hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² kq³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a²nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³ wãn³txa² ye³jen¹na² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³la². Nxe³kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² kãin² ũ³yho³hi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³la². 17 A²nxe³ta¹ka³lxa² ĩ³hit1sain¹sĩn¹sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— In³txi³nãu³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxa³juh¹la² a²sa³wi²ha³lxa²la¹wi¹. Wãn³txa² wi¹jau³xa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹. Txa²wã¹kq³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²sãn²sxã³ ne³wã²na³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

18 Nxe³jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³a³lan²ni²toh³na²hẽ³la². Ai³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³ha²kxai³ ã³yo²o³tũ¹nũ²la² a²yãu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit3sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ nxũ²kwai³li³si¹hin¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxãn²na³li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²yãu³ka³txa² wa³su³txi³ nxũ²kwai³li³na²hẽ³la². 19 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wa³kxẽn³yah³la² a²yo³ha² so¹hxai²na¹kai³ jãx1si¹sa²nxa³khih³. Nxe³jau³su² kãin² hit3txain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ nũ³kxũn³sxã³ sa²so¹ain¹ya³sxã³ sxi²je³na² nxũ²kwai³ye³lan¹je³na² a²hxi²kan¹ta³ nũ³ka³txa² hxi²ka²nãu³a² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². 20-21 Ai¹nha²kxai³ Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta³ sa²nũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²nãu³xai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³nãu¹xai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³tã³li¹. Nxe³ki³sa²kxai³ Ju³te²a² wãn³txa² sa²yo²wet1si¹hain¹jau³su² ĩ³hen³txi³nyhain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki³nãu¹xai²li² Ro³ma²no² nũ³ka³txi³su² ki³sa²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ³we¹tain¹ki³sxa³nhai¹. Nxe³jau³su² sxi²jen³na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³wã³txi³nyhain¹na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

22 Nxe³ain¹ka³tu³ tũ¹ka³txa² kwa² ten³sa²tã³si²ain¹tũ³ka³txa² te²yã¹nxe³jau³su² e³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³te²a² wã²la²ka³lo³a² sa²sai¹kxain¹sãn²nũ²la² hi³sa³ka³txa² ĩ³wait1si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 23 Kãin² ĩ³wai¹txain¹nũ²la² kan²txi³ ũ³tũ¹kxain¹na²hẽ³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ka³nxa³hi²sxã³ tũ¹kxi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 24 Nxe³nũ²la² tũ¹kxi²thĩ³na² hau³ko³jah¹lai²na² hi²sen³su² sa²so¹yain¹nũ²la² nxũ²kwai³ye³lan¹thĩ³na² ũ³tũ¹kxa² wxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ hi³sa³ka³txa² kãin²ka³txa² tẽ³sxã³ sa²yu³kĩ¹la³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ yu³ke³nxa² yxa³ain¹na²hẽ³la².

25 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ta² wi³ta³lon³tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² hai³ni² nxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ ũ³tũ¹kxain¹ya³tũ³ka³txi³nu¹ta² a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na²hẽ³la².

26 Nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ kxĩh³nũ³xa² kãin² ĩ³ka³ta³tat3sa²kxai³ sxi²nhu¹tain²txi³ tũ¹kxain¹ya³thĩ³nu¹tain²txi³ kãin² ĩ³ka³ta³tat3sa²kxai³ sxi²ha² yxo²ha³kxa¹ ha³nxe³lxa³ti³ hxa³lxi²ha²kxai³. Sxih²yo²a² sa²yo²than²nha²kxai³ kwa³thi³lĩh³na² hxi²kĩ¹la³kxain¹ya³tĩh³na² hxi²ka³li³lah¹kxi²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². 27 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² hau³ko³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txu¹lxi²nũ²la² sxih²yo²a² sa²yo²than²kxe³su² ĩ³nũ²la² ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Tū¹kā³txai²li² ũ³tī¹kxai¹na¹tū³kā³txa² aun³ta³li³si³lxa²hī². Nxe³jau³su² hi³ki²a³la² tē³sxā³ wā²nxū^h1 su²lhā³nha²te³lhxā³ nxa²hē³la². 28 Ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yxo²kāin²txi³ i³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Wā²nxū^h1 su²lhā³nha²txa³hē¹le¹. A²yxo²ha³kxa¹ yxau³sī¹na¹we¹. Nxe³ain¹na²hē³la².

29 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² tī¹kxi²thī³na² hau³ko³jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² ya³wit3ta³ i³ka³txa² sxi²hē¹nāu³a² wxa²ko²ko²ta³ni²ye²si¹jau³su² sa²si¹hā³sān²nū²la² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹tā² i² Si²lah³lo²nu¹tā² i² nxe² ten³na¹na²hē³la². Ten³na¹nū²la² kāin¹ka³tā³tāt3sa²ha²kxai³ Pau²lah³la² a²yen³nāu³a² ā³ka³tih³wxe³na²hē³la². 30 Nxe³nū²la² sa²sai¹xi²yhain¹na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe³jah³wxi¹. Īh¹nxe³ju³ta² txa²e¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³nha¹ju³ta³ o²la³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nxe³na²hē³la².

31 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²in¹kxai²nān²tu³ wxa²e¹nāu³ai²na³ sa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² yxau³ain¹tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxain¹nūn³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

32 Nxe³ha²kxai³ tū¹kā³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txain¹na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ain¹na²hē³la².

33 Nxe³hī¹nu¹ta²na² tū¹kxi²thī³nu¹ta²na² hau³ko³jah¹lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² waih¹nyhain¹ju³ta² wxa²hi³li³kxi²nyhain¹na²hē³la². Nxe³ain¹sān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ sxi²ha² yxau³kxain¹tū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹ i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hē³la². 34 Nxain¹nū²la² a²sxi²nhāu³a² tē³sxā³ ā³wih¹nū²la² yain³txa² ũ³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ka³lih³khaix1na²hē³la², Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ai¹nha²kxai³la².

35 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²tāu³a² Ro³ma²no² nū³ka³txa² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² po³li²sa² nū³ka³txi³su² te²kxai³ kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² sa²ta²la³kxa²tā³txain¹ya³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

36 Nxe³ha²kxai³ tū¹kxi²thī³nu¹ta²na² hau³ko³jah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lāi³. A²hxi²kan¹ta² nū³ka³txa² ha³lo²a² sa²than²kxi² sa²tā³nx2ti³si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha²sxā³ a³li³ja¹hē¹li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

37 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²wi¹lhī¹na² Ro³ma²no² wān³txa² sa²yxo²ā³sī¹nxa³ta¹ti²tu³wi¹. Ro³ma²no² nū³ka³txi³sa²sī¹na¹kxan²ti³ sxi²jen³nāu³ai²na² tē³sxā³ i³wait1sain¹sīn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³sain¹sīn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sīn¹ka³tu³ ũ³tī¹kxi²sain¹sīn¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³: “Hī¹na² hāi³a² a³li³ja¹hē¹li¹.” Sain¹jau³su² sa²yxo²we¹tain¹sīn¹nxa³lho³li¹. Nxe³yān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah¹la² wxā³ka³tu³: “A³li³ja¹hē¹li¹.” Sa²sīn¹kxai²nān²tu³ a³li³nha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

38 Nxe³ai¹nha²kxai³ po³li²sa² nū³ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² i³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹:

— Ro³ma²no² nū³ka³txi³sain¹na³li¹. Ain¹jau³su² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³ ain³kxain¹ka³tu³ yuh³lxain¹na²hē³la².

39 Nxe³nũ²la² ũ³tĩ¹kxi²thĩ³na² ā³wi¹hain¹nũ²la² ĩ³āin²ta³kxi²nyhain¹ka³tũ³sa²tā³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²je³na² wa³su³txi³ a³li³xi²jah¹hē¹li¹. Nxe³ain¹na²hē³la².
40 Nxe³ain¹ya³nxa²ha¹te¹ a³li³xi²yah³nũ²la² Li²ta³ka³lxa² sxi²ha²ā³nxi³sxā³ ā³wih¹yah³na²hē³la². Ā³wih¹yah³nũ²la² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txain¹jau³xa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hē³la². Nxe³nũ²la² a³li³xi²sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la², Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³ ā³waix³txi²yah³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²li² Fi³li³pos²thĩ³na² yo³na²yxau³na¹hē³la².

17

Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

1 A³li³xi²yah³nũ²la² Ā³fi²po³li²thĩ³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxā³ A³po³lo²ni³a²thĩ³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ā³ya¹tā³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² ā³ya¹tā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thĩ³nāu³ai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thĩ³na² yũ³ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³thĩ³na² Pau²lah³lo²nu¹tā²kxai³lu² ā³wih¹hxai²kxai³ jā¹nxe³tu³ta¹hxai²hē¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²ba³to³ nxe³sxā³ ā³wih¹nũ²la² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². 3 ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tu³te³nah¹lxi¹:

— Kxā³nxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²nān¹jau³xa²e³te³nah¹lxi¹: “Yan¹ye³jen¹nāu³ai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² a³ka³nxa² wxā³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ kāin² khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ya³lu²kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxi¹tai²nān¹jau³xa²nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jah¹lain²txi³Txa²wā¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxi²na³li¹. Pau²lah³lo²nu¹tā²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ĩ²li³jah¹lo²nāu³xa²so¹lxi³ yxo²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Kre²ka² nũ³ka³txa²ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³nũ³ka³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹jau³xa² hĩ¹na² so¹lxi³ ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³nũn³sxā³txu¹ti³nāu³xa² a²hxi²kan¹ta³ka³lxu³nāu³xa² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta³nxũ³ka³txi³nu¹ta² yxo²ha³kxa¹ Pau²lah³la² Si²lah³la² nxe³sxā³ān³sa²si³tē³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxe³yā¹nũn³tah¹lxa¹ te³nxa³tũ³ka³txi³sa²tũ³ka³txa² ka³txā³nain¹jau³su²Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³jau³su² a²nũ²a² ko³nxe³ti³kāi³tũ³ka³txa² ĩ³kaix¹ki³nũ²kxi²nyhu¹sxā³ ĩ³ki³han³sxā³ Pau²lah³la²ko³nxe³ti³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹ka³tũ³ ĩ³xan³txin²tain¹ka³tũ³Pau²lah³la² Si²lah³la² nxe³sxā³ sa²so¹ain¹te³lhxā³ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹ā³ten³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ Ja³sāu²ah³la² sxi²ha² ũn¹txi³ sxih²yxo²a² ũ³khot³sxā³ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹to³ta¹ Pau²lah³lo²la³ Si²lah³lo²la³ ĩ²ain¹tu²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 6 Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ Ja³sāu²ah³la² sa²so²

in³txi³nāu³xa² i²li³tū³ka³txa² yxo²i²tū³ka³txa² sa²so² ain¹sxā³ a²nū²a²
hxi²kan¹ta² o²la³kxain¹thī³na² tē³sxā³ ā³nxai³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxain¹ka³tū³ yxo²kāin²i³ye³lain¹te³nah¹lxī¹:

— Tū¹ka³txai²li² kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Sxi²je³na²
yxo²ha³kxa¹ ju⁴ta² yā¹nxe² kāi³ain¹nīn²ta¹. Jā¹nxain¹te³lhxā³
txa²wā¹sxi²je³na² wxā³ain¹nīn²ta¹. 7 Jā¹nxain¹sxā³ Ja³sāu²ah³la² sxi²ha²
ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹nīn²ta¹. Nxain¹ka³tū³ txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
Ro³ma²no²ko³xan¹ta² a²wa³li³kha³lah³lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³yain¹sxā³
Je³su²jah³la² txa²wā¹si³yxa³kax³su² ti³hi¹jai¹nha²kxai³ nxe³yain¹nīn²ta¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 A²nxe³jau³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txain²txi² ain³kxai¹ni²
a²hxi²kan¹te²nāu³xain²ti² ain³kxai¹ni² ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxī²
hxi²waun³ta³kxi²nha² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Ain¹jau³su² Ja³sāu²ah³la²
nū³ka³txi³nu¹ta²kxai³ ū³yho³hi²txā³nxa² ū³yho³hi²si¹hain¹jau³su²
yxo²xūn³txi³ i³yai³nxū³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tū³
ū³yho³hain¹nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ ā³na¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Be³re²a²thī³na² ai³ain¹jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ka³nxai³hi²tāu³a² Pau²lah³lo²nu¹tā² Si²lah³lo²nu¹tā²
nxe³sxā³ kwa³na³ain¹ya³sxā³ Be³re²a²thī³na² sa²si¹hā³ain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹ Be³re²a²thī³na² ā³ya²tā³wih¹ya³ka³tū³ Ju³te²a² nū³ka³txa²
ā³nū²kxi²thī³na² ā³wih¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 11 Ā³wih¹yah³nū²la²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ya³tu³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xa²
Be³re²a² nū³ka³txa² wi¹lain³kxi²ha²kxai³ a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na² win¹ta² i³yī¹li²sxā³ i²ha²kxai³
nxe³ain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Wān³txa² ki³han³jau³su² txa²nān³khi³
ain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Te³sa³lo²ni³ka² nū³ka³txa² kō³nxe³ti³
kāi³ain¹kxu¹jā¹nxe² Be³re²a² nū³ka³txa² kāi³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
12 Jā¹nxain¹jau³su² tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa¹txi³ yxo²ai¹nha²kxai³
Kre²ka² hxi²kan¹ta¹ka³lxi³nāu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ Kre²ka²
in³txi³jah³lo²nāu³xa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Ain¹tah¹lxai¹
Ju³te²a² nū³ka³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thī³nān¹tū³ka³txa² ha³tan³sai¹ain¹sxā³
i³hi¹tai³lain¹ta¹hxai²hē¹la². i³hi¹tai³lain¹ka³tū³ta¹ wān³txa²
ki³han³jau³xa² i³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹jau³xan¹te²kxa³ya³lhu²
Be³re²a²thī³nān¹tū³ka³txa² jau¹xai²na² ain³kxi²nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Pau²lah³la² nū³ka³txai²li² i³xan³ta³kxain¹ya³ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxa²ha¹te¹
yxo²i²tū³ka³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lu¹ta¹na² sxi²yhe³na²
a²i³lxa² A³te²nas²thī³na² tē³sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
Si²lah³lo²nu¹ta¹na² so¹lxī³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta¹na² so¹lxī³ on³sxā³
yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta¹na² wān³txi³kxai³lu¹
tē³sxā³ ai³ain¹tū³ka³txa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wa³lxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ah³lxin¹ka³tū³
Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² wa³su¹txi³ ā³ne³hit¹sa³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³te²nas²thī³na² ai³ain¹jau³su²

16 Nxe³nū²la² wah³nxai¹nhī¹na¹ A³te²nas²thī³na² ai³lha²thet³tāu³a²
i²ta¹hxai²hē¹la². i²tāu³ān²tū³ txa²wā¹sū³nu² sa²ki³lho³xain¹jah¹la² ka³lxa¹txi³
yū³ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³kxai³lu² hxi²ye¹txa³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxe³nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ka³tũ³
 Ju³te²an¹tũ³ka³txa² wxi²kan¹txi³i³yau¹ũ³ha²kxai³ Ju³te²an¹tũ³ka³txi³sxa³kxa²ha³ta³nx
 Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹te²su² kxai²nãn²tu³ wxi²kan¹txi³
 i³yau¹ũ³ha²kxai³ Pau²lah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na²
 e³lho¹lxin³ko³nãu³a² a³lan²ta² hã¹nxe³tj³xa¹ wxi²kan¹txi³
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jau³xa²
 i³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ E³pi³ku³le²o² nũ³ka³txa² ã³wxã²
 e³sto³i²ko² nũ³ka³txa² ã³wxã² nxe³yain¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²hoh³lxi³su² ki³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ jah¹la² lh¹nxe³jau³ta³
 i³ye³kxi²nẽ³te³ji¹wi¹? Nxe³ain¹jau³su² nxa¹nha²kxai³ ã³nũ³ka³txai²na²
 i³ye³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã³xa² i²ki³sxa³jah¹la² wãn³txa²
 i³ye³kxi²te³na³li¹.” Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19-21 A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ³ka³txu¹ta²na²kwa²ha³la³ka³lxa³lon³tũ³ka³txu¹ta²na²
 nxain¹sxã³ a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹ wãn³txa² tah²yau³xa²
 ain³kxi²nyhain¹te³lhxã³e³kxi²nyhain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³sa²so¹ã³nũ²la² A³re³o²pa³ko²thĩ³na³ tẽ³sxã³
 ã³wih¹sxã³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lã³. Wãn³txa² tah²yau³xa² e³nhi¹lxi¹. Nxe³jau³xi²li²
 ã³ne³wxe³sa²sĩn¹nxa³nha²wi¹. Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxa²ha¹te¹ thĩ¹nai²na² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a²
 a²nũ²nãu³xa² nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 i³sa²yxau³sxã³ i³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³te²nas²thĩ³na² yxaut3tũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxi¹.
 Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³ka³txã³nxe²nxa³sxã³
 a²yo²ha³kxa¹ i³sa²nãn¹kxah³lxi¹lxi¹. 23 Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³su²
 sxi²je³na² ã³ye³xai³lxi³ha¹tãu³a² txah³lxa³kxa² txa²wã¹sũ³na²
 sa²ki³lxo³yah³lxin¹ka³txa² ka³ka³lxa¹txi³ i²a¹hẽ³li¹. I²a¹tãu³a²
 txah³lxa³kxai²li² ã³wha²li¹nha²ju³ta²: “Txa²wã¹sũ³na² i²ki³sxa³kxah³lo²su¹.”
 Nxe³jau³xa² i²a¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² i²yah³lxan³kxah³lo²sa²ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.
 Yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³

wain³txi³ i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 24 Nxẽ¹ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
 A²si³yxau³tãu³ai²la¹wi¹. Oh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³

yuh³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ sxi²ha² a²nũ²a² txo³nain¹thĩn³su² kxa²ha³ta³nxãn²ti³
 yxau³kxi²nẽ³tu³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. 25 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 we¹ta¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² yxo²kwai³nxa³i² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hxi²kan¹txi³ ã³non²ta³kxain¹ki³sxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ka³ten³su²
 ki³ju³ta² ã³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³ i³yax1ki³ju³ta² ã³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³
 yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ ã³hũ¹nẽ³lha²kxai³ nxẽn³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

26 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³nat3sxã³
 wet1sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ a²nũ²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ txon¹sxã³
 yxau²xai³ki³ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu² ã²la² ha³lo²a² wet1sxã³
 ã³hũ¹xai³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 yãn³ta² yũ³nẽ³lxa³hĩ¹na¹ ha³lo²a² sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

27 ã³te³nxĩ²si¹ki³jau³nũ³su² we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³ju³ta³su²

ã³te³nxi²ki³kxai²nãn²tu³ i³ha¹txi²hĩ³ki³tã³li¹. Hai³txi³ u²lxi³
 he¹xa³nhai¹. 28 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³sa²ti³hi¹tẽ³na³li¹.
 Nxe³nhẽ³nha²kxai³ wi¹lhxa³lxi²ki³tã³li¹. Txa²wã¹nũ²ai²na² wi¹lhe¹ki³tã³li¹.
 Nxe³jau³xa² yã¹nxe³sxã³ wxa²nũ³ka³txi³su² te²a² e³lain¹te³nai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² a²ne³tah²nãu³su² ki³tã³li¹.”
 Nxe³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 29 Jã¹nxe³te²su² a²ne³tah²nãu³su² ki³sa²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² nũ³na³li¹. Hai³txi³ txah³lxa³kxi³sxa³wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² hi²sen³su² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ hxi²kan¹txi³
 Txa²wã¹sũ³na² we¹ki³jah¹lo²sxa³wi¹, Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su²
 ha²kxai³lu¹. 30 Nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²kxa³ya³lhu² a²kxã³nhxi¹nai³tã²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³ne³wxe³ki³sxa³ta²wi¹. Nxe³ju³tu¹tai²na²
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ne³wã²na³kxi²nẽ³lin²tai¹. Yxã¹ta¹ hi¹na² sa²kxai³lu²
 ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta² hã¹nxe³ti³xa¹ ã³na¹la³kxi²nha²si¹nhẽ³jau³su²
 kwa³na³nẽ³na³li¹. 31 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su²
 i³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Yan¹nãu³a¹ a²nũ²a²
 a²yo²ha³kxa¹ txa²yen³nãu³a¹ wxa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu³
 Je³su²jah³la² i²sxã³ so¹ai¹na¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu²
 wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lai²la¹wi¹. Kxã³nxa² jah¹lain²txi³
 ya³lu²na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ha¹jau³su² nxe³na¹hẽ³li¹.
 Nxe³jah¹lain²txi³ i²sxã³ sa²so¹ai¹na¹hẽ³li¹. I²sxã³ sa²so¹ai¹na¹jah¹la²kxai³lu²
 Je³su²jah³lo²su² Jah¹lu¹ta²kxai³ nxe³te² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
 a²yo²ha³kxa¹ wxa²ki³nũ²kxai¹na¹tu³ka³txain²txi³ wã²nxa³kxa²
 so¹ha²kxai³ ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa² ha³na³ka³lxi³ wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³
 nxe³tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² i³yi¹li²na¹jen³nãu³wa³kxa² nxe³tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xain²txi³ ko³nxe³ti³ kã³sxã³
 yxau²xai³lain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha²si¹nhẽ³lha²kxai³
 Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi³kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹te²lo³jah³lxi³tu¹wi¹.”
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ³ka³txu¹ta²kxai³lu¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²jau³xai²na² ain³kxain¹tãu³ kãin²ka³lxi¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã²wxã³txa³ jah¹lai²na² wãn³txa² ãh¹ain³kxi²nxa²sah²lxun¹sĩn¹nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la²
 34 A³li³kxain¹nũ²la² a²nũ²a² yxo²i² ã³si³wxe³ai¹nha²kxai³
 ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Ti³o³ni²sah³la² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
 a²nxe³jah¹la² A³re³o²pa³ko²thi³nãn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
 Ta³ma²ri³sa³ka³lxa² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²i²sxã³
 ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Ko³rĩn²to²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² A³te²nas²thĩ³na²
 a³li³ã¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³ã¹nũ²la² Ko³rĩn²to²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 2 ã³wih¹ka³tu³ a²nũ²a² i³hat¹txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la² A³kwi²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ain¹ta¹ Põn²to²ko³xa²
 txon¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nhxĩn¹kxai³lu² Klau²jah³lai²li² Ro³ma²no²ko³xa²
 a²wa³kxên³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ro²ma²thi³na² a³li³hxa³n³ja³h¹lxi³hē¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
 a³li³hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la², Ju³te²a²nū³ka³txa²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 A³kwi²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a²txu¹ha² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na²
 tē³sxā³ I³tal²ya²ko³xa² a³li³ā¹ya³sxā³ Ko³rīn²to²thi³na² ā³wih¹sxā³
 yxau³ya³ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³ya³tāu³a² po¹na² wā²la² o²la³kxi²sxā³
 po¹na² wā²la² sxi²ha² we¹ja³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² sxi²ha²
 wā²lī³na² yxo²kwain³te²a² so¹kxain¹ya³nxa²ha¹te¹ ũ³yho³hain¹ya³txā³nxa²
 A³kwi²lah³la² hxi²ka² so¹kxain¹ya³to³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³jut³su²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ wa³kon³jut³su² ha²kxai³ i³ha¹txi²nyha¹ka³ty³
 yxau³kxi²nyha¹nū²la² wa³kon³ hxi²nūn¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
⁴ Yxau³ya³ka³ty³ sa²ba³to³ nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ā³nū²kxain¹thi³na² ā³wi¹ya³nhū²la² i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²su² tā³nxa² Kre²kan¹te²su² tā³nxa²
 nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²si¹hain¹jau³su² wxi²kan¹txi³
 i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

⁵ Nxe³ti³xa² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tā² Ti³mo²jah³lo²nu¹tā² nxe³ya³sxā³
 Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³sxā³ wxā³yah³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² sxi²ha²
 wā²la² wa³kon³ju³ta² ā³na¹nū²la² a³lan²ta² whāi²na¹ Ju²te²a² nū³ka³txa²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah¹lain²txi³
 Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²lxi³si¹jau³su²
 i³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hē¹la². ⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txu¹tai²na²
 jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ā³ha²kxai³ ko³te³ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ ten³yah²lxa³lxi¹. Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ wān³txa²
 sa²yxo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wā²nxūh¹lxah³lxin¹te²tu³wi¹. Nxe³jut³su²
 twa²wā²la³ka³lo³a² i³tū³kxi²yhe¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wān³txa²
 sa²yxo²ā³sah¹lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³hī¹nān²tu³Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹wi¹, Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁷ Nxe³ka³ty³ ā³ain¹nū²la² sxi²ha² nēn³nxā³xa² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nān¹thi³na² ā³wih¹sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³na²
 Ti²si³o³ Jus²jah³la² a²wa³kxēn³yah³la² ha²kxai³ yxo²i²nūn³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³thi³na² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² a²wa³kan¹thīn³su²
 ta¹hxai²hē¹la². ⁸ Nxe³yān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
 a²wa³kxēn³yah³la² Kris³po²ah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
 ain³kxi²nū²la² yxo²i²ha²kxai³ a²wē³ha³lxi³yu³ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²ha²kxai³
 Ko³rīn²to²thi³nān¹tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³ yxo²i² ān³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ai¹nha²kxai³la¹ i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ti³nāu³a² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hxi²sxā³nho³tēx³jut³su² nxe³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lāi³. Txa²wān³txa² i³hen³txai¹nīn¹ju³ta² kon³to³txa³hē¹li¹.
 Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxet³sxā³ i³hen³txi³sa²tē³tain¹to³hē¹li¹. Txa²na²
 sa²kxai³lu² ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹ty¹wi¹. ¹⁰ A²nū²a² hxi²ki³kxai³lu²
 i³su²nxai¹nxai³lho³li¹. Thi³nai²li² a²nū²a² yxo²i²sain¹te²nū³a² ka³lxa¹txi³
 yū³ye¹nxai²tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² a²wān³txi³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹¹ Nxe³ha²kxai³ kwē³kxa² ko³ha¹li¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Kre²sa²ko³xan¹ta² wa³kxën³yah³la² ã³wẽ³no³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la³, Ro³ma²no² nũ³kã³txa² a²si³yxau³ka³txa² hxi²ka²sa³. Nxe³ha²kxai³ Ka²li³o³jah¹la² wxa²sa²ha³la³ti²lho¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Ju³te²a² hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² i³yxaih¹sxã³ i³xan³txi³sxã³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txa² ã³ki³nũ²kxi²nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³sa²so¹nũ²la² Ka²li³o³jah¹la² sxi²ha² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³sxã³ki³han³yain¹jau³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.

— Nxex3si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa²sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet¹isi¹hain¹jau³su² i³hen³txai¹nha²kxai³ wain³txi³ e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ tai²li² tẽ³sxã³ wxã³sĩ¹na¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lũ³xi²te³lhxã³ nxain¹ta¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²so¹lxi³ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹.

— Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²tã³nxa² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta³nxa² nxe³ke³la³te²kxai³ sa²yxo²we¹txa²lxi³hĩ³na¹wi¹. 15 Yxã¹ta¹ hai³txi³ nxe²nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ kwa²wãn³txa² so¹lxi³ a²nũ²a² i³lih¹ju³ta² so¹lxi³ wãn³txa² i³kwa³na³yah³lin¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²li² nũh¹i²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ain³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.

16 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² aun³ta² a³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² i³yxaih¹nũ²la² Sos²te³ne²sah³la² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³sa²so¹nũ²la² Ka²li³o³jah¹la² a²ye³na² nũ³kxũn³txi³ i³wai¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Sos²te³ne²sah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kxën³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² jut3su² i²kxan²ti³ hai³txi³ we¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² wa³lain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ yxau³a³lan²to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³ Ko³rĩn²to²thĩ³nu¹ta²kxai³lu² ã³ã¹sxã³ a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pri³si²la³ka³li³nu¹tã² A³kwi²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Sẽ³kre²a²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ ũ³nhẽ³ko¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 19-20 Nxe³nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹hain¹ka³tu² E²fe³so³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la² ain³kxi²tũ³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹.

— Pau²lah³lãĩ³. Ti¹ai²na² kan²txi³ yxaut3sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹.

— Hĩ¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ i²sa³kxai²nãn²tu² ã³wa³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Pri³si²la³ka³li³nu¹tai²na² A³kwi²lah³lo²nu¹tai²na² sxã³ ã³ã¹sãn¹nũ²la² Pau²lah³la² so¹lxi³ a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 22 A³li³xi²nũ²la² Sẽ³sa³re²a²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³ ã³ã¹sxã³ a³li³xi²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxaĩ³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ain¹tũ³ka³txa² i²sxã³ wi¹lĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². I²sxã³ wi¹lĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹nũ²la² a³li³xi²nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³tãu²a² a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³xi²nũ²la²

Ka³la²si²a²ko³xa² Fri²ji²a²ko³xa² nxe³tāu³a² ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxā³ yxo²i²ain¹tū³ka³txi³nāu³xa² i³nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²hē¹la².

A³po²lah³la²i³yau¹ū³jau³su²

24-25 Nxa²ha¹ta¹ a²si³yon³nāu³a² E²fe³so³thi³nu¹tai²nān²tu³
Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na² A²kwi²lah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxā³
yxau³ya³tāu³a² A³po²lah³la² i³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jah¹la²
A³le³syān³tri³a²thi³na² txon¹jah¹lo²su² ha²kxai³ Ju³te²a² a²nū³ka³txi³su²
ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ū³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Jo³āu²
Ba³tis²jah³la² i³hen³txain¹jau³xa² so¹lxi³ wain³txi³ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³la² i³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹ju³ta²
so¹lxi³ ā³ne³wxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta²
ā³ne³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³sxā³
Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹tāu³a² wxi²kan¹txi³
i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³hen³txi³tāu³a² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tā²
A³kwi²lah³lo²nu¹tā² nxe³sxā³ i³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². i³ha¹txi²yah³nū²la²
sxi²ha² yxau³ya³thi³na² sa²so¹yah³nū²la² Je³su²jah³la² wān³txa² wain³txi³
i³yau¹ū³ya³ta¹hxai²hē¹la². 27-28 i³yau¹ū³ya³nxa²ha¹ta¹ A³po²lah³lo²nu¹ta²kxai³
a³li³sxā³:

— Kre²sa²ko³xa² a³li³sxā³ ā³nxai³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³
E²fe³so³thi³na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³lain¹tū³ka³txa²
ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹lhxā³ Kre²sa²ko³xan¹ta¹ yxo²i²te²nū³ka³txa²
sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³po²lah³lai²li² wi¹lhin¹na³li¹. Sū³na² wān³txa²
yxo²i²jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Kre²sa²ko³xa²
ā³wih¹tāu³a² Ju³te²a² nū³ka³txa² wxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹jau³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.
Wain³jau³xai²la¹wi¹. Wxa²wān³txai²li² hai³txi³ wai³nxa³wi¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa² i³nxū²kwai³lxū¹txain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tū³ka³txa² a²wi¹lhī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³
i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

19

Pau²lah³lai²na² E²fe³so³thi³na² yxau³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ko³rīn²to²thi³na² Kre³sa²ko³xan¹thi³nai²li² ā³wih¹sxā³
yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tū³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
A²si³a³ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². Ā³nxai³lha²the³tū²la²
E²fe³so³thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nū²la² in³txi³nāu³xai²li²
yxo²i²te²nū³ka³txa² i³ha¹txi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² kū³we²ki²la²
ka³lxa¹ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³tū³ka³txa² 12 ye²ta¹hxai²hē¹la².
2 A²nxe³tū³ka³txa² i³ha¹txi²sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²i²yah³lxi¹nhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹nx2ti³lhai¹li¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
tū¹ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ko³sīn¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ain³kxi²sīn¹te²txā³wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ĩ³yau³xa²ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxi¹nhĩ¹nu¹tai²na² ĩh¹nxe³ju³ta² a²si³yxau³jut³su² lhai¹li¹? Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²; Nxa²ha¹te¹.
— Jo³ău² Ba³tis³jah³lai¹tă² wăn³txa² ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹jau³xai³tă² a²si³yxau³ju³ta³la² sĩn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² wain³na³li¹. A²nũ²a² a²ko³nxe³ju³ta² ĩ³ăin²ta³kxi²nha²săn²sxă³ ă³na¹la³kxi²nha²ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³: “Txa²si³yo³na² wxă³jah¹lai²na² so¹lxi³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ yxo²r²jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²na² Jo³ău² Ba³tis³jah³lai¹tă² ĩ³hen³txi¹nx²tain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 ĩ³hen³txain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wăn³txa² yxo²r²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxai³:

— Je³su²jah³la² wăn³txa² yxo²r²nha¹nhai¹. Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6-7 Hă²wxăn³txa³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ne³wxai³nũ²la² Txa²wă¹sũ³na² Yău³ka³txa² nxũ²kwăi³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxă³ wăn³txa² yău³ăi³lxi³jau³xa² ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³ Txa²wă¹sũ³na² wăn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Kxăn³su² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tăn³tĩ¹sxă³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ă³nũ²kxi²thĩ³na² ă³wih¹to³nhũ²la² Txa²wă¹sũ³na² wăn³txa² wxi²kan¹txi³ wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txa²wă¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tău³lo³jah¹lo²su² Je³su²jah³lai²la¹wi¹. Txa²wă¹ê¹nău³ai²na² sa²hau³ko³tê³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³su² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Hă²wxăn³txa³ yxo²r²xa³te²a² sa²kai³lu³ ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wăn³txa² ă³si³tê³kxi²ju³ta² wain³ti³hex¹nxa³wi¹. We¹jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² yxo²r²ain¹tũ³ka³txa³ tê³sxă³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³ra²no³jah³la² sxĩ²ha² ha³teh³nxă³nxa² ĩ³hen³txi³thĩ³năn²tu³ ă³wih¹sxă³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Kwê³kxa² ko³ha¹li¹ kwê³kon³tău³a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³sxă³ ă³ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ A²si³a³ nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txi³su² te²a² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wă¹sũ³na² wăn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Se²vah³lai²na² a²ki³lha³lxa²nău³xa² o²la³kxain¹jau³su²

11 Nxe³ain¹tău³a² Txa²wă¹sũ³nu²su² Jah¹lo²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² te²kxai³ kăin² ĩ³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³ kăin² wă³nxĩn¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Pau²lah³lai²na² wă²la²ka³lo³a² sa²so¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² ũ³tĩ¹kxi²kxai²năn²tu³ we²txain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yă¹nxe³sxă³ a²nũ²a² ko³nxe³te²a² yău³ka³txa² ă³nxũ²kwăi³wih¹te²a² jă¹nxe³ kăi³sxă³ wă²lain²txi³ tê³sxă³ ũ³tĩ¹kxi²kxai²năn²tu³ nxũ²kwăi³li³ta¹hxai²hẽ¹la².

13-14 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nău³xa² ă³sa²nũn³te²nău³xa² nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Kô³nxe³te²a² yău³ka³txa² nxũ²kwăi³li³si¹jau³su² Pau²lah³la² hxi²ki³kxai³lu² kwa³na³ain¹na²na¹. Pau²lah³la² yă¹nxe² kăi³sĩ¹na¹tũ¹xă¹. Nxe³jau³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa² Ju³te²a² sxĩ²jen³nău³a²

ai³lha²thet³sxã³ o²la³kxi²sain³nyhah¹lxi³ta¹hxai²hê¹la². Jã¹nxe³sxã³
Se²vah³la² tah²nãu³xa² ju¹ta²nũ¹jã¹nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³jah¹la²nãu³xa² a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³jah¹lo²su²kxan²ti³nxe²na³na¹nxe²nxa³ka³tu³a²ki³lha³nãu³xa²nxe²
o²la³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³tũ³ka³txi³nu¹tai²li²kõ³nxe³te²a²yãu³ka³txa²
nxe²i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxũ²kwai³li³si¹hai¹nhĩn¹jau³su² Je³su²jah³la² kwa³na³nxa²sĩn¹na³li¹.
Nxe³jah¹lai²li² Pau²lah³la² i³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li²
kõ³nxe³te²a²yãu³ka³txa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 15 Nxa²ha¹te¹
kõ³nxe³te²a²yãu³ka³txu¹tai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² i²a¹ha²kxai³ Pau²lah³la² o²la³kxi²ju³ta² ain³kxi²na¹ha²kxai³
te²sa¹wi¹. Yxãn¹ta¹wxãi²na²ih¹jah¹lo²ta³yah³lxin¹ji¹wi¹?

16 Ain¹sã³ in³txai²li²kõ³nxe³te²a²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² nũ³kxũn³txi³ ã³nhe¹kai¹nha²kxai³ a²wã²la³ka³lo³a²
sa²ten²ta³kxi²lã³ai¹nha²kxai³ kãin² i³yĩx¹to³ta³lxai¹nha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³sxã³ hxi²ye¹ta³lxin³ta¹nha²kxai³
aun³tih¹hain¹ta¹hxai²hê¹la². 17 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E²fe³so³thĩ³nãn¹ta²
nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ i²ai¹nha²kxai³
on²tain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ha²kxai³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la². 18 Nxain¹ka³tu³
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ kõ³nxe³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²si¹hain¹jau³su²
i³hen³txain¹sãn²sxã³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². 19 Nxe³ka³tu³ tũ¹ka³txa²
sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² kõ³nxe³jau³xa² wã³nxĩn¹ju³ta² i³yau¹ũ³txã³nxa²
yũ³kxai²nãn²tu³ wxa²sa²ta³sxã³ ũ³thũ²kxi²sa³hê¹txain¹ta¹hxai²hê¹la².
A²nxe³txã³nxa² a³lxĩ²khaix¹txã³sa²ye²kxan²ti³ 50.000 nxe² a³lxĩ²kxan²ti³
hã¹sxã³ ũ³thũ²kxi²sa³hê¹txain¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³ta²li² a²nũ²a²
yo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hê¹la². 20 Nxe³jut³su² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wã³nxĩ¹nxe² wxi²kan¹yai¹ni² nxe³jau³xa² a²ha²te¹lhxã³
u²lon³ta³kxi²yain¹ta¹hxai²hê¹la².

E²fe³so³thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² he¹kxi²nyhain¹jau³su²

21 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tã² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Ma³se³to²na²kõ³xa² ai³sã²na¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
Kre³sa²kõ³xa² ai³nũ³na¹tu¹wi¹. Jã¹nxai¹ka³tu³ Je³ru³sa³lê²thĩ³na²
ã³wi¹ha¹tu¹wi¹. Nũn³to³ha¹ka³tu³ Ro²ma²thĩ³na² ã³ya²sa³we¹ti¹ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

22 Nxe³ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tã² E³ras²to³jah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³
a²sa³wi³ha³lxa² Ma³se³to²na²kõ³xa² ã³nxai³si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hê¹la².
Ain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² A²si³a³kõ³xu¹tai²na² yo³na²
yxau³tu³ta¹hxai²hê¹la².

23 Yo³na² yxau³ti³xa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ã³si³tê³kxain¹te²nũ³ka³txa²E²fe³so³thĩ³nãn¹te²a²ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹ju³ta²
ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hê¹la², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²xa³tũ³ka³txa²
hxi²ka²sa³. 24 ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹ a²nũ²a² E²fe³so³thĩ³nãn¹jah¹la²
Te³me²tri³o³jah¹lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hê¹la². A²nxe³jah¹la² pra²ta²ki³a²
ya³te³ya³ten³ki³a² o²la³kxi²ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² sũ³na²
sa²ki³lxo³ta¹ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha²

wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² wet1ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²li²
 hai³txi³ ka³ten³sxa³ha²kxai³ txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² yxo²kwain³te²a²
 so¹kxain¹kxai²nān²tu³ a²yo³ha² Te³mi²tri³o³jah¹la² hxi²ka²
 ū³yo³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²sa³wi³ha³lxa²
 kāin² yen³kxi³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yain¹nxa²ha¹te¹ E²fe³so³
 nū³ka³txu¹txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²kxai³
 a²nxe³hī¹na¹ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa²
 yxo²kwai³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Jā¹nxain¹ju³kxai³lu²
 Te³me²tri³o³jah¹lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² pra³ta²ki³a² ya³te³ya³ten³ki³a²
 o²la³kxain¹tū³ka³txa² i³kaix1so¹sxā³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Pra³ta²ki³a² tē³sxā³ Ti³a²na³ka³lxa² txah³lxa³kxa²
 we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wē³ha³lxa² jū¹lxi³thi³na² we¹ki³sa²kxai³
 yen³kxi³ki³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. 26 Nxe³yān¹ta¹ jah¹lai²li² Pau²lah³lai²na²
 wān³txa² kō³te³kxi²nē³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹: “Txa²wā¹sū³nu²su²
 ki³lxo³kxa² a²nū²a² hxi²ka² we¹txain¹kxa² hai³txi³ wā³nxī¹nxa³wi¹
 Hai³txi³ ka³ten³su² nxa³wi¹.” Nxe³jau³su² A²si³a³ko³xai²na²
 yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ E²fe³so³thi³na² yxau³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 i³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³xain¹na³li¹.
 27 Ai¹nha²kxai³ txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta² ā³te³nai¹nxa³kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. Te²yā¹nxe³sxā³ Ti³a²na³ka³lxa² ā³te³nai¹nxa³kxa²yan³txi³su²
 nxe³na¹nhai¹. Ta¹ka³lxa² kāin²khaix1kxan²ti³ ne³wā²na³ain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. A²si³a³ nū³ka³txi³su² te²a² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ta¹ka³lxa²
 sa²nēn¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hī¹na² ne³wā²na³ain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nhai¹. Na¹jau³su² tai²li² e³ye¹nx2ta¹wi¹. Te³me²tri³o³jah¹la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² e³yain¹jau³xa² ain³kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³xan³txi³sxā³ yxo²kāin²txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxa² E²fe³so³thi³nān¹ta¹ka³lxa² kāin²khaix1sīn¹na³li¹.
 Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxai¹nha²kxai³ sxi²je³nai²na² whāi²na¹ nxe² i³kaix1tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na² A³ris³tar²ko³jah³lai²na² nxe³sxā³ hxi²kxūn³txi³
 hxi²ki³ain¹yah³nū²la² ā³nū¹nain¹thi³na² ā³sa²so¹ain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² Ma³se³to²nān¹jah¹lo²nāu³su² ya³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ya³jah¹lo²nāu³xa² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² kxān³su² ā³si³tē³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu¹:

— Ā³wih¹nūn³na¹tū¹xā¹. Nxe³tah¹lxi³na¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²tū³ka³txa² ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 31 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a²
 hxi²kan¹te²a² kxān³su² ya³li³ha²kxai³ sa²si¹hā³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lāi³. Nū¹nain¹thi³nai²na² ā³wih¹txa³hē¹li¹.
 Su²lhā³nxain¹nha³tai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 32 Nxe³ye²nyhai¹nha²kxai³
 ā³ki³nū²kxi²tū³ka³txa² a²wā³kxi³kxai³ wān³txa² yau³ā³xa²
 i³kaix1txi² a²wā³kxi³kxai³ wān³txa² yau³ā³xa² i³kaix1txi²
 nxe³yah³lxi³ha²kxai³ i³khu³khu³nxe² i³kaix1jah³lxi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ain³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 33 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa²
 sa²kxai³lu² A³le³syān²trah³la² sa²so¹sxā³ tē³sxā³ a²nū²a² yen³nāu³a²
 ū³h³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ka³nah²nxe³si¹hain¹jau³su²
 wxa²sa²tā³yi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹ka³tu³ i³ye³kxi²
 ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la². 34 Yxān¹ta¹ Ju³te²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³

Ju³te²a² wãn³txa² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²li² i²ain¹tāu³a² āh¹lxi³sxā³ yxo²kāin²txi³ i³kai¹ta³lxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxi²na² E²fe³so³thi³nān¹ta¹ka³lxi²na² kāin²khaix¹nx²na³li¹. Nyhain¹to³ta¹hxai²hē¹la². Wa³su³txi³kaix¹tā³ti³he¹nxēn³tain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

35 A²nxe³thi³nu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lai²li² a²yen³nāu³a² i³sa²yxau³nū²la² ā³ka³nahx²nxe³yain¹si¹hain¹jau³su² wah³nxain¹nū²la² ā³ka³nahx²yxain¹nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxe¹. E²fe³so³thi³na² kāin²khaix¹nx²na³le¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ti³a²na³ka³lxa² sxi²ha² sa²hou³ko³txi² txah³lxa³kxa² wā³nxīn¹ki³ai²na² oh³xa² a³hi²ki³a² sa²hou³ko³txi² nxe³ki³tā³le¹. Te²jai¹ti²tu³we¹. 36 Nxe³jau³xai²li² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²ki³jau³xai²la¹we¹. Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹jah¹lxi³sā²nhē³le¹.

Ā³to³toh³lxi²kāi³ah³lxi³txa³hē¹le¹. 37 Nxe³ha²kxai³ in³txi³nāu³xai²li² tē³sxā³ wxā³yah³lxin¹te²a² kō³nxe³ti³ o²la³kxai¹nxān³ta²we¹. A²wā³nxīn¹thīn³ta³ yen³kxa² hai³txi³ kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² kō³nxe³ti³ e³kxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³tai¹ti²tu³we¹. 38 Nxe³ai¹nha²kxai³ Te³me²tri³o³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxā³ wān³txa² i³kwa¹ki²jau³xa²

yū³ain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²ko³xai²na² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³nū²kxai¹nhī¹na¹ i³hen³txi³nyhain¹txai²lē¹. 39 Yxān¹ta¹ wān³txa² an³txi³khaix¹nx²jau³xa² yū³kxai²nān²tu³ yxau²xai³tū³ka³txa² i³kaix¹sxā³ sa²nū²kxi²nyhain¹ka³tu³ i³hou³ko³nyhain¹tu¹we¹. 40 Nxe³ha²kxai³ hī¹na² kwa²hāi¹nxē² ā³ki³nū²kxah¹lxi¹lxe¹. Wā²nxūh¹lxi³ki³tā³le¹. Nxe³ha²kxai³

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ i³ye³kxi²nē³lain¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²nū³ka³txa² he¹kxi²sa²te³lhxā³ ā³ki³nū²kah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ wā²nxūh¹lxah³lxi¹lxi¹.”

Nxe³nē³lain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³ wān³txa² wain³jau³la² i³wa²lū³xai¹nhī³ki³sxa³we¹. Nxe³ha²kxai³ khāuhx³nē³lai¹nha³ta²we¹. A²hxi²kan¹jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxe³ha²kxai³ aun³txa² i³si¹hain¹jau³su³ i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ aun³txa² i³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

20

Pau²lah³lai²li² Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ai³jau³su²

1 Aun³ta² i³yain¹sxā³ ā³nhāu²no³jain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nū³ka³txa² i³kai¹so¹sxā³ ā³nū²kxi²nū²la² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwa¹lxū¹nain¹jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³waix³txi²ta¹hxai²hē¹la².

Ā³waix³txi²nū²la² Ma³se³to²na²ko³xa² ā³nxai³lha²the³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ai³lha²thet³tāu³a² a²nū²a² yxo²i²te²a² wān³txa² wi¹jau³xa² i³nxū²kwa¹lxū¹nain¹jau³xa² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ yxo²i² kāi²no³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² a³li³sxā³ Kre²sa²ko³xa² ā³nxai³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe²xai³ti³kxai³lu² i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tī¹sxā³ ta³ko¹xu¹tai²na² yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Si²ri³a³ko³xa² ā³nxai³te³lhxā³ nxe³tah¹lxa¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nhai¹tū³ tū³ka³txa² su²lhā³te³lhxā³ ain¹jau³su² ain³kxi²nha²nū²la² ā³wa²li²sxā³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² wā³li²te³la¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 4-5 Ai¹nha²kxai³ a²ne³hē³ta² a²sa³wi³ha³lxa² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Tro³a²te²thi³na² wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txa²sa¹, So²pa³trah³lo²su² ha²kxai³ A³ris³tar²kah³lo²su² ha²kxai³ Se³kūn²jah³lo²su²

ha²kxai³ Kai²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²su² ha²kxai³
 Ti²ki³kah³lo²su² ha²kxai³ Tro³fi²mah³lo²su² ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³tū³ka³txu¹ta²kxai³la¹ So²pa³trah³lai²na²su² Pi²rah³la² tah²su² ha²kxai³.
 Be³re²a²thi³nān¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la²
 Se³kūn²jah³la² nxe³sxā³ Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹jah¹lo²nāu³sxu²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na²su² Ter²be²thi³nān¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ Ti²ki³kah³la² Tro³fi²mah³la² nxe³sxā³
 A²si³a³ko³xan¹jah¹la²nāu³sxu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²li²
 wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hē¹la². Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na² Fi³li³pos²thi³na²
 yxau³na¹hē³la². 6 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tū³xa²
 yai³nain¹ju³ta² yain³ta³lun²ya³sain¹nū²la² hā²wxān³txa³ Fi³li³pos²thi³na²
 a³li³xa³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³
 Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³wi¹ha³sain¹nū²la² ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxā³ yxau³a³sain¹na²hē³la².

Tro³a²te²thi³na² ai³ya³sain¹jau³su²

7-8 Jā¹nxe³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na² i³tut³sa²kxai³ ā³nū²kxi²sxā³
 yain³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹thi³na²
 ka³la³sxā³ ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³hi²ha²kxai³
 lā³pi³āu²tē³na² ka³lxa¹tēn³ti³nāu³xa² ū³thū²kxi²sa²kū²ta³ain¹na²hē³la².
 Nxe³nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxai²sa²sa²kxai³lu².
 — Ka³nxa³ha²ta²na² a³li³sxā³ ā³waix³txi²ki³tu¹wi¹. Sain¹sī¹nha²kxai³
 wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi² ān³si³wxe³sain¹sīn¹na²hē³la².
 9 i³hen³jah³lxi³sain¹ka³tu³ i³ye³sxā³ ā³na¹ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ wēn³sa²
 Eu³ti²kah³la² sa²kxai³lu² sxi²ha² kīn³txi³ yxo²u³nha²ta³yo²a² ā³wxe³ha²kxai³
 kxān³su² ain³kxi²yxau³ha²kxai³ kāin²hxi²tha³o³nha²kxai³ i³āu³xi²na²hē³la².
 i³au³xi²tāu³ kīn³txi³ yxau³ha²kxai³ i³āu³xa¹nha²ju³ta² ā³ya²lu¹tā²hē³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² wxa³sa³non²ta³kxi²na¹tū¹xū³ ain¹nxa²ha¹te¹.
 — Ā³ya²lu¹tā³li¹. Nyhain¹na²hē³la². 10 Nyhain¹nxa²ha¹te¹

Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxai²sxā³ ā³tī³xain¹na²hē³la². Ā³tī³xain¹nū²la²
 ā³ka³ti³ihu³ta³kxa²wxe³sxā³ wxa²ha³la³wau¹kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹li¹.
 — Āin²jxah³lxi³txa³hē¹li¹. A²wi¹tāu³a² āh¹ nxū²kwai³yxau³sai¹.
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³na²hē³la².
 11 Nxe³nū²la² sxi²hē¹na² ka³la³xi²na²hē³la². Ka³la³xi²nū²la² yain³tū³xa²
 tē³sxā³ wānāu²lxa¹nū²la² yain³ya³sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³nū²la²
 āh¹i³hen³txi³sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³sa²sīn¹te³na¹ i³yū¹li²nxa³ta³lxa¹
 ta³lun²sīn¹na²hē³la². Nxe³ka³tu³ ā³sxā³ ā³waix³ja³sa²sīn¹na²hē³la². 12 Ā³sxā³
 ā³waix³ja³sa²sīn¹nū²la² wē³sa² Eu³ti²kah³lo²nu¹ta²na² sa²so¹ain¹sxā³
 i³xain¹na²hē³la². Ka³ten³su² tē³sxā³ i³xi²ha²kxai³ wi¹lxo³kxain¹na²hē³la².

Mi³le²to²thi³na² ai³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ A³sos²thi³na² ā³nxai³sī¹na¹hē³la². Nxe³jut³su²
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ ā³sxā³ ā³waix³sa²sī¹nxa³ta³lxa¹ nxe²
 i³ye³kxi²sa²sīn¹na²hē³la². i³ye³kxi²sa²sīn¹te³nah¹li¹.
 — A³sos²thi³na² ā³nxai³jah³lxi³hē¹li¹. Tāu³a² i³ha¹txi²xi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na² ā³wih¹sxā³ ā³nxai¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² thi³nān²ta³
 ā³nxai³na¹tu¹wi¹. Nxe³sa²sī¹na¹hē³la². Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tē³na²
 ā³wih¹sxā³ ā³nxai³sī¹na¹hē³la². 14 Nxe³nha¹nū²la² A³sos²thi³na²

a³li³kxain¹si¹na¹hi¹na¹ i³ha¹txi²xi²sa²sīn¹na²hē³la². Ī³ha¹txi²xi²sa²sīn¹nū²la²
 ā³nū²ti²sā²nha¹ka³tu³ na³vi²o²tē³na² ā³wih¹nha¹ka³tu³ A³sos²thi³na²
 a³li³xi²nha¹hē³la². A³li³xi²nha¹nū²la² Mi³ti³le²na²thi³na²
 ā³ya²sā³wih¹nha¹hē³la². 15 A³ya²sā³wi¹sā²nha¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
 a³li³xi²nha¹hē³la². A³lan²ni²nūn³tāu³a² Ki²os²ko³xa² ya³son³sxā³
 ka³nxa³hi²nha¹hē³la². Nha¹ka³tu³ ka³nxa³ha²ta²nūn³tāu³a² Sa²mos²ko³xa²
 ā³ya²sā³wih¹nha¹hē³la². Nxe³nha¹nū²la² a³li³xi²nha¹nū²la² a³lan²nūn³tāu³a²
 Mi³le²to²thi³na² ya³son³sxā³ ā³ya²sā³wih¹kxi²xai³nha¹hē³la².
 16 Kxā³nxa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹;
 — Je³ru³sa³lē²thi³na² wa³su³txi³ ā³nxa³na¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
 Pēn³te³kos²ta² nxe³ti³xa² ah³xi²nxa³ta³lxa¹ ā³wi¹ha¹tū¹xā¹. Nxa¹nhai¹.
 Nxe³na¹ju³ta² A²si³a³ko³xa² ā³nhi²kat¹sai¹nxa³kxa²yan³txi³su² nxa¹nhai¹.
 Nxa¹ha²kxai³ E²fe³so³thi³na² wain³txi³ ā³wa²to¹ja³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³sa²si¹na²hē³la².

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² ĩ³hen³txi³ju³su²

17 Nxe³jut³su² E²fe³so³thi³na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²
 nū³ka³txai³tā² a²hxi²kan¹ta² wxā³si¹hain¹ju³su² ĩ³kaix¹so¹na²hē³la².
 18 Nxe³sxā³ Mi³le²to²thi³na² wxā³sxā³ ā³wi¹hain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kxā³nhi¹nai³tā²
 E²fe³so³thi³na² yxau²hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxau²xai³la¹ju³ta² ha³kxa¹
 ĩ²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. 19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ā³nhai¹tūn³tū³ka³txa² ye³ka³lxa¹txi³ khāuh³lxa³txi³sain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wit³su² na¹ha²kxai³ win¹ta²txe²lxi³
 wet¹tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nū²ai²na² khāuh³lxa³txi³sain¹to³ha²kxai³
 ĩ²ain¹txi³sxā³ nān³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³yān¹ta¹ wān³txa²wi¹ju³xa²
 wi¹lyxau³yah³lin¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³yau¹ū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Wxa²sxi²ha²
 tā³nxa² nūn¹yah³lxin¹thi³na² tā³nxa² ĩ³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Jau¹xai²na²
 o¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 21 Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ko³ti³hi¹nain¹ju³ta²
 ā³na¹la³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² yxo²i²si¹hai¹na¹ju³su² ĩ³yau¹ū³ai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 22 Nxe³na¹ha²kxai³ hī¹na²
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxa³si¹sa³ju³su²
 kwa³na³sa³ha²kxai³ we¹ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ ai³na¹tāu³a²
 ĩh¹nxet³sxā³ kāi³sa²hī³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹. 23-24 Nxa¹na¹ha²kxai³
 sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet³to³ha¹tāu³ai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³txa² ĩ³yau¹ū³sa²to³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² ĩ³xan³ta³kxi²nxai¹nha³tai¹.
 Khāuh³lxa³ti³nxai¹nha³tai¹. Kan²txi³ ũ³tī³kxi²nxai¹nha³tai¹. Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txin¹ju³tan¹te²su² nxe³nxa¹nha³tai¹.”
 Nxe³sa³to³na²hē³li¹. Nxe³sa³kxan²ti³ su²lhā³sain¹kxan²ti³
 sa²yxo²we¹ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa²
 kwa³na³sa³ju³ta² so¹lxi³ o¹la³kxi²na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹ju³xa² ĩ³yau¹ū³hxain¹to³ha¹wi¹. Nxe³ju³xa²sa¹ wxa²ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³tai²li² ā³na¹la³kxi²nhyah¹lxin¹sān²nū²la² Je³su²jah³la²
 yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹te²lo³txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³xa² so¹lxi³
 ĩ³yau¹ū³hxain¹to³ha¹wi¹.

25 Nxe³ju³xa²na² so¹lxi³ ĩ³yau¹ū¹nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³na¹jut³su² ā³waix³kxi²na¹hī¹na¹ āh¹i²kxi²xi²sah¹lxan³tho³li¹.

26 Nxe³na¹jut3su² hī¹na² e³lai²na¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³sxā³ ā³na¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxū^h1lxah³lxin¹tu¹wi¹. Txa²lan²nxa³lho³li¹. 27 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²ten³jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. O¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 28 A²nxe³ju³kxai³lu² wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²ē¹nāu³la³ wi¹lī²nha¹jah¹lxī³hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²sxā³ yxau²xai³te² nū³kā³txa² wi¹lī³hau³ko³nha¹jah³lxī³hē¹li¹. Nxe³sih¹nx2ti³jau³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ūh³wxe³nx2ti³na²hē³li¹. Nxe³ju³kxai³la¹ tū¹ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² Ta²ha² ya³lu²hī¹nai³tā¹ju³ta³la² yo²i²te²a² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³sah²lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxai²la¹wi¹. 29 Nxe³na¹ha²kxai³ ā³waix3txi²na¹kxa²si³yo³na² a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² wxā³ye¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³thi¹ta²lxain¹sxā³ he¹kxa³ha³te²ta³lxī³nx2tai¹nha³tai¹. 30 Nxain¹kxa²yu³su² wxa²nū³kā³txai²na² i²li³te² i³nxai²na² Sū³na² wān³txa² ain³kxi²nxa³te²a² yū³ah³lxī¹lxī¹. I³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³sa²si¹nx2tain¹jau³su² i³yau¹ū³nx2tain¹sxā³ sa²so¹nx2tai¹nha³tai¹. 31 Nxe³ju³ta²nū³a² wi¹lī²khai¹nxe³jah³lxī³hē¹li¹. Kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ka³na³ku²tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hai³txi³ i³hen³txi³sxā³ ā³na¹ain¹to³nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ka³nxah³ti²sa²kxa²ha³ta³nxān²ti³ a³lan²ti²sa²kxa²ha³ta³nxān²ti³ khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ i³nān³ti³hit1sain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³ i³āin²ta³kxi²nhā²nxa³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.

32 Nxe³na¹jut3su² hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³a² ū³hū¹nx2ta¹wi¹. Nxe³te²na² wān³txa² yo²i²yah³lxī¹nha²kxai³ wi¹lī²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxā³ ā³nxū²kwāi³lxū¹nxa²lxī³tu¹wi¹. I³ya³lo³ti¹nx2ti³tu¹wi¹, yo²i²yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su¹. Jā¹nxe³sxā³ wi¹lhau³ko³txa²lxī³tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² wā³li²hī¹na¹ yo²i²tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ wxa²nū¹txa²lxain¹nū²la² ha³lo²a² wi¹ko³xa² sa²wxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tāu³a² a²kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² so¹lxī³ yo²i²tū³ka³txa² so¹lxī³ yxau³kī³tu¹wi¹. 33 Jā¹nxa¹jut3su² wxa²yen³kxai²li² wā²la²ka³lo³su² ta³nxa² ha³te^h3nxān³su² ta³nxa² so¹kxi¹nx2ti³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³yān¹ta¹ txa²hxi²ka² so¹lxī³ nū³kxūn³sxā³ wa³ko³nhxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³sxā³ txa²nū³ka³txa² nūh¹ nū³kxūn³sxā³ sa²hau³ko³tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. 35 Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²ai²na² hxi²ka¹nxa³te²a² ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³te²u¹jā¹nxe² kāi³te²nū³su² i³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Te²yā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxī¹. “Yen³kxa² so¹kxain¹kī³ju³ta² wi¹na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² wā²nhū¹ain¹kī³ju³ta² wi¹khaix1hī³nx2na³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³na²hē³la².

36 Nxe²e³ta³lun²nū²la² ā³ka³ti³wxe³ya³sain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²na²hē³la². 37 Nxa²ha¹te¹ i³sa²yxau³xi²nū²la² Pau²lah³la² kāin² i³nān³kxin²tain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ha³la³ti³ain¹nū²la² i³yo²sai¹la³kxin²tain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ a³li³si¹hain¹jau³su² i³ye³kxain¹na²hē³la². 38 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² ā³wā³li²nxa³jau³su² i³hen³txi³ha²kxai³ i³āin²ta³kxin²tain¹na²hē³la².

Nxe³nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² sxa³je³na² ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩn¹nũ²la²
ĩ²sã³sain¹sĩn¹nxa²ha¹te¹ ai³ya³sain¹na²hẽ³la².

21

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³jau³su²

1 Ai³ya³sain¹nũ²la² ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³ya³sain¹ka³tu³ Kos²thĩ³na²
ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Ā³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la²
ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² a³li³ya³sain¹nũ²la² Ro²tes³thĩ³na²
ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Ā³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la²
hã²wxã³txa³ Pa²ta³ra³thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
2 Nxe³ya³sain¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na² Fe³ni²si²a²ko³xa² ai³tẽ³na²
ĩ³ha¹ja³sai¹nha²kxai³ ã³we¹ti¹sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la². 3 Ai³ya³sain¹nũ²la²
Syl²pri²ko³xa² ten³sa²tã³sxã³ ĩ²nha¹yu²hẽ³la². Nha¹tãu³a²
a²wi¹tãu³a² yxo²wa³ti³kxi²sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la². Ti²ro³thĩ³na²
Si²ri³a³ko³xan¹thĩ³na² ã³we¹ti¹yha³sain¹na²hẽ³la². Ā³we¹ti¹yha³sain¹ka³tu³
a²yen³kxa² wxa²sa²nũ¹nyha¹sain¹tĩ³kxai³lu² tẽ¹nai²li² ã³sxã³
a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². 4 Nxe³ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²i²tũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²nyha¹sai¹nha²kxai³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ yxau³a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² ĩ³yau¹ũ³tin³tain¹nũ²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³la² ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³nhĩ¹kxai²nãn²tu³ khãuh³lxa³ti³nxain¹sĩn¹nha³tai¹.
Ain¹jau³su² yxo²i²tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxain¹sxã³
ai³si¹hai¹nxa³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la².
5 Nxain¹kxan²ti³ ye³jen¹nũn³tãu³a² a³li³ya³sai¹nha²kxai³
tũ¹ka³txai²na² whã¹na¹ in³txa² txu¹ha² wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹
ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a²
ã³yit1ta²xai³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² ã³wxe²xai³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxa³sain¹na²hẽ³la². 6 ĩ³ye³li²ta³lun²nũ²la² na³vi²o²tẽ³na²
ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li²
ĩ³ha¹txi¹yha¹sain¹tũ³ka³txai²li² wã³lain¹na²hẽ³la².

7 Wã³lxain¹nxa²ha¹te¹ Ti²ro³thĩ³na² ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
Ā³sxã³ a³li³ya³sain¹nũ²la² To³le³mai²ta³thĩ³na² ã³yat1ti¹yha³sain¹na²hẽ³la².
Ā³ya¹ti¹yha³sain¹nũ²la² ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²ni²sxã³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²ya³sain¹sxã³ ĩ³ye³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
8 Nxe³nũ²la² a³lan²ni²tãu³a² ã³sxã³ a³li³xi²nyha¹sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nyha¹sain¹nũ²la² Se²sa³re²a²thĩ³na² ã³we¹ti¹yha³sain¹na²hẽ³la².
Ā³we¹ti¹yha³sain¹nũ²la² Fi³li²pah³lai²na² sxi²ha² yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lai²li² kxã³nhxĩ¹nai³tã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³hĩ¹nai³tã²
a³pos²to³lo² nũ³ka³txa² ĩ²sxã³ sa²so¹ain¹jah³lo²su² tai¹ti²tu³wa².
Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³na²hẽ³la².
9 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ a²ka³ne³nãu³xa² yũ³ta¹
in³txa² yũ²nxa³ta¹ka³lxu²nãu³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la². 10 Nxain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³a² A²ka³bo³jah³la²
Ju³te²a²ko³xan¹jah¹la² wxã³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la². 11 Jã¹nxe³sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²

ĩ³ha¹txi²nyha¹nha²hẽ³la². Ĩ³ha¹txi²nyha¹nhũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²si³ĩ¹nha²ka³lo³a² sa²so¹kxi²nyha¹sxã³ sa²hxi²tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³
sa²yu³tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ nxe³nyha¹nha²hẽ³la². Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²nãu³xa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³te²a² hi²sen³su² sa²si³ĩ¹nha²ka³lo³ai²na²
a²wa³kxẽn³sin¹te² ĩ³nxai²na² sa²so¹nxain¹sxã³ sa²tai³kxi²nxain¹tu¹wi¹
Nxain¹kxai²nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³su² a²hxi²ka²
ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xa² ĩ³ye³kxi²sa³na²li¹. A²ka³bo³jah³la²
nxe³nyha¹nha²hẽ³la².

12 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thĩ³na²
yxau²xai³tũ³ka³txa² ain³kxi² txa²wã¹ki³na¹xai²na² ain³kxi² nxe³sin¹sxã³
Pau²lah³lo²nu¹ta² ĩ³ye³kxi²si¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³sin¹txa³hẽ¹li¹. Nxe³si¹na¹hẽ³la². 13 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ³nãn³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. ĩ³ain²ta³lxi³sah¹lxi¹nha³tai¹.
Yuh³lxi³ti³hex¹sa²nxa³nhai¹. Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a²sa²wit³sa¹ha²kxai³ su²lhã³sain¹kxan²ti³yuh³lxain¹nxa³nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ hãi¹nxa¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³sin¹na²hẽ³la².

14 Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²si¹nxa³ha²kxai³
hãi¹nxã¹si¹na¹hẽ³la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²si¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhĩ¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² sa²yo²wet¹si¹nki³tu¹wi¹.
Nxe³si¹na¹hẽ³la².

15 Nxe³nũ²la² yen³kxa² tẽ³sxã³ ai³nha¹kxa² wxa²hau³kot³so¹xi²nha¹ka³tu³
ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². 16 ã³sxã³ a³li³ya³sain¹tãu³a² txa²wã³tã³nãu³xa²
Se²sa³re²a²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²yah³lxi³sain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². ã³wi¹ha³sain¹nũ²la²
Me³na³sõ²ah³la² sxi²ha² Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau²xai³lxhai²na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹la² sxi²ha² ã³wi¹yha³sain¹na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ Me³na³sõ²ah³lai²li²
kxã³nhxĩ¹nai³tã² Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lhi¹nai³tã² a²wi¹lhĩ¹na²
yo²i²ta¹hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² Ti³a²kah³lai²na² e³kxi²nyhu¹jau³su²

17 Jã¹nxe²ya³sain¹ju³kxai³lu² txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ai³la³ya³ti²nyhu¹sxã³ ĩ³ka³lih³ya³sa²sin¹na²hẽ³la². 18 Nxe³ya³sa²sin¹nũ²la²
hã²wxã³txa³ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ti³a²kah³la²
ĩ³ye³kxi²te³lhã³ ai³ya³sa²sin¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sa²sin¹tãu³a²

a²hxi²kan¹ta² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²i²jah¹la²nãu³xa²
ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹na²hẽ³la². 19 Nxain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²i²

ãn³si³wxe³ai¹nhĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³la².
20 Nxa²ha¹te¹ nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu³

ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Ain³kxi²sa²si¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³tai²li² i²txa²si¹nhẽ³li¹.
Ti¹ai²li² Ju³te²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yo²i²ain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²

sa²yo²we¹tain¹na³li¹. ²¹ Nxai¹nha²kxai³ki³han³jau³xa²ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 “Pau²lah³lai²na²hi²sen³su²Ju³te²a²nũ³ka³txa²sa²kxai³lu²Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²a²yxau³ain¹ko³xa²yxau³kxi²nyhain¹tũ³ka³txa²Pau²lah³la²
 kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹. Moï³se²ah³lu³tai²na²ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
 sa²yo²ã³si¹hain¹jau³su²kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹. A²wẽ³ha³lxa²
 a²ki³wã²la²ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹ju³ta²hãi¹nxai¹si¹hain¹jau³su²
 kwa³na¹ai¹nha²kxai³Ju³te²a²nũ³ka³txa²o²la³kxi²hxai²ju³tai³tã²
 a²yo²ha³kxa¹hãi¹nxai¹si¹hain¹jau³su²kwa³na³ai¹nha²kxai³nx-
 ain¹nũ²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na²ain³kxain¹na²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹
 ki³ha³nain¹nũ²hẽ³li¹. ²² Jã¹nxai¹nha²kxai³wxã¹jau³xa²ain³kxi¹nxain¹tu¹wi¹.
²³ Nxain¹kxai²nãn²tu³nxe³sẽ¹li¹. In³txi³nãu³xa²ha¹li¹ha¹li¹nxe³sxã³
 kxã³nhxĩ¹nai³tã²Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³li¹, we¹tain¹ju³ta³nũ³a²su¹.
 Hĩ¹na²e³kxain¹jau³xai³tã²we¹ta³lu²nain¹tu¹wi¹. ²⁴ Nxai¹nha²kxai³
 ã³si³tẽ³kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³Moï³se²ah³lo²nu¹tai²na²wãn³txa²
 sa²yo²we¹txa²sã²nhẽ³li¹. NXĩn¹kxai²nãn²tu³Txa²wã¹sũ³na²yen³nãu³a²
 ã³nhan³ka²ti³ye²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sa²yo²we¹ta³lu²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 a²yen³kxa²ĩ²li³te²a²wã³kon³kxai²nãn²tu³so¹sxã³ũ³yo³hi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe²
 ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ũ³nhe³ko¹la³kxin²tain¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹te²ka³kxa¹
 a²nũ²a²yo²ha³kxa¹ko³nxe³ti³o²la³kxin¹ju³tai³tã²ĩ³ki³ha¹kxain¹jau³xa²
 a³la³kxain¹tu¹wi¹. Moï³se²ah³lo²nu¹tai²na²ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
 sa²yo²we¹tin¹ju³ta²ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²tai²li²ĩ³ye³a¹wi¹. ²⁵ Nxa²ha¹te¹
 Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa²yo²ĩ²te²a²ũ³wha²li¹lhĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Nxe³si¹na¹te³nah¹lxi¹: “Jau¹xai²na²so¹lxi³sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yain³txa²ko³nxe³te²a²a²yãu³ka³txa²sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ka³yuh³xa²a²ti³ha²yau³xa²ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 A²ti³ho³nxa³te²a²wã²nhi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²ã³xa²
 in³txi³su²ta³nxa²a²nũ²a²ã³xa²sxe³xa³ka³lxi³su²ta³nxa²
 yo²kwãin³nha²sxã³ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
 sa²yo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ain¹si¹na¹hẽ³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Nxa²ha¹te¹in³txi³nãu³xai²li²Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
 sa²kxai³lu²ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²ka³nxa³ha²ta³a²
 Moï³se²ah³lo²nu¹tai²na²wãn³txa²sa²yo²we¹ta³lu²ju³ta³nũ³su²
 ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lu²sãn²nũ²la²Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha²ã³wih¹nũ²la²Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²sa²yo²we¹te³lhxã³
 ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹Txa²wã¹sũ³na²yen³nãu³a²
 ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lu²ka³tu³ka³yuh³xa²
 ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³a²sa²yo²we¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la²ĩ³sxã³ũ³ĩ¹kxain¹jau³su²

²⁷ Nxa²ha¹te¹ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹ka³na³ki¹a³lan²tãu³a²
 Moï³se²ah³lu³tai²na²wãn³txa²sa²yo²we¹ta³lu²te³lhxã³nxe³hĩ¹na¹
 Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ã³wih¹sxã³yxau³ain¹ti³kxai³lu²Ju³te²a²nãu³xai³tã²
 A²si³a³ko³xa²wxã³ain¹tũ³ka³txai³tã²hi²sen³su²Pau²lah³la²ĩ²ain¹ka³tu³
 ĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁸ ĩ²sxã³ĩ³sxã³ĩ³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa³e²nũ³ka³txã³. Ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹le¹. Ā³non²ta³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹.
 Jah¹lai²li²wãn³txa²ko³nxe³jau³xa²ĩ³tih³nxai¹nĩn²ta²we¹. ĩ³sa³e²nũ³ka³txa²
 ko³te³kxi²ha²kxai³Moï³se²ah³lo²nu¹tai²na²wãn³txa²ko³te³kxi²ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ko³te³kxi²ha²kxai³nxain¹kxa²yu³su²Ju³te²a²

nũ³ka³txi³sxa³te²a² in³txa² sa²so¹ka³tu³ thĩ¹nai²na² tẽ³sxã³ ã³wi¹ha²kxai³ ã³kho³txain¹nĩn²ta²we¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹ Ain¹ta¹ wãn³txai²li² wain³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³lan²ta³tã²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Tro³fi²mah³lai²na² E²fe³so³thĩ³nãn¹jah¹la²
nxe³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ya³ju³ta² i²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ã³wi¹yah³lxa²na³na¹. Nxain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³

ã³wi¹yahain¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Pau²lah³lo²nu¹ta²na² so¹lxi³
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁰ Nxain¹ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹

jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² kũ³we²ki²la² ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²

hxi²kxũn³txi³sa²so¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²sa²sai²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²sai²ã³hĩ¹na¹ sa²yxo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³¹ Nxain¹ju³kxai³la¹

su²lhã³te³lhxã³ nxe²xai³ai¹nha²kxai³ so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a²
hxi²kan¹jah¹lu¹ta²na²ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ² tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ he¹li²nyhain¹nĩn²ta¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³² Nxa²ha¹te¹so³ta²to² nũ³ka³txa²a²hxi²kan¹ju¹tu¹ta²na²

a²sa³wi³ha³lxa² wa³su³txi³ tẽ³sxã³ tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xa² i²ain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²li² su²lhã³te³lhxã³ ain¹ta¹

wxã³ye²nyhai¹nha²kxai³ hã¹ĩ¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³³ Nxain¹nxa²ha¹te¹
so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta² hi²sen³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³

ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²no¹te³lhxã³ ã³sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³sa²so¹nũ²la²
kwa³thi³ĩl³na² tĩh³no²ha¹li¹ sa²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ta³kxi²nũ²la²

ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ĩh¹jah¹lo²ta³te²la¹xã³? ĩh¹nxe³ka²ya³ti³ta³ he¹kxain¹si²lxi¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² i³ye³ye³li³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ain³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³wih¹si¹jau³su²

ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁵ Nxa²ha¹te¹ es³ka²ta²ka³txa² ka³la³te³lhxã³ ain¹ta¹
a²nũ²a² nũ³ka³txa² ã³sa²ta³ti³hex¹ye²yai¹nxa³ha²kxai³ hã¹ĩ¹sxã³

su²lhã³ti³ten³khaix¹ye²yhai¹nha²kxai³ ã³nxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ sa²yxe²ta³wxe³kxi²so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁶ Nxa²ha¹te¹

a²nũ²a²nãu³xa² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:
— Su²lhã³txa²si¹nhẽ³le¹. Su²lhã³txa²si¹nhẽ³le¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² i³wa³lxĩn³nha²jau³su²

³⁷ Nxa²ha¹te¹ sxih²yxo²a² ã³wih¹te³lhxã³ tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, so³ta²to² hxi²kan¹ta² i³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— ĩ³ye³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹so³ta²to² hxi²kan¹ta²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kre²ka² wãn³txa² wxain²txi³ e³in¹te²la¹xã³? ³⁸ E³ji²jah³lo²sxa³ji¹wi¹?
Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã² E³ji²jah³lai¹tã² a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹te²a² 4.000

nxe³tũ³ka³txa² ã³sa²so¹sxã³ kãin² kq³nxe³ti³ kãĩ³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na²
yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nyhain¹nũ²la² ha³lo²a² sxi²ha² yũ²nxa³ko³xa²

ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹nũ²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lo²sxa³te²la¹xã³?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁹ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²ah³lo²sa¹wi¹. Tar²so³thĩ³na²
Si³li²si²a²ko³xan¹thĩ³na² txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³thĩ³na²

nẽn³kãin²khaix¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²li²
ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — ĩ³ye³kxi²txai¹nu¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ es³ka²ta²ka³txa² ĩ³sa²yxau³nũ²la²
 ĩ³ka³nahx²si¹jau³su² wxa²ye³wxāix³sa²kxai³ ĩ³ka³nah²xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nũ²la² E³bre²ah³la² wān³txa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

22

1 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:
 — Nxe³jah³lxī³wxī¹. Txa²wā³tā³nāu³sxu² txa²wī³na²nāu³su²
 yah³lxī¹lxī¹. Nxa¹ju³ta²li² ĩ³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² E³bre²ah³la² wān³txa² ain³kxain¹nũ²la²
 ka³nah²xain¹ta¹hxai³hē¹la².
 3 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²li² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sa¹wi¹. Tar²so³thi³na² Si²ri³a³ko³xan¹thi³na²
 txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txo¹na¹nũ²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹nũ²la²
 Ka³ma³li³e²lah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³su² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta²na²
 wān³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ya³lo³jah³lxin¹ka³tu³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxa²
 yāx¹jah¹lo²sa¹wi¹. 4 Nxa¹ha²kxai³ a²nũ²ai²li² Je³su²jah³lai¹tā² wān³txa²
 ān³si³tē³kxi²te²a² ĩ³hat¹txai¹na¹hē³li¹. A²nxe³tũ³ka³txa² in³txi³su²
 tā³nxa² txu¹su² tā³nxa² nxe³kxan²ti³ khāuh³lxa³txain¹tu³ha¹hē³li¹.
 Nũ³kxũn³txi³ sa²so¹ain¹sā²na¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ ũ³tĩ¹kxi²tā³nxa²
 su²lhā³tā³nxa² nxai¹na¹hē³li¹. 5 Nxe³na¹ju³ta² Sũ³na² sxi²ha² wā³nxin¹ta²
 si³yxau³jah¹la² ĩ³sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 ĩ³sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹na²hē³li¹. Kāi³a¹jau³su² ĩ³wā³txi³txai¹nhē³li¹.
 Ki³han³txa²nān³khīh³ nxe³nx²ta¹nhai¹. Jā¹nxain¹ju³kxai³lu²
 ha³te³h³nxā³nxa² ũ³wha²li¹lain¹te³nah¹lxī¹: “Ta³mas²ko²thi³na²
 ā³nxain¹kxai²nān²tu³ wxa²nũ³ka³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²ain¹te²na²ĩ³ha¹txin¹kxai²nān²tu³ sa²so¹ai¹nĩn¹ka³tu³ Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ũ³tĩ¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxēn¹ka³tu³ khāuh³lxa³ti³txai¹nhē³li¹.” Nxe³jau³su²
 wha²li¹txā³nxai²li² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³ ai³na¹hē³li¹.

Pau²lah³la²yxo²i²ā³si³wxe³jau³xai³tā²ĩ³hen³txain¹jau³su²

6 Ai³na¹tĩ³kxai³lu² Ta³mas²ko²thi³na² yau³so³na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ne³ka³ka³tāu³a² oh³xa² wa³su³txi³ ha³tet¹lsa²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ĩ³sa²nxũ³nxa³hē¹li¹. 7 Nxa¹tāu³a² ā³ya³hi²na¹tāu³a² wān³txai²li²
 ain³kxi²na¹te³nah¹lxī¹: “Sau²lah³lāi³. Sau²lah³lāi³. Ĩh¹nxe³kxa²yān³ti³tā³
 khāuh³lxa³txi³san¹thi²lxī¹?” Nxe³sain¹na²hē³li¹.
 8 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxī¹: “Ĩh¹jah¹lo²tā³nhĩn¹ji¹wi¹?”
 Nxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxa²ha¹te¹: “Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³na²
 yxau³kxi²na¹jah¹lai¹ta²lxī³na¹wi¹. Ye³khāuh³lxa³ti³san¹kxah³lo²sa¹wi¹.”
 Nxe³sain¹na²hē³li¹.
 9 Nxe³jau³xai²na²txai²na²so¹lxī³ ain³kxai¹na¹hē³li¹. Txa²sa³wi³ha³lxai²na²
 ha³lo²a² ha³tet¹ljū³ta²so¹lxī³ ĩ²ain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ wān³txi³khai³la³
 ain³kxai¹nxa³hē³li¹. 10 Nxe³sxā³ ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxī¹: “Ĩh¹nxe³ju³ta²
 kāi³te³la¹ji¹wi¹?” Nxe³na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹.
 Ta³mas²ko²thi³na² ā³wih¹txu¹li¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²
 kwa³na³nxa²ju³ta²ĩ³hen³txi³nxa²tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.
 11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kāin² ha³te¹tha²kxai³ ye³ka³tũ³ta³kxi²sa³hē¹li¹.
 Nxe³ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa² hxi²ki³sa³nũ²la² sxi²je³na² tē³sxā³

ã³nxai³sa³na²hê³li¹. 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² A³na³ni²ah³la²
 yxau³hxai²na²hê³li¹. A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² wãn³txu¹txai²na²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yo²wet¹hxai²na²hê³li¹. Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nyhain¹na²hê³li¹. 13 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
 ã³wih²xa² wxã³sxã³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lãi³.
 Txa²wã³tã³si¹lxi¹. Hĩ¹na² wi¹lĩ²nhãn¹tu¹wi¹.” Nxe³sai¹nhĩ¹na¹
 ye³wē²nxĩ²sa³hē¹li¹. 14 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²nu¹taĩ²na² txa²si³yah³la²nũ³xu¹taĩ²na²
 sa²yo²wē¹tain¹kxah³la² Si³yxau³jah¹lo²nu¹taĩ²na² te²hi²sen³su² i²sxã³
 sa²so¹nxain¹na²hê³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²wãn³txai²li² a²ten³jau³xai²na²
 a³la³kxi²ti³hi¹txa²su²na² A³la³kxi²ti³hi¹txa²sãn²kxa²yu³su²
 Je³su²jah³la² Wi¹lhĩ¹ta² Si³yxau³jah¹la² i²in¹ju³tain²txi³ a²wãn³txa²
 ain³kxin¹ju³tain²txi³ nxẽn¹tu¹wi¹. 15 Nxẽ¹nha²kxai³ ju¹taĩ²li²
 i²in¹ju³taĩ²na¹ e³kxi²nxa²jau³xai²na¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxi¹txai¹nĩn¹tu¹wi¹. 16 Nxẽn¹jut³su² ha²ya³kxa² wah³nxe³sẽ¹li¹.
 I³sa²yxau³sẽ¹li¹. I³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²sih¹nxa²jau³su²
 i³ye³kxi¹txai¹nhê³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³la² wãn³txa²
 yxo²i²in¹kxai²nãn²tu³ wxa²ko³nxe³nxa²ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
 nxe³wã²na³kxi¹nxa²tu¹wi¹.” A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sain¹na²hê³li¹.

Pau²lah³la² e³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³la²yau³su²

17 Nxa¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wa³li²na¹hê³li¹.
 ã³wa³li²na¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ i³ye³kxi²na¹tãu³a²
 hxi²sxã³no³hox³te³txj³ut³sũ³ju³ta² i²a¹hê³li¹. 18 I²a¹ju³ta²sa¹ Txa²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: “Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹ta² nũ³ka³txa²
 wxa²wãn³txa² i³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa² sa²yo²ã³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 wa³su³txi³ a³li³xĩ¹sẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hê³li¹.

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ o²la³kxi²na¹ju³taĩ²tã² e³lxah¹ i²sai¹nhxai²na²hê³li¹. Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sa²the³tũ²la² wxa²sa³wi³ha³lxax²
 yxo²i²nxain¹te²a² sa²so¹sxã³ ã³tĩ¹kxi²ta³nxa² i³wai¹ta³nxa²
 nxe³nhxai²na¹hê³li¹. Ju¹ta² yxo²ha³kxa¹ e³lxah¹ i²sai¹nhxai²na²hê³li¹.

20 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Es³te³vãu²ah³la² wxa²sa³wi³sai³tã²
 su²lhã³ai¹nhĩ¹nai³tã² i²nũn³na¹hê³li¹. ‘Wi¹na³li¹’ Ai¹na¹jau³su² ai¹na¹hê³li¹.
 Nxa¹ha²kxai³ su²lhã³ain¹ta³nũ³ka³txai²na² hxi²ki³te²na² sa²kxai³ a²wã²la²
 sa²hau³ko³kxain¹to³ha¹hê³li¹.” Nxe³na¹hê³li¹.

21 Nxa²ha¹te¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 “Ai³txa²sã²nũ¹li¹. Nxẽ¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² u²ko³xai²na².
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xai²na² i³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.”
 Nxe³sain¹na²hê³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hê¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹na² wi¹lain³kxain¹ta¹hxai²hê¹la². Yxãn¹ta¹
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xa² i³sa²si¹hã³si¹jau³su² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxain¹tãu³ hĩt³txain¹sxã³ i³kaix¹tain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² su²lhã³txa²si¹nhê³le¹. I³la³thi¹ti³hex¹si¹nxa³we¹.
 Ka³ten³su² yxau²xai³ju³ta² ten³ti³hex¹lsa²si¹nxa³nha²we¹. Nx-
 ain¹ta¹hxai²hê¹la².

23 Nxe³ha²kxai³ i³an³ta³kxi²khaix¹lai¹nha²kxai³ kãin² i³wxan¹taĩ¹nha²kxai³
 wã²la²ka³lo³a² hxi²tê³nhã²sxã³ i³txu³kxin²taĩ¹nha²kxai³ kĩh³nũ³xa²
 wxa²xuh³sa²ka²la¹lhĩn³taĩ¹nha²kxai³ yxain¹ta¹hxai²hê¹la²,
 kãin² i³an³ta³kxin²tain¹sa³ka². 24 Ain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to²

a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu² ju¹tai²na² ĩ²ain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² sa²wi¹jah¹lxi³hẽ¹li¹, sxi²hẽ¹nai²na²su¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ tũ¹kã³txai²na² ĩ³an³ta³kxain¹ju³ta² si³yxau³tãu³a²
a³ya³ti²ki³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ nũ³kxũn³txi³

ĩ³ta³lo³wai¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
sa²tai³kxain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
ĩ³ta³lo³wait¹sah²lxin¹ju³ta² wain³ji¹wi¹? Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
yen³nãu³a² ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sai¹nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³
txa²wãn³txa²ya²lan³tu³ta³nxa²ki³han³tu³ta³nxa²ã³ne³wxe³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹sa²tai³kxi²tũ³kã³txa²ain³kxi²nũ²la²a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
ĩ³hen³txain¹nxa²ha¹te¹:

— Jah¹lai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³jxah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹li²jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Ro³ma²no² nũ³kã³txi³sin¹jau³xai²li² ya²la³tu³tin¹te²la¹xã³?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² a²kã³nxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa² kãin² ũ³yho³hi²hain¹sã²na¹ka³tu³
Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su² we¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txai²li² Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su² sxã³ txon¹te²sa¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ yuh³lxi³ha²kxai³
ũ³ĩ¹kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², Ro³ma²no² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³la².

Hxi²kan¹ta²ã³nũ²kxi²tũ³kã³txa²ĩ³wã³tain¹jau³su²

30 Nxa²ha¹te¹:

— Ju¹tai²li² wain³txi³ã³ne³wxe³ti³ten³sa³nha²kkih³. Nxe³jau³su²ka³tu³
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²ta²la³kxi²sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³ wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³te²nãu³xa² ĩ³kaix¹tha²kxai³ Ju³te²a² hxi²kan¹ta²ã³nũ²kxi²te²nãu³xa²
ĩ³kaix¹tha²kxai³ nxe³tũ¹kã³txai²na² a²yen³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹sxã³ ũh³wxe³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23

1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹txa²
ã³nũ²kxi²te²nãu³xa² ten³sa²tã³la³kxi²nha²sxã³ĩ²sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yxau²xai³la¹ju³ta² ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nha²ti³he¹nxẽn²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² A³na³ni²ah³lo²su² jah¹lan²tu³
a²sa³wi³ha³lxa²ka³lu³sa³yxau³ain¹te²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² wxa²yo²su²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi¹na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxĩ¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ko³nxe³thi¹ni¹lxi¹.
ĩ³yĩ¹li²san¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³xai³tã² wãn³txa²

wet1txa³lxi¹. Wxa²yo²su²lha²si¹hai¹nñin¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹.
Jau¹xai²na² wai³nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
wxa²yo²su²nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la² in³txi³nāu³xa² ten³sa²tā³a²
yxau³ain¹te²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su²
te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kō³ti³hen³tai¹nñin¹jau³xa² wai³nxa³wi¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²na² wā³nxin¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² ju¹ta³la³
kō³nha²nxa³hē²li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² sa²yo²we¹te²sa¹wi¹.
A²nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²hxi²kan¹jah¹la²
kō³te³kxi²txa³hē¹li¹.” Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²yo²ā³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6-8 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txi³nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³lu²
sa³tu³se²a² nū³ka³txi³su² ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³lu² fa³ri³se²a² nū³ka³txi³su²
ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa³tu³se²a² nū³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² a²nū²a² ya³lu²khaix¹te²a² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a²
yo²i²xa³ha²kxai³ a²nū²a² yāu³ka³txa² yū³ju³ta² yo²i²xa³ha²kxai³
oh³xan¹jah¹la² yū³ju³ta² yo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxain¹ta¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ju¹ta² yo²ha³kxa¹
yo²i²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ju¹tai²na² a³la³kxi²nū²la² i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wa³tā³nāu³syah¹lxi¹lxi¹. Txai²na²
sa²kxai³lu² fa³ri³se²ah³lo²sa¹wi¹. Txa²wi³na² fa³ri³se²a²lo²su²
te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jut³su² a²nū²a² ya³lu²khaix¹kxai¹nān²tu²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta² yo²i²a¹ha²kxai³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
wah³nxe³na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² kō³nxe³ti³ i³yi¹li²sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nū²la²
ā³nhai²ta³lxi³ka³tu³ fa³ri³se²a² nū³ka³txu¹tai²na² sa³tu³se²a²
nū³ka³txu¹tai²na² yo²xūn³txi³ i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
9 Nyhai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² jah³la²nāu³xu¹tai²na² a²nū²a² wha²li¹tā³nxa²
a²hoh³lxi³su² te²nāu³xa² yo²xūn³txi³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah³lai²li² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta³la³ yū²yai¹nxa³nū²nhai¹. Nxe³ha²kxai³
a²yāu³ka³txa² tā³nxa² oh³xan¹jah¹lai²la³ tā³nxa² i³ye³kxi²hī³te²la¹ku²
nxe³nū¹hain¹ki³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹jah¹lxi³sā²lxi¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 Ain¹tah¹lxa¹ ha²ya³kxa² i³kwai²ta³lxi³ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ so³ta²to²
hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² nū³ki³la³kxi² sa²sin³so¹ain¹kxai²nān²tu³
sa²ya²lu¹tain¹te³lin¹ji²? Nxe³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
sa²so¹xi²si¹nyhain¹jau³su² so³ta²to² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na²
sa²si¹hā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxi¹nha²kxai³ tū¹kxi²thī³nai²li²
sa²wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³ha²kxai³ ka³nxah³ton³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ā³tū³sxā³
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lāi³. Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. I³ya³lo³ti²khaix¹nxe³sē¹li¹.
Je³ru³sa³lē²thi³nāu³ai²na²txa²wān³txa²wain³txi³i³hen³txai¹nñin¹tai¹ti²tu³wi¹.

Nxē¹kaix3 jā¹nxe³sxā³ Ro²ma²thi³na² ī³hen³txain¹nū³nīn¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Pau²lah³la² hāi³a² he³son³kxi²sxā³ su²lhā³te³lhxā³ nxain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³a² Ju³te²a² in³txi³nāu³xa² ā³ki³nū²kxain¹sxā³ hāi³a² ī³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² su²lhā³a³sah¹lxix³wxi¹. Yain³txa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ ī³na²kxi³jau³xa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ nxe³ki³nhai¹. Su²lhā³sān²ki³kxai²nān²tu³ yain³ni² ī³na² nxe³ki³tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 A²nxe³tū³ka³txai²li² in³txa² ka³lxa¹txi³ 40 tā³nxa² 50 tā³nxa² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxain¹nū²la² hāi³a² ī³ye³li³ta² nū³ka³txai³tā² a²wān³txi³kxai³lu¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² nxēn³tain¹sxā³ nxe²ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxix³sān²si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² su²lhā³nha¹ju³ta² so¹lxix³ ten³sa²si¹nhai¹. Nxe³te³lhxā³ yain³txa² ā³na¹nha¹hē³li¹. Su²lhā³sā²nha¹ka³tu³ yai³nxi²si¹na¹tu¹wi¹. 15 Nxe³nha¹ha²kxai³ wxāi²nāu³ ī³nxai²na² Ju³te²a² hxi²kan¹ta³nāu³xai²na² nxe³yah³lxin¹sxā³ so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² ī³hen³txi³tain¹yah³lxix³si¹nhē¹li¹. Pau²lah³lai²li² tē³sxā³ wxā³ain¹si¹nha¹ju³su² ī³hen³txi³txain¹yah³lxix³si¹nhē³li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ āh¹ī³wā³txi³sain³ki³lxo³xain¹nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ka³tu³ a²ha²tīh³na¹ su²lhā³te³lhxā³ ā³wah³nxe³nha¹tu¹wi¹. Hāi³a² ī³ye³li³ta³nū³ka³txa² nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² a²ha³līn³ta³ka³lxa² a²ki³lha³lxa² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Pau²lah³lai²li² su²lhā³te³lhxā³ nxain¹jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ ū³tī¹kxa² ā³wxe³ain¹thi³na² ā³wih¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ī³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². 17 Ī³hen³txi³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta² ī³kaix¹so¹sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wē³sai²li² tē³in¹ka³tu³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³sē¹li¹. Wān³txi³khai¹su² yū²ain¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxai¹nha²kxai³ ūh³wxe³nū²la² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² ū³tī¹kin¹jah¹lai²li² ī³kaix¹sain¹sxā³ wē³sai²li² wxa²hxi²ka² ūh³wxe³kxi¹nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹. Wān³txi³khai¹xa² ī³ye³kxi¹nx2ti³ten³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ wē³sa² hxi²ki³sxā³ tē³nū²la² nūh¹ ī³wā³txi³te³nah¹lxi¹:

— Īh¹nxe³jau³ta³ ī³ye³kxi²sa²ti³ten³nxa²ji¹wi¹? A²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ī³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ju³te²a² nū³ka³txa² e³kxi²nyhain¹na²hē³li¹. E³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ka³nxa³ha²ta²na² Pau²lah³lai²li² āh¹ ī³wā³txi³te³lhxā³ tē³sxā³ wxā³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hā³ki³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ wain³txi³ ā³ne³wxe³ki³lxo³te³lhxā³ ī³wā³txi³si¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² e³kxi²nyhain¹sxā³ ī³wā³txi³nx2tain¹tu¹wi¹. 21 Nxain¹ta¹ we¹txain¹txa³hē¹li¹. Nxe³sxā³ in³txi³nāu³xa² ka³lxa¹txi³ 40 tā³nxa² 50 tā³nxa² hāi³a² wah³nxe³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³txai²li² yain³txa² ā³i² ī³na²kxi²jau³xa² ā³i² nxain¹na²hē³li¹. Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lai²li² su²lhā³ain¹sān²ka³tu³ ī³yai³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jut3su² wxa²wān³txa² we¹ta¹nīn¹jau³nū³a² wah³nxe³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Jau³jau¹xai²na² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa² a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹txa³hẽ¹li¹.
Nxe³nũ²la² wẽ³sai²li² a²ha³lo²nũ³a² ĩ³si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ã³yã³yũ¹nyhain¹jau³su²

²³ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² in³txa² ha¹li¹ ĩ³kaix¹sxã³
ĩ³sa²si¹hã³te³nah¹lxı¹:

— Nxe³jah³wxi¹. So³ta²to² nũ³ka³txa² ka³lxai¹txi³ 200 nxe² wxa²hou³ko³ti²
ka²va¹la² yau³kxi²tũ³ka³txai²li² ka³lxai¹txi³ 70 nxe² wxa²hou³ko³ti²
a²nũ²a² ã³xa² nũ³ka³txa² hi³ki²a³la² nũ³khe¹txi³ o²la³kxain¹tũ³ka³txa²
ka³lxai¹txi³ 200 nxe² wxa²hou³ko³ti² nxe³jah³hẽ¹li¹. Nxe³ya³hin¹kxai²nãn²tu³
ka³nxah³ta² sa²ka²nĩ¹nĩ¹tãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na² ã³nxai³jah³lxı³hẽ¹li¹.
²⁴ Pau²lah³lai²li² ka²va¹lai²na² sa²ka³ti³wxẽ³kxi²so¹sxã³ ã³nxai³jah³lxı³hẽ¹li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Fe²lis³jah³la² Ju³te²a²ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³la²
win¹ta² ũ³hũ¹txain¹yah³lxı³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁵ Nxe³nũ²la² ha³te^hnxã³nxa² ũ³wha²li¹lhũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁶ Ain¹te³nah¹lxı¹:

— Ko³ver³na³to² Fe²lis³jah³lãı³. Ju³te²a²ko³xa² wa³kxẽn³yah³lo²si¹lxı¹.
Txai²li² Klau²ti³o³ Li²si³ah³lo²sa¹wi¹. Wa²su¹wa²su¹nĩn¹ta¹ji¹wi¹? Txai²li²
wa²su¹wa²su¹na¹wi¹.

²⁷ Hĩ¹na² a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txai²na² hxi²ka² sa²so¹na¹hẽ³li¹.
Su²lhã³te³lxhã³ nxe³te²nũ³su² nũ³kxũn³sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²hẽ³li¹.
Nxaı¹nha²kxai³ jah¹lai²li² Ro³ma²no² jah¹lo²su² ha²kxai³
txa²sa³wi³ha³lxai² sa²si¹hã³a¹ha²kxai³ ã³non²ta³kxai¹na¹hẽ³li¹.
²⁸ Ko³nxe³ti³hin¹ye¹nx2ti³ta²nũ²nhai¹. Na¹jau³su² na¹ka³tu³

ĩ³yau¹ũ³nhi²yain¹kxai²nãn²tu³ wain³txi³ ĩ³yı¹lain¹taı²lã¹na¹jau³su²
Ju³te²a² hxi²kan¹txi³ nũ³ka³txa² hxi²ka² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³li¹.

²⁹ Nxe³nũ²la² ko³to²la³kxain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
su²lhã³ain¹ta³nxa² ũ³tĩ¹kxain¹ta³nxa² ye²nxain¹nxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
Ju³te²a² wãn³txu¹taı²na² so¹lxı³ sa²yo²ã³ye¹nx2tin²taı¹. ³⁰ Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² in³txi³nãu³xa² su²lhã³ti³te³nain¹jau³su² hãı³a² wah³nxain¹jau³su²
ain³kxi²nha¹ka³tu³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ tũ¹ka³txai²li²
ã³wã³sã³ ĩ³hen³txi³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹jau³su² nxa¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹. Klau²ti³o³ Li²si³ah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

³¹ Nxe³nũ²la² so³ta²to² nũ³ka³txa² wãn³txa² whãı²na¹
sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxa³hi²tãu³a² Ān³ti³pa²tri³te³thĩ³na²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ tẽ³sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³² Ka³nxa³ha²ta³a²
a²yũ³kxa² ã³nxai³ain¹ta³ nũ³ka³txa² ã³wa³la² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹tĩ³kxai³lu² ka²va¹la² ã³nxai³ain¹ta³ nũ³ka³txa² ã³nxai³li²sxã³
ãh¹yan¹nãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³³ Tẽ³sxã³
ã³wi¹hain¹nũ²la² ha³te^hnxã³nxa² Fe²lis³jah³lo²nu¹taı²na² hxi²ka²
sa²nũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³sxã³ Pau²lah³lai²li² Fe²lis³jah³la²
hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁴ Ain¹nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lai²li²
ha³te^hnxã³nxa² ĩ²sãn²nũ²la² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxı¹:

— Pau²lah³lãı³. Ĩh¹nxe³ta³ko³xa² yxau³te²sin¹ji¹wi¹? Nxe³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹taı²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxı¹:

— Se³li²si²a²ko³xa² yxau³te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁵ Nxa²ha¹te¹
Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka³txai²li² ko³te³kxi²nxain¹tũ³ka³txai²li² ã³wxã³ai¹nhĩ¹na¹
wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nxah¹tu¹wi¹. Nxain¹ka³tu³ E³ro²jah³la² sxi²ha²
kãin²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Pau²lah³la² ko³nxe³ti³ kãĩ³jau³su² ĩ³ki³ha¹kxain¹jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a²
A³na³ni²ah³la² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tu³ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hi²txa²
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txa² ã³wxã³ha²kxai³
Ter²tu³lo³jah³lai²na² ha³teh³nxã³na² a²hoh³lxi³sa²khaix¹nxe³jah¹la²
kxeh³kon³kxi²nxa³jah¹la² ã³wxã³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹ka³tu³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko³to²la³kxi²ki³lot³xain¹sxã³
ĩ³ki³han³jau³su² e³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ha²kxai³la¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³kaix¹so¹sãn²nũ²la² Ter²tu³lo³jah³la² ko³te³kxi² ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Fe²lis³jah³lãĩ³. Txa²wã¹ha³lo²a² sa²hãu²not³ja³sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹.
A²hoh³lxi³si¹nha²kxai³ wi¹lhau³kot³ja³sa²nhĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
3 Nxe³ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa²nhĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
sa²nẽn¹kxi¹nx2nha¹wi¹. 4 Nxe³nha¹jut³su² wãn³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³
hxi²tha³txa²ha¹kxa²yan³txi³su² nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
a³lu²te³nxa³lho³li¹. Jũ¹nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sẽ¹li¹. 5 Jah¹lai²li²
ha³nxe³lxa³ti³ kãĩ³ũ¹nhẽ³lhxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ ul²yxau³kxan²ti³ he¹li³si¹jau³su² kwa³na³hxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ Na³sa³rẽ²na² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹.
6 Nxe³sãn²kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³khot³te³lhxã³ ã³wih¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²na¹hẽ³li¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet¹si¹ja³kxa³jau³su²: “Ko³nxe³thin¹ta³nxa² wi¹lhĩn¹ta³nxa²
a³ya³txi²sĩ¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nha¹hẽ³li¹. 7 Nxe³ta¹ Li²si³o³ah³la² so³ta²to²
hxi²kan¹jah¹lan²tu³ ã³wxã³nũ²la² nũ³kxũn³txi³ sa²so¹kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
8 Nxe³sain¹sĩn¹nũ²la² ĩ³yau¹ũ³nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³jut³su² wãn³txa² ĩ³wã³txain¹sã²nĩn¹ka³tu³ ĩ³yau¹ũ³nxain¹kxai²nãn²tu³
wain³txi³ a³la³kxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe²e³nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Wain³sĩn¹na³li¹. Wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
ain¹ta¹ kãin²ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²
10 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²si¹jau³su² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wxa²ye³wxãĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Fe²lis³jah³lãĩ³. A²hoh³lxi³si¹lxi¹. A²nũ²a² wain³txi³
sa²hau³kot³sxaĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³na¹jut³su² ka³lih³kxi²la²nha² wain³txi³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 11 Jã¹nxa¹jut³su² a³lan²ti³hĩ¹naĩ³tã² ye³ 12 nxe²
a³lan²ti³hĩ¹naĩ³tã² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²si¹jau³nũ³su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wi¹ha¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ju³ta² ya²la³tu³na³na¹. Nxe²3sxã³
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³wã³txi³txai¹nhẽ³li¹. 12 Jã¹nxe³na¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ã³wi¹ha¹tãu³a² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³nxa³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
he¹li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³hẽ³li¹. Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ta³nxa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² whãĩ²na¹

nxe²nxa³hē³li¹. 13 Nxe³kxa²yu³su² ko³nxe³ti³ ti³hit1sain¹jau³su² hxi²kan¹txi³ i³ye³yo²nūn¹nyhai¹nxa³lho³li¹. 14-16 Nxe³na¹ju³kxai³lu² tū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² ko³te³kxi²sain¹tū³ka³txai²nān²tu³ Mo¹se²ah³lo²nu¹tai²na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³kxi² Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² ū³wha²li¹txā³nxa² ain³kxi² nxe³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹sxā³ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²sa² ta³nxa² wi¹lhin¹te²sa² ta³nxa² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxai²nān²tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹jau³nū³su² yxo²i²ain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹ka³tu³ wah³nxe³kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹kxa² yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxo²i²nū³na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ txa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i²sa²ta³nxa² a²nū²a² i²sa²ta³nxa² nxe³sain¹sxā³ txa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lxi³ yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txai²na² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tain¹jah¹lain²txi³ sa²yo²we¹tū³na¹wi¹. Nxe³na¹ta¹ tū¹ka³txai²na² ko³te³kxi²sain¹tū³ka³txan²tu³ nxe³te²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Wān³txa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²kxi³ju³ta² wai³nxa³wi¹.” Jau¹xai²na² nxe³ain¹na³li¹. Ain¹kxan²ti³nū¹ txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te³sa¹wi¹.

17 Nxe³na¹jut3su² kwē³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ kwē³kon³sxā³ ul²xai³na¹hē³li¹. Hā²wxān³txa³ Je³ru³sa³lē²th³na² ā³wa³li² i³xi²na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² txa²nū³ka³txa² ū³yo³hi²txā³nxa² wā²nhū¹nxe² Txa²wā¹sū³na² kwa²u³hū¹nxe² nxe³na¹hē³li¹. 18 Nxe³sxā³ ā³ta³lu²na¹ti³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹to³ta¹ hai³txi³ ko³nxe³tū³ka³txa² ā³si³tē³kxi²sai¹nxa³ha²kxai³ ā³nhe¹li³na¹ju³ta³la³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³na¹hē³li¹. 19 Nxe³na¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txai²li² nū¹ka³na¹ A²si³a³ko³xa² wxā³ain¹te²nū³ka³txai²li² th¹nai²na² i³ha¹txi²sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹jut3su² ko³to²la³kxi²na¹ke³la³te²kxai³ i³hen³txi³nxai¹nh¹3nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ wxā³ye¹nxai¹nxān³tai¹.

20 Ye¹nxai¹nxa³kxai²nān²tu³ ti¹ai²li² wxā³ain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²th³na² i³wā³txi³sain¹jau³xai³tā² i²sain¹na²hē³li¹. Ko³to²la³kxi²na¹ju³ta² yū³yai¹na¹ke³la³te²kxai³ i³yau¹ū³sa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³li¹. 21 Jā¹nxa¹jut3su² yau³ka³na³ka³nat3sxā³ ā³te³nai¹nxa³hē³li¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a² ya³lu²te²a² ka³ten³ti³ i³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³su² yxo²i²a¹nhai¹.” Nxa¹jau³xai³tā² i³ye³a¹ha²kxai³ hit3sain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² i³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²su² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tā² wān³txa² ā³si³tē³kxi²kxe³su² ā³ne³wxe³ha²kxai³ hāi¹nxa¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹: — Klau²ti³o³ Li²si³o³ah³la² wxā³h¹na¹ āh¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sai²li² i³kwa³na³te³nah¹lxi¹: — Pau²lah³lai²li² ū³tū¹kxi¹xi¹sē¹li¹. Yxān¹ta¹ a²sa³wit3su² wxā³kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹txa²hē³li¹. Yain³txi³su² ta³nxa² yen³kxi³su² ta³nxa² tē³sxā³ wxā³kxe³su² ū³hū¹txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ū³tū¹kxi²xi²ta¹hxai²hē¹la².

Fe²lis³jah³la² Tru³si²la³ka³lxa² so¹sxā³ā³kxi³ju³su²

24 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wā³li²ta¹hxai²hē¹la². A²sxe³xa² Tru³si²la³ka³lxi³su² ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³ta¹ka³lxa² Ju³te²a² nũ³ka³txa¹ka³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²na² ã³wã³ya³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²kxi³ju³ta² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹. Nxa¹nha²kxai³ jau¹xai²na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 ĩ³yau¹ũ³jau³kxai³la¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txa²hẽ³li¹. “KQ³nxe³ti³ kã³ti³ten³sa³nha¹.” Nxin¹jau³la³ e³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ kã³ki³kxa² yo³ha² ũ³yho³hi²nẽ³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxã³ kã³ta³nxa² ko³nxe³ti³ kã³ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wain³txi³ ũ³yho³hi²xai³nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxi³khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² a³li³xi¹txu¹li¹. Hã¹nxo³ki³tu¹wi¹. Kxãn³ton³sxã³: “Jã¹nxa¹tũ¹xã¹.” Na¹kxai²nãn²tu³ ĩ³kaix1txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Pau²lah³lai²li² ũ³yho³hi²sain¹kxai²nãn²tu³ wi¹wi¹nxa² sa²tã³a¹tũ¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³su² ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nhyu¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ kwẽ³kon³tãu³a² Por³si³o³ Fes²jah³la² ã³wẽ³non³jah¹lo²nũ³su² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Fe²lis³jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ũ³yhe³wãx3te³lhxã³ ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³ĩ¹kxi²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hau³ko³tũh¹si¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ã³wẽ³not3te³na¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³lan²tãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau³sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ai³tãu³a² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa² Ju³te²a² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ ã³wxã³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 KQ³nxe³te²lo³tain¹ka³tu³ Pau²lah³lo²nu¹ta²li² ã³sa²so¹sxã³ wxã³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ nũh¹he³son³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² wxã³tãu³a² hã³a² wah³nxe³sxã³ su²lhã³ki³tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³re²a²thĩ³na² kan²txi³ ũ³ĩ¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ta¹ ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹. 5 Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³ ĩ³nxai²na² ã³nhi¹ti³ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³nhi¹syah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti² ko³to²la³kxi²ju³ta² yũ³ke³la³te²kxai³ wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³sah²lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³nũ²la² a³lan²ta² ye³ 8 tã³nxa² ye³ 10 tã³nxa² nxe³tãu³su² tãu³a² yxaun³txain¹nũ²la² Se²sa³re²a²thĩ³na² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³xain¹ka³tu³ a³lan²nũn³tãu³a² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wxã³si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wxã³ye¹nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wxã³tu³ka³txi³su² te² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² tẽ³nũ²la² ki³han³sxã³ ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ya²lan³tu³jain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²li² kō³to²la³kxi²na¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Hai³txi³txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa² sa²yo²ā³nxa³ha²kxai³ Txai²wā¹sū³na² sxi²ha² kō³te³nxa³ha²kxai³ Ro³ma²no² si³yxau³tū³kā³txai²na² wān³txa² sa²yo²ā³nxa³ha²kxai³ nxa¹ta¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nū³kā³txa² ū³ye³wāx³te³lhā³ i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Pau²lah³lāi³. Kō³nxe³te²lo³txain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²li² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³lhā³ i³hau³ko³tūh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁰⁻¹¹ Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²si¹lx¹. Txai²na² sa²kxai³lu² Ro³ma²no² nū³kā³jxah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta² ti¹a² i³hau³ko³tūh¹san¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxān¹ta¹ Ju³te²a² hxi²kan¹ta² i³hau³ko³tūh¹sain¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Su²lhā³sain¹ju³ta² so¹lx¹ te³nain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ kō³to²la³kxai¹na¹ju³ta² yū³hxain²nxa³ta¹ti²tu³wi¹. Yū³ke³la³te²kxai³ su²lhā³sain¹ju³ta² yuh³lx¹i³hī³nxān²nxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ i³ki³han³sxā³ i³yau¹ū³nxain¹na³li¹. Nxe³na¹jut³su² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³kā³txai²na² so¹lx¹ i³hau³ko³tūh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ju³te²a² i³hau³kot³tū¹sain¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹² Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² a²hxi²kan¹txi³ te²nū³kā³txa² i³ye³kxi²nyhain¹sān²nū²la² i³yo²o³tū¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Pau²lah³lāi³. “Se²sa³jah¹lai²na² so¹lx¹ i³hau³ko³tūh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹.” Nxīn¹jau³su² nxīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hā³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

A³kri²pah³la² Be³re³ni²sa³kā³lxa²so¹sxā³ā³yā³jau³su²

¹³ Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ A³kri²pah³lai²na² Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxau³kā³txai²na² wxā³ta¹hxai²hē¹la². Fes²jah³lo²nu¹ta² i³hen³txi³nyhu¹te³lhā³ Se²sa³re²a²thi³na² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²ha³līn³ta³kā³lxa² Be³re³ni²sa³kā³lxa²na² ā³sa²so¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

¹⁴ Nxe³nū²la² ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² Fes²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²na² ū³tī¹kxi²jut³su² i³yau¹ū³te³nah¹lx¹:

— Kxā³nxi¹nai³tā² Fe²lis³jah³lai¹tā² ti¹a² yxau³hī¹nai³tā² a²nū²a² ū³tī¹kxa² a³ain¹ta¹hē¹li¹. ¹⁵ Nxe³nū²la² ā³si³wē³no³ta¹na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³na¹hē³li¹. Nxe³na¹tāu³a² Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² hxi²kan¹txi³nū³kā³txa² Ju³te²a² hxi²kan¹txi³nū³kā³txa² nxe³sxā³ tī³sxā³ i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Tī³sxā³ i³yau¹ū³sain¹te³nah¹lx¹:

“Jah¹lai²li² kō³nxe³thin¹khaix¹sīn¹na³li¹. Su²lhā³si¹hai¹nīn¹jau³su² i³yī¹lit¹sīnhē³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹. ¹⁶ Nxe³sai¹nha²kxai³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lx¹:

“A²nū²a² kwa²su²lhā³kxi³ju³ta² Ro³ma²no² nū³kā³txa² yū³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² i³wa³lxīn³nha²jau³xa² i³wa²i³xi²nē³sān²nū²la² hā²wxān³txa³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹kxai²nān²tu³ nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ ū³tī¹kxi²ta³nxa² su²lhā³ta³nxa² nxe³si¹jau³nū³su² i³yau¹ūh³nyhai¹nhī³nx²na³li¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹.

¹⁷⁻¹⁸ Nxe³na¹jut³su² a³lan²tāu³a² ā³wxā³sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la² ā³nū²kxi²thi³na² ā³wih¹ha¹ka³tu³ a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³na¹hē³li¹. ¹⁸ Nxe³na¹nū²la² Pau²lah³lai²li² i³kaix¹so¹nū²la² kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³li¹. Nxain¹tah¹lxa¹ Pau²lah³la² hxi²kai²na² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta³la³ a³ya³tin²nxa³hē³li¹. ¹⁹ Ju³te²a² yah³la³nāu³xu¹ta²na² wān³txa² sa²yo²we¹ju³ta² so¹lx¹ i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Nxe³te³nah¹lx¹:

“Je³su²jah³la² ya³lu²na²hē³li¹.” Sain¹na²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Je³su²jah³la² hai³txi³ ya³lu²sa³tī¹xa³wi¹. Ka³ten³su² yxau²na³li¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.²⁰ Nxe³nyhain¹ju³kxai³lu² ih¹nxe³ta¹lhon³ku² na¹hē³li¹. Nxe³sxā³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lx¹: “Pau²lah³lāi³. Ko³nxe³te²lo³txain¹ju³ta² i³yau¹ū³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³ti³ten³nxa²kxai²nān²ty³ i³hau³ko³tūh¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³ai¹na¹hē³li¹.²¹ Nxe³yān¹ta¹ Se²sa³jah¹la² so¹lx¹i³ i³hau³ko³tūh¹si¹jau³su² te³nha²kxai³ ū³tī¹kxi²wxe³si¹hai¹na¹jau³su² i³wā³txi³sain³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hā³si¹jau³nū³su² ū³tī¹kxi²wxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²² Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Fes²jah³lāi³. Jah¹lai²li² ain³kxi²sa²nūn³sxun¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Ha³yo². Wi¹na³li¹. Ka³nxa³ha²ta² ain³kxi²kj³tu¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

²³ Nxe³ha²kxai³ a³lan²tāu³a² A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² Be³re³ni²sa³ka³lx¹i³nu¹tai²na² nxe³sxā³ wā²la²ka³lo³a² a³lx¹i²khaix¹ka³lo³a² ūh³wih²kxi²nha²nū²la² a²sa³wi³ha³lxa² i³sa²nēn¹kxi²ti³hi¹txi² ā³sa²so¹ka³ty³ ā³nū²kxi²thi³na² ā³wj¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹hain¹tāu³a² so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txai²na² sxi²je³na² a²hxi²kan¹ta² nū³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³wxā³sxā³ ā³wi¹hain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Pau²lah³la² ā³sa²so¹si¹hain¹jau³su² Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ kwa³na³ta¹hxai²hē¹la².

²⁴ Nxa²ha¹te¹ ā³nū²kxain¹nxa²ha²te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— A³kri²pah³lāi³. Wxāi²li² a²nū²a²nāu³xa² ā³nū¹jah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lx¹i³hē¹li¹. Jah¹lai²li² kwēn¹ta² ā³wih¹jah¹lai²na²sa²kxai³lu²ko³nxe³te²lo³tain¹jah¹lai¹ta³lxa²na³li¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² Ju³te²a² nū³ka³txa² Se²sa³re²a²thi³na² yxau²xai³te²a² i³ye³kxi² yxo²kāin² i³ye³kxi²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sain¹te³nah¹lx¹: “Ko³nxe³thin¹khaix¹na³li¹. Su²lhā³si¹hai¹nūn¹jau³su² i³yi¹li²txai¹nhē³li¹.” Nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹.

²⁵ Nxe³sain¹ta¹ ko³nxe³thi¹nain¹ju³ta³la² hai³txi³ i²nxa³ha²kxai³ we¹txai¹nhxain²nxa³hē³li¹. Hai³txi³ su²lhā³hxain²nxa³hē³li¹. Nxe³sān²kxa²yu³su² jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹: “Se²sa³jah¹la² hxi²ka² so¹lx¹i³ i³hau³ko³tūh¹sain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.” Nxi¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹.²⁶ Nxe³yān¹ta¹ ko³nxe³thin¹ju³ta² i²nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ū³wha²li¹lhū³ai¹nxa³nhai¹. Wi¹lhin¹yā¹nx2nān³ku¹. Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹jut3su² ain³kxi²si¹hin¹jau³su² ā³sa²so¹na¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Se²sa³jah¹la² sxi²ha² wain³jau³xa² ū³wha²li¹lhū³a¹tu¹wi¹.²⁷ Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ū³tī¹kxi²te²nān²ty³ a²ko³nxe³ju³ta² wain³txi³ ū³wha²li¹lhxā³ i³yau¹ū³ai¹nxa³kxai²nān²ty³ Se²sa³jah¹la² i³sa²si¹hā³a¹ju³ta² wain³ye¹nx2nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

26

A³kri²pah³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² i³wa³lxñ³nha²jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lāi³. O²la³kxin¹ju³tai³tā² wi¹wi¹nxe² wa³lxī³nha²jau³su² i³yau¹ū³sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ i³hxi²ka²lah¹nha²nū²la² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la²
²E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³kri²pah³lāi³. Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxau³kat3si¹lxi¹. Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ko³nxe³te²lot3sain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹kxe³su² txa²wān³txa² i³ye³ i³wa³lxīn³nha¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹ha²kxai³ ka³lih³sa³nhai¹. 3 Ju³te²a² a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²hoh³lxī³si¹nha²kxai³ wān³txa² i³ye³ i³yi²lhon¹ta³kxi²nha¹jau³xai²na² yo²ha³kxa¹ a²hoh³lxī³si¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² wān³txi³khai³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ ain³kxi²sē¹li¹.

4 Nxe³na¹ju³kxai³la¹ kxān³su² txo¹na¹hī¹nān¹te²tu³ Ju³te²a²nāu³xa² i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Nxe³sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹ju³tai²na² txa²ha³lo²khai³xa² yxau²xai³la¹ju³ta² i²sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thī³na² yxau²xai³la¹ju³ta² i²sai¹nha²kxai³ nxe³sai¹nhxai²na²hē³li¹. 5 Fa³ri³se²ah³lo²su² te²sa¹wi¹. Fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txa² a²yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. Ju³te²a² in³txa² i²li³te²su² te²na² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tai¹nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² in³txa² wa³to²hi² sa²yo²we¹tai¹nhxai²na²hē³li¹. Te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹.

Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a²nāu³xa² i²sai¹nhxai²na²hē³li¹. Hxi²kan¹txi³ i³ye³yo²nū¹sai¹nhj³nx2na³li¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lu¹. 6-7 Kxā³nhxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² i³ye³sxā³ txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹li¹. Txa²wā¹ē¹nāu³a² ā³sa²su¹tū¹nhē³ju³ta³nū³a² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹li¹.

Nxe³sxā³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xa² 12 nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹sxā³ wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² te²yā¹nxūn³te²sa¹wi¹. Yxo²i²nū³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³te²lot3sain¹na²hē³li¹. 8 A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹jau³su² nxe³jau³jau¹xai²na² toh³lxī³jau³su² ye¹nxa²hī³te²la¹xā³?

9 Jā¹nxa¹ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thī³na² yxau²xai³jah¹lai¹tā² a²wān³txai²na² yo²i²ain¹tū³ka³txai²li² khāuh³lxa³tai¹na¹kxe³su² wain³na³na¹ nxe³na¹hē³li¹. 10 Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yan³kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thī³na² ai³na¹tāu³a² khāuh³lxa³txai¹na¹hē³li¹. Nxa¹ha²kxai³ Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² i³hxi²kat1sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²i²te²na² i³ha¹txin¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² kan²thī³na² ū³tū¹kxi²txai¹nhē³li¹.”

Nxe³sain¹jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yo²i²te²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ū³tū¹kxi²txai¹na¹hē³li¹. Hā²wxān³txa³ ā³sa²so¹ain¹nū²la² su²lhā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² i³ye³yo²nū¹nai¹na¹hē³li¹. 11 Nxe³na¹kxa²yu³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thī³nāu³xa² ai³lha²thet3ta¹tāu³a² yo²i²te²na² i³ha¹txai¹na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na² ko³nxe³te²lot3si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹ha²kxai³ kāin² khāuh³lxa³txai¹na¹ha²kxai³ nxe³ai¹na¹hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³xan³txi³khai¹sa³ha³kxai³ ai³lhxā³ sxi²je³na² u²kxan²ti³ ā³nxai³na¹nū²la² khāuh³lxa³tai¹na¹hē³li¹.

Pau²lah³la²yo²i²ā³si³wxe³jau³xai³tā²i³yau¹ū³jau³su²

12 Hā²wxān³txa³ Sū³na² sxi²ha² wā³nxīn¹te² hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²hxi²ki³kxai³lu² ha³te³hxā³nxā³na² khāuh³lxa³tai¹na¹si¹jau³su²

ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³: “Ta³mas²ko²thĩ³na² te²yã¹nxa¹tũ¹xã¹.” Na¹jau³su² ai³na¹hẽ³li¹. 13 Ai¹na¹tãu³a² ne³ka³ka³ton³tãu³a² ha³lo²a² sa²ha²te¹tã²hẽ³li¹. U3je³na³ka² hai³txi³ kãin² sa²ko¹ko¹txa³wi¹. Yxãn¹ta¹ i²a¹tãu³a² sa²ko¹ko¹kxi²la² wa³to²hi²na²hẽ³li¹. Nxe³kxe³su² txai²nãu¹xai²na² txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ a²ye³na¹ sa²ko¹ko¹je²na²hẽ³li¹.
 14 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³sa²ta³na¹xe²xai³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³sa²sĩn¹nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li² E³bre²a² wãn³txa² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lãi³. Sau²lah³lãi³. Ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ khãuh³lxa³txi¹san¹ji¹wi¹? ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tu³ ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³ju³ta² ka²va¹la² tĩ³yi¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ka²va¹lai²li² wxa²wãn³txa² sa²yxo²ã³ti³ten³kxai²nãn²tu³ tĩ³ka²yã¹nhxe³kxai²nãn²tu³ a²wa³kxẽn³yah³lai²li² hi³sa³ka³txa² tẽ³ain¹ka³txa² tĩ³yi¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tu³ ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

15 Nxe³sxã³ i³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ih¹jah¹lo²ta³nhĩn¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.”

16 I³sa²yxau³txu¹li¹. Txa²sa³wi³sa³nũ³su² we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Kwẽn¹ta² i²in¹ju³tai²na² ye³jen¹nãu³a² i²in¹ju³ta³nũ³su² nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. 17 Nxe¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³su² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³su² ta³nxa² khãuh³lxa³ti³nxain¹kxai²nãn²tu³ wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹. 18 Jã¹nxe³sxã³ sa²si¹hã³nxa²ha¹tãu³a² a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³ne³wxe³si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² i³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka²nãu³a² a³li³yain¹si¹hain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³a² yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³su² yũ³ain¹tu¹wi¹. Nxa¹nha²kxai³ yxo²sa¹nha²kxai³ a²ko³nxe³ju³ta² a²wẽn³ta³te²la³ i³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² i²sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ sa³wi³ha³lxĩ³su² te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² ã³wi¹hain¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta²i³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² hxi²sxã³nho³tẽx³jut³sũ³ju³tai³tã² wãn³txa² oh³xan¹jau³xai³tã² sa²yxo²we¹ta¹hẽ³li¹. 20 Ta³mas²ko²thĩ³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² nxe³sxã³ ã³si³wxe³sã²na¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³wih¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² i³hen³txai¹na¹hẽ³li¹. I³hen³txai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²na² i³hen³txai¹na¹hẽ³li¹. 21 Jã¹nxa¹jut³su² nxe² i³yau¹ũ³ai¹na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² sxĩ²ha² ã³wi¹ha¹tãu³ai³tã² Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txa² i²sain¹na²hẽ³li¹. I²sain¹nũ²la² i³sain¹sxã³ su²lhã³sain¹te³lhxã³ i³sain¹na²hẽ³li¹. 22 Nxe³yan¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ã³non²ta³kxi²sa²hxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãin²te²su² ta³nxa² kãĩ²nxa³te²su² ta³nxa² i³hen³txai¹na¹wi¹. E³kxai¹na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na²
 nxe³te²na² wān³txain²txi³ txa²wān³txa² i³hen³txai¹na¹jau³xain²txi²na³li¹.
 23 Nxe³jau³xa²sa¹: “Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lo³wi¹la² khāuh³lxa³txi³sān²nũ²la² hā²wxān³txa³
 su²lhā³ain¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹tu¹wi¹.
 Jā¹nxe³sxā³ i³sa²yxau³sā²nha²kxai³ a²wē³ta³te²lxi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² ta³nxa² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txi³nāu³sxu²
 ta³nxa² nxe³sxā³ ya³lu²ka³tu³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²nũ³su² ya²la³tu³
 yũ³ain¹tu¹wi¹.” Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³na¹jut³su² te²yā¹nxe³jau³xa²
 i³hen³txai¹na¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe²e³jau³xa² Fes²jah³la²
 i³kaxi¹te³nah¹lxi¹:
 — Pau²lah³lāi³. Wen¹nxān²na³li¹. Ha³teh³nxā³nxa² kāin²
 o²la³kxi¹nha²kxai³ wen¹nxān²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Fes²jah³lāi³. Nxēn²nxa³wi¹. Wen¹nxa³wi¹. Wān³txi³khai³su² i³ye³a¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 26 Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — A³kri²pah³lāi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ i³ya³lo³ti²sxā³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ hāi³a² i³ye³kxain¹jau³sxa³wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ā³ne³wxe³ai¹nha²na²hē³li¹. 27 Nxe³sxā³ A³kri²pah³lāi³. Sũ³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² wān³txa² yxo²i²in¹ji¹wi¹? Yxo²i²in¹ju³ta²
 i²nxa²te²sa¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Pau²lah³lāi³. Wa³su³txi³ yxo²i²nha¹si¹jau³nũ³su² i³yau¹ũ³san¹ji¹wi¹?
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 29 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 — Wa³su³txi³ ta³nxa² win¹ta²te²lxi³ ta³nxa² yxo²i²in¹ju³ta² wxa²nũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ txai²yā¹nxe² yxo²i²a¹kxa² yā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sũ³na² i³wā³txai¹nha²na²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 sa²hxi²ta³kxi²sain¹kxa² yā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² A³kri²pah³lo²nu¹tā² Fes²jah³lo²nu¹tā²
 Be³re³ni²sa³ka³lxu³nu¹tā² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tā² nxe³sxā³ i³sa²yxau³ain¹nũ²la²
 jũ¹nxa² a³li³sxā³ ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Ā³waix³tain¹nũ²la²
 nũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
 — Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹ju³ta² yũ³yai¹nxān³ta¹. Ū³tĩ¹kxi²ta³nxa²
 su²lhā³ta³nxa² nxe³ki³jau³su² kwa³na³ain¹ki³ju³ta² wai³nxa³wi¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹ta² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Fes²jah³lāi³. Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Se²sa³jah¹la² hxi²ki³la²
 i³hau³ko³tũh¹te³lhxā³ sa²si¹hā³si¹ha¹jau³su² e³kxin²nxa³ke³la³te²kxai³
 sa²ta²la³kxi²sxā³ ā³sa²su¹ta¹nhĩ³na¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā²la² i³ye³kxi²sai¹nha²kxai³
 hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27

Ro²ma²thĩ³na² so²ā³sxā³ ai³sxā³ ā³yā³ain¹jau³su²

¹Nxe³nxa²ha¹te¹:

— I³ta²ly²ko³xa² sa²si¹hã³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹. Nxai¹nha²kxai³
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ũ³tĩ¹kxi²jah¹lo²nu¹tai²na² ã³sa²so¹ain¹nũ²la²
 Ju²lah³la² so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lan²tu³ sa²nũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² Au³kus²jah³la² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³
 sa²nũ¹ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²sa²ha²kxai³
 Pau²lah³lai²li² ã³ya³lxi²yai¹na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².
 2 Jã¹nxe³ka³tu³ta¹ na³vi²o²tẽ³na² A³tra³mi²ti²o²thĩ³na² ai³ta³ka³lo³a²
 ã³wxã³ta³ka³lo³a² ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sai¹nha²kxai³
 A³ris³tar²kah³lai²li² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩ³na²
 yxau²xai³jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²sain¹nũn³sĩn¹na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ A³si³a³ko³xa²
 sxi²jen³txi³nãu³xai²li² ai³lha²thet3te³lhxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
 3 Nxe³ya³sain¹nũ²la² a³lan²tãu³a² Si³tõ²thĩ³na² ã³ya¹tã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
 Nxe³tãu³a² Ju²lah³lo²nu¹ta² wi¹lhi¹nha²kxai³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Wxa²ya³li³nũ³ka³txa² i²ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu³
 na³vi²o²tẽ³na² wxa²li³txa²sxã³ tĩ³sxi²txu¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ yen³kxi³su²
 ta³nxa² yain³txi³su² ta³nxa² yũ²nx2nxa³kxai²nãn²tu³ sa²hau³kot3sxã³
 ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³ wxa²li³sxã³ ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².
 I²ta³lun²yha¹sain¹nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ã³wa³la² ã³wih²xi²ya³sain¹na²hẽ³la².
 4 ã³wa³la² ã³wih²xi²ya³sain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ na³vi²o²tẽ³na²
 ã³nxai³ya³sain¹to³nha²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la² txa²yen³nãu³a² it3ta²
 ũn³te²a² ne³khauh²sa²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Syi²pri²ko³xai²li²
 i³ye³na² nxũ²kwai³ye³lan¹ta³ko³su² te²ju²hẽ³la². Nxe³ko³xai²na²
 nãu³wa³ti³na² ai³ly³sain¹na²hẽ³la², it3ta² yũ²nxa³ju³ta² i³ha¹txi²te³lha³ka².
 5 Si³li²si²a²ko³xa² Pã³fi²li²a²ko³xa² nxe³sxã³ wha³to²hi²ya³sain¹na²hẽ³la².
 Wha³to²hi²ya³sain¹nũ²la² Mi²ra³thĩ³na² Li²si³a³ko³xan¹thĩ³nai²li²
 ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la². 6 Nxe³ya³sain¹ti³kxai³lu²
 na³vi²o²tẽ³na² ka³lo³ã³xa² A³le³syã²n²tre²thĩ³nai²na² wxã³ka³lo³a²
 i³ha¹txi²sĩ¹na¹hẽ³la². A²nxe³ta³ka³lo³ai²na² ã³ya²sxã³wi¹si¹sain¹sĩn¹jau³su²
 kwa³na³sain¹sĩ¹nha²kxai³ ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³lo³ai²li²
 I³ta²ly²ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³ ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tãu³a² win¹ta²te²lxi³
 ã³nxai³ya³sai¹nha²kxai³ Kni²to²thĩ³na² ya³son³tãu³a² it3ta²
 sa²ne³it3tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nxai³sĩ¹nxa³ha²kxai³la¹ hãi¹sxã³
 Kre²ta²ko³xa² i³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² ã³ki³hain³kxi²
 ai³ly³sain¹na²hẽ³la², it3ta² ã³wxe³tãu³a² i³ha¹txi²te³lha³ka².
 Ai³ya³sain¹nũ²la² Sai³mo²na²ko³xa² wha³to²hi²ya³sain¹nũ²la² 8 Kre²ta²ko³xa²
 hxi²kau³kaun³ti³ ai³lha²sĩn¹kxan²ti³nũ¹ ã³ki³wa³ti³kxi² ai³ya³sain¹nũ²la²
 La³se²a²thĩ³na² ya³son³ya³sain¹na²hẽ³la². Ya³son³ya³sain¹nũ²la² Bõns³
 Por²to²thĩ³na² ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².

9 Nxe³tãu³a² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³ yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².
 Nxe³ya³sain¹nũ²la² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² yain³txa² yain³ju³ta²
 ã³na¹ain¹je³na² yai³nai¹nxa³ju³ta² yũ³hĩn¹su² yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³hĩ¹na²
 ã³wa²to¹kxai²nãn²tu³ ti³ha³lun³je³na² ã³si³wxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na²
 ai³ju³ta² wi¹te²sxa³yu²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²li² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
 i³ye³sĩn¹na²hẽ³la².

10 I³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hī¹na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wa³to²hi²nē³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ ti³ha³lun³nē³na³li¹. Na³vi²o²tē³na² sa²tā³kho³kxi²nē³li²
 yen³kxa² ā³kho³ta³lxi³kxi²nē³li² a²nū²ki³na¹xain²ti³ i³lon³ti³nē³li²
 nxe³nē³lha³tai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².
 11-12 Nxe³nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tē³na² a²wa³kxēn³yah³lai²na²
 wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ti¹ai²li² na³vi²o²tē³na² ā³ki³ju³ta² wi¹lxa³wi¹.
 Ti³ha³lun³kxai²nān²tu³ ka²lo¹ai²li² it3sa²tā³kho³kxa²yan³txi³su² nxa¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ Fe³ni²se²thi³na² Kre²ta²ko³xan¹thi³nai²li² ā²la² wi¹lh³nx2na³li¹.
 It3ta² ti³ha³luh³xa² hai³txi³ yū³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³thi³na² ai³sxā³
 yxau³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³sīn¹na²hē³la². A²sa³wi³ha³lxa² te²yā¹nxe²
 e³ain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ so³ta²to² hxi²kan¹te²na² hi²sen³kxai³lu²
 na³vi²o²tē³na² a²wa³kxēn³yah³lai²na² wān³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa²na²
 wān³txa² ain³kxi² nxe³sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wān³txa²
 sa²yxō²ā³ain¹sīn¹na²hē³la².

ī³ye³na² kāin² sa²xit3jau³su²

13 Nxe³nū²la² a³lan²tāu³a² it3ta² win¹ta²te²lxi³ sa²xit3sa²kxai³;

— Ha³lo²ai²li² wi¹lxa²na³li¹. Ain¹jau³su² na³vi²o²tē³nai²na²
 kwa³thi³la³ka³txa² ī¹nha²sxā³ sxa³ka³txa² sa²sa¹xi²nū²la²
 a³li³ya³sain¹na²hē³la². ī³ye³na² ne³kwīx3tē³tīh³na² ai³ya³sain¹na²hē³la².
 14 Nxe³yān¹ta¹ it3ta² ū³khai1te²a² sa²ta³lo³xit3sa²kxai³ yū³tā³lxi³ kwa²
 ā³nxai³ya³sain¹na²hē³la². 15 A²nxe³tāu³a¹ ā³nhi²kat1sa²sī¹nxa³ha²kxai³
 hāi¹sxā³ ā³ne³ko³ta³wxe³ya³sain¹na²hē³la². 16 Nxe³ya³sain¹nū²la²
 Kau²ta³ko³xa² ī³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² yau³son³ya³sain¹tāu³a²
 ā³ki³hain³kxi² ai³lya³sain¹na²hē³la², it3ta² ā³wxe³lhu²ju³ta²
 ī³ha¹txi²te³lha³ka². Nxe³nū²la² it3ta² jū¹nxe² ā³wxe³lhu²tāu³a²
 ā³yit1tū²la² na³vi²o²tē³na² ka³no¹a²ka³lo³khai³xa² sa²hau³ko³te³lhxā³
 sa²ya¹ta³wi¹ya³sain¹na²hē³la². 17 Sa²ya¹ta³wi¹ya³sain¹ka³tū³
 hā²wxān³txa³ kwa³thi³līh³na² tē³nū²la² na³vi²o²tē³khai³xa²kxai³lu²
 sa²ha³la³tai³kxain¹sīn¹na²hē³la². Nxe² ta³lu²nain¹nū²la²
 ī³ye³kxi²nyhain¹sīn¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³ne³ko³ta³wxe³xi²sxā³ ai³ki³kxai²nān²tu³ nū¹ka³na¹ Li²bi³a³ko³xai²li²
 yau³son³ki³kxai²nān²tu³ ka³wā³lxē³na² ka³yā³la³nū³xa² khāu³khāun³na³li¹.
 Tāu³a² kāin² yū³te²ju²hē³li¹. Ā³nxūt1sxā³ na³vi²o²tē³na²
 ā³kho³kxi²nē³lha³tai¹. Nxe³ain¹jau³su² wā²la² kāin²khai1ka³lo³a²
 na³vi²o²tē³na² kūt1so¹xai³lain¹ka³lo³ai²li² sa²so¹sxā³ ū³yhe³wih¹so¹ain¹nū²la²
 kwa²ā³nxai³sī¹na¹hē³la², it3ta² ū³nha²kxai³la². 18 Nxa²ha¹te¹:

— Ha²ya³kxā¹nxe³sxā³ ha³ya³kxa² sa²xit3sxā³ ā³te²ji¹xā¹. Ain¹ta¹
 hai³txi³ yain¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹so²xai³lain¹kxa² ī³ye³na² wxa²nū³ū¹
 ā³si³wxe³ain¹sīn¹na²hē³la². 19 A³lan²ni²nūn³tāu³a² na³vi²o²tē³na² yen³kxa²
 hau³ko³kxa² a²hxi²ka² hxi²tē³nha²sxā³ ī³ye³na² wxa²nū³ū¹ain¹sīn¹na²hē³la².
 20 Nxe³yān¹ta¹ it3ti³la² ha³ya²ti³nha²txi³he¹nx2nxa³ha²kxai³
 u³je³na²ka² hi³ka²ta² nxe³sxā³ kxān³su² ī²ti³hex1sī¹nxa³ha²kxai³ ai³la²
 ī³ya³lo³ti²nxa³ti³lon³sa²sī¹nhē¹li¹. Nxain¹sīn¹na²hē³la².

21 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxā³ yain³sxā³
 ā³nhai¹nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹txain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³la²
 hi²sen³kxai³lu² ī³sa²yxau³sxā³ ī³ye³kxi²sīn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kre²ta²ko³xa² yxau³ki³sī¹nai³tā² txa²wān³txai³tā²
 sa²yxō²wet1sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³ ju¹ta²li² ī²yah³lxi³hī³nx2nxa³lxi¹.

22 Nxe³yān¹ta¹ hī¹na²kxai³ ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹li¹. Hai³txi³ ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. Na³vi²o²tē³na² so¹lxi³ tī¹kxi²nē³tu¹wi¹.

23 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wit3sa¹wi¹. Sa²yxo²we¹ta¹na¹wi¹. Ka³nxah³ta³tā² oh³xan¹jah¹la² wxā³sxā³ ī³ye³kxi²sain¹na²hē³li¹.

24 Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lāi³. Yuh³lxi³txa³hē¹li¹. Ai³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³ti³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. In³txa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ya³lu²nxa³lho³li¹. Kxā³nāu³a² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³kax3su² ha²kxai³ nxe³te²na² sxi²ha² ā³wi¹hin¹tu¹wi¹.”

Nxe³sain¹na²hē³li¹. 25 Ne³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ta¹wi¹. Wān³txin³txi² e³kxi²sain¹jau³xin³txi² wain³txi³ sa²hau³ko³tū¹nhē³tu¹wi¹.

Nxe³ha²kxai³ ī³ya³lo³ti¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya³lu²nē³lxa³lho³li¹. 26 Hāi¹sxā³ ha³lo²ai²na² ī³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² it3sa²tā³nē³tu¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².

27 Nxe³nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²nū²la² ye² 14 nxe² ka³nxah³ti³lon³nū²la² ī³ye³na² A³tri³a²ti³ka²ye³na² it3sa²tā³sa²sīn¹tī³kxai³lu² ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tāu³a²:

— Ha³lo²a² yau³son³ki¹ta²nū²nhai¹. Ain¹jau³su² 28 A³lo³xih³na² a³lu²tīh³na² tē³sxā³ kwa³thi³la³ki³a² ū³ki³kūh¹tū²la² ī³ye³na² u¹ju³ta² ū³hau³ko³te³lhxā³ ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ 36 me²tros³ ā³nhou³ko³jain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³nū²la² 27 me²tros² ā³nhou³ko³jain¹sīn¹na²hē³la².

29 Nxai¹nha²kxai³ tah³lxa³kxai²li² it3sa²tā³sxā³ ā³kho³kxa²yan³txi³su² na³vi²o²tē³na² ā³yit1si¹hain¹jau³su² kwa³thi³la³ka³txa² kax3tha¹li¹ kax3tha¹li¹ tē³ain¹nū²la² a³lo³xih³na² au³lha³kāin²tīh³na² ū³si³kūh²ta³lxain¹nū²la² na³vi²o²tē³na² a²ki³ki³nāu³a² u¹txi³ ā³na¹ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³lan²ni²si¹hain¹jau³su² wah³nxe² yxaun³tain¹na²hē³la².

30 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nāu³xa² na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txa² hāi³a² ih³xi²ti³te³nain¹na²hē³la². Ai¹nha²kxai³ kwa³thi³la³ka³txa² na³vi²o²tē³na² a²ne³ka³nāu³a² ā³na¹ki³lxo³xain¹sxā³ ka³no¹a²ka³lo³a² win¹ta²te²lxi³ ī³ye³nai²li² sa²nu³ain¹na²hē³la².

31 Yain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹la² a²so³ta²to² nū³ka³txa² ain¹sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Na³vi²o²tē³na² hau³ko³tū³ka³txai²li² ih³xain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ka³ten³su² a³li³xi²ki³sxa³lho³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sīn¹na²hē³la².

32 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² so³ta²to² nū³ka³txa² ka²no¹a²ka³lo³a² ū³si³kūh¹je²yhain¹ka³lo³a² tē³sxā³ ū³whi²lho¹sxā³ ā³na¹ain¹sīn¹na²hē³la².

33 Nxa²ha¹te¹ ī³yū¹li²nxa³ta³lxa¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² āh¹ ī³ye³kxi²sīn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kho³ka³lon³kxi² ai³ki³tā²hē³li¹. A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ ye² 14 nxe² a³lan²tāu³a² hai³txi³ ī³yain³yah³lxa³nhē³li¹. Hāi¹sxā³ wah³nxa² yxau²ho³hah³lxi¹nhē³li¹.

34 Yah³lxi¹nha²kxai³ hī¹na² yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³sī³nū³ta³ī¹nx2ti³ta²li¹. Hai³txi³ ā³nīn¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Wxa²ne³kī³sa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ā³ni²lā³kxi¹nx3ti³xa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ ī³yain³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sīn¹na²hē³la².

35 Ī³ye³ta³lun²nū²la² yain³tū³xa² hxi²tē³nha²sān²nū²la² āh¹ ī³ye³sīn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. Yain³txa² ū³san¹tū³xa² wi¹lxo³kxi²san¹nhai¹. Nxe²e³nū²la² tū¹xai²li² wxa²nāu²lxi³sxā³ ī³yain³sīn¹na²hē³la². 36-37 Nxe³nxa²ha¹te¹

yain³yain¹ju³ta² i²kxain¹nxa²ha¹te¹ i³ya³lo³tain¹nũ²la² in³txi³nãu³xai²na²
 276 tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ yain³ya³sain¹na²hẽ³la². 38 Yain¹sxã³
 ũ³kxi²ya³sain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ tri²ka²ki³a² wi¹so²xai³la³sain¹ki³a²
 tẽ³sxã³ i³ye³na² wxa²nũ³ũ¹xain¹na²hẽ³la², na³vi²o²tẽ³na² ã³sa³tẽ¹ti³sxã³
 ã³ne³kã³tu¹ka²yan³txi³sa².

Ū³yau³xai²li² sa²sai²hxa³tain¹jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ a³lan²nj²ha²kxai³ ha³lo²a² u²ten³sa²tã³sxã³ i²ain¹kxan²ti³nu¹
 ha³lo²a² i³lxi³la³ ko³nxai¹nxa³hẽ³la². Nxa¹nxa³ha²kxai³ i³ye³na²
 ne³kun²tĩh³na¹ tah³lxa³kxa² yũ²nxa³tĩh³na¹ i²ai¹nha²kxai³:

— Ju¹xai¹ ũ³nhe³ha³lo²sa²tã³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxa¹sĩn¹na²hẽ³la².
 40 Kwa³thi³la³ka³txai²li² sa²ni²lã³nũ²la² hi³sa³ka³txai²li² na³vi²o²tẽ³na²
 i³hau³ko³ta³ka³txai²na² sa²ta²la³kxi²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ wã²la²ka³lo³a²
 kãin²ka³lo³a² ũ³kũ²txi²ha²kxai³ it3ta² it3sa²ha³lo²sa²sai¹sa²sĩ¹nha²kxai³
 a³li³ya³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 41 Nxe³ya³sain¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na²
 hi²sen³kxai³lu² i³ye³nãu³ai²li² ka³yã³la² au³txi³sxa²nxa³ha²kxai³
 it3sa²tã³sa²sĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nxai³ya³sai¹nxa³ha²kxai³
 it3ta² ũ³nha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² a²ki³ki³nãu³a² ã³yo²ãu²so¹sxã³
 ã³kho³thxa³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la².

42 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³kã³txa² hi²sen³kxai³lu²:

— Tĩ¹kxain¹tũ³kã³txai²nã² sun²tã¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²ho²hi²
 aun³tĩh¹saun³kxa²yan³txi³su². Nxa¹nha¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

43 Nxe³ain¹ta¹ a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²
 ã³non²ta³kxi²si¹jau³nũ³su² i³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Sun²tã¹yah³lxi³txa³hẽ³li¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
 i³ye³kxi²xi²sĩn¹ti³ãn¹jau³kxai³la¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hxi²kan¹txi³ wxa²ho²tũ³ka³txi³ i³nxai²na² wxa²ho²hi²
 nxa²lxi³jah¹lxi³hẽ³li¹. 44 Hã²wxãn³txa³ hxi²ka¹nxa³tũ³ka³txi³ i³nxai²nãn²tu³
 hi³sa³ka³txa² sa²so¹sxã³ ã³tẽ³sxã³ ã³nho²jah¹lxi³hẽ³li¹. Nxe³nyhai¹nha²kxai³
 in³txi³ nũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ã³nho²xi² ai³sxã³ wxa²li³ya³sain¹na²hẽ³la².

28

Mal²ta²ko³xa² ai³ain¹jau³su²

1 Wxa²li³hxa³ya³sain¹nũ²la² ha³lo²a² i³lxa² i³yau¹ũ³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Mal²ta²ko³su¹ Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹
 wxa²li³ya³sain¹nũ²la² ko¹xai²nãn¹tũ³ka³txa² ne³kxauh²sxã³
 ã³nũ²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Wẽ³ha²yau³xa² a³li³txã³sa²sĩ¹nha²kxai³
 ha³nxe²a² yax3sxã³ wã³nẽn³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ha³nxe²a² so¹nũ²la² ã³na¹sxã³ ã³nhi³na²hẽ³la².
 Txih³xa² ha³nxeh¹lxi³te²a² ha³nxe²a² i³sxã³ wã²nha²kxai³ i³ha²li¹nũ²la²
 Pau²lah³la² hxi²ka² hxi²kxi³sĩn¹na²hẽ³la². 4 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 yxau²xai²tũ³ka³txa² i²ain¹ka³tu³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ko³nxe³thin¹jah¹lo²su² te²nu³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ i³ye³na²
 i³lo³nxi²ya³lu²yã¹nx2nxa³hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ txih³xa² i³na³li¹.
 Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² wan¹sxã³ ã³ya³hi²sxã³ ya²lu¹tu¹wi¹. Nxa¹na²hẽ³la².

5 Nxe³ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²wa³tã³nha²sxã³
 txih³xa² i³yi²lã³sĩn¹na²hẽ³la². 6 Nxe³ha²kxai³ ã³yah³sxã³ ya³lu²ju³ta²
 i²te³lhã³ wã³nxa³kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ wi¹lain³nha²sĩn¹na²hẽ³la².
 Hai³txi³ ya³lu²sĩ¹nxa³hẽ³la². Nxe³ju³tan²te²kxa³ya³lhu² i³wa²li²sxã³
 e³lain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³nu²su²te²nu³tā³li¹. Nxain¹sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹wi¹la³la³kxi²sxā³e³lai¹nxa³hē³la².
 7 Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pu²bli³o³jah³la² ha³lo²a² wa³kxēn³yah³lo²su²hxai²na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²ta² u²lxa³ha²kxai³wxā³sxā³ā³wih¹yain¹si¹nha¹jau³su² i³ye³kxi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ā³wi¹nhān¹nū²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²a³lan²sī¹na²hē³la².
 8 Nxe² yxau³nha¹tī³kxai³lu² Pu²bli³o³jah³lai²na² wī³na² kāin²i³ton³na²hē³la². Kāin² si³yuh²hi²ha²kxai³ kāin² i³hī¹la³kxi²nha²to³ha²kxai³nxe³sīn¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ā³tī³sxā³i²sīn¹na²hē³la². Ī²te³na¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sān²nū²la²wxa²wxai³kxi²na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² we²txi²sīn¹na²hē³la².
 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ a²nū²a² i³ton³te²na² i²li³te²a²yxō²ha³kxa¹ wxā³yain¹nū²la² Pau²lah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu²wxa²we²tain¹sīn¹na²hē³la². 10-11 Nxe³ain¹jut³su² i³ka³li³hai¹nha²ha²kxai³yen³kxa²ka³lxa¹txi³ ū³hū¹sain¹sīn¹na²hē³la².

Ro²ma²thī³na² ai³ain¹tāu³su²jau³su²

Nxa²ha¹te¹ i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tā³tīn¹nū²la² ti³ha³la²ne³ki³so³nha²kxai³ na³vi²o²tē³na² A³le³syān²tre²thī³na² wxā³ka³lo³a²ti³ha³la² yxau³sxā³ka³lo³a² a³li³te³lhxā³ nxe³sīn¹na²hē³la². Nxe³ka³lo³a² Ti³o³sku²ru²ka³lo³su¹. Ai¹nhxaj²na²hē³la². Nxe³ha²kxai³a³li³xi²ya³sain¹tī³wa³kxa² ya³li³sain¹sīn¹tī³ka³txa² a³yen³kxa² tē³sxā³ā³nxai³nha¹kxi²nū³a² āu¹la³kxi²sain¹sīn¹kxe³su² ū³hū¹sain¹sīn¹na²hē³la².
 12 Nxe³ya³sain¹ka³tu³ a³li³xi²sxā³ ai³nhān¹nū²la² Si²ra³ku²sa²thī³na²ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². Ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹nū²la²ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³a³lan²nhān¹nū²la² a³li³xi²ya³sain¹na²hē³la².
 13 A³li³xi²ya³sain¹nū²la² Re²ji³o³thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wih¹ya³sain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² a³lan²tāu³a² txa²si³yo³na² it³ta² wxā³ha²kxai³a³li³xi²ka³tu³ ye³ha¹li¹ ai³la³la²ni²tāu³a² Po³su³o²li²thī³na² ā³ya²sxā³ā³wi¹ha³sain¹na²hē³la². 14-15 Nxe³ya³sain¹tāu³a² a²nū²a² Je³su²jah¹lai²na²wān³txa² yxō²i²te²a² i³ha¹ja³sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³sxā³i³ye³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹li¹:

— Txa²sxi²ha² ā³wih¹jah³lxi³hē¹li¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ka³na³ki¹ yxau²a³lan²ni¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sain¹sī¹nha²kxai³ ā³wih¹sxā³yxau³sī¹na²hē³la². Yxau³a³lan²ya³sain¹tī³kxai³lu² nū¹ka³na¹ Ro²ma²thī³na²yxau³son³sī¹na²jau³su² ha³ta³nxe³yain¹sī¹na²nū²hē³la². Nxe³ha²kxai³a³li³ain¹nū²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thī³na² Tres² Vēn²tas²thī³na² nxe³sxā³wahx³sain¹sīn¹nū²hē³la². Nxe³ain¹tī³kxai³lu² Po³su³o²li²thī³na²a³li³xi²nha¹nū²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thī³na² Tres² Vēn²tas²thī³na² sxā³ā³wih¹sxā³ i³ha¹txi²sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³jut³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ka³lih³kxi²la²nha² i³ya³lo³ti²sxā³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lxo³kxi²si¹jau³su²i³ye³kxi²sīn¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹nū²la² ā³sa²so¹sain¹sīn¹sxā³ ā³wa²li²sxā³Ro²ma²thī³na² ā³ya²sxā³ ā³wi²xi²a³sain¹sīn¹na²hē³la².

Ro²ma²thī³na² yxau²xai³jau³su²

16 Ā³ya²sxā³ ā³wi¹ha³sain¹nū²la² Ju²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ū³tī¹kxi²nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Wxa²sxi²khai³xa² yxau³sē¹li¹. Ū³ti¹kxi²nxa³hxo³li³li¹. Nxe³ha²kxai³txa²sa³wi³sai²na² so³ta²to² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² yxau³ya³nx²tu¹wi¹. Nxe³sīn¹na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹ta²nãu³xa² i³kaix¹so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Kxã³nxai³tã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³na²hĩ¹nai³tã² ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Txa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²ã³nxa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ³ka³txa² ko³to²la³kxain¹nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³kxan²ti³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹nũ²la² Ro³ma²no² nũ³ka³txa² sa²nũh¹sa²nyhain¹na²hẽ³li¹.

18 Nxe³sa²nyhai¹nha²kxai³ kãin² i³wã³wã³txi³sain¹sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ i³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Ko³to²la³kxin¹ju³ta² i²nxa²sĩn¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ ã³wa²sut¹sĩ¹nĩn¹ju³ta² wain³sĩn¹na³li¹.” 19 Nxe³sain¹ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxain¹na²hẽ³li¹. Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² i³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta² i³kaix¹ta²lxan¹ta²wi¹. Yxãn¹ta¹ Se²sa³jah¹la² i²a¹kxai²nãn²tu³ txa²nũ³ka³txa² ko³nxe³te²lo³tai¹na¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.

20 Nxa¹jut3su² i³ye³kxi²si¹nx2ta¹jau³su² i³kaix¹txa²lxa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²i²a¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yã¹nxe² I³sa³e² nũ³ka³txa² yxo²i²yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹. Jã¹nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kwa³thi³lĩh³na² tũh³nai²li² sa²hxi²tai³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² tai²li² i³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nãu³xu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² hai³txi³ ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹. Ha³teh³nxã³nxa² wxã²nxa³hẽ³li¹. Txa²wã³tã³nãu³xa² ko³nxe³te²lo³nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹. 22 Nxe³yãn¹ta¹ tũ¹ka³txai²na² wxã¹yã¹nxa² yxo²i²ain¹te²nãu³a² ko³nxe³te²lo³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹, ti¹ai²nãn¹tũ³ka³txa²su¹. A²nxe³ju³tai²li² i³yau¹ũ³sa²nĩn¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹.

23 Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² ã³wa³li²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹na¹ i³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta² nxe³jau³xa² i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ e³sũ²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². i³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³li¹. Nxe³jah¹lai²li² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wã³kxi³kxai³ yxo²i²ai¹nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxai¹nha²kxai³ hã²wxãn³txa³ a³li³ain¹tãu³a² i³ye³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² i³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26-27 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Wxa²nũ³ka³txa² ko³nxe³thi¹nain¹na³li¹. Txa²wãn³txa² te³nai¹nxa³wi¹. Yxo²i²sai¹nxa³wi¹. Nxai¹nha²kxai³ a²yen³na² whã²na¹ wxa²ye³tĩ¹li² a²ne³nxẽ³na² whã²na¹ wxa²ne³tĩ¹li² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ka²nha²kxai² ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.”

Nxe³yān¹ta¹ nxa¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na² ā³ye³wxe³ai¹nha²kxai³
 a²ne³nxē³na² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ a²ē¹nāu³ai²na²
 txa²wān³txa² ā³ne³wxe³ain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²sai¹nhī³nx2na³li¹.
 Nxe³kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nhī³na¹wi¹. Yxān¹ta¹
 te³nai¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² txa²wān³txai²li²
 ā³ne³wxe³ai¹nxa³wi¹. Jā¹nxa¹nha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² ai³sxā³
 i³hen³txai¹nhē³li¹. I³hen³txai¹nīn¹te³nah¹lxī¹; ‘Hī¹na² wān³txa²
 ain³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ i²ah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ye³wxe³ah³lxan³tho³li¹. ”
 Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² nxe²i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹li¹.
 28 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxa²ē¹na²
 sa²hau³ko³nx2ti³jau³xai²na² ten³yah²lxan³ti²tu³wi¹. Yah²lxa³nha²kxai³
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te² nū³ka³txa² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³tū³ka³txa²
 ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²li² wān³txi³khai³xai²la¹wi¹.
 Wi¹lain³kxi¹jah³lxī³hē¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 29 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju¹te²a²nāu³xu¹tai²na² kāin² i³ye³ye³li³sxā³
 a³li³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ye³ha¹li¹ kwē³kon³ti³kxai³lu²
 a²sxi²khai³xa² yxau³sxā³ wa³kon³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tāu³a²
 a²nū²a² ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹sxā³ wxā³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 ā³wih¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Ā³wih¹kxain¹kxai²nān²tu³
 Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa²
 i³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹jau³xa² i³hen³txi³ha²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xa² hāi¹nxa¹si¹jau³su² i³ye³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² e³lai²na¹ i³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la².

Romanos

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹lhxã³, wxã²na² Ro²ma²thi³na²
yxau³yah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
Txai²na¹xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit3sa¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su² na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³hait1so¹sa²kxe³su² na¹ha²kxai³:

— Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na², Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxã³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sih¹nx2ta¹jau³su²
ĩ³hait1so¹nx2ta¹i¹. Nxe³sa²kxah³lo²su² na¹ha²kxai³, na¹wa².

2 A²nxe³te² wãn³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³xa²
wi¹jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² kxã³nãu³u¹tai²na² ĩ³ye³ka³tu³
wã²nxũh¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³ sa²yxo²ã³nha²nxa³sxã³ ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³jau³xai²na² sa²kxai³lu², a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹ta² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lo²nãu³xu¹ta² sa²kxai³lu²
ain³kxi²so¹sxã³ ha³teh³nxã³nxãu³a¹ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 Nxe³nẽ³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha², Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a²ĩ³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²
hĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, txa²wã¹ha³lo²ai²na²
ã³wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³, a²nũ²su² wen¹sxã³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa²
wen¹sxã³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² hi²sen³su², nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³lai²na²
ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² a²ya³la³tu³ Txa²tah²khaix1ai²la¹i¹. Na¹ha²kxai³,
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha¹i¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³nx2ta¹i¹.
Nxe³jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²kĩ³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³
wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a²
hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wxa²hait1so¹sa²te³lhxã³ ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, A²si³yxau³tãu³a² wãn³txai²na² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu¹ ain³kxi²so¹sxã³ wxa²hait1so¹sa²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³te²sa²ĩ³li¹. Wxã²na² Pau²lah³lo²ĩ³nxai²na² wxa²hait1so¹khai¹nxe³nxa²ha¹kxe³nũ³ka³
Nxe³nxa²ha¹ka³tu³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²nũ³kã³txi³nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³, yxo²ĩ²sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²,
sa²yxo²wet1sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi², tũh³na² wi¹tũh³na²
ã³nxai³ain¹si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi², nxe³txai¹nhẽ³li¹.
Ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³, ã³yã³nhai¹tain¹tũ³kã³txa² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
a³li²khai¹nxe³sa²kxe³su² sain¹na²hẽ³la². 6 Te²yã¹nxe³sxã³, wxã²na²
sa²kxai³lu² Ro²ma²thi³nãn¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
ã³wxe³nũ¹yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³kaix1so¹nxa²li³kxe³nũ³kã³txi³yah³li³nũ³ni¹lxa². Yah³li¹nha²kxai³,
Je³su²jah³la² a²wẽ³ha³li³syah¹li³nũ³ni¹lxa².

7 Yah³lxin¹jut3su², txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
Wxã²na² Ro²ma²thi³nãn¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a³li¹nx2ti³sxã³ wxa²hait1so¹nx2ti³na³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²:

— Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² Txa²nũ³ka³txi³lo³txa²lxa¹i¹.
 Nxe³nx2ti³na³la². Nxe³tũ³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 Txa²wã¹wi³nu²na³la². A²nxe³te²a² A²ki³lha³lxa² a²i³lxa²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lxa²na³la².
 Ha¹lin¹ya³te²nãu³xai²na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹jau³nũ³su²
 te³ni², wxa²nxũ²kwai³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹jau³nũ³su² te³ni²,
 nxe³ti³ten³na²lxa¹nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Sũ³na² i³ye³kxi²jau³su²

⁸ Nxe³nx2ta¹ka³tu³, nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 wi¹wi¹nxe² sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ju³ta²
 a²ha³ta³na², a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹na³la².
 Ju¹ta² ka³lih³khaix1sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³ye³kxi²to³ha¹wa².

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Nxe³to³ha¹wa².
⁹ Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
 kãi³jah¹lo²sa¹wa². Na¹ha²kxai³, wãn³txa² wi¹jau³xa² e³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 A²ta²ha² a²i³lxa² Je³su²jah³la² a²yxau²xai³la³nhẽ³ju³ta² e³jah¹lo²sa¹wa².
 Na¹ha²kxai³, txai²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³,
 sa²hau³ko³txa²lxi³si¹ha¹jau³nũ³su² yxo²ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³ha¹wa².
 Nxe³na¹ju³ta², wãn³txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wã¹sũ³na² ain³kxi²sa²na³la².
 Nxe³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² i³yo²nũ¹nũ³sa²jah¹la²nũ³a² yũ²na³la².
¹⁰ Na¹ha²kxai³, Sũ³na² i³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³:

— Ro²ma²thi³nãn¹tũ³ka³txa² ã³nxai³si²ti³ten³khaix1sa³nha²wi¹.
 Ha³lo²a² hxi²kat1sẽ¹li¹. “Wi¹na³na¹.” Sũ³na² i³nxai²na²
 nãn¹kxai²nãn²tu³ti¹. Nxe³to³hxai²na¹hẽ³la². ¹¹ ã³nxai³si²nx2ta¹ju³ta³nũ³a²,
 ten³khaix1sa²to³nha²wa². Na¹kxai²nãn²tu³, i²nx2ta¹kxai²nãn²tu³,
 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² i³yau¹ũ³sain¹kxe³su² ju³ta²
 wã²nhũ¹nx2ta¹ka³tu³ i³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². I³nxũ²kwai³lxũ¹nx2ti³txai²la².
 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³, hxi²ka¹ka¹nhe²la² wxa²e¹nãu³a¹ au³txi³
 e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wa². ¹² Nxe³ha²kxai³,
 ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, wxãin²txi³
 Sũ³na² sa²yo²we¹ta¹ju³ta² i²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, wxa²e¹nãu³a¹
 i³nxũ²kwai³lxũ¹nx2ti³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³, txain²txi³ Sũ³na²
 sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta² i²nx2ta¹kxai²nãn²tu³, txa²e¹nãu³a¹
 i³nxũ²kwai³lxũ¹sa³tu¹wa². Nxe³sxã³, ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki³tu¹wa².

¹³ Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Txa²wãn³txai²na² wi¹ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Txai²na² ye³ka³lxa¹txi³ txa²e¹nãu³a¹ e³kxi²nha²to³ha¹te³nah¹lxi¹:

— Ro²ma²thi³nãn¹tũ³ka³txa² ã³nxai³si²a¹tũ¹xã¹. Nxe³to³ha¹hẽ¹la².
 Na¹kxan²ti³, ha³lo²a² i²li³ju³ta² ã³nhxi²kat1sa²hxai²nxa³hẽ¹la².
 Jãx1sa³nha²wa². Sa³ha²kxai³, nxe³nx2ti³toh³nxa³hẽ¹la².
 Na¹ha²kxai³, ha³teh³nxã³nxai²na² so¹lxi³ ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
 Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ wxã³si²nx2ta¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na²
 ã³ne³wxe³nũ¹sih¹nx2ta¹jau³su² yxo²nũ¹nũ¹nx2ta¹tu¹wa². A²nũ²a²
 nũ³ka³txi³ ã³xa² yxo²nũ¹nũ¹hai¹na¹kaix3 jã¹nxe² ya³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa².

¹⁴ Je³su²jah³la² wxa²hait1so¹sa²sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³hxat3nx2ti³si¹ha¹jau³nũ³su² i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
 Na¹ka³tu³, i³sa²si¹hã³sa²jau³xai²na² sa²yo²we¹ta³lu²na¹ju³ta³nũ³a²
 wain³hĩ³nx2na³la². Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² Kre²ku²yau³xa²

ĩ³ye³ain¹tũ³ka³txain²txi³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³,
a²nũ²a² ã³xa² Kre²ku³yau³xa² ĩ³ye³ai¹nxa³tũ³ka³txain²txi³
jã¹nxe², a²nũ²a² ha³te³h³nxã³nxa² ã³ne³wxe³khaix1tũ³ka³txain²txi³
jã¹nxe², a²nũ²a² ã³ne³wxe²nxa³tũ³ka³txain²txi³ jã¹nxe²,
nxe²xai³na¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa². 15 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
wxa²nũ³ka³txai²na² Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³nhũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Sũ³na² wãn³txa² wã³nxĩ¹jau³su²

16 Txai²na¹xai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yo²kãin²ti²la²nha²sxã³
e³kxi²na¹wa². Hai³txi³ ãũ²li²ti³hex1na¹jau³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, na¹wa².
Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³te²su² kxai²nãn²tu³, Je³su²
Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² a²ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1sxã³
ka³te³na² wi¹tãũ³a¹ yxau²xai³te²su² hĩ³nx2na³la². Txa²wã¹sũ³na²
nũ³kxũ³khai¹nxe³ha²kxai³ a²wãn³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹jau³su²
na³la². Nxe³ha²kxai³, nũ³kxũ³txi³, ã³wxe³nũ¹te²su² te²a² yxo²ha³kxa¹
sa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2na³la². ã³wxe³nũ¹hain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu²,
Ju³te²a² ye²tũ³ka³txa² Sũ³na² nũ³kxũ³txi³ sa²wa²su¹tain¹sãn²ka³tu³,
hã²wxãn³txa³ a²wã³kon³tũ³ka³txa² sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³ka³txi³su²
ye²nxa³te²a² sa²kxai³lu², Sũ³na² nũ³kxũ³txi³ sa²wa²su¹tain¹nũ³nha²kxai³,
nxe³hĩ³nx2na³la². 17 A²nxe³te² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
wain³te²lo³tẽ³ju³ta², a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²te²su² te²a² so¹li³
wain³te²lo³tẽ³ju³ta² nxe³te³nah¹li¹:

— A²nũ²a² yxo²ĩ²sa²te²su² te²a² a²yo²ha³kxa² so¹li³ wain³te²lo³ta¹tũ¹xã¹.
Nxe³na¹kxe³su² te²a², ka³te³na² wi¹khai¹nxe³tãũ³a¹ so¹li³
yxau²xai³lain¹tũ¹xã¹, yxo²ĩ²sa³ha²kxai³lã¹. Sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³hĩ³nx2na³la².

A²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³jau³su²

18 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹ oh³nãũ³nũ¹ka³nãũ³an¹jah¹la²
hi²sen³su² ĩ³xã³txi³sxã³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹na³la². A²nũ²a²
ĩ³li³thin¹kãi³xa³ha²kxai³, a²ẽ¹nãũ³a¹ ĩ³li³thi¹ne³ki²nh²nxa³ha²kxai³
nxe³te²nãũ³xa² an³txi³sxã³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹na³la². A²nxe³te²
ĩ³li³thi¹nxa³tũ³ka³txa² ĩ³li³thin¹sxã³ kãi³ai¹nxa³ha²kxai³, Sũ³na²
wãn³txi³tu³ a²ya³la³jau³tu³ ã³tũ¹kain¹na³la².

— Sũ³na² wãn³txi³tu³ a²nũ²a² ã³xa² ain³kxi²sxã³ yxo²ĩ²ain¹kxa²yan³ti³sã¹.
Ain¹jau³su² ain¹na³la². 19-20 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãũ³a¹
a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹li¹:

— Txai²na¹xai²na² hãi¹nxe² ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãũ³su²
na¹ha²kxai³, yxau²sa²tẽ³ ai³wa³to²hi²na¹ha²kxai³, nũ³kxũ³txi³
ha³nãũ³hi² ai³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² nũ³kxũ³txi³ wi¹we¹ta¹hẽ³na¹.
We¹ta³lu²na¹hĩ¹nãn¹ju³tu³, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu³: “Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka² kãi³kxa² ĩ²a¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxi²sa³kxai²nãn²tu³, ha³lo²ai²na²
wi¹we¹ta¹ko³xai²na² ye³kan¹txi³ ĩ²hĩ³nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta² a³la³kxi², Txai²na¹xai²na² hãi¹nxe³te² Sũ³nu²na¹xai²na²
a³la³kxi², nxe³sa²hĩ³nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãũ³na¹xai²na²
a²nũ²a² ye³na² ĩ²sain¹ju³ta² yũ²nxa³kxan²ti³, a³la³kxi²sain¹ju³ta³la³

yũ³hĩ³nx2na³na¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lã¹. Yxãn¹ta¹, kwa²ĩ³lxi³thi¹nai¹nxa³kxe³su²ten³sai¹nxa³xã¹. Na¹ha²kxai³wã²nxũh¹hxi²ki³te²la³nxai¹nha²kxai³ye³khãuh³lxa³ti³hi¹ta³lxi¹na¹xã¹. Sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹a²ẽ¹nãn¹jau³su², nxe³hĩ³nx2na³la². 21 Jã¹nxe³jau³su²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² nũ³kã³txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na² wi¹kãi³a¹ju³ta²ĩ²sain¹kxan²ti³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²sain¹to³hxai²nxa³hẽ³na¹: “Wxãi²na² Sũ³na²Si³yxau³tãu³khaix1si¹lxi¹. Ha³lo²a² wi¹kãi³in¹ju³ta² ka³li³sa³nhai¹.” Ti³hex1sai¹nhxai²nxa³hẽ³na¹. Nain¹kxan²ta², on³txi³he¹nxa³jau³xa² so¹lxi³, hxi²kau³kaun³jau³xa² so¹lxi³, a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha², ĩ³ne³wa³nũn³ta³ki², ain¹sxã³, ka³nxah³ti³hũ³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²nha² ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. 22 “A³la³ki²nha¹wi¹.” Nxe³tũ³kã³txai²la¹xã¹. Ain¹kxan²ti³, a³la³kxi²txi³he¹xain¹tũ³kã³txi³sxa³xã¹. Hxi²kau³kaun³tũ³kã³txai²la¹xã¹. 23 Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³lu²ti³he¹nxẽn¹nxa³te³na¹xai²na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²sain¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³na¹. Yxãn¹ta¹ sai¹nxa³xã¹. Hãi¹nxe³sxã³ ã³sa²sxã³, a²yen³kxa² a²nũ²a² hxi²kãi³nha²kxa² so¹lxi³ a²nũ²hũn³ka³txa² sa²nẽn¹kain¹na³na¹. Nxe³sxã³, a²yãu³ka³txa² a²nũ²hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³, ai³ki³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³, ka³yxuh³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³ txi³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³ hxi²ka² we¹tain¹ka³tũ³, sa²yo²wet1sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹.

24 ĩ³lxi³thin¹ti³he¹xai¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³, hãi¹nxe² ã³ai¹na¹xã¹. A²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ yxo²kwãi³nain¹jau³su², ko³nxe³thi¹ne³ki²nhain¹jau³su²kãi³ain¹txai²lã¹. Ai¹nha²kxai³, ko³nxe³ti³ kãi³khaix1nhyain¹na³na¹. Āu²la²to³nha²si¹jau³su² nyhain¹na³na¹. 25 A²nxe³tũ³kã³txai²na², Sũ³nu²na¹xai²na² wãn³txa², ã³na¹ki²sain¹sxã³ sa²ya¹tain¹ka³tũ³, ki³han³jau³xa² so¹lxi³ sa²so¹sxã³ sa²yo²we¹tain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. Nain¹kxe³su², a²yen³kxa² hxi²kãi³nha²sa²sai¹na¹kxa² hxi²ka¹nxa³xã¹. Nxe³kxan¹ti³, te²a² so¹lxi³ sa²yo²wet1sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹. Ta¹, Txai²na¹xai²na², a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³wet1sa²sai¹jah¹lo²khaix3na¹xai²na² sa²yo²ã³sain¹na³na¹. Nxe³sain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na² so¹lxi³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹ki²sa²tẽ³sa²ju³ta² wain³na³na¹. Wain³khai¹nx2na³na¹. 26 Nxe³ha²kxai³, ten³sai¹nxa³kxe³tũ³, ã³na¹ai¹na¹hẽ³na¹. Ha³lo²a² wã²nxũh¹ĩ²lain¹sxã³, ko³nxe³ti³ yxo²kwãi³nain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹txai²lã¹. Nain¹ka³tũ³, txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wa²ko³li²yhu¹jau³su² sa²yo²ã³sxã³, txu¹ta¹lhun³tũ² in³txi³lot3sxã³, o²la³kxi²yhu¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³o²la³kxi²ti³he¹nx2nxa³xã¹. 27 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², in³txa² sa²kxai³lu², txu¹ha² wain³txi³ wa²ko³li²yhu¹jau³su² sa²yo²ã³sxã³, in³txa¹lhun³tũ² yxo²kwãin³yhu¹khai¹nxe² ũ³whĩn¹ti³yhu¹na³na¹. Ain¹ju³ta², Txai²li²ãu²li²khai¹nxe³sa³nhã¹. Yxãn¹ta¹, tũ¹ka³txai²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²yo³su²yxau²xai³lhxã³ sĩ³ko³nxe³ti³yxau²xai³te²lo³tai¹na¹xã¹.

28 “Sũ³na² wãn³txi³tũ³ ain³kxi¹xi²ti³ten³sa²nxa³nha¹. Sa²yo²we¹ti³ten³sa²nxa³nha¹.” Sai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Sai¹nha²kxai³, hãi¹nxe² ã³ai¹na¹xã¹. Wain³jau³xa² ãh¹ ĩ³tih³nxain¹nxa³lho³na¹. Ai¹na¹ha²kxai³, a²ko³nxe³ti³ e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ yxau²xai³ti³he¹xai¹nxa³xã¹. 29 A²nxe³tũ³kã³txa² wain³ti³he¹nxa³ju³ta² so¹lxi³ kãi³to³hi², a²in³txi³sxa³te²a² ta³nxa² a²sxe³xa³ka³lxi³sxa³te²a² ta³nxa² ũ³whĩn¹txi³nyhu¹sxã³ yxau²xai³li², ko³nxe³ti³ kãi³to³hi², a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² kãin² yxo²kwãi³ni², ko³nxe³ti³

kāi³ki²nyhu¹i², i³ka³txā³yhu¹i², su²lhā³yhu¹i², kwa²wān³txa² i³ye³sxā³
i³yi²yi²lhon¹ta³ki²nyhu¹i² ki³ha³ki²yhu¹i², kāin² i³an³ta³kxi²yhu¹i², a²nū²a²
ā³xa² kō³nxe³ti³ hāi³a² i³he³son³ki²yhu¹i², nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹.
30 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² o³nxa³ti³lot³sxā³ i³ye³kxi²yhu¹i², Sū³na²
Si³yxau³tāu³na¹xai²na² yxo²kwīn¹kxi², kwa² yxo²kau³ka³nxe³txi³ i³ye³i²,
kāin²ki³lxo³nxe³nha²sxā³ i³ye³i², yxo²ha³txe³txi³ i³ye³kxi²nha², kō³nxe³ti³
kāi³te³lhxā³ i³ne³wa³kon³nha², a²wi³na² sa²yxo²ā³i², a²hā³ka³na²
sa²yxo²ā³i² nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. 31 Jā¹nxe³sxā³ hxi²kau³kaun³ti³
i³ye³kxi²nha², sa²yxo²ā³nha²sxā³ i³ye³i², ā³xa² i³yan³ta³ki²yhu¹xa³i²,
a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³kain¹ju³ta² ne³wā²nā³ai¹nxa³i², hāi¹nxe³sxā³
i³wa³lxī²nha²te³lhxā³ kāi³i², nxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹. 32 Tū¹ka³txai²na²,
Txa²wān³txa² i³tih³nxai¹na¹jau³xa² ā³ne³wxe³ain¹tū³ka³txai²la¹xā¹.
“A²nū²a² te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³yxau³xai³te²su² te²a² ya³lu²tu¹wi¹.
Ju¹ta² wain³na³li¹.” Nxe³ai¹na¹jau³xai²na² ā³ne³wxe³ta³lu²nain¹na³na¹.
Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, ā³na¹ai¹nxa³kxe³su², hāi¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³
kāi³sa²te³i², a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³nūn³tū³ka³txa² i³sa²nēn¹kxi²
ain¹na³na¹. Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³su² hī³nx2na³la².

2

Sū³na² kō³nxe³te²lo³sxā³ i³yi²li²jau³su²

1 Nxe³ha²kxai³ txa²ya³lxa³nāu³ i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
A²nū²a² ā³xa² kō³nxe³te²la³ i³yi²li²yah³lxī³txa³hē¹la². Ā³xa²
kō³nxe³te²la³ i³yi²li²yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ā³xai²na² i³yi²li²yah³lxin¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ wā²nxūh¹ kāi³yah³lxī¹lxa². Nxe³sxā³ a²ya³la³tu³
wā²nxūh¹ te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³te²la³ i³yi²li²nhyah¹lxī³hī³nxai¹lxa².
2 Yxān¹ta¹, a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³tih³nxe³nx2ta¹te¹ni²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³, te²yā¹nxe³sxā³ kāi³ain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³su² wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³jau³nū³su²
i³yi²li²xai³ain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ ain³nha²jah¹lai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² kō³nxe³te²la³ i³yi²lain¹kxan²ti³ wain³txi³
i³yi²lai¹nhī³nx2na³la². Ju¹ta² wain³na³la². Nxe³ju³ta¹li² a³la³kxi²ki³tā³la².
3 Yxān¹ta¹, wxāi²na² a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ i³yi²lain¹yah³lxin¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ kāi³yah³lxī³hxai¹nhē³la². Yah³lxī¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
kō³nxe³te²lo³sxā³ i³yi²li¹nx2ti³kxa²yan³ti³su², hxi²kan¹txi³
aun³yah³lxan³kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa². 4 Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹khai¹nxe², thāi³ti³la² wi¹lhi¹ni², kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
wxāi¹ta² i³xan³ta³kxi¹nx2ti³xa³i² nxe³ya³nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³nx2ti³ju³ta² sa²hā³nxē¹kot³jah³lxī³txa³hē¹la²:

— A²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ān³ta³lo³ta³wxe³sxā³
ā³na¹ain¹sxā³ ā³yxo²o³tū¹sain¹txai²lā¹. Nxe³jau³su², Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹ya³nx2ti³na³la². Jau¹xai²na² a³la³kxi²nhyah¹lxin¹ta²lu¹wa².
5 Yxān¹ta¹, ā³ne³wi¹xa³sxā³ ā³ne³toh³ya³sxā³ ah³lxī³to³hxa³lxa².
Yah²lxan³kxe³su², yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ wā²nxūh¹
ain³nha²sxā³, txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² i³xan³ta³kxi², wā²nxūh¹
kāi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ i³yi²li²xai², nxe³nē³tu¹wa². Nxe³nē³lha²kxai³, hī¹na²
ā³ne³to³yhah²lxan³kxai²nān²tu³, yah³lxin¹kxa² yā¹nxe² yxan¹nāu³ai²na²
Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³sxā³ i³yi²li¹nx2ti³tu¹wa². 6 Txa²wā¹sū³na²
ū³yho³hi²nē³ju³ta³nū³a², a²nū²a² wā²nxūh¹ kāi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³

ũ³yho³hi²xai³nē³tu¹wa². 7 Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³kxai²nān²tu³:

— Sũ³na² ka³te³na² wi¹ti³hit¹sa³txai²lā¹. Sũ³na² sa²nēn¹ki²sa³txai²lā¹. Nxe³jau³su², yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ũ³yhen³kxi²kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². 8 Yxān¹ta¹, a²nũ²a² ā³su² kxai²nān²tu³:

— Te³na¹jau³xa² so¹lxi³ kāi³a¹tũ¹xā¹. Sũ³na² wān³txa² sa²yo²we¹txā³lho³na¹. Hāi¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³a¹tũ¹xā¹. Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tan¹te²kxa²yan³tu³ Txa²wā¹sũ³na² i³xan³ta³kxi²sxā³ khāuh³lxa³txi³sxā³ i³wai¹tain¹kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². 9 Jā¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² Hi²sen³su² khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhait¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³te²a² kāin² khāuh³lxa³ti³hi¹ta¹nha²kxai³, te²u¹jā¹nxe² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² ā³nhait¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³te²a² yxo²ha³kxa¹ khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹nũ³nha²kxai³, nain¹tu¹wa². 10 Yxān¹ta¹, a²nũ²a² wi¹kāi³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sũ³na² i³ka³li³hain¹sxā³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nhait¹sxā³ wi¹kāi³te²a² kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², kāin² i³sa²nēn¹kxi², kāin² wxa²hāu²no³ti², ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² ā³nhait¹sxā³ wi¹kāi³te²a² a²yo²ha³kxa² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tũ³ni², i³sa²nēn¹kxi²nũ³ni², wxa²hāu²no³tũ³ni², ain¹tu¹wa². 11 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sũ³na² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wā²nxūh¹ ain³nha¹tũ¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³ kāi³te²a² khāuh³lxa³ti³hi¹ti², wi¹kāi³te²a² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², ha³na³ka³lxi³ jau¹xai² yā¹nxe³jau³xa² so¹lxi³ i³yī¹li²xai³lai¹na¹tũ¹xā¹. Hai³txi³ jau¹xai²na² sa²yat¹sxā³ i³yī¹li²ha¹ju³ta³la³ yũ³jah¹lo²txā³xā¹. Nxe³te²ju²hē³la².

12 Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka³txa² Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³ti³h³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tũ³ka³txa², ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a² khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa².

— Moi³se²ah³la² wān³txa² ā³ne³to³hai¹nxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³, wān³txai² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³hi¹ta¹tũ¹xā¹. Sũ³na² nxe³hĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa², hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³ti³h³nxe³tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³:

— Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² ā³ne³to³yah³lxi³to³hxai²nxā³nhē³li¹. Nxe³jau³la³ Txa²wā¹sũ³na² i³ti³h³nxain¹te²sxa³yu²hē³la². Nain¹kxan²ti³ kwa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxe³su² ain¹ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² hxa³nai¹nhĩ³nx2na³la². 13 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta²na² i³ti³h³nxe³nē³jau³xa² sa²yo²we¹ki³sxa³kxe³su², kwa² txa²wā¹ne³nxē³na² so¹lxi³ ne³ka²ki²ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ Txa²wā¹sũ³na² wain³te²lo³tē³hĩ³nx2na³wa². Yxān¹ta¹, wān³txai² yā¹nxe³sxā³ kāi³ki³kxai²nān²tu³, Sũ³na² wain³te²lo³tē³ju³ta³nũ³a² yũ³nē³hĩ³nx2na³la².

14 Jā¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² yũ²nxa³ha²kxai³, a³la³kxi²nha²tũ³ka³txi³sxa³wa². Nain¹kxan²ti³, a²ē¹nāu³a¹ gu³txi³ ain³nha²sxā³:

— Wain³na³na¹. Nxe³jau³su², Moi³se²ah³la² wān³txa² yā¹nxe³sxā³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te² wān³txa² a³la³kxi²nha²te²hũ³nxe²

sa²yo²wet1sxã³ yxau²xai³lai¹nhĩ³nx2na³la². 15 Ain¹ju³ta² kq³nxe³ti³
kãĩ³ain¹kxai²nãñ²tu³, a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ kq³nxe³ti³ i³tih³nxe³nha²:

— Wai³nxa³xã¹. Nxe² wi¹kãĩ³ain¹kxai²nãñ²tu³, a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
wi¹lxo³ki²nha²:

— Wi¹na³na¹. Nxe² ai³ai¹nhĩ³nx2na³la². Ai¹nha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ yũ³kxa² yã¹nxe²
kãĩ³yxau²xai³lain¹tũ³ka³txai²la¹wa². 16 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
a²hĩ¹nai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
i³tih³nxai¹nhxai²na¹hẽ³la². Nxe³ai¹na¹jau³xai² yã¹nxe³sxã³, yxan¹nãu³a¹
sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ i³wet1sa²so¹sxã³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³yĩ¹li²xai³nẽ³tu¹wa².
Nẽ³lha²kxai³, txa²wã¹ki³na¹xai²na² a²hĩ¹nai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ hãĩ³a²
i³ye³kxi²nha²ki³jau³xa² ha³ta³nxãñ²txi³, Je³su²jah³la² wain³txi³ wã²nxũ¹
ain³nha²sxã³ i³yĩ¹li²xai³nẽ³tu¹wa².

Ju³te²a²nũ³ka³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² i²ain¹jau³su²

17-18 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxãĩ²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³ i³nxai²na²
sa²kxai³lu² ne³ka²ki²shã¹lxi³hẽ¹la².

— Txai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sa¹i¹. Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹ka³tu³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² a³la³kxi²nha¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hit1sa³tũ¹xã¹. Txa²nũ³ka³txai²na²

so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² Sũ³ni¹khaix1tũ³ka³txi³sa¹xã¹. Sa³ha²kxai³,

Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² i²ta³lu²na¹xã¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ te³nain¹jau³su² wi¹la³la³kxi², ha³lo²a²

wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ i³hau³kot3so², na¹xã¹.

Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². 19 Yah³lxin¹ka³tu³:

— Ju³te²an¹jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²nũ²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta²

a³la³kxi²nxa³te²su² te²a², ye³han³te²hũ³sxã³ yxau³te²su² te²a², ha³lo²a²

wi¹ju³ta² i³yau¹ũ³te²hũ³jah¹lo²sa¹xã¹. Te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a²

Sũ³na² tĩh³na² i²xa³te²su² te²a², ka³nxah³tãu³a¹ ai³te²hũ³te²su² te²a²,

sa²ha²te¹kxe³hũ³sxã³ sa²hau³ko³te²hũ³jah¹lo²sa¹xã¹. 20 Na¹ha²kxai³,

a²nũ²a² nxũ²kwai³wa³sã³sãn³te²su² te²a², i³wai³ki²so¹te³lhxã³

i³tih³nxe², te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² Sũ³na² tĩh³na² wẽn³sũ³sxã³

hxi²kau³kaun³te²su² te²a² i³tih³nxe², nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹. Na¹ka³tu³,

Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² a³la³kxi²nha²ta³lu²na¹xã¹. Na¹ha²kxai³,

ha³lo²a² i²li³ju³ta² a³la³kxi²ta³lu²ni², Sũ³na² wãn³txi³tu³ a³la³kxi²ta³lu²ni²,

nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹. Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². 21 Yah³lxin¹ta¹, kwa²

a³la³kxi²ki³lxo³nhyah¹lxi¹lxa². A²nũ²a² ã³xa² i³tih³nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².

Yah³lxin¹ta¹, te²yã¹nxe³sxã³ i³tih³nxe³nhyah¹lxi³hxai²nxã³nhẽ³la².

Ya³nx2ta¹wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Kãĩ³sa²no¹ki²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a² ã³xa², yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².

Yah³lxin¹kxan²ti³, a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² kãĩ³sa²no¹ki²yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².

Ya³nx2ta¹wa². 22 Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— ã³xa² sxe³xa³ka³lxa² i³wa³ni³lon³kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

A²nũ²a² ã³xa² yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹kxan²ti³, ã³xa²

sxe³xa³ka³lxa² i³wa³ni³lon³kxah¹lxi³hxai¹nhẽ³la². Ya³nx2ta¹wa².

Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a², a²nũ²a² hxi²ka² we¹kxe³su² te²a²

yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhai¹. Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹ta¹,

a²yen³kxa² Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a² sxa³thĩ³nãn¹te² yen³kxa²

kāi³sa²no¹yah³lxi³hxai¹nhē³la². Nxe³ju³ta² wai³nxa³wa². Sū³nu²su²
 ki³lxo³te²ain²txi³ kō³nxe³thi¹ni², a²yen³kxa² sxa³yain¹te² yen³kxain²txi³
 sa²hēt¹sa²kxai³ kō³nxe³thi¹ni², te²ju²hē³la². Ya³nx2ta¹wa².
 23 Hāi¹nxe³kxe³hū³sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²wa³kxē³nū³ka³txi³su² na¹xā¹.
 Yah³lxin¹jau³su², kāin²ki³lxo³nha²sxā³ e³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxin¹ta¹,
 sa²yo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nū²a² ā³xa²
 sa²kxai³lu², wxa²kō³nxe³ti³, kāi³yain¹yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2tain¹ka³tu³,
 wxāi²nān²ta³, kō³nxe³te²lo³txa²lxai¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³nain²txi³
 kō³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³, nai¹nhī³nx2na³la². 24 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
 ha³tēh³nxā³nxān¹jau³xau³hxai²tēx1ta³la³ te³nah¹lxi¹:

— Txa²li² Sū³nu¹na¹xai²na² e³a¹wi¹. A²nū²a² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txa² kō³nxe³te²lot3sa²sxā³ ĩ³ye³kxi²sa²na³li¹, wxāi²na²
 Ju³te²a² nū³ka³txi³ ĩ³nxai²na² kō³nxe³ti³ kāi³yain¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹.
 Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

25 Wxa²yu³ta² Ju³te²a² nū³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³:

— Ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹sa²kah³lo²sa¹xā¹. Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²nū³ka³txi³khai³su²ĩ³yī¹li²nha¹xā¹. Yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹kxe³su², Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²nū³ka³txi³khai³su² hī³nxa¹lxa².
 Yxān¹ta¹, sa²yo²ā³yah³lxin¹kxai²lē¹. Ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nx2ti³xa³ka³lhū³nxe²,
 Sū³na² a²nū³ka³txi³khai³xa² ĩ³yī¹li²nhyah¹lxan³ka³lhū³nxe²
 yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 26 Jā¹nxe³jut3su², Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³su² te²a² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²kah³lo²su²
 te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Nain¹kxan²ti³, a²nxe³jah¹lai²nān²tu³,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lī²ai¹nhī³nx2na³la². Ain¹sxā³:

— Jah¹lai²na² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²kxe³hxūn¹jah³lo²su² na³na¹, txa²lā¹.
 Txa²wā¹sū³na² ai¹nhī³nx2na³la². 27 Nxe³sxā³, Ju³te²a² nū³ka³txi³
 ĩ³nxai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 yū², ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha², yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³,
 wān³txai²na² sa²yo²ā³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹, Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²lē¹. Ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nhai¹nxa³kxan²ti³,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².
 Nxe³ain¹jau³su², wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta², Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² wxa²ye³ka¹txa²lxai¹nhī³nx2na³la².
 28 Jā¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su² kxai²nān²tu³,
 sa²wai³wait3sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1sxā³
 yxau²xai³jah¹lo²su² hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² kwa² txa²wā¹ye³na²
 ĩ²yhu¹sxā³:

— Ju³te²a² nū³ka³txi³hū³na³na¹. A²nxe³ki³kah³lo²su² nxe³nha²ye²kxan²ti³,
 Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su² tā³nxa², ā³lxi³jah¹lo²su² tā³nxa²,
 nxe³hī³nx2na³la². Jā¹nxe³sxā³, kwa² txa²wā¹wā²lai²na² so¹lxi³
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²sxā³, Txa²wā¹sū³na² ĩ³lxa² ĩ³yī¹li²nha²jah¹lo²su²
 kxai²nān²tu³, a²e¹nāu³a¹ au³txi³ sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tu³,
 hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²la³ ti³hex1hī³nx2nxa³wa².
 29 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txi³khai³su² jah¹lo²su² kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1sxā³ yxau²xai³jah¹lo²su² hī³nx2na³la².

A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²yo²we¹ti³hi¹kah³lo²su²
 hī³nx2na³la². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
 ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ti³hi¹tē³lhī³nx2nxa³wa²,
 nxe³ha²kxai³la². Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet1sxā³
 yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ī³sa²nēn¹kxi²kah³lo²su²
 hī³nx2na³la². Hai³txi³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² ī³sa²nēn¹kxi²kah³lo²su²
 hī³nx2nxa³wa².

3

¹Yxān¹ta¹, wxāi²na² ī³wā³ti³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³;

— ĩh¹nxet3sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txai²li² a²nū²a² nū³ka³txi³ ā³xa²
 ān³sen³sai¹yhain¹sxā³, ā²la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² yū³tū³ka³txi³sain¹sīn¹ji¹?
 Ju³te²a² nū³ka³txa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nhain¹ju³ta², ĩh¹nxe³ju³ta²
 ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³te³lhxā³ nain¹sīn¹ji¹? ²Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 txai²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa². Ti³he¹nxe²nxa³wa². Sū³na²
 wān³txa² yū³ai¹nha²kxai³ kāin² ā³sen³sai¹yhain¹sxā³ wi¹ju³ta³lo³te³lhxā³
 nain¹na³la². Wi¹ju³ta² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta² nxe³te³nah¹lxī¹.
 A²wi¹lhī¹na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ a²wān³txi³khai³xa²
 Ju³te²a² nū³ka³txa² ūh³wxe³nū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Txa²wān³txi³khai³xa² ī²ū³sah¹lxī³sā²nhē³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

³Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txa² ka³na³ki² te²a², Sū³na² wān³txai²na²
 sa²yo²ā³sxā³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³nha²ti³hex1jah¹lo²sxa³wa². ⁴Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³tu³ jau³xa² so¹lxī³ e³jah¹lai²la¹wa². Ki³han³jah¹lo²sxa³wa².
 Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yo²ha³kxa¹ ki³han³kxa²
 ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na² ki³han³ti³hex1nxe³hī³nx2nxa³wa².
 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxī¹:

— Sū³nu² ī³nxai²na² ī³ye³in¹kxai²nān²tu³, wain³jau³xa² so¹lxī³
 ī³ye³te²si¹lxī¹. Nī¹nha²kxai³, wxa²wai³nīn¹ju³ta², a²nū²a² yo²ha³kxa¹
 e³lxah²lxī³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³, Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³
 e³xa³ki³lxo³nxe³nxain¹kxan²ti³ wxa²wān³txa² e³in¹jau³xan²tu³ e³lē³na¹
 wain³txi³ e³in¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

⁵Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² ko³nha²nxa³jau³su²
 ī³ye³te³nah¹lxī¹:

— Ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxai²nān²tu³, wi¹lhī³nx2na³li¹. Hāi¹nxe³sxā³,
 Txa²wā¹sū³na² wain³ju³ta² wā²nxūh¹ ā³sai¹txi³, a²nū²a² yo²ha³kxa¹
 wi¹ wxa²ye³ka¹tai¹nhī³ki³tā³li¹. Ki³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 ā³nhxi²nū¹nū³hī³ki³tā³li¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³
 kāi³ki³kxa² yo³lha³ ī³wai¹tē³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wain³txi³
 kāi³ū¹nhē³lhī³nx2nxa³wi¹. Nxe³hī³nx2na³la². ⁶Yxān¹ta¹,
 txa²wān³txi³kxai³lu¹, ī³wa²lū³xai¹na¹jau³xa²sa¹:

— Tā¹wi¹. Wain³txi³ kāi³jah¹lo²su² na³li¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su²
 tāu³a¹, wain³txi³ kāi³jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 kāi³ki³ju³ta² wain³txi³ wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³ kāi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³
 ī³yī¹li²xai³nē³lha²kxai³, nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ai¹nhī³na¹wa².

⁷Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nū²a² ā³xa² ko³nha²nū³nxa³jah¹la² e³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹ki³na¹xai²na² kāi³ki³ju³ta² sa²yo²ā³nha²sxā³ ko³nxe³ti³
 kāi³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wi¹kāi³ju³ta² sa²yo²we¹nha²sxā³

wi¹ kâi³ju³ta² wã²nxũh¹ ã³sai¹txi³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹
wxa²ye³ka¹ta¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² kãin²
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sĩ³kĩ³tã³li¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, sa²yxo²ã³nha²sxã³
ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³kxai²nãn²tu³, ìh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²yoh³la³
Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li²ne³lhĩ³te²la¹xã¹? A²nũ²a² ã³xa²
ko³nha²nxa³jah¹la² ai¹nhĩ³nx2na³la². 8 Jã¹nxe³jau³su²:

— Ko³nxe³ti³ kãĩ³a³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sĩ³kĩ³tã³li¹. Ju¹ta² wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jau³xai²na²
Pau²lah³lai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²la¹i¹. A²nũ²a² ka³na³ki² ko³nha²nxa³te²a²
ĩ³kĩ³ha¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ¹la². Yxã¹ta¹, ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— ã³ne³wxe³ti³he¹yaxh³lxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ e³yah³lxi¹lxi¹.
A²ya³la³tu³, Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta²
wain³na³li¹. Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².

A²nũ²a² wi¹lhin¹khaix1te²la³yũ²nxa³jau³su²

9 Hãĩ¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³
kãĩ³kĩ³ju³ta²lot3sxã³ yxau²xai³kĩ³tã³la². Txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xai²na², hai³txi³ a²nũ²a² ã³xa² ã³sen³sai¹ain¹sxã³
wi¹lhin¹sĩn¹nxa³wa². Nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³
kãĩ³kĩ³ju³ta²lot3sxã³ yxau²xai³li², Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txain²txi³
ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta²lot3sxã³ yxau²xai³li², nxe³kĩ³tã³la². 10-11 Nxe³ju³ta²,
Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wain³txi³ kãĩ³te²la³ yũ²nxa³wi¹. A²nũ²la³ Txa²wã¹sũ³na²
a³la³kxi²te²la³ yũ²nxa³wi¹. “Txa²wã¹sũ³na² ã³nũ²nxĩ²sxã³
yxau³ti³ten³sa³nhã¹.” Nxe³te²la³ yũ²nxa³wi¹. Nx2na³li¹.

12 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² ã³na¹ain¹sxã³ ã³ta³lo³ta³wxe³ain¹na³li¹.
A²yxo²ha³kxa¹ o³nai¹nxa³wi¹. Wi¹kãĩ³te²la³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
yũ²nxa³wi¹.

13 A²nxe³tũ³ka³txa² yxo²ko³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³, a²nũ²a² ã³xa² ya³lu²ti³hi¹jau³xa²
so¹lxi³ e³ain¹na³li¹. Ain¹sxã³, ha³tin³ti³ ko³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³ ĩ³kĩ³ha¹ki²,
txih³xa² ko³nxe³te²a² a²wxi²yau³xa² ĩ³ya²lu¹tẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³
tũ¹ka³txai²na² e³jau³xa² ĩ³ya²lut1si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i²,
nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

14 A²nũ²a² ã³xa² kãin² yxo²kwĩn¹kxi²ti³hi¹khai¹nxe³sxã³
khãuh³lxa³ti³hi¹jau³xa² so¹lxi³ ko³nxe³te²lo³jau³xa² so¹lxi³
e³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

15 Hãĩ¹sxã³, a²nũ²a² ã³xa² khãuh³lxa³ti³hi¹ti², ĩ³su²lhã³i²,
nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³li¹.

16 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² ĩ³sun²tã¹hxa³ti², ĩ³khãuh³lxa³txi²,
nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su², yxau²xai³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

17 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ ĩ³hãu²no³ti³hi¹tẽ³ju³ta³la³ yũ²nxa³ha²kxai³,

18 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²o²lxa³sxã³ yuh³lxi²nxa³ha²kxai³,
nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.

Sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² ĩ³so¹sxã³,
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txain²txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³yxau²xai³li²,
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xain²txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³yxau²xai³li²
nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³, nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhã³

ĩ³tih³nxe³nē³kxe³su² yuh³xai²nān¹tũ³kā³txi³kĩ³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³
Txa²wā¹sũ³na² ĩ³yon²ta³kxi²nha²hĩ³kĩ³sxa³wa². Hāi¹nxe² te²kĩ³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sũ³na² kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²xai³nē³ju³ta³nũ³lot3sxā³
yxa³hĩ³kĩ³tā³la². Jā¹nxe³nē³si¹jau³su², wān³txai²na² Txa²wā¹sũ³na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 20 Yxān¹ta¹:

— Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² yā¹nxe² kãi³a¹tũ¹xā¹. Txa²wā¹sũ³na²
wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²sa³txai²lā¹. Nxe³kĩ³kxa² ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³
nxe³kĩ³jau³xai² yā¹nxe³jau³la³ Txa²wā¹sũ³na² wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nē³ju³ta³la³
yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Ka³na³ka³na³te² kĩ³na¹xai²na² te²he³la³ko³
nxe³nē³ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Yuh³xai²nān¹te² kĩ³na¹xai²na²
hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² yā¹nxe³sxā³ kãi³kĩ³sxa³wa².
Hāi¹nxe³sxā³, txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nha²si¹nhē³jau³nũ³su²,
Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

Wain³te²lo³tē³jau³su²

21-22 Yxān¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² Txa²wā¹sũ³na² wain³te²lot3sxā³
ĩ³yĩ¹li²nē³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhē³na³la². Nxe³ju³ta²sa¹. A²nũ²a²:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²a¹xā¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³,
Sũ³na² wain³te²lo³kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². Jā¹nxe³jau³su²,
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka³txa² hāi¹nxe³tũ³ka³txa² whāi²na¹,
Sũ³na² wain³te²lo³tũ³ka³txi³su² hĩ³nx2na³la². A²nxe³ju³ta²,
a²hĩ¹nai²na² wain³te²lo³tē³ju³ta³nũ³ai²na², Moi³se²ah³lu¹tain²txi³
a²kxā³nxa² ĩ³ye³yo²nũ¹ni², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a² a²wān³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka³txain²txi³ a²kxā³nxa² ĩ³ye³yo²nũ¹ni² ain¹to³ta¹hxai²hē¹la².
Yxān¹ta¹, kxā³nāu³u¹ta²nān¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
ĩ³kwa³na³nē³jau³xau³hxai²tēx1tā² hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹kĩ³jau³sxa³wa².
Nxe³kĩ³kxa² ha³ta³nxān²txi³, Je³su²jah³la² yxo²ĩ²te²su² te²a², Sũ³na²
wain³te²lo³tai¹nhĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹:

— Je³su²jah³la² yxo²ĩ²nxa³xā¹. Nxe³te²su² kxai²lē¹. Wain³te²lo³kah³lo²su²
ti³he¹nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Sũ³na² ĩ³wai³ki²sa²so¹nē³tĩh³na² hāi¹nxe²
ka³na³ka³na³tĩh³no²su² hĩ³nx2na³la². 23 Txa²wā¹kĩ³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³lxi³thin¹kĩ³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²an¹jah¹lain²txi³
Ju³te²an¹te²sxa³jah¹lain²txi³ a²wā³kon³ye²kĩ³te²kĩ³na¹lxa³ yũ³kĩ³sxa³wa².
Kĩ³sxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹ju³khai³xa² yā¹nxe²
ā³nha³kon³kĩ³te²la³ yũ³kĩ³sxa³wa². A²yo²ha³kxa¹ kāin²tau³ton³kĩ³tā³la².
24 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ thāi³ti³la² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
tāu³a¹, kwa²hāi¹nxe² a³lxi²khai¹nxe³nē³jau³su² wain³te²lo³tē³na³la². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³,
Sũ³na² Si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la². Hai³txi³
txa²wā¹kĩ³na¹xai²na² wi¹kāi³kĩ³ju³ta³la³ yũ³kĩ³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³:

— Wi¹kāi³tũ³ka³txi³sain¹na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hai¹na¹jau³su²
wain³te²lo³tai¹na¹xā¹. Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ nē³lai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
Yxān¹ta¹, kwa²hāi¹nxe² a³lxi²nē³jau³xa² so¹lxi³ wain³te²lo³tē³na³la².
25 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a² Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³, ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tũ³, yxo²ĩ²te²su² te²kĩ³na¹xai²na² so¹lxi³ sa²wa²sut1sxā³,
txa²wā¹ĩ³lxi³thin¹kĩ³sxa³ju³ta² sa²wa²su¹tē³na³la². Jā¹nxe³si¹nhē³jau³nũ³su²,
a²wain³ju³khai³xa² wxa²ye³kat1si¹nhē³jau³nũ³su², Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³su²

tāu³a¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yxau²xai³sa²tē³jah¹lo²su² tāu³a¹
nxe³nha²te³nah¹lxi¹.

— A²nū²a² kxān³su² ko³nxe³ti³ kâi³ai¹nhxai²na²hē³na¹. Nain¹kxe³su²
kwa² sa²wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yū²nxa³lho³na¹. Yan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²hī¹na¹ ī³lxa³thi¹nai¹nxa³ju³ta² sa²wa²su¹tū¹hain¹ju³ta³nū³a²
yū³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nū³a² wah³nxe³sā²na¹tū¹xā¹. Ya³nān³ta³ki²la²
jah¹lo²sa¹xā¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹ju³su², ta¹hxai²hē¹la².
26 Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² sa²hau³ko³tē³na³la².
Nxe³ha²kxai³.

— Sū³nu²na¹xai²na² wain³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³jau³xain²txi³
wxa²ye³ka¹tē³lha²kxai³:

— “A²nū²a² Je³su²jah³la² yxo²i²sa²na³na¹.” A²nxe³te²su²
kxai²nān²tū³, Sū³nu²na¹xai²na² wain³te²lo³ta¹xā¹. Nxe³jau³xain²txi³
wxa²ye³ka¹tē³lha²kxai³ nxe³nē³na³la². A²nxe³ju³tai²na² Sū³na² a²wain³ju³ta²
wxa²ye³kat¹si¹nhē³jau³su² Je³su²jah³la² wxā³ta¹hxai²hē¹la².

27-28 Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
hxi²kan¹txi³lo³nha²sxa³ ī³wi¹lhin¹si¹nhē³jau³nū³su² e³hī³ki³sxa³wa².

— Wā²nxū^h o²la³kxi²sxā³ wi¹kâi³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³jau³nū³su²
yū³hī³ki³sxa³wa². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ sa²wai³wait³sxā³
wi¹kâi³hī³ki³sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ī³kwa³na³nē³jau³xu¹tai² yā¹nxe³sxā³ wi¹kâi³hī³ki³sxa³wa². Nxe³ki³kxe³su²:

— Sū³na² wain³te²lot³sa²ju³ta² ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³,
hāi¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² yxo²i²ki³jau³su²
wain³te²lo³tē³lhī³nx2na³la². Ki³sa²kxai³, hxi²kan¹txi³ ī³kāin²ti³nha²sxā³
e³hī³ki³sxa³wa². 29 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³, a²nū²a²
yuh³xai²nān¹te²a² a²wā³kon³tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxain²txi³
Sū³nu²lo³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 30 Txa²wā¹sū³nai²na²
ka³na³ka³na³jah¹lai²na² wain³te²lo³tē³ju³ta², Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³
Je³su²jah³la² yxo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot³sa²kxai³, Ju³te²a²
nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxain²txi³ Je³su²jah³la²
yxo²i²jau³nū³a² so¹lxi³ wain³te²lot³sa²kxai³, nxe³nē³lhī³nx2na³la².
31 Nxe³ki³kxai²nān²tū³:

— Je³su²jah³la² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tū³, hai³txi³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²wa²yat¹si³ki³sxa³wa².
A²ya³la³tū³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wain³txi³ e³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³jau³xu¹tai² yā¹nxe³sxā³ wi¹wi¹nxe² kâi³hī³ki³tā³la², Je³su²jah³la²
yxo²i²ki³kxai²nān²tū³ta².

4

A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yxo²i²jau³su²

1 Nxe³ju³ta² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na²
kwa²txa²wā¹sū³nū²su² jah¹lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² kâi³yxau²xai³lain¹ju³tu¹tai²na² a²ha³tā³nxu¹tai²na²,
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
2-3 Nxe³nē³te³nah¹lxi¹.

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yxo²wān³txa² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
yxo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Sa²kxai³lu²
wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,

A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² hxi²kan¹txi³ wi¹kāi³sa²tē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Nxe³ha²kxai³:

— A³bra³āu²ah³lai²na² wi¹kāi³na³na¹. Nxe³kxa²yo³su²ū³yho³hi²sxā³
wain³te²lo³ta¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Hāi¹yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na²yxō²i²kxe³su²nxe³ju³ta²so¹lxi³,
A³bra³āu²ah³lu¹ta²na²wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹kāi³ain¹kxa²yo³lha³
ū³yho³hi²sxā³wain³te²lo³tain¹kxai²nān²tū³, A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³
wxi²kan¹txi³ī³kāin²ti³nha²sxā³ī³ye³hī³nx2na³la².

— Txa²na²wi¹kāi³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³sa²jau³su²Txa²wā¹sū³na²
wain³te²lot3sa²na³li¹. Nxe²e³kxai²nān²tū³, wain³txi³
wxi²kan¹txi³e³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, ti³hex¹te²sxa³yu²hē³la².
Txa²wā¹sū³na²so¹lxi³wi¹kāi³jah¹lo²su²te²ju²hē³la². Hai³txi³
A³bra³āu²ah³lu¹ta²na²wi¹kāi³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³,
wxi²kan¹txi³ī³kāin²ti³nha²ta¹hxai²nxa³hē¹la².⁴ Nxe³ju³ta²
jut3sū³ju³ta²sa¹: A²nū²a²ā³xa²wa³kon³kxi²ki³kxai²nān²tū³,
wai³wain³ki²txi³a²yo³ha²so¹kxi²hī³ki³tā³la². A²nxe³te²yo³hai²na²
so¹kxi²ki³kxai²na², hai³txi³a²wa³kxēn³yah³lai²na²kwa²hāi¹nxe²
ū³hū¹nhē³kxa²yen³kxi³sxa³wa². Hāi¹yxān¹ta¹, wa³kon³kxi²ki³kxai²na²
a²yo³khai³xai²la¹wa².⁵ Jā¹nxe³jut3sū³nxe², wi¹kāi³sa²tē³ki³ke³la³te²kxai³,
nxe³ki³kxa²yo³lha³Txa²wā¹sū³na²wain³te²lo³tē³hī³nx2na³la². A²nū²a²
wi¹wa³kon³kxi²kxa²yo³ha²ū³yho³hi³kxa²yā¹nxe²nxe³nē³hī³nx2na³la².
Yxān¹ta¹, yuh³xai²nān¹tū³ka³txe²ki³na¹xai²na², hxi²kan¹txi³
wi¹kāi³sa²tē³hī³ki³sxa³wa². Nxe³ki³sxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sū³na²
yxō²i²ki³kxai²nān²tū³, a²ya³la³tū³wain³te²lo³tē³tū¹wa². Nxe³nē³ju³ta²,
Txa²wā¹sū³na²a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²a²ī³lxi³thi¹nxa³te²su²kxa²ha³ta³nxān²ti³, yxō²i²sa²kxai²nān²tū³
wain³te²lo³ta¹na¹tū¹xā¹. Na¹ju³ta², Sū³nu²na¹xai²na², a²nū²a²
yxō²i²sa²ju³ta²so¹lxi³ten³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na²ta¹hxai²hē¹la².
⁶⁻⁸ Jā¹nxe³jau³su², Ta³vi²yah³lu¹ta²na²a²ha³teh³nxā³nxa²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²su²kxai²nān²tū³, a²ko³nxe³ti³kāi³ju³ta²Txa²wā¹sū³na²
wxa²wa²sut1sxā³wxa²hxa³n³kxi²ti³kxai²nān²tū³, a²nxe³kah¹lo²su²
jah¹la²ka³lih³khaix1jah¹lo²su²hī³nx2na³li¹. Jā¹nxe³sxā³,
a²nū²su²kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sū³na²a²ē¹nān¹jau³xā²
ī³ye³kxi²nha²kxai²nān²tū³: “Jah¹lai²na²ko³nxe³ti³
kāi³jah¹lo²sain¹na³na¹. Na¹ta¹, ko³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹.”

A²nxe³kah³lo²su²kxai²nān²tū³, ka³lih³khaix1jah¹lo²su²hī³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²Ta³vi²yah³lu¹ta²na²ha¹lin¹jau³xai²na²
ī³ye³kxi²nē³jau³xai²na²a²si³yxau³tāu³a²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹wi¹kāi³ūh¹ki³sxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³:
“Wain³te²lot3sa²na³na¹.” Nxe³ki³kxai²nān²tū³, ka³lih³khaix1hī³ki³tā³li¹.
Nxe³te²ju²hē³la².

⁹ A²nxe³jau³xu¹ta²na²ī³ka³li³jau³xu¹ta²na²Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
ī³yau¹ū³nhē³jau³xu¹ta²na²sa¹: Txa²wā¹sū³na²yxō²i²te²
ki³na¹xai²na²yxō²ha³kxa¹ī³ka³li³nhē³hī³nx2na³la². Hai³txi³
ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²nāu³xā²so¹lxi³Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹
ī³ka³li³hī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a²ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su²
tā³nxa², ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³jah¹lo²su²tā³nxa², nxe³kxa²
ha³ta³nxān²txi³, a²yxō²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a¹

ĩ³ka³li³nhẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sũ³na²
 ha³te³h³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² Txa²wā¹sũ³na² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²,
 wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 10 A²nxe³ju³tu¹ta²na²sa¹,
 Txa²wā¹sũ³na² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² wain³te²lo³ju³tu¹ta²na²sa¹,
 yān³ta²na² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²sān²nxa³tā³lxa¹,
 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxa³tāu³a¹ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la².
 11 Nain¹sxā³, yān³ta²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²nxa³kxe³tu³,
 hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²ain¹jau³su²
 wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxā³, hā²wxān³txa³
 wain³te²lo³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹nha²yhu¹te³lhxā³
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²sxā³ ĩ³yĩ¹li²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
 a²wi¹lhĩn¹khai¹xa² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxa³tāu³a¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na²
 txa²nũ² yxo²ĩ²jau³su² wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Hā²wxān³txa³,
 te²yā¹nxe³te²hũ³te²lxi³ txa²wā¹kĩ³na¹xain²txi³ yxo²ĩ²kĩ³jau³su²
 wain³te²lo³tẽ³na³la². Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²kĩ³sxa³kxan²ti³nũ²
 nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, A³bra³āu²ah³lo²su² jah¹lu¹ta²na²
 Txa²wā¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la². A²wi¹lhĩ¹na² txa²nũ² jah¹lu¹ta²na²
 txa²nũ² Sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²sān²jah¹lo²su² ha²kxai³, txa²wā¹kĩ³na¹xai²na²
 Sũ³na² yxo²ĩ²te² kĩ³na¹xai²na² txa²wā¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
 12 Jā¹nxe³sxā³, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²tũ³ka³txain²txi³ A³bra³āu²ah³lo²su²
 jah¹lu¹ta²na² a²wĩ³nu²hũ³yai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²,
 Txa²wā¹sũ³na² yxo²ĩ²ain¹te²a² so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² yān³ta²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹nha²sā²nxa³hĩ¹na²,
 Txa²wā¹sũ³na² yxo²ĩ²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxu¹jā¹nxe³tũ³ka³txi³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

— Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxain¹kxai²nān²tu³
 ũ³sa³si³tũ³ko¹kxā¹ain¹kxan²ti³ Sũ³na² yxo²ĩ²ain¹sān²nũ²la² nxe³hĩ¹na²so¹lxi³
 Sũ³na² wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Tĩ³yau³xu¹ta²na² yxo²ĩ²jau³su²

13 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa², A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sā¹lxi¹. Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na², wxāin²txi³
 a²wa³kxēn³to³ti² wxa²nē³kan²nxa²tāu³sin¹tāu³āin²ti³ nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Sa²yxo²we¹nha¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² yxo²ĩ²sa¹lxi¹. Nxe³te²sin¹jau³su²,
 wain³te²lo³txa²ha¹i¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹.
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txu¹jā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³xan³kxan²ti³,
 wain³te²lo³txa²ha¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 — Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txu¹ta² yā¹nxe³sxā³ kāi³tũ³ka³txa² so¹lxi³
 ten³sa³nhā¹. Ta³nxũ¹ka³txai²na² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹na¹tũ¹xā¹.
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³nẽ³ke³la²te²kxai³, hai³txi³:

— Yxo²ĩ²a¹xā¹. Nxe³kĩ³ju³ta³la³ Txa²wā¹sũ³na² ten³ki²nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².
 Jā¹nxe³nẽ³ke³la³te²kxai³la¹ Txa²wā¹sũ³na² yxo²ĩ²kĩ³ju³ta³la³
 yũ³nẽ³lxa³ha²kxai³, hau³hau³kon³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 wān³txu¹jā¹nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ kāi³kĩ³sxa³ha²kxai³, nxe³hĩ³kĩ³tā³la².
 15 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²ā³kĩ³kxai²nān²tu³,
 ĩ³xan³ta³kxi²nẽ³lhxā³ ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhĩ³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sũ³na² tĩh³na² wi¹tĩh³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³la³

yũ³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ai³lh̄³kj³sxa³wa².
Nxe³kj³kxe³su²:

— Ko³nxe³ti³ kãi³a¹xã¹. Nxe³kj³kxan²ti³, ko³nxe³te²lo³tē³ju³ta³la³
yũ³nē³lh̄³nx2nxa³wa².

16 Kxã³nhxi¹nu¹ta²na² A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. Txa²wãn³txai²na² yxo²i²sã¹lxi¹. Nxe³sa²te²sin¹jau³su²,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nxa²lxa¹tu¹wi¹. Nxa²lxa¹ha²kxai³, wxãin²txi³ ũ³hũ²,
wxa²nē³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³ãin²txi³ yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ², nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³te²sa¹jau³su², sa²yxo²we¹nhũ¹nx2ta¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tain¹tũ³ka³txain²txi³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ², Txa²wã¹sũ³na²
yxo²i²te²kj³na¹xain²txi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ², nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³sxã³, A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhē³ta¹hxai²hē¹la²,
jah¹lu¹ta²na² txa²nũ², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²sã²te²su² ha²kxai³la².
17 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. A²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²na²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² i³hen²ki¹nxain¹te³nah¹lxi¹:
“A³bra³ãu²ah³lãi³na² txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhē³na³li¹.” Nxain¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³, A³bra³ãu²ah³la² wē³sa²
yũ²nxa³h̄¹nu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wã¹sũ³na², a²nũ²a²
ya³lu²te²a²ka³ten³ti³hi¹ti², Txa²wã¹sũ³na²i³kwa³na³kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa²
a²kxã³nxa² yũ³ti³he¹nxe²nxa³te²sa²tē³te² yen³kxa² kwēn¹ta²kxai³ i³yũ¹hi²,
nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la².
18 Nxe³ain¹jau³xa²sa¹, A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ē¹nãn¹jau³xa²sa¹:

— Wē³sa² we¹ta¹kxa² yũ³ti³hex1sa²nxa³xã¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
Txa²wã¹sũ³na² kan²txi³ yxo²i²sa²tē³a¹xã¹. A²ya³la³tu³, ha³lo²a²
i³ye³kxi²sa²ju³ta² ũ³hũ¹sa³tũ¹xã¹. A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ju³txan¹te²ka³ya³tu³, a²nũ²a²nũ³ka³txi³nãu³xa²ka³lxa¹tũ³ka³txi³nãu³xa²
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²wĩ³nu²hũ³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²,
Txa²wã¹sũ³na² a²ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ne³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³su² ka³lxa¹khai¹tu³ka³txi³nãu³su²
ya³nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai² yã¹nxe³jau³lxi³,
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² yain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Jã¹nxe³jau³su²,
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² yah³lon¹sa³nhã¹. Txa²nũ²ai²na² ya³lu²te²nũ³hũ³sa²na³na¹.
Hxi²kan¹txi³ wē³sa³la³ we¹ti³hex1sa²nxa³nhã¹. Jã¹nxe³sxã³,
txa²sxe³xa³ka³lxa²na² Sa²ra³ka³lxa²na² a³ka²lon¹khai¹nx2na³na¹. Hxi²kan¹ti³
wē³sa³la³ wē³nhē³txi³he¹xai¹nxa³xã¹. 20-21 Nxe³na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
hã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² kãin² yxo²i²a¹tũ¹xã¹.
i³wã³txa³nũ¹ha¹ju³ta³la³ yũ²nxa³xã¹. Ha³lo²ai²na², Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²we¹nha²sxã³ i³ye³kxi²sa²ju³txai²na², a²ya³la³tu³ kãi³ũ¹sa³tũ¹xã¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxã³, hã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²kãi²no³ni²,
kãin² i³sa²nēn¹kxi², A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
22 Nxe³ain¹kxe³su², Txa²wã¹sũ³na² i³yĩ¹lain¹te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. Yxo²i²sa¹lxi¹. Sa¹nha²kxai³ wain³te²lo³txa²ha¹i¹.
Ta¹hxai²hē¹la². 23-24 A²nxe³jau³xu¹ta²na²:

— Wain¹te²lo³txa²ha¹i¹. Nxe³jau³xu¹ta²na², Txa²wã¹sũ³na² i³ye³sxã³,
A³bra³ãu²ah³lu¹tain²txi³ i³ye³kxi², txa²wã¹kj³na¹xain²txi³ i³ye³kxi²nē³li²,

nxe³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi²jau³su² ta¹hxai²nxa³hē¹la². Txa²wā¹kĩ³na¹xai²na²:

— Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²a¹xā¹. A²nxe³jah¹la² nũ³kxũn³txi³
Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²tāu³a¹ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tũ³, a²nxe³te² kĩ³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ so¹lxi³ Txa²wā¹sũ³na² wain³te²lo³tē³lhĩ³nx2na³la².
25 Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nē³ka³tũ³, txa²wā¹ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² a²wah³yu³ta²
ũ³yho³hi²ki²nē³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³sxā³,
hā²wxān³txa³tai²li²nũ¹ wain³te²lo³tē³si¹jau³nũ³su² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².

5

Sũ³na² hxi²ka² wain³te²lo³tē³jau³su²

1 Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² Je³su²jah³la² yxo²i²kĩ³kxai²nān²tũ³,
wain³te²lo³tē³lhĩ³nx2na³la². Nē³lha²kxai³, Je³su²jah³la²
wxā²hāu²no³tē³lhĩ³nx2na³la². Kĩ³sa²kxai³:

— Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ hāu²non³sxā³ yxau³na¹xā¹.
Txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ nxe³hĩ³kĩ³tā³la². 2 Yxo²i²kĩ³sa²kxai³, Je³su²jah³la²
sa²hau³ko³tē³lha²kxai³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹
sa²wxe³nē³lha²kxai³, thāi³ti³la² a³li²nē³jah¹la² a²yen³nāu³a¹ kan²txi³
yxau²xai³sa²tē³lhĩ³kĩ³tā³la². Kĩ³sa²kxai³ ka³li³hĩ³kĩ³tā³la². Jā¹nxa¹jau³su²:

— A²ya³la³tũ³, Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ kāin²
wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lo²su² na³na¹. A²nxe³ju³ta² wā²nhũ¹nē³lha²kxai³,
te²yā¹nxe³kĩ³tũ¹xā¹, yxan¹nāu³a²sā¹. Sũ³na² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su²
na³na¹. Nxe³ha²kxai³, nē³tũ¹xā¹. Nxe³nha²kĩ³jau³su² ka³li³hĩ³kĩ³tā³la².
3 Jā¹nxe³sxā³:

— Khāuh³lxa³thin¹kĩ³ju³ta² ha³lo²a² ũ³hũ¹sxan³tā¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tũ³,
ka³li³hĩ³kĩ³tā³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
Txa²wā¹sũ³nai²li² yxo²i² kãi²non³kĩ³tā³la². 4 Nxe² ya³nān³ta³ki²la²sxā³
Txa²wā¹sũ³nai²li² yxo²i² kãi²non³kĩ³ju³tan¹te²kxa³yan³tũ³ Txa²wā¹sũ³na²
ā³waix3kxa² wxe³nũ¹hĩ³kĩ³tā³la². Kĩ³sa²kxai³:

— A²ya³la³tũ³, Txa²wā¹sũ³na² wi¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ũ³hũ¹nhē³tũ¹xā¹.
A²ya³la³tũ³ e³jah¹lo²su² na³na¹. Kĩ³sa²kxai³, Sũ³na² ĩ³ãu²lxi²kĩ³ju³ta³la³
yũ²nxa³xā¹, ha³lo²a² ko³nxe³kxan²ti³nũ¹. Nxe³hĩ³kĩ³tā³la². 5 Kĩ³sa²kxai³,
Txa²wā¹sũ³na² a³li²nē³jau³su²:

— Sũ³na² a³li²nx2na³na¹. Nxe³nē³jau³su², Txa²wā¹sũ³na²
Yāu³ka³jxah¹la² hĩ²sen³su², Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ ũ³hũ¹nē³lhxā³
nxũ²kwai³yxau³nē³kah³lo²su² jah¹la² hĩ²sen³su² ĩ³ye³kxi²nē³lhxā³,
sa²yo²so¹nha²nxa³sxā³ ĩ³ye³kxi²sa²tē³nē³sa³la². Nxe³kĩ³sa²kxai³,
txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³, Sũ³na² a³li²nē³jau³su² wi¹lāin³nha²sxā³
yxau²xai³lhĩ³kĩ³tā³la². Nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²kĩ³tā³la².

6 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² a³li²nē³jau³xā²sa¹. Yān³tai²na²
txa²wā¹kĩ³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa² yo³ha² ko³nxe³te²lo³tē³sxā³
yxau³kĩ³si¹nai³tā² Txa²wā¹sũ³na² ha³lo²a² sa²hau³ko³tē³ju³ta³nũ³a²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²xai³tĩ³kxai³lu², ha³lo²a² hau³kon³na³na¹,
nxe³je³nax3ki³kxai³lu², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Ĩ³lxi³thin¹kĩ³sxa³tũ³ka³txi³kĩ³na¹xai²na² sa²hau³ko³tē³te³lhxā³

nxe³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 7 Txa²wā¹ki³na¹xai²na² ya³lu²nē³ju³ta³la³
ten³ti³hex¹ki³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Kī³sa²kxai³, a²nū²a² ā³xa²
wain³khaix¹jah¹lo²su²kxa³ha³tā³nxān²txi³:

— Ya³lu²te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³:

— Ya³lu²kai¹na¹tū¹xā¹. Jah¹la² ka³ten³txi³ yxau²xai³txai²lā¹.
Nxe³hī³ki³sxa³wa². Hai³txi³ ā³yat¹sxā³ ya³lu²so¹ki³te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
Yxān¹ta¹, a²nū²a² wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su²kxai²nān²tu³:

— Ya³lu²te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ā³yat¹so¹sxā³
ya³lu²kain¹ki³ju³ta³nū³a² yū³nū³nhī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²nū²a²
ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ ya³lu²kain¹ju³ta² yū³tā³nxa² nxe³hī³te²la¹ku²
ki³nha²wa². 8 Nxe³kxa²ha³tā³nxān²ti³, txa²wā¹ki³na¹xai²na²
ī³lxī³thin¹ti³hex¹ki³sxa³hī¹na², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹sxā³, Txa²wā¹sū³na² a³lxī²nē³ju³ta² kāin² wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²hē¹la².

9 Kō³nxe³te²lo³tē³sxā³ yxau²xai³ki³sī¹nai³tā² Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
Sī³yxau³tāu³a¹ wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³,
a²ya³la³tu³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³, yxan¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ kāi³sxā³
yxau²xai³ki³kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³
ī³yī¹li²nē³lhxā³ ī³khāuh³lxa³ti³nē³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la²,
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³la². 10 Kxān³su², Sū³na²
ī³kōx¹lō¹son²ki²to³ki³sxai²ta¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³, Sū³na² wi¹lī³we¹yhu¹ti³hi¹te³lhxā³
wi¹lā³ya³lxī³xi²ti³hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nē³lha²kxai³, hī¹na² Je³su²jah³la²
ka³ten³su² nxū²kwai³yxau³nē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³, ā²la²
ā³sen³sai¹sxā³ hxi²kāin²txi³ sa²hau³ko³tē³lhī³nx2na³la². Nxe³kxa²yo³su²
yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³ya³sain¹ni² A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la²
yxau³ya³sain¹ni² nxe³sa²tē³ya³sain¹tu¹wa². 11 Jā¹nxe³nūn³jau³hū³nxe²,
Sū³na² ī³ka³li³hī³ki³tā³la². Nxe³sa³ku¹:

— Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su², hī¹nai²na² Sū³na²
ā³ya³lxī²xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³, ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su²jah³la² ā³ya³lxī²xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³ki³jau³su², ka³li³hi²
yxau²xai³lhī³ki³tā³la².

— Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su², hī¹nai²na² Sū³na²
ā³ya³lxī²xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³, ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su²jah³la² ā³ya³lxī²xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³ki³jau³su², ka³li³hi²
yxau²xai³lhī³ki³tā³la².

— Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su², hī¹nai²na² Sū³na²
ā³ya³lxī²xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³, ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su²jah³la² ā³ya³lxī²xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³ki³jau³su², ka³li³hi²
yxau²xai³lhī³ki³tā³la².

— Txa²wā¹sū³na² ka³lih³ti³hit¹sa³nhā¹. Sa²jut³su², hī¹nai²na² Sū³na²
ā³ya³lxī²xi²yhu¹sxā³ yxau³sxā³, ka³li³sa³nhā¹. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su²jah³la² ā³ya³lxī²xi²ti³hi¹tē³lha²kxai³la¹. Nxe³ki³jau³su², ka³li³hi²
yxau²xai³lhī³ki³tā³la².

A³tāu²ah³lu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² ī³yau¹ū³nē³jau³su²
12 Txa²wā¹si³kxā³ka³nāu³u¹tai²na², a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
a²ī³lxa² A³tāu²ah³la² txa²nū² kō³nxe³ti³ kāi³ān³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹jau³su², ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³,
kō³nxe³ti³ kāi³ti³hi¹tē³lha²kxai³, ya³lu²nē³ju³ta³nū³a² yū³ti³hi¹tē³lha²kxai³,
nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
nxe³te²ki³na¹xu¹tai²na² kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ta¹hxai²hē¹la².
Kī³sa²kxai³, a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ ya²lu²nē³ju³ta²
yū²hxan³nē³ta¹hxai²hē¹la². 13 Txa²wā¹sū³na² a²tīh³na² wain³ti³tīh³na²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
ne³kat¹so¹ki²sxā³ ī³kwa³na³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³lun²nē³te²ka³ka¹:

— Nxe³jah³lxī³xi¹. Sū³na² wān³txai²na² sa²yo²ā³ah³lxī¹nha³ta¹.
Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³ta²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ī³kwa³na³nē³lxa³ta³lhxī¹nū¹tai²na², a²nū²a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xu¹tai²na²
kō³nxe³ti³ kāi³to³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³ta¹, hai³txi³ Sū³na²
kō³nxe³te²lo³tē³lhxā³ wxē³nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Nxe³jah³lxī³xi¹. Sū³na² wān³txai²na² sa²yo²ā³ah³lxī¹nha³ta¹.
Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³ta²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ī³kwa³na³nē³lxa³ta³lhxī¹nū¹tai²na², a²nū²a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xu¹tai²na²
kō³nxe³ti³ kāi³to³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³ta¹, hai³txi³ Sū³na²
kō³nxe³te²lo³tē³lhxā³ wxē³nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Nxe³jah³lxī³xi¹. Sū³na² wān³txai²na² sa²yo²ā³ah³lxī¹nha³ta¹.
Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, yān³ta²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ī³kwa³na³nē³lxa³ta³lhxī¹nū¹tai²na², a²nū²a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xu¹tai²na²
kō³nxe³ti³ kāi³to³ki³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ki³ta¹, hai³txi³ Sū³na²
kō³nxe³te²lo³tē³lhxā³ wxē³nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Yān³ta²i²nān¹tū³kā³txa² ī³kwa³na³ain¹nxa³hē³na¹. Na¹ha²kxai³,
 kō³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹. Sū³na² ē¹nān¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 14 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, a²wi¹lh¹na² A³tāu²ah³lu¹ta²na² Sū³na²
 yxo²wān³txa² sa²yo²ā³nū²la² kō³nxe³ti³ kâi³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³h¹nū¹ta²i²nān¹ju³tu³, A³tāu²ah³la² a²sa³wi³ha³lxa² wīn¹txi³sxā³
 wet¹sxā³ sa³wi³ha³lxi³lo³txi³ ai³ka³tu³, Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹
 ya²lun¹tain¹ju³ta² yū²hxan³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³kā³txu¹ta²na²,
 A³tāu²ah³la² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxu¹jā¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Ain¹ta¹, kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ya²lun¹ta²
 hxan³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Jā¹nxe³sxā³ A³tāu²ah³lu¹ta²na² kō³nxe³ti³ kâi³ju³tan¹te²kxa²yan³tu³
 a²nū²a²nū³xa² a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kâi³si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³to³ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lu¹ta²na² ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
 a²nū²a² ī²li³hxa³te²a² ka³ten³ti³hi¹tē³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³la².
 15 Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³yhu¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yhu¹ju³ta²sa¹:
 A³tāu²ah³la² kō³nxe³ti³ kâi³ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nū²a²
 ya²lun¹tain¹ju³ta² yū²hxan³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² kâin² thâi³ti³la²
 a³lxī²nē³lhxā³, A³tāu²ah³la² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² ān³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³
 a³lxī²nē³na³la². Nē³lha²kxai³, a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la²

Je³su²jah³la² ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³lha²kxai³, ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wi¹lī²nē³ju³ta²
 yū³nē³na³la². 16 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
 A³tāu²ah³la² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 kō³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe²xai³ti³kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa²
 te²kī³na¹xai²na² kō³nxe³ti³ kâi³te²lo³tē³xi³ta¹hxai²hē¹la². Nē³lha²kxai³,
 kō³nxe³ti³ kâi³yxau²xai³kī³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kī³kxa²ha³ta³nxān²ti³,
 Txa²wā¹sū³na² thâi³ti³la² a³lxī²nē³lha²kxai³ wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la².
 Hai³txi³ kâi³kī³kxa² yā¹nxe³kī³ju³ta³lo³tē³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ta¹,
 kō³nxe³ti³ kâi³kī³te²sxa³kxa² yā¹nxe² wi¹lhi¹nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nhē³ju³ta²la¹wa². 17 Jā¹nxa¹jau³su²,
 a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta²kxai³, a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ya³lu²ju³ta³lot³sxā³, yxau²xai³lha²tē³kī³ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹, wi¹lhin¹ ān³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ ka³na³ka³na³jah¹la²
 Je³su²jah³la² sa²hau³kō³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ kâin² thâi³ti³la² wi¹lhin¹ye²nē³lha²kxai³, wain³te²lo³tē³ju³ta²
 ū³hū¹nē³ti³ten³na³la². Nxe³kxai²nān²tu³:

— Ten³sa³nhā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹
 yxau²xai³lh³kī³tā³la², Je³su²jah³la² hxi²kan¹txi³lo³tē³lha²kxai³la².

18 A²wi¹lh¹nu¹ta²na² A³tāu²ah³lu¹ta²na² kō³nxe³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta²
 kâi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tu¹ta²na², sa²nē³hē¹tē³lhxā³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 te²kī³na¹xai²na² kō³nxe³te²lo³sxā³ wxe²xai³nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Je³su²jah³la², ha³lo²a² wain³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta²
 kâi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 nxe³te²kī³na¹xai²na² ā³wa²su¹ti², ka³ten³ti³hi¹ti² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².
 19 Jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tāu²ah³la² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²a², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ka³lxa¹tū³kā³txi³kī³na¹xai²na² kō³nxe³ti³ kâi³ti³hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la².

Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² ã³xa² ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² sa²yo²we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, ka³lxa¹ki³tũ³ka³txi³ te²ki³na¹xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁰Txa²wã¹sũ³na²ĩ³ye³sxã³, Moĩ³se²ah³lu¹taĩ²na²ĩ³kwa³na³nẽ³lhi¹ju³nũ³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la², txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta²ĩ³tih³nxe³nẽ³te³lha³ka².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² en²ki³lha²kxai³ ko³nxe³ti³
kãĩ³kãĩ²non³ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxãn²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ã³sen³sai¹khai¹nxe³nẽ³lhxã³ thãĩ³ti³la² a³lxi²
kãĩ²non³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². ²¹Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta³lot3sxã³
ya³lu²ki³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² thãĩ³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³,
wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²su², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ka³ten³su²
wxex³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Ka³ten³su² tah²lxi³yxau²xai³ki³ju³ta²

¹ — Ko³nxe³ti³ kãĩ³kãĩ²non³ki³kxa²ha³ta³nxãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na²
a³lxi²kãĩ²non³khai¹nxe³sxã³ ã³ne³sen³sai¹khai¹nxẽ³lhxã³
a³lxi²nẽ³lhi³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³.

— ĩ³nxet3sxã³ kãĩ³ki³te³ji¹? Ko³nxe³ti³ kãĩ³sa²tẽ³ki³te³ji¹?
Sũ³na² thãĩ³ti³la² a³lxi²kãĩ²non³nẽ³txai²li¹. Jau¹xai²na² wain³ji¹?
Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko³nxe³ti³ kãĩ³sa²tẽ³ki³ju³ta²
wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹. Nxe³nx2ti³hĩ³na¹wa². ²Wain³ti³he¹nxa³ju³ta²sa¹.
Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² ã³na¹ki³taĩ²tu³wa². Ki³sa²kxai³,
a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu³, a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sxã³ na¹xã¹.
Te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² ã³na¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
ã³na¹sxã³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³ki³sxa³wa². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, a²nũ²a²
ya³lu²te²a² ain³nha²nxa³te²hũ³nxe², nxe³hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

— ĩ³we²nxe²te²hũ³sxã³ ãh¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, wain³ti³he¹nx2nxa³wa². ³Je³su²jah³la² ã³nũ²nxe²sxã³
yxau³hĩ³ki³tã³la².

— ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ki³txai²lã¹. Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹na¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³ki³kxai³tã²
ã³na¹sxã³ yxau²xai³ki³tã³na¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³ ã³nũ²nxi²sxã³
ya³lu²yai¹na¹jut3sũ³nxe² yai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³ki³jau³su², ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hẽ³la². ⁴Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³
sa²nĩ³kain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³ki³kxai³tã² ã³na¹sxã³ yxau²xai³ki³tã³na¹.
Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yain¹sxã³ sa²nĩ³ki²yai¹na¹jut3sũ³nxe²
yai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³ki³jau³su², ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu¹ki³te²ju²hẽ³la².
Ki³sa²kxai³, Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³, ka³ten³su² tah²lxi³
yxau²sa²tẽ³ain¹na³la². Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²wã¹ki³na¹xai²na²
ã³nũ²kxain¹sxã³ ka³ten³su² tah²lxi³ yxau²xai³hĩ³ki³tã³la². Jã¹nxe³te³lhxã³
yhu¹ki³te²ju²hẽ³la².

5 Je³su²jah³la² ya³lu²ju³tau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³, txa²wā¹ki³na¹xai²na² ā³nū²kain¹ki³kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³kāi³sxā³ yxau²xai³ki³kxai³tā² ā³na¹sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ ka³na³ka³na³te²hū³nxe² ya³lu²yain¹ki³jut3sū³nxe² yxau²xai³yai¹nhī³ki³tā³la². Hā²wxān³txa³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³ ka³ten³su² yxau²xai³jut3sū³nxe², txa²wā¹ki³na¹xai²na² tah²lxi³ wet1tē³sxā³ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³ki³kxe³nū³a² kāi³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ ka³na³ka³nat3sxā³ yxau²xai³yain¹te²hū³nxe² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²jut3sū³nxe² yxau²xai³yai¹nhī³ki³tā³la².

6 Kxān³su² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ki³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² ī³hxi²kī¹la³ki²sxā³ ī³ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³au³hxai²tēx1tā², Txa²wā¹kxā³nxān¹te²ki³na¹xai³tā² ko³nxe³ti³kāi³sxā³ yxau²xai³te²ki³na¹xai³tā² ya³lu²kxi²te²hū³sxā³ Je³su²jah³la² ya³lu²kxa² yā¹nxe³te²hū³nxe² ya³lu²ki³te²hū³ki³ta¹hxai²hē¹la². Ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta³lo³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². 7 A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³kāi³ti³he¹nxe³hī³nx2nxa³wa². Hai³txi³ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³lhī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹, a²ko³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tāu³la³ yxau²xai³lhī³nx2na³la². 8 Jā¹nxe³jau³su²:

— Ko³nxe³ti³kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³tai³tā² Je³su²jah³la² ā³nū²nxi²sxā³ ya³lu²yai¹na¹jut3sū³nxe² yai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, te²yā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³, ka³ten³su² tah²lxi³ yxau²xai³lain¹kxa² yā¹nxe² yai¹nhī³ki³tā³la². Jau¹xai²na² a³la³kxi²nha²ki³jau³sin²ta²wa². 9 Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, wā³li² ya²lu¹xi²ju³ta³la³ yū³ti³he¹nx2nxa³wa². Hai³txi³a²wēn³ta³te²la³ ya³lu²ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³ti³he¹nx2nxa³lho³la².

10 Je³su²jah³la² ya³lu²ka³tu³, txa²wā¹ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta³lot3sxā³ ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹lxi³ ya³lu²ha²kxai³, ā³wa²su¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³nū²nxi²khai¹nxe³sxā³ ka³ten³ta³ yxau²sa²tē³ain¹na³la².

11 Jā¹nxe³jut3sū³nxe²:

— Txa²wā¹ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta³lo³ki³tāu³a¹ ā³na¹sxā³ ā³wa²su¹nha²sxā³ a²nū²a² ya³lu²te²a² ā³wa²su¹tain¹jut3sū³nxe² wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Na¹ka³tu³, Je³su² Kris³tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ sa²yxo²we¹te³lhxā³ yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².

12 Wxa²nū² ī³nxai²na², ko³nxe³ti³lxun¹nxa²lxi³jau³su² kāi³nx2ti³nxa²lxi³na³la². Ju¹ta², ī³we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Jā¹nxe³jau³su², wxa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su², a²yu³ta³lot3sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². 13 Yxān¹ta¹, wxa²nū²ai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ū³hū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ti³hi¹txa²lxi³txai²la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²nū²ai²na² ka³na³ka³na³ju³ta² ha³ta³nxān²txi³, wā³kon³sxā³ ko³nxe³ti³yu³txa³lo³tāu³a¹ ū³hū¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Wxāi²na² a²ha² kxā³nxa² ya³lu²te²hū³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhē³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² ka³ten³ti³hi¹txa²lxi³na²hē³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³, wxa²nū²ai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹kāi³si¹yah³lxi³txai²la¹.

14 Wxa²yu³ta², Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²nē³jau³su²

yxau²xai³yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta²
yū³nx2ti³hī³nx2na³la². Nxe³nx2ti³kxe³su²:

— Ko³nxe³ti³ kâi³a¹tū¹xâ¹. Yah³lxin¹jau³su² a²yu³ta³lot3sxâ³
yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹jut3su², kxâ³nxu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³kwa³na³nx2ti³jau³xu¹tai²na² so¹lxi³
yxau²xai³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, ko³nxe³ti³hin¹sxâ³yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹tâ³a¹
hxi²kan¹txi³ a³li³yah³lxi³hī³nx2nxâ³lxa². Yxân¹ta¹, hai³txi³ jau³la³
yxau²xai³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta²
yū³khai¹nx2ti³na³la².

Sū³na² hxi²ka²nâ³lon³sxâ³ yxau²xai³ki³jau³su²

15 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³:

— Ko³nxe³ti³ kâi³a¹tū¹xâ¹. Ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
yxo²xūn³txi³ ī³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² yaun²nxa³xâ¹. Hâi¹nxe³sxâ³
Sū³na² thâi³ti³la² a³lxi²sa²na³na¹. Nxe³jau³su² yxau²xai³hī³ki³tâ³la².
Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxân²ti³:

— Ko³nxe³ti³ kâi³a¹tū¹xâ¹. Nxe³ki³jau³su², wain³ti³he¹nx2nxa³wa².
16 Wai³nxa³ju³ta²sa¹:

— Ko³nxe³ti³ kâi³a¹tū¹xâ¹. Nxe² yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxâ³ kan²txi³ yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹la².
Hai³txi³ a³li³sxâ³ â³wa²su¹nhyah¹lxin¹ju³ta³la³ yū³nx2ti³hī³nx2nxa³wa².
Hâi¹nxe³sxâ³, ya²lu¹nxa²lxi³hī³nx2na³la². Jâ¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa². Yxân¹ta¹:

— Txa²wâ¹sū³na² ū³hū¹nha¹tū¹xâ¹. Sa²yxo²we¹ta¹txai²lâ¹.
Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, Sū³na² hxi²ka²nâ³a¹ a³li³yah³lxan³kxe³su²
kan²txi³ yxau², wain³te²lo³txa²lxi², nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². 17 Yxân¹ta¹,
ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wâ¹sū³na² ka³li³si¹nhē³na³la². Nxe³si¹nhē³jau³xa²sa¹:
wxa²yu³ta², kxân³su² wxa²ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxâ³,
yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yah³lxin¹ta¹:

— A²hī¹nai²na² Txa²wâ¹sū³na² wân³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³tu³jau³xa²
ī³ya¹ū³nx2ti³si¹na¹jau³xa² ain³kxi²so¹sxâ³, au³txi³ wxa²e¹nâ³a¹
whâi²na¹ sa²kxai³lu² ten³khai¹nxe³sa²tun³nhâ¹. Nxe³sxâ³
sa²yxo²we¹jah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Yah³lxin¹te²ka³ka¹,
Txa²wâ¹sū³na² Hi²sen³kxai³lu¹, wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹ka³tu³, Sū³na² hxi²ka²nâ³lon³nū²la² yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ kâi³yah³lxin¹txai²la². 19 Yxân¹ta¹, txai²na¹xai²na²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yuh³xai²nân¹te² wân³txa² so¹lxi³,
wain³txi³ e³kxi¹nx2ta¹wa². Wxâi²na² yuh³xai²nân¹te² ī³nxa²
wi¹lain³ki²sa²si¹nx2ta¹jau³su² na¹wa². Na¹jau³xa²sa¹, kxâ³nxai³tâ²
ko³nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³, wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³, kâi³te³lhxâ³ wxa²nū²a²
whâi²na¹ ū³hū¹nha²nhyah¹lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta²
so¹lxi³ a²wa³ka³li³lot3sxâ³, yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yxân¹ta¹,
a²hī¹nai²na² hâi¹nxe³kxe³hū³sxâ³:

— Wain³txi³ kâi³a¹tū¹xâ¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su², a²wa³ka³li³lot3sxâ³
wxa²nū²a² whâi²na¹ ū³hū¹nha²nha¹jah³lxi³hē¹la²:

— Je³su²jah³la² nū³ka³txi³khai³su² na¹txai²lâ¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la².

20 Jâ¹nxa¹jau³su², kxâ³nxai³tâ² hâi¹nxe³sxâ³:

— Txa²wâ¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta³lot3sxâ³ yxau³na¹xâ¹.
Yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². Yah³lxin¹tâ³ai³tâ², hai³txi³, Txa²wâ¹sū³na²

ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² a²yu³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³nhẽ³la².
21 Yxã¹ta¹:

— İ³wi¹lxon³ki²nyyah¹lxin¹ju³ta³la³ yũ³ah³lxin¹ta¹te²sin²tai¹.
Ya³nx2ta¹wa². Yxã¹ta¹, yũ³ti³he¹xah³lxi³ta¹hxai²nxa³nhẽ³la².
Hãi¹sxã³, ãu²li²to³nha²ki³ju³ta² so¹lxi³, ya³lu²ti³hi¹tẽ³ju³ta² so¹lxi³
kãi³yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹li¹. Ya³nx2ta¹wa². 22 Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
Hi²sen³su² sa²wa²su¹txa²lxi³ka³tu³, ko³nxe³ti³hit1sxã³ kãi³yah³lxin¹tãu³a¹
sa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³, Sũ³na²
hxi²ka²nãu³lon³sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³to³hi¹lxa²:

— Txa²nũ²ai²na² whãi²na¹ Sũ³na² ã³hũ¹nha²nha¹xã¹. Wi¹kãi³a¹txai²lã¹.
Nxe² yxau²xai³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³nha²kxai³, ka³te³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lha²tẽ³yah³lxi³to³hi¹lxa². 23 Ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³ki³ju³ta² a²yo³su² ya³lu²nẽ³tu¹wa². Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
a²yen³kxa² wã²nxũh¹ ã³hũ¹nhẽ³kxe³su² te²a², a³lxi²nẽ³jau³xa² so¹lxi³,
ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ã³hũ¹nhẽ³na³la². Nxe³tãu³a¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²sa²tẽ³xai³ki³tu¹wa².

7

Txu¹ha² in³txa² tẽ³kxi²nyhu¹jut3sũ³jau³su²

1 Txa²wã²tã³nãu³xãi³. Wãn³txai²na² İ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³ai²na²
wi¹lã³ne³wx³yah³lxin¹tu¹wa², Moi³se²ah³lu¹tai²na² İ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
wi¹ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³la². Na¹jau³xa²sa¹, a²nũ²a²İ²li³te²su² kxai²nãn²tu³
ka³te³na² yxau²na³na¹. Nxe³tãu³a¹ so¹lxi³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
a²wãn³txa² İ³kwa³na³nẽ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³nx2na³la². Yxã¹ta¹,
a²nxe³jah¹lai²na² ya³lu²kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txi³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³nx2nxa³wa² 2 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², txu¹ha²
in³txa² tẽ³kxe³ta¹ka³lxu³su² kxai²nãn²tu³, a²wẽ³sãi¹yah³lo²lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
İ³kwa³na³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxã¹ta¹:

— Txa²wẽ³sãi¹ah³la² ya³lu²kxi²sa²na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² ya³lu²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ã³wa²sut1sĩ³nx2na³la². 3 Nxe³ha²kxai³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
a²wẽ³sãi¹yah³la² ã¹ha² ka³ten³su² yxau³ye²hĩ¹nãn²tu³, ã³nhai¹tã³yhu¹sxã³
in³txi³ã³xa², wa²ko³li²yhu¹kxai²nãn²tu³, ko³nxe³ti³ kãi³ta¹ka³lxu³su²
hĩ³nx2na³la². Yxã¹ta¹, a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu³,
a²wẽ³sãi¹ah³lai²na² yu³ta³lot3sxã³ yxau³ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx2nxa³wa².
Ã³wa²sut1sĩ³nx2na³la². Nxe³kxai²nãn²tu³, in³txa² ã³su²
te²a² wa²ko³li²yhu¹kxai²nãn²tu³, ko³nxe³ti³ kãi³hĩ³nx2nxa³wa².
4 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³, wxãi²na² sa²kxai³lu² txa²wã²tã³ İ³nxai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²te²nũ³nhũ³sxã³
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
İ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² ã³wa²su¹te²hũ³sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³la² hxi²ka²nãu³a¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ka³ten³su² İ³sa²yxau³xi²ti³hi¹kah³lo²su²
te²hxi²ka³nãu³a¹ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa², Sũ³na² sa²yo²wet1sxã³
wi¹kãi³yah³lxin¹txai²la². 5 A²ha¹ kxã³nxa², txa²wã¹sĩ³na² ko³nxe³ti³
e³ki²nha²sxã³ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³ju³ta²sa¹,

Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³tih³nxe³nē³jau³xu¹tai²na² wi¹jau³xai²la¹wa².
 Ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta² kai³ye²ki³kxa²yan³ti³su² i³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa².
 Yxān¹ta¹, nxe³nē³jau³xai²na² txa²wā¹ki³na¹xai²na² ne³kat¹so¹kin¹ta¹,
 sa²yo²we¹ki³sxa³kxe³su², a²ko³nxe³jau³xa² so¹lxi³ ā³ya³la³kxi²so¹sxā³
 i³yo²kwain³sxā³:

— Ko³nxe³ti³ kai³a¹tū¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², hāi¹nxe³sxā³ ya³lu²ki³te³lhxā³
 ko³nxe³ti³ kai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa². ⁶ A²ha² kxā³nxa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 i³kwa³na³nē³ju³ta³lo³nxe³nē³tāu³a¹ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² nxe³tāu³a¹ ā³wa²sut¹sxā³ ain³ki³tā³la².
 Ya³lu²te²nū³nhū³sxā³ ko³nxe³ti³ kai³sxā³ yxau²xai³ki³ju³tai³tā²
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau²xai³lhī³ki³tā³la². Ki³sa²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, tah²lxi³
 Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² sa²hxi²ka¹tē³lha²kxai³, sa²yo²wet¹sū³ki³tā³la².

Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³su²
⁷ Yxān¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ ko³nxe³jau³la³
 i³kwa³na³ti³hex¹nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Wi¹jau³xa² so¹lxi³
 i³kwa³na³nē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 ko³nxe³ti³ kai³ki³ju³ta² a³la³kxi²si¹nhē³jau³nū³ai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ku¹,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwain³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tē³xitā², txai²na¹xai²na²
 ain³kxi²so¹na¹ka³tū³, i³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Nx2na³na¹. A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³na¹ju³ta²
 ko³nxe³khai¹nx2na³na¹. Jā¹nxe³hxai²na¹hē³na¹. Nxe³ha²kxai³, a²hī¹nai²na²
 txa²ko³nxa¹ju³ta² i²nha¹nha¹. Yxān¹ta¹, wān³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 i³tih³nxe³nē³lxa³kxai²nān²tu³, txa²ko³nxa¹ju³ta² i²nha²hī³nā²nxa³xā¹.
 Na¹hē¹la². ⁸ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²:

— A²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwain³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³jau³xai²na², wi¹jau³xai²la¹wa². Yxān¹ta¹, txa²ko³nxa¹ju³ta²
 sa²kxai³lu² au³txi³ yū³sa³ha²kxai³, wi¹jau³xai²na² i³kāi²not³sxā³
 i³khot³sxā³ i³ki³ha¹ki²nha¹ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² yen³kxa²
 ka³lxa¹te²a² yen³kxa² kāin² yxo²kwain³ti³hit¹sa²hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹,
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txai²na² yū³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³
 txa²ko³nxa¹ju³ta³la³, wān³txa² yū³nē³lxa³ju³la³ i³kāi²not³sxā³ i³khot³sxā³
 i³ki³ha¹ki²sa²hī³nx2nxa³wa². Sa³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa²
 yen³kxa² yxo²kwain³ti³hit¹sa²hī³nx2nxa³wa². Ko³nxe³ti³ kai³ye²kxe³su²
 ko³nha²hī²ki³sxa³wa². ⁹ Txai²na¹xai²na² a²wi¹lhī¹na² txa²nū²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² i³kwa³na³nē³jau³xa² ko³nhān²nxa³kxe³su², ko³nxe³ti³
 kai³a¹ju³ta² ko³nha²hxain²nxa³hē¹la². Na¹ta¹, hā²wxān³txa³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² a³la³kxi²na¹xā¹. Na¹te³na¹,
 txa²ko³nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu² au³txi³ yū³sa²ju³ta² sa²kxai³lu² kāin²
 i³ki³ha¹ki²sa²sxā³, wān³txa² wi¹jau³xai²na² sa²yo²ā³ti³hit¹sa²hxai²hē¹la².
 Sa²jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hē¹la²:

— Ya³lu²te²hū³sxā³ yxau³na¹nha¹. Sū³na² yen³nāu³a¹
 yxau²xai³la¹ju³ta³nū³a²yū²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hē¹la².
¹⁰ Na¹ha²kxai³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²la¹xā¹. Sa²yo²we¹ta¹kxai²nān²tu³,
 ka³ten³su² ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Sū³na² yen³nāu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nū³a²

yũ³ti³hit1sa³tũ¹xã¹. To³ha¹hẽ¹la². Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hã¹nxe³sxã³sa²yo²ã³a¹kxe³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²to³hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ha²kxai³, txa²kõ³nxa¹ju³ta² au³txi³ yũ³sa²sxã³ i³ki³ha¹ki²sa²sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xa² Mo³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² i³khot3sa³ha²kxai³, kõ³nxe³ti³kã³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la². Sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la², kõ³nxe³ti³kã³a¹ha²kxai³la².

12 Nxe³ha²kxai³, Mo³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² Sũ³na²wãn³txi³su² ha²kxai³, wain³jau³su² ha²kxai³, wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³, te²jai¹ti²tu³wa². 13 Nxe³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²ju³ta²sa¹, hai³txi³Mo³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²ju³sxa³wa². Yxãn¹ta¹, txa²kõ³nxa¹ju³ta² au³txi³ yũ³sa²sxã³ i³ki³ha¹ki²sa²sxã³, Mo³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³khot3sxã³ i³ki³ha¹ki²sa²sxã³ kõ³nxe³ti³ kã³ti³hit1sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³:

— Kãin² kõ³nxe³khaix1te²ju²hẽ³na¹, txa²kõ³nxa¹ju³ta²sa¹. Nxe³jau³su², i³tih³nxe³nẽ³lhxã³, Mo³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txai²na² i³kwa³na³nẽ³jau³xai²na² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² i³wã³wã³txi²nẽ³jau³su²

14 Mo³se²ah³lu¹ta²na² i³kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na², Sũ³na²wãn³txi³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹, txai²lẽ¹yuh³xai²nãn¹ja¹lo²khai³su² na¹ha²kxai³, txa²kõ³nxa¹ju³ta²lot3sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 15 Na¹te³na¹xai²na², txa²yxau²xai³la¹ju³ta² wi¹kõ³nha²ti³he¹nxẽn²nx3nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta² te³na¹ju³ta² kã³nxa³ha²kxai³, ha³lo²a² kõ³nxe³ju³ta² yxo²kwin¹kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ kã³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 16 Na¹ha²kxai³, kõ³nxe³ti³kã³a¹kxan²ti³:

— Ha³lo²a² ten³nxa³ju³ta² kã³a¹xã¹. Nxe³hĩ³na¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³:

— Mo³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² wain³jau³xai²la¹xã¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ka¹nhã²nx3nhã¹. Nxe³hĩ³na¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³, Mo³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² wain³ye²hĩ³na¹wa². 17 Na¹kxe³su², kõ³nxe³ti³ kã³a¹wa². Na¹kxan²ti³, hai³txi³ wã²nxũh¹ txai²khai³lxa³, Txa²wã¹sũ³na²wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³ kõ³nxe³ti³ kã³hĩ³nã²nxa³wa². Ta¹, txa²kõ³nxa¹ju³ta², au³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ yũ³sa²sxã³, kõ³nxe³ti³hit1sa²sxã³nxe³sa²jau³su² kã³hĩ³na¹wa². 18 Txai²lẽ¹ wi¹kã³ti³hit1sa²ju³ta²la³yũ³sa²nxa³wa². Txa²sĩ³nai²na² kõ³nxe³ti³hit1sa²te²sain¹na³la². Na¹ha²kxai³:

— Wi¹kã³a¹tũ¹xã¹. Na¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³, hxi²kan¹txi³wi¹kã³hĩ³nã²nxa³wa². 19 Na¹ha²kxai³, txai²na¹xai²na² a²wi¹ju³ta²ten³khaix1na¹ju³ta² kã³nxa³ha²kxai³, ta¹, a²kõ³nxe³ju³ta²ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta² kã³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³, ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta² so¹lxi³ kã³a¹kxai²nãn²tu³, hai³txi³ txai²khai³lxa³Sũ³na² tah²lxi³wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³ kã³hĩ³nã²nxa³wa². Ta¹, txa²kõ³nxa¹ju³ta² au³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ yũ³sa²sxã³ kõ³nxe³ti³hit1sa²sxã³sa²jau³su², kã³hĩ³na¹wa².

21 Hã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ ha³lo²lot3sa²ju³ta²sa¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ wi¹ju³ta² kã³ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxan²ti³, a²kõ³nxe³ti³ kã³a¹ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³sa²hĩ³nx2na³la². 22-23 Txai²khai³nxa¹xai²na³, Txa²wã¹sũ³na²wet1sa²kxe³na¹xai²na² au³txi³i³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa² ka³lih³khai¹nxe³sa³nhã¹. Na¹jau³su²,
na¹ta¹, txa²kõ³nxe³ti³ e³a¹jau³xa² au³txi³ yũ³sa²sxã³ nũ³kxũn³txi³
kõ³nxe³ti³hit1sa²sxã³, txai²khai³nxa¹xai²na² Sũ³na² tah²lxi³
wet1sa²kxe³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³ sa²ne³khou²ki²sa³ha²kxai³,
nxe³sa²jau³su², kõ³nxe³na¹ju³ta³lot3sxã³ yxau³hĩ³na¹wa². 24 Na¹ha²kxai³.

— Khãuh³lxa³ti³khaix1san¹nhĩ². Hãi¹nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³
kãĩ³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i². Txa²nũ²ai²na² kõ³nxe³ti³ kãĩ³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i².
Ya³lu²ti³hit1san¹nhĩ². Yã¹jah¹lo²ta³ wxa²wa²sut1sa²te³lin¹ji². Na¹nha²wa².
25 Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãin² ka³lih³khaix1sa³nha²wa².
A²nxe³jah¹la² wxa²wa²sut1sa²te³lhxã³ e³kxai²nãn²tu³, a²ya³la³tu³
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Hi²sen³su² sa²wa²sut1sa²ju³ta²
yũ²na³la². Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², txai²khai³nxa¹xai²na², Sũ³na² tah²lxi³
wet1sa²kxe³na¹xai²na² Sũ³na² wãn³txi³lot3sxã³ yxau³na¹ha²kxai³,
ha³na³ka³lxi³ txa²sĩ³nai²na² sa²kxai³lu² kõ³nxe³ti³ kãĩ³a¹ju³ta³nũ³lot3sxã³
yxau³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².

8

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nhẽ³jau³su²

¹ — Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³jah¹lo²sa¹xã¹.
Nxe³na¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ o³nxa³te²lot3sa²ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². A²nxe³sxã³ txa²wã¹sĩ³na² kõ³nxe³ti³ ĩ³ye³kxi²nha¹jau³xa²
sa²wet1so¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² wãn³txa²
sa²wet1so¹na¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wa². ² Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² na³la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³, Sũ³na². Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la².
Kõ³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³ ya³lu²kĩ³tu¹wa². Yxãn¹ta¹,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
kõ³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹ti² ya³lu²nẽ³ju³ta² ã³wa²su¹ti²
nẽ³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la². ³ Kxã³nxãn¹jau³xu¹taĩ²na²
Moi³se²ah³lu¹taĩ²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹taĩ²na² wain³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ jau³xu¹jã¹nxe³sxã³
yxau²xai³lhĩ³kĩ³sxa³wa², txa²wã¹sĩ³na² hxi²kan¹nẽ³lxa³ha²kxai³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hxi²kan¹na³la². Nxe³sxã³ A²ta²ha² a²i³lxa²
Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² wxã³sxã³
txa²wã¹sĩ³nhũ³sĩ³na² kõ³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³kĩ³ta³sxl³nhũ³sĩ³na²
ã³wih¹sxã³ ton¹nũ²la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹kõ³nxe³ti³
kãĩ³kĩ³ju³ta² hxi²kan¹nẽ³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹ti³ txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta²
wxa²hxi²kan¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴ Hxi²kan¹nẽ³lha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹taĩ²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹jã¹nxe³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta²
yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² Sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ten³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³li² txa²wã¹sĩ³na²
kõ³nxe³ti³ e³kxi²nha²kĩ³jau³xa² sa²yo²we¹kĩ³sxa³ka³tu³ yxau²xai³li²,
nxe³te²kĩ³na¹xai²na², Moi³se²ah³lu¹taĩ²na² wãn³txa² yã¹nxe³sxã³
yxau²xai³kĩ³ju³ta² yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². ⁵ Kĩ³sa²kxai³, txa²wã¹sĩ³nãu³ai²na²
kõ³nxe³ti³ e³kxi²nha²kĩ³jau³xa² ĩ³wet1so¹sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³,
yuh³xai²nãn¹te²yen³kxa² kõ³nxe³thin¹te² yen³kxa² so¹lxi³ yen³kĩ³sxã³

ten³ki³jau³su² yxau²xai³lh³ki³tã³la². Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi²nẽ³jau³xa² i³wet1so¹sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ten³ki³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lh³ki³tã³la². Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³hẽ¹la². 6 Jã¹nxa¹jau³su²:

— Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ten³sa³nhã¹. Nxe² e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² u² ha³na³ka³lxi³ yxau², ya³lu²ju³tãn²ta³ a³ti² nxe³lh³ki³tã³la². Yxã¹ta¹, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³wet1so¹sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³li², hãu²non³sxã³ yxau²xai³li² nxe³lh³ki³tã³la². 7 Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² ko³nxe³thin¹kxa² yxo²kwai³ki³jau³su² yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³ko¹x1ko¹son²kxi²lh³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² i³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yo²we¹ki³ju³ta² yũ³nẽ³lh³nx2nxa³wa², hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹ki³sxa³ha²kxai³lu¹. 8 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

— Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² ten³sa³nhã¹. Nxe² e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³wi¹lxo³kxi²lh³ki³sxa³wa².

9 Yxã¹ta¹, wxãi²nãn²ta³ ha³na³ka³lxin³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Wxa²sĩ³na² ko³nxe³ti³ e³ki²nhyah¹lxin¹jau³la³, ain³kxi²nha² yxau²xai³yah³lxi³hxai²nxa³hẽ³la². Yah³lxin¹ta¹, hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² e³ki¹nx2ti³jau³xa² ain³kxi²nha² yxau²xai³tũ³ka³txi³jah³lxi¹lxa², Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³la². Yxã¹ta¹, a²nũ²a² i²li³te²su² kxai²nãn²tu³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau²nxa³kah³lo²su² kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ti³he¹nx2nxa³wa². 10 Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la² nxũ²kwai³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu³:

— Ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² yũ³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ txa²wã¹nũ²ai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Nẽ³kxan²ti³ a²kxã³nxu¹ta²na² Je³su²jah³la² txa²wã¹ko³nxe³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³ wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³na³la². 11 Jã¹nxa¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nũ³kxũ³txi³ Je³su²jah³la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³kxai²nãn²tu³, te²yã¹nxe³sxã³ ka³ten³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Wxa²nũ²ai²na² ya³lu²te³lhã³ nxe³te²nũ²ai²na² ka³ten³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² nxe³nx2ti³tu¹wa².

12 Nxe³ju¹tan¹te²kxa³ya³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi²nẽ³jau³xa² yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³lya³sah¹lxi³hẽ¹la². Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sĩ³na² ko³nxe³ti³ i³ye³kxi²nha²ki³jau³xa² sa²wet1so¹sxã³ yxau²xai³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Ya³nx2ta¹wa². 13 Txa²wã¹sĩ³na² sa²wet1so¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ya³lu²yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa². Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²wet1so¹sxã³ wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³nã¹hxa³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— i³su²lhã³nha¹jut3sũ³nxe², txa²ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² ã³nã¹hxa³ta¹tũ¹xã¹. Nyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹, yxau²xai³lha²tẽ³khaix1yah³lxin¹tu¹wa². 14 Jã¹nxe³jut3su², Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²wet1so¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²

wē³ha³lxi³su² yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 15 Jut3su², Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxū²kwai³yxau³nē³kxai²nān²tu³, Sū³na² wē³ha³lxi³lo³tē³na³la².
 Wē³ha³lxi³lo³tē³lha²kxai³ yuh³lxi³jau³su² kwa² wa³ka³li³lot3sxā³
 yxau²xai³kī³sxa³wa². Nxe³kī³sxa³ha²kxai³ a³li²sxā³ yxau²xai³kī³tā³la².
 Yxān¹ta¹ wē³ha³lxi³lo³tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹wī³na²
 ī³ye³kxi²kī³kxai²nān²tu³:

— Wī³nāi³. Txa²wī³nu²si¹lxi¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ī³ye³ti³hi¹tē³jau³su² e³hī³kī³tā³la². 16 Nxe³kī³kxai²nān²tu³, au³txi³
 txa²wā¹ē¹nāu³āin²txi³ ī³ye³kxi²nha², Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³
 ī³ye³kxi²nē³li², nxe²ī³ye³yo²nū¹nyhu¹sxā³:

— Sū³na² wē³ha³lxi³su² kī³tā³li¹. Nxe³jau³su² ī³ye³hī³kī³tā³la².
 17 Txa²wā¹kī³na¹xai²na²:

— Sū³na² wē³ha³lxi³su² na¹xā¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹wī³na²,
 a²yen³kxa² kwēn¹tai²na² ū³hā¹kxi²nē³kxe³su² te² yen³kxa², yxan¹nāu³a¹
 ū³yhen³kxi²nhē³tu¹wa². Ī³ka³li³si¹nhē³jau³su² ū³yhen³kxi²nhē³tu¹wa².
 Nxe³tāu³a¹, Je³su²jah³lain²txi³ ū³yhen³kxi²u¹jā¹nxe³sxā³
 txa²wā¹kī³na¹xain²txi³ ū³yhen³kxi²ya³nhē³lain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²,
 Je³su²jah³la² khāuh³lxa³thin¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³,
 khāuh³lxa³ti³hi¹tē³kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la²
 wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tāu³nū³a¹ te²yā¹nxe² wxi²kin³ti³ton³nē³nūn³tu¹wa².

Wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tē³ju³ta³nū³su²

18 Ha³lo²a² wi¹li²sxā³ wi¹ko³nha²sxā³ e³ya³nx2ta¹wa². Hī¹nai²na²
 ha³lo²a² khāuh³lxa³thi¹tē³na³la². Nē³kxan²ti³, yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tē³tu¹wa². Ha³lo²a² kāin²
 wi¹khai¹nxe³ju³ta² ī³yau¹ū³nhē³tu¹wa². Hī¹na¹ kwēn¹tai²nān¹tā³ ha³lo²a²
 khāuh³lxa³thi¹tē³na³la². Nxe³ta¹, yxa¹nān¹tā³ ha³lo²a² a²wēn³ta³te²la³
 kāin² wxi²kin³ti³to³ ā³ne³sen³sai¹khai¹nxe³tu¹wa². 19 Nxe³ju³ta²,
 a²yen³kxa² Txa²wā¹sū³na² wxa²wet1sa²sai¹kxa² a²yo²ha³kxa² sa²kxai³lu²
 wah³xain¹na³la². Ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²wē³ha³lxa² e³lē³na²
 wxa²ye³kat1sa²sīn¹tū¹xā¹. Nxe³ju³ta²nū³a² ī²ti³ten³khai¹nxe³sa²sīn¹nhā¹.
 Nain¹jau³su², wah³xain¹na³la². 20 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² a²nū²a²
 ko³nxe³ti³ kāi³ān³si³wxe³hī¹nāu³u¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹
 āin³nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² sa²yo²ā³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 wet1sa²sai¹na¹kxa² yo²ha³kxa¹ ha²ya³kxa³lxi³hi¹ta¹xā¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³ju³ta² a²lhun³tu², ha³lo²a² nxe²xai³hxai²tai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹txi³
 āin³nha²nxa³kxa²ha³tā³nxān²txi³, ha²ya³kxa³thin¹sxā³ ai³hxai²tai¹tu³wa².
 21 Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²kī³na¹xai²na² e³lē³na²
 wxa²ye³ka¹tē³tu¹wa². Nxe³nē³tē³nāu³a¹, wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kī³tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³kxa² wet1sa²sai¹kxa²
 yo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tain¹sxā³, hī¹na² ha²ya³kxa³thin¹sxā³ ā³kho³jau³su²
 yxau²xai³lain¹te²na² yen³kxa² yo²ha³kxa¹ ā³wa²su¹tain¹tu¹wa². Ain¹ka³tu³,
 ha³lo²a² yo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³ton³txi³ wa²su¹wa²su¹yxau²xai³kī³ju³tū³a²
 yā¹nxe² ain¹tu¹wa². 22 Ha³lo²a² nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹. Txu¹ha² wē³nhi³sxā³,
 a³li³la¹te³lhxā³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, kāin² ih³khaix1yain¹sxā³

ĩ³wxai¹hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³te²an¹jau³nũ³su², ha³lo²ai²na² ĩ³wxai¹jau³hũ³nxe²
yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².

— Kwēn¹tai²na² ā³wa²sut1sa³tũ¹xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². 23 Jã¹nxe³ju³ta²
a²wi¹lhĩ¹na², Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ā³nxũ²kwai³wi¹hũ³nhẽ³na³la².

— A²ha² yxan¹nãu³a¹ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² ka³lih³khai¹nxe²
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³nẽ³jau³su², ā³nxũ²kwai³wi¹hũ³nhẽ³na³la².
Nxe³ki³sa²kxai³, ha³lo²a² wah³nxe³sxã³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
ĩ³wxai¹ki³jau³hũ³nxe² ĩ³ye³kxi²nha²hĩ³ki³tã³la².

— Yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³tũ¹xã¹.
Nxe³tãu³nũ³ã¹, txa²wã¹nũ²ai²na² tah²lxi³ wxen¹sxã³
wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³ki³tũ¹xã¹. A²nxe³je³na³kxa², wai¹tai²na²
yau³son³ki²nẽ³lxa³khi³. Nxe³nha²ki³jau³su² yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la².
24-25 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta²
sa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
e³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹.

— Yxan¹nãu³a¹ wxa²nũ²ai²na² tah²lxi³ wet¹sxã³ ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Wã²nxũh¹sa²yxo²we¹nha¹i¹. Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³jau³su², sa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹, hai³txi³
hĩ¹nai²na² txa²wã¹nũ²ai²na² tah²lxi³ ĩ²hĩ³ki³sxa³wa². Txa²wã¹ye³na²
ĩ²ki³kxai²nãn²tu³.

— A²yen³kxa² yũ³nẽ³na³na¹. Nxe³hĩ³ki³tã³la². Yxãn¹ta¹, ki³sxa³wa².
Nxe³ki³kxai²nãn²tu³:

— Jã¹nxẽn³tũ¹xã¹. Sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³ e³na³na¹. Nxe³sxã³
yxau²wah³nxe³hĩ³ki³tã³la². Ya³nãn³ta³ki²li² txa²wã¹ye³na² ĩ²ki³sxa³kxe³tu³,
yxau²wah³nxe³ki² ai³lhĩ³ki³tã³la².

26 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²hau³ko³tẽ³na³la².
Txa²wã¹ki³na¹xai²na² hxi²kan¹nẽ³lxa³wa². Nẽ³lxa³ha³kxai³:

— Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, hai³txi³
wxi²kan¹txi³ ĩ³hau³kot3sxã³ ĩ³ye³kxi²hĩ³ki³sxa³wa².

— ĩh¹nxe³jau³ta³ wain³txi³ e³kxi²na¹lhon³ku². Nxe³hĩ³ki³tã³la².
Nxe³ki³te²an¹tu³ti¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2na³la², Txa²wã¹wĩ³na² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²ki³txai²la².
Wãn³txa² wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²ki³sxa³jau³xa² ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhxã³,
ĩ³wxai¹ki³jau³hũ³nxe² ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2na³la². 27 Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹wĩ³nu²kxai³lu², txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³su² ĩ²ta³lun²nẽ³jah¹lo²su²
te²kxai³lu², Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² au³txi³ a²ẽ¹na² a²ten³jau³su²
a³la³kxi²nũ³na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹.

— Txa²yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²sxã³, Txa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa²
yã¹nxe³jau³su², Wĩ³nu²na¹xai²na² te³na¹jau³xa² yã¹nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²sa²na³na¹. A²nũ²a²nãu³xa² yxo²ĩ²sain¹te²nãu³xa²
sa²hau³ko³tain¹si¹sa²jau³su² sa²na³na¹. Txa²wã¹wĩ³na² a³la³kxi²nha²sxã³
nxe³hĩ³nx2na³la². 28 Nxe³ha²kxai³:

— Ha³lo²la³ ĩ²li³hxa³ju³ta³la³, wi¹ta³nxa², ko³nxe³ta³nxa² nxe³ko³la³,
ha³lo²lo³ta¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ha³lo²ai²na² o²la³kxi²nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2na³la². ĩ³wi¹lxon³ki²nẽ³lhi¹jau³nũ³su²
nxe³nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2na³la². Txa²wã¹ki³na¹xai²na²:

— Sũ³na² a³lxi²na¹nha¹. Kxã³nãu³u¹tai²na² Sũ³na² wã²nxũh³
ain³nha²sxã³ ĩ²sxã³ ā³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Wẽ³ha³lxi³lo³te³lhxã³
nẽ³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³te²ki³na¹xai²na² Sũ³na² o²la³kxi²nũ¹nhẽ³na³la².

29 A²wi¹lhī¹nu¹tai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 yxo²i²te²ki³na¹xa²nū³a² i²sa²tē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²ki³na¹xa²nū³ai²na²
 sa²kxai³lu² i²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² yā¹xain¹tū¹xā¹. Nxe³si¹hai¹na¹jau³su²,
 tū¹ka³tjai²na² i²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹hē³na¹. Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 a²e¹nān¹jau³su² nxe³kxi²nē³na³la². Nxe³jau³su², Je³su²jah³la² txa²nū²
 txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² ha²kxai³, i²sxā³ ā³yū³so¹nē³kxe³nū³ka³txi³su²
 te²ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²lon³nāu³su² ki³sa²kxai³, nxe³hī³ki³tā³la².
 30 Kxā³nāu³u¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ ā³yū³so¹nē³si¹jau³nū³su²,
 wā²nxū^h ain³na²ta¹hxai²hē¹la².

— i²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Wain³te²lo³ta¹txai²lā¹.
 Nxe³nē³jau³su², i²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²hē¹la². i²sxā³
 ā³yū³so¹nē³ka³tu³, wain³te²lo³tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³,
 wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tū¹xā¹. Sū³na² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²jau³su²

31 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ hxi²nū¹nū³nhē³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, a²nū²a² ā³xa² i²li³te²hū³te²la³
 i³kox¹ko¹son²kxi²nē³kxan²ti³, hxi²kan¹txi³ ān³sen³sai¹nē³lhi³nx²nxa³wa²,
 Txa²wā¹sū³na² hxi²kāin²khai¹nxe³sxā³ hxi²nū¹nū³nhē³lha²kxai³la².
 32 Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha²ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la².

— Tē³a¹ju³ta² tē³a¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxe²nxa³kxe³hū³nxe²,
 ū³hū¹nē³lhxā³, ko³nxe³ti³ kái³ki³kxa² yo³ha² ya³lu²kxi²nē³te³lhxā³
 ū³hū¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxū³kxe³hū³sxā³, a²yen³kxa²
 wi¹la² ā³sen³sai¹kxe³tu³ ū³hū¹nhē³nū³tu¹wa². 33 A²nū²a²
 ko³nxe³te²lo³tē³jah¹la² yū²nxax³wa², Txa²wā¹sū³na² ā²la² hxi²kan¹txi³
 wain³te²lo³tē³lha²kxai³la². Nxe³jut³su² txa²wā¹ki³na¹xai²na²,
 Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ ā³yū³so¹nē³kxe³nū³ka³txi³su² ha²kxai³,
 wain³te²lo³tē³kxe³nū³ka³txi³su² ha²kxai³, hī³ki³tā³la². Ki³sa²kxai³,
 a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³tē³lhi³nx²nxa³wa². 34 Je³su²jah³la²
 ya³lu²sxā³, txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³lhi¹jau³su²
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, wi¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³
 Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ a²wi¹tāu³a² yxau²xai³lain¹na³la².
 Ain¹sxā³, sa²wi¹wi¹nxe² e³kxain¹sxā³ a²si³yxau³tāu³a¹ wi¹lī²nē³lhi¹jau³nū³su²
 e³kxain¹na³la². 35 Je³su²jah³la² hxi²ka²nāu³a¹ a³lxi²nē³te² hxi²ka²nāu³a¹
 yxau²xai³ki³tā³la². Ki³sa²kxai³:

— Ha³lo²la³ i²ki³sxa³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xā¹. Khāuh³lxa³ti³hin¹sa³nhā¹.
 Ta³nxa², a²e¹nāu³a¹ kāin² hxi²waut³ta³lxi³sa³nhā¹. Ta³nxa², Sū³na²
 wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kái³sain¹na³na¹. Heh³sa³nhā¹.
 Ta³nxa², yen³kxa² hxi²kan¹txi³lha³lxa³nhā¹. Ta³nxa², ha³lo²a²
 ha³nxe³lha³thin¹ki²sa²na³na¹. Ta³nxa², i³su²lhā³sa²tē³na³na¹. Ta³nxa²,
 nxe² ha³lo²lo³ta¹xā¹. Nxe³ki³kxa²ha³ta³nxān²ti³, Je³su²jah³la² a³lxi²nē³te²
 hxi²ka²nāu³a¹ wi¹wi¹nxe² yxau³hī³ki³tā³la².

— Ha³lo²a² ko³nxe³khai¹nxe³kxan²ti³, Txa²hxi²ka³nāu³ai²na²
 sa²so¹ki²sya¹nx²ti³ju³ta³la³ yū²nxax³i¹, Txa²wē³ha³lxi³ i³nxai²na²su¹.
 Je³su²jah³la² nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². 36 Nxe³nē³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²
 ha³te^hnxā³nxān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. Nxe³3si¹lxi¹. Wxa²wān³txa² sa²yxox²we¹txa²te²su²
 sī¹na¹i¹. Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa²

khãuh³lxa³ti³hit1sa²tẽ³sain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³sa²sĩn¹ju³ta²sa¹:
 “Ha²ya³khin¹tũ³ka³txi³su² na³na¹. ‘Ka³yuh³xa²
 o³ve²a² wã²nhi¹te³lhã³ te²nũ³a² su²lhã³a¹tũ¹xã¹,
 Nxe³na¹tũ³ka³txi³hũ³na¹.” Nxe³sa²sĩn¹ju³su²
 khãuh³lxa³ti³hit1sain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Su²lhã³sa²ha³tã¹.
 Nxe³sĩ¹na¹ju³su², yxau²xai³lhĩ¹nhxai²na¹tai¹ti²ti¹.

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³xau³hxai²tẽx¹
 jã¹nxe³sxã³ ha³lo²lo³tẽ³na³la².

³⁷ Yxãn¹ta¹:
 — Ha³lo²la³ i²li³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xã¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³,
 Je³su²jah³la² a³li²nẽ³jah¹la² kãin² hxi²kan¹txi³lo³khaix1nẽ³na³la².
 Nẽ³lha²kxai³, ha³lo²an²tã³ khãuh³lxa³ti³ti³hi¹tẽ³ju³tan¹ta³ hxi²kan¹
 ãn³sen³sai¹khai¹nxe³hĩ³ki³tã³la². ³⁸⁻³⁹ A³la³kxi²sxã³ e³a¹wa².
 Na¹ju³xai²na²sa¹, Je³su²jah³la² a³li²nẽ³te² hxi²ka²nãu³a¹
 yxau²xai³ki³sa²kxai³, ha³lo²a² ko³nxe³te² ha³tã³nxãn²txi³
 sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxã³wa². Kĩ³sa²kxai³, ka³ten³su² tã³nxã²,
 ya³lu²te²su² tã³nxã² yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Je³su²jah³la² hxi²ka²
 sa²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxã³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²ta³nãu³xa²
 oh³xai²nãn¹te²su² te²nãu³su² tã³nxã² a²ta³nãu³xa² hxi²kan¹ta²
 si³yxau³te²su² te²nãu³su² tã³nxã², a²ta³nãu³xa² nũ³kxũn³te²su²
 te²nãu³su² tã³nxã², nxe³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka²
 sa²so¹ki²nha²nẽ³lhĩ³nx2nxã³wa², Je³su²jah³la² hxi²ka² ã²la² i³khai¹nxe³sxã³
 yãu³ki²khaix1nẽ³lha²kxai³la². Te²yã¹nxe³nũn³kxe³hũ³sxã³, kwẽn¹tai²nãn¹te²
 ha³lo²a²su² tã³nxã², yxã¹nãn¹te² ha³lo²a²su² tã³nxã², oh³nãu³u¹tai²nãn¹te²
 ha³lo²a²su² tã³nxã², yuh³xu¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su² tã³nxã² nxe³sxã³:

— Je³su²jah³la² hxi²ka²sa²hxi²so¹ki²na¹tũ¹xã¹. Nxe³kxi²nẽ³kxa²ha³tã³nxãn²ti³,
 hai³txi³ Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³ yũ²nxã³wa².
 A²hã¹nxe³te² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²wã¹ki³na¹xai²na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² sa²hau³ko³tẽ³te²ki³na¹xai²na³,
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ te²hxi²ka³nãu³a¹ a³li²nẽ³jah¹lo²su² te²hxi²ka³nãu³a¹
 wxã²sa²yãu³ki²nha²xi²nẽ³lhã³ yxau³hĩ³ki³tã³la². Kĩ³sa²kxai³,
 Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ so¹li³ hxi²kan¹na³la². Hai³txi³, a²yen³kxi³la³
 wet1sa²sai¹kxe³su² nxe³te² yen³ki³la³ hxi²ka¹nxã³wa². Nxe³ha²kxai³,
 hxi²kan¹ti³ sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³lhĩ³nx2nxã³wa².

9

I³sa³e² nũ³ka³txa² i³yau¹ũ³nẽ³ju³su²
 1 A²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³ e³a¹wa². Ki³han³nxã³wa². Txa²na¹xai²na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxĩ²sxã³ i³ye³i², txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² e³ki²nũ¹sxã³ i³ye³i², na¹wa². Na¹ha²kxai³, ki³han³nxã³wa².
 2 Na¹ju³xa²sa¹. Kãin² ãi²ta³lxi³sai¹nha²kxai³, txa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
 hxi²ye¹ta³lxin³ti²sai¹nha²kxai³, sain¹nha²wa². Txa²nũ³ka³txa², a²i³lxa²
 I³sa³e² nũ³ka³txa², txa²nũ³ka³ti³sain¹tũ³ka³txa² txa²ka³lxa¹ti³sain¹tũ³ka³txa²,
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²ã³tũ³ka³txi³sain¹na³la². Ain¹ju³su²,
 ãi²ta³lxi³khaix1sain¹nha²wa². ³ Na¹ha²kxai³, yo³ĩ²ain¹ju³ta³nũ³a²
 ten³khaix1sa³nha²wa². Nxe³sa²kxe³su².
 — Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³hit1sa³tũ¹xã¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ã³na¹sa³tũ¹xã¹. Nxe³sa³kxan²ti³, jã¹nxe³sa²kxa² yo³ha², Txa²wã¹sũ³na²
 Hi²sen³su² I³sa³e² nũ³ka³txa² sa²hau³ko³kxi²sain¹na³na¹. Na¹kxai²nãn²tu³:

— Sũ³na² kō³nxe³ti³hit1sa²ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³hĩ³na¹wa². Yxã¹ta¹, nxe²nxa³wa². ⁴A²nxe³tũ³kã³txai²na² I³sa³e² nũ³kã³txai²na², Txa²wã¹sũ³na² wxa²hait1so¹ain¹tũ³kã³txi³sain¹na³la². Nxe³sxã³, a²wẽ³ha³lxi³lo³ti², wã³nxĩ¹khaix1nxe³sxã³ yxau³kxi²ye²nyhain¹ju³ta² i³yau¹ũ³hi², nxe³tũ³kã³txi³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta² i³ye³kxi²sxã³ i³hau³ko³tũ¹hai¹ni², Sũ³na² wain³txi³ i³wi¹lxo³kxi²ki³jau³nũ³su² i³yau¹ũ³hai¹ni², wã³txa² wain³jau³xa²:

— Jau¹xai²yã¹nxe³sxã³ kãi³txai²lã¹. Nxe³jau³xa² i³kwa³na³ai¹ni², Sũ³na² wain³txi³ i³kã³li³si¹hain¹jau³nũ³su² i³yau¹ũ³hai¹ni², ta¹hxai²hẽ¹la². ⁵Jã¹nxe³sxã³:

— A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²nũ³kã³txi³nãu³u¹ta²na² hxi²kan¹khai¹nxe³tãu³u¹ta²na², txa²si³yxau³na¹tũ³kã³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹na¹. A²nxe³te²a² a²ne³kan²tãu³sa¹xã¹. I³sa³e² nũ³kã³txai²na² i³ye³kxain¹jau³su² nxe³tũ³kã³txi³sain¹na³la². Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², Je³su² Kris²tu³jah¹la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² txa²wã¹sũ³na² wen¹nũ²la², I³sa³e² nũ³kã³txi³su² jah¹la² a³li³la¹sxã³ ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ju¹ta² wi¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³nain²txi³ Kris²tu³jah¹lain²txi³ a²yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹te²su² na³la². A²nxe³jah¹la² I³sa³nẽn¹kxi²sa²tẽ³a³sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹ta² wain³na³li¹.

⁶Yxã¹ta¹, I³sa³e² nũ³kã³txai²na², Sũ³na² wã³txa² sa²yo²ã³ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹sxã³, a²hĩ¹nai²na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³la³ yxau³xai³tũ³kã³txi³sai¹nxa³wa². Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wã³txi³la³ sa²yo²ã³nha²jau³sxa³wa². Hai³txi³:

— Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tain¹jau³nũ³a², I³sa³e² nũ³kã³txa² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹na¹. Yxã¹ta¹, wi¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nxã³tã¹. Nxe³ki³jau³la³ yũ²nxa³wa². Yxã¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a² wxa²hait1so¹tũ³kã³txa², hai³txi³ I³sa³e² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²tĩ¹li³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ ã³ni²la³kxã¹tũ³kã³txa² so¹lxi³ i²sxã³ ã³yũ³so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁷Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ki³lha³nãu³xa² kã³lxa¹txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxi²na² I³sa²kah³lai²na² a²ne³tah²nãu³a² so¹lxi³ wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su² na³li¹. A²nxe³te²a² so¹lxi³, txa²wẽ³ha³lxi³lo³ta¹na¹wi¹. Sũ³na² wã³txa², A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³kan²tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² nxa³wa². ⁸Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²tah²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxi³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxã¹ta¹, a²wẽ³sai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹nha²sxã³ i³ye³kxũ¹kxa² wẽ³sai²na² so¹lxi³, Txa²wã¹sũ³na² wẽ³sa³la³ ta¹hxai²hẽ¹la². ⁹Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wã³txi³kxai³lu¹, sa²yo²we¹nha²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ã³lxi¹. Yxa¹nã¹ta³ kwẽ³kxa³nãu³a¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Na¹ka³tũ³, ã³wa³li² i³xi²ye¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tũ³ wxa²sxe³xa³ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²z³lxa² Sa²ra³ka³lxi²na² sa²kxai³lu², in³txa² wẽn³su² we¹tin¹kxa² a³li³la¹kxi¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tũ³, nxe³tãu³a¹ wã³txa² yã¹nxe³sxã³ a²ki³lha³lxa² a²i³lxa² I³sa²kah³la² a³li³la¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

¹⁰Nxe³nxa²ha¹te¹, I³sa²kah³lai²na² sa²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²si³yxau³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kan¹ton³ka³tũ³, a²sxe³xa³ka³lxa²

Re³be²ka³ka³lxa² so¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, a²ki³lha³nāu³xa² ha¹li¹ hau³hau³kot3sxā³ wē³nhī³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, a²wī³na² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ ta¹hxai²hē¹la². 11-12 Nxe³tāu³a¹, a³li³la¹xa³hī¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wān³txi³kxai³lu¹ a²hā³ka³nai²na² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³tsā²nxi¹. Wxa²ki³lha³lxa² sai³la³lha² jah¹la² a²ka³ka³un³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³ yxau³yain¹tū¹xī¹. Nxe³ha²kxai³, a²ka³ka³un³jah¹lai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹ ā³sen³sai¹nyhu¹tū¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na², yān³tai²na² a²ki³lha³nāu³xai²na² a³li³la¹hai¹nxa³ta³lxa¹, ha³lo²a² wi¹ju³txain²txi³ kâi³ai¹nxa³ta³lxa², kō³nxe³ju³txain²txi³ kâi³ai¹nxa³ta³lxa² nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na² ain³nha²sxā³, a²hā³ka³nai²na² e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, a²nū²a² wā²nxūh¹lxi³sxā³ wā²nxa³ka² so¹nē³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hāi¹nxe³sxā³ Sū³nu²na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹ka³tu³, kwa² jah¹la² ten³sa³nhā¹. Na¹ha²kxai³, wā²nxa³ka² so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³te²ju²hē³la². Hai³txi³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² wi¹kâi³ki³ju³ta² yo³lha³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka² so¹nē³te²sxa³yu³hē³la². 13 Jā¹nxe³ju³ta², Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²ka³ka³un³jah¹la² Ja³ko²ah³la² so¹lxi³ a³lxi²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹, a²sai³la³lhai²lē¹ E³sa³u²ah³lai²lē¹. Yxo²kwīn¹kxi²na¹hē³li¹. Na¹ju³txai²na², Sū³nu²na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kâi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ kâi³ain¹te³lxan³ji². Nxe³ki³jau³la³ yū²nxa³wa². 15 Jā¹nxe³jut3su², Txa²wā¹sū³na² wān³txa², Moi³se²ah³lu¹tai²na² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sū³nu²na¹xai²na² wā²nxūh¹ ain³nha¹ka³tu³, a²nū²a² ī²sxā³: “Jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhā¹. Na¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tū¹xā¹.” Nai¹na¹kxai²nān²tu³, wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 16 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wi¹ju³ta³lo³tē³ju³ta³la³ nxe³te³nah¹lxi¹, hai³txi³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ ki³na¹xai²na²:

— Sū³na² wi¹ju³ta² ten³sa³nhā¹. Tā³nxa², wi¹kâi³a¹xā¹. Tā³nxa², nxe³ki³jau³la³, wi¹ju³ta³lo³tē³lhī³nx2nxa³wa². Nxe³ta¹, Txa²wā¹sū³na² nxūh¹ ain³nha²sxā³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhā¹. Na¹ha²kxai³, wi¹ju³ta³lo³ta¹tū¹xā¹. Nxe³nē³jau³xa² so¹lxi³ wi¹ju³ta³lo³tē³lhī³nx2na³la². 17 Jā¹nxe³kxe³hū³nxē², kxā³nāu³u¹tai²na² Fa³ra³o²ah³lu¹tai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lu¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Sū³nu²na¹xai²na² Fa³ra³o²ah³lo² ī³nxai²na², kâin² hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³, nū³kxūn³khai¹nxe³txi³ kâi³ya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa² ī²sain¹ka³tu³: “Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xā¹.” Sain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sa²si¹hai¹na¹jau³nū³su², hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 18 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹ ain³nha²sxā³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhā¹. Na¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ wi¹ju³ta³lo³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ha³na³ka³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wān³txa² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³, a²ya³la³tu³ ā³ne³to³hxa³ti³hi¹te²ju²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²la³ i³yī¹li²nē³jau³su²

19 Nxe³kxai²nān²tu³, a²nū²a² i²li³te²la³ i³wā³txi³sain¹kxai²nān²tu³:

— Nxe³ti¹. Txa²wā¹sū³na² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹tē³kxa²ha³ta³nxān²txi³, hxi²kan¹txi³ i³yī¹li²nha²hī³ki³sxa³i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ā³ne³to³ki³sxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³, hāi¹nxe³sxā³ ne³ti³hi¹tē³ju³ta² so¹lxī³ kāi³hī³ki³tā³li¹. Kī³sa²kxai³, txa²wā¹ā³ne³to³ki³sxa³ju³ta²kxai³, Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²la³ i³yī¹li²nē³kxai²nān²tu³, wai³nhī³nx2nxa³wi¹, hxi²kan¹txi³ yu³tā³la³ kāi³ki³sxa³ha²kxai³lu¹. 20-21 Sain¹kxai²nān²tu³, txai²na¹xai²na² i³wa²lū³xai¹na¹te³nah¹lxī¹:

— Nxe²nxa³i¹. Wxāi²na² yuh³xai²nān¹te² a²nū²a² so¹lxī³ ni¹lxī¹. Nī¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² i³yī¹li²nhān¹jau³la³ yū²nxa³wi¹. Nxe³ai¹nhī³na¹wa². Jā¹nxe³jut3sū³ju³ta²sa¹:

— Kwa³ta³lē³na² ka³nxū³sē³na² we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, a³lū³nū³xa² tē³sxā³ wxa²hait1so¹sxā³ a²ha³la³ha³ti³hē³nān¹tū³xa², kwa³ta³la² wi¹khai¹nxe³tē³na² we¹ti², a²yo²ha³ti³hē³nān¹tū³xa² sa²kxai³lu², kwa³ta³la² ha²ya³kxa³lxī³su² tē³ta³ we¹ti², na¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, jā¹nxe³hī³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ txa²wā¹hxi²ka² we¹ki³kxe³su² te²kwa³ta³lē¹nai²na² i³ye³sxā³ i³yī¹li²nha²sxā³:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ha²ya³kxa³lxī³su² wet1san¹nū²lhai¹li¹? Nxe³nē³jau³la³ yū³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² kwa³ta³lē³na² we¹jah¹lo²hū³nha²kxai³, a²nū²a² ā³ne³to³hxa³te²a² sa²kxai³lu², kwa³ta³lē³na² ha²ya³kxa³lxī³su² tē³nhū³nha²kxai³, nxe³hī³nx2na³la². Te²yā¹nxū³sxā³ a²nū²a² wi¹ju³ta³lo³te²a² sa²kxai³lu² kwa³ta³lē³na² wi¹khai¹nxe³tē³nhū³nha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la².

22 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², Txa²wā¹sū³na² a²e¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na¹xai²na² hxi²ka¹ni², a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² i³xan³ta³kxi², nxe³jah¹lo²sa¹xā¹. Nxe³na¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹. Na¹ha²kxai³, a²nū²a² i³xan³ta³kxi²na¹tū³ka³txi³nū³ai²na² kwa³ta³la² ha²ya³kxa³lxī³su² tē³nhū³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yxan¹nāu³a¹ i³wai¹tai¹na¹ha²kxai³ khāuh³lxa³ti³sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² ya³nān³ta³ki²li² en³txai¹na¹tū¹xā¹. 23 Na¹ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tai¹nha²sxā³ wi¹ju³ta³lo³ta¹kxe³nū³ka³txi³nū³a² kwa³ta³la² wi¹khai¹nxe³tē³nhū³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tū¹xā¹. A²nxe³tū³ka³txi³nū³ai²na² kxā³nāu³u¹tai²na² wā²nxa³ka²so¹ai¹na¹hē³na¹. Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹txai²lā¹. Na²hē³na¹. Na¹ha²kxai³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² wā²nā³ū¹hai¹na¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxe³ha²kxai³, txa²wā¹ki³na¹xai²na², Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²so¹nē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³na¹xain²txi³, Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²so¹nē³li², Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²so¹nē³li² nxe³nē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². 25 Jā¹nxe³jut3su², kxā³nāu³u¹tai²na² O³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹lhxā³, Txa²wā¹sū³na² yxo²wān³txa² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxī¹.

— “Txai²na² Sū³nu²na²xai²na², a²nū²a² a²kxā³nxa² Txa²nū³ka³txi³sxa³te²a², hī¹na² Txa²nū³ka³txi³la³ hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Jā¹nxa¹ka³tu³, a²nū²a²

nũ³ka³txa² a²ha² kxã³nxa² a³lxi²ti³he¹nxẽ²nxa³tũ³ka³txa², hĩ¹na²
a³lxi²na¹tũ³ka³txi³la³ hi¹ta¹na¹tu¹wi¹, Txai²li¹.

26 Jã¹nxa¹jau³su²: ‘Wxã²na² Txa²nũ³ka³txi³syah¹lxa³lxi¹.’ Ai¹na¹hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, a²nxe³tũ³ka³txai²na² hĩ¹na² ĩ³yat¹sxã³ ĩ³yĩ¹lai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxã²na² Txa²tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹.
Sũ³nu²na¹xai²na², ka³ten³ta³ yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na²
a²tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹.’ Ai¹na¹tu¹wi¹.’

Sũ³na² yxo²wãn³txa² O³se²ah³lu¹ta²na² ain³kxi²so¹sxã³
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³su², ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Jã¹nxe³jau³su², I³sa³i²ah³lu¹ta²na² yxo²sa³te¹txi³ ĩ³ye³sxã³, I³sa³e²
nũ³ka³txa² ha³lo²lo³tain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:

— I³sa³e² nũ³ka³txa² wa³lĩ³kha³lon¹tũ³ka³txai²la¹i¹. Ka³yã³la³nũ³hũ³nxe²
I³sa³e² nũ³ka³txa² nxe³ain¹na³li¹. Nain¹kxan²ti³, ã³si³kwa³lxi²lho¹tũ³ka³txa²
so¹lxi³, ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
wxã²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. 28 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
wa³su¹txi³ yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kã³ain¹ju³ta²
ũ³yho³hi²sa²sai¹ain¹tu¹wi¹. I³sa³i²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Jã¹nxe³ju³ta², I³sa³i²ah³lu¹ta²na² yãn³ta²na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nẽ³lxa³tã³lxa²
ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
nũ³kxũ³txi³ wa³to²hi²khai¹nxe³te²si³yxau³tãu³a¹ ã³non²ta³ki²nẽ³tu¹wi¹.
Nxe³nẽ³lha²kxai³, ã³si³kwa³lxi²lho¹nẽ³tũ³ka³txa² ka³ten³su²
yxau³ya³nhẽ³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, nxe³nẽ³lxa³ke³la³te²kxai³ ya²lun¹ti²
hxan³nẽ³lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², kxã³nãu³u¹ta²na²
So³to²ma²thĩ³nu¹ta²na² Ko³mo²ra²thĩ³nu¹ta²na² ain¹sxã³
kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
khãu³lxa³ti³hit1sxã³ ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³li¹,
Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³ki²nẽ³lxa³kxai²nãn²tũ³ta². I³sa³i²ah³lu¹ta²na²
nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² hxi²kai²na² I³sa³e² nũ³ka³txa² wain³te²lo³jau³su²

30 Hã¹nxe³jau³xai²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²:

— Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ten³khax1sa³nhã¹. A²ha² kxã³nxa²
nxe³tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³,
a²hĩ¹na²na² Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ain¹na³la². Ai¹ha²kxai³,
wain³te²lo³tain¹na³la². 31 Nain¹ta¹, I³sa³e² nũ³ka³txai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ³na²
sa²hait1so¹tũ³ka³txai²lẽ¹:

— Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nhã¹. Nxe³ha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹ta² wãn³txu¹ta²yã¹nxe³sxã³ kã³a¹tũ¹xã¹.
Ain¹tũ³ka³txai²la¹wa². Ain¹kxan²ti³, a³ti²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

32 A³ta¹nxa³kxe³tũ³ta¹, hai³txi³ Je³su²jah³la² Tah³lxi³hũ³jah¹la²
yxo²i²ai¹nxa³kxe³su²:

— wã²nxũ¹ wi¹kã³a¹xã¹. Na¹ha²kxai³, Sũ³na² wain³te²lot3sa²tũ¹xã¹.
Nain¹jau³su², hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tain¹ju³ta³la³
a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la²
sa²yo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

33 Sa²yo²ã³ain¹ju³ta², kxã³nãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lo²su² jah¹la²

ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹sxã³, Si³ãu²thĩ³na² Ju³te²a² nũ³kã³txa²
 yxau³ain¹thĩ³na² ũh³wx³nũ¹hai¹na¹i¹. A²nx³jah¹la² tah³lxa², a²nũ²a²
 sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²ki³kat3sũ³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³kxai²nãn²tu³,
 a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
 sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu³, kq³nx³ju³ta³lot3sxã³ yxau³tu¹wi¹.
 Tah³lxa³ka³txa² sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²sxã³ hxi²kan¹txi³
 ĩ³sa²yxau³xi²nxa³jut3sũ³nx³e² kq³nx³ju³ta³lot3sxã³ yxau³tu¹wi¹.
 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
 yxo²ĩ²kxai²nãn²tu³, te²a² so¹lx³ ĩ³yxaih¹xa³lho³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² ha³teḡ³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10

1 Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ne³ka²ki²sah¹lx³hẽ¹la². Txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa²
 a²ĩ³lxa² ĩ³sa³e² nũ³kã³txa² kq³nx³thin²tain¹na³la². Nai¹na¹ha²kxai³,
 a²kq³nx³ju³ta² sa²wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix¹jah¹lo²sa¹wa². Aũ³txi³
 txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whã¹na¹ ten³khaix¹jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su²,
 Txa²wã¹sũ³na² ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²hxai²na¹hẽ³la²:

— ĩ³sa³e² nũ³kã³txa² a²kq³nx³ju³ta² wxa²wa²su¹txai¹nhẽ³li¹.
 Nxe³hxai²na¹hẽ³la². 2 Jã¹nxa¹jau³su², txa²ka³lxa¹txi³nãu³xa²
 a²e¹nãn¹jau³xa²sa¹:

— Sũ³na² tĩh³na² ã³si³tẽ³a¹tũ¹xã¹, txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whã¹na²sã¹.
 Nxe³ain¹jau³su² yxau²ho³hain¹na³la². Nain¹kxa²ha³tã³nxãn²ti³, a²ya³la³tu³
 Sũ³na² ě¹nãn¹jau³su² a³la³kxi²ti³he¹xai¹nxa³kxe³tu³, yxau²ho³hain¹na³la².
 3 Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³jau³la³ ta³nxũ¹kã³txai²na² a³la³kxai¹nxa³wa².
 Nxe³kxa²yu³su²:

— Wã²nxũ¹ txai²na² so¹lx³ sa²hau³ko³nha²sxã³ wain³te²lot3nha¹tũ¹xã¹.
 Nain¹jau³su², Sũ³na² wãn³txi³la³ wain³te²lo³tẽ³jau³la³
 sa²yxo²we¹tai²nxa³kxe³su² yxau²ho³hain¹tũ³kã³txi³sain¹na³la².
 4 Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³te³nah¹lx³i¹:

— A²nũ²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²nx³jah¹lo²su²
 kxai²nãn²tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³te²lo³kah³lo²su² hĩ³nx²na³la².
 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² Je³su²jah³la²
 hi²sen³su² sa²ha³yã³khit¹sxã³ sa²sen³sai¹hĩ³nx²na³la².

A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ju³ta² yũ³jau³su²

5 Kxã³nãu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²sa¹:

— A²nũ²a² ĩ³lx³te² ĩ³nxãn²tu³, txa²wãn³txai²na² Moi³se²ah³lo²na¹xai²na²
 ĩ³kwa³na³nx²ta¹jau³xai²na² wã³kon³yah²lxan³kxe³tu³, sa²yxo²we¹te²tu¹xai³syah¹lxin¹kxai²nãu³
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ ka³ten³su² yxau²ho³yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6-8 Yxãn¹ta¹:

— Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³ki³jau³su², Sũ³na²
 wain³te²lo³tẽ³ju³ta³nũ³a² ha³na³ka³lx³i³ Sũ³na² ha³teḡ³nxã³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³te³nah¹lx³i¹:

— Nxe³nyah¹lx³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹ka³tu³: “Oh³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
 kñ³txi³ yxau²na³na¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²ka³la³sxã³ Je³su²jah³la²
 sa²hau³ko³tẽ³ju³ta³nũ³a² wxa²ka³la³sxã³ sa²so¹a³sah¹lx³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
 hxi²kan¹txi³ wxa²kan³ki³sxa³nhai¹.” Nxe² e³kxi²nnyah¹lx³txa³hẽ¹li¹.
 Te²yã¹nx³sxã³: “Yuh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ a²nũ²a² ya³lu²te²a²
 yxau³tãu³a¹, Je³su²jah³la² yxau²na³na¹. Wxa²kan³sxã³, Je³su²jah³la²

sa²hau³ko³tē³ju³ta³nū³a² wxa²kan³sxā³ sa²so¹a³sah¹lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹, hxi²kan¹txi³ wxa²kan³kj³sxa³nhāi¹.” Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³nūn³txa³hē¹li¹. Nxe² ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹tah¹lxa¹ Sū³na² wān³txa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Sū³nu²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wān³txai²nān²tu³ ā²la² e³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² yxo²i²ya³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³jau¹xain²txi³ yxo²i²yah³lxin¹jau³xain²txi³ i³tih³nxe³nx2ta¹wa². 9 Wxa²yxo²a² i³sai¹sxā³ i³ye³sxā³:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³sxā³ wxa²yxo²a² e³i³lē³na² i³ye³i², wxa²ē¹nāu³a¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³te³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹na¹. Nxe³sxā³, au³txi³ i³ye³kxi²nha²sxā³ yxo²i²nha², nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²lxi³tu¹wa².

10 Nxe³ju³ta²kxai³, txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³:

— Sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹xā¹. Nxe³kj³kxai²nān²tu³, Sū³na² wain³te²lo³tē³lha²kxai³, txa²wā¹yxo²a² e³i³lē³na² i³ye³sxā³:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³kj³kxai²nān²tu³, Sū³na² txa²wā¹ko³nxe³ju³ta² sa²wa²su¹tē³lha²kxai³, nxe³nē³te²ju²hē³la².

11 Jā¹nxe³jau³su², Sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³su² Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nē³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² i²li³te²la³, Sū³na² wān³txa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³. “Sū³na² i³yxaih²kxi²na¹xā¹.” Ti³hexlki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxe³jau³xau³hxai²tēx1tā² a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ kj³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tē³jau³nū³su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³, Ju³te²a² nū³ka³txain²txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txain²txi³ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa². Ha³na³ka³lxin³ju³ta³la³ yū²nxā³wa². A²nxe³jah¹la² yxo²i²sxā³ i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³, ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ū³yhen³kxi²nē³lh³nx2na³la². 13 Jā¹nxa¹jau³su², Sū³na² ha³te³h³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² i²li³hxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yxo²i²sxā³, sa²wa²su¹si¹hain¹jau³nū³su² i³ye³kxain¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

14-15 Sa²wa²su¹tē³ju³ta²sa¹: A²wi¹lh¹na² Txa²wā¹sū³na² txā², a²nū²a² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³lhān²sxā³ wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nē³lh³nx2na³la². Nxe³nē³kxai²nān²tu³, nxe³jau³xai²na² ne³ka²ki²ki³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²h³ki³tā³la².

Nxe³ki³kxai²nān²tu³, yxo²i²sxā³ sa²wa²su¹tē³lhi¹ki³jau³nū³su², Je³su²jah³la² i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³, sa²wa²su¹tē³lh³nx2na³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² a²nū²a² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³lxa³kxai²nān²tu³, wān³txa² wi¹jau³la³ i³tih³nxe³nē³lh³nx2na³wa². i³tih³nxe³nē³lxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹ti³ ne³ka²ki²h³ki³sxa³wa². Ne³ka²ki²ki³sxa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² yxo²i²h³ki³sxa³wa². Yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² sa²wa²su¹tē³si¹ki³jau³nū³su² i³ye³kxi²h³ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³,

sa²wa²su¹tē³ju³ta³nū³la³ yū³hī³kī³sxa³wa². Nxe³sxā³, wān³txa² wi¹jau³la³
 ī³tih³nxe³yhu¹xa³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³ ne³ka²ki²nxa³ha²kxai³,
 hxi²kan¹txi³ yxo²i²xa³ha²kxai³, nxe³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, nxe²nxa³wa².
 Jā¹nxe³ju³ta² Sū³na² ha³teḥ³nxā³nxān¹jau³xa² ī³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² nū³ka³txa² wxā³ain¹na³li¹. Wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³tih³nxe³nē³lain¹te³lhxā³ ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta², wi¹khai¹nxe³sxā³
 ka³lih³khai¹nxe³kī³tā³li¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

16 Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, wān³txa² wi¹jau³xai²na², a²nū²a² kwa²
 ha²ya³kxa² ka³lxa²nxa³tū³ka³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹na³la². Nxe³ju³ta²
 kxā³nāu³u¹ta²na² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² ī³ye³te³nah¹lxi¹:

— Sū³nāi³. Txa²wā¹wān³txai²na² wi¹jau³xai²na² a²nū²a²
 sa²yxo²we²ki²nē³tū³ka³txi³la³ yū²nxa³wi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ hī¹nai²na² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 sa²yxo²we¹ta¹nxa³wa². 17 Jā¹nxa¹jau³su², wān³txa² wi¹jau³xa²
 ī³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²ki³ju³ta³nū³a²
 yū³hī³nx2na³la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².

18 Yxān¹ta¹:

— Ī³nxe³kxa²yan³ti³ta³ I³sa³e² nū³ka³txa² yxo²i²ai¹nxa³ji¹?
 Wān³txa² wi¹jau³xa² ne³ka²kai¹nxa³kxe³su² yxo²i²ai¹nxa³ji¹?
 Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

— Nxe²nxa³wi¹. Wān³txa² kāin² ne³ka²ki²khai¹xain¹na³li¹. Ain¹ta¹,
 kwa²hāi¹nxe² ā³ne³to³hai¹nxa³wi¹. Nxe³nx2ti³hī³na¹wa². Nxe³ju³ta², Sū³na²
 ha³teḥ³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²sa³wi³sa² ī³sa²si¹hā³ū¹nhē³na³li¹.
 A²nxe³tū³ka³txai²na² yxo²wān³txa², yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 a²ne³nxē³nāu³a¹ ne³ka²ki²ki³tā³li¹. Ha³lo²a² u³je³na² kan³tāu³a¹ tā³nxa²,
 a³li³xi²tāu³a¹ tā³nxa² nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³, txa²wā¹ne³nxē³nāu³a¹
 ne³ka²ki²ki³jau³lin³ta¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, wā³kon³sxā³
 sa²yxo²we¹txa³tū³ka³txi³su² yū³te²jai¹ti²tu³wa².

19 Jā¹nxa¹jau³su², I³sa³e² nū³ka³txa² Sū³na² wān³txa²
 a³la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ain¹ta¹, hai³txi³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Hāi¹nxe³sxā³, a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² so¹lxi³ Sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ain¹na³la². Yhain¹ju³ta², Moi³se²ah³lu¹ta²na² txā², Sū³na²
 yxo²wān³txa² ain³kxi²so¹sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Txi²na¹xai²na² Sū³nu²na¹xai²na² a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
 wi¹ju³ta³lo³ta¹na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, wxāi²na² sa²kxai³lu² I³sa³e²
 nū³ka³txi³ ī³nxai²na² sa²kxai³lu² yxo²kwai³no³txa²lxi³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³, nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nū²a²
 Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na² Sū³na² wān³txa² hai³txi³
 ā³ne³to³hai¹nxa³xā¹. Ha³yax3ka³li³nū³ka³txi³sain¹na³na¹.
 A²nxe³tū³ka³txai²na² ī³yxo²kwai³no³txa³lxi², ī³xān³ta³kxi², na¹xā¹.”
 Yah³lxin¹tu¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 20 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²,
 I³sa³i²ah³lu¹ta²na² Sū³na² yxo²wān³txa² ain³kxi²so¹jau³xa², Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xai²na² ha³lo²a² ya³lo³txi²sxā³ ī³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Tũ³ka³txai²na² ã³te³nx²isai¹nxa³kxa²ha³ta³nxã²txi³, a³ya³ti²sain¹na²hẽ³li¹.
 A²nxe³tũ³ka³txa²: “Txa²kõ³nxa¹ju³ta², Sũ³na²sa²wa²su¹ki²sa²ti³ten³sa³nhã¹.”
 Nxe³sai¹nxa³kxa²ha³ta³nxã²ti³, i³yau¹ũ³nha²yai¹na¹hẽ³li¹.
 Sũ³na²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 21 Yxã¹ta¹, I³sa³e²nũ³ka³txai²na²ha³lo²a²
 Sũ³na²wãn³txa²i³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Kxã³su² wi¹lĩ³we¹yhu¹si¹hai¹na¹jau³nũ³su², txai²li²
 yxau²sa²tẽ³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Nai¹na¹ta¹, ã³ne³to³lhai¹nxa³ha²kxai³,
 hã¹nxe³sxã³sa²yo²ã³sai¹nha²kxai³, sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Sũ³na²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Sũ³nu²kxai³lu²I³sa³e²nũ³ka³txa²a³lxin²tain¹jau³su²

1 Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² I³sa³e²
 nũ³ka³txa² i³yen²sxã³ã³na¹ju³ta³la³yũ²nxa³wa². Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 a²nũ³ka³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, hĩ¹na²
 i³yen²sxã³ã³na¹ju³ta³la³yũ²ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²na²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na²ha³ta³nxã²txi³I³sa³e²nũ³ka³txu¹ta²la³na¹wa².
 Na¹ha²kxai³, A³bra³ãu²ah³lu¹tain²txi³a²kan¹ti³nãu³su²na¹ha²kxai³,
 Bẽn³ja³mĩ²ah³lu¹tain²txi³a²kan¹ti³nãu³su²na¹ha²kxai³, na¹wa².
 Nxe³na¹kxe³su², Txa²wã¹sũ³na²i³yen²sxã³ã³na¹sa²sĩn¹ju³ta³la³
 yũ²sĩ¹nxa³wa². 2 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wã¹sũ³na²a²wi¹lhĩn¹khaix1hĩ¹nu¹ta²na²
 a²nũ²a²yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²na²I³sa³e²nũ³ka³txu¹ta²na²sa²hait1so¹sxã³:

— Txa²nũ³ka³txi³lo³ta¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txu¹ta²na²
 a²hĩ¹na²i²na²i³yen²sxã³ã³na¹ju³ta³la³yũ²ti³he¹nx2nxa³wa².
 Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta²a²kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²E³li²ah³lu¹ta²na²wãn³txa²,
 Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹i³ye³kxi²sxã³I³sa³e²nũ³ka³txu¹ta²na²
 kõ³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³xu¹ta²na²Sũ³na²
 ha³teh³nxã³nxa²ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

3 — Sũ³nãi³. I³sa³e²nũ³ka³txai²na²kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txi³sain¹na³li¹.
 A²nxe³tũ³ka³txa²sa²kxai³lu²wxa²wãn³txa²i³hen³txi³tũ³ka³txain²txi³
 i³sun²tã¹hxa³ti²,ha³lo²a²yxau³sxã³yen³kxa²ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³ain²txi³
 ũ³lhun²tã¹hxa³ti²,nxe³tũ³ka³txai²la¹i¹. Ai¹nha²kxai³,txai²na²so¹lxi³
 ka³ten³su²on³sxã³yxau²xai³na¹te³na¹xai²na²,i³su²lhã³te³lhxã³
 ten³khax1sain¹na³li¹.E³li²ah³lu¹ta²na²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Yxã¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na²wãn³txi³kxai³lu¹,E³li²ah³lu¹ta²na²i³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²ka³lxa¹tũ³ka³txa²7.000
 te²nũ³ka³txa²on³sxã³yxau³ya³sain¹na³li¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na²
 a³li²na¹jau³su²wxa²sa²no¹a¹tũ³ka³txai²la¹i¹. Yxã¹ta¹,a²nũ²a²ã³xa²
 kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa²kãi²li³tũ³ka³txa²,Bau²ah³la²kwa²sũ³nu²su²
 ki³lxo³tain¹sxã³yxau²ho³hai¹nhxai²ta¹ti²ti¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxã²ti³,
 Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²hai³txi³Bau²ah³lo²la³yuh³xai²na²
 ã³ka³tih³wxe³sxã³i³sa²nẽn¹kxi²ti³hex1tũ³ka³txi³sxa³wi¹. Sũ³na²
 wãn³txa²ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Kxã³nãu³u¹ta²na²Txa²wã¹sũ³nai²kxai³lu²
 ka³lxa¹tũ³ka³txin³ti²i²sxã³ã³yũ³so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹ta²na²
 nxe³kxa²ya¹nxe²na³la². Nxe³ju³ta²sa¹. Txa²wã¹sũ³na²a³li²nẽ³ju³su²
 I³sa³e²nũ³ka³txi³syetũ³ka³txa²kwa²ha²ya³kxa²ka³lxa²nxa³tũ³ka³txa²
 wxa²sa²hait1so¹ain¹sxã³a²sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹na³la². 6 Nxe³ju³ta²,
 Txa²wã¹sũ³na²a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:

— Hāi¹nxe³sxā³ thāi³ti³la²sxā³ a³lxai¹na¹jau³xa² so¹lxi³ i²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹xā¹. Yxān¹ta¹: “Wi¹kāi³tū³ka³txi³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³, a²yoh³la³ i²sxā³ ā³yū³so¹ai¹na¹tū¹xā¹.” Nxe³na¹jau³la³, yūn²nxa³xā¹. Yū³sa²ke³la³te²kxai³, hāi¹nxe² a²yo³ha² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²su² hī³na¹xā¹. Hai³txi³ a³lxai¹na¹jau³xa² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²su² hī³nā²nxa³xā¹. Nxe²na³la².

7 Āh¹jau³hū³nxe², I³sa³e² nū³ka³txa²:

— Tīh³na² wain³txi³ tīh³na² ā³te³nxi²na¹xā¹. Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, a³ti¹xi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Kwa² ha²ya³kxa² ān³kwa³li²sai¹sxā³ ā³ya³la¹txa³tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ ā³yū³so¹tū³ka³txa² so¹lxi³ a³ya³ti¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ a²wā³kon³tū³ka³txi³su² kāi²li³tū³ka³txi³su² tū³ka³txa² ne³ka³tū³te²hū³nxe², Sū³na² wān³txa² a³la³kxi²txi³hex1te²sxa³yu²hē³la². 8 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wā¹sū³na² I³sa³e² nū³ka³txa² ā³ne³to³hxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³kxe³su², ū³yhe³ti¹la³kxi²kxe³hū³nxe², ū³nhe³ti¹la³ki²kxe³hū³nxe², nain¹kxe³su², a²hī¹nai²na² ha³ta³nxān²txi³: “Txa²ye³nai²na² i²a¹tū¹xā¹. Txa²ne³nxē³nai²na² ne³ka²ki²na¹tū¹xā¹.” Nain¹kxa²ha³ta³nxān²ti³, hxi²kan¹txi³ Sū³na² wān³txa² a³la³kxi²ti³hex1 yxo²ti³hex1 nxe³ai¹nxa³wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². 9 Jā¹nxe³jau³hū³nxe², Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² i³ye³te³nah¹li¹:

— Kāin² kuh³lxā³thin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³: “Ka³li³sa²nān³ka¹. Ā³yā³nū²ki²sxā³ yain³txa² wxa²sa²wa²so³ta¹kxe³su² te²a² kāin² i³yai³na¹tū¹xū³.” Nain¹te²i³, a²yoh³la³ kwēn¹ta²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³kxai³lu² khāuh³lxā³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³, a³li²sin³sxā³ aun³te²la³ yū¹ta¹nx3tho³li¹.

10 Ye³han³te²hū³sxā³ yxau²ho³hain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Ain¹sxā³, jā¹nxe³ju³tsū³nxe² a²nū²a² a²yen³kxa² sa³txe¹khai¹nxe³te²a² ah³xai³te²hū³nxe², sa²yo²thut1sa²kxai³: “Khāuh³lxā³ti³khai¹nha¹nā¹. Sa²wa²su¹nha¹ju³ta³la³ yūn²nxa³xā¹.” Nxe³te²hū³nxe², ta³nxū¹ka³txai²na² a²kō³nxe³ju³ta³lo³tain¹sxā³ yxau²ho³hain¹tū³ka³txi³sain¹na³li¹.

Ta³vi²yah³lu¹ta¹na² wān³txa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

11 Ju³te²a² nū³ka³txa² Je³su²jah³la² i³ye²nain¹na²hē³la². Nain¹sxā³, kō³nxe³ti³ kāi³ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² sa²tā³yo²thu²kxā¹sxā³ a³hi²sxā³ yuh³xai²na² sxa³te²hū³nain¹na³la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² sa²hau³kō³tain¹tu¹wa². Ain¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² a³hi²te²a² i³we²nxi²sxā³ i³sa²yxau³xi²te²hū³nxe², Ju³te²a² nū³ka³txa² yxau³ain¹tu¹wa². Hxa³nai¹nxa³lho³la². Yxān¹ta¹, hī¹nai²na² txā², Ju³te²a² nū³ka³txai²na² txā²nū², Sū³na² wān³txa² i³ye²nain¹jau³xan¹te²ka³ya³tu³, wxā³na¹nū²la², a²nū²a² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu², Sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹tain¹sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a¹ a³ti¹xai¹nha²na²hē³la². Ain¹kxa²yu³su², a²hī¹na² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²yo²kwāin³ti³lo³nain¹na³la². 12 Jā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txa² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³tan¹te²kxa²ya³tu³, yuh³xai²nān¹kō³xan¹tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹, Sū³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tē³lhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, yxan¹nāu³a¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²si³wa³tit3so¹xi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ta³lun²tu¹wa². Nxe³tāu³a¹, Ju³te²a² nū³ka³txi³su² te²a²

Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²a² ain¹sxã³ ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ wi¹ju³ta³lo³tain¹tu¹wa².

Sũ³nu²ka³ixi³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² ã³ya³lxi²yhai¹ju³su²
 13 Jã¹nxa¹ju³su², a²hi¹nai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²
 i³nxa¹na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ka³tu³, Txa²wã¹sũ³na²
 sa³wi³sa³lot3sa²sxã³ i³sa²si¹hã³ũh¹nxa²sa¹nx2ti³na²hẽ³la². A²wa³ka³li³yu³ta²
 hxi²kan¹khai¹nxe³ju³ta² o²la³kxi¹nx2ti³te³lhã³ nxe³sa¹nx2ti³na²hẽ³la².
 Na¹ha²kxai³, txa²wa³ka³li³yu³txai²na² kãin²ju³ta³lot3ja³nx2ta¹wa².
 14 Na¹ha²kxai³, txa²ka³lxa¹ti³su² tũ³ka³txa² a²i³lxa² I³sa³e² nũ³ka³txai²na²:
 — Txa²wa³ka³li³yu³txai²na² i²sain¹sxã³, yxo²kwã³no³tai¹na¹ji¹ku¹.

Ain¹to³ha¹hẽ¹la².
 — Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹tain¹sxã³ a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
 ã³na¹ain¹sxã³, ã³wa²su¹te³lhã³ ain¹ji¹ku¹. Ain¹to³ha¹hẽ¹la².
 15 A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³su² tãu³a¹, I³sa³e²
 nũ³ka³txai²na² i³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹kxe³su²,
 Txa²wã¹sũ³na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³ ã³su² yxo²ha³kxa¹ te²nãu³xa²
 ã³ya³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ I³sa³e² nũ³ka³txai²na²
 ã³yãn³ya³lxi¹xi¹xain¹tu¹wa². Nxe³tãu³nũ³ã¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxã³
 ã³sen³sai¹nxe³hĩ³ki³tã³la². A²nũ²a² ya³lu²te²hũ³nxe² ka³ten³su²
 i³sa²yxa³xi²jut3sũ³nxe², ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³hĩ³nx2na³la².
 16 Jã¹nxe³ti³hũ³nxe²:

— Hi³a² kãin²ta³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na² ã³hũ¹na¹tũ¹xã¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a²nxe²ka³ti³nãu³a¹ so¹lxi³ũ³hũ¹yah³lxin¹kxai²nãn¹tu³,
 a²ka³ta¹na² whãi²na¹ a²nũ³ka³txai²na² whãi²na¹ ha³ta³nxãn²txi³,
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹te²lo³ta³ka³ta³nũ³ai²la¹wa². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na² hi³a² nxe²ka³ti³hũ³jah¹lo²su² ha²kxai³,
 a²ne³kan²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na²
 kwẽn¹ta¹nãn¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hi³a² nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su²
 ha²kxai³, te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³su², a²wi¹lhĩ¹nu¹ta¹na²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxa³tãu³su² tãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta¹na²
 wi¹lhin¹te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ sa²nẽ³hêt¹sxã³
 Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² kwẽn¹ta¹nãn¹tũ³ka³txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹te²lo³tũ³ka³txi³nũ³ai²la¹wa².

17 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
 yain³ta³ka³ta² O³li³ve²ra³ka³txa², a²nũ²a² wa³kon³ka³ta²
 a²nxũ³ka² nũ³ka³na³ki² ta³nxũ³ka² ã³hũ³nxũ³ki²lã³sãn²ka³tu³, kwa²
 sa³wxe³na² wen¹ka³ta² O³li³ve²ra³ka³txa² a²nxũ³ka² sa²kxai³lu²
 ã³hũ³nhe³ki²lho¹sxã³ a²nxe³tũ³ka² sa²kxai³lu² ã³hũ³nxũ³ne³wxen³ti³te²na¹.
 Hã²wxãn³txa³ ka³lũ³ã³nxũ³kxi¹ka³tu³, wi¹wen¹ye²nũ²nha²wa².
 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² hai³sxa²
 yain³txa³ka³ta², a²nũ²a² wa³kon³kat3sũ³nxe² yxa²xai³lai¹nha²kxai³,
 wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² i³nxa¹na² sa²kxai³lu² kwa²
 sa³wxe³na² kwa² wen¹kat3sũ³nxe² yxa²xai³yah³lxi¹nha²kxai³,
 nxe³yain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la². Kxãn³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 un²ta³ki²sxã³ yxa²xai³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yxãn¹ta¹, kwẽn¹ta¹na²
 yain³txa³ka³ta² a²nũ²a² wa³kon³ka³ta² ã³hũ³nxũ³ne³wxen³ti³sxã³ wi¹wen¹
 ã³nxũ³ki¹jut3sũ³nxe², yah³lxi³hĩ³nxã¹lxa². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
 Si³yxa³tãu³a¹ ha³lo²a² wi¹ju³ta³lot3sxã³ yxa²xai³yah³lxi³hĩ³nxã¹lxa².

18 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxa²xai³lain¹ju³ta², wa³kon³ka³ta²

a²wi¹lhī¹nān¹ta³nxū³ka² ūh³nxū³ki²lā³txū³ki³hū³nxe² yxau²xai³lain¹na³la².
 Yain¹yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²txi³, ha³ya³kxa³lxi³hit1sxā³
 ī³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³ya³lo³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, hai³txi³
 wain³txi³ ī³ye³kxi²nhyah¹lxi³hī³nx2nxā³lxa². Nxe³yah³lxin¹jut3sū³ju³ta²sa¹.
 Yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka³nāu³a¹ so¹lxi³ a²yā¹ki³tāu³su² te²jai¹ti²tu³wa².
 Hai³txi³ a²nxū³ki³nāu³la³ a²yā¹ki³tāu³sxa³wa². Wxāi²na² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te² ī³nxai²na² a²nxū³ki³hū³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nxe²ka³ti³hū³tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txa²
 ti³hi¹txa²txi³ha²kxai³, ka³ten³su² yxau²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxa². Yxān¹ta¹,
 a²nxe²ka³ti³hū³tū³ka³txa², wxāi²na² a²nxū³ki³hū³tū³ka³txi³ ī³nxai²na²
 ti³hi¹jah³lxin¹ju³ta³la³ yū²nxa³wa².

19 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Hai³sxa³nān¹ta³ka³ta² a²wi¹lhī¹nān¹te²nxū³ka² txā²
 ūh³nxū³ki²lā³nū²hē³li¹. Txai²na² sa³wxe³nān¹ta³nxū³ka³na¹xai²na²
 ūh³nxū³ne³wxen³ti³nha²sa³txai²li¹. Nxe³ha²kxai³ kāi²na¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². 20-21 Jā¹nxe³jau³su²,
 wxāi²na²sa²kxai³lu²yo²ī²yah³lxin¹kxe³su², Sū³na²wē³ha³lxi³lo³txa²txi³te²jai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ka³tu³, hai³sxa¹ka³ta²wa³nūn³ta³nxū³ka² ūh³nxū³ne³wxen³ti³nha²ti³hū³nxe²
 yxau²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxa². Yah³lxin¹kxan²ti³, kāin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la².
 Hāi¹nxe³sxā³ ī³yxuh³lxi³jah³lxi³hē¹la², sa²yo²ā³syah¹lxi³sxā³
 ā³ni²lā³nx2ti³kxa²yan³txi³sa². A²ya³la³tu³, Ju³te²a² nū³ka³txa² txā²,
 Sū³na² wān³txa² yo²ī²ai¹nxa³kxe³tu³, Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 ī³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³sxa² a²wi¹lhī¹nān¹ta³nxū³ka²
 yain³txi³ka³ta² a²nxū³ka³ti³khai³xa² ūh³nxū³ki²lā³ti³hū³xain¹sxā³ ī³yen²sxā³
 khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 sa²yo²ā³syah¹lxi³txa³hē¹la². 22 Txa²wā¹sū³na² kāin² a¹lxi²nē³na³la².
 Yxān¹ta¹, khāuh³lxa³ti³hi¹tē³ju³ta³la³ yū²nū³nhī³nx2na³la².
 Sa²yo²ā³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
 khāuh³lxa³ti³hi¹tē³ju³ta³la³ yū²nē³lhī³nx2na³la². Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²:

— Sū³na² a³lxi²nē³jah¹lo²su² na³na¹. Yo²ī²a¹xā¹. Nxe³nhyah¹lxin¹jau³su²,
 yxau²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxa²yan³ti³su²,
 Ju³te²a² nū³ka³txa² ūh³nxū³ki²lā³tū³ki³hū³nxe² khāuh³lxa³ti³hin¹sxā³
 yxau²xai³lain¹kxa² yā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa². 23 Yxān¹ta¹,
 Ju³te²a² nū³ka³txa² ha³ya³x3khin¹sxā³ sa²yo²ā³ain¹kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². A²wi¹lhī¹nān¹txū³kxa²
 hai³sxa¹ka³ta² ūh³nxū³wxe³xi²jut3sū³nxe² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³, a²kxā³nxa² ka³lū³sxā³ ā³nxū³yaun³ti³jut3sū³nxe²
 yxau³ain¹tu¹wa². 24 Jā¹nxa¹jau³su², wxāi²na² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te² ī³nxai²na² yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta², yain³txa³ka³ta²
 wa³nū³ta³ka³ta² kwa² sa³wxe³nān¹ka³ta² a²nxū³ka² ūh³nxū³ki²lho¹sxā³
 yxau²xai³jut3sū³yah³lxi³hī³nxai¹nhē¹la². Nxe³sxā³ hai³sxa¹ka³ta²,
 a²wi¹lhī¹na² ka³lū³ye²nxa³ka³ta² sa²kxai³lu² ūh³nxū³ne³wxen³ti³sxā³
 ā³nxū²ki²sa²so¹sxā³ wi¹wen¹jut3sū³nxe² yxau²xai³yah³lxi³hī³nxai¹lxa².
 Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxi² Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² yain³txa³ka³tā³xa²
 a²nū²a² wa³kon³kxe³su² te²kat3sū³nxe² yxau³ain¹tū³ka³txai²la¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² ī³hait1so¹kxe³nū³ka³txi³khai¹xu¹tai¹lxā²na³la². Nxe³ha²kxai³:

— Ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Ju³te²a² nū³ka³txa² ūh³nxū³wxe³xi²jut3sū³nxe²
 sa²hau³ko³ta¹tū¹xā¹. Sū³na² nxe³kxai²nān²tu³, hxi²kan¹txi³

sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².

Sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nẽ³jau³su²

25 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wãn³txi³khai³xa² hãi³jau³xa² i³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na² a³la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kwa² a³la³kxi²te²lo³nhyah¹lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³su² te³nah¹lxi¹. I³sa³e² nũ³ka³txai²na² a²hĩ¹nai²na² Sũ³na² sa²yxo²ã³ain¹tũ³ka³txi³sain¹na³la². Yxãn¹ta¹, sa²ha³ya³khit1sxã³ sa²yxo²ã³ain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta², a²ha² kwẽn¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa² yxo²i²ain¹si¹jau³su² i³kaix1tain¹na³la². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹:

— Ta³lu²na¹hẽ³na¹. I³kaix1ta¹tũ³ka³txi³nũ³a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³su² nxe³ye²sa²ta³nũ³ka³txi³nũ³a² hau³kon³na³na¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, ain¹tu¹wa². Nain¹kxai²nãn²tu³, nxe³tãu³nũ³a² I³sa³e² nũ³ka³txa² Sũ³na² sa²si³wa³tit3so¹xain¹tu¹wa². 26 Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²ko³nxain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹tu¹wa². A²nxe³ju³ta³nũ³a², Sũ³na² ha³te³nxã³na² ã³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Si³ãu²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² a²nũ²a² a³li³la³ki²nẽ³lhxã³ ã³hũ¹nhẽ³tu¹wi¹. Wxa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²nũ³ai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²nũ³ai²na², Ja³ko²ah³lu¹tai²na² a²ne³kan¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ a²ko³nxain¹ju³ta², wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.

27 Nxe³ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na² a²ko³nxain¹ju³ta² wxa²wa²su¹tai¹na¹kxai²nãn²tu³, wãn³txa² tah²yau³xa² wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² i³ye³kxũ¹hai¹na¹jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹nha²sxã³ ã³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Jã¹nxai¹jau³su², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² te³nai¹nxã³wa². Nain¹jau³su², Sũ³na² i³ko¹x1ko¹son²kain¹na³la². Jã¹nxain¹sãn²kxa²yuh³su², wxãi²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³ i³nxai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³txa²txain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² a³lxi²na¹nhã¹. Kxã³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² nxe³te²nu¹tai²na² a²ne³kan¹tãu³a¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³ i²sxã³ ã³yũ³so¹na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². 29 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ¹hãin³nha²sxã³:

— Ta³nxũ¹ka³txai²na² i²sxã³ ã³yũ³so¹na¹tũ¹xã¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² ã³hũ¹ai¹na¹txai²lã¹. Nxe³kxai²nãn²tu³, wãn³txai²na² i³wa²la³ki²nha²sxã³ ã³na¹ju³ta³la³ yũ³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la². 30 Jã¹nxai¹jau³su², Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³ i³nxai²na² a²ha² kxã³na² Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹, hĩ¹nai²na²

Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³na³la². Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²yxo²ã³ain¹sãn²kxa²yu³tu³ Sũ³na² ã³nxhi²nũ¹nũ³nx2ti³na³la². 31 Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta², a²hĩ¹nai²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³ain¹na³la². Nxe³ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxa²yã¹nxe² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². 32 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²ki²nha²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²ã³sa²te²sain¹na³na¹. Nxe³jut3su², hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹nhai¹nx3tho³na¹. Nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³xai²lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². Yxã¹ta¹, a²yo²ha³kxa¹lhxi³te²ki³na¹xai²na² wi¹lhin¹sxã³thã³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³na³la². Jã¹nxe³nẽ³lhã³, sa²yo²ã³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na²ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³jau³su²

33 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ thã³ti³la² a³lxi²khai¹nẽ³na³la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³, wãn³txa² wã²nxũh¹ a³la³kxi²ta³lu²ni², wã²nxũh¹ wi¹ko³nha²ta³lu²ni², nxe³kxa² Si³yxau³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹la² wã²nxũh¹ a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ain³nha²jau³la³ ko³nxe²ã³ten³ki²ki³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a² kã³ain¹ju³ta³la³ a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, nxe³nẽ³lhĩ³jah¹lo²su² na³la². 34 Nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³teh³nxã³na²ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su², hxi²kan¹txi³, a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹txi³ĩ³tih³nxe³ki³sxa³ha²kxai³, nxe³ki³tã³li¹.

35 Jã¹nxe³ti³hũ³sxã³:

— Txai²na²txã² a²yen³kxa² wi¹te²a² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹sã²na¹hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³, a²yo³ha² ũ³yo³hi¹xi²sain¹kxe³nũ³a² tau³ton³ye²na³na¹. Nxe³ki³kah³lo²nũ³la³yũ³ti³he¹nx2nxa³wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³, a²hĩ¹nai²na²ye³ha³te³txi³ĩ²ha²kxai³, a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ai²na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yen³kxa² we¹kxa² yxo²ha³kxa¹ yxau³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²te³lhã³ yxau²na³la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi² sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹ta²wain³na³la².

12

Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la² o²la³kxi²kxe³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xã³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²yo²ka³nãu³ai²na²whã²na¹ wi¹lãin³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³thã³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³, wxa²nũ²nãu³ai²na² a²wi¹tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³a¹, ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la². Wxa²nũ²nãu³ai²na² ka³ten³su² tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³txai²lã¹. Yah³lxin¹jau³su² wxa²nũ²nãu³a¹ a²wi¹tãu³a¹ ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, a³la³kxi²khai¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³nũ³su² ye¹nx2ta¹wa². 2 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²yã¹nxe³sxã³ kã³iyxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ tah²lxi³ wxa²we¹txa²lxi³na³la². Nxe³nx2ti³jau³su², tah²lxi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ha³lo²lo³txa²lxi³si¹jau³nũ³su² wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² jau³xa²:

— Txa²wẽ³ha³lxa² ũ³hũ¹ai¹na¹ju³ta² wi¹khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, ĩ³ka³li³sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxi³, ka³na³ku² wã³ko³nxa³kxe³tu³ wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³su² jau³xa² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa².

3 Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³li²sa²sxā³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³la². Nxe³sa²kxe³su², wxa²yu³ta² yxo²ha³kxa¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Kwa² ha³lo²a² ā³sen³sai¹sxā³ kwa² kāin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹:

— Wi¹lain³nha²sxā³ wi¹lī²nha¹xā¹. A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²jau³xa² yā¹nxe³jau³lxi³ yxau²xai³la¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². 4 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, txa²wā¹nū²ai²na² ka³na³ka³na³tā³la². Nxe³kxan²ti³ ka³lxan¹ta³kxi² ki³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ ka³lxan¹ta³kxi²kxan²ti³ ha³na³ka³lxi³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³ki³te²ju²hē³la². 5 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², txa²wā¹ki³na¹xai²na², Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² ka³lxa¹ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ki³sa²kxai³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³ki³kxan²ti³ Je³su²jah³la² ā³nū²nx²sxā³ yxau²xai³ye²ki³te²ju²hē³la². Kī³sa²kxai³, wi¹lī³we¹yhu¹ki³kxe³su², a²hāi¹nxe³jau³xa² so¹lxi³ a²nū²a² ka³na³ka³na³ki³te²hū³nxe²nū² yxau²xai³ye²ki³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²ai²yā¹nxe³te²nāu³su² wi¹lī³we¹yhu¹sxā³ o²la³kxi²xai³ki³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Sū³na² wē³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² wi¹lī³we¹waun¹yhu¹sxā³ yxau²xai³ki³ju³ta² so¹lxi³ wain³na³la². 6 Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³li²nē³kxe³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³na³la². Nxe³nē³jut3su², a²nū²a² a²hoh³lxi³khaix1nū³tu³ i³la³kxi²te²lo³tū³nē³li², a²nū²a² ā³su² te²an²tu³ a²hoh³lxi³khaix1nū³ā³nū³tu³ ha³na³ka³lxi³ i³la³kxi²te²lo³tū³ni², jā¹nxe², jā¹nxe², hu³ ū³hū²xai³nē³na³la². Nxe²xai³nē³jau³su², Sū³na² wān³txa² a²nū²a² ā³xa² i³yau¹ū³si¹nhē³jau³nū³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³, Sū³na² wān³txa² yxo²ki³kxa² yā¹nxe² i³yau¹ū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². 7 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² ā³nxi²nū¹nū³si¹nhē³jau³su², Sū³na² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³, ā³nxi²nū¹nū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe², Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹si¹nhē³jau³su² hxi²kan¹to³nū¹nhē³kxai²nān²tu³, i³yau¹ū³ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². 8 Jā¹nxe³jut3sū³nxe², a²nū²a² ā³xa² i³nxū²kwai³lxū¹si¹nhē³jau³su² i³la³kxi²te²lo³tū³nē³kxai²nān²tu³ jā¹nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² txa²yen³kxa² wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹, Sū³na² i³la³kxi²te²lo³tū¹sa²ha²kxai³lā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hxi²kxāu³xa³sxā³ wā²nhū¹ya³sain¹yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³, Sū³na² hxi²kan¹txi³lo³tē³kxai²nān²tu³, a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³nē³kxe³su², ā³wi¹wi¹nxe² nū³kxūn³txi³:

— Txa²yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nha¹nha¹. Nxe³ki³jau³su², a²nū²a² ā³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³, a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hin¹sxā³ yxau²xai³lain¹tū³kā³txa², i³ton³tū³kā³txi³su² tā³nxā² he³ja²lun¹tū³kā³txi³su² tā³nxā²:

— Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ka³lih³kxi²nha²ki³jau³su² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hē¹la².

9 A²nū²a² ā³xa² a³li²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la².

— Txa²wā¹yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³, a³li²khaix1na¹nha¹. Nxe³sxā³ a³li²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Hai³txi³ a³li²ki³lxo³xah³lxi³txa³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹la².

— Ko³nxe³ju³ta² yxo²kwīn¹kxi²na¹nhā¹. Yah³lxin¹jau³su², ā³na¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, wi¹ju³ta² so¹lxi³ i³jah¹lxi³sxā³

ã³tẽ³sxã³ ã³kã³jah¹lxi³hẽ¹la². 10 A²nũ²a², Je³su²jah³la² yxo²i²ain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹, txa²wã¹wã³tã³nãu³hũ³nxe² yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³, a³lxi²khai¹nxe²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² ã³xa²:

— Wi¹kã³i², hxi²ka¹ni², ain¹na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, i³sa²nãn¹kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². 11 Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² u³lyah³lxi³txa³hẽ¹la². Nxe³ta¹, Sũ³na² Yãu³ka³jah¹la² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² ten³te²lo³txa²txi³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³, wxa²yxo²ka³nãu³ai²na² whã¹na¹:

— Sũ³na² a³lxi²khaix¹na¹nha¹. Yah³lxin¹jau³su², wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². 12 — A²ya³la³tu³ Sũ³na² yen³nãu³a¹ yxau³na¹tũ¹xã¹. Sũ³na² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su², i³ka³li³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nãn²tu³, kan²txi³i³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, ã³na¹yah²lxan³kxe³su², sa²wai³wait³sxã³ Sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Sa²hau³ko³txa²txi³txai²la². 13 Sũ³na² wãn³txa² yxo²i²te²nãu³xa² yen³kxi³txa²kxai²nãn²tu³, wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Sũ³na² wẽ³ha³lxa² ha³la³ka³lxa³lon³ki¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, wi¹lhen³txi³jah³lxi³hẽ¹la².

14 A²nũ²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² i³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

— Wi³na². Nxe³ti¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ã³hũ¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Hai³txi³ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹si¹yah³lxin¹jau³nũ³la Sũ³na² i³ye³kxi²kain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³:

— Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yxau³txai²lã¹, kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txai²na²sã¹. Yah³lxin¹jau³su², Sũ³na² i³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 15 A²nũ²a² ã³xa² i³ka³li³hain¹kxai²nãn²tu³, wxã¹nãn²ta³ i³ka³li³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³, a²nũ²a² ã³su² te²a² ãin²ti³sxã³ i³nã³nain¹kxai²nãn²tu³, wxã¹nãn²ta³ i³nãn³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la². 16 Wi¹lĩ³yxo²we¹nha¹jah³lxi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tu³, kwa² kãin²te²la³ i³y¹li²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹, a²nũ²a² hxi²ka¹nxa³te²a² ã³hxi²yu³hẽ³nãu³lo³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Hai³txi³:

— Txa²na² so¹lxi³ a³la³kxi²na¹nhã¹. Yah³lxi³txa³hẽ¹la².

17 A²nũ²a² i²li³te²a² ko³nxe³thin¹sxã³ ã³kã³ü¹nx2ti³kxai²nãn²tu³:

— Nxe³sain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ã³yo³hi²nha¹tũ¹xã¹. Yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hã¹nxe³sxã³:

— Wi¹te²tu³ ai²na³na¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³nx2tain¹jau³nũ³a² so¹lxi³ ã³kã³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la². 18 Jã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ hãu²non³sxã³ yxau²xai³lya³yhu¹na¹tũ¹xã¹. Na¹ha²kxai³, ko³nxe³ti³ i³ye³ãn³si³wx³na¹ju³ta² yũ²nxa³xã¹. Nxe³si¹nx2ti³jau³nũ³su² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³jau³hũ³nxe³, a²nũ²a² ko³nxe³thin¹sxã³ kã³üh¹nx2ti³kxai²nãn²tu³, i³wa³lxi³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Hã¹nxã¹sxĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² wain³txi³ i³wa³lxi³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³su² kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ü³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— “Sũ³nu²na¹xai²na² wxa²wã³lxi³nx2txi¹jah¹lo²sa¹i¹. Txa²na² ü³yho³hai¹na¹tu¹wi¹.” Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Sũ³na² ü³wha²li¹txã³nxa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa².

20 Yxãn¹ta¹, Sũ³na² kxã³nãu³u¹tai²na² ü³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1

jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa²su¹ a²nū²a² kō¹kō¹son³ki¹nx2ti³jah¹lo²su²
kxai²nān²tū³:

— He³hai¹nīn²tā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ ū³yhai¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³:

— Ya³lxu²ai¹nīn²tā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, ī³na²ta²lā¹.
Ain¹yah³lxin¹jau³su² ū³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³,
āu²li³tō³tain¹yah³lxin¹tu¹wa². ²¹ A²nū²a² kō³nxe³ti³hin¹sxā³
kāi³ūh¹nx2ti³kxai²nān²tū³, hai³txi³ kō³nxe³ti³hi¹txa²txi³ju³txai²na²
ā³wa³ka³li³yu³txa³lot3sxā³ ī³wa³lxī³nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹,
hāi¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ū³sxā³ ū³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, a²kō³nxe³ju³txai²na² sa²tā³si³yo³not3sxā³
ā³sen³sai¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa².

13

Txa²wā¹hxi²kan¹ti³nū³ka³txa² sa²yo²we¹tain¹ki³jau³su²

¹ Yuh³xai²nān¹te² hxi²kan¹txi³ nū³ka³txa² Koverno
nū³ka³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la², a²nū²a² yxo²ha³kxah¹la².
ī³kwa³na³nx2ti³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su²
hxi²kan¹txi³lon³ka³tū³, ūh³wxe³nūh¹nx2ti³tū³ka³txi³su² te²ju²hē³la².
A²nxe³tū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² hāi¹nxe²
ā³na¹ū³nx2ti³tū³ka³txi³su²te²ju²hē³la². Hāi¹nxe²ā³na¹ū³nx2ti³xa³ke³la³te²kxai³
yū³h³nx2nxa³wa². ² Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² ī²li³te²la³:

— Koverno nū³ka³txa² sa²yo²ā³a¹xā¹. A²nxe³te²su² kxai²nān²tū³,
Txa²wā¹sū³na² ūh³wxe³nū¹nhē³tū³ka³txa² sa²yo²ā³te²su²
hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yoh³la³ khāuh³lxa³ti³hi¹nha²hī³nx2na³la².
³ Nxe³ha²kxai³, wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Koverno nū³ka³txai²na²
ī³kwa³na³nē³tū³ka³txai²na² yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yū³nx2ti³hī³nx2nxa³wa².
Yxān¹ta¹, kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Koverno nū³ka³txai²na²
yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yū³nx2ti³hī³nx2na³la². Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²:

— Koverno nū³ka³txai²na² yuh³lxi³na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, hāi¹nxe³sxā³ wi¹kāi³jah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, tū¹ka³txai²na² ī³ka³li³ki¹nx2ti³jau³su²
ī³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

— Wi¹kāi³tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³nx2ti³tu¹wa². ⁴ Koverno
nū³ka³txi³su² jah¹la² Txa²wā¹sū³na² ū³whxe³nū¹nx2ti³kxe³su² jah¹la²,
ī³wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nū³su² o²la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Yxān¹ta¹,
wain³txi³ kāi³yah²lxan³kxai²nān²tū³, yuh³lxi³jah³lxi³hē¹la². Jah¹la²
nū³kxūn³na³la². Nxe³ha²kxai³, wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
yo³lha³ nū³kxūn³txi³ wai¹txa²lxain¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa².
Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² ī³kwa³na³ū¹nx2ti³kah³lai²la¹wa². A²nū²a²
kō³nxe³ti³ kāi³te²su² te²a² ū³yho³hi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² an³txi³ju³ta²
ū³yho³hi²te²lhxā³ nxe³nx2ti³jah¹lai²la¹wa². ⁵ Nxe³ha²kxai³, Koverno
nū³ka³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹, hai³txi³:

— Txa²wā¹sū³na² ī³xan³ta³kxi²sa²sxā³ kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²sa²kxa²yan³ti³sā¹.
Yah³lxin¹jau³xa²so¹lxi³, Koverno nū³ka³txai²na² sa²yo²we¹jah³lxi³txa³hē¹la².
Nxe³ju³ta², txa²wā¹ē¹nāu³a¹ txa²wā¹yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ au³txi³
ain³nha²sxā³:

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Nxe² e³ki²nha²ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nha²ki³jau³xai²yā¹nxe³sxā³ ĩ³wet1sa²so¹sxā³ Koverno nū³kā³txa²sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la².

⁶Jā¹nxe³jau³hū³nxe², Koverno nū³kā³txa² ĩ³kwa³na³nx2ti³sxā³:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ha³teh³nxā³nxa² ũ³yho³hi²txā³nxa² ũ³hū¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ha³lo²a² Koverno nū³kā³txi³na¹xai²na²a²wa³ka³li³yu³ta² ũ³yho³hi²txai²li¹. Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³, ũ³hū¹txain¹yah³lxi³hē¹la². A²nxe³tū³kā³txai²na² wi¹ wa³ko³nain¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²wa³ka³li³yu³ta² kāi³ai¹nh³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, ya³nx2ta¹wa².

⁷Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ũ³yho³hi²txā³nxa² Koverno nū³kā³txa² ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ũ³yho³hi²hxa³tain¹yah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe², a²nū²a² kāin²te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³sa²nēn¹kxi², kāin²te²lo³ti² nxe³txain²yah³lxi³hē¹la².

A²nū²a² ā³xa² wi¹kāi³kxi²ki³jau³su²

⁸Yxān¹ta¹, a²nū²a² ĩ²li³te²la³ ũ³yho³hi²txā³nxa² ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹jau³su² yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹, ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³tau³ton³ki²nē³na³la². Nxe³nē³ju³ta²sa¹:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxii²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ju³ta², a²nū²a² ā³xa² a³lxii²ki³kxai²nān²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² ha³kxa¹ sa²yo²we¹ta³lu²ni²h³ki³tā³la². ⁹Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ā³xa² sxe³xa³ka³lxa² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² su²lhā³i², ā³xa² yen³kxa² kāi³sa²no¹ki², ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³ni², nxe³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²tēx1ta² whāi²na¹, Sū³na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xa² yau³xā³xa² ha³kxa² whāi²na¹ ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹, a²si³yxau³jau³xa² hāi¹nxe² ka³na³ka³na³jau³xa² so¹lxin³na³la². Nxe²:

— A²nū²a² ā³xa² a³lxii²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. A³lxii²nhā¹kxa²yā¹nxe³ a³lxii²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Jau¹xa² so¹lxin³na³la².

¹⁰— A²nū²a² ā³xa² a³lxii²na¹nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, hai³txi³ko³nxe³ti³ kāi³kain¹ki³ju³ta³la³ yū³h³nx2nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² ā³xa² a³lxii²ki³kxai²nān²tu³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xau³hxai²tēx1tā² ha³kxa¹ sa²yo²we¹ta³lu²ni²h³ki³tā³la².

¹¹⁻¹² Txa²wān³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²yā¹nxe³sxā³, a³lxii²waun¹nyhu¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kai³ki³kxa² ā³wa²su¹kxi²nē³jen³nū³a² a²wa³kxa² ya³son³na³la². Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa². Txa²wā¹ha³lo²a² ha³lo²lo²tē³ju³ta² jut3sū³ju³ta²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ĩ³yū¹li²nxa³tā³lxa² nx2na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

— Ka³nxah³ta² ha³nāu³hi²khai¹nx2na³li¹. Wa³su¹txi³ a³la²ni²xi²ju³ta² ya³so³nxē²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ha²ya³kxa² āu³xi²ya³sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³ wxa²yū³ki²yhu¹sxā³ ĩ³tu¹lxii²ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe², yuh³xa²nān¹ko³xai²na² yxau³ki³ko³xai²na² ko³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut3sū³ju³ta² a²yu³ta³lot3sxā³ yxau²na³la². Yxān¹ta¹, jū¹nxe² ye³jen¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² ha²te1jut3sū³jah¹la² ĩ³xi²tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³, ha²te1jut3sū³ju³ta² yxau³nū¹ki³tu¹wa². Ki³sa²kxai³, kwēn¹tai²na² nū³kxūn³txi³ wi¹kāi³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ha²ya³kxa² āu³xi²ki³jut3sū³nxe² u³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ki³sa²kxai³,

ko³nxe³ju³ta² ka³n³xah³jut3sũ³ju³ta² ā³na¹ya³sah¹lxi³hē¹la². Ā³na¹kĩ³sa²kxai³,
 Je³su²jah³la² ha²tet1jut3sũ³jah¹la² yxo²ĩ²sxā³ ko³nxe³ju³ta²
 ka³n³xah³jut3sũ³ju³ta² h³xan³te³lhxā³ o²la³kxi²ya³sah¹lxi³hē¹la².
 Nxe³sxā³, ā³sen³sai¹khai¹nxe³kĩ³sa²kxai³, Je³su²jah³la² yxau²xai³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ yxau²xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². 13 Kĩ³sa²kxai³, wain³txi³
 kái³ya³sah¹lxi³hē¹la². E³lē³na² ha²te¹ju³ta² yxau²xai³kĩ³kxe³hũ³nxe²
 yxau²xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². Kĩ³sa²kxai³, hai³txi³ ĩ³yain³sxā³ ko³nxe³ti³
 wa³nĩ³lon³kxi²yhu¹i² yain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxā³ we¹ni², txu¹ha²
 ā³xa² wa³nĩ³lon³kxi², a²nũ²a² ā³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³
 yxo²kwain³to³hi², kwa² wān³txa² ĩ³ye³sxā³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹i²,
 ĩ³ka³tā³nxe³yhu¹i² ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Ju¹ta² wai³nxa³wa².
 14 Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² ā³nũ²nxi²sxā³ yxau²xai³la³nhē³kxa²yā¹nxe²
 yxau²xai³ya³sah¹lxi³hē¹la². Kĩ³sa²kxai³, txa²wā¹sĩ³nai²na² ko³nxe³ti³
 ain³nha²kĩ³ju³ta² sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³txa³hē¹la².

14

Ī³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹xa³jau³su²

1 A²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³ yxān¹ta¹ Sũ³na² wān³txai²na²
 wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nha²nxa³te²su² te²a², wxa²yu³tai²na²
 sa²kxai³lu², wi¹lhen³txi³yhu¹sxā³ ā³nũ¹jah¹lxi³hē¹la². Yxān¹ta¹, hai³txi³kwa²
 wān³txa² ĩ³ye³sxā³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹te³lhxā³ ā³nũ¹yah³lxi³txa³hē¹la².
 2 ĩ³ye³sxā³, ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹yah³lxi³na³ju³ta²sa¹, a²nũ²a² ka³na³ku²te²a²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yain³txi³la³ ĩ²li³te²la³ ha³kxa¹, nxe³kxan²ti³, ĩ³yai³na¹kxai²nān²tu³,
 wain³txi³ ĩ³yai³nhĩ³na¹xā¹. Yxān¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ku²te²ā³xa²,
 Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³ yxān¹ta¹ Sũ³na² wān³txai²na² wain³txi³
 sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nha²nxa³te²su²te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³la¹:

— Ta¹xā¹, txai²li²te²tā³xā¹. Ka³yuh³lxa³ ĩ²te²tā³xā¹. Hāi¹sxā³ hi³ka²
 so¹lxi³ ĩ³yai³na¹ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³ju³ta²,
 Pau²lah³lo²na¹xai²na² wxa²yu³ta² whāi²na¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³,
 wxāi²na²:

— Yain³txa² ĩ²li³te²a² ha³kxa¹ yain³te²sa¹xā¹. Yah³lxin¹te² ĩ³nxa² txā²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

— A²nũ²a² ā³su²te²a² hi³ka² so¹lxi³ yain³te²su²te²a² ha³ya³kxa³lxu³su²
 ĩ³yī¹lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ya³nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³, te²yā¹nxe³te²hũ³sxā³,
 wxāi²na²:

— Hi³ka² so¹lxi³ yain³te²sa¹xā¹. Yah³lxin¹te² ĩ³nxān²tu³,
 ĩ³ye³kxi²nũ³nx2ta¹wa².

— A²nũ²a² ā³su²te²a² yain³txa² ĩ²li³te² ha³kxa¹ yain³te²su²
 te²a², ko³nxe³te²lo³tain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹, jah¹la², Txa²wā¹sũ³na²
 sa³wi³sa³lo³kah³lo²su² ha²kxai³lu¹. Ya³nx2ta¹wa². 4 Jah¹la², Txa²wā¹sũ³na²
 sa³wi³sai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³te²lo³tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 wain³txi³kāi³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Kwa² hxi²kan¹txi³lo³nhyah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Yxān¹ta¹, jah¹la² kái³ain¹ju³ta² yā¹nxe³sxā³, a²wa³kxēn³yah³la² so¹lxi³,
 Txa²wā¹sũ³na² so¹lxi³ wā²nxũ¹hain³nha²sxā³, wi¹kāi³ta³nxa², ko³nxe³ti³
 kāi³ta³nxa², nxe³ti³lo³tai¹nhĩ³nx2na³la². A²ya³la³tu³, Txa²wā¹sũ³na²
 hxi²kan¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²sa³wi³sai²na²
 wi¹kāi³ti³hit1sĩ³nx2na³la².

5 Jā¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ka³na³ku² te²a² a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A³lan²ta² ta³ko¹xai²na² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³xa² a³lan²ti³su² na³na¹. Yxān¹ta¹, a³lan²ta² ā³su² hxi²ka¹nxa³xā¹. Nxe³hī³nx2na³la². Hā²wxān³txa³, a²nũ²a² ka³na³ku² ā³su² te²a² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Nxe²nxa³xā¹. A³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ta²ko¹xain²txi³ ai²na³na¹. A³lan²tu¹tai²na² hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹sxā³ a³lan²tj³la² yū²nxa³xā¹. Nxe³hī³nx2na³la². Nxe³yah³lxin¹ju³tai²na²

ī³wā³wā³ta³kxi²nhyah¹lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, wxa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ wā²nxū¹hain³nha²sxā³:

— Wain³na³na¹. Yah³lxin¹jau³su², nxe²yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

6 — A³lan²ta² ta²ko¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³su² na³na¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nan²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² ī³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², hxi²kan¹ta² a³lan²ta²ko³su² hit¹lxi³nx2na³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²:

— Yain³txa² ī²li³te²ha³kxa¹ yain³te²sa¹xā¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² ī³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², ī³yai³nhī³nx2na³la². A²nxe³jah¹lai²na², yān³tai²na² ī³yai³nxa³tā³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³ti³hi¹te³lhxā³ ī³ye³kxi²sā²nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹, ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ā³xa²:

— Ka³yxuh³lxa³ ī²te²tā³xā¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ī³yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jau³su², hī³ka² so¹lxi³ ī³yai³nhī³nx2na³la². A²nxe³jah¹lain²txi³, yān³tai²na² a²hī³kai²na² ī³yai³nxa³tā³lxa¹, Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³ti³hi¹te³lhxā³ ī³ye³kxi²sā²nhī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ī³yo²we¹ti³ten³tū³ka³txi³sai¹nhī³nx2na³la². 7-8 Ka³ten³su² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² sa²yo²wet¹lxi³nhē³jau³su², yxau²xai³hī³ki³tā³la². Yxān¹ta¹, ya³lu²ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³lon³sxā³ ya³lu²hī³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³, ka³ten³su² yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³āin²txi³, yxau³ki³sa²kxai³, ya³lu²ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²nāu³āin²txi³, yxau³ki³sa²kxai³, nxe³hī³ki³tā³la². Nxe³kxa²yu³su²:

— Nxūh¹ txai²na² te³na¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³a¹xā¹. Nxe³ki³jau³su², ka³ten³su² yxau²xai³tā³nxa², ya³lu²tā³nxa² nxe³ki³te²sxa³yu²hē³la². Nxūh¹, txa²wā¹yo²ka³nāu³a¹ au³txi³ ain³nha²sxā³, ka³ten³su² yxau²xai³ki³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³, ya³lu²ki³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³, te²ju²hē³la². 9 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ha² kxā³nxa² ya³lu²ka³tu³, ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²ka³ya³tu³, a²nũ²a² ka³ten³tū³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³ Hī¹kah³lo²su² ha²kxai³, a²nũ²a² ya³lu²tū³ka³txain²txi³ Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³la³ Hī¹kah³lo²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa².

10 Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta² ī²li³te² ī³nxa², wxa²wā³tā³xa² ko³nxe³te²lo³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³nx2na³lxa². Te²yā¹nxe³sxā³, ī²li³te² ā³te² ī³nxa² wxa²wā³tā³xa² ha³yax³ka³lxu³lō³jah³lxin¹kxai²nān²tu³, wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³nx2na³lxa². Kwa² hxi²kan¹ti³o³nhyah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxan¹nāu³a¹, ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tāu³a¹, txa²wā¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ sa²nxū³sxā³ yxau³ye²ki³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, hī¹nai²na² kāi³yxau²xai³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ ī³yī¹li²xai³nē³txai²la². Txa²wā¹sū³na²

wā²nxū¹hain³nha²sxā³ĩ³yĩ¹li²xai³nē³txai²la². 11 Nxe³ju³ta², Sũ³na²wān³txa²ha³tēh³nxā³nxān¹jau³su²te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxī³sa²lxī¹. Sũ³nu²na¹xai²na²ka³tēn³su²yxa²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na²e³sxā³, wān³txi³tū³e³a¹i¹. A²nũ²a²yo²ha³kxa¹ĩ³kāin²te²lot³syu¹sa²jau³su²yuh³xa²ã³wxe³nũ¹syu¹sa³ha²kxai³: “Wxāi²na²Txa²wā¹sũ³na²Si³yxa³jah¹lo²khaix¹si¹lxī¹.” Nxe³sa³ha²kxai³, e³lē³na²a²nũ²a²yo²ha³kxa¹sain¹tu¹wi¹.

Sũ³na²wān³txa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

12 Nxe³ha²kxai³, a²ya³la³tū³a²nũ²a²nũ³xai²na²yo²ha³kxa¹yxan¹nũ³a¹, Txa²wā¹sũ³na²ĩ³ye³kxi²kĩ³sa²kxai³, txa²wā¹yxau²xai³kĩ³ju³txai²na²wā²nxū¹ĩ³yau¹ũ³nha²xai³kĩ³tu¹wa².

Wxa²wā³tā³xai²na²kō³nxe³ti³kāi³si¹txa³hē¹la². Jau³su²

13 Nxe³jut³su²ha²kxai³, ha²ya³kxa²kō³nxe³te²lo³ta³waun¹nhya¹sah¹lxī³hē¹la². Jā¹nxa¹jau³su²:

— Txai²na²ha³lo²ai²na²wi¹na³na¹. Kāi³a¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, txa²wā³tā³xai²na²ĩ²sa²so¹sa²sxā³ĩ³yxaih¹sxā³kō³nxe³ti³kāi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³kĩ³kxai²nān²tū³:

— Kāi³nxā³lho³na¹. Txa²wā³tā³xai²na²a³lxī²na¹nā¹. Na¹ha²kxai³lā¹. Nxe³kĩ³jau³su²yxau²xai³ya³sah¹lxī³hē¹la². 14 Txai²na²Je³su²jah³la²ã³nũ²nxī²sxā³yxau³jah¹lo²sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na², yain³txa²kwa²hāi¹nxe²kō³nxe³te²lo³kĩ³kxa²yain³txi³la³yũ²nxa³wa². Nxe³jau³su²a³la³kxi²na¹wa². Yxān¹ta¹, a²nũ²a²ĩ²li³te²la³a²ē¹nā³a¹ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nān²tū³:

— Yain³txa²te³xai²na²kō³nxe³thin¹na³na¹, txai²lā¹. A²nxe³jah¹lo²su²kxai²nān²tū³, a²nxe³te²yain³txa²ĩ³yain³kxai²nān²tū³, kō³nxe³ti³kāi³hĩ³nx2na³la². Jā¹nxe³jau³su², a³la³kxi²nũ³na¹nha²wa². 15 Nxe³ha²kxai³, wxa²wā³tā³xa²ka³na³ku²te²a²:

— Yain³txa²te³xai²na²yain³kĩ³kxe³sxan³tai¹. Nxe³kxai²nān²tū³, ĩ³yen²sxā³ĩ³ye³kxi²kxai²nān²tū³, a²nxe³te²a²yain³txai²na²ĩ³yain³yah³lxī³txa³hē¹la². ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²wā³tā³xai²na²a³lxī¹yah³lxin¹jau³su², ĩ³yain³yah³lxī³hĩ³nx2nxā³lxa². Wxa²wā³tā³xai²na²ĩ³yxaih¹sxā³, Sũ³na²tĩh³na²ã³na¹sxā³, ha³lo²a²kō³nxe³ju³ta³lot³sxā³hxan³kxi¹nx2ti³kxa²yan³ti³su²ya³nx2ta¹wa². Wxa²wā³tā³xai²na²Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa². 16 Yah³lxin¹kxai²nān²tū³:

— Ha³lo²a²wi¹na³na¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, a²nũ²a²ã³xa²ĩ³yen²kxai²nān²tū³:

— Ha³lo²a²wi¹lxa³i¹. Nxe³kxai²nān²tū³a²nxe³te²a²ha³lo²ai²na²kāi³yah³lxī³txa³hē¹la². Kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tū³:

— Ha³lo²ai²na²wi¹na³na¹. Nxe³yah³lxin¹kxe³su², te²ha³lo²ai²na², a²nũ²a²ã³xa²kō³nxe³ti³ĩ³yĩ¹li²nũ¹nx2ti³kxa²yan³ti³su²ya³nx2ta¹wa². 17 Hāi¹nxe³kxe³hũ³nxe², yain³txa²ĩ²li³te²la³ĩ³yain³ta³nxa², ĩ³yai³nxa³ta³nxa², yain³txa³yau³xa²ĩ²li³te²la³ĩ³na²ta³nxa², ĩ³na²nxa³ta³nxa²nxe³txi³ju³ta³la³ha³yax3ka³lxai²la¹wa². Hxi²ka¹nxa³wa². Hxi²kan¹ju³ta²nxe³te³nah¹lxī¹, Txa²wā¹sũ³na²ĩ³kwa³na³nē³ju³ta³lot³sxā³yxau²xai³kĩ³tā³la².

Kĩ³sa²kxai³, Sũ³na²Yāu³ka³jxah¹la²nxũ²kwai³yxau³nē³jah¹la²sa²kxai³lu²wain³txi³kāi³kĩ³ju³ta²ti³hi¹tē³li², hāu²no³ti³hi¹tē³li², txa²wā¹ē¹nāu³a¹au³txi³ĩ³wi¹lxon³kĩ²ti³hi¹tē³li², nxe³nē³na³la². Nxe³ju³ta², hxi²kan¹khai¹nxe³ju³txai²la¹wa². 18 Jā¹nxe³ju³ta²yā¹nxe³sxā³, yxau²xai³kĩ³kxai²nān²tū³, Je³su²Kris²tu³jah¹la²sa²yo²wet1sĩ³kĩ³tā³la².

Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ka³lih³kxi²nē³li², a²nū²a² ā³xa²wi¹lhin¹te³lō³tē³li², nxe³nē³lhī³nx2na³la².

¹⁹Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹ki³na¹xai²na² hāu²no³waun¹yhu¹ki³txai²lā¹. Sū³na² yxo²i² kâi²no³ki³txai²lā¹. Ju¹ta² ten³sa³nhā¹. Nxe³ki³jau³su², ā³nhi²nū¹nū³yha¹sah¹lxi³hē¹la². ²⁰Jā¹nxa¹jau³su², yain³txa² yxo²ha³kxa¹wi¹na³la². Yxān¹ta¹, a²i²li³te² yain³txa² i³yain³yah³lxin¹ju³ta³nū³a²wxa²wā³tā³xai²na² i²so¹sxā³ yxaih¹sxā³, ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxai²nān²tu³, i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²we¹kah³lai²la¹wa². Nxe³nx2ti³kxa²yuh³su²:

— Yain³txai²na² yxo²kwāin³sa³nhā¹. Yah³lxin¹kxan²ti³, i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² i³yxaih¹sxā³, Sū³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³kxa²yan³ti³su², ya³nx2ta¹wa². ²¹Nxe³ha²kxai³:

— Ka³yxuh³xa² wi¹na³na¹. Na¹kxan²ti³, wā²nhī²na¹kxai²nān²tu³, txa²wā³tā³xa² hi³ka² so¹lxi³ yain³jah¹la² i²so¹sa²sxā³, i³yxaih¹sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, a²nxe³te²a² ka³yxuh³xa²wā²nhī²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³, yain³txi³yau³xa² ūn³jau³xa²i³na²ki³ju³ta³nū³a²:

— Txa²wā³tā³xai²na² i²so¹sa²sxā³, ko³nxe³ti³ kâi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, i³na²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³nūn³te²nū³nhū³sxā³:

— Ha³lo²a² i²li³ju³ta² kâi³a¹tū¹xā¹. Yxān¹ta¹, kâi³a¹kxai²nān²tu³, txa²wā³tā³xa² i²so¹sa²sxā³ i³yxaih¹sxā³ ha³lo²a² ko³nxe³ti³ kâi³kxa²yan³ti³sā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, a²nxe³te² ha³lo²a² kâi³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la².

²² — Yain³txa² i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ ha³ta³nxān²tu³, yain³te²sa¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wā²nxūh¹ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ i³ye³sxā³ i³yau¹ū³nha²sxā³ i³hau³ko³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Ha³lo²ai²na² kâi³a¹tū¹xā¹. Txa²yxo²ka³nāu³a¹ nū¹hain³nha²sxā³sa²yxo²ā³nha²nx3nhā¹. Na¹jau³su² kâi³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ka³lih³khai¹nxe³sxā³ yxau²xai³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²ē¹nān¹jau³su² i²jah¹lai²la¹wa². ²³Yxān¹ta¹:

— Yain³txai²na² i³wā³wā³ta³kxi²nha¹nha¹. Wain³txi³ i³yai³na¹kxe³su²te²ju²lhain¹ku². Na¹nhā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nxe³te²yain³txi³la³ i³yain³yah³lxi³txa³hē¹la². I³yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹sa²yxo²ā³nha²sxā³ i³yain³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³ha²kxai³, ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Jā¹nxa¹jau³su², au³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹i³ye³kxi²nha²ki³jau³xa² sa²yxo²ā³nha²sxā³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² kâi³ki³kxai²nān²tu³, ko³nxe³ti³ kâi³hī³ki³tā³la². Jā¹nxe³kxa²yan³ti³su²ya³nx2ta¹wa².

15

Ā³nxū²kwāi³lxū¹nū³nyhu¹ki³jau³su²

¹ Txa²wā¹ki³na¹xai²nān²tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²khai¹nxe³ha²kxai³Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nha²ki³sa²kxai³nxe³te²ki³na¹xai²nān²tu³:

— A²nū²a² ā³xa² Je³su²jah³la² yxo²i²ha²kxai³yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txai²na²wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko³nhai¹nxa³xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³,

ya³nān³ta³ki²la²sxā³ ā³nxū²kwaj³lxū¹nū³yha³sain¹yah³lx³i³hē¹la².
 2 Nxe³ki³kxe³su²:

— Txai²na² so¹lxi³ i³ka³li³ha¹tū¹xā¹. Ya³sah¹lx³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹,
 txa²wā³tā³xa² i³ka³li³hi², i³wi¹lhin¹ti³hi¹ti², nxe³si¹hain¹ki³jau³nu³su²
 ā³nxū²kwaj³lxū¹nū³yha³sain¹yah³lx³i³hē¹la². Je³su²jah³la²

yxou²i²kāi²non³txai²la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe², Je³su²jah³la²
 yxau²xai³la³nhē³ju³tau³hxai²tēx1tā², hai³txi³:

— Txai²na² so¹lxi³ i³ka³li³sa³txai²lā¹. Nxe³jau³su²,
 yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³ko³txai²lā¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
 khāuh³lxa³ti³hin¹sxā³ yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta²,

Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ha³teh³nxā³nxa² yān³ta²na² Je³su²jah³la²
 yxau³ya³nhē³lxa³hī¹na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Wī³nāi³. A²nū²a² ko³nxe³ti³hin¹sxā³ i³ye³kxi¹nxain¹ta¹ti²ti¹.
 Jā¹nxain¹jau³hū³nxe², i³yen²sa²sxā³ khāuh³lxa³ti³hit1sain¹ta¹ti²ti¹.

Je³su²jah³la² wān³txa² i³ye³sxā³, a²ha¹ kxā³nxa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³jau³xau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³ kwēn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la²

yxau²xai³la³nhē³ta¹hxai²hē¹la². 4 Kxā³nāu³u¹ta²na², Sū³na²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nē³jau³xu¹ta²na², wān³txi³tu³ i³yau¹ū³nhē³te³lhxā³

ū³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
 — Ha³lo²a² ko³nxe³kxan²ti³, ya³nān³ta³ki²li² ān³tē³a¹xā¹.

Nxe³si¹nhē³jau³nū³su², ũ³ha²li¹la³kxi², ha³lo²a² wxa²kwē²ki²nē³si¹jau³nū³su²
 ũ³wha²li¹la³kxi², nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³kxe³su²:

— Sū³na² a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ wxi²kin³ti³tot3sa³tū¹xā¹.
 Nxe³ki³jau³su², yxau²xai³txai²lā¹. Nxe³nē³jau³su², ũ³wha²li¹la³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

5-6 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³ha¹wa². Wxāi²na² Ro³ma²no³
 nū³kā³txi³ i³nxai²na² wi¹lī³we¹yhu¹sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxau²xai³kxa²

yā¹nxe³jut3sū³nxe² wi¹lī³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Jā¹nxe³te³lhxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²to³ha¹wa².

Jā¹nxai¹jau³su²:
 — Ha³lo²a² ko³nxe³jut3su² na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²

Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²nha²ki²nē³te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wē³ha³lxa² wxa²kwē²ki², ha³lo²a² ya³nān³ta³ki²li² i³sa²tē³ti³hi¹ti²,

ai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³kxi²nē³lhī³nx2na³la². Na¹kxai²nān²tu³, wxa²yu³ta²
 whāi²na¹ wi¹lāin³nha²sxā³ hāi¹nxe³jau³hū³nxe² i³ye³yah³lxin¹ka³tu³,

Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la² A²wi³nu²su² tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi¹jah³lx³i³hē¹la².

Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².

Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxain¹jau³su²
 7 Wi¹lhen³txi³waun¹nha¹jah³lx³i³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²

wi¹lhen³txi³nx2ti³kxa²yā¹nxe³nha¹jah³lx³i³hē¹la². Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². Jā¹nxe³te³lhxā³

ya³nx2ta¹wa². 8 Jā¹nxai¹jau³su², Je³su²jah³la² wxā³sxā³, Ju³te²a² nū³kā³txa²
 ā³nhi²nū¹nū³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³nhi²nū¹nū³hai¹nha²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su² na³na¹.
 Nxe³jau³su², a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³sa³ku¹, kxā³nhi¹nu¹ta²na², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² i³ye³kxūh¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na¹xai²na² sa²yo²we¹nha¹i¹. Na¹te³na¹xai²na¹, wxa²kan¹sa²tāu³a¹ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³ hī¹na² Je³su²jah³la² wxā³sxā³, Ju³te²a² nū³kā³txa² kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, kxā³nxa² ĩ³ye³kxū¹hain¹jau³xai³ta³lxī³ sa²yo²we¹nha²ta³lun²ta¹hxai²hē¹la².
 9 Jā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² wxā³nū¹nhē³ju³ta²sa¹, a²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³sa²nēn¹kxi²si¹hain¹jau³nū³su².

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² a³lxī²nē³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²nēn¹kxi²kī³tā³li¹.

A²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² yo²a² nxe³si¹hain¹jau³nū³su², Je³su²jah³la² wxā³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta², kxā³nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ũ³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³, Je³su²jah³la² a²yo²wān³txa² ĩ³yau¹ū³nhē³te³nah¹lxī¹.

— Txai²na¹xai²na², a²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txa² yxau³yai¹na¹ka³tu³, Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ĩ³nxa² ĩ³ka³li³ti³hi¹ti², ĩ³hain³sxā³ ĩ³sa²nēn¹kxi², nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hī¹nai²na² wān³txai²yā¹nxe³sxā³, Je³su²jah³la² kāi³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². 10 Jā¹nxa¹jau³su², Sū³na² ha³teh³nxā³nxān¹jau³su² yau³xā³xa², nxe³te³nah¹lxī¹.

— A²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txāi³. ĩ³ka³li³jah³lxī³hē¹li¹.

Yah³lxī¹nha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹, ĩ³hait¹so¹tū³kā³txi³khai³xa²Ju³te²a²nū³kā³txa²ā³nū²nxī²ya³hain¹yah³lxin¹ka³tu³, a²yo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³ja¹hain¹yah³lxī³hē¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jā¹nxe³sxā³, ha³teh³nxā³nxān¹jau³xā³xa²sa¹:

— A²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³nāu³xa²yo²ha³kxah¹lxī³tū³kā³txāi³.

Txa²wā¹sū³na² ĩ³sa²nēn¹kxi²jah³lxī³hē¹li¹. A²nū²a² yo²ha³kxah¹lxī³tū³kā³txāi³. Txa²wā¹sū³na² ĩ³sa²nēn¹kxi²jah³lxī³hē¹li¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Jā¹nxe³jau³su², kxā³nāu³u¹tai²na² ĩ³sa³i²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³te³nah¹lxī¹:

— In³txa² wē³sa² tōn¹ye²nē³tu¹wi¹. Txa²wā¹yah³lu¹tai²na²

a²ĩ³lxa² Je³se³jah³lu¹tai²na² a²kan¹san¹tāu³su² tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la² wxā³nū¹nhē³lhxā³, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³nāu³xa² yo²ha³kxa¹ ĩ³kwa³na³ain¹tu¹wi¹. ĩ³kwa³na³ai¹nha²kxai³, Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txai²na² yo²ha³kxa¹ yo²ain¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 13 Hāi¹nxe³sxā³ Sū³na² yo²na²ti³hi¹txa²txi³na³la².

Nxe³ha²kxai³, Sū³na² kāin² ka³lih³ti³hi¹txa²lxī³ha²kxai³, kāin² hāu²no³ti³hi¹txa²lxī³ha²kxai³, nxe³nx2ti³tu¹wa². Yo²na²ti³yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³txa²txi³kxe³su², ya³nān³ta³ki²la²sxā³ Sū³na² sa²hau³ko³ta³lun²nx2ti³ju³ta³nū³a² yo²na²sxā³ wah³yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³la² e³lē³na¹ ĩ³yau¹ū³jau³su²

14 Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Wxa²yu³ta² wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³, a³la³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³, yah³lxin¹tū³kā³txi³syah¹lxī¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su², hxi²kan¹txi³ Sū³na² ha³lo²a² ĩ³yau¹ū³waun¹yhu¹sxā³

ĩ³hau³ko³nũ¹waun¹yhu¹tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Ju¹ta¹, wi¹ljin³nha²sxã³
 ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa². 15 Na¹kxan²ti³, ya³lot3sxã³ ha³lo²a²
 ka³na³ku² ju³tai²na² te²yu³tai²na² tau³to³nũ¹nx2ti³ju³txai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na², ha³lo²a² sa²wa²lho¹xi²sxã³,
 ain³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ ya³nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²sa²sxã³
 wa³ka³li³yu³ta³lot3sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³, ya³nx2ta¹wa². 16 A²nũ²a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa² ã³nhxi²nũ¹nũ³si¹sain¹jau³su²,
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³wi³sa³lot3sa³na²hẽ³la². Na¹ha²kxai³,
 txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa²
 ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³, ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹kxai²nãn²tu³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xai²nãn²tu³, Sũ³na² wãn³txai²na²
 yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³, yxo²i²te²a² so¹lxi³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 nũ³kxũn³txi³, ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹sãn²ka³tu³, hã²wxãn³txa³, txai²na²
 sa²kxai³lu² Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²ka³nãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wa².
 Na¹kxai²nãn²tu³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³te³nah¹lxi¹:

— Txa³nũ¹ka³txai²na² ka³lih³khaix¹sa³nhã¹. Ain¹tu¹wa².
 Jã¹nxe³si¹ha¹jau³su², ya³nx2ta¹wa². 17 Na¹ha²kxai³, txai²na² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
 wa³ko³nũ¹jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na²
 hxi²kan¹ju³ta³la³ hit¹sxã³ e³a¹wa². 18-19 Txai²na² ya³lot3nha²sxã³
 ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³, Je³su²jah³la² hxi²ka² kãi³ũ¹sain¹ju³ta²
 so¹lxi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³hĩ³na¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la²
 hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa²
 Sũ³na² sa²yxo²wet¹si¹hai¹na¹jau³nũ³su² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
 Na¹ha²kxai³, txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxau³yai¹na¹ka³tu³, Sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹ni², ha³lo²a²
 kãi³ũ¹hai¹ni², nũ³kxũn³ju³ta² kãi³ũ¹hai¹ni², nxe³yain¹to³ha¹hẽ³la².
 Na¹ha²kxai³, hau³hau³kon³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ o²la³kxi²ya³sain¹to³nha²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³,
 Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
 sa²yxo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la². Je³su²jah³la² kãi³ũ¹sain¹ju³ta²
 ĩ²ain¹sxã³ sa²yxo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la². Nxe³sxã³, Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 a³li³sxã³ ai³la¹ka³tu³, wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa² Je³su²jah³la²
 ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹jau³nũ³a², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ²xai³lai¹na¹ka³tu³, nxe²xai³la¹nũ²la², hã²wxãn³txa³
 ne³kxũh¹tãn³ko³xa² a²i³lxa² I³li³ra³kũ²ko³xa² ã³wi¹ha¹hẽ³la².
 20 A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² a²i³lxa²
 ko³nxe³nxai¹nxa³tũ³ka³txa² kãin² yũ²na³la². A²nxe³tũ³ka³txa², Sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ti³ten³khaix¹sa³nha²wa². Ju¹tai²na²
 so¹lxi³ yu³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ye³lxu¹na¹jau³su² yxau²xai³lhxai²na¹hẽ³la².
 Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ĩ²li³ko³xa² a²nũ²a² ã³xa² Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi² ãn³si³wxe³ain¹kxai²nãn²tu³, txai²na² ãn³si³wẽ³nxi²sxã³
 ĩ³hen³txi³ti³ten³sa²nxa³nha²wa². 21 Kxã³nhxi¹nu¹tai²na², Sũ³na² wãn³txa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a², kxã³nxa² wãn³txa² wi¹jau³xa² ã³ne³wxe²nxa³i², Je³su²jah³la²ĩ³lxa²
 ko³nxe²nxa³i², nxe³ain¹tũ³ka³txa², hĩ¹na²ĩ²i², a³la³kxi², ain¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã². Nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³lo²kxai³lu² Ro²ma²thi³na² ai³sĩ²ju³ta³nũ³su²

22 Txai²na² ā³wxā³sxā³ī²nx2ti³lxu¹nhxai²na¹hē¹la². Kxān³su²wxā³te³lhxā³e³hxai²na¹hē³la². Na¹ta¹, hxi²ka¹hā¹hxain²nxa³hē¹la². A²nū²a²Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² Sū³na²wān³txa²kāin²ī³hen³txi³hxai²na¹hē³la². Na¹ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ ā³na¹sxā³ ā³nxa³sxi²nx2ti³hxain²nxa³hē¹la². 23-24 Yxān¹ta¹, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² hī¹na²ī³hen³txi³ta³lu²na¹hē³la². Na¹ha²kxai³:

— Kxān³su² Ro²ma²nū³ka³txa² Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²ī²ain¹tū³ka³txa² ā³nxa³sxi²lhxun¹to³ha¹hē³na¹. Na¹jau³su² ye³jen¹su² ā³wxā³sxi²nx2ti³lxun¹sa³hē¹la². Na¹ka³tu³, Es³pā²ya³ko³xa² ā³nxa³ī²lā¹tū¹xā¹. To³ha¹hē¹la². Ya¹nān¹ta³ko³xa² wa³to²hi²na¹tāu³a² ā³nxa³ī²lā¹tāu³nū³a² ha³ī²ka³nxū³nān¹thi³na² wxa²yxau³yah³ī²lā¹thi³na² ā³nī²nx2ta¹tu¹wa². Ā³nī²nx2ta¹kxai²nān²tu³ ī³ka³li³kxi²sah¹ī²lā¹txi³na². Nxe³sah¹ī²lā¹kxai²nān²tu³, hā²wxān³txa³:

— Ha³lo²a² ā³ne³sen³sai¹ko³xa² ā³nxa³ī²lā¹tū¹xā¹. Na¹jau³su², ā³nhxi²nū¹nū³sah¹ī²lā¹txi³hē¹la². 25 Yxān¹ta¹, hī¹na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³ī²lā¹thi³na² ā³nxa³ī²lā¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²ain¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³ī²lā¹thi³nai²nān¹tū³ka³txa² nxe³yain¹thi³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tu¹wa². 26 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²tū³ka³txi³nāu³xa², Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³yai¹ni², Kre²sa²ko³xa² yxau³yai¹ni², nxe² ha¹lin¹yain¹tū³ka³txi³nāu³xa² wā²nxū¹hain³nhain¹te³nah¹ī²lā¹:

— Nū¹ā¹ Je³ru³sa³ī²lā¹thi³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²yain¹tū³ka³txa², a²nū²a² yen³kxi³ txa²ye²tū³ka³txa² yū³ye²na³li¹. Yxān¹ta¹, Txa²wā¹ki³na¹xai²na² yen³kxi³ki³tā³li¹. Kī³sa²kxai³, Txa²wā¹ha³te³h³nxā³nxa² wā²nhū¹ya³sain¹yah³ī²lā¹txi³hē¹li¹. A²yen³kxi³ txa²tū³ka³txai²na² ā³nhxi²nū¹nū³hain¹txai²la². Ka³li³khai¹nxe³sxā³ū³hū¹ain¹ki³tā³li¹. Ain¹ta¹hē¹la². Nain¹sxā³, a²ha³te³h³nxā³nxa²na²ū³hū¹sain¹na²hē³la².

— Nū¹ā¹tū³ka³txa² ū³hū¹tsi¹nhē³li¹. Sain¹sxā³ ū³hū¹sain¹na²hē³la². 27 Ain¹ju³ta², ā³nhxi²nū¹nū³hain¹ju³ta² wain³na³la². Nxe³sxā³ Je³ru³sa³ī²lā¹thi³nān¹tū³ka³txa² Ju³te²a² nū³ka³txi³lxā²na³la². Yxān¹ta¹, Ma³se³to²na²ko³xan¹tū³ka³txain²txi³, Kre²sa²ko³xan¹tū³ka³txain²txi³, hai³txi³Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³wa². Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txi³lxā²na³la². A²ha² kxā³nxa² Ju³te²a² nū³ka³txai²na² ā³nxa³sxā³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² oh³nāu³u¹tai²nān¹jau³xa² ī³yau¹ū³hain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yo³ha²wā³kon³ye²na³la². Nxe³ha²kxai³, hī¹nai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³tū³ka³txai²na² a²ha³te³h³nxā³nxa² ū³yho³hi²txā³nxa² a²yen³kxa² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² tē³ain¹ka³tu³ Ju³te²a² nū³ka³txa² ū³yho³hi¹xain¹te³lhxā³ nxe³tai¹ti²tu³wa². Ain¹kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ha³lo²a² wā³kon³ye²ju³ta² so¹ī²lā¹o²lā³kxai¹nhī³nx2na³la². 28 Na¹kxai²nān²tu³, Je³ru³sa³ī²lā¹thi³nān¹tū³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nū³ta³lu²na¹kxai²nān²tu³, a²ha³te³h³nxā³nxa² wā²nhū¹yhain¹txā³nxū³a² wā³ko³nxa³te²tu³:

— Ū³hū¹ta³lu²nai¹na¹hē³na¹. Na¹kxai²nān²tu³, Es³pā²ya³ko³xu¹tai²na² ā³nxa³ī²lā¹tū¹xā¹. To³ha¹hē¹la². Na¹kxai²nān²tu³, tū³na² ya³lā³sxan¹thi³na²txā² ā³nī²ain¹sā²na¹tū¹xā¹. Na¹jau³su², ā³wxā³sxi²nx2ti³sā²na¹tu¹wa². 29 Na¹kxai²nān²tu³, txai²na² ā³wxā³sxi²nx2ta¹kxai²nān²tu³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wi¹ju³ta² hxi²kan¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ kāin² ā³tē³sxā³

ã³yãñ³ki³nũ²ki² tũ³ka³txa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
 Jã¹nxe³sxã³, E³pe³ne²tah³la² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la² txa²ya³lxa³khai³su² ha²kxai³, a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³,
 nx2na³la². A²kxã³nxa² A²si³a³ko³xa² yxau³tũ³ka³txa² jah¹la² txã²,
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²wet¹sãn²na²hẽ³la². 6 Jã¹nxe³sxã³,
 Ma³ri²a³ka³lxa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
 Ta¹ka³lxa² kãin² wa³kon³ya³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wa². 7 Jã¹nxe³sxã³
 Ân³tro²na³kah³la² Jũ²ni³a³ka³lxa² ain¹sxã³, txai²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sain¹na³la². Txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
 A²ha² kxã³nxa², a²nũ²a² ã³xai²na² hxi²ka² sxi²ha² kan²thi³na²
 ã³tũ¹ki²wxe³sain¹na²hẽ³la². Nxe³na¹hĩ¹nai³tã², a²nxe³te²nãu³xai²na²
 ã³tũ¹ki²wxe²ya³sain¹to³nha²hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xai²na²,
 txa²nũ³ka³txi³na¹xai²na² wi¹lĩ²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na² i³tih³nxe³si¹na¹tũ³ka³txi³na¹xai²na²
 wi¹lĩ²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xai²na², a²ha² kxã³nxa² txai²na²
 Je³su²jah³la² sa²yo²we¹txa³ta³lxa² ã²la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hẽ¹la².

8 Jã¹nxe³sxã³, Âm³pli³a²jah³la² txa²ya³lxa³nũ³ai²la¹wa².
 A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa²
 i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². 9 Jã¹nxe³sxã³, U³bã²nah³la² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ ã³nhxi²nũ¹nũ³sa²sĩn¹jah¹lo²su²
 nxe³ha²kxai³, Es³ta²kah³la² txa²ya³lxa² a³lxi²na¹kxah³lo²su²
 nũ³nha²kxai³, nain¹na³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xa² txa²ha³ta³nxa²
 i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². 10 Jã¹nxe³sxã³, A³pe²lah³la² Je³su²jah³la²
 kan²txi³ sa²yo²we¹khai³jah¹lai²la¹wa².

— Ha³lo²a² ha³nxe³lxi²na³na¹. Nxe³kxan²ti³, hã¹yxãn¹ta¹
 sa²yo²we¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa²
 i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³, A³ris³to²bah³la² a²ka³lxa¹ti³su²
 te²a² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 11 Jã¹nxe³sxã³,
 E³ro³ti³ãu²ah³la² txai²yã¹nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³sain¹na³la².
 A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Na³si²sah³la² a²ka³lxa¹ti³su²
 tũ³ka³txa², ã³nhai¹tũ³sxã³ Je³su²jah³la² yxo²i²ye²yhain¹tũ³ka³txa²
 txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

12 Jã¹nxe³sxã³, Tri³fẽ²na³ka³lxa² Tri³fo²sa³ka³lxa² ain¹sxã³,
 Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ wa³kon³ta¹ka³lxi³nãu³xai²la¹wa².
 Nxe³ta¹ka³lxi³nãu³xa² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
 Jã¹nxe³kxe³hũ³sxã³, txa²ya³lxa² Pe²si³ta³ka³lxa² a³lxi²ki³ta¹ka³lxa²
 Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² kãin² wa³kon³kxi²ta¹ka³lxi²na¹la¹wa². A²nxe³ta¹ka³lxa²
 txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². 13 Jã¹nxe³sxã³, Ru²fah³la²
 a²nũ²a² ã³xa² ã³sen³sai¹sxã³, Txa²wã¹sũ³na² kãin² sa²yo²we¹jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la² a²hã³ka³na² sa²kxai³lu², txa²hã³ka³na² hũ³sxã³
 ã³nhxi²nũ³sai¹nhxai²na²hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta³nxa²
 i³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 14 Jã¹nxe³sxã³, A³sĩ²kri³jah³la²,
 Fle³kõ²jah³la², Er²me³sah³la² Pa²tro³bah³la², Er²ma³sah³la² ain¹sxã³,
 txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³su² jah¹lo²nãu³xa²
 ã³xa² A³sĩ²kri³jah³lai²na² nũ³ka³txai²na² sxi²ha² yxau³yain¹jah¹lo²nãu³xa²
 txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la². 15 Jã¹nxe³sxã³,

Fi³lo³lo²kah³la² Ju²li³a³ka³lxa² ain¹sxã³, txa²ha³ta³nxa² î³hen³txi²,
 Ne³re²ah³la², a²ha³lîn³ta³ka³lxa² ain¹sxã³ txa²ha³ta³nxa² î³hen³txi²,
 O³lî²pah³la² txa²ha³ta³nxa² î³hen³txi², Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²î²sxã³
 yxau²xai³tũ³ka³txa² yxau³yain¹tũ³ka³txa² txa²ha³ta³nxa² î³hen³txi²
 nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

16 A³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxã³ î³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹tain¹tũ³ka³txi³nãu³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ha³lo²lo³txai³lain¹ju³ta² yxau²xai³lain¹sxã³
 î³ka³li³si¹nx2ti³jau³su², î³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la².

Î³tih³nxe³jau³xa² a²ne³ki³san¹jau³su²

17 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². Na¹ha²kxai³,
 txa²yo²ka³nãu³ai²na² whã²na¹ au³txi³ ain³nha²sxã³ î³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
 Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ku³lhxã³thin¹te²a² ya³nx2ti³ha³ta²wa².
 A²nxe³tũ³ka³txa² wi¹lî³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta² kho³te³lhxã³ o²la³kxi²,
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta² ã³ke³tã³nã¹sih¹nxa²ti³jau³nũ³su²
 o²la³kxi², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹jau³xa²
 sa²yo²ã³si¹nx2ti³jau³nũ³su² î³tih³nxe², nxe³nx2ti³ha³ta²wa².
 A²nxe³tũ³ka³txai²lẽ¹. Yxau²nũ²kah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ ã³nhait¹sxã³
 ha³na³ka³lxi³ yxau³je²txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 18 A²nxe³tũ³ka³txa², hai³txi³
 Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹tũ³ka³txi³sxa³wa².
 Hãi¹nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² so¹lxi³ ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³tũ³ka³txai²la¹wa². Wãn³txa² wi¹ki³lxi³jau³xa²
 î³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxã³ kwa² wi¹lhin¹ki³lxi³ti³hi¹txa²lxi³ha³ta²wa².
 Te²u¹jã¹nxe³jau³xa², a²nũ²a² a³la³kxi²nxa³te²su² te²a² ain³kxi²kxai²lẽ¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³ke³tã³nã¹hî³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².

19 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kan²txi³
 sa²yo²we¹jah³lxi³to³ta¹hi¹nhẽ³la². Nxe³yah³lxin¹ju³tau³tẽx¹itã², a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹na³la². Nxe³ha²kxai³, ka³li³sa²si¹yah³lxin¹nha²wa².
 Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ a³la³kxi², ha³na³ka³lxi³
 ko³nxe³ju³ta² sa²yo²we¹jah²lxan³kxe³su², wi¹lhin¹sxã³ yxau²,
 nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa².

20 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³nhãu²no³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su²
 na³la². A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹
 Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³ju³ta² wa³ka³ti³lo³tu¹wa². Nxe³kxai²nãn²tu³,
 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²nũ³kxũn³yah³lxin¹ju³ta³lot³sxã³
 Sa³ta³na²jah¹la² yxau³syẽ¹nx2ti³tu¹wa². Hai³txi³, nũ³kxũn³txi³
 sa²nẽ³khau²ki¹xi¹nx2ti³xa³lho³la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, hãu²non³sxã³
 yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 Je³su²jah³la² kãn²thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

21 Ti³mo²jah³la² txai²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² wa³ka³li³yu³ta²
 wa³kon³kxi²jah¹lo²su² jah¹la² a²ha³ta³nxa² ã³sa²si¹hã³u¹nx2ti³na³la².
 Jã¹nxe³sxã³, Lu²si³ah³la², Ja³sãu²ah³la², So³si³pa²jah³la² ain¹sxã³,
 txai²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xa²
 Je³su²jah³la² yxo²î²ain¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ a²ha³ta³nxa²
 ã³sa²si¹hã³u¹nx2tain¹na³la².

22 Jã¹nxe³sxã³, txai²na¹xai²na² Te²si³o³ah³lo²na¹xai²na² Pau²lah³la²
 yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³, ta³nxã¹nxai²na² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².

Wxāi²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³la² a²sa³wit3sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na²
txa²ha³ta³nxa² i³hen³txi³nx2ta¹wa².

23 Jā¹nxe³sxā³, Kai²ah³la² a²ha³ta³nxa² i³hen³txi³nx2ti³na³la².
A²nxe³jah¹la² sxi²ha², Pau²lah³lo²na¹xai²na² yxau³yai¹na¹ha²kxai³,
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ʔsxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na²
thī¹nāin²txi³ ā³yā³nū²kxi²ya³sain¹to³sīn¹na³la². Jā¹nxe³sxā³,
E³ras²jah³la² sxi²jen³na² kāin²je³na² yxau³na¹je³je¹nai²nān¹tū³ka³txa²
ū³yho³hi²txā³nxa² i³hau³kot3so¹ain¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² a²ha³ta³nxa²
i³hen³txi³nx2ti³na³la². Jā¹nxe³sxā³, Kwa³jah³la² txa²wā³tā³jah¹la²
a²ha³ta³nxa² i³hen³txi³nx2ti³na³la². 24 Jā¹nxa¹jau³su², Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

Sū³na² i³sa²nēn¹kxi²ki³jau³su²

25 Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxa¹sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jah¹la² so¹lxi³
hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³jah¹lo²nū³ai²la¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, kan²txi³,
Sū³na² sa²yo²wet1sa²tē³yah³lxin¹tu¹wa². Jā¹nxe³si¹nx2ti³jau³su²,
nxe³nx2ti³na³la². Txa²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹ka³tu³,
Je³su²jah³la² Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3jah¹la³
i³yau¹ū³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹jau³xai²yā¹nxe³jau³lxi³
Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wa². Wān³txai²na²
tah²yau³xai²na² i³ye³kxi¹nx2ti³sxā³, Je³su²jah³la² i³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³
i³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na², kxā³nāu³u¹tai²na² a²lhu³tu²
a³la³kxi²txi³hex1ki³sxa³jau³su² ha²kxai³, wān³txa² hāi³jau³su² ha²kxai³,
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²jut1so¹lxi³ a²nū²a² ū³wha²li¹lhxā³
ūh³yū²ki²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 26 Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nū³wa³kxu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txa² i³tih³nxe³tū³ka³txi³su² tū³ka³txi³nū³a²
i³sa²si¹hā³ū¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³ka³txai²na², Sū³na²
wān³txa² ain³kxi²so¹ki²sxā³ ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³, wān³txi³tu³
tah²yau³tu³ ūh³yū²ki²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²na¹,
hī¹nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³kxai³lu²,
ka³te³su² yxau²wa³to²a³li³tāu³su² tāu³kxai³lu², i³kwa³na³te³nah¹lxi¹,
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² sa²yo²we¹te³na¹, wān³txai²na²
tah²yau³xai²na² i³ye³sxā³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa²
yo²ha³kxa¹ e³lē³na² i³yau¹ū³hain¹na³la². A²nū²a² yo²ha³kxa¹ Sū³na²
wān³txa² yo²ʔi², sa²yo²we¹ti², nain¹txai²lā¹. Ain¹na³la².

27 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ hāi¹nxe²
a³la³kxi²ta³lun²khai¹nxe³tāu³su² tāu³a¹, wxi²kin³ti³ton³sxā³
i³yī¹li²wa³to²hi²ya³sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin²
sa²hau³ko³tē³lha²kxai³, nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la².
Ta³lu²na¹wa².

1 Korīntios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txā³nxa² ũ³hū¹nx²ta¹tu¹wa².
 A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hā³ū¹sa¹nx²ti³na²hē³la².
 ĩ³sa²si¹hā³ū¹sa¹nx²ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā².
 ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³.
 hxi²kan¹txi³lot³sa³na²hē³la². Sos³tē²yah³lo²su² txa²wā¹lon³yah³lo²su².
 yxau³ya³sain¹nūn³na³la². 2 Ko³rīn²to²thi³na² yxau³yah³lxin¹tū³ka³txi³.
 ĩ³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³.
 ĩ³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu².
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³ ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta².
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxī¹lxa². Yxo²i²yah³lxī³si¹nx²ti³nūn³jau³su².
 ĩ³kaix¹so¹nx²ti³nūn³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² ĩ³li³thi³na².
 yxau³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta².
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ā³non²ta³kxi¹nx²ti³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te².
 ĩ³nxa² ũ³wha²li¹lhxū¹nx²ta¹wa². Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹la².
 3 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² Txa²wā¹wi³nu²su².
 nxe³te²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su².
 nxe³te²nān²tu³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxī²nx²ti³si¹hi².
 wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxī³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su².
 ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ĩ²nē³jau³su²

4 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxī¹nx²ti³ha²kxai³.
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³yah³lxī¹lxa².
 5 Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³.
 a³la³kxah¹lxī¹nha²kxai³ wxi²kan¹txi³ ĩ³tih³nxe³nyhu¹ah³lxī¹nha²kxai³.
 nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹xah³lxin¹ju³ta¹na² Txa²wā¹sū³na².
 sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². 6 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā².
 Kris²tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³jau³xai³tā² ya²la³la¹.
 kāi³ūh¹nx²ti³tai¹ti²tu³wa². 7 Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la².
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxī²ju³ta³nū³a².
 wahx³yah³lxin¹tāu³a² wxa²ē¹nāu³ai²na² yen³kxa² wi¹te²a².
 wā³ko³txa²lxī³xa³hē³la². A²yxo²ha³kxa¹ ũ³hū¹nx²ti³na²hē³la².
 8 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a³ka³nxī²nxa³ta³lxa¹ ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxī³tu¹wa².
 Ā³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxī³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la².
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxī²tāu³a¹ ko³nxe³ti³.
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxāi³ti³nx²ti³xa³lho³la², Sū³na² wān³txa² kan²txi³.
 yxo²i²yah³lxī¹nha²kxai³la². 9 Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ya²la³lai²la¹wa².
 Wān³txa² e³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ ĩ³yūt¹se³tu¹wa². A²nxe³jah¹la².
 hi²sen³su² ĩ³kaix¹so¹nx²ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta².
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²i²yah³lxī¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na².
 ā³nū²kxi¹nx²ti³sxā³ yxau²xai³lah³lxī¹lxa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu².
 Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².

Yxo²i²tū³ka³txa² ā³nhai²ta³lxī³yxau²xai³jau³su²

10 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². Wi¹lain³kxi²sah¹lxī³hē¹la².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²

ha²kxai³ nxe³te²na² a²wān³txa² ĩ³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³ ā³nhai²ta³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³
 wxa²ē¹nān¹jau³xa² yxau³ka³na³ka³nat3sxā³ aīn³nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Ā³lxa²txi³ aīn³waun¹txi³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Kō³nxe³ti³
 ĩ³yi¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². 11 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Klo³e²yah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³hen³txi³sain¹na²hē³la². ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²sxā³
 ĩ³hait2ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 12 Nxe³yah³lxin¹jau³xa²sa¹,
 wxa²ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ ĩ³na²a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Pau²lah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
 Yxah³lxi¹nha²kxai³:

— A³po²lah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³:

— Txai²kxai³ Pe²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.

Yxah³lxi¹nha²kxai³:

— Yxān¹ta¹ txai²li² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.

Yxah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yau³xā³lxa³txi³
 e³xai³ya³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²
 ĩ³hait2ta³lxi²xai³hĩ³te²la¹xa³? Pau²lah³lo¹na² sa²kxai³lu²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²nū¹nx2tain¹te²la¹xā³? Pau²lah³la² ĩ³lxa²
 yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2tain¹thai¹la²? Hai³txi³
 ti³he¹nx2nxa³wa².

14 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Kris³po²ah³la²
 so¹lxi³ Kai²ah³la² so¹lxi³ tē³sxā³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ai¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹jut3su² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²na¹wa². 15 Nxe³ha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ e³yah²lxa³lxa². E³yah²lxan³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² a²i³lxa² yxo²i²a¹ha²kxai³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sa³na²hē³li¹. Yah³lxin¹jau³su², hxi²kan¹txi³
 e³yah²lxan³tho³la². 16 Jā¹nxa¹jut3su² Es³te²fa³na²sah³la² nū³ka³txa²
 tē³sxā³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹nū³na¹tai¹tu³wa². A²nū²a²
 ā³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nū³na¹te²ta²hē³ku² nxa¹nha²wa². Yxān¹ta¹
 hāix1te²sĩ³lxi³nha³la². Te²na² so¹lxin³na³la². 17 A²nū²a² tē³sxā³
 ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹sain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³si¹sain¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hā³sain¹na²hē³la². A²nū²a² a²hoh³lxi³su² jau³khai³xa² e³nxa³hē³la².
 Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi³nē³jau³xai³tā² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta²
 so¹lxi³ e³a¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³xai³tā²
 e³nxa³ke³la³te²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² hĩ³nx2na³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³nxĩ¹ni² a²hoh³lxi³si² nxe³jau³su²

18 Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² hi³sa³ka³txa²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² nxe³jau³xai²na² te³nai¹nxa³te²na² yū²na³la². Ā³la²
 a²ā¹nāu³ai²na² ya³lu²ju³ta³nū³a² ā³la² yū²na³la², Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³la². Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 kwa²toh³lxi³jau³sxa³wa². Nxe³nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²kĩ³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ā²la²
 ũ³hũ¹nē³na³la². Wān³txa² wā³nxĩn¹jau³su² na³la². 19 Kxā³kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² a²hoh³lxi³si²ju³khai³xa² ā³na¹a¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 wain³txi³ wā²nxũ¹hain³nain¹ju³khai³xa² ā³na¹nū³na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²
te²nai¹nxa³ha²kxai³nxe²ū³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² a²nū²a² wān³txa² a²hoh³lxi³su² te²na²
kāi²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxā³nxa² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² i³yau¹ū³te²su²
te²na² kāi²nxa³ha²kxai³ a²nū²a² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³
i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹te²su² te²na² kāi²nxa³ha²kxai³ nxe²na³la².
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹:

— Kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹, yuh³xai²nān¹jau³xa²su¹. Txa²wā¹sū³na²
nxēn³ta²wa².

21 Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² so¹lxi³
yū³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² i²h³kl³sxa³wa².
Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² so¹lxi³
a²ē¹na² sa²hau³ko³tain¹na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³yau¹ū³sī¹na¹jau³xa² a²nū²a² ā³xa² kwa²toh³lxi³jau³hū³ye²kxan²ti³ a²ē¹na²
sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²

ten³te²ju²hē³la². 22 Jā¹nxe³sxā³ Ju³te²an¹te²su²te²a² sa²kxai³lu² wā³nxīn¹sxā³
kāi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ Kre²ka² nū³ka³txe²nān¹te²su² te²a²
sa²kxai³lu² a²hoh³lxi³sa²ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³ nxain¹na³la².
23 Nxain¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² hi³sa³ka³txa²
i³hxi²kī¹la³kxain¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na²

so¹lxi³ i³yau¹ū³nx2ti³jah¹lo²sa¹wa². Jā¹nxe³jau³xai²na² Ju³te²an¹te²su²
te²a² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ i³xan³tai¹nha²kxai³ Ju³te²an¹te²sxa³te²a²
ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³ nxe³yain¹na³la².

24 Nxe³kxan²ti³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³
i³so¹tu¹wa². Ju³te²an¹te²su² te²la³ tā³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²su² te²la³
tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i²sxā³ i³so¹tu¹wa². Nxe³te²nān²tu³
Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹ye²kxe³la³
ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³ye²kxe³la³ ha²kxai³ nxe²na³la².
Kris²tu³jah¹lo²su² na³la². 25 Nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a²
a²hoh³lxi³su² ju³ta² jū¹nxe² a²hoh³lxi³su² na³la². Nxe³yān¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa²toh³lxi³jau³su² ki³lxo³yxah³lxin¹jau³xai²na²
ā²la² ā³sen³sai¹sxā³ a²hoh³lxi³su² jau³xai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
a²nū³kxūn³ju³ta² jū¹nxa² yū²na³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
kū³we²ki²la² nū³kxū³nxa³ki³lxo³xa³lhin¹kxan²ti³ ā²la² ā³sen³sai¹sxā³
nū³kxūn³khaix1nx2na³la².

26 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
i²sxā³ i³so¹nx2ti³hi¹nai³tā² i²xi²nha¹jah¹lxi³hē¹la². Nxe³hi¹nai³tā²

yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te² i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³
hxi²kan¹khai¹nxe³te² i³nxa² ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ a²nū²a²
kāin² sa²nēn¹kxi¹nx2ti³xa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³tai¹ti²tu³wa².
27 Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²a²

kāin² yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
a²hoh³lxi³su² ju³ta² ne³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³ ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa².
Te²yā¹nxūn³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²nū³kxūn³ju³ta² kāin²
yū³yah²lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
a²nū³kxūn³ju³ta² i³nū³kxūn³ti³nx2ti³ha²kxai³ ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² āu²lxa²to³tain¹yah³lxin¹tu¹wa².

28 A²nū²a² hxi²ka¹nxa³jah¹lo²hū³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³
i³so¹ain¹na²hē³la². Ko³te²hū³te²a² i²sxā³ i³so¹ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³

yuh³xai²nān¹te²su² te²a² kāin²ki³lxo³nha²ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²ti³hi¹tu¹wa².
 29 Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hxi²kan¹txi³
 yxo²kāin²txi³ e³te²sxa³yu²hē³la². 30 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 ka³te³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nx²ti³na³la². Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ā³nū²kxi²wxe³nū¹nx²ti³na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 txa²wā¹ki³na¹xai²na² a²hoh³lx³su² nū¹nhē³na³la². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
 yxo²i²ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wain³te²lo³tē³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ yxau²xai³ti³hi¹tē³na³la². Kō³nxe³ti³ kāi³ki³kxa²
 yo³ha² ā³wa²su¹kxi²nē³sxā³ yxau³ya³nhē³na³la². 31 Nxe³ju³ta²i²li²
 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lx¹li¹.
 — A²nū²a² i²li³te²a² wā²nxū^h1 yxo²kāin²e³kxai²nān²tu³
 wai³nx³wi¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² i³hau³ko³tū¹nhē³ju³ta² so¹lx³
 yxo²kāin²e³kxai²nān²tu³ wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

2

Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²nē³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. A²wi¹lh¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³yau¹ū³nx²ti³te³lxhā³ wxā³na¹h¹nai³tā² wān³txa² wa³lx^e3jau³su²
 e³kxi¹nx²ti³nx³ha²kxai³ nxe³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³yān¹ta¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² so¹lx³ i³yau¹ū³nx²ta¹ju³ta²
 ten³sa³hē¹la². Hi³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³kxi¹nha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta²
 so¹lx³ i³yau¹ū³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Yau³xā³xa² yxo²ha³kxa¹
 nxe³wā²na³a¹tai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³nx²ta¹h¹nai³tā² ya³lo³txi³na¹ju³ta²
 yū³sa²nx³ha²kxai³ yuh³lx³sa²sxā³ ka³ta³ta³sa³ha²kxai³ sa³tai¹ti²tu³wa²,
 Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³ i³yau¹ū³nx²ti³nx³kxa²yan³txi³sa³.
 4 Txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³su² wa³lx^e3txa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a²
 a²hoh³lx³su² jau³xa² e³kxi¹nx²ti³nx³ha²kxai³ nxe²nx²ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²kat¹sa²jau³su²
 wxi²kan¹txi³ i³yau¹ū³nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx²ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Kris²tu³jah¹la²kxai³ yxo²i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³sxā³
 yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² hai³txi³ a²nū²a² a²hoh³lx³su² khai³xan¹jau³xa²
 hxi²kan¹txi³ ā³nhxi²wxe³nū¹ki³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wā³nxin¹jau³khai³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² so¹lx³
 ā³nhxi²wxe³nū¹ki³tā³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²hoh³lx³su²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³te²su²te²a²kāi²non³te²na²
 so¹lx³ wān³txa² a²hoh³lx³su²jau³xa² i³yau¹ū³ai¹na¹wa². Yuh³xai²nān¹te²a²
 a²hoh³lx³su²jau³xa² e³nx³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te³a³ hxi²kan¹te²na²
 wān³txa²a²hoh³lx³su²jau³xai²li²e³nx³ha²kxai³te²sa¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ye³jen¹na² ā³wa²sut¹sxā³ ne³ki³son³tu¹wa². 7 Txa²wā¹sū³na²
 a²hoh³lx³su²jau³xa² so¹lx³ e³a¹wa². A²nū²khai³xa² kō³nhain¹jau³sxa³wa².
 A²wi¹lh¹nu¹tai²nān²tu³ txa²wā¹ha³lo²a² yū²nx³h¹nū¹tai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³ e³te³nah¹lx¹li¹.

— A²nū²ai²na² sa²kxai³lu² Txa²ki³lha³lx²a² yxo²i²te²na² sa²kxai³lu²
 wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tū¹xā¹. Txa²ki³lha³lx²ai²na² sa²kxai³lu²
 i³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ su²lḥā³ain¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxai¹na¹tū¹xā¹. Txa²wē³sa² yā¹xain¹tū¹xā¹.
 Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe²kāi³jau³nū³a²

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² a³la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 8 Yuh³xai²nān¹te²a²
a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa²
a³la³kxain¹jau³sxa³wa². A³la³kxain¹ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Tah²si²ha²kxai³ tē³sxā³ hi³sa³ka³txa²
ī³hxi²kī¹la³kxai¹nhī³nx2nxa³wa². 9 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² a³lxi²ki³te²nāu¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
yen³kxa²wi¹te²a² āu¹la³kxi²nē³na²hē³li¹. A²nxe³te²na² txa²wā¹ye³na²
ī²ki³sxa³ha²kxai³ txa²wā¹ne³nxē³na² ain³kxi²nha²ki³sxa³ha²kxai³
txa²wā¹ē¹nāu³a² a³la³kxi²ki³sxa³ha²kxai³ kī³sxa³ju³tai²la¹wi¹.
Wi¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ yū³nē³tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

10 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹ au³txi³ e³kxi²nha²jau³khai³xa²
ī³yau¹ū¹nhē³na³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su²
ī³yau¹ū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². A²hoh³lxi³su² khaix1jah¹lai²la¹wa².

Txa²wā¹sū³na² au³txi³ e³kxi²nha²jau³khai³xa² ī³yau¹ū¹nhē³na³la².
11 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² wā²nxūh¹ e³kxi²nha²jau³xa²
hxi²kan¹txi³ a²nū²a² ā³xa² e³kxi²nha²ye²nyhu¹in¹jau³xa²
ain³kxi²nyhu¹ki³te²sxa³yu²hē³la². Wān³txa² wā²nxūh¹ e³kxi²nha²jah¹la²
so¹lxi³ a³la³kxi²te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²

wā²nxūh¹ e³kxi²nha²jau³xa² a²nū²a² ā³xa² a³la³kxi²hī³ki³sxa³wa².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²nha²jau³xa²
a³la³kxi²hī³nx2na³la². 12 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
A²yāu³ka³txi³khai³xa² nxū²kwai³yxau³nē³ye²si¹jau³nū³su²

ū³hū¹nē³na²hē³la². Hai³txi³ yuh³xan¹te²a² yāu³ka³txi³la³ ko³nxe³te²la³
ū³hū¹nē³lxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
ī³sa²si¹hā³ūh¹nē³kxah³jai²na² ū³hū¹nē³na²hē³la². Nxe³lha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³nūh¹ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na²
wi¹lhin¹sxā³ ī²nē³jau³nū³su² ā³ne³wxe³nūh¹ki³tā³la².

13 Jā¹nxe³jau³su² wān³txai²li² ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² ī³yau¹ū¹sa²jau³xa² so¹lxi³ ī³yau¹ū¹nx2ta¹wa². Hai³txi³ a²nū²a²
kwa² a²hoh³lxi³su² ki³lxo³te²a² wān³txi³sxa³wa². Oh³nān¹jau³xa² so¹lxi³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ tē³sxā³ ī³yau¹ū³nx2ta¹wa². 14 Yxān¹ta¹
a²nū²ai²li² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nxa³jah¹la²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³te²sxa³yu²hē³la².
Hāi¹nxe³sxā³:

— Kwa²toh³lxi³jau³syex1nx2na³li¹. Nxe³nyhu¹te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³txai²na² nxū²kwai³yxau³jah¹la² so¹lxi³ oh³xai²nān¹jau³xa²
a³la³kxi²te²ju²hē³la². 15 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
nxū²kwai³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² ī²li³ju³ta² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³tā³nxa²
a³ya³txi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³
ain³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³tā³nxa²
hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²te²sxa³yu²hē³la². 16 Nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wā²nxūh¹ e³kxi²nha²jau³xa² a³la³kxi²nū¹te²la³
yū³ki³te²sxa³yu²hē³li¹. A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² ī³tih³nxe³ki³ju³ta²
yū³te²sxa³yu²hē³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wā²nxūh¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
ain³nha²jau³xa² so¹lxi³ ū³hū¹nē³na³la².

3

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² kār³kī³tā³la².

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wē³ha³lxa²
yā¹yxah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kwēn¹ta² yxo²i²
ā³si³wxē³jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nān¹ta² wān³txa² so¹lxi³
ain³kxi²yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wān³txa² hxi²kan¹jau³la³ i³yau¹ū¹nx2ti³nxa³hē³la². 2 Wē³sai²na²
a²su³su³yau³xa² so¹lxi³ i³te²ju²hē³la². Yain³txi³khai³xa² hxi²kan¹txi³
i³yain³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe²yah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² kwēn¹tai²na¹ yxo²i² ā³si³wxē³te²yā¹yxah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wxi²kan¹jau³khai³xa² hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxē³yah²lxa³lxa².
3 Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² yxau³yah³lxi¹lxa². Wxa²nū³ka³txi³
i³nxai²na² i³ka³tā³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ kwa² wān³txa²
i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxa¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxa².
Yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe² kār³yah³lxi¹lxa². 4 Wxa²nū³ka³txai²na² i²li³te²a²
e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe² e³i², āh¹
i²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² A³po²lah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe² e³i², nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe²
kār³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².

5 Nxe³ha²kxai³ A³po²lah³lai²li² hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² hxi²kan¹jah¹lo²su²nū³nxa³wa².
Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sī¹na¹wa².
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³ yxo²i²
ā³si³wxē³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nai²li² i³kwa³na³sa²sī¹nha²kxai³
ju¹tai²li² i³yau¹ū²xai³nxa²lxi³sī¹na¹wa². 6 Hai³sxai²na² wa³kon³ki³ju³ta²
yā¹nx2na³la². Hai³sxai²na² ū³whī¹ki³jut3sū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³tih³nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yain³ta³ne³kxa² i³yau³xa²
ū³whā³kxi²ki³jut3sū³nxe² A³po²lah³lai²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³yau¹ū¹nx2ti³ta¹hē¹la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ne³kxai²na² i³wi¹we¹kxa² yā¹nxe² a²nū²
i³nxai²na² yxo²i²si¹nx2ti³na³la². 7 Nxe³yān¹ta¹ ki¹ai²na²
ū³whī¹jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ ka³lū³ju³ta³nū³a²
i³yau³xa² ū³whā³kxi²jah¹lai²li² hai³txi³ hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³
nxe³te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nai²na² so¹lxi³ yain³ta³ki³ai²na²
ka³lū³ti³hi¹tha²kxai³ wi¹wen¹ti³hit1tha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la².
Nxe³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wa². 8 Nxe³ha²kxai³
ū³whī¹kxi²jah¹lo²su² tā³nxa² i³yau³xa² ū³whā³kxi²jah¹lo²su² tā³nxa²
ā³sen³sai¹nyhu¹ki³ju³ta³la³ yū³ai¹nxa³wa². A²hxi²kan¹ju³ta²
hau³kon³yah³na³la². Wi¹kār³xa² ai³ya³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
ū³yho³hxi²te²ju²hē³la². 9 Jā¹nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²

wa³ka³li³lot3sa²tū³ka³txi³si²nha¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² Txa²wā¹sū³na²
hai³sxa² yā¹xah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ta¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³nūn³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yā¹yxah³lxi³nū³ni¹lxa². 10 Sxi²ha² txah³lxa³kxa²
au³txi³ ā³kat1ta³ka³ta³nū³su² ū³wha¹kxi²ju³ta²yā¹nxe²na³la²,
Kris²tu³jah¹la²sa². Au³txi³ ā³ka³ti³si¹hin¹jau³su² ū³si³ya³ki³kxai²nān²tu³

sxi²ha² hai³txi³ ā³ya³hxi²sxā³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe²khāuh³lxa³txon³nyhah¹lxin¹kxa²yan³txi³su² Kris²tu³jah¹lai²na²wān³txa² yxo²ah³lxi³si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³ya¹ū¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yxo²i²xa³te²nāu³xa² ĩ³ya¹ū³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³hxi²kat1sain¹na²hē³la². Jā¹nxe³kxe³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txan²tu³ ĩ³hen³txi³kī³kxe³su² sxi²ha² au³txi³nāu³xa² yā¹nx2na³la². Txi²yā¹nxe³sxā³a²nū²a² ā³xa² wi¹lī³sxa³kat3sū³na³la². A²nxe³te²na² sxi²ha²txon³tū³kā³txa² yā¹nxain¹na³la². Wain³txi³ ĩ³tih³nxe³txai¹lxa². 11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². ĩ³sa²si¹hā³sxā³ ĩ³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ki³lha³lxa² so¹lxi³ yxo²i²sa²tē³jah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² ā³xai²na²yxo²ah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³nē³lain¹na²hē³la². A²nxe³jah¹la² sxi²ha²txah³lxa³ki³a² au³txi³ ũ³si³ya³kxi²kī³ka³ta² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na²A²ki³lha³lxa² ũ³whxe³ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²yxo²i²kī³kxai²nān²tu³ en²nē³nxa³lho³la². 12 Nxe³tū³kā³txai²na² sxi²ha²ton³tū³kā³txa² yā¹nxain¹na³la². Jā¹nxe³nū²la² a²nū²a² ĩ²li³te²a² ou²ro²ki³su²ta³nxa² pra²ta²ki³su² tã³nxa² txah³lxa³kxa² a³lxi²ki³a² ĩ²li³ki³su²ta³nxa² nxe³ki³a² tē³sxā³ sxi²ha² wi¹thī³na² txo³nai¹nhī³nx2na³la². A²nxe³thī³nai²na² wān³ju³ta³la³ yū³hī³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² ĩ³tih³nxe³nx2ti³tū³kā³txa²kxai³ wain³jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³sxi²ha² wā²nxa³thī³na² ton³tū³kā³txa² yā¹nxain¹na³la². Te²yā¹nxūn³jut3su²a²nū²a² ā³xa² hi³sa³kat3su² ta³nxa² wai³nhxān³sxu² ta³nxa² si³sa³nxān³su²ta³nxa² nxe³sxā³ tē³nū²la² sxi²ha² txo³nai¹nhī³nx2na³la². A²nxe³thī³nai²na²wān³ju³ta² yū³hī³nx2na³la². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² ĩ³tih³nxe³nx2ti³tū³kā³txa²wai³nxa³jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ sxi²ha² wān³thī³na²ton³tū³kā³txa² yā¹nxai¹nhī³nx2na³la². 13 Nxain¹kxai²nān²tu³ kxā³non³tāu³a¹Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wxā³tāu³a¹ txa²wā¹wa³ka³li³yu³ta² ĩ²te³lhxā³wxā³tāu³a¹ kái³ki³ju³ta² ĩ²nē³lain¹tu¹wa². Kái³ki³ju³ta² wi¹tã³nxa²wi¹lxa³tã³nxa² e³lxah¹ ĩ²nē³lain¹tu¹wa². ĩ²nē³lhxā³ a³ya³txi²sxā³ ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa². ĩ³yī¹li²nē³ju³ta² ha³nxe²a² yā¹nxe³hī³nx2na³la². Kái³ki³ju³ta² ha³nxe²a² yan³sxā³ wān²kī³kxa² yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ²nē³lhān²sxā³ ĩ³yī¹li²nē³lain¹tu¹wa². 14 A²nxe³jah¹la² sxi²ha²txon³thī³na² wā²na³kxi²ti³hi¹txa³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ wi¹wi¹nxe²ū³yho³hi²nyhain¹tu¹wa². 15 Nxe³yān¹ta¹ sxi²ha² ũ³txo³nain¹ju³ta²wā²nhxan³kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²kxe³nū³a² tū¹kxi²hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³sxi²ha² ũ³ton³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² wān²kxi²kxai²nān²tu³ a²nū²a²so¹lxi³ ih³hī³nx2na³la². Nxe³kxa² yā¹nxe² Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta²wi¹kāi³xa³te²su² te²a² a²yo³ha² yū³hī³nx2nxa³wa². 16 Nxe³yān¹ta¹wxa²nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² yā¹xah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na²Yāu³ka³txa² nxu²kwai³yxau³nx2ti³na³la². 17 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhīn¹khai¹nx2na³la². Wxa²nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na²Txa²wā¹sū³na² sxi²su² yā¹xah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² sa²nai¹te³lhxā³ a²nū²a² nxe³ke³la³te²kxai³ a²nxe³te²a² sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹li²tu¹wa².

18 Nxa²ha¹te¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² ĩ³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² wān³txi³kai³lu¹, e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txi²na² a²nū²a² a²hoh³lxi³sa²ju³ta² yū³na¹nha¹. Nxa¹ha²kxai³

a²hoh³lxi³sa¹nha¹. Wxa²ē¹nān¹jau³xa² yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³a²hoh³lxi³syah¹lxi³hī³nx2nxa³lxa². Oh³xai²nān¹ta² a²hoh³lxi³su² jah¹la²so¹lxi³ a²hoh³lxi³khai³lxa³ hī³nx2na³la².

— Nxe³jau³xai²na² kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Yuh³xai²nān¹te²su² te²a²nxe³nx2tai¹nha³ta²wa². ¹⁹ Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su²jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ye³i²tāu³a² kwa²toh³lxi³jau³su²na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹tā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² ku³kuh³nxe² e³te²ju²hē³li¹. Nxe³te²na² Txa²wā¹sū³nu²su² hi²sen³su² kwa²to³toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Nxe²i³yī¹li²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²⁰ Te²yā¹nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su² ju³ta² hai³txi³wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³li¹. Kwa²hāi¹nxe² toh³lxi³jut3su² te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ ju¹tai²li² wi¹la³la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ²¹ Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² a²hoh³lxi³su²jah¹la² ā³si³tē³kxi²te² i³nxai²na² yxo²kāin²txi³ āu²la²ti³ e³yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nē³kxai²la¹wa². ²² Pau²lah³lo²na¹xai²na², A³po²lah³la², Pe²jah³la², nxe³sīn¹sxā³ hxi²nū¹nxai²lxi³si¹sa²sīn¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nxai²sah¹lxi³sīn¹na³la². Wi¹lhin¹nxai²lxi³si¹sīn¹jau³su² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² ū³hū¹yah³lxi³na³la². Ka³te³na² wi¹tāu³a² ū³hū¹nxai²lxi³na³la². Ya³lu²yah³lxi³nxan²ti³ wi¹lha²hau³ko³tūh¹nxai²lxi³tu¹wa². Yen³kxa²tau³ton³kxi¹nx2ti³kxa² Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² ū³hū¹nxai²lxi³tu¹wa². Ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ū³hū¹nxai²lxi³tu¹wa². ²³ Nxe³nxai²ha¹te¹Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxūn³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².

4

Kris²tu³jah¹la²i³sa²si¹hā³sa²sīn¹jau³su².

¹ A³po²lah³la² txai²na² nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa²sīn¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² hāi³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ū³sain¹sīn¹jau³xa² i³hen³txi³jah¹lo²su² sī¹na¹wa². ² Nxe³na¹kxa²yā¹nxe³te²he³la³kxi³ i³nxai²na²sa²kxai³lu²:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²wai³wait3sxā³ wi¹kāi³xa²xai³txai¹lxi¹. Nxe³te²ju²hē³la². ³ Jā¹nxai²jut3su² a²nū²ai²li²i²sa²sxā³ i³yī¹li²sa²ju³ta³nū³a² hxi²waun³txin²nxai³lho³la². Wxāi²la³tā³nxai² a²nū²a² hxi²kan¹te²la³ tā³nxai² i³yī¹li²sa²ju³ta³nū³a² hxi²waun³txin²nxai³lho³la². Kāi³a¹ju³khai³su² kxan²ti³ i²nha²sxā³ i³yī¹li²nha²ye²sa²nxai³lho³la². ⁴ Txa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta²txai²na² i²nha²nxai³nha²wa². Wā²nxūh¹lxi³txi³ wi¹lhin¹ti³hi¹nha²ju³ta³la³te²txā³wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ i²sa²sxā³ i³yī¹li²sa²ju³ta³nū³su² hxi²ka¹nhī³nx2na³la². ⁵ Jā¹nxe³sxā³ a²nū²ai²li²ko³nxe³ti³ i²yī¹li²hain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Ha³lo²a² ā³nha³ko³txā³wa². Nxe³ta¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a³ka³nxai²ju³ta²wah³nxe³jah³lxi³hē¹la². A³ka³nxai²hī¹na¹ a²nū²a² hāi³jau³xa² a²ē¹na²āu³txi³ hāi³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³tu¹wa². A²ē¹na² ko³nxe³ti³kāi³so¹nhai¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i³ko²ko²txa²ne¹nhē³tu¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²ki³na¹xai²na² sa²nēn¹kxi²xai³nē³tu¹wa².

6 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wain³txi³ ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su² txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² A³po²lah³lai²na² kāi³a¹jau³hū³jau³syē¹nx2ti³na³la². Wxa²hxi²kan¹jah¹lo²nāu³xā² txai²la³ tā³nxā² A³po²lah³lai²la³ tā³nxā² ī²li³te²a² hxi²kan¹te²su² te²la³ tā³nxā² ā³kāi³xai³ju³tai²na² so¹lxi³sa²nēn¹kxi²xai³txai¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ā³xā² ā³kāi³nūn³ju³tai²na² ā³kāi³so¹ain¹sxā³ sa²nēn¹kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² ā³xā² ha³ya³kxa³lxi³su² hi¹ain¹jau³su² ī³kāu³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la².

7 Īh¹te²a² hxi²ka² sa²sen³sai¹sxā³ hxi²kan¹te²lo³txa²lxi³te²la¹xā³? Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nx2ti³xā³lhai¹la²? Nxe³ha²kxai³ īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ nūh¹ so¹kxi²ki³lxo³nyhah¹lxin¹te²la¹xā³? Yxo²kāin² e³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ū³hū¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

8 Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ yū³sī¹na¹xā¹. Yen³kxi³khai¹sī¹na¹xā¹. Ha³lo²a² wa³kxēn³sa²sī¹na¹xā¹. Yxān¹ta¹ wxa²nū³kā³txai²li² yah³lxi³sī¹nxā³xā¹. Yah³lxin¹jau³su² ya²la³tu³ ha³lo²a² wa³kxēn³ti³nāu³su² yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ hau³ko³ja³syah¹lxi³sī¹h³nx2na³la². Yxān¹ta¹ yxah²lxa³lxa².

9 Je³su²jah³la² ī³kaix1so¹sain¹sīn¹nha²wa². Nxe³kxan²ti³ ā³si³wxē³not3sa²sīn¹ta²nū³nha²wa². A²nū²a² su²lhā³tū³kā³txi³ hū³sa²sīn¹nha²wa². Ī²sa²sān²sīn¹sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³tū³kā³txa² yā¹na² su²lhā³te³lhxā³ sa²sīn¹ta²nū³nha²wa². Oh³xan¹tū³kā³txa² Ī²i², yuh³xan¹tū³kā³txa² Ī²i², nxe²sain¹sīn¹nha²wa². 10 Nxe³ha²kxai³lu¹ Kris²tu³jah¹la² wān³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² e³e¹nx2ti³sī¹na¹wa². Wxāi²na² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi¹nx2ti³ha²kxai³ a²hoh³lxi³su² khai¹yxē²yah³lxi³nhi¹lxa². Hxi²tha²on³sa²sīn¹kxan²ti³ nū³kxūn³khai¹ye²yah³lxi³nhi¹lxa². Ko³te³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wxāi²na² sa²nēn¹kxi¹nx2tain¹sīn¹na³la². 11 Ye³kā³lxa¹txi³ he³ja³lu²sa²to³sī¹nha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²sa²to³sī¹nha²kxai³ sa²sīn¹toh³na³la². Wān³txa²sa²to³sī¹nha²kxai³ kāin² waix1sain¹to³sī¹nha²kxai³ nxe³sain¹te²sa²sī¹na¹wa². Hai³txi³txa²sxi²khai³lxa³ yū³sa²sī¹na³wa². 12 Txa²yain³txa² so¹kxi²te³lhxā³ kāin² wa³kon³nha¹wa². Yxo²xūn³txi³ ī³ye³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wi¹lhit1sxā³ ī³yī¹li²hain¹nha¹wa². Nū³kxūn³txi³ khāuh³lxa³txi³sain¹sīn¹kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau²xai³sī¹na¹wa². 13 Ko³te³kxi²sain¹sīn¹kxan²ti³ wān³txa² wi¹jau³xa² ī³wa²lū³xain¹nha¹wa². A²kuh³lxa³txi³su¹syex1tain¹sīn¹na³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ sxi²ha² a²nxa³ti³ju³ta² ha³lo²a² sa²tā³kxi³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² nxe³sain¹sīn¹na³la².

14 Jā¹nxa¹jau³su² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹na¹tāu³a² āu²lxa²to³txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Hāi¹sxā³ txa²wē³ha³lxi³hū³nxe² a³lxi²na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ī³tih³nxe³nx2ti³te³lhxā³ nxe³nx2ti³nha¹wa². 15 Ī³tih³nxe³nx2ti³jah¹la²nāu³xā² kā³lxa¹txi³ yū³yah³lxin¹kxan²ti³ a²wī³nu²khai³xa² kā³na³ka³nat3sxā³ yū³nx2ti³hī³nx2na³la². A²nxe³te²a² wxa²wī³nu²khai³hū³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²wi¹lhi¹na² ī³yau¹ū¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Jā¹nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wxa²wī³nu²khai³hū³na¹wa². 16 Nxe³na¹ha²kxai³ wi¹kāi³a¹kxa² yā¹nxe² kāi³jah³lxi³hē¹la². 17 Jā¹nxa¹jut3su² Ti³mo²jah³la² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxā³nxa² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txa² ī³tih³nxe³na¹ha²kxai³ yxo²r² ā³si³wxe³na²hē³la²
 Ti³mo²jah³la²sa³. Nxe³ha²kxai³ a³lxi²na¹wa². Txa²wē³sa² yā¹nx2na³la².
 Sa²wai³wait3sxā³ wi¹kāi³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wain³txi³ sa²yxo²wet1sa²tē³si¹nx2ti³jau³su²
 ī³yau¹ū³nx2ti³tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³tē³na²
 wi¹tāu³su² ū³hū¹nx2ti³si¹jau³su² ī³yau¹ū³xi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²r²tū³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
 ī³yau¹ū³hain¹to³ha¹wa².

¹⁸ Yxān¹ta¹:

— Pau²lah³la² wā³li²nxa³lho³na¹. Wxa²nū³kā³txa² ha³tih³nū³kā³txa²
 wxa²ē¹nāu³ai²na² e³kāi²non³sxā³ ī³ye³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

¹⁹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jau³su² kxai²nān²tu³
 wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wa². Wā³li²na¹kxai²nān³tu³ yxo²kāin²ne³te²
 ī³nxa² ī²nxa²lxa¹tu¹wa². Wxa²wān³txa² ain³kxi¹nxa²lxa¹tu¹wa². Jā¹nxe²
 wā³nxIn¹sxā³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ī²nxa²lxi³nū³na¹tu¹wa². ²⁰ Txa²wā¹sū³na²
 wā³nxIn¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx²sxā³
 yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²
 e³kxi²ki³kxai²nān²tu³ ā³ya²la³la¹ Txa²wā¹sū³na² wā³nxIn¹sxā³
 ā³si³tē³kxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la² ā³nū²nx²sxā³
 yxau²xai³ki³sxa³kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³kxi²ki³kxan²ti³
 kwa²wān³txi³su²hī³nx2na³la². ²¹ Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² nū¹hi²jah¹lxi³hē¹la².
 Wā³li²na¹tāu³a² ī³kwa¹lxi²sxā³ ī³wai³si¹nx2ta¹jau³su² tā³nxa²
 txa²ē¹nāu³ai²na² thāi³ti³la² a³lxi²si¹nx2ta¹jau³su² tā³nxa² nū¹hi²jah¹lxi³hē¹la².

5

Yxo²r²tū³kā³txi³nāu³xai²na² ko³nxe³thi¹nain¹jau³su².

¹ Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³kā³txi³ ī³nxa² ko³nxe³thin¹khaix1te²a²
 yū³yah³lxi³ta¹hi¹lxa². Ko³nxe³khaix1ju³tai²la¹wa². Hai³txi³
 Ju³te²a² nū³kā³txi³su² te²a² tā³nxa² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²su²
 te²a² tā³nxa² te²yā¹nxe² kāi³ain¹te²sxa³yu²hē³la². Wxa²wī³na²
 sxe³xa³kā³lxi³khai³xa² tē³sxā³ so¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². ² Nxe³kxan²ti³nū¹
 yxo²kāin²e³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Hai³txi³ ī³āin²ta³kxah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la².
 Jah¹lai²li² ī³sa²ha³lo²sa²tā³ah³lxi³ta¹hxā³nhē¹la². ³ Nxe³yān¹ta¹ txai²li²
 nxū²kwai³ye³lot3sxā³ yxaun²nxa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ txa²ē¹nāu³ai²na²
 ī²nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³nāu³a² yxau³na¹kxe³hū³nxe²
 ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hai¹na¹wa². Ko³nxe³thin¹sxā³ kāi³jah¹la² ā²la²
 ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hai¹na¹wa². Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ī³ye³kxi²sa²jau³xa² ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
⁴ Nxe³ha²kxai³ ā³yā³nū²kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ā³yā³nū²kxah³lxin¹kxai²nān³tu³
 txa²ē¹nāu³ai²na² ā³nū³kxi¹nx2ti³nū³na¹tu¹wa². Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²wā³nxIn¹ju³khai³xa²
 ā³si³tē³kxi²nē³tu¹wa². ⁵ A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³thin¹sxā³
 kāi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ī³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kāi³ī¹nhē³li¹. Sa³ta³na²jah¹la² a²wa³kxēn³syē¹txai¹li¹.
 Yah³lxin¹jau³su² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² ā³yxo²o³tū¹si¹yhah³lxin¹jau³su² ī³ye³kxi¹jah³lxi³hē¹la².

Nxe³kxai²nān²tu³ a²nũ²khai³xa² ā³kho³kxan²ti³ Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wxā³hī¹na¹
 a²wi¹tāu³khai³xa² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tu¹wa².

6 Jā¹nxe³jut³su² yxo²kāin²txi³ e³lah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa².
 Te²yā¹nxe³jau³su² txa²wā¹yah³la²nāu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tū³xa² ī³wa¹kxi²ki³a² jū¹nxa² so¹lxi³ ũ³sa²wi¹ki³kxai²nān²tu³
 ye³jen¹na² tū¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ī³wat¹te²ju²hē³li¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³a²
 nē³lai¹nhxai²tai¹ti²tu³wa². 7 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³tai³tā²
 a²wi³na² sxe³xa² so¹kxi²ju³tai³ jā¹nx2na³la². Ī³wa¹kxi²ki³a² yā¹nx2na³la².
 Jā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ī³wa¹kxi²ki³hū³nxe² ā³na¹jah¹lxi¹hē¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³nhan³ka²ti³nx2ti³h³nx2na³la².
 Nxe³sxā³ yain³tū³xa² tah²nū³xa² yā¹yxah³lxi³h³ī³nxa¹lxa². Nxe³kxai²nān²tu³
 ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ī³wa¹kxi²ki³hū³nxe² yū³yah³lxi³h³ī³nx2nxa³lxa².
 A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹tai²na²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² yū³yah³lxi¹nha²kxai³ o³ve²a²
 wē³sa² tē³sxā³ su²lhā³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² wē³sa²
 su²lhā³yah³lxin¹kxa² yā¹nx2na³la². Ā²la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 8 Jā¹nxe³hī¹nān¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² ī²xi²ki³je³na²
 Pas²kwa² yain³txa² yain³ki³tu¹wa². Yain³ki³tāu³a¹ hai³txi³ ī³wa¹kxi²ki³a²
 yain³ki³sxa³lho³la². Hāi¹sxā³ yain³txa² tah²nū³xa² ī³wa¹kxi²ki³la³
 yū²nxa³tū³xa² so¹lxi³ yai³nh³ki³tā³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³tai²na² a²nū²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ ain³kxain¹ki³ju³ta² ā³na¹ki³sa²kxai³
 ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹ki³sa²kxai³ nxe³ki³tu¹wa². Nxe³sxā³
 wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³ki³sa²kxai³ ya²la³lyu³ta² so¹lxi³ kāi³ki³sa²kxai³
 nxe³ki³tu¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ ten³ya³sah¹lxi³hē¹la².

9 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu² wān³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hī¹nai³tā²
 e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². A²nū²a² ko³nxe³thin¹te²a² ā³na¹sxā³
 a³li³si¹nxa²lxa¹jau³su² kwa³na³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 10 Yxān¹ta¹ ha³lo²a²
 yuh³xai²nān¹ta²ko³xai²na² hin¹yah³lxin¹tāu³a² a²nū²a² ko³nxe³ti³
 kāi³te²su² te²a² ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². A²nū²ā³xa²
 yen³kxa² yxo²kwain³jah¹lo²su² tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³
 yen³kxa² so¹kxi²jah¹lo²su² tā³nxa² txah³lxa³kxa² Txa²wā¹sū³nu²su²
 ki³lxo³sxā³ ten³ju³ta³lot³jah¹lo²su² tā³nxa² nxe³ju³ta² kāi³sxā³
 ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nxa²lxi³nxa³hē³la². Nxe³tū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ha³ten¹jah³lxin¹ke³la³te²kxai³ yuh³xai²nān¹ta³ko³xa²
 a³li³yah²lxi³h³ī³nxa¹lxa². 11 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²li² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su²
 ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²tā³nxa² a²nū²xā³xa² yen³kxa² kāin²
 yxo²kwain³tā³nxa² txah³lxa³kxai²li² tē³sxā³ txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³sxā³
 sa²yxo²we¹tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² ī³wa³ka³si³nyhu¹te²la³ tā³nxa²
 ī³na²jau³xa² ūn³jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³xa²
 ā³ke³tū¹sxā³ yen³kxa² so¹kxi²tā³nxa² nxe³sxā³ nxe³te²he³la³ka²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ī²te²a² so¹lxi³ a³li³si¹jah³lxi³hē¹la².
 Ī³yain³kxi²ti³hex¹nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².

12-13 Nxe³na¹ju³tsu² a²nū²a² ā³xai²li² yxo²i²xa³te²a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²ai³ta³lxi³ kō³nxe³ti³ kāi³jah¹lai¹ta³lxi³ ā³na¹sxā³ wxa²li³ti³hi¹jah¹lxi³hē¹la².

6

Yxo²i²tū³ka³txa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ah³lxi¹nkxai²nān²tu³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³tū³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³ i³nxai²na² wxa²hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³ i³yau¹ū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 2 Nxe³ha²kxai³ kxān³ton³tāu³a¹ yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹ta³ nū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ kāi³ain¹ju³ta¹li² wi¹ta³nxa² kō³tā³nxa² a³ya³txi²yah³lxi¹tu¹wa². Nxe³ju³ta¹li² a³la³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ha³lo²a² kāi²nxa³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³tain¹yah³lxi³hī³nx2nxa³lxa². 3 Kxān³nāu³a¹ oh³xan¹tū³ka³txa² kāi³ain¹ju³ta³nū³a² a³ya³txi²nū¹hain¹nūn³kī³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ hī¹na² yxau²xai³kī³ju³ta¹na² kāi³kī³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 4 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² yen³kxa² toh³lxa³ta² wān³txa² toh³lxa³ta² i³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxi¹jau³su² i³ye³kxai¹yah³lxi¹nkxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³ i³nxai²na² a²hxi²kan¹te²su² te²a² so¹lxi³ i³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxi¹jau³su² i³ye³kxain¹yah³lxi³hē¹la². 5 Āu²lxa²tot3sah²lxin¹nha²wa². Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² a²hoh³lxi³su² jah¹lo²su² yū³nx2ti³xa³te²la¹xā³? Yen³kxa² toh³lxa³ta² wān³txa² toh³lxi³jau³xa² i³hau³ko³te²la³ yū³nx2ti³xa³te²la¹xā³? 6 Yū³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kō³nxe²nxa³jah¹la² i³yau¹ū³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²jah¹la² i³yau¹ū³hain¹yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³ju³ta¹li² wai³nxa³wa².

7 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³ne³wih¹nxa²lxi³xa³wa². Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³nxa²lxain¹ju³ta³nū³a² tā³nxa² yen³kxa² kāi³kxi²nxa²lxain¹ju³ta³nū³a² tā³nxa² nxe³ju³ta² kō³nha²sxā³ en³yah³lxa³lxa², wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³yah³lxi¹nxan²ti³na². Nxe³yān¹ta¹ ā³nhe²kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²hxi²kan¹jah¹la² yen³nāu³a² i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 8 Yxān¹ta¹ ti³hex¹yah³lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxa²ha³tih³xan²tu³ kō³nxe³ti³ o²la³kxi²nyhu¹i², yen³kxa² kāi³kxi²nyhu¹i² yxah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Wxa²nū³ka³txi³su² kxan²ti³ nxe² kāi³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 9-10 Wai³nxa³ju³ta² kāi³te²su² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²li² hxi²kan¹txi³ ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Ā³ke³tū¹nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nxe³jah¹lo²su² tā³nxa² txah³lxa³kxa² Txa²wā¹sū³na² ki³lxot3sxā³ ten³ju³ta³lot3nxe³jah¹lo²su² tā³nxa² txu¹su² in³txa² ā³xo²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² tā³nxa² in³txa² txu¹ha²

ā³xū³whī¹ta³kxi²nyhu¹jah¹lo²su² ta³nxa² in³txah²lxi³ in³txah²lxi³
 yxo²kwain³sxā³ o²la³kxi²nyhu¹te²su² ta³nxa² txu¹ha²lxi³ txu¹ha²lxi³
 yxo²kwain³sxā³ o²la³kxi²nyhu¹te²su² ta³nxa² yen³kxa² kāi³jah¹lo²su²
 ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² kāin² yxo²kwain³jah¹lo²su² ta³nxa²
 ī³na²jau³xa² ūn³jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa²
 ī³wa³ka³si³nxe³nyhu¹jah¹lo²su² ta³nxa² a²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³ yen³kxa²
 kāi³so¹kxi²nxe³jah¹lo²su² ta³nxa² nxe² kāi³in¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ā³wxe³kxi²hī³ki³sxa³wa². 11 Wxa²nū³ka³txi³
 ī³nxai²na² ī²li³te²su² te² ī³nxai² kxān³kxai³ te²yā¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³na²hē³la².
 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tū³ka³txi³sah¹lxi¹lxa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la². Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la².

Txa²wā¹nū²ai²na² wain³txi³ kāi³ki³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī²li³te²su² te² ī³nxai²
 wān³txi³kxai³lu¹, e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— “ī²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 kāi³hī³na¹wi¹. Nīn¹jau³su² kxai²nān²tu³ wain³na³la². Yxān¹ta¹
 yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ wi¹lhin¹nū¹nhē³te²ju²hē³la².
 Te²yā¹nxe³yah³lxin¹nū³nīn¹te³nah¹lxi¹:

— “ī²li³ju³ta² kāi³ti³ten³sa³nha¹.” Na¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 kāi³hī³na¹wi¹. Na¹jau³su². Wain³na³la². Yxān¹ta¹ ju¹tai²li² a¹thūn³jut3su²
 ju³ta² a²wa³kxēn³sa¹ju³ta² ten³te²txā³wa². 13 ī²li³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²ki³ta³yxō²ka³nū³su²
 te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yxō²kxai²li² yain³txa² so¹lxi³
 yain³weh³na²ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹ yan¹ye³jen¹nāu³a¹ txa²wā¹yxō²kxai²li²
 ne³ki³son³ti³hit1sa²kxai³ yain³txa² ne³ki³son¹ti³hit1sa²kxai³ nxe³tu¹wa²,
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. A²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² we¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³te²a²
 kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²ki³ju³ta³nū³a² sa²yxō²wet1si¹ki³jau³nū³a²
 so¹lxi³ we¹txa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 sa²yxō²wet1si¹ki³jau³nū³a² we¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³hī¹nu¹tai²nān¹ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³
 wain³txi³ sa²yxō²wet1si¹ki³jau³nū³a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² ī³hxi²ka¹tū¹sa²tē³nē³na³la². 14 Jā¹nxe³jut3su²

Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹lo²kxai³lu² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut3su² kxān¹non³tāu³a¹
 wā³nxl¹ni² hxi²ka¹ni² nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³ti³hi¹tē³nūn³tu¹wa².

15 Txa²wā¹nū²khai³ki³na¹xai²na² whāi²na¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su²
 a²wa³kxēn³ta²nē³na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
 txa²wā¹nū²khai³ki³na¹xai²na² a²ī³lxi³te²su² te²a² tē³sxā³ tu¹ha²
 kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² o²la³kxi²ki³ke³la³te²kxai³ kō³nxe³ju³ta²
 a²wa³kxēn³ti³hi¹tē³hī³nx2na³la². Ju¹tai²li² wain³ti³he¹nx2nxa³wa².

16 Jā¹nxūn³sxā³ kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² ū³whīn¹ti³ki³kxai²nān²tu³
 nxēn¹ta¹ka³lxu³su² ta¹ka³lxa² kō³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² a²nū²a² ā³nū²kxi²sxā³

yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nū³su² kâi³hî³kî³tâ³la². Jâ¹nxe³jut³su² Txa²wâ¹sū³na²
 ū³wha²li¹txâ³nxa²nxe³te³nah¹lxi¹.

— Ū³whīn¹ta³kxi²kî³kxai²nān²tu³ ā³nū²kxi²sxā³ wxa²nū²a²nāu³a²
 yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nū³su² kâi³hî³kî³tâ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17 Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wâ¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ yxo²i²sxā³ ā³yā³nū²kxi²kî³kxai²nān²tu³ Txa²wâ¹sū³na² yen³nāu³a¹
 nū¹ka³na³ka³nat³ja³nhē³na³la².

18 Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxin¹ju³ta² u²lā³na¹sxā³
 ā³waix³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² i²li³ju³ta² kâi³kî³kxai²nān²tu³
 txa²wâ¹nū²khai³xa² hai³txi³ ā³kâi³ti³hi¹tē³te²su² jut³su² nxa³wa².

Yxān¹ta¹ txu¹ha² ta³nxa² in³txa² ta³nxa² ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²ju³ta²
 o²la³kxi²kî³kxai²nān²tu³ txa²wâ¹nū²khai³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³
 kâi³ju³ta² ā³kâi³ti³hi¹nha²kî³tâ³la².

19 Txa²wâ¹nū²khai³xa² sa²kxai³lu²
 Txa²wâ¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwa³yxau³nē³jah¹la² a²yxau³ju³khai³su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wâ¹sū³na² hi²sen³su² sa²si¹hā³ū¹nhē³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wâ¹nū²khai³xa² nxū¹ wa³kxēn³ta³kxi²sxa³wa².

20 Txa²wâ¹sū³na² so¹kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yo³ha²
 ū³yho³hi²sxā³ so¹kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³lha²kxai³
 Txa²wâ¹sū³na² i³kāin²ti³hit¹jah¹lxi³hē¹la². Wxa²nū²khai³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹
 sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la².

7

A²nū²a² so¹nyhu¹ju³ta² i³tih³nxe³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ i³wā³txi³sah¹lxin¹jau³xa²sa¹. Ī³yau¹ū³nx²ta¹tu¹wa².
 Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Jah¹lai²li² wxa²ha³tih³ i³nxai²nān¹jah¹la²
 nūh¹yxau³ju³ta² wi¹na³la². Txu¹ha² so²nxa³kxan²ti³ wi¹na³la².

2 Nxe³yān¹ta¹ kuh³lxa³thin¹sxā³ kâi³ju³ta² yū³khai¹te²jai¹ti²ti¹. Txu¹ha²
 so²nxa³ta¹ka³lxu²su² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² yū³khai¹te²jai¹ti²ti¹.
 Nxe³ha²kxai³ in³txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²txu¹khai³xa² so²xai³ju³ta²
 wain³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ tu¹txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²in³txi³khai³xa²
 yū²xai³ju³ta² wain³na³la².

3 Nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²sxe³khai³xa² sxe³xi²kxi³ju³ta² wain³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²in³txi³khai³xa² in³txi³nhīn³ju³ta²
 wain³na³la². Nxe²kâi³nyhu¹kxi³ju³ta² wain³na³la².

4 A²sxe³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²khai³xa² a²wa³kxēn³na³ka³lxu³sxa³wa². Yxān¹ta¹
 a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxēn³yah³lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²khai³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²sxa³wa².

Yxān¹ta¹ a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxēn³na³ka³lxai²la¹wa².
 A²wa³kxēn³su²nyhu¹kî³tâ³la².

5 Wxa²nū²khai³xa³ a³lxi²nha¹ja³hē¹la².
 Hāi¹sxā³ Txa²wâ¹sū³na² nūh¹e³kxi³ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na¹
 so¹lxi³ ā³nha¹ja³hē¹la². Txa²wâ¹sū³na² nūh¹e³kxi³ta³lu²nīn¹nū²la²
 ā³nū²kxi²xi¹nha¹ja³hē¹la². Jâ¹nxe³ wī¹ti³nyha¹to³hin¹kxai³ jâ¹nxe³ja³hē¹la².
 A²nū²kxi²xi²ya³hxn³kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu²
 txu¹ha² ā³xa² ū³whīn¹ti³sih¹nxa²ha³ta²wa², wxa²nū²khai³xa² hxi²kan¹txi³
 ā³wa³kxēn³txa³ya³hxa³nha²kxai³la².

6 Nxe³jau³xai²li² kwa³na³nxa²lxi³jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³
 kwa²i³tih³nxe³nx²ti³jau³xai²la¹wa². 7 Txa²ē¹nān¹jau³la³:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ nūh¹yxau³na¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 yxau³ain¹kxai²nān²tu³ wi¹na³na¹. Nxe³na¹tah¹lxa¹ Txa²wâ¹sū³na²

sa²kxai³lu² a²nū²a² ha³tih³xa² so¹nyhu¹ju³ta² i³hxi²ka¹ta¹nha²kxai³ a²nū²a² ā¹jā¹nxe² ā³sa²nūn³te²a² nūh¹yxau³ju³ta² i³hxi²ka¹tain¹nū³nha²kxai³ nxe³nē³na³la²
⁸ Nxa²ha¹te¹ nūh¹yxau³te²su² te²na² wha³te³sa³ka³lx³su² te²na² nxe³sxā³ txai²yā¹nxe³sxā³ nūh¹yxau³ain¹kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la². ⁹ Yxān¹ta¹ wxa²nū²khai³xa² hxi²kan¹txi³ ā³wa³kxēn³txi³nxa³kxai²nān²tu³ txu¹ha² a²yo²kwain³nxa²te²la³:

— Te²na² ten³khaix¹sa³nha¹. Nxēn¹te²la³ yū²nxā³ka³tu³:

— Hāi¹sxā³ ta¹ka³lx² te³ni² ā³ta¹ka³lx² te³ni² nxe² hu³ nxe²xai³na¹nhā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ wa³su¹txi³ wxa²txu¹khai¹xa² so¹sē¹la².

¹⁰ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā²la² so¹nyhain¹te²su² te²a² wān³txa² e³kxai¹na¹ju³ta² yū³nūn³na³la². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txai²la¹wa². Wān³txi³khai¹xai²la¹wa². Txu¹ha² in³txa² so¹ta¹ka³lx² sa²kxai³lu² in³txa² ā³ju³ta² wai³nxa³wa². ¹¹ Nxe³yān¹ta¹ in³txa² ā³na¹in¹kxai²nān²tu³ in³txa² ā³xa² so¹txa³hē¹na². Yxān¹ta¹:

— Āh¹ in³txa² ā³xa² so¹na¹tū¹xā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ in³txa² a²kxā³nxa² tē³sxā³ ā³na¹in¹kxah³la² so¹lx³ hāu²not³sxā³ āh¹so¹xi¹sē¹na². Te²yā¹nxūn³kxe³hū³nxe² in³txi³ i³nxa¹na² sa²kxai³lu² wxa²sxe³khai³xa² ā³na¹txa³hē¹la².

¹² Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxai¹na¹ju³xa² yū²nxa³wa². Txa²ē¹nān¹jau³xai²na² so¹lx³ wā²nxūh¹ain³nha¹jau³xai²na² so¹lx³ e³kxi²na¹tu¹wa². A²sxe³xa³ka³lx³sxu¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²xa³kxan²ti³ a³lx²sa²na³na¹ nxēn¹kxai²nān²tu³ kwa²a³na¹txa³hē¹la². Yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ ā³na¹txa³hē¹la², ta¹ka³lxai²na²sa². ¹³ Te²yā¹nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lo²su¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²xa³kxan²ti³ a³lx²sa²na³na¹ nxēn¹kxai²nān²tu³ yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ ā³na¹txa³hē¹na², jah¹lai²na²sa³. ¹⁴ Te²yā¹nxe³sxā³ in³txa² yo²i²xa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lx² yo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ a²so¹nyha¹ju³ta² wain³ti³hit¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. Te²yā¹nxūn³sxā³ txu¹ha² yo²i²xa³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la² yo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ a²so¹nyha¹ju³ta² wain³ti³hit¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxai³ya³llu² a²wē³ha³lx³khai³xa² a²kuh³lx³thi¹nai¹nxa³lho³la².

¹⁵ Nxe³yān¹ta¹ yo²i²xa³te²su² te²na² sa²kxai³lu² yxau³kxi²nyha¹ju³ta² te³nxa³kxai²nān²tu³ a³li³ju³ta² wain³na³la². Nxe³ju³ta¹na² yo²i²sxā³ yxau³te²na² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³lo²su² t³na² a²sxe³xa³ka³lx³su² t³na² txa²wā³t³su² ha²kxai³ a²e¹nāu³a² ā³wa²su¹kxi²nha²sxā³ yxau³h³nx²na³la². Hāu²non³txi³sxā³ yxau³ki³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ten³na³la². ¹⁶ Nxe³sxā³ yo²i²xa³te²su² te²ai³ta³lx³ ain³kxi¹nxa²ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ yo²i² ā³si³wxe³nūn³ta³nxa² nxe³ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ a²sxe³xa² yo²i²ta³ka³lx³ i³nxa¹na² wxa²wē³sāi¹ah³la² yo²i²xa³jah¹lai²tā² ain³kxi¹nxa²kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹ yo²i² ā³si³wxe³ta³nxa² nxe³ki³tū¹xā². Jā¹nxūn³sxā³ a²wē³sāi¹a² yo²i²jah¹lo² i³nxa¹na² wxa²sxe³xa³ka³lxai²tā² yo²i²xa³ta¹ka³lxai²tā² ain³kxi¹nxa²kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹ yo²i² ā³si³wxe³ta³nxa² nxe³ki³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²

¹⁷ Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ i³hxi²ka¹txa²lx³ju³ta² ū³hū²xai³nx²ti³na²hē³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tūh³na² ai³si¹nx²ti³jau³su² nxe³nxa²lx³tīh³na² ā³si³tē³xai³jah¹lx³hē¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²tū³ka³txi³nāu³xa²

yxo²ha³kxa¹ nxe² i³yau¹ū³hain¹to³ha¹wa². 18 In³txai²na² Txa²wā¹sū³na²
 tūh³na² ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā² Ju³te²a² yah³la²nāu³u¹tai²na² wān³txu¹tai²na²
 sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² ā²la² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹kxai²nān²tu³
 i³ki³we²nxi²si¹jau³su² ā³ten³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² tūh³na²
 ai²ān³si³wxe³hī¹nai³tā² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² ā²la² kāi³xa³kxai²nān²tu³
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² ā³ten³txa³hē¹la². 19 Nxe³ha²kxai³
 ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹ju³ta² Ju³te²a² nū³ka³txa² o²la³kxai¹nhxai²kxai³
 jāx¹ju³ta² we¹ta³nxa² we¹txa³ta³nxa² nxēn¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² kāi²nxa³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 kwa³na³nē³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ki³ju³ta² so¹lxi³ kāi¹na³la².
 20 Nxe³yah³lxin¹ju³tai³ta²sa¹ kxā³nxai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 sa²yo²we¹jah²lxa³nhī¹nai³tā² hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe³jah³lxi³hē¹la².
 21 A²kxā³nxai³tā² kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ wa³kon³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Ā³na¹sxā³ o²la³kxah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 ā³wa²sut1sxā³ yxau³ah³lxin¹ju³ta³nū³a² i³hxi²kan¹ya³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 i³wet1sa²so¹jah³lxi³hē¹la². 22 Nxe³sxā³ kwa²wa³ka³li³lo³te²su²
 te²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³
 nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²e¹nāu³ai²na² ā³wa²sut1sxā³ yxau³hī³nx2na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² ā³wa²sut1sxā³ yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la²
 kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ o²la³kxi²jah¹la² yā¹nx2na³la². 23 Kxā³nxai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²ki³lha³lxi²li² sa²si¹hā³ū¹nhē³lhxā³
 kāin² a³lxi²nē³sxā³ so¹kxi²nē³tai²ti²tu¹wa² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹jah¹la² kwa²
 wa³ka³li³lot3ju³ta² ā³ya³wa²lah³lxi³txa³hē¹la². 24 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² i²sxā³ i³so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A²kxā³nxa²
 i³so¹nx2ti³hī¹nai³tā² hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe² hi¹nho³jah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ā¹hi¹nho³jah¹lxi³hē¹la².

A²nū²a² nūh¹yxau²xai³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² nūh¹lxi³ ta¹ka³lxi²na²sa¹. Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²sai¹nxa³wa². Txa²e¹nān¹jau³xa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³nai²li² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3sa³ha²kxai³
 txa²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nū³a² yxo²i²sah¹lxi³hē¹la².

26 Ha³lo²a² yxau³ki³tāu³a¹ kan²khai¹nxe³sxā³ wa³lxe³tā³la².
 Khāuh³lxa³ti³nha²khaxi¹ki³ju³ta² yū³te²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ in³txa²
 nūh¹yxau³kxai²nān²tu³ hai³txi³ txu¹ha² so²nxa³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la².

27 A²sxe³xa² hī¹na² yū³kxai²nān²tu³ ta¹ka³lxa² ā³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 yū²nxā³kxai²nān²tu³ txu¹ha² so¹txa³hē¹la². 28 Nxe³yān¹ta¹;

— Txu¹txa²sa³nha¹. So¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx2nxa³lxa². Te²yā¹nxe² nūh¹lxi³ta¹ka³lxa²
 in³txa² so¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³nx2nxa³wa².
 Ha³lo²a² kan²ton³kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a² so¹nyhu¹kxi²te²a²
 khāuh³lxa³ti³nha²ha³ta²wa². Jā¹nxe³nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² ye³nx2ta¹wa².

29 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. E³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na²
 yxau³ki³ju³ta² hai³txi³ a³lu²xa³wa². Ye³jen¹na² txa²wā¹ha³lo²a²
 ne³ki³son³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹na² txuh¹xi³jah¹la²
 txu¹txa²kxa² yā¹nxe³jut3sū³nxe² yxau³ain¹tu¹wa². 30 Te²yā¹nxe³sxā³

ĩ³ain²ta³kxi²nh²te²su² te²a² ain²ta³kxi²nh²nxa³jah¹la² yā¹txe²hũ³nxe²
 yxau³ha²kxai³ ka³lih³jah¹lo²su² te²a² ka³lih³xa³jah¹la² yā¹txe²hũ³nxe²
 te²yā¹nxũ³sxā³ yxau³ha²kxai³ nxe² yxau³ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 yen³kxa² so¹kxi²te²su² te²a² yen³kxa² yũ²nxa³jah¹la² yā¹txe²hũ³nxe²
 yxau³ain¹tu¹wa². ³¹ Yuh³xan¹ta¹ yen³kxa² kãin² o²la³kxi²kxan²ti³ hai³txi³
 wi¹lxon³kxai¹nxa³lho³la². Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nãn¹ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²i²kj³kxai²nãn²tu³ ye³jen¹na² tĩ¹kxi²nẽ³tu¹wa². Oh³xai²nãn¹ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²i²kj³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ tĩ¹kxi²nẽ³lxa³lho³la².

³² Jā¹nxe³jut³su² ha³lo²a² i²li³ju³ta² o²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹la². In³txai²li² txu¹txa²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ju³ta² hãi¹nxe²
 o²la³kxi²hĩ³nx²na³la². Ī³ka³li³kxi²si¹jau³xa² so¹lxi³ te³nhĩ³nx²na³la².

³³ Yxãn¹ta¹ txu¹hxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta² yen³kxa²
 o²la³kxi²te²ju²hẽ³la². A²sxe³xa² ka³li¹txi³ju³ta² so¹lxi³ te³nhĩ³nx²na³la².

³⁴ Nxe³ha²kxai³ tĩ³na² ha¹lon³txi²na³la². Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xa²
 yā¹nxe² ai³hĩ³nx²na³la². In³txi³txa²ta¹ka³lxa² a³ka³lxon¹ta¹ka³lxu³su² ta³nxa²
 wãi²ta¹ka³lxu³su² ta³nxa² te²yā¹nxe² ai³nhĩ³nx²na³la². Txa²wā¹sũ³na²
 wãn³txa² sa²yxo²wet¹si¹jau³su² te³nain¹na³la². A²nũ²a² whãi²na¹
 a²e¹nãn¹jau³xa² whãi²na¹ Txa²wā¹sũ³na² a²yan³txi³nũ³a² so¹lxi³
 o²la³kxai¹nhĩ³nx²na³la². Yxãn¹ta¹ in³txi³ta¹ka³lxa² a²wẽ³sãi¹yah³la²
 ka²li¹txi³te³lhxã³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la².

³⁵ Jā¹nxa¹jau³su² ã³non²ta³kxi¹nxa²lxi³te³lhxã³ e³kxi¹nx²ta¹wa². Hai³txi³
 i³wã³txa¹lxi³nxa³lho³la². Hãi¹sxã³ wain³kxa²ti³ o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 ten³sa³nha²wa². Wxa²sĩ³nxũ³nxa²lxi³ju³ta² hãi¹nxe³ti³xã¹ Txa²wā¹sũ³na²
 i³ka³li³hũ¹hah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

³⁶ Nxe³yãn¹ta¹ txu¹txa²jah¹lai²na² a²e¹nãn¹jau³kxai³lu¹,
 e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² so¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹ka³lxa²li² kxãn³su² nũh¹sxa³ju³ta²
 wai³nxa³xã¹. Ta¹ka³lxa² yxo²kwain³khaix¹sa³nha¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 so¹ain¹ju³ta² wain³na³la². Ko³nxe³ti³kãi³ai¹nxa³wa². ³⁷ Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li²
 txu¹ha² so¹ju³ta² te³nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² kãin² yxo²kwain³sa²nxa³nhã¹. Nũh¹yxau³na¹tũ¹xã¹.
 Nxa¹kxan²ti³ kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxi²nuh¹nxa³lho³na¹. Ain¹jau³su²
 kxai²nãn²tu³ txu¹ha² so²nxa³ju³ta³nũ³a² wain³nũn³na³la². Nũh¹yxau³ju³ta²
 wain³nũn³na³la². ³⁸ Jā¹nxe³nũn³sxã³ in³txai²li² txu¹ha² so¹jah¹lai²li²
 wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la². Jā¹nxũn³sxã³ txu¹lha³ so²nxa³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ã²la² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la².

³⁹ Txu¹ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la² ka³ten³su²
 hin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ in³txa² ã³xa² so²nxa³lho³la². Ko³nxe³ti³
 kãi³hĩ³nx²na³la². Yxãn¹ta¹ a²wẽ³sãi¹yah³la² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu³
 ã³wa²sut¹sxã³ yxau³hĩ³nx²na³la². Nxe³hĩ¹na² in³txa² ã³xa²
 so¹ti³ten³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹ta¹ka³lxu³su² hĩ³nx²na³la². Ta¹ka³lxai²li²
 Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³ in³txi³nũ³a² te²yā¹nxe²
 Txa²wā¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²jah¹la² so¹lxi³ so¹ju³ta²nũ³a² wain³na³la².

⁴⁰ Yxãn¹ta¹ txa²e¹nãn¹jau³la³ ta¹ka³lxai²li² nũh¹yxau³kxai²nãn²tu³ ã²la²
 ka³lih³hĩ³nx²na³la². Nxe³jau³jau¹xi³na² txa²e¹nãn¹jau³xai²la¹wa². Yxãn¹ta¹
 Txa²wā¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 wãn³txain²txi²na³la².

8

Txa²wā¹sū³na² ki³lxo³kxa² yain³txa² ũ³yhe³wxe³kxi³jau³su²

1 Ju¹ta³la² nxe³ha²kxai³ yain³txa² a¹thün³te²su² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² ũ³yhe³wxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² ĩ³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Wān³txa² ti³yau³u¹tai²li¹. Nxe³hxai²na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹ki³na¹xai²li² a³la³kxi²ki³tā³li¹. Nxe³hxai²na²hē³la². Nxe³ju³ta² a³la³kxi²ki³ju³tai²li² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² yxo²kāin²txi³ ĩ³ye³kxi²nha²ki³te²ju²hē³la². Nxe³na¹ta¹ a³lxī²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³ ĩ³nxū²kwa³lxū¹waun¹nyhu¹hī³ki³tā³la². 2 A²nū²a² ĩ²li³te²su² te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxī¹:

— A²hoh³lxī³sa¹xā¹. Jau³su² kxan²ti³ hai³txi³ a²hoh³lxī³su² ju³ta² kāi²nxa³wa². A²hoh³lxī³su²kxi³ju³ta² ā²la² kāin² tau³ton³na³la². 3 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a³lxī²ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ĩ²nē³te²la¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² a³lxī²san³tā¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²yā³lxai²la¹xā¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² nxe³tu¹wa².

4 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²su² ki³lxo³nxe³kxah³la² so¹lxī³ hai³txi³ ka³ten³yah³lo²sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³kah³lo²khai³xa² ka³ten³yah³la² ka³na³ka³na³tā³la². 5 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ā³xa² yū³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ain¹kxah³lai²na² yū², txa²wā¹hxi²kan¹ti³su² te²na² yū² nxe³te²ju²hē³la². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ yū² yuh³xai²na² yū² nxe³te²ju²hē³la². Ka³lxa¹txi³ yū³te²ju²hē³la². 6 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³nu²khai³su² ka³na³ka³na³tā³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹ha³lo²a² whāi²na¹ ĩ³yū¹tsxā³ kwa³na³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² sa²yxo²wet1si¹ki³jau³su² yxau³nūh¹ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³na³ka³na³tā³la². Yen³kxa² whāi²na¹ wet1jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² ka³te³na² wi¹tāu³la³ ũ³hū¹nhē³lha²kxai³ ka³ten³su² ti³hi¹tē³jah¹lai²la¹wa².

7 Nxe³ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² yxo²²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² a²ha³tih³xai²na² jū¹nxa² so¹lxī³ a³la³kxah¹lxī¹lxa². A²kxā³nxai³tā² Sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² so¹lxī³ sa²yxo²we¹jah³lxī³hxai¹nhē³la², yuh³lxah³lxī¹nha²kxai³la¹. Nxe³sxā³ yain³txi³su² sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ũ³hū¹yah³lxin¹te² yain³txa² yuh³lxah³lxin¹jau³su² ĩ³yain³yah³lxī³ta¹hxā³nhē¹la². Jā¹yxah³lxī¹lxa². Nxe³sxā³ ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Yain³txi³su² Sū³na²ki³lxo³nxe³ka³txa² ũ³hū¹ain¹kxa² yain³ki³kxai²nān²tu³ wai³nhī³nx2nxa³i¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². 8 Wi¹lī²yū¹nhē³ju³ta³la³ yū²nxa³wa². Yain³ki³ju³txain²txi³ yain³ki³sxa³ju³tain²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ hau³hau³kon³ye²na³la². Yain³ki³sxa³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ju³ta² ĩ²ū¹nhē³lxa³lho³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²yain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ wi¹lī²yū¹nhē³nū³nxa³lho³la². ĩ²li³ju³tai²na¹ hau³hau³kon³na³la².

9 Nxe³ha²kxai³la¹ wi¹la³ a³la³kxi²ki³kxan²ti³nū¹ txa²wā³tā³nāu³ ĩ³nxa² a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²a² ĩ²jah¹lxī³hē¹la². Ya³lo³txi²sxā³ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yain¹kxa²yān³txi³su² nxe³ya³nx2ta¹wa². 10 Te²yā¹nxūn³sxā³ a³la³kxi²te² ĩ³nxai²na² txa²wā¹sū³na²su² ki³lxo³te² sxi²ha² ĩ³yain³te³lhxā³

ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²li² txa²wã¹sũ³nu²sa²ki³lxo³te² sxi²ha² ã³wih¹na³na¹.
Ã³wih¹sxã³ yain³na³na¹. Nxe³ye²ha²kxai³ te²yã¹nxe² kã³nũ³na¹tũ¹xã¹,
ko³nxe³ti³ kã³a¹kxan²ti³nã¹. Nxe² e³kxi²nha²h³nx2na³la².
11 Nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹lai²li² a²ē¹na² a³la³kxi²nxa³jah¹la²
sa²kxai³lu² wã³txi³nũ¹h³nx2na³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
wã³txi³ha²kxai³ jau¹xai²na² yxo²i²xa³lho³la². Nxe³kxai²nãn²tu³ ã²la²
a³la³kxi²te² i²nxai²na² wxã³ti³thin¹te²lah³lxi³h³nxa¹lxa², Je³su²jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² a²ē¹na² sa²hau³ko³te³lhxã³ ya³lu²kxa²nu¹hain¹kxan²ti³na².
12 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a³la³kxi²nxa³jah¹la² wxa²wã³tã³su² jah¹lan²tu³
ko³nxe³ti³ kã³i³ti³hi¹tain¹yah³lxi³h³nxa¹lxa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
ko³nxe³ti³ kã³si¹yah³lxi³nũ³nh³nxa¹lxa². 13 Jã¹nxa¹jut3su² ka³yxuh³xa²
sĩ³na² i³so¹jĩ²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kã³in² a³la³kxi²nxa³jah¹la² kã³a¹kxe³su²
i²sai¹nha²kxai³ wã³txi³sxã³ ko³nxe³ti³ kã³si¹hai¹na¹kxa²yan³txi³su²
ka³yxuh³xa² sĩ³na² i³so¹jĩ²xin²nxa³lho³la². Nxe³h³nã¹wa².

9

Txa²wã¹sũ³na² i³kaix1so¹te²su² yxau²xai³kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ã³wa²sut1sxã³ yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na²
i³kaix1so¹sa²jah¹lo²su² na¹wa². Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²yen³khai¹xai²na² wi¹wi¹nxe² i²jah¹lo²su²
te²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta³nũ³su² kã³in²
o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 2 Je³su²jah³lai²na² i³kaix1so¹sa²ju³ta²
a²nũ²a² ã³xa² yxo²i²yũ¹sai¹nxa³wa². Nxe³sain¹kxan²ti³ wxã³na²
yxo²i²yũ¹sah¹lx¹lxa². Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su²
te²a² i³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹lo²su² te²sa¹jai¹ti²tu¹wa².

3 Nxe³sxã³ yxo²i²sai¹nxa³te²na² i³wã³txi³sain¹kxai²nãn²tu³ nxe²
i³wa²tũ³xai¹na¹wa². 4 Jã¹nxe³sxã³ wa³ko³na¹tãu³a² yain³txi³su² ta³nxa²
i³na²kxi²jau³su² ta³nxa² ũ³hũh¹sain¹kxai²nãn²tu³ sa²so¹kxai¹na¹ju³ta²
wain³na³la². Hxi²ka¹nh³na¹wa². 5 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ta¹ka³lxa² so¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³
wain³na³la². U²lx¹ hai³kxa² ai³li² kan²txi³ te³i² nxe³na¹ju³ta²
wain³na³la². Txa²wã¹sũ³na² i³kaix1so¹tũ³ka³txa² te²yã¹nxe²

kã³i² Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
a²lon³ti³nãu³xa² te²yã¹nxe² kã³ai¹ni² Pe²jah³lo¹na² te²yã¹nxe² kã³i²
nxain¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe² kã³a¹ju³ta² hxi²kan¹nũn³na¹wa².

6 Nxe³sxã³ Bar³na³be²ah³la² txai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
o²la³kxi²nũh¹nx2ti³ya³ha¹tãu³a² ũ³yho³hi²si¹sah¹lx¹nhñ¹jau³nũ³su²

kwa³na³sih¹nxa²lxa¹jau³su² wai³nh³nx2na³la². 7 Te²u¹jã¹nxe³jut3su²
so³ta²to² nũ³ka³txa² wa³ko³nain¹kxai²nãn²tu³ nũh¹wa³kon³sxã³
yain³txa² so¹kxain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ o²la³kxain¹kxa² yo³ha²

ũ³yho³hi²hain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ hai³sxa² ũ³wh¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²hai³sxa³khai³xa² yain³txa² ka³to³kxa² i³yain³te²jai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ po¹na² wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² po¹na² a²su³su³yau³xa²
wxa²wx¹so¹sxã³ i³na²te²jai¹ti²tu³wa². Te²u¹jã¹nxe³nũ³nh³na¹wa².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹ ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²nān¹jau³xa² te²yā¹nxe²e³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²nān¹jau³xa²e³te³nah¹lxi¹.

— Po¹nai²na² yū¹te²a² yain³txa³ki³a² ti³ka³la³sxā³ ti³hau³si¹hin¹jau³su² ā³ki³hain³kxi²xai³tāu³a² nxēn¹tāu³a² po¹na² yxo²a² sa²yxo²tai³txa³hē¹li¹. ĩ³yain³ti³ten³kxai²nān²tu³ ĩ³yain³tai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² po¹na² ũ³yhai¹ki³ju³ta² so¹lxi³e³kxi²hī³nē³te²la¹xā³? 10 Ti³he¹nx2nxa³wa². Wa³kon³ki³kxa² yo³ha² ĩ³hau³ko³tū¹nhē³te¹lhxā³ nxe² ĩ³tih³nxe³nē³lain¹te²jai¹ti²ti¹. Hai³sxa² ũ³whī¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² ki³kan¹ju³ta³nū³a² wah³nxe³ha²kxai³ yain³txa² ki³kan¹ki³a² wa²ni²lho¹jah¹la² wah³nxe³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²ti¹. Wa²ni²lho¹hxa³tāu³a¹ yain³txa² wā²nhū¹nyhu¹si¹nyhain¹jau³nū³su² wah³nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². 11 Jā¹nxa¹jut3su² wxa²e¹nāu³ai²na² wān³txa² wī¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ wxa²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū¹sah¹lxi³nhīn¹ju³ta² wain³na³la². 12 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²yxo²ha³kxa¹nxe²kāi³ū¹hain¹yah³lxin¹nū²hē³la². Te²yā¹nxūn³sī¹na¹wa². Sa²sen³so¹sain¹sī¹nxa³wa². Yen³kxa² wā²nhū¹nyhu¹ah³lxin¹kxa²so¹kxi¹nx2ti³sī¹na¹ju³ta² wai³nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ wain³kxan²ti³ hai³txi³wxa²yen³kxa² ten³sīn¹te²txā³wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wī¹jau³xa² ĩ³wā³wā³txi³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² txa²hxi²ka² wa³kon³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

13 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²nū²a² ĩ²li³te²a² ka³yuh³xa² tē³sxā³ wxā³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ũ³hū¹te³lhxā³ nxain¹kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa²a²ne³ka³na²nhāu³a² a²wā³kxi³kxai³ ũh³wxe² a²wā³kxi³kxai³ sa²so²nxe³sxā³ yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² hau³ko³tū³ka³txa² wa³ko³nain¹tāu³a² yain³kxi³kxai³ yā¹xite²a²yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². 14 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²wān³txa² ĩ³yau¹ū³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²tū³ka³txa² hxi²ka² ũ³yhai¹txain¹te²ju²hē³la².

15 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu¹ te²yā¹nxe² hxi²ka¹na¹kxan²ti³nū¹ ten³sa²nxa³hē¹la². Hai³txi³ a²hī¹na¹ ten³sa²nxa³lho³la². He³ja³lu²sa²te³lhxā³ sa³kxan²ti³yain³txa² ĩ³yai³nxū³nxa²lxi³te²txā³wa². Jā¹nxe³sxā³ wxa²yen³kxa²wā²nhū¹sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na²hi²sen³su² yen³kxa² ten³sa²kxa² tā³nxa² yain³txa² yai¹na¹kxa² tā³nxa² ĩ³hau³ko³tū¹hain¹na²hē³la². Jā¹x1sain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³te³na¹ju³su² yxo²kāin²txi³ ĩ³hen³txi³na¹tu¹wa². 16 Txa²wā¹sū³na²wān³txa² wī¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta² ten³ju³su² ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². ĩ³sa²si¹hā³sa³na²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ju¹tai²li² o²la³kxi²na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² o²la³kxi²na¹ha²kxai³ yxo²kāin²txi³ kwait¹te²txā³wa². Yxān¹ta¹ ju¹tai²li² ĩ³hen³txain¹nxa³kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na²ko³ton³kxi³sa²kxa²yan³txi³su²nxa¹nha²wa². 17 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā²nxūh¹lxi³ ĩ³hen³txi³na¹tū¹xā¹. Na¹ke³la³te²kxai³ ĩ³hen³txi³na¹kxa² yo³ha² yū³sa³hī³nx2na³la². Nxe³na¹ta¹Txa²wā¹sū³na² kwa³na³sa³na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³ te³na¹jut3su² tā³nxa²ten³nxa³jut3su² tā³nxa²yū²nxa³wa². Sa²wai³wait3sxā³ sa²yxo²we¹tai¹na¹ju³ta²so¹lxi³ yū²na³la². 18 Nxe³na¹jut3su² yā¹te²tā³ ũ³yho³hi²sa²te³ji¹wa²? Wān³txai²li² ĩ³hen³txi³na¹tāu³a¹ a²yo³ha² ten³nxa³ju³ta² ka³lih³kxi²sa³tu¹wa². Ju¹tai²na² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Wā²nxūh¹ ĩ³hen³txi³na¹wa².

Ū³yho³hi²sa²si¹yhah¹lxin¹jau³su² hxi²kan¹txi³ kwa³na³nx2ta¹kxan²ti³
wxa²yen³kxa²ten³te²txā³wa².

19 Ā³wa²sut1sxā³ yxau³jah¹lo²sa¹wa². Ū³yho³hi²sa²:jah¹lo²la³
yū³sa²nxa³ha²kxai³ sa²yo²we¹ta¹ju³ta³la³ yū³sa²nxa³nha²wa².
Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
i³yau¹ū³te³lhxā³ nxa¹wa². Nxe³sxā³ wā²nxūh¹ wi¹lhit1sxā³
kwa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tū¹ha¹tu¹wa². 20 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³ ā³wa²sut1sxā³
yxau³na¹wa². Hai³txi³ Ju³te²a² nū³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta³la³
a²wa³kxēn³tot3sai¹nxa³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
a²wa³kxēn³tot3sa²nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³te²sa¹kxan²ti³
Ju³te²an¹ta² sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³ Ju³te²an¹tū³ka³txa²
yxau²xai³kxa²yā¹nxe² yxau²xai³la¹wa². Nxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lai²na² sxi²nhau³a²
yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lu¹ta² yā¹nxe² yxau²xai³la¹wa²,
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²si¹hain¹jau³sa³. 21 Te²yā¹nxe³sxā³
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² a²sxi²nhāu³a² yxau²xai³la¹kxai²nān²tu³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² nxe³wā²na³a¹wa²,
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet1si¹hai¹na¹jau³sa³. Jā¹nxa¹ju³su²
Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xa² sa²yo²ā³nxa³hē³la². Nxe³yān¹ta¹
Kris²tu³jah¹lai²na² kwa³na³jau³xa² sa²yo²we¹ta¹jau³lo³na¹wa². 22 A²nū²a²
a²ē¹nāu³a² a³la³kxi²nxa³te²a² yxau³kxai¹na¹kxai²nān²tu³ ā²la² kāin²
a³la³kxi²na¹jau³xai²na² yxo²kāin²txi³ i³yau¹ū³hai¹na¹ju³ta² yū²nxa³wa².
Nxe²nxa³ju³ta²sa¹:

— Toh³li³jau³su² e³i¹lx¹. A³la³kxi¹nxa³lx¹. Nxa¹jau³la³ e³sa²nxa³nha²wa².
Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nū²a² i²li³te²su² te²a² hxi²kan¹txi³ i³yan³ta³kxi²sxā³
yxau³nū¹ha¹kxai²nān²tu³ nxe²kāi³ū¹ha¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²i²ain¹jau³nū³a² so¹lx³ten³sa³nha²wa².

23 A²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² nxe²kāi³a¹wa². Nxe³sxā³ ain³kxain¹kxai²nān²tu³
i³ka³li³kxi²nū¹sain¹na³la². 24 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² kwa²wa³ni³lon³sxā³
ā³naun³ti¹hain¹kxai²nān²tu³ ka³na³ka³nat3sxā³ ne³ka³ta²xi²te²an²tu³
a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hē³la², a²yo²ha³kxa¹ ā³naun³ti¹hain¹kxan²ti³na².
Ne³ka³ta²xi²jah¹la² so¹lx³ yān¹txi³ nū³kxūn³txi³ ā³ni³ha²kxai³
a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hē³la². Ju¹ta² yā¹nxe³jut3sū³nxe²
nxū²kwai³lxū¹txi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lx³i³hē¹la².
25 Kwa²wa³ni³lon³kxi²te²su² te²a² a²yo³ha² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
so¹te³lhxā³ ne³ka³ta²ain¹te²ju²hē³la². Ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
so¹te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tu³ a²nū²khai³nāu³ai²na² nū³kxūn³txi³
a³wa³ni³lon³sai³nhain¹sān²te²ju²hē³la². Ain¹kxai²nān²tu³
ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² so¹h³nx2na³la². Ā¹nxe³ka³lo³a² wa³su³txi³
khon³kxi²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
wain³txi³ sa²yo²wet1sxā³ yxau³kxi²ki³kxai²nān²tu³ kxān¹nāu³a¹
oh³nāu³a¹ yxau³ki³tāu³a¹ ū³yho³hi²nē³tu¹wa². A²nxe³nē³te²a²
khon³kxi²ti³hē¹nxe³lxa³lho³la². 26 Nxe³te²yo³ha² so¹kxi²te³lhxā³
nū³kxūn¹txi³ ā³nih³jut3sū³nxe² o²la³kxi²na¹wa². Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a²
ha¹li¹ ā³wa³ni³lon³sxā³ ā³nhe¹lain¹te²ju²hē³la². Nxe³ya³kxai²nān²tu³

a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² nū³kxūn³jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² hī³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ nū³kxūn³yah³xa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³syā¹hī³nx2nxa³wa².
 Jā¹nxe³jut3sū³nxe² Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ī³yau¹ū³a¹jau³xai²li²
 nū³kxūn³sxā³ o²la³kxi²na¹wa². 27 Nxe³na¹ju³ta² txa²nū²nāu³khai³xai²na²
 sa²yo²we¹nha²si¹sa²jau³su² txa²nū²khai³xa² wxa²ka³to³nha²
 yxau²xai³nha¹wa². Nxe³ha²kxai³ kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la² yen³nāu³a¹
 wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³ta³lu²na¹tāu³a¹ txa²nū²nāu³khai³xa²
 wxa²ka³to³nha² yxau²xai³na¹ju³ta³tā² wi¹lī²sa²nxa³kxa²ya³txi³su² nxe²
 o²la³kxi²na¹wa².

10

Sū³na² ki³lxo³ka³txa² sa²yo²we¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na²
 ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ā³tē³sxā³
 ai³tū³ka³txu¹txai²na² ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². E³ji²ta²ko³xa²
 a³li³ai¹nhi¹nu¹ta²na² a³lan²ta² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 o³sī³na² ī³sa²si¹hā³ū¹ha²kxai³ ā³tī¹kxa² ai³nu¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹tāu³a² ī³ye³na² kah³je³na² ya³son¹kxai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²kxai³lu² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²sxā³ ī³ye³na² nxū²kwai³ye³la²tīh³na¹
 jā¹tīh³na¹ a²yu³kxa² ai³tīh³na²nū³a² sa²we¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tīh³na²
 te²tīh³na² we¹tū²la² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² a²nū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 ī³ha³la³te²ti³hi¹tīh³na¹ aun³ta² yxo²ha³ti³lhi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
 2 Ai¹nha²kxai³ a²yo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² yxo²ai¹nha²kxai³
 a²nū³ka³txi³khai³su² so¹nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²yo²ha³kxa¹ ā³nū²nxī²
 o³sī³na²na² ā³tī¹kxa² ai³ai¹nha²kxai³ ī³ye³na² nxū²kwai³ye³la²tīh³na²
 yxo²ha³ti³lhi³ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Ai¹nha²kxai³ a²yo²ha³kxa¹
 yain³tū³xa² oh³nāu³a² ī³sa²si¹hā³tū³xa² ya³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 4 A²yo²ha³kxa¹ ī³yau³xa² wā³nxīn¹jau³xa² na²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²kxā¹nxa¹ ī³yau³xa² yū²nxa³ko³xa² ā³nxai³ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² Moi³se²ah³lo²nu¹ta²na² ī³kwa³na³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa²
 hxi²tē³nha²sxā³ txah³lxa³kxa² ī³su²ta¹hxai²hē¹la². ī³su²lha²kxai³
 ī³yau³xa² ha³li³ ā³si³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². Ha³li³ye¹nxa²ha¹te¹
 Moi³se²ah³la² nū³ka³txi³nu¹ta²na² a²yo²ha³kxa¹ na²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxain¹jut3su² Tah³lxa³kxi³nū¹ta²li² wā³nxīn¹ka³txa³nū¹ta²li²
 ā³si³tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta³ka³txa³nu¹ta²li² Kris²tu³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe²xai³ain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³su² nūn³tāu³a² hai³txi³
 Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lxo³kxi²sxā³ ī³ka³li³kxai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ha³lo²a² ī²ai¹nxa³ko³nāu³a² ya³lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la², a²nū²a²
 hxi²kan¹ta³nū³ka³txa²sa².
 6 A²nxe³jau³jau¹xai²na² ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Kō³nxe³ti³ kāi³sxā³
 yxo²kwai³nain¹kai³ jā¹nxe³ki³kxa²ya³ti³su² ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa².
 7 Te²yā¹nxe² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² sa²yo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³lxi³txa³hē¹la².
 A²kxā³nxa¹ sa²yo²we¹tain¹ku¹jā¹xah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³jau³xai²li²
 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:
 — A²nū²a² ā³wxe³ain¹sān²nū²la² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa²
 yain³txa² yai³ni² ī³na²kxi²jau³xa² ī³na² ain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³nū²la²
 ī³sa²yxau³nū²la² kuh³lxa³thin¹sxā³ kō³txi³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 8 Te²u¹jā¹nxe² kuh³lxa³thin¹sxā³ kō³txi³

o²la³kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². A²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² kuh³lxa³thin¹sxā³
 ko³txi³ o²la³kxi³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Kuh³lxa³thin¹sxā³
 ko³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nha²kxai³ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ a³la²ni²hī¹na¹
 a²hīn¹so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxan²ti³ 23.000 nxe³tū³ka³txa²
 ya²lun¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². 9 Txa²wā¹sū³na² hxi²ye¹ta³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hē¹la². Te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kâi³a¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nai²li² hai³txi³ ko³nxe³ti³
 kâi³a¹kxa² yo³ha² ū³hū¹sa²nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³la³ e³yah³lxi³txa³hē¹la².
 A²kxā³nxu¹tai²na² nxe²kâi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²kâi³ai¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² txih³xa² wīx¹te²a² ī³sa²si¹hā³ū¹hai¹nha²kxai³
 ka³lxa¹txi³ ī³lxa²ya²lu¹ta³lxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 10 Txa²wā¹sū³na²
 kâi³ū¹nhē³ju³ta² yxo²xūn¹txi³ ī³kwai²txa³lxi³yah³lxi³txa³hē¹la².
 A²kxā³nxu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ī³kwai²txa³lxi³yai¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hā³ha²kxai³ a³ka³nxi²sxā³
 a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ī³ya²lu¹ta³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

11 Nxe³ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ ū³yhe³ka¹tē³ju³ta² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ jau³jau¹xu¹tai²na²ī²ki³kxai²nān²tu³ ī³tih³nxe³nē³jau³xai²la¹wa².
 Txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³ko¹xai²na² ne³ki³son³ju³ta³nū³su²
 ya³son³na³la².

12 Jā¹nxe³ju³t3su² ī²li³te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹ a²ē¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
 — A³la³kxi²khaix¹na¹xā¹. Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kâi³nxa³lho³nā¹
 txai²lā¹. Nxe³kxai²nān²tu³ wi¹lī²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³
 ā³ni²lhxā³ ā³wi¹hā³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxi¹nha³ta²wa². 13 Ko³nxe³ti³
 kâi³si¹yah³lxin¹jau³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kâi³sain³te²ju²hē³la².
 Nxe² ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nxa²lxi³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 ne³wā²na³nx2ti³xa²lho³la². E³kxi¹nx2ti³jau³xa² sa²yxo²ā³nha²nxa³sxā³
 kâi³ūh¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ī³nxū²kwai³lxū¹nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nx2ti³ju³ta³la³
 a²ta³a² hxi²ka² hxi²tha³txa¹lxi³xa³lho³la². Hāi¹sxā³ nū³kxūn³txi³
 ā³sen³sai¹ah³lxin¹tu¹wa².

14 Jā¹nxe³ju³t3su² a³lxi¹nx2ta¹wa². Ka³lih³kxi²la²nha² thāi³ti³la²sxā³
 e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³te²su²
 sa²nēn¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹la². Ā³jxah¹lxi³hē¹la². 15 A³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³
 e³la¹ ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³sxā³ e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²li² wā²nxūh¹
 ī²nha¹jah³lxi³hē¹la². 16 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lhī¹nai³tān¹jau³xa²
 ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². A²sa³wi³ha³lxa² ī³kaix¹sxā³ ā³yā³nū²kxi²sān²nū²la²
 yain³jau³xa² na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ain¹na²hē³la². Nxe³kī³jau³xa²
 yā¹nxe² na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³kī³tāu³a² Kris²tu³jah¹la²
 a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ū¹nhē³ju³tai³tā² ī²xi²kī³tā³la². Te²yā¹nxūn³sxā³
 yain³tū³xa² yain³yah³lxi³na²hē³la². Yain³tū³xa² yā¹nxe²
 yain³kī³te³na¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²nu¹nhē³ju³ta² ī²xi²kī³tā³la².
 17 Txa²wā¹kī³na¹xai²na² ka³lxa¹kī³kxan²ti³ tū¹xai²na² yain³tū³xa²
 nū³ka³na³ka³nat3sxā³ yain³kī³tā³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²kī³tū³ka³txi³kī³na¹xa² ka³na³ka³na³kī³tā³la². A²nū²a² ka³na³ka³na³kxa²
 yā¹nxe² kī³tā³la².

18 Nxa²ha²te¹ Ju³te²a² nū³ka³txa² ī²xi²nha¹jah³lxi³hē¹la².
 Yain³txi³nū³su² tū³xa² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹tū³xa²
 tē³sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txah³lxa³kxa³txa²
 ū³nhe³hēt1tain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³ki³sa²kxai³ yai³nain¹te³na¹ a²yxo²ha³kxa¹ ā³nū²nx²sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 19 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa² ū³hū¹ki³kxai²nān²tu³ wā³nxin¹ki³ju³ta² kāi³hī³ki³te²la¹xā³? 20 Hai³txi³ ti³he¹nx²nxa³wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²ai¹nxa³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa² ū³hū¹sxā³ sa²nēn¹kxi²kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ū³hū¹nyhai¹nhī³nx²nxa³wa². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nyhai¹nhī³nx²nxa³wa². Jā¹nxe³jut³su² ha²kxai³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² o²la³kxi²nu¹nyhah³lxin¹ju³ta² ten³ti³hex¹sa²nxa³nha²wa². 21 Txa²wā¹sū³na² na²jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta³tā² ī²xi²ki³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ī³na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² na²jau³xa² ī³na²sxā³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Yau³ha¹li¹ ī³na²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² yain³tū³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta³tā² ī²xi²ki³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yain³tū³xa² yain³yah³lx³i³nū³nīn¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² yain³tū³xa² yain³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Tū³ha¹li¹ yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². 22 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ī³xan³ta³kxi²nē³ju³ta² ten³yah³lxin¹ta¹ji¹wa²? Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nū³kxūn³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³to³ta¹ nū³kxūn³sxā³ ā³sen³sai¹yah³lx³i³hī³nxān¹ji¹wa²? Hai³txi³ ti³he¹yxah³lx³i³hī²nxa³lxa².

A³lx²i²waun¹nyhu¹sxā³ kāi³nyhu¹ki³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ ī³nxa² nxe²e³kxah¹lxin¹te³nah¹lx¹i¹:

— “ī²li³ju³ta² kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ kāi³hī³na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³xa² wain³na³la². Yxān¹ta¹ wi¹lye²nxa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Ā³nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹xa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². 24 Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²ten³yah³lxin¹ju³khai³xa² so¹lx³i³ ā³no²la³kxi²nyhah¹lx³i³txa³hē¹la². Wxa²wā³tā³xai²na² a²ten³ju³ta² ā³no²la³kxi²nū¹txain¹yah³lx³i³nū³nhē¹la².

25 Nxe³sxā³ nxe²kāi³jah¹lx³i³hē¹la². Ka³yxuh³xa² sī³na² sxi²ha² so¹kxi²nyhu¹kxi³thī³na² ai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² ī²li³thī³na² ten³yah³lxin¹kxa² so¹kxi¹txain¹yah³lx³i³hē¹la². Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² ī³yain³jau³nū³la³ ī³wā³txain¹yah³lx³i³txa³hē¹la². Ī³wā³txain¹yah³lxan³ka³tu³ e³kxi²nha²yah³lxan³ka³tu³ hāi¹sxā³ wā²nhī¹tjah³lx³i³hē¹la². 26 Nxe³ju³ta³li² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lx¹i¹:

— Txa²wā¹ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²wa³kxēn³txa²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²ī²xa³te²a² ī³yain³te³lhxā³ ka²la¹txa³lx³i³kxai²nān²tu³:

— Ai³sxā³ yain³kxi²ti³ten³sa³nha¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yain³txa² ū³hū¹nx²ti³kxa² hāi¹sxā³ yain³jah¹lx³i³hē¹la². Kāin² a³la³kxi²nxa³jah¹la² yain³txa² ī³wā³txi¹nū¹hain¹yah³lx³i³txa³hē¹la². 28 Nxe³yān¹ta¹ kāin² a³la³kxi²nxa³jah¹lo²su² te²su² te²a² ī³ye³kxi¹nx²ti³te³nah¹lx¹i¹:

— Yain³txai²li² sū³nu²su² ki³lxo³jah¹lai²na² yain³txai²la¹wi¹.
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ yain³yah³lxix³txa³hē¹la². E³kxi¹nx2ti³jah¹la²
 a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kăi³si¹hain¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
 yain³yah³lxix³txa³hē¹la². 29 Wxa²ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi²khai¹xah³lxin¹ha²kxai³
 yxān¹ta¹ jah¹la² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ hăi¹nxa¹jah¹lxix³hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³txix³kxai³lu¹ i³wa²lū³xi²sah¹lxin¹te³nah¹lxix³:

— Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³nhai¹. A³la³kxi²nxa³jah¹lai²li² o²la³kxi²na¹kxe³su²
 i³kăi²nxa³tot³si¹hai¹na¹kxai²nān²tu³ wi¹lxa³wi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹.
 30 Yain³txai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²nu¹sān²nū²la² wi¹lhit¹sxā³
 yai³na¹kxai²nān²tu³ jah¹lai²li² a³la³kxi²nxa³jah¹la² i³kwa²i²kxi²sain¹ju³ta²
 wai³nxa³wi¹. Nxēn¹jau³su² ha²kxai³,

31 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²jah³lxix³hē¹la². I²li³ju³ta²
 kăi³yah³lxin¹ju³ta² yain³txa² yain³ta³nxa² i³na²jau³xa²
 i³na²ta³nxa² i²li³ju³ta² kăi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tai¹yah³lxix³hē¹la². 32 A²nū²a² kō³nxe³ti³
 kăi³ti³hi¹tain¹yah³lxix³txa³hē¹la². Ju³te²an¹te²su² ta³nxa²
 Ju³te²an¹te²sxa³te²su² ta³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²te²sxā³
 yxau²xai³tū³ka³txix³su² ta³nxa² i²li³te²hū³te²a² kō³nxe³ti³
 kăi³ti³hi¹tain¹yah³lxix³txa³hē¹la². 33 Txai²yā¹nxe² kăi³jah³lxix³hē¹la².
 A²nū²a² yxo³ha³kxa¹ a³la³kxain¹kxa² yā¹nxe² kăi³ū¹hai¹na¹wa². Hai³txi³
 wā²nxū^h kăi³nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kăi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³
 yxau³si¹nx2ta¹jau³su² kăi³na¹wa².

11

1 Nxa²ha²kxai³ kăi³a¹kxa² yā¹nxe² kăi³jah¹lxix³hē¹la². Txai²li²
 Kris²tu³jah¹la² kăi³kxa² yā¹nxe² kăi³jah¹lo²su² te²sa¹wa².

Txu¹ha² wain³txix³ kăi³jau³su²

2 Ju¹ta³la³ nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sah¹lxix³la². Wān³txa²
 i³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xai³ta² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet¹sah¹lxix³ta¹hi¹nhē¹la².
 Nxe³wā²na³yah³lxix³ta¹hxā³nhē¹la². Nxe³ju³ta²li² sa²nēn¹kxi²nx2ta¹wa².
 3 Yau³ā³xa² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². I³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²hxi²kan¹te²
 in³txi³nāu³xa² Kris²tu³jah¹lai²la²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹hai²na²
 a²hxi²kan¹txan²tu³ a²wē³sāi¹yah³lai²la²na³la². Te²yā¹nxūn³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹txan²tu³ Txa²wā¹sū³nai²la²na³la². 4 Nxe³ha²kxai³
 in³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kxai²nān²tu³
 ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²sān²sxā³ i³ye³kxi²h³nx2na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹te³lhxā³ jah¹lo²su²
 kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²sān²sxā³
 i³yau¹ū¹h³nx2na³la². Nxe³sxā³ sa²ne³sai¹nhā²nxa³kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² a²l³xa² kō³te²lo³ta¹nh³nx2na³la². 5 Te²yā¹nxe³ju³ta²
 txu¹hai²li² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
 yū²nxa³kxai²nān²tu³ a²wē³sāi¹yah³la² a²i³lxa² kō³te²lo³te²ju²hē³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹te³lhxā³ txu¹ha³ka³lxu³su²
 kxai²nān²tu³ ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² yū²nxa³kxai²nān²tu³ a²wē³sāi¹yah³la²
 a²l³xa² kō³te²lo³te²ju²hē³la². Nxe³ta¹ka³lxai²na² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
 yū²nxa³ta¹ka³lxai² ū³nhe³ko¹lhxa³nha²ta¹ka³lxai² yā¹nxe³te²ju²hē³la². Ju¹tai²li²
 wai³nxa³wa². 6 Nxe³yān¹ta¹:

— Ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ten³sa²nxa³nha¹. Ta¹ka³lxu²su² kxāi²nān²tu³ ū³nhe³ko¹la³kxi¹txai¹nhē³la². A²wē³sāi¹yah³la² a²i³lxa² kō³te²lo³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ ū³nhe³ko¹lhxai³ki³nha²ju³ta² tā³nxa² kwa²hāi¹nxe² ū³nhe³ko¹kxe³su² tā³nxa² te³nai¹nxa³jau³su² ū³nhe³tī¹kxi²txai¹nhē³la². 7 In³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ū³nhe³hē¹nha²te²sxa³yu²hē³la². A²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² yā¹nxe² in³txa² we¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²nū²a²nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹hxi²kan¹tai²la¹wa². Te²yā¹nxe²sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa² wā²nā³ū¹jah¹lai²la¹wa². Txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa² wā²nā³ū¹ta¹ka²lxi²la¹wa². 8 A²wi¹lhī¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txa² we¹ta¹hxai²hē¹la². Wet¹sān²nū²la² in³txa² a²nxi³ta² tē³sxā³ txu¹ha² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 In³txi³nū¹ta² nūh¹yxau³ki³nū³a² te³nxa³ha²kxai³ txu¹ha² we¹tūn³ta¹hxai²hē¹la². 10 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹tū³ka³txa² i²nē³lai¹nha²kxai³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ū³nhe³tī¹nha²te²ju²hē³la². 11 Jā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² tūh³na² ā³nxi³ki³ju³ta² txu¹hai²na² sa²kxai³lu² in³txai²li² ā³sxā³ nūh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe²sxā³ in³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ā³sxā³ nūh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹nūn³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². 12 A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txai²li² wet¹sān²nū²la² in³txai²na² a²nxi³ta² tē³sxā³ a²txu¹ha³ka³lxa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ in³txa² wē³sai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² ē¹nāu³a¹ yxau³ni²sxā³ a³li³lah¹sxā³ txon¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 13 Jā¹nxe³jut³su² txu¹hai²li² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²tāu³a² ne³hē¹nha²ka³lo³a² yū²nxa³kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ ū³nhe³ko¹la³kxi²nha²sān²sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²kxai²nān²tu³ wain³nūn³nxa³wa². Ju¹tai²li² wā²nxūh¹ ain³nha¹jah³lxi³hē¹la². 14 In³txai²li² a²ne³kī³sxa² a³lu²kxai²nān²tu³ āu²li²jut³su² te²ju²hē³la². 15 Yxān¹ta¹ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² a²ne³kī³sxa² a³lu²kxai²nān²tu³ i³wi¹lxo³kxi²te²ju²hē³la². A²ne³kī³sxai²li² ū³nhe³tī¹kxi²nha²ha²kxai³la². 16 Jā¹nxe³ju³tai²li² i³kwai²kwai²kxi²ta²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ wain³txi³ kāi³yah²lxa³lxa². Sxi²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ jau¹xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū¹nxa²lxa¹wa². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe² i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹hē³la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā² i²xi²jau³su²

17 Nxe³ha²kxai³ yu³tā³xai²li² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Nxe³ju³tai²li² wi¹kāi³yah²lxa³lxa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxah¹lxin¹tāu³a¹ sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Kō³thi¹non³yah³lxi¹lxa². 18 Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² ā³yā³nū²kxah¹lxin¹te³na¹ a²ha³tih³nāu³ i³nxai² i³ye³i³yi²lho¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Kwa²wān³txi³sxa³nū²nha²wa². Wān³txi³khai³su²nū²nha²wa². 19 Ha³na³ka³lxi³ ain³nha²ki³ju³ta² yū²xai³ki³te²ju²hē³la². Yū²xai³ki³sa²kxai³ a²nū²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² e³la¹ a³la³kxi²nūn³ye²ki³tu¹wa². 20 Jā¹nxe³jut³su² i³yain³kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tai³tā²

ĩ²xi²kxi³jut³sxa³wa². Ha³na³ka³lxin³na³la². 21 Nxe³ha²kxai³yain³te³lhxã³yah³lxin¹tãu³a² ha³na³ka³lxĩ³yai³nxa²xai³yah³lxĩ³ta¹hi¹nhẽ¹la². Wah³nxũ¹hah³lxa³lxa². Hãĩ¹sxã³a²yain³txi³khai³xa²wa³su³txi³yai³nxa²xai³yah³lxĩ³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹sxã³a²ha³tih³ĩ³nxa²sa²kxai³lu²heh³hi²yxah³lxĩ¹nha²kxai³a²ha³tih³ĩ³nxa²sa²kxai³lu²ĩ³na²jau³xa²ĩ³na²sxã³wen¹yah¹lxĩ¹nha²kxai³nxe³yah³lxĩ³ta¹hi¹nhẽ¹la². 22 Wxa²sxi²khai³xa²yain³txi³su²tã³nxa²ĩ³na²kxi³jau³su²tã³nxa²yũ³nxa²lxĩ³ta¹lu¹wa². Nxe³sxã³nxe²o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³Je³su²jah³lai²na²wãn³txa²yxou²ĩ²sxã³yxau²xai²tũ³ka³txa²ko³nxe³ti³kãĩ³ũ¹hah³lxĩ¹nhẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³a²nũ²a²yain³kxi³txa²te²a²wxã³te²su²te²a²yai³nha³je²yah³lxĩ¹nha²kxai³ãu²li²to³tain¹yah³lxĩ¹lxa². Nxe²kãĩ³yah³lxĩ¹nha²kxai³hxi²kan¹txi³wi¹le³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la².

23 Jã¹nxa¹jut³su²ĩ³yau¹ũ³ye¹nx2ta¹jau³xai³tã²Txa²wã¹sũ³na²ĩ³tih³nxe³sa²jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxĩ¹, Je³su²jah¹la²Txa²wã¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lo²su²ha²kxai³txa²wã¹ha³lo²a²yxau³hĩ¹nai³tã²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²sah³lai¹tã²ĩ³kox1ko¹son²kxi²te³lhxã³ka³nxah³hi²nxa³tã³lxa¹Je³su²jah¹la²yain³tũ³xa²hxi²tẽ³nha²sãn²nũ²la², 24 Txa²wã¹sũ³na²ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²yain³tũ³xai²li²wã²nãu²lxĩ²sxã³ũ³hũ²xai³te³nah¹lxĩ¹, a²sa³wi³ha³lxa²e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Tũ¹xai²li²Txa²nũ²a²yã¹nx2na³li¹. Ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ³xai²na²yain³yah³lxĩ¹nhĩ¹na¹ya³lu²kxi¹nx2ta¹ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³yain³jah¹lxĩ³to³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Te²yã¹nxũn³sxã³yain³ta³lu²nain¹sãn²nũ²la²a²ko²pẽ³na²ĩ³na²tẽ³nai²li²hxi²tẽ³nha²te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²ko²pẽ³na²ĩ³na²na¹jau³xai²li²Txa²ti³ha²yau³xa²yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa²tah²yau³xa²ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³jã¹nxe²kãĩ³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a²ko³nxe³ti³kãĩ³ju³ta²ã³wa²sut¹si¹ha¹jau³nũ³su²Txa²ti³ha²yau³xa²ha³li³hxa³sa³tu¹wi¹. Nxe³sxã³jau³jau¹xai²na²ĩ³na²yah³lxĩ³to³hin¹kxai²nãn²tu³ãh¹ĩ²xi²sa²si¹nx2ti³jau³su²yain³jau³xai²li²ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹kxa²ĩ²xi²sah¹lxin¹jau³xai²li²ĩ³na²ũh¹sah¹lxĩ³to³hẽ¹li¹. 26 Nxe³sxã³te²yã¹nxe²yain³tũ³xai²li²ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³yain³tũ³xai²li²ĩ³yai³ni²ĩ³na²jau³xai²li²ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³ĩ³na²jau³xai²li²ĩ³na²nxe³yah³lxĩ³to³hi¹nhĩ¹na¹wxa²ẽ¹na²sa²hau³ko³tũh¹nx2ta¹ju³ta²ĩ³hen³txi³yah³lxĩ³to³hin¹tu¹wi¹. A³ka³nxĩ²sxã³wa³li²nxa³tã³lxa¹jã¹nxe³jah³lxĩ³to³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Te²yã¹nxe³sxã³a²nũ²a²ĩ²li³te²su²te²a²Txa²wã¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lai²na²yain³tũ³xai²li²ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³yain³kĩ³tũ³xai²li²yah³son³sxã³yai³ni²ĩ³na²jau³xai²li²ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³ĩ³na²kĩ³jau³xai²li²yah³son³sxã³ĩ²na²nxe³jah¹lo²su²jah¹la²a²hi²ki³te²lxa²na³la². Kris²tu³jah¹la²Txa²wã¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹lo²su²ha²kxai³a²ti³ha²yau³xa²ko³nxe³ti³kãĩ³ũ¹hi²a²nũ²khai³xa²ko³nxe³ti³kãĩ³ũ¹hi²nxe²kãĩ³jah¹lo²su²hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³Kris²tu³jah¹la²ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²ko³nxe³ti³e³kxi²jau³su²hĩ³nx2na³la². 28 Nxe³ha²kxai³yain³tũ³xai²li²ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³yain³kĩ³tũ³xai²li²ĩ³yain³yah³lxan³tã³lxa¹ĩ³na²jau³xai²li²ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²ĩ²xi²sa²sxã³ĩ³na²kĩ³jau³xai²li²ĩ³na²yah³lxan³tã³lxa¹wxa²ẽ¹nãu³xai²na²wã²nxũh¹ain³nha¹jah³lxĩ³hẽ¹la²,

kwa²to³toh³lxi³ e³kxi²nyhah¹lxin¹kxa²yan³ti³su². 29 Nxe³sxā³
 i³yai³ni² i³na² yxah³lxin¹tāu³a² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 kāi³ū¹nhē³ju³ta² āh¹ ain³nyhah²lxan³kxai²nān²tu³ a²hi²ki³te²la³
 yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³ju³ta² yū³tu¹wa². 30 Te²yā¹nxe²
 kāi³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² i³ton³nxa²lxi³i²
 hai²la³kxi²nxa²lxi³i² nxe³nx2ti³kxa²yā¹nxūn³sxā³ nū³ka³txi³
 ā³tū³ka³txi³ i³nxa² ya²lun¹ta³kxi²nx2tain¹na³la². 31 Nxe³ha²kxai³
 ain³nyhah¹lxin¹jau³khai³xa² i²xai³nha¹jah³lxi³sā²nhē³la². Nxe³sxā³
 i²nyhah¹lxi³sā²nīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³
 i³yī¹li²nxa²lxi³ju³ta³nū³lo³nyhah¹lxi³hī³nx2nxā³lxa². 32 Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³nai²li² hī¹na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nhē³ju³ta³lon³kxai²nān²tu³
 i³wai¹te³kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ a³ka³nx²sxā³ wa³li²tāu³a¹ a²nū²a²
 kō³nxe³thin¹te²su² te²a² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Nxai¹nhī¹na¹
 te²yā¹nxe³nē³lxa³lho³la².

33 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² yain³ki³tū³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta²
 i²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li² i³yai³ni² i³na²ki³jau³xai²li²
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² i²xi²sa²sxā³ i³na²ki³jau³xai²li² i³na² nxe³ki³te³lhxā³
 ā³nū²kxi²yah³lxi¹nhī¹na¹ wah³nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². 34 Nxe³yān¹ta¹

wxa²ha³tih³ i³nxai²na²;
 — Heh³khai¹sa³nha¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²sxi²khai³xa²
 yain³jah¹lxi³sā²nhē³la². Nxe³yah³lxin¹ka³tu³ wxā³sxā³
 ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² yain³tū³xai²li²
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² i²xi²sa²sxā³ yain³ki³tū³xai²li² i³yai³ni²
 i³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³ta² i²xi²sa²sxā³ i³na²ki³jau³xai²li² i³na²
 nxe³jah³lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³kxa²yan³txi³sa².
 Nxa²ha¹te¹wān³txa²yau³ā³xa²yū³nūn³na¹wa². Yxān¹ta¹hāi¹nxa¹a¹tu¹wa².
 Wxā³na¹tāu³a¹i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².

12

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tū¹nhē³ju³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tē³ju³ta²
 ū³hū¹ne³kxa² i³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa². A³la³kxi²si¹nx2ta¹jau³su²
 i³tih³nxe³nx2ta¹tu¹wa². 2 I³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²kxā³nhx¹nai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah²lxa³nhī¹nai³tā² txah³lxa³kxa² sū³nu²su²
 ki³lxo³jah³la² so¹lxi³ sa²yxō²we¹jah³lxin¹jah¹lo²lo³jah³lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa²,
 hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx2ti³xa³kxan²ti³na². Tih³na² kō³nxe³ tih³na² so¹lxi³
 ā³nxai³yah³lxin¹tih³na²lot3txa²lxi³sa²ki³lxo³jah³lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².
 3 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² i³ye³te³nah¹lxi¹;

— Je³su²jah³lai²li² kō³nxe³ti³hin¹na³li¹. A²ta³ai²la¹wi¹.
 Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxū²kwai³yxau²nxa³wa². Yxān¹ta¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ti³su² jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³jah¹lo²su²
 kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ i³tih³nxe³jah¹lo²su²
 hī³nx2na³la².

4 I³tih³nh³nxe³kxai²nān²tu³ i³hxi²ka¹tē³ju³ta² i³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹ yau³ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹ ka³lxa¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² a²i³yau¹ū³nē³jah¹la² ka³na³ka³na³tā³la². 5 Te²yā¹nxe³sxā³

txa²wā³tā³nāu³xa² ā³nhī²nū¹nū³si¹ki³jau³su² Txa²wā¹sū³na²
ī³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³kxa² nxe³ju³ta² ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
6 Te²yā¹nxū³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²kat1si¹nhē³jut3su²
ī³la³kxi²te²lo³tū¹nhē³kxa² ka³lxa²na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
ī³hxi²kat1tē³jah¹la² ka³na³ka³na³tā³la². 7 Nxe³sxā³ yxo²ī²te²ki³na¹xai²na²
ī³hxi²nū¹si¹nhē³jau³su²Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²ū³yhe³ka¹tūh¹xai³nē³na³la².
ī³hxi²ka¹txa²xai³nē³ju³ta² ū³yhe³ka¹tūh¹xai³nē³na³la². 8 Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² wxa²nū³ka³txai²na² ī²li³te² ī³nxa²
a²hoh³lxi³su² ju³ta² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ī²li³te²
ī³nxa² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ wa³lxe³jau³nū³a²
a³la³kxah¹lxin¹ju³ta² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³, 9 Āh¹ ī²li³te² ī³nxa²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ yxo²ī²yah³lxin¹jut3su²
ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ī²li³te² ī³nxa² ī³ta³ka³txa² wā³nxīn¹sxā³
we²txi²kxi³ju³ta² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³, 10 Āh¹ ī²li³te² ī³nxa²
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ wā³nxīn¹khai¹nxe³sxā³ kāi³ju³ta²
ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ī²li³te²ī³nxa² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wī¹jau³xa² ī³yau¹ū³nxa²lxi³ju³ta²
ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ī²li³te² ī³nxa² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta²su¹ a²nū²a²
ī³li³te²na² kāi³ju³ta² ī²kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
ī³hxi²kat1si¹jut3su² tā³nxa² kō³nxe³te² yāu³ka³txa² ī³hxi²kat1si¹jut3su²
tā³nxa² wain³txi³ a³ya³txi²ju³ta²nū³a² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ āh¹ ī²li³te²
ī³nxa² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³
a²nū²a² ī³yau¹ū³xā³jau³su² e³si¹jau³su² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
āh¹ ī²li³te² ī³nxa² wān³txa² yau³ā³xa² a²si³yxau³tāu³khai³xa²
ī³yau¹ū³ju³ta² ī³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ nxe²xai³h³nx2na³la².
11 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe²
ī³hxi²ka²ta²xai³nē³na³la². Nxūh¹ ī²sxā³ a²ten³jut3su² ju³ta² ha³na³ka³lxi³
ī³hxi²ka²ta²xai³nē³na³la².

Kris²tu³jah¹la² a²nū²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nhē³jau³su²

12-13 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹nū²khai³xa² ka³na³ka³na³tā³la².
Ka³na³ka³na³kxan²ti³ txa²wā¹kāi²ne³kxi²nē³tāu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nē³na³la².
Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹kāi²ne³kxi²nē³tāu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nē³kxan²ti³
txa²wā¹nū²khai³xa² ka³na³ka³na³tā³la². Te²yā¹nxe³jut3sū³na³la².
Txa²wā¹nū³ka³txi³ki³nāu¹xa² Ju³te²a²jah¹la² yū³ha²kxai² Ju²te²a²
nū³ka³txi³sxa³te²a² yū³ha²kxai³ a²wa³kxēn³yah³lo²lo³nha²sxā³ yxau²xai³te²a²
yū³ha²kxai³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³te²a² yū³ha²kxai³ nxe³ki³tā³la². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ ū³hū¹nhān²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³
a²nū²ki³na¹xai²na² ka³na³ka³nat3sxā³ sa²we¹nyhu¹si¹nha²nē³na³la².
Nxe³te²hū³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²nū²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nha²nē³na³la².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau²xai³nē³na³la²,
yxo²ī²te²ki³nāu¹xai²na²sa³. Jā¹nxe³sxā³ yxo²ī²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² a²nū²a²
ka³lxa¹ki³tā³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² a²nū²a²
ka³na³ka³na³ti³hi¹tē³na³la².

14 Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xa² ka³na³ka³na³tē³lxa³wa².
Ka³lxan¹ta³kxi²nē³na³la². 15 Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yū³kxi³su²
e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹hxi²ki³su² te²txā³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³
txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² hai³txi³ te²txā³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³
txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ā³nhai²ta³lxā¹kxi²nē³lhī³nx2nxa³wa².
16 Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ne³nxēn³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹yen³su² te²txā³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³
txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² hai³txi³ te²txā³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³
txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ā³nhai²ta³lxā¹kxi²nē³lhī³nx2nxa³wa².
17 Txa²wā¹nū²ai²na² whāi²na¹ txa²wā¹ye³na² so¹lxī³kxai²nān²tu³
īh¹nxet3sxā³ ain³kxi²nha²hī³ki³te²la¹xā³? Te²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² whāi²na¹ a²ne³nxē³na² so¹lxī³kxai²nān²tu³
īh¹nxet3sxā³ ī³nxūn³sain³nha²hī³ki³te²la¹xā³? 18 Nxe³ha²kxai³la¹
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² txa²wā¹nū²nāu³ai²li² ī²li³te²nāu³ai²na²
ha³na³ka³lxī³ we²ta³lxī³kxi²nē³lhā²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta²
sa²we¹ta³lxī³kxi²nē³nū²ta²wa². 19 Txa²wā¹nū²nāu³ai²li²
ka³lxan¹ta³kxi²nē³lxā³ke³la³te²kxai³ txa²wā¹nū²a² yū³nē³lhī³nx2nxa³wa².
20 Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nē³kxan²ti³
txa²wā¹nū²nāu³a² ka³na³ka³na³tē³na³la².

21 Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹yen³nāu³a² e³te²sxa³yu²hē³la². E³sxā³
txa²wā¹hxi²ka² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na² a²ye³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³ wxāi²na²
a²hxi²kxah³lho³ ī³nxai²na² hxi²ka¹nxa³lxī¹. Nxe³ha²kxai³ ten³nxa²hxa³nhai¹
Nxe² e³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su² txa²wā¹ne³ki³su²
e³te²sxa³yu²hē³la². E³sxā³ txa²wā¹yu³kxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na² a²ne³ki³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³ wxāi²na²
a²yu³kxah³lo² ī³nxai²na² ten³nxa²hxa³nhai¹. Nxe² e³te²sxa³yu²hē³la².

22 Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ī²li³te²a²
sī³nxūn³nxa³ju³ta² ū³whi²lā³nhā¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³ ā³yat1sxā³
yxau²xai³lhī³ki³sxa³wa². 23 Nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² ī²li³te²a²
jū¹nxe² ā³lxī³kxe³su² kxan²ti³ wā²la²ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²sxā³
ū³tī¹kxi²nha²ki³te²ju²hē³la². ī²li³te²nāu³a² wī¹nē³lxā³kxai²nān²tu³ ā²la²
wī¹lī²nha²ki³tā³la². 24 Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ī²li³te²a² wī¹nē³te²su²
ā²la² wī¹lha²kxai³ ī²li³ju³ta² wā²nxūh¹ hau³ko³nha²hī³nx2nxa³la².
Nxe³ki³ju³tai²li² txa²wā¹nū²nāu³a² hau³ko³nha²nxa³ju³ta² so¹lxī³
wī¹wi¹nxe² hau³ko³nha²hī³ki³tā³la². Nxe³kxi³ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³su² txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² nxe² we²ta³lxī³kxi²nē³ta¹hxi²hē¹la².

25 Nxe³nha²ki³sa²kxai³ txa²wā¹nū²nāu³khai³xai²na² hai³txi³
ā³nhai²ta³lxā¹nha²hī³ki³sxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³a²
yxo²ha³kxa¹ wī¹lo³la³kxi²waun¹nyhe²hī³ki³tā³la². Hai³txi³
ā³nhai²ta³lxī²te²ten³txi³ o²la³kxi²hī³ki³sxa³wa². 26 Nxe³nxa²ha¹te¹
txa²wā¹nū²nāu³a² sī³nī³ton³nē³nha²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ai²na²
a²sī³na² whāi²na¹ khāuh³lxā³tē³nha²hī³ki³tā³la². Txa²wā¹nū²nāu³a²
ī²li³te²a² ī³wi¹lain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ai²na² a²sī³na² whāi²na¹
ī³wi¹lain³kxi²nha²hī³ki³tā³la².

27 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā¹nū²khai³xai²na² a²sī³na² yā¹nxe² wxāi² ī³nxai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²sī³na² yāx1yah³lxī¹lxā². Kris²tu³jah¹la²
a²nū²nāu³khai³xai²na² ī²li³te²a² yā¹ yxah³lxī¹lxā². 28 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³su² yxo²ī²ūh¹tū³ka³txa² wain³txi³ ī³hau³ko³ta²wxe³na²hē³la².
A²wi¹lhi¹nān¹te²a²su² a²hxi²kan¹te²la³je³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
ī²sxā³ sa²so¹tū³ka³txa² ūh³wxe³na²hē³la². Ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txa²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³tū³ka³txi³la³ ūh³wxe³na²hē³la².

Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txi³nāu³a² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² i³yau¹ū³te²nāu³xa²
 ūh³wxe³na²hē³la². Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txi³nāu³a² wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi²te²su² te²na² ūh³wxe² āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txi³nāu³a² i³ta³ka³txa²
 we²txi²si¹kxi³nū³su² te²a² ūh³wxe², Āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txi³nāu³a²
 a²nū²a² ā³non²ta³kxi²te²su² te²a² ūh³wxe², āh¹ā³ta³lo³hē¹tū³ka³txi³nāu³a²
 hxi²kan¹txi³ a²nū²a² hau³ko³te²su² te²a² ūh³wxe² a²ne³ki³san¹tū³ka³txan²tū³
 hxi²kan¹txi³ a²nū²a² wān³txa² yau³ā³lxa³txi³ e³te²su² te²a²
 ūh³wxe² nxe²xai³na²hē³la². 29 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i²sxā³
 i³sa²so¹nē³tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txa²
 i³yau¹ū³hain¹tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi²tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, 30 i³ta³ka³txa²
 we²txi²si¹tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, wān³txa² yau³ā³lxa³ti³
 e³kxi²tū³ka³txi³su² ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³, yau³ā³lxa³ti³ wān³txi³la³
 a²si³yaxu³tāu³khai³xa³ i³yau¹ū³tū³ka³txi³su³ ka³lxa¹nē³lxa³ha²kxai³
 nxe³ki³tā³la². 31 Nxe³ki³sa²kxai³lu¹ ha³lo²a² wi¹ju³tai²na¹ ā²la²
 hxi²kan¹kxi²ju³tai²na¹ ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ tih³na² ā²la²
 wi¹tih³na²i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².

13

Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² a³lxi²nha²kxi³jau³su²

1 i³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 wān³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²na¹ha²kxai³
 na¹kxa²yu³su² oh³xan¹te²nāu³xai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹
 hxi²kan¹txi³ i³ye³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³na¹kxan²ti³ txa²ē¹nāu³ai²na²
 a³lxi²waun¹nyhu¹ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ txa²wān³txa²
 e³a¹jau³xai²na² kwa²wān³txa² toh³lxi³jau³su² hī³nx2na³la².
 Kwa³thi³la³ka³txa² i³su²ki³sa²kxai³ kwa²nxon³nē³te²jai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³hī³na¹wa². 2 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hxi²kan¹txi³
 i³hen³txi³na¹ha²kxai³, yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³sa¹ha²kxai³, wān³txa²
 hāi³jau³xa² hxi²kan¹txi³ i²a¹ha²kxai³, nū³kxūn³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ wā³la³ka³txa² sa²ya²ta³wxe³si¹ha¹jau³su²
 hxi²ka¹na¹ha²kxai³, ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹kxan²ti³ yxān¹ta¹
 txa²ē¹nāu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³
 hai³txi³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² hī³nxān²nxa³wa². 3 Te²yā¹nxūn³sxā³
 txa²yen³kxi³khai³xa² wā²nhū²hxa³tai¹na¹ha²kxai³ na¹kxa²yu³su² ai³lhxā³
 Je³su²jah³la² i³lxa² kan²txi³ yxo²i²a¹kxe³su² txa²nū²a²nāu³khai³xa²
 ha³nxe²khai³ wā²kxi²sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹kxan²ti³ txa²ē¹nāu³ai²na²
 a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta³la³ yū³sa²nxa³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² hai³txi³ kāin²sa²hī³nx2nxa³wa².

4 A²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 kāi³ū¹nyhu¹ki³te²ju²hē³la². Thāi³ti³la²sxā³ kāi³ū¹nyhu¹ki³te²ju²hē³la².
 A²nū²a² yen³kxa² kwa²to³toh³lxi³ yxo²kwaīn³nū¹nyhu¹ki³te²sxa³yu²hē³la².
 Yxo²kāin² e³kxi²ki³te²sxa³yu²hē³la². A²ē¹nāu³ai²na² i³kāin²txi³nha²sxā³
 i³ye³kxi²ki³te²sxa³yu²hē³la². 5 A²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³kxai²nān²tu³
 wi¹lo²la³kxi²nū¹hain¹tāu³a² ai¹nhī¹na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³sen³sai¹sxā³
 a²hoh³lxi³sa²sxā³ o²la³kxi² nxe³ki³lxo³nha²ki³te²sxa³yu²hē³la².
 Yā³ni³li³nū¹nhē³ju³ta² so¹lxi³ ten³nha²ki³te²sxa³yu²hē³la².

Kwa²hi²ye¹ta³lxi³nha²kj³te²sxa³yu²hē³la². A²nū²a² kō³nxe³ti³
 o²la³kxi²nū¹nhē³kxan²ti³ hai³txi³ yxai^h2kxi²nhū¹kj³te²sxa³yu²hē³la².
 6 A²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kâi³kxai²nân²tu³ i³ka³li³kxi²kj³te²sxa³yu²hē³la².
 Hâi¹sxâ³ ya²la³lhi²ju³ta² wi¹kâi³kxai²nân²tu³ i³ka³li³kj³te²ju²hē³la².
 7 A³lxi²waun¹nyhu¹kj³kxai²nân²tu³ kō³to²la³kxi²nū¹nhē³kxan²ti³
 ya³nân³ta³ki²la²sxâ³yxau³ki³te²ju³hē³la². A²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹kj³kxai²nân²tu³
 wain³txi³yo²nyhu¹kj³te²ju²hē³la². Wi¹kâi³ju³ta² wah³nxe³kxi²nū¹hain¹kj³te²ju²hē³la².
 Kōn³ton³kxi²nē³kxan²ti³nxū²kwai³lxū¹txi³yxau²xai³ki³te²ju²hē³la².

8 A³lxi²waun¹nyhu¹kj³ju³ta² ne³ki³so³nxa³lho³la². Yxân¹ta¹Txa²wâ¹sū³na²
 wân³txa² i³yau¹ū¹kj³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa². Wân³txa² yau³ā³lxa³ti³
 e³kxi²kj³jau³su² i³hxi²ka¹ti³hi¹tē³ju³ta² ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wa².
 A²hoh³lxi³su²ki³ju³ta² ye³jen¹na² ne³ki³son³nū³tu¹wa². 9 Nxe³sxâ³hī¹nai²li²
 ū³hū¹nhē³ju³ta² a²hoh³lxi³si¹nhē³jut³su² tã³nxa²Txa²wâ¹sū³na² wân³txa²
 i³yau¹ū¹hain¹kj³jut³su² tã³nxa²nxe³ju³ta² jū¹nxa²so¹lxi³yū³nū¹nhē³na³la².
 10 Nxe³ta¹yan¹nâu³a¹Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxâ³wã³li²tâu³a¹jū¹nxa²
 so¹lxi³yū³nū¹kj³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².

11 Txai²na²txa²wē³sī¹nai³tã²wē³sa²o²la³kxi²ju³ta²so¹lxi³
 kâi³hxai²na¹hē³la². Wē³sa²e³jau³xa²so¹lxi³e³a¹ha²kxai³wē³sa²
 o²la³kxi²ju³ta²so¹lxi³o²la³kxi²na¹ha²kxai³wē³sa²wã²nxū¹hain³nha¹jau³xa²
 so¹lxi³e³a¹ha²kxai³nxe³nhxai²na¹hē³la². Nxe³yân¹ta¹in³txi³lo³na¹hī¹nai²na¹
 hxi²kan¹to³na¹hī¹nân¹te²tu³wên³sxū³na¹ju³ta³la³ã³na¹a¹hē³la².
 Nxe³te²sa¹wa². 12 Es³pe²ya²ka³lo³a²i²nha²kj³kxai²nân²tu³txa²wã¹yãu³ka³txa²
 ku³kuh³nxe²i²hī³kj³tã³la². Yxân¹ta¹yan¹nâu³a¹a²nū²khai³xa²
 i²kj³kxai²nân²tu³hai³txi³ku³kuh³nxa²i²kj³sxa³lho³la². Jã¹nxe³jut³sū³nxe²
 wain³txi³i²kj³tu¹wa². Te²yã¹nxū³sxâ³hī¹nai²li²jū¹nxe²ã³ye³wxe³kj³tã³la².
 Yxân¹ta¹yan¹nâu³a¹kâin²ã³ye³wxe³kj³tu¹wa². Txa²wã¹sū³na²i²nē³kxa²
 yã¹nxe³sxâ³i²kj³tu¹wa².

13 Jã¹nxe³jut³su²ha³lo²a²yu³ta²yu³tha¹li¹ka³na³ki¹hxi²kan¹te²la³
 yū²na³la². Yxo²i²kj³ju³ta²yū³ha²kxai³Kris²tu³jah¹la²wã³li²je³na³wa³kxa²
 wahx3nxe³kj³ju³ta²yū³ha²kxai³a²nū²a²a³lxi²waun¹nyhu¹kj³ju³ta²
 yū³ha²kxai³nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta²ha³kxa¹a³lxi²waun¹nyhu¹kj³ju³ta²
 â²la²hxi²kan¹sxâ³ã³sen³sai¹kj³ju³ta³la³te²ju²hē³la².

14

Txa²wã¹sū³na²Yãu³ka³jxah¹la²i³hxi²ka¹tū¹nhē³jau³su²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²ã³ten³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wã¹sū³na²
 Yãu³ka³jxah¹lai²na²hxi²kan¹te²lo³tū¹nhē³ju³ta²yo²kwain³jah¹lxi³hē¹la².
 Txa²wã¹sū³na²wân³txa²i³hen³txa³kxain¹yah³lxin¹ju³ta²
 yo²kwain³khai¹nxe³jah¹lxi³hē¹la². 2 Nxe³sxâ³wân³txa²yau³ã³lxi³ti³
 e³yah³lxin¹kxai²nân²tu³Txa²wã¹sū³na²ne³nxe³na²so¹lxi³ain³kxi²sxâ³
 ã³ne³wxe³hī³nx2na³la². A²nū²a²hai³txi³ain³kxi²nha²hī³kj³sxa³wa².
 Hxi²kan¹txi³ã³ne³wxe³te²sxa³yu²hē³la². Txa²wã¹sū³na²Yãu³ka³jxah¹la²
 i³hxi²kat1sxã³ya²la³lyau³xan²tu³hãi³wã²nxīn¹jau³xan²tu³e³kxi²te²ju²hē³la².
 3 Yxân³ta¹Txa²wã¹sū³na²wân³txa²i³yau¹ū³kj³kxai²nân²tu³a²nū²a²
 hãi¹nxe³ti³xa¹ain³kxain¹jau³su²hī³nx2na³la². ã³non²ta³kxi²jau³su²
 ha²kxai³i³nxū²kwai³lxū¹jau³su²ha²kxai³sa²ye³kwē²kxi²jau³su²ha²kxai³
 nxe³hī³nx2na³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³wân³txa²yau³ã³lxa³ti³e³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu²nū¹hxi²kan¹ti³lon³te²ju²hē³la². Jã¹nxe³sxã³Txa²wã¹sū³na²

wān³txa² i³yau¹ū¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tū³ka³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹
a²hxi²kan¹nūh¹nū³nyhai¹nhī³nx2na³la².

5 Wxa²nū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wān³txa² yau³ā³lxa³ti²
e³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² te³nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū¹yah³lxin¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³sxā³
wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx2na³la².
Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ā²la² wi¹khai¹lxau³la³ hī³nx2na³la². Jā¹nxe³jut3su² yau³ā³lxa³ti²
e³kxi²sxā³ ain³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³khai³xa²
i³yau¹ū¹nx2ti³jah¹la² yū³kxai²nān²tu³ wi¹na³la². Yxān¹ta¹
yū²nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxah¹lxi³hī³nx2nxā³lxa². 6 Nxa²ha¹te¹
txa²wā³tā³nāu³xa² yā¹yxah³lxi¹lxa². Nxe³sxā³ wxā³si²nx2ta¹tāu³a¹
wān³txa² yau³ā³lxa³ti² jau³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³
hxi²kan¹ti³ ā³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su² ta³nxa² a²hoh³lxi³sa²jau³su² ta³nxa²
wān³txa² wi¹jau³su² i³hen³txi³nx2ta¹jau³su² ta³nxa² nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³
i³hxi²ka¹txa²lxi³hī³na¹wa².

7 Nxa²ha¹te¹ yau³tā³xa²sa¹, yen³kxa² ka³te³nxa³te²na²sa¹,
wāi²lhū³ka³txa² ta³nxa² ar²pa²kax3su² ta³nxa² hain³kxai²nān²tu³
wain³txi³ wxa²hai³nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² ain³kxi²nē³jah¹la²
hxi²kan¹ti³ a²si³yxau³tāu³khai³xa² ain³kxai¹nhī³nx2nxa³wa².

8 Te²yā¹nxūn³sxā³ kwa³jan³ta² so³ta²to² nū³ka³txa² he¹li³te³lhxā³
ai³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³te³na¹ wāi²lhū³ka³txa² trū³be²ta²kax3su¹
nxe³ka³txa² tē³sxā³ i³hain³te²ju²hē³la². Wi¹lhain³kxai²nān²tu³
a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³ha²kxai³ he¹lain¹te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ wain³txi³
hai³nxa³kxai²nān²tu³ ko³nhai¹nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ he¹lai¹nxa³ka³ty³
yxau³ain¹te²ju²hē³la².

9 Te²yā¹nxe³jut3su² wān³txa² yau³ā³lxa³ti²
e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tu³
hai³txi³ wi³ti³he¹nxē²nxa³wa². Wxa²wān³txa² ha³lo²a² kwa²
he¹sa³tī¹hī³nx2na³la².

10 Yuh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ a²nū²a²
nū³ka³txi³nāu³xa² ka³lxa¹khai¹xain¹na³la². Wān³txai²li² yau³ā³lxa³ti²
e³xi²xai³ain¹te²ju²hē³la². E³xi²xai³ha²kxai³ a²si³yxau³tāu³a² ha³na³ka³lxi³
nxe² ai³te²ju²hē³la². 11 Nxe³sxā³ e³jau³xai²na² ā³ne³wxe³sa²nxa³kxai²nān²tu³
ā³lxin³tā¹. Ai¹nhī³na¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wān³txa² e³a¹jau³xa²
ā³ne³wxe³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ ā³lxin³tai¹. Sai¹nhī³nx2na³la². Jā¹nxūn³sxā³
ā³ne³wxe³ai¹nhī³nx2nxa³wa². 12 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹tē³ju³ta² ten³yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² wi¹ju³ta²
ā³ten³jah¹lxi³hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txai²na² ā³nxū²kwai³lxū¹sxā³
a²hi²ka¹txa²lxain¹ju³ta² ten³jah¹lxi³hē¹la².

13 Nxe³yān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa² hxi²kan¹txi³ e³te² i³nxa²
Txa²wā¹sū³na² i³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la². Wān³txai²li² a²si³yxau³tāu³a²
i³wā³txi¹jah³lxi³hē¹la², i³yau¹ū³nxa²lxi³si¹yah³lxin¹jau³nū³sa³. 14 Wān³txa²
yau³ā³xa² e³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹kxai²nān²tu³ txa²yāu³ka³txa²
so¹lxi³ e³kxi²hī³nx2na³la². Hai³txi³ txai²na² a²hoh³lxi³sa¹ju³ta³la³.
15 Nxe³jut3su² ha²kxai³ ih¹nxe² kāi³a¹lhon³ku² nxa¹nha²wa². Yau³ha¹li¹
e³a¹tu¹wa². Txa²yāu³ka³txai²na² wān³txa² yau³ā³xa² e³i² txa²ē¹nāu³ai²na²
wān³txi³khai³xa² e³i² na¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ txa²yāu³ka³txai²na²
hain³jau³xa² yau³ā³xa² hai³ni² txa²ē¹nāu³ai²na² hain³jau³khai³xa²

hai³ni² na¹tu¹wa². 16 Ī³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³ye³kxah¹lxin¹tāu³a¹ a²yāu³ka³txi³khai³xa² e³kxi²kxai²nān²tu³ wān³txa²
 yau³ā³xa² so¹lxi³ e³kxi²kxai²nān²tu³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a²
 wxā³sxā³ ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ e³kxi²jau³xai²li² hxi²kan¹ti³
 ā³ne³wxe³ai¹nh³nx2nxa³wa². Hxi²kan¹txi³ ā³ye³xyo²nū¹nxa²lxi³jau³la³
 e³ya³nx2ti³xa³lho³la². Hai³txi³ ā³ne³to³ti³he¹nxa¹nh³nx2nxa³wa².

17 Ī³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li² wi¹khaix¹kxan²ti³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³te²a²
 hai³txi³ ĩ³nxū²kwai³lxū¹h³nx2nxa³wa², ā³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³la².

18 Txa²na² sa²kxai³lu² wān³txa² yau³ā³lxi³jau³xa² ā²la² yxau³ka³lxa¹txi³
 e³khai¹nxa¹wa². Nxe³na¹ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²na¹wa².

19 Nxe³na¹kxan²ti³ xyo²i²ki³tū³ka³txi³nāu³xai²na² ā³yā³nū²kxi²ki³tāu³a¹
 txa²wān³txi³khai³xa² wān³txa² ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²na² yau³ha¹li¹
 yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³yau¹ū³na¹kxai²nān²tu³ wi¹llh³nx2na³la². Yxān¹ta¹
 wān³txa² yau³ā³lxi³ jau³jau¹xai²li² wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xa²
 yau³ka³lxa¹txi³ ĩ³yau¹ū³ai¹na¹kxai²nān²tu³ wai³nh³nx2nxa³wa².
 Nxe³ha²kxai³ ā³ne³wxe³ain¹jau³xai²li² ā²la² te³nh³na¹wa².

20 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ī³kāi²non³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wān³txa² yau³ā³xa² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wē³son³txi³sxā³
 hain³nyhah¹lxi³h³nx1xa¹la². Jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Wxi²kan¹sxā³
 hain³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² e³yah³lxin¹jau³nū³a²
 ā³ne³wxe³ain¹tu¹wa². 21 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² e³na²hē³li¹. E³te³nah¹lxi¹: “Txa²nū³ka³txi³khai³xa²
 ĩ³hen³txi³na¹tu¹wi¹. A²nū²a² ā³xa² wān³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ai¹na¹kxan²ti³ ā³ne³to³sai¹nh³nx2nxa³wi¹.” Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
 nxe³na²hē³li¹.

Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

22 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³kxi²kxai²nān²tu³ xyo²i²xa³te²a²
 ĩ³yau¹ū³jau³su² h³nx2na³la². Yxo²i²te²a² ĩ³yau¹ū³jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³kxai²nān²tu³ xyo²i²tū³ka³txa²
 ĩ³yau¹ū³jau³su² h³nx2na³la². Yxo²i²xa³te²na² ĩ³yau¹ū³jau³sxa³wa².

23 Nxe³ha²kxai³ ĩ²jah¹lxi³hē¹la². Yxo²i²tū³ka³txi³ ĩ³nxa²
 ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹tāu³a² a²nū²ai²na² a³la³kxi²nxa³te²su² tā³nxa²
 yxo²i²xa³te²su² tā³nxa² wxā³sxā³ ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³h³nx2na³la².
 Nxe³kxai²nān²tu³ wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ā³ne³wxe²nxa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Tū³ka³txai²na² wen¹tū³ka³txi³sin²tā¹. Nxa¹nh³nx2na³la². 24 Yxān¹ta¹
 hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³
 xyo²i²xa³te²la³ tā³nxa² a³la³kxi²nxa³te²su² tā³nxa² ā³yā³nū²kxi¹nx2ti³h³nx2na³la².
 Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³
 a²ko³nxe³ti³ kāi³nha²ju³ta² ĩ²nha²sxā³ ā³xyo²o³tū¹hain¹tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³ ā³xyo²o³tū¹hain¹tu¹wa².
 25 A²ē¹na² ain³nha²jau³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² e³lxah²lxi³ye²tu¹wa².
 Nxe³sxā³ ā³ka³ti³wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²tu¹wa².
 Sa²nēn¹kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tū³ Txa²wā¹sū³na² yxau³a³nhē³lin²tai¹. Nxe³tu¹wa².

Yxo²i²sxā³yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² wain³txi³o²la³kxain¹jau³su²

26 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ī³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹, yxo²i²tū³kā³txi³ ĩ³nxa² ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nxū²kwai³lxū¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxihē¹la². Ka³na³ki³ hain³jau³xa² yū³yah³lxin¹ha²kxai³ ka³na³ki² ĩ³yau¹ū¹nyhah¹lxin¹jau³xa² yū³yah³lxin¹ha²kxai³ āh¹ ka³na³ki² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² yū³yah³lxin¹ha²kxai³ ka³na³ki² wān³txa² yau³ā³lxa³ti³ e³te²a² yū³yah³lxin¹ha²kxai³ ka³na³ki² yau³ā³lxix³jau³xa² a²si³yxau³tāu³a² ĩ³yau¹ū³ju³ta² hxi²kan¹te²a² yū³yah³lxin¹ha²kxai³ nxe³jah³lxix³sā³ ā³nxū²kwai³lxū¹nyhah¹lxin¹ju³ta² kāi³jah³lxihē¹la². 27 Nxe³sxā³ ka³na³ki² wān³txa² yau³ā³lxa³ti² e³ti³ten³nxa²lxix³kxai²nān²tu³ ha¹lin¹ta³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta³nxa² jau¹xai²na² so¹lxi³ e³xai³jah¹lxihē¹la². Nxe² e³xai³yah³lxin¹ka³tu³ wān³txa² jau¹xai²na² a²si³yxau³tāu³a² ĩ³yau¹ū³txain¹yah³lxihē¹la². 28 Yxān¹ta¹ ĩ³yau¹ū¹nx2ti³jah¹la² yū²nxa³kxai²nān²tu³ kon³ton³jah¹lxihē¹la². Nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi¹jah³lxihē¹la². 29 Te²yā¹nxe³sxā³ ha¹li¹ tā³nxa² ha¹li¹ ka³na³ku² te² ĩ³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū¹nx2ti³jau³xa² yū³kxai²nān²tu³ a²wā³kxi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx2sxā³ yxau³sxā³ ain³kxi¹txai¹yah³lxihē¹la². Ya²la³tu³ jau³su² tā³nxa² ki³han³jau³su² tā³nxa² a³ya³txi²yah³lxin¹tu¹wa². 30 Ā³wxe³te²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwēn¹ta² ain³kxi²nha²kxai²nān²tu³ a²wi¹lhī¹na² e³jah¹la² sa²kxai³lu² ā³na¹sxā³ ā³wxe³sē¹la². Nxē¹kxai²nān²tu³ kwēn¹ta² wxā³jah¹la² ĩ³ye³ ā³si³wxe³txai²la². 31 Wxāi² ĩ³nxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū³nyhu¹sxā³ ĩ³yi²lho¹kxa² ai³jah³lxihē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² ā³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Yxah³lxin¹ha²kxai³ ā³nxū²kwai³lxū¹nyhah¹lxin¹tu¹wa². 32 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxū^h ĩ²nha¹yah³lxix³sā³ wain³txi³ hau³hau³kot3sxā³ ĩ³yau¹ū¹nha¹jah³lxihē¹la². 33 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²sxā³ ĩ³kai¹so¹nē³te²jai¹ti²tu³wa². Ku³kuh³nxa² kāi³ki³ju³ta² te³nxa³wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. Wain³txi³ hau³ko³ki³ju³ta² ten³na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txi³nāu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹hē³la². 34 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²te³lhxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ txu¹ti³nāu³xai²na² ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³sxā³ ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹wa². E³xa² yxau³ain¹kxai²nān²tu³ wai³nxa³wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe² ĩ³yau¹ū³nē³ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³sxā³ wān³txa² wā³txi³jau³su² yū³kxai²nān²tu³ a²sxi²nāu³a² a²wē³sāi¹yah³lai²li² ĩ³wā³txi³txai¹la². Jā¹nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹tū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² ā³yā³nū²kxah³lxin¹tāu³a¹ txu¹ha³ ĩ³ye³ye¹nx2ti³ju³ta² wai³nxa³wa².

36 Yxān¹ta¹ wxa²nū³kā³txi³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yū³nxa²lxix³ji¹wa²? Wxa²nū³kā³txi³nāu³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³te²la¹xā³? Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wa². 37 Nxe³ha²kxai³.

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹xā¹. Wā³nxīn¹khai¹nxe³ju³ta² txai²na² so¹lxi³ ũ³hū¹sa²na³nā¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wān³txa² ain³kxi²khaix1sah¹lxihē¹la². Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xa² ũ³hū¹sa³ha²kxai³ ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 38 Yxān¹ta¹ txa²wān³txa² ain³kxi²sa²nxa³jah¹lo²su² yū³kxai²nān²tu³ a²nxe³jah¹lai²na² wān³txa² ain³kxah¹lxix³txa³hē¹la².

39 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³yau¹ū¹ju³ta²

ã³ten³khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wãn³txa² yau³ã³lxa³ti³ e³jah¹la²
 î³kwa¹²kxah¹lxi³txa³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³su² nũ¹kxan²ti³na².
 40 Jã¹nxe³ha²kxai³ kã³yah³lxin¹ju³ta² î²li³ju³ta² hau³hau³kot3sxã³
 o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ku³kuh³nxe² o²la³kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

15

Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² î³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã³nãu³xã³. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³jau³xai³tã²
 ain³so¹yah³lxin¹jau³xai³ta³lxi³ yxo²î²ah³lxin¹jau³xai³txa³lxi²na³la².
 2 A²nxe³jau³xai²li² î³yau¹ü¹nx2ta¹jau³xai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxã³ ain³kxi²sxã³ yxo²î²yah³lxi¹nha²kxai³
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxũ²kwa¹³lxü¹txi³
 yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ sa²hau³ko³nha²sxã³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa².
 Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² yxo²î²yah²lxan³kxai²nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
 sa²ha³ko³txa²lxi³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa².

3 Nxe³sxã³ wãn³txai³tã² Txa²wã¹sũ³na² ü³hũ¹sa²jau³xain²ti³
 î³hen³txi³nx2ta¹jau³xain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wa².
 Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã³ki³ju³ta²
 sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
 ü³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Jã¹nxe³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³nũ²la²
 sa²nũ³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hã²wxãn³txi³nũ² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³lan²ni²ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ka³ten³su²
 î³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hi¹nãn¹te²tu³ ka³ten³su²
 yxau²xai³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na² ü³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 5 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² ã³yü²txi²xi² a²to²se³ nũ³ka³txa² ã³yü²txi²xi²
 nxe³ta¹hxai³hẽ¹la². 6 Nxe³ka³tu³ yxo²î²tũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ 500 nxe²
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³sã²nũt1sxã³ ã³yü²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ka³ten³ti³ hi¹nain¹nha²wa². Yxãn¹ta¹ î²li²te²su² te²a¹
 ya³lu²ain¹nha²wa². 7 Nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai¹tã² î²nũn³ta¹hẽ¹la². Äh¹
 jã¹nxe² yan¹nãu³a¹ î³kaix1so¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ î²ain¹nũn³ta¹hẽ¹la².

8 A²ne³ki³sa³nãu³a¹ txai²li² î²nũ³na¹hẽ³la². Wẽ³sa² yxau³ni¹te²a²
 wa³su³txi³ a³li³lah¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe² a²ne³ki³sa³nãu³a¹
 Je³su²jah³la² wã²nã³ü¹sa³jah¹lo²sa¹wa². 9 Î³kaix1so¹sa²nũn³jah¹lo²sa¹wa².
 Txai²na² kãin²sa²nxa³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ î³kaix1so¹tũ³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹sain¹nha²wa². Kxã³nhxï¹nãu³ai³tã² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² yxo²î²tũ³ka³txa² khãuh³lxa³txai¹na¹hẽ³la². Nxe³na¹ju³ta²:

— Wain³txa²na³nã¹. Txa²ẽ¹nãn¹jau³xa² te²sa¹wa². 10 Nxe³yãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² kãin² thã³ti³la² a³lxi²sa²ha²kxai³ txa²ẽ¹nãu³a²
 sa²hau³kot3sa³ha²kxai³ î³hxi²kat1sa³na²hẽ³la². Î³hxi²kat1sa²ju³ta²
 kwa²hã¹nxe² î³hxi²kat1sa²nxa³hẽ³la². Nxe³sa²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ya³lo³txi²sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta² î³kaix1so¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 txa²wã¹wa³ka³li³yu³ta² ã³sen³sai¹ai¹na¹hẽ³la². Nxe³na¹kxan²ti³
 nxü¹txai²na² txa²nũ³kxü³na¹ju³ta³la³ o²la³kxi²te²txã³wa². Txa²wã¹sũ³na²
 î³hxi²kat1sa²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²jah¹lo²sa¹wa². 11 Jã¹nxe³jut3su²
 txai²la³ ta³nxa² tũ¹ka³txai²la³ ta³nxa² î³hen³txi³nx2ti³nha¹jau³xa²
 kwa²hã¹nxü¹hĩ³nx2na³la². Î³hen³txi³jah¹la² î²li³te²a¹
 kwa²hã¹nxü¹hĩ³nx2na³la². Nxe³yãn¹ta¹ î³hen³txi³nx2ti³jau³xai³tã²

yxō²i²yah³lxin¹jau³xa² nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ka³lih³kxi²na¹jau³xai²la¹wa².
Ain³kxah¹lxi¹nha²kxai³ yxō²i²yah¹lxi³hxai¹nhē³la².

Yxō²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²ka³ten³su² i³sa²yxau³si¹nhē³nū³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²si¹jau³xa² i³hen³txi³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³
ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ i²li³te² i³nxai²na¹ e³yah³lxin¹thai¹la²?
E³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ya³lu²kxai²nān²tu³ hai³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ju³ta²
yū²nxa³lho³li¹. Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 13 Nxe³yān¹ta¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ju³ta² yū²nxa³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²hī²nxa³wa². 14 Yxān¹ta¹ Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²nxa³ke³la³te²kxai³ i³yau¹ū¹nx2ta¹jau³su²
yū³hī³nx2nxa³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ wān³txa² yxō²i²yah³lxin¹jau³xa²
yū³nū³nhī³nx2nxa³wa². 15 Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³ke³la³te²kxai³la¹
txa²wā¹wān³txa² i³ye³kxi²ki³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³ki³tā³la². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ju³ta³
i³hen³txi³si¹na¹ha²kxai³ txa²wā¹wān³txa² i³ye³kxi²ki³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³hī³ki³tā³la².
Jā¹nxūn³sxā³ a²nū²a² ya²lun¹ti³te²nāu³xai³tā² ya²la³tu³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹nxa³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hit¹si³nx2nxa³wa².
16 Jā¹nxe³sxā³ya²lun¹ti³te²nāu³xa²ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹si¹hxa³ke³la³te²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²nūn³si¹hī³nx2nxa³wa². 17 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹hxa³ke³la³te²kxai³
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²yah³lxin¹jau³xa² kwa²to³toh³lxi³jau³su²
hī³nx2na³la². Kwa³to³toh³lxi³jau³su² ke³la³te²kxai³ kō³nxe³ti³
kāi³yah³lxin¹ju³ta² kan²txi³ i³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nxa¹lxa².
Hai³txi³ wxa²ē¹nai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³hī³nx2nxa³wa².

18 Jā¹nxe³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxō²i²tū³ka³txa²
ā²la² ya³lu²te²nāu³xa² a²kō³nxe³ju³ta² āh¹yū³ai¹nhī³nx2na³la². Hai³txi³
wxa²wa²su¹tai¹nhī³nx2nxa³wa². 19 Nxe³sxā³ ka³te³na² hin¹ki³tāu³a²
so¹lxi³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² sa²hau³kot3sa²tē³ū¹nhē³ke³la³te²kxai³
ya³lu²ki³si¹na¹ sa²hau³ko³tū¹nhē³ju³ta²li² yū³nē³lhī³nx2nxa³wa².
Nxe³ke³la³te²kxai³la¹ i³āin²ta³kxi²nha²khaix¹nxe³tū³ka³txi³su² hī³ki³tā³la².

20 Nxe³yān¹ta¹ ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai³hē¹la². Wān³txi³khai¹xai²la¹wa².
Nxe³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ha²kxai³ ya²lun¹ti²tū³ka³txa²
yxō²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹hain¹nūn³tu¹wa². 21-22 Nxe³sxā³
kxā³nhxī¹nu¹ta¹na² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tāu²ah³lo²su² ha²kxai³
nxe³jah¹la² so¹lxi³ kō³nxe³ti³ kāi³ha²kxai³ ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²nū²a² yxō²ha³kxa¹ ya³lu²nē³ju³ta²nū³a² yū³ki³tā³la².
Te²yā¹nxe³ju³ta² a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²nū²a²
yxō²ha³kxa¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³ju³ta²nū³a² yū³ki³tā³la².

23 Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ki³tu¹wa². Yxān¹ta¹
Kris²tu³jah¹la² txā² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²tai¹ti²tu³wa². Nxe³sān²ka³tu³
hā²wxān³txa³ a³ka³nxi²sxā³ wā³li²tāu³a¹ yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹tē³tu¹wa².

24 Nxe³te²ka³kxa¹ ne³ki³son³ju³ta² wxā³tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
hi²sen³su² yuh³xai²nān¹ta² wa³kxēn³ti³nāu³xa² ā³na¹ai¹nha²kxai³
a²hxi²kan¹ti³nāu³xai²na² ā³na¹ai¹nha²kxai³ nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²jah¹la²
ā³na¹ai¹nha²kxai³ nxe³sān²nū²la² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wī³na²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ain¹tu¹wa².

25 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² ā³na¹xa³tā³lxa¹
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ai¹nxa³tā³lxa¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu²
ī³kwa³na³ain¹tu¹wa². 26 Nxe³sxā³ a²ko¹ko¹nū³ka³txa² a²ne³ki³son³sxā³
yu³lu²ne³ju³ta³nū³a² ne³ki³so³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa². 27 Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³
wa³ka³ti³lot³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³ain¹na²hē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³su² ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa²su¹
jau³jau¹xai²na² ūh³wxe³ain¹jau³su² hai³txi³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² wa³ka³ti³lo³txa³lho³la². Nxe³ju³ta²sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²
Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹ti³sa²ye²na³la². 28 Nxe³nū²la² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³kxēn³su² hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na²
kwa³na³kxi²ju³ta³nū³a² wā²nxū¹ ūh³wxe³nū¹tu¹wa². Hā²wxān³txa³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kwa³na³tāu³lon³tu¹wa².
A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxa² yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ūh³wxe³jah¹lai²la¹wa².

29 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² sa²kxai³lu² ya³lu²te²a² ī³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹xi²nū¹h¹kxai²nān²tu³ īh¹n¹xet³3sī³te²la¹xā³?
Īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³nhī¹te²la¹xā³? Ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta²
yū²nxa³ke³la³te²kxai³ īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ ya³lu²te²a² ī³yau³xa²
ū³hū¹kxi²sa²sai¹xi²nū¹hī³te²la¹xā³? Kwa²hāi¹nxe³hī³nx²na³la².
30 Te²yā¹nxe³sxā³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta³nū³a² yū²nxa³ke³la³te²kxai³
īh¹nxe³kxa²yan³ti³tā³ye³khāuh³li²sin¹to³hī³te²la¹xā³? Kwa²hāi¹nxe³hī³nx²na³la².

31 A³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ī³ya²lu¹te³lhxā³ khāuh³lxa³txi³sai¹nhxai²kxai³
jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³txi³sain¹nha²wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa².
Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai² nxe³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la²
a³la³kxi²ti³lon³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³khaix¹sa³nha²wa². Jau¹xai²na²
ya²la³tu³jau³su² nūn³na³la². 32 E²fe³so³thī³na² yxau³na¹tāu³a²
kāin² o²la³kxi²na¹wa². Ya²na¹la² ūn³txi³su² te²a² a²nū³kxūn³ju³ta²
yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³lo³txi²sxā³ ī³hen³txai¹na¹wa².
E²fe³so³ nū³ka³txai²li² txa²wān³txa² te³nai¹nxa³kxan²ti³ ya³lot³sxā³
o²la³kxi²na¹wa². Yuh³xai²nān¹txe² yen³kxa² a²yo³ha² hāi¹sxā³
so¹kxi²na¹ju³ta² ten³na¹ke³la³te²kxai³ īh¹nxe³kxa²yan³ti³ju³ta²
khāuh³lxa³txi³nha²hī³na¹te²la¹xa³? Ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ju³ta²
ya²la³tu³ yū²nxa³ke³la³te²kxai³ wān³txa² tīn³yau³xai³tā² sa²yxo²wet¹sxā³
kai³hī³kī³tā³la². Nxe³ju³tai³tān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² kāin² yain³ya³sah¹lxi³wxi¹. Kāin² ī³na¹a³sah¹lxi³wxi¹. Kwa²
wa³ni³lon³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² ya³lu²ki³ju³ta³nū³a²

yū³tu¹wi¹. Nxe³hxai²na²hē³la².

³³ Nxe³sxā³ ā³ke³tū¹nyhah¹lxi³txa³hē¹la². Wxa²ya³la³nāu³xa²
yxau²xai³lya³hai¹nīn¹te²nāu³xa² kuh³lxa³thin¹sxā³ kāi³ain¹kxai²nān²tu³
wxa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxa³thin¹kāi²no³nxa²lxi³ha³ta²wa².
³⁴ Hxi²ka¹ka¹nha²sxā³ a³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹la². Wain³ju³ta² so¹lxi³
kāi³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² o²la³kxi²yah³lxi³ta³lxa².
Āu²lxa²to³nha²lxi³si¹nx2ta¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa². Wxa²nū³ka³txi³nāu³xa²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² yū³yah³lxi¹lxa².

Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²jut3su²

³⁵ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² i³wā³txi³nx2ti³te³an¹jau³kxai³lu¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ih¹nxe³sxā³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te³ji¹wi¹?
Txa²wā¹nū²nāu³ai²na² ih¹nxe³khai¹nx³sxā³ txa²wā¹nū²nāu³ai²la³te³ji¹wi¹?
Nxe² i³wā³txi¹nx2tai¹nh³nx2na³la². ³⁶ Toh³la² e³yah³lxi³txa³hē¹la².
Yain³ta³ki³a² ū³wh¹ki³kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Nxe²
ya³lu²sān²nū²la² ka³lū³xi²te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³tu¹wa². ³⁷ Nxe³sxā³
ū³wh¹ki³ki³ai²li² a²ki³a² so¹lxi³ ū³wh¹ki³te²ju²hē³la². Tri²ka²ki³a² ta³nxa²
i²li³ki³a¹ ū³wh¹ki³te³ju²hē³la². A²nxe³ta³ne³kxa² wi¹wen¹ta³nē³ka³nū³a²
hai³txi³ ū³wh¹ki³te²sxa³yu²hē³la². Wi¹we¹nxa³ta³ne³ka³nū³a²
ū³wh¹ki³te²ju²hē³la². ³⁸ Jā¹nxe³sxā³ ki¹ai²li² ū³wh¹ki³ki³ai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²nū²khai³xa² ten³ju³ta³nū³a² sa²wet1sxā³
ū³hū²xai³te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ ki¹ai²na² yxo²ha³kxa¹ ki³ka³na³ka²
a²nū²khai³xa² ū³hū²xai³te²ju²hē³la².

³⁹ Ka³ten³su² yxo²ha³kxa¹ a²sī³na² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³te²ju²hē³la².
In³txa² a²sīn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²sīn³su²
ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ai³ka² a²sīn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ ai³na²
a²sīn³su² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

⁴⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² a²nū²khai³xa² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³
yuh³xan¹te²a² a²nū²khai³xa² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² a²ha²tai²na¹ ha³na³ka³lxi² ye³yan³txi³ha²kxai³
yuh³xan¹te²a² a²ha²tai²na¹ ha³na³ka³lxi³ ye³yan³txi³ha²kxai³
nxe³te²jai¹ti²tu³wa². ⁴¹ U³je³na³ka² a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa²
ai³ha²kxai³ i³la³kxa² a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³
hi³ka²ta³a² a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa² ai³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Hi³ka²ta³nāu³xai²li² te²yā¹nxe³sxā³ a²ha²te¹ju³ta² ha³na³ka³lxi³nxa²
ai³nūn³te²jai¹ti²tu³wa².

⁴² Jā¹nxe³sxā³ te²yā¹nxūn³ki³tu¹wa². Ya³lu²te²a² ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²tāu³a¹ ā³lxa³txi³ i³sa²yxau³xi²tu¹wa². A²nū²a²
sa²nī³kxi²ki³kxai²nān²tu³ khon³hxan³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²tāu³a¹ hai³txi³ khon³hxan³ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la².
⁴³ Sa²nī³kxi²ki³tāu³a² a²nū²khai³xa² ko³nxe³ha²kxai³ nū³kxū³nxa³ha²kxai³
te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²h¹na¹ wi¹lha²kxai³
nū³kxū³nha²kxai³ nxe³ki³tu¹wa². ⁴⁴ Sa²nī³kxi²ki³tāu³a² a²nū²a²
yuh³xan¹te²a² sa²nī³kxi²h³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²h¹na¹
a²nū²a² oh³xan¹te²su² i³sa²yxau³xi²tu¹wa². Nxe³sxā³ yuh³xan¹te²nū²nāu³a²
yū³kxai²nān²tu³ yan¹nāu³a¹ oh³xan¹te²nū²nāu³a² ā³lxi³ton³tu¹wa².
⁴⁵ Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tān¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹:

— A²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² A³tāu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nū²khai³xa² ka³ten³su² sa²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ ā³ta³lo³hē¹tāu³a¹ ye³jen¹nū³nān¹jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ka³ten³yu³ta² ā²la² yū³jah¹lai²la¹wi¹. A²nū²a² ī³ka³ten³su² ti³hi¹jah¹lai²la¹wi¹. Oh³xan¹te²a² wxā³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 46 Nxe³sxā³ oh³xai²nān¹jah¹la² ne³ka³ta²sxā³ wxā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yuh³xai³nān¹jah¹lo²nu¹ta²na² ne³ka³ta²sxā³ wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la² oh³xai²nān¹jah¹la² wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 47 A²wi¹lhī¹nān¹jah¹lo²nu¹ta²na²su² A³tāu²ah³lo²nu¹ta²na²su² kīh³nū³khai³xa² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³ta³lo³hē¹jah¹la² oh³xa² wxā³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 48 Te²yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ kīh³nū³xa² sa²we¹jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ oh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² oh³xa² wxā³jah¹lu¹jā¹nxe³ hī³nx2na³la². 49 Jā¹nxe³jut3su² hī¹nai²na² yuh³xai²nān¹jah¹lu¹jā¹txe²su² kī³tā³la². Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a¹ oh³xai²nān¹jah¹la² yā¹txe²su² kī³tu¹wa².

50 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Nxe³jau³xai²na² ī³yau¹ū¹nx2ti³jau³xai²la¹wa². A²nū²khai³xa² txa²wā¹sīn³su² txa²wā¹txi³ha²yau³su² txa²wā¹nū²su² ha²kxai³ nxe² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa² ā³wih¹kī³sxa³lho³la². Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² sa²kxai³lu² khon³hxa³ju³ta² yū³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ oh³nān¹te²lo³nxa³lho³la².

51 Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hē¹la². Wān³txa² hāi³jau³xai³tā² ī³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wā¹nū³ka³txi³kī³na¹xai²na² a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kī³ju³ta³nū³a² yū³nē³lha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ ya³lu²kī³ju³ta³nū³la³ yū³kī³sxa³ha²kxai³ nxe³kī³tu¹wa². Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹nū²nāu³ai²na² yxo²ha³kxa¹ ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Ā³lxa³ti³hi¹tē³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. 52 Wa³su¹txi³ ye³ka³tē³kī³kxa² yā¹nxe³sxā³ ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Trū³be²ta²ka³txa² wāi²la² hū³ka³txa² ne³kī³san¹ka³txa² wxa²no²la³kxain¹tāu³a¹ ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Nxe³tāu³a² ya³lun¹ti³tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²si¹hain¹tu¹wa². Ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹nha²kxai³ kho³nhan³ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la². Nxe³sxā³ yxo²ha³kxa¹ ā³lxa³ton³ya³nhē³lain¹tu¹wa². 53 Jā¹nxe³ha²kxai³ khon³hxa³te²kī³nāu¹xa² yxau²xai³kī³tāu³a² ya³lu²kī³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³la². Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ khon³hxa³kxi²nē³lxa³ju³ta² ā³lxa³ton³kī³tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ ya³lu²kī³ju³ta³nū³la³ yū³nē³lxa³lho³la². 54 Jā¹nxe³sxā³ txa²wā¹nū²kī³nāu¹khai³xai²na² khon³hxa³te²kī³nāu¹xai²na² ā³nā³lxi³to³tu¹wa². Txa²wā¹nū²kī³nāu¹khai³xai²na² khon³hxa³te²sxa³kī³nāu¹xai²na² wen¹kī³tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²kī³nāu¹khai³xai²na² ya³lu²te²kī³nāu¹xa² ā³nā³lxi³to³tu¹wa². A²nū²kī³nāu¹khai³xai²na² ya³lu²nxa³te²kī³nāu¹xa² wen¹kī³tu¹wa². Nxe³hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi³tā² e³lxah²lxi³tu¹wa². Nxe³jau³xai²na²sa¹:

— Ya³lu²kī³ju³ta² hxa³sxā³ ne³kī³son³na³li¹. Ko³nxe³kī³ju³ta² ā³wa²sut1sxā³ yxau³kī³tā³li¹.

Sū³na² ū³wha²li¹txā³nxi³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 55 Nxe³nē³lha²kxai³ ya³lu²ti³hit1sa²jah¹lāi³. Īh¹nū¹la³ta³ kwā³non³nha¹ju³ta³la³ sīn¹te²la¹xā³? Īh¹nū¹la³ta³ khāuh³lxa³ti³sa²nhñ¹tāu³la³sīn¹te²la¹xā³?

56 Ko³nxe³ti³ k̄ai³ki³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu² ya³lu²ju³ta³nū³a²
 yū³nē³na²hē³la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 ū³wha²li¹txā³nxai³tā² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³na²hē³la². Nxe³nē³kxan²ti³
 ya³lu²ki³ju³tai³kai³ ne³ki³son³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
 i³yī¹li²nē³ju³tai³kai³ ne³ki³son³na³la². 57 Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²ha²kxai³i³hxi²ka¹tū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²ki³tā³la².

58 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³syah³lxi¹nha²kxai³ ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
 Ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹nhē³ju³ta³nu³a² ya²la³tu³ yū³nē³lha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²jah³lxi³hē¹la². Wxi²kan¹nūn³jah³lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹nx²ti³ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxā³
 o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Yxah³lxi¹kxai²nān²tu³wi¹lo²la³kxah¹lxi¹kxai²nān²tu³
 kxā³nāu³a¹ wi¹lo²la³kxah¹lxi¹kxai²yo³ha² ū³yoh³xi¹nx²ti³tu¹wa². Ju¹tai²li²
 ā²la²i²yah³lxi¹tai¹ti²tu³wa².

16

Txa²wā¹yen³kxa²wā²nhū¹nyhu¹ki³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ yxo²i²tū³ka³txai²na² Ju³te²a²ko³xa²
 yxau³te²nū³ka³txa² sa²kxai³lu² yen³kxa² so¹kxi²txā³nxā²
 wā²nhū¹ain¹yah³lxi¹ju³ta² i³yau¹ū¹nx²ta¹tu¹wa². Yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa²
 Ka³la²si²a² ko³xan¹te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹nhxai²na¹kxai³,
 jā¹nxe³nx²ta¹tu¹wa². 2 To³mīn²ko³ nxe³hīn¹ta² yxo²ha³kxa¹
 ā³nūn¹yah³lxi¹tau³a¹yen³kxa²so¹kxi²txā³nxā²wā²nhū¹yah³lxi¹ta³nxā³nxū³a²
 wxa²hau³kot³sxā³ ū³wha¹jah¹lxi³hē¹la². Ta³nxā¹nxai²li² yū³yah³lxi¹kxa²
 a²wā³kxi³kxai³ ū³wha¹i² a²wā³kxi³kxai³ sa²so² nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Yxah³lxi¹kxai²nān²tu³ ye³jen¹na² wxā³na¹tāu³a¹ ta³nxā¹nxai²li²
 ū³wha¹ta³lun²yah³lxi³hī³nxai¹la². 3 Na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
 wxā³na¹ka³tu³ ta³nxā¹nxai²li² i³sa²si¹hā¹ū¹ha¹tu¹wa². Ha³teh³nxā³nxā²
 i³yau¹ū³jau³xa² ū³wha²li¹lā¹ka³tu³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxā² i²li³te²a²
 i²sxā³ i³sa²so¹ah³lxi¹jah¹la² hxi²ka² i³sa²si¹hā³ū¹ha¹tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³iē²thi³na² yxo²i²sxā³ yxau³te²ki³nāu¹xa²
 ai³yah³lxi¹ka³tu³ ū³hū¹ain¹yah³lxi¹tu¹wa². 4 Nxe³yah³lxi¹kxai²nān²tu³
 hxi²ka¹na¹kxai²nān²tu³ ai³nū³na¹tu¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³
 ā³si³tē³kxi²sain¹tu¹wa².

Pau²lah³la²: “Nxe³na¹tū¹xā¹.” Jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ wxā³sxā³ i²nx²ta¹tu¹wa². Ma³se³to²na²ko³xa²
 ai³lha²thet³sān²sxā³ hā²wxān³txa³ wxā³na¹tu¹wa². 6 Nxa¹kxai²nān²tu³
 jū¹nxā² kan²txi³ yxau³ya³nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Kwē³kon³tāu³a¹
 yxau³ya³nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Nxa¹kxai²nān²tu³
 ā³nxai³na¹ju³ta³nū³a² hxi²kan¹txi³ ā³non²ta³kxi²sah¹lxi³hī³nxai¹la².
 7 Kwa²a³nī²ā³wa³to¹ta²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³nai²li²
 ten³kxai²nān²tu³ kan²txi³ yxau³ya¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

8 Ti¹ai²li² E²fe³so³thi³na² āh¹yxau³na¹tu¹wa². Pēn³ta³kos²ta² ti³wa³ka² ti¹a¹
 āh¹yxau³na¹tu¹wa². 9 Nxe³sxā³ txa²wa³ka³la² k̄ai²non³na³la². Txa²wān³txa²
 wi¹lain³kxi²sain¹te²a² yū³khai¹nx²na³la². Yxān¹ta¹ ten³sai¹nxā³te²a²
 k̄ain²yū³nūn³na³la².

10 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³la² ne³ka³ta² wxā³kxai²nān²tu³ wi¹lhit1sxā³ yxau³ya³nx3ti³ju³ta³nū³a² hau³ko³jah¹lxī³hē¹la². Nxe³sxā³ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txai²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²nūn³na³la². 11 Kō³te³si¹hain¹yah³lxan³jau³su² i²txai¹yah³lxī³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ wā³li²ju³ta³nū³a² hau³kot3sxā³ ā³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxī³hē¹la², wi¹lhin¹sxā³ wxā³si¹yah³lxin¹jau³sa². Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²li² a²lon³ti³tāu³xa² tē³lxī²sxā³ i³xain¹ju³ta² kāin² wahx3nxai¹na¹wa².

12 Nxa²ha¹te¹ A³po²lah³la²sa¹. Jah¹lai²na² a²lon³ti³tāu³xa² ā³si³tē³lxī³sxā³ wxā³si²nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² e³kxain¹to³ha¹hē³la². Nxe³ta¹ ha³lo²ai²li² wai³nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ yxau³nha²wa². Yan¹nāu³a¹ hxi²kan¹kxai²nān²tu³ wxā³si²nxa²lxī³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²wān³txa² a²ne³ki³sot3jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²sxā³ i²yxau³jah¹lxī³hē¹la². Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxo²i²sxā³ yxau³jah¹lxī³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³lo³txi¹jah³lxī³hē¹la². Sa²yxō²ā³yah³lxī³txa³hē¹la². 14 A³lxī²waun¹nyhu¹sxā³ kāi³jah³lxī³hē¹la².

15-16 Es³te²fa³na²sah³la² a²yu³ta² whāi²na¹ i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhī¹na² Kre²si²a²ko³xa² yxau²xai³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²a² yū²nxa³hī¹nai³tā² jah¹lai²na² a²yu³tai²li² yxo²i² ā³si³wxe³ain¹na²hē³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²wa³ka³li³yu³ta² so¹lxī³ o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Nxe³jah¹lai²na² i³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²na² sa²yxō²wet1sxā³ yxau³jah¹lxī³hē¹la². A²nū²a² ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹kī³ju³ta² yā¹nxe³jah³lxī³hē¹la².

17 Es³te²fa³na²sah³la² Fo³tu³na²to²jah¹la² A³ka³i²ko²jah¹la² nxe³sxā³ wxā³ya³sai¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sai¹nhē¹la². Kāin² ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². Ul²yxau³yah³lxī¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ā³hxi²nūn¹šah²lxa³nha²kxai³ ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la². 18 Kāin² ā³nxū²kwai³lxū¹sain¹na²hē³la². Nxe³nx2tain¹kxai³ jāx1sain¹na²hē³la². Nxe³tū³ka³txa² yā¹tū³ka³txa² sa²nēn¹kxain¹kī³ju³ta² wain³na³la².

19 Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³an¹tū³ka³txa² yxo²i²te²kī³nāu³xa² sa²kxai³lu² wi¹yxau³si¹nx2tain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹na³la². A³kwi²lah³la² Pri³si²la³ka³lxa² yxo²i²tū³ka³txa² a²sxi²hai²na² ā³nū¹nain¹tū³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i²si¹nx3tain¹jau³su² i³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹na³la². 20 Txa²wā³tā³nāu³xai²li² ti¹na² yxau³te²a² a²yxō²ha³kxa¹ te²yā¹nxe³jau³xa² i³sa²si¹hā³nx2tain¹nūn³na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxī¹nha²kxai³ i³yxō²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxī³hē¹la².

21 Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²hxi²ka² ū³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Txai²li² Pau²lah³lo²su²nxa¹wa².

22 Wxa²nū³ka³txi³ i³nxa² i²li³te²a² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a³lxī²nxa³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²ū¹jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² yau³son³na³la².

23 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ kāin² thāi³ti³la² a³lxī¹nx2ti³si¹jau³nū³su² ten³sa³nha²wa².

24 Jā¹nxa¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxī³su² kī³sa²kxai³ a³lxī¹nx2ta¹wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

2 Korīntios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nx2ta¹wa². A²kxā³nxā²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³sa²si¹hā³ū³sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² i³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³la².
 Wxa²nū³ka³txa² Ko³rīn²to²thi³na² yxau²xai³lyah³lxin¹tū³ka³txi³
 i³nxā² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxā² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa².
 Te²yā¹nxē³sxā³ Kre²sa²ko³xan¹tū³ka³txi³ i³nxā² Sū³na² wān³txa²
 yxo²i²yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxā² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Ti³mo²jah³lai²na²
 txa²wā¹lon³yah³lo²su² yxau³ya³sain¹nūn³na³la².

2 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² Txa²wā¹wī³nu²su²
 Jah¹lai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 Jah¹lai²nān²tu³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi²
 wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su²
 ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²jau³su²

3 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².
 A²nxē³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²a² A²wī³nai²la¹wa².
 Wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³kot3si¹nhē³jah¹lo²su² ha²kxai³
 sa²ye³kwē²kxi²nē³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 4 Nxe³sxā³
 i²li³tāu³a¹ khāuh³lxa³thi¹ki³ju³ta² sa²ye³kwē²kxi²nē³na³la².
 Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹ a²nū²a² ā³xai²na² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
 sa²ye³kwē²kxain¹nūn³ki³tu¹wa². 5 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²ki³sa²kxai³ khāuh³lxa³txi³nē³ju³ta² kāin² yū³nē³na³la². Nxe³kxan²ti³
 Kris²tu³jah¹la² sa²ye³kwē²kxi²nē³ju³ta² kāin² ũ³hū¹nē³nūn³na³la².
 6-7 Txa²wā¹sū³na² sa²ye³kwē²kxi²nx2ti³jau³xa² i³hen³txi² ko³nxē³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa² i³hen³txi²
 nxe³nx2ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kxā³nxai³tā²
 khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹na²hē³la².
 Nxe³sa²sīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³n³tu³ti¹ ā³non²ta³kxi¹nx2ti³sī¹na¹ju³ta³nū³a²
 yū³tu¹wa². Khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹ju³ta³tā² Txa²wā¹sū³nai²na²
 sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹na²hē³la². Jā¹nxē³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² sa²ye³kwē²kxi²sa²sīn¹kxai³ jā¹nxē³sxā³ sa²ye³kwē²kxi²nx2ti³nūn³tu¹wa²

8 Jā¹nxā¹jut3su² A²si³a³ko³xa² yxau²xai³la¹hī¹nai³tā¹ju³ta³tā²
 i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa². Ye³khāuh³lxa³ti³sain¹ju³ta³tā² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 Ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxā³hē¹la². Ya³lu²sa²te³lxa²nān³khī³ na¹hē¹la².
 9 Su²lhā³sain¹ju³ta³nū³a² ā²la² i³yī¹li²sain¹na²hē³la². Ai³lā²nū²;
 — wē²nxū¹ ā³nhxi²kat1sa²ju³ta³nū³la³ yū³sa²nxā³lho³a². Nha¹jau³su²
 nxa¹hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ a²nū²a² ya³lu²te²a²
 ka³ten³su² i³sa²yxau³ti³hit1jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²a¹hē³la². 10 A²nxē³jah¹la²
 hi²sen³kxai³lu² ya³lu²sa²ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²sxā³ so¹xī²sa³hē¹la².
 Sa²ju³ta³ix3 jāx1sa²ju³ta³nū³a² yxo²i²sxā³ wah³nxē³na¹wa². 11 Txa²wā¹sū³na²
 i³ye³kxi²nū¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²nū¹sah¹lxi³nhi¹lxa².

Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ain³kxi²nē³tu¹wa².
 Nxe² ain³kxi²nē³kxai²nān²tu³ ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².
 E³lxah²lxi³ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na² kāin²
 sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²li² a²ten³ju³ta³nū³a²ĩ³ā³lxa³tot³jau³su²

12 Jā¹nxa¹jut³su² wxa²ha³tih³xan¹tū³kā³txi³ ĩ³nxa²na²
 e³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² Sū³na² ĩ²sxā³ ĩ³so¹jah¹lai²kxai³ wain³txi³
 kāi³xa²xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ kxā³nxa² kāi³a¹ju³tai³tā²
 ĩ³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wa². E³lxah²lxi³sxā³ o²la³kxi²na¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nū²a²nāu³xa² ā³xa² o²la³kxi²nū¹hai¹na¹ju³tain²ti³ wxa²yen³nāu³a²
 o²la³kxi²nūh¹nx²ta¹ju³tain²ti³ nxe² kāi³a¹tai¹ti²tu³wa². Ā²la² kāi²non³sxā³
 o²la³kxi²nūh¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa². Wā²nxūh¹ txa²hoh³lxi³sa²ju³khai³lxa³
 ti³he¹nx²nxa³wa². Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la²a³lxi²sa³ha²kxai³ wain³txi³ kāi³i²
 txa²ē¹nāu³ai²na² wi¹le³kxi²nha²sxā³ kāi³i² nxe³nūh¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹ju³tai²li² ĩ³ka³li³kxi²nha¹nha²wa². 13-14 Nxe³sxā³ wān³txa²
 ū³wha²li¹lhā³ũ¹nx²ta¹jau³xai³tā² a²yo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ e³lai²na¹
 ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³yah³lxi¹lxa². Kxā³nxa³tā² ha³lo²a² o²la³kxi²nūh¹nx²ta¹ju³tai²na²
 jū¹nxe² ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah³lxi¹nha²kxai³ kxā³nāu³a¹
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wā³li²sxā³ a³ka³nxi²tāu³a¹
 e³lxah²lxi³ju³ta²khai³xa² kāin² ā³ne³wxe³nū¹sah¹lxin¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 Sū³na² sa²nēn¹kxi²nū¹yah³lxin¹kxa² yā¹nxe² sa²nēn¹kxi²nū³na¹tu¹wa².

15 Nxe³sxā³:

— Jau¹xai²na² ya²la³lhu²ji¹xā¹. Nxe³nx²ta¹jau³su² a²wi¹lhī¹na² wxā³sxā³
 ĩ²nx²ta¹ju³ta² ten³sa³hē¹la². 16 Nxe³na¹ha²kxai³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² ai³na¹tāu³a² ā³nī²xai³ai¹na¹tū¹xā¹.
 Ā³wā³li²na¹tāu³a² ā³yit¹sxā³ ĩ²ai¹na¹tū¹xā¹. Nxa¹kxai²nān²tu³
 ye³ha¹li¹tāu³su² ĩ³ka³lih³ti³hi¹tain¹to³ha¹tū¹xā¹. Nxe³na¹kxai²nān²tu³
 Ju³te²a²ko³xa² ai³na¹ju³ta³nū³a² ā³non²ta³kxi²sain¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la².
 Na¹ta¹ wxā³si²nx²ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². 17 Nxe³to³ta¹ wān³txa²
 u²lxan¹jau³su² ha³ta³nxe³sa²sxā³ ā³nhi²kat¹sa²nxa³ha²kxai³ wān³txai²li²
 e³kxi¹nx²ta¹jau³xai³tā² ĩ³ya¹tū²la² hāi¹sxā³ yxau³sxā³ wah³nxe³na¹hē³la².
 Jā¹nxa¹ju³ta² kwa²e³sxā³ ā³a¹jut³su² hī³na¹te²la¹xā³? Yuh³xai²nān¹jah¹la²
 yā¹nxe² ain³nha²hī³na¹te²la¹xā³? Jā¹nxe³sxā³:

— Nxe²kāi³a¹tū¹xā¹. Na¹jau³su² na¹ta¹ ĩ³ya¹ta¹ka³tu³ka³nxa³ha²ta³a²sa¹:

— Nxe²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su² nxe²kāi³a¹jah¹lo²su² hī³na¹te²la¹xā³?

18 Hai³txi³ nxe³te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² ĩ²sa²ha²kxai³ wān³txi³khai³xa²
 so¹lxi³ e³a¹wa². Yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa². 19 Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹sū³na² Tah²su² ha²kxai³ ĩ³ya¹u¹nx²ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Txai²na²
 Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³ ĩ³ya¹u¹nx²ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²nān²tu³ ĩ³wā³wā³txi³ki³jah¹lo²sxa³wa².
 Yxo²i²ki³jah¹lai²la¹wa². 20 Kxā³nhi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³nu¹tai²na²
 hi²sen³su² Ju³te²a² nū³ka³txa² ĩ³ya¹u¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ha³lo²a² wxā³ju³ta²nū³a² ĩ³ya¹u¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hā²wxān³txa³ jau³jau¹xu¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ Je³su²jah¹la² hxi²ka²
 we¹ta³lun²ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ hī¹nai²na² Je³su²jah³la²
 we¹ju³tai³tā² a²nū²a²nāu³xa² ĩ³hen³txi³sī¹na¹wa². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ya³sain¹na³la². 21 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³yau¹ū¹nhē³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ yxau²sa²tē³ti³hi¹tē³ju³ta² i³yau¹ū¹nhē³nha²wa². Te²yā¹nxū³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²sxā³ i³so¹nē³jah¹lo²su²na³la². Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³a² ā³nxū²kwai³lxū¹nē³nha²wa². 22 Txa²yen³kxa² yen³kxi³ha¹kxa² tē³sxā³ txa²i³lxa² ū³wha²li¹lhē¹te²sa¹wa². Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² i²li³te²su² te²na² i²kxai²nān²tu³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² a²yen³kxi³sin²tā¹. A²i³lxa² sa²hē¹tin²tā¹. Nxe³h³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² A²yāu³ka³txi³khai³xa² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² i²nē³lhxā³ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi³yhen²tā¹. Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³tā¹. Nxe³nē³nha²ha²kxai³ yen³kxa² ū³hū¹nhē³kxi³nū³a² ya²la³tu³ a³la³kxi²ki³tā³la².

23 Jā¹nxa¹jau³su² wān³txi³khai³xa² e³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² i²sa²na³la². Txa²ē¹na² i²sa²jah¹lai²la¹wa². Wxā³sxā³ i²nx2ta¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³yān¹ta¹ wxā³na¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² i³kwai²kxi¹nx2ti³h³na¹wa². Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ i³āin²ta³lx²nx2ti³h³na¹wa². Nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³hē¹la². Jā¹nxe³nx2ta¹kxa²yan³ti³su² ko³rīn²to²th³na² ai³na¹ju³ta³nū³a² ā³na¹la³kxi²nha¹hē³la². 24 Yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la². Nū³kxūn³txi³ yxo²i²yah³lx¹nhē³la². Yxah³lx¹nha²kxai³ i³ka³li³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² kāi³ūh¹nx2ta¹wa².

2

1 Jā¹nxa¹jau³su²:

— ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxai³tā² sa²hau³ko³tū¹hai¹nxa³ha²kxai³ i³kwai²kxai¹na¹hē³na¹. Nxa¹na¹kxe³su² i³āin²ta³lxai¹na¹hē³na¹. Jā¹xai¹na¹ha³tā¹. Nxa¹jau³su² nxa¹hē¹la². 2 Nxe³sxā³ i³āin²ta³lx²nx2ta¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²sain¹te²a² yū³ai¹nh²nxa³wa². Wxāi²na² so¹lxi³ i³āin²ta³lx²nx2ta¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² so¹lxi³ i³ka³li³kxi²sah¹lx¹h³nxa¹lxa². 3 Jā¹nxe³na¹jau³su² ū³wha²li¹la¹hē³la². Wxā³sxā³ i³ka³lih³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³ hāi¹sxā³ i³āin²ta³lx²sah¹lx¹nha²kxai³ sah²lxin¹kxa²yan³txi³su² nxa¹hē³la². Nxe³sxā³ ka³li³ha¹kxai²nān²tu³ ka³lih³yah³lhi³nū³nh³nxa¹lxa³. Nxe³ju³ju¹tai²na² i²te²sa¹wa². 4 Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu² ha³teh³nxā³nxa² ū³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹txā³nxai³tā² āin²ti³sxā³ nān³ti³ten³khai¹sa³hē¹la². Hxi²waun³ta³kxi²nha²khai¹nxe³nx2ta¹hē¹la². i³āin²txi³te³ji¹khi³. Nxe³nx2ta¹hē¹la². Yxān¹ta¹ a³lx²nx2ta¹ju³ta² so¹lxi³ i³yau¹te³lhxā³ nxe³nx2ta¹hē¹la².

ko³nxe³ti³kāi³ūh¹nx2ti³kxe³su² ne³wā²na³yah³lxin¹jau³su²

5 A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lai²kxai³lu² i³āin²ta³kxi²khai¹na¹hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ i³āin²ta³kxi²nx2ti³nū³na²hē³la². Nxe³nx2ti³kxe³su² ūn³txi³ i³kwai²kxi²yah³lx¹txa³hē¹la². Thāi³ti³la²sxā³ i³ye³kxain¹yah³lx¹hē¹la². 6 Kxā³kxai³ i³wait¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ā²na³la². 7 Nxe³ha²kxai³la¹ hī¹nai²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ kāi³ju³tai³tā² nxe³wā²na³txain¹yah³lx¹hē¹la². i³nxū²kwai³lxū¹nxe³txain¹yah³lx¹hē¹la²,

hxi²ye¹ta³lxi³txi³kxa²yan³ti³sa³. 8 Jā¹nxe³jut3su² a³lxain¹yah³lxin¹jau³su²
 i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la². 9 Jā¹nxa¹jut3su² ha³teh³nxā³nxā²
 ū³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wain³txi³ sa²yo²wet1sah³lxin¹ju³ta²
 i²nxā²lxi³te³lhxā³ nxe³ye¹nx2ta¹wa². 10 Kō³nxe³ti³ kâi³ju³tai³tā²
 ne³wa²na³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ te²yā¹nxe² ne³wā²na³nū³na¹tu¹wa².
 Yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxai²na² i³āin²ta²kxi²nha²sxā³ yxau²xai³lah²lxan³jau³su²
 ne³wā²na³nū³na¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹la² ye³na² nxe³ye¹nx2ta¹wa².
 11 Sa³ta³na²jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nhē³ju³ta³nū³a²
 ā³ne³wxe³nūh¹ki³tā³la². A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹lai²li²
 i³ki³ha¹kxi²nē³kxa²yan³txi³su² kō³nxe³ti³ kâi³ju³txai¹tā²
 ne³wā²na³kxi²nū³na¹wa².

Pau²lah³lai²li² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Tro³a²te²thi³na² ā³wi¹ha¹hī¹nai³tā² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹te³lhxā³ nxa¹hī¹nai³tā² o²la³kxi²na¹ju³ta³nū³a²
 ā²la² āu¹la³kxi²sa³na²hē³la².
 — Wi¹hit1sxā³ o²la³kxi²na¹tū¹xā¹. 13 Na¹ta¹ hxi²waun³txi³sa³hē¹la².
 Ti²to³jah¹la² txa²wā¹lon³yah³lo²su² kxah³la² ha²kxai³
 i³ha¹txi²sa²nxā³ha²kxai³ hxi²waun³txi³khai¹sa³hē¹la². Nxe³ha²kxai³
 ā³waix3sxā³ Ma³se³to²na²ko³nāu³a² ai³na¹hē³la².

Je³su²jah³la² i³ka³lih³kxi²nē³jau³su²

14 Kxā³nxi¹nai³tā² Ro³ma²no²ko³nāu³a² yxau²xai³lain¹tū³ka³txi³nāu³xa²
 he¹lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu³ta¹ ā²la² nū³kxūn³te²na²
 sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Hā²wxān³txa³ i³xi²tāu³a² sa²yu³lho¹tū³ka³txai²na² tē³nū²la² a²ha³lo²khai³xa²
 ā³nxai³nū²la² a²nū³ka³txi³khai³xa² wā²nā³ū¹hain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Ka³lih³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹kxa²yā¹nxe³jut3sū³nxē²
 a²nū²a² sa²yu³lho¹kxa²yā¹x1sī¹na¹wa². Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 nū³kxūn³jah¹la² yā¹nx2na³la². A²kxā³nxai³tā² kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² so¹lxi³
 yxau²xai³si¹na¹ju³kxai³lu² sa²yu³lhot1sa²sī¹jut3sū³na³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³
 Je³su²jah³la² sa²yo²wet1si¹hai¹na¹jau³nū³su² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹
 i³yau¹ū¹hain¹to³hxai²na¹hē³la². Jā¹nxe³nha¹hī¹nān¹te²tu³ Je³su²jah³la²
 sa²yo²wet1sī¹na¹kxai²nān²tu³ ka³li³sa²to³sī¹nha²wa². Nxe³si¹na¹jau³su²
 Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³sī¹na¹wa². Te²yā¹nxūn³ju³ta² Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² tē³sxā³ sxi²jen³ti³nāu³xa² ā³nxai² i²li³je³na² ā³nxai²
 nxe³sī¹na¹tāu³a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² i³yau³xa² wi¹lū³jau³hū³na³la². To¹nha²ki³jau³hū³na³la².
 Nxe³kxe³su² a²nū²a² u²lyxau³kxan²ti³ i³nxūn³so¹ai¹nhī³nx2na³la².
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxē² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³si¹na¹tāu³a²
 a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² i³tih³nxain¹si¹nhxai²na¹hē³la².
 15 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³a² yā¹nxūn³sī¹na¹wa². Ha³nxē²a²
 wi¹lū³tho³xa² yā¹nxe³sī¹na¹wa². A²nxe³tho³tho¹xai²na² sa²kxai³lu²
 a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i³nxūn³so¹ain¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxē²
 a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i²sain¹to³sī¹na³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 sa²yo²wet1sī¹na¹ju³ta² i²sain¹sī¹na³la². Kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² yo³ha²
 wxa²wa²su¹te²nāu³xa² i²sain¹sī¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ i³yi¹li²hū¹te²nāu³xa²
 i²sain¹sī¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³sī¹na³la². 16 Kō³nxe³ti³ i³yi¹li²hū¹nē³te²su²
 te²a² kō³tū³nū¹hain¹sī¹na¹wa². Yxān¹ta¹ kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² yo³ha²
 wxa²wa²su¹te²nāu³su² te²a² wi¹lū³nū¹hain¹sī¹na¹wa². Nxe³ju³ta²na¹

īh¹te²tā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ ī³yau¹ū¹si¹jau³su²
 hxi²kan¹te²la³ hī³kī³te²la¹xā³? 17 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yau³ā³lxi³ti³
 ī³hen³txi³te²sa²si¹nxa³wa² yen³kxi³te²la³ka³. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ī³sa²si¹hā³sa²tū³ka³txi³su² si¹na¹wa². Nxe³si¹na¹ha²kxai³
 e³lxah¹ ī³hen³txain¹jah¹lo²nāu³su² nha¹wa², Txa²wā¹sū³na² ī²nē³lha²kxai³la².
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sa²si¹nha²kxai³ yxau²xai³si¹na¹wa².

3

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ūh³ti³hit1tē³jau³su²

1 Nxe²e³kxi²si¹na¹kxai²nān²tu³ kwa² ī²sa²nēn¹kxi²nha²hī³nha¹te²la¹xā³?
 Sa²nēn¹kxi²si¹sah²lxin¹ju³tan¹txā³nxa² ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³?
 Sa²nēn¹kxi²si¹sain¹sīn¹txā³nxa² ū³hū¹nx2ti³te³lhxā³ nxe³txā³nxū³a²
 ten³sa²hī³sīn¹te²la¹xā³? Nxe²kāi³jah¹lo²su² jah¹la² ī²yah³lxin¹to³hxai¹nhē³la².
 Hai³txi³ jah¹la² yāx1sī¹nxa³wa². 2-3 A²nū²a² wān³txa² ū³sa²si¹hā³kī³jau³xa²
 yā¹nx2na³la². Kxā³nhxi¹nai³tā² nxe³te²ju²hē³la². A²nū²a² hxi²ka²
 a²nū²a² wān³txa² ū³wha²li¹te²ju²hē³la². Nxe³ka³ty³ a²nū²a² ā³xa² hxi²ka²
 ū³sa²si¹hā³kī³te²ju²hē³la². A²nxe³jau³xai²na² ū³sa²si¹hā³kī³jau³xan¹txā³nxa²
 txah³lxa³ka³lo³su² te²ju²hē³la². Nxe³ka³lo³ai²na² tē³sxā³ tīn²ta²yau³xa²
 ū³wha²li¹te²ju²hē³la². Kxā³nxai³tā² nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta²
 yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ wān³txa² ī³wxi²ka¹txa²lxi³si¹sah²lxin¹jau³su²
 yā¹yxah³lxi¹lxa². A²nū²a² ī²li³te²a² ī²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxa².
 ī²nx2ti³kxai²nān²tu³ wain³txi³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² ī²nx2ti³tu¹wa².
 ī²nx2ti³sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ya²la³ty³ Sū³na² ī³sa²si¹hā³jah¹lai²la¹xā¹.
 Ko³rīn²to²thī³nān¹tū³ka³txai²na² a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³na¹ha²kxai³
 wain³txi³ kāi³sxā³ yxau³si¹jau³su² ī³yau¹ū³ye²sain¹na³na¹.
 Nxe²e³kxi²hī³nx2na³la². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²
 ū³wha²li¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxā³ txai²na¹xai²na² jau¹xai²na²
 ū³sa²si¹hā³jah¹lo²sa¹wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxe² kāi³sxā³ txah³lxa³ka³lo³la³
 hai³txi³ ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ē¹nāu³a¹ ū³wha²li¹la³kxi²na¹wa².
 Te²yā¹nxū³sxā³ tīn²ta²yau³xa² tē³sxā³ ū³wha²li¹nxa³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³ten³su² yxau²sa²tē³jah¹la² hi²sen³su²
 a²nū²a² a²ē¹nāu³ai²na² ī³yau¹ū³nhē³jah¹lo²su² na³la².

4 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²sa²tē³si¹na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²si¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ e³kxi¹nx2ta¹wa². 5 Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
 yū³sa²nxa³wa².

— Hxi²ka¹na¹xā¹. Na¹kxai²nān²tu³ ki³ha¹kxi²nha¹jau³su²
 hī³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ī³hxi²kat1ti³hit1sa³na²hē³la².
 6 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² tah²yau³xa²
 ī³ye³i³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa² ī³yau¹ū¹nhē³na²hē³la².
 Nxe³jau³xai²na² a²nū²a² a²ē¹nāu³ai²na² ā³wa²su¹tū¹nhē³jau³xai²la¹wa².
 A²nxe³jau³xai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū³nyhu¹si¹ja³kī³jau³nū³su²
 ī³hxi²ka¹tē³na²hē³la². Kxā³nxai³tān¹jau³xai²tā² wān³txa² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²we¹thxa³kī³sxa³kxai²nān²tu³ ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yū³nē³lhi³nx2na³la².
 Yxān¹ta¹ wān³txa² tah²yau³xai²li² yxo²i²kī³kxai²nān²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³la³
 yū³kī³tā³la².

7 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txu¹tai²na² au³jau³xu¹tai²na²
 hxi²kan¹ti³ sa²yo²we¹thxa³kī³sxa³jau³xai²la¹wa², wi¹jau³su²

kxan²ti³na³. Tah³lxī³ka³lo³a² tē³sxā³ ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 Nxe³te³na¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² jau¹xu¹tai²na² so¹hī¹nu¹tai²na²
 i³ye³ha²te¹ta³lxī³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²sa³wi³ha³lxī³su²te²kxai³lu²hxi²kan¹txi³a²ye³na²ten³sa²tā³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa²,
 a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kâi²nha²kxai³la². 8 Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
 tah²yau³xa²i³ye³i³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa²i³yau¹ū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³nu¹tai²na² a²wi¹ju³ta² ā²la² kâi²non³ye²ha²kxai³ ā³sen³sai²na³la².
 9 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² au³hxai²hī¹nau³tēx¹tān¹jau³xa²
 kâin² wxi²kin³ti³ton³khaix¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², hxi²kan¹ti³
 sa²yo²we¹thxa³ki³jau³sxa³kxan²ti³na³. Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ā²la² kâin² wxi²kin³ti³ton³na³la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kâi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kâin² wxi²kin³ti³ton³na³la².
 10 Jā¹nxe³jut³su²a²wxi²kin³ti³ton³ju³tu¹tai²nān¹ju³ta² kâin²khai¹nxe³hxai²hī¹nau³tēx¹ta²
 i³kâi²nxa³tot³tā³la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 kâin² ā³sen³sai²na³la². 11 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa²
 ne³ki³son³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 ā³jū¹nxo¹tā³la². Yxān¹ta¹ te²yā¹nxe³jut³sū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa²tē³nē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
 a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kâi²nōn³na³la². Kâin²sa²tē³tu¹wa².
 12 Nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²i²a¹ha²kxai³ wxi²kan¹txi³ e³a¹wa².
 13 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kâi³hxai²kxau³tēx¹ jāx¹sī¹nxa³wa².
 Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² I³sa³e² a²nū³ka³txa² i³ye³kxi²te³lhxā³
 ā³tī³ain¹kxai²nān²tu³ jah¹lu¹ta²kxai³lu² wā²la²ka³lo³a² tē³sxā³
 ũ³yhe³tī¹nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ ũ³yhe³tī¹nhā²nxa³kxai²nān²tu³
 i³ye³ha²te¹tē³ju³ta² i³jū¹nxon¹ju³ta² e³la¹ i²ai¹nhī³nx²na³la².
 14 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ txa²wā¹ye³na² wā²la² ũ³yhe³tī¹kxi²nha²sxā³
 yxau²xai³ki³jut³sū³nxe² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² a³la³kxi²hī³ki³sxa³wa².
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² so¹lxī³ ain³kxai¹nha²kxai³
 ā³wa²su¹tē³lhī³nx²nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³hī¹na¹
 sa²ye³than²kxi²nha²ki³jut³sū³sxā³ a³la³kxi²ta³lu²nhī³ki³tā³la².
 15 Jā¹nxain¹ju³ta² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² i²ain¹ju³tu¹tai²nān¹jau³xa²
 i²ai¹nhxai²kxai³ jā¹nxain¹kxai²nān²tu³ a²ye³na² ũ³yhe³tī¹kxi²nha²sxā³
 yxau²xai³te²hū³sxā³ a²ē¹na² a³la³kxi²ta³lu²nai¹nhī³nx²nxa³wa².
 16 Te²yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² ā³na¹hxa³ki³kxai²nān²tu³
 wā²la² sa²sai¹kxi²nha²ki³jut³sū³nxe² txa²wā¹ē¹na² ā³wa²su¹tē³tu¹wa².
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³a²
 ā³wa²su¹tē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² au³hxai²tēx¹tān¹jau³xai³tā²
 nxe³te³nah¹lxī¹.
 — Moi³se²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² ā³yo²o³tū¹kxai²nān²tu³ ũ³yhe³tī¹kxi²nha²ka³lo³a³
 sa²ye³than²kxi²nha²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 17 A²nxe³sxā³
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ te²ain²txi²na³la². Jā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³txa² nxū²kwai³yxau³nē³nha²kxai³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tā³la².
 18 Wā²la²ka³lo³a² yen³kxa²i³tī¹kxi²ka³lo³a² yā¹nx²na³la². Nxe³ta³ka³lo³ai²na²
 sa²than²kxi²kxai²nān²tu³ yen³kxai²na² e³lxah¹ i²ki³te²jai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²ki³na¹xai²na²
 sa²kxai³lu² Sū³na² a²wi¹ju³ta² e³lxah¹ ũ³ka¹nha²ye²ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³

es³pe²ya²ka³lo³a² i²nha²ki³jut3sũ³nxe² Txa²wā¹sũ³na² a²wi¹ju³ta²
 e³lah²lxi³ ye²ki³tā³la². Nxe³ki³sa²kxai³ Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹lai²li²
 nxu²kwai³yxau³nũ¹nhē³na³la². Nxe³ki³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹
 Txa²wā¹sũ³na² yā¹nxe³ki³tā³la².

4

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² nũ³kxũ³nha²kxai³ txa²wā¹nũ²ai²na²
 nũ³kxũ³nxa³ha²kxai³ nxe³jau³su²

1 Jāx1nha¹jut3su² Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²sī¹nha²kxai³ wa³ka³li³yu³tai²li² Sũ³na² wān³txa²
 i³hen³txain¹sī¹na¹ju³tai²li²nxe³ti³hit1sa²sīn¹na²hē³la². Nxe³ti³hit1sa²sīn¹ju³tan¹te²kxa³
 nxũ²kwai³lxũ¹sa²tē³nha¹wa². 2 Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ hāi³a² kō³nxe³ti³
 kāi³sīn¹te²txā³wa². Āu²li²thin¹nha¹ju³ta² kāi³sīn¹te²txā³wa². A²nũ²a²
 ā³xa² ā³ke³tũ¹sīn¹te²txā³wa². Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² kō³nxe³ti³
 yau³xā³lxi³ i³yat3sīn¹te²txā³wa². Nxe³ha²kxai³ hāi³nxe³sxā³ ya²la³tu³ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi²sīn¹te²sa¹wa². Nxe³nha¹jut3su² Txa²wā¹sũ³na²
 yen³nāu³a¹ wi¹kāi³nha¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹jau³su²
 i²sain¹sīn¹na³la². 3-4 Kris²tu³jah¹lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³
 Txa²wā¹sũ³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ nxe²na³la². Nxe³ju³tai²na²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wā³nxīn¹jau³xai²na² i³hen³txi³ki³kxai²nān²tu³
 txa²wā¹ē¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhē³jau³xa² i³hen³txi³ki³tā³la². Ha³lo²a²
 i³ha²te¹kxi²nē³jut3sũ³nxe² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²kxai³lu²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² i³la³kxi²ti³hi¹tē³na³la². Nxe³yān¹ta¹
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi³ki³sxa³kxai²nān²tu³ a²nũ²a²
 kō³nxe³ti³ i³yī¹li²ju³ta³nũ³a² yũ³te²nũ³ka³txai²na² so¹lxi³ wān³txai²na²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yũ³ai¹nxa³lho³la². A²nxe³tũ¹ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² yuh³xan¹kō³xai²na² a²sũ³nu²su²
 ki³lxo³nha²jah¹lai²na² hi²sen³su² wā²la² ā³ye³ti¹jut3sũ³nxe² wān³txai²na²
 sa²no¹te²ju²hē³la², yxo²i²ain¹kxa²yan³txi³sa³. 5 Jā¹nxa¹jut3su²
 wān³txa² i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹jau³xai³tā² hai³txi³ txa²wān³txi³khai³xa²
 sa²wxi²ka¹txa²lxi³sī¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na² wān³txa²
 so¹lxi³ sa²wxi²kat1txa²lxi³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su²
 sī¹nxa³wa². Kwa² wa³kon³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a²nũ²kxi²sxā³ yxau³nha¹ha²kxai³la². 6 A²kxā³nxi¹tai²na² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txi³kxai³lu¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ka³nxah³ju³ta² i³ha²te¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lain²txi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² i³ha²te¹tũ¹nhē³jah¹lain²txi²na³la².
 Txa²wā¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² a³la³kxi²nũh¹nhē³te³lhxā³
 txa²wā¹ē¹na² i³ha²te¹tē³na³la². Txa²wā¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³tai²na²
 Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi²na³la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²kl³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 i²nũn³ki³tā³la².

7 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³sī¹na¹jau³su² Txa²wā¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat1sa²sīn¹na²hē³la². Nũ³kxũn³sa²sīn¹nxa³kxan²ti³
 Sũ³na² wān³txa² i³yau¹ũ³sīn¹to³ha¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
 nũ³kxũn³ju³ta² a²nũ²a²nāu³xa² i³yau¹ũ³sī¹hai¹na¹jau³su² nũ³kxũ³nxa³ju³ta²
 yũ³sī¹na¹wa². Kwa³ta³lē³na² kxīh³nxē¹nhũ³sī¹na¹wa². Txa²wā¹sũ³na²

so¹lxi³ nū³kxūn³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa²
 ī³yau¹ū³si¹sī¹na¹jau³su² wxi²kan¹txi³ ī³ye³ti³hit¹sa²sīn¹na³la². 8 A²nū²a²
 ā³xa² ye³ka³lxa¹txi³ ā³sa²ki³wa³ti³kxi²sxā³ khāuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³
 hai³txi³ ā³nxi²kat¹sa¹nxa³hē³la². Wā³wā³ta³kxi²nha¹to³ha¹kxan²ti³
 hai³txi³ yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nha²nxa³hē³la². 9 Ko¹ko¹sain¹tū³ka³txa²
 ka³lxa¹khai¹xain¹kxan²ti³ hai³txi³ txa²ya³lxa² hxa³kxi²sa²nxa³hē³la².
 ī³yīx¹tot³sxā³ ā³na¹sain¹to³kxan²ti³ hai³txi³ ya³lu²sa²nxa³hē³la².
 10 Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² ī³yau¹ū³ai¹na¹ha²kxai³ a³lan²ta²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ su²lhā³te³lhā³ sain¹to³nha²hē³la². Yxān¹ta¹
 Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³si¹jah¹lai²nān²tu³ ī³hxi²kat¹sa²ju³ta²
 ī²sai¹nha²kxai³ hai³txi³ hxi²kan¹txi³ su²lhā³sai¹nxa³hē³la². 11 Je³su²jah³la²
 yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ī³yau¹ū³ai¹na¹ju³ta² te³nai¹nxa³wa². Nxi¹nxa³ha²kxai³ su²lhā³sain¹ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi²sain¹na³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ī³hxi²kat¹sa²ju³ta²
 ī²sain¹na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Khāuh³lxa³txi³nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹tāu³ān²tu³ta¹
 ī³nxū²kwāi³lxū¹txi³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³nxa²ha¹kxai²nān²tu³
 nxe³na¹ju³ta² ī²ain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³nxa²ha¹ju³tai²li² wain³na³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² nxe³sa²to³nha³la². 12 Nxe³ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ī³yau¹ū³nx²ta¹ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nha²sxā³
 ya³lu²na¹ju³ta²nū³a² yū³khai¹nx²na³la². Nxe³nha¹ju³tai²nān¹ta¹kxa²ya³lhu²
 khāuh³lxa³txi³nha¹ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³sxā³
 yxau³yah³lxi¹lxa².

13 A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ū³wha³li¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ū³wha³li¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
 jau³jau¹xai²na² ī³yau¹ū³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Te²u¹jā¹nxū³na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³
 jau¹xain²txi³ ī³yau¹ū³jah¹lo²su²nū³na¹wa². 14 Nxe³na¹ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxā³nxa² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ kā³nāu³a¹
 Je³su²jah³la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hit¹lxa²kxai³ jā¹nxe² ka³ten³su²
 ī³sa²yxau³xi²ti³hit¹sa²nū³tu¹wa². Nxe³sa³kxai²nān²tu³ txai²na²
 wxa²nū³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³sa²so¹xi²nē³lhā³ a²yxau³ju³khai³xa²
 ū³h³wxe²xai³nē³tu¹wa². 15 Jā¹nxa¹jut³su² khāuh³lxa³ti³hit¹sa²ju³tai²tā²
 ī³yau¹ū³nx²ti³jau³xai²la¹wa², nū³kxūn³sxā³ yxo²i²si¹nx³ti³jau³sa³.
 Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² a³lxi²nē³kxe³su²
 txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xai²na² ā³ka³lxa¹ton³sxā³ thāi³ti³la² a³lxi²nē³tu¹wa².
 Nxe³nē³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²yah³lxin¹ju³tai²li²
 ā³kāi²non³khai¹tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 wxi²kin³ti³ton³ju³tai²li² ā³kāi²non³nū³tu¹wa².

Yxo²i²nha¹kxe³su²ka³ten³ti³yxau²xai³ki³jau³su²

16 Jā¹nxe³jut³su² yxo²i²ki³ju³ta² hxi²tha²on³ki³sxa³lho³la². Txa²wā¹sū³na²
 ko³nxe³ton³nē³kxan²ti³ txa²wā¹wi¹tāu³a² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹
 ā³ta²ho³tē³na³la². 17 Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ khāuh³lxa³tē³nha²ki³ju³ta²
 kāi²nxa³wa². Kxān³nāu³a¹ nē³ki³son³tu¹wa². Nxe³tāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² nxe³ti³hi¹tē³ju³tai²li²

yxau²sa²tē³si¹nhē³tu¹wa². 18 Nxe³kj³sa²kxai³ yen³kxa² txa²wā¹yen³na² i²kj³kxa² ten³sa²tā³sxā³ i²sxā³ yxo²kwain³kj³sxa³wa². Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ i²kj³sxa³kxa² yxo²kwain³kj³tā³la². Nxe³sxā³ i²kj³ki³ai²na² kxān³su² yxau²xai³te²sxa³yu²hē³la². Yxān¹ta¹ hxi²kan¹txi³ i²kj³sxa³kxa² ā²la² kān³su² yxau²sa²tē³tu¹wa².

5

1 Txa²wā¹nū²a²nāu³ai²na² sxi²hū³na³la². Sxi²hai²li² tū³non³kxai²nān²tu³ sxi²ha² txa²hi³na² wē³non³te³lhxā³ txon³kj³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³kj³hū³nxe² txa²wā¹nū²ai²na² hī¹na² hin¹te²kj³na¹xai²na² yah³lon¹nē³tu¹wa². Yah³lon¹sxā³ya³lu²kj³kxai²nān²tu³ nū¹ka³na¹ oh³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² tah²sj³na² sa²ta²lho³tē³tu¹wa². Wā¹nxū¹we¹tē³tu¹wa². Nxe³nē³kxai²nān²tu³ hai³txi³ sīn³kxon³ti³nē³ju³ta³nū³la³ yū²nxa³lho³la². Hāi¹sxā³ wi¹yxau³sa²tē³kj³tu¹wa², oh³xan¹ko³nāu³a¹sa³. 2 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a² a²sī³na² sa²wē³not3sa²ju³ta³nū³a² wah³nxe³khai³na¹wa². Yxo²kwain³sxā³ wah³nxe³na¹wa². 3 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹te²a² a²sī³khai³nū³a² sa²wē³not3sa²ju³ta³nū³a² yū³hī¹na² yuh³xan¹ta³sī³khai³su² na¹ju³ta² yū²nxa³lho³la². A²yāu³ka³txi³khai³xa² so¹lxī³ nū¹he¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³la². Oh³xan¹te²a² a²sī³na² txah²sī³na² sa²wē³not3sa²ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². 4 Jā¹nxa¹ha²kxai³ ti¹a² yxau²xai³la¹tāu³a² yuh³xan¹ta³sī³na² sī³nxe³sxā³ yxau²xai³la¹tāu³a² āin²ta³kxi²nha²sxā³ wahx3na¹wa². Khāu³lxa³txi³khai³na¹ha²sxā³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ āin²ta³kxi²nha²sxā³ wahx3na¹wa².

— Txa²sī³khai³xa² ā³na¹a¹tū¹xā¹. Nxe²nxa³wa². Yxān¹ta¹:

— Oh³xan¹ta² sī³na² so¹lxī³ ā³wē³no³ta¹tū¹xā¹. Nxa¹nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ka³te³na² wi¹tāu³a² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān²ta³ko³xai²na² sī³nai²na² sa²sai¹kxa²hxat3tē³tu¹wa². 5 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² txah²sī³na² wē³no³tē³sīn³nū³a² āu¹la³kxi²sa³na²hē³la². Jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹sa³na²hē³la². Txa²wā¹sī³na² tah²sī³na² ū³hū¹sa²ju³ta² ya²la³tu³ a³la³kxi²si¹nhē³jau³nū³ai²la¹wa².

6 Nxe³kxan²ti³ ya³lo³txi³khai³1sxā³ yxau²xai³lhxā³ wah³nxe³na¹wa². Yuh³xai²na² yxau²xai³la¹tāu³a² yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³ha¹ju³ta² yxau²xai³la¹ju³ta²na² Txa²wā¹sū³na² yxau²tāu³a² un²ta³kxi²na³la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ ya³lo³txi³khai³1sxā³ yxau²xai³lhxā³ wah³nxa¹wa².

7 Nxe³ha²kxai³ yxo²i²nha¹ju³ta²na² so¹lxī³ yxau²xai³la¹wa². Hai³txi³ txa²ye³na² i²a¹ju³ta² yxau²xai³nxa³wa². 8 Nxe³ha²kxai³ ya³lo³txi³khai³1sa³nha²wa². Yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³ha¹ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ti¹kxi²nha²ti³ten³sa³nha²wa². Na¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta² ai³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta² so¹lxī³ ten³sa³nha²wa². 9 Yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² i³ka³lih³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxī³ ten³sa³nha²wa². Ti¹ai²na² yuh³xan¹ta³sī³na² sīn³nxe³sxā³ yxau²xai³ta³nxa² oh³nāu³nū¹ka³na¹ yxau²xai³ta³nxa² i²li³je³na¹ yxau²xai³la¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxī³ ten³sa³nha²wa².

10 Nxe³ha²kxai³ kā³nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² yen³nāu³a¹ ā³ka¹nha²ye²ki³tu¹wa². Ā³ka¹nha²ye²ki³tāu³a¹ o²la³kxi²ki³ju³ta² i²li³nē³tu¹wa². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wi¹jut3su² ta³nxa² ko³nxe³jut3su² ta³nxa² a³ya³txi²xai³nē³tu¹wa². Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau³ki³tāu³a² o²la³kxi²ki³ju³ta² yo³ha² a³ya³ti³nē³tu¹wa².

Txa²wā¹sū³na² a²ya³lhu²ti³hi¹tē³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ o²la³kxi²ki³kxa²
yo³ha² a³ya³ti³nē³ju³ta² yū³ki³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² o²nē³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²si¹jau³su² a²nū²a²
a²yxo²ha³kxa¹ i³hen³txai¹na¹wa². Nxe³na¹ju³tai²li² wain³txi³
kāi³ye²nha¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² e³lxah²lxi²na³la². Te²yā¹nxe²
wxa²yen³nāu³a² e³lxah²lxi³ye²nūn³te²sī³lxi²na³la². 12 Nxe³na¹ha²kxai³
txai²na² sa²kxai³lu² wi¹kāi³a¹ju³ta² yxo²kāin²txi³ i³ye³xa³lho³la².
Nxe²nxa³ha²kxai³ Sū³na² i³kaix¹so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³te²nāu³xa²
i³lxa³thi¹nai¹nxa³wa². Wān³txa² wi¹le³kxi²nū¹hain¹jau³xa² so¹lxi³
yxo²kwai³no³tain¹na³la². Yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txa² au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na²
i³sa²hē²txa³lxai¹nxa³wa². A²nxe³tū¹ka³txai²li² wxā³nūh¹nx²tain¹kxai²nān²tu³
au³txi³ a²ē¹nāu³ai²na² i³sa²hē²txa³lxai³ju³ta² i²ai¹nxa³ha²kxai³
ko³nxe³te²lot³sain¹ta¹hē¹la². Nxain¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ kāi³sī¹na¹ju³ta²
i³ye³sxā³ i³wa²lū³xain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²
e³lxah²lxi³ i³yau¹ū³ain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 13 A²nxe³tū³ka³txai²na²
a²ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² wen¹te²hū³jah¹lai²la¹wi¹. A²hoh³lxi³su² nxa³wi¹.
Nxain¹jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³to³ta¹ wen¹te²hū³jah¹lo²sa¹kxan²ti³
Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² kāi³a¹wa². Jā¹nxe³sxā³ tū¹ka³txai²na²
wxa²nū³ka³txi³ ā³xai²na² ā¹ha²ha³tih³xai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² kheh¹khai¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³ke³tū¹ain¹na³lj¹.
Nxain¹jau³su² ta¹hē¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³ wā²nxūh¹ o²la³kxin²nxa³wa².
Hxi²nū¹nx²ti³te³lhā³ o²la³kxi²na¹wa². 14 Kris²tu³jah¹la²
a³lxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ā³wa³kxēn³ta³sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³sxā³
a²nū²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ nxe³te²a² hi²sen³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
ya³lu²kxi²nūh¹nē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²te²lo³tē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

15 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lha²kxai³
hai³txi³ wā²nxūh¹lxi³sxā³ o²la³kxi²nē³ju³ta² so¹lxi³ yū³hī³ki³sxa³wa².
Yxān¹ta¹ ya³lu²kxi²nū¹nhē³jah¹la² so¹lxi³ yxau³nxūh¹hī³ki³tā³la².
A²nxe³jah¹lai²li² ya³lu²kxi²nūh¹nē³lhān²ka³tu³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ti³hi¹tū¹nhē³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa²,
txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² wxa²wa²su¹tē³te³lha³ka².

16 Nxe³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe³sxā³
a²nū²a² te²li² a³la³kxi²ju³ta² i³yī¹lin²nxa³lho³la². A²kxā³nxa² te²yā¹nxe²
Kris²tu³jah¹la² i³yī¹li²ha¹hē³la². Yxān¹ta¹ hī¹nai²li² nxe²nxa³lho³la².
17 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³
txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lo³tē³na³la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ ko³nxe³ti³
kāi³sxā³ yxau²xai³ki³ju³tai³tā² ā³na¹ki³tā³la². Ha³lo²a² tah²lxi³
sa²wē³no³tū¹nhē³na³la². 18 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
we¹tē³jah¹lai²la¹wa². We¹tē³te³na¹ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²ka²
sa²ta¹lho³tē³na²hē³la². A²kxā³nxa³tā² a²ko¹ko¹su² ki³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ki³kxan²ti³ sa²ta¹lho³tē³lhi¹nai²na¹ a²ya³lhu²ti³hit¹tē³na³la².
Nxe³kxa²yu³su² Sū³na² ko¹ko¹nū³ka³txa² i³sa²si¹hā³kxi²nē³na³la².
i³sa²si¹hā³kxi²nē³lha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ya³lxi²hain¹ki³ju³ta³nū³a²
i²hen³txain¹te³lhā³ kwa³na³nē³na³la². 19 i³sa²si¹hā³kxi²nē³ju³xa²sa¹,
Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
ya³lxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²

yxo²ha³kxa¹ ne³wā²na³kxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nxa²ha¹te¹txai²na¹xai²na²
nxe³ti³hit¹sa²te³nah¹lx¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū¹hai¹na¹ju³ta²
ten³si¹hain¹ju³su² kwa³na³sa³na²hē³la².

20 Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hā³sa³ha²kxai³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² i³ye³kxi¹nx2ti³kxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ā³ya³lx¹nx2ti³te³lhxā³ nx2na³la².
Sa²yo²ā³ah³lx¹txa³hē¹la². 21 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² kō³nxe³ti³
kāi³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ta² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ kāi³kī³kxa² yo³ha² so²hxa³kxi²nē³jah¹lo²su²
ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Kris²tu³jah¹la²sa³. Nxe³ha²kxai³
txa²wā¹kī³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³
yxau³nū¹kī³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wain³te²lo³tē³na³la².

6

1 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² ya³lx¹xi³nū¹sa²sīn¹na²hē³la².
Nxe³nū¹sa²sī¹nha²kxai³ Sū³na² a²wa³ka³la² wa³kon³kxi²sī¹na¹wa²,
i³hxi²kat1sa²sī¹nha²kxai³la². Nxe³sa²sī¹nha²kxai³ wxāi²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
kāin² thāi³ti³la² a³lx¹nx2ti³ju³ta² kwa² ā³na¹yah³lx¹txa³hē¹la².
2 Nxe³yah³lx¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi¹jah³lx¹hē¹la².
Nxe³te³nah¹lx¹:

— Wi¹lī²nx2ti³tāu³a² ain³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹je³nāu³wa³kxa² wxa²kō³nxe³ti³ kāi³yah³lx¹ju³ta²
ā³wa²su¹txa²lx¹wi¹.
Txa²wā¹sū³na² nxe³tah¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lx¹hē¹la².
Hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi¹nx2ti³ju³ta² yū²na³la². Wxa²ē¹nāu³ai²na²
sa²wa²su¹txa²lx¹ju³ta² hī¹na² yū²na³la².

3 Jā¹nxe³jut3su² ha²kxai³ kō³nxe³ti³ o²la³kxi³na¹ju³ta²
a³ya³ti³kxa²ya³txi³su² wi¹ju³ta² so¹lx¹ kāi³a¹wa². Nxe³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³wā³wā³txi²si¹hai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
4 Ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi²na¹kxai²nān²tu³ Sū³na² wān³txai²na² so¹lx¹
wain³txi³ sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Sū³na² sa³wit3su² ye²na¹kxe³su² i²kxi¹xi²sah¹lx¹in¹tu¹wa². Ha³lo²a²
i²li³ju³ta² wi¹tā³nxa² kō³tā³nxa² nxe³ju³ta² nxe³khauh²sa³kxai²nān²tu³
ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nū²a² sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txa²
sa²yo²ā³te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² kōn³ton³kxi²sai¹nha²kxai³
txa²wa³ka³la² sa³te¹ju³ta³lot3sa³ha²kxai³, ha³lo²a² hxi²kan¹sa²nxa³kxe³su²
hxi²kau³kaut3sa³ha²kxai³, Nxe³sa³kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². 5 Kāin²
i³wait1sai¹nha²kxai³ ye³ka³lx¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³,
a²nū²a² kō³nxe³thin¹tū³ka³txa² ā³nhai¹nha³kxi²sai¹nha²kxai³
khāuhx3sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³hxai²na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² wa³ka³la² wa³kon³sxā³ hxi²tha³khai¹sa²to³ha²kxai³
wa³ka³lai²li² kāi³a³lan²to³ha¹ha²kxai³ he³ja³lut2sa²to³ha²kxai³ nxe²
yxau²xai³lhxai²na¹hē³la². 6 Wi¹lh¹in¹sxā³ kāi³a¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
wa³ka³la² e³la¹ kāi³a¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹ju³xa²
wxi²kan¹txi³ i³hen³txi³na¹wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ o²la³kxi²na¹wa².
A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ thāi³ti³la² ā³non²ta³kxi¹na¹wa². Txa²wā¹sū³na²
Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
yo²ti²tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ a³lx¹nyhu¹a¹wa². 7 Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² so¹lx¹ ya²la³lyau³xa² so¹lx¹ i³hen³txi³na¹wa². Txa²wā¹sū³na²

ĩ³hxi²kat1sa³na²hē³la². Ī³nu³kxūn³ti³sa³na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³
so³ta²to² te²hū³na¹wa². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
ha³nxe³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txain¹kxai²nān²tu³ nū³kxūn³txi³ he¹kxi²
wai³nxa³ju³ta² ĩ²ain¹kxai²nān²tu³ sa²wai³kxi²te³lhxā³ o²la³kxi²
nxain¹te²ju²hē³la². Te²a² yā¹nxe³jut3sū³nxe² Txa²wā¹sū³nai²li²
ĩ³hxi²kat1sa³ha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹la³kxi²la² nxe² sa²tē³a¹wa².
Nxe³ha²kxai³ a²wi¹ju³ta² so¹lxi³ sa²wai³kxi²so¹na¹wa². 8 A²nū²a² ĩ²li³te²a²
sa²nēn¹kxi²sain¹ta³nxa² sa²yo²ā³ta³nxa² nxe³sa³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
sa²yo²ā³nxa³wa². Te²yā¹nxe² ko³nxe³ti³ e³kxi²ta³nxa² wi¹le³kxi²ta³nxa²
nxe³sa³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³ ya²la³lyau³xa²
so¹lxi³ e³a¹kxan²ti³:

— Jah¹lai²li² a²nū²a² ā³ke³tū¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² ki³ha¹kxi²sain¹sxā³
nxe³sain¹toh³na³la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²ā³nxa³wa².
9 Tū¹ka³txa² a²ha³tih³xa² ĩ²sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ nū³ka³txi³ ā³xa²
ĩ²sain¹na²hē³la². A²ha³tih³xai²na² ya³lu²ye²na¹ju³ta² ĩ²sain¹na²hē³la².
Yxān¹ta¹ ka³ten³su² yxau³ye¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wa². Khāuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³
hai³txi³ ya³lu²nxa³hē³la². 10 Ī³āin²ta³kxi²sain¹kxan²ti³ au³txi³
ka³li³sa³nha²wa². Yen³kxi³khai³xa² yū³sa²nxa³kxan²ti³ oh³xai²nān¹ta²
yen³kxa² ū³hū¹sa²kxi³sa¹wa², Txa²wā¹sū³na² ū³yhe³wāx3sa²ju³ta²sa³.
Yen³kxi³khai³xa² yū³sa²nxa³kxan²ti³ nū¹ka³na¹ oh³xai²nān¹ta² yen³kxa²
yū³khaix1na¹wa².

11 Ko³rīn²to²thi³na² yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxa² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa².
Nxe³jah³lxi³wxa². E³la¹ e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi²khai¹nxe³nx2ta¹nha²wa².
12 Txa²e¹nāu³ai²na² au³txi³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta² ūh³wxe³nūh¹nx2ta¹nha²wa².
Jā¹nxe³sa²sxā³ wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lxi²syah¹lxin¹ju³ta²
ūh³wxe³nū¹syah¹lxa³lxa². 13 Txa²wē³ha³lxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa².
A³lxi¹nx2ta¹kxai²yā¹nxe² a³lxi²sah¹lxi³hē¹la².

Yxo²i²xa³te²la³ ā³ya³lxi²ki³jau³su²

14 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²a² ā³ya³lxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².
A²nū²a² wain³txi³ kāi³te²na² ko³nxe³ti³ kāi³te²na² nxe³sxā³
ya³lxi³nyhu¹sxā³ yxau³te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
ha²te¹ta² a²wa³kxēn³yah³la² ka³nxah³ta² a²wa³kxēn³yah³la² nxe³sxā³
hxi²kan¹txi³ ya³lxi²nyhu¹sxā³ ai³te²sxa³yu²hē³la². 15 Te²yā¹nxe³sxā³
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
ya³lxi³nyha¹te²sxa³yu²hē¹la². Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²i²jah¹lai²na²
a²e¹nān¹jau³xa² ha³na³ka³lxi³ni² yxo²i²xa³jah¹lai²na² a²e¹nān¹jau³la³
ha³na³ka³lxi³ni² nxe³te²ju²hē³la². 16 Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³nxe³te²a²
sxi²ha² ā³wi¹hain¹to³te²a² ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ te²ju²hē³la². Nxe³sxā³
yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
ka³ten³su² thi³nhū³ki³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tū¹ka³txai²na² ya³lxi²hain¹sxā³ nxū²kwai³yxau³ai¹na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nān²tu³ A²sū³nu²su² yai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³te²nāu³xa²
Txa²sa³wi³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 17 Te²yā¹nxe³jau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txu¹tai²na²
a²ne³nxē³na² āh¹e³te³nah¹lxi¹:

— Yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² kâi³hxai²kxai³ jâ¹xah³lxi³tâ³lxi¹. Kō³nxe³ju³ta²
 wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wxa²wxai³yah²lxan³kxai²nân²tu³
 wi¹lhin¹sxâ³ i²nx2ta¹tu¹wi¹.
 18 Wi¹lhin¹sxâ³ i²nx2ta¹kxai²nân²tu³ wxa²wi³nu²su² ye¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxâ³ txa²wē³ha³lxi³lot3txa²lxa¹tu¹wi¹. Txa²na¹xai²na² Sū³na²
 nū³kxūn³khaix¹nxe³sxâ³ A²si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

1 Txa²ya³lxi³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Jau¹xai²na² ha³kxa¹
 ain³kxi²kj³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹nū²a² kō³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta² â³na¹i²,
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² kō³nxe³ti³ ain³nha¹jau³xa² â³na¹i² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² so¹lxi³ sa²yo²wet¹sxâ³ yxau²xai³li² nxe³a³sah¹lxi³wxa².
 Nxe³kj³kxai²nân²tu³ txa²wā¹nū²a²nāu³a² whāi²na¹ wxa²hxa³kxa²ti³sxâ³
 wxe²xai³nē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² kâin² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².

Pau²lah³la²i³ka³li³kxi²jau³su²

2 Jâ¹nxe³ju³kxai³lu¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhit¹sxâ³ yxo²i²nha²ya³sah¹lxi³hē¹la².
 Kō³nxe³te²lot3sain¹te²na² ain³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Wxa²nū³ka³txi³
 i³nx² i²li³te²a³ hai³txi³ kō³nxe³ti³ kâi³ūh¹nx2ti³nx²ha²kxai³
 hai³txi³ i³ki³ha¹kxi²sxâ³ i³tih³nxe³nx2ta¹ju³ta³la³ yū²nx²ha²kxai³
 hai³txi³ â³ke³tū¹nx2ti³sxâ³ wxa²yen³kxa² kâi³so¹kxi¹nx2ta¹ju³ta³la³
 yū²nx²ha²kxai³ nxe³nx2ta¹ta¹ti²tu³wa². 3 Nxe³na¹jau³xai²li² kō³nxe³ti³
 i³yī¹li¹nx2ta¹ju³ta² ten³te²txâ³wa². Ā²la² e³kxi¹nx2ta¹la². A³lxi¹nx2ta¹wa².
 Ā³nū²kxi²sxâ³ yxau³kj³kxa² yā¹nxe³sxâ³ ain³sa²tē³kxi¹lxa¹nx2ta¹wa²,
 wi¹yxau³tā³nx² ya³lu²tā³nx² nxe³na¹kxan²ti³na². 4 Yxo²i²nx2ta¹wa².
 Kâin² i³sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹nha²wa². Sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹nha²wa².
 Khāuh³lxa³ti³khaix¹sain¹kxan²ti³ txa²ē¹na² au³txi³ ka³li³ha¹ju³ta² wa³kxi³
 wxe³nha¹wa².

5 Nxa²ha¹te¹ Ma³se³to²na²kō³xai²na² â³wih¹sxâ³ ai³lha²thet3ta¹hī¹nân¹te²tu³
 i³ye¹nx²na¹ju³ta² yū³tu³nx²hē³la². Yxo²xūn³txi³ i³kwai²kxi²sa²te²a²
 yū³ha²kxai³ txa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ yuh³lxi³khaix¹sa³hē¹la².

6 Nxe³na¹ka³ty³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yuh³lxi³te²a²
 â³non²ta³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jâ¹nxe³sa³hē¹la². Ti²to³jah¹lai¹tā²
 wxā³hī¹na¹ i³ya³lot3ti²lot3sai¹nhē¹la². 7 Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³tā³nx²
 i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ti²to³jah¹la² sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹ju³ta²nū³a²
 i³hen³txi³sain¹na²hē³la². Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la².
 I³ye³i³yon²ta³kxi²sa²te³lhxā³ sah¹lxi³ta¹hī¹nhē¹la². Nxe³sah³lxin¹jut3su²
 ka³lih³khaix¹sa³hē¹la².

8 Txa²ha³teh³nxā³nxai³tā² ū³wha²li¹la¹txā³nxai³tā²i³āin²ta³lxi³nx2ta¹kxan²ti³
 ū³wha²li¹la¹hī¹na¹ hai³txi³ yū³tā³lxi³ti³ e³kxi²nha²nx²hē¹la². A²hī¹na¹
 i³āin²ta³lxi³na¹tū¹xā¹. Nxa¹hē¹la². A²nxe³txā³nx² txa²ha³teh³nxā³nxai³tā²
 yan¹nāu³a¹ ha³l³jen¹nāu³a¹ i³āin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa² ain³kxi²na¹hī¹na¹
 ū³wha²li¹la¹ju³ta³nū³a² yū³tā³lxi³ti³ e³kxi²nha²hē¹la². 9 Nxe³na¹ta¹ hī¹na²
 ka³li³sa³nha²wa². Txa²ha³teh³nxā³nxai³tā² i³āin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa²
 i³ka³li³sa²nx²hē¹la². Yxān¹ta¹ i³āin²ta³lxi³jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yau³llu²
 yū³tā³lxi³ti³ ain³nyha¹lxi³ta¹hī¹nhē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 i³āin²ta³lxi³nx2ti³na²hē³la², kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta³tā²
 â³na¹si¹yah³lxin¹jau³sa². Nxe³ha²kxai³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
 wain³na²hē³la². 10 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² i³āin²ta³kxi²nē³na³la², kō³nxe³ti³

kāi³ki³ju³ta² ā³na¹si¹nhē³jau³sa². Ā³na¹ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
wxa²hau³ko³tē³lhī³nx2na³la². Nxe³ju³tai²li² ka³lih³kxi²sa²na³la².
Yxān¹ta¹ yuh³xai²nān¹jah¹la² hxi²ka² ī³āin²ta³kxi²nē³kxai²nān²tu³
hai³txi³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³na¹hī³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la². 11 Txa²wā¹sū³na²
sa²kxai³lu² ī³āin²ta³lxi³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxi²kan¹txi³
ain³nyhah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Hā²wxān³txa³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³tai²li²
ā³wa²sut1sxā³ yxau³yah³lxin¹kxe³su² wā²nā³ūh¹sah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
ī³āu²lxah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Txa²wā¹sū³na² ī³an³ta³kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²
hxi²waun³txi³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la².
Wā²nxūh¹ hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³kot3jah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Ko³nxe³ti³
kāi³jah¹lai¹tā² ī³wait1si¹yah³lxin¹jau³su² o²la³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
Ju¹tai²na² a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² kāi³si¹nx2ti³na²hē³la². Ā²la²
sa²yo²we¹jah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².

12 Nxe³na¹ha²kxai³ a²kxā³nxa² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Ko³nxe³ti³ kāi³jah¹la² sa²wai³wai³jut3su² tā³nxa² khāuh³lxa³tē³nh²jah¹la²
ī³tih³nxe³nx2ti³jut3su² tā³nxa² ū³wha²li¹lhū³nx2ti³nxa³hē³la². Yxān¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ txa²wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
sa²wai³wait3sxā³ sa²yo²wet1sah³lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³ye¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 13 Nxe³na¹jau³su² sa²ye³kwē²kxi²sah¹lxin¹nha²wa².
Nxe³sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³la¹ Ti²to³jah¹la² ka³lih³kxi²la²nha²
wxā³ha²kxai³ ka³lih³khaix1sa²nūn³nha²wa². Jah¹lai²na²
hxi²waun³ta³kxi²nx2ti³ju³tai³tā² ā³wxe³nūh¹yah³lxi¹lxa². 14 A²kxā³nxa²
wxa²ha³tā³nxa² wi¹le³kxi²khai¹nxū¹hai¹na¹hē³la². Nxe³na¹kxan²ta²
ī³āin²ta³kxi²si¹sah¹lxa³nhē¹la². Wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³
ī³hen³txi³nūh¹nx2tai¹na¹jau³xa² ya²la³tu³je¹nx2ti³na³la².
15 Sa²yo²we¹tain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Sū³na² wān³txa²
sa²yo²ā³ti³ten³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². Nxe³ha²kxai³ a³lxi²nx2ti³ju³ta² ā²la²
kāi²non³na³la². 16 Jā¹nxe³na¹jut3su² ka³lih³khaix1sa³nha²wa². Ha³lo²a²
ī²li³ju³ta² hxi²ka¹ka¹nha²la² txa²yen³nāu³a² yxau³yah³lxi¹lxa².

8

Txa²wā¹yen³kxa² wā²nhūh¹jau³su²

1 Ju¹ta³la³nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³nāu³ai²na²yo²ti²tū³ka³txi³nāu³xai²na²
kāi³ain¹ju³ta² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² kāin²
thāi³ti³la² a³lxi²ju³ta² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wa². 2 A²ē¹nāu³ai²na²
khāuh³lxa³tē³nha²khaix1nhai¹nha²kxai³ ko³ton³khai¹xain¹ta¹hē¹la².
Nxe³kxan²ti³ au³txi³ ka³lih³si¹jau³su² hxi²kxāu³sxā³ ū³hū¹ain¹ta¹xa³hē¹la².
Yen³kxa² hxi²txa³yain¹kxan²ti³ ū³yho³hi²txā³nxa² hxi²kxāu³sxā³
wā²nhū¹nyhain¹ta¹xa³hē¹la². 3 Yen³kxa² yū³ain¹kxa²
wā²nhū¹nyhain¹ta¹hē¹la². Nxe³nyhain¹kxa²yu³su² ya³lo³txi³khai¹nxe³sxā³
ā²la² kāin² ū³hū¹nyhain¹ta¹hē¹la². Ya²la³tu³tā³la². Kwa³na³ain¹nxa³kxan²ti³
ya³lo³txi³nyhain¹ta¹hē¹la². 4 Nxe³sxā³ e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹;

— Txa²wā¹sū³na² yo²ti²ain¹te²a² Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
ā³non²ta³kxi²ti³ten³sa²sīn¹nha²wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la². Nxe³jau³xa²
ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi²sain¹to³nha²hē³la². 5 Nxe³ain¹nū²la²
ten³si¹hai¹na¹kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³nai²li² sa²yo²wet1sān²nū²la²

hã²wxã³txa³ sa²yxo²wet¹sain¹nũn³na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² ten³jau³su²
ha²kxai³la². 6 Nxa²ha¹te¹ nxa¹nha²kxai³ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² yen³kxa²
ĩ³sa²si¹hã³ ã³si³wxe³jah¹lai²na² ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³rĩn²to²thi³na² ã³nxa¹³txu¹li¹. Yen³kxa² wã²nhũh¹sxã³
ũ³hũ¹nyhain¹te³na³li¹. Yen³kxi³ txa²te²nãu³xa² a³lxi²nũn²ta³kxi²tũ³ka³txi³su²
ha²kxai³ ũ³hũ¹nyhain¹te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ã³nxa¹³sxã³
ĩ²txai¹nũ¹li¹. Nxe³na¹hẽ³la². 7 Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Yxo²²yah³lxin¹kxa² kãi²nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kãin² ĩ³hen³txi³yah³lxi¹nha²kxai³ a²hoh³lxi³su²
khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² ã³non²ta³kxi²ju³ta²
ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a³lxi²khai¹syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³ju³tai²na²
yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ ã²la² kãi²non³sxã³
a²nũ²a² ã³xa² wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

8 Na¹jau³jau¹xai²na² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹
yxo²²tũ³ka³txai²li² ya³lo³txi³khai¹xain¹ju³ta² ĩ³yau¹ü¹nx2ti³te³lhxã³
ye¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³ kãin² a³lxi²ta³nxa²
jũ¹nxe² so¹lxi³ a³lxi²ta³nxa² sah¹lxin¹ju³ta² a³ya³ti¹nx2ta¹tu¹wa².
9 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu²
kã³nxa¹³kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² yxau³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² yen³kxa² ha³kxa¹ yũ³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³nha²kxai³ yen³kxai²li²
a³lxi²nxa³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a³lxi²nxa³ha²kxai³, ju¹tai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³na¹nũ²la² yen³kxi³txa²jah¹la² yã¹nxe³sxã³
a³ka³nxi²sxã³ wxã³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa²
ã³na¹ü¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yen³kxi³sih¹nx2ti³jau³su²
nxe³nx2ti³kxe³su² yen³kxi³yah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ti³sxã³ yen³kxi³
txa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la²sa³.

10 Jã¹nxa¹ju³tai²li² kwẽ³ko³nh¹nai³tã² yen³kxa² wã²nhũ¹sxã³
ũ³sa²si¹hã³yah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
hĩ¹na² ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wain³te²si³lixh³na³la². A²wi¹lhĩ¹na²
wxãi²na² so¹lxi³ Ju³te²a²ko³xan¹te²a² yxo²²tũ³ka³txa² wxa²yen³kxa²
wã²nhũ¹sxã³ ũ³sa²si¹hã³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². Hai³txi³ a²nũ²a²
ã³xai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
11 Yxah³lxin¹ju³ta² yen³kxa² wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². A²wi¹lhĩ¹na² ya³lo³jah¹lxin¹kxu¹ jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Ü3yho³hi²txã³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la².
12 Jã¹nxe³sxã³:

— Yo³hi²ki³a² yũ³na¹kxa² wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wxa²ë¹nãu³ai²na² ten³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ²nx2ti³tu¹wa².
Wi¹lhit¹sxã³ ĩ²nx2ti³tu¹wa². Yũ³nx2ti³xa³kxe³su² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ãin²txi³si¹nxa²lxi³xa³lho³la².

13-14 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kãin² wa³ka³li³yu³ta³lo³txa²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a²
ã³xa² wa³ka³la² ã³wa²sut¹sxã³ yxau³ai¹nha²kxai³ nxe³ju³ju¹tai²li²
wai³nhĩ³nx2nxa³wa². Ten³te²txã³wa². Yxãn¹ta¹ wxãi²na² yen³kxa²
yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² hĩ¹na² wain³na³la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kã³nãu³a¹ yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
yen³kxa² yũ³ain¹te²a² te²yã¹nxe² ã³non²ta³kxi²xi¹nx2tain¹tu¹wa².
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ a²yxo²ha³kxa¹ hau³kon³txi³hĩ³kĩ³tã³la².

15 Te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹jau³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² kāin² wxa²so¹te²su² te²a² hai³txi³ wā³kon³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ jū¹nxa² so¹lxi³ wxa²so¹te²su² te²a² yain³txa²
taut³ton³ta¹hxai²nxa³hē¹li¹.
Nxe³yain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ti²to³jah¹la²he¹jau³su²

16 Jā¹nxa¹jut³su² Ti²to³jah¹la² txai²yā¹nxe² kāi³nūn³na³la².
Ā³non²ta³kxi¹nx²ta¹ju³ta² ten³sa²hxai²kxai³ jā¹lxah¹lo²su² nūn³na³la².
Nxe³ju³ta¹li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². 17 A²nxe³jah¹lai²li²
ain³kxi²sa³na²hē³la². Nxe³sa³kxa²yu³su²:

— Tū¹kā³txai²li² ā³non²ta³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³nūh¹nx²ti³jau³su² ha²kxai³
wi¹li¹nha²kxai³ wxā³sī²nx²ti³ju³ta³nū³a² wā²nxū^h1 āu¹la³kxi¹nx²ti³na³la²,
Ti²to³jah¹la²sa³. 18 Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³ tū³nx²ti³kxai²nān²tu³ txa²ya³lxa²
ī³sa²si¹hā³nūn³na¹tu¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² txa²wā³tā³yah³lai²la¹wa².
Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa²ī³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Sa²nēn¹kxain¹kī³tu¹wi¹.
Nxe³ain¹na³la². 19 Nxe³kxa²yu³su² yxo²i²tū³kā³txa² hxi²ka² ī²sxā³
sa²so¹ain¹na²hē³la². Ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹si¹jau³su² ī²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la².
Ū³yho³hi²ki³a² tē³sxā³ wā²nhū¹ain¹jah¹lo²nū³su² ā³si³tē³kxi²sa²sīn¹tu¹wa².
Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²sī¹na¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
a³lxi²sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹kī³ju³ta² ī²nē³lain¹tu¹wa².

20 Nxe² ai³lya³sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ī²li³te²a²
ko³nxe³te²lot³sain¹sīn¹jau³nū³a² yū³hī³nx²nxa³wa². Yxo²i²sain¹sī¹nhī³nx²na³la².
Ū³yho³hi²ki³a² ki³ka³lxa¹txi³ tē³lxi²nha¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³
ī³kwal²kxi²sain¹sīn¹kxa²yan³txi³su² txa²wā¹lon³nāu³xa² ā³si³tē³kxi²sain¹sīn¹tu¹wa².

21 Wain³txi³ kāi³ū¹nha¹ju³ta² ten³sa²si¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na²
ye³nāin²txi³ a²nū²a²nāu³xa² ye³nāin²txi³ e³la¹ wain³txi³ kāi³ū¹sī¹na¹ju³ta²
ten³sa²sīn¹nha²wa².

22 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³ye¹nx²ti³tāu³a² txa²wā³tā³xa² ā³xai²na²
ā³si³tē³la³kxain¹sxā³ sa²si¹hā³nū³na¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²

wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² na³la². Ā³non²ta³kxi¹nx²ti³ju³ta² so¹lxi³
ten³jah¹lo²su² na³la². Ju¹ta¹li² ī²sxā³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ ya²la³tu³tā³la².
Jā¹nxe³sxā³ wi¹le³kxi¹nx²ta¹ju³su² yxo²i²ha²kxai³ wxā³sī²nx²ti³ju³ta³nū³a²
ten³khaix¹nx²na³la², ā³non²ta³kxi¹nx²ti³te³lha³ka³. 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu² ī²ū³sa²jah¹lai²la¹wa². Wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la².

Nxa²ha¹te¹ a²wā³tā³xai²na² ā³si³tē³la³kxain¹te²na² sa²kxai³lu²
yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xa² ū³sa²si¹hā³jah¹lo²su² yah³na³la². Kris²tu³jah¹la²
sa²nēn¹kxi²yah³na³la². 24 Nxe³ju³ta² a³lxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxo²i²tū³kā³txi³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹

a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² e³la¹ ī²ain¹nūn³tu¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³
sa²nēn¹kxi²si¹nx²ta¹ju³su² ī²ye³kxai¹na¹ju³xai³tā² ya²la³tu³je¹nx²ti³tu¹wa².

9

Yxo²i²tū³kā³txi³ki³nāu³xa²ī²ū³h¹ki³jau³su²

1 Yxo²i²tū³kā³txa² Ju³te²an¹ko³xa² yxau³te²nāu³xa²
ā³non²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹ju³su² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ti³xa³lho³la².
Txa²wān³txa² yū³sa²nxa³wa². Ā²la² e³kxi¹nx²ta¹tai¹ti²tu³wa².

2 Ā³non²ta³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³yah³lxī¹lxa². Ju¹tai²li² ī²te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nāu³xa² yxo²i²tū³ka³txa² yxau³te²nāu³xai²na² nxe²e³kxai¹na¹hē³la². E³kxai¹na¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹lon³ti³nāu³xa² Kre²sa²ko³xan¹te²nāu³xa² yo³hi²ki³a² wā²nhū¹te³lhxā³ Ju³te²an¹te²a² yxo²i²tū³ka³txa² nxe³ain¹na²hē³li¹, kwē³kxi³hī¹nai³tā²su¹. Nxi¹na¹jau³su² ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³ kāin²ka³li³hain¹na²hē³la². Wxāi²yā¹nxe² kāi³ti³te³nain¹nūn³na²hē³la².

3 Jā¹nxa¹jut3su² txa²wā³tā³nāu³xai³tā² ū³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹tu¹wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ta¹ wān³txa² wi¹le³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²:

— Ya²la³tu³tā³li¹. Nxe³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ū³yho³hi²ki³ki³nū³a² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a² āu¹la³kxi²ta³lun²yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹tai²li² nxe² yxo²i²nx2ta¹wa². 4 Nxe³yān¹tah¹lxī³na¹ nxe²nxa³ke³la³te²kxai³la¹ Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a² wxā³jah¹la²nāu³xa² ā³si³tē³la³kxi²sa³kxai²nān²tu³ āu¹la³kxi² ta³lun²yah²lxan³ke³la³te²kxai³ āu²li²sa²sī¹nhī³nx2na³la². Nxe³sa²sīn¹kxan²ti³ āu²li²khaix1yah³lxī³nū³nhī³nxa¹lxa².

Yxo²i²nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³ āu²li²khaix1yah³lxī³nxa¹lxa². 5 Jā¹nxe³na¹jut3su² txa²wā³tā³nāu³xa² ī³sa²si¹hā³ ne³ka²ta¹hai¹na¹hē³la². Yen³kxa² wā²nhū¹yah³lxin¹ki³nū³a² hau³ko³te³lhxā³ wxā³ain¹tu¹wa².

A²kxā³nxai³tā² e³kxain¹yah³lxin¹kxa² hau³ko³je²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ta³lun²ye²yah³lxī¹nha²kxai³ ū³wha¹yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹hī¹na² ū³nhū²ka¹yah³lxī³hī³nxa¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²nxū^hlxī³sxā³ ū³nhū²kxi²yah³lxin¹ju³ta² hxi²kxāu³sxā³

wā²nhū¹yah²lxan³ju³ta² e³lxah²lxī³tu¹wa². Kwa³na³nx2ti³nxa³ju³ta² e³lxah²lxī³tu¹wa².

6 Txa²wā¹e³kxi²nyhu¹kxi³jau³xai³tā³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxī³hē¹la². Ain³kxi¹xi²nhyah¹lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Yain³txa³ki³a² tē³sxā³ hxi²kxāu³txi³ ū³whī¹ki³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ jū¹nxa² so¹hī³ki³tā³li¹. Yxān¹ta¹ yain³txa³ki³a² hxi²kxāu³ki³sxa³kxe³tu³ ū³whī¹ki³kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ yain³txa² kāin² so¹hī³ki³tā³li¹. Nxe³hxai²tai¹tu³wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ jū¹nxa² so¹lxī³ wā²nhū¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ jū¹nxa² so¹lxī³ so¹yah³lxin¹tu¹wa². 7 Te²yā¹nxe³sxā³ i²li²te²a² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²yen³kxa² wā²nhū^h1nxa²sa²nxa³nhai¹. Nxēn¹ke³la³te²kxai³ wxa²yen³kxa² wā²nhū^h1txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³nūn³nū²la² a²nū²ai²li² wxā³sxā³ kwa³na³nxa²kxai²nān²tu³ wet1txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na²:

— Wi¹lhin¹sxā³ wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a³lxī²nxa²tu¹wa². Ju¹tai²na² so¹lxī³ Txa²wā¹sū³na² ten³na³la².

8 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² yen³kxa² wi¹kxa² whāi¹na¹ hxi²kan¹txi³ ū³hū¹nx2ti³tu¹wa². Ten³nxa²lxī³kxa² ū³hū¹nx2ti³sān²sxā³ āh¹ kāin² ū³hū¹nx2ti³ju³ta³nū³a² hxi²ka¹nhī³nx2na³la². Nxe³kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa²:

— Wā²nhū¹ai¹na¹tū¹xā¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ hxi²ka¹nhī³nxa¹lxa². Nxēn¹kxan²ti³ hai³txi³ hxn³kxi¹nx2ti³xa³lho³la². 9 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxī¹:

— A²nū²a² wi¹lhin¹te²a² a²yen³kxi³khai³xa² tē³sxā³ wi¹lhit1sxā³ wā²nhū²xai³te²ju²hē³li¹. Yen³kxi³txa²te²a² wā²nhū²xai³te²ju²hē³li¹. Hai³txi³ā³na¹sxā³ wā²nhū²ti³hex1nx2nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² wain³txi³ kāi³sxā³ yxau²xai³lha²tē³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
¹⁰ Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ki³a²
ū³whi¹ki³ai²na² ū³hū² yain³tū³xa² i³yain³kxi²ki³tū³xa² ū³hū²
nxe³nē³jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ū³whi¹ki³kxa²
yā¹nxe³kxe³hū³nxe² yen³kxa² ū³hū²xai³nē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³
yen³kxa² ā²la² ka³lxa¹txi³ wā²nhū¹ a²nū²a² ka³lxa¹txi³
ā³non²ta³kxi² yah³lxin¹tu¹wa². ¹¹ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu²
yen³kxi³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nxa²lxi³ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹te²a²
ā³non²ta³kxain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ū³yho³hi²ki³a²
txa²hxi²ka² ū³sa²si¹hā³ū¹hā²lxin¹ki³nū³a² i²sxā³ ā³ne³wxe³ain¹na³na¹.
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² sa²nēn¹kxi²nyhain¹tu¹wa².
¹² Nxe³sxā³ ū³yho³hi²ki³ai²li² ū³sa²si¹hā³ū¹hā²lxin¹ki³ai²li²
ū³hū¹ta³lun²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wa².
Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³ka³txa² yen³kxi³txa²tū³ka³txai²li²
so¹kxi²nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² kāin²
sa²nēn¹kxi²khai¹xain¹tu¹wa². ¹³ Nxe² kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² sa²yxō²wet1sxā³
yxau³yah³lxin¹ju³ta² i²nx2tain¹tu¹wa². Wxa²yen³kxi³khai³xa²
tē³sxā³ a²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²a² yxo²i²te²la³ ta³nxa²
a²nū²a² ā³xa² tā³nxa² hxi²kxāu³xa³sxā³ wā²nhū¹yah³lxin¹ju³ta²
i²nx2tain¹nū³tu¹wa². Nxe³nx2tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
sa²nēn¹kxain¹tu¹wa². ¹⁴ Jā¹yxah³lxin¹ju³kxai³lu² a³lxi¹nx2tain¹tu¹wa².
A³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2tain¹ju³ta²
i³hen³txi³nū¹nx2tain¹tu¹wa². Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ sa²nēn¹kxain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.
¹⁵ Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² kāin²khai¹na³la².
A³lxi¹nē³lha²kxai³ a²ki³lha³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²si¹nhē³jau³su²
i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tāu³khai³xa² kū³we²ki²la² kāin² ā³ne³wxe³ki³sxa³lho³la².
Jā¹nxe³jut3su² ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²khai¹nū¹ha¹wa².

10

Pau²lah³la²i³hxi²ka¹si¹jau³su²

¹ Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ko³nxe³te²lot3sah¹lxin¹te² i³nxai²na² thāi³ti³la² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Kris²tu³jah¹la² thāi³ti³la² e³kxi²kxa² yā¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa². Wā²nxū¹h¹
e³lyah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wxā³sxā³ e³kxi²nē³tāu³a¹ wi¹hit1sxā³ e³kxi²
thāi³ti³la² e³kxi² nxe³nē³na³li¹. Yxān¹ta¹ u¹nxū¹yxau³tāu³a¹
yxo²xū³txi³ e³kxi²nē³na³li¹. Sah¹lxin¹jau³su² nxe³sah¹lxin¹jah¹lo²sa¹wa².
² Nxe³na¹ha²kxai³ wxā³si²nx2ta¹tāu³a² nūh¹i²jah¹lxi³hē¹la². Yxo²xū³txi³
i³ye³sxā³ wxā³na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Yxān¹ta¹wxa²ha³tih³i³nxai²na²
wān³txa² ain³kxi¹nx2ta¹hē³la². Ain³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² yuh³xai²nān¹te²a² wān³txa² sa²yxō²we¹jah¹lai²la¹wi¹.
Yen³kxa² kāin² so¹kxi²si¹jau³su² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹na²hē³li¹.
Yah³lxin¹jau³xa² e³kxi²sah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹nxe³na¹ha²kxai³
wxā³na¹tāu³a² ya²la³tu³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹txi³ yxo²xū³txi³
i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². ³ Nxe³na¹jut3su² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² hī¹na¹
he¹a¹kxan²ti³ hai³txi³ yuh³xai²nān¹jah¹la² yā¹nxe³sxā³ yxau²xai³te²txā³wa².

4 Yuh³xai²nān¹te²na² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² tē³sxā³ he¹kxi²te²txā³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa² i³hxi²kat1sa³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² ha³lo²a² wxi²kan¹txi³ e³sxā³ ā³na¹a¹wa². Hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xi²sai¹nxa³wa². 5 Wān³txa² ki³han³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³ye³sxā³te²sa¹wa². i³ye³sxā³a¹kxai²nān²tu³ ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³si¹hain¹tu¹wa². Ka³nahx2nxe³sxā³ yxau³si¹hain¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²wet1sa²tē³ain¹txai²lā¹. Nxe³na¹nha²wa². 6 Hā²wxān³txa³ sa²yxo²wet1sxā³ yxau³yah³lxi³sā²nīn¹ka³tu³ hā²wxān³txa³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³ah³lxin¹ju³ta² a³ya³txi²na¹kxai²nān²tu³ i³wai¹txa²lxa¹ju³ta² yū³tu¹wa².

7 Nxe³yān¹ta¹ wxāi² i³nxai²na² sa²kxai³lu² i²sah¹lxin¹sxā³ kāi³ye¹nx2ta¹ju³ta² i³yī¹li²sah¹lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² wxi²kan¹sxā³ nū³kxūn³jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³ i³hxi²kat1sa³na²hē³li¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wxāi²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³ i³hxi²kat1te²lot3sa²nūn³na²hē³la². 8 A²kxā³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². E³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:

— Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² i³hxi²kat1sa³na²hē³li¹. Ju¹tai²li² yxo²kāin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxa¹jau³su² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³ hai³txi³ āu²li²to³nha¹ju³ta² yū²nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ā²la² kāi²non³sih¹nx2ti³jau³su² i³hxi²kat1sa³na²hē³la². Hai³txi³ ā³na¹hxa³nx2ta¹ju³ta³la³ te³nxa³wa². 9 O²nx2ti³te³lhxā³ ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³hē³la². Ju¹tai²li² ten³te²txā³wa². 10 Nxe³sxā³ wxa²ha³tih³ i³nxai²na² wān³txi³kxai³lu¹, e³lxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wān³txa² a²ha³teh³nxā³nxān¹jau³xai²li² yxo²xūn³khai¹nx2na³li¹. Yxān¹ta¹ txa²wā¹yen³nāu³a¹ wxā³sxā³ i³ye³kxi²nē³kxai²nān²tu³ hai³txi³ yxo²xū³nxa³wi¹. Wān³txa² e³kxi²nē³jau³xai²li² kwa²hāi¹nx2na³li¹. Nxe³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹jah¹lai²na² wān³txa² i³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā³sī²nx2ta¹tāu³a² u²lxi³ ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx2ta¹jau³xain²txi³ txa²wān³txain²txi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Hai³txi³ yau³ā³lxi³ yū³sa²nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

12 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ha³tih³ i³nxa² wxi²kan¹ki³lxo³nha²yah³lxin¹ta²wa². Wā²nxūh¹ i²nha²sxā³:

— i²li³ju³ta² kāi³a¹ju³ta² wain³txi³ kāi³a¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹ta²wa². Kwa²toh³lxa³ti³su² yah³lxin¹ta²wa². Ā³ne³wxe³yah²lxa³lxa². Wxa²nū³ka³txa² ha³tih³ i³nxai²na² kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nha³ko³txa²lxi³sxā³ kāi³te²txā³wa². 13 Hai³txi³ wā²nxūh¹lxi³sxā³ hxi²kan¹kāi²non³ki³lxo³nxa¹ju³ta² yxo²kāin²txi³ e³te²txā³wa². Txa²wā¹sū³na² a²ten³si¹sa²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kāin²txi³ e³te²sa¹wa². Nxe³sxā³ ten³si¹sa²ju³ta³nū³ai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹ju³ta³nū³a² ten³sa²na³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. 14 Nxe³nx2ta¹jau³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi³nx2ta¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ten³si¹sa²ju³ta² kāi³a¹tu¹wa². A²kxā³nxa² txai²na² so¹lxi³ wxā³na¹tai¹ti²tu³wa². Wxā³na¹nū²la² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 15 Jā¹nxa¹jut3su² hai³txi³ a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² ā³wih¹sxā³ o²la³kxi²hī³nx2nxa³wa².

Wa³ka³la² ā³wih¹sxā³ o²la³kxin²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³sa²nxa³nha²wa².
 Txa²wā¹sū³na² kwa³na³si¹sa²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³sa²nxa³nha²wa².
 Nxe³sa²nxa³ha²kxai³ yxo²yah³lxin¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta³nū³su²
 ten³sa³ha²kxai³, Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ī³hen³txi³nx2ta¹ju³ta² ā²la²
 kāi²non³ju³ta³nū³su² ten³sa³ha²kxai³, nxe³sa³nha²wa². Txa²wā¹sū³na²
 ten³si¹sa²ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². 16 Nxe³sa³kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ko³xa² ko³xā³xa² ā²la² ya¹nān¹ta²ko³nāu³a¹ ai³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ī³hen³txain¹te³lhxā³ ai³hī³na¹wa².
 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² wa³ka³la² yxo²kāin²e³hī³nxā²nxa³wa².
 O²la³kxi²na¹kxa² so¹lxi³ yxo²kāin²txi³ e³hī³na¹wa².

17 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxai³tā² a²kxā³nxān¹jau³xa²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ī²li³te²a² yxo²kāin²txi³ e³ti³ten³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi²jau³xa² yxo²kāin²txi³ e³kxi¹txai¹lxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Jā¹nxe³jut3su² nū¹txai²na²
 e³kxi²nha¹kxai²nān²tu³:

— Wi¹kāi³a¹xā¹. Nū¹ta²wān³txa² wxi²kan¹jau³sxa³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²:

— Wi¹lo²la³kxi¹lxi¹. Nxe³sa³kxai²nān²tu³ wxi²kan¹jau³su² hī³nx2na³la².

11

Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ ī³so¹ki³lxo³tū³ka³txa² ī³yau¹ū³jau³su²

1 Toh³lxa³ti³hū³jau³su² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txa²ē¹nān¹jau³xa² ī³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². 2 Hxi²waun³txi³nūh¹nx2ta¹nha²wa².
 Kris²tu³jah¹la² a³lxi²yah³lxin¹sxā³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
 ten³sa³nha²wa². Txu¹hai²na² kah³ne³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 in³txa² te²hi²te³lhxā³ jah¹lai²na² so¹lxi³ a³lxi²nha²ya³te²ju²hē³la².
 In³txa² ā³xa² a³lxi²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³te²yā¹nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a³lxi²nūh¹yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la².
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta² ju¹tain²txi²na³la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².
 3 A²kxā³nhxi¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lu¹tai²na² txih³xu¹ta²kxai³lu²
 ā³nxū²kwai³wih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā³nxū²kwai³wih¹ka³tu³ti¹
 E²va³ka³lxu¹ta²kxai³lu² ī³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nū²la² ko³nxe³ti³ kāi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹xju³ta²
 ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² nxe³nx2ta¹nha²wa².
 Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 4 Nxe³yān¹ta¹ te²yā¹yxah³lxa³lxa². A²nū²a² ī²li³te²a² wxā³sxā³
 tah²yau³xa² ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah¹la² ā³lxi³jah¹la²
 ī³ye³kxi¹nx2ti³nxa³jah¹la²nū³a² ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³ wi¹lhin¹sxā³
 yxo²i²yah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 a²nxū²kwai³yxau³nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ yāu³ka³txa²
 ā³xa² ī³yau¹ū³nx2ti³ke³la³te²kxai³ sa²so¹nuh¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 Te²yā¹nxū³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jau³nū³su²
 ī³yau¹ū³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ wān³txa² yau³ā³xa²
 e³kxi¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ ā³kāi³so¹yah²lxi³hī³nxa¹lxa².

5 Nxe³e³kxi¹nx2tain¹tū³ka³txa² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³su²
 ki³lxo³tū³ka³txai²li² hai³txi³ ā³sen³so¹sai¹nxa³wa². Hxi²kan¹jah¹lo²su²nūn³na¹wa².

6 Wxa²ne³nxē³na² wi¹lā³ne³wih¹nx2ti³xa³kxan²ti³ wxi²kan¹txi³e³jah¹lo²sa¹wa². Ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx2ti³to³ha¹ta¹ti²tu³wa². Wān³txa²wain³jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ju³ta² a³ya³txa³kxi²nūh¹sah¹lxin¹ta¹ti²tu³wa².

7 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nx2ta¹hī¹nai³tā² hai³txi³ū³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³ta¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ju³ta³tā²i³jū¹nxot¹sa³ha²kxai³ wxāi²na² so¹lxi³ i³kāi²not³txa²lxa¹ha²kxai³nxe³nx2ta¹ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³ju³ta² wxa²ē¹nān¹jau³la³ kō³nxe³ti³kāi³nxa²lxi³hī³na¹te²la¹xā³?

8 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³nx2ta¹hī¹nai³tā² yxo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² ā³xa³ a²yen³kxa² wā²nhūh¹sain¹na²hē³la². Yxau³ya³sain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹nxa³kxan²ti³a²yen³kxa² wā²nhūh¹sain¹na²hē³la². Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na²a²yen³kxa² wā²nhūh¹sah²lxan³ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa²a²yen³kxa² so¹kxai¹na¹ha²kxai³ wxa²nū³ka³txa² Sū³na² wān³txa²i³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wa².

9 Te²yā¹nxe³sxā³ yxau³ya³sain¹tj³kxai³lu² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹hī¹nai³tā² yxo²i²tū³ka³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nāu³xai²li² yen³kxa²wā²nhūh¹sain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³ i³nxa² a²yen³kxa²i³yai³nū³nxa²lxi³nxa³ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ a²yen³kxa²a²yo³ha² ai³nxū³nxa²lxi³nxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³ wāt³txa²lxa¹ju³ta²ten³sa²nxa³nha²wa².

10 Jā¹nxa¹jut³su² Kre²sa²ko³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹kāi³ūh¹nx2ti³te³lhxā³ ai³lha²thet³ta¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² i³hen³txi³nx2ti³te³lhxā³ ai³lha²thet³ta¹tāu³a² hai³txi³wxa²yen³kxa² wā²nhūh¹sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²ya²la³tu³jau³xan²tu³nxū²kwai³yxau³sa³ha²kxai³nxe²e³kxi¹nx2ta¹wa².

11 Jā¹nxa¹jut³su² i³h¹nxe³kxa²yan³ti³tā³nxe²kāi³nx2ti³hī³na¹te²la¹xā³? A³lxi¹nx2ti³hī³nxā²nxa³te²la¹xā³? Hai³txi³ti³he¹nxe²nxa³wa². A³lxi²khaix¹nxe³nx2ta¹nha²wa². Ju¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na²i²nē³nha²wa². Nxe³ha²kxai³ya²la³tu³tā³la².

12 Jā¹nxa¹jut³su² kāi³hxai²na¹kxai³ jā¹nxa¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na²i³kai³x1so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³tū³ka³txa²kwa²sa²nēn¹kxi²nhain¹kxa²yan³txi³su²na¹ha²kxai³.

— Pau²lah³lai¹tā² kāi³hxai²kxai³ jā¹x1s¹na¹wi¹. Ain¹jau³nū³su²kxa²yan³txi³su² nxa¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ta¹wa². 13 Jā¹nxe³tū³ka³txai²li²ya²la³tu³ki³lxo³tū³ka³txai²la¹wa². A²wa³ka³li³yu³khai³xa²ā³ke³tū¹nx2tain¹na³la².

i³xā³lxi³ti³lot³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²li²i³kai³x1so¹tū³ka³txi³su² ki³lxo³nxain¹na³la². Yxān¹ta¹ ā³ke³tū¹nxa²lxain¹na³la². Nxe³ju³ta²li² sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹jut³su² ti³he¹nx2nxa³wa². 14 Nxe³yān¹ta¹Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² i³xā³lxi³to³nha²te²ju²hē³la². Oh³xan¹jah¹la²a²ha²tet¹jah¹lo²hū³sxā³ i³xā³lxa³ti³lo³nha²te²ju²hē³la², Sa³ta³na²jah¹la²sa³.

15 Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa² yā¹nxe³sxā³i³ā³lxa³ti³lxo³nha²yain¹nūn³na³la². Wain³txi³ kāi³tū³ka³txi³su²ki³lxo³nhain¹na³la². Nxe³kxan²ti³ nxe² o²la³kxi²ki³lxo³nhain¹kxan²ti³kāi³ain¹ju³ta² a³ya³txi²tu¹wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha²i³wai¹txain¹ju³ta² yū³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² khāuh³lxa³thin¹kxi³jau³su²

16 Jā¹nxa¹jut³su² we¹na¹ki³lxo³syah¹lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹nxe² e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ toh³lxi² e³kxi¹nx2ta¹ha³ta²wa².

Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Yxo²kāin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². 17 Toh³lxi²
 e³a¹ju³xai²na² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³sxa³wa².
 Ya²la³tu³ kwa²toh³lxi² e³a¹tu¹wa². 18 Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa²
 yxo²kāin²e³ain¹te³ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ yxo²kāin²e³nūn³na¹tu¹wa².
 19 A²hoh³lxi³su² khai¹yxah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
 toh³lxa² e³tū³ka³txai²li² wi¹lain³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la².
 20 Yxo²xūn³txi³ kwa³na³nx2tai¹nha²kxai³ ĩ²ũ³nx2tai¹nxa³kxan²ti³
 ũ³yho³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²nx2tai¹nha²kxai³
 ĩ³kāi²nxa³tot3sih¹nxa²lxain¹jau³su² nxe³nx2tai¹nha²kxai³
 wxa²yxo²su²nxa²lxai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹ta¹hē¹la². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
 hai³txi³ wa³lxi³nha²yain¹yah³lxi³ta¹hxā³nhē¹la². 21 Te²yā¹nxe²
 kāi³ūh¹nx2ta¹ju³ta² ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxa³ta¹ti²tu³wa². Nxe³jau³jau¹xai²na²
 e³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ āu²li²to³nha¹nha²wa². Nxe³yān¹ta¹ toh³lxa²
 e³kxi¹nx2ta¹wa². Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² yxo²kāin²txi³
 e³sa²tē³ain¹ke³la³te²kxai³ hxi²kan¹txi³ e³ain¹kxa² yā¹nxūn³na¹wa².
 22 E³bre²a² nū³ka³txi³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx1te²su² nūn³na¹wa².
 ĩ³sa³e² nū³ka³txi³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yāx1te²su² nūn³na¹wa².
 A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²nāu³su² si¹hain¹te²la¹xā³? Te²yā¹nxe²
 A³bra³āu²ah³la² a²ne³tah²nāu³su² na¹wa². 23 Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yxo²wē¹tain¹te³la¹xā³? Te²yā¹nxū³na¹wa². Yxān¹ta¹
 ā²la² kāi²non³sxā³ sa²yxo²wet1sa²sen³sai¹ai¹na¹kxah³lo²sa¹wa²,
 toh³lxi³sxā³ e³a¹kan²ti³na³. ĩ³kāi²non³sxā³ wa³ko³na¹ha²kxai³,
 ā²la² ye³ka³lxa¹txi³ sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tī¹kxi²sain¹to³ha²kxai³,
 nxe³sain¹toh³na³la². Ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³wai¹tsai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txa²
 ya²lut1sa²te³lhxā³ sai¹nha²kxai³ sain¹toh³na³la². 24 Po¹na² wā²la²
 wē¹tih³na² tē³sxā³ ĩ³ta³lo³wai¹tsain¹na²hē³la². Ye³ka³lxa¹txi³ 39 nxe²
 ĩ³ta³lo³wai¹tsain¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe²
 ĩ³ta³lo³wai¹ta³kxi²sain¹na²hē³la², Ju³te²a² nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³xa²
 a²ha³tih³xa²nāu³xa² ten³sai¹nxa³ha²kxai³la³. 25 Jā¹nxe³sxā³ ro³ma²no²
 nū³ka³txa² hi³sa³ka³txa² tē³sxā³ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹toh³na²hē³la². Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹na²hē³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ tah³lxa³kxa²
 tē³xain¹sxā³ ā³nan³sa²sxā³ ā³ya²lu¹ti³ten³sain¹na²hē³la². ĩ³ye³nai²li²
 ai³la¹tāu³a² na³vi²o²tē³na² ā³ne³hē²kxi² ai³na¹tāu³a² ā³ni³sa²wih¹sxā³
 ā³nxūt1sa³hē¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³nxūt1sa²to³hē¹la². Nxe³na¹hī¹na²
 ka³nxah³ta²whāi²na¹ a³lan²ta²whāi²na¹ ne³ho²kxa² ho³ha³sain¹to³ha¹hē³la².
 26 Ha³lo²a² ā³nxai³lha²the³ta¹tāu³a² ha³nxeh³lxi³ju³ta²
 ĩ³ha¹txi²sa²to³nha²hē³la². Ka³wā³lxa² yxo²ha³ti³lhi³a¹tāu³a²
 kāi²nhūx3sxā³ ā³nxūt1sa²sxā³ ĩ³lo³nxe³ti³ten³sa³ha²kxai³, a²nū²a²
 kuh³lxa³thin¹te²nāu³xa² ā³tī³sain¹sxā³ yen³kxa² kāi³kxi²hxat3sai¹nha²kxai³
 Ju³te²a² nū³ka³txa² txa²nū³ka³txi³khai³sai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
 ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³la¹ha²kxai³, Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa²
 te²yā¹nxe³si¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³nha²hē³la². Ha³lo²a²
 ĩ²li³je³na² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txi²to³ha¹hē³la². Sxi²je³na²
 ĩ³ha¹txi² kwa²ha³lo²a² ĩ²li³je³na² ĩ³ha¹txi² ĩ³ye³na² ũn³je³na²
 ĩ³ha¹txi² nxe³sxā³ ha³nxeh³lxi³ju³ta² ka³lxa¹txi³ ĩ³ha¹txi²to³ha¹hē³la².
 Txa²ya³lhxu²ki³lxo³nha²te²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³lhi¹sain¹na²hē³la². 27 Kāin²
 wa³ko³na¹ha²kxai³ kāi²nhxi²thah³sa²ha²kxai³ sa²to³nha²hē³la². Ye³te³nxa²
 a³la²ni²to³ha¹ha²kxai³ he³ja³lu²sa²to³ha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²sa²to³ha²kxai³
 a³lxi³tan³ya³lu²sa²to³ha²kxai³, yain³txi³txa²sa²to³ha²kxai³ wān²txa³

yū³sa²to³hxa³ha²kxai³ nxe³sa²to³nha²hē³la². 28 Nxe³sa³kxa²yu³su²
 yxo²i²tū³ka²txi³nāu³xa² ha³kxa¹ i³hau³ko³tū¹hai¹na¹ju³ta²
 hxi²waun³txi³sa²to³nha²wa². 29 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²te²a²
 wain³txi³ kāi³xa³kxai²nān²tu³ jah¹lain²txi³ txai²na¹xain²txi³ nxe³sxā³
 āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa². Kō³nxe³ti³ kāi³kxai²nān²tu³ jah¹lain²txi³
 txai²na¹xain²txi³ i³āin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa².

30 Jā¹nxa¹jut3su² yxo²kāin²e³a¹ke³la³te²kxai³ txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta²
 so¹lxi³ yxo²kāin²e³hī³na¹wa². 31 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³nxa³ju³ta² i²sa³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²
 Je³su²jah³la³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²nxe³jah¹la² A²wi³na² Si³yxau³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹la²
 sa²nēn¹kxi²sa²tē³to³ha¹wa². 32 Nxa²ha¹te¹ a²kxā³nxai³tā²
 Ta³mas²ko²thi³na² yxau³na¹hī¹nai³tā² thi¹na² a²wa³kxēn³yah³la²
 hi²sen³su² sxih²yo²a² a³li³ta³yo²a² whāi³na¹ i²sa²tē³kxi²si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hē¹la². Txai²na² ū³tī¹kxi²sa²te³lhxā³ kwa³na³ain¹ta¹hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² A³re²jah³la² ha³lo²a² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yo²wet¹lsi¹hain¹jau³su² nxe² kāi³ain¹ta¹hē¹la².
 33 Jā¹nxa¹jut3su² Txa²ya³lxi³nāu³xa² ā³non²ta³kxi²sain¹na²hē³la².
 Ā³non²ta³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹, sxi²jen³nai²na² ki²tā¹kxi²nha²je³na² nxe³sxā³
 kī³tan¹ta²yo²a² sa²so¹sain¹nū²la² ha³ti²a² kū³ni³nha² ū³ki³kū²kxi²sain¹nū²la²
 ū³whi¹hit3sain¹nū²la² win¹ta²te²lxi³ sxi²ti²ta³lo³kxa² tē³sxā³
 ū³ha³lo²sa²tā³kat3sain¹na²hē³la². Nxe³sai¹nha²kxai³ ih³sau³nai¹na¹hē³la².

12

Pau²lah³lai²na² hxi²sxā³nho³tēx3jut3sū³ju³ta²

1 Āh¹lxi³ yxo²kāin²e³a¹tu¹wa², toh³lxi³jau³hū³kxan²ti³na². Yxān¹ta¹
 hxi²sxā³nho³tēx3jut3sū³ju³ta² i²a¹ju³ta² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Yen³kxa²
 i³yau¹ū³sa²ju³ta² i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². 2 I³ye³kxi¹nx2ta¹ka³tu³ti¹
 kwē³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ hxi²ka² hxa³sxā³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 wxa²sa³wa²la³kxi²xi²nūn³sxā³ nxe² kwē³ko³nhi¹nai³tā² in³txa²
 Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²i²jah¹la² in³txai²li² i²a¹hē³la². I²a¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² kī³khaix¹ko³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 yxau³ju³khai³xa² ka³la³sī²nū²nha²wa². Nxe³ju³tai²li² a²nū²khai³xa²
 ka³la³si¹hī³te²la¹ku² hāi¹sxā³ hxi²sxā³nho³tēx3jut3sū³ju³ta² i²te²tū²nha²ku²
 nxa¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa².
 3 Jā¹nxe³sxā³ jah¹lai²li² oh³nān¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³khai³xa²
 ka³la³sī²nū²nha²wa². A²nū²khai³xa² ka³la³sxā³ i²te²tū²nha²ku²
 hxi²sxā³nho³tēx3jut3sū³ju³ta² i²hī³te²tū²nha²ku² nxa¹nha²wa².
 Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ kō³nh²jah¹lai²la¹wa². 4 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 wān³txa² wa³nūt3jau³su² ain³kxi²nū²nha²wa². A²nxe³jah¹lxain²ti³na¹wa².
 A²nxe³jau¹xai²na² a²nū²a² wān³txa² hxi²kan¹txi³ i³yau¹ū¹jau³sxa³nū²nha²wa².
 A²nū²a² wān³txa² hxi²kan¹txi³ e³xa³nū²nha²wa². 5 Jā¹nxa¹jau³su²
 ju¹tai²li² yxo²kāin² e³kxi²na¹tu¹wa². Yxān¹ta¹ txai²na¹xai²na²
 o²la³kxi²na¹ju³khai³xa² e³ūh¹nxa³nha²wa². Ha³lo²a² hxi²ka¹nhā²nxa³ju³ta²
 so¹lxi³ i³yau¹ū¹te³lhxā³ e³kxi²hī³na¹wa². 6 Nxe³yān¹ta¹ yxo²kāin²
 e³ti³ten³sa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx2nxa³wa².
 Ya²la³lyau³su² ha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su² hī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹
 yxo²kāin² e³ūh¹nha²sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a² i²a¹ju³ta² so¹lxi³ wān³txa²
 ain³kxi²na¹jau³xa² so¹lxi³ e³a¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²

ĩ²sain¹kxai²nān²tu³ kãi³a¹ju³ta² wain³txi³ a³la³kxi²nũh¹sain¹tu¹wa². Ju¹tai²li² ten³sa³nha²wa².

7 Nxe³na¹ta¹ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a² ĩ²nha¹hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³ yxo²kāin²khai¹nxe³sxā³ e³a¹kxa²yan³txi³su² txa²sĩ³na² ā³nix³ton³sa²ju³ta² yũ³nha¹nha²wa². Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² ĩ³tot³sa³na²hẽ³la². Yxo²kāin²khai¹nxe³sxā³ e³a¹kxa²yan³txi³su² ĩ³ton³sxā³ yxau²xai³la¹wa².

8 Jā¹nxe³sa²ju³tai²li² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ Txa²wā¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹hẽ³la². ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³sa²ka³txa² ā³kut³si¹ha¹jau³su² e³kxi²to³ha¹hẽ³la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²sa³te³nah¹li¹ Txa²wā¹sũ³na² e³kxi²sa³te³nah¹li¹:

— Kāin² thāi³ti³la² a³li¹nxa²ha¹ju³ta² āh¹ kãi²non³na³li¹. Yu³tā³xa² yũ²nxa³kxan²ti³ ān²na³li¹. Nxe³sa²jut³su² ha²kxai³

hxi²kan¹nxā²nxa³kxai²nān²tu³ txa²hxi²ka¹na¹ju³tai²li² āh¹ kãi²non³na³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la². Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³li³sa³nha²wa².

Ka³li³sa³ha²kxai³ txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta² yxo²kāin² e³to³ha¹tu¹wa². Jā¹nxe³sa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khai³ju³ta²

nxũ²kwāi³yxau²xai³lha³tu¹wa². 10 Nxe³na¹jut³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³ ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹wa². Txa²sĩ³na²

ā³nhxi²kat¹sa²nxa³ju³kxai²lẽ¹. Ko³nxe³ti³ e³kxi²sain¹ju³ta² yũ³sa³ju³kxai²lẽ¹. Yen³kxa² yũ³sa²nxa³ju³kxai²lẽ¹. Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³

khāuh³lxa³te³sain¹ju³kxai²lẽ¹. Ha³lo²a² ko³ton³kxi²sa²ju³kxai²lẽ¹. Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹wa². Nxe³sxā³ txa²sĩ³nai²na²

ā³nhxi²kat¹sa²nxa³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kat¹ti³hit¹sa²na³la².

Pau²lah³la² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ toh³lxa³ti³yah³la² yā¹nxe² e³a¹wa². Yxān¹ta¹ wxāi² ĩ³nxa² wā²nxũh¹li³yah³li¹lxa². Wi¹le³kxi²nũh¹sah²lxin¹ke³la³te²kxai³

wai³nhĩ³nx2na³la². Yxān¹ta¹ sah²lxa³lxa². Tũ¹ka³txain²txi³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³su² ki³lxo³tũ³ka³txain²txi³ hai³txi³

ne³ka³ta²sai¹nxa³wa², txai²li² kãi²ti³he¹nxē²nxa³kxan²ti³na². 12 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² ĩ³yau¹ũ³na¹jah¹lo²su²

te²sa¹kxe³su² wā²nā³ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kãi³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wā³nxĩn¹sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta²

ĩ²yah³li¹nha²kxai³, on²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ĩ²yah³li¹nha²kxai³, Txa²wā¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹ti³hit¹sa²ju³ta² ĩ²yah³li¹nha²kxai³, sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

A²nxe³jut³su² ā³ye³yxo²nũ¹sa²na³la². 13 Yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ā³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ha²kxai³ wxāi² ĩ³nxai²na² so¹li³

ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ta¹ha²kxai³ nxe³nx2ti³hĩ³na¹te²la¹xā³? Ti³he¹nxe²nxa³wa². Tũ¹ka³txi³nāu³xain²txi³ wxa²nũ³ka³txain²txi³

te²yā¹nxe² kãi³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Hāi¹nxe³sxā³ kwa² hxi²tha³txa²lxix²nxi²kxa²yan³ti³su² yen³kxa² yũ³yah³lxin¹kxa²

wā²nhũh¹sah¹lxin¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²na² ne³wā²na³ya³sah¹li³hẽ¹la².

14 Ye³ha¹li¹ wxā³sĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³te³lhxā³ āu¹la³kxi² ta³lu²ni¹nx2ta¹wa². Nxa¹kxai²nān²tu³ wxa²yen³kxa²

wā²nhũh¹sah¹lxin¹ju³ta³nũ³a² e³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la². Ū³yho³hi²sah¹lxin¹txā³nxa² ten³sa²nxa³nha²wa². Wxāi² ĩ³nxa² whāi²na¹ ten³nxa²lxa¹nha²wa², Sũ³na²

wān³txa² yxo²ĩ²sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹si¹jau³sa². A²wĩ³nu²su² ta³nxa² a²hā³ka³nũ²su² ta³nxa² nxe³te²kxai³lu² a²wē³ha³lxi³khai³xa² yen³kxa²

ũh³kxi³nũ³a² hau³kot3sxã³ ũ³nyhain¹te²ju²hẽ³la². Hai³txi³ wẽ³ha³lxi³su²
te²kxai³lu² a²wi³na² tã³nxa² a²hã³ka³na² tã³nxa² sa²hau³kot3sxã³
ũ³nyhain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³te²sẽ¹la². Txa²wẽ³ha³lxa² yã¹yxah³lxi¹lxa².
15 Nxe³kxa²yã¹nxe² txa²yen³kxa² ha³kxa¹ ũ³hau³ko³tũh¹nx2ta¹kxan²ti³
ĩ³ka³li³hĩ³na¹wa², hxi²ku³na¹ju³ta² hxn³kxi²sa³kxan²ti³na².
Nxe³na¹ha²kxai³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta² ĩ³kã²no³tũh¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ta¹
a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² ĩ³kã²nxa³to³je¹nx2ti³na³la².

16 Nxe³sxã³yxau³ya³sah¹lxi¹nhĩ¹nai³tã³kwa²hi²tha³txa²lxi³nxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ti³nxa³kxan²ti³ wxa²nũ³kã³txa² a²ha³tih³ ĩ³nxa² wãn³txi³kxai³lu¹
e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³na³li¹. Wãn³txa² ka²yãu¹ka²yãu¹ju³xa²
e³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sa²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 17 In³txai²li²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³ wxa²yen³kxa² kwa² sa²so¹kxi¹nx2ti³si¹ju³su²
ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹lhai¹la²? Hai³txi³ ti³hex1ye¹nx2ti³nxa³hẽ³la².

18 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Ti²to³jah¹la² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
In³txa² yxo²ĩ²nũ³te²a² ã³si³tẽ³kxi²si¹ha¹ju³su² ũ³sa²si¹hã³a¹hẽ³la².
Jã³nxe³hi¹nai³tã² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³ wxa²yen³kxa² kwa²sa²so¹kxi¹nx2ti³ta¹lhai¹la²?
Ti³he¹nxe²nxa³wa². Txa²ẽ¹nãn¹ju³xain²txi³ Ti²to³jah¹la²
a²ẽ¹nãn¹ju³xain²txi³ yxa³ha¹wa². Yxa³ha¹ha²kxai³ ya²la³lyau³xa²
sa²yxo²wet1sxã³ kã³si¹na¹tai¹ti²tu³wa².

19 — ĩ³ye³ĩ³wa³lxĩ³nẽ³ju³xa² e³kxi²ti³ten³ji¹xã¹. Yah³lxin¹ju³su²
yxãn¹ta¹ ten³sa²sĩ¹nxa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹ju³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²kã²non³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sĩ¹nha²wa².

20 Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ã³lxa³ti³nha²hĩ³txa²nãn³khih³
nxe³nx2ta¹nha²wa². Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ã³lxi²ye¹nx2ti³nũ³nhĩ³na¹wa².
Hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³ kq³nxe³ti³
kã³yah³lxin¹ju³ta² yũ³te³lxã²nãn³khih³ nxe³nx2ta¹nha²wa². Kwa²
wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. A²nũ²a²
ã³xa² yen³kxa² kq³nxe³ti³ yxo²kwain³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹.
Ĩ³yxaih²kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. Kãn²ki³lxo³nha²sxã³
ĩ³hait2ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. A²nũ²a² ã³xa²
q³nxa³ti³lon³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. Kq³nxe³ti³ hã³a²
ĩ³he³son³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. ĩ³kãn²ti³nha²ki³lxo³nxe²
ĩ³ye³kxi²nha²yah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹. An³txi³sxã³ã³nhai²ta³lxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹ku¹.
Nxe³nx2ta¹nha²wa². 21 Hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa². Wã³li²na¹tãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ ĩ³ain²ta³kxi²nũh¹sah¹lxin¹kxa²yan³txi³su²
nxe³nx2ta¹nha²wa². A²kxã³nxa² kq³nxe³ti³ kã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Txu¹ha²ã³xa² tã³nxa²in³txa²ã³xa² tã³nxa²ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Ĩ²li³ju³ta¹ kq³nxe³thin¹txi³khaix1sxã³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe²kã³yah³lxin¹ta¹ hai³txi³ ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ã³na¹yah²lxan³ka²yan³txi³su²
hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².

13

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² a²ne³ki³san¹ju³su²

1 Ye³ha¹li¹ wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹tu¹wa². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² ī²li³te²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² a³ti²te³lhxā³
yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ha¹li¹ tā³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
tā³nxa² jau¹xain²txi³ ī³yau¹ū¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²na²
ī³ye³yo²nū¹nyhain¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹na² so¹lxi³ a²nū²a² ko³nxe³ti³
ī³yī¹li²tai¹nhē³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 2 A²kxā³nxa²
wxā³na¹hī¹nai³tā² e³kxi¹nx2tai¹tai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³te² ī³nxa²
e³kxi¹nx2tai¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³su² tai¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³nx2tai¹tu¹wa². Nxe³nx2tai¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā³sī²xi¹nx2tai¹kxai²nān²tu³ wxāi²nāu¹ ī³nxa² a²yo²ha³kxa¹
ī³an³ta³kxi¹nx2tai¹tu¹wi¹. Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹te²a²
ī³wai³txa³lxi³nx2tai¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tai¹nha²wa². 3 Nxe³nx2tai¹kxai²nān²tu³
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ī³ye³lxi¹nx2ti³ju³ta² ya²la³tu³ ī³yah³lxin¹tu¹wa².
A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lai²li² hxai²yah³lxi³kxi²nxa³wa².
Nū³kxūn³khaix1nxe³ju³tai²li² wxa²ye³na² wā²nā³ū¹nx2ti³tu¹wa².
4 A²kxā³nxa³tā² Kris²tu³jah¹lai²na² yuh³xan¹ko³xa² yxau³hī¹nai³tā²
a²hxi²kan¹ju³ta² ā³na¹hī¹nai³tā² ko³nxe³thin¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu²
ī³hxi²kī¹la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na²
hī²sen³kxai³lu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ti³hī¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² ī³nū³kxūn³ti³ta¹hxai²hē¹la².
Te²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² hxai²ya³lxi³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³
hai²ya³lxi³kxi²nū³na¹wa². Yxān¹ta¹ ī³nxū²kwai³lxū¹txi³sa²ju³ta²
nxū²kwai³yxau³sa²na³la², Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²kat1sa²ha²kxai³la².
Ā³non²ta³kxi¹nx2ti³te³lhxā³ nxe³nx2tai¹wa².

5 Wā²nxūh¹ ī²xai³nha¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² yxo²ah³lxin¹ju³ta²
wā²nxūh¹ ī²sa²tē³kxi²xai³nyha¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² hī²sen³kxai³lu²
nxū²kwai³yxau³xai³nx2ti³na³la². Kwa² yxo²ī²yah³lxin¹ju³ta³la³
nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ nxū²kwai³yxau³sa²tē³nx2ti³na³la².
Ju¹tai²li² ī²yah³lxi¹lxa². 6 Te²yā¹nxūn³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su²
nxū²kwai³yxau³nx2ti³kxa² yā¹nxe³sxā³ nxū²kwai³yxau³sa²nūn³na³la².
7 Te²yā¹nxūn³sxā³ Sū³na² ī³kaix1so¹jah¹lo²su² na¹ha²kxai³ yxo²xūn³sxā³
ī³kwai²kxi¹nx2tai¹ju³ta² hxi²ka¹nhī³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
nūh¹ī²jah¹lxi³hē¹la². Txai²na² wxā²nxa³tā³lxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lai¹tā²
wain³txi³ ī³hau³ko³tūh¹jah¹lxi³sā²nhē³la². Wxā³sxā³ yxo²xūn³txi³
ī³kwai²kxi¹nx2tai¹kxa²yan³txi³su² nxe³ye¹nx2tai¹wa². 8 Nxe³ha²kxai³:

— Ya²la³lyau³xa² ā³a¹tū¹xā¹. Na¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ā³sa²sī¹nxa³nha²wa².
Wain³txi³ ā³non²ta³kxi²sa²sih¹nx2tai¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sīn¹nha²wa².
9 Nxe³na¹ha²kxai³ txai²na² hxai²ya³lxi³kxi²ye²sa³ha²kxai³ wxāi²na³ ī³nxai²na²
nū³kxūn³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³sa³nha²wa². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
e³kxi²to³ha¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³rīn²to² tū³ka³txai²na² wi¹lī²txai¹nhē³li¹. Jū¹nxa²
sa²yo²we¹txain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ ā²la² nū³kxūn³sxā³
sa²yo²we¹txain¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha¹. Nxe³na¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na²
e³kxi²to³ha¹wa². 10 Jā¹nxe³na¹jut3su² ū³wha²li¹lye¹nx2tai¹wa². Ne³ka³ta²sxā³
ū³sa²si¹hā³ū¹nx2tai¹tu¹wa². Nxa¹kxai²nān²tu³ wxā³na¹tāu³a² yxo²xūn³txi³
e³kxi¹nx2tai¹ju³ta² ten³sa²hī³nx2nxa³wa². Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²kat1sa³kxan²ti³
yxo²xūn³txi³ e³kxi¹nx2tai¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Yxān¹ta¹ ā²la² nū³kxūn³
kāi²non³sxā³ yxo²ī²ah³lxin¹kxi³nū³a² ī³hxi²kat1sa³na²hē³la². Hai³txi³
ā³na¹nx2ti³ju³ta³nū³a² ten³sa²nxa³nha²wa².

11 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ā³wa²su¹ta¹tu¹wa². Ka³lih³sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txai²li² sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹la².
 Sa²ye³kwē²kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹yo²we¹nyhu¹sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Hāu²non³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ũ³hū¹nē³jah¹lo²su²
 te²kxai³lu² sa²hāu²no³tē³ju³ta² ũ³hū¹nē³jah¹lo²su² te²kxai³lu²
 ā³si³tē³kxi¹nx²ti³tu¹wa².

12 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²ah³lxi¹nha²kxai³i³yo²sai¹la²kxi²nyha¹ju³ah³lxi³hē¹

13 Ti¹ai²li² yo²i²tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²ha³tā³nxa²
 i³sa²si¹hā³ūh¹nx²tain¹na³la². 14 Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ kāin² thāi³ti³la²
 a³lxi¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² te³ni² Txa²wā¹sū³na² a³lxi¹nx²ti³si¹ha¹jau³su² te³ni²
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jah¹la² a²nū²kxi²sxā³ yxau³nūh¹nx²ti³si¹ha¹jau³su²
 te³ni² sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² nxe³ye¹nx²ta¹wa².
 Ta³lu²na¹wa².

Kálatas

Pau²lah³lai²na² wān³txa² wa²su¹wa²sun¹jau³su²

¹ Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txā³nxa² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wa²
Ka³la²si²a²ko³xa² yxau³tū³ka³txi³ i³nxa², Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³ i³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
A²nū²khai³xa² kwa²i³sa²si¹hā³sa²ta³nxa² a²nū²a² i³hxi²kat1sain¹ta³nxa²
jah¹lo²sin²nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wi³na²
Si³yxau³ka³khai³xa² nxe³ya³sxā³ i³hxi²kat1sa²sxā³ i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la².
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² i³hen³txi³si¹ha¹jau³su²
i³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
i³sa²yxau³ti³hi¹ki³yah³lai¹ta³lxa²na³la², Txa²wā¹sū³na²sa³. ² Jā¹nxa¹jau³xa²
txa²wā³tā³nāu³xai²na² yxau³a³sain¹tū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹
jau¹xain²txi³ e³kxi²nxa²lxain¹na³la².

³ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwa³nāu³a²
ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

⁴ Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lain²txi³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³
yxau²xai³ki³ju³ta² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²ta³a² ko³nxe³te²a² hxi²ka² ā³non²ta³kxi²nē³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ti¹ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ki³tāu³a¹
a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³ju³ta³la³ a³ya³ti²nē³lxa³lho³la².
Jā¹nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jut3su² na³la².
⁵ Jā¹nxe³ju³ta² sa²nēn¹kxi²ki³jah¹lai²la¹wa². Sa²nēn¹kxi²ā³ki³sxa³lho³la².
Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² yxau³ka³na³ka³na³tā³la².

⁶ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²sxā³ i³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i²sxā³ i³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ti³kxan²ti³ sa²yxo²ā³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². A²nū²a²
ā³xa² hi²sen³kxai³lu² wān³txa² wi¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na²
wān³txi³sa²ki³lxo³jau³xai²na² i³yau¹ū¹nx2ti³ta¹hē¹la². i³yau¹ū¹nx2ti³ha²kxai³
wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² wa³su³txi³ ā³yah³lxin¹nū²hē³la².
Wi¹lhin¹ki³lxo³tū³ka³txai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Yau³xā³xai²li² i³tih³nxe³nx2ta¹jau³xai²na² so¹lxi³ wi¹jau³xai²la¹wi¹.
Nxe² ki³ha¹kxi¹nx2ti³ta¹hē¹la². Nxe³ju³ta² hxi²ye¹ta³lxi³sah¹lxi¹nhē¹la².
Nxe³ha²kxai³ āin²ti³sa³sih¹yah³lxi¹nhē¹la². ⁷ Jā¹nxe³jau¹xai²li²
yau³xā³xa² wān³txa² wi¹jau³la³ yū²nxa³wa². Hāi¹nx2na³la². Hāi¹sxā³
ā³ke³tū¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na²hē³la². Nxe³nx2txai¹nha²kxai³
wān³txai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ū³jau³xai²li² ko³nxe³ti³
i³ya³te³lhxā³ ain¹nū²hē³la². ⁸ Nxe³to³ta¹ oh³xan¹jah¹lai²la³ te³nxa²
a²nū²a² i²li³te²la³ ta³nxa² wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² i³yat1sxā³
i³yau¹ū¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³
i³yī¹lain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² i³ya¹ta¹ke³la³te²kxai³
ko³nxe³ti³ i³yī¹li²sa²nū³nhī³nx2na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Kō³nxe³ti³hin¹khaix¹ni¹lx¹. Txa²ye³nāu³a² wxā³sxā³
 yxau³ya³sah¹lxin¹ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. Sū³na² a²wān³txi³kxai³lu²
 nxe³sa²h³nx2na³la². ⁹ Kxā³nxa² e³kxi¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxa¹wa². A²nū²a² wxā³kxai²nān²tu³ wān³txa² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ain³kxi²sah¹lxin¹jau³xai³tā² ā³sxā³ ĩ³yat¹sxā³ yau³xā³xa²
 ĩ³yau¹ū¹nx2ti³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³
 ĩ³yī¹li²hain¹tu¹wa². ¹⁰ Jā¹nxa¹jut³su² a²nū²a² so¹lx³ wi¹le³kxi²sain¹ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha²wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wi¹le³kxi²sa²ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² so¹lx³ wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su²
 kái³a¹kxai²nān²tu³ wai³nĥ³nx2nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lx³
 wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su² kái³a¹kxai²nān²tu³ wai³nĥ³nx2na³la².
 Nxe³na¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² a²wa³ka³li³lot³sxā³
 yxau²xai³h³na¹wa².

Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² Pau²lah³la² ĩ²sxā³ ĩ³so¹jau³su².

¹¹ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Wān³txa² wi¹jau³xa²
 e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā² hai³txi³ a²nū²a² wān³txi³sxa³wa². ¹² Nxe²nxa³ha²kxai³
 hai³txi³ a²nū²la³ ĩ³tih³nxe³sa²jau³sxa³ha²kxai³ kwa²wān³txa² toh³lx³jau³su²
 ĩ³yau¹ū¹nxa²lx³nxa³ha²kxai³ nxe³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² ĩ³yau¹ū³sa³na²hē³la².

¹³ Ju³te²a² in³jah³lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ wān³txa² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³ain¹jau³xu¹ta²na²
 sa²yo²we¹te²jah¹lo²sa¹hē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²ĩ²tū³ka³txa²
 sa²yo²ā³hxa³te³lhxā³ nū³kxū³txi³ khāuh³lxa³ta¹na¹hē³la².
 Kxā³nxai³tā² kái³a¹ju³ta² nxa¹ta¹ti²tu³wa². ¹⁴ Txa²wē³sī¹nu¹ta²na¹
 ya³lo³txi³khaix¹nxe³sxā³ sa²yo²we¹te²sa¹wa². Txa²nū³ka³txa² txa²ha³tih³xa²
 ya³lo³txi³sxā³ sa²yo²we¹tain¹na²hē³la². Nxain¹kxan²ti³ txai²li² ā²la² kāin²
 ya³lo³txi³sa³hē¹la². Wān³txu¹ta²na² ā³na¹ti³hex¹sa²nxa³hē¹la².

¹⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ha² kxā³nxa¹ txa²hā³ka³na² a²ē¹na²
 yxau³ne³ha¹hī¹nū¹ta²na² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ĩ²sa²sxā³ so¹sa³nū²hē³la².
 Na¹te²sa¹ha²kxai³ txo¹na¹tāu³a² kāin² thāi³ti³la² a³lx²sa²sxā³
 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxai³lhxā³ ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³su²
 ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². ¹⁶ Te²yā¹nxe³nū²la² Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ū³sa²jau³xai³tā² jāx¹jau³xa² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a²
 ĩ³yau¹ū¹te³lhxā³ ĩ³sa²si¹hā³sa³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ a²ki³lha³lxa²
 Je³su²jah³lo²si²ha²kxai³ ĩ³yau¹ū³sa³na²hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ hai³txi³
 a²nū²a² e³kxain¹sān²nxa³hē³la². E³kxain¹nxa³ju³ta²sa¹:

— ĩh¹jau³ta³ ĩ³yau¹ū³ain¹te³la¹ji¹wi¹? Na¹jau³su² e³kxain¹nxa³hē³la².
¹⁷ Te²yā¹nxe³sxā³ Ta³mas²ko²thi³na² yxau³na¹hī¹nai³tā² a²wi¹lhī¹na²
 Sū³na² ĩ²sxā³ ĩ³so¹tū³ka³txa² Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ain¹te²a² ai³sxā³
 ĩ²ain¹nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ A³ra²bi²a²ko³xa² so¹lx³ ai³la¹hē³la². Ai³la¹ka³ty³
 Ta³mas²ko²thi³na² sa²kxai³ ĩ³xi²sxā³ yxau²xai³la¹hē³la². ¹⁸ Nxe³na¹nū²la²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwē³kon³sxā³ yxau³sā²na¹nū²la², Pe²jah³la² ĩ²te³lhxā³
 Je³ru³sa³lē²thi³na² ai³sxā³ ka³la³na¹hē³la². Ai³sxā³ ka³la³na¹nū²la²
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²ni²tāu³a² ¹⁵ nxe²a³la²ni²sxā³ yxau³ya³ha¹hē³la², ¹⁹ Yxau³ya³ha¹tāu³a²
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 a²lo³na² kái²nxa³jah¹la² so¹lx³ ĩ²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² a²ĩ³lxa²

Ti³a²kah³lo²su² na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ ī³so¹tū³ka³txu¹ta²li² ā³xa² ī²nxa³hē¹la².

²⁰ Jā¹nxa¹jut³su² wān³txa² kwēn¹ta² ũ³wha²li¹lū³hū¹nx²ta¹txā³nxai²li² ya²la³tu³tā³la². Wān³txi³khai³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² ī²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³ko³nxa²ī³ki³han³jau³xa²ī³ye³ya³nx²ti³nxa³lho³la².

²¹ Jā¹nxe³jut³su² nxe³na¹nū²la² Je³ru³sa³lē²thi³na² a³li³sxā³ ai³na¹hē³la². A³li³sxā³ ai³na¹nū²la² Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³tāu³a²ko³ha¹li¹ ai³lha²thet³ta¹hē³la².

²² Nxe³na¹tāu³a² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²tū³ka³txa² Ju³te²a²ko³xan¹te²a² hai³txi³ ī²sai¹nxa³hē³la². ²³ Hāi¹sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ txa²ha³tā³nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹ta²nū³sē¹la². Ain³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹.

— Khāuh³lxa³ti³nē³jah¹lai¹ta³lxi³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²tū³ka³ju³ta² te³nxa³jau³su² hxa³kxi²nē³te³lhxā³ jah¹lai¹ta³lxi³ a²kwēn¹tai²na¹ yxo²tū³ā³si³wxe³ta¹hē¹li¹. Nxe³tain³tain¹to³ta¹hē¹la². ²⁴ Nxe³ha²kxai³ yxo²tū³ka³ju³ta² ī³ka³lih³ ā³si³wxn³tain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² kāin²ī³sa²nēn¹kxain¹ta¹hē¹la².

2

Sū³na² ī²sxā³ī³so¹tū³ka³txi³nāu³xa² ī³ha¹txi²jau³su²

¹ Nxe³nū²la² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ 14 nxe² hxi²ka² hxa³sxā³ āh¹ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa³wa²la³kxi²nūn³ka³tu³ kwē³kon³tāu³a² Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³wā³li²na¹hē³la². Bar³na³be²ah³lai¹tā² txai²na² nxe³sxā³ Ti²to³jah¹la² tē³sxā³ wā³li²ya³ha¹hē³la². ² A²kxā³nxai³tā¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wā³li²si¹sa²jau³su² wā²nxūh¹ e³kxi²sa³na²hē³la².

Wā³li²nū²la² a²nū²a² hxi²kan¹txi³su² ye²yhai¹te²a² yxo²tū³te²si²ha²kxai³ nūh¹e³kxai¹na¹hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² ī³hen³txai¹na¹jau³xai³tā² ī³yau¹ū³hai¹na¹hē³la².

O²la³kxai¹na¹ju³ta² ten³sai¹nhi³txa²nxa³khih³ nxa¹hē¹la². Nxe³sxā³ ā³ne³wxe³sai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yan¹nāu³a² o²la³kxi²na¹kxe³nū³su² ā³na¹sain¹kxa²yan³txi³su² na¹hē¹la².

³ Nxe³na¹kxan²ti³ Ti²to³jah¹la² ā³si³tē³kxi²sa²jah¹la² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³kxan²ti³ wi¹le³kxi²nyhai¹na²hē³la². Ju³te²ah³la² a²ki³lha³nāu³xa² a²ki³wā²la² ũ³sa³si³tū³ko¹kā¹nyhai¹nhxai²na²hē³la².

Jā¹nxe³ju³ta² wet¹si¹jau³su² hai³txi³ kwa³na³ai¹nxa³hē³la². ⁴ Nxe³ju³ta²li² a²kxā³nxai¹ yxo²tū³ki³lxo³tū³ka³txa² hāi³a² wih³sxā³ ā³ya³wi²kxi²xain¹sīn¹na²hē³la².

Nxe³sain¹sīn¹sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²tū³sī¹na¹ha²kxai³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³sī¹na¹ju³ta² te³nain¹sī¹nxa³hē³la². Hāi¹sxā³ Moī³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² āh¹ sa²yxo²wet¹sī¹na¹ju³ta² so¹lxi³te³nain¹sīn¹na²hē³la².

⁵ Nxe³si¹sain¹sīn¹jau³su² nxēn³tain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³si¹sain¹sīn¹na²hē³la². ⁶ Nxe³si¹sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³si¹sain¹sīn¹na²hē³la². ⁷ Jā¹nxa¹jut³su² txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² ī³sa²si¹hā³ū¹sai¹nha²kxai³ Pe²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² ī³sa²si¹hā³ū¹ha²kxai³

hāi³txi³ hxi²kan¹txi³ yxo²tū³yah³lxi¹lxa², Ju³te²a² nū³ka³txa² wen¹yah²lxan³kxan²ti³na². Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ ā³ne³to³ti³hex¹yain¹sī¹nxa³hē³la².

⁶ Nxe³yān¹ta¹ hxi²kan¹ti³ nū³ka³txa² txah²yau³xa² e³kxi²sai¹nxa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² ye³na² kāin²te²su² tā³nxa² kāi²nxa³te²su² tā³nxa² yū³ye²te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa².

⁷ Jā¹nxa¹jut³su² txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² ī³sa²si¹hā³ū¹sai¹nha²kxai³ Pe²jah³la²kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² ī³sa²sa¹hā³ū¹ha²kxai³

nxe³sain¹sîn¹na²hê³la². Je³su²jah³lai²na²wân³txa²ĩ³yau¹ũ³si¹yhe²nha¹jau³su²ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sain¹sîn¹na²hê³la², Txa²wã¹sũ³na²sa³. Ju¹tai²li²a³la³kxain¹na²hê³la². 8 Nxe³ha²kxai³la¹Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³kxai³lu²ĩ³hxi²kat1sxã³ĩ³sa²si¹hã³ũ¹yha³sain¹na²hê³la². Pe²jah³lai²na²sa²kxai³lu²Ju³te²a²nũ³kã³txa²ĩ³hxi²kat1sxã³ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi²txai²li²Pau²lah³lo²na¹xai²na²Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²a²ĩ³hxi²kat1sxã³ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi²ya³sain¹na²hê³la². 9 Jã¹nxa¹jut3su²Ti³a²kah³la²Pe²jah³la²Jo³ãu²ah³la²yah³lxi³sxã³a²hxi²kxan¹ti³la³ye²ha²kxai³Txa²wã¹sũ³nai²na²kãin²thãi³ti³la²a³lxi²sa³kxe³su²e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ĩ³sa²si¹hã³ũ¹ha¹ju³ta²wi¹le³kxi²sain¹na²hê³la². Nxe³sai¹nha²kxai³Bar³na³be²ah³la²txai²na²ya³sxã³ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹ya³sain¹te³lhxã³hxi²ki³ya³sain¹na²hê³la². Hxi²ki³ya³sain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na²a²ten³jau³su²hi¹na²kãin²ã³ne³wxe³si¹na¹wi¹. Nxe³si¹na¹ha²kxai³Bar³na³be²ah³la²wxãi²na²nxe³ja³hin¹sxã³Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²a²ai³ya³hin¹ju³ta²wai³ni²txai²na¹xai²na²Ju³te²a²nũ³kã³txi³su²txa²wã¹nũ³kã³txi³khai³xa²ai³la¹ju³ta²wai³ni²nxe²na³li¹. 10 Nxe²ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³hãi¹sxã³txa²wã³tã³nãu³xa²Je³ru³sa³ĩ²thĩ³nãn¹te²na²yen³kxi³txa²te²na²nxe³wã²na³ain¹ya³txa³hê¹li¹. Nxe³sain¹sîn¹na²hê³la². Nxe³ju³tai²li²wi¹lhin¹sxã³kãi³yah³hxi²na¹hê³la².

Pau²lah³lai²na²a²yo²wã³txa²Pe²jah³la²ĩ³kwai²kxi²jau³su²

11 Nxe³yãn¹ta¹Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²yxa³na¹hĩ¹nai³tã²Pe²jah³lai²tã²wxã³na²hê³la². Wxã³nũ²la²hã²wxã³txa³wain³txi³o²la³kxi²nxa³ha²kxai³ĩ³kwai²kxi²na¹hê³la². 12 A²kxã³nxa²Ti³a²kah³lai²tã²a²sa³wi³ha³lxa²sa²si¹hã³ũ¹sxã³wxã³ain¹na²hê³la². Ain¹ta¹wxã³ai¹nxa³ta³lxa¹Pe²jah³lai²na²sa²kxai³lu²Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²su²kxan²ti³ã³nũ²kxi²sxã³ã³wxe³sxã³yain³yah³lxi³na²hê³la². Nxe³nxa²ha¹te¹Ti³a²kah³lai²na²sa³wi³ha³lxa²wxã³yai¹nhĩ¹na¹Pe²jah³lai²na²hi²sen³kxai³lu²Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²a²ã³ya²sa³wxe³sxã³yain³na²hê³la².

— Ju³te²a²wã³txa²so¹lxi³sa²yo²we¹nha²tũ³kã³txa²ko³then³txi³sa³ha³tã¹. Nxe³jau³su²yuh³lxi³jau³su²ã³ya²sa³wxe³sxã³yain³na²hê³la². 13 Nxe³kxa²yu³su²Ju³te²ah³la²nũ³kã³txa²yo²i²te²a²yuh³lxi³jau³su²ã³ya²sa³wxe³ã³si³wxe³yah³hain¹na²hê³la². Ai³lhxã³Bar³na³be²ah³la²hi²sen³su²te²yã¹nxe²ã³kãi³ã³si³wxe³nũ³na²hê³la². 14 Nxe³ju³tai²li²Je³su²jah³la²wã³txa²wain³txi³sa²yo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³Pe²jah³la²ĩ³kwai²kxi²na¹hê³la². A²nũ²a²yo²ha³kxa¹ã³nũ¹tain¹tãu³a²hĩ³ta¹hê³la². Hĩ³ta¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²lxi¹. Wxãi²na²Pe²jah³lo²ĩ³nxa²Ju³te²a²in³txi³si¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹Ju³te²a²nũ³kã³txi³sxa³te²a²yã¹nxe²kãi³i¹lxi¹. Hai³txi³Ju³te²a²in³txa²yã¹nxe²kãi³xa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³a²nũ²a²yo²ha³kxa¹Ju³te²an¹jah¹la²yã¹nxe²kãi³si¹hai¹nĩn¹jau³su²kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Nxe³sxã³kãi³xãn³kxe³su²a²nũ²a²yo²ha³kxa¹sa²yo²we¹txain¹si¹ja³kxã³ni¹lxi¹. Ju¹tai²li²wai³nxa³wi¹. Nxe³ai¹na¹hê³la².

A²nũ²a²a²yo²ha³kxa¹yo²i²kxi³jau³nũ³su²

15 Jã¹nxe³jut3su²Ju³te²a²nũ³kã³txa²nxe³sĩn¹te²sa¹wa². Hai³txi³a²nũ²a²ã³xa²nũ³kã³txi³su²nũn³sĩn¹nxa³wa². Ko³nxe³ti³kãi³ain¹kxa²yã¹nxũn³sĩn¹te²txã³wa². 16 Nxe³si¹na¹kxan²ti³Moi³se²ah³lu¹tai²na²kwa³na³jau³xa²sa²yo²wet1sĩ¹na¹kxan²ti³hai³txi³Txa²wã¹sũ³na²sa²kxai³lu²

wain³te²lot3sa²sī¹nhī²nxa³wa². Hāi¹sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa²
 yxo²i²sī¹na¹kxai²nān²tu³ wain³te²lot3sa²sī¹nhī³nx2na³la². Jā¹nxe³jut3su²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²sī¹na¹wa². Yxo²i²sī¹na¹ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wain³te²lot3sa²sī¹nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xa² sa²yxo²wet1sī¹na¹kxan²ti³ nxe³ju³ta²li²
 hai³txi³ wain³te²lot3sa²sī¹nhī³nx2nxa³wa². Nxe³jau³xu¹ta²na² hxi²kan¹txi³
 wain³te²lot3sa²sī¹te²sxa³yu²hē³la². 17 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wain³te²lot3sa²sī¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sī¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³jau³xa² ā³a¹hē³la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² so¹lxi³
 yxo²i²sī¹na¹hē³la². Nxe³sī¹na¹ha²kxai³ a²nū²a² nxe² e³kxi²sain¹sī¹na²hē³la².
 Nxe³sain¹sī¹te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xa² ā³yah³lxi¹nha²kxai³ Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²a² yā¹nxe² ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹lxi¹. Nxe²
 ān³kxe³tū¹sain¹sī¹na²hē³la². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² nxe³sī¹na¹ke³la³te²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ko³nxe³ti³ kāi³ti³hi¹sain¹sī¹nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³ti³hit1sain¹sī¹nxa³wa².
 18 Te²yā¹nxe³sxā³:

— Ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² sa²wa²su¹sa²te²ji¹xā¹. Na¹jau³su²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²xi²na¹ke³la³te²kxai³
 ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² kāin² yū³hī³na¹wa². Nxe³na¹ke³la³te²kxai³
 ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² e³lai²na¹ yū³sa²hī³nx2na³la². Nxe³ju³ta²li²
 ten³ti³hex1sa²nxa³nha²wa². 19 Jā¹nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³jau³xai²li² a²ē¹na² sa²hau³kot3si¹sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
 Nxe³sa²nxa³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xai²li² ā³wa²sut1sxā³
 yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ū³sa³na²hē³la².
 i³yau¹ū³sa²jau³xa²sa¹, txa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³khaix1ye²na¹ha²kxai³
 wā²nxūh¹ sa²hau³ko³sa²ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ nxe²
 i³yau¹ū³sa³na²hē³la². Nxe³na¹ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³
 kwa³na³jau³xu¹ta²na² ā³na¹la³kxi²na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su²
 yxau²xai³la¹ha²kxai³ nxe³na¹wa². 20 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²a¹hī¹nai³tā² kwa³na³jau³xu¹ta²na² ā³wa²sut1sxā³ yxau³na¹hē³la².
 Ā³wa²sut1sxā³ yxau³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² txa²ē¹nāu³ai²na² yxau²
 ā³si³wxe³ya³sain¹na²hē³la². Nxe³ya³sain¹kxe³su² kxā³kxai³ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² i³hxi²kī¹la³kxain¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² i³hxi²kī¹la³kxi²ya³sain¹nūn³na²hē³la².
 Ne³ya³sai¹nhī¹nān¹te²tu³ kwa³na³jau³xu¹ta²na² ā³wa²sut1sxā³
 yxau²xai³te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³la¹ txa²sī³khai³xa² ka³ten³su²na¹kxan²ti³
 Kris²tu³jah¹la² a²ka³ten³sī³na² so¹lxi³ nxu²kwai³yxau³sa²na³la².
 Nxe³sa³ha²kxai³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
 nū³kxūn³txi³ i³hxi²kat1sa³jah¹lai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
 Sū³na² Ta²hah³lo²su² ha²kxai³ a³lxi²nē³jah¹lai²la¹wa². A³lxi²nē³lha²kxai³
 wā²nxūh¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³lain¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³la¹wa². 21 Jā¹nxa¹jut3su² Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²
 a³lxi²nē³lha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe²e³kxi²nē³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹. “Wain³te²lo³ti¹lxi¹. Nxa²lxa¹wi¹.” Nxe³ke³la³te²kxai³
 kwa² ya³lu²kxi²nē³lai¹nhī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ hai³txi³ ti³hex1sa²nxa³wa².

Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²ē¹na² sa²wa³su³kxi²sain¹ju³ta² yxo²i²sxā³
yxau²xai³te²sa¹wa².

3

Wān³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²su¹kxi²nē³te²la¹xā³?

1 Nxe³ha²kxai³ Ka³la²si²a²ko³xan¹te²nāu³ĩ³nxa²ne³the³the³kxi²yah³lxa³lxa².
Kāin² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹nū²hē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la².
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³yah³lxin¹ha²kxai³
yau³ka³na³ka³nat3sxā³ ĩ³yau¹ũ¹sah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² ĩh¹nxe² ĩ³nxū²kwai³wi¹nx2ti³lhai¹la²? Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ ta³nxa²
hāi¹sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³
ta³nxa² ĩh¹ju³su²hĩ³te³la¹xā³? 3 Ne³kan²kxi²khai¹yah³lxin¹lxa². Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ān³si³tē³kxi²yah³lxin¹nhĩ¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na²
A²yāu³ka³txa² ĩ³hxi²ka³txa²lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹ta¹hĩ¹nai²li² Sū³na²
Yāu³ka³txa² ā³yah³lxin¹ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nān¹ju³kxai³lu¹:
— Txa²sa²nē¹nha¹ju³khai³xa² so¹lxi³ ān³si³tē³kxai¹na¹nha¹.
Yah³lxin¹ju³xai²li² wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 4 Te²yā¹nxe³sxā³
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ān³si³tē³kxi²yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹sxā³
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² ĩ³hxi²kat¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tai³tā² kwa² ā³na¹sxā³ sa²yxo²ā³ah³lxin¹ta¹thai¹la²?
5 Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³txa²
ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wā³nxin¹sxā³ o²la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³
nxe³na²lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na²
Yāu³ka³txa² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wi¹ju³xa² yxo²i²sxā³ yxau²yah³lxin¹ha²kxai³ Sū³na² Yāu³ka³txa²
ũ³hũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa².
6 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxin¹:
— A³bra³āu²ah³la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
a²ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² ne³wā²na³sxā³ wain³te²lo³ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³ha²kxai³ te²yā¹nxe² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau³te²na² so¹lxi³ A³bra³āu²ah³la²
a²ne³tah²nāu³la³ti³hit¹jah¹lai²la¹wa². 8 Te²yā¹nxe³sxā³ a²kxā³nxi¹nu¹tai²na²
Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²a² yxo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wain³te²lo³tain¹si¹ja³kxa³nū³sxu² ā²la²
a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxū¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Sū³na² wān³txa² wi¹ju³su² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxin¹:
— Wxāi²kxai³ hĩ¹na² yxo²i²in¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kxā³nāu³a¹
a²nū²a² nū³ka³txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ul²yaun³ta³kxi² kxan²ti³
wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Jā¹nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³ yxo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²ĩ²li³te²a² yxo²i²kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ti³hi¹tūn³tu¹wa².
10 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a²ĩ²li³te²a² a²ē¹nān¹ju³kxai³lu¹:

— Wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³nha¹ha²kxai³
kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²wet1sxã³ kã³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³tu³
nxe³to³ta¹ hai³txi³ wain³te²lo³ju³ta² yũ²nxa³lho³la². Moi³se²ah³lu¹ta²na²
kwa³na³jau³xu¹ta²na² hxi²kan¹txi³ sa²yo²we¹thxa³te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe²nxa³sxã³ Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na² e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ²li³te²la³ kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²wet1sxã³
kã³ixkai²nãn²tu³ yxãn¹ta¹ yau³ka³na³ka³nat3sxã³ sa²yo²we¹txa³jau³su²
on³kxai²nãn²tu³ a²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
ko³nxe³te²lo³ju³ta²lon³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jã¹nxe³ha²kxai³
Sũ³na² wãn³txu¹ta²na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na² jã¹nxũn³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³
wain³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta²na² hã¹nxe³jau³xa¹ hxi²kan¹txi³
sa²yo²we¹thxa³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe²nxa³sxã³. Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lin¹ti³hi¹ju³ta² yũ²nxa³wa². Ju¹ta²li² e³lxah²lxĩ²na³la². 12 Jã¹nxe³ha²kxai³
kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²kxe³ju³ta² hai³txi³
ã³wxe³nũh¹hxa³wa². Hã¹sxã³ sa²yo²wet1sxã³ kã³ixkai²ju³ta² so¹lxi³
ã³wxe³nũh¹na³la². Nxe³ju³ta²li² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na²
e³te³nah¹lxi¹:

— Kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yo²wet1sxã³ kã³ixkai²te²na² sa²kxai³lu²
kwa³na³jau³xai²na² so¹lxi³ ã³wxe³nũh¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nain¹ta¹ yau³ka³na³ka³na³jau³xa² sa²yo²ã³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² ko³nxe³te²lo³tu¹wa².

13-14 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nhxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na³
ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kã³ixkai²la² ĩ³ya²lu¹tain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹te³lhxã³
nx2na³na¹ sxã³ a²nũ²a² nxe² e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ko³nxe³ti³ kã³ixkai²na³
hxi²ki³te³si¹lxi¹. Nxi¹nha²kxai³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sa²sih¹nxa²ha¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sa³na²hẽ³li¹.” A²nũ²a² nxa²hẽ³li¹.

Ũ³wha²li¹txã³nxi¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³

ko³nxe³ti³ kã³ixsĩn¹te²sa¹ha²kxai³ a²hxi²ki³te²la³nũn³sĩ¹na¹wa².

Nxe³sĩ¹na¹kxe³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² sa²so¹kxi²sa²sĩn¹sxã³

ko³nxe³ti³ kã³ixkai²hũ³nxe³la²sxã³ ko³nxe³te²lo³nha²sxã³
ya³lu²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Txa²wã¹ko³nxe³ti³ kã³ixsĩn¹ju³ta²

sa²wa²su¹te³lhxã³ ya³lu²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³

ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³

kã³ixsĩn¹ju³ta² sa²wa²sut1sain¹sĩn¹sxã³ wain³te²lot3sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Te²yã¹nxe³sxã³ kxãn³kxai³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² hi²sen³su² Sũ³na²

wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ wain³te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³

A³bra³ãu²ah³lu¹ jãx1sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²sĩn¹na¹ha²kxai³

Sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa³wi¹sa²sĩn¹si¹jau³su² ũ³hũ¹sa²sĩn¹na²hẽ³la².

Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²sxã³

yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³hũ¹ain¹nũn³tu¹wa². Nxe³jau³xa²

wi¹jau³xai²li² ĩ³ye³ũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jau³su²

15 Txa²wã¹tã³nãu³xã³. A²nũ²a² kã³ixkxi²nyhu¹ki³jut3sũn³ju³ta²

ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². A²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa² yen³kxa² e³kxi²sxã³

ten³ya³kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹sxã³ ũ³wha²li¹lya³te²ju²hẽ³la².

Ne³wā²na³kxa²yan³txi³su² a²i³lxa² ũ³wha²li¹lhē¹ja³te²ju²hē³la².
 Ya³kxai²nān²tū³ kxān¹ton³tāu³a¹ ũ³wha²li¹lhē¹txā³nxa² sa²yo²ā³tā³nxa²
 wān³txa² yau³xā³lxi³ ũ³wha²li¹lū³nhe³wxe³tā³nxa² nxe³na¹tū³xā¹.
 Ya³nxa²ha³tā³nxān²ti³ ya³kxai²nān²tū³ hxi²ka¹nai¹nhī³nx2nxa³wa².
 16 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²sa³wit3su¹tai²na² i³ye³ūh¹jau³xa²
 e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hai³txi³.

— Wxa²sa³wi³ha³lxi³su¹. Nxe²nxa³te²tū³:

— Wxa²sa³wit3su¹. Ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ nxe² i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tū³jah¹lain²txi²na³la². Nxe³kxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa².
 17 Jā¹nxe³na¹ju³ta² wān³txa² e³kxi²na¹jau³xa² a²si³yxa³tāu³a²sa¹,
 a²wi¹lhī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxa³kah³la² hi²sen³su²
 A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³ye³ūh¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa².
 Hā²wxān³txa³nū² kwē³kxa² ka³lxa¹tāu³u¹tā²kxai³lu² 430 nxe²
 kwē³kon³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 i³yau¹ū¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². Jāx¹jau³su² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 i³ye³ūh¹jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txain²txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txain²txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa².
 Jā¹nxe³jut3su² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² i³ye³ū¹jau³xu¹tai²na²
 u²khaix¹nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 a²si³yo³na² wxā³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². Nxe³ha²kxai³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²si³yo³na² wxā³kxan²ti³
 hxi²kan¹txi³ wān³txa² Sū³na² i³ye³ūh¹jau³xa² ā²la² u²lxan¹jau³xan²tū³
 i³yat¹te²sxa³yu²hē³la². 18 Nxe³te²sxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a²
 ũ³hū¹nē³lain¹kxe³nū³su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 ā³wxe³nū¹ke³la³te²kxai³ i³ye³ū¹jau³xu¹tai²na² ā³na¹hī³nx2na³la². Wān³txa²
 kwa²toh³lxi³jau³la³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ ũ³hū¹nē³lain¹kxe³nū³su² hai³txi³
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² ā³wxe³nū¹hī³nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 i³ye³ūh¹jau³xu¹tai²na² ā³wxe³nū¹hī³nx2na³la².

19 Nxe³te²kxai³lu² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 wxā³hī³ta¹hxai²yu²lhai¹la²? Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kái³ki³ju³ta² yū³kxe³su²
 i³ye³ūh¹te³lhxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa³wi³su²
 ā²la² e³kxi¹nx2ta¹jah¹lai¹tā² wxā²nxa³tāu³a² nxe³hī¹nu¹tai²na² so¹lxi³
 kwa³na³jau³xu¹tai²na² yū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³yau¹ū³te³lhxā³
 oh³xan¹tū³ka³txa² i³sa²si¹hā¹ta¹hxai²hē¹la². Ī³sa²si¹hā³sān²nū²la² ā³yaun³ta²
 a³ka³nxain¹sxā³ a²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² i³ye³ūh¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū²la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² a²yo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³jah¹lo²su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². 20 Jā¹nxe³jut3su² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 i³ye³kxi²hī¹nu¹tai²na² nūh¹lxi³ e³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa². Hai³txi³
 oh³xan¹tū³ka³txa² i³sa²si¹hā³xa³ha²kxai³ a²nū²khai³xa² i³sa²si¹hā³xa³ha²kxai³
 hāi¹sxā³ A³bra³āu²ah³la² so¹lxi³ i³ye³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wa².

Īh¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² i³ye³kxi²nē³te²la¹xā³?

21 Nxe³kxai²nān²tū³ wān³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
 kan²txi³ ka³te³na² wi¹tāu³a² hxi²kan¹txi³ ũ³hū¹nhē³nū³nhī³te²la¹xā³?
 Hai³txi³ ũ³hū¹ti³hex¹nē³lxa³wa². Kwa³na³jau³xu¹tai²na² Ī³li³jau³xa²
 kan²txi³ ka³te³na² wi¹tāu³a² ũ³hū¹nē³nū³kxe³su² yū³ke³la³te²kxai³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹kxi²nē³ju³ta² yū³hī³nx2na³la².

Yxān¹ta¹ hai³txi³ ti³hexl¹h³nx2nxa³wa². 22 Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
kō³nxe³te²lo³tāu³lo³nha²kxe³su² i³yau¹ū³nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² i³ye³ūh¹nhē³ju³ta² ũ³hū¹nē³tu¹wa².

23 Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ki³kxe³su²
yū²nxa³hī¹nu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xu¹ta²na²
ain³kxi²sxā³ yxau²xai³ki³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 24 Nxe³sxā³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nē³jau³xu¹ta²na²
yxau³sxā³ sa²yxo²we¹ki³ta¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wxā³sxā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹tē³si¹ki³jau³nū³su² yxo²i²sxā³
wah³nxe³ki³ta¹ti²tu³wa². 25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hī¹nān¹te²tu³
wah³nxe³ki³ju³ta² ne³ki³son³na³la².

26 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
a²ki³lha³lxa²nū³lot3txa²lxi³na³la². 27 Te²yā¹nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
i³yau³xa² ũ³hū¹kxi²sa²sai¹yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³h³nx2na³la². Kris²tu³jah¹la²
yā¹nxe³te²lo³jah³lxi¹lxa². 28 Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxa²
a²yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³wi³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa².
Yxah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Ju³te²an¹te²a² tã³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²a²
tã³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³te²a² tã³nxa²
wxā²wa²sut1sxā³ yxau³te²a² tã³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ in³txi³su²
tã³nxa² tu¹su² tã³nxa² nxe³yah³lxi³nū³nīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na²
yen³nāu³a¹ hxi²kan¹kxi³ju³ta² ā³sen³sai¹nyhu¹kxi³ju³ta³la³ yū²nxa³wa².
A²yxo²ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³nh³ki³tã³la². 29 Nxe³ki³sa²kxai³
Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³lon³ki³kxai²nān²tu³ A³bra³āu²ah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³su² nū³nh³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
i³ye³ūh¹nē³lain¹ki³nū³sa²ki³tã³la².

4

1 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²ki³lha³lxi²li² yān³ta² kāin²to³nxa³hī¹na² hxi²kan¹txi³
yen³kxa² wā³nxīn¹te²a² o²la³kxi²h³nx2nxa³wa². Yen³kxa² yū³h³nx2nxa³wa².
Yan¹nāu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kxe³lon³tu¹wa². Yen³kxa²
ka³lxa¹txi³ yū³tu¹wa². Yxān¹ta¹ kāin²nxa³hī¹na¹ a²wa³kxēn³yah³lo²lon³sxā³
yxau³kxa² yā¹nxe³jut3sū³nh³nx2na³la². Kwa³na³kxai²nān²tu³
sa²yxo²wet1h³nx2na³la². 2 Nxe³tāu³a² a²wēt3sī¹na¹ wē³sa² i³tih³nxe³jah¹la²
i³sa²si¹hā³ū¹hi² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hau³ko³jah¹la² i³sa²si¹hā³ū¹hi²
a²wī³nu²su² te²kxai³lu² nxe³h³nx2na³la². In³txi³lo³nxa³tāu³a²
nxe³h³nx2na³la². Nxe³te²ju²hē³la². A²wī³na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Hī¹na² in³txi³si¹lxi¹. Nxe²nxa³ta³lxa¹ nxe³h³nx2na³la².
3 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² wē³sxa² yā¹nxe³ki³sī¹nai³tã² a²nū²a² yuh³xan¹te²a²
wā³nxīn¹ju³ta² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³ sa²yxo²we¹ki³ta¹ti²tu³wa².
4 Nxe³ki³sa²kxai³ ha³lo²a² hau³hau³kon³na³na¹ sxā³ Txa²wā¹sū³na²
hī²sen³kxai³lu² a²ki³lha³lxa² i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Sū³na² ki³lha³lxa²khai³su² kxan²ti³ i³sa²si¹hā³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
i³sa²si¹hā³ū¹nhē³hī¹na² txu¹hē¹na² a²nū²khai³su² a³li³lah¹sxā³
wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²we¹jah¹lo²lon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 5 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
a²nū²ai²li² kwa³na³jau³xu¹ta²na² sa²yxo²we¹tāu³lo³te²nān²tu³

ĩ²li³te²hũ³te²a¹ kō³nxe³te²lo³tāu³lo³tain¹jau³xa² ā³wa²sut¹si¹jau³su² a²nũ²su²
wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³sxā³ txa²wā¹kō³nxe³ti³
kāi³kī³ju³ta² ā³wa²su¹tē³te³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²ki³lha³lhxu²khai³txi³hi¹tē³nũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

⁶ Nxe³ti³hi¹tē³lha²kxai³ Je³su²jah³la² Yāu³ka³txa²nxũ²kwai³yxau³nē³lhi¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

— Wī³nāi³. Txa²wī³nu³sa²nhĩ¹lxi¹. Yxo²ĩ²nxa²ha¹kxe³su²
nhi¹lxi¹. Nxe³hĩ³kī³tā³la². ⁷ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxāi²kxai³ hĩ¹na²
a²wa³kxēn³yah³lo²lo³te²la³ yah²lxa³lxa². Hĩ¹na¹ Txa²wā¹sũ³na²
a²ki³lha³nāu³khai³su² yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
yen³kxa²ũ³ha¹te²a²yan¹nāu³a¹ũ³yhen³kxi³nhē³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na²ĩ³hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

⁸ Jā¹nxe³jut³su² kxā³nxai³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³nu²khai³xa²
ĩ²yah³lxa³nhĩ¹nai³kxai³ a²nũ²a² wā³nxĩn¹ki³lxo³nha²te²a²
txa²wā¹sũ³nu²sa²ki³lxo³te²an²tu³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹ta¹ti²tu³wa².
⁹ Yah³lxi¹ta¹ hĩ¹na² Txa²wā¹sũ³na² ĩ²yah³lxi¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sũ³na² ĩ²nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxan²ti³ hĩ¹na²kxai³lu²
ĩ³yat¹jah³lxi¹sxā³ yen³kxa² wā³nxĩn¹nxa³kxa² ha³ya³kxa³lxi³sa²te²a²
yuh³xai²nān¹ta²yen³kxan²tu³ nxe³te²na² ān³ten³yah³lxi¹lxa².
Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³yah³lxi¹ji¹wa²? Yen³kxai²na²a²wa³kxēn³yah³lo²lo³ju³ta²
ān³ten³yah³lxi¹ji¹wa²? ¹⁰ Nxe³yah³lxi³sxā³ ha³lo²a² ĩ²lu³jut³sũ³ju³ta²
a³lan²ti³su² tā³nxa² i³la³kxi³su² tā³nxa² kwē³kon³ti³xa² tā³nxa²
txi³wa³kxa² wā³nxĩn¹ki³lxo³ju³ta² so¹lxi³ yuh³xan¹te² wān³txa²
so¹lxi³ ten³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhē¹la². ¹¹ Yah³lxi¹nha²kxai³

hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa². E³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tā²
sa²yxo²ā³sah¹lxi¹nka¹nān²tu³ kwa²o²la³kxi¹nx2ta¹kxa²yan³txi³su²
hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².

¹² Jā¹nxa¹jut³su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². E³la² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
A²kxā³nxai³tā² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ā³a¹ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na² kwa³na³jau³xu¹ta¹na² wxa²wa²sut¹sxā³
yxau³na¹hē³la². Jā¹nxe³na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹ta¹na²
kwa³na³jau³xu¹ta¹na² wxa²wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxi³nũ³nĩn¹ta¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³hĩ¹nai³tā²kō³nxe³te²lot³sah²lxan³ta¹ti²tu³wa². ¹³ Nxe³sah¹lxa³nha²kxai³
a²wi¹lhĩ¹na² ĩh³ton³sxā³ yxau³kxi²ya³sain¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³ya³sain¹tāu³a²
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ta¹ti²tu³wa².

¹⁴ Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh³ton³sa²kxe³su² kō³nxe³khaix¹sa²kxan²ti³
sa²yxo²ā³sah²lxan³ta¹ti²tu³wa². Oh³xan¹jah¹la² wxā³tā³nxa²

Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai³xa² wxā³tā³nxa² nxe³te²na²
ain³kxah¹lxi¹nka² yā¹nxe³sxā³ ain³kxi²sah¹lxi¹ta¹ti²tu³wa².

¹⁵ Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹ta¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
a³lxi²sah¹lxi¹ta¹ti²tu³wa². Sah¹lxi¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²ye³nai²li²
wxa²ye³sai¹nhah²lxi¹ke³la³te²kxai³ ũ³ye³wi²xi²sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Nxe³sah²lxi¹nhĩ³nxān¹kxan²ti³ ĩh¹nxe³jah³lxi¹thai¹la²? ¹⁶ Wān³txa²
ya²la³lyau³xan²tu³ e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³ hĩ¹nai²li² ĩ³ā³lxa³txi³nha²sxā³
ān³ta³kxi²sah²lxi³hĩ³nxān¹ji¹wa²?

¹⁷ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² jah¹la²nāu³xai²li² yxo²ĩ²ki³lxo³te²nāu³xai²li²
kō³nxe³ti³ kāi³tũ³ka³txai²la¹wa². Wi¹lhen³txi¹nx2tain¹kxan²ti³
ā³sxā³ ā³waix³sa²si¹hain¹yah³lxi¹jau³nũ³a² sah¹lxi¹kxai²nān²tu³

sa²yo²á³sah¹lxi³sân²sxã³ sa²yo²we¹tain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³ju³tai²na²so¹lxi³te³nain¹na³la². 18 Jã¹nxe³jut³su²a²nũ²a²wi¹lhen³txi¹nx²tain¹jut³su²wai³nhĩ³nx²na³la², a²ẽ¹na²wi¹lhin¹ke³la³te²kxai³la². U²lxi³yxau³tã³nxa²u²lxi³yxau²nxa³tã³nxa²nxe³kxan²ti³wi¹lhĩ³nx²na³la². 19 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²wxã²kxai³txa²wẽ³ha³lxi³hũ³yah³lxi¹lxa². Kris²tu³jah¹la²wãn³txa²kũ³we²ki²la²ã³ne³wxe³yah²lxa³lxa². Ā³ne³wxe³kãi²non³yah²lxan³tã³lxa¹khãuh³lxa³tẽ³nha²sxã³yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². Tu¹ha³ka³lxa²wẽh³ni³te²a²wẽ³sa²ãh¹yxau³ni²tãu³a²a³li³lah¹xa³tã³lxa¹khãuh³lxa³tẽ³nha²te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe²ti³hũ³nxe²ã³ne³wxe³kãi²non³yah²lxan³tã³lxa¹khãuh³lxa³tẽ³nha²sxã³yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². 20 Wxa²ye³na²wxã³sxã³ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Yau³ã³lxi³ti³e³kxi¹nx²ti³hĩ³na¹wa². Nxe³ta¹ti³he¹nxe²nxa³wa². Ul²yxau³na¹ha²kxai³wãn³txa²wain³txi³e³kxi¹nx²ta¹jau³nũ³a²hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Wãn³txa²sa²wai³wait³sxã³ĩ³ye³kxi¹nxa²lxi³te²nũ²hũ³nxa³nha²wa².

A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²wẽ³ha³lxa²ha¹lin¹kxi³jau³su²

21 Jã¹nxe³jut³su²yau³ka³na³ka³nat³sxã³ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe²e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa² sa²yo²we¹ju³ta²ten³sa²sĩn¹nhai¹. Yah³lxin¹jau³su²kxan²ti³jau³jau¹xai²na²yo²ha³kxa¹ain³kxi²yah²lxan³tã³lu¹wa². 22 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²sa²kxai³lu²wẽ³sa²ha¹li¹we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²wi¹lhĩ¹na²tu¹ha²nũ¹ha²a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³yxau³ta¹ka³lxa²ũ³whĩn¹ti³sxã³wet¹sãn²sxã³a²ki³lha³lxa²a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a²hxi²kan¹te²nãn²ta³a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yan¹nãu³a¹a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²ũ³whĩn¹ti³sxã³sa²we²txi²nũn³sxã³jã¹nxe²a³li³lah¹ye²nũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 23 Nxe³sxã³a²ki³lha³lxa²hxi²kan¹txa²a²hã³ka³na²kwa²hãi¹nxe²wa³kon³kxi²sxã³yxau³ta¹ka³lxa²kwa²hãi¹nxe²wẽh³ni³sxã³we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹a²ki³lha³lxa²ã³sa²nũn³te²na²sa²kxai³lu²a²hã³ka³na²wẽh³ni³nxa³hĩ¹nu¹tai²na²wẽ³sai²na²a³li³lah¹si¹jau³nũ³su²Txa²wã¹sũ³na²a²yo²wãn³txa²ĩ³ye³ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na²yo²ha³kxa¹Txa²wã¹sũ³na²ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 24-25 Jã¹nxe³jau³xai²li²ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²sa²kxai³lu²a²nũ²a²nãu³xa²ĩ³ye³yo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xa²yau³ha¹lin¹jau³xa²yũ²na³la². Yau³ka³na³ka³na³jau³xai²li²kwa³na³jau³xu¹tai²na²sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su²ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wã³la³ka³txa²a³ka³nxĩ²sxã³ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na²a²ĩ³lxa²Si³na³ĩ²kax³su¹Ju¹te²a²ko³xan¹te²a²a²wãn³txi³su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na²sa²kxai³lu²A³ra²bi²a²ko³xan¹ta³kax³su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na²a²wa³ka³li³lot³sxã³yxau³ta¹ka³lxa²te²yã¹nxe³hĩ³nx²na³la². Nxe³ha²kxai³a²wẽ³ha³lxi³nãu³xa²a²yo²ha³kxa¹a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³yxau³tũ³ka³txi³su²nũn³na³la². Jã¹nxe³sxã³a²kxã³nxai³tãn²tu³nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²yuh³xan¹ta²a²hxi²kan¹thĩ³na¹la¹wa². Kwa³na³jau³xu¹tai²na²sa²yo²we¹tũ³ka³txa²a²sxi²hai²la¹wa². Hai³txi³Je³su²jah³la²wãn³txa²yo²tũ³ka³txi³sxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³a²nũ²a²ĩ²li³te²a²Moi³se²ah³lu¹tai²na²kwa³na³jau³xu¹tai²na²sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³ta¹ka³lxai²na²a²wẽ³ha³lxi³hũ³nha²kxai³a²wa³kxẽn³yah³lo²lot³sxã³yxau³hĩ³nx²na³la². 26 Nxe³yãn¹ta¹yau³xã³xa²sa²kxai³lu²ĩ³ye³ũh¹nẽ³jau³xai²tã²yo²tũ³ka³txi³oh³xan¹thĩ³nũ³a²Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nũ³a²tah²hĩ³na²txa²wã¹hã³ka³nu²hũ³na³la².

A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ta¹ka³lxu³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² ī³ye³ūh¹nē³jau³xa² so¹lxi³yo²i²ta¹ka³lxai²la¹wa².

27 A²nxe³ju³ta¹li² a²kxā³nxān¹jau³xu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² tah²yau³nū³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxāi² ī³nxa² wē³sa² yū²nxa³ta¹ka³lxi³ ī³nxa² kwa²i³ka³lih³txa²hē³ni¹.

Wē³sa³la³ yū³nxa²nxa³kxan³ti³ ka³lxi¹sxā³ wxan¹txu¹ni¹. Nxe³sxā³ ye³je¹na² wē³sa² ka³lxa¹txi³ wē³nhñ¹tū¹xī¹. Ta¹ka³lxa² ā³xa²

a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² wē³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ wē³ha³lxi³kxan²ti³ wxa²wē³ha³lxa² ā³sen³son¹tū¹xī¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

28 Te²yā¹nxe³sxā³ wxāi²kxai³ Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yo²i²a¹kxa² yā¹yxah³lxi¹lxa². Txa²wā³tā³nāu³syah¹lxi¹lxa². Nxe³sxā³ I³sa²kah³lu¹tai²na²

A³bra³āu²ah³la² ī³ye³ūh¹ka² ki³lha³lxah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ki³lha³lxa²khai³su² ta¹hxai³ti³ai¹ti²tu³wa².

Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² ī³ye³ūh¹tū³ka³txa² wē³ha³lxi³si¹yhah³lxi¹lxa². Je³su²jah¹lai²na²

wān³txa² yo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ī³ye³ūh¹tū³ka³txa² wē³ha³lxi³su² yah³lxi¹lxa².

29 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² wē³sa² hi²sen³kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²

a²sxe³xa² khai³xai²na² wē³sa² ī³ye³ūh¹jah¹lo²su² kxan²ti³ khāuh³lxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Te²yā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹tū³ka³txa² hi²sen³su² Je³su²jah¹lai²na²

wān³txa² yo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² ī³khāuh³lxa³tē³lain¹na³la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³txa² ī³nxū²kwa¹yxau³nē³tū³ka³txa² ī³khāuh³lxa³tē³lain¹na³la².

30 A²nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² whāi²na¹ ā³waix3si¹hain¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la² A³bra³āu²ah³la²

a²sxe³xa² khai³xai²na² a²ki³lha³lxa² so¹lxi³ a¹yxau³te²a² so¹lxi³ ha²yan¹nāu³a² yen³kxa² ū³wha¹kxi²kxa² yo²ha³kxa¹ yū³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 31 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². A²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³ta¹ka³lxa² wē³ha³lxi³sa²nūn³ki³sxa³wa².

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²we¹ju³ta³lon³ki³sxa³wa². Nxe³ki³sxa³ha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xa² a²wē³ha³lxi³hū³ki³tā³la².

Yxo²i²tū³ka³txi³su² ki³tā³la².

5

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²su¹jau³su²

1 Jā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la² ī³lxi²ka¹tē³ta¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai³tā² sa²yo²we¹ki³ju³ta²

ne³ki³so³nha²kxai³ wxa²wa²sut1sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ hāi¹sxā³ wxa²wa²sut1sxā³ yxau³sa²tē³a³sah¹lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³

kwa²wa³ka³li³lot3sxā³ yxau³ju³ta² ā³wa³li²yah³lxi³txa³hē¹la².

2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txi³khai³xa² e³kxi¹nx2ta¹wa². Ju³te²a²

nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kāi³ai¹nhxai²kxai³ jā¹yxah³lxin¹ju³ta² ā³wxe³nū¹hah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³non²ta³kxi¹nx2ti³xa³lho³la².

3 Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī²li²te²su² te²a² Ju³te²a² nū³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kāi³ai¹nhxai²kxai³ jā¹yxah³lxin¹ju³ta² kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² yo²ha³kxa¹ wā³ko³nxa³te²tu³

sa²yo²wet1sxã³ kã³ju³ta³lot3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 4 Wã²l²kxai³
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yo²wet1sxã³ kã³yah³lxin¹ju³ta² ã³wã³li²sxã³
ã³wxe³nũ¹hah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹la² ã³na¹sxã³ a³li³sxã³
ã³waix3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² kãin²
thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² yũ³ah³lxi³hĩ²nxa³lxa². 5 Nxe³sxã³
txai²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1sa²sĩn¹sxã³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tai³tã² yxo²i²sĩ¹na¹wa². Kõ³nxe³ti³
kã³ki³kxa² yo³ha² ã³wa²su¹kxi²sa²sĩn¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
wain³te²lo³sa²sĩn¹kxe³su² ã³wxe³nũ¹sĩ¹na¹wa². 6 Nxe³ha²kxai³ hã¹nxe³sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²sĩ¹na¹wa². Sĩ¹na¹ha²kxai³ Ju³te²a²
a²ki³lha³lxa² kã³ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxe³ki³ju³ta² kã³ta³nxa² hã¹nxã¹ta³nxa²
ĩ²lu³ju³ta² kwa²hã¹nxe³hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²i²sxã³ a³lxi²waun¹nhyu¹ki³kxai²nãn²tu³ wain³te²lo³tẽ³ju³ta²
yũ²na³la². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ wain³na³la².

7 A²wi¹lhĩ¹na² yxo²i²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² wi¹lxi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² kwa² ã³nih³kxai²nãn²tu³ yãn³txi³ ã³nxai³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wãn³txa² wi¹la² ã³si³tẽ³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxan²ti³
wãn³txa² yau³xã³xa² ki³han³jau³xan²tu³ ain³kxah¹lxi¹nha²kxai³
ã³ne³hi¹jah³lxin¹ta²lu¹wa². Ĩ¹he²la³ wãn³txa² nxe² e³kxi¹nx2ti³te²la³
ain¹sai¹la²? 8 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² ã³lxi³jau³xa² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²
ten³jah¹lo²sxa³wa². 9 Yain³txa³nũ³xa² ĩ³wat1tũ³hũ³hĩ³nx2na³la². Ki³ka³na³ku²
so¹lxi³ hxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa³nũ³xa² ũ³kxẽ³ni²ki³kxai²nãn²tu³ tũ³xa²
whã²na¹ ĩ³wat1thĩ³nx2na³la². Nxe³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa²
yau³xã³xai²li² a²nũ²a² ka³na³ku² kxan²ti³ yxo²i²kxai²nãn²tu³ ye³jen¹na²
a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ yxo²i²ain¹tu¹wa². 10 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² yau³xã³xa²
sa²yo²ã³sih¹nxa²lxa¹jau³su² ã³wxe³nũh¹nx2ta¹wa², Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³la². Nxe³yãn¹ta¹ jah¹la² ki³han³jau³su²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la² ĩ²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²tu¹wa².

11 Yxãn¹ta¹ txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txai²na²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² a²ki³lha³lxa² kã³ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxa¹ju³ta²
nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²i²sĩ¹hain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹kxai²nãn²tu³
ĩ¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ Ju³te²a² wãn³txa² sa²yo²we¹tũ³ka³txa²
khãu³lxa³ti³sain¹to³lhai¹la²? Ya²la³tu³ nxe² ĩ³yau¹ũ¹hai¹na¹ke³la³te²kxai³
wãn³txa² ĩ³hen³txi³na¹jau³xa² Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta²
ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² kwa²wãn³txi³sa²hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ ti³he¹xai¹nxa³wa².
Jã¹nxe³ke³la³te²kxai³la¹ Ju³te²a² wãn³txa² sa²yo²we¹tũ³ka³txa²
ĩ³xan³ta³kxi²sai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³ain¹nxa³hẽ³la².
12 A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² e³ki³ha¹ki¹nx2tain¹tũ³ka³txa² ã³waix3txain¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

13 Nxe³yãn¹ta¹ txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa². Wxa²wa²sut1sxã³
yxau³yah³lxi¹lxa². Yxah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wa²su¹khaix1na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ĩ²li³ju³ta² wi¹li²ye²na¹ha²kxai³
o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A³lxi²nhyah¹lxi¹nha²kxai³ ã³non²ta³kxi²nyha¹yu³sxã³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹la².

14 Nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹ta²na² wān³txa² si³yxau³tāu³a²
yau³ka³na³ka³na³tā³la².

— A³lxi²n^hxān¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xa² a³lxi¹ta¹nhē³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³to³ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxan³kxai²nān²tu³
kō³nxe³te²lo³nxe³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ hāu²non³sxā³
yxau²xai³lyah²lxa³nha²kxai³ ā³nhai²ta³lxi³sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxin¹sxā³ wxa²wa²sut¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi³hī³nx2nxa³lxa².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³jau³su²

16 Jā¹nxa¹ha²kxai³ i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su² i³tih³nxe³nx2ti³jau³xa²
ain³kxi²jxah³lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹ta²
yxo²kwain³yah³lxin¹jau³xa² sa²we¹jah³lxi³hī³nx2nxa³lxa². 17 Nxe³sxā³
yuh³xai²nān¹te² ain³nha²ki³ju³ta² ain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ yau³xā³lxi³jau³su²
hī³nx2nxa³la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a²wān³txi³sxa³wa².
Nxe³jau³xai²li² Sū³na² Yāu³ka³txa² te³nxa³jau³xai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
Sū³na² Yāu³ka³txa² a²ten³kxa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nān¹te² he³la³kxa²
te³nai¹nxa³jau³xai²la¹wa². Nxe³jut3su² ha²kxai³ wā²nxū^hlxi³sxā³
wain³txi³ kái³ki³ju³ta³nū³a² hxi²kan¹nē³lxa³wa². 18 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Moi³se²ah³lu¹ta²na² kwa³na³jau³xu¹ta²na² wxa²wa²sut¹sxā³
yxau³yah³lxi¹lxa².

19 Jā¹nxe³jut3su² yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kxi²kxa² a³la³kxi²ki³tā³la².
Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³kxi²kxai²na² nxe²
kái³te²ju²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹: kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²ha²kxai³
kō³nxe³thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kuh³lxa³thin¹sxā³
o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwain³to³ha²kxai³, 20 Tah³lxa³kxa²
tā³nxa² kwa³thi³la² tā³nxa² i²li³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²ki³lxo³ju³ta²
ten³ju³ta³lot3sa²kxai³, tih³na³la² ā³nan³nyhu¹ju³ta² so¹lxi³
ten³nha²kxai³, an³ta³kxi²waun¹nyhu¹ha²kxai³, kwa² wān³txa²
i³ye³sxā³ i³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, i³ka³tā³nxe³yhu¹ha²kxai³,
i³wā³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kāin²ki³lxo³nha²sxā³ i³hait2ta³lxi³nyhu¹ha²kxai³
a²nū³ka³txi³khai³xa² kwa² ā³nhai²ta³lxi³ha²kxai³ i³ye³yi²lho¹kxi²nyhu¹sxā³
yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³, 21 A²nū²a² ā³xa² a²yen³kxa² kāin² yxo²kwai³ni²
yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹to³ha²kxai³, i³yain³sxā³ kō³nxe³ti³
wa³ni³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³, nxe³kxa²yu³su² yen³kxa² ā¹jā¹nxe³ju³ta²
kō³nxe³ti³ kái³ha²kxai³, nxe³sxā³ ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nān¹te²
yxo²kwain³kxi²te²a² kái³ju³ta²la¹wa². Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a²
te²yā¹nxe² kái³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a²
yū²nxa³lho³la².

22 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nhē³kxai²nān²tu³
yen³kxa² wi¹ju³ta² so¹lxi³ ā³kāi²non³sxā³ o²la³kxi²ki³tā³la². Nxe³ju³ta²sa¹:
a³lxi²waun¹nyhu¹kxi³sa²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ i³yi¹li²nē³jau³su²
i³ka³lih³kxi²nē³lha²kxai³, txa²wā¹ē¹nāu³a²na² ā³nhāu²no³tē³lha²kxai³,
ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wi¹kāi³ki³sa²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxā³
i²ki³sa²kxai³, a²nū²a² i²li³te²a² wi¹lhin¹sxā³ hxi²nūn¹ki³sa²kxai³,
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²nyhu¹ki³sa²kxai³, 23 Wa³su³txi³
hxi²ye¹ta³lxi³nē³lxa³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kái³ū¹nhē³lain¹kxan²ti³

te²yā¹nxe² ĩ³wa²lũ³xain¹kĩ³sxa³ha²kxai³, nxe³sxã³ ju¹ta²na² yxo²ha³kxa¹
 Sũ³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nhẽ³lha²kxai³, nxe² kãĩ³kĩ³tã³la².
 Nxe² kãĩ³kĩ³ju³ta²li² ĩ³hxi²ko²nẽ³lain¹ju³ta² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la².
 24 Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su² kĩ³tã³la².
 A²sa³wi³ha³lxi³su² kĩ³sa²kxai³ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta² ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³kĩ³ju³ta² nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹ta² yxo²kwain³kĩ³ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹ ã³sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³kĩ³tã³la². A²kxã³nxa² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxai¹nhĩ¹nai³ jã¹nxe³sxã³
 ko³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³ju³ta² ã³na¹sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³kĩ³tã³la².
 25 Jã¹nxe³ju³tsu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ã³si³wxe³kĩ³si¹nai³tã²
 txa²wã¹ẽ¹nãu³a² tah²lxi³te³lo³tẽ³tai¹ti²tu³wa². Nxe³te²lo³tẽ³lha²kxai³
 Sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹tẽ³ju³ta² yxau²xai³la³sah¹lxi³wxa².
 26 Kãin²khai¹nxe³kĩ³lxo³nyha¹sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Kãin²kĩ³lxo³sxã³
 he¹kxi²a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²ai²li² ã²la² kãin² yen³kxi³te²a²
 ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yxo²kwain³nũ¹hain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

6

Ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹kĩ³jau³su²

1 Txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa²
 wxa²ha³tih³xa² ko³nxe³te²sin¹tãu³a² ĩ³ye³ĩ³so¹kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxãĩ²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²yxowet1sxã³
 yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
 ã³na¹si¹hai¹nĩn¹jau³su² thãĩ³ti³la² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la².
 Yxo²kãin²ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ko³nxe³te³ũ¹yah¹lxin¹kxa²yan³txi³su²
 nxe³nx2ta¹wa². 2 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²na²
 sa²txe¹ju³ta³lo³te²na² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ã³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹la² a²ten³jau³su²
 kãĩ³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 3 Jã¹nxe³sxã³:

— Txai²li² kãin²te²sa¹wi¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ yxãn¹ta¹ hai³txi³
 kãin²nxã²nxa³kxe³su² ĩ³kĩ³ha¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxa². 4 Nxe³yãn¹ta¹
 o²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³ wi¹ĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹la².
 Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 ka²lih¹txi³nyhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². ĩ³ka³lih¹nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lo²la³kxi²na¹te²tu³wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ka³lih¹kxi²nha¹nhai¹.
 Nyhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². Ju¹ta²li² wi¹lhi³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
 wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nãn²tu³ nxe²e³kxah¹lxi¹nhĩn³te³nah¹lxi¹:

— O²la³kxi²na¹ju³ta² kũ³we²ki²la² wi¹lxa³wi¹. Nxe²nxa³kxan²ti³
 a²nũ²a² ã³xai²na² o²la³kxi²ju³ta² ko³nxe³khai¹nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ã³sen³sai¹ai¹na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxah¹lxan³kxai²nãn²tu³
 nxe² e³kxah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². A²nxe³ju³ta²li² wai³nxa³wa².
 Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³ ĩ³ka³lih³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 5 Nxe³sxã³ u³lxah³lxin¹jau³su² a²nũ²a² ã³xa² ã³non²ta³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
 wahx3yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wxa²wa³ka³li³yu³ta³lot3sih¹nxa²lxi³kxe³su²
 nũh¹wa³kon³kxa² ai³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

6 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹la² wxa²yen³kxi³khai³xa²
 wi¹te²a² wã²nhũh¹jah³lxi³hẽ¹la². 7-8 Wã²nxũh¹ĩ³kĩ³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
 Nha²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kái³a¹kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na² wi¹li²sain¹tu¹wi¹.
 Jau¹xa² i³ye³sxā³ i³ki³ha¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la². A²nũ²ai²li²
 yain³ta³ki³a² tē³sxā³ ũ³whĩ¹kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹ a²jā¹nxe²
 ũ³whĩ¹xi²ki³nũ³a² wxa²so¹hĩ³nx2na³la². Te²yā¹nxe² si³sa³ki³a²
 kwa²toh³lxa² wen¹te²a² tē³sxā³ ũ³whĩ¹ke³la³te²kxai³ ha²yan¹nāu³a¹
 jā¹nxe² ũ³whĩ¹xi²ki³nũ³a² wxa²so¹hĩ³nx2na³la². Hai³txi³ ki³lā³xa²
 wxa²so¹hĩ³nx2na³wa². Ki¹ain²txi³ wxa²so¹hĩ³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 yuh³xai²nān¹ta² yxo²kwain³nũ³kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹ ha³lo²a²
 hau³kon³tāu³a¹ ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yũ³tu¹wa². Yxān¹ta¹ Sũ³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² te³nain¹ju³sa²ju³ta² o²la³kxi²kxai²nān²tu³ ha²yan¹nāu³a¹
 ha³lo²a² hau³kon³tāu³a¹ kan²txi³ ka³ten³su² yxau³ju³ta² so¹lxi³
 yũ³tu¹wa². 9 Nxe³sxā³ yen³kxa² wi¹kxa² kái³ki³kxai²nān²tu³
 kwa²hxi²tha³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². Yxa³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a²
 hau³kon³tāu³a¹ yen³kxa² wi¹te²a² ũ³yho³hxi²nē³lain¹tu¹wa²,
 ũ³nē³lxa³ke³la³te²kxai³la². 10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wi¹lā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yxo²i²tũ³ka³txa²
 ya³lo³txi³khai¹nxe³sxā³ ā²la² nũ³cxũn³sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i²
 nxe³jah³lxi³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

11 Jā¹nxa¹jau³xa² ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Wān³txa² kāin²jau³xa²
 ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 12 Jā¹nxe³jut3su² jah¹la²nāu³xai²li²
 i³tih³nxe³nx2ti³ki³lxo³tũ³ka³txa² wain³txi³ o²la³kxai¹nxa³hē³la². A²nũ²a²
 kwa²i³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su² te³nain¹na²hē³la². Nxe² kwa²
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa²
 kái³ai¹nhxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
 wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe² kwa² i³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su²
 ten³khai¹xain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ nxe² e³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²na²hē³la².
 Jāx1sih¹nxa²lxain¹jau³su² te³nain¹na²hē³la². A²e¹na² wa³lo³lon³na³la².
 A²nũ²a² ā³xa² khāuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hē³la².
 Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³jau³su² yxo²i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 khāuh³lxa³tain¹kxa²yan³txi³su² yuh³lxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³ha²kxai³
 nxe²e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa² kái³ai¹nhxai²na²hē³li¹.
 Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Ain¹jau³su² khāuh³lxa³txain¹kxa²yan³txi³su²
 ain¹na²hē³la². 13 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³ kxā³nxa² kwa³na³jau³xu¹ta¹na²
 sa²yo²we¹ta¹nxa³wa². Kwa²hāi¹nxe² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²ki³lha³lxa²
 kái³ai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹xah³lxin¹ju³ta³nũ³a² te³nain¹na²hē³la².
 Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ yxo²kāin²e³ai¹nhĩ³nx2na³la². E³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² e³sĩ¹na¹jau³xa² sa²yo²wet1sain¹nũn³sĩn¹na³li¹.
 Nxai¹nhĩ³nx2na³la². 14 Nxain¹kxan²ti³ yxo²kāin²e³ain¹kxan²ti³
 txai²li² yxo²kāin²txi³ e³a¹ju³ta² ten³te²txā³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nē³jau³xai²na² so¹lxi³ e³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ yen³kxa² yuh³xai²nān¹te²a² wā³nxĩn¹kxi³kxan²ti³
 a³lxi²sa²nxa³nha²wa². Hĩ¹na² e³kxin²nxa³lho³la². E³kxin²nxa³te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xai²nān¹ju³ta² a²hxi²kan¹ti³lxo³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Nxe²
 e³kxin²nxa³lho³la². 15 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² kái³ain¹jut3sa²kxe³su²

sa²yo²ã³tã³nxa² hã¹nxe² kã³tã³nxa² i²li³ju³ta² kwa²hã¹nxe³hĩ³nx2na³la².
 Yxã¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²kxai²nãn²tu³
 a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹ha²kxai³ ã³lxi³txi³ we¹nha²hĩ³nx2na³la².
 Nxe³ju³tai²na² so¹lxi³wi¹na³la². 16 Nxe³ju³tai²li² yxo²i²nhain¹kxai²nãn²tu³
 a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na² ã³nhãu²no³ju³ta² yũ³ha²kxai³ thã³ti³la²
 wi¹ĩ²ju³ta² yũ³ha²kxai³ nxẽ³tain¹tu¹wa². Yxo²i²tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
 te²yã¹nxa²xai³ain¹tu¹wa².

17 Jã¹nxa¹jut3su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ya³lo³txi²sxã³
 i³hen³txi³na¹ha²kxai³ khãuhx3sain¹tai¹ti²tu³wa². Txa²nũ²nãu³ai²na²
 sa²kxai³lu² khãuhx3sain¹kxe³su² hxi²yxã¹nxa² yũ³ye²sa³ha²kxai³
 Je³su²jah¹la² wa³ka³li³lon³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ hĩ¹nãn¹te²tu³
 en²sah¹lxin¹jau³xa² e³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

18 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jã¹nxa¹jau³su² txai²li²
 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Efesios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su² ĩ³wet1so¹sxā³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹si¹ha¹jau³nū³a² ĩ³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². E²fe³so³thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹wi¹nxe² yxo²īyah³lxin¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxixsā³ yxau³ya³nx2ti³na³la². Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².

2 Txa²wā¹wi³na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxix2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxix2ti³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hū¹nē³jau³su²

3 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxix2wxa². A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su² Jah¹la² A²wi³nai²la¹wa². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxixsā³ yxau³ya³nhē³lha²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hū¹nē³na²hē³la². Oh³xan¹te²a² yen³kxa² ũ³hū¹nē³na²hē³la². 4 Kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³ a²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² yū²nxa³hī¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxixsā³ yxau³ya³nhē³ja³kxa³nū³su² ā²la² ĩ²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wi¹lhin¹sxā³ kāi³si¹nhē³lha²kxai³ kō³nxe³ju³ta² yū³ye²ki³sxa³ha²kxai³ nxe³si¹ki³jau³nū³su² ĩ²sxā³ ā³yū³so¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxix2nē³lha²kxai³ nxe² kāi³ū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 5 A³lxix2nē³lha²kxai³ kxā³nāu³u¹ta²na² Txa²wā¹sū³na²:

— ĩ²sxā³ ā³yū³so¹na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² wā²nxū¹hain³nha²ta¹hxai²hē¹la².

— Ā³yū³so¹ai¹na¹tū¹xā¹. Ai¹na¹kxai²nān²tu³ txa²wē³ha³lxix2lo³ta¹na¹tū¹xā¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ī²ai¹nha²kxai³ nxe³te²nū³su² nxai¹na¹tū¹xā¹. Ju¹ta²na² nūh¹lxix2sxā³ a²ten³jau³su² ha²kxai³lā¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 6 Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxix2khai¹nxe³jah¹lai²na² nxe³te²na² wā²nxū¹lxix2sxā³ a²sa³wi³ha³lxix2su² ti³hi¹tē³na²hē³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² thāi³ti³la² a³lxix2nē³jau³su² ĩ²nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ ĩ²nē³lha²kxai³ nxe³nē³na²hē³la². Nxe³nē³ju³ta²li² ĩ³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxix2wxa².

7 Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³ki³tā³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ne³wā²na³ū¹nhē³na³la². Kāin² thāi³ti³la² a³lxix2nē³ju³ta² kāin²khai¹nxe³ha²kxai³ nxe²kāi³sa²tē³ū¹nhē³na³la². 8 Kwa²hāi¹nxe² wā²nxū¹lxix2sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxix2nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ ĩ²sa²tē³nē³na³la². Txa²wā¹sū³na² te²nān²tu³ a²hoh³lxix2su² khai¹nxe³ha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² a³in³nha²sxā³ wain³txix³ a³la³kxi²ha²kxai³, 9 a²ten³khai³ju³ta² kāi³ta¹hxai²hē¹la². Kxā³nāu³u¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² ē¹nān¹jau³kxai³lu¹, e³te³nah¹lxix2:

— Kris²tu³jah¹la² i³sa²si¹hã¹a¹tũ¹xã¹. Na¹kxai²nãn²tu³ya³lu²kxi²nũ¹hain¹tũ¹xã¹. Ya³lu²kxi²nũ¹hain¹kxai²nãn²tu³a²ẽ¹nãu³ai²na²sa²hau³ko³tũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²nũh¹lxi³sxã³Txa²wã¹sũ³na²e³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su²ha²kxai³hĩ¹nai²na¹jau³xu¹tai²na²kãi³ta³lun²na²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²li²kãi³kxe³su²i³yau¹ũ¹nhẽ³na³la².¹⁰ A²nxe³jut³su²kxã³nãu³a¹ha³lo²a²hau³hau³kon³na³na¹nxe³tãu³a¹yen³kxai²na²a²yo²ha³kxa¹a²nũ²a²nãu³xai²na²a²yo²ha³kxa¹ha³lo²ai²na²a²yo²ha³kxa¹oh³xan¹te²a²whãi²na¹yuh³xan¹te²a²whãi²na¹nxe³sxã³Kris²tu³jah¹la²hi²sen³kxai³lu²nxe³ju³tai²na²whãi²na¹a²wa³kxën³ta³tu¹wa².

¹¹ Jã¹nxe³jut³su²a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Kxã³nãu³a¹wẽ³ha³lxi³lo³ta¹tũ³ka³txi³nũ³a²yũ³sa³tũ¹xã¹, i²sxã³ã³yũ³so¹ai¹na¹tũ³ka³txi³nũ³su¹. A²nxe³te²nũ³su²te²a²Kris²tu³jah¹lai²na²wãn³txa²yo²i²ain¹sxã³ã³nũ²nxi²sxã³yxau³ya³hain¹tũ¹xã¹. Nxe³ju³tai²na²kxã³nãu³a¹nxe²kãi³a¹tũ¹xã¹. Txa²te³na¹jau³sa²na³na¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².¹² Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²hĩ¹nai²na²Kris²tu³jah¹la²yo²i²sĩ¹na¹wa². Jã¹nxe³sxã³a²nũ²a²ã³xa²yo²i²ain¹nũ³tu¹wa². Jã¹nxe³ha²kxai³Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³jah¹la²wxi²kin³ti³to³nha²kxai³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²Txa²wã¹sũ³nai²na²a²ten³jau³su²na³la².

¹³ Te²yã¹nxũ³sxã³wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²yo²i²yah³lxi³nũ³nĩ¹nhẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²wãn³txa²ya²la³lyau³xai²na²wi¹jau³xai²na²yo²i²yah³lxi¹nhĩ¹na¹Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³kxai³lu²wxa²wa²su¹tũ¹nxa²lxi³na²hẽ³la². Nxe³yah³lxin¹te³na¹Txa²wã¹sũ³na²hi²sen³su²A²yãu³ka³jxah¹la²ã³nũ²nxi²sxã³yxau³ya³nx2ti³jau³su²ũ³hũ¹nx2ti³na²hẽ³la². Ũ³hũ¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na²yo²i²yah³lxin¹te²i³nxai²na²txa²sa³wi³ha³lxi³khai³su²we¹ti³hi¹txa²lxa¹tu¹wi¹. Kxã¹nxãn¹jau³xu¹txain²txi³e³kxi²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na²kãi³ũh¹nx2ti³ta³lu²na¹tu¹wi¹.¹⁴ Yan¹nãu³a¹yen³kxa²wi¹kxa²ũ³hũ¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxe³su²wãn³txa²e³kxi¹nx2ta¹jau³xa²ya²la³lyau³su²ye²kxe³su²Txa²yãu³ka³txa²ũ³hũ¹nx2ta¹hẽ³li¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³wxa²wa²su¹khai¹nxe³sxã³yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³su²yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³su²nxe³nx2ti³na²hẽ³la². A²nxe³jut³su²Sũ³na²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²i³kãi²not³sxã³i³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na²a²yo²wãn³txa²Sũ³na²i³ye³kxi²jau³su²

¹⁵ Wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²Txa²wã¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²Je³su²jah³la²yo²i²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Yo²i²tũ³ka³txi³i³nxai²na²a²yo²ha³kxa¹a³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².¹⁶ Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³Txa²wã¹sũ³na²e³kxi²na¹tãu³a²e³kxi²na¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nu²yah³lãi³. Tũ¹ka³txai²na²yo²i²nxain¹na³li¹. Nxe³kxe³su²i³sa²nẽn¹kxi²nxa²si¹na¹nhai¹. Nxe³ha²kxai³tũ¹ka³txai²na²ã³nxũ²kwaĩ³lxũ¹txai¹nhẽ³li¹.¹⁷ Wxãi²li²Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³kah³lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²Je³su²Kris²tu³jah¹la²A²wĩ³nu²si¹lxi¹. Wxi²kin³ti³ton³te²a²A²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³si¹ha²kxai³a²ẽ¹nãu³a²a²hoh³lxi³si²nũh¹txai¹nhẽ³li¹. Wxa²ha³lo²a²i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹, Je³su²Kris²tu³jah¹la²a³lxi³kxi²nũ¹si¹hain¹jau³su¹.¹⁸ Te²yã¹nxũ³sxã³ha³lo²a²i³ha²te¹jut³sũ³nxẽ²a²ẽ¹nãu³ai²na²wi¹la³lxi²ti³hit¹txai¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩ¹kxai²nãn²tu³

ĩ³hi¹txain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³kaix¹so¹ai¹nĩn¹ju³tai²na² wi¹wi¹nxe²
wah³nxe³nxain¹kxe³nũ³su² ã³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. Yxo²i²tũ³kã³txa²
yen³kxai²na² ha³lo²ai²na² wi¹ju³ta³nũ³a² ũ³hũ² kã²no³tai¹nĩn¹ju³ta³nũ³a²
ã³ne³wxe³ain¹tai²li¹. 19 Yxo²i²nxain¹tũ³kã³txai²na² nũ³kxũn³txi³
hxi²kan¹txi³lo³tai¹nĩn¹kxe³su² ã³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³
nũ³kxũ³nĩn¹ju³tai²txi³ nũ³kxũn³txi³ hxi²kan¹ti³hi¹tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
20 Nũ³kxũ³nĩn¹ju³txai²nãn¹te²kxa³ya³lhu² Kris²tu³jah¹la² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³si¹hi¹nha²kxai³ nxe³te²la¹wi¹. A²nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³si¹hin¹ka³tu³ ha³lo²a² oh³xan¹ko³xai²na²
wxa²wi¹nxa²tãu³a² ũh³wxe³si¹hin¹nũ²hẽ³li¹, ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³su² ya³hin¹jau³sa¹. 21 Ũh³wxe³si¹hin¹tau³a¹ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
ã³sen³sai¹sxã³ ne³ka³ta²si¹hin¹nũ²hẽ³li¹. Oh³nãu³u¹tai²nãn¹tũ³kã³txa²
a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ã³sen³sai¹ha²kxai³ a²ta³nãu³xa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
ã³sen³sai¹ha²kxai³ nũ³kxũn³khaix¹nxe³te²nãu³xa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
ã³sen³sai¹ha²kxai³ sa²ki³la³xi²te²nãu³xa² ã³sen³sai¹ha²kxai³
nxe³si¹hin¹nũ²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sxã³ hĩ¹nãn¹tũ³kã³txai²na² nũ³kxũn³te²nãu³xa²
ã³sen³sai¹ha²kxai³ yan¹nãu³ãn¹tũ³kã³txi³nũ³a² nũ³kxũn³te²nãu³nũ³a²
ã³sen³sai¹ha²kxai³ nxe² Kris²tu³jah¹lai²na² nxe³si¹hin¹nũ²hẽ³li¹.
22 Te²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² a²yu³hẽ³nãu³a² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ ũh³wxe³yen¹nũ²hẽ³li¹. A²wa³kxẽn³ta³ti³hi¹tin¹nũ²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ yxo²i²tũ³kã³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³kah³lo²su² ti³hi¹tin¹nũ²hẽ³li¹. 23 Txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² txa²wã¹nũ²ai²na² whã²na¹ wi¹lhau³ko³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²nha¹tũ³kã³txi³nãu³xai²na²
wi¹lhau³ko³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
yxo²i²tũ³kã³txai²li² wi¹lhau³ko³tũ¹nha³li¹. Nxe³ha²kxai³la¹
Kris²tu³jah¹la² yã¹nxe³sxã³ yxo²i²tũ³kã³txi³ki³nãu³xai²na² sxĩ²je³na²
ĩ²li³je³na² yxau²ho³hain¹kxan²ti³ wi²lhau³ko³tũ¹hain¹nũn³si¹na¹wi¹,
Kris²tu³jah¹lo²kxai³ Txa²wã¹hau³ko³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a¹ nxe²e³kxi²to³nha¹wa².

2

Ya³lu²sxã³yxau³ki³te²nãu³xa²ka³ten³ti³hi¹tẽ³jau³su²

1 A²kã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³
ko³nxe³ju³ta²kã³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²yxau²xai³yah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² ten³yah²lxa³nha²kxai³ ya³lu²te²hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² yxau²xai³ye²yah³lxi³to³hin¹ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
2 Nxe³yah³lxi¹nhĩ¹naĩ³tã² yuh³xai²nãn¹tĩh³na² ko³nxe³tĩh³nai²na²
ã³si³tẽ³la³kxi²yah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³khai¹nxe³jah¹lai²na²
oh³sĩ³nãn¹te²a² hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Sa³ta³na²jah¹lo²khai³xai²la¹wa². A²ta³a² wãn³txai²la¹wa². A²nxe³te²kxai³lu²
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³tũ³kã³txai²na² wa³ka³ti³lo³tain¹te²ju²hẽ³la².
3 Nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai² yã¹nxe² kã³nũn³ki³tai¹ti²tu³wa². Tũ¹kã³txai²
yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹sĩ³na² a²ten³ju³ta² ko³nxe³ti³ kã³ki³tai¹ti²tu³wa².
Kwa² kuh³lxa³thin¹sxã³ ain³nha²ki³jau³xa² we¹ki³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ tũ¹kã³txai² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta³lot³sxã³ yxau²xai³ki³te²ju²hẽ³la². 4 Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² a³lxi²khaix¹nxe³nẽ³lha²kxai³ wi¹lhĩn¹sxã³
thã³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³sxã³ txa²wã¹ko³nxe³ti³

kāi³kī³kxe³su² yxau²xai³kī³tāu³ai³tā² Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³su²
a³lxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na²hē³la²
Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nhē³lha²kxai³ ka³ten³su²
ti³hi¹tē³na²hē³la². Txa²wā¹sū³nān²tu³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³
ka³ten³su² ti³hi¹tē³na²hē³la². 6 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³
yxau³ya³nhē³lhxā³ yxau³kī³sī¹nān¹te²tu³ oh³nāu³u¹tai²nān¹ko³xai²na²
yxau³ya³nhē³lhi¹jau³nū³su² i³hxi²ka¹tē³na²hē³la². 7 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
a³lxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nhē³te²ju²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³
nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³ju³ta²
kāin²khaix¹nxe³ju³tan²tu³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ i²si¹nhē³tu¹wa².
8 Txa²wā¹sū³nai²na² wā²nxū^h1 a³lxi¹nx2ti³na³la². A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nū^h1nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wā¹ko³nxe³ti³
kāi³kī³kxa² wah³xa² ā³wa²su¹tū¹nhē³si¹jau³sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹na² ā³wa²su¹tū^h1nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa².
Hxi²kan¹txi³ wā²nxū^h1lxi³ wxa²ē¹na² ā³wa²su¹jah¹lxi³h³nx2nxa³lxa².
Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ ē¹na² ā³wa²su¹tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa².
9 Jā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ē¹na²
sa²wa²su¹tū¹yah¹lxi³h³nx2nxa³lxa², yxo²kāin²e³yah³lxin¹kxa²yan³txi³sa³.
10 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² tah²lxi³ sa²we¹tē³jah¹lai²la¹wa². Yen³kxa²
wi¹kxa² so¹lxi³ kāi³si¹nhē³jau³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³
yxau³ya³nhē³lhxā³ yxau²sa²tē³kī³tā³la². Nxe³ju³ta² kxā³nxu¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³la³ nxe²e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nhē³ju³tsu²

11 Nxa²ha¹te¹ i³ne³kxe³kxi²sxā³ sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Ju³te²a²
nū³ka³txi³syah¹lxa³lxa². Yxah²lxa³nha²kxai³ txai²na¹xai²na² Ju³te²a²
nū³ka³txi³na¹xai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²ki³la³ ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹tū³ka³txi³su²
Txa²wā¹sū³na² i³sxā³ i³so¹kxi²sa²sī¹n¹tu³ka³txi³su² nxe³te²su²
sī¹na¹wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Sū³na² sa³wi³ha³lxi³sa²ye²ki³ju³ta²
a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxan²ta¹
wxāi²nāu³ i³nxai²nān²tu³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sxa³te²nāu³ i³nxai²nān²tu³
ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²tū³ka³txi³sxah¹lxa³lxa². 12 Nxe³yah²lxa³nhi¹nai³tā²
Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la².
I³sa³e² nū³ka³txi³su² yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Ā³waix3sxā³
yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hē³la². Kxā³nxi¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
wān³txi³kxai³lu¹, I³sa³e² nū³ka³txa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²sa³wi³ha³lxi³nāu³su² yah³lxi¹lxi¹. Wi¹lhau³ko³tū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xu¹tai²na² kxā³nxai³tā² yū³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la².
Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
wahx3yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². Yuh³xai²nān¹ko³nāu³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ā³ten³yah³lxin¹ju³ta²
yū³yah³lxi³te²sxan³yu²hē³la². U²lxi³ā³si³tu³lxi²sxā³yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hē³la².
Nxe³yah³lxin¹ju³tsu² nxe²kāi³yah³lxi³ta¹hxai¹nhē¹la². 13 Nxe³yān¹ta¹hī¹na²
sa²kxai³lu² wxāi²nāu³ i³nxai²na² ā³waix3sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
hī¹na² jā¹nxe³sxā³ ā³si³tu³lxi²sxā³ yxau³yah²lxa³lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
hi²sen³su² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nx2ti³na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nū^h1nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ti³ha²yau³khai³xa²
ha³li³hxn³nū¹nx2ti³sxā³ ya³lu²kxi²nū^h1nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³nũh¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³na²hẽ³la²
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³tũ³sih¹nx2ti³na²hẽ³la². 14 Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 sa²kxai³lu² hãu²no³tũ¹nhẽ³jah¹lo²su²na³la². Nxe³sxã³Ju³te²a²nũ³ka³txi³su²
 sa²so¹ha²kxai³Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²sa²so¹ha²kxai³tũ¹ka³txai²na²
 yxo²ha³kxa¹nũ³ka³txi³ka³na³ka³na³ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la². Kõ¹kõn¹su²
 ki³sxai²ju³tai³tã²ã³na¹ti³hi¹tẽ³nha²kxai³nxe³sxã³ã³nũ²kxi²si¹nhẽ³na²hẽ³la².
 15 Nxe³ha²kxai³lu¹Ju³te²a²nũ³ka³txai²na²ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
 wãn³txai²li²ã³na¹ha²kxai³kwa³na³jau³xu¹tai²na²wãn³txai²li²ã³na¹ha²kxai³
 wãn³txai³tã²hxi²kan¹txi³sa²yxo²we¹jah²lxan³jau³xai²na²ã³na¹ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³a²nũ²ai²na²
 Ju³te²a²nũ³ka³txi³su²te²na²nxe³ta³nxa²Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²la³
 ta³nxa²i²li³te²na¹ã³nũ²kxi²si¹hai¹nha²kxai³a²nũ²a²tah²lxĩ³we¹tha²kxai³
 hãu²no³nhyain¹na²hẽ³la². 16 Nxe³sxã³Kris²tu³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²
 hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ya²lu²kxi²nũ¹nhẽ³lha²kxai³an³ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
 ã³na¹hxa³txã²hẽ³la². Hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lha²kxai³
 Ju³te²a²nũ³ka³txi³su²te²na²Ju³te²a²nũ³ka³txi³sxa³te²su²te²na²
 ã³nũ²kxi²sxã³nũ³ka³txi³ka³na³ka³na³tũ³ka³txi³su²ti³hi¹tain¹na²hẽ³la².
 Nxe³ti³hi¹tai¹nha²kxai³Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a¹a²ẽ¹nãn¹jau³su²
 e³te³nah¹lxĩ¹:

— Tũ¹ka³txai²na²ĩ³wi¹lhit¹sa²sxã³ã³ya³lxĩ²xi²ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Jã¹nxe³jut³su²Kris²tu³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu²Sũ³na²wãn³txa²hãu²no³tũ¹nhẽ³jau³su²wi¹jau³su²
 i³hen³txi³te³lhxã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã¹nãu³i³nxai²na²Sũ³nai²li²
 ul²yxau²xai³lyah³lxin¹te²nãu³i³nxãin²txi³i³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³su²Sũ³nai²li²ul²yxau²xai²nxa³te²nãu³ãin²txi³i³hen³txai¹nha²kxai³
 nxe³nx2ti³na²hẽ³la². 18 Jã¹nxe³jut³su²Kris²tu³jah¹la²ã³nũ²kxi²sxã³
 yxau³ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³Ju³te²a²nũ³ka³txain²txi³Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²ain²txi³nxe³tũ³ka³txi³ki³nãu¹xain²txi³Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la²i³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wã¹sũ³na²Si³yxau³tãu³a²hxi²kan¹txi³i³ye³kxi²hĩ³ki³tã³la².

19 Nxe³ha²kxai³nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²su²yah³lxin¹kxan²ti³ã³lxĩ²tũ³ka³txi³su²yah²lxa³nha²kxai³
 kwa²ha³la³ka³lxa³lon³yah³lxa³nha²kxai³yah³lxĩ³hĩ³nx2nxa³lxa².
 Yxãn¹ta¹ha³lo²a²yxau²xai³te²nãu³su²nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³Sũ³na²
 sa³wi³ha³lxĩ³lon³yah³lxĩ¹lxa²yxo²i²tũ³ka³txi³su²yah³lxĩ¹nha²kxai³la².

20 Sxi²ha²kãin²thĩ³na²txon³jut³sũ³ju³tai²la¹wa². Sxi²ha²au³txi³
 txah³lxa³kxa²sa²ta³te²na²sa²kxai³lu²i³kaix¹so¹tũ³ka³txi³su²te²na²Sũ³na²
 wãn³txa²hen³txi³tũ³ka³txi³su²te²na²nxe³te²nãu³xai²na²tah³lxa³kxan²tu³
 sa²ta³ki³te²hũ³nain¹na³la². Te²yã¹nxe³ju³ta²Je³su²Kris²tu³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu²txah³lxa³kxa²hxi²kan¹khai¹nxe³ka³thũ³jah¹lai²la¹wa².

21-22 Nxe³ha²kxai³Kris²tu³jah¹lo²su²te²hi²sen³kxai³lu²a²nũ²a²
 yxo²i²tũ³ka³txai²na²a²yxo²ha³kxa¹yxo²i²kãĩ²non³si¹hai¹nha²kxai³
 wi¹la³la³kxi²kãĩ²non³si¹hai¹nha²kxai³nxe²sa²te³ũ¹hain¹na³la².
 Te²yã¹nxũn³sxã³wxa²nũ³ka³txi³i³nxai²na²sa²kxai³lu²Kris²tu³jah¹la²
 yxo²i²yah³lxĩ¹nha²kxai³Sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la²ã³nxũ²kwai³wih¹nx2ti³sxã³
 yxau²sa²tẽ³nũh¹nx2ti³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²nũ³ka³txi³
 ka³na³ka³na³tãu³lot³si¹nhẽ³na³la². Nxe³sxã³Txa²wã¹sũ³na²
 sxi²ha²ka³na³ka³na³thĩ³nhũ³ki³tã³la², Sũ³na²Yãu³ka³txa²
 ã³nxũ²kwai³yxau³nẽ³nha²kxai³la².

3

Pau²lah³la² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³xa² wa³ka³li³yu³ta³lot³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹te²sa¹ti²tu³wa². Te²sa¹ha²kxai³ wxã¹nãn²ta³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² i³nxãn²tu³ wãn³txain²txi³ i³yau¹ũ³nx²ti³te³lhã³ o²la³kxi²ye¹nx²ta¹wa². Nxe² o²la³kxi²na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sxi²ha² kan²thi³na² ũ³ti¹kxi²sain¹na²hẽ³la². 2 Jã¹nxa¹ju³ta² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² Sũ³na² kãin² thã³ti³la² a³lxi¹nx²ti³jau³xa² wãn³txai²na² i³yau¹ũ³sih¹nx²ta¹jau³su² a²wa³ka³li³yu³ta³lot³sa³na²hẽ³la². A²nxe³jut³su² ne³kat¹jah³lxin¹ta²lu¹wa². 3-6 Nxe³sxã³ kxã³nũ³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². E³kxi²te³nah¹lx¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na² i²li³te²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ain¹kxai²nãn²tu³ Ju³te²a² nũ³ka³txa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sĩ³na² a²nũ²nũ³khai³xa² a²ha³tih³nũ³a² yã¹nxe³te²lon³txai¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹nha²sxã³ i³ye³kxi²jau³xai³tã² we¹ta³lu²nain¹nũ³nha²kxai³ sxi³nũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ wãn³txa² hã³jau³xu¹ta²na² hĩ¹nai²na¹ so¹lx¹ i³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la². A²nxe³jau³xai²na² kxã³nxã² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx²ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³txã³nxai³tã² ã³nĩ²xi²sxã³ i³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wãn³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² hã³jau³xu¹ta²na² wãn³txain²txi³ kwẽ¹na² i³yau¹ũ³sa²jau³xai²na² wãn³txain²txi³ nxe³jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³ju³ta² wãn³txai²na² kxã³nhx¹nu¹ta²nãn²tu³ ã²la² ã³no¹sa²tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹yah³la²nũ³xu¹ta²na² a²nũ²a²nũ³xu¹ta²na² hai³txi³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² so¹lx¹ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² i³kaix¹so¹ti²ũ³ka³txi³su² wi¹lhin¹te²su² te²nũ³xa² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³ti²ũ³ka³txi³su² te²nũ³xa² nxe³ya³sxã³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²kxai³lu² i³yau¹ũ³yah³lx¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Te²yã¹nxũ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kãin² thã³ti³la² a³lxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³sai¹nha²kxai³ wã³nxĩ¹khai¹nxe³sxã³ wã²nxũ¹lx¹wi¹lhin¹te²lot³sain¹na²hẽ³la². Nxe³sain¹te³nah¹lx¹:

— i³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ u²lx¹ yxau³ain¹te²nũ³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³yau¹ũ³si¹hai¹nhĩ¹jau³su² i³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la². 8 Kãin²te²txã³wa². Yxo²i²ti²ũ³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹sain¹na³la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li² ũ³sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³la². Ũ³sa²si¹hã³sain¹te³nah¹lx¹:

— Pau²lah³lã³. Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³xa² ũ³sa²si¹hã³nxã²ha¹tu¹wi¹. Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wxa²e¹nũ³ai²na² sa²hau³ko³tũh¹nx²ti³jau³xa² wãn³txai²li² hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ta³lu²nhxa³jah³lxan³jau³xai²na² wãn³txai²li² ũ³hũ¹nxã²sxã³ ũ³sa²si¹hã³nxã²ha¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxe³sa¹wa². 9 A²nxe³jau¹xai²na² yen³kxu¹ta²na² whã²na¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²we¹jah¹la² hi²sen³su² wãn³txu¹ta²na² ã³sa²hã³kxi²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² ũ³hũ¹sa²sxã³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² i³la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² i³hxi²kat¹sa²sxã³ ũ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². 10 Nxe³sa²te³na¹ oh³xan¹te²a² hxi²kan¹ti³ nũ³ka³txi³su² te²na² oh³xan¹te²a² nũ³kxũ³ta² nũ³ka³txi³su² te²na² ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² tã²wã¹e¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹ju³ta² ũ³hũ¹hain¹ju³ta³nũ³a² wã²nã³ũ¹hain¹tu¹wa².

Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na²
 hxi²ka² wā²nā³ū¹hain¹tu¹wa². 11 Kxā³nāu³u¹tai²na² txa²wā¹ha³lo²a²
 yū²nxa³hī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wē³ha³lxi³nāu³nxū³a²
 wā²nxū¹hain³nha²ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ha³lo²an¹ta² nū³ka³txi³nū³a¹
 i²li³te²nū³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³
 yxo²i²ain¹ju³ta³nū³a² ten³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
 yxo²i²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wē³ha³lxi³khai³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jau³xa² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su²
 ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxī²sxā³
 yxau³ya³nhē³ju³ta² yxau³kī³sa²kxai³ yxo²i²kī³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 yūh³lxi³kī³sxa³kxe³su² ā³yo²o³tū¹kī³sa²kxai³ yxo²i²sxā³ ā³tī³kī³sa²kxai³
 nxe³kī³tā³la². 13 Jā¹nxe³na¹jut³su² khāuh³lxa³txi³sa²ju³ta²
 hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹la². Nxū²kwai³lxū¹txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
 Khāuh³lxa³txi³ye²sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 wi¹kō³nh²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³jau³su²

14 Jā¹nxa¹jut³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 A²wī³nu²su² ha²kxai³ nxe³te²yen³nāu³a² ā³ka³ti³wxe³nū¹sxā³
 sa²nēn¹kxi²na¹wa². 15 A²nxe³jah¹lai²na² sa²nēn¹kxi²na¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 oh³xan¹ko³nāu³a¹ a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ko³nāu³a¹
 a²yut³sain¹tāu³a¹ a²yo²ha³kxa¹ i³yī¹li²ju³ta³lot³txi² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 16 Jā¹nxe³na¹jut³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹tāu³a² e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³ta² kāin²khaix¹nhxi¹lxi¹.
 Wā³nxī¹khaix¹nhxi¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³ yuh³xan¹tū³ka³txa² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³sxa³te²nāu³xa² yxo²i²nxain¹te²nāu³xa² nū³kxūn³ti³hi¹txai¹nhē³li¹.
 Wxa²yāu³ka³jxah³la² sa²kxai³lu² nxū²kwai³yxau²xai³si¹hain¹to³hī¹nhē³li¹.
 Nxī¹nha²kxai³ ā³nxū²kwai³lxū¹txai¹nhē³li¹. 17 Nxa¹nīn¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² nxē²kxa²
 yā¹te²hū³nxain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa² a²nxe²kxa² au³txi³ ai³kxai²nān²tu³
 wa³su³txi³ it³sa²nāu²ā³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 wxa²wān³txa² kan²txi³ yxo²i²nxain¹kxai²nān²tu³ an³ta³kxai¹nīn¹ju³ta³nū³a²
 yū³ai¹nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² a²si³tah³nāu³a² au³txi³
 txah³lxa³kxa² ūh³wxe³ain¹kxai²nān²tu³ sxi²ha²kxai³lu² wa³su³txi³
 a³hi²sxā³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxa²wān³txa²
 yxo²i²nxain¹kxai²nān²tu³ sa²yo²ā³nxai¹nxa³lho³li¹. A²nxe³ju³tai²na²
 a³lxi²xai³ti³hit¹lsi¹ja³kxa³nxai¹nī¹nha²kxai³ nxe³ti³hit¹lsa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹.
 Nxe³kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² a³lxin²tain¹kxe³su² ā³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹.
 18 Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nē³kxa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ju³tai²li²
 ā³ne³wxe³si¹txai¹nhē³li¹. 19 Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxin²tain¹kxe³su²
 hxi²kan¹txi³ wā²nxū¹hāi³ne³wxe³sīn¹te²txā³wi¹. Hāi¹sxā³ a²ē¹nāu³a²
 au³txi³ e³kxi²nha²ti³hi¹txai¹nhē³li¹. Nxa¹nīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lhi¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² a²ē¹nāu³ai²na²
 a³la³kxi²sa²sai¹si¹hai¹nīn¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
 nxe³to³ha¹wa².

20 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².
 Ā³sen³sai¹nē³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²kī³kxai²nān²tu³
 wa³to²hi²sxā³ i³we²tū¹nhē³tu¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³tāu³ai²na²
 so¹lxi³ e³kxi²nha²sxā³ nxe³kī³kxan²ti³ wa³to²hi²sxā³ ain³kxi²nū¹nhē³tu¹wa².

A²nxũ²kwaĩ³lxũ¹sxã³ hxi²kat1sa²tẽ³nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 nxe²kãĩ³ũ¹nhẽ³tu¹wa². 21 Jã¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²
 kq³nxe³ti³ kãĩ³kĩ³kxa² wah³xa² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²li² yxo²i²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txi³kĩ³nãu¹xai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ẽ¹na² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²li² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹la².
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²ĩ³sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la².

4

Je³su²jah³la² yxo²i²tũ³kã³txai²na² a²nũ²ka³na³ka³na³te²lot3jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
 wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau³na¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lo²su² na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wãn³txa²
 e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wãn³txai²li² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
 Yxo²thãĩ³ti³la² e³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³nu²su² te²hi²sen³kxai³lu²
 a²ten³jau³khai³xa² wain³txi³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³si¹nx2ti³jau³su²
 ĩ³kaix1so¹nx2ti³tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². 2 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
 ã³xa² ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³ yxau³ya³nyhu¹i² ĩ³kwa³ya²nyhu¹xa³i²
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³ya³nyhu¹i² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a²
 ã³xa² kq³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹sa²na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wxãĩ¹ta² ĩ³kwaĩ²kxi²nyhu¹ah³lxan³kxe³su² hãĩ¹nxa² a²kit3su²
 a³lxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². 3 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³la³nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la². Ju¹tai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²kxai³lu² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ha²kxai³
 hãu²non³sxã³ yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wa². 4 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 Je³su²jah³la² yxo²i²tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³khai³xa²
 ka³na³ka³na³tã³la². Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwaĩ³yxau³nẽ³jah¹la²
 ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta²
 so¹lxi³ wah³nxe³kĩ³tã³la². Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹nẽ³lha²kxai³ yan¹nãu³a¹
 Sũ³nai²li² ã³ti³nẽ³lhxã³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² wah³nxe³kĩ³tu¹wa².
 5 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
 Yxo²i²kĩ³jau³xai²na² yau³ka³na³ka³nat3sxã³ yxo²i²kĩ³tã³la². ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la², Je³su²jah³la² ka³na³ka³na³jah¹la²
 a²sa³wi³ha³lxi³su² ti³hi¹tẽ³lha²kxai³la². Nxe³jah¹la² so¹lxi³
 yxo²i²kĩ³tã³la². 6 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² Txa²wã¹wĩ³na²
 Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 nẽ³te²kĩ³nãu¹xai²na² ã³si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²su² ka³na³ka³na³jah¹lo²su² na³la².
 Nxũ²kwaĩ³yxau²sa²tẽ³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa².

7 Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãĩ³ti³la² a³lxi²sa²tẽ³nẽ³na³la². Nxe²nẽ³lha²kxai³
 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² hxi²kan¹khai³kxe³su² ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la².
 Ha³na³ka³lxi³nxe² ai³sxã³ ten³si¹nhẽ³kxe³su² ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la².

8 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na² wãn³txu¹tai²na²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²kq¹ko¹nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ³kxũn³ju³ta² sa²so¹kxa²hxa³kain¹sxã³
 sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ain¹ka³tu³ Jah¹lai²na² so¹lxi³
 nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te²nãu³xa²

sa²so¹ã³ain¹sxã³ ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa²
ĩ³hxi²ka¹tain¹ju³ta²ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

⁹Jã¹nxe³jau³xu¹tai²na¹:

— Ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jau³jau¹xu¹tai²na²sa¹, a²si³yxau³tãu³a²sa¹.
A²kxã³nxa²a³ka³nxi²sã²nxa³ke³la³te²kxai³hxi²kan¹ti³ka³la³xi²hĩ³nx2nxa³wa².
Nxe³sxã³yuh³xan¹ko³nãu³a²yuh³nãu³a²a³ka³nxi²sãn²ta¹hxai²hẽ¹la².
¹⁰Te²yã¹nxũn³sxã³nxe³jah¹lain²txi³a³ka³nxi²jah¹lain²txi³
ka³la³xi²jah¹lain²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³la³xi²ka³tu³oh³xan¹ko³nãu³a²
oh³xan¹ko³xu¹tai²na²ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ka³la³xi²tãu³a²
A²yãu³ka³jah¹lo²khai³xa²yxau³sxã³sa²si³hã³ka³tu³nxe³hĩ³nãn¹te²tu³
yuh³xan¹ko³nãu³a²whã²na¹a²yãu³ka³jxah¹lan²tu³yxau²xai³la³kxi²nẽ³na³la².
¹¹Jã¹nxe³jut3su²ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³kxe³su²nxe³te³nah¹lxi¹.
Txa²wã¹nũ³ka³txai²na²a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na²
ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txa²ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na²
Sũ³na²wãn³txa²ĩ³ye³ũh¹nyhu¹ki³jau³nũ³ai²na²ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na²ha³lo²a²u²lxan¹ko³xai²na²ai³sxã³
wa³nũn³tũ³ka³txa²ĩ³hen³txi³si¹jau³nũ³su²ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
a²wãn³kxi³nũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na²sa²kxai³lu²Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa²yxo²ĩ²tũ³ka³txa²ĩ³hau³ko³ti²ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³i²
nxe³si¹jau³nũ³su²ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³nxe²xai³nẽ³te²ju²hẽ³la².
¹²Nxe³ha²kxai³Je³su²jah³la²yxo²ĩ²te²nãu³xa²a²yo²ha³kxa¹
wain³txi³yo²ĩ²kãĩ²not3si¹hain¹jau³nũ³su²ĩ³hxi²kat1txa²lxĩ³tu¹wa².
Nxe³kxi³nũ³su²Kris²tu³jah¹la²a²nũ²hũ³sxã³yo²ĩ²tũ³ka³txan²tu³
nxũ²kwai³lxũ¹nũ¹hain¹tu¹wa².
¹³Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
yo²ĩ²yah³lxin¹jau³xain²txi³yo²ĩ²a¹jau³xain²txi³nxe³tu¹wa². Je³su²jah³lo²su²
Txa²wã¹sũ³na²A²ki³lha³lxu²jau³jau¹xai²na²wi¹la³la³kxi²ki³tu¹wa².
Nxe³kxa²yu³su²hxi²kan¹txi³lon³ki³tu¹wa². Nxe³te²kxa³kxa¹Kris²tu³jah¹la²
yã¹nxe²kãĩ²non³ki³tu¹wa².
¹⁴Nxe³hĩ³nãn¹te²tu³wẽ³ha³lxa²
yã¹nxe³ki³sxa³lho³la². Te²yã¹nxe²na³vi²o²tẽ³na²yã¹nxe³ki³sxa³lho³la².
A²nxe³tẽ³na²it3ta²ũn³kxa²sa²ik3kxai²nãn²tũ³na³vi²o²tẽ³na²kwa²sa²xai³li²
kwa²sa²wa²lho¹xi²jã¹nxe²nxe²xai³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³jut3sũ³nxe²
kãĩ²ki³sxa³lho³la². Wãn³txa²tah²yau³xai²na²ain³kxi²ki³kxai²nãn²tu³
ka²yãu¹ka²yãu¹jau³su²kxai²nãn²tu³ain³kxi²ki³sxa³lho³la². Wãn³txa²
ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³te³lhxã³e³kxi²nẽ³lain¹kxan²ti³hai³txi³ain³kxi²ki³sxa³lho³la².
¹⁵Nxe³yãn¹ta¹a³li²waun¹nyhu¹sxã³wãn³txa²ya²la³lyau³xa³so¹lxĩ³
e³kxi²ki³tã³la². Kris²tu³jah¹la²txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²ne³kih¹nha²ki³kxa²
yã¹nxe³ki³tã³la². Nxe³jah¹la²yã¹nxe²kãĩ²non³sxã³ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³ki³tu¹wa².
¹⁶Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²txa²wã¹nũ²a²yã¹nxe³hĩ³nx2na³la².
Txa²wã¹ka³ti³tã³nãu³xai²na²yo²ha³kxa¹txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²
sa²yo²wet1sxã³wi¹lain³ki²sa²sain¹ta³kxi²nha²ki³kxai²nãn²tu³
txa²wã¹nũ²ai²na²wi¹lain³ta³kxi²nha²wi¹wen²ta³ki²nxe³nẽ³hĩ³nx2na³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²Kris²tu³jah¹la²a²nũ²nãu³su²ki³tã³la².
Kris²tu³jah¹la²txa²wã¹ne³kai²la¹wa². Nxe³sxã³sa²yo²we¹ki³kxai²nãn²tu³
wi¹lha³ko³nha²si¹nhẽ³kxai²nãn²tu³a³li³waun¹nyhu¹i²nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹i²
wi¹we¹kãĩ²no³nyhu¹i²nxe³hĩ³ki³tã³la².

Kris²tu³jah¹la²hxi²ka²tah²lxĩ³yxau²xai³ki³jau³su²

17 Kxã³nxai³tã² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² yã¹nxe² kã³sxã³ yxau²hoh³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². Yxã¹ta¹ te²yã¹nxe² kã³xi²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wãn³txain²txi³ txa²wãn³txain²txi³ nxe³ya³nx2ta¹wa². A²nxe³tũ³ka³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² kō³nxe³ti³ ai³nhain¹te²ju²hẽ³la². 18 Au³txi³ wã²nxũ¹hai³nhain¹jau³xai²na² ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² so¹lxi³ ai³nhain¹te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³ai¹ni² wi¹la³la³kkai¹nxa³i² nxai¹nha²kkai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxã³ yxau³nũ¹hain¹ju³ta³ u²sa²tã³ain¹na²hẽ³la². 19 Nxe³te³na¹ kō³nxe³ti³ kã³ain¹kxe³su² ha²ya³kxa² i³ãu²lxai¹nxa³wa². Kwa²yo²kau³ka³nxe³txi³ e³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kã³sa²tẽ³ain¹te²ju²hẽ³la². Kō³nxe³ju³ta² so¹lxi³ yo²kwai³nain¹te²ju²hẽ³la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã²i²nãn²ta³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe² kã³i²te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe² i³tih³nxe³nx2ti³xa³ta¹ti²tu³wa². 21 Wãn³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nx2ta¹ta¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su² yah³lxi¹nha²kkai³ Je³su²jah³lai²na² txa²wã¹ha³lo²a² yxau³hĩ¹nai³tã¹jau³la³ wãn³txi³khai³xai²na² ya²la³lyau³xan²tu³ ain³so¹yah³lxin¹ta¹ti²tu³wa². 22 Jã¹nxe³sxã³ kxã³nxãn¹te² i³nxai³tã² kō³nxe³ti³ kã³iyah³lxin¹te² i³nxai³tã² ã³nã¹yah³lxin¹te²sin¹jai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kkai³ ha³ya³kxa²sin¹sxã³ kã³iyah³lxi³txa³hẽ¹la². i³ki³ha¹kxi²nx2ti³sxã³ kō³nxe³ti³ kã³i²non³nxa²lxi³ha³ta²wa². 23 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ we¹txa²lxi³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³sa²tẽ³nxa²lxi³tu¹wa². 24 Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³ha³lxa² tah²lxi³ wet1sa²tẽ³ai¹na¹xã¹. Na¹ka³tu³ Txai²yã¹nxe³ sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Wain³ju³ta² kã³sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Wi¹lhin¹sxã³ i²sain¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² sa²wet1sa²tẽ³nxa²lxi³na³la².

25 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nãu³a² a²nũ²ka³na³ka³na³kxa² yã¹nxe³ki³tã³la². Nxe³ha²kkai³ i³ki³ha¹kxi²jau³xa² ã³na¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². 26 A²nũ²a² ã³xa² i³ã³ta³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kō³nxe³ti³ kã³iyah³lxi³txa³hẽ¹la². Ka³nxa³hi²nxa³tã³lxa¹ ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹la². 27 A²ta³a² kãin²te²a² a²nxũ²kwai³wih¹nx2ti³ha³ta²wa². 28 A²nũ²a² yen³kxa² kã³kxi²nyhu¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² ha²ya³kxa² kã³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². Hã¹sxã³ wxa²hxi²ki³khai³xai²na² wxa²no²la³kxi²sxã³ yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³ kã³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa² yen³kxi³txa²te²na² ã³ne³khauh²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ hxi²nũ¹nũ³hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 29 Wãn³txa² kō³nxe³jau³xa² wxa²yo²ai²na² i³ye³sxã³ sa²yo²sai¹yah¹lxi³txa³hẽ¹la². Wãn³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ ã³nhxi²nũ¹nũ³yha¹lxin¹jau³xa² so¹lxi³ e³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yo²wãn³txa² i³wi¹lhi¹nũ¹nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa². 30 A²wi¹lhi¹nai²li² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yo²i²yah³lxi³nhĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kkai³lu² A²yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹khaix1jah¹la² i³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², txa²wã¹ẽ¹nãu³a² yxau³kxi²nẽ³te³lha³ka². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²su¹ta³lun²nũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²ton³nẽ³na³la². A³la³kxa²ti³lon³nẽ³lha²kkai³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nu¹ta²kkai³

ĩ³ain²ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². 31 Kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³txa³lxa².
 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³ wã²nxũ^h1 kwa²to³toh³lxi³ ĩ³xan³ta³kxi²
 ĩ³wã³lon³kxi² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³xan³ta³kxi² ĩ³kai¹xsã³ ĩ³yo²xũ³ni²
 a²nũ²a² ã³xa² kō³nxe³ti³ kãi³ũ¹te³lhxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a² ã³xa²
 kō³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hi² nxe³yah³lxi³txa³lxa². 32 Ā³na¹yah³lxin¹kxai²nân²tu³
 wi¹lhin¹ye²nyhu¹i², ĩ³ain²ta³kxi²nyhu¹xsã³ a³lxi²nyhu¹i², nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³ Txa²wã¹sũ³nai²na² Kris²tu³jah¹la² hxi²kai²na²
 te²hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa²
 yã¹nxe³xsã³ a²nũ²a² ã³xai²na² wxa²wa²su¹jah³lxi³hē¹la².

5

Txa²wã¹sũ³na² a²wē³ha³lxi³lo³tē³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wē³ha³lxi³su² yah³lxi¹lxa².
 Yah³lxi¹nha²kxai³ Sũ³na² kãi³kxa² yã¹nxe² kãi³jah³lxi³hē¹la².
 2 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹jau³su² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Kxã³nxai³tã²
 Kris²tu³jah¹la² a³lxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
 wã²nxũ^h1lxi³xsã³ ya³lu²kxi²nũh¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³xsã³
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹xsã³ĩ²si¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 3 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²xsã³ yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³
 wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
 kuh³lxa³thin¹xsã³ o²la³kxin¹ju³ta² ã³na¹hxa³ti² kuh³lxa³thin¹xsã³
 wã²nxũ^h1ain³nyhah¹lxin¹ju³ta² ã³na¹hxa³ti² a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa²
 ha²ya³kxa² yxo²kwain³kxi²nha² nxe³jah³lxi³hē¹la². 4 Te²yã¹nxe³xsã³
 wãn³txa² wxa²yo²a² e³yah³lxin¹jau³xa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lxi³hē¹la².
 Kuh³lxa³thin¹jau³xa² e³yah²lxa³nha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³xa²
 kō³nxe³thin¹jau³xa² e³yah²lxa³nha²kxai³ kō³nxe³thin¹xsã³
 ha²ya³ka³lxi³sa²jau³xa² e³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hē¹la². Hã¹nxe³xsã³
 Sũ³na² wi¹lxo³kxi²jau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lxi³hē¹la². 5 Jã¹nxe³jut3su²
 kō³nxe³thin¹kō³xai²nân¹tũ³ka³txa² yã¹nxe² kãi³yah³lxin¹kxai²nân²tu³
 hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tã³a¹ Kris²tu³jah¹la² nxe³xsã³ te²na²
 ha³lo²la³ ã³wih¹xsã³ yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Nxe³xsã³ a²nũ²ai²na²
 kuh³lxa³thin¹xsã³ a²nũ²a² ã³xa² o²la³kxi²nyhu¹kxi³te²na² ã³wih¹xa³ha²kxai³
 kuh³lxa³thin¹xsã³ wã²nxũ^h1hain³nha²ju³ta² kãi³kxai²nân²tu³ nxe³te²na²
 ã³wih¹xa³ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yxo²kwain³kxi²nyhu¹kxi³te²na²
 ã³wih¹xa³ha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la². A²nxe³te²na²:

— A²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yxo²kwain³na¹nha¹. Nxe³kxai²nân²tu³
 a²nxe³te²na² yen³kxai²na² a²sũ³nu³lot3xsã³ sa²yo²we¹jut3sũ³nxe²
 yxau²xai³hĩ³nx2na³la².

6 A²nxe³te² he³la³kxai²na² Sũ³na² ĩ³xan³ta³kxain¹ju³ta³nũ³a²
 yũ²na³la². Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹txa³kxai²nân²tu³ nxe³te²nã³xa²
 ĩ³xan³ta³kxain¹ju³ta³lon³tu¹wa². Nxe³kxe³su² wãn³txa² kwa²toh³lxi³jau³su²
 ain³kxah¹lxin¹kxai²nân²tu³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²
 nxe³ye¹nx2ta¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³ te³xai²yã¹nxe² kãi³ũ^h1ah³lxi³txa³hē¹la².
 8 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² ka³nxah³ti³hũ³nxe² yxau²xai³lyah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ha²te¹te²a² a²wē³ha³lxa² yã¹nxe²
 yxau²xai³lyah³lxi¹lxa². Yxah³lxi¹nha²kxai³ ha²te¹te²a² a²wē³ha³lxa² yã¹nxe²
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 9 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² Yã³ka³jxah¹la²
 nxũ²kwai³yxau³kxai²nân²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² kãi³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³

ten³yah³lxi¹nha²kxai³ a²ya³la³tu³ jau³xa² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³
yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Nxe³yah³lxin¹kxe³su² ha²te¹te²a² wē³ha³lxa²
yā¹nxe² yxau²xai³lyah³lxi³hī³nxa¹lxa². 10 Jā¹nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
a²ten³ju³ta² ī³wi¹lxo³ki²ki³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ kâi³ūh¹jah³lxi³hē¹la².

11 Ka³nxa³ta² kâi³ki³jut3sū³nxe² kâi³yah³lxi³txa³hē¹la². Kō³nxe³ti³
kâi³ki³ju³tai²la¹wa². Yxān¹ta¹ wi¹lain³nha¹jah³lxi³sā²nhē³la².
Kō³nxe³kxai²nān²tu³ ī³yau¹ū³waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 12 A²nxe³te²na²

hāi³a² kâi³ain¹ju³ta² kō³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ ī³hen³txi¹nx2ta¹kxe³su²
āu²li²to³nha²hī³na¹wa². 13 Jā¹nxe³jut3su² ha³lo²a² sa²ha²te¹kxai²nān²tu³
yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ e³la³nah¹lxi³te²ju²hē³la². E³la³nah¹lxi³kxai²nān²tu³
a²ē¹nāu³ai²na² wi¹ta³nxa² kō³nxe³ta³nxa² a³ya³ti³hī³nx2na³la².

14 Te²yā¹nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Āu³xi²te²hū³te² ī³nxai²na² txu¹lxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Ya³lu²te²hū³te² ī³nxai²na²
ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³su²
wxa²ē¹nāu³ai²na² ī³ha²te¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
15 Jā¹nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² yxau²xai³sa²tē³yah³lxin¹kxa²
ī²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². A³la³kxi²nxa³te²yā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².
Wi¹le³kxi²nha²te²a²yā¹lxah³lxi³hē¹la². 16 Ha³lo²a² wa³su³txi³

ha³nāu³hi²nē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³ wain³txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
Wain³txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² yo²ta²xa³te²nāu³xa²
Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ī³yau¹ū³yah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Ha³lo²a²
kō³ton³na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 17 Kwa²toh³lxa³ti³su²

yah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ten³sih¹nxa²ti³jau³su² a³la³kxi¹jxah³lxi³hē¹la².

18 Vīn²yau³xa² ūn³jau³xa² ī³na²sxā³ wen¹yah³lxi³txa³hē¹la².
ī³na²sxā³ wen¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hin¹yah³lxin¹kxe³su² kō³nxe³ti³
kâi²non³yah³lxi¹nha³ta²wa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
wxa²ē¹nāu³ai²na² ain³sa²tē³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹la². 19 Jā¹nxe³te³na¹ wān³txa²

wi¹jau³xa² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wān³txa² ī³hai³ni² i²no³jau³xa² hain³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ī³sa²nēn¹kxi² wān³txa² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³jau³xa² ī³hai³ni²
nxe²waun¹nyha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na²

ka³lih³nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lxo³kxi²nū¹ah³lxin¹tu¹wa².
20 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹la²
ī³sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Ha³lo²a² i²li³hxa³ju³ta² ī³ha¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ī³lxa²
ī³yī¹li¹jah³lxi³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la².

A²wē³sāi¹yah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² wain³txi³yxau²xai³lain¹jau³su²

21 Kris²tu³jah¹la² ī³kāin²te²lon³si¹sxā³ yxau³sxā³ sa²nēn¹kxi²ki²tā³la².
Nxe³ki³sa²kxai³ ī³kāin²te²lon³si¹sxā³ yxau³yah³lxi³sxā³
sa²yo²we¹ta³waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 22 A²sxe³xa³ka³lxu³nāu³ ī³nxai²na²
te²yā¹nxe³sxā³:

— Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit3su² na¹xa¹. Sa²yo²we¹te²sa¹xa¹.
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wē³sāi¹ah³lai²na² sa²yo²we¹ta²xai³tain¹yah¹lxi³hē¹na².
Nxe³na¹jau³su² nxe³ya³nx2ta¹xa². 23 Jā¹nxe³jut3su² a²wē³sāi¹yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² ne³ti³hi¹kxah³lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³

Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tũ³ka³txi³ki³nāu¹xai²na²
 ne³ti³hi¹tē³jah³lo²su² na³la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 a²nũ²a²nāu³lo³ki³tā³la². Jā¹nxe³sxā³ Jah¹la²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹wa². 24 Te²yā¹nxe³jut³su²
 yxo²i²tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² i³kāin²te²lon³sxā³
 yxau²xai³ki³tā³la². Nxe³kxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxu³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² nxe³kxa² yā¹nxe² a²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² i³kāin²te²lon³sxā³
 yxau²xai³lain¹txai²la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³ i³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²
 a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² yxo²i²tũ³ka³txa²
 a³lxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wā²nxũh¹lxi³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 26 Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³
 i³wi¹lhin¹ti³hi¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ i³yau³xa² tē³sxā³
 wxa²ho³kxi²sxā³ wxa²han³kxi²ti³nē³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sũ³na² wān³txi³su²
 te²kxai³lu² tah²lxi³ sa²we¹tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Sũ³na² wān³txa²
 sa²yxo²wet¹lsi¹ki³jau³sa³. Nxe³nē³te²ju²hē³la². 27 Nxe³ka³ty³
 kxā³nāu³a¹ yxo²i²tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³
 Kris²tu³jah¹lo²nu¹txa² hxi²ki³kxai³lu² wā²nxũh¹ tah²lxi³ sa²we¹tē³ka³ty³ta¹:

— Wi¹lhin¹khai¹yah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txi³su² nxe²
 e³kxi²nē³jau³su² nxe³nũ¹nhē³tu¹wa², Je³su²jah¹la²kxai³ a²ha³lo²a²
 ā³tĩ³ki³hĩ¹na²sa³. A²nxe³te²ki³na¹xai²na² hai³txi³ ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
 yũ³nē³lxa³ha²kxai³ kãin² khon³ti³nē³ju³ta² yũ³nē³lxa³ha²kxai³
 i³kũh³lxa³ti³nē³ju³ta² yũ³nē³lxa³ha²kxai³ nxe²nē³lxa³lho³la². Nxe³yān¹ta¹
 wi¹lhin¹khai¹nxe²a²nũ²a²ā³xa²hxi²kan¹ti³ko³nxe³te²lo³tē³lxa³ha²kxai³nxe²
 sa²tē³nē³tu¹wa². 28 Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²a²wē³sāi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu²
 a²nũ²a²nāu³khai³xa² a³lxi²nha²kxa² yā¹nxe³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxai²na²
 a³lxi²nũ¹txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lai²na² i²li³te²na²
 a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xai²na² a³lxi²kxai²nān²tu³ a²nũ²a²nāu³khai³xa²
 a³lxi²nũ³nhĩ³nx2na³la². 29 Jā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² a²sĩn³khai³xa²
 yxo²kwĩn¹kxi²te²na² yũ³te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ wi¹yai¹ya¹ha¹ha²kxai³
 wi¹lhau³ko³tha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²i²tũ³ka³txa² wi¹lhau³ko³tũ¹te²ju²hē³la².
 30 Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nāu³sa²kxa² yā¹nxe³ki³tā³la². 31 Txa²wā¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² txu¹ha² so¹nyhu¹te³lhxā³ nxe³kxai²nān²tu³ a²wĩ³na²
 ā³na¹i² a²hā³ka³nai²na² ā³na¹i² nxe³ka³ty³ a²sxe³xa³ka³lxai²na² so¹nũ²la²
 ā³nũ²kxi²sxā³ yxau³ya³tu¹wi¹. Ā³nũ²kxi²sxā³ yxau³ya³kxai²nān²tu³
 a²nũ²ka³na³ka³na³te²hũ³nxe² yxau³ya³te²ju²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 32 A²nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² i³hāi³kxi²nē³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³
 ā³ne³wxe³ta³lun²nē³jau³sxa³wa². Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² kãi³ũ¹hain¹ju³ta² wān³txa² hāi³jau³xai²la¹wa².
 Hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ki³jau³sxa³wa². Nxe³jau¹xa² e³kxi¹nx2ta¹wa².
 33 Jā¹nxa¹jau³su² a²wē³sāi¹nāu³ i³nxai²na² wxa²nũ²khai³xai²na²
 a³lxi²nyha¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xai²na²
 a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxũn³sxā³ a²sxe³xa³ka³lxu³nāu³ i³nxai²na²
 wxa²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹na².

A²wē³ha³lxa² a²wī³na² a²hā³ka³na² wain³txi³ yxau²xai³lin³tain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wē³ha³lxi³ ī³nxai²na² sa²kxai³lu²;

— Sū³na² wē³ha³lxi³su² na¹xā¹. Yah³lin¹kxai²nān²tu³ wxa²wī³na² sa²yo²we¹txi² wxa²hā³ka³nai²na² sa²yo²we¹txi² nxe³jah³lxi³hē¹la². Ju¹ta²na² wain³na³la². 2-3 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² e³te³nah¹lxi¹;

— Wxa²wī³na² wxa²hā³ka³na² wi¹kāi³ūh¹xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³jau¹xu¹ta²na² kwa³na³nē³jau³xai²la¹wa². Sa²yo²we¹kī³kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²la²nha² yxau²xai³kī³tu¹wa².

— Sa²yo²we¹jah³lin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²la²yhah¹lxi¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² kwē³kxa² ka³lxa¹txi³ yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lin¹tu¹wi¹. Sū³na² wān³txu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xu¹ta²na² wi¹lhin¹kī³ju³ta³nū³a² ī³yau¹ū¹nhē³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², sa²yo²we¹kī³kxe³su² ha²kxai³la².

4 A²wī³na² ī³nxai²na²sa¹. Wxa²wē³ha³lxi³nāu³xa² ī³xan³txi³ te²lot3jah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Sū³na² wān³txa² ī³tih³nxe² wain³txi³ ī³yau¹ū¹hi² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

Kwa²wa³ka³li³lon³kxi²jah¹la² a²wa³kxēn³yah³la² yxau²xai³lya³jau³su²

5 Jā¹nxai¹jau³su² a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³yah³lin¹te² ī³nxai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxē³yah³lai²na² txa²wā¹ha³lo²a² yxau²xai³te²na² wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txa² yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² wa³kon³kxi²yah³lin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ wxa²ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³lai²na² wi¹wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². 6 Ī²nx2ti³hī¹na² so¹lxi³ wi¹wa³kon³yah³lxi³txa³hē¹la². Ī²nx2ti³xa³kxan²ti³ wi¹wa³kon³jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² so¹lxi³ ī³wi¹lxon³kxi²sih¹nx2ti³jau³nū³su² nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxēn³yah³lo²lot3jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na²;

— Wain³txi³ kāi³a¹tū¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ten³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ kāi³a¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hē¹la². 7 Nxe³kxa²yu³su² wi¹kāi³yah³lin¹kxa²yu³su² ka³lih¹nha²sxā³;

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹xā¹. Hai³txi³ yuh³xan¹te²na² hxi²kan¹jah¹lai²na² so¹lxi³ wa³kon³kxin²nxa³xā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². 8 Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ī²li³te²na² wi¹wa³kon³kxi²kxai²nān²tu³ a²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² ū³yho³hi²xi²tu¹wa². Kwa²wa³kon³kxi²jah¹la² tā³nxa² a²nū²a² ā³xa² wa³kon³kxi²nxa³sxā³ kwa² yxau³jah¹lo²su² tā³nxa² ī²li³te²na¹ ū³yho³hi²xi²tu¹wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wa³kxēn³yah³lo²lo³tain¹yah³lin¹te² ī³nxai²na² te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³tāu³lot3txa²lxi³kxa² yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Kō³nxe³ton³sih¹tain¹yah³lin¹jau³su² e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ tū¹ka³txai²na² a²wa³kxēn³yah³lain²txi³ wxa²wa³kxē³yah³lain²txi³ nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nū²a² ka³na³ki² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ten³kxi²kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ī³lxi³te²na² yā¹nxe³sxā³ ten³kxi²te²ju²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² hxi²ka¹tē³lha²kxai³ wa²ni²li²nha²kī³jau³su²

10 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā³tā³yah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la².
Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nū³kxūn³te²a² si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxā³ Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ī³nū³kxūn³ti³hit¹txa²lxi³tu¹wa². Ī³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta³nū³a²
ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ nxe²kāi³ti³hit¹txa²lxi³tu¹wa². 11 Kxā³nhxi¹nai³tā²
a²nū²ai²li² a²nū²a² ā³xai²li²:

— He¹kxi²nyhu¹a¹tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tu³ wā²la² kan²ka³lo³a²
ū³whi²kxi²nha²te²ju²hē³la². Ū³whi²kxi²nha²te³nū¹ta²kxai³la¹
sīn²ta³ka³lo³a² ū³yha³li³kū¹nha²te²ju²hē³la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
hi³ki²a³li³khai³xa² ū³si³wi¹nha²te²ju²hē³la². A²ha³la³se³nān¹ka³lo³a²
kan²ka³lo³a² ū³ha³la³wih²kxi²nha²te²ju²hē³la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
a²nxū²kwa³lā³tīh³na² ā³tī¹kxi²nha²te³lhxā³ haut³ta³ka² ta³nxā²
hi³ki²a³la² ta³nxā² txo¹kxa²yan³txi³sa². Jā¹nxe³sxā³ a²yu³kxan¹ka³lo³a²
ū³yhu³wih²kxi²nha²te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ tīh³na² ai³tīh³na²
u²lxi³ ai³kxan²ti³ wi¹lā³nxai³hī³nx2na³la². Kwa³thi³la³ka³lo³a²
wa³tāu³wa³tāu³ka³lo³ai²na² hxi²tē³nha² nxain¹te²ju²hē³la².
Hxi²tē³nha²kxai²nān²tu³ a²kō¹kō¹nāu³xa² haut³txa² ha³nxeh³lxi³ka³txa²
ā³na³nain¹kxan¹ti³ hai³txi³ txo¹hī³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³sxā³
a²ne³ka³nāu³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³nhe³hē¹nha²te²ju²hē³la², ĩ³ne³su²lhxā³
ī³ya²lu¹tain¹kxa²yan³txi³sa³. Jā¹nxe³sxā³ a²hxi²ka³nāu³a² hi³ki²a³la²
kāin²ka³txa² tē³te²ju²hē³la², a²kō¹kō¹xa² so¹lxi³ wa³ka³ti³lo³lha³ka².
Nxe³ka³tu³ hā²wxān³txa³ ā³nhe¹lxi³te³lhxā³ ai³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²
yā¹nxe³jut³ū³nxe² a²ta³a² nū³ka³txa² he¹kxi²nē³ju³ta² yū³te²ju²hē³la².
Nxe³kxe³su² wi¹la³non²ta³kxi²nē³ju³ta³nū³su² sa²so¹kxi¹jah³lxi³hē¹la²,
Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ta³a²
nū³ka³txa² hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxā³ wa³ka³ti³lo³txa²lxi³sxā³
we³nxā²lxi³xa³lho³la². 12 Jā¹nxe³sxā³ he¹kxi²nē³te²na² hai³txi³
a²nū²khai³su² tī³he¹nx2nxa³wa². Yxān¹ta¹ a²ta³a² a²hxi²kan¹te²nāu³xa²
he¹kxi²nē³lha²kxai³ a²ta³a² kwa²nū³kxūn³te²na² he¹kxi²nē³lha²kxai³
ka³nxah³ti³na² yuh³xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² he¹kxi²nē³lha²kxai³
oh³nāu³an¹te²a² a²ta³a² nū³ka³txa² kō³nxe³khaix¹te²nāu³xa²
he¹kxi²nē³lha²kxai³ nxe³nē³te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹ he¹kxi²nē³te²ju²hē³la².
13 Nxe³nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ĩ³hxi²ka¹tē³te²a² whāi²na¹
sa²so¹jah³lxi³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²nāu³xa²
hai³txi³ wa³ka³ti³lo³txa²lxi³xa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³ nū³kxūn³sxā³
yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

14 Nū³kxūn³sxā³ yxau²xai³te²na² so³ta²to²khai³su² te²ju²hē³la².
A²nxe³jah¹lo²kxai³la¹ sīn²ta³ka³lo³ai²na² tē³kxai²nān²tu³ a²wā²la²ka³lo³a²
sa²si³nū³nha²te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ a²ya³la³tu³jau³xa²
wain³txi³ sa²yo²we¹ta²xai³jah¹lxi³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³
a²ha³la³san¹ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha²te²ju²hē³la².
Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ wain³te²lo³nha²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².
15 Jā¹nxe³sxā³ so³ta²to²jah¹la²kxai³lu² a²yu³kan¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a²
ā³yū³wi¹nha²kxai²nān²tu³ wi¹lā³nxai³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
wān³txa² hāun²jau³xa² tē³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 16 Nxe³kxa²yu³su²
so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lo³a² wa³tāu³wa³tāu³ka³lo³a²
hxi²tē³nha²sxā³ ai³lain¹te²ju²hē³la². Ai³lain¹te³na¹ a²nū²a² an³txi³te²na²
yxau³son³kxi²kxai²nān²tu³ ha³nxe²a² ĩ³tho³xa² ā³na¹kxi²kxai²nān²tu³
kwa³thi³la³ka³lo³ai²li² ā³non²ta³kxi²nha²te²ju²hē³la². Nxe³kxa²

yā¹nxe³sxā³ nxū²kwai³lxū¹txi³ Kris²tu³jah¹la² yxo²ṛ²jah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²a² a²ta³a² ā³ke³tū¹nx2ti³kxai²nān²tu³
 hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hī³nx2nxa³lxa². 17 Jā¹nxe³sxā³
 so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lo³a² ne³hē¹nha²te²ju²hē³la². Nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ā³wa²sut1sxā³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ta³ai²li²
 hxi²kan¹txi³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ sa²sai¹kxi¹nx2ti³hī³nx2nxa³wa².
 Jā¹nxe³sxā³ so³ta²to²jah¹lan²tu³ hi³ki²a³la² kāin²ka³txa² tē³sxā³
 he¹kxi²nyhu¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ī³thi³nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². 18 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a² ī³li³ju³ta²
 ten³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² ī³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ya³nx2ti³sxā³
 ī³ye³sa²tē³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Ye³te³nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

— Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹. Ā³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxo²ṛ²tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹wxa²e¹nāu³ai²na²
 ī³li³te²na² wxa²sa²wa²lho¹xi²kxai²nān²tu³ nxū²kwai³lxū¹si¹jau³su² Sū³na²
 e³kxi²txain¹yah³lxi³to³hē¹la². 19-20 Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² kāi³a¹ju³ta² e³kxi²txain¹nūn³yah³lxi³hē¹la².
 Kāi³a¹ju³ta²sa¹, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kxā³nxi¹na³tā² hāi³jau³su²
 ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ hī¹nai²na² hāi³jau³xai²na²
 ī³yau¹ū³nx2ti³si¹sa²jau³su² ī³sa²si¹hā³sain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
 wān³txai²na² ī³yau¹ū³nx2lxa¹ju³tan¹te²kxa³ya³tū³ti¹ ū³tū¹kxi²sain¹na²hē³la².
 Ū³tū¹kxi²sain¹sxā³ kwa³thi³lūh³na² tē³sxā³ sa²hxi²tai³kxi²sain¹na²hē³la².
 Nxe³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sain¹kxan²ti³ wān³txa² ha³ya³kxa³lxi³su² jau³xa²
 ī³yau¹ū¹hain¹nxa³lho³la². Nxe³na¹ha²kxai³ Sū³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a²
 ī³yau¹ū³sxā³ ī³hxi²ka¹tūh¹sa²jau³nū³su² ī³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ txa²ha³ta³nxa² ā³ne³wxe³si¹nxa²lxa¹jau³su²
 Ti³ki²kah³la² ī³sa²si¹hā³ūh¹nxa²lxa¹tu¹wa². Txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa².
 A³lxi²nē³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wān³txa²
 wi¹lhit1sxā³ sa²yxo²we¹jah¹lo²su² na³la². Wān³txa² kāi³a¹jau³xa²
 a²yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wa². 22 Nxe³jau³nū³ai²na² so¹lxi³
 ī³sa²si¹hā³ū¹hai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nān²tu³ txai²na¹xai²na² ha³lo²a²
 yxau²xai³si¹na¹ju³tai²na² ī³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³
 nxū²kwai³lxū¹nx2ti³nūn³tu¹wa².

23 Nxe³nx2ti³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³ya³te²na² sa²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³
 ā³nhāu²no³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ yxo²ṛ²yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³
 nxe³si¹nx2ti³jau³su² ten³sa³nha²wa². 24 Jā¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²la³tu³ wxa²e¹nāu³ai²na²
 au³txi³ a³lxi²sa²tē³yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxin¹te² ī³nxai²na² Sū³na²
 thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su² jau¹xai²li²
 nxe³ya³nx2ta¹wa². Ta³lun²na¹wa².

Filipēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ti³mo²jah³la² nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² si¹na¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ ai³si¹na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² a²wa³ka³li³lot³si¹na¹wa². Nxe³si¹na¹ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txa² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx²ti³si¹na¹wa². Fi³li³po²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxa², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxō²we¹tū³ka³txi³su² te² i³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxa² nxe³yah³lxin¹te² i³nxa² ain³kxi¹sah¹lxi³hē¹la². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²tū³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² ain³kxi² yxō²i²tū³ka³txa² i²ū³te²nāu³xa² ain³kxi² nxe³sah¹lxi³hē¹la².

2 Nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹wi³na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹hi² wxa²nx²ū²kwa¹i³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹jau³su² ten³ya³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²jau³su²

3 Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² i²xi¹nx²ti³to³ha¹kxai²nān²tu³ hāi¹nxe³to³ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². 4 Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² hāi¹nxe³ti³ i³nxai²na² e³kxi²to³ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a² ka³lih³kxi²la²nha²sxā³ e²kxi³to³ha¹wa². 5 A²wi¹lh¹nai³tā² kwēn¹ta² wxā³sxā³ i³hen³txi³nx²ta¹h¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³nx²ta¹h¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hi¹nān¹te²tu³ te²yā¹nxe³sah³lxi¹nhē¹la². A²nxe³ju³tai²li² ka²li¹sah¹lxin¹nha²wa². 6 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wxa²ē¹na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ā³non²ta³kxi²xai³sxā³ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²tāu³a¹ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Ju¹tai²li² ya²la³lai²la¹wa². I²te²sa¹wa². 7 Txa²ē¹nāu³ai²na² i²xi¹nx²ti³to³ha¹wa². Kxā³nhxi¹nai³tā³ yān³ta² tī¹kxi¹sai¹nxa³h¹nai³tā² wa²su¹wa²su¹yxau³na¹h¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹nha²kxai³, hā²wxān³txa³ sxi²ha² kan²thi³na² ũ³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹h¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹nha²kxai³, sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xa² wxi²kan¹txi³ i³tih³nxe³ai¹na¹h¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹nha²kxai³ a²nū²a²yxō²i²ai¹nxa³te²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²ain¹si¹ha¹jau³su² i³ye³kxai¹na¹h¹nai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹nha²kxai³ nxe³sah¹lxin¹nhē¹la². Jā¹nxe³sah³lxi¹la². Nxe³sah¹lxin¹nha²kxai³ a³lxi²nx²ta¹ju³ta² wain³na³la². 8 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²na³la². Txa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ a³txi³ a³lxi²sa²tē³sa²na³la². A³lxi²sa²kxa² yā¹nxe² a³lxi¹nx²ta¹wa². Ya²la³tu³ a³lxi²khaix¹nxe³nx²ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² e³kxi¹nx²ta¹wa².

9 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²na¹tāu³a² nxe² e³kxi¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi¹. Fi³li³po²thi³na² yxō²nxain¹tū³ka³txa² a³lxi²nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ā²la² kāi²non³sxā³ kāi³ūh¹txai¹nhē³li¹. Nxe³ai¹nān¹ka³tu³ wxa²wān³txa² ā³ne³wxe³nūh¹nxain¹ju³ta² ā²la² kāi²no³nha²kxai³ wxa²wān³txa² a²si³yxau³jau³xa² wxi²kan¹txi³ a³la³kxi²nū¹nha²kxai³ nxe³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² e³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

Nxa¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa². 10 Jā¹nxe³sxā³
 Fī³li³po²thī³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² i³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta² i²sxā³ sa²so¹yah³lxin¹tu¹wa². Hā²wxān³txa³
 Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxī²sxā³ wā³li²tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta²
 yū³nx2ti³xa³ha²kxai³ ha³lo²a² i³āu²lxin¹nx2ti³ju³ta² yū³nx2ti³xa³ha²kxai³
 nxe³nx2ti³tu¹wa². 11 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 hi²sen³kxai³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² ā²la²
 kâi²non³sxā³ ū³hū¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹ki³jau³su²

12 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ta¹tu¹wa².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ā²la² kâi²non³sxā³ ha³tā³nxe³na³la².
 Khāuh³lxa³tot3sain¹kxan²ti³ wān³txai²li² wi¹la³ ha³tā³nxe³nha³la².
 13 So³ta²to² nū³ka³txa² i²yxau³nū¹sain¹tū³ka³txa² a³la³kxi²nūh¹sain¹na³la².
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³ kxā³kxai³
 ū³tī¹kxi²sain¹ju³ta² a³la³kxi²nūh¹sain¹na³la². Nxe³sain¹kxe³su² a²nū²a²
 a²yo²ha³kxa¹ i²sain¹na³la². 14 Nxe³ha²kxai³ yo²i²tū³ka³txa² i²sai¹nha²kxai³
 tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³na¹ju³ta²kxai³ i²sai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su²
 te²kxai³lu² i³nxū²kwai³lxū¹nyhain¹na²hē³la². i³nxū²kwai³lxū¹sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² kâin² i³hen³txain¹na²hē³la². Hai³txi³
 kon³ton³tai¹nxa³hē³la². 15 Ha³tih³xan¹tū³ka³txai²na² i²sai¹nha²kxai³
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³ai¹na¹tū¹xā¹. Wxi²kan¹khai¹nxe³sxā³
 Pau²lah³la² ā³sen³sai¹a¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³la².
 Nxe³kxa²yu³su² i³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²nyhai¹nhxai²na²hē³la².
 Nxe³nyhain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txain¹na³la².
 Nxe³yān¹ta¹ nū³ka³txi³ ā³xai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² i³ka³lit3ju³ta² so¹lxī³ kâi³a¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su² nxe²
 Sū³na² wān³txa² wi¹lhīn¹sxā³ i³hen³txain¹na³la². 16 A²nxe³tū³ka³txai²li²
 a³lxī²sai¹nha²kxai³ nxe² kâi³ū¹hain¹na³la². Txa²wā¹sū³na²
 i³kaix1so¹sa²ju³tai³tā² i²sain¹na³la². i²sxā³ i³kaix1so¹sa³ha²kxai³ sxī²ha²
 kan²thī³na² ū³tī¹kxi²sxā³ wxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ya²la³lyau³sa²kxe³su² wxi²kan¹txi³ i³tih³nxe³na¹ju³ta²
 a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³si¹sa²jau³su² i²sain¹na³la².
 17 Nū³ka³txi³ ā³nū³ka³txin³na² e³kxi¹nx2ta¹tū³ka³txin³na² hi²sen³su²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ko³txi³ i³hen³txain¹na³la², ā³sen³sai¹ain¹te³lha³ka².
 Nxe² kâi³ain¹kxe³su¹:

— Pau²lah³lai²li² tī¹kxa² wxe³ain¹tāu³a² khāuhx3nha²ju³ta²
 kâi²not3ti³hi¹ta¹tū¹xā¹. A²nū²a²nāu³xa² txa²wān³txa² so¹lxī³
 ain³kxi²sain¹sīn¹kxai²nān²tu³ Pau²lah³la²kxai³ i³āin²ta³kxain¹tū¹xā¹.
 A²ē¹nān¹jau³la² ain¹na³la².

18 Nxe³sain¹kxan²ti³ i³āin²ta³kxi²nhā²nxa³wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ā²la² kâi²non³sxā³ ha³tā³nxe³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Ko³te³ain¹tā³nxa²
 wain³txi³ e³ain¹tā³nxa² nxe³kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ha³tā³nxe³na³la². Ju³tai²li² ka³li³sa³nha²wa². Ka³li³sxā³ yxau²xai³la¹tu¹wa².
 19 Jā¹nxe³na¹ju³ta² kan²txi³ tū¹kxi²sain¹ju³tai²li² ye³jen¹na²
 ā³wa²su¹kxi²sa³tu¹wa². Wxa²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² kâin²
 i³ye³kxi²yo²nūh¹sah³lxī¹nha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²yāu³ka³jxah¹la²

ā³non²ta³kxi²sa³ha²kxai³ nxe³sa²kxe³su² ā³wa²su¹kxi²sxā³ yxau³na¹tu¹wa².
 Tī¹kxi²sain¹thi³na² a³li³a¹tu¹wa². 20 Txa²ē¹na² au³txi³ ten³sa²kxe³su²,
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Ka³ten³su²
 yxau³na¹jut³su² ta³nxa² ya³lu²na¹jut³su² ta³nxa² nxe³na¹kxan²ti³
 txa²nū²nāu³xai²na² whāi²na¹ i³ya³lo³txi³khai¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³sa²nēn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa². Ī³nxū²kwai³lxū¹txi³lxai²na¹kxai³
 jā¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Hxi²tha²on³sxā³ ā³na¹nxa³lho³la². Ju¹ta²
 ten³sa³nha²wa². 21 Nxe³sxā³ txai²na² sa²kxai³lu² hin¹sxā³ yxau³na¹tāu³a²
 Kris²tu³jah¹la² sa²yo²we¹ta¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Yxān¹ta¹
 ya³lu²na¹kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹la³ yxau³hī³na¹wa². 22 Nxe³yān¹ta¹
 ka³ten³su² hin¹sxā³ yxau³na¹kxai²nān²tu³ wi¹kāi³a¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa².
 Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh¹nxe³nah¹lxon³ku². Ka³ten³su² yxau³na¹ta³nxa²
 ya³lu²na¹ta³nxa² nxe³hī³na¹te²la¹ku². Nxa¹nha²wa². 23 Ju³tha¹li¹
 i²sxā³ sa²so¹na¹ju³ta² yū²na³la². Txa²hi¹nxa¹la¹ju³ta² ā³na¹sxā³
 Kris²tu³jah¹la² yxau³ju³ta² ā³wi¹hū³ha¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa².
 Wi¹kāi²no³nhī³nx2na³la². 24 Nxe³yān¹ta¹ ā³non²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta³nū³a²
 yuh³xai²nān¹ko³xai²na² āh¹ hi¹nxa¹la¹tu¹wa². 25 Nxe³na¹ju³ta²
 a³la³kxi²na¹jau³su² āh¹yxau³ya³nx2ta¹tu¹wa². Yxau³ya³nx2ta¹kxe³su²
 kāi²non³ yxo²i²si¹nx2ta¹jau³su² ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³
 kāi²non³ ka³lih³si¹nx2ta¹jau³su² ha²kxai³ yxau³ya³nx2ta¹tu¹wa².
 26 Nxe³sxā³ wā³li²sxā³ i²xi¹nx2ta¹kxai²nān²tu³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ kāin²
 ka³lih³yah³lxin¹tu¹wa². Sxi²ha² kan²thi³na² a³li³sxā³ i³xi²na¹ju³ta³nū³a²
 i²sah¹lxi¹nha²kxai³ ka³lih³nxa²lxitu¹wa². 27 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txai²na² wain³txi³ sa²yo²wet¹sxā³ kāi³jah¹lxi³hē¹la².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxā³sī²nx3ti³ta³nxa² wxā³sī²nx2ti³nxa³ta³nxa²
 nxa¹kxan²ti³ wxa²ha³ta³nxa² ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ā³ten³nxa²lxi³ju³ta³nū³a²
 a²nū²a² ka³na³ka³na³te²hū³nxe² ain³kxi²nha² hin¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wain³txi³
 ā³non²ta³kxi²nyhu¹sxā³ o²la³kxi², Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²
 yxo²i²yah³lxin¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nyhu¹
 nxe³yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². 28 Wxa²ko¹ko¹nū³ka³txa²
 Sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³tū³ka³txa² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹la².
 Yuh³lxah²lxan³kxai²nān²tu³ tū¹ka³txai²li² Sū³na² wān³txai²na²
 sa²yo²ā³ain¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kāi³nha²ju³ta³nū³a² i³yī¹li²jau³nū³a²
 so¹lxi³ e³lxah¹ a³la³kxain¹tu¹wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ wxāi²na²
 sa²kxai³lu² ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū³yah³lxin¹kxe³su² e³lxah¹
 a³la³kxain¹nūn³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wa².
 29 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² i³hxi²ka¹txa²lxin³na³la².
 Yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³xa²
 kwī²ti³ti³hi¹txa²lxain¹kxe³su² yū³yah³lxin¹tu¹wa². Ju¹tai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ten³ju³ta² ā³kāi³te²ju²hē³la².
 30 Jā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³xa²kxai³lu²
 khāuh³lxa³ti³sain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sain¹to³nha³la². Nxe³sain¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹nūn³tu¹wa², Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 i³yau¹ū¹yah¹lxi¹nha²kxai³la².

Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³nha²ju³ta² ā³na¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ ā³non²ta³kxi¹nx2ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ i³nxū²kwa³ixū¹nūh¹nx2ti³ai¹ti²tu³wa². Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ain³kxi²nha² hin¹yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa².

2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ain³nha² sa²ha³te¹jah³lxi³txa³hē¹la². A³lxi²sa²tē³nyha¹jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe² ain³kxi²nha² hin¹jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yā¹nxe² o²la³kxi²nha² kāi³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kāin² ka³lih³ti³sah¹lxin¹tu¹wa².

3 Wxa²yan³txi³nū³a² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxi³txa³hē¹la². Toh³lxa²e³sxā³kwa² kāin²ki³lxo³xah³lxi³txa³hē¹la². Win¹ta²te²lxi³thāi³ti³la²i³ye³ū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²ē¹nāu³ai²na².

— Hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹ai¹na¹xā¹. Nxe³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la².

4 Wxa²yan³txi³nū³a² so¹lxi³ i²sxā³ kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nū²a² ā³xa² a²yan³txa²i²sxā³ ā³non²ta³kxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la².

5 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ain³nha²hxai²kxai³ jā¹nxa² ain³nha¹jah³lxi³nū³nhē¹la².

6 A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³nu²khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² a²nū³kxūn³ju³ta² hāix¹te²ten³ti³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³ya³kxan²ti³ wā²nxūh¹ i³nū³kxūn³te³lxhā³ o²la³kxi²nha²ya³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

7 Nxe²nxa³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³nu²khai³su² kxan²ti³ wā²nxūh¹ nū³kxūn³khai¹nxe³kxe³su² ā³na¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² a²nū²a² kwa²wā³ka³lxi³lon³te²a² wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ a²nū²khai³hū³nxe² yxau³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

A²nū²khai³su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

8 A²nū²khai³su² ye²nū²la² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² win¹ta²te²lxi³ thāi³ti³la² sa²yo²we¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Sa²yo²we¹ton³sxā³ kāi³ta¹ ya³lu²ju³ta³nū³a² yū³kxan²ti³ sa²yo²we¹txa³kxe³tu³ yū³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ ū³hxi²ki¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

9 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² win¹ta²te²lxi³ thāi³ti³la² sa²yo²wet¹sxā³ ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tē³sxā³ kāin²ti³hit¹sxā³ a²i³lxi³la² kāin²khaix¹nxe³jau³xa² i³yī¹li²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ā²la² kāin²te²a² i³lxa² i³kāi²not³sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

10 Nxe³sxā³ kāin²ti³hi¹tha²kxai³ oh³xan¹tū³ka³txa² ha³kxa¹ yuh³xan¹tū³ka³txa² ha³kxa¹ ya³lun¹txi³tū³ka³txa² ha³kxa¹ ā³ka³ti³wxe³nūh¹hain¹sxā³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².

11 Nxe³sxā³e³kxain¹te³nah¹lxi¹, a²nū²a²yo²ha³kxa¹i³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²khai³xai²la¹wi¹. Txa²wā¹sū³nu³khai³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹tu¹wa².

Hi³ka²ta²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²ki³jau³su²

12 Jā¹nxa¹jut³su² ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A³lxi¹nx2ta¹wa².

A²kxā³nxa² yxau³ya³nhē³lhi¹nai³tā² txa²wān³txa² wain³txi³ sa²yo²wet¹sah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ u²lyxau³na¹tāu³a² kxan²ti³ sa²yo²wet¹sah¹lxi³hē¹la². Ā²la² kāi²non³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²

wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². 13 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² a²ten³kxi³nū³a² kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³nhi²ka¹txa²lxi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²wet¹jah³lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ka³li¹jah¹lxi³hī³nxa¹lxa².

14 Wa³ka³lxa² kāi³yah³lxin¹kxe³su² i³kwai²kxi²sxā³ kāi³yah³lxi³txa³hē¹la². Kwa² i³ye³yi²lhon¹ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². 15 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta³la³ yū³yah²lxa³nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na²wi¹ju³ta² so¹lxi³ yū³yah³lxin¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wa². A²nū²a²nāu³xa²Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²nāu³xa² a²wān³txai²na² wai³nxa³jau³xa²e³ih² i³ki³ha¹kxi¹nx2ti³te³lhxā³ o²la³kxi² nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³syah¹lxin¹nha²kxai³wi¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Hi³ka²ta²sa²kxai³lu² sa²ko¹kot¹lsa²tē³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³kxa² yā¹xah³lxi³hī³nxa¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yuh³xai²nān¹te²a² Sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³te²a²wān³txa² wain³jau³xa² ka³ten³yau³xa² i³yau¹ū³yah³lxin¹nha²kxai³sa²ko²ko²kxain¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa². 16 Nxe²kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² yū³tā³nxa²yū²nxa³tā³nxa² a³ya³txi²tāu³a¹ nxe³hī¹na¹ ka³li¹ti³sah¹lxi³hī³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxin¹ka³tu³ta¹ kāi³ūh¹nx2ta¹ju³tai³tā² wa³kon³kxi¹nx2ta¹ju³tai³tā²Kris²tu³jah¹la² i²sxā³ i³ye³kxi²sain¹tu¹wa²:

— Kwa²hāi¹nxe² kwa² hxi²tha³nhxa²nxa³hē³li¹. Nxe³sain¹tu³wa².

17 A²nū²a² Sū³na² wān³txa² we¹txa³te²nāu³xa² su²lhā³sai¹nha³ta²wa². Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa² hxat³sa²sxā³ su²lhā³sai¹nha³ta²wa², Sū³na² wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³la². Jā¹nxe³sain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ ka³li³ha¹tu¹wa². Sū³na² a²ten³jut³su² we¹ta¹kxe³su²i²sain¹kxai²nān²tu³ Sū³nu²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²na¹tu¹wa². 18 Te²yā¹nxe³sxā³i³ka³li³ha³sah¹lxi³nū³nhē¹la², su²lhā³sain¹kxan²ti³na².

Ti³mo²jah³la² E³pa³fro³ti²jah³la² sxā³ wxā³nūn³jau³su²

19 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² i³hxi²kat¹lsa³kxai²nān²tu³Ti³mo²jah³lai¹tā² i²nx2ti³te³lhxā³ i³sa²si¹hā³a¹tu¹wa². Nxa¹kxai²nān²tu³wxa²ha³tā³nxa² ain³kxi²nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²nx2ta¹kxai²nān²tu³i³ya³lo³ti²sah¹lxin¹tu¹wa². 20 Nxe³sxā³ txa²sa³wi³ha³lxi³nā³nāu³xa²jah¹la² so¹lxi³ wi¹la³non²ta³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A³lxi¹nx2ta¹kxa²yā¹nxe² a³lxi¹nx2ti³na³la². 21 Txa²sa³wi³ha³lxa² ā³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹a²wa³ka³lxa³yan³txa² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Yxān¹ta¹ jah¹la²ti³he²nx2nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²wet¹sxā³ kāi³ju³ta²ten³na³la². 22 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³xa³tai¹ti²tu³wa². Wi¹kāi³ju³ta² so¹lxi³o²la³kxi²tai¹ti²tu³wa². A²wi³nu²su² a²ki³lha³lhxu² wi¹wa³kon³ya³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe² jah¹lai²na² txai²na² kāi³ya³ha¹wa². Txa²wā¹sū³na²wān³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³ya³ha¹tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li²i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 23 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai¹tā²i³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wa². Sxi²ha² kan²thi³na² tī¹kxi²ta³lun²sain¹ju³ta³nū³a²txa²nū² i²sān²sxā³ i³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹tu¹wa². 24 Nxa²ha¹te¹ txai²na²sa²kxai³lu² wxā³si²nx2ta¹ju³ta² ya³son³na³la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²i³hxi²kat¹lsa³kxai²nān²tu³ wa³su³txi³ wxā³na¹tu¹wa².

25 Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²na² E³pa³fro³ti²jah³la²i³sa²si¹hā³xi²nū³na¹tu¹wa². So³ta²to²jah¹lai²la¹wa². Wi¹wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hē³la². Nū³kxūn³txi³ o²la³kxi²ya³sain¹na²hē³la². A²kxā³nxa²

ã³non²ta³kxi²si¹sxã³ ã³sa²si¹hã³ũh¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hī¹na²
 ã³na¹ũ³xi¹nx2ta¹tu¹wa². 26 A²nxe³jah¹la² ã³nxa²lxi³ju³ta² ten³khaix1nx2na³la².
 ã³ton³kxi²ju³tai³tã² ain³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³kxah¹lxi¹nha²kxai³
 hxi²waun³ta³kxi¹nx2ti³ta¹hẽ¹la². 27 Ya²la³tu³ ã³ton³khaix1na²hẽ³la².
 Ya³lu²ti³ten³khaix1na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
 thã³ti³la² sa²hau³ko³tã²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la²
 sa²hau³kot3sa²nũ³nhẽ¹la². Nxe³sxã³ ya³lu²si²hain¹ke³la³te²kxai³ ã²la²
 kã¹non³sxã³ ã³ãin²txi³khaix1sa²hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ ti³he¹nxe²nxa³hẽ³la².
 28 Nxe³na¹jut3su² ã³sa³si¹hã³ũh¹xi¹nx2ta¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
 Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ ã³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
 Nxe³sxã³ ã³ãin²ta³kxi²sa²ju³ta² ã³wa²sut1sa³tu¹wa². 29 ã³xi²kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹sxã³ hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
 yxo²i²nũ³nha²kxai³ txa²wã¹lon³yah³lai²la¹wa². Jah¹la² yãx1te²he³la³ka²
 wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 30 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
 wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³ ya³lu²te³lhxã³ nxa²hẽ³la². Wxãi²na²
 wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²sah²lxin¹kxe³su² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³
 ã³si³wẽ³no³txa²lxi³na²hẽ³la².

3

Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³yxo²i²ki³tã³la²

1 Jã¹nxe³jut3su² nxe³nx2ta¹wa². Txa²wã³tã³nãu³xã³. A³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
 Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ã²la² kã¹non³sxã³ ã³ka³lih³kxi¹nx2ti³ju³ta²
 ten³nxa²lxa¹nha²wa². ã²la² ã³wha²li¹lye¹nx2ta¹la². Nxe²
 ã³yau¹ũ³xi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ã³li²sa²nxa³nha²wa². Wi¹lhin¹sxã³
 yxau³si¹nx2ta¹ju³su² ã³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 2 KQ³nxe³ti³
 kã³tũ³ka³txa² wi¹li²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹la². ã³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wa².
 ã³lxa³thi¹ti³he¹xai¹nxa³wa². A²nũ²nãu³ai²na² ã³whi²lho¹nha²sxã³
 ã³kho³nyhain¹na³la². 3 A²kxã³nhxi¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
 kwa³na³nẽ³jau³xai²li² ã³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
 in³txa² wã³lxa² wẽ³sa² tẽ³sxã³ ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nhẽ³jau³su²
 e³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹tai²na² txa²wã¹kxi³na¹xai²na²
 so¹lxi³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² so¹lxi³ wain³txi³ sa²yxo²we¹ki³tã³la².
 Sa²yxo²we¹ki³kxan²ti³ yen³kxa² ã²la² wi¹khai¹nxe³te²a² yũ³ki³tã³la².
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³ Sũ³nu²kxai³lu²
 sa²nẽn¹kxi²ki³tã³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
 yxau³kxi²nẽ³lha²kxai³ ka³li³sxã³ yxau³ki³tã³la². Yuh³xai²nãn¹te²
 yen³kxa² hai³txi³ yxo²i²ki³sxa³wa². 4 Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
 yxo²i²ki³ke³la³te²kxai³ txai²li² ã²la² ã³sen³sai¹sxã³ yxo²i²hĩ³na¹wa². A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹ai¹nhĩ³na¹wa². 5 Txa²wẽ³si¹na² txo¹na¹hi¹nai³tã²
 kwẽn¹ta² a³li³la¹ha¹hi¹nai³tã² a³la²ni²sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ a³la²ni²ju³ta² hau³hau³kon³sxã³ ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹sa³na²hẽ³la².
 ã³sa³e²ah¹lo²sa¹wa². Nxe² a³li³lah¹sxã³ txon¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Bẽn³ja³mĩ²
 nũ³ka³txi³yah³lo²sa¹wa². Txa²wi³na²nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ E³bre²a²
 nũ³ka³txi³nãu³sain¹na³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
 sa²yxo²we¹kxe³su² a²ha³tih³nũ³ka³txai²li² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³sa¹wa².
 6 — Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² wain³txi³ kã³a¹tũ¹xã¹
 Na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²sxã³
 yxau²xai³tũ³ka³txa² khãuh³lxa³tin³txai¹na¹hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³nē³jau³xai³tā² wā³ko³nxa³te²tu³
 sa²yo²we¹thxai²na¹hē³la². A²nū²a² ĭ²li³te²la³ hxi²kan¹txi³
 ko³te³kxi²sa²nxa³hē³la². Jā¹nxe³te²su² hxai²na¹hē³la². 7 Nxa²ha¹te¹
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yo²i² ā³si³wxe³na¹hī¹na¹ yen³kxai³tā²
 hāi¹nxe³ti³xā¹ ā³na¹a¹hē³la².
 — A²kxā³nxa² a³li²ti³ tē³a¹hē³na¹. Na¹jau³su² hī¹na²
 yo²kwain³te²txā³wa². 8 Yen³kxa² yo²ha³kxa¹ ā³na¹sxā³ yen³kxa²
 ā²la² wi¹te²a² so¹li³ ten³te²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² ĭ²sa²tē³kxi²na¹ju³ta²
 ā²la² ā³sen³sai²na³la². Nxe³na¹ha²kxai³ yen³kxa² ā³xai²li²
 ko³nxe³kxe³su² ā³na¹a¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sa³wit³su² na¹ju³ta²
 so¹li³ ten³sa³nha²wa². 9 Nxe³sxā³ ā³nū²nxi²sxā³ yxau²xai³nha¹ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². A²wi¹lhīn¹khai¹ju³khai³xa² wi¹lhit¹sain¹na²hē³la².
 Nxe³te³nah¹li¹. Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 sa²yo²we¹ta¹kxe³su² wi¹lhit¹sai¹nxa³hē³la². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la²
 yo²i²a¹kxe³su² wi¹lhit¹sain¹na²hē³la². 10 Jā¹nxe³sxā³ yo²i²a¹kxai²nān²tu³
 Kris²tu³jah¹la² ĭ²yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹la² a²wā³nxīn¹ju³khai³xa²
 ka³ten³su² ĭ³sa²yxau³xi²sxā³ yau²xai³ju³khai³xa² ā³ne³wxe²
 yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² Sū³na² wān³txa²
 sa²yo²we¹tha²kxai³ ye³khāuh³lxa³thin¹khai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa²,
 khāuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³na². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
 A²wi³na²khai³xa² wān³txa² sa²yo²we¹tha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² so¹li³ sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha²wa²,
 ya³lu²na¹ju³ta²nū³a² yū³ti³hit¹sain¹kxan²ti³na². 11 Jā¹nxe³na¹kxe³nū³su²
 ka³ten³su² ĭ³sa²yxau³xi²si¹sa²jau³nū³su² a²ya³la³tu³ ũ³hū¹sa³tu¹wa².
 Jā¹nxe³sxā³ Sū³na² ha³lo²ai²na² yxau²sa²tē³si¹sa³tu¹wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta²

12 Jā¹nxe³na¹jau³su² txa²wān³txa² e³nxa³jau³xa²sa¹:

— Ko³nxe³ti³ kāi³a¹ju³ta² yū³ti³he¹nxa³wi¹. Wi¹ju³ta² so¹li³ kāi³te²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹jau³su² hxi²kan¹txi³ e³nxa³wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la²
 a³li²sa²ju³ta² yxau²xai³te²sa¹wa². Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wain³txi³
 sa²yo²wet¹sa²sai¹na¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa². 13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.

— Wi¹kāi³sa²sai¹na¹xā¹. Na¹jau³la³ e³ti³he¹nxe²nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³na¹ta¹ ko³nxe³ti³ kāi³a¹hī¹nai³tā² ha³nāu³ha² hxan³na³la².
 Yon³nāu³ai³tā² kāi³a¹ju³tai³tā² ne³wā²na³a¹ha²kxai³ yan¹nāu³a¹
 wi¹kāi³a¹ju³ta²nū³a² ain³nha¹ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² so¹li³
 sa²yo²we¹ta¹ju³ta²nū³a² ain³nha¹ha²kxai³ nxe³na¹nha²wa².
 14 Sa³nxe³la³kxi³nāu³xa² kwa² ā³ni³hain¹ju³ta² yā¹nx2na³la².
 Ā³nih³sxā³ ā³ne³ka²ta¹ta³lun²kxi³nū³su² o²la³kxain¹nīn²ta²wa².
 Ā³ne³ka²ta¹ta³lun²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hi³yāu³sa³kxa² tūh³na²
 ũ³nhe³hē¹nha¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxūn³te²sa¹wa². Oh³nāu³a¹ Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ĭ³kaix¹sa²ju³ta²nū³a² wah³nxe³na¹wa². Txa²wā³sū³na²
 ten³si¹sa²jau³nū³a² wah³nxe³na¹wa². Nxe³sa³kxai²nān²tu³ Txa²wā³sū³na²
 hxi²ki³kxai³lu² ka³te³na² wi¹tāu³a² ā³wi¹ha¹ju³ta²nū³a² ĭ³ye³kxi²sain¹tu¹wa².

15 Nxe³sxā³ ye³kan¹sxā³ yo²i²te²ki³na¹xai²na² ye³kan¹sxā³
 hain³nha²ki³ju³ta² so¹li³ wain³na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² a²ten³jau³su²
 a³la³kxi²ki³sa²kxai³ nxe³jau³jau¹xain²txi³ sa²yo²wet¹sxā³ kāi³jah³li³hē¹la².

Yxān¹ta¹ nxe²nxa³kxe³su² te²a² yū³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² e³lai²na¹ i³yau¹ū¹nx2ti³tu¹wa². 16 Jā¹nxe³kj³sa²kxai³ Sū³na²
 wān³txa² wain³txi³ sa²yo²wet1sxā³ kāi³kj³kxa² yā¹xa³sah¹lxi³wxa².
 17 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kāi³a¹kxai³ yā¹nxe² kāi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe² wain³txi³kāi³jah¹lxi³hē¹la². Nxa¹ju³kxai³la¹ txai²yā¹nxa²
 kāi³te²na² a²e³jau³xa² sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹la². 18 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yo²i²ki³lxo³te²a² yū²na³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na²
 i³hxi²kī¹la²kxi²sxā³ i³ya²lut1jah¹lai¹tā² yo²kwīn¹kxain¹na³la².
 Ko¹ko¹so¹nain¹na³la². Nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tai²li²
 i³āin²ta³kxi²nha²khaix1nxe³sxā³ nān³sxā³ i³hen³txi¹nx2ta¹wa².
 19 A²nxe³tū³ka³txai²li² ha³lo²a² ha³nxe²a² i³ju³ta³nū³a² ko³nxe³ti³
 i³yī¹li²hain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. A²nxe³tū³ka³txai²li²
 Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² sa²yo²we¹tai¹nxa³wa². A²e¹nān¹jau³khai³xa²
 ten³nyhain¹kxa² so¹lxi³ sa²yo²wet1sxā³ kāi³ain¹na³la². Kuh³lxa³thin¹sxā³
 kāi³ain¹kxan²ti³ āu²li²ju³ta² yū³ai¹nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ ju¹tai²li²
 yo²kāin²txi³ e³ain¹na³la². Yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² so¹lxi³
 āin³nhai¹nhxai²na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na²
 hxi²ka² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ha³lo²a² ha³nxe²a² i³ju³ta³nāu³a² i³hau³hau²na²sa²tē³ū¹hain¹tu¹wa².
 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ki³nāu³xai²na² yo²i²tū³ka³txi³ki³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu² oh³xai²nān¹ko³xai²li² txa²wā¹ha³lo²khai³su² na³la². Nxe³sxā³
 yuh³xan¹ko³xai²li² yxau³sxā³ hin¹sxā³ wah³nxe³ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹na²
 sa²hau³kot3jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹la² wxā³sxā³ a³ka³nxi²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³ki³tā³la². 21 A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ā³wā³li²tāu³a²
 txa²wā¹nū²nāu³ai²na² hxi²tha³nhē³kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² yū³nē³kxan²ti³
 sī³nā³lxi³ tah²lxi³sī³ti³hi¹tē³tu¹wa². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²
 a²nū²nāu³xai²li² wxi²kin³ti³ton³kxa² yā¹nxe² sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa².
 Nū³cxūn³khaix1jah¹lai²la¹wa². Ha³lo²ai²na² ha³kxa¹ a²wā³cxēn³su² na³la².
 Nxe³ju³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²nū³cxūn³ju³txai²li²
 sī³nā³lxi³ti³hi¹tē³tu¹wa².

4

Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²yo²i²sxā³yxau²xai³ki³jau³su²

1 Jā¹nxe³jut3su² kan²txi³ yo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi¹nx2ta¹wa².
 Nxe³sxā³Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²yo²i²sxā³yxau²xai³lyah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā³tā³nāu³sah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa².
 Ne³kan²kxi²ti³hex1nxe³nx2ti³nxa³nha²wa². Ka²li¹txi²sah¹lxin¹nha²wa².
 Nxe³ye¹nx2ta¹wa².

2 Nxa²ha¹te¹ E³vo³ti²a³ka³lxāi³. Sī³ti²ka³kxa³lxāi³, Nxe³jah³nxa².
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²yo²i²ya³hi¹nha²kxai³ hāu²non³sxā³
 yxau³a³nha¹jah³he¹na². 3 Nxa²ha¹te¹ wxāi²na²yo²i²tū³ka³txa²
 ā³non²ta³kxi²khaix1nxe³jah¹lo³ i³nxa²txu¹ti³nāu³xin³ti² i³wai³txai¹nhē³la².
 Nxe³sxā³txu¹ti³nāu³xin³ti² Kle³mē²te²yah³la², txa²ya³lxi³nāu³xa²
 yo²ha³kxa¹wi¹lo²la³kxain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²wān³txa²
 i³yau¹ū³hain¹kxa²wi¹wa³ko³nain¹na²hē³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Txa²wā¹sū³na²ha³teh³nxā³nxa²oh³nāu³a²ka³ten³su²yxau²xai³te²nu³a²
 ha³teh³nxā³nxa²ā²la²ū³wha²li¹la³kxi²na²hē³la².

4 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txi³ i³nxa² kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹la². Jā¹nxe² e³kxi¹nx2ti³sxā³ ka³li³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

5 Thāi³ti³la² kāi³ūh¹nhya¹ju³ah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxi²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² nxe³je³nāu³wa³kxi³lon³na³la².

6 Ha³lo²a² he¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³lxa². Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa² i²li³ju³ta² a²ten³nxa²lxi³ju³ta² nū¹hi²sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ain³kxi¹nx2ti³jau³nū³su² yxo²i²jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxai²nān²tu³ i³ka³lih³kxi¹nx2ti³jau³nū³su² i³hen³txi³jah¹lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na²sa³.

7 Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hāun²ju³ta² ū³hū¹nx2ti³tu¹wa². A²nxe³ju³ta² a²nū²a² hxi²kan¹txi³ ā³ne³wxe³ye²h³ki³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na² hāu²no³nha²ki³ju³ta² ū³hū¹nē³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³ wxa²e¹nāu³ai²na² hāu²nūh¹sa²tē³nx2ti³tu¹wa².

8 Jā¹nxe³na¹jut3su² txa²wā³tā³syah¹lxi¹lxa². Ain³nhyah¹lxin¹kxe³su² i²khaix1nha¹jah³lxi³hē¹la². Ha³lo²a² wi¹ju³ta³nū³a² yū³tā³nxa² sa²nēn¹kxi²nē³kxe³nū³a² yū³tā³nxa² nxe³kxai²nān²tu³ ain³nha²sxā³ i²khaix1nha¹je²jah³lxi³hē¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wain³te²lo³ju³ta² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³kxe³nū³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ye³na² tā³nxa² a²nū²a² ye³na² tā³nxa² wain³ye²ki³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a² kō³ti³he¹nxa³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a² a³lxi²si¹nhē³kxe³nū³a² so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹le³kxi²ki³ju³ta³nū³a² so¹lxi³ nxe³te² he³la³kxa² ain³nha¹je¹jah³lxi³hē¹la².

9 Txa²wān³txa² e³so¹kxi²sah³lxin¹jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sah¹lxi³hē¹la². Txa²wān³txain²txi³ kāi³a¹ju³tain²txi³ sa²yxo²wet1sah¹lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hāu²non³ju³ta² wa³kxi³nxe³sxā³ ā³si³tē³la³kxi²xai³nx2ti³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wi¹lxo³kxi²jau³su²

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ hī¹nai²li² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹ju³ta² ā³si³wxe³xi²yah³lxi³nhē³la². A²kxā³nxai³tā² te²yā¹nxe² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² hxi²ka¹yah³lxa³nha²kxai³ hāi¹nxa¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

— Wxāi²li² ten³nxa²sīn¹nxa³nhai¹. Nxe³yah²lxa³nhē³la². Yxān¹ta¹:

— Hxi²kan¹txi³ ā³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³nhai¹. Sah¹lxi¹nhē³la². Yxān¹ta¹ hī¹na² te²yāx1sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³sa³ha²kxai³ i³ka³lih³khaix1sa³nha²wa². 11 Yxān¹ta¹ yen³kxi³txa²sa²kxe³su¹ nxe²nxa³nha²wa². Ha³lo²a² i²li³ju³ta³nū³a² ka³lih³kxi²la²nha² yxau²xai³nha¹nha²wa². 12 Yen³kxa² yū³sa²nxa³kxe³su² i²a¹ha²kxai³ yen³kxa² tau³ton³kxi²sa²kxe³su² i²a¹ha²kxai³ te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² i²li³je³na² hi¹na¹kxan²ti³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi²na¹ha²kxai³ ka³lih³kxi²nha¹nha²wa², ū³kxi²sa²jut3su² tā³nxa² he³ja³lu²sa²jut3su² tā³nxa² yen³kxi³ha¹kxe³su² tā³nxa² yen³kxi³txa²sa²kxe³su² tā³nxa² nxe³kxan²ti³ ka³lih³kxi²la²nha¹nha²wa². 13 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ya³sa²kxe³su² i³hxi²kat1sa³ha²kxai³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² wxā³nūh¹sa²kxan²ti³ hxi²ka¹na¹wa².

14 Nxe³na¹kxan²ti³khāuh³nha¹ju³tai³tā² ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li² wain³na³la². 15 Kxā³nxai³tā² Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³a¹hī¹nai³tā² a²wi¹lhī¹na² wxā³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xai² i³hen³txi¹nx2ta¹hī¹nai³tā² wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxa² Fi³li³po²thi³na²

yxau³yah³lxin¹te² i³nxa² so¹lxi³ ā³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 16 A²kxā³nxa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau³na¹hi¹nai³tā² yen³kxi³txa²kxe³sā¹.
 Sah¹lxin¹jau³su² wxa²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² yen³kxi³khai³xa²

wā²nhū¹sxā³ i³sa²si¹hā³xi²sah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².
 17 — Kwa²hāi¹te³lhxā³ yen³kxa² yxo²kwain³kxai¹na¹nha¹. Hai³txi³

te²txā³wa². Wi¹kāi³sa²tot¹jah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa².
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³khai¹sah¹lxin¹tu¹wa². 18 Jā¹nxa¹jut³su²

ū³yho³hi²ki³a² ū³sa²si¹hā³sah¹lxin¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ so¹kxi¹nx²ta¹hē³la².
 So¹kxi¹nx²ta¹ha²kxai³ yen³kxa² wā³kon³kxi²sa³ju³ta² yū³na¹wa².
 E³pa³fro³ti²jah³la² wxā³na²hē³la². Wxā³nū²la² wxa²yen³kxa²

ū³hū¹ah³lxin¹kxa² ū³hū¹sa³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ hi¹nai²li² yen³kxa²

tau³ton³nha²wa². Nxe² kāi³ū¹sah¹lxin¹ju³tai²li² ha³nxe²a² wi¹lū³tho³xa²

yā¹nxe³hū³nx²na³la². Txa²wā¹sū³na² i³nxūn³so¹nūh¹nx²ti³kxa² yā¹nx²na³la².
 Nxe³tho³xa² Txa²wā¹sū³na² i³nxūn³so¹kxai²nān²tu³ i³ka³li³lhxun¹na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹kāi³ūh¹sah¹lxin¹ju³tai²li² i³ka³li³lhxun¹nūn³na³la².
 i³ka³li³lhxu¹nha²kxai³ wi¹lh¹tsxā³ i²nxa²lxi³na³la². 19 Jā¹nxe³jut³su²

tau³ton³kxi¹nx²ti³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ū³hū¹nx²ti³tu¹wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nx¹sxā³ yxau³ya³nx²ti³ha²kxai³

tau³ton³kxi¹nx²ti³ju³ta² ū³hū¹nx²ti³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu²

oh³nān¹ta³ yen³kxa²kāin²yū³ha²kxai³nxe²ūh¹nx²ti³tu¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²li² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li²

wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Hai³txi³

ne³ki³so³nxa³ju³ta³nū³su² yū³ti³he¹nxa³lho³la². Nxe³ju³ta² ye¹nx²ta¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²yah³lxin¹te²nāu³ i³nxa²

Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹te²nāu³ i³nxa² nxe³sxā³

txa²ha³ta³nxa² wi¹lhen³txi¹nx²ta¹wa². Txa²wā¹lon³ti³tāu³xai²na²

yxau³ya³sain¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²ha³ta³nxa² wi¹lhen³txi¹nx²ti³nūn³ya³sain¹na³la².

22 Ro²ma²thi³nān¹ko³xa² kāin²ko³xai²na² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sxī²ha²

yxau³tū³ka³txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²tū³ka³txai²na²

sa²kxai³lu² a²ha³ta³nxa² wi¹lhen³txi¹nx²ti³nūn³ya³sain¹na³la².

Txa²wā¹sū³na² yxo²i²tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ te²yā¹nxe³nūh¹nx²ti³nūn³ya³sain¹na³la².

23 Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta²

ten³sa³nha²wa². Jā¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²

nxe³ye¹nx²ta¹wa².

Kolosēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na², Txa²wā¹wā³tā³jah¹lai²na² Ti³mo²jah³lai²na² nxe³sīn¹sxā³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa². Txa²na¹xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la², Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ten³jau³su² i³wet1so¹sxā³ i³hxi²kan¹txi³hit1sa³na²hē³la². Sa³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³hen³txi³tain¹si¹ha¹jau³nū³a² i³sa²si¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na² wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² Ko³lo²se³thi³na² yxau³ye³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². ²Nxe³ha²kxai³, wxāi²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹ha²kxai³, wi¹wi¹nxe² sa²yxow²we¹jah³lxin¹ha²kxai³, nxe³yah³lxin¹la². Txa²wā³tā³nāu³syah¹lxin¹la². Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ain³kxi²sah¹lxin¹hē¹la². Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³ān²tu³ kāin² thāi³ti³la² a³lxin¹nx2ti³si¹ha¹jau³nū³su² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxin¹si¹ha¹jau³nū³su² nxe³nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Sū³na² i³wi¹lxon³kxi²jau³xa² Pau²lah³la² i³ye³kxi²jau³su²

3-4 Wxa²nū³ka³txai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i², Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a³lxin², yah³lxin¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa³. A²nxe³yah³lxin¹nhin¹jau³xa² ha³ta³nxax² ain³kxi¹nx2ti³sī¹na¹hē³la². Nxe³nx2ti³sī¹na¹ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².

— Txa²wā¹sū³nāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² wī³nu²si¹lxin¹. Nxē¹nha²kxai³ Ko³lo²sē²sa³ nū³ka³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹wi¹nxe² yxo²i²khai¹nxe³nxain¹sīn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² sa²nēn¹kxi²sīn¹na²ha¹nhai¹. Nxe³to³sī¹na¹hē³la². Jā¹nxe³sī¹na¹wa². ⁵A²kxā³nxax² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu³ ain³kxi²ān³si³wxe³yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ā²la²a³la³kxi²yah³lxin¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa² Yah³lxin¹ka³tu³.

— Oh³nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² sxi²nhāu³a¹ ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxā³ ka³lih³khai¹nxe³ju³ta³nū³a² yū³nē³na³na¹. A²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ũ³hā¹kxi²nē³na³na¹. Yxan¹nāu³a¹ ũ³yhen³kxi²nē³tū¹xā¹. Nxe³jau³xai²na² yxo²i²sa²tē³yah³lxin¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la² yxo²i² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²i²te²nāu³xa² a³lxin² yah³lxin¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶A²nxe³jau³xai²na² wān³txa² wi¹jau³xai²na² ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³.

— Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la²sxā³ a³lxin²nē³jah¹lo²su² na³na¹. A²ya³la³tu³ jau³xai²la¹xā¹. Hī¹na² a³la³kxi²na¹nhā¹. Nxe³yah³lxin¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹nhī¹nān¹jau³xau³tē³ixitān²tu³, wxa²yu³ta² ā³ka³lxin¹ton³sxā³ ain³kxi² sa²yxow²te² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i² nxe³yah³lxin¹to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹to³hin¹kxa² yā¹nxe³sxā³, a²nū²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³ta³ko³xai²nān¹te² nū³ka³txa² wān³txa² wi¹jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² i³yau¹ū³nē³jau³xai²na² ain³kxi² sa²yxow²te² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kāi³i² nxe³ye²tū³ka³txi³nū³a² ā³ka³lxin¹ton³sa²tē³yain¹ta¹hē¹la². ⁷Jā¹nxa¹jau³su²

E³pa²frah³lo²su² jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². Txai²yā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wa³ka³li³lot3sxā³ yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Na¹ha²kxai³, txai²li² hxi²kan¹txi³ ā³wxā³sxī²nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹kxa²yu³su² jah¹lai²na² ā³si³wē³not3sa²sxā³ ān³tī¹nx2ti³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² i³yau¹ū³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².⁸ Nxe³nx2ti³nū²la² wxa³li²ka³tu³, wxa²ha³ta³nxa² a³lxi²waun¹nha¹yah³lxin¹jau³xa² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² a³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa² E³pa²frah³lai²na² i³hen³txi³sa²sīn¹na²hē³la².

⁹ Nxe³sa²sīn¹jau³xa² ain³kxi¹nx2ti³sī¹na¹hī¹nān¹ju³tu³, hu³ wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³tūh¹nx2ti³si¹nha¹jau³nū³su², Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³ i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la². Nxe³sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na², nxe³3sī¹lxi¹. Nū¹ān¹tū³ka³txa² Ko³lo³sē²sa³ nū³ka³txa² sa²hau³ko³tain¹sxā³, Wxa²yāu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la² ā³nxū²kwai³wi¹sxā³ yxau³ai¹nhīn¹ka³tu³ kāin² a³la³kxi²ti³hi¹txain¹sī¹nhē³li¹. Ain¹nhīn¹kxai²nān²tu³ Txa²sū³nu² i³nxai²na² wxa²ē¹nān¹jau³xa² au³txi³ ain³nha²nhīn¹jau³xa² a²ten³nhīn¹jau³xa² ta³nxū¹ka³txai²na² a³la³kxi²ti³hi¹ta³lu²ni² wi¹ko³nha²ti³hi¹ta³lu²ni² nxe³txain¹sī¹nhē³li¹. Nxe³to³sī¹na¹hē³la².¹⁰ Sī¹na¹ha²kxai³ wxāi²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² au³txi³ te³nain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³li², Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³si¹yah³lxin¹jau³su² so¹lxi³ kāi³i², ha³lo²a² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kāi³i², Txa²wā¹sū³na² wi¹la² a³la³kxi²sxā³ yxau²xai³li², yah³lxihī³nxa¹lxa². Jā¹nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su², Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²to³sī¹na¹hē³la².¹¹ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ sa²hē¹txa²txi³jau³su² hxi²kan¹kāi²non³nxa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lot3sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxān²txi³ nxū²kwai³lxū¹ti³ hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³yah³lxihī³nxa¹lxa².¹² Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹wī³nāi³. Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³ti³sa²sīn¹jut3su² kxan²ti³nū¹ ka³li³sa²sīn¹tu¹wi¹. Wain³te²lot3sa²nhī¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³nha¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Nxa¹jau³su². Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹la² i³ye³kxi²ki³tā³la². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² ha²tet1jut3sū³ju³ta² Txa²wā¹wī³na² ū³ha¹kxi²nē³na³la².¹³ A²ha² kxā³nxa² Sa³ta³na²jah¹la² a²ha³lo²lot3sxā³ ka³nxah³jut3sū³ju³ta³lot3sxā³ yxau²xai³ki³sxai²tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² sa²kxai³lu² A²ta²ha² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹wī³na² a³lxi²kah³lo²su² jah¹la² hi²sen³su² sa²hau³ko³ta³ko³xa² sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² wxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².¹⁴ Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ya³lu²ki³ju³ta³nū³ai²la¹wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² wah³yu³ta² sa²so¹kxi²nē³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la² a²ha³lo²lot3sxā³ yxau²xai³ki³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² wxā³ju³tu¹tai²na² i³yau¹ū³jau³su².

¹⁵ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³la³ txa²wā¹yen³na² i²ki³kxe³sxa³wa². Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² i²ki³kah³lo²su² jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³āin²ti²na³la². Txa²wā¹sū³na² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³ a²yen³kxa² wet1sa²sai¹kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³jah¹lai²la¹wa².

16 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti², txa²wā¹yen³na² i²ki³kxe³su² te²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti², a²yen³kxa² i²ki³sxa³kxe³su² te²yxo²ha³kxa¹ we¹ti², oh³nāu³u¹tai²nān¹tū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³te² nāu³xāin²txi³ we¹ti², ā³sa²ki³la³xi²te² nāu³xāin²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³nāu³ai²nān¹tū³ka³txa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti², ā³sa²ki³la³xi²te² nāu³xa² a²hxi²kan¹txi³nāu³xain²txi³ we¹ti², nxe² sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² wet¹sa²sai¹ha²kxai³:

— Wxi²kin³ti³tot³sa³txai²lā¹. Nxe³jau³su² wet¹sa²sai¹ta¹hxai²hē¹la².
 17 A²wi¹lhñ¹khai¹xu¹tai²na² a²yen³kxa² ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ yū³ti³he¹nxa³hī¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²hī¹nai²nān¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹, Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³kāin²txi³ ā³nha³ko³tū¹sxā³ ai³ye²na³la².
 18 Txa²wā¹ne³ka³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹nū²na² whāi²na¹ sa²hau³ko³tū¹kxi³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu¹xai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³na³la². Ka³teñ³su² ti³hi¹tē³jah¹lai²la¹wa². A²kxā³nxa² ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhxā³ ka³teñ³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū¹nhē³kxe³su² yxo²sxā³ yxau²xai³te²ki³nāu¹xai²na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jau³su² ha³lo²a² i²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². 19 Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Kris²tu³jah¹la² Txi²yā¹nxe³jah¹lo²khai³xai²la¹xā¹. Hāi¹nxe³te²hū³te²la³sī¹na¹xā¹. Nxe³jau³xai²na² nxū¹hain³nha²sxā³ i³ka³li³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na² āh¹ i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxī¹:

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ i³wi¹lhi²ti²sa²sxā³ ā³ya³lxī²xi²ti³hit¹sa³tū¹xā¹. Jā¹nxe³te³llhxā³ Jah¹la² wā²nxū¹lxī³sxā³ hī³sa³ka³txa² i³hxi²ki¹la³ki²sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ka² hxañ³sxā³ ya³lu²tū¹xā¹. Nxe³kxai²nān²tū³ oh³nāu³u¹tai²nān¹te² yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, nxe³sxā³ hāu²non³ti³sxā³ ā³ya³lxī²xi²sa³tū¹xā¹. Ju¹ta² ten³sa³nhā¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

21 Jā¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu² a²ha² kxā³nxa¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³kox¹ko¹son²ki² u² ha³na³ka³lxī³ yxau³ye² nxe³ye²yah³lxī³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³i² ko³nxe³ti³ i³ye³i² yah³lxin¹kxe³su² yah³lxī³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². 22 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² A²ta²ha² yuh³xai²nān¹te² ha³lo²ai²na² a²nū²khai³su² ye²hī¹nai³tā² ya³lu²kxi¹nx2ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxī¹:

— Txa²ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² ya³lu²kxain¹na²hē³na¹. Ain¹sxā³ Txa²nū³ka³txai²na² wxa²wa²su¹tain¹na²hē³na¹. Nxe³ha²kxai³ a²hī¹nai²na² txa²ya³lxā³ nū³ka³txai²la¹xā¹. Nxe³sxā³ ā³nhan³ka²ti³khai¹nxe² wi¹lhñ¹khai¹nxe² a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³txa³kxe³su² nxe² nxe³sxā³ Txa²yen³nāu³a¹ yxau³ya³sain¹na³na¹. Txa²te³na¹jau³su² na³xā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² nxe³ya³nx2ti³na³la².

23 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²r²sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Jū¹te²he³la³ko³ ā³na¹yah²lxan³kxe³su² kan²txi³ i³jah¹lxi³hē¹la². Ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin¹ju³ta³lo³txa²lxi³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³na¹. Jā¹nxe³jau³xai²yā¹nxe³sxā³a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹wxa²wa²su¹ta³lun²khaix¹nxe³tū¹xā¹. A²ha² hī¹nai²na² ha³lo²a² ye³khāuh³lxa³thin²ki²sa²na³na¹. Nxe³ta¹sxi²ha² kan²thi³na² it3ta² hxi²kan¹txi³ sa²it3sa²we¹txa³wxe³hī³nx2nxa³xā¹. Jā¹nxe³thi³nhū³nxe² kan²txi³ Sū³na² wān³txa² i³sxā³ yxau³na¹tū¹xā¹. Ā³na¹nxa³lho³na¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². A²nxe³te² wān³txa² wi¹jau³xai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³si¹sain¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na² i³sa²si¹hā³sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ i³tih³nxain¹sī¹na¹wa². Jā¹nxe³nx2ti³si¹sa²jau³nū³su² txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wa³ka³li³lo³sa²jah¹lo²sa¹wa².

Yxo²r²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ā³nhxi²nū¹nu¹hain¹jau³su².

24 Kxā³nxai³tā² Kris²tu³jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³khāuh³lxa³thi¹na¹kxai³ jā¹nxīn¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la². Hī¹nai²na² ye³khāuh³lxa³thi¹na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² wi¹na³la². Kris²tu³jah¹la² ye³khāuh³lxa³thin¹kxa² yā¹nxa¹kxai²nān²tu³ ka³li³sa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²r²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nū²a² yā¹xain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²nū²ai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nū²a² ye³khāuh³lxa³thin²kxi²nū³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nha²wa². 25 Wxa²yu³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²r²sxā³ yxau²xai³te² i³nxai²na² ā³nhxi²nū¹nū³nx2ti³te³lhxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ti³hit1sa³na²hē³la². Wān³txa² wi¹jau³xai²na² Sū³na² a³la³kxi²si¹nx2ti³jau³nū³ai²na² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxe³ta³lun²nx2ti³te³lhxā³ ti³hit1sa³na²hē³la². 26 A²nxe³te² wān³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹ta²nān¹ju³tu³ ā³ne³wxe²sa²tē³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hai³txi³ wān³txai²na² a²si³yxau³tāu³la³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² ā³ne³wxe³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ a²si³yxau³tāu³a² ā³sa²no¹sa²tē³kain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wān³txu¹ta²na² a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³nhē³lhxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Wān³txa² yxo²r²tū³ka³txi³ ki³na¹xai²na² so¹lxi³ i³yau¹ū³nhē³na³la². 27 A²nxe³jau³xai²na² kwēn¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxu²kwai³yxau³nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³ne³na³la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³sxā³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³jau³xai²la³wa². Kxā³nhxi¹nu¹ta²nān²tu³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² a²nū²nāu³xai²na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxū²kwai³yxau³nx2ti³ju³ta² ten³jau³su² i³yau¹ū³hain¹thxun¹na³la². 28 Na¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³hain¹sī¹nhxai²na¹hē³la². Nxe³sxā³ tīh³na² wi¹lxa³tīh³na² ā³na¹ain¹si¹hain¹jau³su² i³tih³nxe², wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe², a³la³kxi²khai¹nxe³jau³xa² i³tih³nxe²,

nxe³ain¹sī¹nhxai²na¹hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 ā³nū²nxi²sxā³ wa³nūn³ta³ki²la²sxā³ ī³wi¹lhin¹txai²lā¹. Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na¹ Si³yxau³tāu³a¹ a²yen³nāu³a¹ yxau³txai²lā¹.
 Nxe³ain¹si¹hain¹jau³su² sī¹nhxai²na¹hē³la². 29 Jā¹nxa¹in¹si¹nha¹jau³su²
 kāin² o²la³kxi²sī¹nhxai²na¹hē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 nū³kxūn³txi³ hxi²kan¹txi³lot³sa²kxe³su² sa²wai³wait³sxā³ nū³kxūn³txi³
 ā³no²la³ki²sī¹nhxai²na¹hē³la².

2

1 Wxa²yu³tai²na² Ko³lo²se³thi³nān¹tū³ka³txi³ ī³nxa²na²
 txa²ē¹nāu³a¹ au³txi³ wxa²ha³lo²a² ī³hxi²waun³ta³kxi¹nxa²ti², ha³lo²a²
 wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nū³a² so¹lxi³ ān³ten³kxi¹nx2ti² nxe³nx2ti³hxai²na¹hē³la².
 Na¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²hau³kot³si¹nx2txai¹na¹jau³su² kāin²
 ī³ye³kxi²hxai²na¹hē³la². Jā¹nxa¹jau³su² La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³ka³txain²txi³,
 a²nū²a² ā³xa² ī²sai¹nxa³tū³ka³txain²txi³, ain¹sxā³ nxe³nx2ta¹kxa²
 yā¹nxe³sxā³ ai¹nhxai²na¹hē³la². 2 Na¹ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³a¹
 au³txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² ain³nha², a³li²waun¹nyhu¹i²,
 nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a¹
 wi¹lāin³nha²waun¹nha²yu³sxā³ yxau²xai³waun¹ya³nha²yu³yah³lxin¹tu¹wa².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lu²ni²,
 wi¹ko³nha², yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ā³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xu¹tai²na² ha³tā³nxān²txi³
 a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai³xa² wi¹la²
 a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. 3 A²nxe³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² ī³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 so¹lxi³ a³la³kxi²khai¹nxe² wi¹ko³nha²khai¹nxe² nxe³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ ju¹ta² yā¹nxe³sxā³
 a³la³kxi²ton³nē³lhī³nx2na³la².

4 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² wān³txa² ain³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la².
 Txa²wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³su² te²a² wān³txa²
 wai³nxa³jau³xa² ī³yo²wi¹wi¹nxe³nha²sxā³ ī³ye³kxi¹nx2ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ā³na¹si¹nx2ti³jau³nū³su² ī³ye³kxi¹nx2ti³kxa²yan³ti³su²
 ya³nx2ta¹wa². 5 Txi²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² u² hā³na³kxa³lxi³
 yxau³ya³nx2ti³hxai²na¹tai²ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹kxa²ha³tā³nxān²ti³
 txa²yo²ka³nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ ain³nha¹nx2ti³sxā³
 ā³nū²ki¹nx2ta¹kxe³hū³nxe² ain³ta³ki¹nx2ti³nha²sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³
 wxa²yxau³yah³lxin¹ju³ta² a²ha³tā³nxa² ain³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³
 kāin² ka³li³sa²si¹yha³lxin¹nha²wa². Nxe³sxā³ wxa²yu³txai²na²
 wi¹lī³we¹yhu¹sxā³ yxau²xai³lye²yhu¹i² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² kan²txi³
 yxo²i² nxe³yah³lxin¹ju³ta² kāin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa². Na¹ha²kxai³
 yxau³ya³nx2ta¹kxe³hū³nxe² wxa²ha³lo²ai²na² wi¹ju³txai²na² txa²yen³nai²na²
 ī²ū¹nx2ta¹kxe³hū³nxe² kāin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa².

Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³ye²ki³jau³su²

6 Jā¹nxa¹jau³su² e³a¹wa². A²wi¹lhi¹na² txā² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²
 ān³si³wxe³yah³lxin¹nhī¹nai³tā² nxe³sxā³.

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³khai³xai²la¹xā¹.
 Jah¹lai²na² so¹lxi³ yxo²i²a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxixi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Yah³lxin¹ka³tu³ a²hī¹nai²na² jā¹nxe³yah³lxin¹jau³xai³ jā¹nxe³jau³lxixi³
 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²yah³lxin¹sxā³ yxau²sa²tē³ye¹txain¹nū²hē³la².

7 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hi³sa³ka³txa² wi¹lā³nxe²kxi³sxā³ au³txi³u²lā³nxe²kxi² ai³kxai²nān²tu³, wi¹wi¹nxe² we¹ni² kan²txi³ i³nha²sxā³yxau² nxe³kxat3su² te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³kat3sū³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ kan²txi³ i³jah¹lxi³sxā³a²wi¹lhī¹nān¹te² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nx2ti³hxai²jau³nai¹tā²i³wetiso¹jah³lxi³sxā³, Kris²tu³jah¹la² yxo²i² kāi²non³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² i³ka³li³ki²khai¹nxe³nx2ti³jau³su²i³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la².

8 Ha³lo²a² wi¹li²jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² i³ki³ha¹ki¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³tū³ka³txai²na² yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i², wai³nxa³jau³xa²so¹lxi³ i³ye³i², ha³yax3khin¹jau³xa² so¹lxi³ i³ye³i², hai³txi³ Je³su²jah³la²wān³txa² e³xa³i² nxe³tū³ka³txi³su² ya³nx2ti³ha³ta²wa². Nxe³sxā³i³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²sa²tā³ki¹nx2ti³kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa². 9-10 Kris²tu³jah¹la²Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² yā¹nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³a²si³yxau³jah¹la² ne³te²hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³, wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ju³ta²a²yxo²ha³kxa² whāi²na¹ wā³ko³txa³kxe³su² Kris²tu³jah¹la² ne³te²nū²ai²na²yxau³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²hxi²kan¹ju³ta²wa³nūn³ta³ki²la²sxā³ yxau²xai³yah³lxi³h³nxa¹lxa². Kris²tu³jah¹lai²na²hxi²kan¹txi³ ān³sen³sai¹khaix1jah¹lai²la¹wa². Yuh³xai²nān¹te²hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai² oh³xai²nān¹te² hxi²kan¹te²nāu³xa² ā³sen³sai²nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa².

11 Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³wxa²ē¹nāu³ai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta³lo³nx2ti³kxe³su² ā³wa²su¹txa²ti³na²hē³la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹ta² hxi²ki³la³ kāi³ūh¹nx2ti³xa³hē³la². Kris²tu³jah¹la²kāi³ūh¹nx2ti³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²wa²sut1sxā³yxau²sa²tē³yah³lxi¹lxa². 12 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²kxā³nxa²e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Hī¹nān¹te²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²i²a¹tū¹xā¹. Sa²yxo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ hā²wxān³txa³ i³yau³xa²ū³hū¹ki²sa²sai¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³tāu³a¹ i³yau³xa²ū³hū¹ki¹nx2ti³tāu³a¹ e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³la¹ju³ta² ā³na¹a¹xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu³ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ kwā³kxa²sa²nī³ki¹nx2ti³jut3sū³nxe² ū³hū¹ki¹nx2ti³na³la². Nxe³ha²kxai³ hā²wxān³txa³i³yau³xa² sa²sai¹xi²nx2ti³tāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³, nū³kxūn³txi³ya³lu²yah³lxin¹jut3sū³ju³ta² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi¹nx2ti³jut3sū³nxe²sa²sai¹xi²nx2ti³ta¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹la²yxo²i²yah³lxi¹nhī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² nū³kxūn³nha²sxā³wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹tū³nx2ti³na²hē³la². 13 Jā¹nxa¹jau³su²kxā³nxa² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta³lo³jah³lxin¹kxe³su² wxa²wa²sut1sxā³yxau²xai³lyah²lxan³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²ten³ti³hex1yxah³lxan³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² ya³lu²kxi²nē³jut3sū³nxe²yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ya³lu²te²nū³nhū³nxe²Txa²wā¹sū³na² yxau²xai³ye²ain¹yah³lxi³to³hin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³ ā³nū²nxi²sxā³

yxau²xai³yain¹yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ ka³ten³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³
 wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³
 nxe³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². 14 Nxe³jut3sū³nxe² ko³nxe³ti³
 kāi³ki³kxa² a²yo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³txā³nxai²nān¹jau³su² ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha²
 ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² sa²hē¹tē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³to³ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ta³nxā¹nxai²na² tē³sxā³ ũ³ka³net3hxa³ta¹hxai²hē¹la².
 Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²ki¹la³kxi²jut3sū³nxe² ũ³hē¹jut3sū³nxe²
 hxa³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lo²su²
 te²hi²sen³kxai³lu² a²ta³a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nū³kxūn³ju³ta²
 sa²so¹ki²hxa³kxi²ka³tu³ sa²yu³hē³nāu³lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³
 Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ nū³kxūn³txi³ ān³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ain¹kxe³su²e³lē³na¹ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Kris²tu³jah¹la²
 ya³lu²kxi²nē³li² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi² oh³xan¹ko³nāu³a¹ i³ka³la²
 nxe³hi¹nai³tān²tu³e³lē³na¹ i²yain¹ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² a³la³kxi²nxa³tū³ka³txi³su² te²a²
 ā³ke³tū¹nx2tain¹sxā³ i³kwa³na³nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ yu³tā³xa²
 tau³ton³kxi²nē³ju³ta³nū³a² yū²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: “Te²li²
 i³yain³yah³lxi³txa³hē¹li¹.” Ta³nxā²: ‘Jau¹xai¹li² i³na²yah³lxi³txa³hē¹li¹.’
 Ta³nxā²: ‘i³la³kxai²na² ā³ki³wa³tāu³kxi²tāu³a² ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³
 kāin² i³yai³ni², sa²ba³to³nxe³ki³tāu³a¹ ā³ki³nū²ki¹xi²sxā³ kāin²
 i³yai³ni², nxe³jah³lxi³hē¹li¹.’ Ta³nxā² nxe³jah³lxi³hē¹li¹.’
 Nxe³jau³su² kwa³na³nx2tain¹nūn³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³
 i³we¹txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². i³we¹tain¹yah³lxan³kxa²ha³ta³nxān²txi³
 wain³txi³ kāi³yah³lxi³hī³nxā¹lxa², i³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa²
 wai³nxā³ha²kxai³lu¹. 17 A²nxe³jau³xai²na² i³yain³ki³jau³nū³su²
 tā³nxā² i³na²ki³jau³nū³su² tā³nxā² a²yo²ha³kxa¹ hxi²kan¹jau³sxa³wa².
 Yān³ta²na² Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³hī¹nāu³u¹ta²na² sa²yo²we¹ki³jau³su²
 ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² a²yen³kxa² a²yāu³ka³txi³hū³jau³su²
 ha²kxai³ a²yen³kxa² i²ki³sxa³kxa² wā²nā³ū¹nhē³te³lhxā³ nxe³jau³su² ha²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ a²hī¹nai²na¹ hū³sxā³ Kris²tu³jah¹la² yū³ki³tā³la².
 Jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ tī³yau³xai²na²
 a²hxi²ka¹nxā³jau³xai²na² ā³na¹jah¹lxi³sxā³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
 sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². 18-19 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa²
 i³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³:

— Txa²li² kāin²txi³he¹jah¹lo²txā³i¹. Na¹ha²kxai³, wxi²kan¹txi³
 Txa²wā¹sū³na² i³hen³txi³jah¹lo²txā³i¹. Hāi¹nxe³sxā³ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa²
 so¹lxi³ i³hen³txi², i³sa²nēn¹kxi², nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Wān³txa² wi¹jau³xa²
 hxi²sxā³nho³jut3sū³jau³xa² a³la³kxi²jah¹lo²sa¹i¹. Ju²ta² wain³na³li¹.
 Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ i³we¹txain¹yah³lxi³txa³hē¹la².
 i³ki³ha¹ki¹nx2txai¹nhī³nx2na³la². i³we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² ā³na¹sxā³ ha³lo²a² wi¹khai¹nx2ti³ju³ta²
 ān³tī¹ki¹nx2ti³kxa²yān³ti³su² ye¹nx2ta¹wa². A²nxe³jah¹lai²na²
 yuh³xai²nān¹jau³xa² so¹lxi³ ha³tin³ti³ i³ye³kxi¹nha²kxe³su². Kwa²
 kāin²ki³lxo³nha²jah¹lo²su² hī³nx2na³la². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³ye³kxi²nha²jah¹lo²su² hī³nx2nxa³wa². Hāi¹nxe³sxā³

Kris²tu³jah¹la² ā³na¹jah¹lo²su² hī³nx²na³la². Ha³lo²a² nxe³jut³sū³ju³ta²sa¹: A²nū²ai²na² a²ne³kxi³khai³xa² ā³na¹sa²tā³jah¹la² yā¹nxe³hī³nx²na³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³, txa²wā¹ne³ki³hū³jah¹lo²su² jah¹la² so¹lxi³ sa²yo²we¹tis¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² whāi²na¹ Txa²wā¹sū³na² ten³ki²nē³jau³su² jau¹lxi³ wi¹lain³ta³kxi²sa²sai¹nha²sxā³ a³la³kxi² kāi²no³ni², hxi²kan¹ kāi²no³ni², a³lxi² kāi²no³waun¹yhu¹i², hxi²nū¹nū³ kāi²no³waun¹yhu¹i², nxe³hī³ki³tā³la².

Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³yxau³ki³jau³su²

²⁰ Jā¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi¹nx²ti³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hī¹nai³tā²te²tu³ oh³nāu³a¹ yxau³te²sin²ta²wa². Yuh³xai²nān¹jah¹lo²su² jā¹nxe³jah¹lo²sxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² ya³lu²te²nū³nhū³yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Yah³lxin¹kxe³su² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yo²ha³kxa¹ ā³na¹jah¹lxi³sxā³ wxa²wa²su¹nha²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Sū³na² wi¹la³ ī²nx²ti³si¹jau³nū³su² a²nū²a² yuh³xai²nān¹te² wān³txa² ī³kwa³na³nx²ti³kxai²nān²tu³ sa²yo²we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³su² na¹xā¹. Na¹ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te² wān³txai²na² sa²yo²we¹ta¹tū¹xā¹. Nxe³te²hū³yah³lxi³txa³hē¹la².

²¹ A²nxe³te² wān³txai²na² wxa²yah³la²nāu³xu¹tai²na² wān³txai²na²sa¹:

— Te²li² wxa²wxai³txa³hē¹li¹. Tā³nxa²:

— Te²li² ī³so¹jī²sain³txa³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Sū³nu²kxai³lu²wi¹la³ ī²nx²ti³xa³lho³li¹. Tā³nxa². Nxe³jau³su² ī³ki³ha¹kxi¹nx²ti³sxā³ wā²nxū¹h¹e³kxi¹nx²ti³hxai²tai¹ti²tu³wa². ²² A²yen³kxa² ī³ye³kxi¹nx²ti³kxai²na²:

— Wxa²wxai³txa³hē¹li¹. ī³so¹jī²sain³txa³hē¹li¹. Nxe³nx²ti³kxa² yen³kxa² yain³txi³su² tā³nxa² ī³na²ki³jau³su² tā³nxa² āt¹sū³te² yen³ki³su² tā³nxa² nxe³sxā³ ā³nhi²te³nha²sxā³ o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha² wxa²wa²su¹kxi²nē³lxa³lho³la². ²³ Nxe³ha²kxai³ wān³txa² ī³ye³kxi¹nx²ti³jau³xai²na² kwa² a³la³kxi²ki³lxo³nha²jau³xai²la¹wa². Oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹la²nāu³xa² ī³sa²nēn¹kxi² kwa² kāi²nxa³te²lo³nxe³nha² txa²wā¹nū²ai²na² kāin² khāuh³lxa³ti³hi¹nha² nxe³si¹nhē³jau³nu³ai²la¹wa².

— A³la³kxi²jau³su² te²sī³lxi²na³na¹. Nxe³nx²ti³na³la². Nxe³nx²ti³kxa²ha³tā³nxān²ti³ a²nxe³jau³xai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ txa²wā¹sī³nai³na² ko³nxe³ti³ ain³nhyah¹lxin¹ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³nyhah¹lxi³hī³nx²nxā³lxa².

3

¹ Jā¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²nū²la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³, a²hī¹nai²na² oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tāu³a¹ hxi²kan¹khai¹nxe³tāu³a¹ yxau³yain¹na³la². Nxe³kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxāi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ ya³lu²nū²la² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²sxā³ sa²yo²ka³ta³wxe³yah³lxin¹jut³sū³nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ wet¹sū³nx²ti³na³la². Nyhah¹lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sxā³ sa²yo²wet¹si¹hah³lxin¹ja³kxa³nū³su² ān³ten³jah¹lxi³hē¹la². ² Wxa²yo²ka³nāu³a¹ whāi²na¹ wi¹lain³nha¹jah³lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxi³ ain³nha¹jah³lxi³sxā³ sa²yo²wet¹si¹hah³lxin¹ja³kxa³nū³su²

ã³ten³jah¹lxi³hē¹la². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹te² yen³kxa²
 ain³nha¹jah³lxi³sxã³ ya³ni³li³yah³lxi³txa³hē¹la². ³ Kris²tu³jah¹la²
 ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yah³lxin¹jut³sũ³nxe² yuh³xai²nān¹te² yen³kxa²
 ã³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Yah³lxin¹ka³tu³ a²hi¹nai²na²
 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³nyhah¹lxin¹sxã³ oh³nāu³a¹
 Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a¹ ka³ten³ti³ yxau³yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la².
 Yah³lxin¹nha²kxai³ wxa²ka³ten³syah¹lxin¹ju³ta² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²nāu³a¹
 wi¹wi¹nxe² ü³wha¹ki¹nx2ti³kxe³su² wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxi¹lxa².
 ⁴ Yah³lxin¹ka³tu³ yxan¹nāu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 ka³ten³ti³hi¹tē³jah¹lai²na² ã³wxã³ye²nx2ti³tu¹wa². Nxe³ye²nx2ti³tāu³a¹
 wxi²kin³ti³ton³kxa²yā¹nxe² e³lē³na¹ ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³
 wai³na² wxi²kin³ti³ton³sxã³ yxau³yain¹yah³lxin¹tu¹wa².

Sũ³na² hxi²ka² tah²lxi³ we¹tē³ju³ta² i³yau¹ü³jau³su²
 ⁵ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 yuh³xai²nān¹te² yen³kxa² yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su² ã³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².
 — i³su²lhã³nha²ki³jut³sũ³nxe² txa²ko³nxe³ju³ta² yxo²kwai³na¹ju³ta²
 ã³nā¹hxa³ta¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²nũ²a² ã³xa² sxe³xa³ka³lxu³su² ta³nxa² a²nũ²a²
 ã³xa² in³txi³su² ta³nxa² wa³ni³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ã³na¹i², in³txa²
 in³txa² ã³xa² ko³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ã³na¹i², ko³nxe³ti³
 yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹i², a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² kãin²
 yxo²kwain³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹i², nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³ta²:
 — Yen³kxa² ã²la² kãin²non³sxã³ yxo²kwain³sa³nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nxe³te² yen³kxai²na² wxa²sũ³na²lon³sxã³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jut³sũ³nxe²
 yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Ju¹ta² wai³nxa³wa². ⁶ A²nxe³te² ha³lo²ai²na²
 ko³nxe³ju³txai²na² a²nũ²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sũ³na²
 sa²yxo²ã³sxã³ yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² kãi³ain¹na³la². Nxe³ain¹ju³ta²
 a²wah³yu³ta² Txa²wā¹sũ³na² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹hain¹nūn³tu¹wa². ⁷ Nain¹sxã³
 wxa²yu³tai²na² nxe³ain¹kxa² yā¹nxe³sxã³ ko³nxe³ju³ta³lot³sxã³
 yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹kxe³su² ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹kxa² yā¹nxe² yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

⁸ Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹tūh¹nx2ti³ha²kxai³
 a²hi¹nai²na² te²u¹jā¹nxe³te² ko³nxe³ju³ta² ã³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la².
 Wā²la² ko³nxe³ka³lo³a² sa²sai¹ka²na¹yah³lxin¹jut³sũ³nxe² wxa²ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³nā¹hxa³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nũ²a² ã³xa² i³xan³ta³kxi², i³wã³lon³kxi², a²nũ²a² ko³nxe³ti³
 kãi³ki²nyhu¹i², a²nũ²a² ã³xa² o³nxa²te¹lot³sxã³ i³ye³kxi²yhu¹i²,
 yxo²ko³nxe³ti³ i³ye³i², nxe³yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹jah¹lxi³hē¹la².
 ⁹ Jā¹nxe³sxã³ kxã³nhxī¹nān¹te² i³nxai³tā² ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹te²
 i³nxai³tā² ã³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³ ha³ya³kxa²
 i³ki³ha¹ki²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la². ¹⁰ Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ we¹txa²lxi³te²ju²hē³la².
 Nxe³nx2ti³ju³ta² Sũ³na² ē¹nān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wē³ha³lxa² a²ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³ wet¹sa²tē³ai¹na¹xā¹.
 Na¹ka³tu³ Txai²yā¹nxe² sa²tē³ain¹tū¹xā¹. Ye³kan¹txi³ i²sain¹txai²lā¹.
 Nxe³nx2ti³jau³su² Txa²wā¹sũ³na² wxa²ē¹nāu³ai²na² wet¹sa²tē³nx2ti³na³la².
 ¹¹ Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² Sũ³na² wē³ha³lxi³su²
 te²ki³na¹xai²na² a²hāi¹nxe³tū³ka³txain²txi³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²lxi³

we¹tū¹nhē³na³la². Nxe³sxā³ a²nū²a² Ju³te²a² nū³kā³txi³su² tā³nxa² Ju³te²a²
nū³kā³txi³sxa³tū³kā³txi³su² tā³nxa² nxe³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³ hai³txi³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³, ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²jah¹lo²su²
tā³nxa² ū³sa³si³tū³ko¹kxā¹nha²nxa³jah¹lo²su² tā³nxa² nxe³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³
hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³, kwa³jan³ti³su² tā³nxa²
wa³nūn³khai¹tū³kā³txi³su² tā³nxa² nxe³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³
hai³txi³ ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³, a²wa³kxēn³yah³la²
wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³ yxau³jah¹lo²su² tā³nxa² hāi¹nxe³sxā³
wxa²wa²sut1sxā³ yxau³jah¹lo²su² tā³nxa² nxe³ki³kxa²ha³tā³nxān²ti³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³, nxe³hī³ki³tā³la².
Ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki³ju³ta² yū²nxa³wa². Yxān¹ta¹ Je³su²
Kris²tu³jah¹lo²su² jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³, txa²wā¹nxū²kwai³nāu³a¹ nxū²kwai³yxau³nē³jah¹lo²su²
ha²kxai³, nxe³nē³na³la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² tah²li³ we¹tū¹nhē³na³la². Nxe³jau³xai²na² so¹li³
hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa².

12 Wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² nū³kā³txi³syah¹li¹xa². A³li¹nx2ti³ha²kxai³
wā²nxa³ka² so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2ti³tū³kā³txi³syah¹li¹xa².
Yah³lxin¹kxe³su² wā²la² wi¹ka³lo³a² ū³whi²kxi²nyhah¹lxin¹jut3sū³nxe² wi¹la³
kāi³ū¹nyha¹jah³li³hē¹la². Ī³yan³ta³kxi²nyhu¹i² wi¹kāi³kxi²nyhu¹i² a²nū²a²
ā³xa² kāin²te²lo³nyhu¹i² hxi²kwa³ya²nyhu¹xa³i² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxau²
nxe³jah³li³hē¹la². 13 Jā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² wain³txi³ kāi³ū¹sa²nxa³xā¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
wxāi¹ta² ĩ³kwai²kxi²yah³li³txa³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxa²ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²li³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²na²
wxa²wa²su¹txain¹yah³li³hē¹la². 14 Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe²
hxi²ka¹na³wha³to²hi²nxe³sxā³ a³li²waun¹nha¹jah³li³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yxo²kēn¹tin³nāu³xai²na² whāi²na¹
au³txi³ wi¹lain³nyhu¹sxā³ hāi¹nxe³kxe³hū³nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa².
15 Txa²wā¹nū²ai²na² ka³na³ka³na³kxan²ti³ ka³lxa¹kxi²nē³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²na² wi¹lain³ta³kxi²nyhu¹te²ju²hē³la², ha³na³ka³li²
we¹nxai³kxan²ti³na². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² txa²wā¹ki³na¹xai²na²
ka³lxa¹kxan²ti³ wi¹lain³nha¹jah³li³hē¹la². Nxe³si¹nyhah³lxin¹jau³su²
Kris²tu³jah¹la² wā²nxa³kxa² sa²so¹nx2ti³ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ha²kxai³
wxa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³kxai³lu¹:

— Wxān³txai²na² e³kxi²na¹jau³nu³a² e³kxi²na¹kxai²nān²tu³
txa²wā¹ki³na¹xai²na² wi¹lain³nha² kāi²no³nhī³ki³ji¹wi¹?
Kāi²no³nhī³kxai²nān²tu³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³tu¹wa². Yxān¹ta¹
kāi²nxa³to³nhī³kxai²nān²tu³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wai³nxa³lho³la².
Jā¹nxe³kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tāu³a¹ nxe³jah³li³hē¹li¹:

— Txa²wā¹sū³nāi³. Wi¹lxo³kxi²sa¹li¹. Nxe³jah³li³to³hē¹la².
16 Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²ha³kxa¹
ā³nxū²kwai³wi¹nha¹jah³li³sxā³ sa²wai³wait3sxā³ ain³kxi¹jah³li³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txai²na² a³la³kxi²te²lon³nx2ti³nū²la²
tīh³na² wi¹tīh³na² hain³sxā³ ĩ³yau¹ū³nyhu¹i² tīh³na² ko³nxe³tīh³na²
ā³na¹si¹ja³ka³nū³su² hain³sxā³ ĩ³tih³nxe³nyhu¹i² nxe²waun¹nha¹jah³li³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³khai¹nxe³sxā³

Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lxo³kxi²nx2ti³jau³su² hain³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³hain³kxi¹jah³lxi³hē¹la².

17 — Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe² ha³lo²a² ī²li³ju³ta² ī³ye³kxi²tā³nxa² kāi³tā³nxa² na¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² sa²yo²we¹jah³lxi³sxā³ kāi³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³la² ā³nū²nx¹sxā³ Txa²wā¹wi³na² Si³yxau³tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ī³wi¹lxon³ki¹jah³lxi³hē¹la².

Wi¹la³yxau²xai³la³kxi³nyhu¹ki³jau³su²

18 A²sxe³xa³ka³lxu³nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹na².

— Sū³na² wē³su² na¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wē³sāi¹ah³lai²na² wi¹la³ sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹na². Ju¹ta² wain³na³na¹. Ya³nx2ta¹xa².

19 Jā¹nxe³sxā³ a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wxa²sxe³xa³ka³lxai²na² a³lxi¹jah³lxi³hē¹la². Ī³xān³ta³kxah¹lxi³txa³hē¹la². Thāi³ti³la² wi¹kāi³ūh¹jah³lxi³hē¹la². Ya³nx2ta¹wa².

20 Jā¹nxe³sxā³, a²wē³ha³lxi³nāu³xāi³, ain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Wxa²wi³nai²na² sa²yo²we¹ti² wxa²hā³ka³nai²na² sa²yo²we¹ti² a²hāi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jah³lxi³hē¹la².

— Sū³na² wēn³su² na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ sa²yo²we¹ta¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx2ta¹wa².

21 A²wi³nu¹nāu³xāi³, nxe³jah³lxi³sā²nhē³la².

— Sū³na² wēn³su² na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wē³sai²na² ī³wai³ki²so¹na¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Ī³kwāi²kwāi²ki² ān³sen³sai¹sxā³ ī³wai³ku¹yu³nha¹tū¹xā¹. Yah³lxi³txa³hē¹la². Ī³hxi²ka¹nyhah¹lxa³nha²kxai³:

— Hxi²kan¹txi³ wain³txi³ kai³a¹nxā³nhi². Wxa²wē³sai²na² nxe³ye¹nx2ti³kxa²yan³txi³su². Ya³nx2ta¹wa².

22 Jā¹nxa¹jau³su² a²wa³kxēn³yah³lo²lot3sxā³ yxau³yah³lxin¹te² Ī³nxai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxē³yah³lai²na² yuh³xai²nān¹te² wa³kxēn³yah³lai²na² a²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³khaix3jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ī²sa²tē³sa³nha¹. Sa³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²

whāi²na¹ kāi³hxa³ta¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su² yuh³xai²nān¹te²na² wa³kxēn³yah³lai²na² sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kwa² wi¹wa³kon³ki³lxo³yxah³lxi³txa³hē¹la².

— Txa²wa³kxēn³yah³lai²na² ī²so¹sa³kxai²nān²tu³ wi¹wa³kon³kxai¹na¹tū¹xā¹. Wi¹lxo³kxai¹na¹txai²lā¹. Yxān¹ta¹ ī²so¹sa²nxa³kxai²nān²tu³

yai¹nhī³nxa²nxa³xā¹. Hāi¹nxe³sxā³ ū³lha²hī³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². 23 Nxe³ha²kxai³:

— A²wa³ka³li³yu³ta² ī²li³ju³ta² kāi³a¹tū¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²yo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lāi³nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹kxa² yā¹nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² wa³kon³kxai¹na¹tū¹xā¹.

Nxe³yah³lxin¹jau³su² kāi³jah¹lxi³hē¹la². 24 Yuh³xai²nān¹ta² wa³kxēn³yah³la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Hi²sen³su² wxa²wa³kxē³yah³lo²khai³xai²la¹wa². Nxe³te²su² ha²kxai³ yan¹nāu³a¹ hā²wxān³txa³ ū³yo³hi¹nx2ti³ju³ta² yū³tu¹wa².

A²nxe³jut3su² ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te² wa³kxēn³yah³la² wi¹la³
wa³kon³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa². 25 Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²la³
wain³txi³ kâi³xa³kxai²nān²tu³ wain³txi³ kâi³ai¹nxa³kxa² yā¹nxe³jau³su²
Txa²wā¹sū³na² ũ³yho³hi²hain¹tu¹wa². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² jau¹xai²na²
sa²yat1sxā³ wain³txi³ kâi³xa³jah¹la² wi¹lū³yho³hi²hain¹ju³ta³la³ yū²nxa³wa².
Jā¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².

4

1 A²nū²a² wa³kxēn³yah³lo²nāu³xāi³, nxe³jah³lxi³sa²lxa².
Wxa²sa³wi³ha³lxi²na² wxa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tain¹sxā³ ā³wa³kon³ki¹nx2tain¹tū³ka³txai²na²
wain³txi³ ān³kâi³ū¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:
— Txi²na² Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxēn³not3sa²kah³lo²sa¹xā¹.
Oh³nāu³u¹tai²nān¹jah¹lai²lā¹xā¹. Nxe³sxā³wa³ka³li³yu³ta³lot3sain¹te²nū³ka³txa²
a²wa³kxēn³not3tai¹na¹kah³lo²sa² kxa²yā¹nxe² Kris²tu³jah¹la²
wa³ka³li³yu³ta³lo³ta¹wi¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

Wān³txa² i³tih³nxe³nē³jau³su²

2 Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Ha³lo²a² i²li³ju³ta² i³ha¹txi¹nx2ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²
i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³ i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
i³ye³jah¹lxi³hē¹la².

— Txa²sū³nāi³. i³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kâi³ū¹sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹.
Nxe³jah³lxi³hē¹la². 3-4 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Kris²tu³jah¹la² sa²hau³ko³tē³jah¹lai²lā¹xā¹. Nxe³jau³xai²na²
kxā³nāu³u¹tai²na² a³la³kxai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
a²nxe³te² wān³txai²na² a²hī¹nai²na² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
i³yau¹ū³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxa² yo³ha² sxi²ha² kan²thi³na² Sū³na² wān³txa²
sa²yxo²ā³tū³ka³txa² hxi²ki³kxai³lu² ũ³tī¹ki²sain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³
nxe³na¹ju³tai²na² ha³lo²ai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³txi³lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txai²na²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ū³lhun¹na³li¹. Nxe³ju³ta²
sa²hxi²ka¹tū¹txain¹sī¹nhē³li¹. Nhīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ka³lxa¹tū³ka³txa²
wi¹lain³ki²nha²ti³hi¹tū³txain¹sī¹nhē³li¹. Nai¹nhīn¹kxai²nān²tu³
Pau²lah³lai²na² wxa²wān³txa² wi¹wi¹nxe² a²si³yxau³tāu³a¹ ā³no¹xa³kxe³su²
i³ye³kxi²yhain¹tu¹wi¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ā³ne³wxe³txai²li¹.
Nxe³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la²

5 Ju¹ta³la³ na¹ha²kxai³, a²nū²a² Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txa²
yxau³yain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ a³la³kxi²khai¹nxe³sxā³
yxau³je¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Je³su²jah³la² i³yau¹ū³hai¹na¹txai²lā¹, kwēn¹tai²na²sā¹. Yxan¹nāu³a¹
sa²hxi²kat1sa²nxa³kxa²yan³ti³sā¹. Yain¹yah³lxin¹jau³su² Sū³na²
wān³txa² i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la². 6 Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
ā³xa² i³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ thāi³ti³la² wi¹lhin¹jau³xa²
so¹lxi³ a³la³kxi²jau³xa² so¹lxi³ i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i³lxi³te²la³ Sū³na²
wān³txa² i³wā³txi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ wān³txa² wain³txi³
i³tih³nxain¹yah³lxin¹jau³su² a³la³kxi²sxā³ i³wa²lū³xain¹yah³lxi³hē¹lxi¹lxa².

A²ha³ta³nxa² ũ³sa²si¹hā³jau³su²

7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti³ki²kah³la² txa²wā³tā³jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la² txai²yā¹nxe³te²hū³sxā³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 wa³kon³kxi²jah¹lai²la¹wa². Ha³ya³kxa² Sū³na² wa³ka³li³yu³ta²
 ā³na¹ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². A²nxe³jah¹la² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹wa².
 Nxe³nx2ta¹ka³tu³ txa²ha³lo²a² yxau²xai³la¹ju³ta² a²ha³ta³nxa²
 ī³ye³kxi² txa²nū³ka³txa² tī¹nān¹ta³nū³ka³txi³ na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 yxau²xai³lhī¹na¹ju³ta² a²ha³ta³nxa² ī³ye³kxi² nxe³nx2tain¹tu¹wa².
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ ī³kwxē²kxi² wi¹lxo³kxi² nxe³nx2tain¹tu¹wa².
 Jā¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2ta¹wa².
 O³ne²si³mah³la² wxa²nū³ka³txi³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa² Sū³na²
 wa³ka³li³yu³ta² ā³na¹ti³hex¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² O³ne²si³mah³lai²na² Ti³ki²kah³lai²na²
 ain¹sxā³ ān³tī³xi¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2ti³sxā³ tī¹nān¹te² ha³lo²a²
 a²ha³ta³nxa² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū³nx2ti³tu¹wa².

10 Jā¹nxe³sxā³ A³ris³tar²kah³la² sxi²ha² kan²thī³ thī¹nai²na²
 ū³tī¹ki²sa²sxā³ yxau³na¹kxa² yā¹nxe² yxau³ya³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la²
 ī³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³, Mar²kah³la² Bar³na³be²ah³la² a²sa³wi³sah³la²
 ī³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³na³la². A²nxe³te² Mar²kah³lai²na²
 ā³tī³xi¹nx2ti³kxai²nān²tu³ wi¹lī³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹la². Yxau³ain¹ju³ta²
 wā²nā³ūh¹txai¹yah³lxi³hē¹la². Jā¹nxe³nx2ta¹jau³su² a²kxā³nxa²
 ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². 11 Jā¹nxe³sxā³ Jo³su³e²ah³la² a²ī³lxi³
 ā³xa² Jus²tu³jah¹la² ī³hen³txi³nx2ti³nūn³na³la². A²nxe³jah¹lo²nāu³xai²na²
 ha¹li¹ ka³na³ku² jah¹lo²nāu³xai²na² A³ris³tar²kah³lai²na² Mar²kah³lai²na²
 Jo³su³e²ah³lai²na² nain¹sxā³ Ju³te²a² nū³ka³txi³sain¹na³la². Te²na² so¹lxi³
 txai²yā¹nxe³sxā³ Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ā³si³tē³kxi²si¹hain¹jau³su²
 kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹ju³ta² ī³hen³txain¹nūn³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ ī³nxū²kwa³lxū¹sain¹to³nha²hē³la². Yxān¹ta¹ tī¹na² sxi²je³na²
 yxau³na¹thī³nai²na² Ju³te²a² nū³ka³txi³sain¹tū³ka³txi³su² jah¹lo² ā³xa²
 ā³hxi²nū¹nūh¹sain¹ju³ta³la³ yū³sai¹nhxai²nxa³hē¹la².

12 Jā¹nxe³sxā³ E³pa²frah³la² wxa²nū³ka³txi³sain¹nū³nha²kxai³, Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot³jah¹lo²su² nx2na³la². A²nxe³jah¹la²
 ī³hen³txi³nx2ti³nūn³na³la². A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² ha³tin³ti³
 ā³nxū²kwa³lxū¹ti³nha²sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² nxe³ti¹. Ko³lo³sē²sa³ nū³ka³txai²na² wxa²ē¹nān¹jau³xa²
 kan²txi³ yxo²ī²sxā³ a³la³kxi²ta³lun²sxā³ sa²yxo²we¹ta³lu²ni² wa³nūn³ta³ki²la²
 wi¹lhin¹khai¹nxe² nxe² yxau²xai³lain¹ju³ta³nū³a² ti³hi¹txai¹nhē³li¹.
 Nxe³nx2ti³to³hxai²na²hē³la². 13 A²ya³la³tu³ txa²yen³nāu³a¹ jah¹lai²na²
 wxāin²txi³ Txa²wā¹sū³na² sa²hau³ko³ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nū³su²
 kāin² ī³ye³kxi², La³o³ti³se²a²thī³nān¹tū³ka³txain²txi³ Txa²wā¹sū³na²
 sa²hau³ko³tain¹si¹jau³nū³su²kāin²ī³ye³kxi², ī³ra²po³li³thī³nān¹tū³ka³txain¹txi³
 jā¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹wa². 14 Jā¹nxe³sxā³ Lu²kah³la² hī³ne³kxa²
 a²hoh³lxah³la² a³lxi²si¹na¹kah³la² ī³hen³txi¹nx2ti³si¹nha²kxai³ Te³ma²sah³la²
 ī³hen³txi¹nx2ti³si¹nha²kxai³ nxe³nx2ti³si¹na³la².

15 Jā¹nxe³sxā³ txai²na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³nū³ka³txa²
 ī³hen³txi³ten³sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³ La³o³ti³se²a²thī³nān¹tū³ka³txa²
 ī³hen³txai¹na¹ha²kxai³ Nī²fa³ka³lxa² ī³hen³txi³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² yxo²ī²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa² ā³nhai¹tū³ye²tū³ka³txa²
 ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² ā³yān³ki³nū²ki²sxā³ Txa²wā¹sū³na² hain³jau³xa²

ĩ³hain³kain¹ni² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nyhu¹i² nxe³te²nũ³kã³txa²
 ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ sĩ¹na¹wa² 16 Nxa²ha¹te¹ ta³nxã¹nxai²na²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ĩ²sxã³ wxa²nũ³kã³txai²na² a²yen³nãu³a¹
 ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tu³:

— Ta³lu²na¹xã¹. Yah³lxin¹ka³tu³ La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
 ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹yah³lxin¹ka³tu³, nũ¹ã¹tũ³kã³txa² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te² yen³nãu³a¹ ta³nxã¹nxai²na²
 ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
 La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² a²ha³teh³nxã³nxa² nxã³nxã³xa²
 ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹txã³nxai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nx2tain¹tu¹wa²
 A²nxe³txã³nxũ³ai²na² wxa²nũ³kã³txa² Kris²tu³jah¹lai²na²
 wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹te² yen³nãu³a¹ ĩ³yĩ¹li²sxã³
 ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 17 Ar³ki²pah³la² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta²kãi³ju³ta³lo³txa²sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³ju³ta²kãi³ta³lun²txa²ya³hain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

18 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ĩ³hen³txi³nx2ta¹wa² Wãn³txai²li²
 ne³ki³san¹jau³xai²li² txa²hxi²kai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txai²na²
 sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹ki²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹wa². Nxe³sa²ju³ta²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tãu³a¹ txa²ha³lo²a²wi¹lhau³kot3si¹sa²jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxin¹nx2ti³ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Tesalonisēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³ ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nū³ka³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau²xai³lyah³lxin¹te² ī³nxai²na² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te² ī³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³ka³txa² yxo²i²ain¹jau³su²

2 Yxo²i²sxā³ yxau²xai³yah³lxin¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³sī¹na¹wa². E³kxi²sī¹na¹jau³xa²sa¹:

— Sū³na² nxe²t3si¹lxi¹. Yxo²i²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ī³sa²nēn¹kxi²nx2sī¹na¹wi¹. Nxe³sīn¹to³ha¹wa². 3 Yxo²i²yah³lxin¹nhī¹nān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ī³yau¹ū¹te³lhxā³ o²la³kxah¹lxi¹lxa². Sū³na² a³lxin²yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxi²yah³lxin¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxin²sxā³ wā³li²ju³ta³nū³a² thāi³ti³la² wah³yxah³lxin¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxe³su² ī²sīn¹te²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² e³kxi²sīn¹na¹tāu³a² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ī²sīn¹to³ha¹wa². 4 Nxe³sxā³ yxo²i²yah³lxin¹nha²kxai³ txa²wā³tā³xa² yā¹xah³lxin¹lxa². Txa²wā¹sū³na² a³lxin²nx2ti³ha²kxai³ ī²sxā³ ā³yū³so¹nx2ti³sin²ta²wa². Nxe³ju³tai²li² ī²sīn¹te²sa¹wa². 5 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xai²li² ī³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹jau³xai³tā² kwa² wān³txi³su² te²sxa³yu²hē³la². Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² a²wān³txain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²li² wā³nxīn¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tū³jau³xai²la¹wa². Yxau³ya³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā² wain³txi³ o²la³kxi²nūh¹nx2ti³sī¹na¹ju³ta² ī²yah³lxin¹tai¹tu³wa². 6 Yxau³sī¹na¹kxa² yā¹nxe² yxau³yah³lxin¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxau³hxi²kxai³ jā¹nxe² yxau³yah³lxin¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ khāuhx3nyhah¹lxin¹kxan²ti³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ka³lih³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ī³ka³li¹ti¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². 7 Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³te²a² Kre²sa²ko³xa² yxau³te²a² nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²nāu³xai²na² ī²kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²yah³lxin¹kxa² yā¹nxe² yxo²i²ain¹nūn³ta¹hē¹la². 8 Nxe² yxo²i²yah³lxin¹nhī¹nai³tān¹te²tu³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hē¹la². Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ya¹nān¹ta³ko³xa² jau¹xai²li² yxo²i²yah³lxin¹kxe³su² ha³ta³nxe³ta¹hē¹la². Nxe³jut3su² ha²kxai³ u²li² ai³ain¹kxan²ti³ ā²la² ain³kxan¹ta¹hē¹la². Ī³ye³kxain¹sī¹nx2ta³lxa¹ wxa²wān³txa² ā²la² ain³kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la². 9 Jā¹nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wā²nxū¹ Ī³hen³txi³sain¹sī¹na²hē³la². Wxā³sxā³ ī²nx2ti³nha¹hī¹nai³tān¹jau³xa² ī³yau¹ū³sain¹sīn¹na²hē³la². Txah³lxa³kxa³txai²li² Sū³nu²sa²ki³lxo³ka³txai²li² ā³yah³lxin¹nha²kxai³ nxe³sxā³ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² so¹lxi³ ya²la³tū³ te²an²tu³ ka³ten³su² te²an²tu³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jau³xai³tā²

e³kxi²sain¹sī¹na²hē³la². 10 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² Sū³na²
 Tah²si²ha²kxai³ ā¹jah¹lai²li² oh³nāu³a¹ a³ka³nxi²ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ī³yau¹ū¹sain¹sīn¹na²hē³la². Nxe³jah¹lain²txi³
 kxā³nxi¹na¹ta² txa²wā¹ha³lo²a² yxau³hī¹nai³tā² ya³lu²ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²na²hē³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wa³ha²
 so¹kxi²nē³na²hē³la². So¹kxi²nē³lha²kxai³ Sū³na² ko³nxe³ti³
 ī³yī¹li²nē³ju³ta³nū³a² wxa²wa²su¹kxi²nē³tu¹wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
 ul²yxau³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ī³hen³txai¹yah³lxin¹jau³xa²
 ī³yau¹ū³sain¹sīn¹na²hē³la².

2

Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² Pau²lah³la² o²la³kxi²jau³su²

1 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wxā³sī¹na¹hī¹nai³tā² ī³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Kwa²wān³ti³su² ī³tih³nxe³nx2ti³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
 ain³kxi²sah¹lxī³nhī¹nha²kxai³ sa²yo²wet¹sah¹lxī³nhī¹nhē³la². 2 A²kxā³nxa²
 Fi³li³po²thī³na² ai³sī¹na¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tān²tu³ Sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū³ain¹sī¹na¹hē³la². Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ Sū³na²
 wān³txa²kxai³lu² e²nai¹nha²kxai³ ye³khāuh³lxa³ti³sain¹sīn¹na²hē³la².
 Hā²wxān³txa³ ā³waix3tū²la² wxā³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Wxā³sī¹na¹ka³tu³
 Sū³na² wān³txain²txi³ ya³lo³txi²sxā³ ī³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Sū³na²
 wān³txa² e²nain¹te²a² wa³ka³ti³lot3sain¹sīn¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu²
 ī³ya³lo³ti²te²lot3sa²sī¹nha²kxai³ Sū³na² wān³txa²kxai³lu²
 ī³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². 3 ī³yau¹ū³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā²
 wān³txa² wain³jau³xa² ā³na¹sxā³ ā³waix3si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ ā³ke³tū¹si¹yah³lxin¹jau³su²
 kāi³ūh¹nx2ti³sīn¹nxa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³yān¹ta¹
 kā³nxi²kai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ī²sxā³ sa²so¹sa²sīn¹te³nah¹lxī¹:
 — Wxāi²na² txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ī³yau¹ū¹sih¹nx2tai¹na¹jau³su²
 ī³sa²si¹hā³nx2ta¹tu¹wi¹. Sain¹sī¹nha²kxai³ Sū³na² wān³txa² so¹lxī³
 ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² wi¹lī²sa²sīn¹ju³ta² so¹lxī³
 ten³sa²sī¹nha²kxai³ a²nū²a² so¹lxī³ kwa² ī³wi¹lo³kxi²sain¹sīn¹ju³ta³la³
 ten³sa²sī¹nxa³ha²kxai³ sī¹na¹hē³la², Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa² ī³ye³sxā³ ī³sai¹ki³sxa³jau³xa²
 a³la³kxi²nē³lha²kxai³la². 5 Kwa²hāi¹nxe² wi¹le¹nx2ti³sī¹nxa³kxe³su²
 nxe³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹kxa²
 yo³ha² ten³sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³nha¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
 Txa²wā¹sū³na² ī²sain¹sīn¹nha²wa², ī³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sī¹na¹kxa²yan³ti³sa².
 6 Jā¹nxe³jut3su² wxa²nū³ka³txai²la³ tā³nxa² a²nū²a² ā³su² tā³nxa²
 kwa² sa²nēn¹ki²sah¹lxī³nhīn¹ju³ta² a²nū²a² ten³sa²sīn¹nxa³tai¹ti²tu³wa².
 Kris²tu³jah¹la² ī³sa²si¹hā³sa²sīn¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ yxo²xūn³jau³xa²
 hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx2ti³sī¹nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ ten³sa²sīn¹nxa³hē¹la².
 7 Sa²sīn¹nxa³ha²kxai³ txu¹ha² a²wē³sa³khai³xa² a³lxī²sxā³ wi¹wi¹nxe³
 sa²hau³ko³kxa² a²su³su³yau³xa² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³
 wi¹wi¹nxe² thāi³ti³la² Sū³na² wān³txai²na² ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹hē³la².
 8 A³lxī²khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² ī³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Ya³lu²ye¹nx2ti³sī¹na¹kxan²ti³
 ā³nx2ti³sī¹nhī³nxān²nxa³wa². 9 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³ka³txa²

he¹ya³nx2ti³sī¹na¹ju³tai³tā² ain³kxi¹xi²nha¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³sxā³
 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³nx2ti³te³lhxā³ wxā³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sī¹na¹ka³tu³ta¹ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ka³nxah³ta² yxo²ha³kxa¹
 wa³ka³li³yu³khai³xa² nū³kxūn³txi³ wa³kon³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa², yen³kxa²
 wā²nhū²hxat3sah¹lxi³nhīn¹kxa²yan³txi³sa².

10 Sū³na² ye³na² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sī¹nxa³ha²kxai³
 wxa²ye³na² yxo²yah³lxin¹tū³ka³txai²nān¹ta² ye³na² ko³nxe³ti³
 o²la³kxi²sī¹nxa³ha²kxai³ sī¹na¹tai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹sxā³ wain³ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi²nha¹tai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³te²lot3sain¹sīn¹ju³ta³la³

yū²nxa³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li² Txa²wā¹sū³na² i²sa²nūn³sīn¹nha²wa².
 11 A²wī³nu²su² a²wāi³lxi³khai³xa² wi¹lī³tih³nxe² i³nxū²kwai³lxū¹txi²
 nxe³ūh¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa²
 wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹jau³su²

i³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ wān³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²hxi²kāu²lxa³ki²la²
 i³yau¹ū¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na² whāi²na¹ nxe³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

12 i³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³si¹nhē³li¹. Nxe³nha¹jau³su²
 i³ya³lo³txa²lxi³to³nha¹ha²kxai³ i³tih³nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

Nxe³nha¹jau³xai²li² we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxe³su²
 Txa²wā¹sū³na² i³ka²li¹jah³lxin¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su² kxān³nāu³a¹

wxi²kin³ti³ton³sxā³ i³hxi²kat1sxā³ ā³wa³kxēn³to³tē³nū³nhī¹na¹
 ka²li¹txa²lxi³sxā³ Sū³na² ha³lo²a²yxau³kxah¹lxin¹tu¹wa².

13 Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū¹nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā²
 nxe²e³kah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² a²nū²a² wān³txi³sxa³wi¹. Sū³na² wān³txi³khai³xai²la¹wi¹.
 Yxo²nha¹nhai¹. Nxe²e³kxah¹lxin¹jau³su² ha²kxai³ Sū³na²

sa²nēn¹kxi²to³nha¹hē³la². Jau¹xai²na² yxo²yah³lxi¹nhī¹nān¹te²tu³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² nū³kxūn³txi³ sa²hau³ko³txa²lxi³na³la².

14-15 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³ka³txa² ha³tih³xa² hxi²ka²
 Te³sa³lo²ni³ka²thī³na² yxau³te² i³nxax² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa².

Te²u¹jā¹nxe³sxā³ ha³la³je¹nhī¹nai³kxai³ Ju³te²an¹ko³xan¹tū³ka³txai²na²
 wā²nxūh¹lxi³sxā³ yxo²i²tū³ka³txa² khāuhx3nhyain¹tai¹ti²tu³wa².

Nxe³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³tū³ka³txai²na²
 hi²sen³kxai³lu² kân³kxai³ Sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txai³tā²

su²lhā³ai¹ni² Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 su²lhā³i² nxain¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxūn³sxā³ tū¹ka³txain²txi³

khāuh³lxa³thit1sain¹sīn¹nūn³na²hē³la². Sū³na² wān³txa²
 sa²yxo²we¹tai¹nxa³tū³ka³txai²lē¹. Hāi¹sxā³ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹

a²ko¹ko¹nū³ka³txai²la¹wa². 16 Jā¹nxain¹kxa²yu³su² Ju³te²a²nū³ka³txi³sxa³te²a²
 i²li³te²a¹ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²sain¹sīn¹sxā³ ko³nxe³ti³

kâi³ain¹kxa²yo³ha² ā³wa²su¹tū¹hain¹te³na¹ ko¹ko¹nū³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² ā³nhxi²kat1sa²sī¹nxa³kxe³su² o²la³kxi²sai³nain¹na²hē³la².

Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² ko³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² ā²la² kâi²non³na³la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ Txa²wā¹sū³na² kâin²xan³txi²na³la².

Ye³khāuh³lxa³tain¹ju³ta³nū³a² ā²la² kâi²non³sxā³ yū³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³la² Te³sa³lo²ni³ka²thī³nān¹tū³ka³txa² i²xi²lxun¹jau³su²

17 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kxān³su² ā³sxā³ wai³ta²lxi³sī¹na¹kxan²ti³
 āh¹xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹hē¹la². Ne³kan¹ti³hex1sa²sī¹nxa³hē¹la².
 Ul²yxau¹sī¹na¹kxan²ti³ ne³wā²nxa²lxi³sī¹nxa³hē¹la². Nxe³sī¹nxa³ha²kxai³

wā³li²sī¹na¹ju³ta³nū³a²ne³wa³kon³nha²sī¹na¹hē³la². 18 Ī²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sī¹na¹hē³la².
 txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²sa³. Yxān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la²
 hxi²kat1sa²sīn¹to³hxa³hē¹la². 19-20 Nxe³kxan²ti³ a²yan¹nāu³a¹
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹ta²
 yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² yxo²i²nx2ta¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nx²tāu³a¹ ka²li¹txi³sah¹lx³nhīn¹tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹sīn¹tu¹wa². E³kxi²sain¹sīn¹te³nah¹lx¹:
 — Wain³txi³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wān³txa²
 wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sain¹sīn¹tu¹wa². Jā¹nxe³ju³kxai³lu² sa²yo²we¹jah³lx¹nha²kxai³
 yxo²kāin²txi³ ĩ³hen³txain¹sī¹na¹wa². Ka²li¹txi³khai¹sah¹lx³nh¹lx².

3

1 Nxe³nx²ha¹te¹:

— Ha³ta³nxe³nyha¹lx³te²sin¹ji¹xā¹. Nxe³nx2ta¹ta¹ yah²lxa³nha²kxai³la¹
 Ti³mo²jah³la² sa²si¹hā³ain¹sī¹na¹hē³la². Nxe³sī¹na¹nū²la²
 A³te²nas²thī³na² yxau³sxā³ wah³nxain¹sī¹na¹hē³la². 2 A²nxe³jah¹lai²li²
 Ti³mo²jah³lai²li² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²jah¹lo²su²
 ha²kxai³ ā³si³tē³kxi²sa²sxā³ wa³kon³ya³sa²jah¹lo²su² ha²kxai³
 txai²yā¹nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ū¹jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ ĩ³nxū²kwai³lxū¹nxa²lx³te³lhxā³ ũ³sa²si¹hā³sī¹na¹hē³la².
 ĩ³nxū²kwai³lxū¹nxa²lx³kxai²nān²tu³ ā²la² kāi²non³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² yxo²i²yah³lxin¹tu¹wa². 3 Nxe³sxā³ khāuh³lxa³thin¹sxā³
 ai³yah³lxin¹ju³tai³tā² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² na³la². Nxe³jut3su²
 ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ĩ³wā³wā³ta³kxah¹lx³txa³hē¹la².
 Nxe³ju¹tai²na² ā²la² a³la³kxi²yah³lx³te²si¹lx². 4 Jā¹nxe³ju³ta² wxa²yu³ta²
 yxau³ya³nx2ti³sī¹na¹hī¹nai³tā² nxe³nx2ti³sī¹na¹te³nah¹lx¹:

— Khāuh³nxē³lain¹ju³ta³nū³a²kāin²yū³nē³lha³tai¹. Nxe³nx2ti³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nha¹te³na¹ ya²la³tu³ wxā³sīn¹tai¹ti²tu³wa². 5 Nxe³nū²la²
 wah³nx² hxi²tha³nha¹ha²kxai³ Sū³na² wān³txa² kan²txi³
 sa²yo²we¹tain¹te²nha²ku² Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 ĩ³hxi²tha³tai¹nha²kxai³ sa²yo²ā³ain¹te²nha²ku² kwa²ĩ³yau¹ū¹ai¹na¹te²nha²ku²
 nxa¹jau³su² Ti³mo²jah³la²sa²si¹hā³sī¹na¹tai¹ti²tu³wa².

6 Nxe³nū²la² Ti³mo²jah³la²kxai³lu² ĩ³xi²sxā³ ĩ³hen³txi³sa²sī¹nha²kxai³
 ka³li³sa²sīn¹nha²wa². Sū³na² wān³txa² yxo²i²khai¹yah³lx¹nha²kxai³
 a³lx³i²waun¹nyha¹lx¹nha²kxai³ wā³li²si¹sah¹lxin¹sīn¹jau³su²
 ten³khai¹yah³lx¹nha²kxai³ nxe³sah¹lx³nh¹nha²kxai³ wxa²e¹nāu³ai²na²
 ain³sxā³ ain³kxi²xi¹nx2ti³to³tāu³a² ĩ³ka³li³kxah¹lx³to³hi¹nha²kxai³
 nxe³sxā³ ka³lih³khai¹sa²sīn¹nha²wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ĩ²nx2ti³sī¹na¹ju³ta²
 ten³khai¹sa²nūn³sīn¹nha²wa². 7 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Sū³na² wān³txa²
 kan²txi³ yxo²i²yah³lx¹nha²kxai³ ĩ³nxū²kwai³lxū¹khai¹sa¹lx³nh¹nhē¹la².
 Khāuh³lxa³ti³khai¹sa¹sīn¹kxan²ti³ ka²li¹txi²sah¹lx³nh¹nhē¹la².
 8 Sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³ sa²yo²we¹jah³lx¹nha²kxai³
 ĩ³nxū²kwai³lxū¹khai¹nha²sxā³ yxau²xai³sī¹na¹wa². 9 Nxe³ha²kxai³
 wxa²ha³ta³nxān¹jau³xai²na² ain³kxi²sī¹na¹ha²kxai³ ka²li¹txi³sah¹lx³nh¹nhē¹la².
 Nxe³sxā³ĩ³hen³txi³sain¹sī¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²khai¹sī¹na¹wa².
 10 Ka³nxah³ta²ĩ³hen³txi² a³lan²ta²ĩ³hen³txi² to³sī¹na¹wa².

— Sū³nāi³. Te³sa³lo²ni³ka²thi³nān¹tū³ka³txa² āh¹i²ti³ten³khai¹sa²sīn¹nhai¹.
 Wā³li²sī¹na¹ju³ta² ĩ³hxi²kat1sa²sān²sī¹nhē³li¹. Wxa²wān³txa²

yxo²i²ain¹na²hē³li¹. Jā¹nxain¹sxā³ yxo²i²wa³to²hi²si¹hai¹nha¹jau³su²
ten³sa²sīn¹nhai¹. Wxa²wān³txa² taut³ton³jau³xai²na² wā³ko³nxa³te²ty³
wā³li²sxā³ ī³hen³txain¹sī¹na¹jau³nū³su² ten³sa²sīn¹nhai¹.
Nxe³yah³lxi³sīn¹to³ha¹wa².

11 Jā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu² nxe³ya³sxā³
wā³li²nha¹ju³ta³nū³a² sa²hau³kot³sa²sīn¹ju³ta³nū³a² ten³sa²sīn¹nha²wa².
12 A³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta² ten³sa²sī¹nha²kxai³
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹si¹nx2ta¹jau³su² ten³sa²sī¹nha²kxai³
a³lxi¹nx2ti³sī¹na¹kxa² yā¹nxe² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxā³
nxe³si¹nx2ta¹jau³su² Sū³na² e³kxi²sīn¹to³ha¹wa². 13 Jā¹nxe³nx2ti³jut³su²
ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³nxū²kwai³lxū¹txi³nx2ti³tu¹wa².
Hā²wxān³txa³nū² kxā³nāu³a¹ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxa²kan³sxā³ wā³li²tu¹wa². Wā³li²kxai²nān²ty³
a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² yxo²i²te²nāu³xai²na² ā³si³tē³la³kxain¹tu¹wa².
Nxain¹kxai²nān²ty³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wi³nu²su²
ha²kxai³ nxe³te²a² yen³nāu³a¹ wain³te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³
wi¹lhin¹te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wa².

4

Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²sxā³yxau³xai³ki³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² ī³ka³li³kxi²sxā³ yxau³sxā³
kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā²la² ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Je³su²jah³la²
Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ī³yau¹ū¹sa²sīn¹jau³xa² jau¹xain²txi³
ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Sa²yo²we¹jah³lxin¹kaix³ jā¹nxe³sxā³
ā²la² nū³kxū³txi³ sa²yo²we¹ta² wa³to²hi¹jah³lxi³hē¹la². Thāi³ti³la²
e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa². 2 Nxe³jau³xai²li² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
ī³tih³nxe³jau³xain²txi³ ī³yau¹ū¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². 3 A²nxe³jau³xai²na²
Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lī²nha²sxā³ sa²yo²we¹thxa³jah¹lxi³hē¹li¹.
Kō³nxe³thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² ā³na¹hxa³jah¹lxi³hē¹li¹.
Nxe³nx2tain¹na³la². 4 Wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹sxā³
wā²nxū¹h¹hāin³nha¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²ty³ txu¹su² tā³nxa²
in³txi³su² tā³nxa² kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²yah²lxan³tho³la². Nxe³ha²kxai³
a²nū²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹su² tā³nxa² in³txi³su² tā³nxa² so¹yhu¹sxā³
tē³khaix¹yhu¹te²a² so¹lxi³ ū³whīn¹ti³kxai²nān²ty³ wai³nhī³nx2na³la².
Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² ū³whīn¹ti³kxai²nān²ty³ kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³la².
Te²yā¹nxe³sxā³ in³txai²li² txu¹txa²jah¹lai²li² txu¹ha² ā³xa³ka³lxa²
ū³whīn¹ti³kxai²nān²ty³ wai³nhī³nx2nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³la².
5 Nxe³ju³tai²li² Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³te²nāu³xa² kō³nxe³thin¹sxā³
o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²ju²hē³la², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī²ai¹nxa³ha²kxai³la².
A²nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² yxo²kw¹kxi²ju³tai²la¹wa². 6 Te²yā¹nxe³ju³ta²
a²nū²a² ā³xa² ā³ke³tū¹sxā³ a²sxe³xa² ū³whīn¹ti³yah³lxi³txa³hē¹la².
Yxān¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²lē¹. Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ī³wait¹sxā³
ī³kāhūh³nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li² Sū³na² wān³txi³su² ha²kxai³
e³lai²na¹ e³kxi¹nx2ti³sīn¹to³ha¹hē³la². 7 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
kō³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹ki³jau³su² ī³kaix¹so¹nē³lxa³tai¹ti²tu³wa²,
Txa²wā¹sū³na²sa³. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² yā¹nxe²

o²la³kxi²si¹ki³jau³su² nxe³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³jau³xai²li²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² i²li³te²a² en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
hai³txi³ kwa²wān³txi³khai³su² en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lx³h³nx2nxā³lxa².
Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³su² en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lx³h³nx¹lxa².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la²
en²sxā³ sa²yo²ā³yah³lx³h³nx¹lxa². Nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³kxai³lu² A²yāu³ka³jxah¹la² ū³hū¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

9 Nxa²ha¹te¹ yxo²i²yah³lxin¹te² i³nx²a² a³lx²i²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta²
a³la³kxi²yah³lx¹lxa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² jau¹xain²txi³
ā²la² i³yau¹ū¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². 10 Txa²wā³tā³nāu³xāi³.
Yxo²i²tū³ka³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a² hāi¹nxe³ti³x¹
a³lx²i²nū¹hain¹yah³lx³ta¹hi¹nhē¹la². i³a³lx²i² kāin²non³tain¹yah³lx³hē¹la².
Thāi³ti³la² e³kxi¹nx2ti³si¹na¹wa². 11 Ha³nxeh³lxa³ti³nha²sxā³
yxau³ya³nyhu¹ah³lx³txa³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³x²a² a²wa³ka³li³yu³ta²
wxa²wxai³kxi²yhu¹ah³lx³txa³hē¹la². Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa²
wā²nxū¹lx³ wa³kon³sxā³ so¹jah³lx³hē¹la². Nxe³jau³x² whāi²na¹
kwa³na³nx²lxa¹jau³xai³txa³lx²na³la². Wi¹wi¹nxe² ān³ten³jah¹lx³sxā³
kāi³jah³lx³hē¹la². 12 Jā¹nxe³sxā³ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² yxo²i²x³te²a² sa²nēn¹ki¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
wxa²yen³kxa² h³xan³kxi¹nx2ti³x³lho³la².

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nx²sxā³ wa³li²jau³su²

13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wān³txa² tah²yau³x²a² i³tih³nxe³nx2ti³si¹na¹tu¹wa².
A²nū²a² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²ki³nāu¹xai²na² ya³lu²ki³ju³ta²
i³yau¹ū¹nx2ti³si¹na¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹ ya³lu²ki³kxai²nān²tu³
kāin² āin²ti³yah³lx³txa³hē¹la². A²nū²ai²li² Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²x³te²su² te²a² Je³su²jah³lai²li² a³ka³nx²ju³ta³nū³a²
wah³nxai¹nx³ha²kxai³ kāin² i³āin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³h³nx2na³la².
Ta¹wxāi²na² ti³he¹yah³lxan³tho³la². 14 Nxe³ha²kxai³ kā³nhx¹ī¹nai³kxai³
Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³to³ta¹ a²nū²khai³su²
ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jau¹xai²na² ya²la³tu³
yxo²i²ki³tā³la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² tē³xi²tu¹wa², Je³su²jah³la²
a³ka³nx²tāu³a²sa³. Jau¹xai²li² hxi²kan¹txi³ yxo²i²nū³ki³tā³la².

15 Nxe³hī¹na¹ a³ka³nx²tāu³ Sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³
ya²lun¹ti³tū³ka³txa² txa²nū² a²nū²khai³su² tē³sxā³ i³ka³ten³su² ti³hit1sxā³
a³ka³nx²tu¹wa². Txa²na¹xai²na¹ ka³ten³su² yxau³te²ki³nāu¹xai²na²
ā³sxā³ ne³ka³ta²nē³lain¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na²
wān³txi³khai³xai²la¹wa². 16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² kāin² i³kaix1sxā³ a³ka³nx² oh³xan¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²su²
te²a² kāin² wxa¹ni² Txa²wā¹sū³na² wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi² nxe³sxā³
a³ka³nx²tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ ya²lun¹ti³tū³ka³txa²
ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³ ka³la³nū¹hain¹sān²tu¹wa². 17 Nxe³hī¹na¹
txa²wā¹ki³nāu¹xai²na² yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² yuh³xan¹ko³x²
ka³ten³su² yxau³tū³ka³txi³ki³nāu¹xai²na² sa²so¹xi²nē³lha²kxai³
i³ka³la³si¹nhē³tu¹wa². Nxe³ti³kxai³lu² oh³s³i³nāu³a¹ yxo²i²sxā³
ya²lun¹ti³tū³ka³txai²na² kwēn¹ta¹ a²nū²khai³su² ka³ten³su² i³sa²yxau³sxā³
ka³la³nū¹hain¹tū³ka³txai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kwēn¹ta²
a³ka³nx²ya³hain¹tū³ka³txai²na² i³ha¹txain¹ki³tu¹wa². Nxe³ki³si¹nān¹te²tu³

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yxau²xai³la³kxi²ki³tu¹wa². Ā³sxā³yxau²xai³ti³hexi¹ki³sxa³lho³la². 18 Nxe³ju³tai²li² wān³txi³khai³xai²la¹wa². Ki³han³nxa³wa². Nxe³jut3su² i³nxū²kwai³lxū¹nyhu¹te³lhxā³i³yau¹ū³nha¹jah³lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²te²na² ya³lu²ju³ta²i³ain²txi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²jau¹xai²na²i³yau¹ū¹jah³lxi³hē¹la².

5

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wq³li²ju³ta³nū³a²i³yau¹ū³nē³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²wxā³ju³ta²nū³su²jau³su²ā²la²i³ye³kxi¹nx2ti³sī¹na¹ten¹tu³wa². Nxe³ha²kxai³i³ka³ja³ki³txi³wa³ka² ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹nxa³lho³la². Wā³su¹txi³wxā³ha²kxai³ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sī¹nxa³lho³la². 2 Nxe³jut3su²a²nū²ai²li²yen³kxa²kāi³kxi²te²la³wxā³kxai²nān²tu³wa³su¹txi³wxā³te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³te²hū³nxe²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²wa³su³txi³wxā³tu¹wa². Ka³nxah³ti³na²ta³nxa²a³lan²tāu³ai²la²ta³nxa²wa³su³txi³wxā³tu¹wa². Nxe³jut3su²ha²kxai³wi¹lī²jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²ha³kxa¹ā²la²i²yah³lxin¹jau³su²te²jai¹ti²tu³wa². Ne³wān²yah³lxi³txa³hē¹la². 3 Nxe³ha²kxai³a²nū²a²yxo²i²xa³te²a²e³ain¹jau³nū³a²e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa²ha³kxa¹wa³su¹wa²su¹nain¹na³li¹. Ai¹nhi¹na¹ha³lo²a²ko³ju³ta³la³wxā³yain¹tu³wa². Txa²wā¹sū³na²wa³su³txi³wxā³tāu³a²ko³nxe³ti³i³yī¹lain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nān²tu³hxi²kan¹txi³i³hāi³ai¹nxa³lho³la². Txu¹ha²wēh³ni³khaix1te²a²yā¹nxe³nū³nh³nx2na³la². Ta¹ka³lxai²na²nxe²e³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na²wēh³nīn²nxa³xī¹. Ain¹kxan²ti³ye³jen¹nāu³a²wē³sai²na²ya²la³tu³a³li³lah¹hī³nx2na³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³ti³hū³nxe³ya²la³tu³a³ka³nxi²tu¹wa². 4 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ju¹tai²li²wi¹ko³nyhah¹lxi¹lxa². Wxa²e¹nāu³ai²na²i³ye³ka²nah¹nē³jut3sū³ju³ta²yū³yah²lxan³tho³la². Yah²lxa³nha²kxai³Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²wxā³ju³ta²nū³a²i³wā³wā³jah²lxan³tho³la². A²nū²a²yen³kxa²kāi³kxi²sxā³sa²no¹kxi²nē³jah¹la²wa³su³txi³wxā³ti³hū³nxe²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²wa³su³txi³wxā³tu¹wa². 5 Nxe³yān¹ta¹Je³su²jah³lai²na²wān³txa²yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³a³lan²ta²wē³ha³lxi³hū³yah³lxi¹lxa². Ka³nxah³ta²wē³ha³lxi³hū³yah³lxa³lxa². 6 Nxe³ki³jut3su²Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²a³ka³nxi²ju³ta³nū³a²ye³ten³ki³jut3sū³nxe²wahx3yah³sah¹lxi³hē¹la². Ā³xi²ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². Wi¹lī²sxā³yxau³ya³sah¹lxi³hē¹la². 7 Ka³nxa³hi²tāu³a²ā³xi²ta³nxa²ūn³jau³xa²i³na²sxā³wen¹ta³nxa²ain¹te²ju²hē³la². 8 Jā¹nxe³sxā³kwa³jan³ta²so³ta²to²nāu³xa²a²wā²la²ka³lo³a²kwa³thi³la³ka³lo³a²ū³whi²kxi²nyhain¹te²ju²hē³la². Kwa³thi³la²a²ha³la³san¹ka³lo³an²tu³ū³whi²kxi²nha²kwa³thi³la²ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³an²tu³ū³nhe³hē¹nha²nxe³ain¹te²ju²hē³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ā³nhe¹lain¹kxai²nān²tu³ū³hīx1to³nyhai¹nhī³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²nxe³te²ki³na¹xai²na²a³lan²ti³hū³ju³ta²yxau³ki³te²ki³na¹xai²na²Je³su²jah³lai²na²wān³txa²yxo²i²sxā³yxau²xai³ki³sa²kxai³a³lxi²waun¹nyhu¹sxā³yxau²xai³ki³sa²kxai³Je³su²jah³la²txa²wā¹ko³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta²ā³wa²su¹tē³jah¹la²a³ka³nxi²ju³ta³nū³a²yxo²i²sxā³yxau²xai³ki³sa²kxai³nxe²yxau²sa²te³a³sah¹lxi³hē¹la². 9 Kxā³nxi³tā²txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²ā³wa²su¹kxi²nē³lhī¹nai³tā²hai³txi³ko³nxe³ti³i³yī¹li²si¹nhē³jau³nū³su²ūh³wxe³kxi²nē³lxa³hē³la². Yxān¹ta¹Je³su²

Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 nxe³jah¹la² kō³nxe³ti³ kâi³ki³kxa² yo³ha² so¹kxi²nē³na²hē³la².
 Nxe³nē³lhi¹jau³su² ũ³whxe³kxi²nē³na²hē³la². 10 Nxe³sxā³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 ya³lu²sxā³ sxa³ta³nxa² ka³ten³su² yxau³ta³nxa² i²li³jut³su²
 kxan²ti³ kxā³nāu³a¹ ka³ten³su² yxau²sa²tē³ya³hain¹ki³tu¹wa².
 11 Nxe³jut³su² ā³nxū²kwai³lxū¹waun¹nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hī¹na²
 ā²la² kâi²non³jah¹lxi³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² ā³wa²su¹kxi³jau³su²

12 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Yxo²i²yah³lxin¹kxa² a²hxi²kan¹txi³su² te²a²
 sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la². A²nxe³te²a² kâin² hxi²nū¹nu¹nx2ti³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³
 nxe³nx2tain¹to³hxai²na²hē³la². Nxe³nha¹jau³su² thāi³ti³la²
 e³kxi¹nx2ti³sī¹na¹wa². 13 A²nxe³te²a² wi¹lhen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹la².
 Nū³kxūn³sxā³ i²ū³nx2tai¹nha²kxai³ a³lxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la². Hāu²non³sxā³
 yxau²waun¹jah¹lxi³hē¹la².
 14 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxa² a²nū²ai²na²
 u³lha²kxai³ wxa²wa³ka³la² i²ū³nx2ti³kxe³su² en²kxai²nān²tu³
 i³kwai²kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxa²
 yuh³lxi³te²sa²kxai²nān²tu³ i³nxū²kwai³lxū¹txi³txain¹yah³lxi³hē¹la².
 Āh¹ a²ha³tih³ i³nxa² nū³kxūn³txi³ yxo²i²xa³te²a² Sū³na² wān³txa²
 wain³jau³su² i³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³
 yxau²xai³la³nha¹jah³lxi³hē¹la². 15 Kō³nxe³ti³ o²la³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³
 te²yā¹nxe²i³wa²lū³xain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ wi¹lo²la³kxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la².
 A²nū²a²i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹te²yā¹nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la².

16 Hāi¹sxā³ ka³li³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 17 Ha³lo²a² i²li³ju³ta²
 i³ha¹txi¹nx2ti³kxe³su² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³to³hē¹la². 18 Yen³kxa²
 wi¹ta³nxa² kō³nxe³ta³nxa² nxe³te²a² wxā³kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ wi¹lxo³kxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²li²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² jah¹la²
 ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxa². Nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na²
 a²ten³ju³tai²la¹wa².

19 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³ye³kxi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ en²jau³su²
 i³wa²lū³xain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 20 Wxa²yu³ta² ha³tih³ i³nxai²na²
 ne³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² yū³nha¹wi¹.
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ i³kwai²kxain¹yah³lxi³txa³hē¹la². 21 Wān³txa²
 ne³ka¹jah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhai³nha¹jah³lxi³sā²nhē³la²,
 wain³jau³sxa³kxa²yan³txi³sa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa²
 wain³jau³xa² so¹lxi³ sa²so¹jah³lxi³hē¹la². 22 Yxān¹ta¹ a²kō³nxe³ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹ ā³na¹hxa³jah¹lxi³hē¹la². Yu³ka³na³ka³na³kxan²ti³ kō³nxe³ti³
 kâi³yah³lxi³txa³hē¹la².

23 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² sa²hāu²no³tē³ju³ta²
 ũ³hū¹nē³jah³lo²si²te²kxai³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ sa²wa²su¹tha²kxai³
 a²kō³nxe³ju³ta² wxa²hxa³kxa²ti³nx2ti³ju³ta² nxe² yxau³yah³lxin¹ju³ta²

ten³sa²sīn¹nha²wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ²nāu³ai²na²
whāi²na¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² whāi²na¹ wi¹lhau³ko³txa²lxi³ju³ta² nxe²
yxau³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa²sīn¹nha²wa². Hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nx²tāu³a² wi¹lī²nx2ti³tu¹wa².
Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² a³ya³txi¹nx2ti³xa³lho³la².
²⁴ Nxe³jut3su² Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³khai³su² ha²kxai³ i²sxā³
i³so¹nx2ti³ha²kxai³ sa²yo²ā³nx2ti³xa³lho³la².

²⁵ Txa²wā¹tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sũ³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tāu³a²
txa²wā¹kī³na¹xai²na² nxe³wān²yah³lxi³txa³hē¹la².

²⁶ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yo²i²yah³lxi¹nha²kxai³ ne³khauh²xi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²
i³yo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hē¹la².

²⁷ Jā¹nxa¹jau³su² Sũ³na² wān³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³jau³xai²na² yo²i²ain¹tũ³kā³txa² a²yo²ha³kxa¹ i³hen³txi³tain¹yah³lxi³hē¹la².
A²nxe³ju³tai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³kwa³na³kxi²nē³jau³su²
na³la².

²⁸ Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² ta³lu²na¹wa².

2 Tesalonisēnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sīn¹sxā³ ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nū³ka³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thi³na² yxau²xai³yah³lxin¹tū³ka³txi³ i³nxai²na² Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na² ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te² i³nxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lx¹lxa².

2 A²nxe³jah¹lo²nāu³xa² kāin² thāi³ti³la² a³lx¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²lx¹si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa².

O²la³kxi²ki³kxa²yo³ha²i³yī¹li²kxi²nē³jau³su²

3-4 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ka³li³sa²sīn¹nha²wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā²la² nū³kxūn³sxā³ sa²yo²we¹ti² wxa²nū³ka³txai²na² ā²la² kāin² a³lx¹waun¹nyhu¹i² nxe³yah³lx¹si¹n¹ta¹hi¹nhē¹la². Yah³lx¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² nxe³sī¹na¹te³nah¹lx¹:

— Sū³nāi³. Tū¹ka³txai²li² wxa²wān³txa² kxan²ti³ sa²yo²we¹txai¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi¹nxa²sī¹na¹nha¹. Nxe³sī¹na¹jau³xa² wain³na³la². Jā¹xah³lxin¹ju³kxai³lu² wxa²nū³ka³txa² kāin²khāu³nha² a²nū²a² ā³xa² i³kox¹ko¹son²ki² nxe³nx2ti³ta¹hai¹nhē¹la². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ ha³ya³kxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹txa³i² i³nxū²kwai³lxū¹nyhu¹i² yah³lx¹sīn¹ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²tū³ka³txi³nāu³xa² i³hen³txain¹sī¹n¹hxai²na¹hē³la². Ju¹ta¹li² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²sīn¹to³ha¹wa².

5 Jā¹nxe³jut3su²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² khāuh³nxa²lx¹ta¹hai¹nhē¹la². Nxe³nxa²lxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²wet¹ kāi²non³yah³lx¹nha²kxai³ i³nxū²kwai³lxū¹ kāi²non³yah³lx¹nha²kxai³ nxe³yah³lx¹ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxa²yo³su² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wain³txi³ ū³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² e³lxah²lx¹na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²na² ā³wi¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³te²lo³txa²ti³tu¹wa². 6 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wain³ye²kxe³jau³su² e³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³te³nah¹lx¹:

— Txa²wān³txa² sa²yo²wet¹sai¹nxa³tū³ka³txa² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹na²hē³li¹.

Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ khāuh³lxa³ti³nx2tain¹kxa² yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³tain¹nū³na¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³tu¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³ a³ka³nx¹ti²tāu³a¹ oh³xan¹tū³ka³txa² nū³kxūn³te²su² te²a² ka³lx¹txi³ tē³la³xi²tu¹wa². Ha³nxe²hū³ju³ta² tē³xi²tu¹wa². Nxe³hī¹na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² khāuh³lxa³ti³nx2tain¹ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nx2ti³tu¹wa². Jā¹nxe³nx2ti³kxa² yā¹nxe³sxā³ ā³wa²su¹tū¹sa²nūn³sīn¹tu¹wa².

8 Nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e²nain¹te²su² te²a² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² te²su² te²a² nxe³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³te²lo³tain¹tu¹wa². 9 Nxe³ain¹te³nah¹lx¹ khāuh³lxa³ti³sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa². Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² yen³nāu³a² sa²sai¹sa²tē³si¹nyhain¹tu¹wa². Jā¹nxain¹jut3su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² wxi²kan¹sxā³

ã³waix3sa²tã³si¹ha²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²ai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³si¹hain¹tu¹wa². 10 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a³ka³nxi²hī¹na² yxo²²i²tũ³ka³txai²na² a²yxo²²ha³kxa¹
 wxi²kin³ti³to³nain¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su² kãin² i³sa²nēn¹kxain¹tu¹wa².
 Te²yã¹nxe³sxã³ wxãi²nãu¹ i³nxai²na² kxãn³su² Je³su²jah³lai²na²
 wãn³txa² i³yau¹ũ¹nx2ti³sī¹na¹jau³xai³tã² yxo²²i²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yah³lxin¹te² i³nxai²na² te²yã¹nxe³sxã³ wxi²kin³ti³to³ni² i³sa²nēn¹kxi²
 nxe³yah³lxain¹nũ³nñ¹tu¹wa².

11 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² e³kxain¹to³sī¹nhxain²na²hē³la².
 Jãx1sī¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²e¹nãu³ai²na² wain³txi³
 i³tih³nxe³nx2ti³tu¹wa². Wi¹lhin¹sxã³ yxau³yah³lxi³si¹hin¹ja³kxa³nũ³su²
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² i²sxã³ so¹nx2ti³na³la². Nxe³kxe³su²
 sa²hxi²kat1si¹nxa²lxi³jau³su² Sũ³na² i³ye³kxi²sīn¹to³ha¹wa². Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² yxo²²i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹kãi³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹lxa².
 Jau¹xai²na² yxo²²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² e³ki²to³sī¹nhxai²kxai³ jãx1sī¹na¹wa².
 12 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta² i²nx2tain¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² sa²nēn¹kain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la²
 yxo²²i²ye²yah³lxin¹jau³su² sa²nēn¹kain¹nũn³tu¹wa². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu³ nxe³ya³sxã³
 thãi³ti³la² a³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³ ju¹tai²na² yxo²²ha³kxa¹ nxe³nx2tain¹tu¹wa².

2

Je³su²jah³la² wa³li²ti³wa³kxi³lon³jau³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a²
 i³yau¹ũ³hi² ã³yã³nũ²kxi²kij³ju³ta³nũ³a² i³yau¹ũ³hi² nxe³nx2ti³nha¹tu¹wa².
 2 Kwa²wãn³txa² yxo²²i²yah³lxi³sīn¹txa³hē¹la². Nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ã²la² a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² tã³nxa²:

— Hxi²sxã³nho³tēx3jut3sũ³ju³ta² i²a¹hē³li¹. ã²la² a³ka³nxi²na²hē³li¹.
 Jau³su² tã³nxa²:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³khai³xa² ain³kxi²na¹hē³li¹. ã²la²
 a³ka³nxi²na²hē³li¹. Jau³su² tã³nxa², nxe³jau³jau¹xai²na²
 ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²waun³txi³sxã³ i³wã³wã³jah³lxi³sīn¹txa³hē¹la².
 I³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹sī¹nha³ta²wa². Ha³teh³nxã³nxa² i³sa²si¹hã³nx2ti³sī¹na¹ki³lxo³nxe³t
 we¹tain¹yah³lxi³sīn¹txa³hē¹la². 3 Wãn³txa² ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³
 ain³nyha¹lxi³sīn¹txa³hē¹la². I³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wa². Nxe³ha²kxai³
 a³ka³nxi²ju³ta² wa³su¹txi³ wã²nxa³ta³lxa¹ ju³tha¹li¹ wxã³sãn²tu¹wa².

— Txa²wã¹sũ³na² ten³ti³hex1sa²nxa³nhai¹. Yxo²²kwī¹ki²sa³nhai¹.
 A²nũ²a² ka³la¹txi³ nxe²e³kain¹sãn²tu¹wa². Nain¹sãn²ka³tũ³ a²nũ²a²
 ka³na³ka³nat3sxã³ kō³nxe³thin¹khaix1te²a² wxã³nũn³tu¹wa². Nxe³jah¹lai²li²
 a²kō³nxe³ju³ta² kãin² yũ²na³la². Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nũ¹sxã³ ha³lo²a² i³sa²tē³si¹tu¹wa², kō³nxe³thin¹khaix1jah¹la²sa³.
 4 A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ki³ha¹kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Sũ³na² ã³xa² yũ³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³nũ²la² Sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ka³tũ³ Sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a²
 ã³wxe³tu¹wa². Nxe³nũ²la² Sũ³nu²su²ki³lxo³tu¹wa². Yxãn¹ta¹
 kãin²ki³han³jah¹lo²su²hī³nx2na³la².

5 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ wxā³sxā³ i³ye³kxi¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
 6-8 Jā¹nxe³sxā³ha³lo²a² hau³ko³nh¹na¹ wxā³tu¹wa². Kō³nxe³thin¹khaix1jah¹la²
 wxā³tu¹wa². Jau¹xai²na² ya³nx2ti³nha¹hē³la². A²nxe³jah¹la²
 kō³nxe³thin¹khaix1jah¹lai²na² o²la³kxi²ju³ta³nū³a² ā²la² ān³si³wxe²na³la².
 Yxān¹ta¹ jah¹la² sa²kxai³lu² hī¹na² hxi²kan¹txi³ wxā²nxa³lho³la².
 Jā¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ā²la² yxau³ya³nhē³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nhē³tāu³a² kō³nxe³thin¹khaix1jah¹la² hxi²kan¹txi³
 wxā²nxa³lho³la². Yxān¹ta¹ wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ā³sxā³ ā³waix3sān²ka³tu³
 hā²wxān³txa³ kō³nxe³thin¹khaix1jah¹la² wxā³tu¹wa². 9 A²nxe³jah¹la²
 sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² i³nū³kxū³nū¹hai¹nha²kxai³ wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi²ki³lxo³tu¹wa². 10 Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³tīh³na² ai³ain¹te²na²
 yxo²ha³kxa¹ i³ki³ha¹kain¹tu¹wa². Wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²ki³lxot3sa²kxai³
 i³ki³ha¹kxain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² te³nai¹nxa³ha²kxai³
 jau¹xai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³ain¹tu¹wa². 11 Nxain¹jut3su² i³ki³ha¹kain¹jau³xai²li²
 sa²yxō²we¹tain¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ain¹tu¹wa². 12 Nxain¹ka³tu³
 tū¹ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³jau³xa² te³nai¹nxa³te²na² a²yxō²ha³kxa¹
 kō³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta² te³nain¹te²na² a²yxō²ha³kxa¹ nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² ā³na¹ain¹tu¹wa². A³ka³nxī²sxā³ wxā³hī¹na¹ ā³na¹ain¹tu¹wa².
 Hāi¹sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yo³ha²
 ū³yho³hi²hain¹tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³.

Txa²wā¹sū³na² i³kaix1so¹nē³jau³su²

13 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³lxī¹nx2ti³na³la².
 Nxe³nx2ti³ha²kxai³ kā³nhxī¹nai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ya²la³tu³ jau³xan²tu³ yxo²i² ān³si³wxe³yah³lxī¹nhī¹nai³tā²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kot3sxā³ i²sxā³
 i³so¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa²
 nxū²kwai³wi¹nxa²lxī³te³lhxā³ sa²si¹hā³na²hē³la². Nxe³jut3su²
 Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxi²to³sī¹na¹wa². 14 Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² i³hen³txi³nha¹jau³xai²na² ain³kxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yah³lxī¹nha²kxai³ jau¹xai²na² ain³kxi²sah¹lxī¹nha²kxai³ kxā¹nāu³a¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² te²a²
 a³ka³nxī²tāu³a¹ a²wxi²kin³ti³ton³khai³ju³ta² wā²nhū¹nx2ti³tu¹wa².
 15 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wān³txa² i³yau¹ū¹nx2ti³nha¹jau³xai²li²
 wxa²ne³nxē³na² ain³kxi²sah¹lxin¹nhīn¹jau³su² tā³nxa² ha³teh³nxā³nxa²
 i³sa²si¹hā³nx2ti³nha¹jau³su² tā³nxa² nxe³sxā³ jau¹xai²li²
 nxe³wā²na³yah³lxī¹txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ i³nxū²kwai³lxū¹sxā³ yxo²i² kan²txi³
 sa²yxō²so² nxe³jah³lxī³hē¹la².

16 A²nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² nxe³ya³sxā³
 a²nxe³te²a² hi²sen³su² a³lxī²khai¹nxe³lain¹na³la². A³lxī²nē³lhxā³
 i³nxū²kwai³lxū¹txi³nē³lain¹na³la². A³ka³nxī²sxā³ wa³lain¹ju³ta³nū³a²
 wah³nxe³ki³tā³la². 17 Te²yā¹nxe³sxā³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹jut3su² tā³nxa²
 wān³txa² wi¹jau³xa² wi¹le³yah³lxin¹jut3su² tā³nxa² nxe³si¹yah³lxin¹jau³su²
 ya³lot3sxā³ nū³kxūn³txi³ i³hxi²ka¹ta³lxī³si¹ha¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
 e³kxi²ya³to³ha¹wa².

3

Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxē³na² ī³ye³kxi²ah³lxin¹jau³su²
 1 *Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Txa²wā¹sū³na² e³kxah¹lxin¹tāu³a¹*
ne³wā²na³sah¹lxī³sīn¹txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ā³nxai³nha¹tāu³a² Sū³na²
wān³txa² wi¹jau³xan²tu³ wa³su³txi³ ha³ta³nxe³hi² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txi² wxāi²yā¹nxe³kxe³ju³ta² ten³sa²sīn¹nha²wa². 2 Jā¹nxe³sxā³
a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²su² te²a² ko³nxe³ti³ kāi³te²su² te²a² nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² ā³non²ta³kxi²sa²si¹hain¹sī¹na¹jau³su² ten³sa²sīn¹nha²wa²,
yxo²i²xa³te²a² kāin²yū³ha²kxai³la².

3 *Nxe³sa²sīn¹ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³khai¹nxe²na³la².*
Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² wxa²wxai³nxa²lxi³kxa²yan³txi³su²
ā³non²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa². A²nxū²kwai³lxū¹nxa²lxi³tu¹wa². Hai³txi³
sa²yxo²ā³ti³hex¹nxe³nx2ti³xa³lho³la². 4 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² kwa³na³nx2ti³nha¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ we¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Yah³lxī¹nha²kxai³ yan¹nāu³a² ā³na¹yah²lxan³tho³la². Txa²wā¹sū³na²
hi²sen³su² ī³hxi²ka¹ta²lxi³jah¹lai²la¹wa².

5 *Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² a³lxi²nē³ju³ta² jū¹nxe² ā³ne³wxe³kī³sa²kxai³*
Kris²tu³jah¹la² nū³kxūn³txi³ ā³si³tē³kxi²kī³ju³ta² jū¹nxe² ā³ne³wxe³kī³sa²kxai³
nxe³kī³tā³la². Nxe³kī³kxan²ti³ ju¹tai²li² ā²la² kāi²non³sxā³
ā³ne³wxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²to³ha¹wa².

U³txi³ wa³kon³te²su² kāi³ū¹hah³lxin¹jau³su²

6 *Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wxa²nū³ka³txa² ha³tih³ ī³nxai²na² u³txi³*
wa³ko³nain¹te²su² ta¹hē¹la². Te²yā¹xah³lxī³txa³hē¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
txa²wā³tā³su² kxan²ti³ te²yā¹nxe² kāi³yah³lxī³txa³hē¹la². Nxe³jah¹lai²li²
ā³sxā³ u²lxi³ ā³si³tu³lxi²sxā³ yxau³jah¹lxī³hē¹la². Te²yā¹nxe³jau³xa²
e³kxi¹nx2ti³to³nha¹tai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ī³kwa³na³sain¹jau³jau¹xain²txi³
ī³kwa³na³nx2ti³nha¹wa². 7 Te²yā¹nxe³ kāi³sīn¹te²txā³jai¹ti²tu³wa².
Nxe³nha¹ha²kxai³ o²la³kxi²nha¹kxa² yā¹nxe³jah³lxī³hē¹la². 8 Wxa²yain³txa²
so¹kxi¹nx2ti³nha¹kai³tā² ū³yho³hi¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Na¹ha²kxai³
hāi¹sxā³ wa³ko³na³la²ni²na¹kxan²ti³ yen³kxa² kwa² ū³hū¹sah¹lxin¹ju³ta²
ten³sīn¹te²txā³wa². Kwa² hxi²tha³txa²lxa¹kxa²yan³txi³sa².

9 *Wxa²yain³txi³nū³xa² ai³nxū³nxa²lxi³nha¹ju³ta² hxi²kan¹txi³*
kwa³na³nx2ti³sī¹nhī³na¹wa². Yxān¹ta¹ wain³txi³ ī³tih³nxe³nx2ti³te³lhxā³
ye¹nx2ti³nha¹hē³la². 10 Nxe³kī³sī¹nai³tā² kwa³na³nx2ti³nha¹te³nah¹lxī¹:

— *U³txi³ wa³kon³te²a² wxa²yain³txa² wā²nhū¹ain¹yah³lxī³txa³hē¹li¹.*
Nxe³nx2ti³sī¹nai³tai¹ti²tu³wa².

11 *Jā¹nxe³sxā³ wxa²nū³ka³txa² ha³tih³ ī³nxai²na² u³te²a² yū³ta¹hē¹la².*
Nxe³kxa²yu³su² kwa²he¹ye²nyhain¹to³ta¹hē¹la². Nxe³nyhai¹nhxai²na²hē³la².
 12 *Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ī³ye³kxi²sxā³ ī³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxī¹,*
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nxe³sai¹nha²kxai³
ī³kwa³na³ain¹sī¹na¹te³nah¹lxī¹.

— *U³lah³lxī³txa³lxī¹. Hāi¹sxā³ ka³nahx2sxā³ wa³kon³yah³lxin¹kxa²*
yo³ha² yain³sxā³ yxau²xai³jah¹lxī³hē¹li¹. Nxe³ain¹to³ha¹wa².

13 *Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta² hxi²tha³yah³lxī³txa³hē¹la².*
ī³nxū²kwai³lxū¹jah¹lxī³hē¹la². 14 Yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² ī²li³te²a²
ta²nxā¹nxai²na² wān³txa² sa²yxo²wet¹sah¹lxī³sī¹nxān³kxai²nān²tu³
ī²khai¹nxe³tai¹yah³lxī³hē¹la². Sa²ye³yā¹not3sxā³ ā³jah¹lxī³hē¹la².

Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tū³ āu²li²to³nha²hī³nx2na³la². ¹⁵ Ain¹yah³lxin¹kxan²ti³
 kō¹kō¹sai¹nxa³wa². Wxa²wā³tā³khai³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
 ī³xan³ta³kxai¹yah³lxi³txa³hē¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

¹⁶ Nxe³jut3su² nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² ā³nhāu²no³tē³ju³ta²
 wxa²ē¹nāu³ai²na² kxan²ti³ ī³hāu²no³tē³lhi¹nha¹jau³su² ī³ye³kxain¹sī¹na¹wa²,
 Txa²wā¹sū³na²sa³. A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wxa²nū³kā³txa² yxo²ha³kxa¹
 ā³si³tē³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

¹⁷ Jā¹nxe³jut3su² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wān³txa² yxo²ha³kxa¹ txa²hxi²ka²
 ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx2ta¹wa². Ū³wha²li¹lhxai²na¹hē³ jā¹nxe³sxā³
 ū³wha²li¹le¹nx2ta¹wa².

¹⁸ Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ thāi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

1 Timoteo

1 Pau³lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹la² ĩ³kwa³na³sai¹ni² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wah³nxe³ki³jah¹la² ĩ³kwa³na³sai¹ni² nxe³sain¹na²hẽ³la². 2 Nxe³na¹ju³su² Ti³mo²jah³lo²si¹nha²kxai³ ain³kxi²sẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³ txa²wẽ³sũ³te²si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wi³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin² thã³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wj¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi² wxa²nxũ²kwa³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²si¹hi² nxe³nxa²si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Wãn³txa² ki³han³jau³su² ĩ³tih³nxe³nyhai¹jau³su²

3-4 Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xa² ai³te³lhxã³ nxa¹hĩ¹nai³tã² e³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹.

— E²fe³so³thi³na² hã¹sxã³ yxau³sẽ¹li¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a² wãn³txa² ki³han³jau³xa² ĩ³tih³nxe³nyhai¹nha³tai¹. Nxe³te²a² ha³ya³kxa² o²la³kxain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wãn³txa² ki³han³jau³su² jau³xa² ã³na¹i² wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² he¹ta¹hxi²hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na² ya²la³tu³txa³kxai²nãn²tu³ ã³na¹i² nxe³ain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. Nxe³jau³xai²li² a²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²ki³jau³sxa³wa². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²ki³jau³xai²la¹wa². 5 Nxe³sxã³ wain³txi³ ĩ³tih³nxain¹ki³kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³ha²kxai³ wain³ye¹nxa²ju³ta² so¹lxi³ kã³ha²kxai³ Je³su²jah³la² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta² yxo²ĩ²ha²kxai³ ai¹nhĩ³nx2na³la². Ain¹kxai²nãn²tu³ a³li²waun¹nyhu¹ki³ju³ta² ã²la² kã²nhĩ³nx2na³la². Ju¹tai²li² ten³sa³nha²wa². 6 Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² wãn³txa² toh³lxi³jau³xa² ain³so¹ain¹ka³tu³ wãn³txi³khai³xa² sa²kxai³lu² ã³na¹ain¹na²hẽ³la². Kwa²toh³lxi³jau³xa² ĩ³tih³nxain¹te²ju²hẽ³la². 7 Nxe³sxã³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxain¹na³la². Nxe³yã¹ta¹ jau¹xai²na² ĩ³tih³nxain¹jau³xai²na² a³la³kxai¹nxa³ha²kxai³ a²si³yxau³tãu³a² ain³nha²nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹na³la².

8 Ai¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxain¹jau³xu¹tai²na² wain³txi³ sa²yo²we¹tain¹kxai²nãn²tu³ wi¹te²ju²hẽ³la². 9 Yxã¹ta¹ wi¹lhin¹tũ³ka³txi³ki³nãu¹xai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³sxa³wa². Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kã³te²su² te²na² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³ta³kxain¹te²su² te²na² a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ne³wã³nũn³ta³kxi²te²su² te²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²nxa³te²su² te²na² Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ e³kxi²te²su² te²na² a²wi³nu²su² ta³nxa² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa² ĩ³xan³ta³kxain¹te²su² te²na² a²nũ²a² su²lhã³nyhu¹ki³te²su² te²na² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xai³tã² ĩ³tih³nxe³jau³nũ³ai²la¹wa². 10 Te²yã¹nxe³sxã³ tũ¹ka³txa² te²yã¹xain¹nũn³na³la². Kuh³lxa³thin¹khai¹te²su² te²na² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa² kuh³lxa³thin¹sxã³ ũ³whĩ¹ta³kxi²nyhu¹ki³te²su² te²na² a²nũ²a² ã³xa² nũ³kxũn³txi³ kã³so¹sxã³ kwa²wa³kon³kxi²si¹jau³su² kwa³na³te²su² te²na² ĩ³ki³ha¹kxi²te²su² te²na²

a²nũ²a² i³ki³ha¹kxi²sxã³ kq³nxe³ti³ e³kxi²nyhu¹te²su² te²na² wi¹lhin¹jau³xa²
 yxo²kwĩn¹kxi²te²su² te²na² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wãn³txu¹tai²na² i³tih³nxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² ã²la² sa²yxo²we¹tain¹te²ju²hẽ³la².
 11 Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wxi²kin³ti³ton³khaix¹si¹nhẽ³jau³su²
 yũ³na¹wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhin¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² ũ³hũ¹sa²jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹e¹nãu³ai²na²
 sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³xai²la¹wa². I³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai²ta³lxa²na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². I³nũ³kxũn³txi³sai¹nha²kxai³
 ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wi¹kãi³a¹kxe³su² nxe³ye²sa²jau³su²
 i³kax¹so¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹na²hẽ³la². Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 i³hen³txi³te³lhxã³ i³kax¹so¹sain¹na²hẽ³la². 13 Nxe³na¹hĩ¹nai³kxai³lu²
 nxe³na¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² kq³nxe³te²lo³txai¹na¹ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² khãu³lxa³tai¹na¹ha²kxai³ nũ³kxũn³txi³ an³txi³ti³hin¹sxã³
 o²la³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³na¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 kq³nha²nxa³ha²kxai³:

— Wain³txi³ kãi³a¹xã¹. Nxa¹jau³tu³ kq³nxe³ti³ kãi³a¹hẽ³la².
 Nxe³na¹kxan²ti³ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot³sa³na²hẽ³la².
 14 Nxe³sa³nũ²la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² thãi³ti³la² a³lxi²
 wa³to²hi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³ yxo²i²si¹sain¹jau³su²
 i³yau¹ũ³sai¹ni² a³lxi¹na¹ju³ta³nũ³a² ũ³hũ¹sai¹ni² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 nxe³sa³na²hẽ³la². ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³a³sa³ha²kxai³ nxe³sa³na²hẽ³la².
 15 Nxe³na¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 a²e¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txi² kq³nxe³ju³ta² wã³ko³txa³te²tu³ sa²wa²su¹txi²
 nxe³te³lhxã³ wxã³na²hẽ³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Txai²li² kxã³nxa²
 kq³nxe³ti³ kãi³ wa³to²hi² jah¹lo²su² na¹hẽ³la². Ki³han³nxa³wa². Wãn³txi³tu³
 e³a¹wa². 16 Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu² nxe³na¹kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot³sa³na²hẽ³la². Sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² ya³nãn³ta³ki²la²ha²kxai³la¹ txa²e¹nãu³ai²na²
 sa²hau³kot³sa³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ a²nũ²a²
 i²li³te²a² yxo²i²kxai²nãn²tu³ ka³te³na² wi¹tãu³a² nxe³ti³hi¹tain¹nũn³tu¹wa².
 17 Nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ Txa²wã¹si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹te²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ya³lu²ju³ta²
 yũ³jah¹lo²sxa³wa². I²ki³sxa³hĩ¹nu¹tai²nãn¹jah¹lo²su² na³la². Hãi¹nxe²
 sa²nẽn¹kxi²yxau²xai³ki³jah¹lo²su² na³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³lãi³. Txa²wẽt³si¹lxa². Wãn³txa²
 e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²na² ain³so¹sẽ¹la². Sa²yxo²wet¹isẽ¹la².
 Kxã³nxi³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³kxi²tũ³ka³txai²na²
 e³kxi²nẽ³lain¹jau³xai³tã² ne³wã²na³txa³hẽ¹la². Ne³wã²na³xan³kxai²nãn²tu³
 i³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nxa²tu¹wa². Nxe³nxa²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³ o²la³kxin¹tu¹wa². 19 ã³na¹sxã³
 yxo²i²nxã²nxa³lho³la². Wxa²e¹nãu³ai²na² wain³txi³ i³ye³kxi²nha¹tu¹wa².
 Nxe³to³ta¹ a²nũ²a² i²li³te²a² Sũ³na² wãn³txai²li² nxe³wã²na³ai¹nha²kxai³
 yxo²i²ain¹ju³ta² ne³wã²na³ain¹na²hẽ³la². 20 I³me³ne²ũ²jah¹la²
 A³le³syãn²trah¹la³ nxe³ya³sxã³ te²yã¹nxe² kãi³ain¹na²hẽ³la². Ai¹nha²kxai³

Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² ũ³hũ¹ai¹na¹hẽ³la². Nxai¹na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
a²3³lxa² kō³nxe³ti³ e³kxain¹jau³xa² ã³na¹si¹hai¹na¹jau³sa².

2

Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi²kj³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²
1 Ju²ta³la³ nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²yxau²xai³txa²hẽ³la².
Nxe²e³kxin¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² hxi²ka¹nai¹nxa³wi¹. ã³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta³nxa²:
— Jah¹lai²li² wi¹li²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta³nxa²:
— Jah¹la² a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta³nxa²:
— Jah¹lai²li² ã³non²ta³kxai¹nĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Wi¹lhin¹khaix¹ni¹lxi¹.
Sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³ta³nxa² nxe³txain¹to³hẽ³la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³nũh¹txai¹nhẽ³la². 2 Nxe³sxã³ kwa³na³nẽ³tũ³ka³txa²
Txa²wã¹hxi²kan¹ti³nãu³xã² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² nxe²e³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Nxẽ¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² sa²hãu²no³ti² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hãu²no³ti²
nxe³kxai²nãn²tu³ wi¹yxau³hĩ³ki³tã³la². Nxẽ¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹sxã³
yxau² wi¹lhen³txi³nyhu¹sxã³ yxau² nxe³hĩ³ki³tã³la². 3 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
wi¹lhĩ³nx2na³la². Txa²wã¹sũ³na²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tẽ³jah¹la²kxai³lu² ka³lih³khai¹nxe³hĩ³nx2na³la². 4 Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²kō³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txũ¹hai¹ni² wãn³txa²
ya²la³lyau³xa² a³la³kxi²si¹hai¹ni² nxain¹ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³ju³tai²la¹wa². 5 Txa²wã¹sũ³na² ka³na³ka³na³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²nũ²nãu³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² i²sa²si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a²
ã³xa² hxi²kan¹te²sxa³yu²hẽ³la². 6 A²nxe³jah¹la² wã²nxũ¹hĩ²nha²sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li² ha³lo²a²
ã³nhau³ko³thĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³xa²
hãĩ¹nxe³ti³xa¹ wã³ko³nxa³te²tu³ i³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
7 A²nxe³jau³xai²na² i³yau¹ũ¹hain¹te³lhxã³ i³kaix¹so¹sa³na²hẽ³la².
Sa³ha²kxai³ a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² a²yo²ha³kxa¹ wãn³txa²
ya²la³lyau³xa² wãn³txa² yxo²i²si¹nhẽ³lain¹jau³nũ³a² i³hen³txi³sa²sãn²nũ²la²
i³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Ki³han³nxa³wa². Wãn³txi³su² i³ye³a¹wa².
8 Jã¹nxe³jut3su² in³txi³nãu³xa² ha³lo²a² i²li³je³na² he¹ain¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhi¹nha²kxai³ wxa²hxi²ka²la¹nha²sxã³ e³kxi²nxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxe³sxã³ a²ẽ¹nãu³ai²na² i³xan³txi³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ kō³txi³
wã²nxũ¹hain³nha²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
9 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ti³nãu³xa² sa²kxai³lu² wã²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nhain¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹jut3sxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
kãĩ³ta³kxẽ¹ha² a³lxi²khaix¹tih³na² ũ³yhxe²ta³hẽ¹nha² ta³nxa² ou²ra³ka²
a³lxi²ki³ai²na² a²ne³kxĩ³sa² ũ³nhe³kũ¹nha² ta³nxa² nxain¹ju³tai²na² whãĩ²na¹
hxi²kan¹jut3sxa³wa². A²nũ²a² kwa² i²kxain¹sxã³ i³sa²nẽ¹kxain¹ju³ta²
wai³nxa³wa². Yxãn¹ta¹ wã²la² kwa² wi¹ka³lo³a² wi¹lhau³ko³nha²ka³lo³a²
wain³na³la². 10 Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹ye²te²a² yen³kxa² wi¹lo²la³kxi²kxai²nãn²tu³
ã²la² wai³nhĩ³nx2na³la². 11 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² wãn³txa² wi¹jau³xa²
i³tih³nxain¹kxai²nãn²tu³ ka³nah²nxe³sxã³ yxau³sxã³ ain³kxain¹kxai²nãn²tu³
wai³nhĩ³nx2na³la². 12 Yxãn¹ta¹ txu¹sa²te²kxai³lu² in³txa² i³tih³nxe³ta³nxa²
i³kwa³na³ta³nxa² nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³nha²wa². Wai³nxa³wa².
Hãĩ¹sxã³ ka³nah²nxe³sxã³ yxau³sxain³kxi²kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2na³la².

13 Nxe³ha²kxai³ a²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³lu² A³tāu²ah³lu¹tai²na² txa²nū²
 we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa² Hā²wxān³txa³ E²ya³ka³lxu¹tai²kxai³lu²
 we¹tūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa².
 Hā²wxān³txa³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³
 i³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 14 Te²yā¹nxe³sxā³ A³tāu²ah³lu¹tai²na²
 hai³txi³ ā³ke³tū¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na²
 ā³ke³tū¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kō³nxe³ti³ kāi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 15 Jā¹nxe³sxā³ wē³sa² a³li³lah¹tāu³a² txu¹ha² khāuhx³nha²te²jai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²i² a²nū²a² a³lxi²waun¹nyhu¹i²
 ai¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² a²kō³nxe³ju³ta² ā³wa²su¹tu¹wa².

3

Yxo²i²tū³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xai²na² yxo²i²tū³ka³txi³ki³na¹xai²na²
 a²hxi²kan¹ti³su² ki³ju³ta² ten³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhī³nx2na³la².
 Wai³nhī³nx2na³la². Ki³han³nxa³wa². 2 Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²hxi²kan¹ti³su²
 ki³ju³ta² ten³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ki³ju³ta² kāin² yū³ki³sa²kxai³ a²nū²a²
 ā³xa² i²li³te²a² hxi²kan¹txi³ kō³nxe³ti³ e³kxi²nē³lai¹nhī³nx2nxa³wa².
 Nxe³nē³lai¹nha²kxai³ txu¹ha² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ tē³i² wain³txi³
 wā²nxū¹hain³nha² txa²wā¹o²la³kxi²ki³ju³ta² wain³txi³ kāi³i² a²hoh³lxi³su²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi² nxe³ne³lhī³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² u²lxi³ wxā³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³ yain³txa² wā²nhū¹hī³ki³tā³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ā³ne³wxe²nxa³te²a² wxā³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 i³yau¹ū³hīn³ki³tā³la². 3 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² yain³jau³xa² ūn³jau³xa² i³na²sxā³
 wen¹ki³sxa³ha²kxai³ txa²wā¹nū³ka³txa² kwa² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ki³sxa³ha²kxai³
 nxe³hī³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wi¹lhin¹sxā³
 i²ha²kxai³ hāu²non³sxā³ yxau³ha²kxai³ yen³kxa² yxo²kwain³nē³lxa³ha²kxai³
 nxe³hī³ki³tā³la². 4 Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹sxi²ha² yxau³tū³ka³txa²
 yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ hau³kot3sī³ki³tā³la². Txa²wā¹wē³ha³lxa²
 wain³txi³ i³tih³nxe³ki³sa²kxai³ wain³txi³ sa²yxo²we¹tē³lai¹nhī³nx2na³la².
 5 Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹wē³ha³lxa² hxi²kan¹txi³ hau³kō³ki³sxa³kxai²nān²tu³
 yxo²i²ki³tū³ka³txi³ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ i³hau³kot3hī³ki³sxa³wa².
 6 A²nxe³jah¹la² kwēn¹tai²na¹ yxo²i² ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 i³hau³kō³tē³lxa³lho³la². Nxe³ke³la³te²kxai³.
 — Kāin² yxo²i²te²sa¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³a²
 i³yxo²kāin²ti³nha²sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³hī³nx2na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 Sa³ta³na²jah¹la² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²kxa² yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³
 i³yī¹li²nūn³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²sa³. 7 Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a²
 yxo²i²ai¹nxa³te²a² wi¹le³ai¹nxa³kxai²nān²tu³ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 yxo²i²tū³ka³txai²na² kō³nxe³te²lo³jau³su² ha³tā³nxe³ha³ta²wa².

Yxo²i²tū³ka³txa² i²ū³te²nāu³xa²

8 Txa²wā¹nū³ka³txi³ki³na¹xa² yen³kxa² wā²nhū¹ki³ju³ta²
 o²la³kxi²ti³ten³ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yxau²xai³ki³tāu³a² wi¹lhin¹sxā³
 yxau³ye² yau³ka³na³ka³nat3sxā³ a²ya³la³lyau³tū³ e³i² yain³jau³xa²
 ūn³jau³xa² i³na²sxā³ we¹nxa³i² yen³kxa² kwa² yxo²kwai³nxa³i²
 nxe³hīn³ki³tā³la². 9 Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 tah²lxi³ we¹tē³jah¹la² nxe³te²na² wān³txa² so¹lxi³ sa²yxo²so¹sxā³
 kāi³te²la³ hī³nx2na³la². 10 A²nxe³jah¹la² wa³ka³la² ā³xa² o²la³kxi²sān²sxā³
 ain³sxā³ i²ain¹ki³kxai²nān²tu³ wi¹li² wai³ni² nxe²na³na¹ ki³kxai²nān²tu³

hai³txi³ a²kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² i²ki³sxa³kxai²nân²tu³ nxe³hî¹na¹
 yen³kxa² wâ²nhû²xai³ki³ju³ta² o²la³kxi²ki³kxai²nân²tu³ wai³nhî³nx2na³la².
 11 Nxa²ha¹te¹ te²yâ¹nxe³sxâ³ txu¹ti³nâ³xa² a²yxau²xai³lain¹tâ³a²
 wi¹hin¹sxâ³yxau³ain¹ye²ha²kxai³ wân³txa²ya²la³lyau³xa²so¹lxî³e³ha²kxai³
 yain³jau³xa² ün³jau³xa² i³na²sxâ³ we¹nxa³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta²
 wain³txi³o²la³kxi²ha²kxai³nxe³hî³nx2na³la². 12 A²nxe³jah¹lai²na² yen³kxa²
 wâ²nhû¹xai³ki³ju³ta² o²la³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu²txu¹ha²ka³na³ka³na³ta²
 so¹lxî³tê³ha²kxai³a²wê³ha³lxai²na²whâi²na¹wain³txi³î³tih³nxe³ha²kxai³
 nxe³hî³nx2na³la². Nxe³sxâ³a²sxi²ha²yxau³ju³ta²wain³txi³
 î³hau³ko³tû¹hî³nx2na³la². 13 Nxe³ha²kxai³ju¹tai²na²ha³kxa¹wain³txi³
 o²la³kxi²ki³kxai²nân²tu³wxa²nû³ka³txai²na²wi¹le³kxi²nyhai¹nhî³nx2na³la².
 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Je³su²Kris²tu³jah¹lai²na²wân³txa²
 wxi²kan¹ton³sxâ³î³tih³nxai¹nhî³nx2na³la².

Ā³no¹sa²tê³kxi²nê³jau³su²

14 Nxe³na¹jau³su²ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Ki³han³nxa³wa². Ye³jen¹na²
 wxâ³sxâ³î²nxa²ha¹ju³ta²ten³khaix¹sa³nha²wa². 15 Nxe³na¹ta¹
 hxi²kan¹sa²nxa³ke³la³te²kxai³wân³txa²î³yau¹û¹nxa²ha¹jau³xai²li²
 â²la²a³la³kxi²hî³nxai¹lxâ². Je³su²jah³lai²na²wân³txa²
 yxo²î²tû³ka³txa²wain³txi³yxau²xai³lain¹ju³ta²wi¹wi¹nxe²
 î³hau³ko³tû¹hai¹nhî³nxai¹lxâ². A²nxe³tû¹ka³txai²li²Txa²wâ¹sû³na²
 ka³ten³yah¹la²a²sa³wi³ha³lxai²la¹wa². Ya²la³lyau³xan²tu³Sû³na²
 wân³txi³su²ye²ha²kxai³ain³kxi²yxau²xai³tû³ka³txai²la¹wa². 16 Ya²la³ty³
 Txa²wâ¹sû³na²â³ne³hi¹kxi³ju³ta²wa³lxe³ju³tai²la¹wa². Nxe³ta¹Je³su²jah³la²
 â³nhxi²ka¹tê³jah¹lai²la¹wa².
 A²nxe³jah¹la²a²nû²khai³hû³nxe²a³ka³nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yâ¹nxe³sxâ³Txa²wâ¹sû³na²Yâ³ka³txi³su²Jah¹lo²su²te²a²
 wi¹hin¹sa²sai¹ye²kxe³su²î³tih³nxe³nê³ta¹hxai¹ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yâ¹nxe³sxâ³oh³xan¹tû³ka³txa²î²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Je³su²jah³la²sa³wi³ha³lxâ²Sû³na²wân³txa²wi¹jau³xa²a²nû²a²yxō²ha³kxa¹
 î³hen³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nû²a²ha³lo²a²î²li³ko³xa²yxau³kxan²ti³yxō²î²yah³lxî³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te²kxa³kxa¹oh³nâ³nu¹ka³na¹wa³li²ka³la³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

4

Wân³txa²ya²la³hâ²ki³lxo³nxe³ki³jau³su²î³tih³nxe³te²nâ³xa²

1 Jau¹xai²na²Txa²wâ¹sû³na²Yâ³ka³txi³su²jah¹la²
 wi¹wi¹nxe²î³yau¹û³nê³na²hê³la². Nxe³te³nah¹lxî¹kxân³nâ³a¹
 yxo²î²tû³ka³txi³nâ³xai²na²a²ha³tih³xa²Txa²wâ¹sû³na²wân³txa²
 sa²yxō²â³ain¹tu¹wa². A²nxe³te²a²sa²yxō²â³ain¹ka³tu³wân³txa²a²ta³a²
 kō³nxe³jah¹la²â³ke³tû¹ain¹jau³su²ain³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nân²tu³
 a²ta³a²nû³ka³txa²wân³txa²î³tih³nxain¹jau³xa²ki³han³jau³xan²tu³yxō²î²sxâ³
 sa²yxō²we¹tain¹tu¹wa². 2 Jâ¹nxe³sxâ³ki³han³jau³xai²li²î³tih³nxain¹te²na²
 sa²kxai³lu²ki³han³jau³xa²so¹lxî³î³tih³nxain¹tu¹wa². Î³tih³nxain¹kxan²ti³nû¹
 âin²ti³sxâ³î²â³ain¹ju³ta²te³nai¹nxa³lho³la². 3 A²nxe³te²a²nxe²e³kxain¹tu¹wa².
 Nxe³ain¹te³nah¹lxî¹.

— Txu¹ha²so¹ki³ju³ta²wai³nxa³wi¹. Nûh¹yxau³ju³ta²so¹lxî³wain³na³li¹.
 Te²yâ¹nxe³sxâ³ka³yxuh³xa²sî³na²wâ²nhî²yah³lxî³txa³hê¹li¹. Nxe³jau³su²
 nxe³ain¹tu¹wa². Yxân¹ta¹ki³han³jau³xai²la¹wa². Je³su²Kris²tu³jah¹la²

yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ wān³txa² wain³jau³xa² sa²yo²we¹ki³kxai²nān²tu³
 yain³txi³su² tā³nxa² ka³yuh³sxu² tā³nxa² te²a² a²whāi²na¹ wi¹na³la².
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² we¹te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³
 wā²nhī²kxi²sxā³ Sū³na² i³ka³lih³kxi²nē³jau³su² e³kxi²ki³kxai²nān²tu³
 wain³na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ka³yuh³xa² we¹kxa²
 a²yo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hē³la². Nxe³kxe³su² i³ha¹txi²ki³kxai²nān²tu³ Sū³na²
 i³wi¹lxo³kxi²nē³jau³su² i³ye³kxi²ki³kxai²nān²tu³ en²ki³ju³ta² wai³nxa³wa².
 5 Yxān¹ta¹ e³kxi²ki³te³nah¹lxī¹:

— Txa²sū³nāi³. Ka³yuh³xai²li² ū³hū¹sa²nhī¹kxa² wi¹lxo³kxi²sa²sī¹nī¹nha²wi¹.
 Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² yen³nāu³a² wi¹lye²ha²kxai³
 i³wi¹lxo³kxi²nē³jau³su² i³ye³kxi²ki³sa²kxai³ ka³yuh³xa² wā²nhī²ki³ju³ta²
 wain³na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ ā³si³tē³kxi²ki³jau³su²

6 Nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ txa²wā³tā³nāu³xa²
 i³yau¹ū¹txai¹nhē³la². Nxe¹kxai²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wain³txi³ ā³si³tē³kxin¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³
 yxo²i² i³tih³nxe³nxain¹jau³xa² wain³txi³ ā³ne³wxe² nxē¹kxai²nān²tu³
 ā²la² kāi²non³sxā³ yxo²i²sxā³ yxau²xai³lin¹tu¹wa². 7 Nxe³yān¹ta¹
 wān³txa² ya²la³tu³txa³jau³xa² ain³kxi²ti³he¹txa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 wān³txa² wi¹jau³xa² so¹lxī³ sa²yo²we¹te³lhxā³ kāin² o²la³kxi¹sē¹la².
 8 Txa²wā¹nū²ai²li² sxī³nxūn³te³lhxā³ o²la³kxi²ki³kxai²nān²tu³
 jū¹nxe² wi¹na³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nū³kxūn³txi³
 sa²yo²we¹ki³kxai²nān²tu³ ā²la² wi¹na³la². Nxe³ki³sī¹nān¹te²tu³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ka³lih³ki³tā³la². Nxe³ki³ka³tu³ta¹ kxān³nāu³a¹
 ka³lih³khaix¹nxe³ki³tu¹wa². 9 Jau¹xai²na² ya²la³tu³jau³xai²la¹wa².
 A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxā³ yxo²i²ki³jau³xai²la¹wa². 10 Jau¹xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² yxau³jah¹la² a²wān³txi³khai³xai²la¹wa².
 Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²ki³sa²kxai³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 sa²hau³ko³tē³jah¹lai²la¹wa². A³ka³nxī²ju³ta² wah³nxe² yxau³ki³tā³la².
 Nxe³ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nē³lain¹kxan²ti³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ain³kxi²te³lhxā³ o²la³kxi²sxā³ i³hen³txain¹ki³tā³la².

11 Nxe³jut³su² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ jau¹xai²na² i³yau¹ū¹txai¹nhē³la².
 12 Nxa²ha¹te¹ sa³nxe³lxa³kxi³sin¹kxan²ti³ yah³lon¹nxā²nxa³kxan²ti³
 i³āin²txi³sxā³ hxi²waun³txi³txa³hē¹la². Yxo²i²tu³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 i²nxai¹nha²kxai³ i³tih³nxai¹nīn¹jah¹lo²sin¹tu¹wa². Wān³txa² wain³jau³xa²
 so¹lxī³ i³ye³i² wain³ju³ta² so¹lxī³ o²la³kxi²nyhu¹i² a³lxī²waun¹nyhu¹i²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹txi² wxa²ē¹nāu³ai²nān¹jau³xa²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yā¹nxe³jau³xa² wā²nxū¹hain³nha² nxe³sē¹la².
 13 Ye³jen¹na² wxā³na¹tu¹wa². Hī¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa².
 Nxe³sa²nxa³hī¹nai²na¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²nū³tai¹nhē³la². Nēn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³na² i²sxā³
 i³ye³kxi¹tai¹nhē³la². Wān³txai²li² wain³txi³ sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su²
 i³yau¹ū¹txai¹nhē³la². Wān³txa² wa³lxe³jau³xa² i²in¹kxai²nān²tu³
 wain³txi³ i³tih³nxe³txai¹nhē³la². 14 Txa²wā¹sū³na² i³hxi²ka¹txa²ju³ta²
 nxe³wān²txa³hē¹la². Ain³kxi¹xi²khaix¹nxe³sē¹la². Kxā³nhxi¹nai³tā²
 yxo²i²te²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² a²hxi²ka² wxa²ne³hē¹nhain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³nxain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² ī³hxi²ka¹txa²ju³ta² hī¹na² ā³si³wxe²na³li¹. Nx-
ain¹tai¹ti²tu³wa². 15 Nxe³jau³xai²na² ī²khai¹nxe³sē¹la². Wān³txa² yxo²ha³kxa¹
sa²yo²we¹txa²hē³la². Nxēn¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³kā³txai²na² wain³txi³
kāi³in¹ju³ta² ī²nxain¹tu¹wa². 16 Ī²nxai¹nha²kxai³ wān³txa² e³in¹jau³xa²
wi¹lī²i¹nha²kxai³ ī³yau¹ū¹hai¹nīn¹jau³xa² wi¹lī²i¹nha²kxai³ nxe³sē¹la².
Kō³nxe³ti³ o²la³kxin¹kxa²yan³txi³sa². Nxēn¹kxai²nān²tu³ wxa²nū³kā³txa²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ah³lxin¹kxai²nān²tu³
wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³ta²lxi³tu¹wa².

5

Yxo²i²tū³kā³txa² wi¹kāi³waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yah³lon¹te²su² te²a² yxo²xūn³sxā³
ī³kwa²kxain¹txa³hē¹la². Wxa²wī³na² hū³nxe² ī³tih³nxe³txai¹nhē³la².
Sa³nxe³la³ku³su² te²a² wxa²lon³hū³nxe³ ī³tih³nxe³txai¹nhē³la².
2 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha² a³ka³lxon¹te²a² wxa²hā³ka³na² hū³nxe¹nha²kxai³
wāin²ta²su² te²a² wxa²ha³līn³ta³ka³lxu³hū³nxē¹nha²kxai³ nxēn¹ka³tu³
ī³tih³nxe³txai¹nhē³la². Kō³nxe³jau³su² e³kxi²nha²txa³hē¹la².

3 Wā³ha³te³sa³ka³lxu³khai³xa² wi¹lī²txai¹nhē³la². Yen³kxa²
wxa²hau³kot³sxā³ wā²nhū¹txai¹nhē³la². 4 Yxān¹ta¹ a³ka³lxon¹ta¹ka³lxa²
wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² sa²kxai³lu² a²wē³ha³lxa² yū³ta³nxa² a²sa³wi³ha³lxa²
yū³ta³nxa² ī²txa²sā²nhē³la². Yū³kxai²nān²tu³ nxe³tū³kā³txai²li²
wi¹lī²txai¹lxa². Nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu² sa²hau³ko³tain¹ju³ta²
a²ha³lo²ai²la¹wa². Kxā³nxi¹nai³tā² kāi²nxa³sxā³ txo¹nai¹nxa³hī¹nai³tā²
a²ha³ka³na² hxi²ka² sa²hau³ko³tain¹te²ju²hē³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
hī¹nai²na² wē³ha³lxa² hxi²ki³kxai³lu² wā²ha³te³son³ta¹ka³lxa² hxi²nūn¹
sa²wā³li²ju³ta² wain³na³la², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²sa³. 5 Jā¹nxe³jut³su²
wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² a²sa³wi³ha³lxa² yū²nxa³ha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe²na³la². Ā³nxi²ka¹nxa³ju³ta²
ī³ye³kxi²na³la². Nxe³sxā³ ka³nxah³ta² ī³ye³kxi² a³lan²ta² ī³ye³kxi²
nxe²na³la², Txa²wā¹sū³na² ne³nxē³na²sa³. 6 Yxān¹ta¹ wā²nxūh¹ta¹ka³lxa²
so¹lxi³ ī³ka³lih¹ti²nha²kxai²nān²tu³ Sū³na² ī³ye³kxi²toh³xa³kxai²nān²tu³
nxe³ta¹ka³lxa²na² a²ē¹nāu³ai²na² ya³lu²te²hū³nxe² yxau²xai³te²ju²hē³la².
7 A²nxe³jut³su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ wxa²nū³kā³txai²li²
ī³tih³nxe³txai¹nhē³la². Nxai¹nīn¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³
kō³nxe³ti³ e³ai¹nxa³lho³la². 8 A²nxe³jut³su² a²yah³la²nāu³su² tā³nxa²
a²xa³ka³lxu²nāu³su² tā³nxa² a²nū³kā³txa² sa²hau³ko³tai¹nxa³kxai²nān²tu³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² e²nai¹nhī³nx2na³la². Je³su²jah³lai²na²
wān³txa² yxo²i²xa³te²a² wi¹wa³to²hi²hī³nx2na³la².

9 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² ye³ka³lxa¹txi³
kwē³kon³sxā³ txa²wā¹hxi²ka² hxi²kan¹txi³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
wxa²sa²wa²la³kxi²xi²nūn³sxā³ kwē³kon³sxā³ 60 nxe² kwē³kon³sxā³
yxau²xai³ta¹ka³lxa² so¹lxi³ a²i³lxa² ū³wha²li¹lhā³ ā³nha³ko³txai¹nhē³la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² kxā³nxai³kxai³ in³txa² ka³na³ka³na³te²a² so¹nhya¹sxā³
yxau²xai³lah³na²hē³la². 10 A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wi¹ju³ta² so¹lxi³
kāi³ha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi² kxā³nxi¹nai³kxai³
wē³ha³lxa² wi¹wain³txi³ wāi²lo³ti² a²nū²a² ha³la³ka³lxa³lon³te³lhā³
wxā³kxai²nān²tu³ ū³nyhai¹ti² a²nū²a² yxo²i²te²a² wxa²yo³hin³ta³kxi²
a²nū²a² khāuh³lxa³thin¹te²a² ā³non²ta³kxi² wi¹lo²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kāi³i²
nxe³ta¹ka³lxa²ī³lxa² so¹lxi³ ū³wha²li¹lhā³ ū³hau³ko³tai¹nhē³la².

11 Yxān¹ta¹ txu¹ha² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² kwa² a³ka³lxo¹nxa³ta¹ka³lxa² i³lxa² ū³wha²li¹txa³hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² ye³jen¹nāu³a² in³txa² yxo²kwa³nai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² wān³txa² a³lxi²nxa³ha²kxai³ in³txa² ā¹so¹hī³nx2na³la². 12 Nxe³kxai²nān²tu³ a²wān³tai³tā² e³kxi²jau³xai³tā² sa²yxo²ā³ha²kxai³ wā²nxūh¹lxi³hī³nx2na³la². 13 Nxain¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² ai³lha²thet3sxā³ u³txi³ wa³ko³nai¹nhī³nx2na³la². Nxe³sxā³ kwa²wān³txa² ya²la³lhxa³jau³xa² kwa² hen³txai¹nhī³nx2na³la². Nain¹kxa²yu³su² wxa²nū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi²sxā³ ko³txe²lo³nx2tai¹nhī³nx2na³la². 14 Nxe³jut3su² ha²kxai³ wā³ha³te³sa³ka³lxa² a³ka³lxo¹nxa³te²a² e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ā¹so¹txu¹ni¹. Wē³nhīn¹kxai²nān²tu³ wē³sa² wi¹we¹txa²hē³ni¹. Wxa²sxi²ha² wi¹lhau³ko³txa²hē³ni¹. NIn¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³te²lo³txa²nxa³lho³ni¹. Nxai¹nhī³na¹wa². 15 Jā¹nxe³jut3su² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxa² a²ha³tih³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la². 16 Jā¹nxe³jut3su² txu¹ha² a³ka³lxo¹nxa³te²a² hi²sen³su² a³ka³lxon¹te²na² a²hā³ka³nū²su² ta³nxa² a²hāi³nū²su² tā³nxa² ka³ten³su² yxau³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² sa²kxai³lu² wi¹lhau³ko³txai¹lxa². Nxain¹kxai²nān²tu³ yxo²i²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² wā³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² so¹lxi³ wi¹lhau³ko³ta¹nhī³nx2na³la².

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xa² wi¹lo²la³kxain¹kxai²nān²tu³ sa²nēn¹kxi²sxā³ ū³yho³hai¹nīn¹ju³ta² wai³nhī³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³ i³tih³nxe³ha²kxai³ wa³lxe³jau³xa² i³yau¹ū¹ha²kxai³ nxain¹kxai²nān²tu³ nxe³txai¹nhē³la². 18 Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² e³te³nah¹lxi¹:

— Po¹nai²li² yain³ta³ki³a² tū³lo³te³lhxā³ tū³ha³te³kxi²xai³tāu³a² sa²yxo²ta³txa³hē¹li¹. Jā¹nxe³sxā³ yau³xā³xa²sa¹:

— A²nū²a² wa³kon³kxi²nē³lain¹kxai²nān²tu³ ū³yho³hain¹ki³ju³ta² wain³na³li¹. Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li³txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 19 A²nū²a² wxā³sxā³ wxa²hxi²kan¹te²a² ko³nxe³ti³ e³kxi²kxai²nān²tu³ ain³kxi²txa³hē¹la². A²nū²a² ka³na³ka³na³te²a² wxā³kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ha¹li¹ ka³na³ki² nxe²e³kxain¹kxai²nān²tu³ ain³kxi²txai¹nhē³la². 20 Wxa²nū³ka³txai²na² ha³tih³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹to³kxai²nān²tu³ ā³nū²kxi¹txai¹nhē³la². Ai¹nīn¹kxai²nān²tu³ jah¹la² e³lai²na¹ i³kwa²kxi¹txai¹nhē³la², a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yan³ti³sa². Nxe³sxā³ wi¹kāi³ain¹tu¹wa².

21 Nxe³na¹jut3su² jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la². Wān³txa² yau³jū¹jau³su² kxan²ti³ sa²yxo²ā³txa³hē¹la². A²nū²a² i²li³te²a² sa²yxo²ā³si¹nxain¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hē¹la², hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³na². Nxe³jau³xai²li² i³kwa³na³nxa²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na² oh³xan¹tū³ka³txa² wi¹lhini¹te²ai²na² a²ye³na² i²sain¹jau³su² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wa². 22 Wxa²hxi²kan¹ti³su² te²a² i²sxā³ sa²so¹ti³ten³nxa²kxai²nān²tu³ wa³su³txa³hē¹la². Jū¹nxe² ha³lo³kxit1sā²nhē³la², ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² kāi³yxau²xai³te²sa² kxa²yan³ti³sa². Nxe³te²su² kxai²nān²tu³ wxāin²txi³ a²hxi²ki³te²la³nū³nhī³nxa¹lxa².

23 Wxa²ā¹nāu³ai²na² i³ton³nxa²to³ha²kxai³ i³yau³xa² so¹lxi³ i³na²txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ u²va²yau³xa² jū¹nxe² i³na¹sē¹la².

24 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²ai²li² kō³nxe³ti³ kâi³sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² a²wã³ki³kxai³ e³lxah²lx³ ha²kxai³ a²wã³ki³kxai³ hãi³a² kâi³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la². E³lxah²lx³sxã³ kâi³ain¹kxai²nãn²tu³ wxãi²kxai³ hxi²kan¹ti³ i³kwai²kxai¹nh³nxa¹lx². Yxãn¹ta¹ hãi³a² kâi³ain¹kxai²nãn²tu³ a²yan¹nãu³a² so¹lx³ kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³ta² e³lxah²lx³tu¹wa². 25 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nū²a² wi¹kãi³te²na² sa²kxai³lu² a²wã³ki³kxai³ e³lxah²lx³ ha²kxai³ a²wã³ki³kxai³ a²yan¹nãu³a² so¹lx³ wi¹kãi³ain¹ju³ta² e³lxah²lx³tu¹wa².

6

1 A²nū²a² a²wa³kxën³yah³lo²lot3sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² wi¹wa³kon³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹jah¹lo²khai³xa² i³sa²nën¹kxi²ha²kxai³ nxe³txai¹nhẽ³la². Nxain¹kxai²nãn²tu³ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² i³lx² ta³nxa² a²wãn³txa² i³yau¹ũ¹nxa²ha¹jau³xa² ta³nxa² kō³nxe³te²lo³te²a² yũ²nxa³lho³la². 2 Te²yã¹nxe³sxã³ a²wa³kxën³yah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³ a²wa³kxën³yah³lo²lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² nxe³te³nah¹lx¹:

— Kwa³na³sa²jah¹la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² nũ³nha²kxai³ txa²wã³tã³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹wa³kon³nxa³kxan²ti³ wain³na³li¹. Nxe³jau³su² kxai²nãn²tu³ wai³nxa³wa². Yxãn¹ta¹ yo²i²jah¹lo²su² nũ³nha²kxai³ ã²la² nũ³kxũn³txi³ ã²la² wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxain¹ju³ta² wain³na³la². A²wa³kxën³yah³lai²li² Je³su²jah³lai²na² Wãn³txa² yo²i²ha²kxai³ txa²wã³tã³su² hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³jau¹xai²li² i³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².

Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² i³tih³nxe³jau³su²

3 Jã¹nxe³na¹jau³su² a²nū²a² i²li³te²a² wãn³txa² yau³xã³xa² tẽ³sxã³ wxã³kxai²nãn²tu³ i²khai¹nxet3sã²nhẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txain²txi³ wãn³txa² i³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xa² wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³ki³jau³xa² wãn³txain²txi³ hãix1jau³xa²yãx1te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² wxã³jah¹lai²na² wãn³txa² yau³xã³lx³ti³ e³kxai²nãn²tu³ ain³kxain¹txa³hẽ¹la². 4 A²nxe³jah¹la² wãn³txa² yo²kãin²e³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nhĩ³nx2nxa³wa². A²wãn³txa² so¹lx³ kwa² toh¹lx¹hĩ³nx2na³la². Nxe²e³kxai²nãn²tu³ i³xan³ta³kxi²nyhu¹2 i³kãi²non³nha²si¹jau³su² yo²xũn³txi³ i³ye³kxi² kwa²he¹kxi²nyhu¹2 kō³nxe³te²lo³kxi²nyhu¹2 a²nū²a² ã³xa² yo²i²xa³sxã³ i³wã³wã³ta³kxi²nyhu¹2 nxe³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la². 5 Jã¹nxe³te²a² a²e¹nãu³ai²na² kō³nxe³ti³ ain³nha²ju³ta² so¹lx³ yũ³ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² i³tih³nxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² an³ta³txi³ i³ye³ye³kxi²nyhu¹ain¹na³la².

— Kãin² yen³kxi³nha²te³lhxã³ yo²i²a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³hĩ³nx2na³la². 6 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yo²i²ki³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³ hãu²no³nha²hĩ³ki³tã³la². Nxe³ju³ta¹li² yen³kxi³nha²ju³ta² ã³wa²to²hi²sxã³ wi¹la² ai²na³la². 7 Nxe³sxã³ kxã³nxai³tã² txa²wã¹wẽ³si¹nai³tã² yen³kxa² tẽ³sxã³ a³li³lah¹kxi³sxa³ta¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ yah³lon¹sxã³ ya³lu²ki³tãu³a¹ yen³kxa² tẽ³ki³sxa³lho³la². 8 Nxe³ha²kxai³ yain³txa² yũ³ki³sa²kxai³ sxĩ²ha² yũ³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²a² so¹lx³ ãn³nhĩ³nx2na³la². 9 Yxãn¹ta¹ yen³kxa² yo²kwain³jah¹la² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ wã²nxũ¹hain³nha² ã³si³wxe³hĩ³nx2na³la².

Nxain¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ tīh³nai²li² kō³nxe³ti³ ain³nhain¹tīh³na²
 ai³kxai²nān²tu³ khāuh³lxa³thin¹sa²tē³tu¹wa². 10 Jā¹nxe³sxā³ yen³kxa²
 yxo²kwain³kxi²ki³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ju³ta² ka³lxa¹txi³ wxā³kxi²nē³na³la².
 Jā¹nxe³jut³su² yxo²ī²tū³ka³txa² a²ha³tih³xa² yen³kxa² kāin²
 yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹na²hē³la².
 Nxe³ai¹nha²kxai³ kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na²hē³la².

Pau²lah³la² a²yxo²wān³txa² Ti³mo²jah³la² ī³yau¹ū³jau³su²

11 Yxān¹ta¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa³wit³si¹nha²kxai³
 ju¹ta¹na² yxo²ha³kxa¹ ā³na¹txa²hē³la². Nxīn¹kxai²nān²tu³
 wain³ju³ta² so¹lxi³ ān³ten³txa²hē³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
 kāi³txa²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kan²txi³ yxo²ī²txa²hē³la².
 A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³tai¹nhē³la². Kō³nxe³ti³
 e³kxi¹nxain¹kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wain³txi³ kāi³txa²hē³la².
 Hāi¹sxā³ thāi³ti³la² wi¹kāi³txai¹nhē³la². 12 A²nū²a² nū³kxūn³txi³
 ā³nhe¹kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxe³sxā³ nū³kxūn³txi³ ā³nhe¹kxit¹sxā³
 kō³nxe³ju³ta² ā³na¹txa²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 ka³ten³yau³xa² hxi²ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ ain³so¹khai¹nxe³sē¹la².
 Nxe³sih¹nxa²jau³su² Txa²wā¹sū³na² ī²sxā³ ī³so¹nxa²tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³sxā³ kxā³nhxī¹nai³tā² yxo²ī² ā³si³wxe¹ī¹nhī¹nai³tā² a²nū²a²
 ka³lxa¹txi³ ī³hen³txai¹nīn¹tai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe² āh¹ o¹la³kxi¹to³hē¹la².
 13-14 Nxe³nai¹jau³su² wān³txa² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²la² a²yxo²ha³kxa¹
 sa²yxo²we¹txa²hē³la². Nxīn¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³te²lo³txa²ju³ta²
 yū²nxa³lho³la². Nxe³jau³xai²li² txa²wān³txi³sxa³wa². Txa²wā¹sū³na²
 wān³txai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxā²nxa³ta³lxa¹ nxe²kāi³txa²hē³la².
 Jau¹xa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ka³ten³yu³ta²
 ū³hū¹nē³lain¹jah¹la² ī²nxa²na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 a²wān³txa² ka³ten³yau³xa² sa²kxai³lu² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tā²
 ī³hen³txi³te³nai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lain²txi³
 ī²nxān²nūn³na³la². 15 Jā¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² Kris²tu³jah¹la²
 a³ka³nxī²tāu³a² wā²nā³ū¹nhē³lain¹tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 wi¹lhin¹khaix¹jah¹la² kāin²khaix¹nx2na³la². Ā²la² kāin² ā³sen³sai¹jah¹la²
 yū²nxa³wa². Nū³kxūn³khaix¹jah¹lai²la¹wa². A²nū²a² a²wa³kxē³nxa²
 kāin²na³la². Yxān¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxēn³ti³nāu³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxē³nxa² a²si³yxau³jah¹lo²la²na³la². 16 Jah¹lai²na²
 so¹lxi³ ya³lu²ju³ta² yū³ti³hex¹jah¹lo²sxa³wa². Ha²te¹ti³hū³ju³ta²
 so¹lxi³ yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Ka³nxah³ju³ta² yū³jah¹lo²sxa³wa².
 A²nū²a² hxi²kan¹txi³ ī²nxūn³kxi²ti³he¹nxe³hī³ki³sxa³wa². A²nū²a²
 ī²ti³he¹jah¹lo²sxa³wa². Hxi²kan¹txi³ ī²ki³sxa³jah¹lo²su² na³la². A²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kain¹tu¹wa². Nū³kxūn³ju³ta² ne³ki³son³sxā³
 hxi²kan¹kxi²nxa³lho³la². Nxe³te²sē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ hī¹na²su² a²nū²a² yen³kxi³khaix¹te²a² e³kxi¹txai¹nhē³la².
 E³kxi¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² yen³kxi³txa²te²a² nxe²e³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 “Txa²na² kāin²te²sa¹wi¹. Wxa²nū³ka³txa² kāi²nxa³wi¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² e³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Yen³kxa² wa³su³txi³
 hxi²kan¹nx2ti³ha³tai¹. Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²ī²jah³lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ka³lih³kxi²txi³ wi¹lhin¹yah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa²

yxo²kwain³yah²lxan³tho³li¹. 18 Yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹kxi³ju³ta²
 so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Wxa²yen³kxa² a³lxi²nxa³sxã³
 wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. 19 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ kxan²ti³
 ka³ten³su² yxau³ki³tãu³a¹ yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² kãin²yũ³tu¹wi¹.
 Nxe²e³kxi¹txai¹nhē³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³kxi¹nxa²jau³xa²
²⁰ Ti³mo²jah³lãi³. A²nũ²a² ã³xa² toh³lxa³te³ain¹jau³xa²
 yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hē³la². A²nũ²a² ã³xa² toh³lxa³te³ain¹jau³xa²
 i³wa²lũ³xain¹txa³hē¹la². Ain¹kxan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³
 i³wa²lũ³xain¹txa³hē¹la². 21 A²nũ²a² nxe²kãi³te²a² yũ²na³la². Kãi³sxã³
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³na¹ain¹na²hē³la². Jã¹nxên¹kxa²yan³ti³su²
 na¹jau³xai²li² i³ye³ye¹nxa²ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la²
 a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
 ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

2 Timoteo

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² āh¹ ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa²na²hē³la². Ju¹tai²li² Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ten³nũn³jau³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txai³tā² ka³ten³yau³xa² ũ³hũ¹sa²jau³xai³tā² yxo²ĩ²nũ³na¹kxa² ĩ³yau¹ũ³nxa²te³lhxā³ nxe³ye¹nxa²ha¹wa². 2 Jā¹nxe³jut3su² Ti³mo²jah³lo²si¹lxa². Ain³kxi²sē¹la². Txa²ki³lha³lxi¹lxa². A³lxi¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi² wxa²nxũ²kwaj³nāu³a² ā³nhāu²no³txa²si¹hi² nxe³nxa²si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²na² ĩ³nxũ²kwaj³lxũ¹jau³su²

3 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²to³ha¹wa². Txa²wĩ³nu²nāu³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹kxu¹jā¹nxa¹wa². Ju¹tai²na² so¹lxi³txa²ten³sa²ju³tai²la¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² whāi²na¹ a³lan²tāu³a² whāi²na¹ Txa²wā¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹tāu³a² Sũ³na² ĩ³nxũ²kwaj³lxũ¹txi³nxa²si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². 4 Nxe³ha²kxai³ ĩ³āin²txin¹ju³tai²tā² ĩ²nxa²ha¹ha²kxai³ āh¹ĩ²xi²ti³ten³khai¹nxa²ha¹nha²wa². ĩ³ka³lih¹nxa²ha¹ju³ta² ten³khai¹sa³nha²wa². Nxe³kxi²nān²tu³ ĩ³ka³li¹ti³san¹tu¹wa². 5 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² kxan²ti³sa²yxo²we¹tin¹ju³tai²tā² ĩ²nxa²ha¹wa². A²wi¹lhi¹na² wxa²hāi³na² Lo³ĩ²ta³ka³lxa² yxo²ĩ² wxa²hā³ka³na² Eu³ni²sa³ka³lxa² yxo²ĩ² yah³lxi³te²sin¹yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ wxāi²kxai³ yxo²ĩ²khai¹nxũ³ni¹lxa². 6 Kxā³nhxĩ¹nai³kxai³ txa²hxi²ka² wxa²ne³hēh¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sũ³na² ā³nhi²ka¹txa²ju³ta² hĩ¹na² ā³si³wxe²na³li¹. Nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxēn¹jut3su² Txa²wā¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta² ain³kxi²xi²khai¹nxe³sē¹la². Nxĩn¹kxi²nān²tu³ ĩ³nxũ²kwaj³lxũ¹txi³nha¹sē¹la². 7 Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwaj³yxau³nē³na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yuh³lxain¹ki³ju³ta² yũ²nxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ ĩ³nũ³kxũn³txi³nē³na²hē³la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²wa²so³tē³na²hē³la². Wi¹lain³nha²ti³hit1sain¹na²hē³la².

8 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² ĩ³yāu²li²txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa², Je³su²jah³la² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³la². A²nxe³jut3su² ĩ³yāu²li²sa²nũn³txa³hē¹la². Hāi¹sxā³ ĩ³ya³lo³ti¹sē¹la². Nxēn¹kxi²nān²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tāu³a² khāuh³nxe³sain¹kxa² yā¹nxe² khāuh³nxe³nxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³nũ³kxũn³txi³nxa²tu¹wa². 9 A²nxe³jah¹lain²txi³ kxā³nhxĩ¹nai³tā³ txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²sut1sa²kxai³ ĩ³kaix1tũ³so¹nē³lai¹nha²kxai³ nxe³nē³lain¹te³nai¹ti²tu³wa², wi¹lhin¹ki³sxa³kxan²ti³na². Nũh¹ĩ²sxā³ o²la³kxi²nē³nu²hē³la². Nxe³sxā³ a³lxi²nē³ju³tai²li² wā²nā³ũ¹hi² thāi³ti³la²sxā³ wi¹li²nē³lain¹ju³ta² wā²nā³ũ¹hi² nxe³te³lhxā³ nxe³nē³lain¹nu²hē³la². Nxe³ju³tai²li² txa²wā¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²kxai³

kāi³ju³ta³nū³a² a³la³kxi²sxā³ ā²la² nūh¹i²ta¹hxai²hē¹la². 10 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³a² sa²hau³ko³tē³jah¹la² wxā³tai¹ti²tu³wa². Wxā³nū²la² ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Ya³lu²kxi²nē³lhī¹nān¹te²tu³ ya³lu²kxi²k³kxai²nān²tu³ yuh³lxi³nē³lxa³lho³la². Je³su²jah³la² ka³ten³su² yxau²sa²tē³sih¹nē³ju³ta² e³lxah²lxi³ i³tih³nxe³nē³na²hē³la².

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² i²sxā³ i³so¹sain¹na²hē³la². — Sū³na² wān³txa² u¹lxa³nāu³a¹ ai³sxā³ i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Kwa³na³nxa²ha¹jau³xai²na² i³hen³txi³txai¹nhē³li¹. Wān³txa² wa³le³jau³xa² i³tih³nxe³txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la². 12 Nxe³na¹jut3su² khāuh³lxa³txi³sa³nha²wa². Nxe³sa³kxan²ti³ āu²li²sa²nxa³nha²wa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²a¹jah¹la² i²te²sa¹wa². Wa³ka³li³yu³ta² ū³hū¹sai¹nha²kxai³ i³hxi²kat1sain¹tu¹wa². Nxe³sai¹nhī¹nān¹te²tu³ ā³na¹sai¹nxa³lho³la². Je³su²jah³la² ā³wa³li²sxā³ a³ka³nxi²nxa³tāu³a² ā³na¹sai¹nxa³lho³la². 13 Wān³txai²li² ya²la³tu³ jau³xai²li² i³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai²li² ain³so¹sē¹la². I³tih³nxe³nxa²ha¹kxa² yā¹nxe³sē¹la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi¹tai¹nhē³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²i²sxā³ yxau²xai³ki³sa²kxai³ ju¹tai²li² ū³hū¹nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². 14 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³hxi²ka¹txa²ju³ta² i²khai¹nxe³sē¹la². Sa²yxō²ā³txa³hē¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² A²si³a³ko³xan¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxō²ā³sain¹na²hē³la². Fi³je²lah³la² Her³mo²je³ne³sah³la² te²yā¹nxe² sa²yxō²ā³sain¹na²hē³la². 16 Yxān¹ta¹ O³ne³si²fo³ro³jah¹la² hai³txi³ ti³he¹xai¹nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ kwa³thi³la² sa²hxi²tai³nha²sxā³ sxa³na¹kxan²ti³ āu²li²sai¹nxa³hē³la². I³nxū²kwa³lxū¹txi³sain¹to³nha²hē³la². Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³tū³ka³txa² a²yxō²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na² thāi³ti³la² wi¹lī²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². 17 A²nxe³jah¹la² Ro²ma²thi³na² ā³wi¹lhī¹nān¹te²tu³ ā³ten³sain¹na²hē³la². Ai³lhxā³ i³ha¹txi²sain¹na²hē³la². 18 Te²yā¹nxe³sxā³ E²fe³so³thi³na² yxau³nū³na¹hī¹nai²tā² jah¹la²kxai³ kāin² ā³non²ta³kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jut3su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²tāu³a¹ thāi³ti³la² wi¹lī²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

2

Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa²ya³lo³txi³ki³jau³su²
 1 Txa²wē³sāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²nxi²sxā³ yxau³nī¹nha²kxai³ thāi³ti³la² a³lxi¹nxa²ha²kxai³ i³ya³lo³ti¹sē¹la². 2 Wān³txa² wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²nū²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² i²nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² a²nū²a² ā³xa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²te²na² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ Wain³txi³ o²la³kxin¹kxai²nān²tu³ āh¹a²nū²a² ā³xa² i³tih³nxe³nyhain¹tu¹wa².
 3 Nxe³ha²kxai³kwa³jan³ta² so³ta²to²yā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³txi³nha¹kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wān³txa² ya³lo³txi¹sē¹la². 4 So³ta²to²jah¹la² yen³kxa² toh³lxi³ta² kwa² o²la³kxi²te²sxa³yu²hē³la². Yxān¹ta¹ a²hxi²kan¹jah³la² a²ten³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²te²ju²hē³la².
 5 Te²yā¹nxe³jut3su² sa³nxe³la³ki³nāu³xa² sa²kxai³lu² bo²la²nā³ka² tē³sxā³ kwa²wa³nī³lo³nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Wain³txi³ wa³nī³lo³nain¹kxai²nān²tu³ a²yo³ha² yū³hī³nx2nxa³la². Yxān¹ta¹ wain³txi³ wa³nī³lo³nai¹nxa³kxai²nān²tu³ a²yo³ha² yū³hī³nx2nxa³wa². 6 Te²yā¹nxe³jut3su² hai³sxa² wa³kon³jah¹la²

nũ³kxũn³txi³ wa³kon³ye²kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ jah¹lai²na² txa²nũ²
yain³txa² kãin² so¹hĩ³nx2na³la². 7 Nxe³na¹jut3su² a²si³yxau³tãu³a²
ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la². Nẽn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wain³txi³ĩ³yau¹ũ³nxa²tu¹wa².

8 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²sxã³ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²jah¹lain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
jah¹lain²txi³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txai¹na¹jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sain¹jau³xai²la¹wa².

9 Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hĩ¹na² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³ũ¹kxi²sain¹thĩ³na² ko³nxe³thin¹te²a² ũ³ũ¹kxi²sa²thĩ³na² khãuhx3nha²sxã³
yxau³na¹wa². Sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hxi²kan¹ti³
ũ³ũ¹ki²wxe³kxi²te²sxa³yu²hẽ³la². 10 Nxe³na¹jut3su² ũ³ũ¹kxi²nha²sxã³
yxau³na¹kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nũ²a² ã³xa² Txa²wã¹sũ³na²

ĩ³sxã³ ã³yũ³so¹te²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
sa²yo²we¹tain¹kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta²
wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³lain¹nũ³tu¹wa². Nxe³ju³tai²li² ten³khaix1sa³nha²wa²,
khãuhx3sa³kxan²ti³na².

11 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
khãuhx3nha²sxã³ ya³lu²ki³kxan²ti³ kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ka³tẽn³su² yxau²xai³la³kxi²ki³tu¹wa².
Wãn³txi³khai³xai²la¹wa².

12 Khãuhx3nha²ki³jut3su² e³nxũ³ki³kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² a³ka³nxi²sxã³ a³wa³li²hĩ¹na¹ a²nũ²a²
a²yo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³lo³tain¹tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹
ã³si³tẽ³kxi²ki³sxã³ hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³nũ³tu¹wa².

Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²yo²ã³ain¹ki³kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
sa²yo²ã³nẽ³nũ³tu¹wa².

13 Yxo²i²nha²ki³ju³ta² hxi²tha³nha²sxã³ sa²yo²ã³nha²ki³kxan²ti³ jah¹lai²li²
hai³txi³ hxi²tha³nha²sxã³ sa²yo²ã³nha²jah¹lo³sxa³wa².

Wã²nxũh¹ en²nha²jah¹lo²sxa³wa².

Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³jau³xai²la¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² i³ãu²lxin²kxa²yan³txi³su² wi¹wa³kon³ki³jau³su²

14 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ne³wã²na³ai¹nha³ta²wa².

Nxai¹nĩn¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ²nẽ³na³li¹. Nẽ³lha²kxai³
wãn³txa² toh³lxĩ³jau³xa² ĩ³ye³i³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxĩ³txa³hẽ¹li¹,
yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su¹. Nxẽn¹jau³su²
nxe³txai¹nhẽ³la². 15 Jã¹nxe³sxã³ wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi²jah¹la²

yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tu³ wain³txi³
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la². Wi¹lo²la³kxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
ĩ³ãu²lxin¹ju³ta² yũ³nxa²hĩ³nx2nxa³wa². 16 Jã¹nxe³sxã³ wãn³txa²

Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ e³kxi²jau³xa² ã³na¹i² kwa²toh³lxĩ³jau³xa²
ã³na¹i² nxe³sẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxi²sxã³ kãĩ³jah¹la²

sa²kxai³lu² ã²la² ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²ã³nũ³nhĩ³nx2na³la², ko³nxe³thin¹jah¹la²sa³.

17 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹sũ³na² jũ¹nxi²ton³sxã³ ko³nxe³ti³
aun³kxai²nãn²tu³ hĩ³ne³ki³nũ³xa² wxa²to¹la³kxi²nha²ki³sxa³kxai²nãn²tu³

ye³jen¹na² kãin² kō³nxe³ton³nē³lhī³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³su²
te²yã¹nxe³sxã³ kãin² kō³to³nhī³nx2na³la². Hi³me³ne²yah³la²
Fi³le²to²jah³la² nxe²kãi³ain¹te²ju²hē³la². 18 Ya²la³lyau³xa² ã³na¹ain¹sxã³
ĩ³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² sa²so¹kxi²nē³ju³ta² ã²la² ha³nãu³hi²nē³nhai¹. Ain¹jau³su²
ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³kxũn³ti³ yxo²ĩ²xa³te²na² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wã³tain¹na²hē³la². 19 Nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²kj³ju³ta² a²si³yxau³ju³ta²
ya²la³lai²la¹wa². Wxi²kan¹txi³ kan²khai¹nxe²na³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Yxo²ĩ²sain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²xai³te²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³lxa² yxo²ĩ²so¹te²a² kō³nxa³thin¹ju³ta² ã³na¹tai¹lxi¹.
Nxe³sain¹na²hē³la².

20 Te²yã¹nxe³jut3su² sxi²ha² kãin²thi³na² yen³kxi³khai¹te²a² sxi²ha²
yen³kxa² wi¹khai¹te³na² yũ³hxai²tai¹ti²tu³wa². Ou²ro²te³na² yũ²
pra²ta²te³na² yũ² nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ kũ³we²ki²la²
wi¹lxa³te³na² yũ³nũ³nhxai²tai¹ti²tu³wa². Hi³sa³ka³tē¹na² yũ² kxih³nũ³xē¹na²
yũ² nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa² wi¹te²a² ũ³ha¹tē³na²
yũ² yen³kxa² kō³nxe³te²a² ũ³ha¹tē³na² yũ² nhxai²tai¹ti²tu³wa².

21 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²li² kō³nxe³jau³xa² ã³na¹kj³kxai²nãn²ty³
txa²wã¹ē¹nãu³ai²na² wi¹lhxan³ka²ti³nha²kj³kxai²nãn²ty³ yen³kxa²
wi¹tē³hũ³nē³lhī³nx2na³la². Tē¹nai²li² hxan³kxi²tēn³su² ha²kxai³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wi¹ju³ta³nũ³a²
o²la³kxi²kj³si¹jau³su² sa²hau³ko³kxi²nē³lai¹nhī³nx2na³la². 22 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² sa³nxe³la³ki³su² jah¹la² kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yũ³te²ju²hē³la².
Jã¹nxe³sxã³ kãi³txa³hē¹la². Ju¹tai²li² ã³na¹txa²hē³la². Hãi¹sxã³

wi¹ju³ta² so¹lxi³ nũ³kxũn³txi³ kãi³txa²hē³la². Wain³txi³ o²la³kxi¹sē¹la².
Yxo²ĩ²khai¹nxe³sē¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³txai¹nhē³la².
Nxe³sxã³ hãu²no³txain¹sxã³ yxau³jah³lxi³hē¹la². Nxe³ju³tai²na²
yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹te²a² nxe² kãi³ai¹nhxai²na²hē³la². Jã¹nxe³sē¹la².

23-24 Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wa³lxe³jau³xa² hxi²kan¹ti³ ã³ne³wxe²nxa³jau³xa²
kwa²ĩ³ye³ki²nyhu¹txa³hē¹la², ĩ³xan³ta³kxi²nyhu¹in¹kxa²yan³txi³sa². A²nũ²a²
kwa²to³h³lxi³te²a² kwa²he¹ki²te³lhxã³ ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²te²ju²hē³la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² sa³wit3su² ti³hex1te²sxa³yu²hē³la². A²nũ²a²
ã³xa² thãi³ti³la² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ũh¹jah¹lai²la¹wa². Wãn³txa²

wi¹jau³xa² a²nũ²a² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wain³txi³ ai²nxa³te²a²
hxi²kan¹ti³ ĩ³tih³nxe³hī³nx2na³la². 25 Nxe³sxã³ wãn³txa²
ya²la³lyau³xa² ã³ne³wxe²nxa³te²a² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹kxan²ti³
thãi³ti³la²sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhē³la².

Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²ty³ a²kō³nxain¹ju³ta² ã³na¹ain¹ka³ty³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²si¹hai¹nĩn¹jau³su² nxe³te³lhxã³ nxe³txai¹nhē³la².

26 Nxain¹kxai²nãn²ty³ Sa³ta³na²jah¹la² tĩh³na² ã³ai¹nhī³nx2na³la².
Nxain¹kxai²nãn²ty³ sa²yxo²ã³sain¹te²a² ĩ²ã³nha²sxã³ wi¹lhin¹sxã³
ã³wa³li²hī³nx2na³la², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lha³ka².

3

Kō³nxe³ti³kãi³te²a² wxã³ju³ta²nũ³an¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wa³li²ju³ta³nũ³a² yau³so³nhĩ¹na¹ yxo²i²tũ³ka³txa² khāuh³lxa³ti³khai¹xain¹tu¹wa², ko³nxe³ti³ kãi³ain¹te²a² ka³lxa¹ha²kxai³la². Ju¹tai²li² ne³wān²txa³hē¹la². 2 Nxe³hĩ¹na² a²nũ²khai³xa² so¹lxi³ a³lxi²nha² yen³kxa² so¹lxi³ yxo²kwa³ni² nxe³ain¹tu¹wa². Yxo²ha³txe³ti³ i³ye³kxi²nha² i³kāin²ti³nha²sxā³ i³ye³ti³ Txa²wā¹sũ³na² i³wai³ka³si³nai¹ni² a²wi³na² a²hā³ka³na² nxe³ya³sxā³ sa²yo²ā³ai¹ni² a²nũ²a² ā³non²ta³kxi²kxan²ti³ wi¹lxon³kai¹nxa³i² a²e¹nāu³ai²na² wi¹lhin¹te²lo³ju³ta² te³nxa³i² nxe³ain¹tu¹wa². 3 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xa² i³āin²ta³ki²nyhu¹jau³la³ yũ²nxa³i² a²nũ²a² ā³xa² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²kxai²nān²tu³ ne³wā²na³ai¹nxa³i² ko³nxe³ti³ hāi³a² i³he³son³kxi²nyhu¹i² i²li³ju³ta² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi² a²nũ²a² ā³xa² kāin²khāuh³lxa³txai¹ni² wi¹lhin¹sxā³ o²la³kxi²ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi² nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 4 Te²yā¹nxe³sxā³ a²ya³la²te²a² khāuh³lxa³tai¹ni² i³ne³wa³nũ³ta³kxi²sxā³ kãi³i² a²e¹nāu³ai²na² yxo²kāin²e³i² kwa² wa³ni³lon³ju³ta² so¹lxi³ te³nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² wān²txa² te³nxa³i² nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 5 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān²txa² kwa² sa²yo²we¹kxan²ti³ a²e¹nāu³ai²na² Txa²wā¹sũ³na² nũ³kxũn³ju³ta² yxo²i²ai¹nxa³wa². Nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³ ā³sxā³ ā³waix3txai¹nhē³la². 6 A²nxe² kãi³te²su² te²a² he³la³kxi³su² te²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ā³xa² sxĩ²ha² ā³wih¹te²ju²hē³la². Ā³wih¹kxai²nān²tu³ txu¹ha² yxau²xai³ta¹ka³lxa² ā³ke³tũ¹ain¹sxā³ wai³nxa³jau³su² i³tih³nxe³te²ju²hē³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² kxā³nhi¹nai³tā² ko³nxe³ti³ kãi³i² kwa² a²ten³jau³su² kãi³i² nxe³te²ju²hē³la². 7 Wān³txa² tah²yau³xa² wa³nũt3jau³xa² so¹lxi³ ten³kxan²ti³ hai³txi³ a³la³kxi²ti³he¹nxai¹nxa³wa². Ya²la³lyau³xa² a³ti²ti³he¹nxai¹nxa³wa². 8 Jā¹nxe³sxā³ kxā³nhi¹nu¹tai²kxai³ Ja³ne²sah³lu¹tai²na² Jā³pre²sah³lu¹tai²na² nxe³sxā³ ya²la³lyau³xa² te³nain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxi¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wān³txa² sa²yo²ā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²li² te²yā¹nxe³ kãi³ain¹te²la¹wa². Ya²la³lyau³xa² te³nai¹nxa³i² a²hoh³lxi³su² ki³ju³ta² yũ³ai¹nxa³i² nxe³ain¹na³la². Nxe³ain¹kxan²yu³su² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ki³lxo³xain¹na³la². Nxe³ain¹kxan²ti³ kāin²ki³ha³nain¹na³la². 9 A²nxe³te²na² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²li² ye³je¹na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ e³lai²na¹ i²ain¹tu¹wa². Ja³ne²sah³lu¹tai²na² Jā³pre²sah³lu¹tai²na² nxe³sxā³ a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² e³lai²na¹ i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²u¹jā¹xain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² i³yau¹ũ³jau³xa² ne³ki³son³jau³su²

10 Nxi¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² wān³txa² i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i² wi¹kāi³ai¹ju³ta² i²san¹tai¹ti²tu³wa². Āin³nha¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ i²i² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²a¹ju³ta² i²i² a²nũ²a² wa³su²txi³ a³la³kxai¹nxa³kxan²ti³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ i³tih³nxai¹na¹ju³ta² i²i² a²nũ²a² a³lxi¹na¹ju³ta² i²i² a²nũ²a² khāuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³ ā³na¹nxa³sxā³ o²la³kxi²na¹ju³ta² i²i² nxe³na¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ i²san¹tai¹ti²tu³wa². 11 Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nhi¹nai³tā² Ān³ti³o³ki²a²thĩ³na² I³ko²ni²a²thĩ³na² Lis²tra²thĩ³na² nxe³sxā³ ā³nxai³na¹hi¹nai³tā² i³xan³ta³kxi²khaix1sain¹tai¹ti²tu³wa². Khāuh³lxa³txi³khaix1sai¹nhē¹la². Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² ā³non²ta³ki²sa³hē¹la². Ju¹tai²li² i²san¹tai¹ti²tu³wa². 12 Jā¹nxe³jut3su² a²nũ²a² i²li³te²su² te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹ti³ten³kxai²nān²tu³ i³xan³ta³kxain¹ju³ta² yũ² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yũ² nxe³ain¹tu¹wa².

13 Nxe³sxā³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kâi³te²a² î³ki³ha¹kxi² wā³nxîn¹ki³lxo³nxe²nxain¹tu¹wa². A²nū²a² â³ke³tū¹ain¹tu¹wa². Yxân¹ta¹ a²nū²a² â³sxa² â³wā³li²sxā³ â³ke³tū¹nyhain¹nū³tu¹wa². Hî¹na² jū³nxe² kâi³ain¹na³la². Ye³jen¹nāu³a² â²la² kâi²non³sxā³ kō³nxe³ti³ kâi³ain¹tu¹wa². 14 Nxain¹kxan²ti³wxāi²na² sa²kxai³lu² wān³txa² ya²la³lyau³xa² î³tih³nxe³nxā²sî¹na¹jau³xai³tā²yo²î²so¹sē¹la². Sa²yo²â³txa³hē¹la². Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³î³tih³nxe³nxā²ha¹ju³ta² wi¹la³la³kxi¹lxa². 15 Wxa²wē³sî¹nai³tā²Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxā² î²in¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li²yo²î²î¹nha²kxai³ wxa²e¹nāu³ai²na² sa²wa²sut¹sxā³ wxa²kō³nxe³ju³ta²sa²hxan³ka³ti³nxā²tai¹ti²tu³wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. Nxe³hî¹nān¹te²tu³Je³su²jah³la² wān³txa² kan²txi³ sa²yo²we¹tin¹tai¹ti²tu³wa². 16 Jā¹nxe³sxā³kxā³nhxî¹nai³tā² a²nū²a²nāu³u¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²ain³kxi²sxā³ ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xa² yo²ha³kxa¹wā³kō³nxā²te²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²la¹wa². Nxe³sxā³ jau³jau¹xai²na²tē³sxā³ a²nū²a² î³tih³nxe³î² a²nū²a² kō³nxe³ju³ta² wā²nā³u¹hi²kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² î³wai³kxa²so¹sxā³ wain³txi³ kâi³ju³ta² î³yau¹ū³hi²nxe³te³lhxā³ kxi³jau³xai²la¹wa². 17 Nxe³jau³xai²li² sa²yo²we¹kxai¹nān²tu³hxi²kan¹ti³ wain³txi³ o²la³kxi²hî³nx2na³la². Wi¹lo²la³kxi²nū¹hain¹te³lhxā³sa²hau³kō³kxi²nē³lhî³nx2na³la².

4

1 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² î³tih³nxe³txai¹nhē³la². Wxi²kan¹sxā³î³ye³kxi¹nxā²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² Je³su²jah³lai²na²nxe³ya³sxā³ î²yxau³kxi²nē³lain¹na³la². Hî¹na² ye³jen¹na² Je³su²Kris²tu³jah¹la² wā³li²tu¹wa². Wā³li²tāu³a² a²nū²a² ka³tēn³su² tã³nxā²ya³lu²te²su² tã³nxā² nxe³te²a² yo²ha³kxa¹ kâi³ain¹kxai³ jā¹nxe² kâi³ain¹kxa²yo³ha² a³ya³tain¹tu¹wa². Wi¹kâi³ain¹kxai²nān²tu³ txa²wā¹ha³lo²a²a²yo²ha³kxa¹ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³thî¹na¹ wi¹la² kâi³in¹kxa²yo³ha² ũ³yho³hi¹nxā²tu¹wa². 2 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²wi¹jau³xa² ya³lo³txi²sxā³ a²nū²a² î³yau¹ū³tai¹nhē³la². Ain³kxi²te³lhxā³wxā³ain¹kxai²nān²tu³ î³yau¹ū³tai¹nhē³la². Yxân¹ta¹ nxai¹nxā³kxan²ti³â³sxā³ î³yau¹ū³hain¹txa³hē¹la². Kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxai²nān²tu³î³kwai²kxi¹txai¹nhē³la². Yo²î²nxā²sxā³ hxi²tha³nhain¹kxai²nān²tu³ya³nān³ta³ki²la²sxā³ î³nxū²kwai³lxū¹sxā³ î³yau¹ū³txai¹nhē³la². 3 Nxe³sxā³kxān³nāu³a¹ wān³txa² ya²la³lyau³xa² te²nai¹nxā³lho³la². Yxân¹ta¹wi¹le³ain¹te²a² so¹lxi³ î³wi¹lxon³kxi²jau³xa² so¹lxi³ te³nain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te²su² te²an²tu³ â³yā³nū²kain¹tu¹wa². 4 A²nxe³te²na² wān³txa²ain³kxi²ha²kxai³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²â³ain¹tu¹wa². Nxe³sxā³kwa²wān³txa² toh³lxi³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wa². 5 Nxai¹nha²kxai³wxāi²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi¹sē¹la². Khāuh³lxa³txi³nhān¹kxan²ti³ya³lo³txi¹sē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² î³yau¹ū³ai¹nî¹ju³ta²so¹lxi³ kâi³txa²hē³la². Je³su²jah³la² wān³txa² a²nū²a² yo²ha³kxa¹î³yau¹ū³hain¹si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² kwa³na³nxā²jau³xa² yo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹txa²hē³la².

6 Nî¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te³lhxā³ nxā¹wa². Hai³txi³kxā³non³nxā³lho³la². Je³su²jah³la² wān³txa² sa²yo²we¹te²sa¹wa². Nxa¹ha²kxai³ ka³tēn³su² yxau²xai³la¹ju³ta² sa²so¹kxi²sai¹nha²kxai³ya³lu²na¹kxan²ti³ hai³txi³ ka³tēn³sa¹ju³ta² a³lxi²sa²nxā³nha²wa². 7 Jā¹nxai¹jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² kwa³na³sain¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹

nũ³ kxũn³ txi³ sa² yxo² we¹ ta¹ hẽ³ la². Nxe³ na¹ ha² kxai³ Je³ su² jah³ lai² na² wãn³ txa² wã³ ko³ nxa³ te² tu³ a² nũ² a² i³ tih³ nxi¹ na¹ hẽ³ la². 8 Kxãn³ nũ³ a² wain³ txi³ o² la³ kxi² na¹ kxa² yo³ ha² yũ³ sa³ tu¹ wa². Txa² wã¹ hxi² kan¹ ta² Si³ yxau³ jah¹ la² wain³ ju³ ta² so¹ lxi³ kãi³ jah¹ la² nxe³ te² hi² sen³ su² ũ³ yho³ hi² sa³ tu¹ wa². Te² yã¹ nxe³ sxã³ Je³ su² Kris² tu³ jah¹ lai² na² a³ ka³ nxi² ju³ ta² wah³ nxain¹ te² a² yxo² ha³ kxa¹ ũ³ yho³ hain¹ nũn³ tu¹ wa², Kxãn³ nũ³ a¹ sa².

Pau² lah³ lai² na² ha³ ta³ nxe³ jau³ su²

9 Nxe³ na¹ jut³ su² wa³ su³ txi³ wxã³ sẽ¹ la². Kãu² txa³ hẽ¹ la². 10 Nxa² ha¹ te¹ Te³ ma² sah³ lai¹ tã² a² yan³ txi³ nũ³ a² a³ lxi² khai¹ nxe³ ha² kxai³ ã³ sa³ na² hẽ³ la². Nxe³ nũ² la² Te³ sa³ lo² ni³ ka² thi³ na² ã³ waix³ ta² hẽ³ la². Kre³ sãn² jah³ lai¹ tã² sa² kxai³ lu² Ka³ la² si² a² ko³ xa² ã³ waix³ txi² Ti² to³ jah¹ lai¹ tã² sa² kxai³ lu² Tal³ ma² si² a² ko³ xa² ã³ waix³ txi² nxe³ sain¹ na² hẽ³ la². 11 Lu² kah³ la² so¹ lxi³ yxau³ ya³ sa² na³ la². Nxe³ ha² kxai³ wxãn¹ tãu³ a¹ Mar² ko³ jah³ la² tẽ³ sxã³ wxã³ sẽ¹ la². A² nxe³ jah¹ la² txa² wa³ ka³ li³ yu³ ta² ã³ nĩ² u³ sa² ju³ ta² yũ² na³ la². 12 Nxa² ha¹ te¹ ti² ki³ ko³ ah³ la² sa² kxai³ lu² E² fe³ so³ thi³ na² i³ sa² si¹ hã³ ai¹ na¹ hẽ³ la². 13 Jã¹ nxa¹ jut³ su² Tro³ a² te² thi³ na² Kar² po³ jah¹ lai² na² sxi² ha² yxau³ na¹ hi¹ nai³ tã² txa² wã² la³ ka³ lo³ a² ã³ a¹ ka³ lo³ nai¹ tã² sa² so¹ nha² kxai³ txa² ha³ teh³ nã³ nxa² sa² so¹ nha² kxai³ ũ³ wha² li¹ la¹ tã³ nxa² sa² so¹ nha² kxai³ nxe³ sxã³ tẽ³ sxã³ wxã³ sẽ¹ la².

14 A³ le³ syãn² trah³ la² kwa³ thi³ la² o² la³ kxi² jah¹ la² ko³ nxe³ ti³ o² la³ kxi² sain¹ na² hẽ³ la². Nxe³ sain¹ ju³ ta² Txa² wã¹ sũ³ na² hxi² ka² ũ³ yho³ hi² tu¹ wa². 15 Jã¹ nxe³ jut³ su² wi¹ li² khai¹ nxe³ txi¹ nhẽ³ la². Txa² wã¹ wãn³ txa² i³ yau¹ ũ³ ain¹ ki³ jau³ xai² na² yxo² kwĩn¹ kxi² ha² kxai³ i³ hxi² ka¹ te³ lxa³ ju³ ta² o² la³ kxi² khai¹ lsĩn¹ na² hẽ³ la².

16 Nxa² ha¹ te¹ Ro³ ma² no² ko³ xa² a² hxi² kan¹ jah¹ la² ne³ nxẽ³ na² a² wi¹ lhĩ¹ na² txa² wa³ ka³ li³ yu³ ta² i³ yau¹ ũ³ hai¹ na¹ hi¹ nai³ tã² a² nũ² la³ hai³ txi³ i³ yxo² nũn¹ sai¹ nxa³ hẽ³ la². A² yxo² ha³ kxa¹ ã³ sxã³ ã³ wait³ san³ sain¹ na² hẽ³ la². Nxe³ sa² te² sain¹ kxan² ti³ Txa² wã¹ sũ³ na² ne³ wã² na³ ain¹ ju³ ta² ten³ sa³ nha² wa². 17 Sain¹ ta¹ Txa² wã¹ sũ³ na² hi² sen³ su² ã³ non² ta³ ki² sxã³ ã³ nũ³ kxũn³ tot³ sai¹ nhẽ³ la². Sai¹ nha² kxai³ Txa² wã¹ sũ³ na² wãn³ txa² yxo² ha³ kxa¹ i³ yau¹ ũ³ hai¹ na¹ hẽ³ la². Ju³ te² a² nũ³ kã³ txi³ sxã³ te² a² yxo² ha³ kxa¹ ain³ kxi² sain¹ na² hẽ³ la². Nxe³ sain¹ jut³ su² i³ ya² lut¹ isain¹ ju³ ta² ã³ non² ta³ kxi² sain¹ na² hẽ³ la². 18 Jã¹ nxa¹ jut³ su² hi¹ na² Txa² wã¹ sũ³ na² ã³ non² ta³ ki¹ xi² sain¹ tu¹ wa², ko³ nxe³ ti³ o² la³ kxi² sain¹ tũ³ kã³ txa² sa². Sain¹ kxai² nãn² tu³ Txa² wã¹ sũ³ na² yxau³ ju³ ta² sa² so¹ sxã³ ũ³ whxe³ sain¹ tu¹ wa². Jã¹ nxe³ jut³ su² Txa² wã¹ sũ³ na² e³ kxi² ya³ sah¹ lxi³ wxa². Nxe² e³ kxi² ki³ te³ nah¹ lxi¹:

— Wxãi² na² so¹ lxi³ kãin² khai¹ nxi¹ lxi¹. ã² la² kãin² jah¹ lo² su² yũ² nxa³ wi¹. Nxe³ ki³ jau³ su² e³ kxi² ki³ sxai² na² hẽ³ la². Jãx¹ ki³ tu¹ wa². Te² yã¹ nxe³ sxã³:

— Jau¹ xai² na² wain³ khai¹ nx² na³ li¹. Ya² la³ lai² la¹ wi¹. Nxe³ to³ ki³ tu¹ wa².

A² nũ² a² ã³ xa² a² ha³ ta³ nxe³ jau³ su²

19 Jã¹ nxe³ jut³ su² Pri³ si² la³ ka³ lxa² A³ kwi² lah³ la² nxe³ sxã³ txa² ha³ ta³ nxa² i³ ye³ kxi¹ txi¹ nhẽ³ la². Te² yã¹ nxe³ sxã³ O³ ne³ si³ fo² rah³ la² wẽ³ ha³ lxi³ yu³ ta² i³ ye³ kxi¹ txi¹ nũ³ nhẽ³ la². 20 E³ ras² to³ jah³ lai¹ tã² sa² kxai³ lu² Ko³ rĩn² to² thi³ na² ã³ ai¹ na¹ hẽ³ la². A³ li³ xa³ hẽ³ la². Nxa² ha¹ te¹ Tro³ fi² mah³ lai¹ tã² sa² kxai³ lu² i³ to³ nha² kxai³ Mi³ le² to² thi³ na² ã³ ai¹ na¹ hẽ³ la². 21 Jã¹ nxe³ jut³ su² wxãi² na² sa² kxai³ lu² kwẽ³ ko³ nxa³ ta³ lxa¹ i³ ya³ lo³ ti¹ sxã³ ã³ wxã³ sẽ¹ la². Nxe³ ju³ ta² sa¹ Eu³ bu² lah³ lai¹ tã² Pru³ tẽn² jah³ lai¹ tã² Li² no³ jah³ lai¹ tã² Klau² ti³ o³ jah³ lai¹ tã²

txa²wā¹wā³tā³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²ha³tā³nxa² i³ye³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
e³kxi²sain¹na²hē³la².
²² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wi¹lī²nxa²tu¹wa². Jā¹nxīn¹jut³su³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² thāi³ti³la²
a³lxī¹nxa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

Tito

1-2 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²a²wa³ka³li³lot³sxā³ yxau²xai³jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txai³tā²ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³ũ¹sa³na²hē³la². Nxe³sa³ha²kxai³Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² ki³ha¹kxi² e³nē³jah¹lo²sxa³jah¹la² a²nū²a² ĩ²sxā³ā³yū³so¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³te³lhxā³ nxa¹wa².

— Txa²wā¹sū³na² yxo²ĩ²ā³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ain¹si¹ha¹jau³su²nxe³na¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² yxo²ĩ²ki³jau³xai²li²sa²yo²we¹ki³kxai²nān²tu³, wi¹lhin¹sxā³ yxau³hĩ³ki³tā³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kxān³nāu³a² kxan²ti³ ka³ten³su² yxau³ki³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li² kxā³nxān¹jau³xai³ta³lxa²na³la². Nxe³sxā³ hĩ¹na²ha³lo²a² ā³nhau³ko³tha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²ĩ³hen³txi³sa³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²li² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²sa²wa²su¹jah¹lai²li² kwa³na³sa³na²hē³la². Kwa³na³sa²te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ txa²wān³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹u³txai¹nhē³li¹. Nxe³sa²jau³su² ha²kxai³ nxe² o²la³kxi²na¹wa².

4 Jā¹nxe³jut³su² Ti²to³jah¹lo²si¹nha²kxai³ ain³kxi¹sē¹la². Txa²wā¹sū³na²wān³txa² yxo²ĩ²a¹jau³xa² yxo²nū³nĩ¹nha²kxai³ txa²wē³si¹lxa². Nxe³ha²kxai³Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su²Kris²tu³jah¹la² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² ha²kxai³nxe³ya³sxā³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nāu³a²ā³nhāu²no³txa³lxi³si¹hi² nxe³nx²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kre²ta²ko³nāu³a² Ti²to³jah¹la² a²wa³ka³li³yut³su²

5 Nxa²ha¹te¹ Kre²ta²ko³xa² a³li³a¹hĩ¹nai³tā² ā³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²ĩ²ũ³ka³txi³nāu³xa² sxi²jen³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³te³lhxā³sa²hau³ko³tai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³su²te²a²ĩ²sxā³ĩ³so¹xai¹si¹nxa²ha¹jau³su²kwa³na³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²hxi²kan¹te²a² wain³txi³ ĩ²sxā³ĩ³so¹xai¹nĩn¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la²kwēn¹tai²na¹ a²hxi²kan¹ti³su² ki³ju³ta² ā³si³wxe³te³lhxā³nxe³te²na² sa²kxai³lu² nxe²hĩ³nx²na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹a²wi¹lhĩn¹ju³ta² kāin² yū³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ĩ²li³te²a² hxi²kan¹ti³ko³nxe³te²lo³jau³su² yū³hĩ³nx²nxa³wa². A²sxe³xa² ka³na³ka³na³te²a²yū³hĩ³nx²na³la². A²wē³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²yxo²ĩ²ain¹nū³nhĩ³nx²na³la². Hai³txi³ ko³nxe³ti³ kái³ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³a²wĩ³na² a²hā³ka³na² nxe³sxā³ sa²yo²ā³ai¹nxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ko³nxe³ti³ ĩ³ye³ ĩ³yo²nū¹nai¹nhĩ³nx²nxa³wa².

7 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² wi¹lhin¹ju³ta² kāin² yū³ha²kxai³ a²nū²a²ā³xa² ĩ²li³te²a² hxi²kan¹ti³ ko³nxe³te²lo³tai¹nxa³lho³la², Txa²wā¹sū³na²wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²ha²kxai³la². ĩ³kāin²txi³nha²sxā³ ĩ³ye³xa³ha²kxai³wa³su³txi³ ĩ³wā³lo³nxa³ha²kxai³ ũn³jau³xa² ĩ³na²sxā³ we¹nxa³ha²kxai³nū³kxūn³sxā³ ā³nhe¹kxi²nxa³ha²kxai³ yen³kxa² ĩ³ki³ha¹kxi²sxā³so¹ju³ta² yxo²kwain²nxa³ha²kxai³ nxe³ju³ta² whāi¹na¹ jah¹lo²kxai³lu²kāi³txa³hē¹la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxā³ u²lxi³wxā³kxai²nān²tu³ yain³txa² wi¹lhit¹sxā³ wā²nhũ¹hĩ³nx²na³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ a³lxi²hĩ³nx²na³la². Wain³txi³ wā²nxũ¹hain³nha²sxā³

kāi³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxī³ kāi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhit¹sxā³ sa²yo²wet¹sa²kxai³ nxe³hī³nx2na³la². Kō³nxe³ti³ kāi³ū¹hain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe² ī³wa²lū³xi²hī³nx2nxa³wa². ⁹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²we¹thī³nx2na³la². Wān³txa² ī³tih³nxe³sxā³ yo²i²nhī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ wān³txa² wi¹jau³xa² wain³jau³xan²tu³ ī³yau¹ū³hī³nx2na³la². Wān³txa² wain³jau³xa² en²te²na² ī³kwa²i²kxi²hī³nx2na³la².

¹⁰ Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² kō³nxe³ti³ kāi³te²a² ka³lxa¹txi³ yū²na³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³te²a² yū² kwa²to³lxī² e³ain¹te²a² yū² a²nū²a² ā³ke³tū¹te²a² yū² nxe³ai¹nhxai²na²hē³la². A²wā³kxi³kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² ha²kxai³ a²wā³kxi³kxai³ Ju³te²a² nū³kā³txi³sxa³ha²kxai³ ain¹na²hē³la². ¹¹ A²sxi²yhu³ta² whāi²na¹ ā³ke³tū¹jau³xai²li² nxe² ain³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Jau³jau¹xai²li² yo²i²yah³lxin¹jau³xai²li² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³sxa³wi¹. Yxān¹ta¹ e³kxi²sīn¹nx2ta¹jau³xai²li² Sū³na² wān³txai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² ā³ke³tū¹jau³xai²li² ain³kxain¹na²hē³la². Nxe² ain³kxai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² sa²yo²ā³ain¹na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ ka³nahx2sxā³ yxau³si¹hai¹nīn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhē³la². Jā¹nxe³te²nāu³xa² ih¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ā³ke³tū¹ai¹nhī³te²la¹xā³? Hāi¹sxā³ wai³nxa³txi³ ū³yho³hi²txā³nxa² so¹lxī³ yo²kwa¹l³nain¹na²hē³la². ¹² Jā¹nxe³sxā³ Kre²ta²ko³xan¹tū³kā³txai²na² a²ha³tih³xa² wān³txa² ī³yau¹ū³jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kre²ta²ko³xan¹tū³kā³txa² yo²ha³kxa¹ ki³ha³nain¹tū³kā³txi³sin²tai¹. Ha³ya³khin¹tū³kā³txi³sin²tai¹. U³txi³ wa³ko³nha²kxai³ hāi¹sxā³ yai³nain¹te²sin²tai¹. Nxain¹na²hē³la². ¹³ A²nxe³jau³xai²na² ya²la³lyau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ yo²xūn³txi³ ī³kwa²i²kxi¹txai¹nhē³la². Nxai¹nīn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i² kāi²no³nain¹tu¹wa². ¹⁴ Te²yā¹nxe³sxā³ Ju³te²a² wān³txa² tīn³yau³xa² ya²la³lyau³sxa³jau³xa² e³ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ya²la³lyau³xa² te³nxa³te²a² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wān³txa² so¹lxī³ sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹li¹. Nxe³jau³xai²li² ha³ya³kxa² ain³kxi²si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txai¹nhē³la², wān³txa² ya²la³lyau³xa² ā³na¹ain¹kxa²yan³txi³sa². ¹⁵ Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² wi¹lhin¹jah¹la² ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxī³ ten³na³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² a²e¹nāu³ai²na² kō³nxe³ju³ta² yū³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yo²i²xa³ha²kxai³ nxe³te²su² te²na² sa²kxai³lu² a²e¹nāu³ai²na² whāi²na¹ kō³nxe³ha²kxai³ kō³nxe³jau³xa² so¹lxī³ ain³nha²ha²kxai³ nxe²na³la². Nxe³sxā³ o²la³kxi²ju³khai³xa² wi¹ta³nxa² wi¹lxa³ta³nxa² hxi²kan¹txi³ ī²nha²nxa³wa². Nxe³te²ju²hē³la². ¹⁶ A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yo²i²ki³lxo³nxe³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ o²la³kxi²ke³su² sa²yo²ā³ai¹nhī³nx2na³la². Yo²kwīn¹kxi²ju³ta² so¹lxī³ o²la³kxi²hī³nx2na³la². A²e¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³i² nxai¹nhī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ wi¹lo²la³ki²ju³ta² hxi²ka¹nai¹nhī³nx2nxa³wa². Nxe³te²ju²hē³la².

2

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya²la³lyau³xa² ī³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹na²hẽ³la². Yxã¹ta¹ wxã²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe³ kãi³txa³hẽ¹la². Yxã¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xan²tu³ wain³txi³ i³hen³txai¹nĩn¹kxai³ jã¹nxe³sẽ¹la².
 2 Nxe³sxã³ in³txa² yah³lon¹te²su² te²na² sa²kxai³lu² yain³jau³xa² ũn³jau³xa² i³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³ txa²wã¹o²la³kxi²ki³ju³ta² so¹lxi³ wain³txi³ kãi³ai¹nha²kxai³ wain³txi³ ain³nha²sxã³ a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nũ³kxũn³txi³ yxo²i²ha²kxai³ a³lxi²waun¹yah³lxin¹ju³ta² ã³yah³lxa³nha²kxai³ khãuh³lxa³txi³nx2tain¹kxan²ti³ Sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ yxo²i²ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txain¹nũ³nhẽ¹la².
 3 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² a³ka³lxon¹te²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ wã²nxũ¹hain³nha²ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ũn³jau³xa² i³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³nyhu¹ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhẽ³la².
 4 Nxe³sxã³ txu¹hai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² ã³xa² a³ka³lxo¹nxa³te²a² i³tih³nxai¹nhĩ³nx2na³la². I³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²in³txa² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹ni¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² a³lxi¹jah³lxi³nũ³nhẽ¹ni¹.
 5 A²hoh³lxi³su² wain³txi³ ain³nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹. A²e¹nãu³ai²na² ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ain³yah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Sxi²ha² wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi² wxa²sxih²yu³ta²na² yxo²ha³kxa¹ ã³non²ta³kxi² wxa²wẽ³sã¹ah³la² sa²yxo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hẽ¹ni¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ko³nxe³te²lo³te²a² yũ²nxa³lho³la².

6 Te²yã¹nxe³sxã³ sa³nxe³la³ku³nãu³xa² e³kxi²txai¹nhẽ³la². E³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:

— A²hoh³lxi³su² wã²nxũ¹hain³nha¹jah³lxi³sãn²sxã³ wain³txi³ o²la³kxi²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe² e³kxi²txai¹nhẽ³la².
 7 Nxa²ha¹te¹ wxã²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ i³yau¹ũ³txa²hẽ³la². Ko³nxe³jau³la³ i³yau¹ũ³txa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ jau¹xa² sa²yxo²we¹tin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i²li³te²a² kãi³in¹ju³ta² i²nxain¹te²a² wain³txi² o²la³kxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹nũn³tu¹wa².
 8 Nxe³sxã³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² wain³jau³xan²tu³ nxe³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³txa²hẽ³la². Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³jah¹la² e³kxi²hĩ³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² wain³txi³ e³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ko³te³kxain¹nxa³nha²wi¹. Wxa²ko¹kon¹so²kxi¹nxa²jah¹la² nxe² e³hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ i³ãu²lxi²to³tai¹nhĩ³nx2na³la².

9 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³te²a² nxe² e³kxi²txai¹nhẽ³la². Nxe³ai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wi¹wa³kon³sxã³ i³wi¹lxo³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. I³kwai²kxi²sxã³ i³wa²ũ³xain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

10 Hãi³a² kãi³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lhin¹ye²ah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² txa²wã¹e¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹: “Jau¹xai²na² wi¹jau³xai²la¹wi¹. Yxo²i²nũn³ki³tu¹wi¹.” Nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Jau¹xai²li² nxe³txai¹nhẽ³la².

11 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³ju³ta² hĩ¹na² i³yau¹ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² i²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa³su¹kxi²ju³ta³nũ³a² yũ²na³la².
 12 A²nxe³jau³xai²li² i³tih³nxnẽ³te³nah¹lxi¹:

— Kō³nxe³ti³ kâi³sxã³ yxau²xai³kxi³ju³ta² e²nha²kxai³ yen³kxa²
 Txa²wã¹sũ³na² te³nxa³kxe³su² yxo²kwain³yah³lxin¹kxe³su²
 e²nha²kxai³ nxe³jah³lxihē¹li¹. Wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha²sxã³
 wi¹lo²la³kxi¹jah³lxihē¹li¹. Wain³ju³ta² so¹lx¹ kâi³i² wi¹lhin¹sxã³
 yxau²xai³li² nxe³jah³lxihē¹li¹. 13 Nxe³sxã³ kxã³nãu³a¹
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² nxe³ya³sxã³ ĩ²ki³ju³ta³nũ³a² wah³nxe³jah³lxihē¹li¹.
 Wxi²kin³ti³ton³sxã³ a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³jah³lxihē¹li¹.
 14 A²nxe³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta²
 sa²wa²su¹tũ¹nhē³lha²kxai³ txa²wã¹ē¹nãu³ai²na² sa²hxa³kxi²nē³lha²kxai³
 nxe³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² a²sa²wi³ha³lxite²lo³tē³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
 wi¹kâi³ju³ta²kxai³lu² ya³lo³txi²sxã³ kâi³ki³tu¹wi¹.
 15 A²nxe³jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhē³la². Ā³ne³to³hai¹nxa³kxai²nã²tu³
 wain³txi³ ĩ³tih³nxe³txai¹nhē³la². A²nũ²a² ha³tih³xa² te³nai¹nxa³kxai²nã²tu³
 wxi²kan¹sxã³ ĩ³kwai²kxi¹txai¹nhē³la². Wãn³txai²li² e³kai¹nĩn¹jau³xa²
 sa²yxo²ã³nxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².

3

Yxo²ĩ²jah¹la² wain³txi³yxau²xai³kxi³jau³su²
 1 Nxa²ha²te¹ jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhē³la². Wxa²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
 sa²yxo²we¹jah³lxihē¹la². Wxi²kan¹ta² Si³yxau³te²nãu³xa²
 sa²yxo²we¹txain¹nũ³nhē¹la². Hai³txi³ sa²yxo²ã³ain¹txa³hē¹la².
 Wa³ka³li³yu³ta² ĩ²li³ju³ta² wain³kxai²nã²tu³ wa³kon³kxi¹jah³lxihē¹la².
 2 A²nũ²a²ã³xa²ko³nxe³te²lo³jah³lxitxa³hē¹la². Ā³nhe¹kxi²nh²yah³lxitxa³hē¹la².
 Wi¹lhin¹sxã³ ã³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxihē¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 thã³ti³la² wi¹kâi³ũh¹txain¹yah³lxihē¹la². Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³yau¹ũ³txai¹nhē³la². 3 Jã¹nxe³jut³su² kxã³nxi¹nai³kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ²ki³sxa³ha²kxai³ a²wãn³tai²li² sa²yxo²ã³ki³sa²kxai³ a²nũ²a²
 ĩ³ki³ha¹kxi²nē³lain¹te²a² sa²yxo²we¹ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa².
 Te²yã¹nxe³sxã³ ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lx¹ ten³ki³sa²kxai³
 a²nũ²a²ã³xa²yen³kxa²kãin² yxo²kwain³ki³sa²kxai³ ko³nxe³khaix¹ki³sa²kxai³
 ĩ³xan³ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yu³su²
 hxi²kan¹txi³ nũh¹lx¹ sa²hau³ko³ki³sxa³tai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³yã¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²ē¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹tē³jah¹lo²su²
 wxã³te²jai¹ti²tu³wa². Wxã³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ thã³ti³la²
 a³lx¹nē³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ wi¹lĩ²nē³lain¹na³la². 5 Nxe³ha²kxai³
 wi¹lo²la³kxi²ki³ju³ta² hxi²kan¹txi³ txa²wã¹ē¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhē³lxa³wa².
 Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la²
 sa²hau³ko³tē³lha²kxai³ txa²wã¹ē¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhē³na³la². Nxe³sxã³
 ko³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² hxa³n³kxi²nē³lha²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
 hi²sen³su² txa²wã¹ē¹nãu³ai²na² tah²lx¹ti³hi¹tē³lha²kxai³ nxe³lain¹na³la².
 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kâi³ki³te²ju³hē³la². Jã¹nxe³ki³sxa³wa².
 6 Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ē¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹tha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹khaix¹jah¹la² wi¹lhit¹sxã³
 ũ³hũ¹nē³lain¹te²jai¹ti²tu³wa². 7 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 thã³ti³la² a³lx¹nē³lha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tē³na³la². Nxe³nē³lha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lxu²ti³hi¹tē³na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³kan²txi³
 a²ka³ten³su² yxau³ki³ju³ta³nũ³a² ã³ye³wã³tē³lha²kxai³ ya³nã³ta³ki²la²sxã³
 wah³nxe³ki³tu¹wa². 8 Jã¹nxe³jut³su² ya²la³lyau³xai²la¹wa².

Wxa²nũ³kā³txa² wxi²kan¹sxā³ i³yau¹ũ¹txai¹nhē³la². Nxĩn¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ain¹te²a² yxo²ha³kxa¹ wain³txi²
 o²la³kxain¹tu¹wa². Ju¹tai²li² wi¹na³la². A²nxe³ju³tai²li² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ wi¹kāi³ain¹kxai²nān²tu³ wi¹li² i³nxũ²kwai³lxũ¹ni²nxain¹tu¹wa².
 9 Yxān¹ta¹ wān³txa² wa³lxex³jau³xa² hxi²kan¹ti³ ā³ne³wxe²nxa³jau³xa²
 kwa²ye³ki²nyhu¹txa³hē¹la². Wxa²wi³nu²nāu³xu¹tai²na² he¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jau³xai²na² ya²la³tu³txa³kxai²nān²tu³ hāi¹nxā¹txa²hē³la². Wān³txai²li²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xai³tā² i³ye³li³sxā³ i³nu²kah¹lxi¹txa³hē¹la².
 Kwa² to³toh³lxi³ju³tai²la¹wa². 10 A²nũ²a² wxa²nũ³kā³txa²
 kwa²ha³te²ta³lxi³tai¹te²a² ye³ha¹lo³txa³lxi³sxā³ i³kwai²kxi¹txai¹nhē³la².
 Nxē¹ka³tu³ ā³sxā³ ā³waix³txai¹nhē³la². 11 A²nxe³jah¹la² a²kq³nxe³ju³ta²
 kāi²nha²kxai³ kq³nxe³ti³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ ten³na³la². A²kāi³kxi³ju³khai³xa²
 kq³nxe³ti³ i³yī¹li²nha²h³nx²na³la².

Pau²lah³lai²na² wān³txa² i³tih³nxe³jau³xa² a²ne³kxi³san¹jau³su²

12 Jā¹nxa¹jut³su² Ar²te³ma³jah¹la² Ti²ki³ko³jah¹la² nxe³sxā³
 i³sa²si¹hā³ai¹na¹tu¹wa². Nxai¹na¹kxai²nān²tu³ Ni³ko²po³li³thi³na² wxā³sxā³
 nxe³kxauh²xi²sah¹lxi³hē¹la². Nxe³thi³na² kwē³kon³kxi²na¹tu¹wa².
 13 Se³na²sah³la² ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹la² A³po²lah³la²
 nxe³ya³sxā³ a³li³te³lxhā³ ain¹ta¹hē¹la². Nxai¹nha²kxai³ yain³txa²
 sa²so¹ain¹kxe³nũ³a² āu¹la³kxi¹txai¹nhē³la². 14 Te²yā¹nxe³sxā³
 txa²wā¹nũ³kā³txa² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². A²nũ²a² yen³ki³txa²kxai²nān²tu³
 ā³non²ta³kxi²si¹hai¹nĩn¹jau³su² i³tih³nxe³txai¹nhē³la². Ain¹kxai²nān²tu³
 a²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kāi³ain¹kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi²txā³nxa² yũ³tu¹wa².

15 Jā¹nxe³jut³su² txa²nũ³kā³txa² yxau³ya³sain¹tũ³kā³txa² a²ha³ta³nxa²
 i³sa²si¹hā³si¹na¹wa². Nxe³na¹jau³su² yxo²i²tũ³kā³txa² a³lxi²sain¹te²a²
 yxo²ha³kxa¹ jā¹nxa¹jau³su² i³hen³txi³txai¹nhē³la². Jā¹nxe³jut³su²
 Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² kāin² thāi³ti³la² a³lxi¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
 Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nx²ta¹wa².

Filemô

1 Fi³le³mô²ah³lâi³. Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ain³kxi²san¹jau³nũ³a² ũ³wha²li¹la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² i³yau¹ũ³jah¹lo²su² na¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wã¹lon³na² Ti³mo²jah³la² ya³sxã³ ũ³wha²li¹le¹nx2ti³nha¹wa². Fi³le³mô²ah³lo² i³nxa² txa²ya³lxi¹nha²kxai³ wa³kon³kxi²ki³tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhen³txi³ki³tai¹ti²tu³wa². 2 A²nxe³sxã³ yxo²i²tũ³ka³txai²na² wxa²sxi²ha² ã³nũ²kxi²te²nũ³ka³txi³ i³nxa² yxo²ha³kxi³nxa¹ ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ A³fĩ²a³ka³lxa² txa²wã¹wã³tã³ta²su² ha²kxai³ Ar³ki²po³jah³la² so³ta²to²jah¹lan²tu³ nxe³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhen³txi³ya³sain¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe² ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².

3 Nxa¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãu³a² ã³nhãu²no³txa³lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nha²wa².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

4 Fi³le³mô²ah³lâi³. A³lxi¹nxa²ha¹wa². A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²xai³nx2to³ha¹wa². Ain³nxa²lxa¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². 5 Wxa²ha³ta³nxa² ain³kxi¹xi¹nx2to³ha¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²te²nãu³xa² ha³kxa¹ a³lxin¹to³ta¹hi¹nhẽ¹la². Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ kãi²non³sxã³ yxo³i²ta¹hi¹nhẽ¹la². Jã¹nxĩn¹jut3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². 6 Wxãi²nãu³ i³nxai²na² txai²na¹xai²na² nxe³sxã³ yxo²i²ki³sa²kxai³ hãix1te²ten³ti³ki³tã³la². Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ki³sa²kxai³ hãix1te²ten³te²ti³ yxau³ki³tã³la². Nxe³nũh¹ki³sa²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nẽ³na³la². Nxe³ju³ta²li² ã²la² kãi²non³te³lhxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹wa². 7 Txa²wã¹tã³xãi³. A³lxi²khai¹nxa²ha¹nha²wa². Yxo²i²tũ³ka³txa² ha³kxa¹ ã²la² kãi²non³sxã³ a³lxi¹nĩ¹nha²kxai³ ka³li¹txi²san¹nha²wa². I³nxũ²kwai³lxũ¹san¹nha²wa². Yxo²i²tũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³nxũ²kwai³lxũ¹nain¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³na¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa².

Pau²lah³la² hxi²ka² O³ne²si³mo³ah³la² ũ³sa²si¹hã³xi²jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²i²xai³ki³sa²kxai³ lo³nxe³nyhu¹ki³tã³la². Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². O³ne²si³mo³ah³lai¹tã² he¹hĩ¹nai³tã² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² i³kaix1sa³sxã³ ne³ti³hit1su² te²su² ha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ kwa³na³nxa²hĩ³na¹wa². 9 Yxãn¹ta¹ a³lxi²khai¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ hãi¹sxã³ i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²i²a¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹jah¹lo²na¹xai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa².

10 O³ne²si³mo³ah³lai²li² wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lai¹tã² txa²wẽ³sa²yã¹nx2na³la². A²nxe³jah¹lai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Ũ³tĩ¹kxa² wxe³sain¹tãu³a² jah¹la² ne³kxauh²xi²na¹hẽ³la². Ne³kxauh²xi²sxã³ Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² i³yau¹ũ³ha¹hẽ³la². Nxe³nũ²la²

ĩ³yau¹ũ³ha¹tāu³a² yxo²ĩ²ā³si³wxe³na²hē³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wē³sa²
 khai³xa² yā¹nx2na³la², O³ne²si³mo³ah³la²sa³. 11 A²nxe³jah¹lai²li²
 a²kxā³nxai³tā² kō³nxe³ti³hin¹khai¹yx¹na²na²hē³la². Sa²yo²ā³nx²sxā³
 ih³saun³nx²tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ kwēn¹tai²na¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²ĩ² ā³si³wxe³ha²kxai³ ā³non²ta³kxi²sa²ju³ta² wi¹kāi³ūh¹sa²na³la².
 Txai²na¹xai²na² wi¹lhi²nxū¹sa³ha²kxai² wxāi²na² wi¹lhi²nxū¹na²ha²kxai³
 nxe³ki³tā³la².

12 Nxe³ha²kxai³ ĩ³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hā³xi²na¹tu¹wa². Txa²ē¹nāu³ai²na²
 a³li²khaix1sa³kxan²ti³ ũ³hū¹xi¹na²ha¹tu¹wa². 13 Ti¹ai²li² yxau³ya³sa²ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Ū³tī¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹tāu³a² kāin²
 ā³non²ta³kxi²sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³
 tī¹kxi²sain¹na²hē³la². Nxe² tī¹kxi²nha²sxā³ yxau³na¹tāu³a²
 ā³non²ta³kxi²nuh¹san¹ju³ta² ten³khaix1sa³hē¹la². Yxān¹ta¹ u²lyxau¹nha²kxai³
 hxi²kan¹nxā²nx³hē¹la². Nxe²nx³ha²kxai³ jah¹la² O³ne²si³mo³ah³la²
 kāin² ā³non²ta³kxi²sa²na³la². 14 Nxe³yān¹ta¹ ā³non²ta³kxi²san¹ju³ta²
 kwa³na³nx²hxa²lho³la². Wā²nxūh¹ ten³nx²kxai²nān²tu³
 nxe³sih¹nx²ha¹jau³su² te³nhi³na¹wa². Hāi¹sxā³ ten³nx²kxe³su²
 nxīn¹kxai²nān²tu³ yxau³sxā³ ā³non²ta³kxi²sa²hī³nx2na³la².

15 A²kxā³nxai³tā² ih³saun³nx²li³tai¹ti²tu³wa², I³la³kx² ka³lxa¹txi³
 tī¹kxi²nū¹nx²hē¹la². Yxān¹ta¹ hī¹na² wxa²li¹xi²nū¹na²tu¹wa². Hai³txi³
 jā¹nx² ih³saun³nxān²nx³lho³la². Kan²txi³ yxau³nūh¹nx²tu¹wa².
 16 A²nxe³jah¹la² wa³kxēn³yah³lo²lo³kxi¹na²jah¹lo²su² nxa³lho³la². Je³su²
 Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ txa²wā¹lon³yah³lai²la¹wa².
 A³li²khaix1na¹kxah³lo²su² na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a³li¹na²ju³ta³nū³a²
 kāi²non³tu¹wa². Wa³kxēn³yah³lo²lo³kxi¹na²jah¹lo²su² ha²kxai³
 Kris²tu³jah¹la² wān³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ wxa²lon³su² ha²kxai³
 nxe³jah¹lai²la¹wa².

17 Txai²na² wxāi²na² nxe³sxā³ ya³li²khaix1nyhu¹ki³tā³la².
 Nxe³nyhu¹ki³sa²kxai³ wxā³sī²na²ha¹ke³la³te²kxai³ wi¹lhit1sxā³
 ā³wih¹si¹san¹jau³su² e³kxi²sa³hī³na¹lxa². Te²yā¹nxe³sxā³
 O³ne²si³mo³ah³la² wi¹lhit1sxā³ ĩ³xi²si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhē³la².
 ĩ³ka³lih³kxi²ti³ten³san¹kxai²nān³tu³ wi¹lhit1sxā³ ĩ³xi²ti³hit1txai¹nhē³la².
 18 A²kxā³nxai³tā² kō³nxe³ti³ kāi³ūh¹na²tai¹ti²tu³wa², O³ne²si³mo³ah³la²sa³.
 Nxe³kx² yo³ha² yen³kx² kāi³kxi¹na²kxai³tā² a²yo³ha²
 wā³kon³kxai²nān²tu³ ũ³yho³hi¹na²ha¹tu¹wa². 19 Txa²hxi²ka² ĩ²wha²li¹la¹wa².
 Nxe³na¹te³nah¹li¹:

— Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³yho³hxi²na¹txā³nx²
 ũ³wha²li¹lye¹na²ha¹wi¹. Nxa¹wa². Nxa¹jau³su² yxān¹ta¹ a²kxā³nxai³tā²
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wān³txa² ĩ³yau¹ũ³na²ha¹ha²kxai³ yxo²ĩ²
 ā³si³wxen¹tai¹ti²tu³wa². ĩ³yau¹ũ³na²hxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
 yxo²ĩ²hī³nx2na³lxa². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ ka³te³na² wi¹tāu³la³ yū¹lxa².
 A²nxe³jut3su² ne³wā²na³txa³hē¹la². 20 Txa²wā³tā³xāi³. Txa²wā¹sū³na²
 yxo²ĩ²na²ha²kxai³ ain³kxi²sē¹la². Kris²tu³jah¹la² ā³yu³txi²nyhu¹sxā³
 yxau³ki³sa²kxai³ ĩ³nxū²kwa³lxi³ū¹sē¹la².

21 Nxe³na¹jut3su² ũ³wha²li¹le¹na²ha¹wa². Wān³txa²
 ũ³wha²li¹la³kxi¹na²ha¹jau³xai²na² ain³kxi²san¹jau³nū³su²
 yxo²ĩ²na²ha¹wa². Nxe³kx²yu³su² ā²la² kāi²non³sxā³
 wet1sa³tū¹xā¹. Nxa²ha¹nha²wa². 22 Jā¹nxūn³na¹ju³ta²sa¹
 sxi²ha² sxa³sxā³ āu³xi²na¹thī³nū³a² āu¹la³kxi²sa²hē³la². Nxe³sxā³

ũ³tĩ¹kxi²sain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³nai²li² ĩ³hen³txi¹nha²kxai³
ain³kxi¹nxa²tu¹wa². Ain³kxi¹nxa²kxai²nãn²tu³ ã³ta³lu³txi²sain¹tu¹wa².
Wxã³sxi²nxa²ha¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²
²³ E³pa³fra²sah³la² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹jah¹lo²su²nũn³na³la².
A²nxe³jah¹la² a²ha³tã³nxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²nũn³na³la². ²⁴ Te²yã¹nxe³sxã³
txa²ya³lxa³nãu³xa² sa²kxai³lu² Mar²ko³jah¹lai¹tã² A³ris³tar²ko³jah³lai¹tã²,
Te³ma²sah³lai¹tã², Lu²kah³lai¹tã² nxe³ain¹sxã³ a²ha³tã³nxa²
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹nũn³na³la².
²⁵ Jã¹nxa¹jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³tu¹wa².
Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Ebreus

Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu²
 1 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³ e³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³hen³txi³te²kxi³nãu¹xa² ã³yau¹ũ³ain¹sãn²nũ²la²
 txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² ã³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹wi¹nxe²
 wi¹wi¹nxe² ã³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yu³ka³lxa¹txi³ ã³lxi³kxan²ti³
 ã³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ai¹nhĩ¹nu¹tai²nãn²tu³ta¹ hĩ¹na²
 sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² Je³su²jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na²
 a²wãn³txa² ã³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹ a²ki³lha³lxa²li²
 ã³hxi²kat¹sa²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² txa²wã¹ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
 ã³yũt¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
 a²yxo²ha³kxa¹ ã³wa³kxẽn³txa³si¹jau³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
 ã³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³
 Txa²wã¹sũ³na² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ ã³nhau³ko³ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ a²ki³lha³lxa² a²wi¹tãu³ain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 a²wi¹tãu³ain²txi³ nxe³te²ju²hẽ³la². Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 oh³xan¹ko³su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³su² ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 ã³ye³sxã³ ã³hau³ko³tũh¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ a²kxã³nxai³tã²
 a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kã³kĩ³kxe³su² ã³wa³su¹tũ¹nhẽ³si¹ja³kxa³nũ³su²
 ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe² ta³lun²nũ²la² oh³nãu³a¹
 nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nẽ³tãu³ai²na²
 ã³h³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
 a²wa³kxẽn³si²ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² a²ki³lha³lxa² oh³xan¹tũ³ka³txa² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²
 4 Ûh³wxe³ka³tu³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu² ã³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²a² ã³lxa² wxi²kan¹ta² ã³lxi³la³ yã¹nxe³te²la³ oh³xan¹tũ³ka³txai²nãn²tu³
 nxe² ã³yĩ¹li²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Wã³li³kha³lai²la¹wi¹. Nxe²
 ã³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³
 oh³xan¹tũ³ka³txa² ã³ye³kxai¹nxa³wa². Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:
 — Wxã¹li² Txa²wẽt³su²khai³nxi¹lxi¹. Hĩ¹na¹ wxa²wĩ³nu²khai³sa¹wi¹. A²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ã³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xai²li² ã³ye³kxain¹nxa³wa². Te²yã¹nxe³jau³xa² oh³xan¹te²su² te²la³
 e³kxi²nũn³nxa³wa² Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:
 — Oh³xan¹jah¹lo² ã³nxai²na² wĩ³nu²khai³sa¹wi¹. Txa²ki³lha³lhxu² nha¹lxi¹.
 Nxe³jau³la³ Txa²wã¹sũ³na² nxe² e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 6 Nxe³yãn¹ta¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nai²li² a²ki³lha³lxa²
 ã³sa²si¹hã³hĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ka³na³ka³nat³sxã³ yũ³jah¹la²
 yuh³xan¹ko³xai²na² ã³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lhĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nu²su²
 te²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Oh³xan¹tũ³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kxi²nxain¹txai²lxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Te²yã¹nxe³sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Oh³xan¹tũ³ka³txi³su² nxe³tũ³ka³txai²li² we¹tai¹na¹tũ³ka³txai²la¹wi¹.
 Sũ³nu²na³xai²na² we¹tai¹na¹tũ³ka³txai²la¹wi¹. It³ta² we¹ta¹kxa²
 yã¹nxe³sxã³ we¹tai¹na¹tũ³ka³txai²la¹wi¹. Ha³lai³xa² we¹ta¹kxa²
 yã¹nxe³sxã³ sa²si¹hã³a¹tũ³ka³txi³su² we¹tai¹na¹jah¹lo²sa¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxe³yān¹ta¹ A²ki³lha³lxai²li² nxe² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²khai³si¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nīn¹ju³ta² hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹.

A²wa³kxēn³sai¹nīn¹tũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ wain³txi³

sa²hau³kot³sa²tē³ai¹nīn¹tu¹wi¹.

9 Wain³txi³ kãi³kxe³su² a³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³kxe³su²

yo²kwī¹kxi¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³na²

Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² wxa²sũ³nu²su² na¹ha²kxai³

nxe³na¹te²na¹xai²na² i²sxã³ so¹nxa²ha¹hē³li¹. Nxe³nxa²ha¹kxah³lo²

i³nxi²li² wxi²kin³ti³to³nīn¹ju³tai²li² wxa²ya³li³nãu³xa²

ã³sen³sai¹ai¹ni¹lxi¹. Nxī¹nha²kxai³ kãin² ka³lih³kxi¹nxain¹na³li¹.

Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 10 Te²yã¹nxe³sxã³ ah¹

e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lãi³. A²wi¹lhī¹nu¹tai²kxai³lu²

ha³lo²ai²li² yuh³xan¹ko³xu¹tai²li² i³yũ¹tin¹nhē³li¹.

Wxa²hxi²kan¹khai³nxīn¹ju³tai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xai²na²

we¹tī¹nhē³li¹.

11 Nxe³ta³ko³xai²na² sa²kxai³lu² i³yũ¹tin¹ko³xai²na² sa²kxai³lu²

ne³ki³son³sxã³ hxi³an³tu¹wi¹. Txa²wã¹wã²la³ka³lo³a² wa³su¹txi³

tĩ³non³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³ju³ta² ha³lo²ai²na² a²yo²ha³kxa¹

tĩ³non³khai¹nxe³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²lã²nxãn³tho³li¹. Kxan²ti³

yxau²xai³lin¹tu¹wi¹.

12 Jã¹nxe³sxã³ wã²la² tĩ³ka³lo³ai²li² wxa²ka³lũ³sxã³ ũ³ha¹sãn²nũ²la²

wã²la² ka³lo³xã³xai²li² sa²wē³not³nha²hĩ³ki³tã³li¹. Te²yã¹nxe³ju³ta²

ha³lo²ai²na² a²yo²ha³kxa¹ tah²ko³xai²na² ã³wē³not³tu¹wi¹.

Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²kxai³ ã³nã³li³to³txã²nxa³lho³li¹. Hai³txi³

tĩ³non³nxã²nxa³lho³li¹.

Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 13 Jã¹nxe³jut³su²

oh³xan¹tũ³ka³txi³su² te²la³ e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². E³kxai¹nxa³te³nah¹lxi¹,

Txa²wã¹sũ³nai²nãn¹ju³kxai³lu²:

— Txa²wi¹nē³tãu³a² ã³wxe³txu¹li¹. Nxīn¹tãu³a² wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa²

sa²yo²we¹txa²si¹hai¹na¹ju³ta² wa³ka³ti³lo³tai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² yã¹nxe³jau³xa² oh³xan¹tũ³ka³txa² e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²ki³lha³lxa²khai³xa² Je³su²jah³la² so¹lxi³ e³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

14 Jã¹nxe³jut³su² oh³xan¹tũ³ka³txai²li² ih¹nxe³tũ³ka³txi³si²te²la¹xã³?

Hãi¹sxã³ ã³non²ta³kxi²nē³lain¹tũ³ka³txai²la¹wa². A²nũ²ai²li²

yuh³xan¹ko³xan¹te²su²te²a² ko³nxe³ti³kãi³ain¹ju³ta²sa²wa²su¹tain¹tũ³ka³txi³nũ³su²

ã³non²ta³kxi²te³lhã³ sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

2

Sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut³su² ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xai²li²

ain³kxi²ki³jau³xai²li² wi¹lain³kxi²a³sah¹lxi³hē¹la². Yxãn¹ta¹

wi¹lain³kxi²ki³sxa³kxai²nãn²tu³ wãn³txai²li² yo³na² ã³nē³lha³ta²wa².

2 Nxe³sxã³ wãn³txu¹tai²na² oh³xan¹tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa²

ya²la³tu³ju³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai³tã²

te²la³ wãn³txai²li² wi¹lain³kxi²nha²sxã³ sa²yo²we¹tai¹nxa³te²nãu³xai³tã²

ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³

ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

3 Te²yã¹nxe³jut³su² txa²wã¹nũ³ka³txi³na¹xai²li² te²yã¹nxa²sxã³

sa²wa³su³tũ¹nhē³jau³nũ³a² ã³na¹ki³kxai²nãn²tu³ ã³non²ta³kxi²nē³te²la³

hai³txi³ yũ³nē³lxa³lho³la². Jā¹nxe³ju³tai²li² Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu²
 txa²nũ² wān³txa² sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³nũ³a² i³yau¹ũ³nhē³lain¹na²hē³la².
 Nxe³nē³lhān²ka³tu³yxō²i²ain¹tũ³ka³txa² jau¹xain²txi³i³yau¹ũ³nhē³lain¹na³la².
 Nxe³nē³lain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹ē¹nai²na² sa²wa²su¹tũ¹nhē³jau³nũ³a² ya²la³lai²la¹wi¹.
 Nxe³nē³lain¹na³la². 4 Nxe³tĩ³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
 i³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³ũ¹hain¹te³nah¹lxī¹, kāin²
 wā³nxīn¹nũ¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²ka¹nai¹nxā³kxe³su² i³kāi³ha²kxai³
 a²nũ³kxũn³ju³ta² on²txai¹nha²kxai³ nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹
 nxe² i³ye³ũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sũ³na²
 A²yāu³ka³jxah¹la²i³la³kxi²nũ¹hain¹kxe³su² ũ³hũ²xai³ain¹ju³ta²te²yā¹nxe³sxā³
 i³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la², Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²wa²su¹tũ¹nhē³jah¹lo²su¹

5 Nxe³sxā³ yān³txai²na¹ oh³xan¹tũ³ka³txa²kxai³lu² ha³lo²a²
 txah²ko³nũ³a² i³yũ¹txa³ko³nũ³a² hai³txi³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²nxā³hē¹la²,
 ā³wa³kxēn³txa³si¹jau³sa³. 6 Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā²
 nxe²e³te³nah¹lxī¹:

— A²nũ²khai³xa² ih¹nxe³kxa²yān³ti³su² hxi²ka¹nai¹nxā³kxan²ti³
 ne³wā²na³ai¹nxān³te²la¹xā³? Ih¹nxe³kxa²yān³ti³tā³ a²nũ²a²
 tah²nāu³xai²li²wi¹li²ai¹nīn¹te²la¹xā³?

7 Nxe³sxā³ oh³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹sxā³
 ān³sen³sai¹ain¹si¹nhi¹lxī¹. Jũ¹nxā² yan¹nāu³a¹
 te²yā¹nxe³te²tu³ nxe²yxau³ain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nāu³xa²
 wxi²kin³ti³ton³si¹hai¹nī¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi²ha²kxai³
 nxai¹nī¹nhē¹li¹. Yen³kxa²whāi²na¹ ā³wa³kxēn³to³tai¹nī¹nhē¹li¹.

8 Yen³kxai²na² a²yxō²ha³kxa¹wxa²hxi²ka² ũh³wxe³nũ¹hai¹nī¹nhē¹li¹.
 Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
 yen³kxai²li² ũh³wxe³nũ¹hain¹kxe³su² ũ³hũ²hxa³tai¹nhē¹la². Hai³txi³
 a²yen³kxi³la³ wā³ko³nxā³wa². Nxe³yān¹ta¹ hī¹nai²li² txa²wā¹ye³nai²na²
 i²ki³sxa³wa². Ũh³wxe²hxa³tũ¹hain¹kxe³su² i²ki³sxa³wa². 9 I²ki³sxa³kxan²ti³
 Je³su²jah³lho²khai³su² i²ki³tā³la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² kxā³nhxi¹nai³tā²
 oh³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³sen³sai¹si¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹
 kwē³kxa² ka³lxa²nxā³hē³la². A²nxe³hī¹nai³tā² Txa²wā¹sũ³nai²li²
 wi¹li²ũ¹nhē³kxe³nũ³su² jah¹lo²kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
 i³sa²si¹hā³ũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yā³lu²

khāuh³lxa³txi³nha²sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxi²nē³nxā³ha¹te¹
 nxe³sxā³ hī¹na² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³ni² kāin² sa²nēn¹kxi²
 nxe³ti³hit¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su²
 yen³kxa² a²yxō²ha³kxa¹ i³yūt¹si¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ yen³kxai²li² i³yūt¹si¹kxa² wi¹lha²tē³si¹jah¹lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 ye³khāuh³lxa³thin³khaix¹nha²sxā³ ya³lu²kxi²nũ¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²
 ā³wa²su¹tũ¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nũ¹nhē³lhxā³ Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu²
 i³hxi²ka¹ta³lun²sxā³ yxau³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³tai²na² wain³ye²na³la².
 A²nxe³ju³tan¹te²kxa³yān³tu³hā²wxān³txa³ oh³nāu³nũ¹ka³na¹Sũ³na² ha³lo²a²
 yxau²xai³ki³tu¹wa².

11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²li² Txa²wā¹sū³na² Ta²hai²la¹wa².
Te²yā¹nxe³sxā³ txa²wā¹ko³nxe³ti³ kǎi³kǐ³ju³ta² sa²han³kxi²ti³nē³na³la².
Nxe³nē³lha²kxai³ Sū³nu²kxai³lu² a²wē³ha³lxi³su² tǐ³hi¹tē³na³la².
Nxe³ti³hi¹tē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² āu²li²nē³lxa³wa².
Yxān¹ta¹e³kxi²nē³te³nah¹lxi¹;

— Txa²lon³ti³tāu³su² yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³nē³na³la². 12 Nxe³sxā³e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Txa²wā¹sū³nāi³. Txa²lon³txi³tāu³xa² a²yxō²ha³kxai¹
wxī²kin³ta³ton³nīn¹ju³ta² i³yau¹ū³ai¹na¹tu¹wi¹. Yxō²i²tū³ka³txi³nāu³a²
sa²nēn¹kxi¹nxa²ha¹jau³su² i³hain³kxai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 13 Te²yā¹nxe³jau³xa²sa¹, āh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Txa²wā¹sū³nu²khai³xa² yxō²i²a¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
Te²yā¹nxe³to³ha²kxai³;

— wē³ha³lxa² Sū³na² ū³hū¹sa³kxa² txai²na² sa²yxō²we¹txa²te³lhxā³
sī¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Jā¹nxe³ju³ta³su² wē³ha³lxa²kxai³lu² a²sī³khai³xa² yū² a²ti³ha²yau³khai³xa²
yū² nxain¹na³la². Nxai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² tū¹ka³txa²
yā¹nxe² wen¹nūn³te²jai¹ti²tu³wa². A²nū²khai³su² yū³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³ju³ta²kxai³lu¹ Sa³ta³na²jah¹lo²su² te² hi²sen³su² a²nū²a²
i³ya²lu¹tain¹ju³ta² hxi²kan¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³te²a²yan³txi³su²

Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²ta³a² a²hxi²kan¹jah³lo²kxai³lu²

i³ya²lu¹tē³ju³ta³nū³a² hxi²ka¹nxa³ti³hi¹tā³la². 15 Te²yā¹nxe³sxā³
a²nū²ai²li² ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a² yuh³lxi³sxā³ yxau²xai³te²la³

ā³non²ta³kxi²si¹nhē³jau³su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².
Ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²su² te²a² ya³lu²ju³ta³nū³a²

yuh³lxa³kxi²nha²sxā³ yxau²xai³ju³ta³nū³a² wxa²wa²su¹tu¹wa².
16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² oh³xa² sa²si¹hā³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³

kāi³ju³ta³la³ Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² sa²wa²su¹te³lhxā³
wxā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²

a²ne³tah²nāu³su² te²a² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² Je³su²jah³lain²txi³
sa²wa²su¹te³lhxā³ wxā³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 17 Nxe³ha²kxai³

a²lon³ti³tāu³xa²kxai³lu² nxe³tū³ka³txa² yā¹nxe³khai¹xa² Je³su²jah³la²
nxe³si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wā³nxīn¹te²a² a²si³yxau³jah¹lo²su²

te²lo³tā³la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³ye³ū¹nhē³na³la².
A²nxe³jah¹lan²tu³ wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³

wi¹wi¹nxe² kāi³ū¹nhē³lha²kxai³ nxe³te²sē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² ko³nxe³ti³
kāi³kǐ³ju³ta² a²wah³xa² sa²wa²su¹tē³na³la². 18 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²

a²kxā³nxa² Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kāi³si¹jau³nū³su²
khāuh³lxa³ti³nū¹hain¹na²hē³la². Nxe³kxan²ti³ hai³txi³ ko³nxe³ti³

kāi³xa³hē³la². Nxe²nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ ko³nxe³ti³
kāi³si¹jau³nū³su² khāuh³lxa³ti³nū¹nhē³kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ā³non²ta³kxi²nē³kxi³nū³su² hxi²kan¹nū¹nhē³na³la².

3

Je³su²jah³la² Moi³se²ah³la² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxō²i²ki³sa²kxai³
a²lon³sa²nyhu¹kǐ³tā³la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³kaix¹so¹nē³na³la².

Oh³xai²nān¹jau³xa² sa²yxō²wet¹sxā³ yxau²xai³nē³si¹ja³kxa³nū³su²

i³kai¹so¹nē³na³la². Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 i²yxau²xai³la³sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³te²a² Txa²wā¹sū³na²
 hxi²kj³kxai³lu² i³sa²si¹ha³ū¹nhē³kxah³lai²la¹wa². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 yxo²i²kj³sa²kxai³ Txa²wā¹wā³nxin¹te²a² a²si³yxau³jah¹lo²lot3sxā³
 i³ye³ū¹nhē³kxah³lai²la¹wa², Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²sa³.
 2 Kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² a²yo²wān³txa² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³
 kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² wain³txi³
 sa²hau³kot3si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Kwa³na³ha²kxai³
 Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nān²tu³ wain³txi³ sa²yo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Sū³na² hxi²ka²
 sa²si¹hā³ū¹nhē³kxah³lai²na² Sū³na² wān³txai²na² wain³txi³
 sa²yo²wet1sxā³ yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³sxā³
 Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kāin²na³la². Yxān¹ta¹
 Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxā³ ā³sen³sai²na³la².
 Nxe³sxā³ sxi²su² a²wi¹ju³ta² i²kj³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ sxi²ha²
 ton³jah¹la² sa²nēn¹kxi²khai¹nxe³ki³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² sxi²khai³xa² yā¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 sa²kxai³lu² sxi²ha² txon³jah¹la² yā¹nxe³ha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la².
 Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
 ā³sen³sai²na³la². 4 Jā¹nxe³sxā³ sxi²ha² i²li³thi³na² txon³jah¹la²
 yū³na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa²
 a²yo²ha³kxa¹ wet1jah¹lai²la¹wa². 5 Jā¹nxe³sxā³ Moi³se²ah³lo²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² a²sa³wit3su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³kxi³su²
 te²kxai³lu² wi¹lhit1sxā³ sa²hau³kot3sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³nū³a² yan¹na² e³kxi²jau³nū³a²
 i³ye³nūn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Nxe³nxa²ha²te¹ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² ta²hai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxi²na²
 A²hxi²kan¹jah³lai²la¹wa². Txa²wā¹kj³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yo²i²kj³tū³ka³txi³kj³na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su²
 kj³tā³la². Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yo²i²sa²tē³kj³kxe³su² ha²kxai³
 wah³nxe³kxi²sa²tē³kj³kxi³ju³ta³nū³su² kan²txi³ i³kj³kxe³su² ha²kxai³
 nxe³kj³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³su² kj³tā³la².

Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxa² i³ye¹nxi²kxi³jau³su²

7-8 Jā¹nxe³ha²kxai³lu¹ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² a²wān³txi³su²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa²
 ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²yo²ā³sa²tē³ah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³sxā³ a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² wxa²wi³na²nāu³xu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹na²hē³li¹. Ha³lo²ai²na²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹ta²kxai³lu² ai³lha²thet3tai¹nhī¹nu¹tai²na²
 hxi²ye¹ta³lxi³nhā²si¹sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ a²ē¹na²
 e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³kj³kxan²ti³
 ko³nxe³ti³ kāi³kj³kxa²yo³ha² ū³hū¹sain¹sī¹nxa³lho³na¹.”
 Nxe³nyhain¹na²hē³li¹. Jā¹xah³lxi³txa³hē¹li¹.

9 A²nxe³hī¹nu¹tai²kxai³lu² wxa²wi³na²nāu³xu¹tai²kxai³lu²
 txa²wā³nxī¹nū¹hai¹na¹ju³ta² i²sain¹to³kxan²ti³ kwē³kxa²
 ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³sxā³ i²sain¹to³kxan²ti³ txa²wān³txa²
 sa²yo²ā³sain¹to³sxā³ hxi²ye¹ta³lxi³sain¹to³hē¹li¹.

10 Nxe³sain¹to³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³an³ta³kxai¹na¹hē³li¹.
 I³an³ta³kxai¹na¹te³nah¹lx¹: “Tū¹ka³txai²na² a²ē¹nān¹jau³xai²li²
 ko³nxe³ti³ ai³nha¹na²hē³na¹. Hai³txi³ tūh³na² i³yau¹ū³hai¹na¹tūh³na²
 ā³nxai³ain¹nxa³hē³na¹.” Nxe³sain¹na²hē³li¹.

11 Nxe³sai¹nha²kxi³lu¹ i³an³ta³kxi²nha²sxā³ i³ye³kxai¹na¹te³nah¹lx¹:
 “Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxa³lho³li¹.”
 Nxe³ai¹na¹hē³li¹.
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

12 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wā³tā³sa²yah³lx¹lxa². Wxa²ē¹nāu³ai²na²
 i²khai¹nxe³nha¹jah³lx¹hē¹la². Wxa²ē¹nāu³ai²li² ko³nxe³ti³hin¹nha²sxā³
 yxo²i²yah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² Ka³ten³yah³lo²kxai³lu²
 ā³nxu²lot³jah³lxin¹nha³ta²wa². 13 Txa²wā¹sū³nai²na² ū³wha²li¹txā³nxa²
 i³yau¹ū³nhē³jau³xa² yū³ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 e³kxi²nū¹nhē³na³la². Nxe³nē³tāu³a² txa²wā¹nū³ka³txai²na²
 i³nxū²kwa¹lxū¹waun¹nha¹jah¹lx¹hē¹la². Nxe³yān¹ta¹ a²h¹nai²na² i²li³te²
 i³nxai²na² ko³nxe³ti³ ain³yah³lxin¹ju³ta² i³ki³ha¹kxi¹sa²kex³so¹nx²ti³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²kxai³lu² ā³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su²
 nxe³nx²ta¹wa². 14 Jā¹xah³lxin¹jut³su² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta¹tā²
 ya³lo³txi²yah³lx¹nha²kxai³ hai³txi³ ā³na¹yah²lxa³nha²kxai³
 nxe³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹yxah³lx¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²
 sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³lah³lx¹lxa².

15 A²nxe³ju³tu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹ta¹na²
 e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lx¹:
 — Hī¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx²ti³jau³xa²
 ain³kxah¹lxin¹kxi²nān²tu³wxa²ē¹nāu³ai²na²sa²yo²ā³sa²tē³yah¹lx¹txa³hē¹li¹
 Nxe³sxā³ a²kxā³nhx¹nu¹ta¹na² wxa²wi³na²nāu³xu¹ta¹na²
 sa²kxai³lu² txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹na²hē³li¹. Nxe³sxā³ a²ē¹na²
 e³kxi²nyhain¹te³nah¹lx¹: “Sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³ki³kxan²ti³
 ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² yo³ha² ū³hū¹sain¹sī¹nxa³lho³na¹.”
 Nxe³nyhain¹na²hē³li¹. Jā¹xah³lx¹txa³hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ih¹te²ta³ kxā³nhx¹nu¹ta¹txai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² ain³kxain¹sān²sxā³ sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²te²sē¹na²?
 Kwa²hāi¹nxe³sxā³ tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹ta¹na² hxi²ka²
 sa²hau³ko³tū³ka³txai²la¹wa². E³ji²ta²ko³xa² sa²sai¹si¹hain¹tū³ka³txa²
 sa²kxai³lu² Sū³na² wān³txu¹ta¹na² sa²yo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 17 Te²yā¹nxe³sxā³ kwē³kon³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwē³kon³tāu³a²
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² ih¹te²ta³ i³an³ta³kxi²ta¹hxai²te²sē¹na²?
 Kwa²hāi¹nxe³sxā³, ha³lo²a² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²
 ai³lhxā³ yxau²xai³tāu³a² ko³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txa² yan¹nāu³a¹
 ya³lu²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² i³an³ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 18 Te²yā¹nxūn³sxā³
 Txa²wā¹sū³nai²li² a²kxā³nxa² e³kxi²jau³xai²na² nxe³te³nah¹lx¹:

— Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³jau³jau¹xu¹ta¹li² ih¹te²ta³ ain³kxi²tū³ka³txi³su² hū³te²la¹xā³?
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹xa³kxi³nū³su² ih¹te²ta³
 ā³wih¹si¹hai¹nxa³te²la¹xā³? Kwa²hāi¹nxe³sxā³ tū³ka³txu¹ta¹txai³lu²
 wān³txai³tā² sa²yo²ā³tū³ka³txu¹ta¹na² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 19 Nxe³jut³su² hī¹na² i²ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

yx²i²ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wi¹hain¹ju³ta³nū³su²
hxi²ka¹nai¹nxa³lho³la². Ju¹tai²li² txa²wā¹e¹nāu³a² i²nha²ki³tā³la².

4

¹ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³nai²na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³
i³ye¹nxi³ki³ju³ta³nū³su² ā²la² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nē³lha²kxai³ i²khaix¹nha²xai³jah³lxi³hē¹la².

— Ha³lo²a² i³ye¹nxi³na¹ju³ta³nū³a² ā³wih¹si¹sa²nxa³jau³su² i³yī¹li²sa²na³na¹.
Nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ya³nx2ta¹wa². ² Jā¹nxe³jau³xu¹tai²na²

i³hen³txi³nx2ti³jau³xu¹tai²li² jau³xain²txi³ i³hen³txi³nē³jau³xain²txi³
nxe³jau³xai²li² ain³kxi²nūn³ki³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²

ain³kxain¹kxan²ti³ hai³txi³ yxo²i²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ i³hxi²ka¹tain¹ju³ta³nū³a²
yū³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². ³ A²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ i³yū¹ta³lu²nhī¹nu¹tai²kxai³lu²
i³ye¹nxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²kxā³nhxī¹nu¹tai²kxai²lu²

nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ yxo²i²te²ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nx2sa²tē³ki³ju³ta³nū³a²

yū³ki³tu¹wa². Yxān¹ta¹ tū¹ka³txi³nu¹ta²kxai³lu² kxā³nāu³a¹ yū³ai¹nxa³lho³la².
Nxe³jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— i³an³ta³kxai¹na¹ha²kxai³ Txa²ha³lo²a² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁴ Nxe³ha²kxai³la¹ āh¹ wān³txa² ā³xa²

e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²ti³xa² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a² wa³kon³sān²nū²la²
a³lan²nūn³tāu³a¹ i³ye¹nxi²ta¹hxai²hē¹li¹, Txa²wā¹sū³na²su¹. Txa²wā¹sū³na²

sa²kxai³lu² a²wa³ka³la² ā³na¹sān²nū²la² i³ye¹nxi²ta¹hxai²hē¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁵ A²nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa²

nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txū¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²ha³lo²a² ā³wih¹kxi²sān²sxā³

i³ye¹nxi²sa²tē³ya³sai¹nxa³lho³na¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ⁶ A²nxe³jut3su²
a²wi¹lhī¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

yx²i²ai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³
i³ye¹nxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ a²nū²a²

ā³xa² ā³wih¹sxā³ i³ye¹nxi²ju³ta³nū³a² yū³tu¹wa². ⁷ Nxe³ha²kxai³
ju¹tai²li² āh¹ i³yau¹ū³te³lhxā³ ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu¹kxai³lu² āh¹

a³la²ni²tāu³a¹ i³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³je³nai²li² hī¹nai²la²na³la².
A²nxe³jau³jau¹xai²li² kwē³kxa³ ko³ka³lxa¹tāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²

wān³txu¹txai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ū³wha²li¹jau³xu¹tain²txi³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na²su² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa²
ain³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³wxa²e¹nāu³ai²na²sa²yx²ā³sa²tē³ah³lxi³txa³hē¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
⁸ Jā¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²

yah³lon¹sxā³ ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nū²la² a²wē³not3jah¹la²
Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na²

a²wa³kxēn³txi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na² i³ye¹nxi³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³

Txa²wā¹sū³nu²la³ hai³txi³ āh¹ yan¹nāu³la³ i³ye¹nxi²ju³ta²
ā³yu³ta³la³ i³ye³kxai¹nhī³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹

e³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²ain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² i³ye¹nxi²ju³ta³nū³a²
 yū³ain¹tu¹wa². A²kxā³nxu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu¹ta²kxai³ a²wa³ka³la²
 ta³lun²sān²nū²la² a²lan²ta² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a²
 wa³kon³sān²nū²la² a³lan²nūn³tāu³a¹ i³ye¹nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxe³sxā³ i³ye¹nxi²ki³ju³ta³nū³su² yū³nū¹nhūn³ki³tu¹wa².
 10 Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²la³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² ā³wih²kxi²sxā³
 i³ye¹nxi²kxai²nān²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ā³na¹h³nx2na³la².
 Kxā³nxi¹nai³kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye¹nxi²h¹nai³kxai³ jā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 i²li³te²la³ i³ye¹nxi²nū³nh³nx2na³la². 11 A²nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
 i³ye¹nxi²si¹nhē³ki³jau³nū³su² ā³wih¹ki³sxa³kxa²yan³txi³su² sa²yxo²ā³ain¹kxai³
 jā¹xa³sah¹lxi³txa³hē¹la². Ya³lo³txi²sxā³ ā³wih¹ha³sah¹lxi³wxa².

12 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ka³ten³jah¹la² yā¹nx2na³la². Wā³nxīn¹jah¹la²
 yā¹nx2na³la². Yū³la² kāin²ta³wxi²a² txo¹khai¹nxe³te²ju²hē³la². A²wxi²ai²na²
 txo¹ha²kxai³ a²ha³tih³nāu³a² txo¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Ka³yuh³xai²na²
 a²sī³nai²na² ū³whi²lho¹ki³te²ju²hē³la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²su³ai²na²
 e³lxah¹ i²ki³te²ju²hē³la². Nxe³ta³wxi²a² yā¹nx2na³la², Sū³na² wān³txa²sa³.
 Nxe³sxā³ Sū³nai²na² wān³txa² ain³kxi²ki³tāu³a² txa²wā¹ē¹nān¹jau³xai²na²
 e³lxah²lxi³nē³ye²na³la². Te²yā¹nxe² txa²wā¹ten³nha²ki³jau³xai²na²
 e³lxah²lxi³ye²nūn³ki³tā³la². 13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³ai²li² hxi²kan¹txi³ hāi³a² yxau³ki³sxa³wa². Ha³lo²a² whāi²na¹
 e³lxah²lxi³ye²na³la². Kāi³ki³ju³ta² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ ain³nha²ki³jau³xa²
 e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² kāi³ain¹kxai³ jā¹xa³sah¹lxi³txa³hē¹la².
 Wain³txi³ sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³wxa², Sū³na² ha³lo²a² ā³wih¹sxā³
 i³ye¹nxi²ki³sxa³kxa²yan³txi³nū³sa³.

Je³su²jah³lai²na² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³ye³ū¹nhē³kxah³la²
 i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

14 Jā¹nxe³jut3su² kan²txi³ yxo²i²a³sah¹lxi³wxa². Je³su²jah³la²
 Txa²wā¹sū³na² Tah²hai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a²
 ā³wih¹sxā³ yxau²na³la². A²nxe³jah¹lxain²txi³ Txa²wā¹wā³nxīn¹te²a²
 a²si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ i³ye³ū¹nhē³na³la².

15 Nxe³sxā³ txa²wā¹wā³nxīn¹te²a² a²si³yxau³jah¹la²kxai³lu²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² nū³kxūn³nē³lxa³ju³ta² yan³ta³kxi²nē³na³la².
 Jah¹la²kxai³lu² txa²wā¹ki³nāu¹xai²na² yā¹nxe³la²sxā³ ko³nxe³ti³
 kāi³sain³si¹jau³nū³su² o²la³kxi²nūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yān¹ta¹ hai³txi³ we¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Ko³nxe³ti³
 kāi³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

16 Jā¹nxe³jut3su² ya³lo³txi² nxe³sxā³
 Je³su²jah³la² ā³tī³a³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³ki³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³lha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³ki³kxa² whāi²na¹
 ā³wa²su¹tū¹nhē³tu¹wa². Wi¹lhin¹sxā³ yan³ta³kxi²nē³tu¹wa².
 Hxi²kan¹nē³lxa³tāu³a² i³nxū²kwai³lxū¹nē³tu¹wa².

5

1-3 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nū³ka³txa² nxe²na³la². Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹jah¹lai²li² a²si³yxau³jah¹lai²li² Ju³te²a²
 nū³ka³txi³su² te²a² i²sxā³ i³so²na³la², Ju³te²a²nāu³xai²na² hxi²ka²sa³.
 Nxe³sxā³ a²nū²khai³su² kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³na²

ye³na¹ wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹na³la². Nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² tẽ³sxã³
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ũ³hũ²na³la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ a²nũ²a² kq³nxe³ti³
 kãĩ³ain¹ju³ta² ã³tĩ¹si¹ja³kxa³nũ³su² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ũ³hũ²na³la². Jah¹la²kxai³ kq³nxe³ti³ kãĩ³kxe³su²
 ũ³tĩ¹kxi² a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ kq³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxe³su²
 ũ³tĩ¹kxi² nxe³si¹ja³kxa³nũ³su² ũ³hũ²na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² jah¹la²kxai³ a²nũ²khai³su² ye²ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
 sa²kxai³lu² kq³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta² ten³kxi²nha²jau³su² o²la³kxi²sain³nha²na³la².
 Nxe³sain³si¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²li² ĩ²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wain³txi³ kq³nha²nxa³te²su² te²a² kq³nxe³ti³ kãĩ³te²su² te²a²
 nxe³te²he³la³kxa² yan³ta³kxi²nũh¹nyhah¹na³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu²
 a²ẽ¹nãu³a²kxai³lu² a³la³kxi²nũ¹yha¹hĩ³nx2na³la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 a²ẽ¹nãn¹jau³xai²li² hai³txi³ e³xa³jau³su² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— wã²nxũh¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
 ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³nũ³su² o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³hit1sain¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² e³xa³wa². Yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²nx2ti³kxai²nãn²tu³:

— Jah¹lai²li² ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³nũ³su² o²la³kxi²si¹ha¹ja³kxa³nũ³su² ĩ²sxã³
 so¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³hĩ¹na¹ so¹lxĩ³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² o²la³kxi²na³la². Kxã¹nhxĩ¹nu¹taĩ²na²
 te²yã¹nxe³jut3su² A³rãu²ah³lu¹taĩ²na² ju¹taix³ jã¹nxe³sxã³
 o²la³kxi²si¹ja³kxa³nũ³su² ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxãn³su² a²ha² yãn³taĩ²na¹ Kris²tu³jah¹la²
 sa²kxai³lu² A³rãu²ah³lu¹taĩ²na² yã¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su²
 wã²nxũh¹lxĩ³sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Wã²nxũh¹
 ĩ³sa²nẽn¹kxi²nha²si¹nha²ju³ta³nũ³a² kwa²sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³ju³ta²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txã³nxai²li² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Wxãĩ²li² Txa²wẽt³su²khai³nxĩ¹lxĩ¹. Hĩ¹na¹ wxa²wĩ³nu²khai³sa¹wi¹. A²nũ²a²
 yo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xai²li² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Yau³xã³xa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² nxe³nũn³te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹si¹ju³ta²
 o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹. Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxĩ¹.

Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7 Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² txa²wã¹ha³lo²a²
 yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ti³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² kãĩn²txi³
 si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a²
 ã³non²ta³kxi²nũ¹nhẽ³jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jah¹lain²txi³ a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³ kãĩn² ĩ³kaix1sxã³
 ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³ au³txi³ ĩ³ãĩn²ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² win¹ta² thãĩ³ti³la² sa²yo²we¹kxi²nha²ha²kxai³
 Je³su²jah¹la²kxai³lu² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²li² jau¹xai²na² a²yo²ha³kxa¹
 ain³kxi²sxã³ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 8 A²nxe³jah¹la²kxai³lu²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² A²ta²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Khãuhx3nha²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹ju³ta³nũ³a²
 ã³ne³wxe³ton³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Nxe³sxã³ sa²yo²we¹ta³lu²ka³tu³

a²nũ²a²nũ³xa² i²li³te²a² te²yã¹nxe² sa²yo²wē¹te²su² te²nũ³xa²
a²ẽ¹nũ³ai²na² i³hau³ko³tũ¹hain¹te²la³ te²su² te²na² nxe³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la²
A²hĩ¹nai²na² ah¹xa²na³la². 10 Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah¹lo²kxai³lu² i²sxã³ i³so¹sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxa³jah¹lo²su²
te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nũ³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
i³ye³ũ¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³ki³se³te²kah³la² a²he³la³ko³tu³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²wet¹Isãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ ã³na¹kxe³jau³su²

11 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wãn³txa² i³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²na² ka³lxa¹jau³xai²na²
ã³tau³to³tã³la². Yxãn¹ta¹ wa³lxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
wi¹lain³kxi²yah²lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³la².
12-14 Kwẽ³kxa² ka³lxa¹ko³xai²li² yxo²sa²te³yah³lxi¹lxa².

— Wãn³txa² wa³lxe³jau³su² a²hoh³lxi³su² yah³lxin¹ji¹xã¹. A²nũ²a²
ã³xai²na² i³tih³nxain¹yah³lxin¹ji¹xã¹. Na¹jau³su² na¹ta¹ yah²lxa³lxa².
Wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²na² hai³txi³ a³la³kxi²
ta³lun²yah³lxa³lxa². Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ ah¹lxi³sxã³ i³yau¹ũ¹nx2ti³to³ju³ta²
so¹lxi³ yũ²na³la². Txa²wã¹wẽ³ha³lxa³ jũ¹lxi³hĩ¹na² a²su³su³yau³xa²
so¹lxi³ i³te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ txon²ti³tãu³a¹ yain³txi³khai³su²
yain³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wẽ³ha³lxa² yã¹yxah³lxi¹lxa².
Wa³lxe³jau³xa² a²hoh³lxi³si²yah³lxa³nha²kxai³ a²su³su³yau³hũ³nxe² wãn³txa²
wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxah¹lxi¹lxa². Yxãn¹ta¹ wãn³txai²li²
ain³kxah¹lxin¹jau³xai²na² wain³jau³su² tã³nxa² wai³nxa³jau³su² tã³nxa²
hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxa³lxa². Te²yã¹nxe³sxã³ ko³nxe³ti³hin¹kxe³su²
tã³nxa² wi¹lhin¹kxe³su² tã³nxa² a²hoh³lxi³si²yah³lxa³lxa².

6

1 Yxah²lxa³nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²a² yã¹nxe³sxã³ wãn³txai²li²
a²hoh³lxi³si²a³sah¹lxi³hẽ¹la². A²wi¹lhĩ¹nai³tãn¹jau³xa² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² i³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã² i³hã³nũ²kxi²sxã³ wãn³txa²
ã³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a² wa³lxe³jau³xan²tu³ ã³ne³wxe³nũh¹a³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²si³yxa³jau³xai³tã² ah¹ o²la³kxi²xi²a³sah¹lxi³tã³lxa². A²yen³kxi³yu³ta²
ha³ya³kxa³lxi³sin¹ju³tai³tã² ã³na¹ki³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³
yxo²i²kĩ³sa²kxai³ nxe³jau³jau¹xai³ta³lxi³ ã²la² kãĩ³ki³tã³la². Kãĩ³ki³sa²kxai³
txa²wã¹si³yon³nũ³a² ã³nũ²la² ya¹nãn¹jau³nũ³a² wa³lxe³jau³xan²tu³
wi¹lain³kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la². 2 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² au³hxai²jau³xai³tã²:

— Yen³kxa² wi¹sa²hxa³n³kxa³ti³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
ã³ne³wxe³ki³sa²kxai³ a²nũ²a²te²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²i²te²na² wxa²ne³wxaih³ki³ju³ta² ã³ne³wxe³ki³sa²kxai³ nxe³ki³tã³la².
Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²ki³nãu¹xai²li² ya³lu²ki³kxai²nãn²tu³ yan¹nãu³a²
ka³ten³su² i³sa²yxa³xi²ki³kxe³nũ³su² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ã²la²
yan¹nãu³a¹ txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² a³ya³ti³nũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³su²
ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³jau³xai²na²
ha³kxa¹ ã³ne³wxe³ki³tã³la². ã³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a² wa³lxe³jau³nũ³a²
a³la³kxi¹jxah³lxi³nũ³nhẽ¹la². 3 A²nxe³kxe³kxai³lu² kãĩ³ki³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² ã³nhĩ²ka¹tũ¹nhẽ³kxai²nãn²tu³ nxe²kãĩ³ki³tu¹wa².

4 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² i²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²kxai³lu²
a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sxã³ sa²ha²te¹tũh¹sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³
wãn³txai²li² ã³na¹sxã³ sa²yo²ã³kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹lo²su²

jah¹lo²sin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² ā³wa³li²xi²sxā³
 ā³yo²o³tū¹ai¹nxa³lho³la². A²kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 wi¹lhin¹sxā³ i²yxau³nu¹hai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 nxū²kwai³wi¹hai¹nha²kxai³ nxe³kxe³su² nxe³ain¹na²hē³la². 5 Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹sxā³
 o²la³kxi²nū¹ha²kxai³ nxe² i²sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la². 6 Jā¹nxe³jut³su²
 ha³ya³kxa² yxo²i²ain¹ju³ta² ā³na¹ain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² i³āin²ta³kxi²nhai¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³wa³li²xi²sxā³
 ā³yo²o³tū¹ai¹nh³nx2nxa³wa². A²nxe³tū³ka³txai²na² hi²sen³su²
 Txa²wā¹sū³na² Ta²ha² Kris²tu³jah¹lo²si²ha²kxai³ āh¹lxi³sxā³ tē³sxā³
 hi³sa³ka³txa² ū³hxi²kī¹la³kxi²sxā³ su²lhā³ain¹kxa² yā¹nxe³jut³su²ju³ta²
 kāi³ai¹nh³nx2na³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na² a²yen³nāu³a¹
 tū¹kā³txai²na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² āu²lxa²to³tai¹nh³nx2na³la².

7 Nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ha³lo²a² kxīh³nū³xai²na² wi¹la³ wax³tu²tū³xai²li²
 yain³txa² wi¹lwen¹te²ju²hē³la². Hai³sxa² a²wa³kxēn³yah³la² yain³txa² kāin²
 wxa²so¹xi²te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 wi¹lhin¹sxā³ i²h³nx2na³la². 8 Yxān¹ta¹ si³sa² wai³la² ū³yhen³kxa²
 wen¹ko³sxa²kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³
 i³y¹li²h³nx2na³la². Nxe³sxā³ yan¹nāu³a¹ ha³nxe²a² ū³hi¹lhxa³thi³nx2na³la².
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa² yā¹nx2na³la². Sū³na²
 wān³txai²na² ha³ya³kxa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa²
 yā¹xain¹na³la². Ko¹xai²na² yā¹nxe³sxā³ Sū³nai²na² yen³nāu³a¹
 wi¹lye²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³ju³tan²te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ i³y¹li²hain¹tu¹wa². Sū³na² yen³nāu³a² u²lxi³
 ā³waix³si¹hain¹sxā³ khāuh³lxa³txi³sa²tē³ain¹tu¹wa².

9 Txa²ya³lxah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa². Nxe²e³a¹kxan²ti³
 te²xa²yā¹xah³lxa³lxa². Sū³na² wān³txai²na² ha³ya³kxa² yxo²i²yah²lxa³lxa².
 i²nx2ta¹wa². Wxa²e¹nāu³ai²na² sa²hau³kot³jah¹la² Kris²tu³jah¹la²
 i²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wi¹li²nx2ti³na³la².
 Ju¹ta² i²te²sa¹wa². 10 Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 ka²yāu¹ka²yāu¹sxā³ kāi³ū¹nhē³ju³ta² yū³te³sxa³jai¹ti²tu³wa². Wain³txi³
 kāi³ūh¹nx2ti³tu¹wa². Wain³txi³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wā²na³xalho³la².
 A²kxā³nxa² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxai²xai³te²nāu³xa²
 a³la³kain¹yah³lxi¹nha²kxai³ ā³non³ta³kxain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Jā¹xah³lxi³ta¹hi¹nhē³la². Nxe² kāi³yah³lxin¹ju³ta²li² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² ne³wā²na³ūh¹nx2ti³xalho³la². 11 Nxe³ha²kxai³
 te²yā¹nxe² nxū²kwai³lxū¹txi³ kāi³sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²ha²
 yan¹nāu³a¹ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² yū³yah³lxin¹tu¹wa². Ā³ten³sxā³
 wahx³xah³lxin¹kxi³nū³a² yū³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²na²
 ten³khaix¹sa³nha²wa². 12 U³lhxā³ kwa²hxi²tha³sxā³ yxo²i²yah³lxi³txa³hē¹la².
 Txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxi³kxe³nū³a² i³yau¹ū¹hain¹jau³xai³tā²
 yxo²i²nha²sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Te²yā¹nxe² kāi³jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²nha²sxā³
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxe³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

Sū³na² wān³txa²ya²la³tu³ we¹tū¹nhē³kxe³nū³su²jau³su²

13 A²kxā³nxi¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² i³ye³kxi²sxā³
 A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² wān³txai²na² ain³kxi²so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Yen³kxa² kxã³nãu³a¹ yan¹khai¹tãu³a¹ kãi³ũh¹ju³ta³nũ³a²
 ĩ³yau¹ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ĩ³yau¹ũ³ũh¹ka³tu³ta¹ a²nũ²a² te²li² Sũ³na²
 kãin²ju³ta² yã¹nxe³te²la³ yũ³te²sxa³wa². Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹khai¹nxe²
 yxau³te²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ã³sen³sai¹sxã³ kãin²jah¹la² yũ²nxa³ha²kxai³
 a²lxi³khai³xa² ĩ³ye³sxã³ wã²nxũh¹ ĩ³ye³ũ¹nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 14 ĩ³ye³ũ¹nha²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nãu³a¹ ĩ³ka³li¹ti¹nx²ta¹tu¹wi¹. Wxa²ne³tah²nãu³su² kãin²
 ka³lxa¹ton³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 15 Nxe³ka³tu³
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu²ya³nã³ta³ki²la²sxã³wah³nxe³ta¹hxai³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Wah³nxe³ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ ĩ³ye³ũh¹ju³xai³tã² sa²yo²we¹nha²sxã³
 a²ki³lha³lxa³khai³xa² a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 a²nũ²ai²na² ĩ³ye³kxai²nã²tu³ a²ya³la³lhu² jau³su² kxai²nã²tu³ a²nũ²a²
 ã³xa² ã²la² kãin²txi³ ĩ³lxi³nha²jah¹la² ĩ³ye³yo²nũ¹si¹te²ju²hẽ³la².
 Nxe³sxã³ ã²la² kãin²txi³ ĩ³lxi³nha² te²na² a³txi²ki³kxai²nã²tu³
 ĩ³wã³wã³ta³kxi³jau³xa² yũ³hĩ³nx²nxa³wa². Hãi¹sxã³ yo²ã²sxã³
 yxau³hĩ³ki³tã³la². 17 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²wã³txai²na²
 hai³txi³ yau³ã³xa² ĩ³yax¹ju³sxa³wa². Hãi¹sxã³ jau³xain²txi³
 yxau²sa²tẽ³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³kxai³lu² yo²ã²ain¹tũ³ka³txa²
 Txa²wã¹sũ³na² wã³txa² yo²ã²ain¹tũ³ka³txa² e³lxah²lxi³yain¹na³la².
 18 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wã³txa² ya²lan³tu³khaix¹ju³xa²
 yau³ha¹li¹ yũ²na³la². Yen³kxa² yan¹khaix¹nãu³a¹ kãi³ũh¹ju³nũ³a² yũ²
 a²wã³txi³khai³xa² ĩ³ye³ũ¹nha²kxi³jau³xa² yũ² nx²na³la². A²nxe³ju³xai²li²
 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³ha¹kxi²nha²nxa³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³nha²nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² yxau²xai³ki³tã³la².
 ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nẽ³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³a² ya³nã³ta³ki²la²sxã³
 wah³nxe³ki³tã³la². Nxe³ju³ta²li² ã³na¹ki³sxa³lho³la². Kan²txi³
 yo²ã²ki³tã³la². 19-20 Wah³nxe³ki³sa²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² yã¹nxe³ki³tã³la².
 Nxe³tẽ³na² sa²kxai³lu²:

— Ā³yit¹sxã³ yxau³na¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nã²tu³ ta³nu³lhũ²ka³txa²
 kãin²khaix¹nxe³ka³txa² kwa³thi³lĩh³na² sa²ka³tũ³kxi²ka³txa² tẽ³sxã³
 ã³na¹ain¹te²ju²hẽ³la². Ā³na¹ain¹kxai²nã²tu³ kwa² ã³nxai³ju³ta²
 yũ²te²sxa³yu²hẽ³la². It3ta² nũ³kxũ³kxan²ti³ ã³nxai³te²sxa³yu²hẽ³la².
 Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² ã³wih¹sxã³
 yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³ai²na² kan²txi³ wah³nxe³sa²tẽ³ki³tã³la².
 Yo²ã²hĩ³ki³tã³la². A²kxã³nhxĩ¹nai³tã² I³sa³e² nũ³ka³txu¹tai²na²
 nxe³te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² yuh³xan¹thĩ³na² so¹lxi³ wã³nxĩ¹ti³
 ĩ³ye³ũ¹hain¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²a² so¹lxi³ ã³wih¹te²ju²hẽ³la². Kwẽ³kxa²
 ka³na³ka³nat3sxã³ ã³wih²xai³te²ju²hẽ³la². A²nũ²a² I²li³te²a²:

— Ā³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxe³ju³su² kxan²ti³ ã³wih¹hĩ³nx²nxa³wa².
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 ka³la³xi²sxã³ yxau²sa²tẽ³na³la². Yxau³te³na¹ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na³la²,
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²sa³. Te²yã¹nxũ³sxã³ ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹
 yo²ã²ki³tũ³ka³txa² ka³la³sxã³ yxau²sa²tẽ³nũ³ki³tu¹wa². Nxe³kxe³su²
 wah³nxe² yxau²xai³ki³kxe³su² yan¹nãu³a¹ ã³na¹hẽ³lxa³lho³la².
 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 ĩ²sxã³ ĩ³so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a²

wā³nxīn¹ti³ĩ³ye³ūh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Me³ki³se³te²kah³la²a²he³la³ko³tu³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

Me³ki³se³te²kah³lu¹txai²na²a²nũ²a²ĩ³ye³ūh¹jah¹lo²su¹jau³su²

¹ Jā¹nxe³jut³su² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² sxi²je³nu¹tai²li²
Sa³lẽ²thi³na² a²wa³kxẽ³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² yen³nāu³a² a²nũ²a² wā³nxīn¹ti³
ĩ³ye³ūh¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu³ta¹
nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³kxai³lu²
a²ko¹ko¹nũ³ka³txi³xu¹tai²na² he¹li³sxā³ sun²tā¹hxa³tai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²na¹Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ne³kxauh²xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ne³kxauh²xi²te³na¹ Txa²wā¹sũ³na² ka³lih³ti³hit¹jau³su²
e³kxi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². ² E³kxi²nyha¹te³na¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxai²na² a²ko¹ko¹nũ³ka³txa² ā³nhe¹kxi²sxā³
so¹kxi²kxai²na² tẽ³sxā³ wā²nhũ¹nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³
yen³kxa² hxi²ka² hxa³sxā³ yen³kxai²na² yũ³kxai²nān²tu³ yen³kxa²
ki³ka³na³ka³nat³sxā³ wā³kot³sxā³ so¹sxā³ ũ³ha¹kxi²te²ju²hẽ³la². Nxe³sxā³
yen³kxa² ka³lxa¹sxā³ nxe³xai³sxā³ ũ³wha¹nũ²la² Me³ki³se³te²kah³la²
hxi²ka² ũ³hũ¹nyha³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu²
Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² a²ĩ³lxa² a²si³yxau³tāu³a² txa²nũ² ha³lo²a²
wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³sxā³ yxau²xai³kxa² a²wa³kxẽ³yah³lo²su¹.
Nxe³hxai²na²hẽ³la². Te²yā¹nxe³sxā³ Sa³lẽ²thi³na² a²wa³kxẽ³yah³lo²su²
ha²kxai³ a²ĩ³lxa² āh¹ a²si³yxau³tāu³a²su² ha³lo²a² hāun²kxa² yxau²xai³kxa²
a²wa³kxẽ³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la². ³ A²nxe³jah¹lu¹tai²li² a²wĩ³na²
ĩ²ki³sxa³ha²kxai³ a²hã³ka³na² ĩ²ki³sxa³ha²kxai³ a²si³yah³la²nāu³xu¹tai²na²
ĩ²ki³sxa³ha²kxai³ nxe³ki³tã³la². Hai³txi³ wẽ³sa² a³li³lah¹je³nu¹tai²li²
ĩ²ki³sxa³ha²kxai³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²je³na³kxa² ĩ²ki³sxa³ha²kxai³
nxe³ki³tã³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² A²ta²ha² te²hũ³jah¹lo²su² na³la².
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a¹a²nũ²a² wā³nxīn¹ti³ĩ³ye³u¹sa²tẽ³na³la²,
Me³ki³se³te²kah³la²sa³.

⁴ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ²khai¹nxe³jah³ixi³hẽ¹la².
Hxi²nxe³khai¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu²
a²ko¹ko¹nũ³ka³txa² yen³kxa² ka³lxa¹txi³ so¹kxi²nyhai¹kxu¹tai²na²
wā²nhũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yen³kxai²li² hxi²ka² hxa³sxā³ yen³kxai²nān²tu³
ki³ka³na³ka³nat³sxā³ wā³kot³so¹xi²sxā³ ũ³ha¹nũ²la² yen³kxa²
ka³lxa¹sxā³ Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² wā²nhũ²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
⁵ Te²yā¹nxe³jut³su² Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² so¹lxi³
a²nũ²a² ĩ³ye³ūh¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka³txi³nāu³xai²na²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² hi³ka² hxa³sxā³ yen³kxai²na² yũ³kxe³su²
ki³ka³na³ka³nat³sxā³ so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³te²ju²hẽ³la².
A²nũ³ka³txi³khai³xa² so¹kxi²nyhai¹te²ju²hẽ³la², a²yxo²ha³kxa¹
A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nāu³syu¹kxan²ti³na². ⁶ Nxa²ha¹te¹
Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa³la³
ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³kxan²ti³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² yen³kxa²
wā²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
a²yen³kxa² a²ko¹ko¹nũ³ka³txa² so¹kxain¹kxa² wā²nhũ²xai³kxe³su²
so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². So¹kxi²te³na¹ ĩ³ka³lih³ti³hit¹jau³su²

ĩ³ye³kxi²nũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ka³lih³ti³hit¹jau³su² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa².
 Wãn³txa² wi¹jau³nu³a²kxai³lu² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su²
 te²kxai³lu¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ³ka³lih³ti³hit¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²nũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² ã²la²
 hxi²kan¹te²a² a²yo²wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³ka³lih³ti³hit¹jau³su² kũ³we²ki²la²
 hxi²ka¹nxa³te²a² ĩ³ye³kxi²te²ju²hẽ³la². 8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Le³vi²ah³lu¹ta²na²
 a²ne³tah²nãu³su² yah³lon¹sã³ ya³lu²ain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
 a²nũ²a² ã³su² ĩ³ye³ũh¹kxe³su² ã³wẽ³no³tain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
 Me³ki³se³te²kah³la² a²wẽ³no³te²a² ĩ³ye³kxi²nẽ³lxa³wa². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
 ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³te²na² te² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su²
 so¹kxi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ Me³ki³se³te²kah³la² a²wẽ³not³jah¹la²
 ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su²
 so¹kxi²jah¹la² ka³ten³ti³ yxau²xai³jah¹lo²nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la²,
 Me³ki³se³te²kah³la²sa³. 9-10 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Le³vi²ah³lu¹ta²na²
 hai³txi³ a³li³lah¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³li³lah¹xa³kxan²ti³ a²si³yah³lu¹ta²na²
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ẽ¹nãu³u¹ta²na² ãh¹yũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Me³ki³se³te²kah³la² ĩ³ha¹txi²hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²
 Jã¹nxe³sã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² tẽ³sã³
 wã²nhũ²xai³kxa² Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹tãu³a² Le³vi²ah³lu¹ta²li²
 A³bra³ãu²ah³lu¹ta² a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³ yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su²
 ũ³hũ¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Le³vi²ah³lain²txi³ a²șa³wi³ha³lxai²na²
 sa²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³su² hã²wxãn³txa³nu² yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su²
 so¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ I³sa³e² nũ³ka³txu¹ta²na² sa²yo²we¹jau³xu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²kã³nxa² I³sa³e²ah³lu¹ta²na² a²ki³lha³lxa²khai³su²
 ka³lxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³sã³ ka³na³ka³na³jah¹la²
 so¹lxi³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³
 Le³vi²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su² A³rãu²ah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
 Nxe³jah¹la²kxai³lu² A³rãu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
 a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 I³sa³e² nũ³ka³txu¹ta²na² a²yo²ha³kxa¹ nxe² kãi³ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sã³ ĩ²nẽ³kxe³nũ³su²
 hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³tũ¹nhẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
 hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot³tũ¹nhẽ³ke³la³te²kxai³ A³rãu²ah³lu¹ta²na² wa³ka³la²
 a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² ã³nhĩ³nx2na³la². Me³ki³se³te²kah³la²
 a²wẽ³no³kxa² yũ³hĩ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹tah¹lxa¹ hai³txi³
 ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Nxe³ha²kxai³la¹ a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxa²
 he³la³kxa² ã³lxa³txi³ ĩ³ya¹kxai²nãn²tu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹kxi³jau³xa² yau³ã³lxi² wẽ³non³jau³xa² ĩ³ye³kxi²nũn³tu¹wa².
 13 Nxe³sã³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²nxe³jah¹lai²li² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³sxa³wa².
 A²lo³nu¹ta²li² Ju³ta²jah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³xai²la¹wa².
 A²nxe³tũ³ka³txu¹txai²na² kxã³kxai³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹
 a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
 Le³vi²ah¹la² a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ o²la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 14 Jã¹nxe³sã³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² Ju³ta²jah³lu¹ta² a²ne³tah²nãu³su²
 a³li³lah¹sã³ txon¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² Moi³șe²ah³lu¹ta²na²
 kwa³na³nẽ³jau³xu¹ta²na² e³kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².

Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ nxe² o²la³kxi²si¹jau³nũ³su²
kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Me³ki³se³te²kah³la²yã¹nxe³jah¹lo²su²jau³su²

15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²ai²na²
wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũh¹jah¹la² ã³lxi³jah¹la² yũ²na³la². Me³ki³se³te²kah³la²
yã¹nxe³te² he³la³kxa² yãxite²la³wa². 16 Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹jau³xa²
i³hxi²ka¹ti³hi¹txa³wa². Yxãn¹ta¹ka³ten³su² yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ ya³lu²ju³ta²
yũ³jah¹lo²sxa³wa². 17 A²nxe³ju³ta²li² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
Je³su²jah³la² kãi³ti³hit¹jau³su² i³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
i³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũh¹si¹ju³ta²
o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹. Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Kxã³nxai³tã² wãn³txa²
kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²kĩ³ta¹ti²tu³wa². Ain³kxi²kĩ³kxan²ti³
ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²tã² hxi²kan¹txi³ ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³ta¹ti²tu³wa².
Wãn³txai³tã² kãin² wã³nxĩn¹nxa³kxan²ti³ ha³lo²a² wi¹ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³kĩ³ta¹ti²tu³wa². 19 Nxe³kxa² ha³tih³nãu³ãn²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² tah²yau³xan²tu³ ain³kxi²kĩ³ta¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³jau¹xai²na²
ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² hxi²kan¹txi³ ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ha³lo²a² ã²la² wi¹ju³ta² wah³nxe³kĩ³tã³la².

20 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²wãn³txi³khai³xa²
i³ye³sxã³ i³ye³ũh¹na³la². Kxã³nxi¹nu¹ta²kxai³lu² A³rãu²ah³la²
nũ³ka³txa² a²wa³ka³li³yu³ta²kxai³lu² ã³si³wxe³tãu³a¹ hai³txi³
i³ye³ũh¹jau³xa² yũ³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 21 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũh¹
ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ne³nxẽ³nai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²na¹xai²na² ã³sen³sai¹sxã³ kãin²jah¹la²
yũ²nxa³kxan²ti³txai²na² so¹lxi³ i³ye³a¹wi¹. Hai³txi³ Txa²wãn³txai²na²
i³yat¹jah¹lo²txã³wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ wxãi²kxai³ Txa²yen³nãu³ai²na²
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ i³ye³ũ¹si¹ju³ta² o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah¹lo²kxai³ i³ye³ũ¹nhẽ³kxe³nũ³su²
wi¹khaix¹jau³xai²la¹wa². Wi¹lha²tẽ³na³la². Je³su²jah¹la² hxi²ka²
yxau²sa²tẽ³kĩ³sa²kxai³ yxo²i²kĩ³jau³xai²la¹wa².

23 Nxe³ha²kxai³la¹ kxã³kxai³ A³rãu²ah³la² sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² a²nũ²a²
i³ye³ũh¹tũ³ka³txu¹tai²na² ka³lxa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹nũ²nãu³a²
ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxi³te²ju²hẽ³la². Ya³lu²ju³ta³nũ³a²
yũ³yah³lxi³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ o²la³kxi²sa²tẽ³yah³lxi³te²sxa³yu²hẽ³la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su² yxau²sa²tẽ³ha²kxai³
a²wa³ka³la² ã³na¹sxã³ a²nũ²a² ã³xa² a²wẽ³not³jah¹la³nũ³a²
yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
i³ye³ũ¹sa²tẽ³nẽ³na³la². 25 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹
sa²hau³kot³sa²tẽ³ũ¹nhẽ³na³la². A²nũ²a²i²li³te²a².

— Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta² ten³sa³nha¹. Nxe³te²nãn²tu³
Je³su²jah³la² ã³i³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ sa²yxou²ã³hĩ³nx²nxa³wa². A²ẽ¹na²
sa²hau³kot³sa²tẽ³ũh¹tu¹wa². Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³su²
yxau²xai²na³la². Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ã³non²ta³kxi²si¹nhẽ³jau³su²
i³ye³kxi²sa²tẽ³na³la², Txa²wã¹sũ³na² ne³nxẽ³na² ain³kxi²sa³kxa³.

26 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Yxaih¹ju³ta² yū²nxa³wa². Ko³nxe³ti³
kāi³jah¹lo²sxa³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³te² nū³ka³txa² sa²hait¹so²sa²tē³na³la².
Hā²wxān³txa³nū²oh³nāu³nū¹ka³na¹ka³la³xi²sxā³wxi²kin³ti³ton³sa²tē³ūh¹na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹lain²txi³ i³ye³ū¹nhē³jah¹lo²lxi³ ha²kxai³
wain³na³la². 27 Jā¹nxe³jut³su² yuh³xai²nān¹te²nū²a² wā³nxīn¹ti³
i³ye³ū¹hain¹te²su² te²a² hai³txi³ te²yāx¹jah¹lo²sxa³wa². Nxe³sxā³
yuh³xai²nān¹te² nū³ka³txai²na² te²nān²tu³ nxe² kāi³te²ju²hē³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ ka³yuh³xa² wi¹te²a²
tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² txa²nū²
a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³khai³xa² ā³wa²su¹te³lhxā³ ū³hū¹sān²nū²la²
hā²wxān³txa³ a²nū²a²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxi³ju³ta²
ā³wa²su¹si¹jau³nū³su² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹te²ju²hē³la². Nxe³to³ta¹
Je³su²jah³la² yāx¹jah¹lo²sxa³wa². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³ yen³kxa²
Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la². Ū³hū¹ka³tu³ti¹ a²nū²khai³xa²
wā²nxūh¹ ū³hū¹ha²kxai³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Ye³ka³lxa¹txi³
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 28 A²kxā³nxa² Moi³se²ah³lu¹ta²na²
kwa³na³jau³xu¹ta²na² i³yau¹ū³nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nū²ai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ a²ē¹nāu³a² au³txi³nāu³a² a²ko³nxe³kxe³su² yū³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe²yain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a²
wā³nxīn¹ti³ i³ye³ūh¹jah¹la³nū³a² i²sxā³ so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³ū¹nhē³jau³xa² ā³ta³lo³hēt¹sxā³
i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² A²ta²hai²na²
i²sxā³ so¹ta¹hxai²hē¹la². I²sxā³ so¹jah¹lai²li² wi¹kāi³sxā³ yxau²xai²na³la².

8

Je³su²jah³la² i³ye³ū¹nhē³jah¹lo²khai³su¹jau³su²

1 Jā¹nxe³jut³su² Jah¹lai²li² Je³su²jah¹lai²li² wā³nxīn¹ti³
i³ye³ū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Oh³nāu³nū¹ka³na¹ ā³wxe²sa²tē³na³la².
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²wi¹nē³tāu³a²
ā³wxe³sxā³ ha³lo²a² whāi²na¹ a²wa³kxēn³ton³yah³na³la². 2 Kxā³nxai³tā²
a²nū²a² i³ye³ūh¹jah¹lai²na² a²hxi²kan¹te²na² sa²kxai³lu² Sū³na² sxi²ha²
yuh³xan¹thi³na² wi¹khai¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
ne³nxē³na² i³ye³kxi²ha²kxai³ a²nū²a² i³ye³ūh¹jau³su² i³ye³kxi²ha²kxai³
nxe³si¹jau³nū³su² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² oh³nāu³a¹ Sū³na² ha³lo²khai³xa² ā³wih¹ka³tu³
Sū³nu²kxai³lu² i³ye³ū¹nhē³na³la².

3 Jā¹nxe³jut³su² I³sa³e² nū³ka³txa² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹ju³ta²
a³la³kxain¹te²ju²hē³la². Ju³te²a²nāu³xai²na² hxi²ka² i²sxā³ so¹jah¹lo²su²
te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ i²sxā³ so¹kxah¹lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa²
yuh³xai²nān¹ta² yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ha²kxai³
ka³yuh³xa² wi¹te²a² tē³nū²la² su²lhxā³ a²ti³ha²yau³khai³xa²
Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Yen³kxa²
hxi²tē³nhā²nxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² yen³na²
ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la²
wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹nhē³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³tū³si¹jau³nū³su²
ā³wih¹kxai²nān²tu³ yen³kxa² ū³hū¹hū³nx²na³la². 4 Txa²wā¹ha³lo²ai²na²
a²nū²a² yū³te²ju²hē³la². Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txa² sa²yxo²we¹te²a²

yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xa² yen³kxa² Sũ³na² ũ³hũ¹ju³ta²
o²la³kxi²te²a² ã²la² yũ³te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã³ ã²la² yũ³ha²kxai³
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²li² wxa²kan³sxã³ yxau²kxi²nẽ³kxan²ti³
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yo²wet¹si¹jau³nũ³su² yen³kxa²
ũ³hũ¹ju³ta³la³ o²la³kxi²hĩ³nx2nxa³wa². ⁵ Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
yxau³thĩn³khai³xa² yũ³te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã³ yuh³xan¹ko³xan¹thĩ³nai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yxau³thĩ³nhũ³na³la². Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
yxau³thĩn³khai³sxa³wa². Yxãn¹ta¹ thĩ³nhũ³na³la². Te²yã¹nxe³jau³xa²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ain³kxi²so¹ha²kxai³
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yxau³na¹thĩ³na² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹, wã³la³ka³txa²
wxa²ka³la³sxã³ ĩ³ye³kxi²ki³sĩ¹nai³ta²su¹. Nxe³te²yã¹thĩ³nhũ³thĩ³na²
we¹txa²hẽ³li¹. Txa²wãn³txa² ĩ³yax¹sxã³ we¹txa³hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³nu¹kxai³lu² nxe³ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
yxau³te²ki³na¹xai²na² ã³non²ta³kxi²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³la¹
Je³su²jah³la² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹ta²
sxi²han²tu³ ĩ³ye³ũh¹tũ³ka³txai²na² hxi²ka² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³non²ta³kxain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ã³sen³sai¹sxã³
ã³non²ta³kxi²nẽ³na³la². ⁶ Te²yã¹nxe³jut3su² yuh³xai²nãn¹te² nũ³ka³txa²
ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ³ka³txai²li² a²wa³ka³la² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yu³jut3sxa³wa².
Je³su²jah³la² wa³ka³la² hxi²kan¹sxã³ ã²la² ã³sen³sai¹yuh³na³la². Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³xa² ã²la² hxi²kan¹jau³su² na³la².
A²nũ²a² kãĩ³ũ¹hain¹jau³nũ³a² ĩ³hen³txain¹jau³xai³tã² ã²la² wi¹lxi² nxe²
si³yxau²na³la². Oh³xai²nãn¹te²a² yen³kxa² nxe² si³yxau²na³la².

⁷ Jã¹nxe³jut3su² a²kxã³nxai³tãn¹jau³la³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹hĩ¹nai³tãn¹jau³la³
wain³kxa²txi³ ai³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ wãn³txa² tah²yau³xa²
wẽ³not3jau³nũ³la³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ai¹nhĩ³nx2nxa³wa². ⁸ Nxe³yãn¹tah¹lxa¹
wain³txi³ kãĩ³ai¹nxa³kxe³su² Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ha²kxai³ ĩ³wãit3sxã³
e²kxi³ta¹hxi²hẽ¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ Txai²li² Sũ³nu²na¹xai²na² wãn³txa² tah²yau³xa²
ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. ĩ³sa³e² nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxi² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxi² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. Kãĩ³ũh¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.

⁹ A²kxã³nxã² a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² E³ji²ta²ko³xa² yxau²xai³lain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² ta²ko¹xu¹tai²na² sa²sai¹si¹hai¹na¹jau³su²
wi¹kãĩ³ũ¹hai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wãn³txa² sa²yo²wet¹sa²tẽ³sain¹ta¹hxi²nxa³ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ wi¹kãĩ³ũ¹hai¹na¹ju³ta² ã³na¹a¹hẽ³li¹.

¹⁰ Nxe³ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ wi¹kãĩ³ũ¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a² ĩ³sa³e²
nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³nũ³a² nxe³te³nah¹lxi¹, Sũ³nu²na¹xai²na²
nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Tũ¹ka³txai²na² a²ne³nxẽ³nai²na²
ĩ³kwa³na³ai¹na¹jau³xa² ã³wih¹tu¹wi¹. A²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
tah²yau³nũ³a² ũ³wha²li¹la³kxai¹na¹tu¹wi¹. Txai²na² so¹lxi³
ta²nxũ¹ka³txai²na² A²sũ³na² Si³yxau³kah³lo²syu¹hai¹na¹tu¹wi¹.
Ta²nxũ¹ka³txai²na² Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³sain¹tu¹wi¹.”

¹¹ Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹kxi³jau³xa² yũ²nxã³lho³li¹.
Nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹.
 A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ā²la² ĩ²yxau²xai³lhai¹nha²kxai³ nxe²
 ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹. Tũ¹kā³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
 ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹. Hxi²ka¹nxa³jah¹lo²su² tā³nxa²
 hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²su² tā³nxa² ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹.

12 Nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³wā²na³kxai¹na¹tu¹wi¹.
 Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sũ³nai²li² wān³txa² tah²yau³xa³
 kãi³ũh¹hain¹ju³nũ³a² ĩ³ye³kxai¹nhĩ¹na¹ a²wi¹lhĩ¹nān¹ju³xai²li²
 ā³wa²sut¹tā³la². Wa³su³txi³ tĩ³non³sxā³ tĩ¹ũ¹nhē³tu¹wa².

9

Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²ki³ju³su²

1 A²wi¹lhĩ¹nān¹ju³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² ĩ³sa²nēn¹kxi²ju³xa²
 ĩ³thi³nxe³te²ju²hē³la². Ha³lo²a² sa²nēn¹kxi²thĩn³nũ³a² a²nũ²a² hxi²ka²
 we¹thĩ³na² wā²nā³ũh¹te²ju²hē³la². 2 Nxe³thĩ³nai²li² nē³nha¹lin¹thĩn³su²
 te²ju²hē³la². A²wi¹lhĩ¹nān¹thĩ³na² sa²kxai³lu², “Wi¹lhĩn¹thĩn³su¹.”
 Nxe³te²ju²hē³la². A²nxe³thĩ³nāu³ai²na² lā³pi³āu²tē³na² ũh³wxe³ha²kxai³
 me²sa³ka³lo³a² ũh³wxe³ha²kxai³ yain³ta³nũ³xa² Txa²wā¹sũ³na²
 ũ³hũ¹tũ³nũ³a² ũh³wxe³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². 3 Ā³ta³lo³hē¹thĩ³na²
 jũ¹nxe² si³tah³xan¹thĩ³na² sa²kxai³lu², “Wi¹lhĩn¹khaix¹thĩn³su¹.”
 Nxe³te²ju²hē³la². 4 A²nxe³thĩ³nāu³ai²na² kwa³thi³lē³na² ha³nxe²
 ĩ³tho³xa² wi¹lũ³tho³xa² nxe³tē³na² wi²sxa³ha²kxai³ nxe³thĩ³na²
 yũ³te²ju²hē³la². A²nxe³tē¹na² a²tai²na¹ ya³tē³ya³ten³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a²
 we¹te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² ā³xa²sa¹, kai²syē¹na²
 yũ³nũn³te²ju²hē³la². A²nxe³tē³nai²na² a²tai²na¹ ya³tē³ya³ten³ka³lo³a²
 ou²ro²ka³lo³a² ũ³ta³lo³hē³kxi²te²ju²hē³la². Nxe³tē³nai²na² sa²kxai³lu²
 yen³ka² wi²sxa³te²ju²hē³la². Wi²sxa³te²a²sa¹. Kwa³ta³lē³na² yain³txu¹tai²na²
 ma²na³ki³a² ũ³whi¹ha²kxai³ A³rāu²ah³lu¹tai²na² a²hi³sa³ka³txa²
 ũ³hai¹kxi²nha² ai³ka³txai²li² wi²sxa³ha²kxai³ a²nxe³ta³ka³txai²li²
 ha³tēh³nxā³nxa² wā²nxũh¹ ne³kā³lũ³kxi¹xi²te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³
 txah³lxa³ka³lo³a² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a² wi²sxa³ha²kxai³
 nxe³te²ju²hē³la². A²nxe³sxā³ ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a² ka³lo³ha¹lin¹kxa²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txu¹txai²na² ĩ³hau³ko³tũh¹te³lhxā³ ain¹ju³su²
 ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²ju²hē³la². 5 Nxa²ha¹te¹ kai²syē¹na²
 a²ne³ka³nah²nāu³ai²na² a²nũ²hũ³te²a² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³te²a²
 ha¹lin¹jah¹la²nāu³xa² sxa³ya³te²ju²hē³la². Nxe³te²na² ha³lo²ai²na²
 txa²wā¹kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² Txa²wā¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
 ā³wa²su¹kxe³su² ĩ³sa²wa²lho¹xi²si¹nhē³tē³su² ne³yxau³kxi²ya³te²ju²hē³la².
 A²nxe³jut³su² wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³ wān³txa²
 yxau³ka³lxa¹txi³ e³hĩ³na¹wa². Yxān¹ta² hĩ¹na² nxe³sa²nxa³nha²wa².

6 Nxa²ha¹te¹ yen³kxai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹ hau³ko³ta³lun²te³na³na¹
 hā²wxān³txi³nũ² a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹hain¹jah¹la² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². A²lan²ta²
 hāi¹nxe³ti³xa¹ thĩ¹nai²na² a²wa³kxan¹thĩ³na² ā³wih¹xai³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Txa²wā¹sũ³na² sa²nēn¹kxi²ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²to³ta¹hxai²hē¹la².
 7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² au³txi³ si³tah³xan¹thĩ³nai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
 wā³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹la² ĩ²li³te²a² hai³txi³ ā³wih¹to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².
 Wā³nxĩn¹ta² hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³ a³lan²ta² kwē³kxa² ko³ka³na³ka³nat³sxā³

ā³wih¹to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe² ā³wih¹kxai²nān²tu³ ka³yuh³xa²
 a²ti³ha²yau³xa² hxi²tē³nha²nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la²,
 a²kō³nxe³ti³ kâi³nha²ju³ta² sa²wa²su¹si¹jau³sa². Nxe³nū²la² ū³hū¹ka³tu³ti¹
 a²ti³ha²yau³xa² nxūh¹lx³ hxi²tē³nha²sxā³ ā³wi²xi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ a²nū²a² nū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ kō³nha²nxa³sxā³ kō³nxe³ti³
 kâi³te²li² sa²wa²su¹si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te²ju²hē³la². 8 Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 i³yau¹ū³nhē³na³la². I³yau¹ū³nhē³ka³tu³ta¹ thī¹nai²li² yū³ye²tāu³a²
 hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³thī³na² ā³wih¹ki³ju³ta³nū³a²
 yū³ki³sxa³wa². 9 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa².
 Nxe³sxā³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 ū³hē¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²kxan²ti³ hai³txi³
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kō³tē³jut³sxa³wa². 10 Ju¹tai²na² sa²kxai³lu²
 yain³kxi²ki³ju³ta² so¹lx³ i³na²ki³ju³ta² so¹lx³ ā³nhxan³ka²ti²ki³ju³ta²
 so¹lx³ i³yau¹ū³nhē³jau³xai²la¹wa². Txa²wā¹nū²khai³xa² so¹lx³
 sa²hau³kot³jau³xai²la¹wa². Wa³nūt³jau³xa² wā²nā³ū¹nhē³lxa³ta³lxa¹
 txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² nxe² kâi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

11 Yxān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² wxā³tai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a¹ wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹nhē³kxe³nū³su² wxā³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ yen³kxa² wi¹kxa² ā³si³wxe³nū¹nhē³tai¹ti²tu³wa².
 Jā²nxe³sxā³ sxi²ha² o²la³kxi²nū¹nhē³thī³nai²na² sa²kxai³lu² thī³nā³lx¹na³la².
 A²kxā³nxān¹thī³nai²tā² a²nū²a² hxi²ka² we¹thīn³su² te²jai¹ti²tu³wa².
 Yuh³xai²nān¹thīn³su² te²jai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ hī¹nai²nān¹thī³nai²li²
 te²yāx¹thīn³su² ti³he¹xai¹nxa³lho³la². Ā²la² wi¹thīn³su² na³la².
 12 Te²yā¹nxe³jut³su² Kris²tu³jah¹la² wxā³sxā³ ā³wi¹hī¹na² thī³na²
 wi¹khai¹xthī³na² ā³wi¹hī¹na² hai³txi³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 ka³bri²ta² a²ti³ha²yau³su² tā³nxa² po¹na² wē³sa² a²ti³ha²yau³su²
 tā³nxa² a²nxe³jau³xa² tē³sxā³ ā³wih¹te²sxa³yu²hē³la². A²ti³ha²yau³xai²li²
 Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹jau³nū³su² nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³
 a²ti³ha²yau³khai³xa² tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū²na³la². Ū³hū¹ha²kxai³
 ka³tē³na² wi¹tāu³la³ ū³hū¹nhē³ju³ta³nū³a² hau³kō³ta³lun²na²hē³la².
 13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ka³brit²su² tā³nxa²
 pon¹su² tā³nxa² a²ti³ha²yau³xa³ tē³sxā³ ā³wih¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 ū³hū¹te²ju²hē³la². Po¹na² wē³sa³ a²sī³na² ū³thū²hxat³sān²nū²la²
 a²yā³nū³ka² tē³nū²la² a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² sa²yo²ā³kxai²nān²tu³ a²nxe³te²na² a²nū²khai³xa² a²tai²na¹
 nxa³txi³te²ju²hē³la². Nxe³kxai²nān²tu³ a²yā³nū³kai²li² tē³nū²la²
 wxa²ne³sa²hē¹txai³te²ju²hē³la². A²nxe³ju³tai²li² o²la³kxi²nū¹kxan²ti³
 txa²wā¹nū²ai²na² so¹lx³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³la². 14 Nxe³kxi³te²ju²hē³la².
 Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhi¹nai³tā²
 a²ti³ha²yau³khai³xa² ā³nē¹na³ū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²li² ā²la²
 kâin² wā³nxīn¹jau³xai²la¹wa². Kris²tu³jah¹lain²txi³ wā²nxū¹lx¹sxā³
 ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² au³txi³ e³kxi²nē³jau³xa² kwa² toh³lx¹
 e³kxi²nha²sxā³ kwa² o²la³kxi²ki³ju³ta³nū³a² nxe³jau³xai²na² yo²ha³kxa¹
 txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ā³nhxan³ka²ti³ nxe²na³la², Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
 a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wxa²wa²su¹tū¹nhē³na³la². Nxe³te³na¹
 Txa²wā¹sū³na² ka³ten³yah³la² wi¹lhin¹sxā³ sa²yo²wet¹sxā³
 yxau²xai³kj³tā³la².

15 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa²
 kāi³ū¹nhē³jau³nū³a² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²la¹wa². Nxū¹nhē³lha²kxai³
 a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² i²sxā³ so¹kxa² te²kxi³na¹xai²na²
 yen³kxa²wi¹te²a² ū³hū¹nhē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa²tīn³yau³xai³tā²
 a²wi¹lhī¹na² kāi³ū¹nhē³jau³nū³a² sa²yo²wet¹sxā³ yxau³kj³tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³tāu³a² a²nū²a² ya³lu²kxi²nūh¹jah¹la² Kris²tu³jah¹la² yū³na²hē³la².
 Yū³hī¹nai³tā² ko³nxe³ti³ kāi³kj³ju³tai³tā² ne³wā²na³kxi²nē³na²hē³la².

16 Nxe³te²ju²hē³la². Kwa³jan³ta² nxe³te²ju²hē³la². A²yen³kxi³khai³xa²
 sa²ha³la³ti²lho¹kxi³jau³nū³a² ū³wha²li¹lhān²te²ju²hē³la². Kxā³nāu³a¹
 jah¹la² ū³wha²li¹jah¹lai¹tā² ya³lu²kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ nxe³hī¹na¹
 ū³wha²li¹jau³xai³tā² i²sxā³ sa²hau³ko³te²ju²hē³la². Ka³te³na² yxau³tāu³a¹
 ū³wha²li¹jau³xai²li² i²sxā³ sa²hau³ko³te²sxa³yu²hē³la². 17 Yxān¹ta¹
 ya³lu²hī¹na¹ wān³txa² ū³wha²li¹jau³xai²na² wi¹lain³kxi²hī³nx²na³la².
 Hxi²kan¹jau³sa²hī³nx²na³la². Ka³te³na² yxau²xai³tāu³a² hai³txi³
 hxi²kan¹jau³sa²hī³nx²na³wa². 18 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² tīn³yau³xai³tā² sa²yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xai³tā²
 nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
 tē³sān²nū²la² Sū³nu²kxai³lu² ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
 tīn³yau³xa²kxai³lu² i³hxi²kat¹si¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³sxā³

Moi³se²ah³lu¹tai²na² te²hi²sen³kxai³lu² tīn³yau³xai³tā² kwa³na³nē³jau³xai³tā²
 i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la². I³sa³e² nū³ka³txa² i³yau¹ū³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³te³lhxā³ nxe³hī¹na¹ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³ta¹hxai²hē¹la².
 Po¹na² wē³sa² a²ti³ha²yau³xa² tē³i² ka³bri²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³xa²
 tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³xai²li² tē³nū²la² i³yau³xa² tē³i²
 o³ve²a² a²wxe³txa² ū³tāu³kxi²so¹sxā³ ū³he³het³sxā³ tē³i² i³so²pa²tū³xa²
 es³pu²ma² hū³tu³xa² tē³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nx²a²
 tū³txā³nxai³tā² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ i³yi³sa²nēn¹kxi²
 ai² a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³
 i³yi³sa²nēn¹kxi²lā³i² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³te³na¹ e³kxi²te³nah¹lx¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² tah²yau³xa² kāi³ū¹nhē³jau³nū³a²
 i³ye³kxi²nē³tai¹ti²tu³wi¹. Sa²yo²wet¹si¹kj³jau³su² kwa³na³nē³tai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jau³jau¹xai²na² ya²la³tu³ye²si¹jau³nū³su² a²ti³ha²yau³xai²li²
 tē³a¹jau³xin³txi² i³yi³sa²nēn¹kxi²na¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxe³sxā³
 sx¹li²ha² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xai²li² tē³sxā³
 i³yi³sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ thī¹nai²na²
 yen³kxa² wxi²sxa³kxa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²kxe³nū³a²
 i³yi³sa²nēn¹ta³kxi²nūn³ta¹hxai²hē¹la². 22 Āh¹ jau³xai²na² nxe³te³nah¹lx¹:

— Ya²la³tu³ yen³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³
 ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ā¹sxā³
 ya³lu²kxi²nē³sān²nū²la² nxe³hī¹na² so¹lx¹ txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³kj³ju³ta² sa²wa³su³tū¹nhē³te²ju²hē³li¹. Kwa³na³nē³jau³xu¹tai²li²
 nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la².

Ko³nxe³ti³ kāi³kj³kxa² a²wah³yu³ta² ū³yho³hi²kxi²nū¹nhē³jau³su²

23 Oh³nāu³nū¹ka³na¹ so¹lxi³ yen³kxa² si³yxau³ka³khai³te²a² yū²na³la². Yuh³xai²nān¹te²a² yen³kxa² a²si³yxau³te²su² te²sxa³yu²hē³la². Hāi¹sxā³ a²si³yxau³te²hū³na³la². Nxe³sxā³ a²si³yxau³te²sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³nhxan³ka²ti³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ oh³xai²nān¹te²yen³kxa² ā³lxi³ha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³la³ hxi²kan¹txi³ ā³nhxan³ka³ti³te²sxa³yu²hē³la². 24 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² sxi²ha² wā³nxīn¹thi³na² a²nū²a² hxi²ka² wet¹thi³na² hai³txi³ ā³wih¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³thi³nai²na² hāi¹sxā³ wā³nxīn¹thi³nhū³na³la². Yxān¹ta¹ oh³nāu³nū¹ka³na¹ Txa²wā¹sū³na² yxau³ko³xa² ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ i³ye³ū¹nhē³kxe³su² kāi³ū¹nhē³na³la². 25 Ju³te²a² nū³ka³txa² a²wā³nxīn¹te² si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² i³ye³ū¹nhē³jah¹la² nxe³te²a² sa²kxai³lu² kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ a³lan²ta² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ sxi²ha² wi¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Kwē³kxa² yxo²ha³kxa¹ ā³wih²xai³te²ju²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ju¹ta² yā¹nxe³kāi³ti³he¹xai¹nxa³wa². A²ti³ha²yau³khai³xa² ye³ka³lxa¹txi³ ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lxa³hē³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³na²hē³la². 26 Yxān¹ta¹ ye³ka³na³ka³nat3sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lxa³ke³la³te²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² i³yū¹thi¹nān¹te²tu³ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³ khāuh³lxa³txi³ha²to³hī³nx2na³la². Yxān¹ta¹ ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wā¹ha³lo²a² hxan³nē³ju³ta³nū³a² yxau³son³na³la². Yān³ta² hxa³nxa³ta³lxa¹ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxā³ wxā³kxi²nē³na²hē³la². Wxā³sxā³ ya²lu¹kxi²nū¹nhē³na²hē³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³wa²sut1si¹nhē³jau³su² nxe³nū¹nhē³na²hē³la². 27 A²nū²su² ka³ten³su² hin¹sān²nū²la² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ yah³lon¹sxā³ ya³lu²ju³ta²nū³su² yū³ki³te²ju²hē³la². Hā²wxān³txa³ kāi³ki³ju³ta² wah³nū³a² a³ya³ti²nē³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² i³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhin¹ta³nxa² kō³txi³hin¹ta³nxa² kāi³ki³kxa² yā¹nxe³sxā³ i³yī¹li²nē³tu¹wa². 28 Te²yā¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat3sxā³ so¹lxi³ ya²lu²kxi²nē³na²hē³la². A²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wah³yu³ta² ū³yo³hi²ta³lun²si¹jau³nū³a² ya³lu²kxi²nē³na²hē³la². Hā²wxān³txa³ wā³li²ye¹nx2tu¹wa². Wā³li²ye¹nxa²kxai²nān²tu³ hai³txi³ ya²lu²kxi²nē³na²hē³ jā¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nē³lxa³lho³la². Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² wā³li²ju³ta³nū³a² wah³nxe³te²su² te²an²tu³ sa¹so¹nē³tu¹wa². A²ka³te³na² wi¹tāu³lo³ti³hi¹tē³tu¹wa².

10

1 Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² sa²yxō²we¹ta¹nhxai²jau³xai³tā² yen³kxa² ya²la³tu³kxa² wā²nā³ū¹nhē³kxi³nū³su² nxe³jau³xai²la¹wa². Ka³te³na² oh³xai²nān¹jau³sxa³wa². Hāi¹nxe³kxe³hū³nhī³nx2na³la². Wān³txa² ya²la³tu³jau³xa² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nxa³hē³la². A²nxe³jau¹xai²na² sa²kxai³lu² nxe²i³yau¹ū¹nhē³na³la². I³yau¹ū¹nhē³te³nah¹lxi¹:

— Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² i³ya²lut1sān²nū²la² tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ū³hū²xai³jah¹lxi³to³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³su² kxan²ti³ hai³txi³ jau³jau¹xu¹ta²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ i³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la². A²nū²a² i²li³te²nāu³a²:

— Txa²wā¹sũ³na² ā³tĩ³a¹tũ¹xā¹. Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sũ³na²
wān³txu¹ta²na²a³la³kxi²ta³lu²nai¹nxa³jau³xu¹ta²na²i³wi¹ti³hi¹tē³lxa³lho³la².
2 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sũ³na² wān³txu¹ta²na² a²nũ²a²
ĩ³wi¹ti³hi¹ke³la³te²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² ā³tĩ³te²a² sa²kxai³lu² a²kq³nxe³ti³
kai³ju³ta² ā³wa²su¹tũ¹hĩ³nx2na³la². Nxe³sxā³:

— Te²yā¹nxe² kq³nxe³ti³ kai³a¹ju³ta² wāix3ti³nha²sa²nxa³nha¹.
Nxe³hĩ³nx2na³la². Nxe³sxā³ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² Txa²wā¹sũ³na²
ũ³hũ¹hxai²kxai³ jā¹nxe³hĩ³nx2na³la². Ā³wa²su¹thĩ³nx2na³la². 3 Nxe³yān¹ta¹
kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³nũ²la²
Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ¹to³tāu³a¹ kq³nxe³ti³ kai³ju³ta²tā² sa²wa²lho¹xi²sxā³
ain³kxa²xai³hĩ³nx2na³la². 4 Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ po¹na² in³txa²
a²ti³ha²yau³su² ta³nxā² ka³bri²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³su² ta³nxā²
nxe³jau¹xai²li² tē³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ũ³hũ²xai³kxan²ti³ kq³nxe³ti³
kai³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³lxa³wa². 5 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² a²kan³sxā³
wxā³hĩ¹nu¹ta²na² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² i³ye³kxi²na²hē³la². Txa²wā¹sũ³na²
ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² yuh³xai²nān¹tũ³kā³txa² ũ³hũ¹nxain¹kxa² ten³na²nxa³ha²kxai³
ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹nxain¹kxa² ten³na²nxa³ha²kxai³
nxe¹lxi¹. Nxe³yān¹ta¹ yuh³xai²nān¹te²su² te²na² a²nũ²khai³xa²
ũ³hũ¹san¹kxe³nũ³a² āu¹la³kxi²sa¹nhē³li¹.

6 Txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yuh³xa² sĩ³na²
ũ³thũ²hxa³tũ¹nxain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹. Te²yā¹nxe³sxā³
a²kq³nxe³ti³ kai³ain¹kxa² ā³wa²sut1sa²si¹hain¹jau³nũ³su² ka³yuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹sain¹kxe³su² i³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹.

7 Nxēn²nxa³ha²kxai³ i³wa²lũ³xi³na¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Ten³na²kxe³nũ³su² kai³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹.
Wān³txa² au³hxain³jau³yai¹tā² wā²nā³ũ¹san¹jau³nu³ai³tā² kai³te³lhxā³
wxā³na¹nhai¹.
Kris²tu³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

8 A²wi¹lhĩ¹nān¹jau³xa²:

— Yen³kxa² yuh³xai²nān¹tũ³kā³txa² ũ³hũ¹nxain¹kxe³su² ta³nxā²
ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹nxain¹kxe³su² ta³nxā² txah³lxa³kxa³txa²
a²ne³ka³na²nhāu³a² ka³yuh³xa² sĩ³na² ũ³thũ²hxa³tũ¹nxain¹kxe³su²
ta³nxā² a²kq³nxe³ti³ kai³ain¹kxa² ā³wa²sut1sa²si¹hain¹jau³nũ³su²
ka³yuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹sain¹kxe³su² ta³nxā² nxe³jau³xu¹ta²na²
yxo²ha³kxa¹ ten³na²nxa³ha²kxai³ i³ka³lih³nxā²nxa³ha²kxai³ nxe³nxān²ta¹.
Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sũ³na² a²wān³txu¹ta²na²
nxe² au³nē³jau³xu¹ta²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹thxa³kxan²ti³
i³ka³lih³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 9 Ā³ta³lo³hē¹jau³xai²na²sa¹:

— Ten³na²kxe³nũ³su² kai³te³lhxā³ wxā³na¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li²
ā³ta³lo³hē²ti²sxā³ e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi²sxā³
Txa²wā¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹na² ũ³hũ²xai³kxa² a²wē³ta³te²lxi³
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ju³ta² ā³wē³not3sxā³ ne³ka²ta¹wxe²na³la².
10 Nxe³ju³ta²li² Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jut3su²na³la². Nxe³kxe³su² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxo²we¹ju³tan¹te²kxa³ya³llhu²
txa²wā¹kq³nxe³ti³ kai³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³la². Kris²tu³jah¹la²nũ²khai³xa²
ye³ka³na³ka³nat3sxā³ ya³lu²kxi²nũ¹nhē³hĩ¹nān¹te²tu³ txa²wā¹kq³nxe³ti³
kai³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tē³na³la².

11 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ ī³ye³ūh¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² a³lan²ta² hāi¹nxe³ti³xa¹ sxi²ha² yuh³xan¹thi³na² ā³wih¹sxā³ a²wa³ka³li³lo³kxe³su² o²la³kxai¹nhxai²na²hē³la². Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹kxe³su² o²la³kxain¹to³hxai²na²hē³la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³kxa² ā³wa²su¹jut³su² nxe³te²sxa³yu²hē³la². 12 Hxi²kan¹te²sxa³kxan²ti³nu¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³lhī¹nān¹te²tu³ ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²wah³yut³su² ā³wa²su¹tā³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² a²wi¹tāu³a² ā³wxe³ya³ha²kxai³ a²wa³li³kha³lah³lo²lon³ya³ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³hī¹nān¹te²tu³ hāi¹sxā³ yxau³sxā³ wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². Wah³nxe³te³nah¹lxī¹, Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² sa²yo²wet¹si¹hain¹ju³ta³nū³su² wah³nxe³ta¹hxai²hē¹la². 14 Jā¹nxe³sxā³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ ya³lu²kxi²nū¹nhē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²ai²na² ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³wa²su¹te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ī³wi¹ti³hit¹sa²tē³ain¹na³la².

15 Nxe³ju³ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² te²yā¹nxe³kxe³hū³jau³xa² e³kxi²nū³ta¹hxai²hē¹la². A²wi¹lhī¹nān¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxī¹:

16 — Kxā³nāu³a¹ wi¹kāi³ū¹hai¹na¹ju³ta³nū³a² ī³ye³yo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³nū³a² nxe³te³nah¹lxī¹, Sū³nu²na¹xai²na² nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxī¹: “Tū¹ka³txai²na² a²ne³nxē³nai²na² ī³kwa³na³ai¹na¹jau³xa² ā³wih¹tu¹wi¹. A²ē¹nāu³ai²na² Txa²wān³txa² tah²yau³nū³a² ū³wha²li¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.” Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

17 Ā³ta³lo³hē¹txi³sxā³ āh¹ e³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹jut³su² ha²kxai³ sa²yo²ā³sain¹jut³su² ha²kxai³ ne³wā²na³a¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 18 Jā¹nxe³jut³su² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² a²yo³ha² ā²la² ū³yho³hi²ki³sa²kxai³ āh¹lxī³sxā³ ū³yho³hi²xi²ju³ta³nū³a² yū³te²sxa³yu²hē³la².

Txa²wā¹sū³na² ā³tī³kxi²ki³jau³su²

19 Nxe³ha²kxai³lu¹ txa²wā³tā³yah³lxī¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai¹tā² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³nū¹nhē³lha²kxai³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ki³tā³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² nxe³hī¹nān¹te²tu³ hxi²kan¹txi³ Sū³na² e³kxi²to³ki³tā³la².

20 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ī³ye³ū¹nhē³tū³ka³txa² a²si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxī³ thī¹nai²na² wi¹khaix¹thi³na² ā³wih¹to³te²ju²hē³la². Wā²la² ū³tī¹kxi²ka³lo³a² ā³ha³nāut¹sxā³ ā³wih¹to³te²ju²hē³la², Sū³na² ī³ye³kxi²te³lha³ka³. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu³ txa²wā¹ki³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kan¹txi³ Sū³na² ī³ye³kxi²to³ki³tā³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³jah¹lo²su² na³la². Tih³na² wi¹tih³na² Sū³na² ā³tī³ki³tūh³na² yā¹nxe³te²la¹wa². Nxe³te²la³ha²kxai³ ĩ²li³tāu³a¹ Sū³nai²li² hxi²kan¹txi³ ī³ye³kxi²to³ki³tā³la².

21 Wā³nxīn¹ta² Si³yxau³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a²nū²a² wā³nxīn¹ti³ ī³ye³ū¹nhē³jah¹lan²tu³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lai²la¹wa².

22 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ ā³tī³a³sah¹lxī³wxa². Txa²wā¹ē¹nāu³a² au³txi³ Txa²wā¹sū³na² wain³txi³ ĩ²nyha¹ya³sah¹lxī³wxa². Nū³kxūn³sxā³ yxo²a³sah¹lxī³wxa².

Au³txi³ a³la³kxi²nha²kj³jau³xa² ko³nxe³ti³ kãi³kj³ju³ta² ã³wa²sut1sxã³
 yxau³a³sah¹lxi³wxa². I³yau³xa² tẽ³sxã³ wxa²ho³kxi²nha²kj³kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹nũ²ai²na² whã²na¹ wi¹lhan³kxi²nha²kj³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
 yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹kj³kxai²nãn²tu³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhou³ko³tẽ³tu¹wa². 23 Txa²wã¹sũ³nu²su²
 te²kxai³lu² kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² au³ũ¹nhẽ³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai³tã²
 ya²la³tu³ kãi³ũ¹nhẽ³tu¹wa². Yxo²2²kj³jau³xai²la¹wa². A²nxe³sxã³
 nxũ²kwai³lxũ¹sxã³ wah³nxe³a³sah¹lxi³wxa². 24 Te²yã¹nxe³sxã³
 wi¹kãi³ũh¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa².
 Ju¹tai²na² ã²la² kãi²non³sxã³ i³nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa².
 25 I³nxũ²kwai³lxũ¹waun¹nyhu¹te³lhxã³ã³yã³nũ²kxi²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wa².
 Nxe³yah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wxa²ha³tih³nãu³a² ju¹tai²li²
 ã³na¹ain¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
 a³ka³nxi²sxã³ wã³li²ju²ta² yxau³son³na³la². Wã³li²kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 kãi³ta³nxa² wi¹lhin¹sxã³ kãi³ta³nxa² nxe³kj³ju³ta² a³ya³txi²nẽ³tu¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ i³nxũ²kwai³lxũ¹txi³nyhu¹ah³lxi³hxain¹kxai³ jã¹nxe² ã²la²
 kãi²non³sxã³ kãi³nyhu¹a³sah¹lxi³hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹:

— Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² i²a¹xã¹. Nxe³na¹ta¹ sa²yo²wet1sa²nxa³nha¹.
 Ko³nxe³ti³ kãi³hxai²na¹kxai³ jã¹nxa¹tũ¹xã¹. Nxe³kj³kxai²nãn²tu³
 hai³txi³ ko³nxe³ti³ kãi³kj³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³la². 27 Nxe³yãn¹ta¹ wxã³ju³ta²nũ³a² yuh³lxi³si¹nhẽ³tu¹wa².
 Ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nhẽ³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ yũ³nẽ³tu¹wa².
 Nxe³sãn²ka³tu³ ha³nxe² i³tho³xa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 a²ko¹ko¹nũ³ka³txa² i³hxan³si¹hain¹ju³ta³nũ³a² we³ta¹hxai²hẽ¹la².
 I³hxan³yain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²sa³. Te²yã³nxe³ju³ta²
 ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nhẽ³kxai²nãn²tu³ te²yã¹nxe² i³lhxan³nẽ³lha³ta²wa².
 28 Nxe³hxai²na²hẽ³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
 sa²yo²a³te²u¹tai²na² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²hxai²na²hẽ³la². Ko³nxe³ti³
 i³yĩ¹li²nũ²la² wxã³ti²yhe²kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ha¹li¹ ta³nxa² ha¹li¹
 ka³na³ki¹ ta³nxa² te²yã¹nxe² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nyhah¹lxi³kxai²nãn²tu³
 i³ya²lut1ju³ta³nũ³a² i³yĩ¹li²yah³lxi³hxai²na²hẽ³la². 29 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Ta²ha² ti³ka³la³kxi³hũ³nxe² sa²yo²a³kxai²nãn²tu³
 ã²la² kãi²non³sxã³ wxã³ix3ti³yut3sa²hĩ³nx2na³la².

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²ju³tai³tã²
 kwa²hã¹nx2na³na¹. Hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹na²na² sa²wa³su³tũ¹nhẽ³lxa³lho³na¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ ã²la² kãi²non³sxã³ wxã³ix3ti³nha²hĩ³nx2na³la².
 A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹sxã³ i²nẽ³jah¹lai²na²
 ko³nxe³ti³hit1sxã³ i³yĩ¹li²kxai²nãn²tu³ ã³wxã³ix3txi³yut3su² ã²la²
 kãi²no³nhĩ³nx2na³la². 30 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² so¹lxi³ ha³lo²a² ko³nxe³ju³ta³lo³kxe³su² i³wa³lxi³nha²sxã³
 ũ³yho³hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ a²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa² wi¹ta³nxa²
 ko³nxe³ta³nxa² a³ya³ti³jah¹lo²sa¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹lai²li² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² a³la³kxi²kj³jah¹lai²la¹wa². 31 Jã¹nxe³jut3su²
 ko³nxe³ti³ kãi³kj³kxe³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² ka³tẽn³jah¹la² hxi²ka²
 wa³ka³ton³nẽ³kxai²nãn²tu³ o²khaix1nxe³nẽ³ju³tai²la¹wa².

32 Nxa²ha¹te¹ kxã³nxa² he¹yah³lxin¹ju³tai³tã² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxihē¹la². Nxe³hī¹nai³tã² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³te²nãu³xa² kãin² khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²ã³na¹yah³lxita¹hxn³nhē¹la². 33 Wxa²ha³tih³ ĩ³nxa² kō³nxe³te²lo³nx2tai¹nha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²na² yen³nãu³a¹ kō³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹nx2tai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa². Āh¹ wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na² khãuh³nxe³nxain¹ju³ta³ so¹nũ¹nx2tain¹sxã³ kwa² wa³ka³ti³lon³nxe³nx2tain¹ta¹hē¹la², Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹nha²kxai³la². 34 Sxi²ha² kan²thĩ³na² wxa²nũ³ka³txa² ũ³tĩ¹kxi²nx2tain¹kxai²nãn²tu³ĩ³sxã³ã³nxũ²kwai³lxũ¹nain¹yah¹lxita¹hi¹nhē¹la². Wxa²yen³kxi³khai³xa² nũ³kxũ³sxã³ so¹kxi¹nx2tain¹kan²ti³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² hãũ²non³sxã³ yxau²sa²tẽ³yah³lxita¹hi¹nhē¹la². Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ yen³kxa²ã²la² wi¹kxa²yũ³sa³tũ¹xã¹, Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²su¹. Hai³txi³ kho³nhxn³nxa³lho³na¹. Nxe³yah³lxita¹hi¹nhē¹la². 35 Nxe³yah³lxin¹nha²kxai³ nxũ²kwai³lxũ¹txi³ yxau²xai³jah¹lxihē¹la². Kxã¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa² wi¹kxa² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wa². 36 Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wahx3nxe³jah³lxihē¹la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta² sa²yxo²we¹jah¹lxihē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yen³kxi³nũ³a² au³ũ¹nx2ti³jau³xai³tã² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³. 37 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Jũ¹nxe² yan¹nãu³a¹ jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² au³ũ¹nx2ta¹jah¹la² ya²la³tu³ wxã³tu¹wi¹. Hai³txi³ kxã³su² nxa³lho³li¹.

38 Nxe³yãn¹ta¹ txa²sa³wi³ha³lxĩ³khai³xa² yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹. Yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² sa²yxo²ã³sain¹sxã³ ã³wa³li²kxai²nãn²tu³ ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxan³tho³li¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹xai²na² te²yã¹nxe³ki³sxa³wa². Hai³txi³ txa²wã¹si³yon³nãu³a² ĩ²sxã³ sa²si³wa²nha²ki³sxa³lho³la². Yxãn¹ta¹ sa²si³wa²nha²ki³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² khon³hxn³kxi²nẽ³lha³ta²wa². Yxãn¹ta¹ hai³txi³ nxe³ki³sxa³wa². Yxo²ĩ²ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3sxã³ yxau³ya³nhē³na³la².

11

Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³jau³su²

1 Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² wah³nxe³ki³kxe³khai³nũ³a² ya²la³tu³ wxã³tu¹wa². Nxe³sxã³ yen³kxi³khai³xa² ĩ²ki³sxa³kxan²ti³:

— Yen³kxi³khai³xai²li² ya²la³tu³tã³na¹. Nxe³hĩ³ki³tã³la². 2 Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² hãĩ¹sxã³ ĩ³ye³ka³tu³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² ĩ³yũ¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxe³su² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³sa²kxai³ ã³ne³wxe³ki³tã³la². Nxe³sxã³ yen³kxa² ĩ²ki³kxa² he³la³kxa²

tē³sxā³ yu³tā³xā² we¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ a²wān³txa² i³ye³hī¹na¹ i³yū¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³ta²li² yxo²i²ki³tā³la².

4 Nxa²ha¹te¹ A³be²lah³lu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³i²ah³lu¹ta²na² yen³kxa² tē³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹nūn³ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹:

— A³be²lah³lai²na² yen³kxa² ā²la² wi¹na³na¹. Yxo²i²sai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹te²lo³txa¹xā¹. Yen³kxa² ū³hū¹sa³kxa² wi¹li³li²na¹xā¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut³su² A³be²lah³lu¹ta²na² kxān³su² ya³lu²kxan²ti³ nxe³hī¹nān¹te²ty³ i³tih³nxe³nē³na³la².

5 Nxa²ha¹te¹ E³no²kah³lu¹ta²na² hin¹hī¹nū¹ta²na²nān²ty³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ta²hxai³hē¹la². Yxo²i²ju³tan¹te²kxa³ya³llu² ya³lu²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³ Sū³na² hxi²kai²na² ā³sa²so¹nū²la² Sū³nai²na² ha³lo²ai²nān²ty³ oh³xai²nān¹ko³xai²nān²ty³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la², ya³lu²nxa³kxan²ti³na². Sū³nai²li² yxo²i²sxā³ i³wi¹lxon³kxi²ha²kxai³ ā³sa²so¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹li¹:

— E³no²kah³lu¹ta²na² ā³sa²so¹nxa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² i³wi¹lxo³kxi²sa²tē³ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³kxai³la¹ yuh³xai²nān¹ko³xan¹ti³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³te³nain¹kxan²ti³ hai³txi³ i³ha¹txai¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 6 Jā¹nxe³jut³su² yxo²i²ki³sxa³kxai²nān²ty³ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³sxa³wa². Nxe³sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² ā³tī³a¹tū¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²ty³:
— Txa²wā¹sū³na² ya²la³ty³ ka³ten³su² yxau²na³na¹. Txa²wā¹sū³nai²li² ā³te³na¹kxai²nān²ty³ wi¹li²sa²sxā³ ain³kxi²sa³tū¹xā¹. Nxe³ki³ja³su² yxo²i²ki³kxai²nān²ty³ Txa²wā¹sū³na² i³wi¹lxo³kxi²hī³ki³tā³la².

7 Nxa²ha¹te¹ No³e²ah³lu¹ta²na² te²yā¹nxe³nūn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² wān³txa² an³txi³ja³su² ha³lo²a² ko³ton³kxi³nū³su² ja³ju¹xai²na² au³ta¹hxai²hē¹la². Ko³ton³kxi³ju³ta² i²xa³ta³lxa¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sxā³ sa²yxow¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yxow¹tū²la² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² a²sxe³xa³ka³lxa² whāi²na¹ a²wē³ha³lxa² whāi²na¹ ā³wih¹sxā³ yxau³ka³lo³nū³a² txon³ ā³si³wxe³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ kāin² wē³hā¹ha²kxai³ i³yau³xa² kāin² hū³tha²kxai³ nxe² ā³si³wxe³ye²ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³kxan²ta² No³e²ah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ i³yau³xa² ka³ten³ta² hāu¹ya²xai³lhxā³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² a²yxow¹ha³kxa¹ ya³lun¹txa²lhxan³kxan²ti³nū¹ No³e²ah³la² wē³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³ ka³ten³ti³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa³ ja¹xa²kxai³lu² No³e²ah³lu¹ta²na² yxo²i²ha²kxai³ nū³ka³txi³ ā³xa² yxo²i²ai¹nxa³te²a² nxe³ye²ha²kxai³ nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ sa²yxow¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ha³lo²a² tah²ko³nū³a² ū³hū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. A³li³sxā³ ā³nxin¹tāu³a² ū³hū¹nxa²ha¹jen³nū³a² wain³txi³ au³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²ja³su² ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ ha³lo²a² tah²ko³nū³a² ai³tih³na² i²xa³kxan²ti³ a²si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² a²ha³lo²khai³xu¹ta²na² ā³sxā³ ai³ta¹hxai²hē¹la². 9 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²sa²tē³ha²kxai³

ha³lo²a² tah²ko³xa² Txa²wā¹sū³na² ũ³hũ¹jen³nũ³ai³tā² kwa²hāi¹nxe²
yxau² ā³la³kxi²sa²the³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ a²wē³sa²

l³sa²kah³lu¹ta¹la³ha²kxai³ a²sa³wi³sa² Ja³ko²ah³lu¹ta¹la³ha²kxai³
ha³lo²a² ko¹xai²na² sxi²ha² ka³yxuh³xa² wā²la² we¹thi³na²

kwa²hāi¹nxe² yxau² ā³la³kxi²sa²the³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² jau¹xu¹tain²txi³ ain³kxi²sxā³ yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

10 Jā¹nxe³jut3su² A³bra³āu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sxi²je³na² ta²hi³na²
wah³nxe²sa²thet3xai³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³thi³nai²na² Txa²wā¹sū³na²

hi²sen³su² thi³nũ³ai²na² i³hau³kot3sān²nũ²la² txon³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³thi³na² txah³lxa³kxa³txa² a²si³yxau³tāu³a² au³tũ³whxe³ha²kxai³

hxi²kan¹txi³ ā³kho³te²sxa³yu²hē³la². Jā¹nxe²na³la². Nxe³thi³nthi¹nai²li²
A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² wah³nxa³kxi²xai³ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ Sa²ra³ka³lxu¹ta¹na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ha²kxai³ a³ka³lxon¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wāi²lxa²

we²nxi²ki³lxo³nxe³yah³hi¹na¹ wēh³ni²ta¹hxai²hē¹la². A³bra³āu²ah³la² wē³sa²
wēh³ni³ya³ta¹hxai²hē¹la², wēh³ni³kxi³je³na² wā³to²hi²kxan²ti³na².

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ye³kxi²sa²jau³xai³tā² kãi³ũ¹sa³tũ¹xã¹.
Yxo²i²a¹xã¹. Ta¹ka³lxu¹ta¹na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³ha²kxai³

A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² yah³lon¹khai¹nxe³sxã³ hin¹kxan²ti³
jah¹la²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³na³kxan²ti³nu¹ ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³

a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hē¹la². Oh³sĩ³na² i³la³ka² wē³ha³lxa²
ka³lxa¹kxe³jã¹nxe² a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hē¹la². Te²yã¹nxe³sxã³

ka³wã³lxa² kxun²nãu³a² ka³yã³la³nũ³a² ki³ka³lxa¹ti³te²jai¹tu³wa². Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hē¹la².

13 Jã¹nxe³jut3su² tũ¹ka³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxã³
a³ka³lxon¹sxã³ nxain¹nũ²la² ya³lu²te³lhxã³ tãu³a² ã²la² kan²txi³

yxo²i²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yen³kxi³nũ³a² Txa²wā¹sū³na² au³ũ¹hain¹kxai³tã²
so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hãi¹sxã³ u²ten³sa²tã³kxi³hũ³nxe² a²yen³kxa²

u²lan¹te²hũ³nxe² so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē³la².
— Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ko³xai²na² hai³txi³ txa²ha³lo²khai³sxa³wi¹.

Hãi¹sxã³ ai³la¹ko³xai²la¹wi¹. Ten³sai¹nhxai²nxa³hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
14 Nxe³sxã³ jau³jau¹xai²na² nxe²e³kxain¹tũ³ka³txa² e³la¹ ha³lo²a²

tah²ko³xa² yxau²khai³ain¹ko³nũ³a² ã³ten³ye¹nx2tain¹na³la². 15 Hai³txi³
ta³ko¹xai²na² yxau³ai¹nhxai²ko³xai³tã² a³li³ain¹ko³xai³tã³ ã³wã³li²sxã³

yxau³xain¹te³lhxã³ te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Te³nain¹ke³la³te²kxai³
ã³wã³lai¹nhĩ³nx2na³la². Nxe³yãn¹ta¹ te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

16 Nxe³yãn¹ta¹ ha³lo²a² yxau³khai³xain¹ko³nũ³a² ã²la² wi¹ko³nũ³a²
ã³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la². Oh³xan¹ko³xa² ã³te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

Oh³xan¹ko³xa² ã³te³nai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu²
ãu²li²te²sai¹nxa³wa².

— Txa²wā¹sū³nu²su² nhi¹lxi¹. Nxe³si¹hain¹kxan²ti³
ãu²li²te²sai¹nxa³wa². Nxe³kxa²yan³ti³tu³ti¹ sxi²ha² oh³xan¹thi³na²

ãu¹la³kxi²nũ¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ A³bra³āu²ah³lu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³hi¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
A³bra³āu²ah³lu¹ta¹na² yxo²i²kxe³ju³ta² a³ya³txi²te³lhxã³ ta¹hxai²hē¹la².

A³bra³āu²ah³la² wē³sa² a³lixi²ju³ta² ã³sen³sai¹sxã³ a³lixi²sain¹te²la¹ku¹.
Nxa¹nhã¹. Nxe³sxã³ a²wē³sa³khai³xa² I³sa²kah³la² sa²kxai³lu²

tē³nũ²la² Txa²wā¹sū³na² ũ³hũ¹xi²si¹jau³su² i³ya²lu¹te³lhxã³
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²

ĩ³kxi²nũ²la² hã¹nxã¹si¹jau³su¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kãin² a²ne³tah²nãu³lon³kxe³nũ³su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²yo²a² au³ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa²kah³lu¹ta²li² a²ki³lha³lxan²tu³ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ wẽh³ni²sxã³ wet¹ja¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi²xi²kxan²ti³ wẽ³sa² nũ¹ta² ki³lha³lxã²khai³xa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹te³lhxã³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Kxã³nhxĩ¹nai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³la² a²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãĩ³. Wxa²ki³lha³lxã² I³sa²kah³la² so¹lxi³ we¹tin¹jah¹la² ka³lxã¹tũ³kã³txi³su² txon¹tu¹wi¹. Kãin² a²ne³tah²nãu³lot³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hxi²kai²na² sa²kxai³lu² txa²wẽ³sa² ya³lu²kxi²sa²kxan²ti³ ka³ten³ta³ ĩ³sa²yxa³xi²sxã³ ka³ten³yah³lo²nũ³a² ũ³hũ¹xi²sa²tũ¹xã¹. A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ti¹ a²nũ²a² ya³lu²te²nãu³xai²na² I³sa²kah³lo²kxai³lu² ka³ten³ta³ I³sa²yxa³xi²kxe³hũ³nxe² A³bra³ãu²ah³lo²kxai³lu² ka³ten³ta³ so¹kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ I³sa²kah³lo²kxai³lu² yxo²i²ha²kxai³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² ha¹lin¹te²kxai³lu² tẽ³sxã³ yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ju³ta³nũ³a² au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Wẽ³ha³lxã² a²i³lxã² Ja³ko²ah³lo²su² ha²kxai³ E³sa³su²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ te¹yã¹nxe³sxã³ Ja³ko²ah³lu¹ta²na² yxo²i²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² yah³lon¹sxã³ ya³lu²te³lhxã³ tãu³u¹ta²na¹ Jo³se²ah³lu¹ta²na² wẽ³ha³lxã² a²ne³tah²nãu³lot³te³lhxã³ ĩ³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²na² tẽ³lxi²sxã³ wãn³txã² wi¹jau³xa² wi¹lxon³kxi²nũ¹ju³ta³nũ³a² au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Ja³ko²ah³la²kxai³lu² tãu²nxa² ũ³haik¹ka³txã² ũ³hĩ¹nha²sxã³ yxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lu¹ta²na² yxo²i²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ yah³lon¹sãn²nũ²la² ya³lu²ju³ta² ya³son³tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txã² ĩ³kaix¹sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²sxã³ au³ain¹te³nah¹lxi¹, I³sa³e² a²nũ³ka³txã² E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxã³ ih³hain¹ju³ta³nũ³a² au³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Au³ũ¹hain¹ka³tu³ti¹:

— Txai²li² ya³lu²na¹ju³ta² ya³son³na³li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³ ta²ko¹xai²na² E³ji²ta²ko³xai²na² a³li³hãxan³yah³lxin¹tãu³a¹ txa²su³a² ya³lu²na¹ta³su³a² ã³tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² a²wĩ³na² a²hã³ka³na² khai³su² ye³te²kxai³lu² a²wẽ³sa² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² kwẽn¹ta² a³li³lah¹jah¹la² so¹sxã³ hãĩ³a² sa²no¹wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ya³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a² hãĩ³a² sa²no¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wẽ³sai²na² wi¹khaix¹te²la¹xã¹. Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txi³su² ĩ³ye³kxi²sain¹jau³xai³tã²: “Wxa²wẽ³ha³lxã² in³txi³su² kxai²nãn²tu³ su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai³tã² yuh³lxi³ya³sa²nxa³nha¹. Sa²yo²ã³ya³ha¹tũ¹xã¹. Ya³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² yxo²i²ya³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a¹ Moi³se²ah³lu¹ta²na² in³txi³lon³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txã² yxo²i²ha²kxai³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Fa³ra³o²ah³la² a²ka³ne³lxai²na² wẽ³sa²ki³lot³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. ã³na¹a¹tũ¹xã¹. 25 I³sa³e² nũ³ka³txã² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³su² ha²kxai³

kāin² khāuh³lxa³txi³nyhain¹kxan²ti³ te²yā¹nxe² khāuh³lxa³txi¹nhain¹kxa²
yā¹nxe² nxe³ju³ta² ten³sa³nha¹. “Kō³nxe³ti³ kãi³a¹kxe³su²
ĩ³wi¹lxo³kxi²na¹tũ¹xā¹.” Nxe³na¹jau³su² ten³sa²nxa³nha¹. 26 Nxe³sxā³
E³ji²ta²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²yen³kxa² ũh³wxe³ain¹kxa²
a²yo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹sain¹kxan²ti³ ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wā¹sũ³na² wa³ka³lu²
o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxĩ³ ten³sa³nha¹. Nxe² o²la³kxi²na¹kxai²nān²tũ³
khāuh³lxa³txi³sain¹ta³nxa² kō³te³kxi²sain¹ta³nxa² nxe³sain¹ju³ta³nũ³a²
ā²la² wai³nhĩ³nx2na³na¹. Kxān¹ton³tāu³a¹ a²yo³yhu³ta² wain³txi³
ũ³hũ¹sa³tũ¹xā¹. Txa²wā¹sũ³na² ũ³yho³hi²sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxĩ³ ten³sa³nha¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³ka³tũ³ hā²wxān³txa³ E³ji²ta²ko³xa² a³li³ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu²
a³li³ta¹hxai²hē¹la². E³ji²tan¹ko³xa² a²wa³kxēn³yah¹lu¹tai²li² kāin²
ĩ³an³ta³kxi²kxan²ti³ hai³txi³ ĩ³yuh³lxĩ³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Txa²wā¹sũ³na²
hxi²kan¹txi³ ĩ²kĩ³sxa³jah¹lai²li² ĩ²kxi³te²hũ³nxe² ya³lo³txi²sxā³
yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la². 28 Jā¹nxe³tāu³a² yxo²i²ha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa² sa²yo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Sa²yo²we¹te³an¹jau³kxai³lu²:

— Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ sxi²ha² a²yo²a²
a²yo²hēt³si²ka³txa² ũ³to¹la³kxi¹nha²kxai³ sxih²yo²a² a²yo²ka³kxi²ka³txa²
ũ³to¹la³kxi¹nha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² tē³sxā³ kãi³jah³lxĩ³hē¹li¹.
Sa²yo²wet¹sah¹lxĩ³hē¹li¹. Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹kxai²nān²tũ³ wi¹lhin¹sxā³
yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sa²yo²wet¹sah²lxan³kxai²nān²tũ³
wxa²wē³sa² in³txa² wē³sa² hxi²kan¹te²nāu³xa² a²yo²ha³kxa¹
ĩ³ya²lu¹tai¹nha³ta²wi¹. Yxān¹ta¹ a²ti³ha²yau³xai²li² sxi²ha²
ũh³yo²hē¹jah³lxin¹kxai²nān²tũ³ ĩ³ya²lu¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² kxā³nxa³kxai³ txa¹hxai²hē¹ nxe³jau³kxai³lu²
yxo²i²ha²kxai³ wain³sxā³ kãi³ta¹hxai²hē¹la².

29 A²lan²nũ³tāu³kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ha²kxai³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
ĩ³ye³na² kah³je³na² ĩ³yo²ha³ti³sa¹yah³lxĩ³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³na²
tĩh³na² ĩ³nxũ²kwai³hai¹tĩh³na² ĩ³nxũ²kwai³tet²tĩh³nu³su²
ha²kxai³ ĩ³yo²ha³ti³sa¹yah³lxĩ³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
E³ji²ta²ko³xan¹tũ³ka²txa² ĩ³hi²txi²nyhain¹sxā³ a²ē¹nān¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— I³sa³e² nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³na² ĩ³nxũ²kwai³hai¹tĩh³na²
yxo²ha³ti³lhi³ain¹na³na¹. Te²a² yā¹nxũ³na¹tũ¹xā¹. Ain¹jau³su²
kxan²ti³ ā³nxa³te²i³ ĩ³ye³na²kxai³lu¹ ĩ³wa³nũ³kxi²xi²nha²te³nah¹lxĩ¹
ān³si³hē¹tũ³ka²txa² ĩ³lo³nxe² ĩ³ya²lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ kwē³kon³ ka³lxa¹tāu³ān²tũ³ Je³ri³ko²thĩ³na² kō³nxe³ti³
kãi³yah³lxĩ³thĩ³na² ĩ³ki³hain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ki³hain³kxi²sxā³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tāu³a² ĩ³ki³hain³kxi²xai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nha²kxai³ nxe² kãi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te²kxa³kxa¹ sxi²je³na²na² ki³tā¹kxi²nha²thĩ³na² ki³kxan²ti³
wā²nxũh¹lxĩ³sxā³ ā³yxun¹na³ah³lxĩ³ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe²
ā³yxun¹na³ah³lxĩ³nũ²la² Je³ri³ko²thĩ³na² yxau²xai³tũ³ka²txai²na²
ā³ya²lu¹ta³lxĩ²hxa³jah³lxĩ³ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ Ra³a²ba³ka³lxa²
so¹lxĩ³ hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² yān³txai²na¹ kō³nxe³thin¹sxā³
o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³sxā³ ta¹ka³lxa²kxai³lu²

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i² ā³si³wxe³ha²kxai³ I³sa³e² nū³ka³txa²
a²in³txai²na² sa²no¹wxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³ kâi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu² hin¹ye²ta¹hxai²hē¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ yxo²i²tū³ka³txu¹ta²na² ka³lxa¹txi³lon³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³yān¹ta¹ a²yxo²ha³kxa¹ i³yau¹tū¹nx2ta¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa².
Ha³lo²a² a³lu²xa³wa². Ji³ti³āu²ah³lu¹ta²na² Ba³ra²kah³lu¹ta²na²
Sā³sāu²ah³lu¹ta²na² Je²tah³lu¹ta²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
Sa³mu³e²lah³lu¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na²
nxe³yah³lxi³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi³te²nāu³xa²
ka³lxa²on³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². 33 Nxe³sxā³ yxo²i²ai¹nha²kxai³
a²ko¹ko¹nū³ka³txa² nū³kxūn³khai¹nxe³tū³ka³txi³su² nxain¹kxan²ti³
wa³ka³ton³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². Wain³ju³ta² kâi³ai¹nha²kxai³
Txa²wā¹sū³nai²na² kâi³ūh¹ju³ta³nū³a² au³ū¹hain¹jau³xai³tā²
ū³hū¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ka³yxuh³xa² ha³nxe³lxi³te²a² le³āu²su¹
nxe³hxai²na²hē³la². A²nxe³te²a² a²yxo²a² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka²
kwa² ūh³yxo²tū¹ha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹ti³ i³so¹jī²ta¹hxai²nxa³hē¹la².
34 Ha³nxe²a² i³tho³xa² ū³he³nha³kain¹kxan²ti³ hai³txi³ ā³ni³xa³ha²kxai³
wān²nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xa² yxo²i²te²na²
a²ko¹ko¹nū³ka³txa² hi³ki²a³la² ha³nxe³lxi³ka³txa² tē³sxā³
wxā³kxan²ti³ ka³ten³ti³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²tha²on³khai¹nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
yxo²i²ai¹nha²kxai³ i³nū³kxūn³tain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² ā³xai²na²
sa²kxai³lu² a²ko¹ko¹nū³ka³txa² he¹kxi²te³lhxā³ wxā³kxai²nān²tu³
nū³kxūn³txi³ sâ²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Wa³nūt3tū³ka³txa²
wxā³sxā³ wa³ka³ti³lo³te³lhxā³ wxā³kxan²ti³ ih³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
35 Te²yā¹nxe³jut3su² tu¹txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² a²wē³ha³lxa²
ya³lu²kxi²ta³tā² ka³ten³su² i³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hē¹la²,
yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Yxān¹ta¹ ā³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ā³na¹si¹jau³su² i³kāhūh³lxa³tain¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la²;

— Txa²wā¹sū³na² ā³na¹yah²lxan³kxai²nān²tu³ wā²nhxa³txa²lxa¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ā²la² ain³kxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²ain¹kxe³su²
ā³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

— Oh³nāu³nū¹ka³na¹ kxā³nāu³a¹ ka³te³na² wi¹yxau³na¹ju³ta³nū³a²
wah³nxa¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la². 36 A²nū²a²
ā³xai²na² sa²kxai³lu² ko³te³kxi²nū¹hai¹nha²kxai³ ā³xai²na² po¹na²
wā²la² tē³sxā³ u³kxi²tīh³na² wet1sān²nū²la² khāuh³lxa³txi³sxā³
i³ta³lo³wai¹tū¹hai¹nha²kxai³ a²nū²a² ā³xai²na² sa²txai³kxi²sān²nū²la² sxi²ha²
kan²thi³na² so¹sxā³ ū³whi¹hi² nxe³sxā³ ū³tū¹kxain¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
37 A²nū²a² ā³sa²nūn³te²na² sa²kxai³lu² yxo²i²ai¹nha²kxai³
txah³lxa³kxa² tē³sxā³ ā³nan³sxā³ ā³ya²lut1txa¹lxi³ta¹hxai²hē¹la².
Ā³xai²na² sa²kxai³lu² se³ho²ta²ka³lo³a² tē³sxā³ ū³ha³la³jo³li²
ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la². Ā³xai²na² sa²kxai³lu²
ko³nxe³ti³ kâi³sain³si¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la², Sū³na² wān³txa²
sa²yxo²ā³si¹hain¹jau³sa³. Ā³xai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² tē³sxā³
ū³ja³lu³kxi²sxā³ ū³yha³lu¹txa³lxi³yhain¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³la².
Ā³xai²na² sa²kxai³lu² wā²la²ka³lo³la³ yū²ai¹nxa³ha²kxai³ o³ve²a²
wā²la² tē³i² ka³bri²ta² wā²la²tē³i² nxain¹sxā³ ū³whi²kxi²nha²ka³lo³a²
we¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³xai²na² sa²kxai³lu² he³ja³lu²jut3su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Āh¹ ā³xai²na² sa²kxai³lu² kâin²i³kāhūh³lxa³txai¹nha²kxai³

āh¹ ā³xai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³thin¹sxā³ kâi³ū¹hai¹nha²kxai³
 nxe²xai³nyhai¹ta¹hxai²hē¹la², yxo²i²ai¹nha²kxai³lu². 38 Ha³lo²ai²na²
 a²nū²a² yū²nxa³ko³xai²na² ā³nxa³sxā³ ho³hai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wā³la³ka³tē¹na² yxau³ai¹nha²kxai³ kxīh³nxē¹na² yxau³ai¹nha²kxai³
 nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhin¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
 yuh³xai²nān¹te²a² hxi²ki³kxai³lu² ā³te³nain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

39 Jā¹nxe³jut³su² tū³ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 yxo²i²ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² te²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³
 a³ya³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxain¹kxan²ti³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³ju³ta³nū³a²
 au³hxai²kxai³tā² so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 40 Nxe³yān¹ta¹
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a²nū³su² ā²la² wi¹ju³ta³nū³su²
 ā²la² āu¹la³kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ tū¹ka³txai³ta³lxi³
 txa²wa¹kxi³na¹xain²txi³ a²wi¹lhin¹si¹ki³jau³su² ta³lu³ti²nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la².

12

Sū³nu²khai³su² Txa²wā¹wi³nu²su¹jau³su²

1 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ki³nāu¹xai²na²sa¹. Tū¹ka³txai²na²
 yxo²i²ain¹tū³ka³txai³tā² i²nē³lain¹na³la². Nxe³nē³lai¹nha²kxai³
 i³wā³txa³kxi²nha¹ki³jau³xai²na² whāi²na¹ ā³na¹a³sah¹lxi³wxa². Ko³nxe³ti³
 kâi³ki³ju³ta³tā² ā³na¹a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxā³ sa³nxe³la³kxi³nāu³xa²
 kwa² ā³nih³yah³lxi³te²ju²hē³la². Kwa² ā³nih³yah³lxi³kxai²nān²tu³
 ā³ni³ha² i³ne³ka³ta³yah³lxi³te²ju²hē³la². Tīh³na² ne³ki³san¹tīh³na²
 so¹lxi³ u²kxan²ti³ ten³sa²tā³yah³lxi³te²ju²hē³la². A²wā³tāu³a²
 nxe³ta³nxa² a²wi¹nē³tāu³a² nxe³ta³nxa² ten³sa²tā³yah³lxi³te²sxa³yu²hē³la².
 Te²yā¹nxe³te²hū³ki³tā³la². Txa²wā¹sū³na² yxo²i²te²ki³nāu¹xa²
 wain³tīh³na² so¹lxi³ ya³nān³ta³ki²la²sxā³ ā³nxa³a³sah¹lxi³wxa².
 Ko³nxe³tīh³na² ten³sa²tā³a³sah¹lxi³txa³hē¹la². 2 Je³su²jah³la²
 so¹lxi³ ten³sa²tā³sxā³ i²a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na²
 ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nē³lhi¹nān¹te²tu³ jah³lai²na²
 so¹lxi³ yxo²i²ki³jah³lai²la¹wa². A²nxe³jah³lai²li² kxā³nxa³kxai³lu²
 ū³hxi²kī¹la³kxain¹ju³ta³nū³a² yān³ta¹ yxau³so²nxa³ta³lxa¹ a³la³kxain¹kxan²ti³
 hai³txi³ i³yuh³lxa³kxi²sxā³ ā³na¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³yān¹ta¹:

— Yxan¹nāu³a¹ i³ka³li³sa²ju³ta³nū³a² yū³sa³tū¹xā¹. Nxe³sa³ha²kxai³
 hī¹na² khāuh³lxa³ti³sain¹ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nha²nxa³lho³na¹.
 Hi³sa³ka³txa² i³hxi²kī¹la³kxi²sain¹kxan²ti³ Txa²sū³na² āu²li²sa²nxa³lho³na¹.
 Je³su²jah³la² a²e¹nān¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²nū²la² nxe³hī¹nān¹te²tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa²
 a²wi¹nē³tāu³a² ā³wxe²xai³ta¹hxai²hē¹la². Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
 a²wa³kxēn³si²ya³ta¹hxai²hē¹la².

3 Jā¹nxe³sxā³ khāuh³lxa³tain¹ju³kxai³lu² sa²wa²lho¹xi²sxā³
 ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hē¹la². Ko³nxe³ti³ kâi³tū³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² i³an³ta³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nūh¹kxan²ti³
 nxū²kwai³lxū¹txi³ hxi²tha³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
 yxo²i² hxi²tha³yah³lxi³txa³hē¹la². Yxo²i²yah³lxin¹ju³ta²
 ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹la². 4 Ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² nū³kkūn³sxā³
 sa²yxo²ā³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². Wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³kxa²
 hxan³kxi¹nx2ti³sxā³ ya³lu²kxi¹nx2ti³kxan²ti³ nū³kkūn³sxā³
 sa²yxo²ā³yah³lxi³ta¹hxa³nhē¹la². Nxe³hī¹nān¹te²tu³ wxa²ti³ha²yau³xa²

ha³li³kxa² hxa³kxi¹nx2ti³kxa²ti³ ya³lu²kxi¹nx2ti³xa³ta³lxa¹
 ko³nxe³ti³ kãi³kxe³su² nũ³kxũn³sxã³ sa²yo²ã³jah¹lxi³hẽ¹la².
 5 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² ne³wãn²yah³lhin¹thai¹la²? Wĩ³nu²su²
 a²ki³lha³lxa²nãu³xai²na² i³yon²ta³kxi²te³lhxã³ i³kwa²kxain¹te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² i³nxũ²kwa²lxi³ũ¹nũ¹nhẽ³jau³su²
 i³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³kxai³lu²:

— Txa²ki³lha³lxi³ãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 i³wai²kxi¹nxa²kxai²nãn²tu³ wix1nha²sxã³ ain³sẽ¹li¹. I³kwa²kxi²sxã³
 i³tih³nxe¹nxa²kxai²nãn²tu³ yxo²i²in¹kxa² yxo²i²ã³na¹txa³hẽ¹li¹.

6 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² a³lxi²te²a²
 i³wai¹tũ¹sa²tẽ³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³: “Jah¹lai²na² txa²ki³lha³lhxu²
 ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.” Nxe³te²na² sa²kxai³lu² sa²wai³kxa² wxe³te³lhxã³
 i³wai¹te²ju²hẽ³li¹.

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Wxa²wĩ³na² yã¹te³hũ³na³la². A²wĩ³nu²su² te²kxai³lu² a²ki³lha³lxa²
 i³sa³wai³kũ¹te³lhxã³ i³kwa²kxi²te²ju²hẽ³la². Wĩ³na² i³kwa²kxi²kxe³nũ³a²
 kãi³ũh¹xa³te²a² yũ²te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxãi² i³nxai²na²
 sa²kxai³lu² khãuh³lxa³txi³nx2ti³ju³ta² i³wai³kxũ¹nx2ti³ju³ta³nũ³ai²la¹wa².

— Txa²wẽn³su² ti³hi¹ta¹ha²kxai³ i³kwa²kxi²na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³nãn¹jau³su²
 nxe²na³la². 8 Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³khai³xa² i³kwa²kxi²ju³ta²

kãi³ũ¹hain¹te²jai¹ti²tu³wa². Wxãi² i³nxai²na² nxe³kxa² yã¹nxe²
 kãi³ũh¹yah³lxa³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³khai³su²
 ti³hi¹txa²lxi³hĩ³nx2nxa³wa². Hãi¹sxã³ ka³yxuh³xa² wẽ³ha³lxi³hũ³nxe²
 yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².

9 Txa²wã¹wĩ³nu²khai³xa² wĩn¹txi³sxã³
 we¹tẽ³jah¹la² i³kwa²kxi²nẽ³kxa²ti³ sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³ki³tã³la².

Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ã²la²
 kãin²khai¹nxe³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹la² ã²la²
 kãi²non³sxã³ sa²yo²we¹ki³tãu³lon³ki³tã³la². 10 Kho³kho³txi²nẽ³lhi¹nai³tã²

hxi²kan¹ton³ki³sxa³hĩ¹nai³tã² jũ¹nxa² ha³la³jen¹nãu³a²
 Txa²wã¹wĩ³nu²khai³xa² i³wai³kxi²te³lhxã³ i³kwa²kxi²sa²tẽ³nẽ³lain¹to³hxai²na²hẽ³la².

— Ju¹tai²na² wain³na³na¹. Nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² sa²wai³wai³kxi²sa²tẽ³ũ¹nhẽ³lain¹te³lhxã³
 i³kwa²kxain¹toh³na³la². Nxe³sxã³:

— Nxe²kãi³ũ¹hai¹na¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhi¹na¹ju³ta³la³ wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.
 Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ nxe²na³la². 11 I³kwa²kxi²nẽ³ju³ta²

kãi³ũ¹nhẽ³tãu³la³ i³ka³li³kxi²nẽ³jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹ jũ¹nxa² yan¹nãu³a¹
 ãin²ta³kxi²nẽ³ju³ta³la³ ne³wã²na³ki³sa²kxai³ wain³txi³ kãi³ki³sa²kxai³
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² hãu²non³nxe³nẽ³lha²kxai³ nxe²na³la².

Wãn³txa² i³tih³nxe³nẽ³jau³su²

12 Jã¹nxe³jut3su² nxe³ha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²i²jah³lxi³hẽ¹la².
 I³nxũ²kwa²lxi³ũ¹jah¹lxi³hẽ¹la². 13 Te²yã¹nxe³sxã³ wain³tih³na²

so¹lxi³ ã³nxai³yah³lxi¹tih³nũ²nũ³a² ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la², wain³txi³
 yxau²xai³yah²lxa³kxa²yan³txi³sa³.

14 Nxa²ha¹te¹ hãu²non³sxã³ yxau²xai³nyhu¹jah¹lxi³hẽ¹la².
 Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxã³ kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³kxe³su²

kãi³yah²lxa³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah²lxa³so³la². 15 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²

yxu²i²yah³lxi¹jau³xa² i²khai¹nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹

nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³nai²na² kāin² thāi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³ju³ta¹ ha³nāu³hi²ye²yah³lxi¹nha³ta²wa². Wxa²nū³ka³txa²a²ha³tih³
i³nx²wā²nxūh¹lxi³sxā³ kwa²to³toh³lxi³i³an³ta³kxi¹nyhu¹yah³lxi³txa³hē¹la².
Wxa²ē¹nāu³ai²na²wā²nxūh¹lxi³sxā³ kwa²to³toh³lxi³i³an³ta³kxi²nyhu¹yah¹lxin¹kxai²nān²tu³
i³kāi²non³sxā³ wen¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²wā³tā³xai²na²
yxo²i²sxā³ hxi²tha²o³nha³ta²wa². 16 Te²yā¹nxe³sxā³ txu¹ha²
ā³x² wa³ni³lon³nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā³te³nxa³te²a² te²xa²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la².
Nxe³sxā³ E³sa³u²ah³lu¹ta¹na² te²xa²yā¹nxe² kāi³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹ E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³la¹ ye³kan¹jah¹lo²su²
a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³ta³lo³hē¹thi¹nai²na² sa²kxai³lu² Ja³ko²ah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²kxai³lu¹ E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³lu² he³ja³lu²ha²kxai³
a²yen³kxi³khai³xa² ye³kan¹te²na² a²yen³kxi³khai³xa² tē³nū²la² Ja³ko²ah³la²
hxi²ka² ū³hū¹nyha³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na¹ Ja³ko²ah³la² sa²kxai³lu²
yain³txi³yau³xa² tē³sxā³ ū³hū²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta²
E³sa³u²ah³lu¹ta¹na² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— He³ja³lu²sa²te³nha¹. Na¹ta¹ yain³txa² yū³sa²nxa³nha¹. Nxe³ha²kxai³
yen³kxa² ye³kan¹jah¹lo²na¹xai²nān¹ta² yen³kxa² a³lxi²sa²nxa³nha¹.
Ū³hū¹na¹kxai²nān²tu³ yain³txa² ū³hūh¹sain¹tū¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³kxai³
nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³nū² ā²wi³nu²khai³xa²
yah³lon³sxā³ ya³lu²te³lhxā³ nxe³hī¹nu¹ta¹na² yen³kxa² wi¹kxa²
so¹kxi²ju³ta³nū³a² E³sa³u²ah³lu¹ta¹na² sa²kxai³lu² a²wi³nu²kxai³lu²
e³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³kxi²kxan²ti³nū¹ a²wi³nu²su² te²kxai³lu²
hxi²kan¹txi³ wān³txai²na² i³ya¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². E³sa³u²ah³la²
kāin²nān³kxan²ti³ wān³txi³la³ i³ya³txi³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ kxā³nxi¹nu¹ta¹na² I³sa³e² nū³ka³txu¹ta¹na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nāu³xai²na² wā³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa²
ā³tū³sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²:

— Wxa²wxai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe²
kwa³na³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na²
a³ka³nxi²kxai²nān²tu³ wā³lai²na² a²ne³ka³nah²nāu³a² ha³nxe²a²
kāin² i³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kāin² ka³nxa³hi²ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xu¹ta¹na²
i³yuh³lxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ it3ta² waun³txa² i²ah³lxi³ha²kxai³,
19 wāi²lhū³ka³txa² i³yau¹je²yah³lxi³jau³xa² ain³kxah²lxi³ha²kxai³ a²nū²a²
wān³txa² yxo²kāin²e³jah¹la² ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jau¹xai²na² ain¹kxain¹te³na¹ i³yuh³lxi³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².
i³yuh³lxi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Hāi¹nxā¹sa²sī¹nhē³li¹. E³kxi²sah¹lxi³sīn¹txa³hē¹li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 20 Nxe³ju³ta¹na² wān³txa² e³kxi²nyhain¹jah¹lai²na²
wān³txa² kāin² i³yon²txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³kxan²ta²
i³yon²txi³nyhain¹jau³kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² e³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Wā³la³ka³txai²li² ka³yxuh³xa² wāi²lot3jah³lxin¹kxa²
wxa²wxai³kxai²nān²tu³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² a²hxi²ki³kxai²li²
txah³lxi³kxa² hxi²te³nha²sxā³ ā³tū³jah¹lxi³hē¹li¹. Ā³tū³yah³lxin¹lxai²nān²tu³
ka³yxuh³xai²li² txah³lxi³kxa² ā³nan³sxā³ ā³ya²lu¹lxai¹lxi³hē¹li¹,
a³ka³nxi²sxā³ yxau³na¹ha²kxai³lu¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
21 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² kāin² i³yo²lha²kxai³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxi³khaix1sa³nha¹. Hxi²ka³tā³ta³sxā³ yuh³lxi³khaix1sa³nha¹,
Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxi²jen³su² ha²kxai³lu¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jut3su² te²yā¹nxe³ka³txa² hai³txi³
ā³tū³yah³lxa³lxa².

22 Nxe²nxa³ha²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³tih³nxe³nx2ti³te³na¹
oh³xai²nān¹te²a² ha³lo²a² ā³tū³kxe³hū³nxe² yxau³yah³lxi¹lxa².
Wā³la³ka³txa² Si³āu²ka³txa² ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
ka³ten³yah³lai²na² a²sxi²je³na² ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na²
oh³xan¹thi³na² nxe³thi³nāu³a² oh³xan¹te²nāu³xai²na² ka³lxa¹khai¹xain¹sxā³
yxau²xai³lain¹na³la². A²nxe³thi³nān²tu³ ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³te²hū³nxe² yxau³yah³lxi¹lxa². 23 A²nxe³sxā³
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txa²
kxā³nxi³tā² yuh³nāu³a² yxau²xai³lain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹
ya¹lun¹txi³ha²kxai³ oh³nāu³nān¹te²a² ha³lo²a² yxau³ah³lxin¹nha²wa².
Nxe³tū³ka³txai²na² Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³na² a²i³lxa² a²yxo²ha³kxa¹
ū³wha²li¹lah³lxi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tu³ka³txai²na² ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³
ka³lih³khai¹nxe³tū³ka³txa² ā³yā³nū²kxi²kxa² ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³te²nū³ka³txai²na² nxe³yah³lxi¹lxa². Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² yuh³xai²nān¹te²a² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
kāi³yah³lxi³kxe³su² a³ya³ti²sxā³ wi¹lhin¹tā³na² ko³nxe³thin¹tā³na²
nxe² ī³yī¹li²jah¹lai²na² ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a²
Sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet1sān²nū²la² ya³lu²kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² ī³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹na²hē³la². Nxe³tū³ka³txa²
ā³tū³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². 24 Je³su²jah³lo²kxai³lu²
wān³txai²na² tah²yau³xai²na² ī³ye³yxo²ka²la¹hū³nyhu¹kxi³jau³xa²
ā²la² ī³ye³kxi²nē³na²hē³la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sxā³
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ A³be²lah³lu¹tai²na² Ka³i²ah³la²
hxi²ka² su²lhā³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ti³u¹ta²kxai³lu²
ī³sa²wa²lho¹xi²kī³tāu³a¹ nxe³hī¹na¹ txa²wā¹ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. A³be²lah³lu¹tai²na² ya³lu²ti³u¹tai²na²
ī³wa³lxīn³txai¹nhē³li¹. Nxe³jau³su² nha²kī³tā³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu²
ya³lu²kxi²nū¹nhē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³kxai³lu²
ī³sa²wa²lho¹xi²kī³tāu³a¹ nxe³hī¹na¹ txa²wā¹ē¹nān¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ya³lu²kxi²nū¹sa²nhēn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³kī³ju³ta² ne³wā²na³kxi²nū¹nhē³na²hē³li¹.
Nxe³jau³su² nha²kī³tā³la². A²nxe³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³lain²txi³
ā³tū³yah³lxi¹lxa². 25 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na²
Je³su²jah³lai²na² wān³txai²na² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na² ain³kxi²sxā³
sa²yxo²ā³yah³lxi³txa³hē¹la². Kxā³nxi¹nu¹tai²na² I³sa³e² nū³ka³txu¹tai²na²
o³nhān¹jau³xai³na² ī³yau¹ū³hain¹jah¹la² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² e³kxain¹jah¹la² sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Sa²yxo²ā³ain¹te³na¹ hxi²kan¹txi³ ā³nih³sxā³ hāi³ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².
Te²yā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² o³nhān¹jau³xa²
ne³kat1sxā³ ain³kxi²kī³sān²nū²la² hā²wxān³txa³ sa²yxo²ā³kī³kxai²nān²tu³
hxi²kan¹txi³ ā³nih³sxā³ hāi³kī³sxa³lho³la². Txa²wā¹sū³nu²khai³xa²
ī³ye³kxi²nē³lha²kxai³ nxe³jau³xai²na² ā²la² wā³nxīn¹jau³xai²la¹wa².

26 Jā¹nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² jau³jau¹xu¹ta²na² ne³ka²kain¹jau³xai²na² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xu¹ta²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³nain²txi³ e³kxi²toh³na³la². E³kxi²to³te³nah¹lxi¹:

— Kxā¹nhxi¹nu¹ta²na² e³kxi²na¹hī¹nu¹ta²na² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² kāin² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²xi²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³ yuh³xan¹ko³la³ so¹lxi³ ka³tā³tā³ti³hi¹txa³lho³li¹. Yuh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ oh³xan¹ko³xai²na² whāi²na¹ ha¹lin¹ko³xai²na² ka³tā³tā³ti³hi¹ta¹wi¹. Nxe² e³kxi²toh³na³la². 27 Nxe³ha²kxai³lu¹ wān³txa² e³kxi²jau³xai²na¹:

— Te²yā¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² i³yau¹ū¹nhē³na³la². i³yau¹ū¹nhē³te³nah¹lxi¹ yen³kxa² a²wi¹lhi¹nu¹ta²na² i³ye³sxā³ i³yū¹te³nu¹te²a² a²yo²ha³kxa¹ ka³tā³tā³ti³hi¹tu¹wa². Ka³tā³tā³ti³hi¹te³na¹ yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹ ā³na¹sa²sai¹ti³hi¹tu¹wa². A²nxe³ju³ta²na² i³yau¹ū¹nhē³jau³xai²la¹wa². Hā²wxān³txa³nū² yen³kxa² ka³tā³tā³ti³hi¹txa³te²a² so¹lxi³ yxau²sa²tē³tu¹wa².

28 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³xa² tah²ko³nū³a² a²wa³kxēn³su² si¹nhē³jau³su² ū³hū¹nē³na³la². Nxe³ko³xai²na² hai³txi³ ka³tā³tā³ti³hi¹txa³ha²kxai³ nxe³ko³xai²la¹wa². Nxe³jut3su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²nha²sxā³ sa²yo²we¹ja³sah¹lxi³wxa². Sū³na² i³ka³lxih³ju³ta² so¹lxi³ wet1ja³sah¹lxi³wxa². 29 Jā¹nxe³jut3su² a²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²hū³jah¹lai²la¹wa². Ha³nxe²a²kxai³lu² yen³kxa² ko³nxe³kxa² i³hxn³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxē³hū³nxa² yen³kxa² yuh³xai²nān¹te²a² a²yen³kxa² Sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ā³na¹hxa³tu¹wa².

13

Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²ki³kxe³su² i³tih³nxe³jau³su²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³kxi²nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ txa²wā³tā³yah³lxi¹la². 2 A²nū²a² wa³nū³ta² wxā³te²a² wi¹kāi³ūh¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Wxa²yain³txa² wā²nū² sxa³sxā³ āu³xah³nhīn¹ju³ta³nū³a² hau³ko³ti² nxe³nū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³ju³ta² kxā³nxi¹nu¹ta²na² txa²wā¹si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nhīn¹nu¹ta²na² oh³xan¹tū³ka³txa² wi¹kāi³ū¹hain¹ta¹hxai²hē¹la², wa³nūt3su² nxe³ye²nyhain¹kxa² ha³tā³nxān²txi³na². 3 A²nū²ai²na² sxi²ha² kan²thi³na² ū³tī¹kxi²si¹hain¹kxai²nān²tu³ ne³wā²na³yah³lxi³txa³hē¹la². Ū³tī¹kxi¹nx2tain¹kxa² yā¹nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na² au³txi³ i³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la². Khāuh³lxa³thi¹nain¹te²a² te²yā¹nxe³sxā³ au³txi³ i³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hē¹la², Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³kxi²nyhu¹yah³lxi¹nha²kxai³la².

4 In³txa² txu¹ha² so¹nhyu¹kxi³ju³ta² wain³na³la². Ā³na¹sxā³ ā³waix3kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ wxa²txu¹khai³xa² tā³nxa² wxa²in³txi³khai³xa² tā³nxa² so¹lxi³ ū³whīn¹ti²nyhu¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². A²nū²a² ā³lxi³jah¹la² tā³nxa² ā³lxi³ta¹ka³lxa² tā³nxa² ū³whīn¹ti³nhyu¹ah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²a² kuh³lxa³thin¹sxā³ wa³nī³lon³yah³lxi¹nha²kxai³ yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yī¹li¹nxa²lxi³ha³ta²wa².

5 Yen³kxa² yxo²kwain³tāu³lot3sa²tē³ah³lxi³txa³hē¹la². Hai¹nxe³sxā³ha³lo²a² hi¹nho³yah³lxin¹kxa² hāu²non³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². A²nxe³ju³tai²li² i³nxū²kwai³lxū¹nē³jau³xai²na² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². I³ye³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ a³li³kxi¹nx2ti³sxā³ ā³waix3kxi²nx2ta¹ju³ta³nū³a²yū³ti³he¹nxē²nx3tho³li¹. Hai³txi³ sa²yxo²ā³nx2ti³sxā³ ā³na¹nx2ta¹ju³ta³nū³a²yū³ti³he¹nxē²nx3tho³li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 6 Jā¹nxe³jut3su²nxe³ha²kxai³ nxū²kwai³lxū¹sxā³ i³wa²lū³xi²kj³tu¹wa². Nxe³kj³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² hxi²nū¹nē³jah¹lai²la¹wi¹. Hxi²waun³txi³kj³ju³ta³la³ yū³nē³lxa³lho³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³hxi²kan¹txi³ a²nū²a² i²li³te²a² kq³nxe³ti³ kâi³ū¹nhē³kxan²ti³yuh³lxi³kj³sxa³lho³li¹. Nxe³hī³kj³tā³la².

7 Sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hē¹la². A²wi¹lhī¹na²Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi¹nx2ti³jau³xai³tā² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²hxi²kan¹txi³nāu³xai³tā² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹sxā³hin¹sxā³yxau³ain¹sān²nū²la² hā²wxān³txa³ hāu²non³sxā³ ya³lu²ain¹na²hē³la². Nxe³kxe³su² ain³kxi¹xi²sxā³ kan²txi³ yxo²i²ain¹kxai³ jā¹nxe³sxā³ Je³su²Kris²tu³jah¹la² yxo²i²jah³lxi³hē¹la². 8 Nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²yxo²i²kj³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Kxā³non³kxan²ti³ hai³txi³ ā³lxi³to³nxa³lho³la². 9 Wān³txa² wain³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi¹jah³lxi³hē¹la². Wān³txa²yau³xā³xai²na² tah²yau³xai²na² i²yah³lxan³jau³nū³ai²na² i²li³jau³xai²na² i³tih³nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ sa²yxo²we¹jah³lxi³txa³hē¹la². Wain³jau³xa²so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² kâin² thāi³ti³la²a³lxi²nē³na³la². Yxān¹ta¹:

— Yain³txi³su² wain³txi³ yain³kxi³te²ju²hē³. Nxe³jau³jau¹xai²na²i³tih³nxe³sxā³ sa²yxo²we¹kj³kxai²nān²tu³ hai³txi³ hxi²kan¹ti³i³wi¹lhin¹ti³hi¹tē³jau³sxa³wa².

10 Ju³te²a² nū³ka³txa² wā³nxīn¹ti³ i³ye³ū¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹tū³ka³txa²o²la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nū²a² kq³nxe³kxe³su² ā³wa²su¹ju³ta²nū³a²o²la³kxain¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa²sī³na² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹kxai²nān²tu³nxe³ta³sī³na² i³yain³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³hē¹la². 11 Hāi¹nxe³sxā³tū¹ka³txa²kxai³lu² a²wa³li³kha³lah³la² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na²a²ti³ha²yau³xa² so¹ta¹hxai²hē¹la². So¹nū²la² sxi²hai²na² Txa²wā¹sū³na²sxi²ha² wi¹lhin¹thī³na² ā³wih¹nū²la² a²ti³ha²yau³xan²tu³ tē³ta¹hxai²hē¹la². Tē³nū²la² Txa²wā¹sū³na² ū³hū¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²hā²wxān³txa³ ka³yxuh³xa²kxai³lu² a²sī³na² tē³sxā³ sxi²je³na²a³li³ta¹hxai²hē¹la². A³li³nū²la² ha³lo²a² i³hxn³ye²ta¹hxai²hē¹la².

12 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² sxi²je³na²a³li³sān²nū²la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². A²ti³ha²yau³khai³xa²ha³li³hxn³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Hā³li³hxn³sxā³ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² kq³nxe³ti³ kâi³kj³ju³ta²hxn³kxi²nē³ju³ta³nū³a² ta³lu³ti³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². 13 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²Je³su²jah³lo²kxai³lu² i³ya²lut1ju³ta³nū³a² yau³son³ye²kxan²ti³ hai³txi³wa³lxi³nhān²nxa³ha²kxai³ wi¹lhit1sxā³ khāuh³lxa³ti³nū¹nhē³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² yxo²i²ai¹nxa³te²na²khāuh³kxi²nē³kxan²ti³ Sū³nai²na² a²ten³ju³ta² sa²yxo²wet1sxā³kâi³sa²tē³a³sah¹lxi³wxa². 14 Yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² ha³lo²a²

yxau³ki³ko³xai²na² hai³txi³ sxi²je³na² ha³lo²lo³ki³thĩn³nai²na²
yũ³nẽ³lxa³wa². Oh³xan¹thĩ³nũ³a² wxã³nũ¹nhẽ³thĩ³nũ³a² so¹lxi³

wah³nxe³ki³tã³la². 15 Jã¹nxe³jut³su² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
txa²wã¹ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nẽ³na²hẽ³la². Nxũ¹nhẽ³lha²kxai³
ĩ³ka³li³kxi²ki³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².
Nxe³sã³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³a³sah¹lxi³hẽ¹la². 16 Wxa²nũ³ka³txi³nãu³xa²
wi¹kãi³ũh¹nyha¹jah¹lxi³hẽ¹la². Hxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe²
kãi³ũ¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ²nx2ti³tu¹wa².
Ī²nx2ti³te³nah¹lxi¹;

— Txa²sa³wi³ha³lxa²na² wi¹kãi³ũ¹whaun¹nyhain¹na³na¹.
Ī³ka³li¹lxi²sain¹nha¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe²na³la².

17 Wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² wãn³txa² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Ī³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa² sa²yo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu²Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² sa²hau³ko³tũh¹nx2tain¹tũ³ka³txai²la¹wa².
Nxai¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³a² wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ³su²
o²la³kxi²yah³nx2ti³na³la². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³ sa²yo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ka³lih³kxi²nha²sã³ o²la³kxi²nũh¹nx2tain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹
ĩ³ãin²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ ĩ³hau³ko³tũh¹nx2tai¹nxa³lho³la².

18 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹si²sa²jau³nũ³a² ten³sa²sĩn¹nha²wa².
Nxe³sa²sĩn¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
nxe³sa²sĩn¹si¹yhah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² au³txi³ e³kxi²nha¹kxi³jau³xa² wi¹lhin¹jau³su² na³la².
Wain³ju³ta² kãi³si¹na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nha²wa². 19 Jã¹nxe³na¹jut³su²
wa³su³txi³ wã³li²sã³ ĩ²nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix¹sa³nha²wa².
Nxe³si¹sa²jau³su² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³to³hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nai³tã² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³sã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ka³tu³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Hãun²te²a² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² a²yo³wa³hxa²
ũ³yho³hi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
o³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²hũ³nxe² txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la²
A²si³yxau³jah¹lo²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². 21 A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta² ten³sa³nha²wa². A²ten³kxi³su²
wi¹lhin¹sã³ sa²yo²we¹jah³lxin¹kxi³nũ³a² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nha²wa². A²nxe³sã³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²
nxe²kãi³ya³nhẽ³tu¹wa². Nxe²kãi³ya³nhẽ³kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²sã³ yxau³ki³tu¹wa².

Ã³wa²sut¹jau³su²

22 Jã¹nxe³na¹jau³su² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xa² a³lu²xa³wa².
Yau³ka³lxa²jau³sã³wa². Nxe³sã³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sa²sã³
sa²yo²wet¹sah¹lxi³hẽ¹la². 23 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³lai¹tã²
txa²wã¹tã³ah³lai¹tã² sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ta¹
kwẽn¹ta²na² sxi²ha² kan²thĩ³nai²na² ã³wa²sut¹sã³ a³li³xi²na²hẽ³la².
Wa³su³txi³ ĩ³xi²kxai²nãn²tu³ wxã³si²nx2ta¹tãu³a¹ ã³sa²so¹ai¹na¹tu¹wa².

24 Txa²ha³tã³nxa² î³hen³txi³txai¹nhê³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²r²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹te² î³nxai²na² wxa²hxi²kan¹txi³nãu³ î³nxai²na²
 nxe³sxã³ txa²ha³tã³nxa² î³hen³txi³txain¹nũ³nhê¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
 l³ta²lya²ko³xan¹te²a² txai²yã¹nxe³sxã³ yxo²r²te²nãu³xa² a²ha³tã³nxa²
 ã³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹nũn³na³la².
 25 Jã¹nxe³jut3su²Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²thã³ti³la²wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxin¹ju³ta²
 ten³sa³nha²wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Tiako

1 Txai²li² Ti³a²kah³lo²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxē³no³ti² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lo²su² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yaxu³jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²wa³kxē³no³ti² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa². Txa²ha³teh³nxā³nxā²
 ũ³wha²li¹lhā³ ũ³sa²si¹hā³ū¹nx2ta¹tu¹wa². I¹sa³e²ah³lu¹tai¹na²
 a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² wē³ha³lxi³khai³xa²
 hxi²ka² hxi³nxā³ a²jā¹nxe² ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³ nxe³ 12
 nxe³sxā³ a²wē³ha³lxi³lo³ta¹hxai²ti³ai¹tj²tu³wa². Nxe³te²nāu³xu¹tai²na²
 a²ne³tah²nāu³syah¹lxi¹lxa². Ha³lo²a² ko³ka³lxa¹txi³ ha³ten¹txi³sxā³
 yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²yah³lxin¹te²nāu³
 i³nxā² ũ³wha²li¹lhā³ū¹nx2ta¹wa². Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹ta¹ji¹wa²? Txai²li²
 wa²su¹wa²su¹yxau³na¹wa². Jā¹yxah³lxin¹ta¹ji¹wa²?

Yxo²i²ki³jau³su² a²hoh³lxi³su²ki³jau³su²

2-3 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²yah³lxi¹nha²kxai³
 txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². Nxe³sxā³ ha³lo²a² kō³ton³kxi¹nx2ti³kxai²nān²tu³
 ka³li³sxā³yxau³jah¹lxi³hē¹la². Nxex3jah³lxi³sxā³kō³ton³kxi²si¹nx2ti³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sxā³
 yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². 4 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²i²sxā³
 yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā²la² ya³lo³txi¹jah³lxi³hē¹la².
 Ā³na¹yah³lxi³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ya³lo³txi³khai¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 a²nū²a² kāin²jah¹la² hxi²kan¹ti²hū³nxe² yxau³yah³lxin¹tu¹wa². 5 Yxān¹ta¹
 i²li³te²i³nxā² nxe²e³in¹kxai²nān²tu³:

— Txai²li² a²hoh³lxi³su² nxa³nhai¹. Nxīn¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 i³wā³txi³sxā³ i³hen³txi³txai¹nhē³la². Nxe³sxā³ i³wā³txi³sxā³
 i³hen³txain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. A²hoh³lxi³su² sa²nxa³nhai¹. A²hoh³lxi³sa²nūh¹sē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ a²hoh³lxi³sa²nūh¹nxa²tu¹wa².

Wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³:

— ĩh¹nxe³tin¹jau³tā³ i³wā³txi³san¹si²lxi¹. Nxe³nxain¹jau³su²
 i³kwa¹l²kxi²nxai¹nxa³lho³la². Wi¹lhin¹sxā³ ũ³hū¹nxa²tu¹wa².
 6 Nxe³yān¹tah¹lxa¹ nxe² i³wā³txi³sxā³ i³hen³txai¹nīn¹kxai²nān²tu³
 yxo²i²khai¹nxe³sē¹la². I³wā³ta³kxi²nh²txa³hē¹la². I³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³
 i³ye³na² ũn³je³na² yā¹nxe³hī³nxā¹lxa². Nxe³sxā³ it3ta² ũn³txi³
 sa²ne³so¹kxi²kxa² yā¹nxe³hī³nxā¹lxa². I³ye³na² sa²xit3sa²tā³i²
 sa²wa²lho¹xi² nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su² wxāi²kxai³
 i³wā³ta³kxi²nhān¹kxai²nān²tu³ wi¹jau³xa² yxo²i² wi¹lxa³jau³xa² yxo²i² nxe²
 sa²the³jah³lxi³hī³nxā¹lxa². Ju¹tai²li² wai³nxa³wa². 7 Nxīn¹kxai²nān²tu³
 wā³txi³nhān¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²hoh³lxi³sa²nū¹nxa²ju³ta²
 wahx3nxīn¹kxan²ti³ i³tih³nxe³nxān²nxa³lho³la². 8 Nxe³jah¹la²
 he³la³kxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³txi³nū¹ha²kxai³ yau³ka³lxa¹txi³
 sa²ne³ya²ta² ai³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 a²hoh³lxi³sa²nū¹hain¹ju³ta² yū³ye²te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹xah³lxi³txa³hē¹la².

Yen³kxi³ki³jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² yen³kxi³txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹

wi¹lhin¹ye²jah¹lai²la¹wa². 10 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² yen³kxi³yhe²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²su² te²a² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a¹ wi¹lhin¹ye²jah¹lo²su²nūn³na³la². Nxe³yān¹ta¹ kāin² yen³kxi³ye²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²xa³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² hai³txi³ kāi²nō³nxa³wa². Hi³yāu³sa³kxa² yā¹nxe³hī³nx2na³la². 11 Hi³yāu³sa³kxai²li² a²wi¹lhī¹na² wi¹khaix1te²ju²hē³la². Nxe³ta¹ ye³je¹na² it3ta² a³lan²te²a² wxā³nū²la² wān³ya³lu²sxā³ i³sa³li³te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ a²wi¹ju³ta² a³lu²txi³ wi¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³ju³ta² yen³kxi³jah¹la² te²yā¹nxe³hī³nx2na³la². Yen³kxi³sxā³ hin¹tāu³a¹ ya³lu²te²ju²hē³la². Jā¹nxe³ha³ta²wa². Hi³yāu³sa³kxa² a²txai²na¹ wi¹kxan²ti³ yan¹nāu³a¹ khon³tu¹wa². Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yen³kxi³khaix1jah¹la² sa²kxai³lu² ya³lu²ju³ta² ye³jen¹na² yū³hxai²na²hē³la².

Ko³nxe³ti³kāi³sain³si¹nhē³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³ton³kxi²jah¹lo²su² te²an²tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² nxū²kwai³lxū¹sxā³ yxau³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹khai¹nxe³hī³nx2na³la². Nxū²kwai³lxū¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxā³i²tu¹wa². Nxe³te³nah¹lx1:

— Jah¹lai²li² a³lx1²sain¹na³na¹. Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sain¹nxa³xā¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxā³i²ai¹na¹xā¹. A²ē¹nān¹jau³su² nxe³tu¹wa². 13 Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹jau³xa² wxā³kxai²nān²tu³ Sū³na² ko³nxe³te²lo³txa³hē¹la². Ko³nxe³te²lo³txan³te³nah¹lx1:

— Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹te³na³li¹. Nxīn¹jau³su² nxe²e³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ha³lo²a² ko³ton³kxi²nē³kxan²ti³ Sū³na² ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² te³nxa³wa². Ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²sxa³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² ko³nxe³ti³ kāi³si¹hain¹jau³su² o²la³kxi²nū¹hai¹nxa³wa². 14-15 Nxe³yān¹ta¹ wā²nxūh¹ain³nha²sxā³ yxo²kwain³sān²ki³ka³tu³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³ki³tā³la². Nū²la² hā²wxān³txa³ kāi²not3sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³hī³ki³tā³la². Nxe³te²kxa³yan³tu³ti¹ hā²wxān³txa³ ya³lu²nē³te³nāu³a¹ hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² yxau³ju³ta³nū³a² ā³wih¹sxā³ yxau³ki³sxa³lho³la². Nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² nxe²e³kxi²te³nah¹lx1:

— Ko³nxe³ti³ kāi³i¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ yxau³khai³nxīn¹ju³ta² ā³wih¹sxā³ yxau³nxān³so³li¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³hī³nx2na³la².

16 Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā³tā³yah³lx1¹nha²kxai³ a³lx1¹nx2ta¹nha²wa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² wā²nxūh¹ ā³ke³tū¹kxi²nyhah¹lx1³txa³hē¹la². 17 Ha³lo²a² wi¹te²a² yxo²ha³kxa¹ oh³nān¹ta³ko³nāu³a¹ wxā³nū¹nhē³lha²kxai³ ko³nxe³ju³ta² oh³nān¹ta³ko³nāu³a¹ wxā³nū¹nhē³lxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³la². Yen³kxai²na² wi¹te²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² i³la³kxa² we¹jah¹la² hxi²ka² wxā³nū¹nhē³te²ju²hē³la². I³ā³lx1³to³nha²te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ ā³lx1³to³nha²jah¹lo²su² te²sxa³yu²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². 18 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wā²nxūh¹lx1³ wān³txa² ya²la³lyau³xa² ū³hū¹nē³lain¹na²hē³la². Nxe³jau³xan²tu³ sa²yo²wet1so¹ki³sa²kxai³ i³kaix1sa²so¹nē³na³la². Sū³na² wē³sa² hxi²ka¹kxa² yā¹nxe³ti³hi¹tē³na³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²nha²sxā³ kāi³ki³jau³su²

19 Txa²wā³tā³yah³lx1¹lx1a². A³lx1¹nx2ta¹nha²wa². Wān³txai²li² wi¹la³ na³ka²kxi¹jah¹lx1³hē¹la². Wa³su³txi³ ain³kxi²nha¹jah³lx1³hē¹la².

Yxān¹ta¹ wa³su³txi³ e³yah³lxi³sān²txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wa³su³txi³ yxai¹yah³lxi³sān²txa³hē¹la².²⁰ Nxe³sxā³ ī³xan³ta³kxi²jah¹lai²li² hxi²kan¹txi³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹la³ kāi³te²sxa³yu²hē³la².²¹ Nxe³jut³su² ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ha³kxa¹ ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxex³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wxa²ē¹nāu³ai²na² ī³tih³nxe³nx²ti³jau³xai²na² wi¹lhin¹sxā³ yxo²i²jah³lxi³hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tē³jau³xai²la¹wa².

²² Nxe³sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tū¹kxi²nyah¹lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txai²li² kwa² ain³kxi²yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ wain³txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hē¹la².²³ Jā¹nxe³sxā³ wān³txai²li² kwa² ain³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²hū³nhī³nx²na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹, es³pe²ya²ka³lo³a² ī²nha²te²hū³nhī³nx²na³la². A²nū²khai³nāu³a² ī²kxi²nha²hī³nx²na³la².²⁴ Ī²nha²sxā³ kwa² a³li³hī³nx²na³la². A³li³te²ān¹tu³ti¹ a²nū²khai³nāu³ai²na² ha²ya³kxa² ain³nha²hī³nx²nxa³wa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ kwa² ain³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ Sū³na² wān³txa²kxai³lu² ain³so¹jah¹lo²su²hī³nx²nxa³wa².²⁵ Yxān¹ta¹ es³pe²ya²ka³lo³a² wi¹lī²nha²kxai²nān²tu³ ne³wā²na³nha²nxa³kxai²nān²tu³ a²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³jau³su² ain³kxi²jah¹lo²su² kxa²yāx¹hī³nx²na³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³jau³su² ha²kxai³ kō³nxe³ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ha²kxai³ ne³jau¹xai²na² wi¹lain³nha²sān²sxā³ hā²wxān³txi³te²lxi³ sa²yxo²we¹thī³nx²na³la². Sa²yxo²wet¹sxā³ kāi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lī²ai¹nhī³nx²na³la².

²⁶ Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² ī²li³te²a² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²li² Sū³na² wān³txa² wain³txi³ yxo²i²a¹xā¹. Wi¹lhin¹khaix¹na¹xā¹. Nxe³ta¹ a²yxo²e³jau³xa² wai³nxa³kxai²nān²tu³ a²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tū¹kxi²nha²hī³nx²na³la². Wā²nxū^h yxo²i²nha²jau³xa² wai³nxa³wa². Wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³la².²⁷ Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹wi³nu²su² ha²kxai³ yxo²i²kj³ju³ta² ten³kxi²nē³na³la². Nxe³kxa²yu³su² sai³ki³nāu³xa²su² tā³nxa² tu¹ha² wha³te³son³te³su² tā³nxa² a²wē³sāi¹yah³la² ya³lu²kxi²ta¹ka³lxu³su² te²su² tā³nxa² ī²ain¹kxai²nān²tu³ ai³sxā³ ā³non²ta³kxain¹ju³ta² wain³ni² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ā³na¹kxai²nān²tu³ wain³ni² nxe³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³jut³su² nxe² kāi³kxai²nān²tu³ yxo²i²nha²kxe³ju³ta² wā³nxīn¹te²ju²hē³la². Ju¹ta² Txa²wā¹sū³na² ten³na³la².

2

Hau³hau³kon³sxā³ kāi³ūh¹ki³jau³su²

¹ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²i²yah³lxin¹te² ī³nxai²na² nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². A²nū²a² yen³kxih³te²a² sa²nēn¹kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² ā³xai²li² yen³kxih³xa³te²a² kō³txi³ e³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jā¹yxah³lxi³txa³hē¹la². Ju¹ta²na² wai³nxa³wa². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³sxā³ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹la².² Nxe³sxā³ ā³yā³nū²kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxih³khaix¹jah¹la² ya³lau³xa² wa²tu¹wa²tun¹ka³lo³a² ā³nhxi²wxe³nha²ha²kxai³ wā²la² wi¹khaix¹ka³lo³a²

ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² ā³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la².
 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nũ²ā³xa² yen³kxi³txa²jah¹la² wā²la² kō³nxe³khai¹ka³lo³a²
 ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² ā³nũ²kxi¹nx2ti³nũ³nhĩ³nx2na³la².
 3 Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³ wā²la² wi¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²jah¹lai²na²
 wi¹le³kxi²yah³lxin¹te³na¹lxī¹:

— Yen³kxi³hi¹nha²kxai³ hxi²kan¹jah¹la² ā³wxe³ka³lo³ai²li² ā³wxe³txu¹li¹.
 Yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yān¹ta¹ yen³kxi³txa²jah¹la² e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Yen³kxi³txa¹nha²kxai³ kwa² ā³sa²nũ³txu¹li¹. Ta³nxa²:
 — Yuh³xa² u²lxā³wxe³txu¹li¹. Nxe² e³kxah¹lxī³txa³hē¹la². 4 Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa². A²nũ²a² ha³na³ka³lxī² ha³na³ka³lxī²
 ĩ²nyha¹lxin¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ hain³nyhah¹lxa³lxa².

5 Jā¹nxe³jut3su² txa²wā³tā³yah³lxī¹lxa². A³lxī¹nx2ta¹wa².
 Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹la². Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
 ĩ²sxā³ sa²so¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Jah¹lai²li² yen³kxi³txa²na³li¹. Yxān¹ta¹ nxe³kxan²ti³ a³lxī²sa²na³li¹.
 Txa²wān³txa² yxo²ĩ²sa²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ kxān³nāu³a¹ a³ka³nxa¹tāu³a¹
 yxau³khai³nxa¹ju³ta² a²nũ²a² a³lxī²sain¹te²nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 yxau²sa²tē³ya³sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tāu³a¹ yxau²sa²tē³ya³sa²nũ³nīn¹tu¹wi¹,
 hī¹na² yen³kxi³txa²nxa²kxan²ti³nũ¹. Txa²wā¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxe³yān¹ta¹ jah¹lai²li² yen³kxi³txa²jah¹lai²li² kō³te³kxah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la².
 Nxe³yah³lxin¹kxa² ha³tih³xan²tu³ yen³kxi³khai¹jah¹lai²li²
 wi¹le³kxah¹lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Yxah³lxin¹ka³tu³ta¹ yen³kxi³te²na²
 sa²kxai³lu² wa³kon³kxi¹nxa²lxī³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa²lxī³jah¹lai²la¹wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ĩ³yī¹li¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²ĩ³wā³txi³nx2tain¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² ũh³wxe³kxi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la².

7 Jā¹nxe³jut3su² Je³su²jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²kxa³ya³lhu²
 a²sa³wi³ha³lxī³su²khai³ti³hi¹ta²lxī³na³la². Nxe³nx2ti³kxa²
 ha³tih³xan²tu³ yen³kxi³khai¹jah¹lai²na² a²yxo²wān³txa² Je³su²jah³la².
 kō³nxe³te²lo³tain¹na³la².

8 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxī¹:
 — A³lxī²nyhah¹lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² ā³xa² a³lxī²txai¹yah³lxī³hē¹li¹.
 Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wain³txi³
 kāi³yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa². 9 Yxah³lxin¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³yhe²te²na² so¹lxī³
 ĩ³wi¹lxo³kxi²nũ¹hain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxī¹lxa².
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³nu¹txa²kxai³ sa²yxo²ā³yah³lxī¹lxa². 10 Jā¹nxe³jut3su²
 Sũ³na² wān³txa² yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ sa²yxo²ā³in¹ke³la³te²kxai³
 Sũ³na² kwa³na³jau³xai³tā² yxo²ha³kxa¹ yxau³ka³lxai¹kxan²ti³
 sa²yxo²ā³in¹ju³ta² hxi²ki³te²la³ yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa². 11 Jā¹nxe³sxā³ Sũ³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxi¹ta²na² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Tu¹ha² ā³xa² so¹sxā³ ũ³whīn¹txi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³te³nah¹lxī¹:
 — A²nũ²a²ĩ³su²lhā³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sũ³na²wān³txi³su²nūn³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ a²nũ²a² ĩ³su²lhā³in¹kxai²nān²tu³ wā²nxūh¹lxī³hĩ³nxa¹lxa²,
 txu¹ha² ā³xa² ũ³whīn¹ta³kxi²nxā²nxa³kxan²ti³na². Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³hĩ³nxa¹lxa². 12 Nxe³yān¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
 wān³txa² ā³wa²su¹kxi²nē³jau³xa² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² ĩ²nē³jau³xan²tu³
 ĩ³yī¹li²nē³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ e³in¹jau³su² ta³nxa² kāi³in¹jut3su² ta³nxa²
 ĩ²khai¹nxe³sē¹la², kō³nxe³te²la³ ĩ³yī¹li²nxa²kxa²yān³txi³sa³. 13 Nxe³ha²kxai³
 kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sũ³nai²li² a²nũ²a² ĩ³yī¹li²nhē³te³lhxā³ a³ka³nxi²tu¹wa².

Nxe³ha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² ā³xa² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹xan³kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹in¹kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³txa²tu¹wa². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tē³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³ju³ta² yū²nxa³lho³la².

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹ki³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³yah³lxi¹lxa². A²nū²a² i²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹

Hai³txi³ wi¹lhin¹ju³ta³la³ kāi³xa³ke³la³te²kxai³ yxo²i²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hī³nx2nxa³wa². A²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kot3sī³nx2nxa³wa². Nxe³yān¹tah¹lxa¹ wi¹lhin¹ju³ta² kāi³ke³la³te²kxai³ yxo²i²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hī³nx2na³la². A²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kot3sī³nx2na³la².

15 Te²yā¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² wxa²wā³tā³te²nān²tu³ wā²txa²ha²kxai³ he³ja³lu²ha²kxai³ nxe³hī³nx2na³la². 16 Nxe³ke³la³te²kxai³ yen³kxi³la³ yū³ai¹nxa³kxa² wā²nhūh¹ i³nx2nxa³lxa². Nxēn²nxa³kxan²ti³ e³kxai¹nīn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wi¹li²nxa²tu¹wi¹. Ha³lo²a² a³lxi³kxan²ti³ sa²lat1sxā³ yxau³sē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ he³ja³lu¹nxa²kxan²ti³ ū³kxi²sxā³ yxau³sē¹li¹. Nxīn¹jau³su² kxan²ti³ wā²nhū¹ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ wai³nhī³nx2nxa³wa². 17 Te²yā¹nxe³jut3su² yxo²i²nha²ki³kxan²ti³ wi¹lhin¹ju³ta² kāi³ti³ten³ki³sxa³ke³la³te²kxai³ yxo²i²nha²ki³ju³ta³la³ ya²la³lhu²nē³lhi³nx2nxa³wa².

18 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nū²a² e³kxi²sa²ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxāi²li² yxo²i²nhān¹ju³ta² yū³nhī¹lxi¹. Yxān¹ta¹ txai²li² hāi¹nxe³sxā³ wi¹lhin¹ju³ta² kāi³a¹kxe³su² so¹lxi³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹, yxo²i²nha²nxa³kxan²ti³nū¹. Nxe³sa²jau³su² nxe³hī³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ i³wa²lū³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ ha³na³ka³lxin³jut3su² te²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹ju³ta² kāi³xān³kxai²nān²tu³ yxo²i²ye¹nx2nxa³ta¹. Nxe³yān¹ta¹ txai²li² yxo²i²te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹lhin¹ju³ta² kāi³a¹kxe³su² yxo²i²ye¹nxān²ta¹. 19 Nxe³yān¹ta¹:

— Txa²wā¹sū³nu²su² kāin²khai¹jah¹la² ka³na³ka³na³tā³li¹. Nxēn¹jau³su² ha²kxai³ yxo²i²nxa²ta²lu¹wa². Ju¹ta²li² wain³na³la². Nxe³yān¹ta¹ a²ta³a² nū³ka³txa² yxo²i²ain¹nūn³te²ju²hē³la². Yxo²i²sxā³ yuh³lxain¹te²ju²hē³la². Yuh³lxi³sxā³ ka³ta³ta³tain¹te²ju²hē³la². Yxo²i²ain¹kxan²ti³nū¹ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ta¹nxa³wa², a²ta³a² nū³ka³txa²sa³.

20 I³yxah³son³txa³hē¹la². Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² wān³txa² yxo²i²kxan²ti³ yxān¹ta¹ sa²yo²we¹txa³kxai²nān²tu³ kwa² yxo²i²hī³nx2na³la². 21 A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² txa²wā¹wī³nu¹kxai³lu² i²jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² A³bra³āu²ah³lu¹ta²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² I³sa²kah³lai²li² tē³ka³tu³ wā³la³ka³txa² ka³la³ja¹hē³li¹. Ka³la³ya³hin¹kxai²nān²tu³ txah³lxa³kxa³txa² ūh³wxe³ja¹hē³li¹. Ya³hin¹kxai²nān²tu³ wxa²wē³sa² i³su²lhā³txa²hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹te³lhxā³ ka³la³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹nha²ju³ta² i²ha²kxai³

hāi¹nxā¹si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Sa²yo²wet¹sa¹nha²kxai³ wxa²ē¹nāu³ai²na² wain³te²lo³txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³ha²kxai³ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² wān³txai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³ sa²yo²we¹tha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ā²la² kái²non³sxā³ wain³txi³ yxo²i²ta¹hxai²hē¹la². 23 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lhi¹ti³hi¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² āh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³āu²ah³lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹. A³lxi²na¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². 24 Jā¹nxe³jut³su² yxo²i²nha²ki³ju³ta² wain³na³la². Yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹ki³sxa³kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³ wain³te²lo³tē³hī³nx2nxa³wa².

25 Te²yā¹nxe³jut³su² Ra³a²ba³ka³lxa² te²yā¹nxūn³ta¹hxai²hē¹la². A²kxā³nxa² kuh³lxa³sin¹sxā³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² in³txi³nāu³xa² Txa²wā¹sū³nai²na² i³sa²si¹hā³jah³la²nāu³xai²li² wi¹lhau³ko³ta¹hxai²hē¹la². Wi¹lhau³ko³te³nah¹lxi¹:

— Tīh³na³ wxā³ya³hin¹tīh³nai²li² wā³li²ya³txa³hē¹li¹. Sun²tā¹nx2tai¹nha³tai¹. Tīh³nu² ā³lxi³tīh³na² wā³li²ja¹hē³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxan²ta² wi¹lhin¹ju³ta² kái³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wi¹lhit¹sxā³ i³yī¹li²ta¹hxai²hē¹la².

26 Jā¹nxe³jut³su² txa²wā¹nū²ai²li² i³ya¹txa³sxā³ ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Te²yā¹nxe³sxā³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² kwa² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ yxān¹ta¹ sa²yo²we¹ki³sxa³kxai²nān²tu³ txa²wā¹yo²i²kxi²ki³ju³ta² wā³nxīn¹te²sxa³yu²hē³la².

3

Txa²wā¹e³kxi²ki³jau³su²

1 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Kō³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² a²yen³nāu³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³lhī³nx2na³la². Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i³tih³nxe³te²su² te²a² wen¹ki³te³na¹ hā²wxān³txa³ kō³nxe³ti³ kái³sxā³ yxau²xai³ki³kxai²nān²tu³ kái²non³sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nē³lhī³nx2na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxai³lu² a²nū²a² i³tih³nxe³te²nū³su² ka³lxa¹te²nū³a² wen¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wai³nxa³wa². Yxān¹ta¹ ka³lxa²nxa³te²nāu³xa² wen¹yah³lxin¹ju³ta³nū³a² wain³na³la². 2 A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ kō³nxe³ti³ kái³ki³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹ e³ki³jau³xai²na² wain³jau³xa² so¹lxi³ e³ki³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ e³ki³sxa³kxai²nān²tu³ a²nū²a² hxi²kan¹te²su² ki³tu¹wa². Nxe³sxā³ twa²wā¹nū²nāu³ai²na² whāi²na¹ hxi²kan¹txi³ i³hau³kon³nha²hī³ki³tā³la². 3 Te²yā¹nxe³jut³su² kwa³thi³la³ka³txa² ka³jū¹lxi³kat³su² tē³sxā³ ka²va¹la² sa²yo²wi¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ sa²yo²wet¹sa¹nhī³nx2na³la². Sain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² i²li³ju³ta² ai³si¹ha¹jau³su² kwa³na³a¹kxai²nān²tu³ wain³txi³ ai³hī³nx2na³la².

4 Te²xa²yā¹nxe³jut³su² na³vi²o²tē³na² i²jah¹lxi³hē¹la². Ka³lo¹ai²li² ka³lo³kāin²khaix¹ka³lo³a² yū³te²jai¹ti²tu³wa². It³tai²li² ũn³te²a² sa²so²xai³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³lo³ai²li² ka³lo³kāin²kxan²ti³ ā³nxai³ju³ta² hau³ko³ka³txa² yū³te²ju²hē³la². Ka³jū¹lxi³kat³su²

te²ju²hē³la². Nxe³sxā³ a²wa³kxēn³yah³la² ha³lo²a² i²li³ju³ta² ai³ju³ta² ten³kxai²nān²tu³ sa²hau³kot3sxā³ ai³te²jai¹ti²tu³wa². 5 Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yo²he³lxa² yā¹nxūn³te²ju²hē³la². Yxo²he³jū¹nxe³kxan²ti³ wān³txa² wxi²kan¹jau³jau¹xai²na² e³to³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³jut3su² ha³lo²a² i²jah¹lxī³hē¹la². Kwē³kon³tāu³a¹ hāix1ta³ka³txa² ka³ka³na³ka³nat3sxā³ hāix1tū¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ i³hxn³te²jai¹ti²tu³wa². 6 Jā¹nxe³ju³ta²li² txa²wā¹yo²he³lxa² wān³txa² ha³nxe² yā¹nx2na³la². Kō³nxe³ju³ta² kāin² e³te²ju²hē³la². Txa²wā¹nū²a² whāi¹na¹ ā³kho³tē³to³te²ju²hē³la². Jā¹nxe³te²a² sa²kxai³lu² wē³sa² we¹nhī¹nān¹te²tu³ kō³nxe³jau³xa² e³to³te²ju²hē³la². Kō³nxe³khaix1jah¹lai²na² wān³txa² Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa² e³to³te²ju²hē³la². Ha³nxe² i³sa²tē³ko³xa² yxau³jah¹lai²na² wān³txa² so¹lxī³ e³to³te²ju²hē³la². 7 A²nū²a² hi²sen³su² ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ wāi²lot3si¹jau³su² hxi²ka¹nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Ka³yxuh³sxu² tā³nxa² ai³ki³su² tā³nxa² txih³sxu² tā³nxa² ain³su² tā³nxa² a²yo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ wāi²lo³te²jai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³yān¹ta¹ txa²wā¹yo²he³lxu² wāi²lot3si¹ju³ta² hxi²kan¹ki³sxa³lho³la², kō³nxe³ti³ e³jau³xa² yū³khai¹nxe³ha²kxai³la². Wxīx1te²hū³na³la². Wxīx1ta² sa²kxai³lu² kō³nxe³khaix1te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ e³kxi²ki³jau³xa² kō³nxe³nūn³na³la². 9 Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹yo²he³lxa² ka³na³ka³na³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³nai²li² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²ki³tā³la². Hā²wxān³txa³ txa²wā¹yo²he³lain²txi³ a²nū²a² kō³txi³ e³kxi²ki³tā³la². A²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wā¹sū³na² we¹tē³tū³ka³txi³su² ki³tā³la². Txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² sū³na² yā¹nxe² we¹tē³ta¹hxi²ai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nē³kxan²ti³ a²nū²a² ā³xa² kō³txi³ e³kxi²to³ki³sxai²na²hē³la². 10 Yxo²ka³na³ka³na³tē³kxan²ti³ wān³txa² wī¹jau³xa² e³i² wān³txa² kō³jau³xa² e³i² nxe³ki³tā³la². Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹la². Ju¹tai²li² wai³nxa³wa². 11 Te²yā¹nxe³ju³ta² i³yau³xē¹nai²li² hxi²kan¹txi³ txan³jau³xa² ū³whi¹so²tē¹nāin²txi³ nāun³jau³xa² ū³whi¹so² nxe³hī³ki³te²la¹xā³? 12 Te²yā¹nxe³sxā³ fi²ko³ne³kxa² hxi²kan¹txi³ a³se³to³na³ka² ā³nxa³kxi²hī³te²la¹xā³? Ti³he¹nxa³wa². Nxe³sxā³ i³yau³xē¹na² txan³tē¹nai²li² hxi²kan¹txi³ nāun³jau³xa² ū³whi¹so¹hī³ki³sxa³wa².

A²hoh³lxa²ya²la³tu³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹.

— A²hoh³lxī³sa¹wi¹.

Sū³na² wān³txa² ā³ne³wxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su² nxe²e³kxi¹nxa²hī³ji¹wa²? Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wī¹lhin¹ju³ta² so¹lxī³ kāi³jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wī¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²nx2tain¹tu¹wa². Nxe³sxā³ yxo²kāin²e³yah³lxan³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ a²hoh³lxī³su² yah³lxin¹tu¹wa². 14 Yxān¹ta¹ a²nū²a² a²hoh³lxī³su² te²a² i³an³ta³kxi²yah³lxī¹nha²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³a² so¹lxī³ o²la³kxi²yah³lxī¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ā³ke³tū¹kxi²nyha¹lxī¹nha³ta²wa². Wān³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²ā³yah³lxī¹nha³ta²wa². Nxe³yah³lxī³txa³hē¹la². Yxo²kāi²non³sxā³ e³yah³lxī³txa³hē¹la². 15 Nxe³jau³jau¹xai²li² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² i³tih³nxe³nē³jau³sxa³wa². Hāi¹sxā³ yuh³xan¹jau³xai²la¹wa². A²ta³a² wān³txai²la¹wa². 16 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² a²hoh³lxī³su² te²a² i³an³ta³kxi²yah³lxī¹nha²kxai³ a²nū²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nū³su² so¹lxī³ ten³yah³lxī¹nha²kxai³

nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ khu³khu³nxa² o²la³kxah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³
kō³nxe³ti³ kǎi³yah³lxin¹ju³ta² yū³ha²kxai³ nxe³te²sa²hī³kī³tā³la².
17 Nxe³yān¹ta¹ a²hoh³lxī³su² jau³xa² Txa²wā¹sū³na² ī³tih³nxe³nē³jau³xai²li²
wi¹lhin¹khaix¹jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²li² sa²yo²we¹kī³kxai²nān²tu³
wān³txa² tah²yau³xa² wain³txi³ e³hī³kī³tā³la². Kō³nxe³thin¹sxā³
e³kī³sxa³ha²kxai³ wi¹lhin¹jau³xa² so¹lxī³ e³hī³kī³tā³la². Hāun²jau³xa²
so¹lxī³ e³hī³kī³tā³la². Kwa²he¹kxi²nyhu¹kī³jau³xa² e³hī³kī³sxa³wa².
A²nū²a² ā³xa² ī³tih³nxe³nē³kxai²nān²tu³ wi¹lhit¹sxā³ ain³kxi²hī³kī³tā³la².
A²nū²a² a³lxī²kī³kxa² khāuh³lxa³tain¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹sxā³
thāi³ti³la² sa²hau³ko³thī³kī³tā³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxī³
kǎi³hī³kī³tā³la². Ī³wā³wā³txi³jau³xa² e³kxi²hī³kī³sxa³wa². A²nū²a²
ā³ke³tū¹kxain¹kī³sxa³lho³la². Ya²la³lyau³xa³ so¹lxī³ e³kxi²hī³kī³tā³la².
18 Jā¹nxe³jut³su² hāun²ju³ta² ten³kī³kxai²nān²tu³ hāu²non³sxā³
kǎi³nū¹hain¹kī³tu¹wa². Nxe³kī³kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxī³
kǎi³ū¹nhē³lain¹tu¹wa².

4

Yuh³xai²nān¹ta² wān³txa² sa²yo²we¹kī³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ĩ³ye³yi²lhon¹ta³kxah¹lxin¹ji¹wa²?
Īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ he¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹ji¹wa²? Wxa²ē¹nāu³ai²na²
kō³txi³ e³kxi²nha²sxā³ yo²kwai³no³nyhah¹lxī³nha²kxai³ he¹lah³lxin¹ta²wa².
2 Yen³kxi³la³ yū³nx2ti³xa³kxe³su² ya³nī³li³yah³lxī³nha²kxai³ ai³lhxā³
so¹kxi²te³lhxā³ a²nū²a² ĩ³ye³yi²lhon¹ta³kxah¹lxī³nxa¹la². Kāin²
yo²kwain³yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ so¹kxah²lxī³hī³nx2nxa³lxa².
Yxah²lxa³nha²kxai³ kāin² he¹kxi²nyhu¹i² su²lhā³nyhu¹i² yah³lxin¹ta²wa².
Ju¹ta²na² wai³nhī³nx2nxa³wa². Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
e³kxah²lxa³nha²kxai³ yū³nx2ti³xan³ta²wa². 3 Te²yā¹nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² e³kxi²yah³lxin¹tāu³a² kō³nxe² ĩ³wā³txi³yah³lxī³nha²kxai³
ū³hū¹nx2ti³xan³ta²wa². Kwa² wa³nī³lon³te³lhxā³ yen³kxa²
ī³wā³jah³lxin¹ta²wa². 4 Kuh³lxa³thin¹ta¹ka³lxa² yā¹yxah³lxī³lxa².
A²nxe³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² in³txa² ā³xa² kō³nxe³ti³ yo²kwai³nha²kxai³
a²wē³sāi¹ah³lo²khai³xa² ā³na¹sān²nū²la² in³txa² ā³xa²kxai³lu²
kō³nxe³ti³ a³nyhu¹te²ju²hē³la². A³nyhu¹kxa²yu³su² a²wē³sāi¹yah³lai²na²
te²hi²sen³kxai³lu² in³txa² ā³xa²kxai³lu² ū³ha³lo²sa²tā³hī³nx2na³la².
Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² wxāi²nāu³xai²nān²ta³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
sa²yo²we¹jah³lxī³ta¹hi¹nhē¹la². Yxah³lxin¹ta¹ yuh³xai²nān¹ta² wān³txa²
ain³kxi² ā³si³wxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² te²hi²sen³kxai³lu²
ī³an³ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹ta² wān³txan²tu³
sa²yo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ya³lxī²yah³lxa³lxa².
A²kō¹qō¹nū³ka³txi³su² yah³lxī¹lxa². 5 Te²yā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³nxū²kwai³wi¹nhē³jah¹la²
wi¹lhau³ko³te³na³li¹, kō³nxe³ti³ kǎi³kī³kxa²yan³ti³su¹. A³lxī²khaix¹lnē³na³li¹.
A²ē¹na² au³txi³ yo²kwain³nē³na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
kwa²wān³txi³sxa³wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa². 6 Nxe³sxā³
ī³nxū²kwai³lxū¹nē³lha²kxai³ kō³nxe³ti³ yo²kwain³nē³lxa³lho³la².
Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxai³tā² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² a²nū²a² yxo²kāin²e³te²su² te²a² ā³na¹ha²kxai³ a²nū²a² yxo²kāin²e³xa³te²su² te²a² ī³nxū²kwai³lxū¹nha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la². ⁷ Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹la². A²ta³a² a²hxi²kan¹jah³la² wxā³sxā³ ī³ye³kxi¹nx2ti³kxan²ti³ ī³wa²lū³xah³lxin¹te³nah¹lxī¹.

— Wxa²wān³txa² ten³sa²sī¹nxa³nhai¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxī³ ten³sī¹na¹wi¹. Yxah³lxin¹jau³su² kxai²nān²tu³ ā³waix³je¹nx2ti³tu¹wa². ⁸ Txa²wā¹sū³na² ī²sa²tē³kxi¹jah³lxī³hē¹la². Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ī²sa²tē³nxa²lxī³nūn³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²hxi²khai²lxa²lxin¹kxa² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ju³ta² ā³na¹jah¹lxī³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wā³jah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na² ī³ha³na³ti³nha¹jah³lxī³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² so¹lxī³ yxo²i²jah³lxī³hē¹la². ⁹ Ī³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxī³hē¹la², ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxī¹nha²kxai³la². Ī³wxan¹sxā³ nān³jah¹lxī³hē¹la², Yxo²ka³lxī³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³ ā³na¹sxā³ ī³nān³jah¹lxī³hē¹la². Yxo²ka³lxī³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³ ā³na¹sxā³ ī³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxī³hē¹la². ¹⁰ Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxī¹.

— Sū³nāi³. Ain³kxi¹sē¹li¹. Ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹ ī³āin²ta³kxi²nha¹nhai¹. Nxīn¹jau³su² kxai²nān²tu³ ye³jen¹nāu³a² ī³nxū²kwai³lxū¹txi³sxā³ ā³nhō³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Wxa²ē¹nāu³ai²na² tah²lxī³ we¹nxī¹nx2ti³tu¹wa².

A²nū²a² ā³xa² ko³nxe³te²lo³kxi²kī³jau³su²

¹¹ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ko³nxe³te²lo³nyhah¹lxī³txa³hē¹la². Nxe³sxā³ ko³nxe³te²lo³tā³nxa² wxa²ya³la² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²ta³nxa² yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹jau³xai³tā² ko³nxe³te²lo³ti² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²hi² yxah³lxī³nū³nhī³nxa¹lxa². Hāi¹sxā³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxī³hē¹la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² wain³tā³nxa² wai³nxa³tā³nxa² nū¹hi²sxā³ ī³yī¹li²yah³lxī³txa³hē¹la². ¹² Txa²wā¹sū³na² so¹lxī³ kwa³na³jau³xai²li² hxi²kan¹txi³ ī³ye³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la² so¹lxī³ o²la³kxi²kī³ju³ta² wi¹tā³nxa² ko³nxe³tā³nxa² a³ya³txi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la² so¹lxī³ a²nū²a² sa²wa²su¹tā³nxa² ā³na¹hxa³tā³nxa² hxi²kan¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹.

— Hxi²kan¹jah¹lo²sa¹xā¹, txa²i²lā¹. Nxa¹ha²kxai³ txa²wā³tā³xa² yxo²i²jah¹lan²ta³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta² ko³nxe³ti³ ī³yī¹li²na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹xā¹. Nxīn¹jau³su² nxe² e³kxi²nha²yah³lxī³txa³hē¹la².

“Ka³nxa³ha²ta² nxe²kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxe³kī³jau³su²

¹³ Nxe³jah³lxī³sa²lxa². Yxo²kāin²e³yah³lxī³txa³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxī¹:

— Hī¹na² tā³nxa² ka³nxa³ha²ta²la³ tā³nxa² sxi²jen³na² kāin²je³na² ai³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³ ye³ka³na³ka³nat³sxā³ kwē³kon³tāu³a¹ yxau³sxā³ yen³kxa² kāin² so¹kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² yxo²kāin²e³yah³lxī³txa³hē¹la². ¹⁴ Ka³nxa³ha²ta²na²su² hxi²kan¹txi³ ī²kī³sxa³wa². Ya³lu²tā³nxa² ka³ten³su² yxau³tā³nxa² nxe³kī³sxa³lho³la². Kan²txi³ yxau³kī³te²sxa³yu²hē³la². Ha³lo²a² wi³kī²ta² yā¹kī³tā³la². Ha³lo²a² wi³kī²ta²li² wa³su³txi³ tī¹te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³

kan²txi³ yxau³kj³sxa³lho³la². 15 Nxe³yān¹ta¹ nxe²e³yah³lxin¹jau³nū³a² wai³nh³nx2na³la². Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lx¹:

— Nxe² kāi³tā³nxa² nxe² ā³nxai³tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² a²ten³jut3su² kxai²nān²tu³ nxa¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe²e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wai³nh³nx2na³la². 16 Nxe²nxa³kxai²nān²tu³ yxo²kāin² e³yah³lx³h³nx¹la². A²nxe³jau³xai²li² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lx³h³nx¹la². 17 Nxe³ha²kxai³ wi¹li²nha¹jah¹lx³hē¹la². Wain³jau³xai²li² ā³ne³wxe³yah³lx¹nha²kxai³ sa²yxo²we¹jah³lx³hē¹la². Yxān¹ta¹ sa²yxo²we¹jah²lxan³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³yah³lx³h³nx¹la².

5

Yen³kxi³te²nāu³xa² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ki³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yen³kxi³khai¹te² i³nxai²na² ain³kxi²sah¹lx³hē¹la². Ha³lo²a² kō³ton³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa². Kāin² khāuhx3nyhah¹lx¹nha³ta²wa². Yen³kxi³txa²yah³lx¹nha³ta²wa². Nxe³ju³ta²nū³a² kāin² nā³ni² kāin² wxa¹ni² yxah³lx¹nha³ta²wa². 2 Yen³kxi³yah³lxin¹kxa² khon³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa². Wxa²wā²lai²li² wā³sa³ti³hū³te²a² i³kho³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa². 3 A³lx²kaix1yah³lxin¹kxa² ya³te¹ya³ten¹ki³a² ki³nān³ki²sxā³ khon³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Kwa² so¹kxi²sxā³ a³yah³lx¹nhē³la². Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² oh³xan¹kō³xa² a³ka³nx²sxā³ wxā³tāu³a¹ i³yī¹li²nē³tu¹wa². Wi¹lhit1sxā³ i³yī¹li²ta³nxa² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²ta³nxa² nxe³nē³tu¹wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹tāu³a¹ yen³kxa² a³lx²yah³lxin¹kxe³su² ha³nxe²a² wā²nhxan³kxa² yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nx2ti³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. Kwēn¹tai²na² yen³kxa² kāin² ū³ha¹yah³lx¹nhē³la². 4 Nxe³yān¹ta¹ kxān³kxai³ kwa² wa³kon³kxi¹nx2tain¹tū³ka³txa² wxa²hai³sxa² i³lih¹lx¹nx2tain¹tū³ka³txa² ū³yho³hi²hain¹yah³lxan³ta²wa². Kāin² an³ta³kxi¹nx2tain¹jau³xa² ain³kxi²nha¹jah³lx³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²hai³sxai²li² ki³kan²ki² ki³ai²li² wxa²so¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² kwa³na³yah³lxin¹tū³ka³txa² i³wxa¹nain¹na²hē³la². I³wxa¹nain¹jau³xai²li² Txa²wā¹sū³na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³ nū³kxūn³khai¹jah¹lo²si²ha²kxai³ nxe³jah¹la² ne³nxē³na² ain³kxain¹na²hē³la². Wain³txi³ yo³hain¹yah³lxan³ju³ta² ain³kxain¹na²hē³la². Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³tai²li² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nx2ti³tu¹wa². 5 Txa²wā¹ha³lo²nāu³xai²li² yxau³yah³lxin¹tāu³a² wi¹la³ yxau³khai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Wxa²yan³txi³nū³a² so¹lx³ i³ka³lih³ti³ten³yah³lx¹nhē¹la². Nxe³sxā³ po¹na² su²lhī²na¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ ū³yhai¹tai¹nha²kxai³ ha³ne³te²ju²hē³la². Te²yā¹nx³kxe³hū³nxe² wxa²ē¹nāu³ai²na² i³ka²li¹nyhah¹lxin¹ju³ta² so¹lx³ o²la³kxah¹lx¹la². Nyhah¹lx¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²nx2ti³kxe³nū³su² wxā³nūh¹nx2ti³ha³ta²wa². 6 Nxe³kxa²yu³su² a²nū²a² wi¹lhin¹te²a³ su²lhā³te³lhxā³ ā³ke³tū¹kxain¹yah³lx¹nhē³la². Nxain¹yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ wa³lx³nha²yai¹nxa³hē³la².

Je³su²jah³la² wxā³ju³ta² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³ki³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lx³hē¹la². Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nx²ju³ta² ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lx³hē¹la². Hai³sxa² wa³kon³jah¹lo²su² i²jah¹lx³hē¹la². Ū³whin¹ta³lun²nū²la² wi¹la³

wen¹ju³ta² wah³nxe³kxi²ki³te²ju²hē³la². Wē³ha²yau³xa² ā³wax³sān²ka³tu³
hā²wxān³txa³ ā³wax³ta³lun²nū²la² yain³txa²kxai³ kan¹te²ju²hē³la².
Nxe³te²hū³nxe² yain³txa² kan²kxi²ju³ta³nū³a² wah³nxe³kxa²
yā¹nxe² Je³su²jah³la² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxe³jah³lxi³hē¹la².
⁸ Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ ya³nān³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxi³hē¹la².
ī³nxū²kwai³lxū¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
a³ka³nxi²ju³ta² yau³son³na³la².

⁹ Txa²wā³tā³nāu³xāi³. ī³yxaih¹sxā³ ī³kwai²kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹la².
Nxe² e³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹la²
a³ka³nxi²sxā³ wā³li²tāu³a² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li¹nx2ti³tu¹wa². Ha³lo²ai²li²
yau³son³na³la². Sxi²ha² a²yxo²a² ā³wih¹ki³te³lhxā³ nxe³kxa²
yā¹nxe³sxā³ wā³li²ju³ta² yau³son³na³la². ¹⁰ Txa²wā¹sū³na² e³jau³xa²
ī³hen³txi³tu³ka³txai²na² ī²jah¹lxi³hē¹la². Nxe³tū³ka³txu¹tai²li² kāin²
khāuh³lxa³thi¹nain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ya³nān³ta³ki²la²sa³
yxo²ī²ai¹nha²kxai³ nxū²kwai³lxū¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ¹¹ Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
ī³ka³li¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³sxā³ Jo²ah³lu¹tai²li² ī²jah¹lxi³hē¹la².
Khāuh³lxa³tē³nha²khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹tai²na² hai³txi³
Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ī³ka³li¹ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³ju³ta² Jo²ah³lu¹tai²na² a²ha³lo²a² wi¹ta³lun²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix1te²la¹wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe²
Jo²ah³lu¹tai²na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tū¹hxai²kxai³ jā¹nxe³sxā³
wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³tū¹nhē³nūn³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³.

¹² Nxe³sxā³ txa²wā³tā³nāu³xāi³. Nxe³ha²kxai³ wān³txi³khai¹xa²
e³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wān³txa² e³yah³lxin¹jau³xa² ī³yxo²xūn³yah³lxi³txa³hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹.
— Ya²la³lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² ī²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Ta³nxa².
— Ya²la³lai²la¹wi¹. Yuh³xan¹jah¹la² ī²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Ta³nxa².
— Ya²la³lai²la¹wi¹. A¹thūn³jah¹la² ī²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xa² ā³ye³yxo²nū¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³yau³kxai³lu² nxe²
e³yah³lxi³txa³hē¹la². Wān³txai²li² ya²la³tu³kxai²nān²tu³ hāi¹sxā³
ī³ye³in¹te³nah¹lxi¹:

— Nxēn²na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Ta³nxa², Ya²la³tu³txa³kxai²nān²tu³
e³in¹te³nah¹lxi¹.
— Nxe²nxa³wi¹. Ya²la³lhxax³wi¹. Nxīn¹jau³su². Nxe³jau³xa² so¹lxi³
e³jah¹lxi³hē¹la², Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li¹nx2ti³kxa²yah³txi³sa².

¹³ Nxa²ha¹te¹ wxa²nū³ka³txa² ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na²
khāuh³kxai²nān²tu³ wi¹lhau³kot3si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na²
ī³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ wxa²nū³ka³txa²
ā³xa² ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² ka³lih³kxai²nān²tu³ Sū³na²
sa²nēn¹kxah¹lxin¹jau³xa² ī³hain³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁴ Wxa²nū³ka³txa²
ha³tih³xan¹tū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī³ton³kxi²kxai²nān²tu³ Sū³na²
wān³txa² yxo²ī²te²nū³ka³txi³ ī³nxai²na² a²hxi²kan¹txi³nāu³xa²
ī³kaix1jah¹lxi³hē¹la². ī³kaix1tū²la² a³se³to²na²yau³xa² tē³sxā³
wxa²ne²to¹lxi³yuh¹nha²sān²nū²la² Sū³na² we²txi²si¹ha³lxin¹jau³su²
ī³ye³kxi²jah³lxi³hē¹la². ¹⁵ Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
hxi²kan¹si¹jau³su² yxo²ī²kxai²nān²tu³ ī³ta³ka³txai²li² we²txi²tu¹wa²,
Txa²wā¹sū³na²sa³. We²txi²sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta³ yū³kxai²nān²tu³

ne³wā²na³tu¹wa². 16 Ko³nxe³ti³ kâi³ju³ta² yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 i³yau¹ū³nyha¹jah³lxihē¹la². Te²yā¹nxe² kâi³yah³lxitō³hin¹kxa²yān³txi³su²,
 Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²waun¹nyha¹jah³lxihē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 i³nxū²kwai³lxū¹nxa²lxitu¹wa². Nxe³sxā³a²nū²ai²li²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²
 wi¹lhit1sxā³sa²yxo²we¹jah¹lai²na²sa²kxai³lu²Sū³na²i³ye³kxi²kxai²nān²tu³
 wā³nxīn¹khaix1jau³su²e³hī³nx2na³la². 17 Te²yā¹nxe³sxā³E³li²ah³lu¹tai²na²
 i²jah¹lxihē¹la². Txa²yā¹jah¹lo²su²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu²Sū³na²i³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²ē¹nāu³ai²na²au³txi³
 e³jau³su²e³te³nah¹lxī¹:

— Sū³na²nxe³txi¹. Wē³ha²yau³xa²hāi¹nxā¹txa²hē³li¹. Nxe³jau³su²
 e³ka³tu³ye³ha¹li¹ye³ha¹li¹wxax3ti³tāu³u¹tai²na²hai³txi³
 wē³hā¹ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². 18 Hā²wxān³txa³Txa²wā¹sū³na²
 āh¹e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³te³nah¹lxī¹:

— Wē³ha²yau³xa²a³na¹ā³si³wxe³xi²ti³hi¹txa²hē³li¹. Nxe³jau³su²nū²la²
 āh¹wē³hā¹tō³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wē³hā¹xi²nū²la²hai³sxu¹tai²na²
 ā³wax3tū²ha²kxai³yain³txa²kāin²yū³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

19 Txa²wā³tā³nāu³xāi³. Ain³kxi²khaix1nxe³sah¹lxihē¹la².
 Wxa²nū³ka³txa²ha³tih³xan¹tū³ka²txi³i³nxai²na²ya²la³lyau³xa³ā³nū²la²
 ki³han³jau³xa²sa²yxo²we¹kxai²nān²tu³a²nxe³jah¹lai²li²ki³han³ju³ta²
 i³wa²li²si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²e³kxi²txai¹yah³lxihē¹la². 20 Nxe³sxā³
 i³wa²li²kxai²nān²tu³jah¹la²a²ē¹nāu³ai²na²ha³nxe²i³sa²tē³ko³xa²
 sa²wi¹kxe³nū³a²i³yī¹li²jau³su²ā³wa²su¹tū¹hain¹yah³lxihī³nxa¹lxa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ko³nxe³ti³kâi³ain¹ju³ta²ka³lxa¹txi³ā³wa²su¹tū³nhī³nx2na³la².
 Jā¹nxa¹jau³su²txai²li²Ti³a²kah³lo²na¹xai²li²nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Petro

1 Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su²Kris²tu³jah¹la²ĩ³sa²si¹hã³ũ¹kxah³lo²sa¹wa².

— Txai²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Txai²na²
hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹. Je³su²jah³la² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa².

Nxe³na¹te³na¹xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³ wxã²na²

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹wã²nxa³ka²so¹nx2ti³tũ³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txa² kwa² jũ¹nxe² kxãn³su²

yxau³yain¹yah³lxin¹ka³tu³, ã³yo³yo³li²yxau³yain¹tũ³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Põ²ta³ko³xa² yxau², Ka³la²sa³ko³xa² yxau², Ka³pa³to²sa³ko³xa² yxau²,

A²si³a³ko³xa² yxau² Bi³ti²ni³a³ko³xa² yxau², nxe³hi¹nãn¹te²tu³

yain¹yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³te² ĩ³nxai²na²

ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². 2 Wxã²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹

wã²nxa³ka² so¹nx2ti³tũ³ka³txi³syah¹lxi¹lxa². Txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹ta²na²

yũ³ti³hex1nẽ³lxa³tãu³u¹ta²na², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ^h1

ĩ²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³, wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxox²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³

kã³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹txi²lxi³sxã³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³

nxe³si¹yah³lxin¹jau³nũ³su² wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Jã¹nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²

ĩ³nxũ²kwa³wih¹nx2ti³sxã³ ĩ³wi¹lhit1ti³hi¹nx2ti³na²hẽ³la².

Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² kãin² thã³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³,

nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Hxi²ka¹ka¹nha²la²yxau²xai³kj³jau³su²

3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²,

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²wĩ³nu²su² ha²kxai³,

nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxã³

tah²lxi³ we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²

ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³

ka³te³na² wi¹tãu³a¹ tah²lxi³ we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³lha²kxai³:

— Yxan¹nãu³a¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²

ũ³hũ¹nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³lha²kxai³

a³la³kxi²kj³tã³na¹. Kj³sa²kxai³ a²hĩ¹nai²na² ha³ta³nxãn²txi³

hxi²ka¹ka¹nha²la²yxau²xai³kj³tã³na¹. Txa²wã¹kj³na¹xai²na² nxe³hĩ³kj³tã³la².

4 Txa²wã¹sũ³na² tah²lxi³ we¹txa²txi³kxe³kxai³, a²yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a²,

hxa³nxa³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³te²a² oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹

Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a¹ ũ³hã¹kxi¹nx2ti³te²ju²hẽ¹la². 5 Wxã²na²

Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²yah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, hxi²kan¹sxã³

a²hxi²ka³nãu³lot3sa²tẽ³nx2ti³ka³tu³ hu³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na²

ne³ki³son³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²nãu³a² oh³xai²nãn¹ko³xan¹ta³

ã³sa²so¹nx2ti³sxã³ yxau²sa²tẽ³yah³nx2ti³tu¹wa². A²ya³la³tu³

a²kxã³nxãu³u¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²su¹ta³lun²nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nx2ti³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ ũ³ho¹ki¹nx2ti³kxe³hũ³nxe² hxi²kan¹txi³

wxa²ye³na² ĩ²ũ¹yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxa². Yxãn¹ta¹yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na²

ne³ki³son³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wa². A²nxe²tãu³a¹

ĩ²yah³lxin¹tu¹wa².

6 Nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² kãin² ka³lih³khaix1yah³lxi¹lxa².

— A²ha² hī¹nai²na², jū¹nxe² kxān³su² txa²wā¹ha³lo²ai²na² khāuh³lxa³ti³sa²sxā³ yxau³na¹kxe³su² āin²ti³sa²na³na¹. Ī²li³hū³te² ĩ³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxa²ha³tā³nxān²ti³ kāin² ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxa².
7 Jā¹nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² a³lxi²khaix¹te²ju²hē³la². A²nxe³tā³ka³ta² ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³xa² ũ³hī³kī³te²ju²hē³la².

— A²yen³kxa² ā³xa², kwa³thi³la² ā³xa² ũ³kxē³ni²te² yen³kxa² ũ³thū²ka²sai¹na¹tū¹xā¹. A²ou²ra³khai³xa² a²wi¹te²a² so¹lxi³ ĩ³we²jo²sa²so¹tai²lā¹. Nxe³kī³te²ju²hē³la². Nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² ha³tā³nxān²txi³ hxn³te²ju²hē³la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²sxā³ yxau²wa³to²hi²yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³tai²nān²tu³, ou²ra³ka³ta² a³lxi²khai¹nxe³kxa² ha³tā³nxān²txi³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ a³lxi²khai¹nxe³jut³su² te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yxo²i²yah³lxin¹ju³ta² ĩ³we²ti²sa²so¹kxi¹nx²ti³hī³nx²na³la². Jā¹nxe³te³lhxā³ ha³lo²a² khāuh³lxa³ti³yah³lxin¹ju³ta² ũ³wxe³nx²ti³te²ju²hē³la². Ou²ra³ka³ta² ha³nxe²a² ũ³hī³lhī²jut³sū³nxe² nxe³nx²ti³te²ju²hē³la², a³lxi¹nx²ti³ha²kxai³la². Nxe³nx²ti³kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ya³ti¹xi²nē³tāu³a¹ ĩ³sa²nēn¹kxi¹nx²ti³ha²kxai³, wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx²ti³tu¹wa². 8 A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² yuh³xai²nān¹te² ha³lo²ai²na² yxau³nū¹nhē³lhī¹nai³tā² wxa²ye³na² ĩ²yah³lxi³hxai²nxān³tai¹ti²tu³wa². Yah²lxan³kxa²ha³tā³nxān²txi³ a³lxi²yah³lxi¹lxa². Jā¹yxah³lxin¹ju³ta² a²hī¹nai²na² wxa²ye³na² ĩ²yah³lxan³kxa² ha³tā³nxān²txi³ yxo²i²i² kāin² ĩ³ka³li³hi² yah³lxi¹lxa². Wxa²ē¹nāu³nū¹ai²na² whāi²na¹ kāin² ĩ³ka³li³sxā³ hxi²kan¹txi³ ĩ³sai¹sxā³ wxa²yxo²a² ĩ³ye³ah²lxan³kxa² ha³tā³nxān²txi³ kāin² ĩ³ka³li³yah³lxi¹lxa². 9 Yah³lxin¹ka³tu³, Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹jau³su² kwēn¹tai²na² wxa²wa²sut¹sa²tē³nx²ti³ka³tu³ hu³, yxan¹nāu³a¹ wxa²wa²su¹ta³lun²nx²ti³tu¹wa².

10 Jā¹nxe³ju³ta², kxā³nāu³u¹tai²na² a²nū²a²nāu³xu¹tai²na², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² ĩ³ye³ku¹nhē³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹tē³tu¹wi¹. Hī¹nai²na² ha³lo²a² ũ³hū¹nē³lxa³tā³lxa² wān³txai²na² ĩ³ye³ku¹nx²ta¹wi¹. Nxe³nē³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tū³ka³txu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹tē³ju³ta³nū³a² a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹. Na¹jau³su² a²si³yxau³tāu³a¹ win¹ta²te²lxi³ ha³tin³ti³ ā³te³ni², ĩ³wā³ta³kxi²nha², ĩ³ne³wa³kon³nha² na¹xā¹. Nain¹tū³ka³txi³su² ta¹hxai²hē¹la². 11 A²nxe³tū³ka³txa² Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³ka³txu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² A²yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³yain¹jah¹la² wān³txa² ĩ³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nāu³a¹ Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxa³txi³tu¹wi¹. Nxe³sān²ka³tu³, nxe³nū²la² kāin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ũ³hū¹nx²ti³xa³tā³lxa¹ nxe³nx²ta¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ta¹ a²nū²a² nū³ka³txu¹tai²na² ĩ³wā³ta³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²nē³ju³ta², ĩh¹nxe³je³nāu³wa³kī³khai³xa² ũ³hū¹nē³te³ji¹ku¹? Ha³lo²ai²na² hau³kon³te³lhxā³ nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³, ĩh¹nxet³sxā³ a³la³kxi²hī³kī³te³ji¹ku¹? Kī³nhā¹. Ju¹ta² a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹. Ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³tu³ ĩ³yau¹ū³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹, te² i³nxai²na²
wxa²wa²su¹txa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ju³ta³nū³a² wxa²ye³na²
i²yah³lxan³tho³li¹. Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³h¹nai²nān¹tū³ka³txa²
ha³lo²ai²na² a²ye³na² i²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²h¹nai²na²
ha³lo²ai²na² ū³hū¹ain¹nxa³ta³lxa² i³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Ā³nhxi²nū¹nain¹yah³lxin¹ta²li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na² Sū³na² wān³txa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³te² ha³lo²a² kwēn¹ta²na² i³yau¹ū³nx2ti³na³la². Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² i³ye³kxi¹nx2ti³tū³ka³txa² ha³lo²ain²ti² i³yau¹ū³nx2ti³na³la².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² Oh³nāu³u¹ta²na²i²sa²si¹kat3tū¹nhē³kxah³lo²su²
jah¹la² i³yo²nū¹nū³hain¹jau³su² i³yau¹ū³nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ju³ta²
oh³xan¹ta²nū³ka³txa² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Hi²sen³su² a²nū²a² yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
wxa²wa²su¹tain¹na³na¹. Ju¹ta² wi¹khai¹nx2na³na¹. A²nxe³ju³ta²na² i²i²
a³la³kxi² nxe³ti³ten³sa³nha¹. Nxe³h³nx2na³la².

Sū³na² wi¹lhin¹kxa² yā¹nxe² yxau³ki³jau³su²

¹³ Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² ā³kāi³te³lhxā³
yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Wi¹lain³nha², wi¹le³i², nxe³jah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹ka³tū³:

— Yxan¹nāu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³ wxā³tū¹xā¹.
Nxe³tāu³a¹ a²ya³la³tū³ kāin² thāi³ti³la² a³lxi²nē³lha²kxai³
wxa²wa²su¹tē³ju³ta² ā³ta³lu²nū¹nhē³lha²kxai³ nxe³nē³tū¹xā¹.
Jau¹xai²na² so¹lxi³ yxo²i²sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

¹⁴ Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³ sa²yo²wet1sa²tē³jah¹lxi³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tū³
a²ha¹ kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ū³ye³kat1tū¹nhē³jau³xai²na² ā³ne³to³yhah²lxa³nh¹nai³ta² ko³nxe³ti³
yxo²kwāin³yah³lxi³hxain¹kxai³ jā¹nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². ¹⁵ Yah³lxin¹ta¹
Txa²wā¹sū³na² i³kaix1so¹nx2ti³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa².
Nxe³kxa²yā¹nxe³jah¹lxi³sxā³ i³wi¹lhin²jah¹lxi³sxā³ ha³lo²a² i²li³ju³ta²
ha³kxa¹ kāi³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². ¹⁶ Nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na²
ha³te³nxā³nxān¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— i³wi¹lhin²jah¹lxi³hē¹li¹. Txi²na² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³na¹kxa²
yā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² ta¹hxai²hē¹la².

¹⁷ — A²nxe³jah¹la² Txa²wā¹wi³nai²la¹wi¹. Nxe³yah³lxi³hxain¹ta¹ti²tu³wa².
Yah³lxi¹nha²kxai³ win¹ta²te²lxi³ Txa²wā¹wi³na² ā³yo²hāu²not3sxā³
yxau³je¹jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
yxau³yah³lxi¹nh¹na²:

— Txa²ha³lo²sxa³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū¹nxa³lho³na¹.
Yah³lxin¹jau³su² yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la². Txa²wā¹wi³nai²na²
a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki³na¹xai²na² kāi³kxa² yā¹nxe²xai³sxā³
yxan¹nāu³a¹ nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹li²xai³nē³tu¹wa². Hai³txi³
yau³tā³li³ i³yī¹li²xai³nē³ju³ta³la³ yū³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³ha²kxai³
a²nū²a² ko³nxe³ti³ kāi³jah¹lo²su² kxai²nān²tū³ hai³txi³
Txa²wā¹wi³na² wi¹lhin¹sxā³ i³yī¹li²kxah³lo²su² ti³hex1te²sxa³yu²hē³la².

18-19 Wxa²si³yah³la²nāu³xu¹ta²na² wxa²si³yxau³jah¹lo²nāu³xu¹ta²na²
ha²ya³kxa³lxi³su² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹jau³su²

āh¹ ān³si³wē³not3so¹xi²yah³lxin¹ka³tu³ nxe³te² au³hxai²tēx¹ jā¹nxe³sxā³
 āh¹ ha²ya³kxa³lx³su² yxau²xai³yah³lx³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹wī³na² wxa²wa²su¹txa²lx³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³ju³ta²
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xa² a³lx²khai¹nxe³jau³xa²
 ha³li³hxan³sxā³ ya³lu²kxi²nē³kxe³su² ka³yxuh³xa² o³ve²a²
 wi¹khai¹nxe³te²a², khon³ti³he¹nxa³kxe³su² wi¹khai¹nxe³te²a²
 a²ti³ha²yau³hū³jau³xa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xan²tu³
 wxa²wa²su¹txa²lx³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Wxa²ha³yax3khin¹yah³lxin¹ju³ta²
 wxa²wa²su¹txa²lx³sxā³ ũ³yho³hi²ki¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³ta²
 ou²ra³ka³ta² ta³nxa², pra²ta²ka³ta² ta³nxa², a²yo³ha² a³lx²kxan²ti³
 khon³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ txa²wā¹ko³nxe³ti³
 kāi³ki³ju³ta² ũ³yho³hi²sxā³ wxa²wa²su¹tē³te²sxa³yu²hē³la².
 Nxe³nē³ju³ta³nū³a² Je³su²jah³la² a²ti³ha²yau³xa² so¹lx³
 a³lx²sa²tē³jau³xa² so¹lx³ hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tē³te²ju²hē³la².

20 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² so¹lx³ yxa¹nai²nān¹te² ha³lo²a²
 ha³ta³nxān²txi³ a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³kxe³su², yān³ta²na¹
 yuh³xai²nān¹ko³xai²na² we¹txa³hī¹nu¹ta²na², Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a² ha³lo²a² yxa¹nai²nān¹ta³ko³xai²na² a³la³kxi²jau³su²,
 A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ta¹hxai²hē¹la².
 Sa²wa²sut1si¹nhē³jau³nū³su² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ ha³la³je¹nai²na² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² ne³ki³son³te³lhxā³
 nxe³hī¹nai²na² so¹lx³ Je³su²jah³lai²na² ũ³hū¹nē³na²hē³la². Wxa²yu³ta²
 wxa²wa²su¹txa²txi³si¹jau³su² ũ³hū¹nx2ti³na²hē³la². 21 Nxe³nx2ti³ka³tu³,
 Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹txa²txi³ka³tu³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹
 yxo²ya³h³lx¹lxa². A²nxe³jah¹la² nū³kxūn³txi³ Je³su²jah³la² ya³lu²tāu³a¹
 ka³ten³su²ī³sa²yxau³xi²ka³tu³ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tā²hē³la². Nxe³kxe³su²:

— Txa²wā¹sū³na² yxo²a¹xā¹. A²ya³la³tu³ yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²a² yxau²xai³lya³nhē³te³lhxā³ ā³sa²so¹xi²sa³tū¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su²
 nxe³yah³lx¹lxa².

22 Yah³lxin¹ka³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txi³tu³ sa²yo²we¹jah³lx¹lxa².
 Yah³lxin¹kxe³su² ī³wi¹lhin²jah³lx¹lxa². Nxe³sxā³ a³lx²waun¹yhu¹ah³lx¹lxa².
 Yah³lxin¹ka³tu³ au³ti³ wxa²yo²ka³nāu³a² whāi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³:

— A³lx²ki³lxo³nxe³yhu¹nxa³xā¹. Yah³lxin¹jau³su² a³lx²waun¹nhat1jah³lx¹hē¹la².

23 Wxa²yu³ta² Txa²wā¹wī³na² Oh³nān¹jah¹la² tah²lx³
 we¹txa²lx³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wā¹wī³na²
 wān³txa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² kxān³su² kxa²ha³ta³nxān²ti³
 yxau²wa³to²hi²ki²sa²tē³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu³ tah²lx³
 we¹txa²lx³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ yuh³xai²nān¹te² wī³na² hxan³te³lhxā³
 nxe³te² wī³na², tah²lx³ we¹txa²txi³te²sxa³yu²hē³la². 24 Jā¹nxe³ju³ta²
 kxā³nāu³u¹ta²na² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lx¹:

— Ha³lo²ai²nān¹te² si³sa² wa³su³txi³ hxan³te²jai¹ti²ti¹. Si³sain²txi³
 ī³sa³lx³ti², a²yāu³sain²txi³ ī³sa³lxit3sxā³ āi³la¹hi² nxe³te²jai¹ti²ti¹.
 Jā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ a²nū²ka³na¹xai²na² si³sa²
 hū³sxā³ yxau³hī³ki³tā³li¹. Wa³su³txi³ hxan³hī³ki³tā³li¹. Jā¹nxe³sxā³:
 “Wxi²kin³ti³to³na¹xā¹.” Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxān²txi³ hāi¹nxe³sxā³
 si³sa²yāu³sū³sxā³ yxau³sxā³ wa³su³txi³ hxan³hī³ki³tā³li¹.

25 Yxān¹ta¹, Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a² wān³txa², kxā³nāu³a²
 ha³ta³nxān²txi³ hxa³nxa³kxe³su²yxau²wa³to²hi²ki²sa²tē³jau³xai²la¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹jau³xai²na² tah²yau³xai²na²
Txa²wā¹sū³na² ĩ³tih³nxe³nx2ti³na³la².

2

Je³su²jah³la² tah³lxa³kat3sū³jah¹la²

1 Nxe³sxā³ ĩ³wi¹lhin²nx2ti³ju³txan¹te²ka³ya³tu³, ĩ³ki³ha¹ki²nyhu¹i²,
wi¹lhin¹ki³lxo³nxe², a²nū²a² ā³xa² yen³kxa² yxo²kwai³nxū³yhu¹i² ā³xa²
ko³nxe³ te²lo³jah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³ju³ta² ha³kxa¹
ha²ya³ka²ti³jah³lxi³hē¹la². 2 Yah³lxin¹ka³tu³, wē³sa² kwēn¹tai²na²
a³li³la¹te²su² te²a² a²hā³ka³na² su³su³yau³xa² ya³ni³li³khai¹te²jai¹ti²tu³wa².
Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² a²ya³la³tu³
jau³xa² so¹lxin³jau³xa² ya³ni³li³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
Txa²wā¹sū³na² wxa²wa²su¹tē³ju³ta², a³la³kxi²kāi²non³yah³lxin¹tu¹wa².
Jā¹nxe³te³lhā³ ya³ni³li³jah³lxi³hē¹la². 3 Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
a³la³kxi²sxā³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³:

— Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai¹la¹xā¹. Yah³lxi¹lxa².

4 Jā¹nxa¹jau³su² a²nū²a² txah³lxa³kxa³txa² tē³sxā³ sxi²ha²
txo³nain¹te²ju²hē³la². Ain¹sxā³:

— Txah³lxa³kxai²li² wi¹na³na¹. A³li²sa³nha¹, Yxān¹ta¹ ta²ka¹txa²
ā³xai²na² e²na¹xā¹. Nxe³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹sxi²ha² txon³sxā³
hxi²khet¹jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— Ta²ka¹txai²na² e²nain¹ka³txai²na² wxa²so¹na¹ka³tu³ sxi²ha²
txo³na¹ka³txa²nū³su² tū¹xā¹. Nxe³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe²
Je³su²jah¹la² txah³lxa³kxa² e²nain¹kax3sū³na³la². Yuh³xai²nān¹tū³ka³txa²
e²nain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³ Txa²wā¹sū³na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² a³li²na¹nha¹. Wā²nxa³kxa² so¹na¹kxah³lo²su²
na³na¹. Ka³ten³yah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³
ĩ³a³la³kxi²nē³lha²kxai³ yxau²xai³lyā³ki³tā³la². 5 Nxe³lyā³ki³sa²kxai³
sxi²ha² txo³nain¹kat3sū³ki³tā³la². Yxān¹ta¹ txah³lxa² ka³ten³kax3su²
nxē²nxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³ ka³ten³su² yxau²xai³lyā³ki³tā³la².
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²i²ti³hit1tē³ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wa³ka³li³lo³tē³lha²kxai³
sa²yxo²wet1sxā³ yxau²xai³ki³tā³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³hxi²ka¹tē³lha²kxai³ Sū³na² ĩ³ka³li³ki³ju³ta² o²la³kxi²nū¹sxā³
yxau²xai³ki³tā³la². 6 Jā¹nxe³jau³su², Txa²wā¹sū³na²
ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹li¹:

— Ne³ka²ki²sah¹li³hē¹li¹. Txai²na¹xai²na² Sū³na² Si³yxau³tāu³su²
na¹te³na¹xai²na², hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot3ta¹jah¹la² Si³āu²thi³na²
ūh³wxe³nū¹hai¹na¹wi¹. Jah¹la² tah³lxi³hū³jah¹lo²su² na³li¹. Na¹ka³tu³,
sxi²ha² a²wa³kxēn³yah³la² tah³lxa³ka³ta² yxo²ka³kan³ka³txa²
wi¹khai¹nxe³ka³ta² a³li²khai¹nxe³ka³txa² wā²nxa³kxa² so¹sxā³,
sxi²ha² ūh³wxe³jut3sū³nxe², kxa²yā¹nxe³sxā³ Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² ūh³wxe³nū¹hai¹na¹i¹. Nxe³ha²kxai³,
hxi²kan¹khai¹xain¹na³li¹. Nxe³kxai²nān²tu³, a²nū²a² ĩ²li²te²an²tu³
hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lo³ta¹jah¹la² yxo²i²kxai²nān²tu³, te²a² so¹li³
ĩ³yxaih¹xa³lho³li¹.

Ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³ha²kxai³, tah³lxa³kat3sū³jah¹lai²na² Je³su²jah³la² yxo²i²yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, a³lxi²khaix¹yah³lxi¹lxa². Yxān¹ta¹, a²nū²a² Je³su²jah³la² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³, a²nxe³te²ha³lo²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yau³xā³xa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³lhxā³ i³tih³nxe³nē³te³nah¹lxi¹:
— Tah³lxa³ka³tai²na², a²kxā³nxa² a²nū²a² sxi²ha² txon³tū³ka³txa² i³yen²sxā³ ā³yxu¹kxā³ain¹na²hē³li¹. Nxe³ta¹, kwēn¹tai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³tai²la¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³jau³xau³hxai²tēx¹ jā¹nxe³jau³lxi³, Ju³te²a² nū³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² i³yen²sxā³ sa²yxo²ā³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² Je³su²jah³la² ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹khai¹nxe³ye²yhain¹na³la². 8 Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² Yau³xā³xa² ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³kxai²nān²tu³, kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³ta² sa²tā³yxo²thu²kā¹sxā³ a³hi²sxā³ hxi²kan¹txi³ i³sa²yxau³xi²sxā³ we²nxi²nxa³jut3sū³nxe², kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau³tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²su² te²a², Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³ai¹nha²kxai³, kō³nxe³ju³ta³lot3sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Txa²wān³txa² sa²yxo²ā³sai¹nha²kxai³lā¹. Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nān¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².

9 Yxān¹ta¹, wxāi²na² Txa²wā¹sū³na² wā²nxa³ka²so¹nx2ti³tū³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³khai³syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³yah³lxi¹lxa². Te²yā¹nxūn³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ā³ti³sxā³ a²ten³jau³su² kāi³yah³lxi¹nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa², wi¹lhin¹khai¹nxe³tū³ka³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³, nxe³yah³lxi³te²si¹lxa². A²ha² kxā³nxa² ka³nxah³ti³hū³tāu³a¹ yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³sxā³ yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wxi²kin³ti³ton³txi³ i³kaix¹so¹nx2ti³ta¹hē¹la². i³kaix¹so¹nx2ti³ka³tu³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²wet¹si¹nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wxi²kin³ti³ton³te²ha³lo²a², ha²te¹te²hū³te²ha³lo²a² ū³h³wxe³nxa²lxi³ta¹hē¹la². Nxe³yah³lxin¹ju³ta², Txa²wā¹sū³na² kāin² i³sa²nēn¹kxi²si¹nx2ti³jau³nū³su² i³kaix¹so¹nx2ti³ta¹hē¹la². 10 A²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³syah¹lxi³ta¹hxan³nhē¹la². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²ha² kxā³nxa² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta² kō³nyhah¹lxi³ta¹hxā³nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta² kō³nyhah¹lxi¹lxa².

Txa²wā¹sū³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³yxau²xai³ki³jau³su².

11 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Nxe³nx2ta¹kxe³su², txa²yxo²ka³nāu³ai²na² whāi²na¹ i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²ha³lo²khai³xa² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²ai²la¹wa². Oh³nāu³u¹tai²nān¹te² ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²hī¹nai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhī¹nai²na²:

— Txa²ha³lo²sxa³xā¹. Kan²txi³ yxau³nū³nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³su² yxau³je¹txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wxa²sī³nai²na² yuh³xai²nān¹te² sī³nai²na², kō³nxe³ti³ yxo²kwain³nxa²lxi³si¹jau³nū³su² sa²yxo²wet¹sxā³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹la². A²nxe³te²a² kō³nxe³ti³ yxo²kwain³nxa²lxi³si¹jau³nū³ai²na² a²ta³a² sa²so¹sxā³ wxa²wi¹nx2ti³tāu³a¹ ā³nhe¹ki¹nx2ti³na³la². 12 Nxe³ha²kxai³, a²nū²a² Ju³te²a²

nũ³kā³txi³sxa³tũ³kā³txai²na² yxau³yain¹yah³lxin¹tũ³kā³txai²na², hai³txi³
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²we¹tũ³kā³txi³sai¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³,
wi¹kāi³je²txain¹yah³lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, kō³nxe³te²la³
ĩ³yī¹li¹nx2tain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³, wxa²wi¹kāi³ye²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²so¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tũ³:

— Txa²wā¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³na³li¹. A²sũ³nāin²txi³ wi¹li¹ni²,
a²sa³wi³ha³lxain²txi³ wi¹li¹ni², ain¹na³li¹. Nxe³nx2tain¹tu¹wa².
Txa²wā¹sũ³na² ā³wa³la² i³xi²tāu³a¹ nxe³nx2tain¹tu¹wa².

13 Wxāi²na², Je³su²jah³la² a²wē³ha³lxī³syah¹lxī¹lxa². Yah³lxī¹nha²kxai³,
a²nũ²a² hxi²kan¹ta² yxo²ha³kxa¹ a²yu³hē³na² yxau³jah³lxī³sxā³
sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, yuh³xai²nān¹te²a²
hxi²kan¹ta² si³yxau³kax3khai³su² tāu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ān³sen³sai¹nē³jah¹lo²su² tāu³a¹ txā² sa²yo²we¹txain¹yah³lxī³hē¹la².

14 Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, ā³sa²ki³la³xi²sxā³ hxi²kan¹tũ³kā³txan²tũ³,
a²si³yxau³kā³khai³su² tāu³su² tāu³a¹ hxi²kan¹txi³lot3sxā³
ĩ³kwa³na³tũ³kā³txi³su² hĩ³nx2na³la². A²nũ²a² kō³nxe³ti³ kāi³te²a²
khāuh³lxa³ti³hi¹ti², a²nũ²a² wain³txi³kāi³te²a² i³sa²nēn¹kxi², nxe³te³lhxā³
hxi²kan¹txi³lon³te²ju²hē³la². Nxe³ha²kxai³, ā³sa²ki³la³xi²tũ³kā³txain²ti³
yxo²ha³kxa¹ sa²yo²we¹tain¹yah³lxī³nũ³nhē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³,
Txa²wā¹sũ³na² a²ē¹nān¹jau³su² i³hau³ko³tūh¹sxā³ kāi³yah³lxī³hĩ³nxa¹lxa².

15 Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, wi¹kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, a²nũ²a²
Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² sa²yo²ā³ain¹tũ³kā³txa²:

— Kō³nxe³ti³hit1sxā³ i³ye³kxi²na¹tũ³xā¹. Nxe³kxi¹nx2ti³kxa²
ha³ta³nxān²txi³, wxa²wain³txi³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² i²so¹nx2ti³kxai²nān²tũ³,
hāi¹nxe² ā³ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ya³nx2ti³hĩ³nx2na³la². 16 Jā¹nxa¹jau³su²,
wa²su¹wa²sun¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹ta¹,
ĩ³yon²ta³kxi²nha²sxā³:

— Je³su²jah³la² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut1sa²na³na¹.
Sa³ha²kxai³, kō³nxe³ti³ kāi³a¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ wi¹li¹hĩ³nx2na³na¹.
Nxe³yah³lxī³txa³hē¹la². Wxāi²na² Txa²wā¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxā³
yxau³yah³lxī¹lxa². Yah³lxī¹nha²kxai³, Txa²wā¹sũ³na² so¹lxī³ sa²yo²wet1sxā³
yxau³jah³lxī³hē¹la². 17 Jā¹nxe³jut3su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹li¹hĩ³sxā³
ĩ²nha¹jah³lxī³hē¹la². Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sũ³na² wē³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹
a³lxī²waun¹yhu¹i², Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³ye³kxi²nha²sxā³ i³yo²nha²,
yuh³xai²nān¹te² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kā³khai³su² jah¹la² i³sa²nēn¹kxi²,
nxe³jah³lxī³hē¹la².

Khāuh³lxa³ti³ti³hit1txa²lxī³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

18 A²nũ²a² ā³xā² a²wa³kxēn³yu³ta³lot3sxā³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxa²
nxe³jah³lxī³hē¹li¹. Wxa²wa³kxē³yah³la² sa²yo²we¹ti², i³sa²nēn¹kxi²,
nxe³jah³lxī³hē¹la². Yah³lxin¹ka³tũ³, wi¹li¹hĩ³te²a² a²wa³kxēn³yah³lain²txi³
sa²yo²we¹ti², an³txi³thin¹te²a² a²wa³kxēn³yah³lain²txi³ sa²yo²we¹ti²
nxe³jah³lxī³hē¹la². 19 Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, wain³txi³ kāi³yah³lxin¹kxa²
yo³lha³, wxa²wa³kxē³yah³la² kwa²to³toh³lxī² i³an³ta³kxi¹nx2ti³sxā³
khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxī³kxai²nān²tũ³, ya³nān³ta³ki²la²sxā³
yxau³je¹txain¹yah³lxī³hē¹la².

— Txa²wā¹sũ³na² yxo²i²a¹xā¹. Yah³lxin¹jau³su², ya³nān³ta³ki²la²sxā³
yxau³je¹jah³lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tũ³, Txa²wā¹sũ³na²
i³sa²nēn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa². 20 Yxān¹ta¹, kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tũ³,

nxe³yah³lxin¹kxa²yo³su²wxa²wa³kxē³yah³la²khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tū³,
hāi¹nxe³sxā³wain³txi³ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la². Nxe³nx2ti³sxā³
khāuh³lxa³txi³yah³lxin¹ju³tai²na²ya³nān³ta³ki²la²sxā³yxau³yah³lxin¹kxa²
ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³Txa²wā¹sũ³na²ĩ³sa²nēn¹kxi¹nx2ti³xa³lho³la².
Yxān¹ta¹, wain³txi³kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tū³, nxe³yah³lxin¹kxa²
yo³su², a²nũ²a²ku³lhxax³thin¹te²a²khāuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nān²tū³,
hāi¹nxe³sxā³ya³nān³ta³ki²la²sxā³yxau³je¹jah³lxi³hē¹la².
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, Txa²wā¹sũ³na²kāin²ĩ³sa²nēn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa².
²¹Jā¹nxe³yah³lxin¹si¹jau³nũ³su², Txa²wā¹sũ³na²ĩ³kai¹xso¹nx2ti³te²ju²hē³la².
Nxe³sa³ku¹, Je³su²jah³la²khāuh³lxa³txi³ki¹nx2ti³ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³:

— Txa²si³yo³na², txa²sa³wi³ha³lxa²ain³kxi²so¹ki²sa²sxā³
khāuh³lxa³ti³nha²sxā³yxau³xai³la¹kxa²yā¹nxain¹tai²lā¹.
Nxe³kxi¹nx2ti³jau³su², Je³su²jah³la²khāuh³lxa³txi³nha¹nxa²lxi³ta¹hxai²hē¹la².
²²A²nxe³jah³la²kō³nxe³ti³kāi³ain¹ju³ta²yũ²nxa³ha²kxai³, ki³han³jau³xa²
ĩ³ye³ti³he¹nx2nxa³ha²kxai³, ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³
khāuh³lxa³ti³hit1tain¹ta¹hxai²hē¹la². ²³A²nũ²a²ku³lhxax³thin¹te²a²
kō³nxe³ti³hit1sxā³ĩ³ye³kxain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³a²yoh³la³
kō³nxe³ti³hit1sxā³ĩ³wa²lũ³xi²ti³he¹nx2nxa³ha²kxai³, jā¹nxe³sxā³, a²nũ²a²
khāuh³lxa³ti³hi¹tain¹kxa²ha³ta³nxān²txi³, hai³txi³ĩ³wa³lxĩ³nha²sxā³
ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³, Je³su²jah³la²ta¹hxai²hē¹la².
Hāi¹nxe³sxā³:

— Txa²wĩ³na²yo²a¹xā¹. Jah¹la²wain³txi³wā²nxūh¹ĩ²ūh¹ki²sa³tū¹xā¹.
Nain¹jau³su²ta¹hxai²hē¹la². ²⁴Wā²nxūh¹Je³su²jah³la²so¹lxi³hi³sa³ka³txa²
ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³kāi³ki³ju³ta²a²wah³yu³ta²
ũ³yho³hi¹te³lhxā³jah¹la²nũ²a²ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³,
kō³nxe³ti³kāi³sxā³yxau²xai³ki³ju³ta²ā³na¹hxa³ki³sa²kxai³Txa²wā¹sũ³na²
wān³txa²sa²yo²wet1sxā³kāi³sxā³yxau²xai³ki³sa²kxai³nxe³si¹nhē³jau³su²
Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³sxā³, Je³su²jah³la²
ĩ³ta³lo³wait1sxā³khāuh³lxa³tain¹ju³ta²kxai³, wxa²ĩ³lxi³thin¹yah³lxan³ju³ta²
ha³kxa¹ĩ³we²ti²ti³hi¹txa²lxi³ta¹hxai²hē¹la². ²⁵Wxāi²na², a²ha²kxā³nxa²
ka³yxuh³xa²o³ve²a²wa³kxēn³yah³la²ka³lun²ki²jut3sũ³nxe², Txa²wā¹sũ³na²
u²ha³na³ka³lxi³yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²nhē¹la². Yxān¹ta¹, a²hĩ¹nai²na²
ā³wā³li²ĩ³xi²sxā³, wxa²wa³kxē³yah³la²wi¹wi¹nxe²wxa²hau³kō³txa²lxi³jah¹la²
a²hxi²ka³nāu³a¹, yxau³yah³lxi¹lxa².

3

In³txa²txu¹ha²tē³nyhu¹te²a²yxau²xai³nyhu¹kxi³ju³ta²

¹⁻²Jā¹nxe³sxā³a²hĩ¹nai²na²txu¹ha²in³txa²tē³yah³lxin¹ta¹ka³lxu³nāu³
ĩ³nxa²so¹lxi³ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹xa². Wxa²wē³sāi¹ah³la²nāu³xai²na²
sa²yo²we¹jah³lxi³hē¹na². Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²wē³sāi¹ah³la²
Txa²wā¹sũ³na²wān³txa²yo²ai¹nxa³te²su²kxai²nān²tū³, Sũ³na²
ān³si³tē³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²ĩ³ye³ye³kain¹yah³lxi³txa³hē¹na².
Hāi¹nxe³sxā³sa²yo²we¹ti²wi¹kāi³i², nxe³je¹txain¹yah³lxi³hē¹na².
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, wxa²wē³sāi¹ah³la²na²ĩ²so¹nx2ti³kxai²nān²tū³,
sa²wa³ti³nha²sxā³, Txa²wā¹sũ³na²wān³txa²yo²ai¹yah³lxin¹kxa²
yā¹yxē¹nx2ti³tū¹xa². Jā¹nxe³ya³nx2ti³te³lhxā³ya³nx2ta¹xa². Ain¹sxā³
wxa²wē³sāi¹ah³la²a²e¹nān¹jau³su²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxe³xa³ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yo²wet¹si¹sa²jau³su² i³ye³kxi²sa²hxai²nxa³hē³na¹. Sa²nxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³, Je³su²jah³la² sa²yo²we¹ti³ten³sa³nha¹. Nxe³sa³ku¹. Txa²sxe³xa³ka³lxai²na² wi¹lhi¹ni², yo²i²nha², Txa²wā¹sū³na² yo²o²nha²sxā³ yxau²xai³li², nx2na³na¹. Ta¹ka³lxai²na² A²sū³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah¹lo²su² yū³hī³nx2na³na¹. Na¹ha²kxai³, sa²yo²we¹ti³ten³sa²nū³nha¹. Wxa²wē³sāi¹ah³la² nxe³yo²nx2ti³hī³nx2na³na². ³Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Wā²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nha², kāi³lxa² a³lxi²khai¹nxe³ti³nha² ou²ra³ka² we¹kxa² ū³ye²ta³kū¹nha², ū³hxi²kū¹nha², txa²ne³kī³sa² wi¹khai¹nxe³nha², na¹tū¹xā¹. Na¹ha²kxai³ wi¹khai¹nxe³sa³tū¹xā¹. Nxe³nyhah¹lxix³txa³hē¹na². A²nxe³te²a² a²txai²na¹ a³lxi²khai¹nxe³ye²te²a² yuh³xai²nān¹te² yen³kxai²la¹xa². Kāu³sxā³ hxa³kxi¹nx2ti³hī³nx2nxa³xa². ⁴Yxān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² au³txi³ wxa²e¹nāu³a¹ whāi²na¹ tah²lxix³ we¹txa²lxix³kxai²nān²tu³, wi¹khai¹nxe³sxā³ i³yxai¹hxa³sxā³ thāi³ti³la² nxe³yah³lxix³hī³nxā¹nxa². A²nxe³te² wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nū³ai²na² hxa³kxi¹nx2ti³xah³lo³na².

— Nxe³ju³ta² so¹lxix³ a³lxix²khai¹na¹ju³ta²lxā²na³na¹. Txa²wā¹sū³na² nxe³hī³nx2na³na². ⁵Jā¹nxe³ju³ta², a²ha² kxā³nāu³u¹ta²na² txu¹ti³nāu³xu¹ta²na² wi¹lhin¹ta¹ka³lxu²nāu³xu¹ta²na², Txa²wā¹sū³na² yo²i²:

— Txa²sū³nāi³. Au³txi³ txa²e¹nāu³a¹ whāi²na¹ tah²lxix³ wet¹lēs¹li¹. i³wi¹lha³ta²li¹. Ain¹jau³su², a²wē³sāi¹yah³la² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹na². ⁶Jā¹nxe³sxā³ Sa²ra³ka³lxix³nu¹ta²na² sa²kxai³lu², a²wē³sāi¹yah³la² A³bra³āu²ah³lo²nu¹ta²na² wān³txa² sa²yo²we¹tain¹ta¹hxai²hē¹na².

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Nxe² i³hen³txain¹ta¹hxai²hē¹na². Jā¹nxe³jah³lxix³hē¹na². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Ta¹ka³lxu¹jā¹nxe² wain³txix³kāi³a¹tū¹xā¹. Ha³lo²a² i²li³ju³ta² yuh³lxin²nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Sa²ra³ka³lxix³nu¹ta²na² a²ka³ne³lhū³yah³lxix³hī³nxā¹nxa².

⁷Te²yā¹nxe³te²hū³te²lxix³, a²wē³sāi¹yah³lo²nāu³ i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²sxe³xa³ka³lxa² tē³yah³lxin¹ta¹ka³lxa² kū³we²ki²la² nū³kxūn³yai¹nxa³ju³ta² a³la³kxi²sxā³ yxau³je¹jah³lxix³hē¹la². Wxāi²na² in³txix³ i³nxai²na² so¹lxix³ ā³sen³sai¹sxā³ nū³kxūn³yah³lxix³hī³nxai¹lxa². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, i³yo²o²lhxā³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² ā³nhxi²nū¹nū³jah³lxix³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² kāin² thāi³ti³la² a³lxix²nē³lhxā³, ka³te³na² wi¹tāu³a¹ ū³yhen³kxi²nē³na³la². Wxāi²na² a²wē³sāi¹yah³lo² i³nxāin²txix³ ū³yhen³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, wxa²sxe³xa³ka³lxain²txix³ ū³yhen³kxi²ha²kxai³, nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³, a³la³kxi²yain¹yah³lxin¹jau³su², wxa²sxe³xa³ka³lxa² a³lxin¹sxā³ yxau³je¹jah³lxix³hē¹la². Yah²lxan³kxai²lē¹. Wān³txa² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²yah³lxin¹jau³su² hai³txix³ ain³kxi¹nx2ti³hī³nx2nxa³wa². Jā¹nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ye¹nx2ta¹wa².

Wi¹kāi³ki³kxa²yo³su² khāuh³lxa³ti³hit¹tē³jau³su²

⁸Hāi¹nxe³kxe³hū³nxe², wxa²yo³ta² yo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² wē³ha³lxix³syah¹lxix³la². Nxe³ha²kxai³, a²wā³tā³nāu³xa² a³lxix²waun¹nha¹jah³lxix³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wi¹li³we¹nha²yhu¹i², i³āin²ta³kxi²nha²yhu¹i², i³yan³ta³ki²nha²yhu¹i² i³sa²nēn¹kxi²nha²yhu¹i² nxe³sxā³ wi¹li³we¹nha¹jah³lxix³hē¹la². ⁹Jā¹nxe³sxā³, a²nū²a² ā³xa²

kō³nxe³ti³ kâi³ûh¹nx2ti³kxai²nân²tu³, hai³txi³ a²yoh³la³ kō³nxe³ti³
 kâi³û¹xah¹lxi³txa³hê¹la². Te²yâ¹nxe³sxâ³, kō³nxe³ti³hit1sxâ³
 î³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nân²tu³, hai³txi³ a²yoh³la³ kō³nxe³ti³hit1sxâ³
 î³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hê¹la². Hâi¹nxe³sxâ³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 so¹lxi³ kâi³û¹hi², î³ye³kxi², nxe³sxâ³, û³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hê¹la².
 Jâ¹nxe³nx2ti³si¹jau³su², Txa²wâ¹sû³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³
 ha³lo²lot3si¹nx2ti³jau³su², wâ²nxa³kxa² so¹nx2ti³ta¹hxai²hê¹la².
 10 Kxâ³nâu³u¹ta²na², Txa²wâ¹sû³na² ha³teh³nxâ³nxân¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Ka³te³na² wi¹tâu³a¹ ka³lih³tâu³a¹ ten³sa³nhâ¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³
 î²ti³ten³sa³nhâ¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, ha²ya³kxa²ti³sxâ³ wxa²yo²a²
 kō³nxe³ti³ î³ye³i², ta²ko¹ta²kon¹txi³ î³ye³i², nxe³jah³lxi³hê¹li¹.

11 Jâ¹nxe³sxâ³, a²kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² â³ta³lo³ta³wxe³sxâ³
 â³na¹i², wain³txi³ kâi³ju³ta² so¹lxi³ kâi³i², nxe³jah³lxi³hê¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nân²tu³: “Â³nhâ²no³nha²yhu¹k³ju³ta²
 ten³khaix1sa³nhâ¹.” Nxe³nha¹jah³lxi³hê¹li¹.

12 Txa²wâ¹sû³na² Si³yxau³tâu³a¹ a²ê¹nân¹jau³xa²sa¹: “Txa²ye³nai²na²,
 a²nũ²a² wain³te²a² wi¹lî²i², txa²ne³nxê³nai²na² a²nũ²a² wain³te²a²
 î³ye³kxi²sa²jau³xa² wi¹lain³ki², na¹xâ¹. Yxân¹ta¹, a²nũ²a² kō³nxe³ti³
 kâi³te²su² te²lê¹ en²khaix1jah¹lo²sa¹xâ¹.”

Txa²wâ¹sû³na² ha³teh³nxâ³nxân¹jau³su² nxe³ ta¹hxai²hê¹li¹. Ta¹hxai²hê¹la².

13 Nxe³ha²kxai³:
 — Sa²wai³wait3sxâ³ wain³txi³ kâi³a¹tû¹xâ¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
 hxi²kan¹txi³, a²nũ²a² â³xa² khâuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³sxâ³
 hxa³txa²lxi³hî³nx2nxa³wa². 14 Yxân¹ta¹:

— Wi¹kâi³to³ha¹xâ¹. Na¹kxa²ha³tâ³nxân²ti³, khâuh³lxa³ti³hit1sa²na³na¹,
 a²nũ²ai²na²sâ¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, Txa²wâ¹sû³na²
 ka³lih³ti³hit1nx2ti³tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nân²tu³:

— Ka³li³sa³nhâ¹. Txa²wâ¹sû³na² ka³lih³ti³hit1sa³ha²kxai³,
 a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² yuh³lxin²nxa³i², hxi²waun³ta³kxin²nxa³i²,
 nxe³jah¹lo²sa¹xâ¹. Nxe³jah³lxi³hê¹la². 15 Hâi¹nxe³sxâ³:

— Txa²wâ¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² kâin²khai¹nxe²,
 wi¹lhin¹khai¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹xâ¹. Jah¹la² so¹lxi³ yxo²o²nha²sxâ³
 yxau²xai³yai¹na¹tû¹xâ¹. Nxe³jah³lxi³hê¹la². Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²nũ²a²
 î²li³te²a² î³wâ³txi³nx2ti³kxai²nân²tu³:

— Îh¹nxe³kxa²yân³ti³ta³ Je³su²jah³la² sa²yo²we¹jah³lxin¹ji¹wi¹?
 Nxe³nx2ti³kxai²nân²tu³, Je³su²jah³lai²na² sa²yo²we¹jah³lxin¹ju³ta²
 a²nũ²ai²na² î³yau¹û³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hê¹la². Nxe³sxâ³ win¹ta²te²lxi³
 yxo²i²nha²sxâ³, a³la³kxi²yxau³sxâ³, î³yau¹û³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hê¹la².

16 Yxân¹ta¹, wxa²ê¹nâu³a¹ au³txi³ wi¹lî³ye³ki²nha²sxâ³ wxa²ha³lo²a²
 î³yau¹û³nha²je¹txain¹yah³lxi³hê¹la². Yah³lxin¹kxai²nân²tu³, a²nũ²ai²na²
 kō³nxe³ti³hit1sxâ³ î³yî¹li¹nx2ti³kxa² ha³tâ³nxân²txi³, a²ê¹nâu³a¹ au³txi³
 î³â²u²lxi²to³nha²hî³nx2na³la².

— A²ya³la³tu³, jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wân³txa² sa²yo²wet1sxâ³
 wi¹kâi³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³kxi¹nx2ti³hî³nx2na³la². 17 Jâ¹nxa¹jau³su²,
 wain³txi³ kâi³yah³lxin¹kxai²nân²tu³:

— Wain³txi³ kâi³to³hxai²na¹hê³na¹. Na¹ta¹, a²nũ²a²
 khâuh³lxa³ti³hit1sxâ³ û³yho³hi²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nân²tu³,
 ju¹ta² wi¹lî³nx2na³la², Txa²wâ¹sû³na² ten³jau³xa² yâ¹nxe³jau³lxi³
 khâuh³lxa³ti³nx2ti³kxai²nân²tu³ta². Yxân¹ta¹, kō³nxe³ti³

kāi³yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ju¹ta² wi¹lh³nx2nxa³wa², a²nū²a² khāuh³lxa³ti³hit1sxā³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ta³nxa², ũ³yho³hi¹nx2ti³xa³ta³nxa² nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³nū¹. 18 Jā¹nxe³sxā³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³khai¹nxe³jah¹la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ki³na¹xai²na² ko³nxe³ti³ kāi³te²ki³na¹xai²na² wxa²wa²sut1hxa³tē³te³lhxā³ ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la².

— A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³ya³lxih²xi²yhu¹tai²lā¹.

Nxe³kxi²nē³jau³su², Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³ta¹hxai²hē¹la². Jah¹la², txa²wā¹sū³na² wen¹sxā³ yxau³nū²la² ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹, Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nū³cxūn³txi³ ka³ten³ti³hit1sxā³ i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ta¹ te²yā¹nxe³sxā³ ya³lu²kxi²nē³ju³ta³nū³a² yū²nxa³lho³la². 19 Nxe³sxā³, Je³su²jah³lo²su² jah¹lai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lai²na² ā³nū²nxi²sxā³, a²nū²a² ya³lu²te²a² yāu³ka³txi³nāu³xa² he¹ain¹ta³ko³nāu³a¹ ān³tī³xain¹sxā³, Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³ya¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 Nxe³ju³ta², yān³ta²na² No³e²ah³lo²nu¹ta²na² a²ka³te³nhi¹nu¹ta²na², a²yuh³xai²nān¹tū³ka³txu¹ta²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wā¹sū³na² sa²yxo²ā³sa²tē³sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wē³ha²yau³xa² ha³nxe³lxi³jau³xa² kāin² sa²yxu¹na³ū¹hain¹sxā³ i³lon³txa² hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³te²u¹ta²na² a²ya³lu²te² yāu³ka³txi³nāu³xa², a²h¹nai²na² Je³su²jah³la² i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yān³ta²na² No³e²ah³lo²nu¹ta²na² na³vi²o²tē³na² ar²ka³tē³na² wet1sa²tē³i², hau³hau³kon³sxā³ Txa²wā¹sū³na² win¹ta²te²lxi³ wah³nxe²sa²tē³i².

— Ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta²na² ā³na¹ain¹sxā³, ka²no¹a² ka³lo³ai²na² ā³wih¹ta²lā¹. Ain¹ta¹, kxān³su² ain¹ta¹, a²nū²a² nū³ka³txu¹ta²na² hāi¹nxe³sxā³ sa²yxo²ā³sa²tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³, ya²lu¹ta³lxi²hxa³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹lin¹tū³ka³txa² so¹lxi³, wā³kon³sxā³ i³ya³u³xa² ne³ka³nah²nāu³u¹ta²na² ka²no¹ai²na² yxau³sxā³ ka³ten³ta³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 A²nxe³te²u¹ta²na² i³ya³u³xu¹ta²na² ũ³hū¹ki²sa²sai¹nē³jau³hū³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na² a²h¹nai²na² ũ³hū¹ki²sa²sai¹nē³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ā³wa²su¹tē³tu¹wa².

— Nū³cxūn³txi³ sa²hxa³n³kxi²ti³sē¹li¹. Nxe³nē³kxai²nān²tu³, hai³txi³ txa²wā¹nū²ai²nān¹te²a² a²nā³txai²na² so¹lxi³ kwa² wxa²hi³la³ki²nē³jau³nū³su² e³kxin²nxa³wa². Yxān¹ta¹, au³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ whāi²na¹ ko³nxe³ti³ e³ki³ju³txai²na² ā³nhan³ka²ti²sa²sai¹nē³jau³nū³su² e³kxi²na¹wa². Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na² e³ki²ki³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sū³nāi³. Nxe³ti¹. Txa²au³txi³ ē¹nāu³nū¹ai²nān¹jau³xai²na² Je³su²jah³la² ya³lu²tāu³a¹ nū³cxūn³txi³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹li¹. Te²u¹jā¹nxe² sa²hau³kot3sē¹li¹. Nxe³ki³te²ju²hē³la².

— i³ya³u³xa² ũ³hū¹ki²sa²sai¹na²na³na¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³, nxe³ki³te²ju²hē³la². 22 A²nxe³jah¹lai²na² Je³su²jah³lai²na² oh³nāu³nū¹ka³nāu³a¹ ka³la³xi²sxā³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tāu³a¹ a²hxi²kan¹khaix1tāu³a¹ ā³ha³ti³sai¹sxā³ ā³wxe³nū¹yhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹sxā³, a²ta³nāu³xa² oh³xai²nān¹te²su² te²nāu³xa² ha³ta³nxān²txi³ a²ta³nāu³xa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²su² te²nāu³xa² ha³ta³nxān²txi³

a²ta³nāu³xa² nū³kxūn³te²su² te²nāu³xa² ha³ta³nxān²txi³ a²yo²ha³kxa¹
whāi²na¹ Je³su²jah³lai²na² a²yu³hē³nāu³a¹ yxau³yain¹tū³ka³txi³sain¹na³la².

4

Sū³na² a²ten³jau³su² i³hau³ko³tūh¹sxā³ yxau²xai³ki³jau³su²
1 Jā¹nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²nū²ai²na²
khāuh³lxa³txi³nha²na²hē³la². Nxe³kxa²ha³ta³nxān²ti³ hai³txi³
khāuh³lxa³ti³nha²ju³tai²li² en²nha²ta¹hxai²nxā³hē¹la². Nxe³kxa²yā¹yxah³lxin¹sxā³
khāuh³lxa³ti³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³wi¹lhi¹nha²sxā³ khāuh³lxa³ti³nyha¹jah³lxi³hē¹la²
Yah³lxin¹kxai²nān²tū³, kō³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹ju³ta²
ā³wa²su¹khai³nxe³nx2ti³hī³nx2na³la². 2 Nxe³ha²kxai³,
yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na² yxau²xai³yah³lxin¹nhī¹nān¹te²ka³ya³tu³,
Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³a¹ ten³jau³xa² so¹lxi³ i³hau³ko³tūh¹sxā³
yxau²xai³jah¹lxin¹hē¹la². Hai³txi³wxa²sī³nāu³ai²na²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹jau³la³
yxau²xai³yah³lxin¹txa³hē¹la². 3 A²ha²kxā³nxā², a²nū²a²Txa²wā¹sū³na²
Sū³ni²nxā³tū³ka³txa² yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³thin¹sxā³ yxo²kwai³nain¹jau³xa²
yā¹nxe³jau³lxin¹ yxau²xai³lyah³lxin¹to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ju³ta²sa¹:
au³txi³ wxa²ē¹nāu³a¹ kō³nxe³ti³ yxo²kwai³ni², kō³nxe³ti³
yxo²kwai³yah³lxin¹jau³su² kō³nxe³ti³ wa³ni³lon³kxi²nyhu¹i² yain³jau³xa²
ūn³jau³xa² i³na²sxā³ wen¹sxā³ kō³nxe³ti³ kái³i², Sū³na² sa²ki³lxo³nha²te²a²
i³sa²nēn¹kxi²sxā³ kō³nxe³ti³ kái³i², nxe³yah³lxin¹to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxān¹ta¹, hī¹na² hāix¹nā¹yah³lxin¹hī³nxā¹lxā². 4 Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na²
Sū³ni²nxā³tū³ka³txai²na² wxa²ha³lo²a² ā³ne³wxe³ti³hex¹ye¹nx2ti³xa³wa².
Nxe³te³nah¹lxin¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ Je³su²jah³la² nū³ka³txai²na² ā³na¹sain¹sīn¹te²ta²hēn³kū²?
Īh¹nxe³kxa²yān³ti³ta³ a²kxā³nxai³tā² kwa²ha³lo²a² ha³nxe¹lxin¹txi³ kō³nxe³ti³
kái³ya³sain¹to³hxai²kait³jā¹nxe³ ya³sain¹to³hxa³kū²? Nxe³kxi¹nx2tain¹jau³su²
i³yo²kwīn¹ki¹nx2ti³sxā³ kō³nxe³ti³hit¹sxā³ i³ye³kxi¹nx2tain¹na³la².
5 Yxān¹ta¹, a²nxe³tū³ka³txai²na² a²hī¹nai²na² a²kō³nxe³ti³ kái³ain¹ju³tai²na²,
yxan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² i³yau¹ū³nha²yain¹sān²ka³tu³ a²wah³yu³ta²
ha³lo²lo³tain¹tu¹wa². Nxe³tāu³a¹, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su²
ta³nxā² ya³lu²te²su² ta³nxā², nxe³sxā³, yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na²
yxau³ain¹sxā³ kái³sa²tē³ain¹ju³txai²yā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³tāu³su² tāu³a¹ wxa²nxū¹hain³nha²sxā³ i³yī¹li²xai³ain¹tu¹wa².
Ha³lo²a² nxe³nē³ju³ta³nū³a² yau³son³ki²nē³na³la². 6 Jā¹nxe³jau³su²,
Je³su²jah³la² a²nū²a² ya³lu²te²a² yāu³ka³txa² ha³ta³nxān²txi³ ā³tū³xi²sxā³,
wān³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

— Ta³nxū¹ka³txai²na², ha³lo²a² yuh³xai²nān¹ta³ko³xa²
yxau²ho³hai¹nhī¹nai³tā² kō³nxe³ti³ kái³ain¹na²hē³na¹. Nxe³ain¹ju³ta²
yo³ha² ya³lu²ain¹na²hē³na¹. Nxe³sxā³, yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
kō³nxe³ti³ kái³i², a²yo³ha² ya³lu²ju³ta² yū², nxe³kxa²yā¹xain¹na²hē³na¹.
Yxān¹ta¹, a²hī¹nai²na² wān³txa² wi¹jau³xa² tū¹ka³txai²na² ya³lu²te²
yāu³ka³txi³nū³ka³txa² i³yau¹ū³hai¹na¹tū¹xā¹, sa²yo²wet¹sa²sxā³,
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² ka³ten³ti³hi¹txain¹sxā³, txai²yā¹nxe³sxā³
yxau²wa²to²hain¹txai²lā¹. Nxe³jau³su², i³ye³kxi²nha²sxā³, Je³su²jah³la²
i³tih³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² a³la³kxi²ti³hi¹tē³jau³su²

7 Nxe³jah³lxi³sā²lxa². Yuh³xai²nān¹ta³ko³xa² hxa³n³je³nāu³wa³kxa² yau³son³ki²nē³na³la². Nxe³ha²kxai³, wi¹lain³nha², wain³txi³ kâi³sxā³ yxau²xai³li² nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha³tin³ti³, Txa²wā¹sū³na² i³hen³txi³jah³lxi³hē¹la². 8 Hâi¹nxe³kxe³hū³nxe², hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xa² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Au³txi³ wxa²e¹nāu³ai²na² whâi²na¹ wi¹lain³nha²sxā³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². A³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹kxai²nān²tu³, kō³nxe³ti³ kâi³ūh¹nx2ti³to³hain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ ne³wā²na³yah³lxi³to³hin¹tu¹wa². 9 Jā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² txa²sxi²ha² wxā²na³na¹. Ha³la³ka³lxa³lon³ki²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, wi¹l³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la². Wxa²e¹nāu³a¹hâi³a² i³yen²yhu¹ah³lxan³kxe³su²ka³lih³khai¹nxe³sxā³ wi¹l³hen³txi³nha¹jah³lxi³hē¹la².

10 Jā¹nxe³sxā³, Txa²wā¹sū³na² i³la³kxi²te²lo³tū¹nx2a¹lxi³ju³ta² wā²nxūh¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi²ti³hi¹ti² ai³nx2ti³h³nx2na³la². Jā¹nxe³nx2ti³jau³lxi³, a²nū²a² ā³xa² yxo²ha³kxa¹ ā³nhxi²nū¹nū²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 11 A²i²li³te² i³nx2a²:

— Wān³txa² wi¹jau³xa² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i³tih³nxai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² wān³txi³khai³xa² so¹lxi³ i³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³:

— A²nū²a² ā³xa² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tū¹xā¹. Ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹ti³hit1sa²jau³su² ā³xai²na² ā³nhxi²nū¹nū³hai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²nx2ti³ka³tu³, wxa²ha³lo²a² i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²Kris²tu³jah¹la²ta³nxū¹ka³txai²na² a²e¹na²hau³ko³tain¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³ wi¹kâi³ain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ i³sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³hē¹li¹. A²nū²a² yxo²ha³kxa¹, nxe³nx2ti³h³nx2na³la². Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe² wa³to²hi², hxi²kan¹khai¹nxe² wa³to²hi², nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ye¹nx2ta¹wa².

Sū³na² wē³ha³lxi³su² kxan²ti³ khāuh³lxa³ti³hit1tē³jau³su²

12 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la², A³lxi¹nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa². Ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³khai¹nxe³ju³ta², ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³hū³ju³ta² ha³lo²lo³txa²lxi³na³la². Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²nū³ka³txai²na² kan²txi³ yxo²i²sain¹ta³nx2a², sai¹nx2a³ta³nx2a² ai¹na¹nhā¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²ai²na² ha³nxeh³lxi³ju³txai²na² ūh³wxe³sxā³ ū³wha³ka³ne³sai³nai¹na¹tū¹xā¹. Nxe³nx2ti³jau³su², Txa²wā¹sū³na² ūh³wxe³nx2ti³h³nx2na³la². Nxe³nx2ti³kxe³su², i³wā³wā³ta³kxi², i³yxuh³lxi² nxe³yah³lxi³txa³hē¹la².

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ūh³wxe³sa³te²la¹ku², Txa²wā¹sū³nu²su³ku². Nxe³yah³lxi³txa³hē¹la². 13 Yah³lxin¹ta¹ hâi¹nxe³sxā³ i³ka³li³jah¹lxi³hē¹la². Je³su²jah³la² wi¹kâi³khai¹nxe³kxa² ha³ta³nxān²txi³, a²nū²a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa² khāuh³lxa³txi³hi¹yhain¹ta¹hxi²hē¹la². Nxe³ju³tau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³ ha³lo²lo³txa²lxi³na³la². Nxe³ha²kxai³:

— Je³su²jah³la² ha³lo²a² khāuh³lxa³txi³ju³tau³hxai²tēx1 jā¹nxe³sxā³ wxa²nhū¹yhu³sa²na³na¹, Je³su²jah³la² wān³txa² sa²yo²we¹ta¹ha²kxai³la². Sa³ha²kxai³, ka³li³sa³nha¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, yxan¹nāu³a¹ Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³sxā³

a³ya³ti¹xi²nē³tu¹wa². Nxe³nē³tāu³a¹, kāin²ka³li³sxā³ ā³sen³sai¹khai¹nxe³sxā³ kāin²ka³li³yah¹lxin¹tu¹wa².¹⁴ Wxāi²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wē³ha³lxī³syah¹lxī¹lxā². Yah³lxin¹kxe³su², sa²nē³hē²txa²lxī³sxā³ a²nū²a² kuh³lxā³thin¹te²a² kō³nxe³ti³hit¹sxā³ ī³ye³kxi¹nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxa² ha³tā³nxān²txi³ ī³ka³li³je¹jah³lxī³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² wxi²kin³ti³ton³jah¹la² yxau³ya³nx2ti³sxā³ sa²hxi²ka¹txa²lxī³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ī³ka³li³jah³lxī³hē¹la².¹⁵ Yxān¹ta¹ a²nū²a² ā³xa² ī³su²lhā³i², ā³xa² yen³ka² kāi³sa²no¹i², wai³nxa³txi³ kāi³i², a²nū²a² ā³xa² kō³nxe³ti³ kāi³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ī³ye³kxi², nxe³yah³lxī³txa³hē¹li¹. Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² wah³yu³tu³, yuh³xai²nān¹te² a²hxi²kan¹ti³nū³ka³txa² khāuh³lxā³ti³hi¹txa²lxī³kxa²ya³n³ti³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa².¹⁶ Yxān¹ta¹, Je³su²jah³la² so¹lxī³ sa²yo²we¹jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, a²nū²a² kuh³lxā³tin¹te²a² ī³sa²ne³hē²txa²lxī³sxā³ khāuh³lxā³ti³hi¹txa²lxī³kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na² ī³āu²lxā²to³nha²sxā³ ī³ye³kxi²yah³lxī³txa³hē¹la². Hāi¹nxe³sxā³ ī³sa²nēn¹kxi²jah³lxī³hē¹la².

— A²nū²a² nū³ka³txai²na², Je³su²jah³la² yā¹nxe³sxā³ ī³yī¹li²sa²sxā³ ī³yo²kwīn¹ki²sa²na³na¹. Na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nhā¹. Nxe³jah³lxī³hē¹la².

¹⁷Jā¹nxa¹jau³su², hī¹nai²na² Txa²wā¹sū³na² yuh³xai²nān¹tū³ka³txi³kl³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kāi³ki³kxe³su² wi¹ta³nxa² wi¹lxā³tā³nxa² nxe³kxa²yā¹nxe² ī³yo³hi²ju³ta² ān³si³wxe³nū¹nhē³na³la². Ha³lo²a²ī³yī¹li²nū¹nhē³je³nāu³wa³kxa² hau³kon³na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²wā¹wē³ha³lxī³su² te²ki³na¹xai²na² txa²nū²ī³yī¹li²nū¹nhē³sān²nū²la², hā²wxān³txi³te²lxī³nū² ān³si³wē³nxi²sxā³, a²nū³ka³txi³ ā³xa² sa²kxai³lu² wān³txa² wi¹jau³xa² sa²yo²ā³ain¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu², Txa²wā¹sū³na² ī³yī¹li²nū¹hain¹kxai¹lē¹.¹⁸ Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxī¹:

— A²nū²nāu³xa² wi¹lhin¹te²nāu³xa² a²kō³nxe³ju³ta² kxāu³sxā³ sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹, ī³lxī³thi¹nxa³tū³ka³txai²lē¹: “Txa²wā¹sū³na² ten³sa²nxān³nhā¹. Hāi¹nxe³sxā³ sa²yo²ā³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxe²yxau²xai³lain¹tū³ka³txai²lē¹. Hai³txi³ sa²wa²su¹ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

¹⁹Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wā¹sū³na² a²e¹nāu³a¹ ī³ye³kxi²nha²sxā³ ten³jau³xa² yā¹nxe³jau³lxī³ khāuh³lxā³txi³nx2ti³kxai²nān²tu³, hāi¹nxe³sxā³ wain³txi³ kāi³sa²tē³je¹jah³lxī³hē¹la². Nxe³sa³kūx¹:

— Txa²wā¹sū³na² wet¹sa²jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xā¹. Sa²yo²we¹nha²jah¹lai²la¹xā¹. Na¹ha²kxai³ hāi¹nxe³sxā³ yxo²i²sa²te³a¹tū¹xā¹. Na¹ka³tu³ sa²wai³wait³sxā³ wi¹kāi³a¹tū¹xā¹. Nxe³jah³lxī³hē¹la². Ju¹ta² wain³na³la².

5

O³ve²a²ī³wāi²lo³kxah³la²yā¹yxah³lxin¹jau³su²

¹ Wxa²yah³la²nāu³xai²na² hxi²kan¹ya³nx2ti³tū³ka³txi³ ī³nxai²na² ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxāi²yā¹nxe³sxā³ yah³lo²hū³nūn³te²sa¹wa². Txai²na¹xai²na² a²kxā³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² khāuh³lxā³txi³ju³txai³tā² te²yen³na² ī²a¹jah¹lai¹ta³lxā³na¹wa². Na¹ha²kxai³, yxan¹nāu³a¹, Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tu¹wa². Nxe³tāu³nū³ā¹ wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹sa²kah³lo²nū³sa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na², txa²yo²ka³nāu³a¹ whāi²na¹ ain³nha²sxā³ ī³ye³kxi¹nx2ta¹wa².² Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxī¹: Txa²wā¹sū³na²

a²wē³ha³lxi³yu³ta² yxo²i²nx2tain¹te³nai¹ti³tu³wa². A²nxe³tū³kā³txa²
 wi¹sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹te²a² wa³kxēn³yah³la²
 a²ka³yxuh³xa² o³ve²a² i³wāi²lo³kxa² wi¹lū³yhai¹tain¹jut3sū³nxe²
 nxe³tain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, sa²ye³so¹nha²nxa³sxā³,
 wi¹wi¹nxe²sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³:

— U³lha³nhā¹. Kwa²ten³nxa³kxe³su²ha³lo²lot3sa²te³lhxā³sa²na³na¹.
 Yah³lxin¹jau³su²sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³txa³hē¹la². Hāi¹yxān¹ta¹:

— Txa²wā¹sū³na² a²ē¹nāu³ān¹jau³xa²so¹lxi³te³ni², a²sa³wi³ha³lxa²
 hxi²nū¹nū³hai¹na¹ju³ta³nū³a²te³ni², na¹xā¹. Hai³txi³kwa²a²yo³ha²
 so¹lxi³yxo²kwai³na¹jau³la³o²la³kxin²nxa³xā¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
 Txa²wā¹sū³na²wē³ha³lxa²sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hē¹la². 3 Jā¹nxe³sxā³
 yxo²ha³nxe³lha³txi³a²sa³wi³ha³lxa²i³kwa³na³ain¹yah³lxi³txa³hē¹la².
 Yxān¹ta¹wi¹kāi³je¹tain¹yah³lxi³sxā³Txa²wā¹sū³na²tūh³na²
 i³yau¹ū³txain¹yah³lxi³hē¹la².

— Ī²hxi²so¹sain¹sxā³txai²yā¹nxe³sxā³wi¹kāi³ain¹txai²lā¹.
 Nxe³txain¹yah³lxi³hē¹la². 4 Nain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³, Je³su²jah³la²
 o³ve²a²wāi²lo³te²hū³jah¹lai²la¹wa². Hxi²kan¹khai¹nxe³sxā³
 wa³kxē³nhū³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su²jah¹la²yxan¹nāu³a¹kā³nxa²
 i³xi²sxā³a³ya³ti¹xi²nē³tāu³a¹wi¹sa²hau³ko³tain¹yah³lxin¹kxa²yo³su²
 kāin²wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 wxi²kin³ti³ton³sa²tē³wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². Te²yā¹nxe³te²hū³sxā³
 ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa².

5 Jā¹nxe³jut3su², sax3ne³lax3ku³nāu³i³nxai²na²i³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
 A²yah³lo²nāu³xa²a²yu³hē³nāu³a¹yxau³jah³lxi³sxā³sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la².
 Ya³nx2ta¹wa². Jā¹nxe³kxe³hū³nxe², a²nū²a²yxo²ha³kxa¹
 i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²yu³ta²yxo²ha³kxa¹, ā³xa²a²yu³hē³nāu³a¹
 ā³wxe³nū¹whaun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹wi¹nxe²ā³nhxi²nū¹nū³yhah¹lxin¹txai²lā¹.
 Nxe³ju³ta², Txa²wā¹sū³na²ū³wha²li¹la³kxi²nē³te³nah¹lxi¹:

— A²nū²a²yxo²kāin²txi³kāin²te²lo³nha²te²su²kxai²nān²tu³,
 Txa²wā¹sū³na²en²khai¹nxe³kah³lo²su²hū³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹:
 “A²nū²a²ā³xa²yu³hē³nāu³a¹yxau³nū¹ha¹tū¹xā¹.” Nxe³jah¹lo²su²
 kxai²nān²tu³, Txa²wā¹sū³na²thāi³ti³la²wi¹lhin¹sxā³sa²hau³ko³kah³lo²su²
 hū³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ha²kxai³ā³xa²yu³hē³nāu³a¹
 ā³wxe³nū¹whaun¹nha¹jah³lxi³hē¹la². 6 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wā¹sū³na²hxi²kan¹khai¹jah¹lai²la¹xā¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 a²nxe³jah¹la²yu³hē³nāu³a¹yxau³nū¹jah³lxi³sxā³sa²yo²we¹jah¹lxi³hē¹la².
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³, ha³lo²a²wā²nxūh¹i³yī¹li²nū¹nx2ti³je³nāu³wa³kxa²
 hau³kon³na³na¹. Nain¹kxai²nān²tu³, kāin²te²lo³txa²lxi³sxā³
 i³sa²nēn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa², Txa²wā¹sū³na²sa³. 7 Jā¹nxe³sxā³, ha³lo²a²
 i²li³ju³ta²yxo²ha³kxa¹, hxi²waun³ta³kxi²nha¹lxin¹ju³ta²ha³kxa²,
 Txa²wā¹sū³na²yxo²i²txain¹yah³lxi³hē¹la². Yah³lxin¹kxai²nān²tu³,
 jah¹la²wxa²ha³lo²a²sa²ye³so¹nha²nxa³sxā³i²nx2ti³ha²kxai³,
 wi¹sa²hau³ko³txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

8 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ha³lo²a²wi¹lain³nha², sa²ye³so¹nyhah¹lxan³kxe³su²
 wi¹lū²i², nxe³jah³lxi³hē¹la². A²ta³a²i³kox1ko¹son²ki¹nx2ti³jah¹la²
 o²la³kxi¹nx2ti³sxā³, Txa²wā¹sū³na²sa²yo²ā³sxā³ā³na¹si¹nx2ti³jau³su²
 o²la³kxi¹nx2ti³na³la². Ya²na¹la²ai³lha²thet3sxā³tuh³ne³ki¹nx2ti³jau³hū³nxe²:

— $\tilde{A}u^3sa^3nha^1$. $A^2n\tilde{u}^2a^2s\tilde{i}^3na^2$ so¹j¹i²na¹t¹u¹x¹ã¹. $Nxe^3nx2ti^3jau^3h\tilde{u}^3nxe^2$, $a^2ta^3a^2wa^3ka^3ton^3nx2ti^3sx\tilde{a}^3$ a²ta³ai²na² a²ten³ju³ta² k¹ã³si¹yha³l³in¹jau³su² o²l³ak¹ix¹nx2ti³na³la².
 9 $Nxe^3nx2ti^3kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$, $wx\tilde{a}i^2n\tilde{a}n^2ta^3$ $Je^3su^2jah^3la^2$ kan²txi³ i³sxã³ yxo²jah³lxi³sxã³, a²ta³a² ün³ti³hit1sxã³ sa²ne³kha²wi²ki²txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxi¹nxai²n²tu³:

— $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ wẽ³ha³lxi³su² te²ki³na¹xai²na² yuh³xai²n²ko³xai²na² yxau³ye²te²ki³kxe³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, txai²yã¹nxe³sxã³ a²ta³a² khãuh³lxa³txi³nẽ³lh³nx2na³na¹. Hai³txi³ nũh¹ txai²na² so¹lxi³ khãuh³lxa³txi³sai¹nxaxã¹. Ju¹ta² wi¹ko³nha¹xã¹. $Nxe^3jah^3lxi^3hẽ^1la^2$.
 10 $Yah^3lxi^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$, $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su² tãu³a¹, kxã³nãu³u¹ta²na² i³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². $Nxe^3sxã^3$:

— Je^3su^2 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nx²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. $Yah^3lxi^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$ kxã³nãu³a¹ ha³ta³nxã²txi³wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sa²tẽ³nxaxã¹ $Nxe^3nx2ti^3si^1jau^3su^2$ i³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 $Nxe^3nx2ti^3kxe^3su^2$:

— $J\tilde{u}^1nxe^2$ kxã³su² khãuh³lxa³txi³nx2ti³sã²ka³tu³, $nxe^3n\tilde{u}^2la^2$ ha³lo²a² hau³kon³ki²na³na¹. $Nxe^3nx2ti^3tãu^3a^1$, $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹, $\tilde{a}u^3txi^3$ wxa²ẽ¹nãu³a¹ yxo²ha³kxa¹ i³wẽ²nx²sxã³ hxi²kan¹ti³hi¹ti², wi¹wi¹nxe², yxau²ũ¹ki²sa²tẽ³ti³hi¹ti², $nxe^3nx2ti^3tu^1wa^2$.
 11 Jah^1la^2 so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nxe² wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa². $Nxe^3ya^3nx2ta^1wa^2$.

Pe²jah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

12 $Sil^3v\tilde{a}^2nah^3la^2$ sa²yo²wẽ¹nha²sxã³ $Je^3su^2jah^3la^2$ yxo²jah¹lai²la¹wa². $Nxe^3sain^1sxã^3$, $Pe^2jah^3lo^2na^1xai^2na^2$ yxo²wãn³txai²na² a³lu²xa³jau³xai²na² $Sil^3v\tilde{a}^2nah^3lai^2na^2$ ain³kxi²so¹ki²sa²sxã³ a²hxi²ka² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³na³la², $A^2nxe^3na^1jau^3xai^2na^2$ ha³lo²ai²na² i³kwxẽ²ki¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² i³ye³kxi¹nx2ta¹wa². $A^2ya^3la^3tu^3$, $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ Si³yxau³tãu³a¹ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³na³la². $Nxe^3nx2ti^3ju^3tai^2na^2$, kan²txi³ i³sxã³ wi¹wi¹nxe² yxau²sa²tẽ³kxũ¹jah³lxi³hẽ¹la².

13 $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ i³kaix1so¹tũ³ka³txa², $Ro^2ma^2thĩn^3$ thĩ¹nai²na² yxau³ye²sa²tũ³ka³txai²na², thĩ¹nai²na² wxa²ha³ti³su² tũ³ka³txai²na² a²ha³ta³nxaxã¹ sa²si¹hã³nx2ti³na³la². $J\tilde{a}^1nxe^3sxã^3$, $Mar^2kah^3lai^2na^2$ txa²ki³lha³lhũ³ye²sa³jah¹lai²na² a²ha³ta³nxaxã¹ sa²si¹hã³nx2ti³na³la².

14 $A^3lxi^2waun^1nha^1ju^3ah^3lxi^3sxã^3$ wi¹lĩ³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Je^3su^2 Kris²tu³jah¹la² a²hãu²ju³ta² yxau²xai³yah³lxi¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

2 Petro

1 Si³māu² Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit³sa¹wa². A³lxi²sa³ha²kxai³ a²wa³kxēn³no³sa²kah³lo²sa¹wa². ĩ³sa²sj¹hā³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³ wān³txa² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū²xai³nx2ta¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹sū³nu²su² ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lai²la¹wa². Kō³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³yo²ĩ²a¹wa². ĩ³yo²ĩ²a¹ha²kxai³ wain³te²lot3sa²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sxā³ txai²yā¹nxe² yo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxā³ ũ³hū¹nx2ta¹wa².

2 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe³ya³sxā³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãu³a² ā³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa². Wi¹la³la³kxi²nũh¹yah³lxi¹nha²kxai³ ā²la² kãi²non³sxā³ nxe² ai³nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Txa²wā¹sū³na² ĩ²sxā³ ĩ³sa²so¹nē³jau³su²

3 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² Nũ³cxũn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kãin²khaix¹nx2na³la². Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lai²la¹wa². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a³la³kxi²si¹nhē³jah¹lai²la¹wa². ĩ³kax1so¹nē³na²hē³la². Nxe³nē³lha²kxai³ ka³te³na² wi¹tãu³la³ ya²la³tu³ ũ³hũ¹nhē³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ a²ya³la³tu³ wi¹lhin¹ti¹hi¹tē³na³la². Txa²wā¹sū³na² a²nũ³cxũn³ju³tan²tu³ ĩ³hxi²kat1sa²so¹nē³na³la². Ju¹ta²na² a³la³kxi²ki³tã³la².

4 Nxe³ki³sa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹khaix1te²a² ũ³hũ¹nhē³te³lhxā³ ĩ³ye³ũ¹nhē³na²hē³la². Oh³xan¹te²a² yo²kwain³kxa² Txa²wā¹sū³na² yã¹nxe² yo²kwain³kxa² ĩ³wet1si¹nhē³ju³ta³nũ³a² ten³si¹nhē³jau³su² ĩ³ye³ũ¹nhē³na²hē³la². Jã¹nxe³ha²kxai³ oh³nãn¹te²a² yo²kwain³kxa² nxũ²kwai³yxau³nē³kxai²nãn²tu³ Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³ yo²kwain³kxa² ā³wa²sut1sxā³ yxau³hĩ³ki³tã³la². Txa²wā¹sū³na² e²nain¹te²la³ yo²kwain³kxa² ĩ³kō³nxe³kxi²nē³te²ju²hē³la², nxe³ha²kxai³la².

5 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hē¹la². Kxãn³su² yo²ĩ²yah³lxi³ta¹hi¹nhē¹la². Jã¹nxe³sa²tē³jah¹lxi³hē¹la².

Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxa²ē¹nãu³ai²na² ĩ³wi¹lhin¹jah³lxi³hē¹la². Nxe² ĩ³wi¹lhin¹yah³lhin¹kxai²nãn²tu³ kãin² wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹la².

6 Nxe² wi¹kō³nha²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wain³txi³ ain³nha²sxā³ a²hoh³lxi³si¹jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³

khãuh³lxa³txi¹nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² wãn³txa² kan²txi³ yo²ĩ²jah³lxi³hē¹la². Kan¹txi³ yo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³nha¹jah³lxi³hē¹la².

7 Nxe² kãi³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lhin¹ye²nha¹jah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹ye²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hē¹la².

8 A²nxe³ju³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ wxa²ē¹nãu³ai²na² wi¹lãn³so¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹lãn³sa²si³tē³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³la³kxi²

kãi²non³yah³lxi³hĩ³nxa¹la². Kwa²toh³lxa³ti³sa²yah²lxa³nha²kxai³ au³txi³ wxa²ē¹nãu³ai²na² ā³ten³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hĩ³nxa¹la².

9 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxai²na² ju¹tai²na² sa²kxai³lu²
 taut³ton³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ye³han³jah¹lo²hū³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
 u²lxi³ ten³sa²tā³xa³jah¹lo²hū³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 A²kxā³nxān¹ju³ta² nxe³wā²na³yah³lxi¹kxa² yā¹yah³lxi³hī³nxa¹lxa².
 A²kxā³nxai³tā² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxi¹tai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² ā³wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su²
 nxe³wā²na³yah³lxi³hī³nxa¹lxa².

10 Jā¹nxe³ha²kxai³ txa²wā³tā³sa²yah³lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 i³nxa²lxi³sxā³ i²sxā³ ā³yū³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tai²na²
 yxo²r²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Nxe³yah¹lxi¹kxai²nān²tu³ hai³txi³
 a²nū²a² ye³han³jah¹lo²su² te²a² ā³ya³hi²te²hū³nxe² kō³nxe³ti³ kāi³ju³ta²
 kāi³yah³lxi³to³h³nx2nxa³lxa². 11 Jā¹nxe³jut3su² wi¹lī²nyah¹lxi¹kxai²nān²tu³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² jah¹lain²txi³
 kō³nxe³ti³ kāi³kj³ju³ta² ā³wa²su¹tē³jah¹lain²txi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
 ā³wih¹sxā³ yxau²sa²tē³yah³lxi¹ju³ta³nū³a² i³hau³ko³tūh¹nx2ti³tu¹wa².

12 Jā¹nxe³jut3su² ā³wi¹yah³lxi¹ju³ta³nū³su² ten³khai¹sa³ha²kxai³
 wān³txai²li² i³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²li² āh¹ e³kxi²nha² ai³yah³lxi¹jau³nū³su²
 i³hen³txi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² wān³txai²li²

i²yah³lxi¹jau³xai³ta³lxa²na³la². Ya²la³lyau³xain²txi³ wi¹kō³nh³yah³lxi¹jau³xai³ta³lxa²r

13 Jā¹nxa¹jut3su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³la¹te²tu³ āh¹
 e³kxi²nha² ai³yah³lxi¹jau³nū³su² i³hen³txi³xi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa². Ju¹tai²li²
 wain³nha¹. Nxa¹nha²wa². 14 Jā¹nxa¹jut3su² ye³jen¹na² ya³lu²na¹tu¹wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² e³lē³na¹
 i³hen³txi³sa³na²hē³la².

15 Nxa¹ha²kxai³lu¹ ya³lu²na¹hī¹nān¹te²tu³
 txa²yxo²wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹jau³xai²na² nxe³wā²na³sxā³
 tū¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³nū³su² hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Nxe³sa³ha²kxai³
 āh¹ e³kxi²nha² ai³yah³lxi¹ju³ta³nū³a² hxi²nū¹nx2ta¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³ta² i²jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ a²kxā³nxi¹nai³tā² wān³txa² i³hen³txi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxā³
 wā³li²ju³ta³nū³a² i³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ Jah¹lai²na² nū³kxūn³sxā³
 yxau²xai³ju³ta² i³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
 A²nxe³jau³xai³tā² hai³txi³ txa²wā¹yah³la²nāu³u¹tai²nān¹jau³xa²
 i³ye³wā³nxīn¹sxā³ i³tih³nxe³nē³jau³sxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³yān¹ta¹
 txai²na² txa²nū³ka³txi³nāu³xai²na² txa²wā¹yen³nāu³a² i²sī¹na¹ju³khai³su²
 nū³kxūn³sxā³ kāi³ju³ta² so¹lxi³ i³hen³txi¹nxa²lxa¹hē³la². 17 Jā¹nxe³sxā³
 i²sī¹na¹ju³tai³tā² nxe³te³nah¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
 Txa²wā¹wī³na² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² Je³su²
 Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² i³sa²nēn¹kxi² nxe³ye²nyha¹na²hē³la². Nxe³te³na¹
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Wxi²kin³ti³ton³txa² Si³yxau³jah¹lain²txi³
 wān³txa² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³su² e³kxi²na²hē³la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹.
 A³lxi²khai¹na¹kxah³lai²la¹wi¹. Wi¹lxon³kxi²khai¹sa²kxah³lai²la¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la². 18 Nxe³jau³jau¹xai²li² txa²ne³nxē³na² ain³kxi²sī¹na¹hē³la².
 Oh³xan¹te²a² e³kxi²jau³xai²la¹wa². Wā³la³ka³txa² ka³la³ya³sain¹sī¹nhi¹nai³tā²
 wān³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sī¹na¹hē³la².

19 Jā¹nxe³kxa²yu³su² wān³txa² au³hxai²ti³ai¹tān¹jau³xu¹tai²na²
 ya²la³tu³khai¹nxe³jau³su² ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xu¹tai²li²

wi¹lain³kxi²ki³jau³xai²la¹wa². Lã³pi³ãu²tẽ³na² te²hũ³na³la².
 Nxe³tẽ³na² ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta² sa²kxi³kxi²nẽ³na³la².
 Ĩ³ha²te¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la². Ĩ³yũ¹li²nxa³tã³lxa¹ hi³ka²ta³a²
 a³li³xi²nxa³hĩ¹nãn¹te²tũ³ ĩ³kox¹kõ¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 wãn³txa² au³hxai²ti³ai¹tãn¹jau³la³ ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
 hxi²kan¹txi³ ĩ²ki³sxa³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹jau³xai²la¹wa².
 Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ko²ko²txa²nhe¹nhẽ³jau³xai²la¹wa². 20 Jã¹nxe³jau³xa²
 au³hxai²tãn¹jau³xu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² ha³teh³nxã³nxai²nãn¹jau³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² hxi²ki³la³
 kwa²to³toh³lxi² si³yxau³tãu³su² ti³hi¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 21 Hai³txi³
 a²nũ²khai³su² te²li² hxi²kan¹txi³ wãn³txa² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
 ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²su²
 wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²su² te²a² hxi²ki³kxai³lu² a²nũ²a² a²nxũ²kwã³wih¹sxã³
 ĩ³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

2

Yxo²r²sxã³ hxi²kan¹ki³lxo³tũ³kã³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxai³tã² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ki³lxo³te²a²
 wxã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nu¹jã¹nxe² wxã³ain¹tu¹wa².
 ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³te²na² wãn³txa² ka²yãu¹ka²yãu¹jau³xa²
 hã³a² ĩ³hen³txi¹nx2tai¹nha³ta²wa². A²nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi³nx2tain¹jau³nũ³a²
 kãn² ki³han³jau³nũ³ai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wã¹kõ³nxe³ti³
 kã³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³kxe³su² te³nai¹nxa³lho³la²:

— Ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³hẽ³li¹.
 Yxo²ĩ²ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa² he³la³kxi³su²
 ĩ³hen³txi³nx2tai¹nha³ta²wa². Yxã¹ta¹ kãn² ki³ha³nai¹nha²kxai³
 wa³su¹txi³ ye³jen¹na² ya²lun¹txa²hxa³nain¹tu¹wa², kõ³nxe³te³sxã³
 ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ³kã³txa²sa³. 2 Jã¹nxe³jut3su² tũ¹kã³txai²li²
 ki³han³jau³xa² so¹lxi³ e³kxain¹tu¹wa²:

— Kõ³nxe³ti³ ã³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ki³kxa² ha³tã³nxãn²txi³
 wain³na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxai¹nha³ta²wa². Nxe²
 e³kxain¹kxa² ha³tã³nxãn²txi³ wxa²nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² ain³kxain¹kxa²
 yãx¹te²a² yũ³yah³lxi¹nha³ta²wa². Kõ³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yã¹nxe²
 kã³yah³lxi¹nha³ta²wa². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wãn³txa² wain³jau³xa²
 ya²la³tu³tĩh³na² kõ³nxe³ti³hit¹jah³lxi¹nha³ta²wa². 3 Jã¹nxe³jut3su²
 tũ¹kã³txai²li² ã³ke³tũ¹nx2tai¹nha²kxai³ kãn² yen³kxi³hain¹tu¹wa².
 Kõ³nxe³ti³ kã³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² kãn² so¹sxã³ hã³a²
 ã³wha¹ain¹tu¹wa². Nxe³kxa² ha³tã³nxãn²txi³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ kõ³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta² yũ³tu¹wa². ĩ³yĩ¹li²hain¹jah¹la² ye³te³nxa² ĩ²ain¹tu¹wa².
 Kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kãn² khãuh³lxa³thin¹sxã³
 yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxi³tu¹wa².

4 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² kxã³nxi¹nu¹ta²na² oh³xan¹ta² nũ³kã³txa²
 ka³lxa²nxa³te²a² nũ³kã³txu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² kõ³nxe³ti³ kã³ai¹nha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² tũ¹kã³txai²na² tẽ³sxã³ ai³sxã³
 kan²txi³ ã³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah³khaix¹nxe³je³na²
 ã³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nãu³a¹ kõ³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yo³ha²
 ã³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³ãn¹te²kxa³ya³lhu² ã³tĩ¹kxa² wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Te²yā¹nxe³kxe³hū³ju³kxai³lu² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xu¹tai²na² No³e²ah³la²I²yxau³kxain¹tū¹kā³txu¹tai²na² yxo²i²ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². No³e²ah³lu¹ta²kxai³lu² Sū³na² wān³txa² wain³jau³xa² ye³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³tāu³a²i³hen³txi³kxan²ti³ hai³txi³ sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa² Nxe³ka³tu³ta¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³yau³xa² kāin² wē³hā¹si¹ha²kxai³ ka³wā³lxa² kāin² hūx1si¹ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xai²na² txa²wā¹ha³lo²ai²na² whāi²na¹ ā³tū¹kxa² sa²sai¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ No³e²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ a²wē³ha³lxi³yu³txu¹tai²na² a²nū²a² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a² so¹lxi³ wxa²wa²sut1sxā³ hi¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxān¹ta¹ Sū³na² sa²yxo²ā³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² i³lo³nxe² ya²lun¹ta² hxa²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

6 Te²yā¹nxe³jut3su² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² a²nū²a²nāu³xu¹tai²na² So³to²ma² nū³ka³txu¹tai²na² Ko³mo²ra² nū³ka³txu¹tai²na² nxe³sxā³ kāin² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² sx1²je³nu¹tā² ū³thū²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxā³ Sū³na² wān³txa² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹:

— A²nū²a² i²li³te²su² te²nū³a² ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yan³ti³su² a²yo³ha² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹na¹kxe³nū³su² a³la³kxain¹tū¹xā¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hē¹la². 7 Nxe³sxā³ yuh¹xan¹ko³nāu³a² kwa²ten³sa²tā³tāu³a² Lo³ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹ta² kāi³jah¹lo²su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nū²a²nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kuh³lxa³thin¹sxā³ ko³nxe³ti³ wa³ni³lo³nai¹nha²kxai³ wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³ kāi³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxai¹nha²kxai³lu¹ Lo²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²ē¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Tū¹kā³txai²na² ko³nxe³thin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³sa²tē³ain¹nīn²tā¹. Nxain¹ju³tai²na² txa²ē¹nāu³a² au³txi³ ih³nha¹. Te²yā¹nxa² kāi³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Yxo²kwī¹kxi²sa³nha¹. A²ē¹nān¹jau³xa² Lo²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³ty³ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Lo²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ sa²sai¹xi²sān²nū²la² sx1²je³nān¹tū³ka³txa² whāi²na¹ ya²lu¹ta³lxa²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

9 Nxe³ju³tai²na² Sū³na² ū³wha²li²txā³nxa² i²kj³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kj³sa²kxai³ a²nū²a² wi¹lhin¹ti³hi¹te²na² ko³nxe³ti³ju³ta² i³ha¹txi²nhain¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² nxū²kwaj³lxū¹nū¹hain¹tu¹wa², ko³nxe³ti³ kāi³kxa²yan³ti³sa². Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wi¹lhi¹nai¹nxa³te²a² kāi³kxa² yo³ha² ū³wha¹ū¹hain¹tu¹wa². Kxā³nāu³a¹ a²nū²a² a²yxo²ha³kxa¹ kāi³ain¹kxa² yo³yhu³ta² ū³hū¹je³na³kxa² ū³wha¹nū¹hain¹tu¹wa².

10 Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kāi³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwaj³nai¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² kuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta² yxau²xai³lain¹na³la². A²nū²a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² wān³txa² sa²yxo²ā³ain¹na³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a² yuh³lai¹nxa³sxā³ ko³nxe³te²lot3sxā³ e²nai¹nha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹jah¹la² yuh³lai¹nxa³ha²kxai³ ain¹kxa²yu³su² a²ē¹nāu³a² te³nain¹kxa² so¹lxi³ kāi³sa²tē³ain¹na³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ oh³xan¹te²nāu³xa² yuh³lxai¹nxa³sxā³ ko³nxe³ti³hit1jau³su² e³kxi²nū¹hain¹na³la², ko³nxe³tū³ka³txa²sa³.

11 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yan³ty³ta¹ oh³xan¹te²nāu³xa² nū³ku³n³txi³ wa³to²hi²tū³ka³txi³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³te²a² ha³ta³nxān²txi³ te²yā¹nxe³jau³xa² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²yen³nāu³a² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²si¹jau³nū³su² e³kxai¹nxa³wa³.

12 Nxe²nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² kō³nxe³ti³ kâi³tū³kā³txa²kxai³lu² ka³yuh³xa² yā¹nxain¹na³la². Nxe³te²a² ka³yuh³xa² kwa²ha³lo²a² ai³te²ju²hē³la². Ai³te³na¹, a²nū²a² hi²sen³kxai³lu² wa³ka³to³kxi²sa²ha²kxai³ ā³nan³kxi²te²ju²hē³la². Ī²li³ju³ta² te³nain¹kxai²nān²tu³ ai³lyain¹te²ju²hē³la². Sū³na² wān³txa² nxū²kwai³yxau³te²sxa³yu²hē³la². A²nxe³ tū¹kā³txai²nān²tu³ te²yā¹nxain¹na³la². Yen³kxa² kō³nxai¹nxa³kxa² kō³nxe³ti³hi¹tain¹na³la². Jā¹nxe³jut³su² tū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² ka³yuh³hū³yai¹nha²kxai³ ĩ³ya²lut¹sxā³ hxa³tain¹tu¹wa².

13 Kō³nxe³ti³ kâi³ai¹nhxai²na²hē³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kâin² khāuh³lxa³tain¹tu¹wa². A³lan²ta² hāi¹nxā² kō³nxe³ti³ wa³ni³lon³ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwai³nain¹na³la². Yain³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ āu²lxa²thin¹yah³lxi¹nha²kxai³ kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tāu³a¹ kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³yxah¹lxi¹lxa².

14 Txu¹ha² ā³xai²la³ tã³nxā² in³txa² ā³xai²la³ tã³nxā² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³la². Kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxain¹na³la². A²nū²ai²na² kū³we²ki²la² yxo²ī²xa³te²a² kō³nxe³ti³ kâi³si¹ju³ta³nū³su² o²la³kxain¹na³la². Kō³nxe³ta² yxo²kwain³kxa² so¹lxi³ a²ē¹nāu³ai²na² wa³kxi³ wxe³nhain¹na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai²li² kō³nxe³ti³ ĩ³yī¹lain¹ju³ta³nū³a²yū²na³la². 15 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹tīh³na² ĩ²ain¹ta¹ tīh³nu² ā³lxi³tīh³nai²na² ai³lain¹sxā³ tī¹kxi²nyhain¹na³la². Ba³la³āu²ah³lu¹ta²na² Be³o²rah³la² a²ki³lha³lxu¹ta²na²nān²tu³ ā³nxai³tīh³nain²txi³ ai³lain¹na³la². A²nxe³jah¹lu¹ta²na²nān²ta³ kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² yo³ha² yxo²kwain³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

16 Yxo²kwain³ta¹ ju³mēn²tu¹ta²na² ka²va¹la²hū³te²a² ā³ka³ti³wxe²xai³tāu³a¹ hai³txi³ ju³mēn²to²te²na² hxi²kan¹txi³ a²nū²a² wān³txa² e³te²sxa³yu²hē³la². Nxe³kxan²ti³ ju³mēn²tu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a² wān³txu¹jā¹nxe³sxā³ Ba³la³āu²ah³lu¹ta²na²nān²tu³ ĩ³kwai²kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². ĩ³kwai²kxi²ha²kxai³ Ba³la³āu²ah³lu¹ta²na² wen¹te²hū³te²a² ĩ³yxo²kâin²ti³nha²ju³tu¹ta²na² ā³nhāu²no³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

17 A²nxe³ju³ta²na² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹tū³kā³txai²li² ka³wā³lxa² yā¹xain¹na³la². ĩ³yau³xa² hxan³kxai²nān²tu³ ka³wā³lxi²na² te²te²ju²hē³la². Te²yā¹nxain¹na³la². O³sī³nai²na² yā¹xain¹na³la². It³ta² ũ³jau³xa² kwa³sa²tã³te²ju²hē³la². Te²yā¹nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a³ya³txain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tē³jen³nū³a² ā²la² āu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 18 A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wai³nxā³ju³ta² so¹lxi³ yxau²ho³hain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ĩ²li³te²a²:

— Kō³nxe³tīh³na² ā³na¹sxā³ ā³waix³kxi²na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² kxai²nān²tu³ tū¹kā³txai²na² hi²sen³su² te³nai¹nxa³wa². Te³nai¹nxa³ha²kxai³ yxo²kâin²e³ai¹nha²kxai³ wān³txa² toh³lxi³jau³xa² kwa² ĩ³kâi²no³nha²si¹jau³xa² e³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹na³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kuh³lxa³thin¹sxā³ o²la³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹te²a² yxo²kwain³kxa² ā³si³tē³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ nxe³si¹jau³su² ā³ke³tū¹nū¹hain¹ju³ta² te³nain¹na³la². 19 Nxain¹te³na¹ kō³nxe³tū³kā³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² e³kxain¹na³la². Te³nah¹lxi¹:

— Txa²wān³txa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nān²tu³ ā³wa²sut¹sxā³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² ā³ke³tū¹si¹hain¹jau³nū³su² e³kxain¹na³la². Nxain¹ta¹ txū¹kā³txai²na² sa²kxai³lu² kō³nxe³ti³ kâi³te²lo³tain¹na³la². Nxe³ju³ta² yen³kxa² ĩ²li³ju³ta²na² hxi²kan¹txi³

wa³ka³to³ki³sxa³kxai²nān²tu³ nxe³ju³ju¹tai²na² sa²kxai³lu²
 sa²yo²we¹ki³tāu³lot³hī³ki³tā³la². Te²u¹jā¹nxain¹na³la². 20 Jā¹nxain¹jut³su²
 a²wi¹lhī¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 ā³wa²su¹tū¹nhē³jah¹lai²na² ī²nyhain¹na²hē³la². Nyhai¹nha²kxai³
 yuh³xai²nān¹te²a² kō³nxe³ti³ kāi³kxe³su² ā³wa²su¹tain¹na²hē³la².
 Nxe³yān¹ta¹ hā²wxān³txa³ yuh³xai²nān¹te²a² kō³nxe³ju³ta² āh¹
 o²la³kxain¹kxai²nān²tu³ nxe³te²a² yuh³xai²nān¹te²a² kō³nxe³kxe³su²
 wa³ka³to³tai¹nhī³nx2na³la². A²wi¹lhī¹nān¹ju³ta² wai³nain¹na²hē³la².
 Yxān¹ta¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ kō³nxe³ti³ju³ta² ā³kāi²no³tū¹hain¹na³la².
 Nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³kāi²non³kxa² yā¹nxe² kāi³ain¹kxa²
 yo³ha² ā³kāi²non³nūn³tu¹wa². 21 A²wi¹lhī¹na² tih³na² wain³txi³
 kāi³ain¹tih³na² ī²ain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹lhīn¹jau³xai²na²
 sa²yo²wet¹sxā³ kāi³ain¹na²hē³la². Ju¹tai²na² wain³na³la². Yxān¹ta¹
 kxā³nāu³a² tih³na² wain³txi³ ī²ain¹tih³na² sa²kxai³lu² sa²yo²ā³ain¹na²hē³la².
 Nxe³ju³tai²na² wain³ti³he¹nx2nxa³wa². Nxe³ain¹jut³su² kō³nxe³tain¹ju³ta²
 ā³kāi²no³tā³la². 22 Jā¹nxain¹jut³su² wān³txa² tū³yau³xu¹tai²na² wān³txa²
 yā¹nxain¹na³la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Wai³a³lxa² ī³nih¹kxai²nān²tu³ a³luh³te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³
 ye³jen¹na² ā³wa³li²sxā³ a³luh³jau³xai²li² āh¹ ī³yai³nx²te²ju²hē³li¹.
 Nxe³jau³jau¹xai²li² nxe³hxai²na²hē³la². Te²yāx¹jau³xa² āh¹lx¹jau³xa²sa¹:

— Yxa³kxi³su² te²a² ha³lo²a² kwā¹kwān¹ju³ta² kwa²sxa³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² hi²sen³kxai³lu² yxa³kxai²na² tē³sxā³ wxa²hī³la³kxa²
 han³ka²txi³nū¹hī³nx2na³li¹. Wxa²hī³la³kxi² han³ka²txi³nū²la² hā²wxān³txa³
 ye³jen¹na² te²yxa³kxain²txi³ wā³li²sxā³ ha³lo²a² kwā¹kwān¹ju³ta²
 āh¹lx¹sxā³ kwa²sxa³xi²hī³nx2na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²li² nxe³hxai²na²hē³la².
 Jā¹nxe³jut³su² tū¹kā³txai²na² kō³nxe³ti³ kāi³tū³kā³txai²na² yxa³kxa²
 yā¹nxain¹na³la².

3

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nx²sxā³ wxā³ju³ta²nū³su²

1 Txa²wā³tā³yah³lx¹lxa². A³lx¹nx2ta¹nha²wa². Ha³te³nxā³nx²
 ū³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Jā¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹txā³nxai²na²
 sa²kxai³lu² wxa²e¹nāu³ai²na² wā²nxū¹hain³nyhah¹lxin¹kxa²
 wi¹lhīn¹ju³ta² so¹lx³ wā²nxū¹hain³nha²yah³lxin¹ju³ta³nū³a² ten³sa³nhai¹.
 Nxe³nx2ta¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa². 2 Wān³txa² kxā³nxu¹tai²nān¹jau³xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² hen³txi³si¹tū³kā³txu¹tai²nān¹jau³xa²
 ī³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ wān³txa² Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²na²
 wān³txa² kwa³na³kxi²nē³jau³xai³tā² nxe³jau³xai²na² Sū³na²
 ī³kaix¹so¹tū³kā³txa² ī³sa²si¹hā³ūh¹nx2tain¹tū³kā³txa² wi¹lhīn¹khai¹nxe³tū³kā³txa²
 wān³txai³tā² ī³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³si¹nx2ta¹jau³su¹
 nxe³ye¹nx2ta¹wa². 3 A²nxe³jau³su² wi¹lī²nha¹jah¹lx¹hē¹la². Txa²wā¹ha³lo²a²
 ne³ki³so³nhan³je³na³wa³kxa² a²nū²a² kuh³lxa³thin¹te²a² wxā³yain¹tu¹wa².
 Wxā³yain¹te²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹ju³ta² so¹lx³ kāi³si¹hain¹tu¹wa².
 Kō³nxe³ti³ yxo²kwa³lx³txa²lxain¹tu¹wa². 4 Ī³ki³ha¹kxi¹nx²lxain¹tu¹wa².

Nxe³nx²lxain¹te³nah¹lx¹:
 — Je³su²jah³lai¹tā² wā³li²xi²jau³nū³su² ain³kxi²ki³tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³yān¹ta¹ ih¹nū¹la³ta³ he¹ji¹ku¹, ki³nhai¹. Txa²wā¹yah³la²nāu³xa²

ya³lu²kxi²nē³tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ wā³la² ī³xi²nxa³te²tai¹ti²tu³wi¹.
 Txa²wā¹ha³lo²a² kxā³nhxī¹nu¹tai²na² wā²nxūh¹ yū³si¹jau³nū³su²
 ī³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹ nxe³hī¹nān¹te²tu³ ha³lo²ai²na²
 wā²nxūh¹ yū³hī¹nu¹jā¹nxe² ai²sa²tē³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 wā³li²te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxain¹jau³su² ī³ki³ha¹kxi¹nxa²lxai¹nha³ta²wa².
 5 Jā¹nxain¹jau³su² wān³txa² a²ya³la³tu³jau³xa² te³nai¹nxa³jau³su²
 kwa²sa²tā³ain¹te²ju²hē³la². Nxe³jau³xa²sa¹. A²wi¹lhī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² hī²sen³kxai³lu² wān³txa² so¹lxi³ e³ha²kxai³ yen³kxa²
 ī³yū¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wā¹oh³xan¹ko³xai²na² wā²nxūh¹
 yū³si¹jau³nū³su² ī³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nu¹tai²na¹
 txa²wā¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² ī³yau³xa² sa²sai¹sxā³
 wa³si³sin³ko³xa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³nu¹tai²na¹
 ī³yau³xai²na² nxū²kwa¹ye³la³nāu³a¹ ha³lo²a² wa³si³sin³ko³xa²
 wet¹sa²tē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Hā²wxān³txa³nū² jū¹nxa²
 yan¹nāu³u¹tai²na¹ No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tāu³u¹tai²na² ī³yau³xai²na² sa²kxai³lu² txa²wā¹yuh³xan¹ko³xai²li²
 a²nū²a² yxau²xai³lain¹tū³kā³txai²li² whāi²na¹ hū¹lxā³
 hxat³si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 7 Jā¹nxe³jut³su² oh³xan¹ko³xai²na²
 hī¹na² ī²ki³ko³xai²na² yuh³xai²nān¹ko³xai²na² hī¹na² ī²ki³ko³xai²na²
 nxe³sxā³ te²yā¹nxe³sxā³ hū¹lxā³ hxat³sih¹xah³lho³la². Txa²wā¹sū³na²
 a²yo²wān³txu¹txai²na² e³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kō³nxe³te²la³
 a³ya³txi²kxe³nū³a² ūh³wxe³na²hē³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²ai²na² whāi²na¹
 Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹ja³kxa³nū³su² ha³nxe²a²ī³ju³ta²
 ī³hxan³si¹tu¹wa². Nxe³tāu³ān²tu³ a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²nāu³xai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²ha²kxai³ kō³nxe³thin¹kxa² yo³ha²
 ū³hū¹ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa².
 8 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā³tā³nāu³yah³lxin¹te²nāu³ ī³nxa² sa²kxai³lu²
 a³lxi¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wān³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nū³a²
 ne³wā²na³ah³lxi³txa³hē¹la². Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² a³la²ni²kxi³ju³ta²
 ā³ta³lo³wa³to²hi² ai³ki³ju³ta³nū³a² yū²nxa³wa². Ye³ka³na³ka³nat³sxā³
 a³la²ni²kxi³ju³tain²txi³ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²xi²kxi³ju³tain²txi³
 te²yā¹nxe² ain²na³la². 9 Nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹tai²na²
 e³kxi²nē³jau³xu¹tai²na² win¹ta²te²lxi³ wxā³nū¹nhē³jau³su² ti³he¹nxa³wa².
 Nxe³yān¹ta¹ thāi³ti³la² ya³nān³ta³ki²la²sxā³ wah³nxe³nx2ti³na³la².
 A²nū²a² ī²li³hxa³te²lxi³ kō³nxe³ti³ kāi³te²a² kō³nxe³ti³ kāi³kxa²
 yo³ha² ū³hū¹ain¹kxe³nū³su² ī³ka³lxi¹lhxi²nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³
 a²e¹nāu³ai²na² ī³ān²ta³kxi²nha¹jau³nū³su² wah³nxe³tu¹wa², a²e¹nāu³ai²na²
 wxa²wa²su¹te³lha³ka³.
 10 Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a²
 wa³su¹txi³ wxā³tu¹wa². A²nū²a² kuh³lxa³sin¹jah¹lai²li² yen³kxa²
 kāi³kxi²te³lhxā³ wa³su³txi³ wxā³ti³hū³nxe³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² wxā³ju³ta²nū³a² wa³su¹txi³ wxā³tu¹wa². Nxe³kxai²nān²tu³
 o³si³nai²li² kāin²nxon³sān²sxā³ ne³ki³son³tu¹wa². U³je³na³kai²na²
 ī³la³kxai²na² hī³ka²ta³ai²na² nxe³sxā³ kāin² ī³lat¹sa²kxai³ ī³hxa³nain¹tu¹wa².
 Yuh³xai²nān¹ta² kō³xa² te²na² yuh³xan¹ta² yen³kxa² te²na² a²yo²ha³kxa¹
 ū³thū²ha²kxai³ ī³lxan³tu¹wa². 11 Jā¹nxe³ha²kxai³ yen³kxai²li² a²yo²ha³kxa¹
 ū³thū²hxa³kxe³nū³su² yū³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wxa²e¹nāu³ai²na²
 ī²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hē¹la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah³lxi³hē¹la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² whāi²na¹ sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

12 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³ai²na² wxā³ju³ta²nū³a² wahx³yah³lxin¹tāu³a² wa³su¹txi³ wxā³si¹ja³kxa³nū³su² ā³ten³jah¹lxihē¹la². Wxā³kxai²nān²tu³ o³sī³nān²tu³ ũ³thū²hxat³sa²kxai³ u³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na² kāin² i³lat¹sxā³ i³ha³lxin¹nhxan³tu¹wa². 13 Kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² nxe³te³nah¹lxī¹:

— Kxā³nāu³a¹ o³sī³na² tah²ko³xa² i³yū¹ta¹ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² tah²ko³xa² i³yū¹ta¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxai²nān²tu³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxī³ yū²sa²tē³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na² wxā³si¹ja³kxa³nū³su² wah³nxe³ki³tā³la².

14 A²nxe³jut³su² a³lxī¹nx2ta¹nha²wa². Ju³ta³nū³a² wahx³yah³lxī¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi¹jah³lxī³hē¹la². Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxī³hē¹la². Yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu². Sū³nu²kxai³lu² i³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa². i³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxī¹:

— Wxāi²li² wain³txi³ sa²yo²wet¹sah¹lxī¹lxī¹. Kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nx2ti³ha²kxai³ hī³na² i²nxa³wi¹. Hāu²not³sxā³ yxau³nū¹sah¹lxī¹lxī¹. Sū³na² wān³txa² nxe³nx2ti³tu¹wa². 15 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ē¹nāu³ai²na² sa²hau³kot³nhā²si¹jau³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹ti³wa³kxa² wa³su¹txi³ wxā²nxa³hē¹la². Nxe³ju³ta²na² a²yo²ha³kxa¹ Pau²lah³lai²li² txa²wā¹wā³tā³su² a³lxī²ki³jah¹lai²li² te²yā¹jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi²nē³tai¹ti²tu³wa². A²hoh³lxī³khaix¹sa²jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxā³ i³tih³nxe³nē³te²jai¹ti²tu³wa². 16 Jā¹nxe³sxā³ Pau²lah³lai²na² ha³teh³nxā³nxā¹jau³su² jau¹xai²na² whāi²na¹ i³yau¹ū¹nhē³te²jai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² wa³le³jau³xa² yū³nū³na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²na² a²nū²ai²nān²tu³ Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² i²ai¹nxa³te²nān²tu³ ā³ne³wxe³ai¹nxa³wa². A²nū²ai²nān²tu³ Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² kan²txi³ i³ai¹nxa³te²nān²tu³ ka²yāu¹ka²yāu¹txi³ ā³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe³sxā³ Sū³na² ũ³wha²li¹txā³nxa² hāi¹nxe³ti³xa¹ te²yā¹nxe²ka²yāu¹ka²yāu¹txi³sxā³ ā³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe²kāi³ai¹nha²kxai³ a²ē¹nāu³ai²na² hai³txi³ wi¹lhi¹nai¹nxa³wa². Kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Kō³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³ khāuh³lxa³txi³sa²tē³ain¹ju³ta³nū³a² yū³yain¹tu¹wa².

17 Jā¹nxe³jut³su² wxāi²nān²tu³ a³lxī¹nx2ta¹nha²wa². Jau³jau¹xai²na² wi¹ko³nha²yah³lxī¹lxā². Wi¹ko³nha²yah³lxī¹nha²kxai³ i²nha²khai¹nxe³jah³lxī³hē¹la². Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ a²nū²ai²na² Sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹txa³te²yā¹nxe² yah³lxī³te²sa²hī³nxa¹lxa³. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ha³yax³khi¹nā³ yo²i²yah³lxī¹nha³ta²wa². 18 Nxe³yān¹ta¹ te²yā¹nxe² kāi³yah³lxī³txa³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na² sa²hau³ko³tū¹nhē³jah¹lai²na² kāin² thāi³ti³la² a³lxī¹nx2ti³ju³ta² ā²la² kāi²non³ju³ta³nū³a² ā³ten³jah¹lxī³hē¹la². Jah¹lai²li² ā²la² kāi²non³sxā³ a³la³kxi²nū¹jah¹lxī³hē¹la². Jah¹lai²na² so¹lxī³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³jah¹lxī³hē¹la². Yah³lxī¹nhī¹nān¹te²tu³ sa²nēn¹kxi²sa²tē³jah¹lxī³hē¹la². Jā¹nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Joäu

Wän³txa² a²ka³ten³yau³sxu²

¹ Wän³txa² a²ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
 Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, A²wän³txi³khaix3su² jah¹la² a²i³lxa² ã³xa² Je³su²jah³la²
 a²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²nãn²tu³ txa²wã¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²nãn¹ju³tu³
 yxau³te²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹tai²na² yxau³nũn³te²la¹wa².
 A²nxe³te²a² ain³kxi², txa²wã¹ye³nai²na² i², wi¹wi¹nxe² i²sxã³
 txa²wã¹hxi²kai²na² wxa²wxai², nxe³sĩ¹na¹hẽ³la². ² Je³su²jah³la²
 ã³yũ¹nẽ³lha³kxai³ i²sĩ¹na¹hẽ³la². Sĩ¹na¹ha²kxai³, ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 i³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Ka³te³na² wi¹tãu³kxai³lu² A²wĩ³na²
 yxau³ye²kxe³kxai³ ã³yũt1sa²sĩn¹kxe³kxai³ i³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².
³ i²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³
 i³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Nxe³nx2ti³sĩ¹nha²kxai³, wxa²nũ³ka³txi³xa²
 sa²kxai³lu² i³wet1sah¹lxi³nhĩn¹tu¹wa². Nxe³jut3su² A²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹
 i³we¹ki³sa²kxai³, A²ta²ha² Je³su²jah³la² A²wĩ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² Jah¹la² i³we¹ki³sa²kxai³ nxe³sĩ¹ki³tã³la².
 Nxe³sĩ¹ki³sa²kxai³ wi¹lĩ³we¹yhu¹sĩn¹ki³tu¹wa². Nxe³sĩn¹ki³jau³nũ³su²
 nxe² e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². ⁴ Jã¹nxe³sĩn¹ki³te³lhxã³ wãn³txai²na²
 i³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². i³ka³li³sxã³ i³wi¹lxon³kxi²ta³lun²ki³te³lhxã³
 ũ³wha²li¹lhxã³ i³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².

Sũ³na² ha²te¹ti³hũ³jah¹lo²su²

⁵ Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
 ain³kxi²sĩ¹na¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ha²te¹ju³ta² so¹lxi³ te²hũ³jah¹lai²la¹i¹.

Hai³txi³ ka³nxah³ti²hũ³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wi¹.

⁶ Nxe³kxe³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² i³we¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 hau³hau³kon³sxã³ ka³nxah³ti³hũ³ju³ta³la³ kq³nxe³ti³ kãĩ³sxã³
 yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³ ki³ha³nhĩ³ki³tã³la². Hai³txi³ wain³txi³ wãx3txi³
 yxau²xai³lhĩ³ki³sxa³wa². ⁷ Yxãn¹ta¹ Sũ³na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta²
 yxau²xai³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² a²ha²tet1sxã³ yxau²xai³kxa²
 yã¹nxe³ki³kxai²nãn²tu³, txa²wã¹nũ³ka³txi³ki³na¹xai²na² wi¹we¹yhu¹sxã³
 yxau³hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la²
 ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² txa²wã¹kq³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² ha³kxa¹
 wxa²han³kxi²ti³nẽ³lhĩ³nx2na³la².

⁸ Jã¹nxe³jau³kxai³lu¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ kq³nxe³thin¹ju³ta³la³ yũ³te²txã³wi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 i³ki³ha¹kxi²nha²hĩ³ki³tã³la². Hai³txi³ a²ya³la³tu³ wãn³txi³tu³
 yũ³hĩ³ki³sxa³wa². ⁹ Yxãn¹ta¹ txa²wã¹kq³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta²

ũ³ho¹ki³sxa³kxe³tu³, e³lẽ³na² Sũ³na² i³yau¹ũ³nha²ye²ki³kxai²nãn²tu³,
 Sũ³na² wi¹lhĩn¹khai¹nxe³sxã³ wain³txi³ kãĩ³jah¹lai²la¹wa².
 Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹kq³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³
 txa²wã¹i³lxi³thin¹ki³sxa³ju³ta² whãĩ²na¹ wxa²ha³kxi²ti³nẽ³lha²kxai³ Sũ³na²
 hxi²ka² nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².

10 Yxān¹ta¹:

— Kō³nxe³ti³ kâi³a¹ju³ta² yū³sa²nxa³i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² ki³han³jah¹lo²lo²thi³ki³tā³la². Nxe³ki³kxai²lē¹. Sū³na² wān³txa² hai³txi³ txa²wā¹ē¹nāu³a¹ yxau³nē³lhī³nx2nxa³wa².

2

Je³su²jah³la² ā³yo²nū¹nē³jah¹lo²su²

1 Txa²wē³ha³lxi³nāu³xāi³. Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa², wān³txai²na²sa³. Nxe³yān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te² i³nxa² kō³nxe³ti³ kâi³in¹kxai²nān²tu³, Je³su²jah³lo²su² te²an²tu³ Sū³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² ha²kxai³, wain³khaix1jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². Ā³yo²nū¹nx2jah¹lo²nū³ai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² Sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ ā³yo²nū¹nxa²lxi³tu¹wa². 2 A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nē³lha²kxai³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² wah³ha² ũ³yho³hi²na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²i²ki³kxai²nān²tu³ txa²wā¹kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta² wxa²wa²su¹tē³na³la². Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³tain²txi³ wxa²wa²su¹tē³lha²kxai³, a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³tain²txi³ whāi²na¹ wxa²wa²su¹tai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

3 Nxe³ai¹nha²kxai³i³kwa³na³nē³jau³xa²ha³kxa¹sa²yo²hau³ko³ki³kxai²nān²tu³:

— Sū³na² wi¹lī²a¹xā¹. Nxe³ki³jau³su² txa²wā¹ē¹nāu³a¹ au³txi³ wi¹kō³nha²hī³ki³tā³la². 4 Yxān¹ta¹ a²nū²a² i²li³te²su² te²an²tu³:

— Sū³na² wi¹lī²te²sa¹i¹. Nxe³ain¹kxa²ha³tā³nxān²txi³ Sū³na² i³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yo²we¹txai¹nxa³kxai²lē¹. Ki³han³jah¹lo²sai¹nhī³nx2na³la². Hai³txi³ Sū³na² wān³txi³tu³ a²ya³la³lyau³tu³ nxū²kwai³yxau³jah¹lo²sai¹nhī³nx2nxa³wa². 5-6 Yxān¹ta¹ Sū³na² wān³txa² sa²wai³wait3sxā³ sa²yo²hau³ko³ki³kxai²nān²tu³ Sū³na² a³lxi²nē³lhxā³ nxū²kwai³yxau³khaix1nē³lhī³nx2na³la². Jā¹nxe³sxā³:

— Sū³na² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ye²nha²jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Je³su²jah³la² kâi³kxa² yā¹nxe³sxā³ ā³hxi²so¹ya³sah¹lxi³hē¹la². A²nxe³sxā³ nxe³ki³kxai²nān²tu³ ya²la³tu³ Sū³na² ā³nū²nxī²sxā³ yxau³ye²nha²ki³tā³la².

Wān³txa² tah²yau³hū³jau³xa²i³kwa³na³nē³jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tū³ka³txāi³. Hai³txi³ tah²yau³la³ Sū³na² i³kwa³na³nē³jau³la³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ti³nxa³wa². Yxān¹ta¹ tū³yau³xa² so¹lxi³ i³kwa³na³nē³jau³xa² so¹lxi³ wān³txa² txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yū²sa²tē³nx2ti³jau³xa² so¹lxi³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa², txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²nān¹te²tu³ ain³kxi²sa²tē³yah³lxin¹jau³xa²sa². 8 Yxān¹ta¹ wān³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³hū³jau³xa² i³kwa³na³nē³jau³xa² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta² sa²wa³to²kxi²sxā³ hxn³te³lhxā³ nxe³ha²kxai³ Sū³na² ha²te¹khai³ju³ta² kwēn¹tai²na² sa²ha²te¹tē³lha²kxai³ nx2na³la². Nxe³sxā³ wān³txai²na² tah²yau³hū³jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³xai²na² a²ya³la³lyau³xa² sa²ye³ka¹tē³na³la². Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³tain²txi³ wān³txai²na² sa²ye³ka¹tē³lha²kxai³ wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³tain²txi³ wān³txai²na² sa²ye³ka¹ta²lxi³ha²kxai³ nx2na³la².

9 A²nū²a² i²li³te²su² te²an²tu³:

— Sū³na² ha²te¹ju³ta² yxau³na¹i¹. Nain¹kxa²ha³tā³nxān²ti³:

— Txa²wā³tā³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhā¹. Nain¹kxai²lẽ¹. Hāi¹nxe³sxā³ka³nxah³ju³ta² so¹lxi³ yxau³hĩ³nx2na³la². 10 Jā¹nxe³jut3su² a²nũ²a²ĩ²li³nũn³te²su² te²an²tu³:

— Txa²wā³tā³xa² a³lxi²sa³nhā¹. Nain¹kxai²nān²tu³ Jah¹la² so¹lxi³ Sũ³na²ha²te¹ju³ta² yxau²xai³jah¹lo²la³hĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹la²:

— Kō³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xā¹. Nxe³jau³su² yũ³jah¹lo²su² hĩ³nx2nxa³wa².

11 Yxān¹ta¹:

— Txa²wā³tā³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhā¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²la³nxe³kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kãi³sxā³ yxau²xai³lhĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹la²yxau²xai³jut3sũ³ju³ta²sa¹. Ka³nxah³ju³ta² yxau², ka³nxah³ju³ta²ai³li², ka³nxah³ju³ta² wxa²ye³ti¹la³kxi² nxe² yxau²xai³jut3sũ³na³la². Tĩh³na² wain³tĩh³na² hxi²kan¹txi³ ĩ²jah¹lo²sxa³wa². Nxe³jut3sũ³nxe²yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².

12 Wē³ha³lxi³nũ³ka³txāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Wxa²kō³nxe³ti³kāi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Je³su²jah³la²ya³lu²kxi²nē³ju³tan¹te¹kxa³ya³tu³ kō³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².

13 Wĩ³nu²nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Jah¹la²txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yxau²sa²tē³jah¹la² wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wān³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sax3ne³lax3ku³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². A²ta³a²kō³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³ ā³sen³sai¹yah³lxi¹nhē³la². Nxe³yah³lxi³te²si¹jau³su² wān³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Wē³ha³lxi³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Sũ³na² Si³yxau³tāu³a¹wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wān³txai²na²ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².

14 Wĩ³nu²nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Jah¹la²txa²wā¹si³kxā³nāu³u¹tai²na² yxau²xai³jah¹la² wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wān³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sa³nxe³lax3ku³nāu³xāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Nũ³kxũn³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³, Sũ³na² wān³txa² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³, kō³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su²nũ³kxũn³txi³ ā³sen³sai¹yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa². Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wān³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².

15 Na¹jau³xai²na²sa¹, kō³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹kxa²yā¹nxe³jut3su² ten³yah³lxi³txa³hē¹la². Te²yā¹nxe³sxā³ kō³nxe³ti³ kãi³sxā³yxau²xai³lain¹kxa² yā¹nxe² kãi³ti³ten³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹ti³Txa²wā¹sũ³na² a³lxi²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². 16 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³kō³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta² hai³txi³Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa². Kō³nxe³thin¹sxā³ kãi³ju³ta²ya³ni³li³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa². ĩ²li³ju³ta²kō³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jut3su²nũ³nxa³wa². Yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²na² yxo²kāin²ti³nha²sxā³ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hai³txi³ Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa².

Ju¹tai²na² ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹ju³tai²la¹wa². 17 Nxe³kxe³su² kō³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta²hxa³ni² ya³ni³lain¹ju³ta² hxa³ni² nxe³tu¹wa². Nxe³to³ta¹Txa²wā¹sũ³na² a²ten³jau³xa² sa²yxō²we¹te²su² te²an²tu³ hxa³nxa³kxe³su²yxau²xai³lain¹tu¹wa².

*Je*³*su*²*jah*³*la*² *i*³*kox*¹*kq*¹*son*²*kxi*²*jah*¹*lo*²*su*²
 18 *Txa*²*wē*³*ha*³*lxi*³*nāu*³*xāi*³. *Ha*³*lo*²*ai*²*na*² *hxn*³*je*³*na*³*kxa*² *yau*³*son*³*na*³*la*².
*Yau*³*son*³*kxe*³*su*² *Je*³*su*² *Kris*²*tu*³*jah*¹*la*² *i*³*kox*¹*kq*¹*son*²*kxi*²*jah*¹*lo*²*su*² *jah*¹*la*²:

— *Je*³*su*²*jah*³*la*² *yo*²*kwīn*¹*kxi*²*na*¹*nhā*¹. *Nxe*³*jah*¹*lo*²*su*²
*jah*¹*la*² *wxā*³*kxe*²*ya*¹*nhē*³*tu*¹*wa*². *Wxā*³*kxe*²*ya*¹*nhē*³*ju*³*ta*³*nū*³*a*²
*ain*³*kxi*²*yah*³*lxin*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*². *Nxe*³*jut*³*su*² *kq*¹*ko*¹*xa*²*nū*³*ka*³*txa*²:

— *Je*³*su*²*jah*³*la*² *yo*²*kwīn*¹*kxi*²*na*¹*nhā*¹. *Te*²*yā*¹*nxe*³*tū*³*ka*³*txa*²
*kāi*²*li*³*tū*³*ka*³*txa*² *wxā*³*kxe*²*ya*³*nhē*³*lain*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*². *Nē*³*lai*¹*nha*²*kxai*³,
*ha*³*lo*²*ai*²*na*² *hxn*³*te*³*lhxā*³ *nxe*³*ju*³*ta*³*nū*³*a*² *a*³*la*³*kxi*²*ki*³*tā*³*la*².

19 *A*²*nxe*³*tū*³*ka*³*txa*² *kq*¹*kon*¹*tū*³*ka*³*txai*²*lē*¹. *Ā*³*na*¹*nē*³*lain*¹*sxā*³
*a*³*li*³*ain*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*². *Hai*³*txi*³ *txa*²*wā*¹*yū*¹*ti*³*sai*¹*nxa*³*wa*².

*Txa*²*wā*¹*yū*¹*ti*³*sain*¹*te*¹*la*³*te*²*kxai*³ *ā*³*na*¹*nē*³*lai*¹*nhī*³*nx*²*nxa*³*wa*².
*Hāi*¹*nxe*³*sxā*³ *ā*³*nū*²*ti*²*sxā*³ *yxau*³*ya*³*nhē*³*lai*¹*nhī*³*nx*²*na*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹
*ā*³*na*¹*nē*³*lain*¹*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*². *Ai*¹*nha*²*kxai*³ *txa*²*wā*¹*yū*¹*ti*³*sai*¹*nxa*³*jau*³*su*²
*nxēn*³*tain*¹*na*³*na*¹. *Nxain*¹*jau*³*su*² *a*³*la*³*kxi*²*ki*³*tā*³*la*².

20 *Yxān*¹*ta*¹ *Je*³*su*²*jah*³*la*² *hxi*²*ka*² *wi*¹*lhin*¹*jah*¹*la*² *hxi*²*ka*²
*Sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *ā*³*nxū*²*kwai*³*wi*¹*nx*²*ti*³*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*².
*Yah*³*lxi*¹*nha*²*kxai*³ *a*²*yen*³*kxa*² *ha*³*kxa*¹ *a*³*la*³*kxi*²*ta*³*lun*²*yah*³*lxi*¹*lxa*².

21 *Ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx*²*ta*¹*ju*³*tai*²*na*² *wān*³*txa*² *a*²*ya*³*la*³*lyau*³*tu*³ *jau*³*xa*²
*wxa*²*nū*³*ka*³*txa*² *wi*¹*kq*³*nhyah*¹*lxin*¹*kxe*³*kxai*³ *ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx*²*ta*¹*wa*².
*Hai*³*txi*³ *wān*³*txa*² *wi*¹*kq*³*nhyah*¹*lxan*³*ju*³*ta*³*la*³ *ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx*²*ti*³*nxa*³*wa*².

*Jā*¹*nxe*³*jut*³*su*² *ki*³*han*³*jah*¹*lo*²*su*² *te*²*a*² *hai*³*txi*³ *Sū*³*na*² *Wain*³*jah*¹*lo*²*khai*³*xa*²
*a*²*sa*³*wit*³*sxa*³*wa*². *Ju*¹*ta*² *wi*¹*kq*³*nhyah*¹*lxi*³*nū*³*nī*¹*lxa*².

22 *Ki*³*han*³*jah*¹*lo*²*khai*³*su*² *e*³*te*³*nah*¹*lxi*¹:

— *Hai*³*txi*³ *Je*³*su*²*jah*³*lo*²*la*³ *Sū*³*na*² *A*²*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*lo*³*kxah*³*lo*²*su*²
*ti*³*he*¹*nx*²*nxa*³*i*¹. *Ai*¹*nhxai*²*na*²*hē*³*la*². *A*²*nxe*³*jah*¹*la*² *ki*³*han*³*jah*¹*lo*²*khai*³*xai*²*la*¹*wa*².
*Te*²*su*² *Sū*³*na*² *A*²*ta*²*ha*² *i*³*kox*¹*kq*¹*son*²*kxi*²*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*². *A*²*nxe*³*jah*¹*lo*²*su*²
*te*²*kxai*³*lu*² *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*ain*²*txi*³ *e*²*nha*²*kxai*³ *A*²*ta*²*hain*²*txi*³
*e*²*nha*²*kxai*³ *nxe*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*². 23 *A*²*nū*²*a*² *i*²*li*³*te*²*su*² *te*²*an*²*tu*³:

— *A*²*ta*²*ha*² *Je*³*su*²*jah*³*la*² *e*²*na*¹*xā*¹. *Nxe*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *hai*³*txi*³
*Txa*²*wā*¹*wī*³*na*² *yxau*³*kxi*²*jah*¹*lo*²*su*² *hī*³*nx*²*nxa*³*wa*².
*Yxān*¹*ta*¹ *a*²*nū*²*a*² *i*²*li*³*nūn*³*te*²*su*² *te*²*an*²*tu*³:

— *A*²*ta*²*ha*² *yo*²*i*²*a*¹*xā*¹. *Nxe*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *Txa*²*wā*¹*wī*³*na*²
*yxau*³*kxi*²*jah*¹*lo*²*su*² *hī*³*nx*²*na*³*la*².

24 *Nxe*³*ha*²*kxai*³ *wān*³*txa*² *kxā*³*nhxī*¹*nu*¹*tai*²*nān*¹*jau*³*xa*²
*ain*³*kxi*²*sa*²*tē*³*kxah*¹*lxin*¹*jau*³*xan*²*tu*³ *ū*³*nhū*²*kwai*³*wxe*³*nhat*¹*jah*³*lxi*³*hē*¹*la*².
*Nxe*³*jau*³*xai*²*na*² *ū*³*nhū*²*kwai*³*wxe*³*nhyah*¹*lxin*¹*kxai*²*nān*²*tu*³, *A*²*ta*²*hain*²*txi*³
*ā*³*nū*²*ti*²*sxā*³ *yxau*³*ye*²*nyhah*¹*lxi*¹*nha*²*kxai*³, *A*²*wī*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*ain*²*txi*³
*ā*³*nū*²*ti*²*sxā*³ *yxau*³*ye*²*nyhah*¹*lxi*¹*nha*²*kxai*³ *nxe*³*nyhah*¹*lxin*¹*tu*¹*wa*².

25 *Nxe*³*nyhah*¹*lxin*¹*ju*³*ta*² *ka*³*te*³*na*² *wi*¹*tāu*³*a*¹ *Je*³*su*²*jah*³*la*²
*i*³*ye*³*ū*¹*nhē*³*tai*¹*ti*²*tu*³*wa*².

26 *Wān*³*txai*²*na*² *ū*³*wha*²*li*¹*lyah*³*nx*²*ta*¹*wa*². *A*²*nū*²*a*²
*i*³*ki*³*ha*¹*kxi*²*sa*²*kex*³*so*¹*nx*²*ti*³*te*³*lhxā*³ *o*²*la*³*kxain*¹*na*³*la*². *Ān*³*kex*³*tū*³*ain*¹*yah*³*lxin*¹*kxa*²*yan*³
*i*³*tih*³*nxe*³*nx*²*ta*¹*wa*². 27 *Yxān*¹*ta*¹ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*²
*Je*³*su*²*jah*³*la*² *ū*³*hū*¹*nx*²*ti*³*kxah*³*lo*²*su*² *jah*¹*la*² *nxū*²*kwai*³*yxau*³*nx*²*ti*³*na*³*la*².
*A*²*nxe*³*jah*¹*la*² *a*²*yen*³*kxa*² *yo*²*ha*³*kxa*¹ *i*³*yau*¹*ū*³*nx*²*ti*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*².
*Wān*³*txi*³*khai*³*xa*² *so*¹*lxi*³ *i*³*yau*¹*ū*³*nx*²*ti*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*². *Hai*³*txi*³
*ki*³*han*³*jah*¹*lo*²*sxa*³*wa*². *Yah*³*lxi*¹*nha*²*kxai*³ *a*²*nū*²*a*² *ā*³*xa*²

ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²nũ³a² yũ³nx2ti³xa³kxa²ha³ta³nxãn²txi³ a²yen³kxa²
 yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²yah³lxi³hĩ³nx¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ Je³su²jah³la² ã³nũ²ti²sxã³
 yxau³nha²je¹jah¹lxi³hẽ¹la².

28 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Je³su²jah³lo²kxai³lu² ã³nũ²ti²sxã³
 yxau³nha²je¹jah³lxi³hẽ¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² wxã³sxã³ ã³yũ¹nĩ³tãu³a¹ hxi²ka¹ka¹nha²sxã³
 yxau³nha²ye²yah³lxi³hĩ³nx¹lxa². Hai³txi³ ke³kon³ki²sxã³
 âu²li²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². 29 Jã¹nxe³jut3su²:

— Txa²wā¹sũ³na² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xa²
 wi¹ko³nhyah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wain³txi³ kãi³sxã³
 yxau²xai³te²su² te²yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³sain¹na³na¹.
 Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nhat1jah³lxi³nũ³nhẽ¹la².

3

Txa²wā¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²

1 Txa²wā¹wĩ³na² kãin² a³lxi²khaix1nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta²ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
 Kãin² a³lxi²khaix1nẽ³ha³kxai³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Nẽ³lha²kxai³
 Sũ³na² a²wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la², kwẽn¹tai²nah¹lxa². Nxe³kĩ³sa²kxai³
 ko³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txai²li² wi¹lĩ²nẽ³lai¹nx3tho³la², Txa²wā¹wĩ³na²
 wi¹lĩ²ai¹nxa³ha²kxai³la². 2 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txãi³.
 A²ha¹ kwẽn¹tai²na² Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la². Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹
 ã³h¹nxe³nxũ²xi³khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lhĩ³kĩ³te³ji¹ku². Nxe³kĩ³nha²wa².
 Nxe³kĩ³kxa² ha³ta³nxãn²txi³ yxan¹nãu³a² Je³su²jah³la² ã³yũ¹nẽ³te³nãu³a¹
 Je³su²jah³la² nẽ³te²hũ³kxa² yã¹nxe³kĩ³tu¹wa², a²ya³la³tu³ Sũ³nu²khai³xa²
 txa²wā¹ye³na² waun³ta³ki²la² ĩ²kĩ³sa²kxai³la². 3 Nxe³nẽ³jau³nũ³su²
 wi¹ko³nha²kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³ jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³
 yxau²xai³kĩ³tũ³ka³txi³ kĩ³na¹xai²na² hãi¹nxe³ta¹ ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³kĩ³ju³ta² ã³na¹sxã³ ã³waix3kxi²so¹nha²hxi³kĩ³tã³la², Je³su²jah³la²
 Wain³txa² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³la².

4 Jã¹nxe³jut3su² ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
 sa²yxo²ã³i² yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Ko³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³tain²txi³
 Sũ³na² sa²yxo²ã³kĩ³ju³tain²txi³ te²ju²hẽ³la². 5 Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³
 kãi³kĩ³ju³ta² wxa²hxan³kxi²nẽ³te³lhxã³ Je³su²jah³la² wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹la² hai³txi³ ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wa².
 Jau¹xai²na² wi¹ko³nhyah¹lxi¹lxa². 6 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³nha²ye²kĩ³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³kĩ³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu³, hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ wi¹lĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³,
 hai³txi³ txa²wā¹ẽ¹nãu³la³ Je³su²jah³lo²la³ a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³
 nxe³hĩ³kĩ³tã³la².

7 Txa²wẽ³ha³lxãi³. A²nũ²a² ã³xa² ĩ³kĩ³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
 ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²a²
 wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ si³ka³ka³kxi² wain³jah¹lo²su²
 te²ju²hẽ³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la².
 Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³
 Je³su²jah³la² yã¹nxe³ wain³jah¹lo²su² nũn³te²ju²hẽ³la². 8 Yxãn¹ta¹
 ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²nãn²tu³ a²ta³a² sa³wi³sa² te²ju²hẽ³la²,

a²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²na² a²ta³a² ko³nxe³ti³ kãi³sa²tẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³la². Ain¹sxã³ a²yen³kxa² a²ta³a² hxi²ka² kãi³kxa² a²yo²ha³kxa¹ ko³nxe³khaixi²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la². Ain¹sxã³ a²ta³a² kãi³kxe³su² te²yen³kxa² ha³kxa² wxa²hxa³te³lhxã³ Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la².

⁹ A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² tah²lxi³ we¹kxe³su² te²an²tu³ hai³txi³ ko³nxe³ju³ta³la³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhĩn¹te² Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwai³yxau³ye²ha²kxai³la². A²nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ ko³nxe³ju³ta³la³ kãi³sxã³ yxau²xai³yu³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na² tah²lxi³ we¹kxe³su² ha²kxai³la². ¹⁰ Sũ³na² wẽ³ha³lxa² ha³na³ka³lxi³ wi¹ko³nha²ha²kxai³, a²ta³a² wẽ³ha³lxa² ha³na³ka³lxi³ wi¹ko³nha²nũ³nha²kxai³, nxe³te²ju²hẽ³la². Wi¹ko³nha²ki³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² i³lxi²te²su² te²an²tu³ wain³txi³ kãi³ai¹nxa³kxai²nãn²tu³ hai³txi³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³sain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxũ³sxã³:

— Txa²wã³tã³xa² a³lxi²sa²nxã³nhã¹. Nain¹kxai²nãn²tu³ hai³txi³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²nũn³te²sxa³yu²hẽ³la². Jau¹xai²na² wi¹ko³nha²hĩ³ki³tã³la².

A³lxi²waun¹nyhu¹ki³jau³su²

¹¹⁻¹² Wãn³txa² txa²wã¹si³kkã³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²sa¹, ain³kxi²sa²tẽ³yah³lxi¹jau³xa²sa¹:

— A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ Ka³ah³lo²nu¹tai²na² yxau²xai³kxu¹jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wit³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²lo³na² i³su²lhã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³nũh¹ a²lo³na² i³su²lhã³ta¹hxai²te²sẽ¹na²? Nxe³ju³ta² a²lo³na² wain³txi³ kãi³ha²kxai³ a²ka³na³na² sa²kxai³lu² Ka³ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ nxe³ye²yhu¹kxan²ta¹, a²lo³na² i³su²lhã³yha¹ta¹hxai²ti³ai¹tu³wa². Jã¹nxe³yah¹lxi³txa³hẽ¹la².

¹³ Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² ten³nx2txai¹nxa³jut3su² i³wã³wã³txi³yah¹lxi³txa³hẽ¹la².

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ ten³nẽ³lain¹to²hxa³ye²sin²ta²ku² ain¹ki³nhai¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². ¹⁴ Kxãn³nxai³kxai³ ya³lu²te²hũ³nxe² yxau²xai³ki³tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²i²ki³si¹na² ka³ten³nhũ³nxe² a²ha³ti³sai¹ki³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²na² wi¹ko³nha²ki³tã³la². Txa²wã³tã³nãu³xa² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³sa²kxai³ wi¹ko³nha²ki³tã³la². Nxe³yãn¹ki³ta¹ txa²wã³tã³xa² a³lxi²waun¹nyhu¹ki³sxa³kxai²nãn²tu³ ya³lu²te²hũ³sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki³tã³la². ¹⁵ Jã¹nxe³sxã³:

— Txa²wã³tã³xa² ten³nxã³nhã¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³ su²lhã³nha¹kxa² yã¹jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la². Nxe³jut3su² hai³txi³ su²lhã³jah¹lo²la³ ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³ti³hex1jah¹lo²su² hĩ³nx2nxa³wa². Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nnyah¹lxi¹lxa². ¹⁶ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nẽ³te³lhxã³ ã³na¹nẽ³na²hẽ³la². Nxe³sãn²sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Nxe²kãi³kxi²nẽ³lhxã³ tah²yu³ta³lxi³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³ju³ta² i³yau¹ũ³nhẽ³na²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³ki³sa²kxai³ txa²wã¹ka³ten³yu³ta² nxũ²kwai³yu³nẽ³kxe³su² te²a² ã³na¹sxã³, txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² ya³lu²kxi²nũh¹ki³si¹nhẽ³jau³nũ³su², Sũ³na²

ĩ³ye³kxi²nē³kxai²nān²tu³, sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³hē¹la². 17 Jā¹nxe³jau³su²
a²nũ²a² yen³kxa² yũ³te²su² te²an²tu³:

— Txa²wā³tā³xa² toh³la³kxi²nha² yxau³ain¹nhā¹. Yxān¹tah¹lxi³na¹
sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhā¹. Nxe³kxai²nān²tu³
a²yen³kxi³jah¹lai²nān²tu³ hai³txi³ Sũ³na² a³lxi²nē³kxa² yā¹nxe³sxā³
kāi³jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³wa². 18 Txa²wē³ha³lxi³nāu³xāi³.
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hē¹la². Kwa² txa²wā¹yxo²a² so¹lxi³ a³lxi²waun¹yhu¹jau³la³
ĩ³ye³ya³sah¹lxi³txa³hē¹la². A²ya³la³lyau³tu³ a³lxi²waun¹yhu¹ki³jau³xa²
txa²wā¹hxi²ka² whāi²na¹ wi¹ hxi²kai³yha¹sah¹lxi³hē¹la².

Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nē³jau³su²

19 Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

— Sũ³na² wain³khai³nxe³jah¹la² a²wē³ha³lxi³syu¹ki³tā³na¹.
Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nha²hĩ³ki³tā³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na²
yen³nāu³a¹ ā³wxe³nũ¹nhē³lhxā³ yxau²xai³ki³tā³la². 20 Yxān¹ta¹
txa²wā¹ē¹nāu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²ki³kxai²nān²tu³, ko³nxe³thin¹si¹nhē³jau³su²
ĩ³ye³sxā³ ko³nxe³ti³ ĩ³yi¹li²nhē³kxa² ha³ta³nxān²txi³, Txa²wā¹sũ³na²
ā²la² kāin²khai¹nxe³sxā³ a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²khai¹jah¹lai²la¹wa².
Txa²wā¹ē¹na² ten³sa²wa²tot¹sai¹nē³lhxā³ a³la³kxi²khai¹jah¹lai²la¹wa².
21-22 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txāi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³wxa². Txa²wā¹ē¹nāu³a¹
ko³nxe³thin¹si¹nhē³jau³su² ĩ³ye³kxi²nha²ki³sxa³kxai²nān²tu³,
hxi²ka¹ka¹nha²la² Txa²wā¹sũ³na² yen³nāu³a¹ yxau²xai³lhĩ³ki³tā³la².
Nxe³ki³kxai²nān²tu³ a²yen³kxa² ĩ²li³ki³kxa² ĩ³wā³txi³sain³ki³kxa² yxo²ha³kxa²
ũ³yhen³kxi²nē³lxai¹nhĩ³nx2na³la². Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xa²
sa²wai³wait³sxā³ sa²yxo²we¹ki³si², hāi¹nxe³sxā³ ĩ³wi¹lxon³kxi²ki³si¹jau³su²
kāi³ki³si², nxe³ki³sa²kxai³la². 23 ĩ³kwa³na³nē³jau³xa²sa¹.
Je³su²jah³la² Txa²wā¹sũ³na² A²ta²ha² Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su² te²a² yxo²ĩ²i², txa²wā¹wā³tā³nāu³xai²na²
a³lxi²waun¹yhu¹i² nxe³ya³sah¹lxi³hē¹la². Nxe³ki³jau³su²
nxe³nē³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

24 — Txa²wā¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nē³jau³xa² sa²yxo²we¹ta¹xā¹.
Nxe³ki³kxai²nān²tu³ Sũ³na² yxau²xai³lye²ki³sa²kxai³ yxau²xai³lye²nē³nũ³nha²kxai³
nxe³hĩ³nx2na³la². Nxe³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²
ũ³hũ¹nē³lhxā³ nxũ²kwai³yxau³nē³ju³tan¹te²ka³ya³lhu² Sũ³na²
yxau²xai³lye²nē³ju³ta² wi¹ko³nha²ki³tā³la².

4

Ya²la³lyau³su² ta³nxa² ki³han³jau³su² ta³nxa² a³la³kxi²ki³jau³su²

1 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txāi³. Wān³txa² ĩ²li³jau³xa² yxo²ĩ²yah³lxi³sān²txa³hē¹la².
Yah³lxin¹kxa²yañ³ti³su² ĩ³hau³kot3sxi²jah¹lxi³sā²nhē³la².

— Sũ³na² wān³txi³khai³su² ta³nxa², kwa² ha³na³ka³lxi³ ā³lxi³jau³su²
ta³nxa² nēn³tā¹. Nxe³jah³lxi³hē¹la². Ki³han³tũ³ka³txa² Sũ³na²
wān³txa² ain³kxi²ki³lxo³nxe³sxā³ ĩ³ye³tũ³ka³txa² kāi²li³te²nũ³ka³txa²,
ha³lo²ai²na² wxā³sxā³ yxau³sxā³ ĩ³ye³kxi²nē³lain¹to³nha³la². Nxe³ha²kxai³
nxe³jah³lxi³hē¹la². 2 ĩ³hau³kot3sxi²yah³lxin¹ju³ta²sa¹:

— Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³kxah³lo²su²
na³li¹. Te²a² txa²wā¹nũ²ai²na² wxen¹nũ²la² yuh³xai²nān¹ta³ko³xai²na²
wxā³ta¹hxai²hē¹li¹. A²nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² ĩ³ye³kxai²nān²tu³

nxe³te²a² so¹lxi³, Sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxũ²kwai³yxau³jah¹lai²la¹wa².
 3 Yxān¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²yo²ā³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³
 hai³txi³ Sũ³na² i³sa²si¹hā³kxah³lo²su² ti³he¹nx2nxa³wa².
 Sũ³na² ko¹ko¹nũ³ka³txi³sai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³tũ³ka³txa²
 ā³wxā³ye²nē³lho¹hain¹jau³nũ³su² kxā³nxai³tā² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Yxān¹ta¹ kwēn¹tai²na² ā³yũ¹nē³lain¹na³la².

4 Ye²nē³lain¹kxa² ha³ta³nxān²txi³ txa²wē³ha³lxi³ i³nxai²na² Txa²wā¹sũ³na²
 wē³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³ Sũ³na² ko¹ko¹nũ³ka³txai²na²
 ā³sen³sai¹ain¹yah³lxi³te²si¹lxa². Nxũ²kwai³yxau³nx2ti³jah¹la² nũ³kxũn³sxā³
 kāin²na³la². Yxān¹ta¹ a²ta³a² ha³lo²ai²na² he¹jah¹la² ko¹ko¹nũ³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxau³yain¹jah¹la² kāi²nxa³wa². Nxe³ha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa².

5 Kox1ko¹xa²nũ³ka³txai²na² a²si³yxau³tāu³a¹ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³
 yxau²xai³lain¹te² ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kāi³sxā³
 yxau²xai³lain¹te² yen³kxa² so¹lxi³ i³ye³kxain¹tũ³ka³txai²la¹wa².
 Nxe³ain¹jau³su², ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa²
 ne³ka²kain¹na³la².

6 Yxān¹ta¹ txa²wā¹nũ³ka³txai²na² Txa²wā¹sũ³na²
 wē³ha³lxi³su² ki³tā³la². Ki³sa²kxai³ txa²wā¹wān³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a²
 Sũ³na² wi¹li²nhain¹tũ³ka³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹ ain³kxi²nē³lai¹nha²kxai³,
 ha³na³ka³lxi³ Sũ³na² wi¹li²ai¹nxa³tũ³ka³txai²lē¹. Ain³kxi²nē³lai¹nxa³ha²kxai³
 nxe³te²ju²hē³la². Nxe³jau³su² Sũ³na² wān³txa² ya³la³lyau³xan²tu³
 wān³txi³tu³ a²e³te²su² te²a² ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi², ki³han³jau³tu³
 ā³ke³tũ¹si¹nhē³jau³xan²tu³ a²e³te²su² te²lē¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi² nxe²
 i³ye³ka¹thĩ³ki³tā³la².

Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ki³ju³ta² a²wa³kxēn³yah³lo²su² jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txāi³. A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹la², Txa²wā¹sũ³na²
 a³lxi²yhu¹tĩh³na² a²wa³kxēn³yah³lo²su² ha²kxai³la². Nxe³ju³ta²kxai³ Sũ³na²
 wē³nhĩ³nē³kxe³su² ki³sa²kxai³ Sũ³na² wi¹li²nha²ki³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki³tā³la².
 Nxe³ki³kxai²nān²tu³:

— A²nũ²a² ā³xa²ta³nxa² Sũ³na² ta³nxa² a³lxi²na¹nhā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³
 Sũ³na² a³lxi²yhu¹ti³hi¹tē³jau³su² a³lxi²yhu¹hĩ³ki³tā³la². 8 Txa²wā¹sũ³na²
 kāi³to³ju³ta² hāi¹nxe³sxā³ a³lxi²jau³su² kāi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
 a²nũ²a² i²li³te²lxi³ a²ē¹nāu³a¹ i³ye³kxi²nha²kxai²nān²tu³:

— A²nũ²a² ā³xa² a³lxi²sa²nxā³nha¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nān²tu³
 hai³txi³ Txa²wā¹sũ³na² wi¹li²nha²jah¹lo²su² ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa².

9 Txa²wā¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² A²ta²ha² a²hāi¹nxe³te²lxi³ wē³nhĩn³kxe³su²
 te²a² ha³lo²ai²na² i³sa²si¹hā³ti³nhē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nē³lha²kxai³
 A²ta²hai²na² i³hau³ko³tũh¹te²su² kxan²ta² ka³te³na² wi¹tāu³a¹ e³le³na¹
 yũ³si¹nhē³na³la². Nxe³lha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na² a³lxi²nē³jau³su²
 ān³yān³yũ¹nē³ta¹hxai²hē¹la².

10 Jā¹nxe³sxā³ a³lxi²yhu¹ju³ta²
 a²si³yxau³ju³khai³xa² i³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Txa²wā¹ki³na¹xai²na²
 hai³txi³ txa²nũ² Sũ³na² a³lxi²ki³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nē³lai¹nha²kxai³ A²ta²ha² hāi¹nxe²
 wē³nhĩn³kxa² ũ³hũ¹nē³lain¹ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta²
 wxa²wa²su¹tē³lhi¹jau³su² nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

11 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka³txāi³. Txa²wā¹sũ³na² kāin² a³lxi²nē³na³la².
 Nxe³ha²kxai³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hē¹la². 12 A²nũ²ki³na¹xai²li²:

— Sũ³na² i²a¹tũ¹xā¹. Nxe³ki³kxai²nān²tu³ hai³txi³ txa²wā¹yen³nāu³la³
 Sũ³na² i²ki³ju³ta² yũ²nxa³wa². i²ki³sxa³kxa²ha³ta³nxān²txi³

a³lxi²waun¹yhu¹ki³kxai²nân²tu³ Sũ³na² nxũ²kwai³yxau³nê³lhĩ³nx2na³la².
 A³lxi²nê³lhxã³ nxũ²kwai³yxau²ta³lu²nê³lhĩ³nx2na³la². 13 Sũ³na²
 Yãu³ka³jxah¹la²ũ³hũ¹nê³kxah³lo²su²Jah¹la²ĩ³wi¹ko³nha²ti³hi¹tê³lhĩ³nx2na³la².
 Nxe³ti³hit¹tê³ju³ta²nân²tu³ Sũ³na² yxau³ya³nhê³lha²kxai³
 txa²wã¹ki³na¹xai²na² Sũ³na² yxau³ya³ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxai²nân²tu³
 wi¹ko³nha²hĩ³ki³tã³la². 14 Txa²wã¹wi³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a² A²ta²ha²
 Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhê³na²hê³la². A²nũ²a² yuh³xai²nân¹tũ³ka³txi³
 ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tê³lhi¹jau³su²
 nxe³na²hê³la². A²nxe³te²a² txa²wã¹ye³na² ĩ²i² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³tih³nxai¹ni²
 nxe³sĩ¹nhxai²na¹hê³la². 15 A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu³ e³lê³na²
 ĩ³ye³kxai²nân²tu³:

— A²ya³la³tu³ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²hai²la¹wi¹, Je³su²jah³lo²su¹.
 Nxe³kxai²nân²tu³ a²nxe³te²su² te²a² ha³kxa¹ Sũ³na² ã³ka³lu³sa²sxã³
 yxau³nyhu¹sxã³ yxau³yah³lxi³hĩ³nx2na³la². 16 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 a³lxi²nê³ju³ta² wi¹ko³nha²ki³sa²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ta³lun²ki³sa²kxai³
 nxe³ki³tã³la². Jã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² kãĩ³to³ju³ta²
 a³lxi²nê³jau³xa² so¹lxi³ kãĩ³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹yu³ta²
 ki³na¹xai²nân²tu³, te²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² a³lxi²ye²ki³sa²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
 a³lxi²yhu¹ye²ki³sa²kxai³ nxe³ki³kxai²nân²tu³, Sũ³na² yxau³ye²ki³sa²kxai³,
 Sũ³na² yxau³ye²nê³lha²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la². 17 Sũ³na² a³lxi²ta³lu²nê³na³la².
 Nxe³nê³lha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² a³ka³nxĩ²sxã³ wã³li²tãu³a¹
 kãĩ³ki³kxa² yã¹nxe³ju³ta² ĩ³yĩ¹li²nê³tu¹wa². Nxe³nê³tãu³a¹
 ãu²li²nê³lxa³lho³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na² yxau²xai³ki³tãu³a²
 Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³ta² yã¹nxe² yxau²xai³ki³tu¹wa². 18 Txa²wã¹sũ³na²
 a³lxi²nê³jau³su² yxau²xai³ki³kxai²nân²tu³ hai³txi³ yuh³lxa³kxi²nha²sxã³
 yxau²xai³lhĩ³ki³sxa³wa². A³lxi²ta³lu²nê³kxai²nân²tu³ yuh³lxi³ki³ju³ta²
 hxan³kxi²nê³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ yuh³lxi³ki³ke³la³te²kxai³:

— Ko³nxe³ti³ kãĩ³a¹hê³na¹. Na¹ju³ta² wah³yu³ta² Sũ³na²
 khãuh³lxa³ti³hit¹sa²te³lin¹ji². Nxe³ki³kxai²nân²tu³ yuh³lxi³nê³lhĩ³nx2na³la².
 Jã¹nxe³ya³sah¹lxi³txa³hê¹la².

— Yuh³lxi³sa³nhã¹. Nxe³ki³kxai²nân²tu³ Sũ³na² a³lxi²nê³lhxã³
 nxũ²kwai³yxau³ta³lu²nê³lhĩ³nx2nxa³wa².

19 A²wi¹lhĩn¹na² txa²nũ² Sũ³na² ĩ³ya³lxi²nê³lhãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³nũ²
 te²yã¹nxũn³tãu³a¹ Sũ³na² ĩ³ya³lxi²nũn³ki³sa²kxai³ a²nũ²a² ã³xa²
 ĩ³ya³lxi²waun¹yhu¹ki³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki³tã³la². 20 A²nũ²a² ĩ²li³te²su²
 kxai²nân²tu³:

— Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²na¹nhai¹. Nxe² e³kxai²nân²tu³, yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³a¹
 au³ti³:

— Txa²wã³tã³xa² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Nxe³kxai²nân²tu³
 ki³han³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu³ a²wã³tã³xa²
 a²ye³na²ka³ya³la² yxau²xai³te²su² te²a² ĩ³ya³lxin²nxa³kxai²nân²tu³,
 hai³txi³ Txa²wã¹sũ³nu²la³ txa²wã¹ye³na²ka³ya³la² ãn³tĩ¹kxi²nê³te²su²
 te²la³ ĩ³ya³lxi²ti³he¹nxe³lhĩ³nx2nxa³wa². 21 Jã¹nxe³jau³xa²sa¹, Sũ³na²
 ĩ³kwa³na³nê³jau³xa²sa¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² ĩ³ya³lxi²san¹kxai²nân²tu³ wxa²wã³tã³xa²
 ĩ³ya³lxi²san¹kxa²yã¹nxe³sẽ¹li¹. Nxe³nê³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5

*KQ*³*nxe*³*thin*¹*ko*³*xai*²*nān*¹*tū*³*ka*³*txa*² *ā*³*sen*³*sai*¹*sa*²*tē*³*ki*³*jau*³*su*²
1 *Jā*¹*nxe*³*ju*³*tai*²*na*²:

— *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*a*¹ *hāi*¹*nxe*² *A*²*hxi*²*kan*¹*ta*²
*Si*³*yxau*³*tāu*³*lo*³*kxah*³*lo*²*su*² *na*³*na*¹, *Je*³*su*²*jah*³*la*²*sā*¹. *Nxe*³*jau*³*xai*²*na*²
*yo*²*i*²*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *Sū*³*na*² *wē*³*ha*³*lxi*³*su*² *hī*³*kī*³*tā*³*la*². *Nxe*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³
*A*²*si*³*yxau*³*tāu*³*āin*²*txi*³ *a*³*lxi*², *a*²*wē*³*ha*³*lxi*³*nāu*³*xāin*²*txi*³ *a*³*lxi*²
*nxe*³*hī*³*kī*³*tā*³*la*². ² *Sū*³*na*² *a*³*lxi*²*kī*³*sa*²*kxai*³, *wān*³*txa*² *Sū*³*na*²
*i*³*kwa*³*na*³*nē*³*jau*³*xa*² *sa*²*yo*²*we*¹*kī*³*sa*²*kxai*³ *nxe*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *Sū*³*na*²
*wē*³*ha*³*lxi*³*nāu*³*xa*² *i*³*ya*³*lxi*²*nū*³*nhī*³*kī*³*tā*³*la*². *Jau*¹*xai*²*na*² *wi*¹*ko*³*nha*²*kī*³*tā*³*la*².
³ — *Sū*³*na*² *a*³*lxi*²*na*¹*xā*¹. *Nxe*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *i*³*kwa*³*na*³*nē*³*jau*³*xa*²
*sa*²*yo*²*we*¹*thī*³*kī*³*tā*³*la*². *i*³*kwa*³*na*³*nē*³*jau*³*xai*²*na*² *hai*³*txi*³ *kāu*³*sxā*³
*yo*²*hau*³*ko*³*tē*³*jau*³*sxa*³*wa*². ^{4 5} *Sū*³*na*² *wē*³*nhe*³*nē*³*kxe*³*su*² *te*²*kī*³*na*¹*xai*²*na*²
*ha*³*kxa*¹ *ko*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*sxā*³ *yxau*²*xai*³*lain*¹*tū*³*ka*³*txa*² *nū*³*kxūn*³*txi*³
*ā*³*ne*³*sen*³*sai*²*sa*²*tē*³*ain*¹*kī*³*tā*³*la*². *Sū*³*na*² *yo*²*i*²*kī*³*jau*³*su*² *ko*³*nxe*³*ti*³
*kāi*³*sxā*³ *yxau*²*xai*³*lain*¹*tū*³*ka*³*txa*² *ā*³*ne*³*sen*³*sai*²*sa*²*tē*³*ain*¹*kī*³*tā*³*la*².
*Nxe*³*kī*³*ju*³*tai*²*nān*²*tu*³:

— *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*² *Sū*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*a*¹ *A*²*ta*²*hai*²*la*¹*xā*¹. *Nxe*³*jau*³*xai*²*na*²
*yo*²*i*²*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *te*²*kī*³*na*¹*xai*²*na*² *so*¹*lxi*³ *ko*³*nxe*³*ti*³ *kāi*³*sxā*³
*yxau*²*xai*³*lain*¹*tū*³*ka*³*txa*² *ā*³*ne*³*sen*³*sai*²*sa*²*tē*³*ain*¹*kī*³*tā*³*la*².

*Je*³*su*² *Kris*²*tu*³*jah*¹*la*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jau*³*su*²
⁶ *Je*³*su*²*jah*³*lai*²*na*² *Sū*³*na*² *A*²*hxi*²*kan*¹*ta*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*lo*³*kxah*³*lo*²*su*²
*Jah*¹*lai*²*na*² *wxā*³*kxi*²*nē*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Wxā*³*kxi*²*nē*³*ju*³*ta*² *i*³*yau*³*xa*²
*ā*³*nū*¹*ha*²*kxai*³, *a*²*ti*³*ha*²*yau*³*xa*² *ha*³*li*³*hxan*³*kxi*²*sxā*³ *ya*³*lu*²*ha*²*kxai*³,
*nxe*³*te*³*lhxā*³ *wxā*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². *Hai*³*txi*³ *i*³*yau*³*xa*² *ā*³*nū*¹*ju*³*ta*²
*so*¹*lxi*³ *wxā*³*ta*¹*hxai*²*nxa*³*hē*¹*la*². *Yxān*¹*ta*¹ *i*³*yau*³*xa*² *ā*³*nū*¹*ju*³*tain*²*txi*³
*wxā*², *a*²*ti*³*ha*²*yau*³*xa*² *ha*³*li*³*hxan*³*kxi*²*sxā*³ *ya*³*lu*²*ju*³*tain*²*txi*³
*wxā*² *nxe*³*ta*¹*hxai*²*hē*¹*la*². ⁷ *Sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *wi*¹*lhin*¹*te*²
*Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *jau*³*jau*¹*xin*³*ti*² *wi*¹*lain*³*nha*²*ti*³*hi*¹*tē*³*te*³*lhxā*³
*i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jah*¹*lai*²*la*¹*wa*², *a*²*ya*³*la*³*lyau*³*xa*² *e*³*jah*¹*lo*²*su*² *ha*²*kxai*³*la*².
⁸ *Oh*³*nāu*³*nū*¹*ka*³*nāu*³*ai*²*nān*¹*ko*³*xai*²*na*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*te*²*su*² *te*²*a*²
*ha*¹*li*¹ *ka*³*na*³*ku*² *te*²*a*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*te*²*su*² *na*³*la*² *Nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹;
*Txa*²*wā*¹*wi*³*na*² *Si*³*yxau*³*jah*¹*lain*²*txi*³ *i*³*tih*³*nxe*² *wān*³*txi*³*khai*³*su*²
*Je*³*su*²*jah*³*la*² *Jah*¹*lain*²*txi*³ *i*³*tih*³*nxe*² *Sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³
*i*³*tih*³*nxe*² *nxe*³*nē*³*lain*¹*na*³*la*². *Te*²*ya*¹*nxūn*³*sxā*³ *yuh*³*nāu*³*an*¹*ko*³*xai*²*na*²
*i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*te*²*su*² *te*²*a*² *ha*¹*li*¹ *ka*³*na*³*ku*² *te*²*a*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*te*²*su*²
*nūn*³*na*³*la*². *Nxe*³*te*³*nah*¹*lxi*¹. *Sū*³*na*² *Yāu*³*ka*³*jxah*¹*la*² *Wi*¹*lhin*¹*te*²
*Yāu*³*ka*³*jxah*¹*lain*²*txi*³ *i*³*tih*³*nxe*², *i*³*yau*³*xain*²*txi*³ *i*³*tih*³*nxe*², *a*²*ti*³*ha*²*yau*³*xa*²
*ha*³*li*³*hxan*³*kxi*²*sxā*³ *ya*³*lu*²*ju*³*tain*²*txi*³ *i*³*tih*³*nxe*² *nxe*³*nē*³*lain*¹*na*³*la*². *Ain*¹*sxā*³
*ha*¹*li*¹ *ka*³*na*³*ku*² *te*²*ai*²*na*² *Je*³*su*²*jah*³*la*² *wi*¹*lhit*¹*sxā*³ *i*³*we*¹*nha*²*yu*³*sxā*³
*i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*lain*¹*na*³*la*². ⁹ *A*²*nū*²*a*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jau*³*xa*² *a*²*nū*²*a*²
*wān*³*txi*³*su*² *kxan*²*ti*³ *yo*²*i*²*kī*³*tā*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹ *Txa*²*wā*¹*sū*³*na*²
*i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jau*³*xa*² *ā*²*la*² *kāin*²*jau*³*xai*²*la*¹*wa*². *A*²*nxe*³*jau*³*xai*²*na*²
*Txa*²*wā*¹*sū*³*na*² *Si*³*yxau*³*tāu*³*su*² *tāu*³*a*¹ *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jau*³*xai*²*na*². *A*²*ta*²*ha*²
*Je*³*su*²*jah*³*la*² *i*³*yau*¹*ū*³*nē*³*te*³*lhxā*³ *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*na*³*la*². ¹⁰ *Nxe*³*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³
*Sū*³*na*² *A*²*ta*²*ha*² *yo*²*i*²*kī*³*kxai*²*nān*²*tu*³ *Sū*³*na*² *i*³*tih*³*nxe*³*nē*³*jau*³*xai*²*na*²
*nxū*²*kwai*³*yxau*³*nē*³*lhī*³*nx*²*na*³*la*². *Yxān*¹*ta*¹ *Sū*³*na*² *yo*²*i*²*kī*³*sxa*³*kxai*²*nān*²*tu*³
*Sū*³*na*² *kī*³*han*³*te*²*lot*³*sxā*³ *i*³*y*¹*li*²*hī*³*kī*³*tā*³*la*². *Sū*³*na*² *wān*³*txa*²,

A²ta²ha² i³ye³kxi²sxã³ i³tih³nxe³nē³jau³xai²na² yxo²i²ki³sxa³ha²kxai³la².
 11 I³tih³nxēn³jau³xa²sa¹: Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ka³te³na² wi¹tãu³a¹
 ũ³hũ¹nē³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³ta² Sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² hxi²ka²
 ka³te³na² wi¹tãu³la³ hi¹tē³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²li³te²su²
 te²ki³na¹xai²nãn²tu³, Sũ³na² A²ta²ha² nxũ²kwai³yxau³nē³kxai²nãn²tu³,
 ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yũ³nē³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ i²li³te²su² te²a² Sũ³na²
 A²ta²ha² nxũ²kwai³yxau³nxa³te²lê¹. Hai³txi³ ka³te³na² wi¹tãu³la³ yũ³te²su²
 ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa².

Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³ki³jau³su²

13 Ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹jau³xai²na² wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² Sũ³na²
 A²ta²ha² yxo²yah³lxin¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².
 Ka³te³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² a³la³kxi²sih¹nx2ta¹jau³su²
 nxe³nx2ta¹wa². 14 Nxe³ki³sa²kxai³ hxi²ka¹ka¹nha²la² Sũ³na²
 yen³nãu³a¹ yxau³ye²ki³tã³la². Nxe³ki³sa²kxai³ Sũ³na²
 i³wã³txi³sain³ki³kxai²nãn²tu³, Sũ³na² a²ẽ¹nãu³a¹ ten³kxa²yã¹nxe³jau³xa²
 so¹lxi³ i³hau³kot3sa²nũ¹sxã³ i³wã³txi³sain³ki³kxai²nãn²tu³, a²nxe³ki³jau³xa²
 ha³kxa¹ ain³kxi²nē³lhĩ³nx2na³la². Ju¹ta² wi¹ko³nha²ki³tã³la².
 15 Ain³kxi²nē³kxai²nãn²tu³ a²yen³kxa² i³wã³txi³sain³ki³kxa² a²yo²ha³kxa¹
 ũ³hũ¹nē³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nha²nũ³ki³tã³la².

16 Wxa²nũ³ka³txi³ i³nxai²na² nxe³jah³lxi³hē¹la². Wxa²i²li³te² i³nxai²
 nãn¹kxai²nãn²tu³:

— Txa²wã³tã³xa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹na³na¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
 ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ai¹nxa³xã¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la². Wxa²wã³tã³xa² ko³nxe³ti³
 kãĩ³ain¹ju³ta² wxa²wa²su¹tain¹si¹hin¹jau³su² i³ye³kxi¹txai¹nhē³la².
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wã³tã³xa²
 sa²hau³kot3sxã³ ka³te³nyu³ta² ũ³hũ¹ain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²
 ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ai¹nxa³ha²kxai³la². Yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa² ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³sa³tai¹.
 Jã¹nxe³ju³ta² wxa²wã³tã³xa² Txa²wã¹sũ³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³kxai²nãn²tu³ Sũ³na² i³ye³kxi²si¹nxa²ha¹jau³su²
 i³kwa³na³nxai²ti³nxai³lho³la². 17 Wain³txi³ kãĩ³ki³sxa³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 kãĩ³hĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxa² ha³tã³nxãn²txi³ ko³nxe³ti³ kãĩ³ki³ju³ta²
 Txa²wã¹sũ³na² ne³wã²na³nē³lain¹ju³ta³nũ³a²yũ³tu¹wa².

18 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wē³ha³lxi³lo³tē³kxe³su² te²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lai¹nxa³wa². A²nxe³te²su² te²a² Sũ³na² A²ta²ha²
 ã³non²ta³kxai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²ta³a² ko³nxe³thin¹khaix3jah¹la²
 ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹hai¹nxa³lho³la².

19 Jã¹nxe³ki³ju³ta²:

— Sũ³na² wē³ha³lxi³su² ki³tã³na¹. Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³
 yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² ha³kxa¹ a²ta³a² hxi²ka² hxi²ka²nãu³lo³nain¹na³na¹.
 Nxe³jau³xai²na² wi¹ko³nha²nũ³ki³tã³la².

20 Nxe³ki³sa²kxai³ Sũ³na² A²ta²ha² wxã³ye²nē³ju³ta²
 wi¹ko³nha²nũ³ki³tã³la². A²nxe³jah¹la² a³la³kxi²ti³hi¹tē³na³la².
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³khai¹nxe³jah¹la² wi¹lĩ²ki³txai²la².
 Nxe³ki³sa²kxai³ wain³khaix1jah¹lain²txi³ ã³nũ²nxĩ²sxã³ yxau³ya³ki³sa²kxai³,
 a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
 jah¹lain²txi³ ã³nũ²nxĩ²sxã³ yxau³ya³ki³sa²kxai³ nxe²yxau²xai³ki³tã³la².

A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la¹wa².
ũ³hũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wa².

Ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹

21 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³.
yxo²r²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ta³lu²na¹wa².

Sũ³nu² sa²ki³lox³nxe³jah¹la²

2 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na²
 e³kxi¹nxa²ha¹tũ¹xa². Wxãi²na² Je³su²jah¹lai²na² i²sxã³
 ã³yũ³so¹nxa²ta¹ka³lxu³si¹nxa². Wxãi²na² wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³sxã³
 ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹xa². A³lx¹nx2ta¹nha². Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa²
 ya²la³lyau³xa² wi¹kõ³nyhain¹te²na² a²yo²ha³kxa¹ a³lx¹nx2tain¹na³na².
 2 A²nxe³jau³xai²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
 wi¹le³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³nẽ³na³na². Hai³txi³ jau³la³
 ne³wã²na³kxain¹nxa³lho³na². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a³lx¹nxa²ha¹xa².
 3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² Tah²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lx¹nẽ³si¹hi²
 wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³si¹hi² txa²wã¹nxũ²kwai³nãu³a²
 ã³nhãu²no³tẽ³si¹hi² nxe³nẽ³si¹jau³su² ten³sa³nha². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 sa²yo²we¹kĩ³tã³na². A³lx¹waun¹nyhu¹kĩ³tã³na².

Ya²la³lyau³xa² a³lx¹nyhu¹kxi³jau³xa²ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

4 Wxa²wẽ³ha³lxa² ka³na³ki²te²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
 ã³si³tẽ³la³kxi²nyhain¹ta¹hẽ¹na². Txa²wã¹wĩ³na² wãn³txa²
 i³kwa³na³nẽ³jau³xa² ain³kxi²sĩ¹na¹kxaix³ jã¹nxain¹ta¹hẽ¹na².
 Ju¹tai²li² wi¹lxon³kxi²khai¹sa³nha². 5 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa²
 tah²yau³xa² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na². Wãn³txa²
 txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² ain³kxi²sa²tẽ³kxah¹lxin¹jau³xan²tu³
 nxe³jau³xai²na² ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³to³ha¹na².

— A³lx¹waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxihẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na². 6 A³lx¹waun¹nha²yu³kĩ³kxai²nãn²tu³
 Sũ³na² wãn³txa² kwa³na³nẽ³jau³xan²tu³ sa²yo²we¹txi²
 ai³ya³sah¹lxinũ³nhẽ¹na². A²nxe³sxã³ wãn³txa² sa²yo²wet¹lxai³kĩ³jau³xan²tu³
 txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn²tu³ ain³kxi²kĩ³jau³xai³ta³lxa²na³na².

— A³lx¹waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxihẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na².

7 Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³xa² a²nũ²a² wi¹lhi¹nai¹nxa³te²a² yũ²na³na².
 ã³ke²tũ¹nx2tai¹nha³tã² A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³la² wxã³ju³tai³tã² a²nũ²khai³su² wen¹sxã³ wxã³ju³tai³tã²
 i³we¹nyhai¹nxa³xa². A²nxe³tũ³ka³txai²na² ã³ke²tũ¹nẽ³tũ³ka³txai²la¹xa².
 Je³su²jah³la² kq¹kq¹son²kxi³tũ³ka³txai²la¹xã². 8 Nxe³ha²kxai³
 i²nha²khai¹nxe³jah³lxihẽ¹na². Wãn³txa² i³yau¹ũ³nx2ta¹kxe³su²
 wi¹kõ³nha¹jah³lxihẽ¹na². Tĩ¹kxi¹nx2ti³ha³tã². Yxãn¹ta¹
 wi¹kõ³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ wi¹kãi³yah¹lxin¹kxa² yo³ha² hai³txi³
 tũ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³na².

9 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³xa³kxai²nãn²tu³
 nxe³jau³jau¹xai²na² yo³na² ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah²lxan³tho³na². Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na²
 nxũ²kwai³yxau³nx2ti³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la²
 ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² A²ta²ha² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² nxe³yah³lxin¹tũ¹xa².
 10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² i²lu³te²lxĩ³ wxã³kxai²nãn²tu³ wãn³txai²na²

nxe³jau³jau¹xain²txi³ i³tih³nxe³nx2ti³xa³kxai²nã²tu³ wxa²sxi²ha²
 yxau³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³si¹jau³nũ³a²
 e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². 11 Nxe³sxã³ wxa²wãn³txai²na² nxe²
 e³yah³lxin¹kxai²nã²tu³, yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³ju³ta²
 ten³sa³nhai¹. Yah³lxin¹jau³su²yxah³lxin¹kxai²nã²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
 yã¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹nxa².

Jo³ãu²ah³lai²na² wãn³txa²a²ne³ki³san¹jau³su²

¹² Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xa² yau³ka³lxa¹hĩ³nx2na³na².
 Yxã¹ta¹kwa²hã¹nxe²ha³teh³nxã³nxa² a³lu²txi³ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na².
 Ye³jen¹na² wxã³sxã³ i²nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha². Wxã³sxã³
 i²nx2ta¹kxai²nã²tu³ wxa²ne³nxẽ³na² e³kxi¹nx2ta¹tũ¹xa².
 Nxe²nx2ta¹kxai²nã²tu³ ka³lih³kxi²sah²lxin¹tũ¹xa².

¹³ Wxa²ha³lĩn³txa² wẽ³ha³lxin³kxai²na² wãn³txa² a²ha³ta³nxa²
 ã³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³na². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ Je³su²jah³la² i²sxã³
 ã³yũ³so¹ta¹ka³lxu³su² nũn³na³na². Na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹xa².

3 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ha¹tu¹wa². Wxãi²na² Kai²ah³lo³si¹lxa². A³lxi²nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Ki³han³nxa³wa².

2 Nxex3sa²lxa². A³lxi²nxa²ha¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhãu²non³sxã³ yxaun¹ju³ta² i²nxa²te²sa¹wa². NXI¹nha²kxai³ wa²su¹wa²su¹yxaun¹ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ wxa²wa³ka³la² wi¹lxa³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ nxe³sa³nha²wa². 3 Txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² wxã³hĩ¹nai³tã² wxa²ha³tã³nxa² e³kxi²sain¹to³hẽ¹la². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²wet1sxã³ yxau²xai³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³sain¹jau³xai²na² e³kxi²sain¹jau³xa² i³wi¹lxo³kxi²sai¹nhẽ¹la². 4 Ju¹ta²na² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Txa²wẽ³ha³lxa²nãn²tu³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yo²wet1sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu³ ka³lih³khaix1sa³tu¹wa². Wãn³txa² yau³xã³xa² i³wi¹lxo³kxi²sain¹jau³xa² yũ²nxa³wa².

Kai²ah³la²i³sa²nẽn¹kxi²jau³su²

5 Nxe³sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹wa². Txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yo²we¹te²nãu³xai²na² wi¹wi¹nxe²ã³hi²nũ¹nũ³hai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ wain³txi³ kãi³hĩ³nxa¹lxa². Kxã³nxãn²txi³ i²ũ¹hai¹nxãn³kxan²ti³ wi¹kãi³ũ¹hain¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Ju¹ta²li² wain³txi³ kãi³i¹lxa². 6 Nxai¹nĩn¹sxã³ tũ¹ka³txai²na² a³lxi²si¹hai¹nĩn¹ju³ta² i³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Je³su²jah³la²ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³te²ki³nãu¹xa² nxe² i³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ã³waix3txain¹kxai²nãn²tu³ yen³kxa² hau³kot3sxã³ ũ³hũ¹txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lxi³su² ha²kxai³ wi¹kãi³ũ¹hĩ¹txai¹nhẽ³la². 7 A²nxe³te²nãu³xai²li² Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² i³tih³nxe³te³lhã³ a³li³ain¹ta¹hẽ¹la². Hai³txi³ a²nũ²a² yo²i²ai¹nxa³te²na² yen³kxi³la³ te³nain¹ta¹hxa³hẽ¹la². 8 Nxai¹nha²kxai³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² yo²i²te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ãu¹la³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² u²lxi³ ha³tã³nxe³jau³xa² kãi³ũ¹nhũ³nhĩ³ki³tã³la². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² i³tih³nxain¹kxe³su²ã³non²ta³kxi²nũ¹hain¹ki³tã³la².

Ti³o³tre²fah³la² Te³me²tri³o³jah¹la² he¹ain¹jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ txa²ha³teh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la², Je³su²jah³la²ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na²sa¹. Yxãn¹ta¹ Ti³o³tre²fah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²yo²wet1sai¹nxa³hẽ³la². Sa²yo²ã³sain¹na²hẽ³la². Ne³ka³ta²sxã³ yxau²xai³ju³ta³nũ³su² so¹lxi³ten³jah¹lo²su² na³la². 10 Nxe³ha²kxai³ wxã³na¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² i³ye³kxai¹na¹tu¹wa². Ko³nxe³ti³ e³ti³hit1sain¹ta¹hẽ¹la². Ki³ha¹kxi²sxã³ e³kxi²ta¹hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² txa²wã¹wã³tã³nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa² yo²i²te²nãu³xan²tu³ã³wxã³ain¹kxai²nãn²tu³ wi¹le³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa²ãu¹la³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³nxain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²ã³xai²na²:

— ãu¹la³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² kxan²ti³ hãi¹nxã¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³sxã³ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³te²ki³na¹xa²ã³waix3si¹hain¹jau³su² kwa³na³kxain¹ta¹hẽ¹la².

11 Nxex3sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² yã¹txa³hẽ¹la². Wi¹kã³txa²hẽ³la². Nxe³sxã³ wi¹kã³sxã³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² wẽn³su² na³la². Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³ kã³sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ain¹jah¹lo²su² ti³he¹nxa³wa².

12 Nxa²ha¹te¹ Te³me²tri³o³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yo²ha³kxa¹ wi¹le³kxain¹ta¹hẽ¹la². Ya²la³lyau³xa² wi¹le³kxi²ta¹hẽ¹la². Te²yã¹nxe³jau³xa² wi¹le³ũ¹nhũ³na¹wa². Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹ta¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹wa².

Jo³ãu²ah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

13 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ũ³wha¹li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xa² yũ²na³la². Yxãn¹ta¹ ha³te^hnxã³nxa² ũ³wha²li¹lha²nxa³lho³la².
 14-15 Ye³jen¹na² wxã³sxã³ ĩ²nxa²ha¹tu¹wa². Na²ha¹kxai²nãn²tu³ wxa²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³wi¹lhi²nxe³sxã³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa². Wxa²ya³lxi³nãu³xai²na² a²ha³ta³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹na³la². ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³su² ã³wa²su¹ya³nxa²ha¹wa². Ta³lun²ya³nxa²ha¹wa².

Jutas

1 Ju³ta²sah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²wa³kxē³no³sa²kah³lo²sa¹wa².
 A³li²na¹ha²kxai³ sa²yo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Txa²wā¹sū³na²
 a³li²khai¹nx2ti³jah¹la² Txa²wā¹wī³nu²su² ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³su²
 ī³kai¹so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Jā¹nxe³sxā³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
 hxi²ka² wi¹lyxau³yah³li¹lxa². Nxe³yah³li¹te² ī³nxai²na² txa²wān³txa²
 ū³wha²li¹lhxā³ ū³hū¹nx2ta¹wa².
 2 Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³nx2ti³si¹hi² wxa²nxū²kwai³nāu³a² ā³nhāu²no³nx2ti³si¹hi²
 a³li²khai¹nx2ti³si¹hi² nxe³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa². A²nxe³ju³tai²na² ā²la²
 kāi²non³nxa²li³ju³ta³nū³a² ten³sa³nha²wa².

Yxo²i²tū³kā³txai²na² hxi²kan¹ki³lxo³tū³kā³txi³su²

3 Txa²wā³tā³yah³li¹lxa². A³li¹nx2ta¹nha²wa²:

— Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² ā³wa²su¹tū¹nhē³kxe³su²
 ī³tih³nxe³nxai¹na¹tū¹xā¹. Ya³lo³txi³na¹tū¹xā¹. Nxe³na¹jau³su²
 txa²ē¹nāu³ai²na² wān³txa² tah²yau³xa² ī³tih³nxe³nx2ta¹jau³nū³a²
 ain³kxi²nha¹hē¹la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²yah³li¹lxa²kxe³su²
 ā³na¹yah³li³txa³hē¹la². Ya³lo³txi³khai¹nxe³jah³li³hē¹la².
 Kxā³nhxī¹nai³tā² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² wān³txai²li²
 ū³hū²ta³lun²nē³na²hē³la². 4 Jā¹nxe³ha²kxai³ in³txai²na² ka³lxa²nxa³te²a²
 ū³hū²ta³lun²nē³na²hē³la². Jā¹nxe³ha²kxai³ in³txai²na² ka³lxa²nxa³te²a²
 hāi³a² ā³nū²kxi¹nx2tain¹ta¹hē¹la². Nxe³te²nāu³xa² hai³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² yxo²i²ain¹ta¹hxa³hē¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sū³na²
 kāin² thāi³ti³la² a³li²nē³kxe³su² te³nai¹nxa³hā²kxai³ wān³txai²li²
 ī³ya¹tain¹ta¹hē¹la². A²nxe³te²na² in³txi³nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹kāi³ai¹nxa³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxā³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hē¹la². Nxe³sxā³:

— Je³su²jah³la² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³na¹xā¹. Nxe³na¹ha²kxai³: “ī²li³ju³ta²
 kāi³a¹tū¹xā¹.” Nxa¹kxai²nān²tu³ wi¹la¹xā¹. Ko³nxe³ti³ wa³ni³lo³na¹kxan²ti³
 wi¹tū¹xā¹. Ki³han³tū³kā³txa² nxain¹te²ju²hē³la². Nxain¹kxa²yu³su² Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² sa²yo²ā³ain¹nūn³ta¹hē¹la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² hai³txi³ txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sxa³xā¹.
 Jah¹lai²li² sa²yo²we¹te²txā³xā¹. Nxe³ain¹nūn³ta¹hē¹la².
 Jā¹nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² ū³wha²li¹txā³nxa² ā²la² kxā³nxa¹
 ko³nxe³ti³ ī³yi¹li²ta¹hxai²hē¹la².

5 Ju¹tai²na² whāi²na¹ a³la³kxi²yah³li¹lxa². Nxe³yah³li¹nha²kxai³
 hāi¹sxā³ sa²wa²lho¹xi²te³lhxā³ ain³kxi²xi¹jah³li³hē¹la². Kxā³nhxī¹nu¹tai²na²
 I³sa³e² nū³kā³txu¹tai²na² E³ji²ta²ko³xa² yxau²xai³lai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su²
 ā³non²ta³kxin²txai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A³li³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
 a²nū²a² nū³kā³txai²na² hāi¹nx2ti³xah¹lxa³. Nxe³nū²la² hā²wxān³txa³
 a²nū²a² ī²li³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² yxo²i²xa³te²nāu³xa²
 ī³ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 ā²la² yān³ta²na¹ a²wi¹lhin¹khai¹xu¹tai²na² oh³xan¹tū³kā³txa²
 ā³nhai¹tūn³te²nāu³xa² sa²kxai³lu² Sū³na² hxi²ka² ū³whxe³ain¹ko³xu¹tai²na²
 en²lxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu³ta¹ ha³lo²a² ā²la² wi¹ju³ta²
 yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai³ ā²la² wā³nxin¹ju³ta² yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai³

nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² ka³nxah³khaix¹nxe³je³na²
 sa²tai³kxi²lā³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxain¹sxā³
 yan¹nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² a³ka³nxai²sxā³ wxā³hī¹na¹ ko³nxe³ti³
 i³yī¹lain¹tu¹wa². 7 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² So³to²ma²thi³nān¹te²nāu³xu¹tai²na²
 Ko³mo²ra²thi³nān¹te²nāu³xu¹tai²na² a²wa³kan¹thīn³ti³nāu³xu¹tai²na²
 nxe³sxā³ oh³xan¹te²a² sa³wi³ha³lxi³nāu³xu¹tai²na² te²u¹jā¹nxe²
 kāi³ain¹nūn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². In³txa² kuh³lxa³thin¹sxā³
 ā³wa³nī³lon³kxi²nyhu¹i² a²nū²a² ā³xa² ũ³whīn¹ta³kxi²nyhu¹i²
 nxe³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tū³ka³txu¹tai²na² sa²kxai³lu²
 i³sa²tē³ju³ta³nū³a² ũ³whxe³si¹jau³nū³su² i³yī¹li²hain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³ju¹tai²na² e³lxah¹ i³yau¹ū³nhē³ju³tai²la¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³
 khāuh³lxa³ti³nx2ti³kxa²yan³txi³su² nxe³nx2ta¹wa².

8 Nxa²ha¹te¹ te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² in³txai²na² hāi³a²
 ā³nū²kxi¹nx2tain¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² te²yā¹nxe² kāi³ain¹nūn³na³la².
 Hxi²sxā³nho³jut3sū³ju³ta² i²ain¹te²nū³sin²ta²wa². i²ai¹nha²kxai³
 a²nū²khai³xa² ko³nxe³ti³ kāi³ū¹nhain¹te²nū³sin²ta²wa². Nxe³sxā³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² ko³nxe³te²lot3sxā³ e²nai¹ni²
 oh³xan¹te²nāu³xa² ko³nxe³ti³hit1jau³su² e³kxi² nxain¹te²nū³sin²ta²wa².
 9 Nxa²ha¹te¹ Mi³ke²lah³lo²nu¹tai²na² oh³xan¹ta² nū³ka³txa²
 a²wa³li³kha³lah³lai²na² sa²kxai³lu² kūn³te²yā¹nxe² kāi³ta¹hxai²nxā³hē¹la².
 Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²nū²la²
 sa²nī³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hī¹nu¹ta²kxai³lu²
 Sa³ta³na²jah¹lo²kxai³lu² sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa² te³nha²kxai³
 Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² sa²nī³kxi²jah¹la²nū²nū²khai³xa² te³nha²kxai³
 nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te³na² Mi³ke²lah³lo²kxai³lu²
 wi¹lhin¹ye²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ ko³nxe³ti³hin¹jau³la³
 i³wa²lū³xi²nyha¹ta¹hxai²nxā³hē¹la². Hāi¹sxā³:

— Txa²wā¹sū³na² ũn³txi³i³kwa²kxi¹nxa²txai²li¹. Nxe³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

10 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta²
 wi¹ko³nhai¹nxa³wa². Nxe³nhai¹nxa³kxa² ha³ta³nxān²txi³ kāin²
 ha²ya³kxa³lxi³la³hi¹tain¹ta¹hē¹la². Nxain¹ta¹ ka³yuh³xa² yā¹nxe³la³sxā³
 kuh³lxa³sin¹sxā³ kāi³kxi²nyhu¹i² nū³kxūn³txi³ he¹kxi²nyhu¹i² nxe³ju³ta²
 yā¹nxe³la³sxā³ in³txai²na² kāi³ain¹ta¹hē¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ka³yuh³xa² yā¹nxe³sxā³ ā³kho³ta³lxi³nyhu¹ain¹sxā³ wā²nxūh¹
 ya³lu²yah³lxi³tu¹wa². 11 Txa²wā¹sū³na² hxi²ka² ko³nxe³ti³hin¹khai¹xain¹kxai²lē¹.
 Ka³ah³lo²nu¹tai²na² ai³tīh³na² ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ ai³kxa² yā¹nxe³tīh³na²
 ā³si³tē³kxain¹nūn³na³la². Te²yā¹nxe³jut3su² Ba³la³āu²ah³lo²nu¹tai²na²
 sa²kxai³lu² i³sa³e² nū³ka³txa² ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ha³te^hnxā³nxa² ũ³yho³hi²nyhu¹txā³nxa² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³
 ki³han³jau³su² e³sxā³ko³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hē¹la². Te²yā¹nxūn³jau³kxai³lu²
 Ko³re²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wān³txa²
 sa²yxo²ā³i² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³i² nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu² i³ya²lun¹ta²hxa³nain¹ta¹hxai²hē¹la². In³txai²li²
 te²yā¹nxe² i³ya²lun¹tain¹nū³nha³ta²wa². 12 A²nxe³tū³ka³txai²na²
 ā³nū²kxi¹nx2tain¹sxā³ya³lxi²nyhu¹sxā³yain³ki³ju³ta²yain³yah³lxi¹n¹kxai²nān²tu³
 tū¹ka³txai²li² hai³txi³ wain³txi³ yai³nai¹nxa³wa². Ko³nxe³thi¹nain¹kxan²ti³
 yain³kxi²nyhu¹e¹nx2tain¹na³la². Yain³txi³yau³xa² ũn³jau³xa² kāin²
 i³na²ain¹te²ju²hē³la². A²yan³txi³nū³khai³xa² so¹lxi³ wā²nxūh¹ yen³kxi³sxā³

yx^{o2}kwai³no³nyhai¹te²ju²hē³la². Oh³sī³na² yā¹nxain¹na³la². Kāin² sī³nxuh¹lxī²kxan²ti³ hai³txi³ wē³ha²yau³la³ wē³hā¹te²sxa³yu²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ hi³sa³ka³txa² yā¹nxain¹nūn³na³la². A²nxe³ka³txai²na² a²nxā³kxa² hai³txi³ wi¹lā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³la². Nxe³tē³tē¹kxai²li² sa²ha³txu²kxa²sai¹sxā³ki³kxai²nān²tu³ i³ya³nat3sxā³ ya³lu²te²ju²hē³la². Ya³lu²khai¹te²ju²hē³la². A²nxe² in³txai²li² nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² wi¹lye²nyhu¹nx2tain¹kxan²ti³ wain³txi³ kâi³ain¹te²sxa³yu²hē³la². 13 Te²yā¹nxe³sxā³ i³ye³na² ūn³je³na² yā¹nxain¹na³la². It3ta² kâin² sa²ta³kâu³ta³kâu³te²ju²hē³la². Kō³nxe³ti³ wxâun¹jau³xa² ki³txi³ sa²ta³kâu³nū²la² ha³lo²a² sa²ni³sa²tā³te²ju²hē³la². Nxe³kxa²yā¹nxain¹na³la². Kō³nxe³ti³ kâi³ain¹tai³tā² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lxī³yain¹tu¹wa². Te²yā¹nxe³sxā³ tu³la² heh³sa³ki³su² kwa²ā³nxai³te²ju²hē³la². Yān¹txi³ ai³sxā³ i³yū¹li²sxā³ ā³wxe³te²ju²hē³la². Jāx1te²hū³nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ kō³nxe³thin¹sxā³ kâi³ain¹ju³ta² kxān³sa²yxau³ai¹nxā³lho³la². Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² i³yī¹li²hain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tē³jen³nū³a² ā²la² āu¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³je³nai²na² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa² yāu³ka³ti³su² i³sa²si¹hā³ain¹tu¹wa².

14 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² E³no²kah³lo²nu¹tai²na² A³tāu²ah³lo²nu¹tai²na² kwa²ta²sa³wi³su² ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² kwa²i³yāu¹ū³nhē³jau³nū³su² e³ta¹hxai²hē¹la². E³te³nah¹lxī¹:

— Nxe³jah³lxī³wxi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wā³li²sxā³ wxā³tu¹wi¹. Wxā³kxai²nān²tu³ oh³xan¹te²nāu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tū³ka³txa² tē³sxā³ wxā³nyhai¹tu¹wi¹. 15 A²nū²a² a²yxō²ha³kxa¹ kâi³ain¹kxe³su² wi¹lhin¹ta³nxā² kō³nxe³thin¹ki³su² ta³nxā² nxe² a³ya³ti²yah³lxī³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ yxo²i²xa³tū³ka³txai²na² kō³nxe³ti³ kâi³ain¹ju³tai³tā² a³ya³txi²yah³lxī³tu¹wi¹. Tū¹ka³txai²na² wān³txai³tā² Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³ti³hin¹jau³su² e³kxain¹ta¹hē¹li¹. Nxe³jau³xai²na² a²yxō²ha³kxa¹ kō³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ i³yī¹li²si¹hain¹tu¹wi¹. E³no²kah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 A²nxe³tū³ka³txai²li² kō³nxe³ti³ i³kwai²txa³lxī³nyhai¹te²ju²hē³la². Kō³nxe³ti³hin¹jau³su² ki³han³sxā³ i³ye³kxi¹nx2tain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²ten³nyhai¹kxa² so¹lxī³ o²la³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxo²kāin²txi³ e³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa² kwa²sa²so¹kxain¹te²kxa³yan³tū³kxai³lu² kwa²i³wi¹lhin²kxi²nyhai¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Ju³ta²sah³lai²na² wān³txa²i³tih³nxe³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lxī¹nx2ta¹wa². Wān³txa² tū³yau³xai³tā² sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi²xi¹jah³lxī³hē¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² i³kaix1so¹tū³ka³txai³tā² i³tih³nxe³nx2tain¹na²hē³la². 18 I³tih³nxe³nx2tain¹te³nah¹lxī¹:

— Txa²wā¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² yxau³so³nhī¹na¹ a²nū²a² kō³nxe³thin¹te²a² yū³tu¹wi¹. Sū³na² wān³txa² kō³nxe³ti³ yxo²kwā³lxī³ain¹tu¹wi¹. Kō³nxe³thin¹sxā³ kâi³yah³lxī³ju³ta³nū³a² so¹lxī³ nxe² ā³te³lain¹kxa² o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³nx2tai¹nha²kxai³ wxā²nū³ka³txa² ā³nhai²ta³lxā¹si¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxī³ te³nain¹na³la². Nxe³sxā³ yuh³xai²nān¹te²a² ā³te³nain¹kxa² so¹lxī³ ā³te³nain¹na³la². Hai³txi³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nxū²kwai³yxau³yah³lxī³hī³nx2nxa³wa². 20 Nxa²ha¹te¹ wxāi²na² sa²kxai³lu² a³lxī¹nx2ta¹wa². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²

yxo²ⁱ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹xah³lxin¹ju³tai³tã² yxo²ⁱ²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
 ã³yo²nũ¹nxa²lxi³tu¹wa². 21 Txa²wã¹sũ³na² a³lxi¹nx2ti³kxe³su²
 yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Kwa²a³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ thã³ti³la²
 sa²hau³ko³nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ka³te³na² wi¹tãu³a²
 ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxe³nũ³su² ya³nãn³ta³ki²la²sa³ wah³nxe²
 yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

22 Yxo²ⁱ²tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ²khaix1nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
 Wxa²ha³tih³xai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²kxai²nãn²tu³ thã³ti³la²nha²sxã³
 wxi²kan¹txi³ ĩ³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 23 A²ha³tih³xa² ã³xai²na²
 yxo²xũn³txi³ĩ³kwai²kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². ĩ³kwai²kxi¹txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 ha³nxe² ĩ³tho³hũ³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². ĩ³tho³nãu³a² hi³a²
 sa²sai¹xi²kĩ³kxai²nãn²tu³ ĩ³yũ¹li²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
 a²nũ²ai²na² ĩ³kwai²kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na² hxi²ki³su² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta³lo³tain¹kxa² ã³non²ta³kxi²nũ¹hain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
 Āh¹ ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² win¹ta²te²lxi³ thã³ti³la²
 ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Nxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wi¹li²nha¹yah³lxi³hẽ¹la², nxain¹kxa²yã¹nxe²kãi³yah³lxi³nũ³nĩn¹kxa²yan³txi³sa².
 Nxe³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ki³jau³su²

24-25 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
 ĩ³wxi²kin³txi³to³te²lo³jah¹lxi³hẽ¹la². ĩ³hxi²kan¹kãi²no³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la².
 ĩ³nũ³kxũn³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la². ĩ³wxi²kan¹ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
 Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³sxã³ ko³nxe³ti³
 kãi³ye²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² Jah¹la² so¹lxi³ ĩ³wai³kxũ²sa²tẽ³nx2ti³na³la².
 Nxe³sxã³ Sũ³na² yen³nãu³a² ã³tĩ³yah³lxi¹nhĩ¹na¹ wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³
 ka³lih³khai¹nxe³sxã³ ã³tĩ³yah³lxin¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 so¹lxi³ txa²wã¹ẽ¹nai²na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa², Je³su²
 Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ã³nũ²kxi²sxã³
 yxau³ki³sa²kxai³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
 nxe³hĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tu³ sa²nẽn¹kxi²ki³jau³xa² a²yo²ha³kxa¹ wain³na³la².
 Nxe² yxau²sa²tẽ³ah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Apokalipse

1 Ha³teh³nxã³nxã² ũ³wha²li¹txã³nxãi²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² yũ²na³la².
 Je³su² Kris2tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ne³kxauh²nẽ³ju³ta³nu³a²
 i³yau¹ũ³nhẽ³jau³xa² yũ²na³la². A²kxã³nxã² Txa²wã¹sũ³na²
 a²yo²wãn³txa² e³ha²kxai³ Je³su² Kris2tu³jah¹la² ain³kxi²ha²kxai³
 nxe³jau³xai²la¹wa². A²nxe³jut3su² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
 tah²yu³tan²tu³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³yau¹ũ³ju³ta²la¹wa².
 A²nxe³sxã³ Kris2tu³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² i³sa²si¹hã³na²hẽ³la².
 Ha³lo²ai²na² a²yo²ha³kxa¹ Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² a³la³kxi²si¹sa²jau³su²
 wã²nã³ũh¹sa³na²hẽ³la². 2 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
 ha³lo²a² a³la³kxi²si¹sa²ju³ta²na² a²yo²ha³kxa¹ wã²nã³ũ¹sa²ju³ta² ha³kxa¹
 ũ³wha²li¹lhxã³ i³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³hi²
 Je³su² Kris2tu³jah¹la² wãn³txa² ya²la³yau³xa² i³yau¹ũ³hi² nxe³sa³na²hẽ³la².
 3 Nxe³ha²kxai³ wãn³txai²na² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³su² jau¹xai²na²
 wãn³txai²li² ain³kxi²te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² i³ka³li³ha²kxai³ wãn³txai²li²
 sa²yo²we¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² i³ka³li³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa². Hai³txi³
 ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a² u²lxa³wa². Wa³su³txi³ wxã³tu¹wa².

A²si³a³ko³xan¹te²nãu³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxai²na² txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na²
 ũ³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²r²sxã³
 yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa² A²si³a³ko³xan¹te²nãu³xa² nxe² 7 nxe³ tũ³ka³txi³
 i³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹jau³xa²sa¹.

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³
 ã³nhãun²na²ju³ta² ũ³hũ¹nxã²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³si¹nx2ti³jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
 a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³
 nxe³hi¹nãn¹te²tu³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ kxãn³nãu³a¹
 jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹lain²txi³ wi¹lhin¹ti³hit1txa²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nhai¹.
 Te²yã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nãu³xa² nxe² 7
 nxe³te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹.
 Nxe³tũ³ka³txai²na² te²yã¹nxũ³sxã³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su²
 ten³sa³nhai¹. 5 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su² Kris2tu³jah¹la²
 wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nhai¹. A²nxe³jah¹lai²li²
 yo²r²ki³jah¹lai²la¹wi¹.

Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³li¹. Ya³lu²kxi²nẽ³nũ²la² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
 Nxe³sxã³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²te²nãu³xa² ne³ka³ta²sxã³
 i³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su² Kris2tu³jah¹la² sa²yo²we¹tain¹na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³
 Je³su² Kris2tu³jah¹lain²txi³ a³lxi²nẽ³na³li¹. Nxe² a³lxi²nẽ³lha²kxai³
 ya³lu²kxi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wi¹. Ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³na¹si¹nhẽ³jau³su² sa²wa²su¹tẽ³na³li¹.

6 Nxe³ha²kxai³la¹ hxi²kan¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³su² nxe³ti³hi¹tẽ³na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² i³ye³ũ¹hain¹tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tẽ³na³li¹.
 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²su² Je³su² Kris2tu³jah¹la² Wĩ³nu²su² ha²kxai³

sa²yo²wet¹sa²tē³kī³tu¹wi¹. A²nxe³jut³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
 wxi²kin³ti³ton³sxā³ kāin²ti³lo³nha²kxai³ ha³lo²a² hāi¹nxe³ko³xa¹
 a²wa³kxēn³su² ti³hit¹sa²tē³ha²kxai³ nxe³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ya³la³lai²la¹wi¹.
 Nxe³nx²ta¹wa².

⁷ Nxa²ha¹te¹ sa²yo²ka²lah¹nha²sxā³ i²jah¹lxī³hē¹la². Oh³sīn³nāu³a¹
 Je³su²jah³la² wxā³tu¹wa². A²nū²a²nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³nxa³te²tu³
 i²ain¹tu¹wa². Tū¹ka³txai³tā² hi³ki²a³la² tē³sxā³ ū³ha³la³ja³lxu³kxi²sxā³
 ye³khāuh³lxā³thi¹nain¹tū³ka³txai³tā² i²ain¹nūn³tu¹wa². Nxe³sxā³
 a²nū²a²nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ i³āin²ta³kxi²nha²sxā³ nān³tain¹tu¹wa².
 Nxe³te²sē¹la². Wān³txi³khai³xai²la¹wa².

⁸ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah¹la² Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yau³jah¹la²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yū²nxa³hī¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su²
 yxau²xai³la¹hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹
 hxa³nhī¹na¹ ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹ta²
 Si³yau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ Nū³kxūn³ta² Si³yau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
 nxe³na¹hī¹nān¹te²tu³ nxe³te³na¹xāin²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
 kxā³nāu³a¹ Nxa¹xāin²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³a¹ha²kxai³ nxe³
 Jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yau³ka³jah¹la² nxe³tu¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la².

Jo³āu²ah³la² hxi²sxā³nho³jut³su²ju³ta² i²jau³su²

⁹ Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Jo³āu²ah³lo²sa¹wa².
 Wxa²wā³tā³jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²sxā³
 yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² khāuh³nyhxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
 Yxah³lxin¹kxa² yā¹nxe² khāuhx³nha²nū³nhxai²na¹hē¹la².
 Nxe³nē³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 i³nxū²kwai³lxū¹txi³nē³lha²kxai³ ya³nān³ta³ki²li² yxau²xai³ki³tā³la².
 Hā²wxān³txa³ kxā³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³ya³nhē³tu¹wa².
 Jā¹nxe³na¹ju³kxai³lu² ha³lo²a² i³yau³xa² sa²ki³wa³le³ka²wxe³ko³xa²
 ū³tū¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hē³la². A²nxe³ko³xai²na² Pat²mo³ko³su¹
 nxe³te²ju²hē³la². Nxe³ko³xai²na² ū³tū¹kxi² wxe³sain¹na²hē³la².
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 ya²la³lyau³xan²tu³ i³yau¹ū³ha¹ha²kxai³ ū³tū¹kxi² wxe³sain¹na²hē³la².

¹⁰ Jā¹nxa¹jut³su² a³lan²ti³hī¹nai³tā² to³mīn²ko³ nxe³hī¹nai³tān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³ hi¹tai³lhā³na²hē³la².
 Nxe³na¹ti³kxai³lu² wān³txa² kāin²jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Kwa³jan³ta²
 wāi²la² hain³txi³hū³nxe² ain³kxi²na¹hē³la². Txa²si³yo³na² hain³nhē¹la².

¹¹ Hain³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxī¹:
 — Ha³teh³nxā³na² tē³sxā³ ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Ha³lo²a² ih¹ju³ta³nū³a²
 wān³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²nū²a² i³yau¹ū³hai¹si¹hin¹jau³su²
 ū³wha²li¹lho¹sē¹li¹. Nxi¹n¹kxai²nān²tu³ A²si³a³ko³xai²nān¹tū³ka³txa²
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yo²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txi³nāu³xa² 7
 nxe³tū³ka³txi³nāu³xa²i³sa²si¹hā³ūh²xai³nxe³sē¹li¹. Nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na²sa¹:
 E²fe³so³ nxe³tū³ka³txi³su² ha²kxai³, Es³mir²na³ tū³ka³txi³su² ha²kxai³
 Per²ka³mo³ tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Ti³a³ti²ra² tū³ka³txi³su² ha²kxai³
 Sar²to³ tū³ka³txi³su² ha²kxai³ Fi³la³tel²fi³a² tū³ka³txi³su² ha²kxai³
 Lau³ti³se²a² tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na² wān³txa²

ũ³wha³li¹la²kxin¹jau³xan²tu³ ũ³sa²si¹hã³ũ²xai³nxe³sẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na²nxe³sa³na²hẽ³la².

Nxe³jau³su²

¹² Nxe³na¹tũ³kxai³lu¹ txa²ẽ¹nã¹jau³kxai³la¹:

— Jah¹la² e³jah¹lan²tu³ ĩ²a¹tũ¹xã¹.

Nxe³na¹ha²kxai³

a²wa³ti³ta²wxe³na¹hẽ³la². Nxe³na¹nũ²la² sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa² ka³tha¹li¹
ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa² ou²ro²wxe³kxi²ka³txa²
ĩ²a¹hẽ³la².

¹³ ĩ²a¹ju³kxai³la¹ ka¹txai²na² wi³wi³ta³lo³tãu³a² in³txa²
ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ²a¹hẽ³la². A²nũ²hũ³na²hẽ³la². A²wã²la²ka³lo³a²
wi²kxi²nha²ka³lo³ãn²tu³ a³lu²ha²kxai³ ãn³yu³tĩ¹la³kxi²na²hẽ³la².

Ou²ro²tĩh³na² a²nxũ²kwaĩ³la³nãu³a² sa³ha³la³tai³nha²hẽ³la². ¹⁴ A²ne³kĩ³sa²
te²an²tu³ hãn³txi³na²hẽ³la². O³ve²a² we³te²yã¹nxe² hãn³txi³na²hẽ³la².
Ne²ve²ki³a² a³lxĩ³ki³a² yã¹nxe² hãn³txi³na²hẽ³la².

A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² ĩ³kxa² yã¹nxe³na²hẽ³la². ¹⁵ A²yu³kai²na²
sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³tẽ³ya³tẽn³kxa² yã¹nx2na²hẽ³la².
A²nxe³ka³lo³ai²na² hxi²tẽ³nha¹ka³tu³ nxe³nũ²la² ha³nxe²a² ĩ³tho³xa²

ã³na¹sxã³ ã³nhi³ki³kxai²nã²tu³ ya³tẽ³ya³tẽn³khai¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe²
a²yu³kai²na² ya³tẽ³ya³tẽn³ta³kxi²na²hẽ³la². A²yo²e³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
ka³wã¹lxa² en³ta²txa² kãin² en³ti³kxa² yã¹nxe² kãin² e³na²hẽ³la².

¹⁶ Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka² a²wi¹tãu³a² hxi²ki³kxe³su² hi³ka²ta³su² ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ki³na²hẽ³la². A²yo²ai²na² sa²kxai³lu²
hi³ki²a³la² txon²ta³kxi²ta³wxi²a² yo²wi¹nha²to³nha²hẽ³la². A²yen³nãu³ai²na²

sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxa²hẽ³la². Nxe³tã³kxai²li² ne³ka³ka³tãu³a²
kãin²ha³tet1ha²kxai³ kãĩ²na³lan²nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxe³su²
a²yen³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² te²xai²jã¹nxe³to³nha²hẽ³la².

¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³na¹jut3su² jah¹lai²li² ĩ²a¹tãu³ yuh³lxĩ³sa²jau³su²
a²ne³kxai³tãu³a² ã³yo³hi²na¹hẽ³la². Ya³lu²na¹jut3sũ³nxe² ã³yo³hi²na¹hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ jah¹lo³kxai³ ĩ²sa³ha²kxai³ wxa²hxi²waih³sa³na²hẽ³la².

Wxa²hxi²waih³sa²sxã³ e³kxi²sa²te³nah¹lxĩ¹:
— Yuh³lxĩ³txa³hẽ¹li¹. Txaĩ²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
a²wi¹lhĩ¹nã¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
te²sa¹wi¹.

¹⁸ Ka³tẽn³yah¹lo²su² te²sa¹i¹. Kxã³nxai³tã² ya³lu²na¹hẽ³li¹.
Yxã¹ta¹ hĩ¹na² ka³tẽn³yu³ta² so¹lxĩ³ yũ³te²sa¹i¹. Wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹.
Jã¹nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²nẽ³ju³ta² a²wa³kxẽn³yah¹lo²sa¹i¹. Ya³lu²te²a²

ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³yah¹lo²sa¹i¹. ¹⁹ Nxe³na¹ha²kxai³ wxãĩ²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² ĩ²in¹ju³ta² ũ³wha²li¹li¹nha²kxai³ hĩ¹na² yũ³kxe³su²
ũ³wha²li¹li² yen³kxa² kxã³nãu³a¹ yũ³kxe³nũ³a² ũ³wha²li¹li² nxe³sẽ¹li¹.

²⁰ Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hi³ka²ta³nãu³xa²
hxi²tẽ³a¹tũ³ka³txa² e³lxah²lxĩ³ wã²nã³ũ¹hi² sxi²ha² sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa²
ou²ro² wxe³ki³ka³txa² e³lxah²lxĩ³ wã²nã³ũ¹hi² nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta²sa¹. Hi³ka²ta³nãu³xa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹

nxe³ki³nãu³xai²na² hi³tẽ³nha¹kxen³ti² a²si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu²
a²hxi²kan¹ta² jah¹la²nãu³xai²la¹i¹. Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² yo²tẽ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka³txi³nãu³xa² 7 nxe³ tũ³ka³txi³nãu³xa² a²hxi²kan¹ti³sain¹na³li¹.

Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² sa²kxĩ³kxi²nẽ³ka³ta² 7 nxe³ta³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yo²tẽ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka³txin³txi² nxe³ain¹na³li¹.
Nxe³te²sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³na²hẽ³la².

2

E²fe³so³thĩ³nã¹tũ³ka³txa²ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. E²fe³so³thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹:
 “Nxex3sah²lxi³wxi¹. Txai²na¹xai²na² hi³ka²ta³nāu³xai²na² 7
 nxe³ka³txa³ti³nāu³xai²na² hxi²tē³nha¹ka³txai²na² txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹.
 Sxi²ha² sa²kī³ki³ka³txa² ou²ro²ka³txai²na² 7 nxe³ka³txa³txi³nāu³xai²na²
 nu²ki³ye³lā³nāu³a² ai³lha²thet3ta¹kxai²na² txa²yxo²wān³txai²la¹i¹.
 2 Wxa²nū³ka³txi³nāu³ i³nxai²na² i²nx2ti³te²sa¹i¹. Yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹i¹. Nxū²kwai³lxū¹sxā³ o²la³kxi²sxā³ yxau³yah³lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹i¹. Kō³nxe³ti³kāi³te²la³ te³nxa²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Txa²sa³wit3su²
 ki³lxo³tain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ i³wa³ka³nxe³sain³yah³lxi³sā²nīn¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³yān¹ta¹ i³ki³ha¹kxi²nē³tū³ka³txi³sa²kxe³su² a³ya³tain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 3 Te²yā¹nxe³sxā³ ha³lo²a² kō³nxe³kxi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
 Txa²wān³txa² sa²yxo²wet1sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ye³khāuh³lxa³thi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxān³ti³
 hai³txi³ ā³na¹sah²lxan³tai¹ti²ti¹. Hāi¹nxe³sxā³ thāi³ti³la²
 wi¹lo²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 4 Nxe³ta¹ kxā³nxa²
 a³li²khaix1sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹ hī¹nai²na² jū¹nxa²
 so¹lxi³ a³li²sah¹lxi¹lxi¹. Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³nhai¹. 5 Nxe³sxā³
 wi¹lī²nha¹jah¹lxi³hē¹li¹. I³āin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Wi¹kāi³yah³lxin¹kai³
 jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai²nān²tu³ wā³li²na¹tu¹wi¹.
 Wā³li³na¹kxai²nān²tu³ sxi²ha² sa²kī³ta³ka³txa² tē³ki³ka³tu³ ka³txā³xa²
 ka³txa² sa²wih³wē³no³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 ā³xai²na² sa²wih³wē³no³nx2ti³sxā³ txa²wē³ha³lxi³te²lo³tai¹na¹ha³ta²wi¹.
 I³āin²ta³kxi²nha²lxan³kxai²nān²tu³ nxe³nx2ta¹ha³ta²wi¹. 6 Nxe³yān¹ta¹
 wi¹kāi³ah³lxin¹ju³ta² yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Ni³ko³lai²ta² nū³ka³txa²
 kō³nxe³ti³hi¹nha²kxai³ yxo²kwī¹kxi²sa³nhai¹. Tū¹ka³txai²na²
 yxo²kwī¹kxi²na¹kxa²yā¹nxe² yxo²kwī¹kxain¹yah³lxi³nū³nīn¹tai¹. Ju¹tai²li²
 wain³txi³kāi³yah³lxi¹lxi¹.

7 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 a²wān³txai²li² wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³li²khaix1sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ kxā¹nāu³a¹ hi³sa³ka³txa² hi³a²nxā³kxa²
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wi¹wen¹te²a² ka³ten³sa²sih¹ki³txā³kxa³nxū³a²
 ka³ten³si¹nhē³nxa³ki³nū³a² ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

Es3mir²na³thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
 — Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Es3mir²na³thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
 Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhi¹nān¹jah¹lo²su²
 te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Kxā³nxai³tā³
 ya³lu²na¹hē³li¹. Yxān¹ta¹ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na¹hē³li¹. Hī¹na²
 ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹wi¹. A²nxe³na¹jut3su² txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹.
 9 O²la³kxah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Khāuhx1nyhah¹lxin¹ju³ta²
 i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxe³su² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yxān¹ta¹

wxa²ē¹nāu³ai²na¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² wi¹lū³yho³hi¹nx2ti³ju³ta²
 yū²na³li¹. Jā¹nxe³sxā³ kō³nxe³te²lo³nx2tain¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tū³kā³txa² hai³txi³ Ju³te²a² nū³kā³txi³khai³su²
 nxa³wi¹. Ki³ha¹kxi³nē³lhxā³ Ju³te²a² nū³kā³txi³su² ki³lxo³nyhain¹na³li¹.
 Yxān¹ta¹ ai¹nxa³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la² sa³wi³ha³lxi³khai³sain¹na³li¹.
 10 Nxa²ha¹te¹ khāuh³lxa³thin¹ju³ta³nū³su² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxex3sah²lxi³wxi¹. A²ta³a² hi²sen³su² wxa²nū³kā³txa² i²li³te²la³
 tē³sxā³ sxi²ha² kan²thi³na² ā³na¹sxā³ ū³tj¹kxi²si¹nx2ti³ha³tai¹.
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²ā³sih¹yah³lxin¹jau³nū³su² ten³na³li¹.
 Nxe³sxā³ a³lan²ni²ju³ta² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ 10 nxe² a³lan²ni²tāu³a² khāuh³lxa³ti³yah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³nx2ti³ha³tai¹. Yxān¹ta¹ nxū²kwai³lxū¹sxā³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
 Txa²wān³txa² sa²yo²wet1sah¹lxi³hē¹li¹. Su²lhā³nxa²lxain¹kxan²ti³
 Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. A²nū²a² wi¹kāi³kxai²nān²tu³
 ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a² ū³hū¹te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 sa²yo²wet1sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ka³ten³sa²tē³yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 nxe³te²lo³nx2ta¹tu¹wi¹.

11 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 a²wān³txai²li² wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ya³lu²nx2ti³ju³ta³nū³su²
 yū²sa²tē³yah³lxan³tho³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Per²ka³mo³thi³nān¹tū³kā³txa² i³tih³nxe³jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Per²ka³mo³thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la²
 ū³wha²li¹hi¹hin¹jau³su² nxēn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹. Txai²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² wxi²txo¹kxi²xai³ta³wxi²a²
 tē³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² Txa²yo²wān³txai²la¹wi¹.

13 Wxa²nū³kā³txi³nāu³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 Yxau³yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe³tāu³a² Sa³ta³na²jah¹la²
 nū³kxūn³sxā³ a²yxau²txi³khai³xai²la¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nū¹ Txa²i³lxa²
 so²yxau³yah¹lxin¹lxi¹. Hai³txi³ Txa²wān³txa² sa²yo²ā³sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
 Ān³ti³pa²jah³la² hi²sen³su² Txa²wān³txa² i³hen³txi³nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
 Hai³txi³ sa²yo²ā³sa²nū³nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³te³na¹ su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Sa³ta³na²jah¹la² a²yxau³txi³khai³xa² su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

14 Nxe³yah³lxin¹ta¹ jū¹nxa² i³kwai²kxi²nx2ta¹ju³ta² yū³na¹wi¹.
 Wxa²nū³kā³txa² i²li³te²a² Ba³la³āu²ah³lai¹tā² wān³txa² sa²yo²we¹te²a²
 yū³yah³lxin¹lxi¹. Ba³la³āu²ah³lai¹na² wān³txa² wi¹jau³sxa³tai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² a²yo²wān³txa² Ba³la²kah³la² ain³kxi²so¹ha²kxai³
 I³sa³e² nū³kā³txa² kō³nxe³ti³ kāi³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³sxā³ Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹, I³sa³e²
 nū³kā³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Yain³txi³su² a²ta³a² yāu³ka³txa²
 ū³hū¹yah³lxi³sā²nān¹ka³tu³ hā²wxān³txa³nū² yain³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²a² so¹nyhah²lxan³te²su²
 te²a² ū³whān¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nān²tu³ wain³na³li¹.
 Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³ nxēn³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²li²
 wain³ti³he¹nxa³wi¹. 15 Te²yā¹nxe³jut3su² Ni³ko³lai²ta² nū³kā³txai²na²

wān³txa² sa²yo²we¹te²na² yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹. Kō³nxe³ti³
 kâi³ju³tai²la¹wi¹. 16 Nxe³ha²kxai³ kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Sa²yo²wet¹syah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³syah¹lxan³kxai²nān²tū³ ye³jen¹na²
 wā³li³na¹tāu³a² ā³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Hi³ki²a³la² txa²yo²ai²na²
 sa²yo²sai¹ta³wxi²ai²na² tē³sxā³ ā³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 17 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Ya²la³tū³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tū³
 a²wān³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. A³lxi²khaix¹sah²lxin¹sxā³
 yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nān²tū³ yain³txa² oh³nān¹te²a² yain³txa²
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a² ki³wa²su¹
 wa²su¹ki³khai¹nxe³ki³a² hā³ki³an²tū³ ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³ki³ai²na²
 a²txai²na¹ a²i³lxa² tah²yau³xa² i³lxih¹nx2ti³jau³nū³a² ū³wha³li¹la³kxi²tu¹wi¹.
 A²nxe³sxā³ i³lxi¹nx2ta¹jau³nū³a² a²nū²a² ā³xa² i²ti³hex¹jau³sxa³wi¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ i³lxih¹nx2ta¹te² i³nxai²na² so¹lxi³ i²yah¹lxin¹tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la² nxe³na²hē³la².

Ti³a³ti²ra²thi³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Ti³a³ti²ra²thi³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxe³sah²lxi³wxi¹. Txa²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² Ta²hah³lo²sa¹wi¹.
 Txa²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² hā³nxe² i³kxa² yā¹nxe²na³li¹. Txa²yu³kxai²na²
 sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te³ya³ten³ka³lo³a² yā¹nxe²na³li¹.
 A²nxe³ka³lo³a² hā³nxe² i³tho³xa² ya³te³ya³ten³ta³kxi²khaix¹nxe³ka³lo³ai²li²
 Txa²yu³kxa² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su²
 Txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. 19 O²la³kxah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. A²nū²a²
 ā³xa² a³lxi²yah³lxi¹lxi¹. A²nū²a² ā³xa² khāuh³lxa³thi¹nx2tain¹kxan²ti³
 Txa²wā¹sū³na² ha²ya³kxa² yxo²i²ah²lxa³lxi¹. A²nū²a² ā³xa²
 wi¹kāi³ū¹hain¹yah³lxi¹lxi¹. Ya³nān³ta³ki²li² kâi³ū¹hah³lxi¹lxi¹. Ju¹tai²na²
 ha³kxa¹ i²te²sa¹wi¹. A²wi¹lhī¹nai³tā² wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta²
 kâi²nxā³tai¹ti²tū³wi¹ Yxān¹ta¹ hī¹na¹ ā²la² kâi²non³sxā³
 wi¹lo²la³kxah¹lxi¹lxi¹. 20 Nxe³ta¹ wi¹lxa³ju³ta² yū³yah³lxi³nū³ni¹lxi¹.
 Je³sa³be²la³ka³lxa² kō³nxe³thin¹khaix¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³wi¹.
 Ta¹ka³lxa² yā¹nxe³te²su² te²a² wxa²nū³kwai³ye³la³nāu³a² yū³yah³lxi¹lxi¹.
 A²nxe³ta¹ka³lxa²na² ki³ha¹kxi²sxā³ e³te³nah¹lxi¹: “Txa²li²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³ta¹ka³lxu³su² na¹wi¹. Na¹ha²kxai³
 ā³si³tē³kxi²sah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xa² e³ta¹ka³lxu³su² na³li¹.
 Yxān¹ta¹ kâin²ki³han³na³li¹. Ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tū³ kō³nxe³ti³
 kâi³sih¹nx2ti³ha³tai¹. Kō³nxe³ti³ wa³nī³lon³sxā³ kâi³sih¹nx2ti³ha³tai¹.
 Yain³txi³su² a²ta³a² ū³hū¹nhyain¹kxa² yain³sih¹yah³lxin¹jau³su²
 i³tih³nxe³nx2ti³nū³nha³tai¹. 21 Nxa²ha¹te¹: ‘Kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² ā³na¹sxā³
 ā³yo²o³tū¹sa³tū¹xā¹.’ Sa²ju³ta³nū³su² wahx3na¹hē¹li¹. Yxān¹ta¹
 hai³txi³ ten³ti³he¹nx2nxa³hē³li¹, ta¹ka³lxu²su¹. 22 Nxe²nxā³ha²kxai³
 i³ta³ka³txa² i³ton³kxi²sxā³ sxa³si¹ha¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxūn³sxā³
 in³txai²na² kō³nxe³ti³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹te²na² sa²kxai³lu²
 kâin² khāuh³lxa³thin¹si¹hai¹na¹tu¹wi¹. i³āin²ta³kxi²sān²sxā³
 ā³yo²o³tū¹sai¹nxā³kxai²nān²tū³ nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 23 Te²yā¹nxe³sxā³
 ta¹ka³lxa²na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² sun²tā¹ai¹na¹tu¹wi¹.

Jā¹nxai¹jut3su² na¹kxai²nān²tu³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na² wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³lhain¹tū³kā³txi³nāu³xai²na² wi¹kō³nxēn²tain¹tu¹wi¹.
 A²nū²a²nāu³xai²na² a²ē¹nān¹jau³su² wā³kō³nxai²te²tu³ a³la³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹jut3su² a²nū²a² yxo²i²sxā³ yxau²xai³lya³sain¹te²i³nxai² a²yxo²ha³kxa¹
 wi¹lī²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³sah¹lxin¹nha²kxai³ kāi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
 wain³txi³i³hau³kō³nh²sān²sxā³ wi¹tā³nxai²kō³nxai²tā³nxai²kāi³yah³lxin¹kxa²
 yo³ha²wain³txi³ū³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

24 Nxa²ha¹te¹ Ti³a³ti²ra²thi³na² yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 ta¹ka³lxai²na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah²lxan³te² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
 Sa³ta³na²jah¹lai²na² wān³txa² a²sa²te¹jau³xai¹la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 wān³txa² sa²yxo²we¹jah²lxan³te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
 tah²yau³xa² kwa³na³nx2ta¹jau³xa² yū²nxai³lho³li¹. 25 Hāi¹nxe³sxā³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹kō³nhah¹lxin¹ju³ta² ā³na¹ah³lxix³txa³hē¹li¹.
 Wi¹kāi³si¹jau³xu¹tai²na² kāi³sa²tē³jah¹lxix³hē¹li¹. Wā³lxin²nxai³tā³lxa¹
 wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³jah¹lxix³hē¹li¹. 26-27 Jā¹nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² kō³nxai³thin¹ju³ta² wxā³nū¹nx2ti³kxan²ti³ txa²wān³txa²
 sa²yxo²wet1sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kxā³nāu³a¹ wā³li²na¹tāu³a¹
 txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² Txa²wi³na² i³hxi²kat1sa³kxa² yā¹nxe³sxā³
 i³hxi²ka¹txa²ta¹tu¹wi¹. A²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 nū³kxūn³txi³ i³hau³kō³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Kwa³thi³la³ka³txa²
 hxi²tē³nha²ki³kxai²nān²tu³ nū³kxūn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³ hī³ki³tā³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxai² a²nū²a²nāu³xa² nū³kxūn³txi³
 i³hau³kō³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Sa²yxo²wet1sai¹nxai³te²nāu³xa²
 sa²kxai³lu² kwa³ta³lē³na² kxī³h³nxē¹na² ā³na¹sxā³ a³lun²ta³kxi²sxā³
 ā³kho³kxa² yā¹nxe³sxā³ sa²yxo²wet1sai¹nxai³te²nāu³xa²
 khāu³lxa³ti³si¹hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 28 Nxe³kxa²yu³su² hi³ka²ta³a² yān³ta²
 i³yū¹li²nxai³tā³lxa¹te²hi³ka²ta³a²ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.

29 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxai³nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Yā²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxix³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

3

Sar²to³thi³nān¹tū³kā³txa²i³tih³nxai³jau³su²

1 Nxe³nxai²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxai¹:

— Ū³wha²li¹txai²hē³li¹.

Sar²to³thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sxā³ yxau²xai³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 Ū³wha²li¹hi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxai¹: “Nxex3sah²lxix³wxi¹. Txai²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹lo²nāu³xa² 7
 nxe³te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹te²nāu³xa²
 Txa²hxi²ka³nāu³a² yxau³ai¹nha²kxai³ hi³ka²ta³nāu³xa² 7
 nxe³ki³nāu³xa² Txa²hxi²ka³nāu³a² tē³a¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²nxe³na¹jau³su² txa²yxo²wān³txai²la¹wi¹. Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na²
 o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²jah¹lo²sa¹wi¹’ Nxe³yah³lxix³li¹li¹. Yxān¹ta¹ hai³txix³ yxo²i²syah²lxa³lxix¹.
 Nxe³syah¹lxa³nha²kxai³ ya³lu²jah¹lo²su² te²yā¹yxah³lxix¹li¹.
 2 Nxe³yah³lxix¹nha²kxai³ ā³yxo²o³tū¹sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai³

jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²a² txu¹lxi²te²su²te²a² yā¹yxah¹lxi³hī³nxa¹lxi¹. ³ Nxe³ha²kxai³ yān³txai²nān¹jau³xa²sa²wa²lho¹xi²sxā³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hē¹li¹. Nxe³jau³xai³ta³lxi²wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Kō³nxe³ti³ kâi³yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹jah³lxi³sxā³ā³yo²o³tū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ye³ten³sxā³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹. Wa³su³txi³wā³li²na¹tu¹wi¹. Kō³nh³yah¹lxan³tāu³a² wxā³ye¹nx2ta¹ha³ta²wi¹. Wxa²yen³kxa² kâi³ūh¹nx2ti³te³lhxā³ wxā³jah¹la²yā¹nxa² wa³su³txi³wxā³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²lē¹. ⁴ Sar²to³thī³nān²tū³ka³txi³ i³nxai²na²a²wā³kxi³nāu³ i³nxai²na² wi¹lhin¹sxā³ yxau³yah³lxi¹lxi¹. Wā²la²i³nxā³txi³nxa³kxe³hū³nxe² kâin² kō³nxe³ti³ kâi³yah²lxan³te³nai¹ti²tu³wi¹. Yxah³lxin¹te² i³nxai²na² sa²kxai³lu² wā²la² hā³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²kxa²yā¹nxe³ kxe³hū³nxe² wi¹kâi³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te²i³nxai²na² ā³si³tē³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, wain³txi³ kâi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. ⁵ Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² i²li³te²la³ kō³nxe³ti³ kâi³ju³ta² wxā³nū¹nx2ti³kxan²ti³txa²wān³txa² sa²yo²wet1sa²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wā²la² hān³ka³lo³a² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²nāu³ i³nxai²na²ka³ten³su² yxau²xai³si¹hah³lxi³te²nāu³ i³nxai²na² wxā²i³lxa²ha³tēh³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa² ā²la² ũ³wha²li¹la³kxi²te²ju²hē³li¹. Nxe³txā³nxai²na² tē³sxā³ wxa²i³lxi³la³ ũ³ka³ne³ta¹ju³ta³la³ yū²nxa³lho³li¹. Nxe³na¹kxa²yo³su² Txa²wi³na² i³ye³yo²nū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³Txa²wi³na² ain³kxi² oh³xan¹tū³ka³txa² ain³kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹.

⁶ Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²nxe³na²hē³la².

Fi³la³tel²fi³a²thī³nān¹tū³ka³txa² i³tih³nxe³jau³su²

⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. Fi³la³tel²fi³a²thī³nān¹tū³ka³txa² Txa²wān³txa²yo²i²sa²sxā³ yxau²xai³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxe³sah²lxi³wxi¹. Txa²na²Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Wi¹lhin¹ju³khai³nxe² A²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Ya²la³ju³khai³nxe² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Txa²na² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na²ha³lo²a² yxau²xai³te²la³ ju³ta³nū³a² i³hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. ‘Ā³wih¹sxā³yxau²xai³txu¹li¹.’ Tā³nxa²: ‘Ā³wih¹sxā³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nū³a²yū²nxa³lho³li¹.’ Tā³nxa², nxe² i³ye³sxā³ hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³xai²li² txa²yo²wān³txai²la¹wi¹. ⁸ Wxa²nū³ka³txi³ i³nxai²na²o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ha³lo²a²ūh³yo²than²kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²nū²a² i²li³te²la³ ē¹nān¹jau³su²nxe³te³nah¹lxi¹: ‘Ha³lo²a² ũh³yo²tī¹a¹tū¹xā¹.’ Nxe³kxan²ti³ hai³txi³hxi²kan¹txi³ ũh³yo²tī¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Jū¹nxe² nū³kxūn³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxi¹lxi¹. Hai³txi³ Txa²wān³txa²sa²yo²ā³syah²lxa³lxi¹. ⁹ Nxe³ha²kxai³la¹ Sa³ta³na²jah¹la² wān³txa²sa²yo²we¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹na²hē³li¹. ‘Ju³te²a² nū³ka³txi³su²sīn¹te²sa¹wi¹.’ Nxe² i³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹sxā³ i³ye³kxi¹nx2tain¹na²hē³li¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² kwa³na³ai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nān²tu³yau³son³sxā³ ā³ka³ti³wxe³nu¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nū²la²i³sa²nēn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wi¹.

¹⁰ Yān³txai²na² a²nū²a²nāu³xa² yuh³xai²nān¹ko³xan¹tū³ka³txa²

txa²wān³txa² yxo²i²sai¹nxa³tū³kā³txa² kāin² khāuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
 Kō³nxe³ti³ kâi³ain¹si¹jau³su² khāuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² hai³txi³ yxah²lxan³tho³li¹.
 Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kâi³a¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹kxan²ti³
 khāuh³lxa³ti³nha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ju³ta² i²syah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxah³lxin¹sxā³ wi¹kō³nyhah¹lxi¹nhē³li¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³
 khāuh³lxa³ti³nhain¹ju³ta³nū³ai²kxai³lu² wā²nxūh¹nx2ti³xa³lho³li¹.
 11 Jā¹nxa¹jau³su² wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ kan²txi³
 yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta² kwa²a³na¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Wi¹kō³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ kan²txi³ yxo²i²sah¹lxin¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 hxi²ki³kxai³lu² wi¹la² ū³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ kan²txi³
 yxo²i²sah²lxan³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² wi¹la²
 ū³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² yū²nxa³lho³li¹. 12 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a²
 i²li³te² i³nxai²na² kan²txi³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a¹ a²sxi²ha²nāu³ai²na² ūh³wxe³nūh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha²
 ū³nhe³hē¹wxe³ta³ka³txa² yā¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³thi¹nai²na² kan²txi³
 yxau²sa²tē³yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nxe³thi³na² a³li³xi²yah³lxin¹ju³ta²nū³a²
 ten³yah²lxan³tho³li¹. Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ a²i³lxa²
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² sxi²je³na² a²i³lxa² Je³ru³sa³iē²thi³na²
 tah²yen³su¹ oh³xa² ka³nxixi³thi³na² nxe³te²sē¹la². A²nxe³txa²i³lxi²na²
 ū³hū¹nx2ti³nū³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² txa²i³lxi³khai³xa² tah²yau³xa²
 ū³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 13 Jā¹nxe³jut3su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹kō³nh³ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la².

La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² i³tih³nxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. La³o³ti³se²a²thi³nān¹tū³kā³txa² Txa²wān³txa²
 yxo²i²sa²sxā³ yxau²xai²tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la²
 ū³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹. Txai²na²
 Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ā³ye³yxoxo²nū¹jah¹lo²sa¹wi¹. Wān³txa² ya²la³lyau³su²
 ā³ye³yxoxo²nū¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhi¹nu¹tai²nān²tu³ yen³kxa² a²yxoxo²ha³kxa¹
 i³ye³sxā³ i³yū¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² txa²wān³txai²la¹wi¹.
 15 Wxa²nū³kā³txi³ i³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² i²nx2ti³te²sa¹wi¹.
 A³li²sah¹lxa³nha²kxai³ an³ta³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³ nxe³sah¹lxa³lxi¹.
 Nxe³sah¹lxan³kxe³su² ā³ten³sah¹lxa³lxi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² i³yau³xa²
 yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxā³ a³lan²jau³xa² yā¹yxah²lxa³nha²kxai³
 sū²yau³xa² yā¹yxah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah²lxa³lxi¹. Kwa²a³lan²sxā³
 wa³lo³lo³yau²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. A³lan²jau³su² tā³nxa²
 sū²jau³su² tā³nxa² ne³ka²yā¹nxe²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wi¹.
 16 Nxe³yān¹ta¹ yxah²lxa³lxi¹. Hāi¹sxā³ kwa²a³lan²sxā³
 wa³lo³lo³yau²jau³xa² yā¹yxah³lxi¹nha²kxai³ i³yau³xa² i³ka³su³hā¹ki³kxa²
 yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ i³yen²nx2ta¹tu¹wi¹. 17 Jā¹nxe³jut3su²
 wxa²ē¹nāu³ai²na² e³kxi²nyhah¹lxin¹na³li¹. E³kxi²nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
 ‘Yen³kxi³khai¹nxa¹wi¹. Yen³kxa² taut3to³ta¹kxe³la³ yū²nxa³wi¹.
 Wxa²ē¹nāu³ai²na² nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxin¹ta¹ hai³txi³
 wi¹kō³nyhah¹lxa³lxi¹. Khāuh³lxa³ti³nha²khai¹yah³lxi¹lxi¹.

Ī³āin²ta³kxi²nx²tain¹tū³ka³txi³syah¹lxi¹lxi¹. Yen³kxi³txa²jah¹la³
 yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wān³txa² yxo²i²sah³lxin¹ju³ta² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
 ye³han³jah¹la² yā¹yxah³lxi¹lxi¹. Wā²la²ka³lo³khai³xa² hxa³kxi²kxa²
 yā¹yxah³lxi¹lxi¹. 18 Yxah³lxin¹nha²kxai³ yen³kxa² ou²ro²ki³a²
 tē³ki³kxai²nān²tu³ ha³nxe² i³tho³xa² ū³whi³lhān²nū²la² a²nxa³ti³
 te²ai²na² Ī³sai¹kxi²sxā³ Ī³ya³te³ya³te³kxi²khai¹nxe³te²ju²hē³la².
 Nxe³ki³ai²na² so¹kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxi³nyhah²lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ oh³nān¹ta²
 yen³kxa² ū³hū¹nx²ta¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ wā²la²
 hā³ka³lo³a² ū³whi²kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²nū²so¹lxi³
 wān²txa²ju³ta² Ī²nx²tai¹nxa³lho³li¹. Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³
 yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³ kái³yah³lxin¹ju³ta²
 ā³wa²su¹txa²ha¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ hī³ne³kxa² ye³ka³tū³nē³ju³ta²
 wah³ha² ū³ye³kē¹nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ ye³wi¹lwe²nx¹nx²ti³tu¹wi¹.
 Nxe³kxa² yā¹nxe³sxā³ yxo²i²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
 sa²hau³ko³txa²ha¹ju³ta² yū³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. 19 Jā¹nxe³na¹jut³su²
 a³lxi²khai¹na¹kxah³lo²su² Ī³hau³kot³xai³na¹wi¹. Ī³kwai²kxi²ta³nxa²
 Ī³wai¹ta³nxa² nxai¹na¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹, wain³txi³ yxau²xai³lhi¹ju³su¹.
 Nxe³na¹ju³su² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Ī³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ko³nxe³ti³
 kái³ju³ta² ā³na¹jah¹lxi³hē¹li¹. 20 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nū²a² ā³xa²
 sxi²ha² ā³wih¹ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³ sxih²yo²a² Ī³to¹tot¹sxā³
 Ī³kaix¹jah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ sxi²hē¹nān¹jah¹la²
 Ī³kaix¹jah³lxin¹ju³su² ain³kxi²kxai²nān²tu³ sxih²yo²ai²na²
 sa²yo²tha²nha²kxai³ ā³wi¹yhah³lxi³hī³nxa¹lxi¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³ju³ta²
 Txai²li² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Ī²li³te² Ī³nxai²na² Ī³kaix¹kxi¹nx²ta¹wi¹.
 Nxe³sxā³ wi¹la² ain³kxi²sah²lxin¹sxā³ yxo²i²sah²lxin¹kxai²nān²tu³
 wxa²ē¹nāu³ai²na² wi¹lh¹in¹sxā³ Ī³ye³kxi²nyhu¹sxā³ yxau²xai³ki³tu¹wi¹.
 21 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²a² Ī³lxi³te² Ī³nxai²na² yxo²i²sah¹lxin¹ju³ta²
 ā³na¹ah³lxi³txa³hē¹li¹. Kan²txi³ yxo²i²sah¹lxi³hē¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 txa²ko¹ko¹nū³ka³txa² hxi²kan¹sxā³ Ī³hau³kot³sxā³ yxau²sa²tē³a¹wi¹.
 Txa²wi³na² Txai²na² Ī³hau³kot³sxā³ yxau²sa²tē³ya³ha¹wi¹.
 Jā¹xah¹lxin¹ju³ta² nxe³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹sxā³ Ī³hau³kot³sxā³
 yxau²sa²tē³kxi²ya³sain¹ki³tu¹wi¹.

22 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² Ī³tih³nxe³nx²ti³ju³ta²
 ten³na³li¹. Ya²la³tu³ wi¹ko³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
 wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
 nxe³na²hē³la². A²nxe³ju³xai²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²sxā³
 yxau²xai³tū³ka³txa² Ī³ye³kxi²yah³lxi³na²hē³la².

4

Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² Ī²ain¹ju³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² Txai²na² Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na²
 hxi²sxā³nhon³sa²jut³sū³ju³ta² Ī²a¹hē³la². Ī²a¹ka³tu³ta¹ oh³sī³na²
 oh³nāu³a¹ sa²yo²than²na²hē³la². Nxe³sxā³ wān³txa² oh³xan¹ta²
 wān³txa² ain³kxai¹na¹hē³la². Kwa³jan³ta² wāi²la² hain³ju³hū³ju³xin³ti²
 ne³ka²ki²xi²na¹hē³la². Ne³ka²ki²xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa¹lxi¹. Kā³la³sxā³ wxā³txu¹li¹. Nxi¹nxa²nān²tu³ ha³lo²a²
 wxā³ju³ta²nū³a² Ī³yau¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹.

2 Nxe²e³kxi²sain¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tū³xi¹xi²sa³na²hē³la².
 Nxa²ha¹te¹ tē³sxā³ hi¹tai³lhā³na²hē³la². Nxe³sxā³ oh³nāu³nū¹ka³na¹
 oh³xan¹thi³na² ĩ²a¹hē³la². ĩ²a¹tāu³ Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a² ĩ²a¹hē³la².
 Nxe³ka³lo³ai²na² Ā³wxe³jah¹la² ĩ²a¹hē³la². 3 Jā¹nxe³sxā³ ā³wxe³jah¹lai²na²
 yen³nai²na² sa²kxai³lu² ĩ²a¹kxa² txah³lxa³ki³a² wi¹khai¹nxe³ha²kxai³
 a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³ nxe³kxe³su² jas²pe³ki³su² ta³nxa² sar³to²na³ki³su²
 ta³nxa² nxe³te²hū³na²hē³la². Nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 oh³nāu³ān²tu³ sa³te³sa³ten³te²a² ā³ye³ha³te²kxi²sxā³ ĩ³na²hē³la².
 Txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a² es³me³ral²ta³ki³hū³nxa² se³te³sa³ten³sxā³
 ā³ye³ha³te²kxi²sxā³ ĩ³na²hē³la². 4 Jā¹nxe³ju³ta² ā³wxe³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
 ā³ye³ha³te²kxi²tāu³a² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³nāu³xa² ka³lo³ka³lxa¹txi³
 24 ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe²xai³na²hē³la². Nxe³nū²la² ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ā³wxen³tain¹na²hē³la². A²nū²a²nāu³xa²
 a²hxi²kan¹te²la³ nāu³su² ha²kxai³ a²ne³ka³nāu³a² ũ³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²
 ou²ro²ka³lo³a² ũ³nhe³hē²ta³lxi³nhxain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai¹na²
 sa²kxai³lu² a²wā²la²ka³lo³a² hā³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha²sxā³
 yxau³ain¹na²hē³la². 5 Nxa²ha¹te¹ kāin²jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a²
 ti³ta³lo³nāu³a² ĩ³ha³lai³nj³ha²kxai³ kāin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ ā³wxe³ka³lo³ai²na² a²ne³kxai³tāu³a² sxi²ha²
 sa²kix³ta³ka³txa² kat³su² nxe³ta³ka³txa³lxa²na² ĩ³yxau²xai³sxā³ ha³lo²a²
 sa²kī³txā²hē³la². A²nxe³ta³ka³txa³txai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a²sa¹.
 Oh³xan¹te² yāu³ka³txi³nāu³xa² nxe³ 7 nxe³tū³ka³txai²na², Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a² yxau²xai³lain¹tū³ka³txai²la¹wa². 6 Nxa²ha¹te¹ ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 sa²kxai³lu² a²ne³kxai³tāu³a² jū¹nxa² yan¹nāu³a² ĩ³yen³su² ni²kxē¹hū³jen³su²
 sxa³na²hē³la². Sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hū³te²nāu³xa² ĩ²a¹hē³la².
 Ā³wxe³ka³lo³in³ti² ĩ³ki³hain³kxi² sa²nxū³sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la².
 Ka³na³ka³na³te²a² a²yo³na² sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a²
 a²ne³ka³nāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²wi¹tāu³a²
 sa²nxū³sxā³ yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²wā³tāu³a² sa²nxū³sxā³ yxau²
 nxe² sa²nxū³sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² a²yen³ta³
 ye³ka³lxa¹txi³ a²yo³na² yū² a²ne³ka³nāu³a² yū² nxē³ti³na²hē³la².
 7 Jā¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³jah¹la² ka³na³ki²te²a² ya²na¹lhū³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ āh¹te²na² sa²kxai³lu² po¹na² wē³sū³jah¹lo²su² ha²kxai³
 āh¹te²na² sa²kxai³lu² a²yen³nāu³a² a²nū²khai³xa² a²yen³nhū³nha²kxai³
 āh¹te²na² sa²kxai³lu² taut²ta² ā³nin³jah¹lo²hū³nha²kxai³ nxe³na²hē³la².
 8 Jā¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³te²na² a²wxe³txa² wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹
 wxeh³tha¹li¹ yū²xai³yah³lxi³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²ye³na²
 ye³ka³lxa¹txi³ yū²xai³yah³lxi³na²hē³la². Au³txi³ yū² a²ha² txai²na¹ yū²
 nxe³yah³lxi³na²hē³la². A²nxe³te²nāu³xa² e³lxah¹ yxau²xai³to³nha²hē³la².
 E³lxah¹ yxau²xai³to³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³tāu³a¹ wi¹lhini¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
 na³li¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³su² na³li¹.
 Nū³kxūn³te² Si³yxau³tāu³su² na³li¹. Wi¹lhini¹jah¹lo²su² na³li¹.
 Wi¹lhini¹khai¹jah¹lo²su² yxau²xai²na³li¹.

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³
 nxe³hī¹nān¹te²tu³ jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ kxān³nāu³a¹
 jah¹lain²txi³ ka³ten³ti³ yxau²sa²tē³ha²kxai³ nxe² Jah¹lo²su² na³li¹. Nxe²
 e³lxi³yah³lxi³na²hē³la².

9 Jā¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hū³jah¹lo²nāu³xai²li² wān³txai²li²

wxi²kin³ti³ton³jau³xa² e³lxi² wi¹lhin¹ti³hit¹jau³xa² e³lxi² i³sa²nēn¹kxi²jau³xa² e³lxi² Txa²wā¹sū³na² a²ne³nxē³na² e³lxi² yxau²xai³lain¹na²hē³la². Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³nu²su² hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² na³la². 10 Jā¹nxe³jut³su² nxe³ain¹tī³kxai³lu² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xin³ti² 24 nxe³tū³ka³txi³nāu³xin³ti² nxe³te²na² sa²kxai³lu² ā³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³in³ti² ā³yau³son³kxain¹ka³tu³ i³ye³kxain¹na²hē³la². Ā³wxe³jah¹lai²li² i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Ya³lu²ju³ta³nū³a² yū²nxa³ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka³ten³su² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lo²kxai³ i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². i³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹, ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³khai³xa² sa²ne³sai¹nh²yah³lxi³sān²nū²la² ā³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³in³ti² a²ne³kxai³tāu³a² sa²kxai³lu² ū³ha¹xai³yah³lxi³na²hē³la², ū³nhe³hē¹nha²ka³lo³a²sa¹. Nxe²kāi³sxā³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

11 — Txa²wā¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wā¹sū³nu² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ i³yū¹kxi²nh¹nhē³li¹. Nxe³sxā³ wxa²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Yen³kxai²li² kwa²hāi¹nxe² i³yū¹kxai¹na¹tū¹xā¹.” Nxīn¹jau³ty³ i³yū¹ti² ka³ten³su² yxau²xai³si¹hai¹ni² nxī¹nhē³li¹. Nxī¹nha²kxai³ sa²nēn¹kxi¹nxa²sī¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. i³wxi²kin³ti³ton³txa²sī¹na¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. Nū³kxūn³sxā³ yxau²xai³nhīn¹ju³ta² wain³sīn¹na³li¹. Nxain¹jau³su² a²hxi²kan¹ta² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹la² nxe² i³ye³kxain¹toh³na²hē³la².

5

Ha³teh³nxā³nxa² hxi²tē³nha²txā³nxai²na² i³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² tah²yu³ta² i²a¹hē³la². A²hxi²kan¹txa² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ā³wxe³jah¹la² i²xi²na¹hē³la². A²hxi²ka² a²wi¹tāu³a² ha³teh³nxā³nxa² hxi²tē³nha²na²hē³la². A²nxe³txā¹nxa²li² wān³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ū³wha²li¹lin²ta²wa². Txā¹nxa²li² a²ta³lo³nāu³a² ū³wha²li¹li² a²ta³lo³nāu³ai²na² ū³wha²li¹li² a²kxā³nxa² nxe³ain¹nīn²ta²wa². Nxe³kxa²yu³su² txā¹nxa²li² ū³yo²tī¹sān²nū²la² ye³ka³lxa¹txi³ 7 nxe³tāu³a² ū³txā¹ta³kxai¹nīn¹ta²wa². 2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kxūn³khai¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la². i³ye³sxā³ yo²kāin²ti³nha²sxā³ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxā³nxa² sa²yo²than²kxi²ju³ta³ wxi²kan¹te²la³ ten³ki³tā³li¹. Īh¹te²la³ta³ wxi²kan¹sxā³ sa²yo²than²kxi²te²la³ ki³te³ji¹wi¹? Ha³teh³nxā³nxa² ū³txā¹ta³kxain¹kxe³su² 7 nxe³kxe³su² sa²sai¹te²kxi³na¹xa² ten³ki³tā³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

3 Nxe³nū²la² oh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² yxau³ki³ko³xai²na² a²yuh³nāu³a² a²nū²a² i²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na²hē³la². Hai³txi³ sa²hai¹sxā³ wān³txai²na² i²ai¹nxa³hē³la². 4 A²nxe³jut³su² i²a¹tāu³a² i²ain²ta³kxi³nha²sxā³ kāin² nān³na¹hē³la². Ha³teh³nxā³nxai²li² sa²yo²than²kxi²nxa³ha²kxai³ wān³txai²li² hxi²kan¹txi³ i²xa³kxa²yāu³ka³nxū³su² kāin² nān³na¹hē³la².

5 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ka³na³ka³nat3te²a² t̃³sa²sxã³ i³ye³kxi²sa³na²hẽ³la². I³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Nãn³ta³lxi¹. Hãi¹nxe³sxã³ i²txa²hẽ³li¹. Ha³teh³nxã³nxai²li² sa²hai³kxi²jah¹la² ũ³tã¹ta³kxi²nha²te²a² sa²hait1son¹ta³kxi²jah¹la² yũ²na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ya²na¹lhũ³jah¹lai²la¹wi¹. Ju³ta²sah³lo²nu¹ta² nũ³ka³txi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²sa³wi³sa³khai³xai²la¹wi¹. Yxuh³lxi³ju³ta² yũ³hxai²nxã³kxai³ jãx1jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ a²ko¹ko¹su² te²nãu³xa² ã³na¹hxa³tain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ ha³teh³nxã³nxai²li² wxi²kan¹txi³ sa²yo²than²kxi²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

6 Nxe³nũ²la² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² i²a¹hẽ³la². A²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²li² a²nxũ²kwai³ye³la³nãu³a² i³sa²nxũ³sxã³ yxau³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²nũ²a² kãin²te²na² ã³wxe³ka³lo³ai²li² ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² a²ye³ha³te²kxi²tãu³an¹ka³lo³an²tu³ ã³t̃³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ o³ve²a² wẽn³sũ³jah¹lai²na² kwẽn¹tai²na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ a²ne³txau³xa² ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³tau³xi³na²hẽ³la². A²ye³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki² ye³nxe³hã¹na²hẽ³la². A²nxe³ju³ta² a²si³yxau³tãu³a²sa¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nãu³xai²la¹wa². Yuh³nãn¹ko³xa² i³sa²si¹hã³tũ³ka³txai²la¹wa². 7 Jã¹nxe³jut3su² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² ã³t̃³nũ²la² ha³teh³nxã³nxai²li² sa²so¹kxi²na²hẽ³la². Kãin²jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³jah¹lai²na² hxi²ka² a²wi¹tãu³a² sa²so¹kxi²na²hẽ³la². 8 Sa²so¹kxi²tãu³ãn²tu³ ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² ã³ka³ti³wxe² a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³ka³ti³wxe² nxain¹sxã³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ain¹na²hẽ³la², kãin² hxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²ha²kxai³la³. A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² vi³o³lãu²hũ³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³ ka³te³ha² ou²ro²tẽ³na² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³ a²nxe³tẽ³nai²li² ha³nxe²a² wha³lxin¹kxa² wi¹lũ³kxa² i³ne³kxi²hin²ta²wa². A²nxe³kxa² ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² a²si³yxau³tãu³a²sa¹: Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²i²tũ³ka³txai²na² wãn³txa² oh³xa² ka³la³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ain³kxi²jau³xai²la¹wa². Jã¹nxe³sxã³ vi³o³lãu²hũ³ka³lo³ai²li² hxi²tẽ³nha² ka³te³ha² hxi²tẽ³nha² nxẽn³tain¹na²hẽ³la². 9 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² tah²yau³xa² hai³nain¹na²hẽ³la². Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lo²si¹lxi¹. Ha³teh³nxã³nxai²li² sa²yo²tha²nĩ¹ju³ta² wain³na³li¹. Ha³teh³nxã³nxai²li² tãx1ta³kxi²nha²ju³ta² sa²hai¹son¹ta³kxin¹ju³ta² hxi²ka¹ni¹lxi¹. A²kxã³nxai³tã² su²lhã³nxain¹na²hẽ³li¹. Wxa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxa³sxã³ ya³lu²kxi²nĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² ka³ixa¹txi³ ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxẽ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxi³lo³tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹ i²li³je³na² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² wãn³txa² ã³xa² e³te²a² a²yo²ha³kxa¹ i²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txi³su² a²yo²ha³kxa¹ i²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² kãi²lxi³tũ³ka³txi³nãu³xa² i²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ nxai¹nĩ¹nhẽ³li¹.

10 Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³tũ³ka³txi³su² ti³hi¹tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² i³ye³ũ¹nhẽ³tũ³ka³txi³su²

ti³hi¹tai¹ni¹nhē³li¹. Nxai¹ni¹nha²kxai³ yuh³xai²nān¹ko³xai²na²
a²yo²ha³kxa¹ i³we²ta³lxi³nyhain¹tu¹wi¹.

Nxe²hai³nain¹na²hē³la².

11 Nxa²ha¹te¹ i²yxau³na¹tāu³a² oh³xan¹te²nāu³xa² ka³lxa¹tū³ka³txi³nāu³xa²
ain³kxi²na¹hē³la². Ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ain³kxi²na¹ha²kxai³
a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xa² ain³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²na²
ā³nū²kxi²sxā³ a²nū²a² ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³kot3sxā³
i²ki³sxa³tū³ka³txa² ā³nū²nxain¹na²hē³la². Ā³wxe³ka³lo³a² kāin²jah¹la²
ā³wxe³ka³lo³ai²li² ā³ki³hain³kxi²nyhain¹na²hē³la². 12 Ā³ki³hain³kxi²sxā³
yo²kāin²txi³ i³ye³kxain¹na²hē³la². I³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la²kxai³ kā¹nxa² su²lhā³ain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wi¹. Ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹
i³hxi²kan¹txi³lo³tē³ju³ta² wain³na³li¹. Yen³kxih³khai¹x1kxi³ju³ta²
wain³na³li¹. A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tā³li¹. Nū³kxū³ti³hit¹tā³li¹.
Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² i³ye³kxi²ki³ju³ta² wain³na³li¹.
Wxi²kin³ti³ton³ki³ju³ta² wain³na³li¹. I³sa²nēn¹kxi²ki³ju³ta²
wain³na³li¹. Nxe³jah¹lai²kxai³ nxe³ti³hi¹ki³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ain¹na²hē³la².

13 Nxe³nū²la² a²yen³kxa² a²nū²su² ta³nxa² ka³yxuh³sxu² tū³nxa²
Txa²wā¹sū³na² ka³ten³su² i³yūt1si¹kxa² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³kxain¹na²hē³la².
Oh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ yuh³xai²nān¹tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
txa²wā¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xan²tu³ nxe²yxau²xai³tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
i³ye³na² kāin²je³na² yxau²xai³tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ i³ye³sxā³
sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²na²
ā³wxe³ka³lo³ai²li² ā³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khai¹jah¹lai²la¹wi¹.
O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² wi¹lhin¹khai¹jah¹lai²la¹wi¹.
I³wi¹lxi³kxain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³ i³sa²nēn¹kxain¹ki³ju³ta²
wai³nha²kxai³ i³wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tain¹ki³ju³ta² wai³nha²kxai³
ha³lo²a² whāi²na¹ i³hxi²kan¹txi³lo³tē³ya³nhē³ju³ta²
wai³nha²kxai³ nxe³sa²tē³ki³ya³nhē³ju³ta² wain³na³li¹. Hai³txi³
ta³lu²nhxa³ki³sxa³lho³li¹.

Nxe³ain¹na²hē³la².

14 Nxa²ha¹te¹ nxe²e³ta³lu²nain¹nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹
ha¹li¹ tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³wa²lū³xi²sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³sīn¹na³li¹. Jah¹lai²li² i³sa²nēn¹kxain¹ki³ju³ta² wain³sīn¹na³li¹.
Nxe³ain¹na²hē³la². Te²yā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹te²nū³ka³txa²
24 nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ā³ka³ti³whaut3ta³kxi²wxe³sxā³
i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².

6

Ha³tēh³nxā³nxa² ū³txā¹ta³kxi²txā³nxa² wxa²hai¹tā³la³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tā³a¹tāu³a² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ha³tēh³nxā³nxa² nxā³ka³lxa¹txi³ 7 nxe²tā¹ta³kxi²txā³nxai²na² wxa²so¹nū²la²
nxā³ka³na³ka³nat3sxā³ wxa²hai¹tā³na²hē³la². Wxa²hai¹tā³ka³tū³
ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³te²a² kxau¹ka³ti³ i³ye³na²hē³la².
Ta²li¹jau³hū³sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wxāx3txu¹li¹. Nxe³na²hē³la².

2 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² hãn³te²a² wxã³ye²na²hẽ³la².
 Wxã³ye²ka³tũ³ a²nũ²a² ã³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hu³kxi³su²
 hxi²tẽ³nha²sxã³ yau³kxi²na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a²
 ĩ³hxi²kan¹txi³lon³ye²kxi³ka³lo³a² ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la². Ũ³hũ¹ain¹ka³tũ³
 a³li³na²hẽ³la². A²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wa³ka³ti³lo³tai¹si¹jau³su²
 a³li³sxã³ai³na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi²txã³nxai²na²
 ãh¹txã³nxai²na² wxa²hai¹tã³na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³ka³tũ³
 ka³yuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹la² ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹l¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

4 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²ne³ne³su² te²a² wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tũ³
 a²nũ²a² ã³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hi³ki²a³la² kãin² khai¹nxe³ta³wxi²a²
 sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². Sa²nũ¹ain¹te³nah¹lx¹l¹:

— Yuh³xan¹ko³xa²nãu³a² ai³sẽ¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² hãun²ju³ta²
 sa²sai¹sẽ¹li¹. Sa²sain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³nhe¹lx¹sxã³
 ĩ³sun²txi²waun¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

5 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi²txã³nxai²na²
 ãh¹txã³nxai²na² wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tũ³
 ka³yuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹lo²kxai³ ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹l¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²ten³ta²
 wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tũ³ a²nũ²a² ka³tih³yau³jah¹la² yun³kxa²
 sa²te¹ju³ta² hau³ko³ka³txa² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹
 ka³yuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² a²nxũ²kwai³wi³ta³nãu³a¹ a²yxo²wãn³txa²
 ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yain³ta³ki³a² yo³ha² sa²ka²la¹txa²hẽ³li¹. Tri²ka²ki³a² kwa³ta³lẽ³na²
 ne³kih³tẽ³na² sa²kxai³lu² nẽn³ka³na³ka³nat3sxã³ a²yo³ha² sa²kxai³lu²
 ha³teh³nxã³ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² a²yo³hai²la¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
 a³lan²tãu³a² wa³kon³kxi²sxã³ ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 se³va²ta²ki³a² kwa³ta³lẽ³na² ne³kih³tẽ³na² a²yo³ha² sa²kxai³lu²
 ha³teh³nxã³ki³a² nã³nha¹li¹ ka³na³ki¹ a²yo³hai²la¹wi¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu³
 a³se²te²yau³xa² ã³kho³txa³ha²kxai³ u²va²yau³xa² ã³kho³txa³ha²kxai³
 nxe³sẽ¹li¹. Nxe³te²na²yo³ha² sa³ka³la¹txa³hẽ¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

7 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² tã¹ta³kxi²nha²txã³nxai²na²
 ã³nxã³nxai²na² wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tũ³
 ka³yuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹lo²kxai³ ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹l¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

8 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² wa³si³wa³sin³te²a² wxã³ye²na²hẽ³la².
 Wxã³ye²ka³tũ³ a²nũ²a² ã³ka³tih³yau³kxi²jah¹lo²kxai³lu² a²ĩ³lxã² ya³lu²te²su¹
 nxe³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ ya³lu²te²na² a²yxa³ju³ta² ã³sa²so¹na²hẽ³la².
 Nxe³ka³tũ³ ka²va¹la² a³ka³tih³yau³jah¹la² sa²kxai³lu² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tã²hẽ³la².
 Yuh³xai²nãn¹ta²nũ³ka³txa² su²lhã³ah³lx¹si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tã²hẽ³la².
 A²nũ²a² ha¹li¹ ha¹li¹ yũ³kxai²nãn²tu³ ka³na³ka³nat3sxã³ su²lhã³i²
 jã¹nxe² ha¹li¹ ha¹li¹ yũ³kxai²nãn²tu³ ka³na³ka³nat3sxã³ su²lhã³i²
 nxe²xai³ye²si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹tã²hẽ³la². A²nũ²a² ã³nhe¹kxi²sxã³
 su²lhã³nyhu¹kxi³jut3su² ta³nxa² he³ja³lu²ju³ta² ta³nxa² ĩ³ta³ka³khai³su²
 ya²lu¹ju³ta² ta³nxa² ka³yuh³xa² ũn³te²a² wxã³sxã³ ĩ³so¹jĩ²ju³ta² ta³nxa²
 nxe³sxã³ ĩ³sun²tã¹si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹tã²hẽ³la².

9 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi²nha²txã³nxai²
 ã³xai²na² wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tũ³

a²nũ²a² yãu³ka³txi³nãu³xa² a²nũ²a² wi¹lhin¹te² yãu³ka³txi³nãu³xa²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² i²ai¹na¹hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² si³na² ũ³thũ²kxi²ka³txa² a²yu³hẽ³nãu³a²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² yãu³ka³txi³nãu³xa² i²ai¹na¹hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xa²
a²kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ai¹ni² wain³txi³
sa²yo²we¹tai¹ni² nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² i³lxa³thi¹nxa³tũ³ka³txa²
hxi²ka² su²lhã³ain¹na²hẽ³la². 10 A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² i³kai¹sxã³
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³nãi³. Nxe³txi¹. Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³kah³lo²si¹lxi¹. Ya²la³la²
Si³yxau³ka³jah³lo²si¹lxi¹. I³lxa³thi¹nxa³tũ³ka³txa² khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹sxã³
su²lhã³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹sĩn¹kxe³su² ih¹nxe³hĩ¹na²
su²lhã³sain¹sĩn¹ju³tai³tã² kq³nxe³ti³ i³yĩ¹lain¹sxã³ i³wai¹tain¹sĩn¹te³lin¹ji¹,
yuh³xan¹tũ³ka³txa²su¹? Nxain¹na²hẽ³la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² su²lhã³ain¹tũ³ka³txa² sa²kxai³lu² wã²la²
hã³ka³lo³a² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la². Ũ³hũ²xai³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Ye³jen¹na² kq³nxe³ti³
kãi³ũh¹nx2tain¹kxa² yo³ha² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe²nxa³ta³lxa¹
wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²i²ain¹te²na² sa²kxai³lu²
i³lxa³thi¹nxa³tũ³ka³txai²na² hxi²ka² wxãi²yã¹nxe² su²lhã³ain¹nũn³tu¹wi¹.
Nxe³ain¹sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³ kq³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

12 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² ã³tãx1ta³kxi²txã³nxai²na²
ã³nxã³nxai²na² wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tũ³
kĩh³nũ³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² kãn² ka³ta³ta³tũ²na²hẽ³la².
U³je³na³ka² i³ka²nxa¹hi²na²hẽ³la². Wã²la²ka³lo³a² tũ³tin³ka³lo³a²
au³ka³lo³a² tẽ³kxai²nãn²tu³ ũn³tĩ¹kxi²nẽ³kxai²nãn²tu³ ka³nxah¹te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² u³je³na³kai²li² i³ka²nxa¹hi²na²hẽ³la². Ka³nxah³ta²
i³lxa²li² a²ti³ha²yau³hũ³sxã³ i³ã³lxa³ti³na²hẽ³la². 13 Hi³ka²ta³ai²li²
oh³nãu³ãn¹ta³ki³u¹tai²li² yuh³xai²na² ã³na¹na²hẽ³la². Fi²ko²ne³kxa²
yã¹nxe³hĩ³nx2na³la². A²nxã³kxai²li² ka³to²nxa³ta³lxa¹ it3ta² kãn²
ik3kxai²nãn²tu³ yu³ha² ã³ya³hi²te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²
hi³ka²ta³ai²li² ki³ka³lxa¹txi³ yu³ha² ã³ya³hah³lxi³na²hẽ³la². 14 Nxe³kxa²yu³su²
o³sĩ³nãu³u¹tai²li² sa²hai³kxi²sxã³ tĩ¹na²hẽ³la². Ha³teh³nxãn³su²
tẽ³kĩ³kxai²nãn²tu³ wxa²wa³lãu²kxi²kĩ³kxai²nãn²tu³ wxa²tĩ¹kxi²te²ju²hẽ³la².
Nxe³jut3sũ³sxã³ o³sĩ³na² tĩ¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ wã³la³ka³txa²
a²yo²ha³kxa¹ ha³lo²ai²na² i³yau³xa² sa²ki³wa³le³kxi²ko³xa² a²yo²ha³kxa¹
nxe³sxã³ i³ã³lxa³txi³sxã³ sa²we²ta²xai³na²hẽ³la². 15 A²nxe³jut3su²

a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² i²ain¹na²hẽ³la². Yuh³xai²nãn¹jah¹la²
si³yxau³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹,
nũ³kxũn³te²nãu³xa² a²si³yxau³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹, yen³kxi³te²nãu³xa²
a²yo²ha³kxa¹, nũ³kxũn³te²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹, kwa²wa³kon³nũ³ka³txa²
a²yo²ha³kxa¹, ã³wa²sut1sxã³ yxau³te²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹ nxe³sxã³
a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ yuh³lxi³khaix1nxẽn³tai¹nha²kxai³ tah³lxẽ¹na²
ã³wi¹hai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa³txẽ¹na² i³hãi³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la².
16 Nxe³sxã³i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lo²su² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³jah¹la²
yuh³lxi³sa²sĩn¹nha²kxaix2 O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² i³ãn³ta³kxi²sxã³
kq³nxe³ti³ i³yĩ¹li²sa²sĩn¹ju³ta² yuh³lxi³sa²sĩn¹nha²kxaix2 nxe³sa²sĩn¹nhai¹.
Nxe³sa²sĩn¹nha²kxai³ wã³la³ka³txe² i³nxai²na² txah³lxa³kxa³txe² i³nxai²na²

ã³ya³hi²sxã³ ã³no¹syah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. ã³tĩ¹kxi²syah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
 17 Khãuh³lxi³thi¹te³lhxã³ sa²txah²nhu²nhã²khi³. Nha¹jau³su². Nxe³jut3su²
 ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lo³txi²sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la². Ju¹tai²na²
 ha³kxa¹ i²a¹hẽ³la².

7

I³sa³e² nũ³ka³txa² ã³yhe³ta³kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² i²a¹hẽ³la². In³txa² ha¹li¹
 ha¹li¹ jah¹la²nãu³xa² i²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xai²li² txa²wã¹ha³lo²ai²na²
 yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² i³sa²nxũ²xai³ain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a²
 i³sa²nxũ², txa²wã¹wã³tãu³a² i³sa²nxũ², u³je³na² kan³tãu³a² i³sa²nxũ²
 u³je³na² a³li³xi²tãu³a² i³sa²nxũ² nxe²xai³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ it3ta²
 i²li³tãu³a² it3te³lhxã³ tãu³ ha³lo²a² sa²xit3ta³nxa² i³ye³na² sa²xit3ta³nxa²
 sa³wxe³na² sa²xit3ta³nxa² nxe³te³lhxã³ kxai²nãn²tu³ jah¹la²nãu³xa²
 wxa²sa²tã³yi¹tai¹nhĩ³nx2na³la². 2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã³xa²
 ka³la³sxã³ wxã³na²hẽ³la². U³je³na² a³li³xi²tãu³a² wxã³na²hẽ³la².
 Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³sa²tẽ³jah¹la² sa³wi³ha³lxa² ã³yhe³ta³ki³a²
 tẽ³na³hẽ³la². Tẽ³ka³tu³ oh³xan¹jah¹la²nãu³xin³txi² i³kaix1tain¹na²hẽ³la².
 A²nxe³jah¹la²nãu³xin³txi³ yuh³xai²nãn¹ko³su² ta³nxa² i³ye³nai²li² ta³nxa²
 ã³kho³kxi²kxi³nũ³su² hxi²kan¹txi³ jah¹la²nãu³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 3 Jã¹nxe³sxã³ i³kaix1tain¹kxi³jau³xai²na² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³wxe¹. Ha³lo³kxi²yxau³jah³lxi³sã²nhẽ³le¹. Ha³lo²ai²li²
 ã³khot3jah³lxi³sãn²txa³hẽ¹le¹. Kxĩh³nũ³su² ta³nxa² i³yen³su² ta³nxa²
 sa³wxen³su² ta³nxa² ã³khot3jah³lxi³sãn²txa³hẽ¹le¹. Txa²wã¹sũ³na²
 sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³yhe³ta³ta³la² tẽ³ka³tu³ a²ye³ha³na³kxa² ã³ta³ka²
 sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹lã²na¹tu¹we¹. Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxi³ye²kxe³su²
 e³lxah²lxi³tu¹we¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

4 Nxe³sxã³ Ja³ko³ah³lo²nu¹tai²na² a²ki³lha³lxa² nũ³ka³txi³nãu³xa² ã³ta³ka²
 sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹li²xai³nyhain¹na²hẽ³la². A²nxe³tũ³ka³txa² ã³ta³ka²
 sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹li²nyhain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 144.000
 nxe² ka³lxa¹khai¹nxe³na²hẽ³la². 5 Nxe²xai³sxã³ Ju³ta² nũ³ka³txi³su²
 12.000 nxe³tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³
 ã³yhe³wha²lin¹ta²xai³lha²kxai³, Ru³bẽm2 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa²
 ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Ka²te³ nũ³ka³txa²
 te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe²wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
 6 A³ser² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³
 ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Naf3ta³li² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe²
 tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
 Ma³na³ses2 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe² tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³
 ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ 7 Si³me³ãu² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³
 tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
 Le³vi² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³
 ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, I³sa³kar² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³
 tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
 8 Se³bu³lõm2 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ã³ta³ka² sai¹sxã³
 ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³, Jo³se² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa²
 ã³ta³ka² sai¹sxã³ ã³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³ Bẽn³ja³mĩ² nũ³ka³txi³su²

te²yā¹nxe³ tū³kā³txa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
nxe³si¹nyhain¹na²hē³la². Ju¹tai²na² i²a¹hē³la².

I³sa³e² nū³kā³txi³sxa³te² nū³kā³txa² i³yau¹ū³jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² yu³tā³xa² i²a¹hē³la². I³a¹ka³ty³
a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³kā³txa² i²a¹hē³la². A²nxe³tū³kā³txa²
ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³ko³kj³te²sxa³yu²hē³la². Nū¹a²
yxau³xain¹ko³xa² a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³ wxā² a²nū²a² nū³kā³txi³nāu³xai²li²
a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³ wxā² a²nū²a² i²li³te²nāu³xa² a²wā³ki³kxai³
a³li³sxā³ wxā² sxi²jen³nāu³xai²na² a²yo²ha³kxa¹ a²wā³ki³kxai³ a³li³sxā³
wxā² nxe³ain¹na²hē³la². A³li³sxā³ wxā²ain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
ā³wxe³ka³lo³a² ān³tī³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² wēn³sū³jah¹la² ā³tī³ai¹nha²kxai³
nxain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² wā²la²
hā³ka³lo³a² so¹li³ ū³whi²kxi²nha²ha²kxai³ he³la³nxā³nhūn³txā³nxā²
sa²nāu³so¹sxā³ hxi²tē³nha²ha²kxai³ nxe³yain¹na²hē³la². 10 Nxe³sxā³
i³kaix¹sxā³ i³ye³kxain¹te³nah¹li¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² kāin²khaix¹jah¹lai¹la¹wi¹.
Txa²wā¹ko³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai¹la¹wi¹. A²nū²a²
hxi²kan¹te²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na² ā³wxe³jah¹lai¹la¹wi¹. Te²yā¹nxe³jut³su²
o³ve²a² wēn³sū³jah¹la² wxa²wa²su¹tē³jah¹lo²su² nūn³na³li¹. Nxain¹na²hē³la².

11 Nxain¹tāu³a² oh³xan¹tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
ā³wxe³ka³lo³a² ā³tī³i² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xai³tā² ā³tī³i²
ka³yxuh³hū³jah¹la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ te²nāu³xa² ā³tī³i² nx-
ain¹sxā³ i³ki³hain³kxi²nyhain¹ka³ty³ Txa²wā¹sū³na² ne³kaix³tāu³a²
ā³ka³ti³whaut³ta³kxa² ā³wxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².
12 I³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹li¹:

— Ju¹tai²na² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Txa²wā¹sū³na²
Si³yxau³ka³txa² ne³ti³hit¹lsa²tē³ki³jah¹lai¹la¹wi¹. I³sa²nēn¹kxi²ki³ju³ta²
wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Wxi²kin³ti³ton³ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹.
A²hoh³li³sa²ti³hi¹tā³li¹. I³ka³lih¹kxi²nū¹ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹.
Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² i³ye³kxi²ki³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹. Ha³lo²a²
a²yo²ha³kxa¹ i³hxi²kan¹txi³lo³tē³ju³ta² wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹.
Nū³kxūn³ti³hit¹tā³li¹. Ju¹tai²na² whāi²na¹ wain³ye¹nx²ti³sīn¹nha²wi¹.
Hai³txi³ ne³ki³so³nxā³lho³li¹. Nxe³nyhain¹na²hē³la².

13 Nxe³ka³ty³ a²nū²a² hxi²kan¹jah¹la²nāu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la²
ā³tī³sa²sxā³ i³ye³kxi²sa³na²hē³la². I³ye³kxi²sa²te³nah¹li¹:

— Nxex³sa²li¹. Tū¹ka³txai²na² wā²la² hā³ka³lo³a²
ū³whih²kxi²nyhain¹tū³kā³txai²li² ih¹nxe³tū³kā³txi³tan³te²la¹xā³? Ha³lo²la³
ih¹ju¹xai²nān¹te²tā³ wxā³ain¹te²la¹xā³? Nxe³sa³na²hē³la².

14 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²na¹te³nah¹li¹:
— Ko³xain¹nxa³nhai¹. Yxān¹ta¹ wxāi²ne³i¹li¹. Nxa¹hē³la². Nxa²ha¹te¹
i³ye³kxi²sa²te³nah¹li¹:

— Tū¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ khāuh³lxa³ti³nyhain¹na²hē³li¹. A²kxā³nxā²
a²wā²la²ka³lo³khai³xa² tē³li²sxā³ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa²
wa²hi³lxain¹kxa² yā¹nxe³kxe³hū³nxe² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ya³lu²kxi²sxā³
a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³ju³tan²te²kxa³ya³lihu² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹na²hē³li¹. 15 Nxe³jut³su² ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³txa² a²ne³kxai³tāu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹.
Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² o²la³kxi²nū¹hain¹na³li¹. A³lan²ta²

whāi²na¹ ka³nxah³ta² whāi²na¹ nxēn³tain¹na³li¹. Nxēn³tai¹nha²kxai³
jah¹la² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² i³hau³ko³tū¹hain¹tu¹wi¹. 16 Nxain¹sxā³
hai³txi³ he³ja³lu²kxain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²ain¹ju³ta²
yū²nxa³ha²kxai³ tūh³na² ai³lain¹tāu³a² u³je³na³ka² wān³ya³lu²ju³ta²
khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³lho³li¹. 17 Nxe³yān¹ta¹
O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a²
ā³wxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² i³hau³ko³tūh¹khai³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³sxā³
ka³wā³lxa² wi¹jau³xa² ka³tēn³ti³hi¹tē³jau³xa² ā³sa²so¹nū¹hain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³ya³kxa²
i³nān³si¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² nxe³sa³na²hē³la².

8

Ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxa² wxa²hai¹tā³ta³lu²n²jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² ha³teh³nxā³nxa² sa²tā¹ta³kxi²txā³nxa²na²
a²ne³ki³san¹txā³nxa² wxa²hai¹tā³kxi²na²hē³la². Wxa²hai¹tā³kxi²ka³tu³
oh³nāu³an¹tū³ka³txa² ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². Ye³ha¹la²
so¹lxi³ ka³nah²nxe³sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². ² Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹tū³ka³txa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹tū²ka³txa² Txa²wā¹sū³na² ne³kaix³tāu³a²
yxau³ain¹tū³ka³txa² wxā³ain¹na²hē³la². Wxā³ain¹nū²la² wāi²lhū³ka³txa²
ū³hū²xai³ain¹na²hē³la².

³ Nxe³ain¹ti³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² ā³xah³la² wxā³ye²na²hē³la².
Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sī³na²
ū³thū²kxi²ka³txa² ā³tū³na²hē³la². Ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² nxe²yxau³tē³na²
ou²ro²ka² we¹tain¹tē³na² hxi²tē³nha²sxā³ ā³tū³na²hē³la². Nxe³nū²la²
a²wha³lxin¹txa² wi¹lū³khai¹nxe³ta³ wha³lxin¹txa² ne³kix³khai¹nxe³tē³na²
sa²nū¹ain¹na²hē³la². Sa²nū¹ain¹ka³tu³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa²

yxō²i²tū³ka³txa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²nū¹hain¹jau³xa² sa²so²
ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² wi¹lū³ta³wha³lxin¹txa² sa²so² nxe³na²hē³la².
Nxe³sxā³ txah³lxa³kxa² ā³xa²ka³txa² ne³ka³nah²nāu³a² ūh³wxe³sxā³
Txa²wā¹sū³nai²li² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². A²nxe³ka³txai²li² ou²ro²ka²
we¹tain¹kat³su² ye²ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sxa³ka³txai²la¹wa².
⁴ A²nxe³ta³wha²lxin¹txai²na² sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²hain¹jau³xai²na²
sa²kxai³ nxe³te³na² ka³la³ye²na²hē³la². Oh³xan¹jah¹lai²na² hxi²ka²
sa²sai¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ka³la³ye²na²hē³la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su² ha³nxe²a² wha²lxin¹txa²
ē¹nai²na² sa²so¹nū²la² txah³lxa³kxa³txin³txi² ne³ka³nah²nāu³a² ha³nxe²a²
i³te²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kix³sxā³ so¹na²hē³la². Ne³kix³sxā³ so¹ka³tu³
yuh³xan¹ko³xai²na² ā³na¹na²hē³la². Ā³na¹ha²kxai³ kāin² i³ta³li¹ye²ha²kxai³
kāin² i³ha³lai³ni²ye²ha²kxai³ kxīh³nxa² kāin² i³ka³ta³ta³tūh¹lxī²yai¹nha²kxai³
nxe³na²hē³la².

Wāi²lhū³ka³txa² i³yau¹ū³jau³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki²
te²nū³ka³txa² wāi²lhū³ka³txa² wxa²no²la³kxi²xai³si¹hain¹jau³nū³su²
i³hau³ko³tain¹na²hē³la².

⁷ Nxa²ha¹te¹ ā³si³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wāi²lhū³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ yuh³xai²nān¹ko³xa²
wā³yxū³la³ka² kāin² wē³hā¹ha²kxai³ ha³nxe²a² kāin² i³khai¹nxe³ha²kxai³
a²ti³ha²yau³xa² sa²so¹ha²kxai³ nxe³te²kxai³ yuh³xai²nān¹ko³xa²

ã³na¹ye²na²hẽ³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² a²wã³kxi³kxai³ i³hxn³nha²kxai³ sa³wxe³na² hi³sa³ka³txa² a²wã³kxi³kxai³ i³hxn³nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ka³na³ka³nat3sxã³ i³hxn³nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ha¹li¹ on³nha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². A²nxe³tãu³a² si³sa² whãi²na¹ i³hxn³na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wã²i²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ wã³la³ka³thũ³ka³txa² i²a¹hẽ³la². Nxe³ka³txa² whãi²na¹ i³na²hẽ³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹ye²ha²kxai³ i³ye³nai²li² ã³na¹yain¹na²hẽ³la². ã³na¹yain¹ka³tu³ i³ye³nai²li² a²wã³kxi³kxai³ a²ti³ha²yau³xa² i³ã³lxa³ti³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²yo²ha²tih³nãu³a² sa²kxai³lu² a²tih³ha²yau³la³ i³wet1sa²kxai³ a²yo²ha²tih³nãu³a² sa²kxai³lu² i³yau³khai³lxa³ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
9 Nxe³ye²ha²kxai³ ai³nai²na² sa²kxai³lu² ka³ten³ti³ hãu¹te²na² sa²kxai³lu² a²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³na³te²a² ya²lun¹ti³ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹lin¹te²a² ka³ten³txi³ hãu¹ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su² i³ye³na² hãu¹xai³ka³lo³ai²na² na³vi²o²ka³lo³ai²na² ju¹ta² yã¹nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ka³na³ka³na³ju³ta² ã³kho³ta³lxi²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ha¹lin¹ju³ta² ã³kho³txa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ wã²i²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ hi³ka²ta³a² oh³nã¹ki³a² i³i³ki³a² yuh³xai²nã¹ko³xa² a³hi²ye²na²hẽ³la². Ya³wi³ta³ka³txa² yã¹nxe² i³i³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ ka³wã³lxa² kãin²jau³xa² ã³na¹ha²kxai³ kxĩh³nxa² ka³wã³lxa² a³li³xi²ju³ta² ã³na¹ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
11 A²nxe³sxã³ hi³ka²ta³ai²na² a²i³lxa² Ab3sĩn²to³ki³su¹ nxe³na²hẽ³la². A²nxe³ki³ai²na² a²i³lxa² si³yxau³tãu³a² tã³n³ki³su¹. Nxe³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ ka³wã³lxi²na² a²wã³kxi³kxai³ yau³ka³na³ka³na³ju³ta² tã³n³ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ yau³ha¹lin¹ju³ta² tã³n³xa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³ye²ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nã¹ko³xa² yxau³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txi³na²hẽ³la², i³yau³xa² tã³n³yau³ye²ha²kxai³la².

12 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ a²wã²i²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ u³je³na³kai²li² i³la³kxai²li² hi³ka²tai²li² nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹lin¹sxã³ wi¹lxi³ye²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²lan²ti³su² a²wã³kxi³kxai³ ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ye³ha¹lin¹sxã³ wi¹lha²tet1je²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ ka³nxah³ju³ta² te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ã³ka³nxa¹hi²ye²na²hẽ³la².

13 Nxe³nũ²la² oh³sĩ³nãu³a² tau²ta²ta² kãin²te²a² ã³ni³nxa² wxã³na²hẽ³la². Wxã³sxã³kaix1te³nah¹lxi¹.

— A³kwe¹ a³kwe¹ a³kwe¹. Yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹. Oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² a²wã²i²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²xai³lain¹jah³la²nãu³nũ³a² nxain¹tãu³a¹ khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹. Nxe³na²hẽ³la².

9

1 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ a²wã²i²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ oh³sĩ³na² hi³ka²ta³a² i²a¹hẽ³la². A²nxe³ki³a² oh³xa² a³hi²sxã³ yuh³xan¹ko³xai²na² sxan³ta²wa². A²nxe³sxã³ hi³ka²ta³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² a³hi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² sya²ve²ka³txa² ùh³yo²than²ki³ka³txa² sa²nũ¹nyhain¹na²hẽ³la². Yuh³xa²

kxīh³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²ki³ka³txa³nū³a² sa²nū¹nyhain¹na²hē³la².
 2 Nxe³te³na¹ yuh³xa² kxīh³nxē¹na² u¹tē³na² ūh³yo²than²kxi²na²hē³la².
 Ūh³yo²than²kxi²tāu³a² ha³nxē²a² a²ha³lxin¹txa² a³li³na²hē³la².
 Fo³kāu²tē³na² kāin²khai¹nxe³tē³na² kāin² i³ha³lxi¹kxa²yā¹nxa² au³tāu³a²
 i³ha³lxin¹na²hē³la². Nxe³te³na¹ ha³lo²a² whāi²na¹ i³ka²nxah¹na²hē³la².
 3 A²ne³ju³tai²na² a²ha³lxin¹txa² a³li³tāu³a² ta³ka²ta³su² kāi²lxite²nāu³xa²
 a³li³na²hē³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² ā³wxā³ain¹na²hē³la². Ā³wxā³ain¹te³na¹
 i³nū³kūn³si¹hain¹na²hē³la². Sxe³sxe³kxa² ki³khe¹khaix¹te²ju²hē³la².
 Nxe³jut3sū³nxē²i³nū³kxūn³tain¹na²hē³la². 4 I³nu³kxūn³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Yuh³xai²na² si³sa² kho³jah³lxix³txa³hē¹li¹.
 Ha³lo²ai²na² kwa²wen¹te²a² yo²ha³kxa¹ kho³jah³lxix³txa³hē¹li¹. Sa³wxen³na²
 yo²ha³kxa¹ kho³jah³lxix³txa³hē¹li¹. Hāi¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na²
 ū³ta³ka² sai¹sxā³ a²ye³ha³na³kxa² ye³wha²li¹nhā²nxa³te²nāu³xa²
 so¹lxix³ Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxix³sxa³te²nāu³xa² so¹lxix³
 5 I³khāuh³lxa³ti³tain¹yah³lxix³hē¹li¹. Yxān¹ta¹ su²lhā³ain¹yah³lxix³txa³hē¹li¹.
 Nxe³sxā³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ā³ki³wa³tāu³ki²sxā³
 ā³ti¹tāu³a¹ nxe³txain¹yah³lxix³hē¹li¹. Nxe³ain¹na²hē³la².
 A²nxe³jut3su² ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³tai²na² sa²kxai³lu²
 sxe³sxe³kxa² ki³lī³kxa² yā¹nxe³na²hē³la². 6 Jā¹nxe³jut3su²
 a²nū²a² khāuh³lxa³txi³nhain¹ju³ta² ya³lu²ti³te³nain¹ta¹ hxi²kan¹txi³
 ya³lu²ai¹nxa³lho³la². Nxe³ain¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya³lu²na¹ju³ta² so¹lxix³ ten³sa³nha¹. Nxain¹kxan²ti³nū¹ hai³txi³
 ya³lu²ai¹nxa³lho³la².

7 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ta³ka²ta³a² kāi²lxite²nāu³xai²na³ sa²kxai³lu²
 ka²va¹lhū³na²hē³la². Ka²va¹la² he¹kxi²te³lhxā³ ai³ain¹kxa²
 yā¹nxe³na²hē³la². A²ne³ka³nāu³a² ne³hē¹nhā²ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a²
 ne³hē¹nhā²na²hē³la². A²yen³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²
 yen³nhū³na²hē³la². 8 A²ne³kxī³sai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha²
 ne³kxi³sxū³na²hē³la². A²wxi²ai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la² wxi²hū³na²hē³la².
 9 A²ha³la³san¹ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a² ū³whih²kxi²nhā²na²hē³la².
 Nxe³sxā³ hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la² ū³si³kū¹nhā²sxā³ ka³lxa¹khai¹nxe³sxā³
 ā³nxai³kxai²nān²tu³ ā³nxo³khaix¹nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Jā¹nxe³jut3sū³nxē²
 ā³ni³nain¹kxai²nān²tu³ nxe³jut3sū³nxē² ā³nxo³tain¹na²hē³la². 10 A²nxe³sxā³
 a²sa³wē³lxai²na² sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa² a²ki³ki³lxa² ki³lī³kxa²
 yā¹nxa²hē³la². A²nxe³ju³kxai³lu² ka²va¹la² sa³wē³lxai²na² sa²kxai³lu²
 a²nū²a² i³wai¹kxai²nān²tu³ ye³khāuh³lxa³thi¹nain¹na²hē³la². I³la³kxa²
 ki³ha¹li¹ ki¹ha¹li¹ ka³na³ki² ā³ki³wa³tāu³kxi²tāu³a² nxēn³tain¹na²hē³la².
 11 Jā¹nxe³jut3su² ta³ka²ta³a² kāi²lxite²nāu³xai²na² sa²kxai³lu²
 a²hxi²kan¹jah¹la² yū³na²hē³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² kxīh³nxē¹na² u¹tē³na²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² na²hē³la². Nxe³te²na² i³lxa²sa¹. E³bre²a² wān³txai²na²
 sa²kxai³lu² A³ba³tō³jah³lo²su¹ nxe³ha²kxai³ Kre²ka² wān³txai²na² sa²kxai³lu²
 A³po³li³ō²jah³lo²su¹, nxe³ha²kxai³ nxe³na²hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ yuh³xai²na² khāuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yu³ka³na³ka³nat3sxā³
 ne³ki³son³na³la². Yxān¹ta¹ yu³tha¹lon¹na³la².

13 Nxa²ha¹te¹ ā³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt1sxā³ a²wāi²lhū³ka³txa²
 wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³ wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la².
 Txah³lxa³kxa³txai²li² ou²ro²ka² we¹tain¹ka³txa² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²ka³txai²li² a²ne³txau³xa² ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ yū³na²hē³la².
 Nxe³te²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² wān³txa² e³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la².

A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² sxa³na²hē³la².
 14 A²nxe³sxā³ wān³txa² ain³kxi²na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² jah¹la²
 wāi²lhū³ka³txa² kwēn¹ta² o²la³kxi²jah¹lai²na² a²ne³nxē³na² ain³kxi²jau³su²
 na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxī¹:

— Nxex³sa²lxī¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ oh³xan¹jah¹lo²nāu³xa² ka³wā³lxa²
 Eu³fra²te²yau³xa² kāin²khaix¹jau³xa² tai³kxi²nha²sxā³ sxa³ain¹te²nāu³xai²na²
 sa²ta²la³kxi²txai¹nhē³li¹. Nxe³na²hē³la².

15 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxain¹na²hē³la². A²nxe³sxā³ a²kxā³nxa¹
 sa²ta²la³kxi²lā³jah¹lo²nū³a² ī³hau³kot3tain¹na²hē³la². A²nū²a²nāu³xa²
 ka³lxa¹khai¹nxe³te²nāu³xa² a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ka³na³ka³nat3sxā³
 ī³ya²lu¹tai¹ni² a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ha¹lon¹tāu³a² sa²kxai³lu²
 sa²wa²su¹tai¹ni² nxe³ju³ta²nū³su² ī³hau³kot3tain¹na²hē³la². Ha³lo²a²
 ī³lxī²je³na² hau³kon³sxā³ kwē³ko³ni² i³la³kxa² ī³lxī²je³na² hau³kon³sxā³
 tī¹i² a³lan²ta² ī³lxī²ju³ta² hau³kon³sxā³ a³la²ni² u³je³na³ka²
 ki³ka³la³xi²ju³ta² hau³ko³ni² nxe³je³na² sa²ta²la³kxi²ju³ta²nū³su²
 ā²la² ī³hau³kot3tain¹na²hē³la². 16 A²nxe³jut3su² sa²ta²la³kxi²sā³te²na²
 a²nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxa³aaaa¹khaiiiiix1nxe³na²hē³la².

— Tu³sēn²tos2 mi³lyōes2 nxe³tū³ka³txi³su¹. Nxe³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la².
 A²nxe³tū¹ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ka²va¹la² ka³ti³ya³kxi²sxā³
 ā³naun³tain¹na²hē³la². 17 Nxe³sxā³ ī²a¹tū³ka³txa² nxe³te³nah¹lxī¹.
 Ka²va¹la² ka³ti³ya³kxi²tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³ai²na²
 kwa³thi³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² yā¹nxe² he³hen³nha²kxai³
 ja³sīn²to² yā¹nxe² wī³win³nha²kxai³ ē³syo²fre² yā¹nxe² sa³te³sa³ten³nha²kxai³
 nxēn³tain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ ka²va¹la² a²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la²
 ne³ki³hū³na²hē³la². A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i³jut3sū³nxe²
 yxo²a³li³ha²kxai³ a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³ ē³syo²fre²nū³hū³nxe²
 yxo²a³li³ha²kxai³ nxe³yain¹na²hē³la². 18 A²nxe³te²ka³ya³lhu²
 ka²va¹la²nāu³xa² yxo²a³li³ju³ta² ha³nxe³lxī³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa²
 ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txain¹na²hē³la². Ha³nxe²a² yxo²a³li³ha²kxai³
 a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³ ē³syo²fre²nū³xa² yxo²a³li³ha²kxai³
 nxe³yai¹nha²kxai³ a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹tain¹na²hē³la².
 A²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ ka³na³ka³na³te²nāu³xa² ya²lun¹tai¹nha²kxai³
 a²wā³kxi³kxai³ nū³ka³txi³ha¹lin¹te²nāu³xa² ā³wa²sut1sxā³ yxau³ai¹nha²kxai³
 nxe²xai³lain¹na²hē³la². 19 A²nxe³sxā³ ka²va¹la²nāu³xa² a²yo²ai²na²
 ha³nxe³lxī³ha²kxai³ a²sa³wē³lxa² ha³nxe³lxī³ha²kxai³ yxain¹na²hē³la².
 A²sa³wē³lxa²na² sa²kxai³lu² txih³xa² ne³ka² yā¹nxe³na²hē³la². A²ne³ka²
 yū³te²an²tu³ a²wxi²ai²na² ha³nxe³lxa³txi³ ī³yī³nē³te²jai¹ti²tu³wa².
 Jā¹nxain¹na²hē³la².

20 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² ka³ten³sa²te²nāu³xa² hai³txi³
 ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² a²na¹ai¹nxa³hē³la². Hāi¹nxe³sxā³ a²ta³a²
 sa²nēn¹kxai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² ou²ro²ka³txa²
 ta³nxa² pra²ta²ka³txa² ta³nxa² brōn²se²ka³txa² ta³nxa² txah³lxa³ka²
 we¹kxi²ka³txa² ta³nxa² hi³a² we¹kxi²ka³txa² ta³nxa² nxe³sxā³ yen³ka²
 ī²li³ka³txa² tē³nū²la² txa²wā¹sū³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² wet1sxā³
 sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Yxān¹ta¹ ka¹txai²li² hxi²kan¹txi³ ī²nha²nxa³ha²kxai³
 a²ne³nxē³na² ain³kxi²nha²nxa³ha²kxai³ ī³sa²yxau³sxā³ ā³nxa²nxa³ha²kxai³
 nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². 21 Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² su²lhā³nyhain¹ni²
 tih³na³la² ā³nan³nyhain¹ni² in³txa² txu¹ha² ko³ti³hin¹khaix1nxe³sxā³

o²la³kxi²nyhain¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhain¹ni² nxain¹na²hẽ³la².
 Jã¹nxain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ kq³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²li² a³na¹ai¹nxa³hẽ³la².

10

In³txai²na² ha³teh³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²jah¹la²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la² nũ³cxũ³khai¹nxe³jah¹la²
 oh³xan¹ko³xa² a³li³nũ²la² wxa²ka³nxi²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na²
 a²wã²lai²na² sa²kxai³lu² o³sĩ³nhũ³ka³lo³su² wih²kxi²nha²na²hẽ³la².
 A²ne³ka³nãu³a² txih³xa²ta³a² ke¹lhũ³nxe² ũ³nhe³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
 A²yen³nãu³a² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxe² ye³ki³i³na²hẽ³la².
 A²yu³kxai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe² i³jut3sũ³nxe² yu³ki³la³kxi²na²hẽ³la².
² A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³teh³nxã³nxa² li²vro³txã³nxa² jũx1txã³nxa²
 sa²hai¹sxã³ hxi²tẽ³nhã²na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² i³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a²
 a³nxai³na²hẽ³la². A³nxai³ka³tu³ a²yu³kxa² wi¹tãu³a² sa²kxai³lu² i³ye³nai²na²
 ũh³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³kai²na² a²wã³tãu³a² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
 tũ³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². ³ Nxe³nũ²la² kãin² i³wxan¹na²hẽ³la².
 Ya²na¹la²ta³a² i³lxãuh³na³kxi²jau³hũ³nxe² i³wxan¹na²hẽ³la². I³wxan¹nũ²la²
 ha³lai³xa² nũ³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tũ³ka³txa²
 i³xyi²nxũ³xain¹na²hẽ³la². ⁴ I³xyi²nxũ³xain¹nũ²la²:

— Wãn³txa² i³xyi²nxũ³xain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹la¹tũ¹xã¹. Nxa¹ta¹
 wãn³txa² oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wãn³txa² ha³lai³xa² nũ³ka³txa² e³lain¹jau³xai²li²
 ũ³wha²li¹txa³hẽ¹li¹. Ka²nahx2sxã³ wxa²e¹nãu³ai²na² hãi¹nxĩ¹ka³tu³
 ain³kxi²yxau³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³nai²li² tũ³yu³kũ³nha² ha³lo²a²nãu³a²
 tũ³wxe³nha² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a²
 sa²hxi²ka³la¹nhã²na²hẽ³la². ⁶ Sa²hxi²ka²la¹nha²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³jah¹lo²sa¹wi¹.
 A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² ka³ten³su² kan²txi³
 yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹. A²wi¹ju³ta² ne³ki³so³nxa³jah¹lo²su² na³li¹.
 A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² txa²wã¹ha³lo²a² whãi²na¹ oh³nãn¹ko³xa²
 whãi²na¹ i³ye³na² whãi²na¹ i³yũ¹jah¹lo²su² na³li¹. Yen³kxa² whãi²na¹
 oh³nãu³an¹te²a² yen³kxi³su² ta³nxa² yuh³xan¹te²a² yen³kxi³su²
 ta³nxa² i³ye³na² hãu¹ain¹te²su² ta³nxa² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹
 we¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ hĩ¹na² txa²wã¹ha³lo²a²
 ne³ki³son³ju³ta²nũ³su² yau³son³na³li¹. ⁷ Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹jah¹la²
 ne³ki³san¹jah¹la² wãi²lhũ³ka³txa² o²la³kxi²te³lhã³ nxe²na³li¹.
 Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ten³kxi³jau³xu¹tai²na²
 e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² a²kxã³nxai³tã² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na²
 i³hen³txi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa²
 e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² e³ta³lun²nũ²la² wãn³txai²li² oh³nãn¹jau³xa²
 ain³kxi²na¹jau³xai²li² aĩ¹ain³kxi²na²hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. I²txa²hẽ³li¹. Oh³xan¹jah¹la² I²txa²hẽ³li¹. A²yu³wi¹tãu³a²
 i³ye³na² tũ³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³wã³tãu³a² ha³lo²a²nãu³a²
 tũ³yu³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li² ha³teh³nxã³nxa² jũ¹lxi³txã³nxa²
 hxi²tẽ³nha²txã³nxa² ai³sxã³ so¹kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

9 Nxe³sa³ha²kxai³ ai³na¹nũ²la² ha³teh³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²jah¹la² i³ye³kxi²na¹hẽ³la², ha³teh³nxã³nxa² ũ³hũ¹sa²si¹ha¹jau³sa². Nxe³na¹ka³tũ³ i³wa²lũ³xi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxai¹:

— Txa²nxã¹nxai²li² sa²so¹kxi²sa³wi¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ Ta²nxã¹nxai²li² i³yai³nhxa³txa²hẽ³li¹. I³yai³nhxa³tin¹kxai²nãn²tu³ wxa²yo²ai²na² nãn³ye¹nxai²ha²kxai³ wxa²ẽ¹nũ³ai²na² tan³ye¹nxai²ha²kxai³ ye¹nxai²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa² so¹kxi²na¹ka³tũ³ i³yai³na¹hẽ³la². I³yai³na¹tũ³a² nãn³nhẽ¹la². Txuh³ha² nãn³jau³hũ³sxã³ nãn³nhẽ¹la². Txa²ẽ¹nũ³ai²na² i³yo¹li²na¹tũ³a² tan³nhẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² ãh¹lxai³sxã³ e³kxi²sain¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hẽ³la². Ain³kxai¹na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tah²yau³nũ³a² i³ye³kxi¹nxai²ha¹jau³nũ³a² ãh¹ i³ye³kxi¹nxai²ha¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² i³hen³txi¹nxai²ha¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka³txi³nũ³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nũ³xa² a²nũ²a² nũ³ka³txa² kãi²lxai³tũ³ka³txi³nũ³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nũ³xa² a²nũ²a² ã³xa² wãn³txa² e³tũ³ka³txi³nũ³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nũ³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³nũ³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txi³nũ³xa² nxe³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

11

A²nũ²a² i³yo²nũ¹nain¹ya³jah¹lo²nũ³xa² i³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² hau³ko³ka³txa² ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la². ũ³hũ¹sain¹te³nah¹lxai¹:

— Nxex³sa²lxai¹. Hau³ko³ka³txa² sa²so¹sẽ¹li¹. Sa²son¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ũ³hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹. A³lu²ju³ta² ũ³hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ txah³lxa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ka³txa² te²yã¹nxe³ ũ³hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹ka³tũ³ a²nũ²a²nũ³xa² Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhã³ wxã³tũ³ka³txa² wxa²hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹. Ka³lxa¹ju³ta² wxa²hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹.

2 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ hãi¹nxã¹txa²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² e³la² kãin²tãu³a² ũ³hau³ko³ka³txa²hẽ³li¹. Nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³xa² a²ha³lo²ai²la¹wi¹.

A²nxe³tũ³ka³txi³nũ³xa²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³tũ³ka³txi³su² ha²kxai³ sxi²je³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³je³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩn³su² ha²kxai³ nxe³thĩ³na² yxo²kwĩ¹kxai¹nha²kxai³ wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹. I³la³kxa² ka³lxa¹khai¹nxe³ sa²tã³tĩ¹tãu³a² 42 nxe² i³la³kxa² sa²tã³tĩ¹tãu³a² wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹.

3 Nxa²ha¹te¹ txa²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² i³yo²nũn¹sain¹te²a² i³hxi²ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxai¹na¹kxai²nãn²tu³ Txa²yo²wãn³txa² i³hen³txain¹tu¹wi¹. A²nxe³ya³te²a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² i³ãin²ta³kxi²ya³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²wã²la²ka³lo³khai³xa² sa²kẽn¹ka³lo³a² so¹lxai³ ũ³whi²kxi²nha²sxã³ ai³sxã³ i³hen³txain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxã³ 1.260 nxe² a³lan²tãu³a² i³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².

4 Jã¹nxe³sxã³ i³hen³txain¹te²na² ha¹li¹nha²kxai³ o³li³ve²ra³ka³ta³txa²yã¹nx2na³la². Nxe³kxat3su² a²yau³xa² sa²sai¹ki³kxai²nãn²tu³ lã³pi³ãu²ka³txa² ã³nẽ¹nã³wih¹ki³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² sa²kĩ³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³tai²na² yã¹nxe³sxã³ in³txa² ha¹lin¹ya³te²a² Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³nẽ³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ẽ¹nũ³ai²na² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta²

yū²na³la². Nxe³kxa²yā¹yxah³nx2na³la². Nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 Si³yxau³tāu³a² a²ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
 yen³nāu³a² he¹ain¹na²hē³la². 5 A²nxe³te²kxai³la¹ a²nū²a² i²li²te²na²
 a²e¹nān¹jau³kxai³lu²:

— Jah¹la² ha¹lin¹ya³jah¹lai²na² ten³nxa³nhai¹. Su²lhā³ai¹na¹tū¹xā¹.
 Nxain¹kxai²nān²tu³ in³txa² ha¹lin¹te²na² hi²sen³su² ha³nxe²a²
 i³yo²sai¹nha²sxā³ wān³txi³hxa³nai¹nhī³nx2nā³la². Nxe³sxā³
 wān³txi²ya²lun¹txi²hxa³nai¹nhī³nx2na³la². 6 Nū³kxūn³jah¹lo²nāu³xa²
 ha¹lon³txi³yah³na²hē³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 i³hxi²ka¹tain¹kxe³su² yū³ya³ha²kxai³ a²e¹nai²na² e³ya³te³nah¹lxī¹:

— Hī¹na² wē³hā¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Wān³txa² i³hen³txi³
 ta³lu²nain¹sā²na¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³ wē³hā¹xi²hī³nx2nxa³wa².
 Te²yā¹nxe³sxā³ i³yau³xa² i³ā³lxā³ti³sxā³ a²ti³ha²yau³hū³jau³su²
 i³wet¹si¹jau³su² hxi²ka¹nai¹nhī³nx2na³la². Te²yā¹nxūn³sxā³:

— i³ta³ka³txa² yuh³xan¹ko³xa² i³sa²si¹hā¹a¹tū¹xā¹. Nxain¹kxai²nān²tu³
 ya²la³tu³ i³to³nai¹nhī³nx2na³la².

7 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² wān³txa² i³hen³txi³ta³lu²nain¹nū²la²
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² yuh³xa² kxih³nxē¹na²
 u¹tē³na² a³li³jah¹lai²na² hi²sen³tu³ti¹ in³txi³nāu³xa² ha¹lin¹jah¹lo²nāu³xa²
 ā³nhe¹kxi²yah³na²hē³la². Ā³nhe¹kxi²yah³nū²la² in³txa²
 ha¹lin¹te²nāu³xa² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³nxe³thin¹khaix¹jah¹la²

hi²sen³kxai³lu² sun²tā¹ain¹na²hē³la². 8 Nxe³nū²la² a²nū²nāu³xa²
 ya³lun¹txi²jah¹lo²nāu³xa² tē³sxā³ sxi²je³na² ū³wxe³ain¹na²hē³la².
 Ha³lo²a² sa²tā³ain¹na²hē³la². A²nxe³thi³nān¹tū³ka³txai³tā²
 a²kxā³nxai³tā² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ta¹hxi²ti³ai¹ti²tu³wa².

Nxe³thi³nān¹tū³ka³txi³nāu³hxi²tē³x¹ta³lxī³ ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²
 so¹lxī³ kāi³ai¹nha²kxai³ So³to²ma²thīn³su² yā¹nxe³na²hē³la².
 Te²yā¹nxe³ju³ta² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² en²txi²sa²tē³ai¹nha²kxai³
 E³ji²ta²ko³su² yā¹nxe³na²hē³la². Nxe² i³lxī³hain¹na²hē³la².

9 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxā¹txi³nāu³xa² a²nū²a² nū³ka³txi³su²
 te²na² wxā³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹ wxā³ai¹nha²kxai³
 wān³txa² yau³tā³xa² e³tū³ka³txa² wxā³ai¹nha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txa²
 kāi²lxī³tū³ka³txi³nāu³xa² wxā³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². Nxain¹te³na¹
 ya³lu²jah¹la²nāu³xa² i²ain¹na²hē³la². i²ain¹ka³tu³ hai³txi³ ya³lu²te²nāu³xa²
 sa²nī³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su² te³nain¹na²hē³la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²tāu³a² āh¹ ne³ka³kat3sxā³ a³lan²nūn³tāu³a² sa²nī³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su²
 te³nain¹na²hē³la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ i³lxā³thi¹nxa³tū³ka³txa²
 yuh³xan¹te²nāu³xan²tu³ i³ka³li³hain¹na²hē³la². In³txa² ha¹lin¹jah¹la²nāu³xa²
 ya³lu²yain¹ju³ta² i³ka³li³hain¹na²hē³la². Nxe³jah¹la²nāu³xa² hxi²ka²
 a²kxā³nxa² i³lxā³thi¹nai¹nxa³tū³ka³txa² ko³nxe³ti³ i³yī¹li²hai¹nha²kxai³lu²
 hxi²ye¹ta³lxī³si¹hain¹na²hē³la². Nxe³kxe³su² kwēn¹ta² ya³lu²yai¹nha²kxai³
 ka³li³hain¹jau³su² yen³kxa² ū³hū¹nyhain¹na²hē³la². 11 Nxa²ha¹te¹
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³lan²tāu³kxai³lu² āh¹ ne³ka³kat3sxā³ a³lan²tāu³kxai³lu²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² in³txa² ya³lun¹txi²jah¹la²nāu³xa² a²wā³nē³na²
 i³ya¹txa²hē³la². i³ya¹tha²kxai³ ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²yah³na²hē³la².
 Nxe³ya³ha²kxai³ ju¹tai²na² i²ain¹tū³ka³txa² kāin² o²lain¹na²hē³la².

12 O²lai¹nhī¹na¹ wān³txa² oh³xan¹jau³xa² ain³kxain¹na²hē³la².
 Ain³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Ka³la³a² wxā³ja¹hē³le¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² in³jah³la²nāu³xa²ya³lun¹txi³sxā³ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ya³te²a²ha¹lin¹te²a²ka³la³ya³ha²kxai³o³sĩ³na²ā³wi¹ya³nha²hē³la². Nxe³sxā³oh³xan¹ko³xa²ā³wi¹ya³nha²hē³la². A²nxe³ju³tai²li²ko¹ko¹sain¹tū³ka³txa²ĩ²kxain¹na²hē³la².¹³ A²nxe³tāu³kxih³nxa²kāin²ĩ³ka³ta³ta³tūh¹na²hē³la². Sxi²jen³nāu³ai²na²hxi²ka²han³ka³tū³nxe³thĩ³na²thĩ³ka³na³ka³nat3sxā³a³lu²lhxa³tā²hē³la². Nxe³ti³kxai³lu²a²nū²a²yxau²xai³te²na²ka³lxa¹te²nāu³xa²7.000 nxe³te²nāu³xa²ā³ya²lu¹ta³lxain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹sxi²ye³na²ka³ten³su²wā³kon³ta³nū³ka³txa²on²tain¹na²hē³la². A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³tāu³a²oh³xan¹jah¹la²sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².

¹⁴ A²nxe³jut3su²yuh³xai²nān¹ko³xai²na²khāuh³lxa³txain¹ju³ta³nū³su²yu³tha¹li¹wa³to²hi²na³la². Yxān¹ta¹yu³ka³na³ka³na³ton³na³la². Wa³su¹txi³wxā³tu¹wa².

Wāi²lhū³ka³txa²a²ne³ki³sa²wxa²no²la³kxi²jau³su²

¹⁵ Nxa²ha¹te¹ā³xah³lai²na²sa²kxai³lu²a²wāi²lhū³ka³txa²wxa²no²la³kxi²jah¹la²ne³ki³san¹jah¹la²wxa²no²la³kxi²na²hē³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tū³oh³xan¹ko³xai²na²a²nū²a²ka³lxa²khai¹nxe³sxā³e³lain¹jau³xa²ain³kxai¹na¹hē³la². Ain³kxai¹na¹te³nah¹lxī¹:

— A²nū²a²yuh³xan¹ta²nū³ka³txai²na²a²hxi²kan¹ta²ĩ³hau³ko³ju³ta²ne³ki³son³na³li¹. Hī¹na²ā³wē³not3tu¹wi¹. Txa²wā¹hxi²kan¹ta²Si³yxau³jah¹la²Kris2tu³jah¹lo²su²ha²kxai³wē³non³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na²Txa²wā¹sū³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tāu³lo³ju³ta²na²hai³txi³ne³ki³so³nxa³lho³li¹. A²nū²a²nāu³xai²na²a²yo²ha³kxa¹ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ai¹nhē³la².

¹⁶ Nxa²ha¹te¹a²nū²a²hxi²kan¹te²nāu³xai²li²Txa²wā¹sū³na²yen³nāu³a²ā³wxe³sxā³yxau²xai³lain¹tū³ka³txin³txi³hxi²kan¹ta²ā³wxe³ka³lo³a²ā³wxe³ain¹tū³ka³txin³txi³ā³ka³ti³lhu³ta³kxa²wxe³sxā³Txa²wā¹sū³na²sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².¹⁷ Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Sū³nāi³. Txa²wā¹sū³na²Si³yxau³ka³si¹lxī¹. Nū³kxūn³ta²Si³yxau³ka³si¹lxī¹. Ka³ten³su²yxau²sa²tē³jah¹lo²si¹lxī¹. Te²yā¹ju³tain²txi³a²kxā³nxa²a²ka³ten³su²yxau²xai³lin¹ta²wi¹. Hī¹na²nū³kxūn³khaix1n¹nha²kxai³a²nū²a²yo²ha³kxa¹hxi²kan¹txi³lot3sa²nhīn¹ju³ta²ā³si³wxen³tu¹wi¹.

¹⁸ A²nū²a²nāu³xa²Sū³na²wān³txa²te³nai¹nxa³te²nāu³xa²ĩ³an³ta³kxi²nxain¹na²hē³li¹. Jā¹nxe³nūn³sxā³ye³jen¹na²ĩ³an³ta³kxai¹nīn¹tu¹wi¹. A²nū²a²ya³lu²te²nāu³xai²na²ka³ten³su²yxau³ai¹nhī¹nai³tā²kāi³sxā³yxau³ain¹ju³ta²a³ya³ta¹nīn¹tu¹wi¹. Wi¹ta³nxa²ko³nxe³ta³nxa²a³ya³ta¹nīn¹tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³wxa²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²wxa²wān³txa²ĩ³hen³txai¹nīn¹kxe³nāu³xa²Je³su²jah¹lai²na²wān³txa²yo²ĩ²ain¹te²nāu³xa²nxe³te²nāu³xa²ũ³yo³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Kāin²te²su²kāi²nxa³te²su²nxe³kxan²ti³ũ³yo³hai¹nīn¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹yuh³nāu³xa²ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²ko³nxe³ti³kāi³ain¹kxa²yo³ha²ko³nxe³ti³ĩ³yī¹lain¹sxā³ĩ³wai¹ta¹nīn¹tu¹wi¹. Jā¹nxīn¹jut3su²sa²nēn¹kxi¹nxa²sī¹na¹wi¹.

Nxe³na²hē³la².

¹⁹ Nxe³ka³tū³oh³xan¹ko³nāu³a²Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²sa²yo²than²na²hē³la². Kai²syē¹na²ou²ra³ka²we¹tain¹te³na²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²wi¹lhin¹sxā³ĩ³ye³kxi²nū¹nhē³jau³xa²ũ³wha¹na²hē³la². A²nxe³tē³nai²na²sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²sxa³ye²na²hē³la². Nxe³tāu³a²ha³lo²a²kāin²ha³lai³ni³ha²kxai³a²nū²a²e³kxi²jau³xa²

ain³kxi²ki³sa²kxai³ kãin² wa³tu³ka³nxe³ha²l²kxai³ ha³lo²a² kxih³nxai²na²
ĩ³ka³ta³ta³tũ¹ha²kxai³ wã³yxũ³la³ka² kãin² sĩ³nxe³ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².

12

Ka³yxuh³xa² kQ³nxe³khaix1te²a² i³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² oh³xan¹ko³xa²nãu³a² wã³nxĩn¹khaix1ju³ta²
ĩ²a¹hẽ³la². Txu¹ha² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxa² u³je³na³kai²li² wã²la²
ũ³whih²kxi²jut3sũ³nxe²ha²kxai³ ka³nxah³ta² i³la³kxa² i³jut3sũ³nxe² a²yu³kxa²
wĩ³la³kẽ³na² yu³ki³ha²kxai³ a²ne³ka³nãu³a² hi³ka²ta³a² ka³lxa¹ki³a²
ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la². Hi³kai²li² hxi²ka² hxn³sxã³ ãh¹ ki³ha¹li¹
wxa²hait1so¹xi²sxã³ ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la². ² Ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu²
wẽh³ni³na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ wẽ³sa² a³li³lah¹te³lhxã³ ye³je³na³wa³kxa²
yxau³son³ye²kxe³su² wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ha²kxai³ khãuh³lxa³ti³nha²sxã³
kãin²ĩ³wxa¹na²hẽ³la².

³ Nxa²ha¹te¹ yu³tã³xa² ĩ²a¹hẽ³la², oh³nãn¹ko³xa²sa³. Nxe³ti³kxai³lu²
ka³yxuh³hũ³jah¹la² kQ³nxe³khaix1te²a² he³hen³te²a² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³te²na²
sa²kxai³lu² a²ne³ka³su² ne³ka³lxa¹ha²kxai³ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹
ka³na³ki² ne³nha²na²hẽ³la². A²ne³txau³xai²na² sa²kxai³lu² hi³ka² hxn³sxã³
ne³txau³xi³nha²hẽ³la². A²ne³ka³nãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la².

⁴ A²sa³wẽ³lxa²na² sa²kxai³lu² sa³wẽ³kxã³nha²ka³tu³ i³wai²wai²ju²nũ²la²
oh³nãu³nũ¹ka³nãu³an¹ta² hi³ka²ta³a² ĩ³yi²lã³xi²na²hẽ³la². A²wã³kxi³kxai³
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³yi²lã³xi²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹li¹
hãĩ¹nxã¹wxe³kxi²ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ hi³ka²ta³a²
ki³ka³lxa¹txi³ ĩ³yi²lã³xi²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xa² ã³yah³xi²ye²na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kQ³nxe³khaix1te²na² he³hen³te²ai²na²
sa²kxai³lu² txu¹ha² wẽh³ni³ta¹ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ã³tũ³sxã³
wah³nxe³na²hẽ³la².

— Wẽh³sai²na² a³li³la¹kxi²kxai²nãn²tu³ nxe³ju³ta¹ ĩ³so¹jĩ²kxi²na¹tũ¹xã¹.
Ka³yxuh³hũ³jah¹la² kQ³nxe³khaix1te²a² he³hen³te²a² nxe³na²hẽ³la².
⁵ Nxe³ka³tu³ wẽ³sa² in³txa² wẽ³sa² a³li³lah¹na²hẽ³la².
A²nxe³te²ai²na² wẽ³sai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta³ nũ³ka³txi³nãu³xa²
hãĩ¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹txi³ kwa³na³jah¹lo²nũ³su² na²hẽ³la².

Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tẽ³nha²sxã³ nũ³kxũn³sxã³ wa³ka³ti³lot3sxã³
ĩ³hau³ko³tũ¹hain¹jah¹lo²nũ³su² na²hẽ³la². Nxe³kxi³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² wẽ³sai²li² so¹sxã³ ũ³ho¹a³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
ã³wxe³ka³lo³a²nãu³a² so¹sxã³ ũ³ho¹a³na²hẽ³la². ⁶ Nxe³ka³tu³ta¹
txu¹ha³ka³lxa²na² sa²kxai³lu² ih³saun³na²hẽ³la². Ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² sa²hau³ko³ta³ko³su²
ih³saun³na²hẽ³la². Ih³saun³sxã³ yxau²xai³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
ũ³yhai¹tã²hẽ³la². A³la²ni²ju³ta² ye³ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 1.260 nxe²
a³lan²tãu³a² ũ³yhai¹tã²hẽ³la².

⁷ A²nxe³ju³kxai³lu² oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ã³nhe¹lain¹na²hẽ³la².
Mi³ke²lah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txan²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txi³la³
nũ³kxũ³nha²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kQ³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹la²
a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txan²tu³ oh³xan¹tũ³ka³txi³la³ nũ³kxũ³nha²kxai³
nxe³sxã³ ã³nhe¹ain¹na²hẽ³la². ⁸ Nxe³ka³tu³ta¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la²
kQ³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹la² nũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³
nũ³kxũn³txi³ wa³lxi³nhai¹nxa³hẽ³la². Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³
oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³nãu³a² hxi²kan¹txi³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
yũ³ai¹nxa³hẽ³la², nũ³kxũ³nai¹nxa³ha²kxai³la². Mi³ke²lah³la²

nũ³ka³txa² nũ³ka³xũ³khaix¹ye²yhai¹nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
 9 Nxe³te³na¹ ka³yuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² he³hen³jah¹lai²li²
 a²nxe³jah¹lain²txi³ a²kxã³nxu¹tai²na² txih³hũ³sxã³ ko³nxe³jah¹lo²lxi³ha²kxai³
 Ti³a²bo³jah¹lo²lxi³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a²nũ³xa²
 yxo²ha³kxa¹ i³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³yai¹nha²kxai³
 oh³nũ³an¹ko³xa² a³li³sxã³ ka³nx³xi²sxã³ yuh³xan¹ko³xai²na²
 kan²txi³ yxau³si¹hain¹jau³su² nxain¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³xa² te²yã¹nxe³si¹nyhain¹na²hẽ³la².

10 Nxe³nũ²la² wãn³txa² oh³nũ³an¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
 Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³lai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa²
 ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³na³li¹. Ha³lo²a²nũ³a²
 a²yo²ha³kxa¹ nũ³ka³xũ³sxã³ i³hau³ko³tũ²sa²tẽ³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 Kris²tu³jah¹lai²li² a²hxi²kan¹khaix¹nxe³ju³ta² e³lxah²lxi³ i³yau¹ũ³nẽ³na³li¹.
 Jah¹la² ka³yuh³hũ³sxã³ ko³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² a²ne³nxẽ³na³na²
 i³ki³ha¹kxi²sa²ye³sĩ¹ni² txa²wã³tã³nũ³xa² i³ki³ha¹kxai¹ni² nxe³jah¹lai²li²
 sa²tã³ain¹na³li¹. Jah¹lain²txi³ ko³nxe³khaix¹jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 yen³nũ³ai²na² a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa² ka³nxah³ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
 ko³te³kxi²sa²sĩn¹to³nha²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹nãn¹te²tu³ yũ²nxa³lho³li¹.

11 Je³su²jah³lai²li² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²li² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
 a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³na²hẽ³li¹. A²yo²wãn³txain²txi³
 nũ³ka³xũ³khai¹nxe³ha²kxai³ ya²la³lyau³xa² i³hen³txain¹na²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³ai¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ya³lu²ain¹kxan²ti³
 yuh³lxai¹nxa³hẽ³li¹. 12 Jã¹nxe³ha²kxai³ oh³nũ³xan¹ko³ i³nxai²na²
 ka³lih³txa²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ oh³xan¹ko³xa² yxau³yah³lxin¹te² i³nxai²
 ka³lih³jah¹lxi³nũ³nhẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ yuh³xan¹ko³ i³nxai²na² i³ye³na²
 i³nxai²na² nxe³sxã³ khãuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹tu¹wi¹. Ti³a²bo³jah¹la²
 ko³khaix¹jah¹la² ka³nx²sxã³ a³yah³txi¹nx²ti³na³li¹. A²nxe³jah¹la²
 i³an³txi³khaix¹nxe²na³li¹, ha³lo²a² o²la³kxi²ju³ta²nũ³su² a³lu²xa³ha²kxai³lu¹.
 Nxe³jau³su² oh³nũ³an¹jau³xai²na² ain³kxi²na¹hẽ³la².

13 Nxa²ha¹te¹ ka³yuh³hũ³sxã³ ko³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 yuh³xan¹ko³xa²nũ³a² sa²si¹ka³tai¹nha²kxai³ i³an³txi³na²hẽ³la².
 I³an³txi³te³ãn¹jau³kxai³lu¹ txu¹hai²li² in³txa² wẽ³sa² a³li³lah¹ye²ta¹ka³lxai²li²
 khãuh³lxa³tain¹na²hẽ³la². 14 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
 a²nxe³kxa² nxe³ki³ha¹li¹ ũ³hũ¹nyhain¹na²hẽ³la². Tau²ta²ta³a²
 nxe³ki³hũ³na²hẽ³la². Nxe³ta³nxe²kai²na² sa²kxai³lu² so¹nũ²la² ha³lo²a²
 a²kxã³nxã² ih³saun³ko³nũ³ai³tã² ãh¹lxi³ ih³sxã³ i³hãi³na²hẽ³la².
 Nxe³tãu³ai²na² sa²kxai³lu² yain³txa² sa²nhũ¹ain¹na²hẽ³la². Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ kwẽ³kon³sxã³ ãh¹ wã³txi²yain¹to³kxan²ti³nu¹ yain³txa²
 ũ³yhai¹tain¹toh³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ txih³hũ³sxã³ ko³jah¹la² hxi²kan¹txi³
 ta¹ka³lxa² ih³sxã³ hãi³je³na² a³txi²nxa³lho³la². 15 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
 txih³hũ³sxã³ ko³jah¹la² hi²sen³tu³ti¹ i³yau³xa² yxo²wxe³ha³li³nũ²la²
 ka³wã³lxa² kãin²jau³xa² yã¹nxe² i³yẽ¹na³na²hẽ³la².

— Ta¹ka³lxa² he¹tãu³su² tãu³a¹ i³yau³xai²li² wa³su³txi³ ka³nx²sxã³
 sa²so¹sxã³ ya²lu¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³na²hẽ³la². 16 Nxe³kxan²ti³nũ¹
 i³yau³xa² i³yẽ¹na³jau³xai²li² ha³lo²ai²na² kxih³nũ³xai²na² i³yo²ha³lat³sxã³
 i³yo²hai²txa³lxi³ha²kxai³ nxe³tih³nhu²su² tih³nha¹ i³yau³xa² kan³nha²kxai³
 ta¹ka³lxa² aun³na²hẽ³la². 17-18 Nxe³ju³ta² ka³yuh³hũ³sxã³ ko³jah¹la²

txih³hũ³sxã³ kq³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² txu¹hai²li²
 i³an³ta³kxi²khai¹nxa²hẽ³la². I³an³ta³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ta¹ka³lxa²
 a²ne³tah²nãu³xa² ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yo²we¹tain¹tũ³kã³txa² yo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²ain¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ nxe³tũ³kã³txai²na² yxo²ha³kxa¹
 ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu³ ka³wã³lxa² yxo²ka³teh³nãu³a²
 yxau³na²hẽ³la².

13

Ka³yxuh³hũ³sxã³ kq³nxe³te²a² ã³xai²li² i³yau¹ũ³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² yu³tã³xa² i²a¹hẽ³la². Ka³yxuh³hũ³jah¹la²
 kq³nxe³te²a² ã³xa² i²a¹hẽ³la². I²a¹te²a²sa¹ i³ye³na² wxa²li³sxã³
 wxã³na²hẽ³la². A²nxe³te²na² ne³txau³xa² hxi²ka² hxa³sxã³
 ne³txau³xi³nha²hẽ³la². A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹
 ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih³nha²hẽ³la². A²ne³txau³xa² a²ne³ka³ti³nãu³a²
 sa²kxai³lu² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la². A²i³lxi²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² kq³nxe³te²lo³jau³su² a²ne³ka³nãu³a²
 i³y¹li²sxã³ ne³wha²li¹la³kxi²nha²xai³na²hẽ³la². ² A²nxe³te²a²
 ka³yxuh³hũ³sxã³ kq³nxe³te²li² i²a¹ju³ta² ya²na¹lhũ³na²hẽ³la².
 A²yu³kai²na² sa²kxai³lu² ur²su²te²a² yu³kxi³hũ³na²hẽ³la².
 A²yo²ai²na² sa²kxai³lu² le³ãu² a²yo²hũ³na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹
 ka³yxuh³hũ³te²a² kq³nxe³thin¹khaix¹jah¹la² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²na² hi²sen³su²
 i³nũ³kxũn³ti³hi¹tã²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat³jah³la²
 ã³wxe³ka³lo³a² ùh³wxe³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ i³hxi²kah¹khaix¹na²hẽ³la².
³ Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kq³nxe³te²a² i³ye³na² wxa²li³te²na²
 a²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat³sxã³ ù³nhe³ja³lu³kxi²sxã³ ù³ya²lu¹te³lhxã³
 nxa¹hẽ¹la². Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ ne³we²txi²nhã²na²hẽ³la².
 Ne³we²txi²nhã²nũ²la² a²nũ²a² yuh³xan¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
 o²lain¹kxan²ti³nũ¹ ã³si³tẽ³kxain¹na²hẽ³la². ⁴ Nxe³sxã³ ka³yxuh³hũ³sxã³
 kq³nxe³khaix¹jah¹la² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Ka³yxuh³hũ³jah¹la²
 kq³nxe³te²na² i³ye³na² wxa²li³te²na² i³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³
 sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² kq³nxe³te²li²
 i³ye³na² wxa²li³te²li² sa²nẽn¹kxain¹nũn³na²hẽ³la². Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³yxuh³hũ³jah¹la² kq³nxe³khaix¹jah¹la² nũ³kxũn³khaix¹jah¹lai²la¹wi¹.
 Te²yã¹nxe² nũ³kxũn³te²a² i²ki³sxa³wi¹. A²nũ²a² ã³xa² wa³ka³ti³lo³tain¹ju³ta²
 yũ²nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

⁵ Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xa² kq³nxe³te²na² i³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³lu²
 wãn³txa² i³kãi²no³nha²si¹jau³su² e³kxi²na²hẽ³la². Ai³lhxã³ Txa²wã¹sũ³na²su²
 ki³lxo³nxe³ha²kxai³ wãn³txa² ki³han³ti³hit¹nhã²nxa³ta³ki³lxo³tã²hẽ³la².
 Nxe³ju³ta² i³la² ka³lxa¹txi³ sa²tã³tĩ¹tãu³a² 42 nxe² i³la³ka²
 sa²tã³tĩ¹tãu³a² nxe³jut³su² kãi³si¹jau³su² i³hxi²ka¹tã²hẽ³la².
⁶ Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² kq³nxe³txe²lo³jau³xa² so¹lxi³ i³ye³na²hẽ³la².
 Txa²wã¹sũ³na² kq³txe²lo³tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxau²xai³ko³xa²
 kq³txe²lo³tha²kxai³ a²hãixitãu³a² yxau²xai³tũ³kã³txa² kq³txe²lo³tha²kxai³
 nxe²sa²tẽ³na²hẽ³la². ⁷ Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 yxo²i²te²nãu³xa² ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la². ã³nhai¹nha³kxain¹sxã³
 wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la², ka³yxuh³hũ³jah¹la² kq³nxe³te²na²
 i³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³la². Nxe³te³na¹ yuh³xan¹tũ³kã³txa²
 a²yo²ha³kxa¹ sxĩ²je³na² a²yo²ha³kxa¹ a²nũ²nũ³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹

wān³txa² ā³lxi³jau³xa² e³tū³kā³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²a²
nū³kā³txa² kâi²lxi³tū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nū²a²
hâi¹nxe³ti³xa¹ wa³kā³ti³lo³tain¹na²hē³la². 8 A²nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³
yuh³xan¹tū³kā³txi³nāu³xa² hi²sen³kxai³lu² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la².
Yxān¹ta¹ sa²nēn¹kxai¹nxa³te²nāu³xa² yū³na²hē³la². A²nxe³te²nāu³xai²na²
sa²kxai³lu² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² wān³txa² yxo²ain¹na²hē³la².
Ya³lu²kxi²nū¹hain¹ju³tai³tā² yxo²ain¹na²hē³la². A²wi¹lhī¹nu¹tai²na²
a²nū²a² yū³nxa³hī¹nu¹tai²na² tū¹kā³txai²na² a²i³lxa² tē³lxi²sxā³
O³ve²a² Wē³sū³jah¹la² ha³te³h³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa² ā²la²
ū³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hē¹la². O³ve²a² Wē³sū³jah¹lai²na² wān³txa²
yxo²ai¹nha²kxai³ ta²nxā¹nxa²na² sa²kxai³lu² ka³ten³ti³hi¹tain¹na²hē³la².
Nxe³ta²nxū¹kā³txai²na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxai¹nxa³hē³la².

9 Jā¹nxe³jut³su² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² i³tih³nxe³nx²ti³ju³ta²
ten³na³la². Ya²la³tu³ wi¹kō³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ a²wān³txai²li²
wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹la². 10 A²nū²a² i²li³te²a² nū³kxūn³txi³
sa²so¹ka³tu³ kan²thi³na² ū³tū¹kxain¹kxai²nān²tu³ wxa²wa²sut¹sxā³
a³li³ai¹nxa³lho³la². Jā¹nxe³sxā³ hi³ki²a³la² hxi²tē³nha²sxā³ a²nū²a²
su²lhā³te³lhxā³ ain¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² wa³lxī³nha²sxā³
su²lhā³ain¹nūn³tu¹wa², hi³ki²a³la² hi²se³na²sa³. A²nxe³ju³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²te²su² te²a² khāuh³lxa³txi³nhain¹kxan²ti³nū¹
ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³ yxo²txai¹lxa².

11 Nxa²ha¹te¹ ka³yuh³hū³jah¹la² kō³nxe³te²a² ā³xa² i²a¹hē³la². Kxīh³nxa²
si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³ wxā³na²hē³la². A²nxe³te²a² sa²kxai³lu² o³ve²a²
wē³sū³nxe² ne³tau³xi³nha²hē³la². Nxe³txau³ha¹lin¹na²hē³la². Yxān¹ta¹
a²wān³txa² sa²kxai³lu² ka³yuh³hū³jah¹la² kō³nxe³khai¹nxe³jah¹la²
yā¹nxe² wān³txi³nha²hē³la². 12 Nxe³sxā³ nū³kxūn³khai¹nxa²hē³la².
Yxān¹ta¹ ka³yuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na²
nū³kxūn³sxā³ wa³to²hi²na²hē³la². Nxe³jah¹la² yen³nāu³a² yxau³tāu³a¹
kō³nxe³ti³ kâi³kxa² yā¹nxe³ kâi³nūn³na²hē³la². A²nxe³jah¹la²
kxīh³nxa² si³tah³nāu³a² wxa²li³sxā³ wxā³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
a²nū²a² yuh³xan¹ta²kō³xan¹tū³kā³txa² wa³kā³ti³lo³tain¹na²hē³la².
Nxe³sxā³ yuh³xan¹kō³xan¹tū³kā³txa² sa²yxo²we¹tain¹si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹na²hē³la².

— Sa²yxo²wet¹sxā³ sa²nēn¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, ka³yuh³xa² jah¹lai²na²
ne³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ya³lu²te³lhxā³ta¹ ne³we²nxi²jah¹lai²na²su¹.
Nxēn³txain¹na²hē³la². 13 Nxe³kxa²yu³su² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na²hē³la².
Nxe³sxā³ oh³xan¹kō³nāu³a² ha³nxe²a² i³te²a² wxa²ka³nxa² wxā³si¹jau³su²
i³kwa³na³na²hē³la². Nxe³te³na¹ ya²la³tu³ ha³nxe²a² wxa²ka³nxa²
wxā³ye²na²hē³la². A²nū²a² yxo²ha³kxa¹ i²ain¹nūn³na²hē³la². 14 Nxe³sxā³
ka³yuh³hū³jah¹la² kō³nxe³khai¹te²na² a²wi¹lhī¹nān¹jah¹lai²na² yen³nāu³a¹
he¹hī¹na¹ kâin² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²na²hē³la². Wā³nxīn¹si¹ha²kxai³
a²nū²a² yuh³xan¹kō³xan¹tū³kā³txa² i³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³ sa²yxo²wet¹sxā³
ā³ke³tū¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³yuh³hū³jah¹lai²li²i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²li² kâin²khai¹jah¹lai²la¹wi¹.
A²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat³sxā³ ne³ya³lu²te³lhxā³ na²hē³li¹.
Yxān¹ta¹ ne³we²nxi²na²hē³li¹. Sa²nēn¹kxi²txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Sa²nēn¹kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: Kwa³thi³la² tē³sxā³ jah¹lai²na²
yāu³ka³txa² we¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxēn³tain¹na²hē³la². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹
a²yāu³ka³txa² we¹ta³lu²nain¹nū²la² a²yāu³ka³txa² a²wa³nē³na²

ĩ³ya¹txa²hē³la². Ī³ya¹txa²ha¹te¹ ĩ³ye³ti³hi¹tā²hē³la². Nxe³kxa²yu³su²
a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹tū³kā³txa² ĩ²li³te²a² ka³yuh³xa²
ne³ya³lu²te³lxā³ta¹ ne³we²nxi²jah¹lai²na² sa²nēn¹kxain¹nxa³te²a²
ĩ³ya²lun¹ti³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³ti³hi¹tā²hē³la². 16 Nxe³te³na¹
a²yāu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la² wet¹tain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²nū²a²nāu³xa² yuh³xan¹tū³kā³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ kái²nxa³te²su²,
kāin²te²su², yen³kxih³khaix¹te²su², yen³kxi³txa²te²su², ā³wa²sut¹sxā³
yxau³te²su², kwa²wa³kon³te²su² nxe³te²nū³kā³txa² hāi¹nxe³ti³xa¹
ū³tā³kxi²sxā³ ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹na²hē³la². A²hxi²ka²
wi¹hē³tāu³a² tā³nxa² a²ye³ha³na³kxa²nāu³a² tā³nxa² ũ³tā³kxi²sxā³
ū³wha²li¹la³kxain¹na²hē³la². 17 Nxe³sxā³ a²nū²a² ĩ²li³te²a² ũ³tā³ka²
ū³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta² yū³te²sin¹te²a² so¹li³ a²yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² o²la³kxi²h³nx2na³la². Yxān¹ta¹ ũ³tā³ka²
ū³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta² yū³te²sxan³te²a² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹h³nx2na³la². Ka³yuh³hū³sxā³ ko³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na²
wxā²li³te²na² a²i³lxā² tā³nxa² hau³ko³jau³xa² tā³nxa² ũ³tā³ka²
ū³wha²li¹la³kxi²nha²te²na² so¹li³ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹h³nx2na³la².
18 Nxe³jah³li³sa²lxā². A³la³kxi¹jxah³li³hē¹la². Ka³yuh³hū³sxā³
ko³nxe³jah¹lai²na² hau³ko³jau³xa² a²nu²me³ro³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a³la³kxi²yah³li³in¹kxai²nān²tu³ a²si³yxau³tāu³a² ā³ne³wxe³yah³li³in¹tu¹wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tāu³a² sa²kxai³lu² in³txa² i³lxā²yā¹nx2na³la². 666
nxe³jau³xai²la¹wa².

14

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxā² ĩ³yu¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ĩ²a¹hē³la². Wā³la³ka³txa²
Si³āu²ka³txa² nxe³yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³yxau³kxi²ye²ha²kxai³
a²nū²a² ka³lxā¹tū³kā³txa² O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³li³su²
ā³si³tē³kxain¹sxā³ yxau³ain¹nūn³na²hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
o³ve²a² wēn³sū³jah¹lai²na² a²i³lxā² ũ³hū¹nyhai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
a²i³lxā² ũ¹hū¹nyhai¹nha²kxai³ nxe³sxā³ a²ye³ha³na³kxa²nāu³xai²li²
ū³tā³ka² sai¹sxā³ ũ³ye³wha²li¹nyhain¹na²hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²li²
ka³lxā¹khai¹xai¹nha²kxai³ 144.000 nxain¹na²hē³la². 2 Nxe³te³na¹
oh³nāu³an¹jah¹la² a²e³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ka³wā³lxā² en³ta²txa² a²nxon³jau³xa² yā¹nxe²
kāin²nxon³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ kāin² wa³tu³ka³nxe² ha³lai³xa²
yā¹nxe² kāin²nxon³na²hē³la². Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a²nāu³xa²
ka³lxā¹txi³nāu³xa² vi³o³lāu²tē³hū³tē³na² tē³sxā³ hai³nain¹na²hē³la².
Nxe³jau³su² ain³kxai¹na¹hē³la². 3 A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²
O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ā³si³tē³la³kxi²xai³lain¹tū³kā³txa² hain³txa²
tah²yau³xa² hai³nain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³a²
a²ne³kxai³tāu³a² hai³nai¹nha²kxai³ oh³nāu³an¹tū³kā³txa² ka³yxuh³hū³jah¹la²
wi¹lhin¹jah³la²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹te³nāu³xa² a²yen³nāu³a¹
hai³nai¹nha²kxai³ a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² a²yen³nāu³a¹ hai³nai¹nha²kxai³
nxain¹na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ hai³nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²
ā³xa² hxi²kan¹txi³ hain³txa² jau¹xai²li² hai³nai¹nh³nx2na³wa². Yxān¹ta¹
ta²nxū¹kā³txai²na² ka³lxā¹tū³kā³txai²na² 144.000 nxe³tū³kā³txai²na²
so¹li³ hai³nain¹na²hē³la². A²nxe³tū³kā³txai²na² sa²kxai³lu²

a²ka³na² o³ve²a² wēn³sū³jah¹la² hxi²ka² sa²wa²su¹tain¹tū³ka³txi³su²
na²hē³la².⁴ A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ a²nū²a²
ā³xa² ū³whīn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹ai¹nxa³ha²kxai³
wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nha²kxai³ nxain¹na²hē³la². Txu¹ha²
so¹ai¹nxa³hē³la². Yuh³xan¹tū³ka³txi³sain¹na³la². Yxān¹ta¹ O³ve²a²
Wēn³sū³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ yxau²xai³lain¹na²hē³la².
Kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³
Txa²wā¹sū³nai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ O³ve²a²
Wēn³sū³jah¹lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹tai¹nha²kxai³ nxain¹tū³ka³txai²na²
a²wi¹lhi¹nān¹tū³ka³txi³sain¹na³la². Yxān¹ta¹ ā¹ha² nū³ka³txi³ ā³nū³ka³txa²
yo³na² wxā³ain¹tū³ka³txa² yū²na³la².⁵ Jā¹nxe³tū³ka³txai²li² a²yo²wān³txa²
hai³txi³ ki³ha³nai¹nxa³wa². Kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nxa³wa².

Oh³xan¹jah¹la² i³hen³txi³jau³xa² i³yau¹ū³jau³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² i²a¹hē³la². Oh³sī³nāu³a¹
ā³nin³na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² ne³ki³so³nxa³sxā³
hxa³nxa³jau³xa² i³hen³txi³si¹jau³su² yuh³xan²ko³nāu³a² ā³ni³nxa²
ka³nxe³na²hē³la². Ā³ni³nxa² ka³nxe³nū²la² yuh³xan¹ko³xa²
yxau²xai³tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹ a²nū²a² nū³ka³txa²
kāi²lxi³tū³ka³txi³nāu³xa² i³hen³txi³ha²kxai³ sxi²je³na² a²yo²ha³kxa¹
i³hen³txi³ha²kxai³ a²nū²a² wān³txa² yau³xā³xa² e³tū³ka³txa²
i³hen³txi³ha²kxai³ a²nū²a² nū³ka³txi³su² i³hen³txi³ha²kxai³ nxe³te³lhxā³
ā³ni³nxa² a³ka³nxe³na²hē³la².⁷ Ā³ni³nxa² a³ka³nxe³sxā³ yo²kāin²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³lxi³sa²lxe¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹le¹.
A²yo²wān³txa² sa²yo²wet¹sxā³ wxi²kin³ti³ton³jah³lxi³hē¹le¹. Hī¹na²
ha³lo²a² ā³nha³ko³tā³le¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu²
a²nū²a²nāu³xa² kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² kō³nxe³ti³ i³yī¹lain¹sxā³
i³wai¹txain¹ju³ta² yū³tu¹we¹. Thāi³ti³la² i³wi¹lxo³kxi²tain¹yah³lxi³hē¹le¹.
Txa²wā¹ha³lo²a² hāi¹nxe³ti³xa¹ wā³ko³txa³kxe³tu³ i³yū¹jah¹lai²la¹we¹.
Oh³xan¹ko³xa² we¹txi² yuh³xan¹ko³xa² we¹txi² i³ye³na² we¹txi² ka³wā³lxa²
ka³ten³ti³ ha³li³jau³xa² we¹txi² nxe³jah¹lo²su² na³le¹. Nxe³na²hē³la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ ā³ni³nxe² kā³nxa²
wxā³na²hē³la². Ā³ni³nxe² kā³nxa² wxā³sxā³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²khai¹thi³na² nxe³tū³ka³txa² he¹lain¹sxā³
sxi²je³na² nēn³kāin²kxan²ti³nū¹ ā³kho³tain¹na²hē³li¹. Jau¹xai²na²
a²ya³la³ty³tā³li¹. A²nxe³thi³nai²nān¹tū³ka³txa² sa²kxai³lu² a²ka³nhxī¹na²
kuh³lxa³thin¹khai¹nxe² kō³thin¹khai¹nxe² nxēn³tain¹na²hē³li¹.
Nxēn³tain¹tū³ka³txain²txi³ a²nū²a² ā³xa² nū³ka³txi³nāu³xa² kō³txi³
kāi³yain¹si¹jau³su² o²la³kxain¹na²hē³li¹. Kuh³lxa³thin¹ju³ta² so¹lxi³
i³we¹nyhain¹na²hē³li¹. Nxe³na²hē³la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³jah¹la² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ a³ka³nxa²
wxā³na²hē³la². A³ka³nxa² wxā³te³na¹ yo²kāin² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹lai²na² i³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na²
a²yaū³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²na² nxe³ya³jah¹lai²na²
i³sa²nēn¹kxi²yah³lxi³txa³hē¹le¹. Jā¹nxūn³sxā³ wxa²ye³ha³na³ka²
tā³nxa² wxa²hxi²ka² tā³nxa² ū³tā³ka² sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹tā³nxa²
ū³hxi²wha²li¹tā³nxa² nxe³nha²yah³lxi³si¹txa³hē¹le¹.¹⁰ Yxān¹ta¹ ū³tā³ka²
sai¹sxā³ ū³ye³wha²li¹li² ū³hxi²wha²li¹li² nxe³nha²yah³lxi³si¹hin¹kxai²nān²ty³

Txa²wā¹sū³na² ī³xan³ta³kxi¹nx2ti³tu¹we¹. Ī³xan³ta³kxi¹nx2ti³ha²kxai³khāuh³lxa³thin¹khai¹yah³lxi¹nha³ta²we¹. Ha³nxe²ī³tho³xa²yxau³sxā³khāuh³lxa³thin¹yah³lxi¹nha³ta²we¹. Nxe³sān²kxa²yu³su²oh³xan¹tū³ka³txa²wi¹lhin¹tū³ka³txa²ten³sa²tā³ū¹nx2tai¹nha²kxai³O³ve²a²Wēn³sū³jah¹la²ten³sa²tā³ū¹nx2ti³ha²kxai³nxe³nx2tain¹tu¹we¹.¹¹Nxe³nx2ti³ju³ta²ha³nxe²a²wha²lxin¹txa²ye³khāuh³lxa³thi¹txa²lxi³ju³ta²hxa³nxa³lho³le¹. Hai³txi³hxi²kan¹txi³yxau³sxā³ī³ye¹nxe²yah³lxan³tho³le¹. A³lan²ta²a²hāi¹nxe³ti³xa¹ka³nxah³ta²a²hāi¹nxe³ti³xa¹hxi²kan¹yah¹lxan³tho³le¹. Ka³yxuh³hū³jah¹la²ko³nxe³jah¹la²ī³ye³na²wxa²li³jah¹lai²la³ta³nxa²a²yāu³ka³txa²kwa³thi³la²we¹tain¹jah¹lai²la³ta³nxa²a²ī³lxa²ye³ha³na³ka²ū³ta³ka²sai¹sxā³ū³ye³wha²li¹ta³nxa²a²hxi²ka²ū³ta³ka²sai¹sxā³ū³hxi²wha²li¹ta³nxa²nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³hā²wxān³txa³ju¹ta²ye³khāuh³lxa³ti³nx2ti³ha³ta²we¹. Nxe³jau³su²oh³xan¹jah¹la²nxe³na²hē³la².

¹²Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Ye³khāuh³lxa³thin¹yah³lxin¹kxan²ti³Txa²wā¹sū³na²wān³txa²sa²yo²we¹jah³lxin¹te²ī³nxai²na²Je³su²jah³lai²na²wān³txa²yo²i²yah³lxin¹te²ī³nxai²na²wi¹lī²jah¹lxi³hē¹la². Ā³nhāu²no³jah³lxin¹nū²la²ya³nān³ta³ki²la²yo²i²sxā³yxau²xai³jah¹lxi³hē¹la².

¹³Nxa²ha¹te¹oh³nāu³an¹jau³xa²ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ū³wha²li¹txa²hē³li¹. A²nū²ai²li²a²kxā³nxa²Je³su²jah³la²a³ya³txi²sxā³yxau³jah¹lo²su²a²nxe³jah¹lo²su²jah¹la²ya³lu²kxai²nān²tu³wi¹lhin¹khai¹nxe²wi¹lxon³kxi²khai¹nxe²nxe³jah¹lo²su²tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹Txa²wā¹sū³na²Yāu³ka³jah¹lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. Nū³kxūn³txi³Txa²wā¹sū³na²wa³ka³la²o²la³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ai¹nha²kxai³hī¹na²oh³nāu³nū¹ka³na¹ī³ye¹nxain¹tu¹wi¹, wi¹kāi³ain¹ju³ta²yo³ha²su¹. Nxe³na²hē³la².

Hai³sxa²yuh³xan¹ko³xa²yain³txa²kan¹jau³su²

¹⁴Nxa²ha¹te¹ten³sa²tā³a¹tāu³a²o³sī³na²hān³sī³na²ī³a¹hē³la². A²nxe³ta³sī³nāu³a²oh³xan¹jah¹la²ā³wxe³sxā³yxau³na²hē³la². A²nū²hū³na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²a²ne³ka³nāu³a²ne³hē¹nha²ka³lo³a²ou²ro²ka³lo³a²ne³hē¹nha²na²hē³la². A²hxi²ka³nāu³xa²ya³la³na²hxi²tē³nha²na²hē³la².¹⁵Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹la²ā³jah¹la²ī²a¹hē³la². Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²oh³nān¹ta³ko³xan¹thi³na²a³li³na²hē³la². A³li³te³na¹o³sī³na²ā³wxe³jah¹lai²na²ain³kxi²jau³su²ī³kaix1tā²hē³la². Ī³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Ya³la³na²tē³in¹kxa²tē³sxā³wa³kon³txa²hē³li¹. Hai³sxa²yain³txa²kan¹na³li¹. Hī¹na²hā³lo²a²hau³kon³na³li¹. Yuh³xan¹ko³xan¹txa²hai³sxa²kan¹na³li¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁶Nxa²ha¹te¹o³sī³na²ā³wxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²ya³la³nai²li²hxi²tē³nha²sxā³yain³txa²yo³so²hxa³tā²hē³la².

¹⁷Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹la²ā³jah¹la²Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²oh³nān¹ko³xan¹thi³na²ā¹a³li³to³nha²hē³la². A²nxe³jah¹lai²li²ya³la³na²txo¹ta³wxi²a²sa²so²nūn³na²hē³la².

¹⁸Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹la²ā¹ā³xah³la²ī²a¹hē³la². Nxe³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²ha³nxe²a²wa³kxēn³yah³lo²su²na²hē³la². Txah³lxa³kxa³txa²Txa²wā¹sū³na²sa²nēn¹kxi²si¹jau³su²ka³yxuh³xa²sī³na²ū³thū²kxi²ka³txa²nāu³a²a³li³na²hē³la². A³li³sxā³ī³kaix1tā²hē³la². Yā³la³nai²na²sa²so¹sxā³wxā³jah¹la²ī³kaix1kxi²te³nah¹lxi¹:

— N̄xex3sa²lxi¹. Ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² hxi²tē³nhñn¹ta³wxi²a² tē³sxã³
ũ³yho³txu¹li¹. U²va²nē³kxa² nã³kxi²khai¹nx2na³li¹. Nxe³ta³nxē³kxai²na²
a²nxã³kxa² ũ³yho³sxã³ sa²so¹sē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

19 Nxe²e³nũ²la² nxa²ha¹te¹ in³jah³la² ya³la³na² tē³jah¹la²
yuh³xan¹ta³ko³xa² yain³ta³ne³kxai²na² ũ³yho³sxã³ sa²so¹na²hē³la².
Sa²so¹ka³tu³ ũh³ti³ain¹te²ju²hē³la². Ũh³ti³ain¹ka² yã¹nxe² oh³xan¹jah¹la²
hxi²ki³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kã³tũ³ka³txa² ĩ³wai¹tain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³xan³ta³kxai¹nha²kxai³la². 20 A²nxe³tē³nai²li² e³la² kãin²tãu³a²
ka³lot3tã³la². Nxe³je³na² ũh³wxe³sxã³ ã³no²la³kxain¹na²hē³la². Ā³wxe³sxã³
ã³no²la³kxain¹tãu³a² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³na²hē³la². Ha³li³ju³ta² sa²kxai³lu²
kãin² ha³li³khai¹nxe³ha²kxai³ u²khaix1nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ne³ka²
ne³ke³nxa² yxau³na²hē³la². Hũx1txa²xai³tĩh³na² u²tĩh³na² 330 ki³lo²me³tro³
tĩh³na² hũx1txa²xai³na²hē³la².

15

Yen³kxa² ko³nxe³khai¹nxe³te²a² tē³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ oh³nñn¹ko³xa²nãu³a² yu³tã³xa² ĩ²a¹hē³la². Wi¹khai¹nxe³ju³ta²
o²lha²ju³ta² ĩ²a¹hē³la². Oh³xan¹jah³la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ka³na³ki² ĩ²a¹hē³la². A²nxe³te²nãu³xa² yen³kxa² ko³nxe³khaix1te²a²
tē³lin³tain¹na²hē³la². Ka³te³hũ³tē³na² nē³nha¹li¹ nē³nha³li¹ nē³nha¹li¹
ka³na³ki² tē³lxi² ain³tain¹na²hē³la². Nxe³tēn¹tai²na² sa²kxai³lu²
ã³yu¹kã³ain¹sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² an³ta³kxin²tain¹ju³ta²
ne³ki³son³tu¹wa².

2 Nxe³te³na¹ ĩ³ye³na² ĩ²a¹hē³la². Na¹tãu³a² ha³nxe²a² ĩ³tho³xa²
ã³kē³ni²ha²kxai³ ĩ³ye³na² vi²tro³jau³hũ³jau³xa² ã³kē³ni²ha²kxai³
nxe³na²hē³la². A²nxe³je³na¹ a²nũ²a² ũ³nhe³hē²ka² ai³te²a²
ka³lxa²te²nãu³xa² ĩ²a¹hē³la². Vi³o³lãu²tē³nhũ³tē³na² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ain¹tē³na² hxi²tē³lxi³hain¹na²hē³la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
a²kã³nxa¹ ka³yxuh³hũ³sxã³ ko³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la²
sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² yãu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la²
we¹tain¹jah¹la² sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xai²na² a²ĩ³lxa² ũ³tã³ka²
sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³tũ³ka³txi³sain¹na²hē³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²tũ³ka³txi³sain¹na²hē³la².
3 Nxe³ain¹sxã³ hai³nain¹na²hē³la². Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²sa³wit3sa²jah¹lo²nu¹tai²na² a²hain³jau³xa² hai³nai¹nha²kxai³ O³ve²a²
Wēn³sũ³jah¹lai²na² a²hain³jau³xa² ĩ³sa²nēn¹kxain¹jau³xa² hai³nai¹nha²kxai³
nxain¹na²hē³la². Hai³nain¹te³nah¹li¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³lãi³. Nũ³kxũn³txe² Si³yxau³kat3sa²nhi¹li¹.

Yen³kxa² kã³nhñn¹ju³ta² wi¹khaix1sĩn¹na³li¹. O²lha²si¹nhñn¹ju³tai²la¹wi¹.

Wain³ju³ta² so¹lxi³ kã³jah¹lo²sa²nhi¹li¹. Ya²la³lha²ju³ta² so¹lxi³

kã³jah¹lo²sa²nhi¹li¹. A²nũ²nãu³xa² yuh³xan¹tũ³ka³txai²na²

hã¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹li¹.

4 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹li¹. On²ti¹nxã²nxa³jah¹lo²la³
yũ²nxa³wi¹. ĩ³wxi²kin³ti³tot3txa²nxa³jah¹lo²la³ yũ²nxa³wi¹. Wxãi²na²
so¹lxi³ wã²nxũh¹ wxi²kin³ti³ton³sxã³ wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²sa²nhi¹li¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ã³yã³nũ²kxi²nxain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ wxa²ne³kxai³tãu³a² sa²nēn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Hĩ¹na²
wain³txi³ kã³in¹ju³ta² whã²na¹ e³lxah²lxi³ye¹nx2sĩn¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hē³la².

5 Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² oh³xan¹thĩ³na² ĩ²a¹hẽ³la². ĩ³a¹tãu³a² sxi²hẽ¹nãn¹thĩ³na² sa²yo²than²na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhĩn¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³jau³xa² ũ³wha¹thĩn³sãn²na²hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹ in³txa² oh³xan¹jah³la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³sxã³ thĩ¹nai²na² a³li³ain¹na²hẽ³la². A³li³ain¹ka³tu³ a²yen³kxa² ko³nxe³khaix¹te²a² ka³te³hũ³tẽ³na² tẽ³lxĩ² ain³tain¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xa² a²wã²la²ka³lo³a² hãn³ka³lo³txa² lĩn²yo²ka³lo³txa² ũ³whih²kxi²nha² ain³tain¹na²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹yxain¹na²hẽ³la². Ya³te³ya³ten³txi³ka³lo³su² wih²kxi²nha² ain³tain¹na²hẽ³la². Sĩn²to²ka³lo³hũ³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a² sa²ha³la³ta³lu³lu³ka³lo³a² a²ha³la³sa³tĩh³na² sa²ha³la³tĩ¹lxĩ³nhain¹na²hẽ³la². 7 Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la² wi¹lhĩn¹te²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹te²nãu³xai³ta³lxĩ³ ka³na³ka³nat³sxã³ a²yen³kxa² tẽ³sxã³ wxã³na²hẽ³la². A²nxe³te²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³jah¹la²nãu³xa² yen³kxa² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la². Ka³te³ha² ou²ro²te²a² wet¹tẽ³na² nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki²te²na² ũ³hũ²xai³lain¹na²hẽ³la². A²nxe³tẽn³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ka³ten³su² yxau²sa²tẽ³jah¹lai²na² ĩ³an³ta³kxin²tain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³te³ha² tẽn¹tai²na² a²xan³txi³ju³ta² ĩ³ne³khih²lxĩ³sxã³ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la². 8 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ yu³tã³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² oh³xan¹thĩ³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³ nũ³kxũn³khai¹nxe³ha²kxai³ ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² sxi²ha² kãin² wha³lxin¹ni³yhe²na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²:

— Ā³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ã³wih¹hain¹ju³ta² yũ²nxa³wa². Yen³kxa² ko³nxe³khaix¹te²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² tẽ³ain¹kxa² yãn³txai²na¹ o²la³kxi²ta³lu²nxa³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ sxi²ha² ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2nxa³wa².

16

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² oh³xan¹thĩ³nai²na² yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹la²nãu³xa² ain³kxain¹jau³su² ain³kxi²nũ³na¹hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxĩ¹:

— Nxex³jah³lxĩ³sa²lxĩ¹. Ka³te³ha² tẽ¹ta³taĩ²li² tẽ³sxã³ al³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² ĩ³an³txi³jau³xa² tẽ³xai³lyah³lxĩ³sxã³ yuh³xan¹ko³nãu³a¹ ã³yu¹kxã³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxẽn³tain¹na²hẽ³la².

2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la² txã² ka³te³ha² tẽ³sxã³ yuh³xan¹ko³xai³na² ã³yxu¹kxã³na²hẽ³la². Ā³yxu¹kxã³nũ²la² a²nũ²nãu³xa² ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹la² a²ĩ³lxã² ũ³tã³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹nha²jau³xa² a²kxã³nxa² ũ³yhe³wha²li¹nha²kxai²nãn²tu³ nxe³jah¹la²nãu³su² kxai²nãn²tu³ wã³ko³nxa³kxe³tu³ ĩ³ton³khai¹nxẽn³tai¹nha²kxai³ pax³nxẽn³tai¹nha²kxai³ nxẽn³tain¹na²hẽ³la². Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹la² yãu³ka³txa² sa²nẽn¹kxain¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹nxẽn³tain¹na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nãu³xa² ã³ta³lo³hẽ¹tũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tẽ³sxã³ ĩ³ye³na² ã³yxu¹kxũ³na²hẽ³la².

Ā³yxu¹kxū³nxa²ha¹te¹ ī³ye³nai²li² a²nū²a² ya³lu²te²a² a²ti³ha²yau³hū³nxe² ī³ā³lxi³tot3tā²hē³la². Nxe³ju³tān¹te²kxa³ya³tu³ ī³ye³na² hāu¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹txa²hxa³na²hē³la².

4 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt1tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³wā³lxa³tai²na² sa²kxai³lu² ka³te³ha² tē³sxā³ ā³yxu¹kxū³xa² ai³na²hē³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²te²yā¹nxe² ī³kāi³sxā³ a²ti³ha²yau³xa² ī³ā³lxi³tot3tā²hē³la². 5 A²nxe³ju³ta² oh³xan¹jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹la² ī³yau³xa² a²wa³kxēn³yah³la² ī³ye³kxi²na²hē³la². Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sū³na² wi¹lhin¹khaix1jah¹lāi³. Wain³ju³ta² so¹lxi³ kāi³jah¹lo²si¹lxi¹. A²kxā³nhx1¹nu¹tai²na² ka³te³su² yxau²xai³jah¹lo²si¹lxi¹. Jā¹nxi¹lxi¹. A²nū²a² kāi³ju³ta² wi¹kāi³jut3su² tā³nxa² kō³nxe³ti³ kāi³jut3su² tā³nxa² a³ya³tai¹nī¹nhē³li¹. Nxīn¹sxā³ kō³nxe³ti³ kāi³te²na² sa²kxai³lu² kāin² ī³wai¹txai¹nīn¹ju³ta² yū³ha²kxai³ wi¹la³ kāi³te²na² sa²kxai³lu² wi¹la³ ū³yho³hai¹nīn¹ju³ta² yū³ha²kxai³ nxi¹lxi¹. 6 A²kxā³nxa² a²nū²a² kō³nxe³ti³ e³te²su² te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²ī²te²nāu³xa² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³ tū³ka³txi³su² te²nāu³xa² nxain¹sxā³ sun²tā¹ain¹na²hē³li¹. A²ti³ha²yau³xa² ā³nē¹na³kxain¹na²hē³li¹.

Nxe³ye¹nxai¹nha²kxai³ wxāi²na² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ī³na²si¹hai¹nīn¹jau³su² ū³hū¹ai¹ni¹nhē³li¹, ī³wai¹tain¹si¹hin¹jau³su¹. Nxai¹nīn¹ju³ta² wain³na³li¹, kō³nxe³ti³ kāi³ai¹nha²kxai³lu¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³tā³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹jau³xa²sa¹ txah³lxa²kxa³txa² Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sī³na² ū³thū²kxi²ka³txa²nāu³ai²na² a²wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Nū³kxūn³txa² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. A²nū²a² kō³nxe³thin¹sxā³ kāi³te²su² te²a² kō³nxe³ti³ ī³yī¹lai¹nīn¹sxā³ ī³wai¹tai¹nīn¹ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³na²hē³la².

8 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt1tū³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tē³sxā³ u³je³na³ka²yen³nāu³a² a²yxu¹kxā³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³kai²li² kāin² a³lan²nha²kxai³ a²nū²a² yuh³xan¹kō³xai²nān¹te²nāu³xa² wā²nain¹na²hē³la². 9 Wān³ya²lun¹ti²te³lhxā³ nxain¹kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la². Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³ e²nain¹jau³su² kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la². Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ī³āin²ta³kxi²nxai¹nxa³hē³la². Hai³txi³ Sū³na² wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² te²lo³tai¹nxa³hē³la².

10 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hēt1tū³jah¹lai²na² a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix1jah¹lai²na² ī³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³a²nāu³a² yen³kxa² kō³khai¹nxe³te²a² ā³yxu¹kxā³na²hē³la². Ā³yxu¹kxā³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³khaix1jah¹lai²na² ī³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ha³lo²a² whāi²na¹ ka³nxa³hi²ye²na²hē³la². Nxe³ye²sān²kxa²yu³su² kāin² īh³ton³nhain¹na²hē³la². 11 Nxe³kxan²ti³ īh³khai¹ye²kxan²ti³nū¹ kāin² pax3nxe³kxan²ti³nū¹ hāi¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sū³na² oh³nāu³a² yxau³jah¹la² kō³nxe³te²lo³tain¹na²hē³la². Hai³txi³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹ju³ta² ī³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹ai¹nxa³hē³la².

12 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² ā³ta³lo³hē¹tū³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² ka³wā³lxa² kāin²jau³xa²
 Eu³fra²te²yau³xa² ā³yxu²kxū³na²hē³la². Ā³yxu²kxū³nxa²ha¹te¹
 ka³wā³lxa² kāin²jau³xai²li² te²ye²na²hē³la². Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa²
 u³je³na² a³li³xi²tāu³an¹ko³nāu³xa² ka³lxa¹tū³kā³txa² wxā³ain¹tu¹wa².
 A²hxi²kan¹te²nāu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³sxā³ wxā³ain¹tu¹wa². Nxe²
 wxā³ai¹nhī¹na¹ ka³wā³lxa²li² te²yain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ te²ye²ha³kxai³
 hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³a² wxā³ain¹tu¹wa². 13 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹
 ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹lai²na² ka³yxuh³xa² ko³khaix¹jah¹lai²na²
 ī³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ko³nxe³sxā³ ā³ke³tū¹ain¹jah¹lai²na² nxain¹sxā³
 a²yo²nāu³a² a²yāu³ka³txa² ko³nxe³khaix¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ka³na³ki²
 te²nāu³xa² ha³lau³lhū³te²nāu³xa² yxo²a³li³la³kxain¹na²hē³la². 14 A²nxe³te²na²
 yxo²a³li³la³kxi²te²a² ko³nxe³ju³ta² nxe³na²hē³la². Nxe³kxan¹ti³ nū³kxūn³txi³
 o²la³kxain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ yuh³xan¹txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²nāu³xa²
 ī³ki³ha¹kxi²te³lhxā³ ā³tī³lxi³yhain¹na²hē³la². Ī³ki³ha¹kxi²yhain¹kxai²nān²tu³
 ā³sa²kxi³nū²kxi²ye²yhain¹si¹jau³sa³. Ye²yhain¹kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah³la² nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah³la²
 ā³nhe¹kxain¹je³na³kxi³nū³su² ha²kxai³ ī³sa²kxi³nū²kxi²yhain¹tu¹wa².

15 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² yxo²i²ain¹tū³kā³txa²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A³ka³nxi²sxā³ wxā³na¹tu¹wi¹. A²nū²ai²li²
 a²yen³kxa² kāi³kxi²te³lhxā³ wxā³jah¹la² wa³su³txi³ wxā³te²ju²hē³li¹.
 Ye³te³nxa² yxau³sxā³ wah³nxe³yah³lxan³kxai²nān²tu³ wxa²wā²la²
 whāi²na¹ so¹hxa³kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Nxe³nx2ti³kxai²nān²tu³
 ī³tu¹lxi²yah³lxi¹nhī¹na¹ wā²la²txa²nx2ti³kxe³su² āu²li²nx2ti³ha³ta²wi¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Txa²wān³txa² yxo²i²sxā³ ā³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hā²wxān³txa² wxā³na¹hī¹na¹ wah³nxe³sah¹lxan³kxe³tu³ wxā³na¹hī¹na¹
 ī³āu²lxi²to³nx2ti³ha³ta²wi¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² nxe³na²hē³la².

16 Jā¹nxe³jut3su² yuh³xan¹ko³xa² hxi²kan¹txi³nāu³xa²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² nxe³sxā³ ā³sa²kxi³nū²kxain¹kxai²nān²tu³
 ha³lo²a² a²i³lxa² E³bre²a² wān³txa² ī³lxi¹jau³xa² Ar³ma³ke²tō³thīn³su¹
 nxe³hxai²na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nāu³xa² a²ne³ki³san¹jah¹la²
 a²ka³te³hai²li² tē³nū²la² a²ha²tai²na¹ o³sī³nai²na¹ ā³yxu¹kxā³na²hē³la².
 Ā³yxu¹kxā³nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² ā³wxe³ka³lo³nāu³a² wān³txa²
 e³kxi²te²a² ī³kaix¹kxain¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³lu²nain¹na³li¹. Nxe³na²hē³la².

18 Nxe³tī³kxai³lu² kāin² ī³ha³lai³ni³ha²kxai³ kāin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³
 kxīh³nxa² kāin² ī³ka³ta³tan³ta³tū¹ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Ha³lai³xai²li²
 ju¹ta² yā¹nxe² wā³nxīn¹sxā³ o²la³kxi²te²sxa³yu²hē³la². A²nū²su² te²a²
 a²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² a²nū²a² ī³yūt¹sīn¹nu¹tai²na² te²yā¹nxe³te²la³
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³ a²ha² kwēn¹tai²na² ha³ta³nxā³nxān²txi³
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Kxīh³nxa² ī³ka³ta³tan³tū¹ju³ta²
 ā²la² kāi²nha²kxai³ ā²la² nū³kxū³nha²kxai³ nxe³na²hē³la².

19 Jā¹nxe³ha²kxai³ sxi²je³na² kāin²khaix¹nxe³thī³na² ī³ha³la³tāu²li²
 ha¹li¹ ka³na³ka²txi³na²hē³la². Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²nāu³xai²na²
 a²sxi²ye³nāu³xa² ā³kho³txa³kxain¹nūn³na²hē³la². Nxe³kxa²yu³su²
 Ba³bi³lo²na²thī³na² kāin²khaix¹nxe³thī³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² ain³kxi²xi²nha²sxā³ Txa²wā¹sū³na² ī³an³ta³kxin²txain¹ju³ta²

hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ sun²tā¹ha²kxai³ kāin² ka³lxi³nha²hē³la². Nxe³ta¹ka³lxu³su² na²hē³la². A²nxe³ju³tai²na² i²a¹ha²kxai³ o²khaix¹sa³hē¹la². 7 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi² i³ye³kxi²sa³na²hē³la². i³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— İh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ o²nxa²ji¹wi¹? Nxe³ju³tai²li² ta¹ka³lxi²na² ka³yxuh³xa² ā³ka³ti³ya³u³kxi²te²na² ain¹sxā³ ā³ne³wxe³ki³sxa³kxe³su² i³ya¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa² a²ne³ka² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³kih³te²na² a²ne³txau³xa² hxi²ka² h³xan³sxā³ ne³txau³xi³te²na² nxe³te²ai²na² i³ya¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ ka³yxuh³xa² ā³ka³ti³wxe³kxa² a²nū²a² txu¹ha² ā³ka³ti³wxe³kxi²sxā³ ya³u³kxi²ta¹ka³lxi²na² i³ya¹ū³nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹. 8 Ka³yxuh³xa² i²in¹te²na² a²kxā³nxa² ka³ten³su² yxau²xai³lha²kxai³ yxān¹ta¹ hī¹na² ka³ten³su² yxau²xai³lxa³lho³li¹. Ye³jen¹na² wā³li²tu¹wi¹. Yuh³xa² kxih³nxē¹na² u¹tē³na² i²sa²yxau³sxā³ a³li³tu¹wi¹. A³li³kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ya³lu²sa³tī¹si¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² yuh³xan¹tū³ka³txa² i²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³tū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² ha³te³nxā³nxa² ka³ten³ti³hi¹tē³txā³nxa² i³yī¹li²hai¹nxa³hē¹li¹. A²kxā³nhxī¹nu¹tai²na² txa²wā¹ha³lo²a² ā³si³wxe³hī¹nu¹tai²na² a²i³lxa² ū³wha²li¹ta¹hxai²nxa³hē¹li¹. A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xai²na² hī¹na² i²ain¹tu¹wi¹. i²ain¹kxai²nān²tu³ ka³yxuh³xa² kō³jah¹lai²li² i²ain¹kxai²nān²tu³ o²lain¹tu¹wi¹.

9 Jā¹nxe³jut³su² wān³txa² i³la³kxi²si¹nxa²ha¹jau³nū³su² i³ya¹ū³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa² kō³nxe³te²a² a²ne³kxa³nāu³a² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² nxe³ta³ne³kxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tāu³a² wā³la³ka³txai²la¹wi¹. Ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki² nxe²wā³la³ka³ta³nāu³xai²la¹wi¹. A²nxe³ka³ta³nāu³ai²na² sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ā³wxe³ka³txa³tai²la¹wi¹. 10 A²nxe³ka³ta³tai²na² a²nū²a² hxi²kan³te²su² nūn³na³li¹. In²txa² kāi²li³tū³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 7 nxe³jut³su² ain¹nūn³na³li¹. A²nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 5 nxe³sxā³ a²kxā³nxa² ya³lu²ain¹na²hē³li¹. Nxa²ha¹te¹ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ hī¹nai²na² yxau²na³li¹. A²ne³ki³san¹jah¹la² ye³jen¹na² wxā³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² wxā³kxai²nān²tu³ hai³txi³ kxān³su² yxau²xai³lhxā³ hxi²ka¹nxa³lho³li¹. Ye³ha¹la² a³lan²tāu³a² so¹lxi³ yxau³tu¹wi¹. 11 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xai²li² a²kxā³nxa² yxau²xai³lha²kxai³ yxān¹ta¹ hī¹na² yxau²xai³lxa³ha²kxai³ nxe³te²na² sa²kxai³lu² hxi²kan¹te²na² a²wē³not³jah¹lai²la¹wi¹. 7 nxe³ tū³ka³txi³lxa²na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ā³ta³lo³hēt¹sxā³ hxi²kan¹txi³ ha³lo²a² i³kwa³na³jah¹lo²su² tu¹wi¹.

12 Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³nāu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²ka² h³xan³sxā³ 10 nxe³te²nāu³xai²na² i²in¹kxin³txi³ a²si³yxau³tāu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² hxi²kan¹txi³nāu³xai²la¹wi¹. Yxān¹ta¹ ha³lo²a² kwa³na³kxain¹ju³ta² ā³si³wxe²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³nxe³jah¹la² hi²sen³su² i³hxi²ka¹txain¹tu¹wi¹. Ye³ha¹la² so¹lxi³ i³hxi²ka¹txain¹kxai²nān²tu³ ha³lo²a² i³kwa³na³ya³sain¹tu¹wi¹.

13 A²kxā³nxa² i³hxi²ka¹yhain¹ju³taix³ jāx¹ju³ta² so¹lxi³ a²nū²a²nāu³xa² hxi²kan¹te²nāu³xai³ta³li² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nū¹nhain¹na³li¹. A²nū³kxū³nain¹ju³tai²na² hxi²ka¹nain¹ju³tai²na² nxe³sxā³ ju¹tai²na² sa²kxai³ ka³yxuh³hū³jah¹la² kō³jah¹lai²na² ū³hū¹xain¹tu¹wi¹. 14 A²nxe³tū³ka³txai²na² hi²sen³su² o³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² ā³nhe¹kxain¹tu¹wi¹. Nxin¹kxan²ti³nū¹ o³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² hxi²ki³kxai³ ka³yxuh³hū³sxā³ kō³nxe³tū³ka³txa²

wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wā¹nū³kxūn³txa² Si³yxau³ka³jah³lo²su² ha²kxai³
Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ha²kxai³ a²nū²a²nāu³xai²na²
hāi¹nxe³ti³xa¹ nū³kxūn³sxā³ i³hxi²kan¹tot³tain¹tu¹wi¹. A²nū²a²nāu³xa²
ā³si³tē³kxi²te²nāu³xa² sa³wi³ha³lxi³lot³si¹jau³su² i³kaix¹tain¹tū³ka³txi³su²
ha²kxai³ Txa²wā¹sū³nai²na² ye³na² i²sxā³ so¹ain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³
yxo²i²ain¹tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³sain¹na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

15 Nxe³sxā³ āh¹ i³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Ka³wā³lxa² yau³ka³lxa¹jau³su² jau³nāu³xa² txu¹ha² ā³wxe³tāu³ai²na²
sa²kxai³lu² nxe³te²a² a²si³yxau³tāu³a² a²nū²a²nāu³xai²la¹wi¹. A²nū²a²
nū³ka³txi³su² ha²kxai³ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹te²nāu³su² ha²kxai³
a²nū²a² nū³ka³txa² kâi²lxi³tū³ka³txi³nāu³sxu² ha²kxai³ a²nū²a²
wān³txa² ā³xa² e³tū³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²la¹wi¹.
16 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³xa² i²in¹te³ ne³txau³nāu³xin³ti³ an³txi²
a²nū²nāu³a² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹la² an³txi² nxe³ka³ty³
txu¹ha³ka³lxa² a²hxi²kan¹ju³ta² sa²so¹kxai¹nha²kxai³ a²nū²so¹lxi³
ā³ai¹nha²kxai³ a²sī³khai³xa² i³so¹jī²kxai¹nha²kxai³ ha³nxe²a²
i³tho³xa² wāt¹thxa³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. 17 A²nxe³jut³su²

Txa²wā¹sū³na² ten³jau³xai²na² tū¹ka³txai²na² ē¹nāu³a² ūh³wxe³tu¹wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² ka³yxuh³hū³jah¹la² ko³jah¹la² i³hxi²ka¹tain¹sxā³
a²nū²a²nāu³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa² hāi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹.
Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na² e³lxa²lxi³ wet¹lhx³txa³tā³lxa¹
wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹.

18 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ta¹ka³lxa² i²in¹ta³ka³lxi²na² sa²kxai³lu²
a²si³yxau³tāu³a² sxi²je³na² kâin²thi³nai²la¹wi¹. A²nū²a²
nū³ka³txa² yuh³xan¹tū³ka³txi³nāu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹txa²
si³yxau³ta¹ka³lxu³su² na²hē³li¹. Nxe³jau³su² nxe³sa³na²hē³la²,
oh³xan¹jah¹la²sa³.

18

Ba³bi³lo²na²thi³na² ā³nhe¹kxi²sxā³ ā³na¹ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nū²la² oh³xan¹jah¹la² ā³xa² i²a¹hē³la². Oh³xan¹ko³xa²
wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la². Hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²sa²na²hē³la².
Wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan²ko³xai²na² sa²kīx³tā²hē³la².

2 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu¹ kâin² i³kaix¹tā²hē³la². I³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thi³nān¹tū³ka³txa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tū³ka³txai²na²
ā³nhe¹lxi³sxā³ ā³ain¹na²hē³le¹. Ā³ain¹na²hē³le¹. Nxe³tū³ka³txai²na²
hī¹nai²na¹ a²nū²a² yū³ai¹nxa³we¹. A²ta³a²nāu³xa² so¹lxi³
yxau³ain¹na³le¹. Ko³nxe³te² yāu³ka³txa² so¹lxi³ he¹lai¹nhxai²na²hē³le¹.
Ai³ka² ko³nxe³khai¹nxe³te²a² yxo²kwīn¹kxi²khai¹nxe³ki³ki³a²
yxau³ai¹nhxai²na²hē³le¹. 3 Jā¹nxe³jut³su² a²nū²ai²na² vīn²yau³xa² i³na²sxā³
we¹nain¹kxai²nān²ty³ ko³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kâi³ain¹te²ju²hē³le¹. Nxe³kxa²
yā¹nxe³sxā³ Ba³bi³lo²na² nū³ka³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² a²sxe³sxa³te²su²
te²a² so¹ka³ty³ ko³nxe³thin¹sxā³ ū³whīn¹ta³kxi²nyhain¹na²hē³le¹.
Yuh³xan¹tū³ka³txa² hxi²kan¹txi³nāu³xa² yxo²ha³kxa¹ ko³nxe³thin¹sxā³
ū³whīn¹ta³kxi²nyhain¹to³nha²hē³le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llu² yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹kxi³te²nāu³xai²li² yen³kxi³nha²kxe³su² kâi²non³na²hē³le¹,
ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³na²hē³la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nāu³an¹jau³xa² wān³txa² ain³kxi²na¹hē³la².
Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa³nũ³kã³txi³su² te² i³nxa² a³li³sxã³
 ã³waix³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na² kq³nxe³thin¹ju³ta²
 o²la³kxi²yah³lxin¹kxa²yan³txi³su² a³li³sxã³ ã³waix³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yãn¹ta¹ tũ¹kã³txai²na² yã¹nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 tũ¹kã³txai²na² yã¹nxe² ye³khãuh³lxa³thin¹nxa²lxi³nũ³nha³tai¹.
 5 A²nxe³tũ¹kã³txai²na² kq³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³ain¹nha²kxai³
 sa²tot¹so¹khaix¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ain³kxi¹xi²tu¹wi¹.
 6 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹te²a² wa³lxĩ³ju³ta² o²la³kxi²te² i³nxa²
 ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na² kq³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³sxã³
 kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ yu³ka³na³ka³nat³sxã³ kãi³ain¹ju³ta²
 yu³tha¹li¹ wa³lxĩ³sxã³ i³wa²lũ³xi²sxã³ ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 7 A²kxã³nxa² tũ¹kã³txai²na² so¹lxi³ kãin¹ yen³kxih³sxã³ yxau³ain¹na²hẽ³li¹.
 Yen³kxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ ye³khãuh³lxa³tẽn³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 I³ain²ta³kxi²nh²ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ¹kã³txai²na²
 a²kxã³nxãn¹ju³kxai³lu¹: “Txi²na¹xai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²la³
 nha¹wi¹. Wi¹yxau³nha¹wi¹. Hai³txi³ i³ain²ta³kxi²sa²ju³ta³nũ³a²
 yũ²nxa³lho³li¹.” Tũ¹kã³txai²na² nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹.
 8 Jã¹nxe³jut³su² ye³jen¹na² khãuh³lxa³thin¹txain¹ju³ta³nũ³a² wxã³tu¹wi¹.
 Ye³ka³na³ka³nat³sxã³ a³lan²tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹. Ya³lu²ain¹ju³ta²nu³a²
 wxã³ha²kxai³ i³ain²ta³kxi²sxã³ nãn³tain¹ju³ta³nũ³a² wxã³ha²kxai³
 he³ja²lun¹tain¹ju³ta³nũ³a² wxã³ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹nũ²la²
 sxĩ²je³na² whãi²na¹ i³hxn³tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³la²
 nũ³kxũn³khaix¹nxe³ha²kxai³ kq³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² kq³nxe³ti³ i³yĩ¹lain¹sxã³
 i³wai¹tain¹tu¹wi¹.

9 Nxa²ha¹te¹ yuh³xan¹ta² hxi²kan¹te²nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu²
 kq³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²nãu³xa² yen³kxih³khai¹nxe³sxã³
 yxau³xai³lain¹te²nãu³xa² kãin² i³ain²ta³kxain¹sxã³ nã³nain¹tu¹wi¹.
 Sxi²je³na² whãi²na¹ i³hxn³kxa² a²wha³lxin¹txa² i²ai¹nha²kxai³
 nã³nain¹tu¹wi¹. 10 Nxe³sxã³ khãuh³lxa³tẽ³nyhain¹kxa³yan³txi³su²
 yuh³lxain¹ju³su² ul²yxau³ain¹tu¹wi¹. Ul²yxau³sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
 “Khãuh³lxa³thin¹khaix¹na³li¹. Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
 ka³lxa²khai¹nxe³tũ³kã³txa² khãuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na³li¹. Tũ¹kã³txai²na²
 nũ³kxũn³khaix¹nxe³kxan²ti³ a²hĩ¹na¹ wa³su³txi³ kq³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
 yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² kq³nxe³ti³ i³yĩ¹lain¹sxã³
 i³wai¹tain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

11 Nxa²ha¹te¹ Ba³bi³lo²na²thĩ³nãu³ai²na²yen³kxa²so¹kxi²nyhu¹kxi²tũ³kã³txai²na²
 sa²kxai³lu² i³ain²ta³kxi²sxã³ nã³nain¹nũn³tu¹wi¹. A²yen³kxai²na²
 so¹kxi²nyhu¹kxa² ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ a²yen³kxa² so¹kxi²jah³la²nũ³su²
 yũ²nxa³ha²kxai³ i³ain²ta³kxi²sxã³ nã³nain¹tu¹wi¹. 12 Tah³lxa³kxa²
 a³lxĩ²ki³ai²na² ou²ro²ki³su² ta³nxa² pra²ta²ki³su² ta³nxa² txah³lxa³ki³su²
 a³lxĩ²ki³su² ta³nxa² pe²ro³la³ki³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
 Wã²la² wi¹ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³su² ta³nxa² wi³win³ka³lo³su² ta³nxa²
 se²ta³ka³lo³su² ta³nxa² he³hen³ka³lo³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
 Hi³sa³ka³txa² wi¹lũ³kax³su² ta³nxa² yen³kxai²na² mar³fim¹ka³txa²
 we³kxe³su² ta³nxa² hi³sa³ka³txa² a³lxĩ²khai¹nxe³ka³txa² we³kxe³su² ta³nxa²
 kwa³thi³la² brõn³se²ka³lo³a² we³kxe³su² ta³nxa² kwa³thi³la² fer²ro³ka³txa²
 we³kxe³su² ta³nxa² tah³lxa³kxa² mar³mo³re²ka³txa² we³kxe³su²
 ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. 13 Wi¹lũ³ne³lhi¹nhẽ³jau³xai²na²

si³na³mo²ma²yau³su² ta³nxa² a³mo²ma²yau³su² ta³nxa² wi¹lũ³jau³su²
 ta³nxa² mi²ra³jau³su² ta³nxa² in³sẽ²su²yau³su² ta³nxa² ã³ten³te²a²
 yũ²nxa³lho³li¹. Yain³txi³su² te²na² vĩn²yo³yau³su² ta³nxa² a³se²te²yau³su²
 ta³nxa² tri²ka²nũ³su² wi¹khaixitũ³xa² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
 Pon¹su² ta³nxa² o³ve²a² ta³nxa² ka²va¹la² ta³nxa² hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la²
 ã³si³kũh¹nha²ka³lo³su² ta³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. A²nũ²a²
 kwa²wa³ka³li³lo³te²su² ta³nxa² a²nũ²a² ka³te³na²hin¹te²su² ta³nxa²
 ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹yen³kxa² i²li³ju³ta² ã³ten³sain¹te²nũ³xa²
 yũ²nxa³lho³li¹, wa³ka³li³yu³ta² yũ²nxa³ha²kxai³lu¹. 14 Nxe³ha²kxai³
 wxã²na² Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³ka³txi³ i³nxai²na² wa³ko³nĩn¹kxa²yo³su²
 ti¹li²hxan³kxi¹nx2ti³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³kxa²
 a³li²khaix1nxe³kxa² nxe³sxã³ ti¹li²hxan³kxi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³sxã³ a²nũ²a²
 i²li³te²la³ hxi²kan¹txi³ a³tin²nxa³lho³li¹, kãin² ã³ten³kan²ti³nu¹.

15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² a²wa³kxẽn³txi³nũ³xa² sa²kxai³lu²
 Ba³bi³lo²na²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³
 a²kxã³nxa² yen³kxi³nha²khai¹xain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² u²li³
 ã³waix3sxã³ ten³sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Khãuh³lxa³thin¹ju³ta² o²lai¹nha²kxai³
 i³ain²ta³kxi²nhain¹sxã³ nãn³tain¹tu¹wi¹.

16 Nãn³tain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹.
 Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹tũ³ka³txa²
 khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. A²kxã³nxi¹nai³tã² wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹li³
 lĩn²yo²ka³lo³su² ta³nxa² wi³win³ka³lo³su² ta³nxa² he³hen³ka³lo³su² ta³nxa²
 nxe³ka³lo³a² so¹li³ ã³whi²h²kxi²nha²xai³hxai²na²hẽ³li¹. Txa³h³lxa³kxa²
 wi¹ki³a² so¹li³ ou²ro²ki³sa² ta³nxa² a³li²ki³su² ta³nxa² pe²ro³la³ki³su²
 ta³nxa² nxe³te²he³la³kai²na² so¹li³ wã²la² ã³kũ²nha²wxe²xai³hxai²na²hẽ³li¹.”

17 Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³ hĩ¹na¹ yen³kxai²na² hã¹nxe³ti³xa¹
 kho³nhxan³kxi²na³li¹. Jã¹nxe³ju³ta² i³ye³na² hi³ye³ka³lo³a² ai³te²nũ³ka³txa²
 na³vi²o²tẽ³na² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki³kxa² yen³kxa² so¹te²na²
 a²wa³kxẽn³te³nũ³sxu² kwa²ã³wih¹sxã³ ai³te³nũ³sxu² a²yo²ha³kxa¹
 tẽ¹nai²li² i³hau³kot3sxã³ wa³ko³nain¹te²nũ³su² nxe³sxã³ tũ¹ka³txai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki³ju³ta² ne³ki³so³nha²kxai³ u²li³
 ã³waix3sxã³ ten³sa²tã³ain¹na³li¹.

18 Ten³sa²tã³ain¹tãu³a² yen³kxai²na²
 j³hxan³kxa² a²wha³lxin¹ti³su² i²ain¹tu¹wi¹. I²ain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹, i³nãn³sxã³
 i³ye³kxain¹te³nah¹li¹: “Thĩ¹nai²na² kãin²khai¹nxe³thĩ³na² yã¹nxe³thĩ³na²
 yũ²nxa³wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

19 Jã¹nxe³sxã³ kxĩh³nũ³xa² hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³na¹sxã³
 ã³ne³ha³nũ²txi¹nhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ i³ain²ta³kxi²sxã³ nãn³tain¹tu¹wi¹.
 Nãn³tain¹te³nah¹li¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. Sxi²je³nai²na²
 kãin²khai¹nxe³thĩ³nai²nãn¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹.
 Nxe³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai²na² na³vi²o²tẽ³na² yũ³ain¹te²nũ³xa²
 yen³kxi³si¹hain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³ hĩ¹na¹ yen³kxai²na²
 kho³nhxan³kxain¹na³li¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

20 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹thi³nãn¹tũ³ka³txe² i³nxai²na² thĩ¹nai²li²
 kho³nhxan³kxi²ha²kxai³ i³ka³li³kxi²nha¹jah³li³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²na²
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²i²yah³lxin¹te² i³nxai²na²
 i³ka³li³kxi²nha¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² kaix1so¹tũ³ka³txi³sin¹te²
 i³nxai²na² i³ka³li³kxi²nha¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi²te²nũ³ i³nxai²na² i³ka³li³kxi²nha¹nha²kxai³ nxe³jah³li³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li²nyhain¹na³li¹,

thi¹nai²nān¹tū³kā³txa²su¹. Nxe³sxā³ ā³wa²su¹kxi¹nx2ti³na³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

²¹ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nū³kxūn³khaix1jah¹la² sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² kāin²ka³txa² wxa²so¹na²hē³la². Tri²ka²nū³xa² ū³hū³ki²ti³ hū³ka³txa² wxa²so¹na²hē³la². Wxa²so¹nū²la² ī³ye³na² wxa²sa²tā³nū¹na²hē³la². Wxa²sa²tā³nū¹te³nah¹lx1:

— Txah³lxa³kxai²li² ī³ye³na² wxa²sa²tā³nū¹a¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³ Ba³bi³lo²na²thi³na² kāin²khai¹nxe³thi³na² nxe³kxi³hū³sxā³ nū³kxūn³txi³ sa²tā³ain¹tu¹wi¹. Sa²tā³ain¹kxai²nān²tu³ nxe³hī¹nān¹te²tu³ a²ha³lo²a² sxa³je³na¹ tī¹hxan³tu¹wi¹. ²² Thi³nāu³ai²na² a²nū²a²

hai³nain¹ju³ta³nū³a²yū²nxa³lho³li¹. Vi³o³lāu²hū³tē³na² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ wān³txa² hain³te²su² te²a² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ wāi²lhū³ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ trū³be²ta²ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³ nxē²nxa³lho³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a² hxi²khe¹txi³ yen³kxa² wxa²no²la³kxi²te²la³ yū²nxa³lho³li¹. Tri²ka²ki³a² ū³nxū³ju³ta² o²la³kxai¹nxa³lho³li¹.

²³ Lā³pi³āu²tē³na² sa²kxai³lu² hai³txi³ sa²kxīx3tain¹nxa³lho³li¹. A²nū²a² kwēn¹tai²na¹ so¹nyhain¹te²na² sa²kxai³lu² ka³lih³kxi²yhain¹ju³su² ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. A²kxā³nxa² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ain¹tū³kā³txa² thi¹nai²na² yxau²xai³lain¹tū³ka³txa² hxi²kan¹khai¹nxe³tū³kā³txi³su² na²hē³li¹. Thi¹nai²na² a²wā³nxīn¹ju³ta² tih³nxa³la² ā³nan³khai¹xain¹na³hē³li¹. Nxa¹nha²kxai³ yuh³xan¹tū³ka³txi³nau³xa² ī³ki³ha¹kxi²nyhain¹na²hē³li¹.

²⁴ Nxe³kxa³yu³su² thi¹nāu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ī³hen³txi³te²nāu³xa² ī³ya²lu¹kxain¹te²na² ī³ha¹txi²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²tū³ka³txe²nāu³xa² ī³ya²lu¹kxain¹te²na² ī³ha¹txi²ha²kxai³ a²nū²a² ī²li³te²na² ī³ya²lu¹kxain¹te²na² ī³ha¹txi²ha²kxai³ sxi²jen³nāu³a² nxe³na²hē³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hē³la².

19

¹ Nxa²ha¹te¹ hain³txa² yau³ā³xa² hain³jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Oh³xan¹thi³na² a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ī³hai³nain¹ju³hū³nxe² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lx1:

— Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹la² kāin²khaix1nx2na³li¹. Txa²wā¹kō³nxe³ti³ kāi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tē³jah¹lai²la¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²la¹wi¹. Ju¹ta² kāi³ju³ta²na² a²ya³la³lha²ti³hi¹ki³kxai²nān²tu³ wain³na³li¹.

Nxe³ha²kxai³ sa²nēn¹kxi²a³sah¹lx1wxi¹. ² A²nū²a² kāi³ain¹ju³ta² ī²ain¹ka³tu³ wi¹lhin¹tū³ka³txi³su² tā³nxa² kō³nxe³thin¹tū³ka³txi³su² tā³nxa² ī³yī¹li²hain¹ju³ta² wain³na³li¹. Ba³bi³lo²na²thi³nān¹tū³ka³txai²na² kō³nxe³thin¹khai¹nxe³tū³ka³txai²na² yuh³xan¹tū³ka³txi³nāu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²si¹yhain¹ta¹ka³lxa² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³na² sa³wi³ha³lxī³nāu³xa² ta²nxū¹ka³txai²na² hxi²ka² sun²tā¹kxain¹na²hē³li¹. Nxe³kxain¹kxa² yo³ha² kō³nxe³ti³ ī³yī¹li²sxā³ ī³wai¹txi²na²hē³li¹. Nxe³ain¹na²hē³li¹.

³ Nxa²ha¹te¹ te²yā¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lx1:

— Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lx1wxi¹. Thi¹nai²na² Ba³bi³lo²na²thi³nai²na² wān³txa²hxa³nyain¹nīn²tai¹. Hai³txi³ āh¹lx1sxā³ āh¹we²txai¹nxa³lho³li¹. Nxe³na²hē³la².

⁴ Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² hxi²kan¹te²nāu³xa² 24 nxe³tū³ka³txi³nāu³xa² ka³yxuh³hū³jah¹la² wi¹lhin¹te²nāu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³te²nāu³xai²na² nxain¹sxā³ ā³ka³ti³wxe³ain¹sxā³ Txa²wā¹sū³na²

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² ā³wxe³sxā³ yxau³ain¹jah¹la² sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². Sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³sīn¹na³li¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹na²hē³la².

O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² txu¹ha² so¹nyhu¹ya³jau³su²

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ wān³txa² Txa²wā¹sū³na² ā³wxe³ka³lo³nāu³ai²nān¹jau³xa² ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yo²we¹jah³lxin¹te² ī³nxai²na² nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Kāi²nxa³te² ī³nxai²na² kāi²lxi³te² ī³nxai²na² a²yo²ha³kxa¹ sa²nēn¹kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³na²hē³la².

6 Nxe³nū³nxa²ha¹te¹ wān³txa² yau³xā³xa² ain³kxi²na¹hē³la². A²nū²a² ka³lxa¹te²a² e³lxi²jau³hū³na²hē³la². Ka³wā³lxa² en³txi³jut³sū³na²hē³la². Kāin² ī³wa³tu³ka³nxe³jut³sū³nxe² e³jau³su² na²hē³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² nū³kxūn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³lot³ju³ta² hī¹na² yū³tu¹wi¹. 7 Ī³ka³lxi³ya³sah¹lxi³wxi¹. Sa²nēn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹la² Je³su²jah³la² ā³si³tē³sxā³ yxo²i²tū³ka³txai²na² a²sxe³xa² so¹ju³ta² yā¹nx2na³li¹.

Txu¹ha² so¹kxai²nān²tu³ a²in³txa² ā³si³tē³sxā³ yxau²xai³ya³te²ju²hē³li¹. Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³ Je³su²jah¹la² ā³si³tē³sxā³ yxo²i²tū³ka³txai²na² Je³su²jah³lan¹ta² a²yen³nāu³a¹ yxau²xai³lha²tē³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² hī¹na² yū³tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². 8 Nxe³ka³tu³ wā²la² wi¹ka³lo³a² līn²yo²ka³lo³a², hān³ka³lo³a² ū³hū¹ain¹na²hē³la². A²nxe³ka³lo³a² wā²la² līn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a² wi¹lhin¹te²na² Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²te²na² wain³txi³ kāi³ju³ta² yā¹nxe²a²si³yxau³tāu³la²na³la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Hī¹na² ū³wha²li¹txa²hē³li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² yain³txa² yain³kxi²nyhain¹ju³ta²nū³a² yau³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ā³yān³sa²ki³nū²kxain¹tū³ka³txa² yain³txa² yxain³kxi²nyhain¹te²nāu³nū³a² a²kxā³nxa² ī³hen³txi³yhain¹na²hē³li¹. Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² tū¹ka³txain²txi³ wi¹lhau³ko³tū¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la². Nxe³nū²la² āh¹ī³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²wā¹sū³na² ya²la³tu³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³sa³na²hē³la².

10 Nxe³sa³nxa²ha¹te¹ ā³ka³ti³wxe³sxā³ sa²nēn¹kxi²na¹tū¹xā¹. Na¹ta¹ ī³ye³kxi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³txa³hē¹li¹. Sa²nēn¹kxi²sa²txa³hē¹li¹. Wxāi²yā¹nxū³na¹wi¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa² sa²yo²we¹jah¹lxin¹kxa² yā¹nxūn³na¹wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ Txa²wā¹sū³na² so¹lxi³ sa²nēn¹kxi¹sē¹li¹. A²nxēn¹jau³xai²li² Je³su²jah³lai²na² wān³txain²txi³ a²hāix¹jau³xain²txi³ Sū³na² wān³txa² ī³hen³txain¹tū³ka³txai²na² wān³txain²txi³ a²hāix¹jau³xain²txi²na³li¹. Nxe³sa³na²hē³la².

Ka²va¹la² hān³te²a² ka³ti³yau³kxi²jah¹la² ī³yau¹ū³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ oh³sī³na² sa²yo²hai¹kxi²na²hē³la². A²nxe³tāu³a² ka²va¹la² hān³te²a² ī²a¹hē³la². In³txa² ka³ti³yau³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ī³lxa²sa¹, yxo²i²nyhain¹jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³ Ya²la³tu³jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³ a²nxe³jau³su² ī³lxi¹nha²na²hē³la².

Nxe³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³te²nũ³ka³txa² wain³kxa²ti³sxā³ ko³nxe³ti³ i³yi¹lain¹sxā³ ā³nhai¹nha²kxi²jah¹lai²la¹wa². 12 A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i³kxa²yā¹nx2na³la². A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³hē¹nha²ka³lo³a² sa²kxai³lu² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ũ³nhe³hē¹nha²na²hē³la². A²i³lxa² sa²kxai³lu² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hē³la². A²nxe³te²a² a²i³lxa² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ā³xa² hxi²kan¹txi³ i³yi¹lin²nxa³hē¹la². Yxān¹ta¹ jah¹la² so¹lxi³ a²i³lxa² i³yi¹li²nũ¹sa³na²hē³la². 13 Wā²la² wi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹kxa²sa²sai¹xi²ka³lo³ai²la¹wa². A²i³lxi³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² wān³txi³su¹. Nxe³na²hē³la². 14 Nxe³nũ²la² oh³xan¹tũ³ka³txa² nũ³kxũn³tũ³ka³txa² ā³si³tē³kxain¹na²hē³la². Nxe³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ wā²la² hān³ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²xain³tain¹na²hē³la². A²nxe³tũ³ka³txai²na² a²yo²ha³kxa¹ ka²va¹la² hān³te²a² ā³ka³ti³yau³kxa²xain³tain¹na²hē³la². 15 A²nxe³jah¹lai²na² a²yo²a² yu³la² txo¹txa³wxi²a² i³yo²sai¹nha²na²hē³la². A²nxe³ta³wxi²a² tē³sxā³ ko³nxe³ti³ kâi³tũ³ka³txi³nāu³xa² ā³nhai¹nha³kxain¹na²hē³la². Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²te²nha²ki³kxi²nān²tu³ nũ³kxũn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³ hũ³ki³tā³la². Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hũ³nxe² jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txai²li² nũ³kxũn³txi³ ā³nhai¹nha³kxain¹na²hē³la². Txa²wā¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² nũ³kxũn³ju³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² i³an³ta³kxain¹ju³tan¹te²ka³ya³lhu² ko³nxe³ti³ kâi³tũ³ka³txa² nũ³kxũn³txi³ i³wai¹tain¹na²hē³la². 16 A²nxe³jah¹lai²na² a²i³lxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hē³la². A²wā²lai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³ a²nxe³kxai²na² nxe³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³nha²na²hē³la². Ũ³wha²li¹la³kxi²nha²jau³xa²sa¹: A²nũ²a² nũ³ka³txa² i³kwa³na³tũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹khai¹te² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Hxi²kan¹te²nāu³xai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ā³xa² i²a¹hē³la². U³je³na³ka² ka³la³sxā³ ne³ka³la³kxa² yxau³kxi²na²hē³la². Nxe³sxā³ i³kaix¹sxā³ i³ye³te³nah¹lxi¹, ai³ka³nāu³xa² oh³sĩ³na² ā³ni³nain¹te²nāu³xa² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxā³sxā³ ā³yā³sa²kxi³nũ²kxi¹jah³lxi³hē¹le¹. Txa²wā¹sũ³na² ũ³hyait¹txa²lxi³ju³ta² yũ³tu¹we¹. 18 Yuh³xan¹tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxin¹tu¹we¹. A²nũ²a² i³kwa³na³kxi²nyhain¹tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ nũ³kxũn³tũ³ka³txi³nāu³xa² a²hxi²kan¹te²nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ³kxũn³tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ka²va¹la² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ka²va¹la² ka³ti³yau³kxi²tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ā³wa²sut¹sxā³ yxau³tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² kâin²tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² kâi²nxa³tũ³ka³txi³nāu³xa² i³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³ain¹yah³lxin¹tu¹we¹. Nxēn³tain¹na²hē³la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khai¹jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²kxai³ yuh³xan¹ta²nũ³ka³txa² i³kwa³na³kxain¹te²nāu³xa² ā³nũ²kxi²ha²kxai³ a²nũ³kxũn³nain¹tũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²ha²kxai³ nxe³na²hē³la². Nxe³nũ²la² in³txa² ka²va¹la² hān³te²a² ka³ti³yau³kxi²jah¹lai²na² a²nũ³kxũn³tũ³ka³txai²na² nxe³sxā³ ā³nhe¹lxin³tain¹na²hē³la². 20 Ā³nhe¹lxin³tain¹te³na¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khai¹jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² so¹ain¹na²hē³la². Jah¹lai²na² so¹ai¹nha²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ā³jah¹la² ko³nxe³sxā³ ā³ke³tũ¹ain¹jah¹lai¹ta³lxi³ wā³nxĩn¹sxā³ o²la³kxi²yain¹to³jah¹lai¹txa³lxi³

a²ye³ha³na³kxa² ũ³tā³ka² sai¹sxā³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxain¹sxā³
 i³ki³ha¹kxain¹jah¹lai¹txa³lxi³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹jah¹lai²na²
 yāu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹te²a² sa²nēn¹kxi²si¹hain¹jah¹lai¹ta³lxi³
 so¹ha²kxai³ nxe³sxā³ ka³yxuh³xa² ha¹lon³txi³te²na² ka³ten³ti³ so¹ain¹ka³tu³
 i³ye³nai²na² ha³nxe²a² i³je³nai²na² ā³na¹sxā³ ā³nũ¹lain¹na²hē³la².
 A²nxe³je³na² ē³syo²fre²je³na² i³hxa³nxa³je³nai²la¹wa². 21 Nxe³nũ³nũ²la²
 ka³yxu³hũ³jah¹la² ko³khaix¹te²na² sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² ka²va¹la²
 ka³ti³yau³kxi²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² yu³lxa² i³yo²sai¹nha²jah¹lai¹ta³lxi³
 yu³lxi¹ta³lxi³ tē³sxā³ i³sun²tā²ya²lut¹ta³lxi³yhain¹na²hē³la². A²nxe³te²su²
 ai³kxa²nāu³xai²li² so¹i²ai¹nha²kxai³ wxi²sũ¹nain¹na²hē³la².

20

Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³khaix¹te²a² sa²tai³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²ka³nxa² wxā³na²hē³la². Yuh³xa²
 kxih³nxē¹na² u¹tē³na² ũ³yo²than²kxi²k¹ka³txa² so¹sxā³ hxi²tē³nha²sxā³
 wxā³ha²kxai³ kwa³thi³līh³na² so¹sxā³ hxi²tē³nha²sxā³ wxā³ha²kxai³
 nxe³na²hē³la². 2 Nxe³nũ²la² ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹la²
 nũ³kxūn³txi³ tai³kxi²so¹na²hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txih³hũ³sxā³
 ko³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Ti³a²bo³jah¹lo²su² ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²su²
 ha²kxai³ nxe³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Ā¹jah¹la² nũ³kxūn³txi³ so¹nũ²la²
 kwa³thi³līh³na² tē³sxā³ sa²tai³kxi²na²hē³la². Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 1.000
 nxe² kwē³kon³sxā³ tai³kxi²wxe²xai³lain¹na²hē³la². 3 Ain¹nũ²la² yuh³xa²
 kxih³nxē¹na² u¹tē¹na² so¹sxā³ ā³na¹sxā³ ā³wi¹hain¹na²hē³la². So¹sxā³
 ā³na¹sxā³ ā³wi¹hain¹nũ²la² sa²ne³tī¹kxain¹nũ²la² ũ³yo²wi¹kxain¹na²hē³la².
 Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yuh³xan¹tū³ka³txa² i³ki³ha¹kxain¹ju³ta²
 yū²nxa³wa², kwē³kxa² yxo²ha³kxa¹ ũ³tī¹kxa² wxe²xai³lai¹nha²kxai³la².
 Yxān¹ta¹ye³ha¹la² so¹lxi³ sa²ta²la³kxi²sā³ain¹sān²tu¹wa².

4 Nxa²ha¹te¹ yu³tā³xa² i²a¹hē³la². Ī²a¹ju³ta²sa¹. Ā³wxe³ka³lo³a²
 hxi²kan¹khaix¹te²na² ā³wxe³ka³lo³a² ka³lo³ka³lxa¹txi³ i²a¹hē³la².
 Nxe³ka³lo³ai²li² a²nũ²a² ā³wxe²xai³lain¹na²hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hxi²kat¹ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la².
 Ko³nxe³ti³ kái³te²nāu³xa² ko³nxe³ti³ i³yi¹lain¹sxā³ i³wai¹tain¹ju³ta²
 i³hxi²kat¹ti³hi¹tēn³tain¹na²hē³la². Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ³ka³txa²
 i²lxin³tai¹na¹hē³la². A²nxe³tū³ka³txai²na² a²kxā³nxa¹ ko³nxe³thin¹tū³ka³txa²
 hi²sen³su² sun²tā¹ain¹na²hē³la². Ū³nhe³yon³tā¹lain¹sxā³
 sun²tā¹ain¹na²hē³la². Nxe³sxā³ ũ³nhe³yon³tā¹lain¹tū³ka³txain²txi³
 a²kxā³nxi¹na² wi¹lhin¹sxā³ yxau²hoh³lxin³tain¹na²hē³la².
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² i³hen³txai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yo²we¹tēn³tai¹nha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la².
 Hai³txi³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la²
 sa²nēn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² a²yāu³ka³txa²
 kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la² sa²nēn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ nxēn³tain¹na²hē³la².
 Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² a²i³lxa²
 ũ³tā³ka² sai¹sxā³ ũ³hxi²wha²li¹nhai¹nxa³ha³kxai³ a²ye³ha³na³kxa²
 ũ³tā³ka² sai¹sxā³ ũ³ye³hē³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹na²hē³la².
 Nxe³ain¹tū³ka³txi³sa²ha²kxai³ kxān¹su² sun²tā¹yhain¹kxan²ti³nũ¹ ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xi²ti³hi¹nyhain¹to³nha²na²hē³la². Nxēn³tain¹ka³tu³ Kris²tu³jah¹la²
 ā³nũ²kxi²sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ha³lo²an¹tū³ka³txai²na² whāi²na¹
 i³hxi²kan¹txi³lot³sxā³ yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la². Kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³

1.000 nxe² kwē³ko³nxe² i³hxi²kan¹txi³lot3sxã³ yxau²xai³lin³tain¹na²hē³la².
 Nxe³tũ³kã³txai²na² txã² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tũ³kã³txi³sain¹na²hē³la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hē¹tũ³sxã³ nũ³kã³txi³ ã³xa² ka³ten³su²
 i³sa²yxau³xin³tain¹nũ³tu¹wa².
 5 Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
 1.000 nxe² kwē³kon³kxa²ti³nũ¹ ãh¹ya³lu²sxa²xain³tain¹na²hē³la².
 6 Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹na² ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²tũ³kã³txa²
 wi¹lxon³kxi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹nha²kxai³
 nxe³tũ³kã³txi³sain¹na³la². Hai³txi³ ya²lu¹ju³ta³nũ³su² yũ³ai¹nxa³lho³la².
 Hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²na² i³ye³ũ¹hain¹tũ³kã³txi³su² ha²kxai³
 Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² i³ye³ũ¹hain¹tũ³kã³txi³su² ha²kxai³
 nxe³ti³hi¹tēn³tain¹tu¹wa². Nxe³sxã³ ha³lo²an¹tũ³kã³txai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ i³hxi²ka¹ti³lot3sxã³ yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².
 1.000 nxe² kwē³kon³kxa²ha³tã³nxã²txi³nũ¹ i³hxi²ka¹ti³lot3sxã³
 yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².

Sa³ta³na²jah¹la² ã³na¹ain¹jau³su²

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ 1.000 nxe² kwē³kxa² hxa³nũ²la² Sa³ta³na²jah¹la²
 sa²ta²la³kxi²sxã³ ã³na¹ain¹tu¹wa². 8 Ai¹nha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 yuh³xan¹ko³xai²nãn¹tũ³kã³txai²na² whãi²na¹ ãh¹ i³ki³ha¹kxa²ain¹to³tu¹wa².
 U³je³na² kan³ko³nãu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ u³je³na² a³li³xi²ko³nãu³a²
 i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ a²wi¹nē³tãu³an¹ko³nãu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
 a²wã³tan¹ko³nãu³a² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxēn³tain¹tu¹wa². Ko²ke³
 nũ³kã³txa² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ Ma³ko²ke² nũ³kã³txa² i³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
 nxēn³tain¹tu¹wa². Nxēn³txain¹nũ²la² ã³nhe¹lxi³yain¹si¹jau³su²
 i³sa²kxi³nũ²kxain¹tu¹wa². A²nxe³tũ³kã³txa² ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa².
 Ka³yã³la³nũ³a² ki³ka³lxa¹khaix1te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² a²nũ²a²
 ka³lxa¹khai¹nxēn³tain¹tu¹wa².

9 Nxain¹nũ²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa² a²yã³sa²kxi³nũ²kxain¹nũ²la²
 Je³su²jah³lai²na² wxã³txa² yo²te²nãu³xa² ã³sa²ki³hain³kxi² a²sxi²je³na²
 ã³sa²ki³hain³kxi² nxain¹tu¹wa². Nxain¹sxã³:

— Sun²tã¹hxa²tain¹ki³tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² nxain¹ta¹ oh³xan¹ta²
 ha³nxe²a² a³ka³nxi²xi²sxã³ i³hxa³tain¹tu¹wa². 10 I³hxa³txain¹ka³tu³
 A²ta³jah¹la² Ti³a²bo³jah¹la² a²nũ²a² yo²ha³kxa¹ ã³ke³tũ¹ain¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² so¹nũ²la² i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ã³syo²fre²nũ³nxa² i³je³na²
 ã³nũ¹hain¹tu¹wa². A²nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³hũ³jah¹la²
 ko³jah¹la² i³ye³na² wxa²li³jah¹la² ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko³nxe³sxã³
 ã³ke³tũ¹hain¹jah¹lai²na² nxe³sxã³ a²kxã³nxa¹ ã³nũ¹ain¹na²hē³la².
 A²nxe³je³na¹ a²ta³jah¹lai²li² so¹sxã³ ã³nũ¹ain¹nũ³tu¹wa². Nxain¹ka³tu³
 khãuh³lxa³txain¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³ain¹tu¹wa². Khãuh³lxa³txain¹ju³ta²
 ne³ki³so¹nxa³lho³la².

A²nũ²a² ko³nxe³ti³ i³yi¹lain¹sxã³ i³wai¹tēn³tain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ã³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹ta²si³yxau³ka³jah¹la² ã³wxe³ka³lo³a²
 hãn³ka³lo³a² o²khaix1nē³ka³lo³a² i²a¹hē³la². A²nxe³ka³lo¹a² yxau³jah¹la²
 i²a¹hē³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² o²lha²ti³ye²ha²kxai³
 oh³xan¹ko³xa² whãi²na¹ yuh³xan¹ko³xa² whãi²na¹ tĩ¹hxa³na²hē³la².
 A²nũ²a² yuh³lxain¹kxai²nãn²tu³ ã³nih³sa³tĩ¹ain¹te²ju²hē³la².
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ko¹xai²li² whãi²na¹ tĩ¹hxa³na²hē³la².
 12 Nxe³nũ³nũ²la², a²nũ²a²nãu³xa² ya³lu²te²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹

ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²si¹ka³tu³ wxā³si¹hain¹na²hē³la². Kāin²te²su²
 tā³nxa² kāi²nxa³te²su² tā³nxa² nxe³tū³ka³txa² a²yo²ha³kxa¹
 wxā³si¹hain¹na²hē³la². A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ā³wxe³ka³lo³ai²na²
 ā³tī³ain¹na²hē³la². Ā³tī³ain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxāu³xa² nxā³ka³lxa¹txi³
 li²vro³txā³nxa² sa²yo²hai¹lain¹na²hē³la². Sa²yo²hai¹lain¹ka³tu³
 tū¹ka³txai²na² whāi²na¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹ka² yā¹nxe³sxā³ ko³nxe³ti³
 i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². Nxēn³tain¹nū²la² ha³teh³nxā³nxa² nxā³nxā³xa²
 ka³ten³su² ti³hi¹tē³txā³nxa² sa²hai¹lain¹na²hē³la². Kxā³nxu¹tai²na² a²nū²a²
 a²l³xa² ū³wha²li¹lye²nxa³kxe³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ko³nxe³ti³
 i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². ¹³ Nxe³te³na¹ i³ye³nai²li² a²nū²a² i³lo³nxi²
 ya³lun¹ta² hāu¹te²na² wxā³ha²kxai³ ya³lun¹ta² hāi¹kxi²te²na² wxā³ha²kxai³
 nxe³ain¹na²hē³la². Nxe³nū²la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹la² ko³nxe³ti³
 i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². A²kxā³nxa¹ ko³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa² yā¹nxe³sxā³
 ko³nxe³ti³ i³yī¹lin³tain¹na²hē³la². ¹⁴ Nxe² i³yī¹lih²ta³lu²nain¹nū²la²
 ya³lu²nē³ju³ta² sa²so¹sxā³ i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³nai²na² ā³na¹sxā³
 ā³nū¹ain¹na²hē³la². Ā³na¹sxā³ ā³nū¹ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hai³txi³ ka³ten³su² we²nxi²nxa³lho³la². Hāi¹nxe² ya³lu²sa³tī¹tu¹wa².
¹⁵ Jā¹nxe³nūn³sxā³ ha³teh³nxā³nxa² ka³ten³su² ti³hi¹tē³txā³nxai²na²
 sa²hai¹ka³tu³ a²nū²a² i²li³te²a² Txa²wā¹sū³na² ā³si³tē³kxi²nxa³te²su² te²a²
 a²l³xa² yū³ye²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nxe³te²su² te²na² sa²so¹sxā³
 i³ye³na² ha³nxe²a² i³je³na² ā³na¹sxā³ ā³nū¹lain¹nūn³tu¹wa².

21

Txa²wā¹ha³lo²a² txa²wā¹oh³sī³na² tah²lxi³i³yūt¹jau³su²

¹ Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na² txa²wā¹oh³sī³nai²na²
 txa²wā¹i³ye³nai²na² yo²ha³kxa¹ hxi³na²hē³la². Nxe³nū²la² oh³sī³na²
 tah²sī³na² i³yūt¹sa²kxai³ txa²wā¹ha³lo²a² tah²ko³xa² i³yūt¹sa²kxai³
 nxe³na²hē³la². Yxān¹ta¹ i³ye³na² kāin²je³na² i³yū¹txa³hē³la². ² Nxe³ka³tu³
 sxi²je³na² Je³ru³sa³lē²thī³na² tah²hī³na² a³ka³nxa² wxā³na²hē³la².
 Oh³xan¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² wxa²li³sxā³ a³ka³nxa² wxā³na²hē³la².
 A²nxe³thī³na² sa²kxai³lu² wi¹lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la². Txu¹ha²
 in³txi³te³lhxā³ nxe³ta¹ka³lxu³su² kxai²nān²tu³ wi¹lhau³ko³nha²te²ju²hē³la².

— Txa²in³txa² ka²li¹txi³na¹tū¹xā¹. Nxe³jau³su² te²ju²hē³la².
 Jā¹nxe³ju³tsū³nxe² oh³xan¹thī³nāu³a¹ a²ta²hīn³nū³su² wi¹lhau³kot³si¹hain¹na²hē³la².
³ Nxe³ka³tu³ wān³txa² oh³xan¹jau³xa² i³kaix¹jah¹lai²na² e³jau³xa²
 ain³kxi²na¹hē³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. Hī¹nai²na² Sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
 yxau³thī³nū³a² a²nū²a² nxū²kwai³ye³la³nāu³a² sxa³tu¹we¹. A²nū²a²
 nū³ka³txa² yxau³ya³nyhain¹tu¹we¹. Ya³nyhai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹we¹. A²nxū²kwai³ye³la³nāu³a² yxau³ya³nyhain¹tu¹we¹.
⁴ Nxe³kxai²nān²tu³ a²nū²a² ha²ya³kxa² i³nān³si¹hain¹tu¹we¹. Ya³lu²ain¹ju³ta²
 yū²nxa³ha²kxai³ āin²tain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nā³nain¹ju³ta²
 yū²nxa³ha²kxai³ khāuh³lxa³txi³nain¹ju³ta² yū²nxa³ha²kxai³ nxain¹tu¹we¹.
 Ha³lo²a² kxā³nxān¹ju³ta³tā² ne³ki³son³sxā³ wa³to³hi²na³le¹. Nxe³na²hē³la².

⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nāu³a² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹la² ā³wxe³ka³lo³a² yx-
 aut³jah¹lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹, i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxe¹. A²yen³kxai²na² a²yo²ha³kxa¹
 tah²lxi³wet¹si¹ha¹tu¹we¹. Nxe³na²hē³la². Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²
 i³ye³kxi²sain¹na²hē³la². I³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Wān³txa² a²nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²i²ki³jau³xai²la¹wi¹.
 Ya²la³tu³jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.
 Nxe³sain¹na²hē³la².

⁶ Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² i³ye³kxi²sain¹na²hē³la².
 I³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wa²su¹tā³li¹. Txai²na¹xai²na² a²wi¹lh¹nu¹ta²kxai³
 yen³kxa² yū²nxa³hī¹nu¹ta²kxai³ ka³ten³su² yxau²xai³la¹hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ kxā³nāu³a¹ yen³kxa² a²yo²ha³kxa¹ hxa³nhī¹na¹
 ka³ten³su² yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. A²wi¹lh¹nān¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³

ne³ki³san¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nū²a² i²li³te²na²
 ya³lxu²kxai²nān²tu³ i³yau³xa² ka³ten³ti³hi¹tē³jau³xa² kwa²ū³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹.
 A²yo³ha² ten³nxa³lho³li¹. ⁷ Nxe³sxā³ a²nū²a² i²li³te²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kâi³ain¹ju³ta² ā³na¹sxā³ ā³ta³lox³ta³wxe³ain¹kxai²nān²tu³ ju¹ta²na²

a²yo²ha³kxa¹ ũ³hū¹ai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³nu³lo³sa²te²lo³txai¹na¹ha²kxai³
 Txa²ki³lhan³to³txai¹na¹ha²kxai³ nxai¹na¹tu¹wi¹. ⁸ Yxān¹ta¹ tū³ka³txi³
 ā³xai²lē¹. Ko³nxe³ti³ kâi³jah¹lo²su² ha²kxai³ yuh³lxi³jah¹lo²su²

ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wān³txa² yxo²i²xa³jah¹lo²su² ha²kxai³ Sū³na²
 yxo²kwīn¹kxi²ju³ta² o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nū²a² su²lhā³jah¹lo²su²
 ha²kxai³ txu¹ha² ko³nxe³thin¹sxā³ o²la³kxi²jah¹lo²su² ha²kxai³ tih³na³la²

a²nū²a² ā³nan³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²yen³kxa² wet¹sxā³ tē³sxā³
 txa²wā¹sū³nu²sa²ki³lot³ju³ta² yxo²kwain³jah¹lo²su² ha²kxai³ ki³han³ju³ta²
 e³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³tū³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ i³ye³na² ha³nxe²a²
 i³je³na² ē³syo²fre²nū³hū³sxā³ i³je³na² ā³na¹sxā³ ā³yu¹kxū³ain¹tu¹wi¹.
 A²nxain¹ju³ta²li² ne³ki³sot³nxa³lho³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

Je³ru³sa³lē²thi³na² tah²lxi³i³yūt¹jau³su²

⁹ Nxa²ha¹te¹ in³txa² oh³xan¹jah¹la² wxā³sxā³ i³ye³na²hē³la².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kxā³nhxī¹nai³tā² ka³te³ha²
 hxi²tē³nha²jah¹lai¹ta³lxi²na³la². A²nxe³tē³na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na²
 ka³te³na² Si³yxau³jah¹lai²na² i³xan³ta³kxin²txain¹ju³ta² ne³ki¹nha²hē³la².

Nxē³nha¹li¹ nxē³nha¹li¹ nxē³nha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih¹nha²hē³la².
 A²nxe³tē³na² nēn³ka³na³ka³nat³sxā³ hxi²tē³nha²jah¹lai¹ta³lxi³ wxā³sxā³
 i³ye³na²hē³la². I³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ā³wxā³sē¹li¹. O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² a²txu¹ha² so¹ta³ka³lxu³nū³a²
 wā²nā³ū¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hē³la².

¹⁰ Nxe³nū²la² Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² tē³sxā³ hi¹txai³lha³ha²kxai³
 wā³la³ka³txa² kī³ka³txa² ka³la³ya³ha¹hē³la². Nxe³ya³sān²nū²la²
 sxi²je³na² wi¹lh¹n¹khaix¹thi³na² Je³ru³sa³lē²thi³na² wā²nā³ū¹sa³na²hē³la².
 A²nxe³thi³nai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² Txa²wā¹sū³na²
 yxau³ko³xa² wxa²li³sxā³ a³ka³nxa² wxā³na²hē³la². ¹¹ Txa²wā¹sū³na²
 wxi²kin³ti³ton³ju³ta² sa²ha²te¹kxi²na²hē³la². Txa³lxa³ki³a²

a³lxi²khaix¹nxain¹ki³a² yā¹nxe² sa²ha²te¹kxi²na²hē³la². Jas²pe³ki³a²
 ha²lu¹lun¹ka² yā¹nxe³na²hē³la². ¹² A²nxe³thi³nai²na² sa²kxai³lu²
 sxi²jen³nai²na² ki³tā¹kxi²wa³ti³kxi²nha²ka³txa² kī³khai¹nxe³ha²kxai³
 au³khai¹nxe³ha²kxai³ nxe³kat³su²na²hē³la². A²nxe³kxa³txai²li² a²sxi²yo²a²
 yxo²ka³lxa¹na²hē³la². Hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²sxā³

a²sxih²yo²a² sxih²yo²xih²xai³na²hē³la². A²nxe³ta³yo²a² sa²kxai³lu²
 in³txa² oh³xan¹tū³ka³txa² sxih²yo²a² yxau²xai³yah³lxi³na²hē³la².
 A²nxe³ta³yo²a² sa²kxai³lu² a²i³lxa² yū²xai³na²hē³la². I³sa³e²ah³lo²nu¹tai²na²
 nū³ka³txi³nāu³xu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²nāu³xa² hxi²ka² hxa³sxā³
 ha¹li¹ wxa²haitso¹xi²nūn³su² nxe³tū³ka³txi³nāu³xu¹tai²na² a²i³lxa²
 ūh³yo²hē²ta²xai³yah³lxi³na²hē³la².¹³ Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³ka²
 a³li³xi²tāu³ai²na² sa²kxai³lu² sxi²hai²na² a²yo²a² yo²ha¹li¹ ka³na³ki²
 yū³ha²kxai³ a²wi¹nē³tāu³a² a²sxih²yo²ai²na² sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹
 ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³ a²wā³tāu³ai²na² a²sxih²yo²ai²na² sa²kxai³lu²
 yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³ u³je³na² kan³tāu³a² a²sxih²yo²ai²na²
 sa²kxai³lu² yo²ha¹li¹ ka³na³ki¹ yū³ha²kxai³ nxe²xai³yah³lxi³na²hē³la².
¹⁴ A²nxe³thi³nai²na² ki³tā¹kxi²wa³tī³kxi²nha²ka³txai²na²
 a²si³ka³lah³nāu³a² tah³lxa³ka³txa² a³lxi²khai¹nxe² wi¹khai¹nxe²
 nxe³ka³txai²na² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²haitso¹xi²sxā³
 tah³lxa³ka³txai²li² ū³si³a³kxain¹nū²hē³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 O³ve²a² Wēn³sū³jah¹lai²na² i³kaixlso¹tū³ka³txu¹tai²na² a²i³lxa²
 i³lxi¹nha²xai³na²hē³la², tah³lxa³ka³txai²na²sa³.

¹⁵ Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² i³ye³kxi²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 yen³kxa² a²lu²ju³ta² ū³hau³ko³ta³ka³txa² ou²ro²ki³a² we¹ka³txa²
 hxi²tē³nha²na²hē³la². Sxi²je³na² ū³hau³ko³txi² sxih²yo²a² ū³hau³ko³txi²
 je¹na² ki³tā¹kxi²wa³tī³kxi²nha²ka³txa² ū³hau³ko³txi³ nxe³te³lhxā³
 nxe³na²hē³la².¹⁶ A²nxe³ju³ta² sxi²je³nai²na² a²lu²ju³tain²txi² au³ju³tain²txi²
 ā³nha³ko³je²na²hē³la². Ū³hau³kot3te³nah¹lxi¹, 2.200 ki³lo²me³tro³
 nxe² a³lu²khaix1ye²na²hē³la². Nxe³sxā³ a³lu²ju³tain²txi³ au³ju³tain²txi³
 ki³ju³tain²txi³ nxe³ju³ta²na² yo²ha³kxa¹ ā³nha³kot3je²na²hē³la².
¹⁷ Nxe³ka³tū³ sxi²je³na² ki³tā¹kxi²wa³tī³kxi²nha²ka³txa² ū³hau³ko³tā²hē³la².
 A²nū²a² ū³hau³ko³nha²ju³ta² 64 me²tros² nxe³na²hē³la². Oh³xan¹jah¹la²
 ū³hau³ko³nha²kxa² yā¹nxe²na³la².¹⁸ Nxe³nūn³nxa²ha¹te¹
 ki³tā¹kxi²wa³tī³kxi²nha²ka³txai²na² sa²kxai³lu² jas2pe³ka³txa²
 a³lxi²khaix1ka³txa² so¹lxi³ we¹tai¹nīn²ta²wa². A²sxi²tai²na² sa²kxai³lu²
 ou²ro²ki³a² so¹lxi³ we¹tai¹nīn²ta²wa². Ni²kē¹na² ha²lu¹lun¹ka²
 yā¹nxe³yai¹nīn²ta²wa².¹⁹ Tah³lxa³kxai²na² ū³si³a³kxain¹ki³ai²na² sa²kxai³lu²
 a³lxi²khai¹nxe³ki³a² so¹lxi³ we¹tain¹nīn²ta²wa². A²wi¹lhi¹nān¹ta³ki³a²
 jas2pe³ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² sa³fi²ra³ki³su² ha²kxai³
 ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² kau³se³to²na²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a²
 es3me³ral²ta²ki³su² ha²kxai³ ²⁰ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² sar³to²ni³o²ki³su²
 ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² sar²ti³o³ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a²
 kri³so²li³to²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² be³ri²lo³ki³su² ha²kxai³
 ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² to³pa²si³o²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a²
 kri³so²pra³so²ki³su² ha²kxai³ ā³ta³lo³hē¹ta³ki³a² ja³sīn²to³ki³su²
 ha²kxai³ a²ne³ki³an¹ki³a² a³me³tis2ta²ki³su² ha²kxai³ nxe²xai³na²hē³la².
²¹ Sxih²yo²nāu³a² hxi²ka² hxa³sxā³ ha¹li¹ wxa²haitso¹xi²nūn³sxā³
 nxe³ta³yo²ta³ta²na² pe²ro³la³txa³yo²txi³su² na²hē³la². Sxih²yo²ain²txi³
 yo²ka³na³ka³na³txi³ pe²ro³la³ki³ain²txi³ ki³ka³na³ka³na³txi³
 nxe²xai³na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²tīh³na² ā³nxi³tīh³na² ou²ro²ki³a²
 so¹lxi³ ha²lu¹lun¹ki³a² so¹lxi³ wet1tai¹nīn²ta²wa². Ni²kē³na² yā¹nxe²
 ha²lu¹lun¹na²hē³la².

²² Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³nai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² Txa²wā¹sū³na²
 sa²nēn¹kxi²thi³na² yū³ye¹nx2ti³xa³hē³la². Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
 Nū³kxūn³khaix1jah¹la² so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³ O³ve²a²
 Wēn³sū³jah¹la² so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³ha²kxai³

Txa²wā¹sū³na²sxi²ha²sa²nēn¹kxi²kxai³jā¹nxe³thi³na²yū³ye¹nx2ti³xa³hē³la².
 23 Te²yā¹nxe³nūn³sxā³hai³txi³u³je³na³ka²yū²nxa³ha²kxai³i³la³ka²
 yū²nxa³ha²kxai³nxe³kxan²ti³nū¹Txa²wā¹sū³na²a²ha²te¹khai³ju³ta²
 so¹lxi³sxi²je³na²whāi²na¹i³ha²te¹kxi²na²hē³la². Nxe³nxa²ha¹te¹O³ve²a²
 Wēn³sū³jah¹lai²na²sa²kxai³lu²lā³pi³āu³tē³nhū³sxā³sxi²je³nai²na²
 yxo²ha³kxa¹sa²ko¹ko¹tā²hē³la². 24 Nxa²ha¹te¹a²nū²a²nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu²sxi²je³na²sa²ko²ko²kxi²nhain¹ju³ta²yxau²xai³lain¹na²hē³la².
 Txa²wā¹sū³na²so¹lxi³i³sa²nēn¹kxain¹na²hē³la². 25 Nxe³nxa²ha¹te¹
 ka³nxa³nhē³ju³ta²yū²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²sxi²je³nai²nān¹ta³yo²a²
 yxo²than²kxi²sa²tē³na²hē³la². 26 Jā¹nxe³jut3su²a²nū²a²nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²i³sa²nēn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nū³kxūn³khaix1ni¹lxi¹. Hxi²kan¹khai¹nxi¹lxi¹. Ā³sen³sai¹sa²sīn¹sxā³
 wxi²kin³ti³ton³khaix1ni¹lxi¹. Nxain¹ju³su²nxain¹na²hē³la².
 27 A²nxe³thi³nāu³ai²na²sa²kxai³lu²ko³nxe³ti³kāi³ju³ta²yū²nxa³ha²kxai³
 Sū³na²yo²kwīn¹kxi²ju³ta²kāi³jah¹la²yū²nxa³ha²kxai³wān³txa²
 ki³han³ju³xa²e³jah¹la²yū²nxa³ha²kxai³nxēn³tai¹nxa³lho³la². Hāi¹nxe³sxā³
 O³ve²a²Wēn³sū³jah¹lai²na²a²ha³teh³nxā³nxa²a²nū²a²ka³ten³ti³hi¹txā³nxa²
 a²nū²a²a²i³lxa²ū³wha²li¹lhēn²ta²xai³nha²txā³syē²kxi²nān²tu³a²nxe³jah¹la²
 so¹lxi³thi¹nai²na²yxau²xai³lain¹tu¹wa².

22

¹ Nxa²ha¹te¹ka³wā³lxa²ka³ten³ti³hi¹tē³ju³xa²wā²nā³ū¹sain¹na²hē³la².
 Jau³xa²wi¹khai¹nxe³ju³xa²han³yo²ju³su²na²hē³la². Txa²wā¹sū³na²
 ā³wxe³ka³lo³a²sa²ni³sai¹yo²ha²kxai³O³ve²a²Wēn³sū³jah¹lai²na²
 ā³wxe³ka³lo³a²sa²ni³sai¹ha²kxai³nxe³ju³su²na²hē³la². 2 Sa²ni³sai¹sxā³
 wxa²kan³nū²la²sxi²je³nai²na²nxū²kwai³ye³la³tīh³na²ā³nē¹na³si²ha²kxai³
 wxa²kan³na²hē³la². A²nxe³ta²wē¹ha³yo²ka³teh³nāu³a²hi³sa³ka³txa²
 ka³ten³su²ti³hi¹tē³ka³txa²wi¹wen¹na²hē³la². A²nxe³ka³txai²na²
 a²na³kxa²sa²kxai³lu²i³la³kxa²ki³ka³na³ka³nat3sxā³sa²tā³tī¹sxā³
 na³kā³lxi³na³kxi²xai³na²hē³la². A²nxe³ta³nxā³kxa²sa²kxai³lu²
 na³ka³lxa¹na²hē³la². Hxi²ka²hxn³sxā³ha¹li¹wxa²hait1so¹xi²nūn³sxā³
 nā³kxi²xai³na²hē³la². A²nxā³nxai²na²sa²kxai³lu²hī³ne³kxa³nxān³su²
 na²hē³la². A²nū²a²i²li³te²a²i³ton³nē³kxi²nān²tu³ta²nxā¹nxai²na²
 ūh³hī³ne³kxi²nhān¹kxi²nān²tu³we²nxi¹nxa²hī³nx2na³la². 3 Jā¹nxe³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na²i³xan³ta³kxi²nē³ju³tan¹te²kxa²yu³ta²yū²nxa³lho³la².
 Txa²wā¹sū³na²yxau³ya³nhē³nha²kxai³O³ve²a²Wēn³sū³jah¹la²
 yxau³ya³nhē³nha²kxai³nxe³ya³tu¹wa². A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²a²yo²ha³kxa¹
 i³sa²nēn¹kxi²ju³ta³nū³a²kāi³lxin³tain¹tu¹wa². 4 A²yen³nāu³khai³xa²
 ye³i²ain¹tu¹wa². Nxe³sxā³a²ye³ha³na³kxi²na²sa²kxai³lu²Txa²wā¹sū³na²
 a²i³lxa²ū³ta³ka²sai¹sxā³ū³ye³wha³li¹nhain¹tu¹wa², Sū³na²
 sa³wi³ha³lxi³su²ye²ha²kxai³la². 5 Nxe³te³na¹ha³lo²la³hai³txi³
 ka³nxa³hi²xi²ju³ta²yū²nxa³lho³la². Lā³pi³āu³tē³na²sa²kī³kxi²nē³ju³ta²
 yū²nxa³ha²kxai³u³je³na³kai²na²sa²ha²te¹kxi²nē³ju³ta²yū²nxa³ha²kxai³
 nxe³tu¹wa². Txa²wā¹sū³nu²khai³xa²so¹lxi³wi¹sa²ha²te¹kxi²nē³tu¹wa².
 A²nxe³jut3su²ha²kxai³ha³lo²a²a²yo²ha³kxa¹i³hxi¹kan¹txi³lon³sxā³
 yxau²xai³yah³nē³tu¹wa².

Je³su²jah³la²a²ka³nxī²sxā³wq³li²ju³su²

⁶ Nxa²ha¹te¹oh³xan¹jah¹lon¹txi²āh¹e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xin³txi³ yxo²i²kj³jau³xai²la¹wi¹.
 Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³hen³txi³tū³kā³txai²na² a²yāu³ka³txi³nāu³khai³xa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹.
 A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la²
 sa²si¹hā³na²hē³li¹. A²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² sa²yo²we¹tū³kā³txa²
 yen³kxa² wā²nā³ū¹hain¹na²hē³li¹. Yen³kxa² ye³jen¹na² yū³kxe³nū³a²
 wā²nā³ū¹hain¹na²hē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

⁷Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 txa²wān³txa² kwēn¹ta² ū³hū¹nxa²ha¹jau³xai²na² ū³wha²li¹lin¹jau³xai²na²
 sa²yo²wet1sa²jah¹la² sa²kxai³lu² i³ka³lih³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

⁸Nxa²ha¹te¹txai²na²Jo³āu²ah³lo²na¹xai²na²sa²kxai³lu²wān³txai²na²
 a²yo²ha³kxa¹ain³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Yen³kxai²na²a²yo²ha³kxa¹
 i²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³:

— Oh³xan¹jah¹la²wā²nā³ū¹sa²jah¹lai²na²sa²nēn¹kxi²na¹tū¹xā¹.
 Nha¹jau³su²a²ne³kxai³tāu³a²ā³ka³ti³wxe³na¹ka³tū³i³sa²nēn¹kxi²na¹hē³la².

⁹Nxe³na¹ta¹e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³sa²txa³hē¹li¹. Txai²li²kāi²ti³hex1jah¹lo²txā³wi¹.
 Wxāi²yā¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Wxāi²nān²tu³Je³su²jah³la²sa³wit3si¹lxi¹.
 Wxa²wā³tā³nāu³xa²Sū³na²wān³txa²i³hen³txi³tū³kā³txai²na²Je³su²jah³la²
 sa³wi³ha³lxi³sain¹nūn³na³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ha³te³nxā³nxa²
 ū³wha²li¹lin¹txā³nxai²na²wān³txa²yo²i²te²nāu³xa²Je³su²jah³la²
 sa³wi³ha³lxi³sain¹nūn³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa²yā¹nxūn³sxā³Je³su²jah³la²
 sa³wit3su²nū³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³i³sa²nēn¹kxi²sa²txa³hē¹li¹.
 Txa²wā¹sū³nu²khai³xa²so¹lxi³sa²nēn¹kxi²txai¹nhē³li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

¹⁰Jā¹nxe³sxā³āh¹e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ha²kxai³ha³lo²a²yxau³son³na³li¹. E³kxi¹nxa²ha¹ju³tai³ta³lxi³
 wa³su³txi³ān³si³wxen¹tu¹wi¹. Wān³txa²ū³wha²li¹lin¹jau³xai²li²hāi³a²
 ū³ho¹txa³hē¹li¹. ¹¹Nxe³ha²kxai³a²kxā³nxa²ko³nxe³ti³kāi³te²i³nxai²na²
 sa²kxai³lu²āh¹kāi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxā³nxa²ko³nxe³thin¹sxā³
 o²la³kxi²te²i³nxai²na²sa²kxai³lu²ko³nxe³thin¹sxā³yxau²xai³jah³lxu¹li¹.
 A²kxā³nxa²wain³ju³ta²kāi³te²i³nxai²na²sa²kxai³lu²āh¹wain³txi³
 kāi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxā³nxa²wi¹lhin¹sxā³yxau²xai³te²i³nxai²na²
 sa²kxai³lu²āh¹wi¹lhin¹sxā³yxau²xai³jah³lxu¹li¹. Nxe³sain¹na²hē³la².

¹²Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³la²i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wā³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³
 a²nū²a²kāi³ain¹ju³ta²i²a¹tu¹wi¹. Wi¹ju³ta²kāi³tā³nxa²ko³nxe³ju³ta²
 kāi³tā³nxa²nxain¹jut3su²a³ya³ti³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nān²tu³
 nxe²kāi³ain¹kxa²yo³ha²nxe²sa²tē³a¹tu¹wi¹. ¹³A²wi¹lh¹nu¹ta²kxai³
 yen³kxa²yū²nxa³h¹nu¹ta²kxai³ka³ten³su²yxau²xai³la¹hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³kxā³nāu³a¹yen³kxa²a²yo²ha³kxa¹hxa³nh¹na¹
 ka³ten³su²yxau²sa²tē³a¹tu¹wi¹. Ā³si³wxe³jah¹lo²su²te²sa¹ha²kxai³
 ta³lun²sxā³a²ne³ki³sot3jah¹lo²su²te²sa¹ha²kxai³te²sa¹wi¹.
 A²wi¹lh¹nān¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³a²ne³ki³sot3jah¹lo²sa¹ha²kxai³te²sa¹wi¹.
 Nxe³na²hē³la².

¹⁴A²nū²a²i²li³te²a²Txa²wā¹sū³na²wān³txa²sa²yo²we¹jah¹la²
 sa²kxai³lu²hi³sa³ka³txa²na³kxa²ka³ten³su²ti³hi¹tē³tā³kxa²i³so¹j²ju³ta³nū³a²
 yū³ain¹tu¹wa². Sxi²je³na²tah²ye³na²oh³xan¹thi³na²ā³wih¹ju³ta³nū³a²

yũ³ain¹tu¹wa². 15 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² e³la² kãin²tãu³a² a²nũ²a² wi¹lhi¹nxa³te²a² ti³yau³kxi²ju³tai²la¹wa². Sũ³na²yx²o²kwĩn¹kxi²ju³ta²kãi³te²a² yxau² tĩh³nxa³la² a²nũ²a² ã³nan³ti³ten³jah¹la² yxau² in³txa² txu¹ha² kō³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²jah¹la² yxau² a²nũ²a² ã³xa² i³kwa³na³ha²kxai³ i³su²lhã³jah¹la² yxau² yen³kxa² tẽ³sxã³ txa²wã¹sũ³nu²sa²ki³lot³ju³ta² ten³ju³ta³lot³jah¹la² yxau² ki³han³jau³xa² ten³yxau²xai³jah¹la² yxau² ki³han³yxau²xai³ti³ten³jah¹la² yxau² nxe² nxe²tũ³kã³txa² ti³yau³kxain¹ti³ai²la¹wa².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Txi²na¹xai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la² i³sa²si¹hã³nxa²ha¹hẽ³li¹. Txa²wãn³txa² yxo²i²sa²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txi³nãu³xa² i³hen³txin¹jau³nu³ai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² a²ne³sa³wi³ha³lo³nxe²nxex¹ wxã³tãu³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² a³lan²tin³ti² ten³sa²tã³xi² yãn³txai²na¹ i³yũ¹li³xi²nxa³tã³lxa¹ hi³ka²ta³a² yan³txi³ yau³ki¹xi²kxa² yã¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.

17 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã³jah³lxi³hẽ³li¹. Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² so¹te³lhxã³ ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxã³jah³lxi³hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² i²li³te²na² jau¹xai²na² ain³kxain¹kxai²nãn²tu³ te²yã¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã³jah³lxi³hẽ³li¹. Nxe³ain¹nũn³tu¹wa². Nxain¹kxai²nãn²tu³ i³yau³xa² ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³jau³xa² a²ten³te² i³nxa² wxã³sxã³ i³na¹jah³lxi³hẽ³la². A²yo³ha² ten³kxi¹nx²txai¹nxa³lho³la².

Ã³ne³ki³so³te³lhxã³jau³su²

18 Jã¹nxa¹jut³su² txi²na¹xai²na² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² e³lxah¹ e³kxi¹nx²ta¹wa². Wãn³txa² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³ai²nãn¹jau³xa² e³kxi¹nx²ta¹jau³xa² ain³kxi²syah¹lxin¹te² i³nxai²na² a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ³la². Wãn³txa² yau³xã³xa² i³ye³sxã³ i³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kō³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa². Ha³teh³nxã³nxai²na² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na¹ kō³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa².

19 Ha³teh³nxã³nxai²na² wãn³txa² sa²ni²lã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² hi³a²ne³ka² a²nxã³kxa² ka³ten³ti³hi¹tẽ³tã³kxa² ũ³hũ¹nx²ti³xa³lho³la². Hai³txi³sxi²je³na² oh³xan¹thi³nũ³a² wi¹lhin¹thi³na² ã³wi¹yhah³lxan³tho³la². Ha³teh³nxã³nxai² ka³ten³su² ti³hi¹tẽ³txã³nxai² a²kxã³nxai² wxa²i³lxa² wha²li¹lhẽn¹txa²lxi³kxan²ti³ wxa²i³lxa² sa²sai²lã³ain¹tu¹wa².

20 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txain²txi³ a²hãix¹jau³xain²txi³ i³ye³yo²nũn¹nain¹sxã³ i³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³ty³tã³li¹. Wa³su³txi³ wã³li²na¹tu¹wi¹. Nxe²na³la². Nxe³jau³xai²na² ten³sa²nũn³nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹na³li¹. Wa³su³txi³ wã³li¹sẽ¹li¹. Nxe³na¹wa².

21 Jã¹nxa¹jau³su² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx²ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa². Wãn³txa² ã³ta³lun²sxã³ ã³ne³ki³so³ta¹wa².